T.C

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANA BİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

AHMED BAHAÜDDİN EFENDİ TARİHİ (1a-143b Varak)
(Transkripsiyon ve değerlendirilme)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM KESKİN

İSTANBUL 2013

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANA BİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

AHMED BAHAÜDDİN EFENDİ TARİHİ (1a-143b Varak)
(Transkripsiyon ve değerlendirilme)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM KESKİN

TEZ DANIŞMANI:
PROF. DR. MUZAFFER DOĞAN

İSTANBUL 2013

MARMARA ÜNİVERSİTE Sİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi İbrahim KESKİN'in "Ahmet Bahaüddin Efendi Tarihi (1a - 143b varak) (Transkripsiyon ve Değerlendirme)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Tarihi Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Muzaffer DOĞAN ....
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Prof.Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL ....
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Doç.Dr. Ali YILMAZ ....
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ...11.../...11.../ 2013 tarih ve ...2013/20-5...... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I

ÖNSÖZ II

ÖZET IV

ABSTRACT V

BİBLİYOGRAFYA VI

KISALTMALAR VII

GİRİŞ VIII

A- AHMED BAHAÜDDİN EFENDİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ VIII

1.1. Ahmed Bahâüddin Efendi'nin ailesi ve hayatı VIII

1.2. Eserleri IX

B- AHMED BAHAÜDDİN EFENDİ TARİHİ X

1.1. Nüshaları

1.1. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi, Tarih, nr. 2403 X

1.2. İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, AEtrh, nr. 206 Nüshası XI

2. Eserin Muhtevası: XI

3. Eserin Yazılma Sebebi XIII

4. Kaynakları ve Kaynak Değeri XIV

5. Eserin İmlâ Özellikleri XXIII

6. Eserin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol XXV

METNİN KONU BAŞLIKLARI XXVII

TRANSKRİPSİYONLU METİN 1

AHMED BAHAÜDDİN EFENDİ TARİHİ'NİN ORJİNAL METNİ 243-385

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin ilk iki yüzyıllık târîhini net bir şekilde ortaya koyacak arşiv ve kütüphane malzemelerinin günümüze çok az bir kısmının ulaşması, bu dönem olaylarının ortaya çıkarılmasında problem teşkil etmektedir. Bu nedenle devletin kuruluşundan başlayarak Sultan II. Murad zamânında temelleri atılan Osmanlı tarih yazıcılığında genel tarihler ve Osmanlı hanedanına ait tarihler önem kazanmaktadır. Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerini konu alan kaynaklar yaklaşık bir buçuk asır sonra sonra yazılmıştır. Kanuni dönemine kadar gelen siyâsi, askeri, idari, iktisadi ve sosyal olayları anlatan "*Tevarih-i Al-i Osman*" adlı eserler ana kaynak değerini almıştır. Yazarı bilinen bu târîhler dışında, kimler tarafından yazıldığı bilinmeyen Anonim Tevarih-i Al-i Osmanlar da benzer özellikler taşımaktadırlar. Kaynaklar arasında farklı rivayetler olduğundan bu kaynakların birinden veya birkaçından alınan bilgilerle çok sağlıklı bir sonuca varılamamaktadır. Bu bakımdan tarihçiler bu dönem kaynaklarını topluca ele alarak kullanırlar ve hepsini birden değerlendirmeye tabi tutarak bir neticeye varmaya çalışırlar. Bu sebeple Ahmed Bahaüddîn Efendi tarihinin, Osmanlı Devleti tarihinin yeniden ele alınmasında önemli katkılar sağlayacak özellikte olduğunu söyleyebiliriz. Tezimize konu olarak aldığımız Ahmed Bahaüddin Efendi Tarihi de aynı geleneğin devamı niteliğindedir. Bu eserin ayırıcı özelleği oldukça geç tarihlerde 18. yüzyıl sonlarında kaleme alınmış olmasıdır. Bu açıdan müellifi erken dönem Tevarih-i Al-i Osmanlarını karşılaştırma ve birbirinin eksiğini tamamlama fırsatını bulabilmiştir. Aynı özellikleri taşıyan 16. Yüzyılda yazılmış Hoca Saadeddin Efendi'nin eserini örnek almasına rağmen kendi eklediği bilgilere de sıkça rastlanmaktadır. Taşıdığı bu özelliklerden dolayı ayrıca bir kaynak değeri taşımaktadır.

Tez, Fatih Millet Kütüphânesi, Ali Emiri Efendi Bölümü AEtrh 206' nolu nüsha esas alınarak hazırlanmıştır. Tezimize konu olan kısım 143 varaktır. Eserin tamamı yüksek lisans tezine kıyasla oldukça hacimli olacağından Fatih'in tahta cülusunu anlatan başlığa kadar olan bölümü seçilmiştir. Kalan kısmı Yavuz Sultan Selim'in Tomanbay'a mektubu ile bitmektedir.

Tez çalışmamızın giriş bölümünde Ahmed Bahaüddin Efendi'nin hayatı ilmi kişiliği ve eserleri ele alınmıştır. Ayrıca eserin kaynakları, kaynak değeri ve özellikleri üzerinde durulmuştur. Bunlardan sonra metnin fihristi, transkripsiyonu ve tıpkıbasımı verilmiştir.

Yüksek lisans yapmaya karar vermeme vesile olan Prof. Dr. Ahmet Şimşirgil hocama, değerli arkadaşım Muhammed İbrahim Yıldırım'a, tez çalışmalarımda ilgi ve

desteğini esirgemeyen kıymetli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Muzaffer Doğan'a, bu eser üzerinde çalışılmasının faydalı olacağını söyleyen değerli hocam Doç. Dr. Erhan Afyoncu'ya ve engin sabrından dolayı eşime teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2013 İbrahim KESKİN

ÖZET

Bu çalışma, Ahmet Bahaüddin Efendi tarafından yazılan tarih eserinin inceleme değerlendirme ve metin neşrini içermektedir. Giriş bölümünde Ahmed Bahaüddin Efendi'nin hayatı ve eserleri anlatılmıştır. Ayrıca teze konu olan eserin nüshaları, kaynakları ve eserin kaynak değeri üzerinde durulmuştur. Kullanılan nüshada eser Ertuğrul Gazi’nin babası gösterilen Süleyman Şah’ın hikayesini anlatmakla başlamaktadır. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi öncesi Tomanbay’a hitaben yazdığı namenin başlığı ile bitmektedir.

Tez için seçilen bölüm ise Süleyman Şah’ın hayat hikayesinin anlatıldığı ilk sayfalar ile başlayıp Fatih Sultan Mehmed'in tahta çıkışını bildiren başlığa kadardır (1a-143b). Üzerinde çalıştığımız nüsha İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi’nde Ali Emiri Efendi bölümünde “AEtrh 206” numarayla kayıtlıdır. Okuma esnasında karşılaştırma yaptığımız bir diğer nüshası İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi’nde Esad Efendi bölümünde 2403 numarada kayıtlıdır. Eserin muhtelif kütüphanelerde birkaç nüshası daha mevcuttur. Değerlendirme kısmından sonra metnin transkripsiyon edilmiş şekli verilmiştir. Çalışmada transkripsiyon yöntemi olarak basit transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır.

ABSTRACT

This work includes examination, assessment and text publication of the historical document written by Ahmet Bahaüddin Efendi. His life and works are described in the introduction. Also copies, sources and the value of the work are accentuated in this work. The copy, is used as a source in this thesis begins with the story of the Süleyman Şah, Ertuğrul Gazi's father. Story used as a source comes to an end with the title of the letter written by Yavuz Sultan Selim to Tomanbay before Egypt Campaign.

The part chosen for the thesis begins with the pages that tells Süleyman Şah's life and end with the title of the Fatih Sultan Mehmed's accession to the throne (1a-143b). This copy is we are working on is registered with number "AEtrh 206" in Ali Emiri Efendi section at İstanbul Fatih Millet Library. Another copy we compared while reading is registered with number "2403" in Esad Efendi section at İstanbul Süleymaniye Library. There are some other copies in several other libraries. Translated version of the text is placed after the assessment. As a translation method, basic translation markers are used.

BİBLİYOGRAFYA

Afyoncu, Erhan, *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2007.

Ahmed Bahaüddin Efendi, *Cizyedârzade Tarihi, Süleymaniye Kütüphanesi*, Esat Efendi, No: 2403.

Alkan Günay, Nilüfer, "19. Yüzyıl başlarında Bursa'da Ayanlık ve Ayanlık Mücadelesi", *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt22, Bursa 2012.

Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazmaları ve Eserleri*, trc. Coşkun Üçok, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1982.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1993.

Dilekçi, Fatih, *Cizyedarzade Ahmed Bahaüddin Efendi ve Fetihname'si,* , Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2003.

İstanbul kütüphaneleri Tarih ve Coğrafya Yazmaları Kataloğu, I. Türkçe Tarih Yazmaları, Maarif Mat., İstanbul 1943.

Kanar, Mehmet, *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü,*.Derin yayınları, İstanbul 2005.

Kepecioğlu, Kamil, *Bursa Kütüğü*, Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Bursa 2009.
Redhouse, Sir James, *Turkısh And Englısh Lexicon New Edition*, Çağrı yay., İstanbul 2006.

Sâmi, Şemsettin, *Kâmûs-ı Türkî,* İkdam matbaası, İstanbul 1998.

Süreyya, Mehmed, *Eski Yazıdan Yeni Yazıya* Sicill-i Osmani, *Osmanlı Ünlüleri*, İstanbul Nisan 1996.

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.t.	Adı geçen tez
bkz.	Bakınız
c.	Cilt
çev.	Çeviren
h.	Hicri
gös.yer.	Göstrilen yer
mat.	Matbaa
OM	Osmanlı Müellifleri
s.	Sayfa
SO	Sicill-i Osmânî
terc.	Tercüme
vd.	Ve diğeri
vrk.	Varak
yk.	Yaprak

GİRİŞ

A- AHMED BAHAÜDDİN EFENDİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. Ahmed Bahaüddin Efendi'nin ailesi ve hayatı:

Ahmed Bahaüddin Efendi, Bursa'nın eski ve tanınmış ailelerinden Cizyedarzade, bir başka ismiyle Harççızade âilesindedir. Cizyedarzâde âilesinin siyaset ile ilişkisi Hacı Süleyman Ağa'nın cizye toplama görevi ile başlamış; Ayanlık görevi ise oğlu Hacı Hüseyin Ağa'nın 60 yıl baş ayanlıkta bulunması ile devam etmiştir[1].Bursa'nı ilk âyan reisi Cizyedârzâde Hacı Hüseyin Ağa sonra torunu Ahmed Bahaüddin Efendi ve daha sonra da Ahmed Bahaüddin Efendi'nin oğlu Mehmed Hüsameddin Efendi Bursa Âyanı olmuştur. [2]Hacı Hüseyin Ağa Nakşibendi Cedid Zaviyesi'ni inşa ettirmiş ve bünyesinde Haraççıoğlu Kütüphanesini de kurmuştu. Onun vakfettiği kitapların birçoğunda bulunan mühürde yer alan kayıt, bu bilgiyi doğrulamaktadır.[3] Hacı Hüseyin Ağa'nın inşa etmiş olduğu Nakşibendi Cedid Zaviyesi zamanla medrese olarak faaliyet göstermiş, bu nedenle medrese, kayıtlarda Hacı Hüseyin Ağa Medresesi olarak geçmiştir.[4] Ahmed Bahaüddin Efendi'nin, *Tarih-i Cizyedar* isimli eserinin ilk kısmı bu kütüphaneye konulmuştu.[5] Daha sonra kütüphanenin Orhan Kütüphanesi'ne taşınması ile medresenin faliyetleri de son bulmuştur.[6] Haraççıoğlu Kütüphanesi, bugün Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi bünyesindedir.[7]

---

[1] Fatih Dilekçi, *Cizyedarzâde Ahmed Bahaüddin Efendi ve Fetihnâme'si,* Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Lisans Tezi, Bursa, 2003, s. 8-9.
Tezimize konu olan Ahmed Bahâüddin Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında *Cizyedarzâde Ahmed Bahaüddin Efendi ve Fetihnâme'si* adıyla yüksek lisans tezi hazırlayan Fatih Dilekçi oldukça detaylı ve tatminkâr araştırmalar yaparak mevcut bulunabilecek bütün bilgileri verdiğinden bu bilgilerin tekrarına gidilmemiştir. Bu başlık altında Fatih Dilekçi'nin verdiği bilgiler temel alınmıştır.

[2] Nilüfer Alkan Günay, "19. Yüzyıl başlarında Bursa'da Âyanlık Ve Âyanlık Mücadelesi", *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 22, Bursa 2012, s. 8

[3] Dilekçi, *a.g.t.,* s.24

[4] Kepecioğlu, çoğunun yatılı olduğunu belirttiği Bursa medreseleri arasında *Cizyedarzâde Hüseyin Ağa Medresesi'ni* de göstermektedir. Kaynaklarda, Hüseyin Ağa Zâviyesi'nin ne zaman medreseye dönüştüğü hakkında kesin bir tarih verilmemektedir.(bkz. Dilekçi, *a.g.t.*, s.32).

[5] Eser: (H.1008-M.1599/1600) yılında ölen Hoca Sadeddin Efendi'nin (Tâc âl-tavârîh adlı eserinin kısatılmış şeklidir. Osman I. den Selim I. zamanına kadar yalnız Osmanlı Tarihi vakalarını ihtivâ eder. Hal tercümeleri kısmı bırakılmıştır.[5] *Âyine-i Zürefâ*'da belirtildiğine göre, eser bitirildikten sonra, Ahmed Bahâüddin'in ceddi Hacı Hüseyin Ağa tarafından inşâ ve tesis edilen kütüphaneye koyulan bu değerli kitap, unutulmuş bir hazine gibi toza bulanmış iken 1235/1819-20 senesinde Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi'nin şahsi gayretiyle istinsah ettirilmekle muhtemelen tek nüsha olan bu eserin kaybolmasına engel olunmuştur. Ayrıca Ahmed Bahaüddin'in bu eseri, Cemâleddin Karsi-zâde'nin ifâdesiyle, öğle vaktinin ortasında güneşin zahir ve âşikâr olması gibi, fazilet ve hünerin apaçık bir delili kabul edilmelidir. (bkz. Dilekçi, *a.g.t.*,s.59).

[6] Medresenin faaliyetlerinin nihayet bulması, kütüphanenin taşınması ile yakın bir zaman dilimi içinde gerçekleşmiş olmalıdır. Kepecioğlu, bu kitapların Orhan Kütüphanesi'ne nakledildiğini ve Yerkapı caddesinde, aralık içinde bulunan medresenin de arsa halinde kaldığını nakletmektedir. (bkz. Dilekçi, *a.g.t.*,s.33).

[7] 1926 yılında oluşturulan bir kurul marifetiyle Orhan Camii'ne nakledildiği anlaşılan Haraççızâde Kütüphanesi, bu tarihten sonra hazırlanan salnâmelerde, kitaplarının sayısı şu şekilde verilmiştir: 1927 salnâmesinde, matbu kitap 86, yazma kitap ise 1585 olmak üzere, 1671 adet kitap olduğu belirtilmiştir. 1934 yıllığında tam bir sayı belirtilmemekle birlikte, Haraççızâde Kütüphanesinde 1400'den fazla kitap olduğu, Orhan Camii içinde sağ tarafta yer aldığı ve henüz o dönemde okuyucuya hizmet vermediğinden bahsedilmektedir. Kütüphanenin kitap sayısı hakkında net bir rakam

Ahmed Bahaüddin Efendi'nin doğum tarihi ile ilgili olarak çeşitli kaynaklar, farklı tarihler vermektedir. Franz Babinger Ahmed Bahâüddin Efendi'nin doğum tarihinin Hicri 1154/başlarına tesadüf eden 1741 yılının ilk ayları olması gerektiğini belirtir[8]. Bahâüddin Efendi, eserinde bir vesileyle dedesinin Cizyedar-zade Elhac Hüseyin Ağa'nın oğlu olduğunu ifade etmektedir. Bursa'daki Emir Sultan Türbesi hakkında bilgi verirken "cedd-i ekremim ve bi'l-vasıta-i peder-i müfehhamım" dediği Hüseyin Ağa'nın halen Emir Sultan Vakfının tevliyetinde bulunduğunu söyler[9].

Ahmed Bahaüddin Efendi, müderris olan babası Mahmud Efendi'nin görevi nedeniyle çocukluğunu daha çok dedesinin yanında geçirmiş ve onun himayesinde yetişmiştir. Okuma çağına gelince, dönemin meşhûr ilim erbabından iyi derecede eğitim almıştır[10]. Arapçayı Hoca İbrahim'den; Farsça'yı Kaltakçızâde'den okumuştur.[11] 1173 Cemaziyelevvel'inde (Aralık 1759) İstanbul'da müderris, Rebiülâhir II. 1206/Kasım 1791'de Haleb kadısı olmuş[12]; bir yıl zorunlu görev süresinin sona ermesiyle, Bursa'ya dönmüştür.[13]Ahmed Bahaüddin Efendi'nin Hüsâmeddin Efendi[14] İzzet Mehmed Efendi[15], Rakım Efendi, Cemile Hanım ve Edibe Hanım isimleriyle beş çocuğu olmuştu.[16] Bursa'da eğitim-öğretim ve te'lif faaliyetilerine devam etmekteyken, Ramazan ayının ilk gecesi 1208 senesinde (2 Nisan 1794) Bursa'da vefat etmiş. Aynı şehirde medfûn olan babası Mahmûd Efendi'nin kabri civarına defnedilmiştir. Kabri Dârulkurrâ hazîresinde bulunmaktadır.[17] Kâmil Kepecioğlu *Bursa Kütüğü* isimli eserinde Ahmed Bahaüddin Efendi'nin 1793'de öldüğünü ve ecdadı yanına defnedildiğini söylemektedir[18].

1.2. Eserleri

Ahmed Bahaüddin Efendi'nin tezimize konu olan eseri dışında farklı alanlarda kaleme aldığı bazı eserleri de vardır. Mana ve beyân üzerine kaleme aldığı eseri

---

ifade etmek güçtür. Çünkü kitapların bir kısmı bir arada, tek cilt içinde muhafaza edilmektedir. Bu nedenle kitapların bazısının tespit sırasında gözden kaçırılmış olması muhtemel görünmektedir. tesbit ettiğimiz kadarıyla, kütüphanede bulunan Haraççıoğlu Bölümüne ait kitapların sayısı 2476'dır. (bkz. Dilekçi, *a.g.t.*, s.26).

8 Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazmaları ve Eserleri*, ter. Coşkun Üçok, Ankara 1982, s. 350.

9 Metin 123a. Cizyedâr el-Hac Hüseyin Ağa Hicri 1198 (1784) tarihinde vefât etmiştir. Dilekçi, *a.g.t.*, s.53.

10 Dilekçi, *a.g.t.*, s. 54.

11 Babinger, *a.g.e.*, s. 350

12 Babinger, *a.g.e.*, s. 350

13 Dilekçi, *a.g.t.*, s. 55

14 Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, c. III, Osmanlı Ünlüleri, İstanbul, Nisan1996, s. 687

15 Süreyya,*a.g.e.*c. III, s. 848

16 Dilekçi, *a.g.t.*, s. 54

17 Dilekçi, *a.g.t.*, s. 56

18 Kepecioğlu, *a.g.e.*, cilt I, s. 169

hakkında kitapları vardır. *Münşeât* isimli edebi eser de kaleme almıştır.[19] Bunların dışında *Risâle-i Mihâdiye* ve *Salihiyye* isimli iki adet risâle yazmıştır. Beyan ilimi ile ilgili eseri *Terceme-i Metn-i Beyân* ismini taşır. Yine *Terceme-i Şâfiye* isimli bir eseri ile Vakanüvis Mehmed Şefik tarafından yazılan 1115/1703-04'te çıkan ve II.Mustafa'nın indirilmesi, Şeyhülislâm Feyzullâh Efendi ile bazı kimselerin de öldürülmesiyle neticelenen ve tarihe Edirne vakası adıyla bilinen hadisenin konu edildiği *Şefiknâme'*ye yapılmış hâşiyeleri vardır[20].

Ahmed Bahaüddin Efendi'nin en son te'lif ettiği eser, *Fetihnâme-i Bahâüddin el-Bursevi* adlı eseridir.[21] Eser, 1202 /1787-88 yıllarında vuku bulan, Yûsuf Paşa'nın Avusturya ile olan muharebelerini anlatan *Fetihnâme-i Bahâüddin el-Bursevi* yahut *Gazavât-ı Yûsuf Paşa* olarak ismini taşımaktadır. Bu eserin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde yer alan nüshası *Fetihnâme-i Bahâüddin el-Bursevi* olarak isimlendirilirken Millet Kütüphanesi'nde bulunan diğer nüshası *Gazavât-ı Yûsuf Paşa* olarak adlandırılmıştır. Eser Fatih Dilekçi tarafından Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

B- AHMED BAHÜDDÎN EFENDİ TARİHİ

1. Eserin Nüshaları:

1.1. İstanbul Süleymâniye Kütüphanesi Esad Efendi, Tarih, nr. 2403

H.1235 tarihinde Re'îsü'l-etibbâ Behcet Efendi tarafından istinsâh ettirilmiş, muhtemelen o nüshayı da Kadı-zâde Cemaleddin Efendi mevcut hâline getirmiştir. Ayrıca, Ahmed Bahaüddîn Efendi'ye ait bu eser daha ziyade müsvedde halindedir.[22] Esad Efendi nr.2403'te bulunan nüshaya Kaptan-ı Derya olan Hasan Paşa'nın teşvikiyle Ahmed Bahaüddîn Efendi tarafından bir dibâce eklenmiştir. Bu önsözde Ahmed Bahâüddin Efendi'nin de ifade ettiği gibi Tacü't-Tevârîh'in içinde bulunan Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan ibarelerin üzeri çizilmiş, sayfa kenarlarına çıkmalar suretiyle cümleler adeta yeniden tesis edilmiştir. Ancak bunu yaparken, zaman zaman abartıya kaçmış ve kimi sayfaların neredeyse tamamen üzeri çizilmiş ve sayfa kenarına okunması zor bir metin yerleştirmiştir. Ayrıca, başlıklar kırmızı mürekkeple ve Farsça yazılmış olup bunların çevirisi veya sadeleştirilmesi yapılmamıştır. Metin nesih yazı türü ile yazılmış ve 305 varaktır.

---

19 Dilekçi, *a.g.t.*, s.59.

20 ***Sâlihiyye*** adındaki tarihi eserini [***vafâyetnâme***] nasıl yazmış olduğunu kendisi anlatmaktadır. Bu eserlerden "*Salihiyye"*, vefâyat tarzında kaleme alınmıştır. (Dilekçi, *a.g.t.*,s. 58).

21 Dilekçi, *a.g.t.*, s.59.

22 Eserde Esad Efendi'ye ait notta belirtilmekdedir. (bkz. Süleymaniye kütp. Esat Efendi nr. 2403, vrk.1b).

1.2 İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, AEtrh, nr. 206 (Mikro film no:797) Nüshası:

Fatih Nüshası'na baktığımızda birkaç kişi tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Sonradan kaleme alınmış olan bir nüsha olduğu tertibinden de anlaşılmaktadır. Ahmed Bahaüddin Efendi'nin, Esad Efendi nüshasında müstakil olarak hazırladığı dibacesi burada metnin girişine yerleştirilmiş ve bütünlük sağlanmıştır. Nüshada metin besmele ve uzunca bir dua ile başlar. Sonra "Ammâ ba'd müstemidd-i hazret-i Perverdigâr" ifâdesi ile Ahmed Bahaüddin efendinin girişi başlar. Eserin tezimize seçtiğimiz bölümün son başlığı: "Vüzerâ-yı Devlet ve Ümerâ-yı Saltanat" adını taşımaktadır. Bu başlık altında dönemin önemli devlet adamlarının isimleri sıralanmaktadır. Kitabdaki son konu başlığı ise "Vurûd-ı Nâme-i Hümâyûn be-Pâdişâh-ı Mısır Tomanbay ve İsyân-ı ân ve Muhâ[re]be-i Sinân Paşa-yı Gâzî be-serâsker-i Cunûd-ı Arab Canberd-i Gazâlî" şeklindedir.

Nüshanın dış kapağı koyu kahverengi meşin istampa yaldızlı cilt olup, dış kapaktan hemen sonra Arâbî harflerle Osmanlıca *Cizyedâr Târîhi* yazılıdır.

Ebadı(dış-iç): 318x184x235x115mm.

Yazı türü: Nesih.

Varak: (297) Her yaprağın sol üst köşesinde yaprak numaraları sonradan kütüphane görevlileri tarafından verilmiştir.

Kağıt türü: Cilâlı

Cilt: : Koyu kahverengi meşin, istampa yaldızlı cilt.

Satır: Fatih Nüsahası'ının sahifeleri 27 satırdır.

Müstensih: Reisü'l Etibba Behcet Efendi

Mürekkep: Metin ve yaprak numaraları ile ilk yaprak sayfa kenar çizgileri siyah; mürekkep ile cetveller kırmızı, sözbaşları kırmızı mürekkeple çizilidir.

2. Eserin Muhtevası:

Ahmed Bahaüddîn Efendi Tarihi genel olarak Süleyman Şâh'tan Yavuz Sultân Selim Han'ın Mısır seferi öncesi Tomanbay'a mektubu ile de nüsha bitmektedir. Tezimize aldığımız bölüm ise Süleyman Şâh ile başlayıp Ertuğrul Gazi ve ardından Osman Gazi'nin devletin temellerini atması ile neticelenen Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemini ve bu dönem padişahlarının taht mücadeleleri, Anadolu Beylikleri ile münasebetleri ve onların itaat altına alınmalarını, Timurla yapılan savaşın sonucunda

Fetret Devri'nde kardeşlerin kendi aralarındaki mücadelelerini ve nihayetinde Çelebi Mehmet ile deyim yerinde ise devletin tekrar kurulmasın, ardından Anadolu tekrar kurulan Anadolu Beylikleri'nin itaat altına alınmasını ve Balkanlardaki fetih hareketleri ile başlayan ilerleyişte bu defa oradaki devletler ile gerek teke tek gerek ise birleşik ordular şeklindeki toptan savaşlarını anlatmakta olup tezimiz Fatih Sultan Mehmet'in cülusuna kadar olan bölümü ihtiva etmektedir.

Kısaca değinmek gerekirse Osman Gazî fetihlerde bulunarak devletin temellerinin atılmasını sağlamıştır. Bu dönemde yapılan fetihlerlerden bazıları şunalardır: Karaca-hisâr, İnegöl, Kara-hisâr, Köprü-hisâr, Yeni-şehr, Bilecik, Yar-hisâr, İnönü, İnegöl, Yeni-şehr:, Nahiye -i Marmara, Kestel, Kete, Lefke, Ak-hisâr, Koç-hisâr, Karaçepiş, Leblebüci, Geyve, Yenice-i Taraklı, Tekür-pınarı, Bursa, Konrapa, Akyazı civarının fethi gibi.

Orhan Gazi döneminde ise Koyun Hisârı, İznikmid, İznik, Göynük, Yenice Taraklı, Mudurnu, Balıkesir, Karasi Sancağı, Ulubat, Kirmastı, Mihaliç, Gemlik, İdincik, Manyas, Edremit, Kızılca Tuzla, Pınar Hisâr, Ayazmendin fethi gerçekleşmiş ve hatta evladı Süleyman Paşa ile Gelibolu'ya ilk geçiş ile birlikte Rumili'ne adım atılması konu edinilmiştir. Rumili'nde Çimni, Ayaslonya, Konur Hisâr, Ece Ovası, Gelibolu, Hayrabolu, İpsala'nın fethi ile Tekirdağı'nı bir kısmının fethi gerçekleşmiştir.

Eserde ele alınan bir diğer dönem ise I. Murad'ın saltanatı dönemidir. Bu dönemde yapılan fetihlerden Enguriye[Ankara], Çorlu, Misilli, Burgaz, Dimetoka, Keşan, Edirne, Gümülcine Vardar, Zağra, Filibe, Biga, Çirmen, Kızlağaç Yenicesi ve Yanbolı, Karinovası, Süzebolı, Hayrabolı, Aydos, Kırkkinise, Vize, Pınar Hisâr, Samakov, İhtiman, Köstendil, İncegiz, Ferecik, Bolovine, Burgaz, Borlı, İskete, Marolya, Kara-Ferye, Kavala, Drama, Rahne, Siroz, Niş, Silistire, Niğbolı, Eğrigöz, Simav, Tavşanlu, Kütahya, Beyşehri, Seydişehri, Yalvaç, Karaağaç, Isparta, Karlı-İli, Pirlepe, İştip ve Manastır, Sofya, Piravadi ve Tırnova ve Şumnı, Dernhaste ve Hurdabine ve Çetrihezâr fetihleri ele alınmıştır.

Yıldırım Bayezid döneminde gerçekleşen Menteşe, Aydın, Saruhan, Teke, Konya, Aksaray, Akşehir, Niğde, Karaman, Kayseriyye, Sivas, Tokat, Kastamoniyye, Osmâncık, Canik, Samsun, Amasya, Yenişehir, Selanik, Tırhala, Kangırı, Atina, Behisni, Malatya, Divriği, Dârende, Kemâh, Erzincan'ın fetihleri bir başka bölümü

oluşturmaktadır. Aynı dönemde Timur ile yapılan Ankara Savaşı da ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Fetret dönemi şehzadeler mücadeleleri geniş şekilde anlatıldıktan sonra Mehmet Çelebi dönemi fetihleri sıralanmaktadır. Bunlardan bazıları: Samsun, İskilib, Seferi-hisâr, Ak-şehr, Bey-şehr, Seydi-şehr, Okluk-hisârı, Sa'idili, Kır-şehr, Nigde, Tosya, Kangırı, Kal'acık, Hereke, Eski Geğbuze, Darucı, Pendik ve Kartal'dır.

Sultan II.Murad'ın ise Düzmece Mustafa, Küçük Mustafa, İsfendiyâr Bey ile mücadelleri Eflak Voyvoda'sını itaat altına alması; İzmir; Aydın illerinin fethi; Germiyân, Saruhan, Hamid, Menteşe'nin fethi; Canik, Atene, Selanik, Kartene gibi yerlerin alınması çeşitli başlıklar altında anlatılmıştır. Karaman-oğlu ile yapılan mücadele, Gügercinlik kalesi, Macar kralı ile mücadele, Semendire, Mora kalelerinin feth, Novaberde, Havale kaleleri Varna savaşı, Akçahisâr ve Ballabadra; Bucacık kalelerinin fethi diğer başlıkları oluşturmaktadır.

Bizim tezimize konu olan kısım Fatih'in tahta çıkışı ile son bulmaktadır.

3. Eserin Yazılma Sebebi:

Müellif eserini yazma vesilesi olarak; yaşlılık döneminde yapmaya değer başka iş bulamamasını ve tarih kitaplarını okumaya yönelmesini gösterir. Yine müellifin ifadelerine göre Osmanlı devletinin kuruluş ve gelişmesi dönemine ait birçok eseri okumuş ve bunların önemli bölümünde kayda değer bilgilere rastlayamamış, birçok yanlış ve tezatın bulunduğunu görmüştür. Müellif sonuçta Hoca Saadeddin Efendi'nin *Tarih*'ini en güvenilir, kayda değer eser olarak tesbit ederek onu beğenmiştir. Ancak Hoca Saadeddin Efendi'nin eserinin, önemli olmakla beraber yazılış itibariyle süslü ve anlaşılması zor ifadelerle dolu olduğu kanaatine varmıştır. Bu eseri okurken, yapılan benzetmeler ve süslü ifadeler için seçilen kelimelerin lügat kullanılmadan anlaşılmasının zor olduğunu söyleyerek, bu eseri esas alıp bunun üzerine yeni bir metin oluşturduğunu söylemiştir[23]. Dolayısıyla müellifin yaptığı doğrudan bir sadeleştirme işlemi değildir. Sadece başlıklar ve kronolojinin takip edildiği içerik olarak Saadeddin Efendi'nin *Tacü't-Tevârîh* adlı eserinin esas alındığı yeni eser tesisi denemesi

---

[23] Metin 2a.

niteliğindedir. Zaten müellif yeri geldikçe esere kendi dönemi ile ilgili şahitliklerini ve sonradan elde edilmiş bilgileri ilave etmiştir. Bunlar değerlendirme kısmında örnekleriyle verileceğinden burada ayrıca üzerinde durulmayacaktır. Bahaüddin Efendi başlangıç olarak *Tacüt-Tevarih*'in anlaşılır bir metnini birkaç ay içerisinde oluşturduğunu söylemektedir. Ancak kitabın giriş ve sonuç bölümlerini yazamadan kendisine bir rahatsızlık arız olmuştur. Bu sebeple kitabı öylece bırakmak durumunda kalmıştır. Bir müddet sonra Bursa'ya gelen Kaptan-ı Deryâ Hasan Paşa ile yaptıkları sohbetlerde tarih bahisleri geçince paşanın da yönlendirmesiyle Bahaüddin Efendi eseri tekrar ele almış ve tamamlama cihetine gitmiştir. Buradan da anlaşıldığına göre müellif eserini Bursa'da kaleme almıştır ve yine diğer tarih ve edebi eser müelliflerinin de benzeri olarak bir paşaya ithafla ve isnadla eserini tamamlamıştır. Bahaüddin Efendi'nin eseri Hasan Paşa'ya takdim edip etmediği ve bunun karşılığında bir caize veya başka bir telif ücreti alıp almadığı anlaşılamamaktadır. Ancak eserin tamamlanmasında paşa ile yaptığı tarih sohbetlerinin etkisi olduğu kesindir[24].

4. Kaynakları ve Kaynak Değeri:

Ahmed Bahaüddin Efendi eserinin belli bölümlerde hangi kaynaklardan yararlandığına da vurgu yapmaktadır. Buradan hareketle bazen olayların nakli bazen de yaptığı yorum ve değerlendirmelerde hangi eserden esinlendiğini veya örnekleme yaptığını da söylemektedir. Müellif kendisinin de ifade ettiği gibi temel referans eser olarak Hoca Saadeddin Efendi'nin Tâcü't-Tevârîh isimli eserini kullanmıştır. Eserde çoğunlukla "Hâce Tarihi" veya "Hâce Efendi Tarihi", " Hâce-i merhûm" gibi ifadelerle göndermelerde bulunmuştur. Tartışmalı konularda veya kendisinin tereddütte olduğu durumlarda bunu sık sık yapmıştır. Zaten eser planı ve kronoloji olarak da Tâcü't-Tevârîhi kullandığını eserin girişinde beyan etmektedir[25].

Temel referans kabul ettiği *Tâcü't-Tevârîh* ile kendi eserindeki benzerlik ve farklılıkları görmek açısından bazı örneklemeler yapmak suretiyle bir kıyaslama için aşağıdaki pasajlar seçilmiştir:

---

[24] Metin 2b-3b.

[25] "Şeyhü'l- islâm Hâce Sa'deddîn bin Hasan Can *aleyhi rahmeti'l-Melikü'l-allâm* hazretlerinin tasnîf-i latîfi olup, Hâce Târîhi dimekle zebân-pîrâ-yı dehân-ı ulü'n-nehâ olan bıtâne-i mukaffele-i cevâhir-i ma'nâ câmi'-i nukūl-ı sahîha bulunmağın ol nüsha-i nefîse-i bî-kizb ü irtiyâb manzûd-ı ser-hücre-i kitâb-hâne imtiyâz ü intihâb kılındı". (Metin 1b-2a). Zaman zaman bilgilerini Hoca Saadeddin Efendi'ye göndermeler yaparak teyid etme yolunu seçtiğine dair bir örnek; "Hâce-i Merhûm, Târîhi'nde tasrîh ider" (Bkz. Metin 68a). Başka bir pasajda: "Meriç Suyı üzerine bir köprüyi binâ buyurdılar ki iki araba yüküyle yan yana müstevfâ mürûr ider. Fakīr görmedim lâkin Hâce-i merhûm tûlini "iki ok atımı vardır" deyu târîhinde yazar". (Metin, 40a).

Girişteki konu seçimi ve ifade tarzları bakımından:

Bahâüddin Efendi'de:

Zuhûr-ı Süleymân Şâh

Kayı Han ki Âl-i Osmân'ın cedd-i a'lâları budur. Bu Kayı Han vefât itdikden sonra ol kabîlenin ismi Kayı Han Kabîlesi kalup ve Kayı Han'ın evlâdı ol kabîlenin serdârı olurlar idi. Ve bu kabîle Meverâ-i nehr didikleri diyârda sakin idiler. **[4a]** Ba'de-zemân Âl-i Selçuk Meverâ-yı nehr'den İrân'a geldiklerinde kabâyil-i Türk'den bu Kayı Han kabîlesi dahi berâber İrân'a gelüp, Mahan didikleri şehirde mütemekkin idiler. Cengiz Han zuhûr idüp, İrân'a müstevlî oldukda bunlar dahi ol diyârdan kalkup diyâr-ı Ermine ve Ahlat'a intikāl itdiler. Zulm-i Tatar ol diyâra dahi vâsıl olıcak ol diyârdan dahi kalkup, diyâr-ı Rûm'dan Erzincan'a geldiler. Ol esnâda ol kabîlenin serdârı Kayı Han evlâdından Süleymân Şâh idi. Bu Süleymân Şâh Âl-i Osmân'ın cedd-i a'zamı olan Osmân Gāzî'nin büyük pederidir. Süleymân Şâh birkaç sene Erzincan hudûdunda sâkin olup, lâkin ol etrâfın yaylak ve kışlakı hayvânâtına ve etbâ'ına kifâyet itmediğinden anda râhat idemeyüp, girü dönüp, vatan-ı aslîsine gitmeğe azîmet eyledi ve Haleb'e müteveccih olup, Ca'ber Kal'ası'na geldikde…

Tâcü't-Tevârih'in girişi:

[13] Âl-i Selçuk, Meverâ'ün-nehr'den İrân-zemîne intikāl itdiklerinde bilelerince olan kabâ'il-i Türk'den silsile-i Osmâniyye'nin cedd-i a'lâsı olan Kayı Han kabîlesi ki hudûd-ı Merv-i şâhcândan **[14]** Mahan şehrinde mütemekin idiler. Cengiz-i fitne-engîz zuhûrundan hudûd-ı Ermeniyye ve Ahlat'a intikāl idüp, âsâr-ı ızrâr-ı Tatar-ı bed-tebâr ol diyâra dahi vusûl bulıcak ber-muktezâ-yı fehvâ-yı وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ[26] ezell-makāmda kāmet müstetebbi'-i nekbet ve müstelzim-i haybet olması meşhûd-ı dîde-i basîret olıcak, ihtiyâr-ı diyâr-ı garbet idüp, ol kabîle-i nebîlenin serdârı Süleymân Şâh bin Kaya Alp tâyifesiyle bilâd-ı Rûm'a intikāl itdiler. Amma Târih-i Neşrî de dimişdir ki "kâbile-i mezbûre nevâhî-i Ahlat'da yüz yetmiş yıl temekkün itdikden sonra sene sitte aşer ve sitte-mi'ede asker-i Cengiz ol nevâhîye musallat olup, Süleymân Şâh bin Kaya Alp, bilâd-ı Rûm'dan Erzincan'a intikāl idüp, birkaç yıl anda yaylak ve kışlak idicek müzâyaka-i emkineden devâb ü mevâşî ile ol etrâf ve hevâşîde ârâm idemeyüp vatanlarına mürâca'at kasdıyla Haleb'e müteveccih olup, Ca'ber Kal'ası'na gelüp ...

Benzer ifadelerin olduğu yerler:

Bahaüddin Efendi'de:

İbtidâ-yı Ubûr-kerden-i ehl-i İslâm be-Cânib-i Rumili

Şehzâde-i cüvân-baht hazretlerinin dest-i şerîfini telsîm ve cânlarını yed-i rızâu'llâha teslîm idüp gitdiler. Ve bunların bu cân fedâlıklarından huzzâr-ı meclise bir rikkat gelüp, bükâ iderek selâmet-i hâllerine du'â itdiler. Ol iki Gāzî dahi Gürce'den geçüp, Çimni Kal'asının mukābelesinde deryânın eni az olmağla **[30b]** ol mahalde bir küçük sal tedârük idüp … mazmûnunca sala binüp, salların semt-i maksûda saldılar ve îrâdeleriyle bahr-i tevekküle daldılar. İnâyet-i cenâb-ı Hudâ-yı müte'âl bunları az vakitde karşu tarafa îsâl eyleyüp, Rumili'ne çıkdılar. İttifâkan bâğ-istânda bir kâfir bulunup, anı ahz ve girü sallarına yetişüp, mezbûr kâfiri şehzâde huzûrına getürdüklerinde sa'yları meşkûr ve şehzâde hazretleri dahi cenâb-ı Hakk'a şükr idüp mesrûr oldı. Ve ol esîr, mâl ve ihsân ile itmâ' ve teshîr olunup, Çimni Kal'ası'na delâlet ve fethine kefâlet itdi. Şehzâde-i dilîr dahi bilâ-te'hîr ol mahalden mütevekkilen ala'llâh kalkup, derya kenârında olan ba'zı kâfir vilâyetlerinden vâfir sığır urup derilerinden kayışlar çıkarup…

Tâcü't-Tevârih'te

[51] Dâstân-ı Feth-i Teshîr-i Diyâr-ı Rum-ili

[54]…Şâh-zâde-i âdâlet-penâhdan isticâze ve tevekkülen alallâh deyüp, azm-i râh itdiler. Ve Gürce'den geçüp, Çimni kal'asının mukābelesinde arz-ı deryâ az ve imkân-ı ubûr ve cevâz olmağın ol gice bir sâl peydâ idüp, arzuya visâl içün salların bahr-i tevekkülle saldılar. Ve badbân-ı ihsân-ı Melik-i mennân ile az zamânda ol deryâ-yı bî-kerân kenârına geldiler. İttifâkan bâğ-istân içre bir kâfîr bulurlar, bağlayup sâla salup mürâca'ata şitâb iderler. Avn-i müsebbibü'l-esbâb ile şâh-zâde-i kâmyâb cenâbına gelüp, şikârların âşîkâr idicek sa'yları meşkûr ve ol sâhib-i zuhûr dahi şükr idüp, mesrûr olur ve ol beste-i zencîr olan esîr tevfîr-i ihsân ile teshîr buyurılup, helâkine câzim iken sadâkate âzim oldı. Ve Çimni kal'asının medâhilinden istihbâr buyuruldukda duhûli âsân mahal oldığın beyân idüp, pîş-rev-i mücâhidân olmağa tekeffül eyledi. Ol serdâr-ı dilîr dahi bilâ-te'hîr sipâh-ı nusret-masîr ile ol ma'bere varup kenâr-ı bahrde olan ba'zı küffar vilâyetinden sığırlar gāret idüp derilerinden kayışlar çıkarup…

Ahmed Bahaüddin Efendi'nin alıntı yaptığını söylediği yerlere örnek:

Azîmet-i Şehriyârî be-Feth-i İstanbul

Bundan akdem şehriyâr-ı âlem, altı ay mıkdârı İstanbul Hisârı'nı mahsûr ve ahâlî -i kal'a-yı cânlarından rencûr idüp, Üngürüs keferesi fethe mâni' ve Üngürüs istîsâliyle ol sene kāni' olmuşlar idi. Lâkin İstanbul fethi gāyet-i murâd-ı hümâyûnları olmağla bu sene yine fethine niyyet buyurup azîmet üzre iken Timurtaş Paşa-oğlı Yahşi Bey'den haber vürûd itdi ki Şile[27] Hisârı'nı feth itmiş. Bu haber azîmet-i hümâyûna kuvvet virmekle Burusa'dan hareket ve *Koca-ili yolundan İskender Boğazı dimekle meşhûr olan mahalle gelüp, Boğaz-kesen'in üsti yanında bir hisâr binâsına mübâşeret buyurdılar ki el-ân Güzelce-hisâr nâmıyla şöhret bulmuşdur* deyu Hâce-i merhûm Târîhi'nde tasrîh ider. Ve Karadeniz'den küffâr gemilerinin yolını kesmekle ol şehr düşmen-i dîne hayli keder olmuşdur. Anda esbâb-ı ceng ü peygârı ihzâr itdikden sonra İstanbul tekürine tehdît üzre haber gönderüp " kal'a-yı teslîm itsün ve ne tarafa gider ise gitsün ve illâ bi'l-küllîye cümlesi kılıçdan geçüririm" deyu buyurdılar. İstanbul tekürinin dahi zerre mukāvemete iktidârı olmamağla…

[27] Metinde "شل" kelimesi "شلی" şeklinde yazılmış.

Tâcü't-Tevârih'te

(147) Azîmet-i Sultân be-Savb-ı İstanbul

Sâbıkā altı ay mıkdârı İstanbul Hisârı muhâsara olunup, Üngürüs kralının hücûmı sebebiyle fethi müyesser olmadığı cihetden hâtır-ı âtır-ı sultânda ukde kalmış idi. Ve li-hâzâ ol şâh-ı pür-hamiyyet dâ'imâ İstanbul fethini ehemm-i emniyyet bilüp, ol savba sarf-ı inân-ı azîmete niyyet iderlerdi. İtifâkan ol evânda Timurtaş **(148)**-oğlı Yahşi Bey ki me'âbir-i bahrde olan ba'zı mevâzi'i teshîr-içün irsâl olunmuş idi. Şibli[28] Hisârı'nı feth idicek muhrik-i azîmet-i şâhi olup, *Koca-ili yolundan İskender Boğazı dimekle meşhûr olan mahalle gelüp, Bogaz-kesen'in üst yanında bir hisâr binâ itdiler ki hâlâ Güzelce-hisâr nâmı ile iştihâr bulmuş*, ve deryayı şimâlden ki Karadeniz'dir kâfir gemilerinin reh-güzerini kesmişdir. Ol hisâr-ı üstüvârda esbâb-ı cengi âmâde ve ihzâr itdikden sonra İstanbul tekürine tehdîd-âmîz haberler gönderüp "hisârı teslîm itsün ve ne tarafa mürâd iderse gitsün.Ve illâ bi'l-külliyye istîsâl ve rakabeleri rıbka-i mezellete idhâl olunmak mukarrerdir" deyu tenbîh itdiler. Tekür-i kör-dil dahi hâli müşkil kendüye ne işkil oldığın görücek …

[28] Metinde "Şile Hisârı"kelîmesi "ŞibliHisârı" şeklinde yazılmış.

Aynı Konu anlatımlarına örnekler:

Feth-i Filibe ve Tâ'mîr-i an Şehr-i Dil-ârâ be-Serdârî-yi Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa

Çûn ki sultân-ı cihâd-âyîn Lala Şâhin Paşa'yı Filibe fethine ta'yîn buyurmuşlar idi. Ol vezîr-i sahib-i tedbîr dahi ber-muktezâ-yı fermân-ı pâdişâhî cem'-i sipâhî idüp, Filibe fethine azîmet ve ol şehr-i güzîni teshîr içün Edirne'den hareket idüp, Filibe kurbuna vusûl buldukda meğer Filibe teküri olan Felis Boli, asâkir-i müslimînin Filibe fethine azîmetlerinden haberdâr olup, asker-i İslâm'ı karşulamağa ılgar itmiş. Bir gün leşker-i küffâr zuhûr idüp, cenge âmâde oldukları zâhir oldukda Lala Şâhin Paşa dahi dilâverân ile atlarına süvâr ve cenge mübâşeret olundı. Leşker-i küffâr gördiler ki cünûd-ı Osmânî anladıkları yadigâr degil ellerinden kan akar. Bir dürlü mukābeleye kudretleri olmadığını fehm idüp, cümlesi bir uğurdan yüz döndirüp, Filibe Hisârı'na cân atdılar. Serdâr-ı ekrem dahi ol şehri muhsâraya himmet idüp asker-i mevfûr ile hisârı mahsûr itdikde anda dahi karâra havf idüp, teslîm-i hisârı ve teküri Sırp hâkimine gitmeyi ihtiyâr **[40a]** itdi. …

Tâcü't-Tevârih'te (76)Ricât-i Sultân Ve Feth-i Filibe ve Etrâfân

Avn-i İlâhî [ile] sultân-ı dîn-penâhî fütüh ve ganâyim-i nâ-mütenâhî birle mübâhî idüp amme-i sipâh sâhib-i bâr u bengâh olıcak […..] muktezâsı üzre mu'âvedete meşgūl olup, sene (erba'a ve sittîn ve seb'a-mi'e) de Burusa cânibine nühzat buyurdılar ve Rumili serdârlarına teshîr-i memâlik ve tevsî'-i mesâlik fermânı sudûr bulup, Lala Şahin Paşa'ya Zağra ve Filibe fethi tefvîz buyuruldı. Ve sâ'ir ümerâ her bir cânibe akın itmekle me'mûr oldılar. Şâh-ı deryâ-nevâl izz ü ikbâl ile deryâdan ubûr buyurup, kudûm-ı pür-sürûrlarıyla Burusa Şehrin makarr-ı emn ü huzûr ve envâr-ı adl ü cûdlarıyla ol diyârı pür-nûr buyırdılar. Lala Şâhîn fermân-ı sultân-ı selâtîn mûcibi üzre cem'-i mücâhidîn idüp, Filibe cânîbine akın itdi. Sipâh-ı İslâm mukābelesinde kıyâm-ı tekür-i makhûrın makdûrı olmayıcak mûr-ı bî-zûr gibi ma'rekeden dûr olup, hisâra firâr itdi. Zamân-ı muhâsara imtidâdı ve savlet-i guzât iştidâdını müşâhede idicek taleb-i âmân ve te'kîd-i ahd ü peymân ile kal'a mefâtihini teslîm idüp, ehl ü iyâli ile vilâyet-i Sırf cânibine vardı.

Müellif olayları anlatırken daha önce yazılmış eserlerden bazılarına zaman zaman atıf yapmaktadır. Tâcü't-Tevârîh dışında, Âşık Pâşâzâde, Neşrî, İdris-i Bitlisî gibi müelliflerin eserlerinden de nakilleri takip ettiğini gösteren yerlere rastlanmaktadır. Semendire'nin fethini anlatırken bunlardan üç tanesinin şahitliğini mukayeseli olarak yapması, eserini kaleme alırken kaynak kullanımına önem verdiğini gösteren bir işaret olmuştur; "**Âşık Pâşâzâde** Târîhi'nde dimişdir ki bu cenkde yalnız bin beş tüvânâ kâfiri bağlayup Üsküb'de beşini birden dokuz yüz akçeye sattım hem demişdir ki bu ganîmet akībinde Lâs Vilâyeti feth olunup kādî nasb olundı. Ve Semendire dahi beyân olundığı vech üzre feth olunup kādî ve zâbit nasb olup içinde cum'a namazı edâ olundı. Ve **Neşrî** kavli üzre nasb olunan zâbıt Turhan Bey idi. Hem demişdir ki Sekiz yüz kırk dört târîhinde Mısır Sultânı Pars Bey vefât idüp, oğlı yerine pâdişâh oldı. Andan Mirâhur Çakmak, Pârs Bey-oğlını tutup Mısır'a sultân oldı. Ve Semendire Sırf Hâkimi Despot elinden alındı. Ve Semendire muhâfazasına Doğan Bey me'mur oldı. Semendire husûsunda bu kavl **Mevlânâ İdris** kavlidir[29]"**.**

Müellif bazen de kaynaklarına genel ifadelerle göndermeler yapmaktadır. Genel göndermelerde "ba'zı tevârîhde nazar-ı fakire karîn olmuşdur", "manzûr-ı fakir olan ba'zı târîhde masdûrdur ki"[30]; "kütüb-i şer'iyyenin yazdığına göre[31]"; " tevârîhde musarrahdır"[32] ifadeleri dikkat çeker[33]. İslam tarihiyle ilgili göndermelerde bulunduğunda Arapça tarih kitaplarını da okuduğunu anlıyoruz. Müellif eserini geç dönemde yazdığı için kendi zamanına kadar gelen yazılmış muahhar eserlerden de yararlanma şansı bulmuştur. Değerlendirme ve yorumlarında bunlardan da faydalanmış ve zaman zaman bunları zikretmiştir. Meselâ Osman-zâde Taib Efendi'nin Hadikatü'l-vüzerâ isimli eserinden vezirlerin biyografisi için yararlandığını kendisi ifade etmektedir[34]. İdare anlayışıyla ilgili bir değerlendirmesinde İbn-i Haldûn'un görüşünden alıntı yapar[35]. Buradan hareketle müellifin Mukaddime'yi okuduğuna ve Osmanlı'nın idari yapısıyla mukayeseler yaptığına dair fikir sahibi oluyoruz.

Müellif eser ismi veya yazar ismi vermek istemediğinde bazen de "Türkî tevârîh" tanımlamasıyla referanslar vermektedir. Bazıları eleştirel bir tarzda olduğundan

---

[29] Metin 129a-129b.
[30] Metin, 43a; 53b.
[31] Metin 53b.
[32] "Netice bu seferde Yıldırım Han ma'iyyetinde doksan bin dilâver mevcûd oldığı tevârîhde musarrahdır". Metin 78a.
[33] Özellikle eserin muhtevasıyla dolaylı ilintisi bulunan konularda müellif kaynak eserin ismini verme gereği duymamıştır. Bu anlamda özellikle İslamiyetin ilk dönemleri, dört halife dönemi gibi eski tarihlerden bahsederken bu ifadeleri tercih etmiştir. Meselâ Hz. Ömer döneminden bir olay nakli için bkz. Metin 53b.
[34] Metin 123b
[35] "İbn-i Haldûn'un didiği gibi: ümerâsını devletinden hisse-yâb-ı ni'met itmeğe te'âvün ü tenâsura isti'dâd kesb itmekdir". Metin 34a.

belki de özellikle seçilmiş bir ifade de olabilir. Çünkü bu tabiri kullandığı bölümler daha ziyade tartışılması hassas olan konular ve "Fetret Dönemi"yle ilgili olan konulardır. Meselâ Yıldırım Bâyezîd'in Timur'a esâreti ve gördüğü hakaretlerle ilgili iddialar hakkında: "Türkî tevârihde ba'zı nâdânlar bir kafas-ı kizbî beyân itmişler. Hilâf-ı mahzdır. Mezîd-i hamiyetinden Yıldırım Han yollarda ata binmeyüp kendü ihtiyârıyla tahtü'r-revâna binerler idi"[36] ifadesi dikkat çekicidir. Fetret devri şehzadeler mücadelesinde Şehzâde Süleyman'dan bahsederken de yine "Türkî tevârîh" ifadesiyle kaynak belirterek olay aktarımı yaparken bu dönem tarihlerine eleştirel bir tavır takınır: "Hattâ ba'zı Türkî tevârîhde görülmüşdür ki vaktâ ki Etrâk-i nâpâk Mîr Süleymân'ı tutdılar cümlesi başına üşüp, kimi katl murâd itdi. Kimi habsini îrâd ve kimi kılcını çeküp şehzâde üzerine yüriyüp "Oglân gerek mi şarâb gerek mi? deyu dürlü ihânetler itdiler. Bu esnâda Mûsâ Çelebi bi'z-ât yetişüp, birâderini Etrâk elinden aldı. Şehzâde-i merhûm egerçi şarâb ile me'lûf idi Lâkin şecâ'at ve sahâ ve hüsn-i sûret ile mevsuf idi. Âdet-i hasanesinden budur ki Günde bir kul âzâd iderdi. Ve Ahmedi nâm şâ'ire iltifât idüp, nice inâyetler itmiş-idi. Hattâ Ahmedi, İskender-nâmesi'ni Mîr Süleymân unvânıyla mu'anven itmişdir ve Edirne'de olan câmi'-i âtik temelini Mîr Süleymân vaz' idüp, kable'l-itmâm bu vak'aya uğrayup telef oldı"[37].

Eğer alıntı değilse müellif yer isimleri konusunda *tahrir defterleri*ne de atıf yapmaktadır. Kirmastı bölgesinin fethini anlatırken İlyos isimli bir köyün tahrir defterinde ayn harfi ile yazıldığını, bunun kendi zamanındaki Karaağaç Köyü olmasının muhtemel olduğunu söyler. Böylece yazar bugün arşiv kaynakları arasında önemli yer tutan belgeleri de görmüş olmaktadır. Bu da bir bakıma kendisinin zamanında kadılık görevi yapmasıyla ilgili olmalıdır. Çünkü kadılar arazi tahrirlerinde tahrir eminlerinin en önemli yardımcıları konumunda görev almaktaydılar[38].

Ahmed Bahaüddîn Efendi zaman zaman kendi izlenimlerini de aktarmıştır. Bu da eserin kaynak değeri olarak bir tekrardan kurtularak orijinallik kazanmasına katkı yapmaktadır. Çoğu bölgenin fethinden bahsederken orada inşa edilen yollar, köprüler, cami ve medreselerin vesair yapıların 18. Yüzyıldaki durumlarını anlatması tabi şahit olduklarıyla sınırlı olmak kaydıyla eserlerin varlığı ve gerçekliği hakkında önemli belge oluşturmaktadır. Müellif özellikle eseri kaleme alırken yaşamış olduğu şehir olan Bursa ve çevresi için sık sık bu yönteme başvurmuştur. Meselâ İznik hakkında verdiği

[36] Metin 82a.
[37] Metin, 99a-99b.
[38] İlyos gālibâ defter-i hâkānîde عين ile عليوس kayd olunup, şimdi Karaağaç nâmıyla meşhûr olan karye olmak dahi muhtemeldir. Küffâr elinden ednâ teveccüh ile alınup, Kirmastı Vilâyeti'ne duhûl olundukda…(Metin 27b).

bilgilerin bir bölümünün eserin yazıldığı tarihe tesadüf ettiğini şu satırlarıyla vurgulamıştır; Târîh-i tahrîr-i kitâb ki bin yüz seksenbeş senesidir (1772) hâlâ ol şehr meskûndur. Lâkin ahâlîsine za'af târî olmağla harâba müşrif ü makrûndur[39]. Ayrıca Koyunhisar savaşında şehid olan Osman Gazi'nin yeğeni Aydoğdı Bey'in defnedildiği yer hakkında daha sonradan oluşmuş ve kendi dönemine kadar ulaşan inanışı tasviri ilginçtir; "Ve Koyunhisâr'da bu def'a vakı' olan cengde pâdişâh hazretlerinin birâder-zâdeleri Aydogdı Bey şehîd olup, ol mahalde defn olundı. Isıtma illetine mübtelâ olan kimesneler ol mezârın toprağından su ile ezüp içse ol dertden halâs olur ve sancusı olan atı ol mezâr-ı mübâreki üç kerre dolaşdırsa sancusı def' olur deyu ol mahall âhâlîsi beyninde meşhûr idi" [40].

Kirmastı ve Mihaliç isimlerinin bölgenin fethi esnasında sahibesi konumunda olan Kirmastorya isimli kadın ve onun kardeşi Mihalçe'den bozma olduğunu, bu isimlerin kendi zamanında da son şekliyle kullanılmaya devam ettiğini beyan etmektedir[41]. Müellifin şahitlikleri bazı bölge ve yerlerin ya da yapıların kendi dönemindeki durumlarıyla ilgili bilgiler verir. Meselâ İzmit'in fethi ve bölgenin muhafazasında önemli görevleri olan Karamürsel Bey'i hizmetleri karşılığı verilen timar köylerinin kendi zamanında Karamürsellü köyleri olarak bilinmesi bunlardan birisidir[42]. İzmit'e bağlı ve İstanbul yolu üzerinde fetih zamanında mevcut olan Hereke Kalesi'nin kendi döneminde yıkılmış olduğundan bahsetmektedir.[43] Marolya Kalesi'nin artık "Avret Hisârı" adıyla bilindiğini ve anıldığını söylemesi bu konuda başka bir örnektir[44]

I. Murat döneminde yaptırılan Edirne Sarayı'nın inşa sürecinden bahsettikten sonra 18. Yüzyıldaki konumuyla ilgili yorumunu da ilave etmiştir. Müellif bu dönemde padişahların bizzat sefere katılmamaları durumunda bazen Edirne'ye kadar gidip seferin gidişatını oradan takip etmelerine dair bilgilere katkıda bulunur: "Hâlâ selâtîn-i Âl-i Osmân Rumili cânibine sefere azîmet buyursalar ol belde-i güzîdede ol sarây-ı pâkize

---

[39] Metin 25b. Müellif İznik'in temel özelliklerini sıraladıktan sonra kendi gözlemlerini de aktarmayı ihmal etmez: O esnâda ve yakīn zamâna gelince anda latîf çîni hâsıl olur imiş ve Burusa'da cevâmi' ve selâtîn türbelerinde olan kâşîler anda işlenmişdir ve miyâh ve esmârı hoşdur. Binâ'en-aleyh, nice müddet pay-ı tâht olmuşdur. Lâkin hevâsı gayet vahîmdir. Fakīr bir def'a vardım ekser ahâlîsini asferü'l-levn hummâdan henüz ifâkat bulmuş gibi gördüm. Lâkin nisvânı "hûb-rû ve kemân-ebrû olur" deyu meşhûrdur. İznik hakkındaki diğer bilgilerle birlikte bkz. Metin, 25a-25b.

[40] Bkz. Metin, vr. 10a-10b.

[41] Metin 28a.

[42] "Ve ol etrâfda olan kurâyı sipâhîye tîmâr ta'yîn buyurılup, deryâ kenârı dahi Karamürsel nâm Akçakoca tevâbi'inden bir dilâvere tevcîh olunup, leb-i deryâyı düşmen mekrinden muhâfazaya me'mûr kılındı. Hâlâ Karamürsellü deyu ma'rûf olan karyeler ol gāzîye mensûbdur". (Metin, 21b).

[43] "İznikmid tevâbi'inden İstanbul yolı üzerinde Hereke nâmında bir kal'a var idi. Şimdi ol kal'a yıkılmışdır". (bkz. 25b).

[44] Metin 46a.

ârâm-gâhlarıdır".[45] Bir diğer mekan ismi bilgisi de Tekirdağ'ın Göynüklü beldesiyle ilgilidir. Yıldırım Bâyezîd döneminde Bizans imparatoru ile varılan anlaşma sonucu suriçinde bir mahalle kurularak buraya Tarakçı Yenicesi ve Göynük'ten ev göçü şeklinde iskan yapıldığı bilgisini verir. Ancak Timur yenilgisinden sonra imparatorun bu insanları İstanbul dışına Tekirdağ'a sürdüğünü ifade ettikten sonra bölgede kendi zamanında Göynüklü diye anılan yerin bu sürülen insanların yerleştiği yer olduğunu ve ismini de bunların geldiği yer olan Göynük'ten aldığını belirtir[46].

Onun Bursa ile ilgili izlenimleri şüphesiz anlattığı tarihî olaylarla ilintili olanlardır. Meselâ Yıldırım Bâyezid döneminde alınan Alaşehir'in fethini anlatırken, oradan elde edilen bazı mahsulâtın Bursa'da kurduğu vakfına bağlandığını belirtir. 18. yüzyılın ikinci yarısında bu mahsûlâttan artık vakfa bir gelir gelmediğini beyan eder[47]. Çelebi Mehmed'in yaptırdığı Yeşil Cami ve imareti hakkında bilgi verirken de kendi yaşadığı dönemde de öğrenciyle dolu olduğunu söyler[48].

Bu bilgilerin içerisine bazen efsane veya sonradan ihdas edilmiş hikayelerin tashihi de dahil olabilmektedir. I. Murat'ın keramet sahibi bir padişah oluşuna Bursa'da Kaplıca Camisi'ne ziyaretinde gerçekleşen bir olayı misal gösterir. Buna göre sultan camiye geldiğinde elindeki doğan kuşu uçarak kubbeye konar. Geri çağırdığında kuş gelmemekte ısrar eder ve sultan da "orada kuruyup kal" mealinde bir bedduada bulunur. Kuş o kubbede donar kalır. Müellif o doğan kuşunun hâlâ türbenin kubbesinde durduğunu, kendisinin de görmüş olduğunu ifade eder. Kuşun bilinen ölçülerinde bir doğan şeklinde olduğuna şahitlik eder. Kendi müşahadesiyle olayın gerçekleşmesi arasında onun hesabına göre 382 sene geçmiştir[49]. Müellifin verdiği bilgilerden hareketle Bursa'nın bazı mahallelerinin kuruluşu veya isim almalarıyla ilgili bilgiler elde etmek de mümkündür. II. Murad için İsfendiyar Bey'in kızını almaya giden dünür heyetini anlatırken ilâve bilgi olarak kendi döneminde bile heyette bulunanların isimleriyle anılan mahallelerin yaşamakta olduğunu söyler: "Târîh-i tahrîr-i kitâb ki bin yüz seksen beş târîhidir, hâlâ o mahalleler ma'mûr ve beyne'l-âhâlî Dâye Hatun Mahallesi ve Şerefüddîn Mahallesi ve Reyhân Mahallesi deyu meşhûrdur"[50].

Yine Bursa'nın tarihî mekanlarının ve semtlerinin ilk durumları ve kendi dönemindeki durumları hakkında verdiği kıyaslamalı bilgiler Bursa'nın şehir tarihi

---

[45] Metin, 43b.
[46] Metin 68b.
[47] Metin, 61b.
[48] Metin, 107b.
[49] Metin, 60a.
[50] Metin, 115b.

açısından kullanılabilir niteliktedir. Bursa kaplıcası ve Çekirge semti ile ilgili söyledikleri de bu türden ifadelerdir: “Hâlâ ol Şerîf-hisâr Câmi‘i deyu beyne’l-âhâlî meşhûrdur. Bundan mâ‘adâ Çekirge nâmıyla meşhûr olup, hâlâ şehre nısf sâ‘at mıkdârı bu‘dı olan mahalde bir câmi‘-i ra‘nâ dahi binâ ve ittisâlinde bir imâret dahi inşâ buyurdılar. Ve câmi‘-i şerîfin üzeri hücârât-ı kesîreyi müştemil bir medrese-i dil-güşâdır. Câmi‘e duhûl olundukda bâlâsı medrese oldığını fehm mümkin değildir ve ol mahalden cereyân iden sıcak su üzerine bir âlî hammâm ihdâs ve binâ buyurdılar ki, ilâ-yevminâ hâzâ ol hammâm-ı latîf “Eski Kapluca” deyu meşhûr olmuşdur. Hıkke ve emrâz-ı cildiyeye ve urûk u a‘sâba müte‘allıka ilele gāyet nef‘i mücerrebât[dan]dır[51]. Bu türden bilgiler şüphesiz eserin kaynak olarak değerine katkı yapan önemli hususlardır ve müellif bu özelliğini zaman zaman eserine yansıtmıştır.

5. Eserin İmlâ Özellikleri:

Fatih Nüshası’nda yazı karakterlerine baktığımızda birkaç kişi tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Müellifin âyet-i kerîmeleri kullanma tarzı bazen veciz bir tasarrufa dönüşürken bazen de muhtemelen farkında olmadan hatalı yazımlar şeklinde vücûd bulmuştur. Müellifin âyet-i kerîmelerden[52] ilham alarak irâd ettiği bu vecîzeleri incelersek meselâ: Ra'd suresi 11. Âyet “ وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ şeklinde iken; و اذاارادالله بقومٍ سُوً بنينو ء فالاَ مردْ وله و ما لهم من دونه منوال biçimine sokulmuş[53]. Necm suresi 8. âyet-i kerîme“ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلّٰى ” şeklinde olması gerekirken “ ثم دنى فتدل ” şeklinde yazılmış[54]. Furkân suresi 71. âyet-i kerîme: يَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ şeklinde yazılması gerekirken اتيبوالى الله şeklinde yazılmış[55]. Bir başka örnek; Zümer suresi 4. âyet-i kerîme: هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ”şeklinde yazılması gerekirken الح لله الواحد القهّار şeklinde yazılmış[56]. **[73b]** Ra’d suresi 41. âyet-i kerîme: وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ yine değişikliğe uğratılarak و ا لله يحكم لا مردّلحلكمه şeklinde farklı bir ifade elde edilmiştir[57].

Eserde imlâsı dalgınlıkla hatalı veya yanlış yazılmış kelimelere de tesadüf edilmektedir. Bunlardan tesbit edilebilenlerden bazıları aşağıda verildiği gibidir. “ نه‌انخانه ” kelimesi " نهانمانه”[58]; “شكلده” kelimesi “شكلمد”[59] ; “ايغود”kelimesi “اويغود”[60] şeklinde; ” پسند” kelimesi “بستد”[61] şeklinde; “مزاياى” kelimesi “ميزاياى”[62]; şeklinde, “يرسن”

[51] Metin, 42b.
[52] Âyet-i kerîmelerin anlamları metnin ilgi yerlerinde dipnot düşülerek verilmiştir.
[53] Metin 9a
[54] Metin 17a
[55] Metin 67b
[56] Metin 69b
[57] Metin 73b
[58] Metin 1a
[59] Metin 2a
[60] Metin 9b

kelimesi “سن”[63] şeklinde; “نكران” kelimesi “نكزان”[64]şeklinde; “والازارى” kelimesi “دالازمارى”[65]; “تآييد” kelimesi “دبانيد”[66]; “مشكورلرنده” kelimesi “مشكوبلرنده”[67]; “آشيادن” kelimesi “آشنيادن”[68]; “وقت” kelimesi “قوّت”[69]; “همايونلرين”kelimesi “حمبابونلرين”[70]; “مووحّدين ” kelimesi "مرحوم"[71]; “ببكن” kelimesi "بيكن" [72]; “ دعاوى “ kelimesi “دواعي”[73]; “صرپ” kelimesi “صرف”[74] ; “فره جك” kelimesi “قره جك”[75]; “كوندردكده” kelimesi “كوردردكده”[76]; “ قره فريه” kelimesi “قره قريه”[77]; “فرما” kelimesi “فربا”[78]; “يلواج” kelimesi “يواج”[79]; “اشتيپ” kelimesi “اشتليت”[80]; “شهزادي” kelimesi “شهدادي”[81]; “اشكار” kelimesi “رشكار”[82]; “حوزۀ” kelimesi “حورۀ”[83]; “منظور” kelimesi “مسطور”[84]; “شومنى” kelimesi “سومنى”[85]; “ عيالرين”kelimesi “عيانلرين”[86]; “ويلق” kelimesi “ديلق”[87]; “تونه ي” kelimesi “قونه ي”[88]; “ بو بناى” kelimesi “بو بنك”[89]; “شل” kelimesi “شلى”[90]; “قري” kelmesi “فري”[91]; “قر ه قوينلى” kelmesi “ قر ه يونلى”[92]; “أُتلمش” kelimesi “اوتلمش”[93]; “توبيخ اميز” kelimesi “توبيخ اخير”[94]; “اوضاعكز” kelimesi “اوصاعكز”[95]; “صغرا” kelimesi “صغيرى”[96]; “نفرت” kelimesi “قوت”[97]; “معبرين” kelimesi “مصْرينه”[98]; “ اوردويه ” kelimesi “ ارديه”[99]; “قتى ” kelimesi “ قا تى”[100]; “روم”

---

61 Metin 13b
62 Metin 17a
63 Metin 22a
64 Metin 22a
65 Metin 22a
66 Metin 22a
67 Metin 22a
68 Metin 23a
69 Metin 23a
70 Metin 25b
71 Metin 34a.
72 Metin 37b.
73 Metin 38b.
74 Metin 39b.
75 Metin 45a.
76 Metin, 46a.
77 Metin, 46a.
78 Metin, 47b.
79 Metin, 48b.
80 Metin, 49a.
81 Metin, 49b.
82 Metin, 53a.
83 Metin, 53b.
84 Metin, 53b.
85 Metin, 54a.
86 Metin, 58a.
87 Metin, 58b.
88 Metin, 66b.
89 Metin, 67b.
90 Metin, 68a.
91 Metin, 68b.
92 Metin, 69a.
93 Metin, 70b.
94 Metin, 73b.
95 Metin, 74a.
96 Metin, 107a.
97 Metin, 111a.
98 Metin, 111b.
99 Metin, 112b.
100 Metin, 129b.

kelimesi “رود”[101]; “ازاده” kelimesi “ازكده”[102]; “تركمان” kelimesi “تپركمال”[103]; “تكه جوك” kelimesi “نكه حوك”[104]; “سرحدات” kelimesi “حدات”[105]; “بولنمامق” kelimesi “بولنماق”[106]; “ايالتى” kelimesi “ايالننى”[107]; “زياده” kelimesi “اباده”[108]; “واقع” kelimesi “باقى”[109]; “غرض” kelimesi “عرض”[110]; “قيافت” kelimesi “قيامت”[111]; “اردن” kelimesi “ادرن”[112]; “المق” kelimesi “المش”[113]; “اومارز” kelimesi “اورمارز”[114]; “نقد” kelimesi “نقدر”[115]; “خنزير” kelimesi “خبريز”[116]; “مشرف” kelimesi “نشرف”[117]; “طقوز” kelimesi “طقور”[118]; “مژده جيلر” kelimesi “مزده جيلر”[119]

6. Eserin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol:

Varak numaraları transkribe metnimizde köşeli parentez[ ] içinde gösterilmiştir. Tezimizde varak numaraları verilirken kütüphane görevlileri tarafından konulan numaralar esas alınmıştır. Varak yapısına göre [1b]’de başlaması gereken numaralandırama [2a]’dan başlatılmış görünmektedir. Herhangi bir karışıklığa meydan vermemek için kütüphane numaralandırmasına dokunulmayarak ilk sayfa numarasız bırakılmıştır. Eserin derkenârını oluşturan kısımlar parantez ( ) içerisine alınmış ve dipnotlarda belirtilmiştir. Müellif anlattığı konuları âyet, hadis, kelâm-ı kibâr, duâ, elkâb, beyit ve nazımlarla veciz ve özlü bir şekilde süslemiştir. Müellifin Farsça yazdığı beyitler aslına sadık kalınarak Arap alfabesiyle gösterilmiştir. Müellif eserinde ayet ve hadislerden bazı yerlerde de veciz sözlerden yararlanmıştır ve bunlardan alıntılar yapmıştır. Ayet meallerini dipnotlarda verdik hadis ve veciz sözleri ise aslına uygun biçimde Arap harfleriyle yazmayı uygun gördük. Transkripsiyonunu yaparken günümüz Türkçesi’ne yakın çok basit transkripsiyon işaretlerini benimsedik.

Metnin imlâsına genelde sadık kalındı. Eserin diline müdâhele etmeyi uygun bulmadık. Ancak üzeri çizilmiş kelimelerile müstensih hatası diyebileceğimiz tekrar ve fazladan yazılmış olduğu açıkça anlaşılan kelimelerin doğru şekillerini diğer nüshaya

---

[101] Metin, 85a.
[102] Metin, 85a.
[103] Metin, 85a.
[104] Metin, 89a.
[105] Metin, 117a.
[106] Metin, 117b.
[107] Metin, 118b.
[108] Metin, 119a.
[109] Metin, 120a.
[110] Metin, 120b.
[111] Metin, 122a.
[112] Metin, 124b.
[113] Metin, 125a.
[114] Metin, 126a.
[115] Metin, 126a.
[116] Metin, 127b.
[117] Metin, 137b.
[118] Metin, 137a.
[119] Metin, 138a.

bakarak belirtip dipnota yazdık. Diğer nüshada da bulamadığımız kelimeler metne dahil edilmedi. Bunun yanında bazı yerlerde unutulan ya da luzumu halinde bazı sözcük yada cümlelere yapılan eklemeler köşeli parentez [ ] ile metni bozmayacak şekilde gösterilmiştir.

Yazma okunurken okumanın daha akıcı ve hızlı olması için bazı sözcüklerin bire bir Latin harflerine tekâbül eden transkripsiyonlu karşılıkları gösterilmemiştir. Bunula birlikte (ع) ile başlayan sözcüklerin başında bulunan ve bu harfin simgesi olan apostrof (') işâreti gösterilmeyip sadece sözcüklerin ortasında ve sonunda bulunan apostrof (') işâreti gösterilmiştir. Yazmanın metninde içersinde hemze (ء) geçen sözcükler (') işâretiyle gösterilmiştir. Sözcük içerisinde uzun okunması gereken elif vav ve ye (ا و ى) gibi seslerin oluşturduğu uzun heceler â,î, û şeklindeki transkripsiyonlu karşılıkları gösterilmiştir. Bundan başka metinde sözçük içersinde yine kaf (ق)' dan ve (غ)'dan sonra elif(ا)varsa (ā), vav (و) varsa (ū), ye(ى)varsa (ī), şeklinde transkripsiyonlu karşılıkları gösterilmiştir. Türkçe kelimelerde uzun sesli bulunmadığından, bu kelimelerdeki imâleler transkripsiyonda gösterilmemiştir. Kelimelerin imlâsı genel olarak korunmaya çalışıldı. Metinde mükerrer olarak kullanılan kelime veya cümleleri tekrâr göstermeyip dipnotda ifâde ettik.

METNİN KONU BAŞLIKLARI

Konu Başı **Varak Numarası**

Giriş

Beyt **[2a]**

İbtidâ-yı Zuhûr-ı Kevkebe-i Âl- i Osmân

***edâma'llahü te'âlâ devletühüm ilâ âhiri'z-zamân* Zuhûr-ı Süleymân Şâh** **[3b]**

Zuhûr-ı Ertuğrul Gāzî **[4a]**

Zuhûr-ı Osmân Gāzî **[4b]**

Feth-i Karacahisâr ve İbtidâ-i Muhârebe-i Osmân Han Gāzî **[5a]**

Feth-i İnegöl ve Bilecik ve Yârhisâr **[6a]**

Müstakil-geşten-i Osmân Han Bâ-Saltanat-ı Rûm **[8b]**

Feth-i Köprühisâr ve Marmara ve Muhâsara-i İznik ve Rücû' ez-ân Be-feth **[9b]**

Muhârebe-i Sultân Osmân bâ-Tekürân-ı Burusa ve Kete ve Kestel ve Atranos ve Feth-i Kete **[10a]**

Muhâsara-i Osmân Gāzî Hisâr -ı Burusa-râ ve Rücû'eş be-Feth **[10b]**

Feth-i Beyce ve Geyve ve Lefke ve Leblebüci ve Çadurlu ve Akhisâr ve Tekürpınarı **[11a]**

Arzuhâl-i Samsa Çavuş Bâ-Rikâb-ı Şevket-masîr ve Adem-i Müsâ'ade-i Şehriyâr-ı Sâhib-i Tedbîr **[12b]**

Hücûm-ı Tatar Berhisâr-ı Karacahisâr ve Galebe-i Orhan-ı Nâmdâr Ber-ân Gürûh-i Hâkisâr **[13b]**

Azîmet-i Orhan-ı Kavî-Bâzû Be-Feth-i Vilâyet-i Kocaili ve Akyazu **[13b]**

Azîmet-i Orhan Gāzî Be-Fethi Hisâr-ı Burusa ve Atranos **[14b]**

İntikāl-i Osmân Han be-Dâr-ı Cinân ve Cülûs-ı Orhan Han Gāzî ber-Taht-ı Ser-efrâzî **[15b]**

Mecmu'-ı Fütûhât-ı Der Ahd-ı cennet -mekân Osmân Han **[17b]**

Meşâyıh ve Ulemâ-ı Şerî'at ve Erkân-ı Devlet Der-âhd-i Osmân Han-ı Pür-Şecâ'at **[18a]**

Erkân-ı Devlet **[18a]**

Evlâd-ı Osmân Han **[18a]**

Zikr-i Bakıyye-i Havâdis-i Sene Sitte ve Işrîn ve Seb'a-mi'e **[18b]**

Feth-i Hisâr-ı Aydos **[19a]**

Feth-i Hisâr-ı İznikmid **[20a]**

Vefât-ı Akçakoca ve Konuralp **[21b]**

Feth-i Hisâr-ı Hereke **[21b]**
Avdet-i Pâdişâh-ı Âlem-penâh ve Mahru'sa-i Burusa ve Evsâf-ı Cüz'iyyân Şehr-i Bihişt- [Â]sâ **[22a]**
Ta'yîn-i Kavânin Der-Ahd-i Orhan-ı Adl-âyîn **[23a]**
Nasb-ı Sadrı a'zam **[23b]**
Zuhûr-ı Yeniçeri **[24a]**
Azîmet-i Pâdişâh-ı Bâhirü't-tevfik Be-Feth-i Kal'a-i İznik **[24b]**
Evsâf-ı Şehr-i İznik **[25a]**
Azl-i Vezîr-i a'zam Alâ'üddîn Paşa ve Vezâret-i Şehzâde-i Süleymân Paşa **[25b]**
Feth-i Göynük ve Tараklı ve Mudurnı be- Âmân Der-ahd-i Sultânü'l-guzât v'el-Mücâhidîn Orhan Han **[26a]**
Feth-i Gemlik **[26a]**
Binâ-yı Medrese ve Mescid Bi-himmet-i Orhan-ı Âbid **[26b]**
Sebeb-i Teveccüh-i Pâdişâhî Be-feth-i Sancak-ı Karasi **[27a]**
Feth-i Mihaliç ve Kirmastı **[27b]**
Zikr-i Keyfiyyet-i Teshîr-i Memâlik-i Aclânî Be-Teveccüh-i Hazret-i Orhan **[28a]**
Feth-i Emrud-İli ve Anahor Ve Ba'zı Kılâ' **[29a]**
İbtidâ-yı Ubûr-kerden-i ehl-i İslâm be-Cânib-i Rumili **[29b]**
Feth-i Gelibolı ve Konur Hisâr **[31a]**
Feth-i Şehr-i İpsala ve Malgara Bilâ-ta'b-ı Muhâsara **[31b]**
Meşveret-kerden-i Mülûk-ı Nasârâ Be-İstîsâl-i Şâhzâde Süleymân Paşa **[31b]**
İntikāl-i Şehzâde Süleymân Paşa Ez-Dâr-ı Fenâ, Be-Dâr-ı bekā **[32a]**
Hücûm-ı Küffâr-ı Rumili Ber-asâkir-i İslâm ve Resîden-i Cünûd-ı Gaybiyye ez-Cânib-i Hudâ-yı Allâm **[33a]**
İstimâ'-Kerden-i pâdişâh-ı İslâm Vefât-ı Şehzâde-i Kudsî-hırâm **[34a]**
İntikāl-i Sultân Orhan Han Ez-Dâr-ı Cihân be-Kâşâne-i Cinân **[34b]**
Fütûhât-ı Şettâ Der-ahd-i Orhan-ı Mehâbet-i Kübrâ **[35b]**
Cülûs-ı Sultân Murâd Han eş-Şehîr be-Gāzî Hudâvendigâr ve Evsâf-ı an-Şehriyâr-ı Sipihr-iktidâr **[35b]**
Vilâdet-i Şâhzâde-i Sa'îd Sultân Bâyezîd **[36a]**
Feth-i Kal'a-i Engüriye ve Etrâfân ez-Dest-i Mülûk-ı Karam[an]iyân **[36a]**
Vaz'-ı Mîrimîrân ve Kādî-asker der-Ahd-i Hûdâvendigâr-ı Şecâ'at-güster **[37a]**
Ubûr-kerden-i Pâdişâhî be-Cânib-i Rumili ve Feth-i Kal'a-i Benetor **[37a]**
Feth-i Kal'a-i Çorlu ve Misilli ve Burgaz bi-Himmet-i Şehriyâr-ı

Şecâ‘at-Perdâz [37b]
Feth-i Dimetoka ve Sâ’ir Fütûhât, Bi-Himmet-i Hâcı İlbeyi Ve Gāzî Evrenos [37b]
Feth-i Edirne ve Bâ‘zı Muharebât be-Leşker-i
Sultânü’l-Mücâhidîn ve’l-Guzât [38b]
Feth-i Gümülcine ve Vardar Be-Serdârîy-i Gāzî Evreneos Bey-i Nâmdâr [39a]
Serdârî-i Lala Şâhin Paşa be-Feth-i Zagra [39a]
Vaz‘-ı Hums Ba- îrâde-i Erbâb-ı Şerî‘at Der-Ahd-i Hûdâvendigâr-ı
Sâhib-i Diyânet [39a]
Avdet-i Pâdişâh-ı Dâd-bahşâ be-Hisâr-ı Felek-fersâ-yı Burusa [39b]
Feth-i Filibe ve Tâ‘mîr-i an Şehr-i Dil-ârâ be-Serdârî-yi Mîrimîrân-ı Rumili
Lala Şâhin Paşa [39b]
İstimâ‘-Kerden-i Lala Şâhin Paşa İttifâk-ı Kral-ı Sırp ve Kral-ı Bosna ve Kral-ı Üngürüs ve Kral-ı Eflak ve İstimdâd-Kerden-i Âvâz-ı Şehriyâr-ı Pür-Eşfâk [40a]
Azîmet-i Şehriyâr-ı Bâhirü’l-İktidâr be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Def‘-i Izrâr-ı
Küffâr ve Feth-i Hisâr-ı Biga [40b
Hezîmet-i Cüyûş-ı Küffâr-ı Hâksâr be-Hüsn-i Tedbîr-i Gāzî
Hâcı İlbeyi Nâmdâr [40b]
Şehâdet-i el-Hâc İlbeyi be-Gadr-i Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa [42a]
Avdet-i Pâdişâhî be-Cânib-i Taht-gâh-ı Burusa [42a]
Binâ-yı Hayrât ve Me‘âbid ve Hatne-i Şehzâde-gân [42b]
Güzâr-Kerden-i Pâdişâh-ı İslâm be-Cânib-i Rumili ve Feth-i Hisâr-ı Çirmen ve
Binâ-yı Sarây-ı Sultânî der-Mahmiyye-i Edirne [43a]
Ta‘yîn-Şuden-i Timurtaş Bey be-Feth-i Hisâr-ı Kızılağaç Yenicesi ve Yanbolı Nehb ü Gāret-i İhtiman ve Samakov be-Serdârî-i Mîrimîrân-ı Rumili
Lala Şâhin Paşa [43b]
Feth-i diyâr-ı Karinova’sı ve Hisâr-ı Süzebolı ve Hisâr-ı Hayrabolı ve Hisâr-ı
Aydos be-Teveccüh-i Gāzî Hudâvendigâr-ı Şecâ‘at-me’nûs [43b]
Vezâret-i Hayreddin Paşa be-İrâde-i Hûdâvendigâr-ı Dâd-bahşâ [44a]
Feth-i Hisâr-ı Kırkkinisa ve Hisâr-ı Vize ve Hedm-i Hisâr-ı Pınarhisâr be-
Teveccüh-i Sultân-ı Sipihr-iktidâr-ı Gāzî Hudâvendigâr [44a]
Avdet-i Sultân-ı Melik-âsâ be-Cânib-i Tahtgâh-ı Burusa [44b]
Azîmet-i Lala Şâhin Paşa be-Feth-i Kal‘a-i Samakov ve İhtiman [44b]
Azîmet-i Şehriyârî be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Feth-i Köstendil ve Sâ’ir
Diyâr-ı Bulgar [45a]

Azîmet-i Şehriyâr-ı Ser-efrâz be Halâs-ı Vize ez-Dest-i tekür-i İstanbul ve Feth-i Hisâr-ı İncügez ve Şehr-i Firecik Kal'a-i Bolovine ve Hisâr-ı Burgaz [45a]
Azîmet-i Vezîr-i a'zam Hayreddin Paşa-yı Diyânet-me'nûs be-Feth-i Kal'a-i Borlı ve İskete ve Marolya be-Refâkat-i Gāzî Evrenos [45b]
Azîmet-i Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa, be-Feth-i Karaferye ve Kavala ve Drama ve Rahne ve Siroz [46a]
Avdet-i Pâdişâh-ı Dil-âgâh be-Savb-ı Burusa-yı Taht-gāh [46b]
Azîmet-i Şehriyâr-ı Hayr-endîş be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Muhârebe-i Küffâr-ı Sırb ve Feth-i Kal'a-i Niş [46b]
Azîmet-i Sultân-ı Zî-şân be-Cânîb-i Rumili ve Feth-i Silistre ve Niğbolı [47a]
Azl-i Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa [47a]
Cem'iyyet-i Velîme-i Sultânî Berâ-yı Te'ehhül-kerden-i Yıldırım Han ve Mâlik-şüden-i Şehriyâr-ı Mümtâz Be Kal'ahâ-i Egrigöz ve Simâv ve Tavşanlu ve Kütahya Der-Sûret-i Cihâz [47a]
Nâmzed-şuden-i Duhter-i Şâh-ı Kâmgâr be-Ferzend-i Hâkim-i Karaman Ali Bey [48b]
İbtidâ-i Şehriyâr-ı Bâhirü't-te'yîd Kal'ahâ-yı Beyşehri ve Seydişehri ve Yalvaç ve Karaağaç ve Isparta ez-Hâkim-i Memâlik-i Hamid [48b]
Azîmet-i Mîrimîrân-ı Rumili Timurtaş-ı Şecâ'at-zamîr be-Feth-i Pirlepe ve Karlı-ili ve İştip ve Manastır [49a]
Azîmet-i Timurtaş Bey be-Gāret-i diyâr-ı Bosna ve Hersek ve Arnavud [49a]
Ukūk-ı Şehzâde Savcı Bey [49b]
Zikr-i Feth-i Sofya-i cennet-nişân Be-sebeb-i Nev-cüvânî ez-Gāzîyân [50a]
Vefât-ı Vezîr-i a'zam Hayreddîn Paşa ve Vezâret-i Mahdûmı Oğlı Paşa ve Azîmet-i Pâdişâh-ı Gāzî be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Fütûhât [u] Megāzî [50b]
İstimâ'-kerden-i Pâdişâh-ı Dîndâr Isyân-ı Karaman-oğlı Ali Bey-i Hîlekâr [50b]
Vürûd-ı Hedâyâ-yı Vâfire ez-Taraf-ı Sultân-ı Mısır-ı Kāhire [51a]
Azîmet-i Sultân-ı Zîşân bâ-İstîsâl-i Karamâniyân [51a]
İnzimâm-ı Şân-ı Vezâret be-Mîrimîrânî-i Rumili be-Mukābele-i Hıdmet-i Timurtaş-ı Sâhib-i Şecâ'at [51b]
Sebeb-i Isyân-ı Lâs [51b]
Azîmet-i Lala Şâhin Paşa be-Desîse-i Zâbit-i İskenderiyye-i Arnabud [52b]
Tezevvüc-kerden-i Pâdişâhî be-Duhter-i Tekür-i İstanbul [53a]

Azîmet-i Vezîr-i a‘zam Ali Paşa be-Teshîr-i Diyâr-ı Sosmanos ve Feth-i Piravadi ve Tırnova ve Şumnı ve Etrâf-ı ânân ve isti‘fâ-kerden-i Sosmanos ez-Bârgâh-ı Sultân-ı Âlî-şân ve Azîmet-i Hudâvendigâr-ı Gazâ-mu‘tâd be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Cihâd [54a]
Isyân-ı Sosmanos-ı Hîlekâr ve Feth-i Kal‘a-i Dırahta ve Hurdâbine ve Çetr-i Hezâr [54b]
Gazâ-yı Ekber-i Pâdişâh-ı Âlem-penâh bâ-Kral-ı Lâs ve Kral-ı Bosna ve Kral-ı Frengî-Eflak ve Kral-ı Arnabud ve Kral-ı Boğdan ve Kral-ı Leh ve Çeh ve Kral-ı Üngürüs [55a]
Meşveret-kerden-i Pâdişâh-ı Enâm bâ-Ümera-yı Ehl-i İslâm [56b]
İbtidâ-i Şürû‘-ı Ceng ü Cidâl ve Galebe-i asker-i İslâm Ba‘de ez-Muhârebe-i Azîme [57b]
Şehâdet-i Sultân-ı Kâmgâr Hûdâvendigâr’ı Nâmdâr [58b]
Şehâdet-i Şehzâde-i Ya‘kūb Çelebi [60a]
Şehzâdegân-ı Sultâ[n] Murâd Han [60b]
Ümerâ ve Vüzerâ-yı Saltanat [60b]
Ulemâ-i Murâd Han-ı Evvel [60b]
Meşâyıh [60b]
İcmâl-i Fütûhât Der-Ahd-ı Hudâvendigâr [60b]
Cülûs-ı Sultân Yıldırım Bâyezîd Han [61a]
Tevcîhât-ı Münâsıb Der-ahd-ı Yıldırım Han [61a]
Avdet-i Pâ[di]şâh [Be]-Burusa [61a]
Feth-i Sincân, Saruhan ve Aydın-ili ve Hisâr-ı İzmir ve Hisâr-ı Alaşehr ve Diyâr-ı Menteşâ [61b]
Azîmet-i Sultân Yıldırım Bâyezîd Han be-Feth-i Teke-İli ve Konya ve Aksaray ve Akşehr ve Niğde [61b]
Azîmet-i Şehriyâr be-Gāret-i Diyâr-ı Eflak [62b]
Azîmet-i Sultân Yıldırım Bâyezîd Han be-Feth-i Bakıyye-i Diyâr-ı Karaman [62b]
Azîmet-i Pâdişâhî be-Feth-i Kayseriyye ve Sivas ve Tokat ve Maktûlî-i Sultân Burhâneddîn [63a]
Azîmet-i Pâdişâhî be-İstîsâl-i Kötürüm Bâyezîd ve Feth-i Kal‘a-i Kastamoniyye ve Osmâncık ve Canik ve Samsun [64a]
Sebeb-i İbtilây-ı pâdişâh-ı İslâm Be-nûş-ı Şarâb ve Mu‘attal-şuden-i Umûr-ı Saltanat [64a]

Ta‘yîn-i Resm-i Senedât-ı Kuzât ve Akd-ı Umûr-ı Enâm be-Murâbıt-ı Hüsn-i İntizâm [65b]
Azîmet-i Sultân be-Feth-i Yeni-şehr ve Selanik [66a]
Muhârebe-i Yıldırım Han be-Küffâr-ı Üngürüs [66a]
Azîmet-i Şehriyâr-ı Âlem ki Binâ-yı Câmi‘-i Kebîr [67a]
Azîmet-i Şehriyârî be-Feth-i İstanbul [68a]
Feth-i Kal‘a-i Tırhala ve Kangırı ve Atena ve Behisni ve Malatya ve Divriği ve Darende ve Kemah [68b]
Zuhûr-ı Şürûr-ı Timûr-ı pür-Gurûr ve Muhâsama-i Yıldırım Han-ı Gayûr [69a]
Azîmet-i Timur, be-Tahrîb-i Kal‘a-i Malatya ve Sivas [69b]
Azîmet-i Timur-ı Hûn-âşâm be-Tahrîb-i Haleb ve Humus ve Ba‘albek ve Sayda ve Beyrut ve Hama ve Şâm-ı cennet-meşâmm [70b]
Azîmet-i Timur Be-feth-i Mardin ve Kal‘a-i Alıncak ve Tahrîb-i Bağdâd-ı Bihişt-Âbâd [71a]
Azîmet-i Sultân Yıldırım Hân be-Feth-i Kal‘a-i Erzincan [72b]
İstizân-kerden-i Sultân Ahmed ve İcâzet-dâden-i Şehriyâr-ı Ser-âmed [72b]
Hükm-i Garîbe-i Rabbaniyye Der ibtidâ-yı Fiten-i Timur Hâniye [73a]
Mektûb-ı Tevbih-âmiz-i Timur, Be Sultân Yıldırım Han-ı Gayûr [73b]
Cevâb-dâden-i Yıldırım Hanî Be-nâme-i Timur-ı Gürgânî [74a]
Nâme-i Timur-ı Dîger-bâr be Yıldırım Han-ı Kâmgâr [74a]
Cevâb-ı Yıldırm Han-ı Şecâ‘at-şi‘âr Be-nâme-i Timur Han‘ı Diger-bâr [74a]
Nasîhat Kerden-i Erkân-ı Devlet be Yıldırım Han-ı Sâhib-i Şevket [75a]
Azîmet-i Timur-ı Meş‘ûm be-diyâr-ı cennet-Âsâr-ı Rûm [75b]
Vürûd-ı Firistâde-i Yıldırm Hanî be-Taraf-ı Timur-ı Gürgânî [76b]
Meşveret-i Timur, Yıldırım Han Bâ Ümerâ-yı Âlî-şân [77a]
Mukâbele-i Hazret-i Yıldırım Hanî Bâ-Timur Han-ı Gürgânî [77b]
Tertîb-i Sufûf ve Tanzîm–i Erbâb-ı Süyûf ez-Taraf-ı Timur ve Yıldırım Han-ı Gayûr [78a]
Muhârebe-i Dü-Asker-i Deryâ-peyker ve Galebe-i Timûr Han-i Bed-güher [78a]
Beyân-ı Mu‘âmele-i Timûr bâ-Yıldırım Han-ı Meksûr ve Mülâkāt-ı ân dü Şâh-ı Şevket-penâh [81a]
Gāret-kerden-i Timûr-ı Şekāvet-mersûm be-Diyâr-ı Cennet-âsâr-ı Rûm(râ) [82a]
Zikr-i Keyfiyyet-i Memâlik-i Rûm ve Şehzâde Çelebi Sultân Mehemmed Hân [83a]

Diğer Keyfiyyet-i Şehzâde Çelebi Sultân Ba‘de ez-Avdet-i Ceng-i Timur Han [83b]
Hurûc-ı Kara Devlet Şâh Ve Maktûl-şuden-i ân Gümrâh-ı Rû-siyah [84a]
Azîmet-i Şehzâde-i Zafer Mu‘tâd Be-ceng-i İbn-i Kubâd [84b]
Hurûc-ı Eynel-oğlı ve Muzaffer şuden-i Şâhzâde-i Âzâde [85a]
Hikmet [85b]
Hurûc-ı Köz[lü]-oğlı-zâde Ve Galebe-i Şehzâde-i Âzâde [85a]
Zuhûr-ı Köpek-oğlı [86a]
Hurûc-ı Mezîd ve Giriftârî-yi O [86b]
Da‘vet-i Timur-ı bed-kîş, Çelebi Sultân-râ be-Nezd-i Hîş [87a]
İntikâl-i Sultân-ı Cihân Yıldırım Bâyezîd Han ez-Dâr-ı Fenâ be-Dâr-ı Bekâ [88a]
Şehzâdegân-ı Yıldırım Bâyezîd Han [89a]
Meşâyıh Ve Ulemâ Der-ahd-i Yıldırım Han-ı Şecâ‘at Peydâ [89a]
Vüzera Ve Ümerâ-yı Devlet der-Ahd-i Yıldırım Han [89b]
İcmâl-i Fütûhât der-Ahd-i Yıldırım Han-ı Şecâ‘at-simât [89b]
Avdet-i Timur-ı Bed-kîş ez-Diyâr-ı Rûm be-Diyâr-ı Hîş [89b]
Residen-i Haber-i Fevt-i Yıldırım Han be Şehzâde Çelebi Sultân [90a]
Azîmet-i Çelebi Sultân be-Bursâ-yı Behişt-âsâ ve Mukātele-i Şehzâde Sultân İsâ [90b]
Şehâdet-i Eyne Bey Subaşı [91a]
Maktuli-i Timurtâş Paşa [91b]
Nişesten-i Şehzâde-i Zafer makrûn ber-Taht-ı Hümâyûn [91b]
Taleb-kerden-i Sultân-ı Nîk-re’y Tâbût-ı Mübârek-i Peder-i Hîş-râ [92a]
Ceng-i Rûm, Şehzâde-i Sultân Îsâ bâ-Çelebi Sultân [92a]
Ceng-i Süvüm-i Şehzâde Îsâ Çelebi bâ-Çelebi Sultân Mehemmed Han [93a]
Ceng-i Çehârüm-i Şehzâde Îsâ Çelebi bâ-Çelebi Sultân Mehemmed Han [93a]
Te‘dîb-i İzmir-oğlı Ve Germiyân-oğlı Ve Hâkim-i Saruhan Hızır-şâh [93b]
Hücûm-ı Şehzâde Mîr Süleymân be-Kişver-i Çelebi Sultân [94a]
Muhâsara-kerden-i Mîr Süleymân ve Feth-i Kal‘a-i Engüriye ve Selâsil [94b]
Azîmet-i Çelebi Sultân Mehemmed Han be-Ceng-i Birâder-i hîş Mîr Süleymân [95a]
Vefât-ı Vezîr-i a‘zam Ali Paşa-yı Mufahham [97a]
Hücûm-ı Şehzâde Sultân Mûsâ be-Rûmili [97a]
Avdet-i Mîr Süleymân be-Nahiye-i Edirne-i Ferah-fezâ ve Mukātele-i Şehzâde Sultân Mûsâ [97b]

İstidâd-ı Sultân-ı Hayr-endîş Kal‘a[h]â-yı Hîş **[98a]**
Maktûlî-i Mîr Süleymân **[98a]**
Cülûs-ı Sultân Mûsâ Ber-Taht-gâh-ı Edirne-i Ferâh-fezâ **[99b]**
Vezâret-i İbrâhim Paşa bin Ali Paşa **[100a]**
Azîmet-i Şehriyâr-ı Adâlet-güster be-Cânib-i Rumili Ve

Rucû‘eş bi- Fethi’z-Zafer **[100a]**

Isyân-ı İbn-i İzmir ve Galebe-i Şâh-ı Şevket-masîr **[101a]**

Kudûm-ı Dulkadir-zâde, be-Dergâh-ı Şehriyâr-ı Âzâde **[101b]**

Azîmet-i Pâdişâh Dâd-bâhşâ Bâ-istisâl-ı Sultân Mûsâ **[102a]**

Hücûm-ı İbn-i Karaman Ber-Şehr-i Burusa-yı Cennet-nişân **[104a]**

Latîfe **[104b]**

Zuhûr-ı Piser Şehzâde Mîr Süleymân **[104b]**

Azîmet-i Sultân be-istîsâ-i İbn-i Karaman **[104b]**

Isyân-ı Karaman-oğlı Diger-bâr ve İnhirâf-ı Mizâc-ı Sultâni **[105a]**

Tedbîr-i Dil-pezîr-i Bâyezîd Paşa **[105a]**

İnzimâm-ı Şân-ı Vezâret be-Cenâb-ı Bâyezîd Paşa-yı Pür-şecâ‘at **[106a]**

Isyân-ı Hâkim-i Eflak **[106a]**

Reften-i Sultân-ı Şecâ‘at-mevsûm be-def‘-i Fitnehâ-yı ve Memâlik-i Anadolı **[106b]**

Azîmet-i Sultân-ı Zafer-makrûn Be-Feth-i Kal‘a-i Samsun **[107a]**

Binâ-kerden-i Şâh-ı Melâ’ik-simât, Ba‘zı Ebniye-i Hayrât ve Teshîr-i

Ba‘zı Vilâyet Berâ-yı Vakf-ı Câmi‘ü İmâret **[107b]**

Maktûli-i Börklüce Mustafâ ve Torlak Hod-bîn Kemâl ve Şeyh Bedreddîn

bi-himmet-i Sutânü'l-guzât ve'l-Mücâhidîn [108a]

İntikāl-i Çelebi Sultân Mehemmed Han ez-Dâr-I Fenâ Be-Nüzhet gâh-ı Cinân [109a]

İcmâl-i Futûhât-ı Çelebi Sultân [110b]

Evlâd-ı Mehemmed Han [110b]

Meşâyıh ve Ulemâ Der-ahd-î Sultân Mehemmed-i Kişver-güşâ [110b]

Vüze[r]â-yı Devlet Ve Ümerâ-yı Saltanat Der-Çelebi Sultân Mehemmed Han-ı

Bülend-menkabet [110b]

Cülûs -ı Murâd Han-ı Sânî Ber-Taht-ı Saltanat u Cihân-bânî [110b]

Zuhûr-ı Düzme Mustafa Ve Şehâdet-i Vezîr Bâyezîd Paşa [111a]

Mukābele-i Sultân-ı Cihân Bâ-Düzme Mustafa [112a]

Hurûc-ı Şâh-zâde Sultân Mustafâ [114a]

Muhârebe-i Şehriyâr bâ-İsfendiyâr [114b]

Zikr-i Âkıbet-i Hâl-i İvâz Paşa [115a]

Kudûm-ı Hâkîm-i Eflak Berâ-yı Def'-i Şikāk [115a]

İzdivâc-ı Pâdişâh-ı Kâmgâr bâ-Duhter-i İsfendiyâr [115a]

Feth-i Diyâr-ı Menteşe [115b]

Azîmet-i Hamza Bey be-isitîsâl İbn-i İzmîr [116a]

Vefât-ı Vezîr Timurtaş-zâde Oruc Paşa [117a]

Vefât-ı Gāzî Fîrûz Bey Vâlî-i Antakya [117a]

Helâk-güşten-i Teke-oğlı Osmân Bi-himmet-i Fîrûz-oğlı Hamza Bey [117a]

Maktûl-i İbn-i Karaman bi-himmet-i Fîrûz-zâde Hamza Bey **[118a]**

Zikr-i Def'-i Mazarrat-ı Eşkıyâ, bi-Himmet-i Lala Yörgüç Paşa **[118b]**

Feth-i Kal'a-i Kocakayası bi-Himmet-i Yörgüç Paşa **[120a]**

Feth-i Canik bi-Himmet-i Yörgüç Paşa **[120b]**

Azîmet-i Pâdişâhî be-Savb-ı Edirne Ve Binâ-yı Köprü-yi Ergene **[121a]**

Kudûm-ı İbn-i Karaman be-Dergeh-i Şâh-ı Cihân **[121a]**

Feth-i Gügercinlik ve Cân Ovası ve Ba'zı Kişver-i Las **[121b]**

Feth-i Şeh-i Nik-râ Hısn-ı Selanik-râ **[122a]**

Vefât-ı Hazreti Emîr *kaddese sırruhü'l-hatîr* **[123a]**

İntikāl-i Şemseddin Fenârî *aleyhi rahmeti'l-Bârî* **[123a]**

Vefât-ı Sultân Yûsuf Ve Sultân Mahmûd *aleyhümâ rahmeti'l-Melikü'l-vedûd* **[123a]**

Vefât-ı Şehzâde Sultân Orhan *aleyhi rahmeti'l-Melikü'l-mennân* **[123b]**

Vefât-ı Vezîr-i A'zam İbrâhîm Paşa-yı Müfehham **[123b]**

Vefât-ı Vezîr-i Sâhib-i Tedbîr el-Hâc İvaz Paşa-i Kişver-gîr **[123b]**

İntikāl-i Çerâğ Bey **[123b]**

İntikâl-i Şeyh Fahreddîn **[123b]**

Mürd-şuden-i Hâkim-i Las ve Hâkim-i Las-şuden-i Vılk-oğlı-i nâ-Sipâs **[124a]**

Vezâret-i Halil Paşa İbnü'l-Merhûm İbrâhîm Paşa **[124a]**

Velâdet-i Sultân-ı Felek-unvân Fâtih-i İstânbul Mehemmed Han **[124a]**

Vurûd-ı Mîrzâ İskender **[124a]**

Azîmet-i Sinân Paşa be-Gāret-i Diyâr-ı Arnabud **[125a]**

Beyt **[125a]**

Azîmet-i İbn-i Evrenos be-Gāret-i Diyâr-ı Üngürüs **[125a]**

Azîmet-i Pâdişâhî be-İstîsâl-i İbn-i Karaman **[126a]**

Tezevvüc-kerden-i Şâh-ı Nîk-râh Duhter-i Kral-ı Las-râ **[127a]**

Azîmet-i Pâdişâhî be-Diyâr-ı Üngürüs **[127b]**

Azîmet-i Îsâ Bey be-Diyâr-ı Arnabud **[128a]**

Azm-i Pâdişâhî Be-feth-i Kal'a-i Belgrad Ve Feth-i Kal'a-i Novaberde **[128a]**

Cem'iyyet-i Hıtân Berâ-yı Sultân Mehemmed Han **[128b]**

Azîmet-i Pâdişâhî be-Feth-i Kal'a-i Semendire **[128b]**

Serdâr ki Mezîd Bey Be-Cânib-i Eflak ve Şehâdet-i O der-Ceng-i

Küffâr-ı Üngürüs **[129b]**

Serdâr-ı Kula Şâhin Paşa be-diyâr-ı Eflak **[130a]**

Isyân-ı İbn-i Karaman be-Sultân-ı Âlî-şân **[130b]**

Vefât-ı Şehzâde Sultân Alâ'üddîn **[131a]**

İttifâk-ı Kâfirân be-Ceng-i Sultân-ı Âlî-şân **[131a]**

Ferâgat-kerden-i Sultânî ez-Taht-ı Osmânî **[132a]**

Beyt **[132a]**

Gazâ-yı Ekber-i Sultân Murâd-ı Sânî **[132b]**

Cülûs-ı Murâd-ı Sânî Ber-taht-ı Cihân-bânî Der-nevbet-i Sânî **[136a]**

Azîmet-i Şâh-ı zî-Şevket be-Feth-i Ba'zı Kal'ahâ-yı Mora **[137b]**

Velâdet-i Şehzâde-i Sa'îd Sultân Bâyezîd **[138a]**

Azîmet-i Şehriyâr-ı Kamgâr be-Feth-i Akçahisar **[138a]**

Gazâ-yı Hayret-efzâ Der-Sahrâ-yı Kosova ve Gâlib-şuden-i Sultân Murâd-ı Sânî **[138b]**

Te'ehhül-kerden-i Sultân Mehemmed, bi-Fermân-ı Şehen-şâh-ı Mü'eyyed **[140a]**

Ebniye-i Hayrât-ı Sultân Murâd *Ekremehu'llahü yevmü't-tenâd* **[141a]**

İntikāl-i Şâh-ı Behiştî-Me'âd Şehen-şâh-ı Âlem Sultân Murâd **[141b]**

İcmâl-i Fütûhât ve Muhârebât, der-Ahd-i Sultân Murâd-ı Şecâ'at-simât **[142b]**

Evlâd-ı Sultân Murâd-ı Gazâ-Mu'tâd **[142b]**

Meşâyıh ve Ulemâ-yı Devlet der-Saltanat-ı Sultân Murâd-ı Bülend-menkabet **[143a]**

Vüzerâ-yı Devlet ve Ümerâ-yı Saltanat **[143a]**

TRANSKRİPSİYONLU METİN

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُلله الَّذِى اعلى اعلام الدّينِ بِبَعْثِ مَنْ اُمِرَ اَنْ يُقَاتِلُ حَتَى تَقُولَ الكفرةُ لااله الاّ الله محمّدٌ رسُول الله

وَالصّلاةُ واسّلامُ على اشجع الخَلْق محمّد الّذى حَضَرَ المواقفَ اَلصّعَبة وفَرَّتَ الكلماةُ و الاَبْطالُ عنهاَ وهوثابتٌ لا نَبْرَحُ و مُقْبِلٌ لاَنَترَخَزُحُ وَلكنّه اِذاغَضِبَ لا يَغْضَبُ اِلاّ ِللهِ

و عَلَى اَله و اصحاَب الّذِين مَحَتُ دياجيرُ ظَلماءِالَكفِرُ بلوامعِ شموع سُيُوفهم الصَّوارِمِ

وَالّذِينَ هُمْ كانوا ليوَ ث اَلهِزَ برِ فِى غاَبات الحُرُوبِ والمَلاحِمِ

Ammâ ba‘d müstemidd-i hazret-i Perverdigâr, abd-i ahkar Ahmed bin Cizyedâr. Unvân-ı sahîfe-i hâl ve berâ‘ati’l-istihlâl, dîbâce-i keyfiyyât-ı bî-me’âlini bu elkāb-ı küşâde-ta‘bîr ile zîb-i ser-nâme-i makāl ider ki henüz ney-süvâr-ı çâr-sû-yı tufûliyyet ve kûçe-gerd-i şehristân-ı sabâvet iken nağme-i erganûn-şûr ve şagīm-i sadâ-yı seylî-i terbiyyet-i üstâd ve tertîb-i bezm-i şevk ve tarîm-i mücâlese-i ashâb-ı isti‘dâddan ibâret olmağın esb-i harûn-ı nefs-i pür-sitîz, âmed-şüd-i tâziyâne-i mürûr-ı zamân ile resîde-i mevkıf-ı sinn-i temyîz oldukda zâ’ika-i dil-i bî-i‘tisâf velev be-nebze-i çeşîde-i nüşâbe-i ma‘ârif bulunup, **[1a]** rey‘ân-ı eyyâm-ı cüvânî ve unfuvân-ı hengâm-ı kâmrânîde dahi matmûre-i nihân-hâne-i[120] hayâlde nûşe-i bızâ‘a-ı müzcâtdan gayri zâd bulunmadığından ol eyyâm-ı tef ve tâb-ı âteş-i şebâb dahi der-âgūş-ı azârâ-yı nâzende-hırâm-ı hevâ vü hevese bedel *Elhamdülillâhi’l-Vehhâb* müsâmere-i kevâ‘îb-i etrâb-ı kitâb ile şitâb idüp, dıraht-ı tûbâ-firîb ve sad-hezâr nakş-ı âlemden dest-i kûteh-sa‘îd-i kābiliyyet-ictina-i semerât-ı ifâde ve istifâdeden gayrı bir bâkûre-i turfe-reng-i tûl-i emele medd-i bâ-i iştiyâk itmiş bulunmayup, neşvân-ı karkaf-ı ta‘bîrât-ı fusehâ ve câm-ı züccacî-reng-i çeşmân-mel’ân-ı rahîk-ı mazmûn u ma‘nâ olmakdan özge bir sahbâ-yı gamzedâ-yı germiyyet-bahşım olmadığı ecilden leyâlîde hem-hâbe-i cilbâb-ı ünsiyyetim ancak nevâhid-i müc‘âdd-turre-i devâvîn-i şu‘arâ ve gündüzlerde ârâyiş-i zânû-yı müvâsâtım fakat gavâmız-ı âsâr-ı Arabü’l-urbâ bulunup, inhimâk-i tesvilât-ı sohbet-i ihvan ve i‘tiyâd-ı mümevvehât-ı ebnâ-yı zamân mechûl-i mutlakım iken *bî-hikmeti’llâhi te‘âlâ* bin yüz seksen beş târîhinden seksen yedi hilâline dek hummâ-yı rıb‘a mübtelâ ve cism-i mehzûl yevm-i vâhidde cem‘-i sayf ü şitâ itmeğe başlayup, gâh katre-i nâçîz-i vücûd hücûm-ı dîmâh-ı bürûdet ile zirve-i küre-i zemherîriyye su‘ūd ve gâh rassâs-ı kem-bahâ-yı beden zebâne-keş-i kûre-i tabî‘at olan lehîb-i zâtü’z-Zîrâm-ı harâret ile müzâb-ı kānûn-ı âlâm u mihen olarak كف بجسمى نحو لا انّنى رجل لولامخا طبتى اتاك لم ترنى hâlâtı sıfat-ı kâşife-i ten-i lâger u rencûr ve tatâruk-ı ulcûm-ı za‘f-ı bîmarî ile câriye-i

[120] Metinde “ نهانخارۀ ” kelimesi " نهانمانإ” şeklinde yazılmıştır.

şikeste-mersâ-yı cism-i nahîf gark-âb-ı okyânûs-ı ıyy u fütûr olmağa tekarrüb idüp, ne irtibât-ı şîrâze-i su'âl ü cevâba kudret ve ne istinbât-ı avîsât-ı fünûna tâkat kalmağla bi'l-ıztırâr berheten mine'z-zamân herze-gûyân-ı dârü'n-nedve-i edbâr olan sefele-i nakale-i ahbâr u havâdise mümârese ile anlara iltihâk ve mânend-i ak'aka-i gurâb sâmi'a-hırâş-ı ulü'l-elbâb olan nukūl-i **[1b]** mucevvefe-i tehyîd mâgān-ı zamâna nâ-çâr gerden-firâz-ı i'tibâr olarak *ne'uzü billâhi te'âlâ* ol zümre-i sefîlenin ercûfe-i sahîfelerine tab'-ı leyyinü'l-arîke cânibinden rükûn ü insiyâk iktizâ itmesün vâhimesiyle mu'âşeret-i ebnâ-yı asrdan dahi mehmâ-emken ber-çîde-dâmân-ı istinkâf ve mübâsitat-ı ibtilâ-kârân-ı kīl u kāldan inkıtâ' birle mütevahhış-ı ricâl-i lâf u güzâf olmak fezleke-i tûmâr-ı emniyyet ve tekmîle-i asâr-ı istirâhat ittihâz olunmağla ol eyyâm-ı hâliye-i zucret-âsâr mutâla'a-i mu'teberât-ı kütüb-i tevârîh ile imrâr olunmakdan mâ'adâya karâr virilmeyüp, teveggul-i fenn-i mezbûr ile iza'â-i nukūd-ı nâsire-i enfâsa mesâğ ve mutâla'a-i ahbâr-ı mâziyyeye zamân-ı ferâğ bulundığı sûretde dahi urûk u a'sâb ve i'zâmız nümâ-yâfte-i perveriş-i ni'metleri ve âsâyiş ve bekā vü kıyâmımız menût-ı devam-ı şevket ü saltanatları olup, celâ'il-i âsâr-ı Hûrşîd-iştihârların kayd-ı mecelle-i kâ'inât ve me'âsir-i cemîle-i gazavâtların sebt-i kitâbe-i nüh-tâk-ı semevât kılmak makūle-i teşekkür-i hukūk-ı ni'metlerinden ma'dûd ve mass-ı fânîd-i menâkıb-ı cemîleleri kâm-ı ubûdiyyetimizde iltikâm-ı kand u nebâtdan elezz ü mevdûd olan hânedân-ı rasîfü'l-erkân-ı Âl-i Osmân *ebbedallâhu te'âlâ ilâ-âhiri'd-devrân* efendilerimiz hazretlerinin nakş-ı revâk-ı âlem kıldıkları ahbâr-ı bâlâ-destî-i iktidârların tetebbu' u istikrâ ve süyûf-ı mühennede-i gālibiyyet ile hajîde-i sûrâh-ı kahr u demâr buyurdukları rubeh-sîretân-ı mehâzil-i müşrikînin kimi nahcîr-i nîm-bismil gibi avîhte-i fetrâk-i seby ü istîsâr ve kimi şâkird-i resen-tâb gibi rec'-i kahkarî birle tîz-şitâb-ı semt-i be'sü'l-karâr oldığı ahbâr-ı sârreyi nigaşte'i cedrân-ı hurrem-sarây-ı kalb-i bî-riyâ kılmak evlâ vü ahrâ olmağın sevâlif-i âsâr-ı Osmâniyye'yi mütekeffil mücelledât-ı kütüb-i tevârîh nazzâre-zîb-i tedkīk u tahkīk ve yek-digere nisbet ü tatbîk olunup, ekseri nâ-sezâ-yı i'timâd ve ta'vîl ve meşûb-ı sahâyif-i akāvîl olmağla bu cümleden Şeyhü'l-islâm Hâce Sa'deddîn bin Hasan Can *aleyhi rahmeti'l-melik* **[2a]** *i'l-allâm* hazretlerinin tasnîf-i latîfi olup, Hâce Târîhi dimekle zebân-pîrâ-yı dehân[121]-ı ulü'n-nehâ olan bıtâne-i mukaffele-i cevâhir-i ma'nâ câmi'-i nukūl-ı sahîha bulunmağın ol nüsha-i nefîse-i bî-kizb ü irtiyâb manzud-ı ser-hücre-i kitâb-hâne-i imtiyâz ü intihâb kılındı. Lâkin ol mahtûbe-i aşinâ-nevâz ve bîgâne nâ-şinâsın dahi zevâib-ü ıkās-ı ta'bîrâtı mazfûr-ı

121 Metinde "دهان" kelimesi "دهاة" şeklinde yazılmış.

mâşıta-i ta‘kīd belki cism-i azîzü’l-menâli libâs-ı bukalemûn-nakş-ı tekellüf-i elfâz hilâlinde nâ-bedîd olup, hâll-i garâ’ib-i kelimâtı mevkūf-ı tenâvül-i kütüb-i lügat ve muhtâc-ı tarh-ı encümen-i meşveret olmağın Nâbî merhûmun

Beyt:

Olmaz garîb elfâz ârâyiş-i ma‘ânî

Ma‘nâ gerek nühüfte-ta‘bîr-i âşikâre.

Kavli ol mahbûbe-i mahcûbenin tırâz-ı câme-i bâriktâr-ı vasf u beyânı ve tamgā-yı kabâ-yı hurde-kumâş-ı na‘at u tibyânı düşmüşdür. İstiknâh-ı ahbâr u siyer ve ıstıtlâ‘-ı levâzım-ı sefer ü hazer birle kâr-fermâyân-ı huceste-tedbîr kurûn-ı sâbıkā evzâ‘ından habîr ve anların tedâbîr ve şîyem ü harekât ve melâhim ve hurûb u gazavâtların müşâhede ile uyûn-ı bârik-bîn-i sedâd-ü istikāmetleri karîr olmak ise ekseriyâ nesak-sâz-ı umûr-ı dîn ü devlet ve şîrâze-bend-i mecmû‘a-i mehâmm-ı saltanat olan ricâl-i suyûf ve âshâb-ı teshîr-i kıla‘ ü sahârî ve cibâl ü kehûfe lâzım ve ol fi‘e-i celîle ve fırka’i cemîleye nisbet emr-i mühimm ü mütehattim olup, ol safderân-ı mu‘arrek-i gazâ ve cevşen-i şigâfân-ı dârü’l-harb-i vegānın dahi kumâş-ı sündüsîn-târ-ı kalb-i pür-envârları ancak tamgâ-yı sıdk ü safâ ile müveşşâ ve nukūş-ı ekâzîb-i münşiyâneden mutahhar u musaffâ olmağın ol hokka-i pirûzi-reng-i fazl ü irfândan a‘mâl-i mil‘aka-i nazar-ı em‘ân ile isti‘mâl-i ma‘cûnü’l-cevâhîr-i meâl ü fehva ol zümre-i şerîfeye nisbet ile su‘ûbet-nümâ oldığından bu kefşgerdân-ı saffü’n-ne‘âl esâtîze-i fihâm ve mıntıka-peyvend-i hıdemât-ı cehâbize-i i‘lâm olan abd-i endek-fehm ve kāsırü’l-iz‘ânın mehucce-i şevâhık-ı kalb-i sanevberiyyü’ş-şekilde[122] bu ma‘nâ tahrîk-i hatevât-ı zuhûr ve sadr-pîrâ-yı mâverâ-yı sürâdıkāt-ı hayâl olan kuvve-i müfekkire cânibinden **[2b]** bu sadâ-yı Dâvûdiyyü’l-edâ mesâmi‘-i peygūle-güzinân-ı zevâyâ-yı hades ü şu‘ûra şu resme bürûz u sudûr itdi ki bu hacele-i mutallâ-yı eyyâmda tenhâ-neşîn-i vahşet ve nev-arûs-ı kütüb-i Arabiyye’den ref‘-i mıkna‘a-i mübâsetata bî-kudret iken bâri ol hıdr-i kecâve-zîb-i hüsn ü ân ve gāyine-i kāsıratü’t-taraf-ı fazl u irfânın kîsû-yı jülîde-i ta‘kīdâtını amel-kârî-i müşâta’-i ta‘bîrât-ı sâde ve zülüf ü hâl-i müste‘âr-ı ağlakātını dest-yârî-i meşşâtâ’-i kelimât-ı küşâde ile imâta ve bi’l-küllîye tekellüfât-ı elfâzını halka-i vekz ü meyyât ile ihâta birle ol bânû-yı nihân-hâne-i belâgat-libâs-ı zer-beft-i akāvîl-i münşiyâneden a‘râ ve sâde-kumâş-ı fersûde-elkâb-ı rûz-merre ile mınassa-i ibrâzda cilve-nümâ kılına *elhamdülillâhi’l-aliyyü’l-azîm.* Meded-kârî-i hazret-i emniyyet-bahş-ı âlem ile müddet-i çend-mâha karîb ol nüsha-i sehli’l-mâhiz-i şâyi‘ü’t-ta‘bîr ferâ’id-i rahîsü’l-kıymet-i kesîrü’l-vücûd gibi rişte-i sutûra nazm u tensîk ve

[122] Metinde “شكلده” kelimesi “شكلمد” şeklinde yazılmış.

şîrâze-i ihtitâmda cem‘ ü telfîk olundukda henüz bî-dîbâce ve hâtime olmağın endâhte-i tâkce-i nısyân u zühûl ve takvîm-i pârine sâl-âsâ galtân-ı peygūle‘-i gafûl kılınup, ba‘de müddetin rîzân-ı sehâbe-i inâyet-i Rabb-i izzet olan katerât-ı tesnîmiyyü’l-hâsiyyet-i âfiyet ile çemen-i zâbil-i cism-i za‘îf-i tariyyü’s-sâk-ı sıhhat ve nihâl-i dîzde-i dilbe-i vücûd müceddeden feyz-yâb-ı hadâret ü nadâret olup, yine pençe-i saht-gîr-i istifâde ile âvîzân-ı girîbân-ı kütüb-i Arabiyye ve müteşebbis-i dâmân-ı ulûm-ı edebiyye olmuş idim. Tâ ol vakte kadar ki lutf-ı amîm-i hazreti Bârî : كحلو لِ الرّوحِ فى الجسد bu ârâzî vü aktâr sârî olup hâlâ sadâ-yı ra‘d-âşûb-ı kürrenâyı şecâ‘ati bârû-şiken-i husûn-ı beniyyü’l-asfar ve husâm-ı sâ’ika-te’sîr-i şehâmet ü serâmetine rıkāb-ı gürûh-ı hizlân-pejde-i müşrikîn kırâb ve müstekarr olan ve râgımü’l-enûf-ı şemmü’l-arânîn-i küffâr ve nakisü’r-râyât-ı müzdehamgâh-ı bügāt ü füccâr şerze-şîr-i gāb-ı vegā hizebr-i hasm-endâz-ı mîşe-zârı gavgā vezîr-i kahramân-celâdet ve müşîr-i **[3a]** Nerîmân-savlet esedi’l-hurûb ve’l-megāzî hâlâ kapudân-ı deryâ devletlü sa‘âdetlü Hasan Paşa-yı Gāzî *edâma’llâhu te‘âlâ iclâlehû vezâ‘afe iktidârehu ve ikbâlehu* hazretleri bu mecma‘i merâkıd-i ebrâr ve makarr-ı ricâl-i pûşîde-etvâr olan mahmiyye-i bihişt-âsâ-yı Burusa harresehâ’llâhu ani’z-zarâ ve’l-be’sâya bâ-hey’et-i mütenekkirâne bir ednâ bahâne ile veche-i kahendez-güdâzı azîmetlerin tevcîh ve bu abd-i adîmül istitâ‘a mülâzım-ı hıdmet-i refâkatları olarak müşâhid-i mu‘attara-i selâtîn-i izâm ve evliyâ-i kirâmî ol ankā-yı Kāf-pîrâ-yı hamâset-izhâr-ı refrefe-i şevk u rükûn iderek ziyâret birle ta’ir-i evc-pervâz-ı âlem-i gayb ve lâhût olan hümâ-yı lâ-mekân zîb-i ervah-ı kudsiyyelerin revayıh-ı enfâs-ı tayyibesiyle tağziye vü terfîh buyurup ol kāsır-ı unvânü’l-kayâsire ve kâsir-i yetecâni’l-ekâsire olan selâtîn-i nasfet-âyîn ve havakīn-i şecâ‘at-karîn hazerâtının menâkıb-ı cemîle-i gazavâtların hâfil ve me’âsir-i cezile-i fütûhâtların nâkil bir târîh-i selîsü’t-ta‘bîr ve vâzıhü’t-tahrîre hâtır-ı hatîr-i müşîrîleri mâ’il ü münsâk ve ol sûretde bir ibrîz-i hâlisü’l-ayâr bizâ‘at-meskûk-i dârü’d-dârb-ı cem‘ ve îcâd kılınmağa izhâr-ı iltifât u iştiyâk buyurduklarında mücellâ-yı envâr-ı gazâ vü cihâd olan mir’ât-ı mücellâ-yı beşere-i bâhirü’l-es‘âdlarından meşhûd ve muhammer-i nîsân-ı ibâdet ü diyânet olan hamîr-mâye-i fıtrat-ı zekiyyelerinden çeşm-i âkıbet-bîn-i basîrete pertev-endâz-ı zuhûr u nümûd olan kuvve-i câzibe-i gāzîyâna sevk-i tevsen-i küsiste-inân-ı tabî‘ate tâziyâne olup, derhâl nicesinîn kûşe-i tâk-ı nısyânda âguşte be-gubâr olan ol târîh-i mensûhü’l-i‘tibâr evrâk-ı şükûfe-i hazân-dîde gibi berhem-zede ve târ [u] mâr olmuş iken messi nesîm-i âheste -hubub-ı iltifât ve efâza-i mâ’ül-hayât-ı cûybâr-ı teveccühâtları birle hemân bir kaç gün zarfında hande-fermâ-yı ezhâr-ı nev-bahâr olup, ol gonca-i nevhîz-i dilkeş-şemim şakk-ı kemâ’im-i **[3b]** müsevvedât idüp, gülbin-ârâ-yı tebyîz ü tetmîm

kılındı. Lâkin işbu dîbâce-i abkariyyü'l-kumâş-ı dîbâce-i sâde-ibâret yekrûze-nesc-i dest-gâh-ı fikret olup, lahme ve sedâ-yı ma'nâsı te'bîde-i mekûk-i tahayyül ve târ [u] pûd-ı elfâzı nevâhte-i dest-i te'emmül kılınmağa vakt nâ-müsâ'id olmağla inşâ-berdâzân-ı mesâkı'-i berâ'at-âyîn husûsan benî nev-amz olan ayb-cûyân-ı şirzime-i müte'ammimîn cenâblarından recâ vü niyâz olunur ki bu fakār-i mu'terifü'l-acz ve't-taksîri meldûğ-ı nîş-i takrî' ve mevcû'-ı elem-i tâkat-fersâ-yı tafzî' buyurmakdan iğmâz ve sülûk-i vetîre-i âteş-zebânîden i'râz birle ol nev-bâfte metâ'-ı kârgâh-ı tabî'atin şukūk-ı habt u hatâsın dûhte-i ibrişîm-i zer-târ-ı tashîh ü ıslâh buyurup, mekârim-i ahlâk-ı safh-ı cemîli pîş-nihâd ve manzûr-ı basar-ı ibret-bîn-i insâf u ıktısad buyuralar و الله الوَ لىّ ا لمسْتعان وعليْهِ التكّلان

İbtidâ-yı Zuhûr-ı Kevkebe-i Âl- i Osmân *edâma'llâhü te'âlâ devletühüm ilâ âhiri'z-zamân*

Zuhûr-ı Süleymân Şâh

Kayı Han ki Âl-i Osmân'ın cedd-i a'lâları budur, bu Kayı Han vefât itdikden sonra ol kabîlenin ismi Kayı Han Kabîlesi kalup ve Kayı Han'ın evlâdı ol kabîlenin serdârı olurlar idi. Ve bu kabîle Meverâ-i nehr didikleri diyârda sakin idiler. **[4a]** Ba'de-zemân Âl-i Selçuk Meverâ-yı nehr'den İrân'a geldiklerinde kabâyil-i Türk'den bu Kayı Han kabîlesi dahi berâber İrân'a gelüp Mahan didikleri şehirde mütemekkin idiler. Cengiz Han zuhûr idüp, İrân'a müstevlî oldukda bunlar dahi ol diyârdan kalkup diyâr-ı Ermine ve Ahlat'a intikāl itdiler. Zulm-i Tatar ol diyâra dahi vâsıl olıcak ol diyârdan dahi kalkup diyâr-ı Rûm'dan Erzincan'a geldiler. Ol esnâda ol kabîlenin serdârı Kayı Han evlâdından Süleymân Şâh idi. Bu Süleymân Şâh Âl-i Osmân'ın cedd-i a'zamı olan Osmân Gāzî'nin büyük pederidir. Süleymân Şâh birkaç sene Erzincan hudûdunda sâkin olup lâkin ol etrâfın yaylak ve kışlakı hayvânâtına ve etbâ'ına kifâyet itmediğinden anda râhat idemeyüp girü dönüp vatan-ı aslîsine gitmeğe azîmet eyledi ve Haleb'e müteveccih olup, Ca'ber Kal'ası'na geldikde Fırat Suyu'ndan geçer iken Süleymân Şâh'ın atı muhâlif mahalle uğrayup, gark olup civâr-ı rahmet-i Hakk'a intikāl eylediler. Ve Ca'ber Kal'ası altında defn olunup, el-ân ol mahall *Mezâr-ı Türk* deyu meşhûr olmuşdur.

Zuhûr-ı Ertuğrul Gāzî

Süleymân Şâh vefât itdikde dört oğlı kaldı. Birazı pederlerinin vatan-ı aslîsini ihtiyâr idüp gitdi. Lâkin Ertuğrul Gāzî vatan-ı aslîlerine i'tibâr itmeyüp, niyyet-i gazâ vü cihâd ile Pasin Ovası'nda ve Sürmeli Çukur'da karâr itdi. Ve ol mahallerde dahi çendân râhat idemeyüp, oğlı Savcı Bey'i, Sultân-ı Rûm'a gönderdi. Ve recâ eyledi ki kendüleri

için bir mahall-i ikāmet ta‘yîn buyuralar. Ol esnâda saltanat Âl-i Selçuk tasarrufunda idi. Nevbet-i tasarruf Sultân Alâ’üddîn Keykubâd’a gelmiş idi. Savcı Bey, pederi Ertuğrul tarafından Sultân Alâ’üddîn’e gelüp, teblîğ-i selâm ve pederinin recâsını ifâde itdikde Sultân Alâüddîn dahi Ertuğrul Gāzî’nin teşrîfini sermâye-i sa‘âdet bilüp, Ankara kurbünde Karacadağ’ı mahall-i ikāmet ta‘yîn buyurup, ol mahalle teşrîflerini niyâz eyledi. Savcı Bey dahi pederlerine varup, teşrîfleri-çün mahall-i ikāmet ta‘yîn olundığın haber virdikde, oldukları mahalden hareket ve mahall-i ikāmete azîmet buyurdılar. İttifâkan kudûmları şol vakte musâdife eyledi ki Sultân Alâ’üddîn, Tatar askeriyle ceng ideyor ve Tatar askeri çok olmağla Sultân Alâ’üddîn galebeden me’yûs **[4b]** olmuş. Ertuğrul Gāzî dahi bu ma‘rekeyi müşâhede itdikde yanında olan ümerâsıyla müşâvere itdi ki ne tarafa imdâd eyleyeler? Ümerâsı dahi ihtiyât meslekine gidüp, gālib tarafa imdâd itmeği münâsib gördiler. Lâkin Ertuğrul Gāzî şecî‘ ve munsıf bir merd-i âkıl olmağla “gālib tarafa imdâd itmek ne inâyeti müstelzimdir? İmdâd cânib-i mağlûba gerekdir ki pençe-i hasmdan âzâd olalar” deyüp, ümerâsının re’yine râzî olmayup, Sultân Alâ’üddîn tarafına imdâd eyleyüp, Tatar askeri târ u mâr olıcak Sultân Alâ’üddîn makdem-i Ertuğrul Gāzî’yi ni‘met bilüp, hezâr i‘zâz ile memâlikinden Ankara nevâhîsini ifrâz ve mahall-i ikāmet ta‘yîn eyledi. Ertuğrul Gāzî dahi bakıyye-i ömrini gazâya sarf idüp, ömri doksanı mütecâviz oldukda civâr-ı rahmet-i Hakk’a irtihâl ve mesnedi oğlı Osmân Gāzî’ye intikāl eyleyüp, Kasaba-i Söğüt’de defn olundı.

Zuhûr-ı Osmân Gāzî

Ertuğrul Gāzî dâr-ı bekāya irtihâl itdikde üç oğlı kaldı. Osmân Bey ve Gündüz Bey ve Savcı Bey ismiyle müsemmâ idiler. İçlerinde Osmân Bey pederi meslekine gidüp gazâya mâ’il olmağla pederi mesnedine mâlik oldı. Şecâ‘atde bî-misl ü akrân ve zîr-i destinde olan re‘âyâ fukarâsına merhametli bir cüvân idi. Husûsan meşâyıh-ı kirâm ve ulemâ-yı izâm hazerâtına muhibb ü râgıb ve sohbetlerine bin-cân ile tâlib olup, hattâ ol esnâda keşf ü kerâmet ile meşhûr olan Şeyh Edebalı hazretleri’nden dâ’imâ istimdâd mu‘tâdı idi. İttifâk bir gice ibâdet-hânesinde cenâb-ı Rabbü’l-âlemîne ibâdet ve tazarru‘ u niyâz ider iken kendüyi bir gaflet basup, uyhuya varup rü’yâda şöyle müşâhede ider ki Şeyh Edebalı hazretlerinin mübârek göğsünden bir ay zuhûr idüp, kendi göbeklerine iner ve ol ânda göbeklerinden bir azîm ağaç zuhûr ider ki dalları cihânı tutar gider. Ve ol ağacın sâyesinde şöyle dağlar hâsıl olur ki her birinde nice müntehâ ağaçlar ve âb u hayât gibi sular akar ve ol sulardan halkın kimi içer ve kimi bostânını sular ve kimi etrâfında gezer ve kimi çeşmeler binâ eyler. Osmân Gāzî bu rü’yâyı gördükde bî-dâr olup, gelüp ta‘bîrini şeyhi Edebalı’dan ider. Şeyh hazretleri dahi “Ey cüvân! Sana hezâr

müjdeler olsun ki evlâdın ile pâdişâh olup, mâlik-i tâc u taht ve bana dâmâd **[5a]** olacaksın” deyüp, kerîme-i muhteremelerini tezvîc iderler. Vâkı‘â gün be-gün sıdk-ı ta‘bîr-i rü’yâ zuhûra gelüp, ikinci sene Orhan Gāzî tevellüd itdiler. Ve Osmân Gāzî’nin gün be-gün ikbâli tezâyüd olup, her ne cânibe teveccüh buyursalar tevfîk-i Bârî refîk-ı reh-nümâları oldı.

Feth-i Karacahisâr ve İbtidâ-i Muhârebe-i Osmân Han Gāzî

Bundan akdem beyân olunmuş idi ki ol eyyâmda saltanat-ı Rûm, Âl-i Selçukıyye tasarrufunda idi. Pes imdi nevbet-i tasarruf Sultân Alâüddin’in pederi Keyhusrev’e gelüp, üzerine kırk bine karîb Moğol askeri hücûm itdikde Keyhusrev dahi yetmiş bin mıkdârı asker ile mukābele idüp, yine Keyhusrev bozulmuş idi. Ve ol takrîb ile hükûmet-i Rûm, Moğol’a intikāl idüp, Selçukīler elinde az bir şeyi kalmış idi. Ve ol eyyâmdan sonra Selçukiyye Devleti’nde revnak kalmayup, günden güne za‘af târî olmuş idi. Keyhusrev vefât idüp, saltanat oğlı Sultân Alâüddîn Keykubâd’a intikāl ve Sultân Alâüddîn dahi hâh u nâ-hâh müddetini imrâr idüp, altı yüz otuz altı târîhinde vefât itdikde Selçukiyye Devleti’nde dibelek-i za‘af hâsıl olup, kendi ümerâ ve vüzerâsı dahi her biri mansıbları olan diyârda itâ‘atden hurûc itmişler idi. Bu keyfiyyeti Selçukiyye Devleti’nin ümerâsından âkıl olanlar müşâhede itdiklerinde fîmâ-ba‘d devletlerinde revnak kalmayup, yakīnen münkarız olacağını fehm itdiklerinden kendi ırz ve cânlarını tahlîs içün bir sa‘âdet-mendin sâyesine iltica ârzûsunda idiler. Osmân Gāzî dahi ol esnâda ol devletin ümerâsından idi. Ve sâ’ir itâ‘atdan hurûc idenler gibi velî-ni‘metine âsî olmayup, hukūk ve nân ü nemeki sayar ve elinden geldiği rütbe memâlik-i Selçukiyye’yi himâyet ider idi. Ol ümerâ Osmân Gāzî hazretlerinin şecâ‘at ve adâlet [üzre] velî-ni‘metine olan sadâkatini müşâhede itdiklerinde ne şekil devletlü olacağını fehm idüp, birer takrîb ile huzûr- ı Hazret-i Osmân’a gelüp sâyesine iltica itmişler idi. Osmân Han Gāzî dahi taraf-ı pür-şerefinde gazâya kudret müşâhede itdikde ümerâsıyla müşâvere itdi ki “elhamdülillâh a‘dâ-yı dîn ile mukāteleye nev‘-i kuvvet hâsıl oldı. Şân-ı İslâm’a lâyık olan oldur ki hatunlar gibi hânemizde ihtifâ itmeyüp, dîn-i mübîn ugrunda cân ve başımızı fedâ ideyiz. Cenâb-ı müsehhilü’s-sa‘âbdan ümîdvârız ki niyyet-i hâlisemize merhamet idüp, bize cünûd-ı gaybiyesiyle **[5b]** imdâd eyleye ve bu etrâfı vücûd-ı küffârdan pâk idüp, envâr-ı dîn-i Muhammedî ile münevver ideyiz”. Bu beyler dahi Osmân Gāzî’den bu kelâmı işitdikde bir kat dahi diyânet ü şecâ‘atine i‘timâd idüp, bir ağızdan sadâ-yı du‘âyı ayyûka yetişdirdiler. Ve didiler ki “ Ey zât-ı âlî-kadr sende bu diyânet ü sadâkat ve dîn-i Muhammedi bu vechile ârzû-yı hıdmet vâr iken her hâlde mu‘înin cenâb-ı Rabbü’l-âlemîn oldığında iştibâhımız yokdur. Bir kılın

düşdiği yirde cân ve başımız fedâ olsun" deyüp, niyyet-i gazâ ile fâtihalar okıdılar. Osmân Gāzî hazretleri dahi altı yüz seksen yedi târîhinde bir gice İnegöl üzerine ılgar ve Kulca nâm kal'ayı basup, kâfirini kırup kal'ayı [dahi] yağma ba'dehu âteşe urdı. İnegöl teküri dahi Karacahisâr teküriyle itifâk idüp, Tomaniç belinde guzât-ı müslimîni beklediler. Osmân Gāzî hazretleri dahi ol mahalle geldikde mukābele olunup, azîm ceng olundı. Ol cengde Osmân Gāzî hazretlerinin küçük birâderleri Savcı Bey şehîd olup Kasaba-i Sögüt'de pederleri mezârı kurbünde defn olundılar. Ve asâkir-i İslâm'dan çok kimesneler dahi şehîd oldılar. Osmân Gāzî ise arslan gibi ceng mahallinde sâbit ve ber-karâr düşmen silâhından göz kırpmayup bir karâra asker-i İslâm'a istimâletler virir idi. Arsa-i cengde dilîrâne hamle-i merdânesini gören gāzîlere dahi gayret gelüp, küffârı şöyle kırdılar ki Karacahisâr tekürinin karındaşı olup ol cengde ser-asker bulunan Kalator nâm kâfir dahi düşdi. Kâfir askerinin bakıyyetü's-süyûfı bin belâ ile firâr itdikde mesfûr Kalator'u Osmân Gāzî huzûrına getirdiler. Osmân Gāzî hazretlerinin emri şöyle sudûr buldu ki " şu itin karnını dişün ve yiri işün ve vücûd-ı habîsini nâ-bûd idün." Asker dahi me'mûr oldukları vech üzre itdikde ol sahrâ "İteşeni" deyu meşhûr oldı. Ve merhûm Gündüz Bey'in [Savcı Bey] şehîd oldığı mevzî'de bir çam ağacı var idi. Bir kaç def'a nûr indiği müşâhede olunmağla ol çam "Kandillü çam" deyu meşhûr oldı. Osmân Gāzî hazretleri bunın ile iktifâ itmeyüp, bakıyyetü's-süyûf olan küffâr-ı menhûsı ta'kīb idüp, Karacahisâr'a vardıkda darb-ı dest ile Karacahisâr'ı dahi feth idüp, ol hisâr-ı üstüvâr nûr-ı İslâm ile pür-envâr oldı. Ve Osmân **[6a]** Gāzî'nin adâlet ü şecâ'at ve re'âyâyı himâyet ü sıyâneti ve fukarâya şefakat ü merhamet ve ulemâ vü meşâyıha meveddet ü mahabbeti şöyle celb-i kulûb eyledi ki etrâf-ı memâlikde olan nâs hâkpâyine teveccüh eyleyüp, halkın izdihâmından Karacahisâr şehrinde câmi' binâ olunup, kādî ve imâm nasb olunmak iktizâ eyledi. Ve bu sene-i mübârekede câmi'-i mezbûrda hutbe kendi ism-i şerîflerine kırâ'at olundı. Ve ol âdil ve gāzînin hüsn-i tedbîri Karacaşehr'i şöyle ma'mûr itdi ki az vaktte izdihâm-ı nâsdan muzâyaka hâsıl olup, düşmen-i dînin hasedinden hâb u râhatı gitdi. Osmân Gāzî dost-ı mecâzî olmayup, zâhir ve bâtını berâber merd-i bahâdır oldığından mahzâ Âl-i Selçuk Devleti'nin hayr-hâhı oldığını iş'âr ve bu kadar kuvvet ü kudret peydâ itmiş iken yine sâ'ir ümerâ gibi anlardan yüz çevirmediğini izhâr içün ol esnâda Selçukiyye Devleti'nde pâdişâh bulunan Sultân Alâüddîn-i sânî huzûrına bu haber-i fethi îsâl eyledi. İttifâk bu haber Sultân Alâüddîn-i sânîye bir vaktde vâsıl oldı ki sultân-ı mezbûr dahi Moğol ile ceng üzre idi. Ol etrâfda Osmân Gāzî'nin iktidâr ve şecâ'ati ve küffâr-ı dîne itdiği hasâreti ve Sultân Alâüddîn-i sânîye olan sadâkat ü istikāmeti meşhûr olup, sultân-ı müşârün-ileyh

ile ceng üzre olan Moğol tâ'ifesinin dahi mesmû'ı oldukda " böyle bir dilâver öyle ceng ider asker ile sultân imdâdına gelür ise hâl fenâ olur" deyu Moğol tâ'ifesine havf târî olup, perîşân oldukda Sultân Alâüddîn, Moğol tâ'ifesine zafer bulur. Ve gadabından fermân ider ki Moğol tâ'ifesi mürdelerinin husyelerinden sâye-bân yapalar. Askeri dahi fermân-ı sultânı icrâ itdiklerinde ol mahallin ismi "Filan yazusı" dimekle meşhûr oldı. Pes imdi Osmân Gāzî'nin bu haberi Sultân Alâüddîn-i sânînin Moğol tâ'ifesine zaferine dahi sebeb olmağla bu haberde iki lutf müşâhede idüp ve ifrât memnûn olup, Osmân Gāzî'ye teşekkür ve du'âdan sonra sancak ve kûs ve nefîr ve hançer ve bîr esb-i bî-nazîr gönderüp, Eskişehr'i ve İnönü'nü tevcîh eyledi. Ve altı yüz seksen sekiz târîhinde bu umûr zuhûr itdikden sonra Osmân Gāzî'nin gün be-gün devlet ü ikbâli efzûn olup, fütûhât-ı gûnâ-gûn müyesser oldı.

Feth-i İnegöl ve Bilecik ve Yârhisâr

Pâdişâh-ı nev-câh cenâb-ı Sultân **[6b]** Osmân Han Gāzî hazretlerinin ol esnâda Bilecik teküri bulunan menhûs ve bî-baht ile dostluğı olup, birbirinin hâtırına mürâ'ât ve iki tarafdan dahi dâ'imâ hediyyeler ile hâtır mu'tâdları idi. Ve Sultân Osmân hazretleri her sene yaylaka teşrîf buyurdukça berâber yaylaka götürmek iktizâ itmeyen lüzûmsuz eşyâyı ve ihtiyâr ve amel-mânde hatunları, yaylakdan avdet idince emânet tarîkıyla Bilecik tekürine bırakırlar idi. Ve ol esnâda Harmankaya hâkimi olan Köse Mihal nâm bir kimesnenin dügün cem'iyyeti olup, ol etrâf tekürlerini da'vet idüp ve kurb u civârda olmak takrîbi [ile] Sultân Osmân Han hazretlerini dahi da'vet itdikde Anlar dahi icâbet buyurmuşlar idi. Ol cem'iyyetde Bilecik teküri dahi mevcûd olup, Osmân Han hazretleri, ol meclisde sâ'ir tekürlerden ziyâde hukūk-ı kadîmeye mürâ'at buyurup, Bilecik tekürine i'tibâr ve iltifât buyurmuşlar idi. Ve sâ'ir tekürler dahi Osmân Gāzî'nin Bilecik tekürine olan i'timâd ve i'tibârını görmüşler idi. Ve bu cem'iyyet Karacaşehir fethinden mukaddem idi. Ba'dehu Sultân Osmân hazretleri, Karacaşehir'i feth idüp, Tomaniç-belinde olan cengi [de] ol etrâf tekürleri gördükde ol şecâ'at ve gayret ile ne şekil sa'âdete nâ'il olacağını fehm idüp, bir takrîb helâk itmek dâ'iyyesine düşdiler. Lâkin mukābele ile ol emrin uhdesinden gelemeyeceklerin dahi bilüp, tarîk-i hîleye sülûk itmekden gayrisine çâre kalmadı. Ve ittifâk ile şöyle bir hîle tertîb itdiler ki çûn ki Bilecik tekürinin, Sultân Osmân Han ile hukūk-ı kadîmesi vardır ve hattâ yaylaka gitdikde eşyâsını emânet vaz' ider ve anın kelâmına i'timâd ider; Bilecik teküri, mukaddemâ Harmankaya hâkimi Köse Mihal'ın itdiği cem'iyyet gibi bir dügün tertîb eyleye ve üslûb-ı sâbık üzre ol etrâf tekürlerini ve Sultân Osmân hazretlerini da'vet eyleye. Sultân Osmân Han dahi gāfilâne ol cem'iyyete teşrîf itdikde ittifâk ile bir fursat

düşürüp, hücûm idüp, ol zât-ı âlî-kadrini helâk eyleyeler. Cümlesi bu re'y üzre karâr idüp, Yarhisâr tekürinin kızını, Bilecik tekürine âyîn-i bâtılları üzre akd-i [nikâh] eylediler. Ve Bilecik teküri, Bilecik'te bir cem'iyyet tertîb idüp, ol etrâf tekürlerini da'vet ve Sultân Osmân hazretlerini dahi da'vete mukaddemâ dügün **[7a]** sâhibi olup, Harmankaya hâkimi olan Köse Mihal'i gönderdiler. Köse Mihal, bir âkıl ve söze kādir kimesne idi. Sultân Osmân Han huzûrına geldikde Bilecik tekürinden arz-ı hulûs idüp, cem'iyyetine da'vet eyledi. Lâkin Sultân Osmân hazretlerinin nesl-i pâki netîcesine şerî'at-ı mutahharaya hıdmet ve bu dîn-i mübîni a'dâ'-ı dîn mazarratından sıyânet itmek cenâb-ı Rabb-ül âlemînin murâdı idi. Bu makūle mekr ü hîle netîce virmeyüp, yine itdikleri mekr ü hîle kendü başlarına uğradı. Tafsîli şöyle ki
[123] "وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِهِ" ayeti mazmûnınca kendi edbârlarına vesîle oldı. Sultân Osmân hazretleri, Köse Mihal'den bu kelâmı işitdikde zamîr-i münîrine ilhâm-ı Rabbânî sünûh idüp, "Mihal bu kelâmda hîle şâ'ibesi müşâhede ideyorum, hakīkat-i hâli beyân eyle" buyurduklarında Köse Mihal ise bu kelâmı huzûr-ı âlîlerine kerhen ifâde itmiş idi. Zîrâ bir âkıl kimesne olmağla Sultân Osmân hazretlerinin ne devlete nâ'il ve ne sa'âdete vâsıl olacağın etvâr u reftârından fehm ider idi. Bu kelâmı dahi lisân-ı şerîflerinden işitdikde o sâ'at istiğfâr idüp, hezâr i'tizâr ile dâmen-i devletlerine düşüp "Ey pâdişâh-ı iklîm-i şecâ'at! Bu bende-i hakīr senin ne devlet ne sa'âdete nâ'il olup, bu şecâ'at ve fukarâ vü re'âyâya merhamet ve sadâkat ü istikāmet sende iken senin dâmen-i devletine gubâr irmeyeceğini ra'nâ bilirüm lâkin ol bî-bahtlar çûn ki beni bu tarîk ile hâkpâye gönderdiler, kelâmlarını ifâde lâzıme-i hâlimdir. Zîrâ avdetimde [su'âl] iderler ifâde itdim deyu cevâb virmek içün bu küstâhlığı irtikâp itdim. Eger itmeyüp, teveccüh buyursanız yine mâ'ni olup, efendimi o bed-bahtların mekr ü hîlesinden âgâh idecek idim" deyu özr birle niyâz idüp, hakīkat-i hâli Sultân Osmân hazretlerine takrîr idicek Mihal'in bu sadâkati tab'-ı hümâyûnlarına hoş gelüp, iltifât-ı pâdişâhâneleriyle hâtırını tatyîb buyurup, Mihal'e şöyle ısmarladılar ki "Bilecik tekürine bizden arz-ı hûlûs eyle, cem'iyyetlerinden mahzûz olduk. Elbet hukūk-ı kadîmemiz ve tarafımıza olan sadâkati ve her sene kendüye irsâl eylediğimiz hatunlara ikrâm ve hürmeti kendüye bir kat dahi meyl ü mahabbetimizi iktizâ itmişdir. Bu cem'iyyet anların degil bizimdir. Da'vet **[7b]** itmeseler dahi gideriz. Lâkin yaylaka gitmek vakti dahi geldi. Recâ ideriz ki yine sene-i sâbıkalarda zahmetimizi çektiği gibi bu sene dahi tahammül eyleyeler. Eşyâmızı ve

[123] Fatır suresi 43.Ayet (Resmi: 35/İniş: 43/Alfabetik: 24): "Aslında kötülük peşinde koşan, insanların zararına olacak onları tehlikeye atacak davranış ve tuzaklar peşinde koşan kimselerin yaptıkları bu panlamalar bu düzenler bu hilebâzlıklar bu desîseler ancak o kimsenin kendisinin etrâfını kuşatır. Kötü olan pis olan her türlü tuzak ancak ehlini kuşatır…".

amel-mânde hatunlarımızı Bilecik'e emânet tarîki ile irsâl idelüm. Ve kendimiz berâber götüreceğimiz eşyâ ve hatunlarımız ile da'vetlerine icâbet idüp, dügünden sonra oradan hemân doğrıca yaylaka gidelim. Lâkin sâ'ir etrâfda olan tekürleri dahi da'vet itmek gerekler. Biz ve anlar ve etbâ'ımız nefs-i Bilecik'de zahmet çekmek mukarrerdir, bunı mülâhaza itsünler ve bu makūle cem'iyyetlerde münâsib olan bir vâsi'ce çemen-zârda tertîb olunmakdır ki herkes kendü çadırında safâsında olup, istedikçe ülfet ve istedikçe gelüp, çadırında istirâhat eyleye" deyu Köse Mihal'a takrîr buyurduklarında o dahi "fermân efendimin" deyüp girü avdet ve Bilecik tekürine ve sâ'ir tekürlere Sultân Osmân hazretlerinin kelâmlarını takrîr itdiklerinde cümlesi "hasma zafer bulduk" deyu memnûn olup, Bilecik kurbünde Çakırpınar didikleri çemen-zâra çadırlar çıkarup, Sultân Osmân hazretlerinin teşrîflerine muntazır oldılar. Sultân-ı âdil ü müdebbir hazretleri dahi bu tarafda şöyle tedbîr itdiler ki askerlerinden kırk nefer uğur-ı dînde cân ve başların fedâ ider dilâver seçeler ve ol yiğitleri koca-karı şeklinde koyup, Bilecik'e irsâl idecikleri eşyâ yanınca göndereler. Ol mahalle girdikde libâslarından soyunup, kılıçlarını uryan ve Bilecik muhâfazasına me'mûr olan kefereyi kırup, kal'ayı alalar. Ve mahall-i cem'iyyet olan Çakırpınar'a, kâfire kal'a havâdisi gelmeden içlerinden birini irsâl idüp, kal'ayı feth itdiklerini kendülere haber vireler. Ve bu tedbîrlerini icrâ idüp, kırk nefer âdem intihâb ve avret kıyâfetinde Bilecik'e irsâl buyurdılar. Ve kendiler dahi ümerâ-yı şecâ'at-medâr ve kemâl-i heybet ü vakār ile Çakırpınar'a azîmet buyurdılar. Ve şöyle tahmîn ile hareket buyurdılar ki bunlar mahall-i cem'iyyet olan Çakırpınar'a vardıkda irsâl buyurdukları, kırk nefer dahi Bilecik'e varalar. Bu Dârât-ihtişâm ile bir vakt-i sa'âdet-encâmda Çakırpınar havâlîsine vâsıl olduklarında kudûmlarına intizâr üzre olan tekürlere haber virülüp, cümlesi istikbâl ve kemâl-i ta'zîm **[8a]** ü tekrîm ile ihzâr itdikleri çadıra indirdiler. Ve bir mıkdâr huzûr-ı şerîflerinde karâr idüp, istirâhat buyursunlar" deyu kalkup, çadırlarına geldiler. Egerçi ol pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin bu gûne mükemmel asker ile teşrîflerinden hazlanmadılar. Lâkin, çûn ki yaylaka o cem'iyyetden doğrıca azîmet buyuracaklarını haber virmişler idi, ana haml ile tesellî buldılar. Lâkin mülâhaza-i kadîmelerinden me'yûs oldılar. Bu esnâda Sultân Osmân Gāzî hazretleri'ne haber geldi ki Bilecik'e irsâl buyurdukları kırk nefer nâm-dâr Bilecik'e vâsıl olup, içinde olan küffârın ve ekseri Çakırpınar'da olan cem'iyyete gidüp, kal'ada bir mıkdâr küffâr kalmış ol dilâverler dahi fursatı ganîmet bilüp, bakıyye kalan küffârı kırup, kal'ayı feth itmişler. Bu haber Sultân-ı nev-câh ve pâdişâh-ı adâlet-penâh hazretlerine vâsıl oldukda fi'l-hâl ümerâsını hufyeten da'vet ve şöyle tenbîh buyurdılar ki cümlesi iki fırka olalar. Ekseri kendüleriyle berâber gideler ve varup, bir mahalde

iktifâ ideler. Ve öbür fırka dahi sûreten küffâr ile ceng makāmında karâr ideler ve küffâr üzerlerine hamle itdikde bir mıkdâr ceng idüp, firâr sûretini gösterüp, tedrîc ile Sultân Osmân Han'ın ihtifâ itdiği mahalle doğrı küffâr askerini çekeler. Bu minval üzre karâr idüp, Sultân Osmân Han hazretleri dahi berâber beyleri ile ılgar idüp bir mahalde ihtifâ buyurdılar. Bu esnâda kal'anın haberi tekürlere vâsıl oldukda hınzîr gibi yirlerinden hareket itdiler. Bakdılar ki asker-i İslâm'ın bir mıkdârı firâr idüp, bir mıkdârı ol havâlîde serserî geziyorlar "evvelâ bunların vücûdını izâle idelüm, uhed'ab kal'ayı halâs âsândır" zu'muna düşüp asâkir-i İslâm hücûm itdiklerinde anlar dahi mukaddem tenbîh olundıkları gibi cüz'î mukābele idüp, firâra yüz dutdılar ve hakîmâne ol mağrûr u bî-dînleri Osmân Han hazretlerinin ihtifâ buyurdukları mahalle çekdiler. Tamâm firârdan kat'-ı ümîd idecek mahalle geldiklerinde Sultân Osmân Han hazretleri dahi ol kemîn-gâhdan çıkup, şöyle hamle eylediler ki merîh-i hûn-âşâm ol heybet ile Sultân Osmân Han'ı görse zühresi çâk olur idi. asâkir-i gayret-penâh dahi Sultân Osmân'a i'ânet ve uğur-ı dîn-i mübînde gayretde kusûr itmeyüp, küffârı şöyle kırdılar ki az vaktde düşmen-i dîn târ u mâr oldı. Pâdişâh hazretleri **[8b]** dahi Yarhisâr üzerine ılgar idüp, kondılar. Yarhisâr'ı feth idüp, İnegöl'e avdet idince İnegöl'i muhâsara içün cengden Turgud Bey'i ser-asker idüp, İnegöl'e gönderdiler. Kendiler varup, Yarhisâr Kal'ası'nı feth idüp, içinde Bilecik teküri için hâzır olan gelini ve nice dilber-i perî-peyker kızlar alup, mukābeleye tasaddî iden küffârı kırdılar. Ve Bilecik ve Yarhisâr kal'alarına cebe-hâne ve muhâfızlar ta'yîn ve yıkılan mahallerini ta'mîr idüp, İnegöl üzerine ılgar buyurdılar. İnegöl teküri tahammül idemeyüp, gayret-i câhiliyye ile mukābele ider idi. Pâdişâh hazretleri dahi teşrîf buyurduklarında yağma buyurup, ol düşmen-i dînin mâlik oldığı eşyâ ve İnegöl Kazâsı, guzât-ı müslimîn tasarrufuna girdi. Ve bu üç kal'a-yı dahi envâr-ı lsİâm ile pür-nûr ve ahâlîlerini himâyet ve adâletleriyle mesrûr itdikden sonra Yarhisâr'da ahz buyurdukları Yarhisâr tekürinin kızı olan duhter-i pâkize-ahteri mahdûm-ı mükerremleri Orhan Gāzî hazretleri'ne akd buyurup ol muhaddere-i ismet-âyînin ismini Nilüfer kodılar. Gāzî Hudâvendigâr ve Süleymân Paşa, Nilüfer Hatun'dan tevellüd itmişdir. Ve Burusa'da hisârda vakı' Darb-hâne Mahallesi'nde olan mescidi ve Burusa sahrâsında cereyân iden dere üzerine bir köprü binâ eylemişdir. Hattâ ol suyun ismi Nilüfer kaldığına sebeb budur. Ve cesed-i şerîfi Burusa'da hisârda Sultân Orhan türbe-i şerîfesinde medfûndur *Rahmetu'llâhi aleyhâ rahmeten vâsı'aten*

Müstakil-geşten-i Osmân Han Bâ-Saltanat-ı Rûm

Çûn ki ol esnâda Âl-i Selçuk'dan Sultân Alâüddîn-i sânî pâdişâh idi, lâkin Selçukiyye mülûküne ba'zı nâ-hemvâre müdâhin habîsler birer takrîb ile mukārin u

musâhib olup, her biri vaktlerini ve mansıblarını himâyet sevdâsıyla kelâm-ı hakkı söylemediklerinden mâʻadâ ol mülûkün mezâkları ne dürlü fıska mâ'il ise anı tervîc, kimi "îş ü nûş itmeyenler cihân gammını ferâmûş itmez, bâde mâye-i şecâʻatdir, husûsan umûr-ı saltanat-ile meşgūl olan mülûka sermâye-i istirâhatdır. Hükemâ şarâba rûh-ı sânî dimişler. Evkāt-ı maʻlûmede birer fincân istiʻmâl olunsa vücûda ne neşve vü lezzet ve tedbîrde ne kuvvetler bulunur. Şarâb içmeyen ahmaklar dünyâ lezzetinden mahrûmdur" deyu dahi nice hezeyân makūlesi kelâm ile ol hâl-i zihn-i **[9a]** maʻsûmları îş ü nûşa mübtelâ ve kimi dahi "hazîne ve mâl-ı umûr-ı saltanat ve iktizâ iden serhadleri taʻmîr ve muhâfızları mevacibin tertîb içün pâdişâhlara lazımdır, yoksa sâ'ir ümerâ zengîn oldukca itâʻatden çıkarlar. Ol makūlelerin mâlı mîrî içün ahz olunmak gerekdir. Husûsan eytâm didikleri çocuklar ol kadar mâlı neyler her biri günde altı pare ile geçinür gider. Reʻâyâ didikleri kimesneler ellerinde akça gördükçe ısyân iderler. Anların başından debûs eksik olmamak gerekdir. Tâ ki itâʻatda olalar ve birer takrîb ile mâlik oldukları alınmak iktizâ ider ki zügürtlük cânlarına kâr eyleyüp, birbiriyle nizâʻ u fesâdâta şürûʻa kudretleri kalmaya" deyu nice haltiyât-vâhî sözler ile tarîk-ı adâletden [yüz] çevirüp, tarîk-ı zulme sâlik itdiler. Ol pâdişâhlar dahi hem zâlim ve hem fâsık olup, fısk ile mülk-i dîni harâb ve zulümle zîr-i destinde olan ibâdu'llâhı berbâd itmekle gayretullâh zuhûr idüp,[124] " اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ " mazmûnı âşikâr ve devletleri münkarız ve müzmahil ve sülâleleri yedinden saltanat zâ'il olmak iktizâ itmiş idi. Binâ'en-aleyh cenâb-ı Kahhâr Moğol Tatarı'nı anlara musallat idüp, ekser cengde Selçukiyye mülûküne nusret virmez idi. Ve hasmlarını kendi üzerlerine gālib itmekle rezîl ü rüsvây idüp, zulm u fıskları semeresini görürler idi. Ve bi'l-âhire bu makūle te'dîbât-ı İlâhiyye ile müteyakkız olmadıklarından Selçukiyye pâdişâhlarının bi'l-külliye inkırâzları cenâb-ı Rabbü'l- izzetin murâdı olmağla altı yüz doksan dokuz târîhinde ve Sultân Alâüddin-i sânî üzerine Gazan askerini müstevlî idüp, Sultân Alâüddîn'i dutdılar ve saltanattan mahrûm idüp, saltanat-ı Rûm Mogol Beyleri tassarufuna girdi. Bu takrîb Sultân Alâüddîn'in ümerâsı Sultân Osmân hazretlerinin hâkpâylarına gelüp birazı dahi bulundukları mahallerde tasallutun itmişler idi. Ol pâdişâh-ı âlî-câh dahi Âl-i Selçukkiyye'nin fısk u zulm ile hâlleri neye vardığını görüp, cenâb-ı Rabbü'l- izzete bir kat dahi hulûs-ı kalb ile istiğfâr ve hâkpâyine gelen Devlet-i Selçukiyye ümerâsına izzet ü ikrâm ve reʻâyâ vü fukarâya adl ü insâfına evvelkiden

[124] Ra'd suresi 11. Âyet (Resmi:13/İniş:87/Alfabetik:85): "Allah-ü Te'âla bir kavme, bir millette niʻmetini onlar kendi tabiʻatlarındaki kendi yapılarındaki özellikleri bozmadıkça Allâh rızâsına aykırı Cenâb-ı Hakk'ın emirlerine muhalif davranışlara girmedikçe kendi hasletlerini kaybetmedikçe Cenâb-ı Hakk onlara ihsân ettiği niʻmeti Cenâb-ı Hakk onlara ihsân ettiği devleti Cenâb-ı Hakk onların elinden almaz. Allah-ü Te'âla onları tavhîr etmez, bozmaz.

ziyâde ihtimam idüp, zîr-i destinde olan vilâyetler şöyle ma‘mûr u âbâd oldı ki sâ’ir bilâdda olan re‘âyâ bin **[9b]** cân ile bendeleri zümresinde dâhil olmağı ârzû ider oldılar. Sultân Osmân hazretleri dahi feth olan bilâdın vüs‘at ve tahammülüne ve yanlarında mevcûd olan evlâd-ı kirâm ve ümerâ-yı zevil-ihtişâmın kesret ü tecemmüllerine bakdıkda her kazâya bir zâbıt ta‘yîni lâzım gelüp, yedi yüz bir târîhinde Kara[ca]hisâr Sancağı ki Sultânönü dimekle meşhûrdur, şehzâde-i cüvân-bahtları Orhan Gāzî hazretlerine ve Eskişehr’i Gündüz Bey’e ve İnöni’ni Aygud[125] Bey’e ve Yarhisâr’ı Hasân Bey’e ve İnegöl’i Turgut Bey’e tevcîh ü ihsân buyurup Bilecik’i kayınpederleri Şeyh Edebalı hazretlerinin tekyeleri masârıfına sarf içün ta‘yîn ve mahdûm-ı mükerremleri Alâüddin Paşa’yı, validesi ile Bilecik’de Şeyh hazretlerinin yanlarına gönderüp, kendiler Yenişehir’e teveccüh buyurdılar. Ve ol kazâda olan Yenişehir nâmıyla meşhûr olan kasabayı binâ eyleyüp, yanlarında olan ümerâya hâneler binâ ve mescidler ve hammâmlar yapdurup, kendüleri içün pâ-yı taht idindiler.

Feth-i Köprühisâr ve Marmara ve Muhâsara-i İznik ve Rücû‘ ez-ân Be-feth

Çûn ki pâdişâh hazretlerinin gice gündüz zikr ü fikrleri küffâr kal‘alarını feth ve diyâr-ı Rûm’ı nûr-ı İslâm ile pür-nûr itmek idi lâ-cerem ol etrâfda bulunan kal‘alar Köprühisâr ve Marmara ve İznik kal‘alarını dahi fethi murâd idüp, ibtidâ’en Köprühisâr Kal‘ası’nı muhâsara buyurdılar. Birkaç gün muhâsara idüp, hâkimi olan ahmak inâd makāmında ısrâr itmekle yağma buyurup, darb-ı dest ile feth ve teshîr ve mâ-meleklerini asâkir-i İslâm taksîm buyurdılar. Ba‘dehu Marmara Vilâyeti’ne teveccüh buyurdukda hâkimi olan kâfir hücûm-ı ehl-i İslâm’a tahammüli olmadığını bilüp, pâdişâh hazretlerinin rikâb-ı müstetâbına yüz sürüp, itâ‘at itdi. Ol sultân-ı sâhib-i merhamet ü ihsân dahi Marmara hâkiminin tazarru‘ u tezellülüne merhamet ve sâ’irlerini dahi itâ‘ata teşvîk içün hil‘at giydirüp, yine Marmara Vilâyeti’ni kendüye tevcîh buyurdılar. Ol iki kal‘a bu vech ile feth olundukdan sonra girü makarr-ı saltanatları olan Yenişehir’e avdet buyurdılar. Bir nice eyyâm istirâhat içün anda ârâm idüp, İznik Kal‘ası fethine azîmet buyurdılar ve muhâsara olunup, egerçi ahâlîsi hayli tazyîk olundı. Lâkin İznik Kal‘ası bir metîn ü müstahkem **[10a]** kal‘a olup, fethi çok vakt-i muhâsaraya muhtâc olmağla etrâfı zabt olunmak ile iktifâ buyurdılar ve ol zabt olunan mahallere asâkire tîmâr idüp, tevcîh buyurdılar. Ve İznik Kal‘ası’nın Yenişehir’den tarafına dağın dibinde bir kal‘a binâ idüp, biraz bahâdır asker ile Targan namında bir dilâveri ol yapdıkları kal‘ada bırakdılar ki kal‘aya gelen zahîreyi men‘

[125] Metinde “ايغود”kelimesi “اويغود” şeklinde yazılmışdır.

idüp, İznik küffârını taşra çıkarmamağla tazyîk eyleye ve iktizâ iden mühimmâtlarını ol kal'ada mükemmel bırağup kendiler Yenişehir'e avdet buyurdılar. Ve ol yiğitler dahi ol etrâfı geşt ü güzâr idüp, İznik Kal'ası'nın etrâfı mahûf olmağla gicelerde ol kal'ada kapanup, sâkin olurlar idi. İznik küffârı birkaç def'a bunlara hücûm idüp yine kendü münhezim olur idi.

Muhârebe-i Sultân Osmân bâ-Tekürân-ı Burusa ve Kete ve Kestel ve Atranos ve Feth-i Kete

Çûn ki pâdişâh hazretlerinin tasarrufuna dâhil olan kazâların etrâfında küffâr tasarrufunda olan kazâların tekürleri Sultân Osmân hazretlerinin zuhûrundan [berü] günden güne devlet ü şevketlerinin ziyâde oldığından bî-huzûr idiler. Dâ'imâ ol şem'-i cem'-i adâleti söndürmek sevdâsında idiler. Lâkin bu husûsta olan tedbîrleri kendü edbârların netîce verir idi. Bir şem'i ki Mevlâ yaka bir vechile sönmez. Bu def'a dahi Burusa teküri Kete ve Kestel, Atranos tekürileri ile ittifâk idüp, ol sultân-ı âlî-şân hazretlerini makarr-ı saltanatlarında basmak ârzûsuyla var kuvvetlerini bâzûya getirüp, asker cem' ü tedârük ve Yenişehir'e azîmet itdiler. Sultân Osmân hazretleri dahi tekürilerin garazlarından haberdâr olup, guzât-ı müslimîn ile hareket ve Koyunhisâr civârında karşulayup, cenge mübâşeret olundı. reksa-i İslâm ise küffâr ile mukāteleyi Allah'dan arayup, gice gündüz zikr ve fikrleri tarîk-ı Hakk'a cân ve başların fedâ itmek ve avret gibi za'af-ı dînden iktizâ iden firârı kendülere âr bilüp bir kalınca arsa-i cengde âdetleri ilerü gitmek idi. Bu def'a dahi küffârı gördüklerinde şikâr görmüş arslan gibi bî-karâr olup, küffâr üstüne hücûm itdiler. Ol melâ'în dahi asker-i İslâm'ın bu şecâ'atlerin gördükde girü girü ceng iderek Dimboz'a geldiler. Ve dağa arka virüp, cengde karâr itdiler. Asker-i İslâm dahi cenâb-ı Hakk'ın avn ü inâyetine arka virüp, ceng uzadı. **[10b]** İki tarafdan sadâ-yı kûs-ı nefîr ve asker-i İslâm tarafından demdeme-i tehlîl ü tekbîr ile ol mahall-i ceng rûz-ı kıyâmetden nümûne olmuş idi. Pâdişâh-ı lsİâm hazretlerinin ve sâ'ir ümmet-i Muhammed'in, hasbeten-li'llâh dîn uğurında cân ve baş ile sa'y u gayretleri inâyet-i Hakk'ın zuhûrına sebeb olup asker-i İslâm küffâra nisbet ekall-i kalîl iken *elhamdülillâhi te'âlâ* yine nusret İslâm tarafında zuhûr ve küffâr askeri târ û mâr oldı. Ve ol cengde Kestel teküri katl olunup ve Burusa ve Atranos tekürleri firâr ve Kete teküri dahi firâr idüp, Ulubad tekürine düşdüği Sultân Osmân hazretleri'ne haber verildikde Kete tekürini ta'kīb ve Kete'ye gelüp, Ulubad tekürinden Kete tekürini istediler ve eger virmez ise kendü hânumânı dahi harâb olup cebren ve kahren ahz olunacağını haber virdiler. Ulubad teküri dahi kendi cânı havfına düşüp, Osmân Gāzî evlâdından kimesne fîmâ-ba'd Ulubad Köprüsi'nden geçmemek üzre ta'ahhüd şartıyla

Kete tekürini virmek recâ eyledi. Sultân Osmân hazretleri dahi Ulubad tekürinin recâsını kabûl buyurduklarında ol dahi Kete tekürini hâkpâ-yı devletlerine gönderdi. Sultân Osmân Han dahi Kete Hisâr'ı karşusunda pâreledüp sâ'irlerine ibret itdiler. Ve Kete Hisârı'nı feth idüp, zabtı içün sipâhîler ta'yîn buyurup, bütün Kete Kazâsı'nı zabt itdiler. Ulubad teküriyle ta'ahhüdlerine binâ'en kendülerden sonra evlâdları Ulubad Köprüsi'nden geçmeyüp iktizâ itdikçe sudan kayıklar ile ubûr iderler idi. Ve Koyunhisâr'da bu def'a vakı' olan cengde pâdişâh hazreterinin birâder-zâdeleri Aydogdı Bey şehîd olup, ol mahalde defn olundı. "Isıtma illetine mübtelâ olan kimesneler ol mezârın toprağından su ile ezüp içse ol dertden halâs olur ve sancusı olan atı ol mezâr-ı mübâreki üç kerre dolaşdırsa sancusı def' olur" deyu ol mahall ahâlîsi beyninde meşhûr idi.

Muhâsara-i Osmân Gāzî Hisâr -ı Burusa-râ ve Rücû'eş be-Feth

Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Kete tekürini katl idüp, vilâyetini feth itdikden sonra mukaddem cengden firâr ve Burusa Kal'ası'nda tahassun eyleyen Burusa tekürini dahi katl ve Burusa'yı feth itmek ârzûsuyla Kete'den Burusa'ya azîmet ve yedi yüz on yedi târîhinde Burusa Hisârı'nı muhâsara **[11a]** buyurdılar. Lâkin Burusa Hisârı ol esnâda gayet metîn olmağla az vaktde fethi mümkin olmadığı cihetden beyhûde ibâdu'llâhı helâk itmeyi revâ görmeyüp, fîmâ-ba'd Burusa'ya, imdâd ve zahîre gelecek yolları kat' ve Burusa'da mevcûd olan küffârı dışarı çıkarmamağla tazyîk içün Kapluca tarafında bir kal'a, Pınârbaşı tarafında bir kal'a binâ idüp, bu iki kal'anın iktizâ iden levâzımını tertîb ve kal'aları vaz' itdiler ve Kapluca tarafında yaptıkları kal'aya biraz dilâver ile birâder-zâdeleri Aktimur Bey'i ta'yîn buyurdılar. El-ân ol mahall "Timurkapu" deyu meşhûrdur ve dağ tarafında yaptıkları kal'aya mıkdâr-ı kifâye dilâver ile Balabancık nâmında bir bendelerini ta'yîn idüp, Burusa etrâfında olan köyleri zabt ve sipâha tîmâr itdiler ve kendiler Yenişehir'e avdet buyurdılar. Ve Burusa tarafında zabt olunan karyeler fukarâsı Sultân Osmân hazretlerinin adâlet ve re'âyâyı sıyânetini gördüklerinde hulûs-ı kalb ile bendeliğini kabûl ve ol vakte kadar sâye-i devletlerine ilticâ itmediklerine peşîmân oldılar.

Feth-i Beyce ve Geyve ve Lefke ve Leblebüci ve Çadurlu ve Akhisâr ve Tekürpınarı

Çûn ki pâdişâh hazretleriyle dâ'imâ gazâya mu'tâd olan dilâverler bilâd-ı küffârı feth ile lezzet-i cihâdı almışlar idi, bir gün Sultân Osmân hazretleri'ne şöyle niyâz itdiler ki "*elhamdülillâhi te'âlâ* şevketlü efendimizin du'â-yı hayrları ve hulûs-ı kalbleri lâzımesince ne mahalle teveccüh olunsa inâyet-i Bârî bizi istikbâl idüp, muzaffer ve

mansûr olayoruz. Lâ-cerem gayret-i İslâmiyye bunı iktizâ ider ki fursat el-virmiş iken evkātımızı zâyi‘ itmeyüp, nakd-i ömrimizi fütûhâta masrûf ideyüz ve bu husûsda efendimizden müsâ‘ade niyâz ideriz”. Pâdişâh hazretlerinin ise ancak murâdı cihâd ve feth-i bilâd idi. Lâkin askere fütûr gelmesün deyu ba‘zı evkātda seferi terk idüp, yine bir mıkdâr istirâhatdan sonra mübâşeret iderler idi. Bu kelâmı ol arsa-i cengin dilâverleri olan gāzîlerden işitdikde ol nâmdârlara cengden fütûr gelmeyeceğini yakīnen ma‘lûm idünüp, cenâb-ı Hakk’a hezâr hamd ü şükr eyledi ve buyurdı ki “sa‘yiniz meşkûr ve her azîmetinizde muzaffer u mansur olasız. Tarîk-ı Hakk’a bu vechile gayretiniz ile beni memnûn idüp du‘â-yı hayrıma mazhar oldınız. Lâkin fethine azîmet idecegimiz vilâyetlerin içimizde yolunu bilür ve ol taraflar ahvâlinden **[11b]** âşinâ kimesne yokdur. Zor-ı bâzûya dayanup bilmeyerek azîmet itsek bir mühlikeye uğrayup beyhûde asker telef ittirmek mukarrerdir. Elbet bu tarafların yollarını bilür ve ahâlîsinin hâline âşinâ bir âdeme muhtâcız ve ol âdem bir sadâkatkâr ve emîn âdem olmak iktizâ ider ki ne‘uzu-billâh ol mahall ahâlîsiyle ittifâk idüp, bize ihâneten bir mahûf mahalle uğratmaya. Harmankaya hâkimi olup, bundan akdem birkaç def‘a sadâkati mücerrebimiz olan Köse Mihal’i getirdüp, İslâm teklîf itsek, tav‘ u rızâsıyla İslâm’ı kabûl iderse ânın ile ol vilâyetlerin yollarını ve fetihlerinin tarîkını ve mukaddem kangı vilâyet fethine azîmet itmeli müşâvere idüp, bu niyyettimizi ba‘dehu vücûda getirsek münâsib olur” buyurdılar. Pâdişâh hazretlerinin bu tedbîrini erkân-ı devleti dahi istihsân idüp Köse Mihal’e da‘vet-nâme tahrîr idüp, âdem irsâl olundı. Köse Mihal dahi bulundığı vilâyetde pâdişâh hazretlerine lâyık olan tuhafdan vâfir hediyye tedârük idüp, hâkpâ-yı devletlerine gelüp, mazhar-ı nevâzişleri oldı. İzzet ü ihtirâm merâsimi itmâm olundukdan sonra Sultân Osmân hazretleri meclisi tenhâlayup, “Mihal bir sadâkatkâr âdem oldığından Hakk bilür ki sana meyl ü mahabbetim kemâl üzeredir. Ârzû iderim ki dünyâ vü âhiret sa‘âdetine nâ’il olasın” deyu remz ile işâret buyurduklarında meger Köse Mihal’in kalbine pâdişâh-ı sahib-i kerâmet hazretlerinin meyl ü mahabbeti te’sîr idüp, kabûl-i İslâm ve bendeleri zümresine intizâr bulmağı kendüye mâye-i sa‘âdet bilüp, Müslümân olmağa vesîle arar imiş. Pâdişâh-ı dîndâr hazretlerinden bu kelâmı işitdikde mübârek ayaklarına yüz sürüp, teyemmünen ve teberrüken mübârek lisân-ı şerîfleriyle telkīn-i îmân buyurmalarını niyâz eyledi. Pâdişâh hazretleri dahi Mihal gibi âkıl ve sadâkatkâr kimesnenin tekellüfsüz îmânı kabûl ittiğine azîm mesrûr olup, mübârek lisân-ı şerîfleriyle îmân telkīn eyleyüp, ol kâmil-i âkıbet-endîş dahi şeref-i İslâm’ı hâiz ve sa‘âdet-i dâreyni fâ’iz oldı. Cemî‘ İslâm askeri bir kal‘a fethinden ziyâde Mihal’in îmânı kabûl idüp, kendüleri ile kapu yoldaşı oldığına mesrûr oldılar. Ve

mukaddem niyyetleri olan vilâyetlerin fethini ve tarîkını pâdişâh huzûrunda Mihal ile müşâvere eylediler. Ol âkıl u müdebbir dahi tarîk-ı **[12a]** fetihlerini irâ'et idüp, pâdişâh-ı İslâm ve ümerâ azm-i gazâ eylediler. Ve şehzâde-i âlî-baht Orhan Gāzî hazretlerini ehl-i İslâm tasarrufunda olan vilâyetleri düşmen şerrinden muhâfaza içün Karacahisâr'a ta'yîn ve Mihal ile Saltuk Bey'i Orhan Gāzî hazretlerinin ma'iyyetine ta'yîn buyurdılar. Ve kendüler ibtidâ Leblebüci Hisâr'ına vardıkda teküri olan kâfir asker-i İslâm'ın hücûmuna tâkati olmadığını bilüp, Sultân Osmân Gāzî rikâbına yüz sürüp, itâ'at itdi. Anlar dahi i'tibâr buyurup, vilâyetini yine kendüye tevcîh buyurdılar. Kezâlik Lefke ve Çadurlu Tekürleri dahi tav' u rızâlarıyla itâ'at itdikde anlara dahi vilâyetlerini tevcîh buyurdılar. Andan Beyce'ye varıldı. Anın teküri dahi itâ'at itmekle vilâyeti kendüye tevcîh olundı. Andan Akhisâr'a varıldı. teküri haddini bilmeyüp, hisârdan çıkup, ceng sevdâsında oldukda fi'l-hâl askeri târ u mâr ve kendü dahi (râh-ı edbâra firâr ve kal'aya girmeye dahi fursat bulamayup)[126], Karaçepiş Hisârı'na kaçtı. Dâr u diyârını ve kal'a ve hisârını gāzîlere yağma itdürüp, andan Geyve'ye vardılar. Meger küffâr-ı hîle-kâr Geyve Hisârı'nı hâlî bırağup, Kuruderesi nâm mahalde ihtifâ itmişler. Pâdişâh-ı kâmgâr bu ma'nîden haberdâr olup, ol mahalle ılgar ve tekürlerini tutup, mâ'adâ askerin ekserini katl ve bakıyyetü's-süyûfı târ u mâr itdiler. Andan Tekürpınarı'na varup, ânı dahi feth eylediler ve bu feth olunan vilâyetlerin re'âyâsına kemâl-i adâlet ve hüsn-i istimâlet ile buyurup, mahsûllerini ashâb-ı tîmâra inâyet buyurdılar. Sübhana'llâh az vaktde ednâ teveccüh ile bu kadar vilâyetlerin feth olunması aklen istiğrâb olunur. Zîrâ bu Devlet-i aliyye'nin evâ'ili olmağla hazîne ve mühimmât kalîl oldığından fazla askeri küffâr askerine nisbet binde biri degil idi. Lâkin bir pâdişâh-ı İslâm'ın ki seferden garaz-ı nefsi olmayup, niyyet-i hâlisa ile maksûdı dîn-i Muhammediyye'ye hıdmet ola ve bilâd-ı küffârı nûr-ı îmân ile münevver idüp, bu dînin erbâbını teksîr kasd eyleye ve kendi abd-i âciz oldığını bilüp, asâkir ve hazâ'ine i'timâd itmeyüp, gice gündüz acz ü inkisâr ile cenâb-ı Celîl ü Cebbâr'a tazarru' u niyâz eyleye, cenâb-ı Hakk anı her umûrunda muvaffak eylemek mahall-i iştibâh değildir. Ve bir asker ki mâ-sadak-ı hâlleri [127] " رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ" mazmûnı ola, anlar her hâlde Hakk'ın tevfîkāt-ı aliyyesine mazhar olmak câ-yı irtiyâb değildir.

---

[126] Parantez içindeki kısım derkenârdır.
[127] Nur suresi 37. Âyet (Resmi:24/İniş:102/Alfabetik:84): "Öyle insanlar vardır ki Bunlar gerçek mâ'nâda sözünün eri olan insanlardır. Malâyani (dünya ve âhîrete yaramayan) işler dışındaki yaptıkları ciddi ticâri mu'ameleler, cidi alış-veriş hâdiseleri bile onları Allah'ı anmaktan Allah'ın büyüklüğünü düşünmekten azâmet-i İlâhiyye konusunda kalbi ve gönlüyle cenâb-ı Hakk'ı zikr etmekten alıkoymaz. Cenâb-ı Hakk'ın emri olan namazı kılmaktan, zekâtı vermekten zekât fârizasını yerine getirmekten yoksulların hakkını malından ayırıp onlara teslîm etmekten onları alıkoymaz…"

Arzuhâl-i Samsa Çavuş Bâ-Rikâb-ı Şevket-masîr [12b] ve Adem-i Müsâ‘ade-i Şehriyâr-ı Sâhib-i Tedbîr

Samsa Çavuş nâmında bir ihtiyâr emekdâr ve sadâkat-kâr var idi ki pâdişâh hazretlerinin pederleri zamânından kalmış idi ve etbâ‘ u müte‘allıkātı çok olmağla Ertuğrul Gāzî zamânında İnegöl kâfirlerinden râhatsız ve Sögüt'de ikāmet idemeyüp Mudurnu vilâyetine gitmişdi. Ve ol vilâyetde Osmân Han hazretlerinin zuhûrına kadar Mudurnı tekürine müdârâ ile sâkin olur idi. Bir dîndâr ve müstakīm pîr-i Rûşen-zamîr idi. Hattâ bundan akdem Mihal'in sevki ile Sultân Osmân hazretleri Göynük ve Tarakcı Yenicesi vilâyetlerini yağma ve gārete tevcîh buyurduklarında bu Samsa Çavuş, pâdişâh hazretlerini istikbâl idüp askere kulağuz olup, ganîmet mahallerine delâlet itmekle ol seferde hayli hıdmet idüp, pâdişâh hazretlerinin hüsn-i teveccüh ve du‘â-yı hayrlarına mazhar olmuş idi. Bu def‘a Leblebüci ve Lefke ve Çadırlu vilâyetlerini pâdişâh hazretleri feth itdiklerini gördükde rikâb-ı hümâyûnlarına şöyle arz-ı hâl eyledi ki “ bu kulları peder-i cennet-makarrları Ertuğrul Gāzî hazretlerinin bendelerinden olup, ol zamândan ile'l-ân bu dîne ve bu hânedâna hıdmet ile ifnâ-yı ömr idüp, bu vechile müstehakk-ı merhametleri oldığından mâ‘adâ bu üç kal‘a feth olunup, yine küffâr yedinde bırağıldı. Mugāyeret-i dîniyye elbet adâvet iktizâ ider. Bunlar şimdiki hâlde ne kadar mukāvemete adem-i kudretlerini bilüp itâ‘at vâdîsinde olurlar ise dahi bir fursat bulsalar itâ‘atdan hurûc idüp, adâvetlerin izhâr itmek mukarrerdir. Efendim bu vilâyetleri bu kulına inâyet buyur ki hem pîrliğim vaktinde kalbimi mutayyeb buyur hem zabt u rabt ve muhâfazasında şöyle kıyâm ideyim ki fîmâ-ba‘d bunların sâ'ir kefere ile ittifâk idüp, bir ihânet itmeye kudretleri kalmıya” didikde pâdişâh hazretleri ise mü'eyyed min-indillâh idi ve hüsn-i tedbîr kalb-i şerîflerine nev be-nev ilhâm olunmakda idi. Samsa Çavuş'un bu recâsı mesmû‘-ı devletleri oldukda buyurdılar ki “eğerçi senin kadem-i ubûdiyyetine nisbet sana mürâ‘at lâyık-ı şân-ı saltanatımızdır lâkin pâdişâhlık yalnız zor-ı bâzuya i‘timâd ile olmaz ve emr-i saltanat yalnız kişi hâtırına geleni dil-hâhı üzre icrâ idüp, emrime kimin muhâlefet itmeye kudreti var deyu bildiği gibi atup tutmak ile dönmez ve sizin gibi Devlet-i aliyye'ye sadâkatkâr olanlar dahi matlabını icrâ kaydına düşüp, nizâm-ı saltanata ihtilâli mûcib olan işi ibrâm ve pâdişâhları **[13a]** iğfâl itmek yakışmaz ki bunı irtikâb velî-ni‘metine mahzâ ihânetdir. Bu bast-ı mukaddimeden murâdımız budur ki üç kal‘a değil nice kal‘alar dahi senin gibi umûr-ı dînde ömr ifnâ itmiş bir Rûşen-zamîre inâyet olunmak imtinânı mûcib-i kerem değildir. Lâkin sana teveccühde olan mazarrat kendü ahâlîsi yedinde ibkā olunmakda olan mazarratdan ziyâdedir. Zîrâ bu üç kal‘anın zâbitleri bilâ-nizâ‘ rızâlarıyla bu

kal‘aları teslîm idüp, itâ‘atimize duhûl itdiler ve nizâ‘ u cidâl ve itlâf-ı hazîne vü mâl olunmadan bu kal‘alara malik olduk. Bunların velev kalblerinde ihânet cây-gîr ise dahi itâ‘atimize duhûldan maksûdları kendi cânlarını halâs ve evlâd ü iyâl ve mâl ü menâllerini yağmadan kurtarup, dâr u diyârlarından dûr olmamakdır. Eger mukātele itseler fethi mukadder ise dahi ne kadar ümmet-i Muhammed telef olsa gerek idi ve sâye-i saltanatımıza ilticâ idenleri himâyet vâcibe-i zimmetimizdir. Zîrâ pâdişâhlara lâyık olan sâyelerine ilticâ idenleri sıyânet ve a‘dâsından himâyet ve adâlet ile ri‘âyet idüp, ısyân idenlerin haddini bildirmekdir. Isyân ideni te’dîb itmemek ne kadar sevâb ise itâ‘at idene zulm dahi o kadar şakāvetdir. Şimdi bu üç kal‘ayı sana tevcîh itsek ve o hüsn-i rızâsıyla itâ‘atimize duhûl iden bî-çâreleri evlâd ü iyâllerinden dûr ve dâr u diyârlarından mehcûr itsek anlar ebnâ-yı cinsi beyninde dahi rezîl ü rüsvây olup fîmâ-ba‘d bir kal‘ayı bilâ-nizâ‘ tasarrufumuza idhâl itmek müyesser olmaz ve sâyemizi bir kimesne dahi me’men bilüp ilticâ itmez”. “Ammâ bir vakt-i fursatda itâ‘atdan hurûc iderler” didikde “mâdâm ki benim evlâdımın garaz-ı nefsimiz ve celb-i menâfi‘ kaydımız olmayup, bu dîne niyyetimiz hıdmet ve şerî‘at-i mutahharaya mütâba‘at ve itâ‘atimiz ola, cenâb-ı Kahhâr anlara itâ‘atdan hurûca fursat virmez ve hurûc itseler dahi cezâ-yı amellirini bulurlar” deyu ol pâdişâh-ı sâhib-i tedbîr bu gûne takrîr buyurduklarında Samsa Çavuş dahi pâdişâh hazretlerinin rüşd ü zekâlarına tahsîn ve mülhem min-indillâh olduklarına tahsîl-i yakīn idüp, dâmen-i devletlerin takbîl ve recâsından i‘tizâr ü istiğfâr eyledi. Lâkin ol sultân-ı sâhib-i kerem Samsa Çavuş gibi bir pîr-i muhterem recâsının hiç semeresini bulmadığını revâ görmeyüp, Lefke yanında Yenişehir Suyu’nun kenârında **[13b]** kaya üstünde bir hisâr var idi ânı Samsa Çavuş’a tevcîh buyurup bu vechile ol pîr-i mübârekin kalbini tatyîb ve du‘â-yı hayrına mazhar oldılar.

Hücûm-ı Tatar Ber-Hisâr-ı Karacahisâr ve Galebe-i Orhan-ı Nâmdâr Ber-ân Gürûh-i Hâkisâr

Çavdar Tatarı dimekle meşhûr olan kavm ki el-ân anlara “Çavdarlu” dirler, bir habîs-i fursat-esîrî kavm idi. Sultân Osmân hazretlerinin sefere teşrîflerini işitdikde mecbûl oldukları hayırsızlık yine bâtınlarına te’sîr idüp, bir gün Karacaşehir üzerine Germiyân cânibinden ılgar idüp bâzârını yağma ve firâr itdiler. Şehzâde Sultân Orhan hazretleri, Eskişehir’de bulundılar. Bu haber Şehzâde-i müşârün-ileyh hazretlerine geldikde hamiyyet-i şecâ‘at kendilerini bî-karâr idüp Tatar-ı mezbûrun akabinden ılgar idüp ve Oynaş-hisâr nâm bir vîrânca kal‘ada ol gürûh-ı mekrûha yitişdiler. Ol kavm-i mekrûhun aralarına kahramânî kılıç bırağup az vakitde târ û mâr ve serdârlarını esîr ve

ekserini tu‘me-i şemşîr itdiler. Şâhzâde-i cüvân-baht dahi ol esîrleri önüne katup, aldıkları eşyâyı ma‘-ziyâdetin ellerinden alup, Karacaşehir’de sâhiblerine teslîm buyurdılar. Ol şehr ahâlîsi dahi şâhzâde hazretlerinin bu celâdet ü şecâ‘atine tahsîn eylediler. Pâdişâh hazretleri seferden avdet idüp, makarr-ı saltanatlarına teşrîf buyurduklarında egerçi mahdûm-ı mükerreminin adûsına gālib ve şecî‘ ü dilâver oldığını görüp pesend[128] itdiler. Lâkin Sultân Osmân hazretlerinin mübârek mizâc-ı hümâyûnları merhamet üzre mecbûl olmağın ol kavmin tazarru‘ u niyâz ile istiğfârlarını görüp, merhameten âzâd buyurdılar.

Azîmet-i Orhan-ı Kavî-bâzû Be-Feth-i Vilâyet-i Kocaili ve Akyazu

Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri, şehzâde-i cüvân-bahtları Orhan Gāzî’yi şecâ’at ve teshîr-i biladda tasavvurundan ziyâde bulmağla teshîr-i diyâr ile iştihâr bulup, düşmen gözine mehîb görünsün deyu vâfir askere serdâr ve Gāzî Abdurrahman ve Akçakoca ve Konur Bey ve Mihal’i yanına koşup Kocaili ve Akyazu vilâyetlerini fethe gönderdiler. Sultân Orhan dahi ibtidâ Sakarya Suyu kenârında olan Karaçepiş cânibine teveccüh buyurup, Karaçepiş’e karîb mahalle geldikde askere üç kol itdiler. Bir kolunu bir takrîb hufyeten kal‘anın ardına sakladılar. Bir kolunu dahi o etrâfda bir münâsib mahalle saklayup, kendiler açıkdan**[14a]** kal‘anın önüne kondılar. Birkaç gün ceng itdikden sonra [129] “الحرب خدعةٌ” mefhûmunca sûretâ bozgunluk gösterüp, gûyâ firâr itdiler. Kâfîr dahi sûretâ firârlarını hakīkate haml idüp, kal‘adan çıkup, ardlarınca hücûm itdikde mukaddem fursata muntazır olan iki kol asker ihtifâ itdikleri mahallerden kâfirin ardını aldılar ve Orhan Gāzî dahi dönüp ol bî-dînlere şöyle kılıç saldılar ki vehle-i ûlâda ol gāzî ve gāzî-zâdenin hamle-i şîrâne ve hücûm-ı dilîrânesine ol bed-bahtlar tâkat getiremeyüp, girü kal‘aya cân atdılar. Akablerinden dahi asâkir kendüleri ihâta itdiklerini gördüklerinde neye uğradıkların bilüp, münhezim ü perîşân olup, tekürleri esîr mâ‘adâsı kahr ü tedmîr olundı ve hisâr feth olunup, Konur Bey’e tevcîh buyuruldı. Civârında Albsuyı kenârında bir hisâr dahi var idi. Karaçepiş tekürinin hâlini gördükde ahâlîsi vire ile teslîm itdiler ve Karaçepiş hâkimine zamîme-i tîmâr oldı. Orhan Gāzî, Akçakoca’yı Ayânsuyı’nun mecrâsında beş köprüde olan burgoza koyup, ol etrâfa ılgar ve kâfirlerini kırup, mâllarını nehb ü gāret itmeğe me’mûr idüp, kendileri Karategin Hisârı’nı muhâsara itdiler. tekürinden sulh tarîkıyla hisârı istediklerinde tekür-i bî-şu‘ûr haddini bilmeyüp, Sultân Orhan hazretlerine nâ-hemvâre cevâb göndermekle ol şâhzâde-i âlî-cenâbı iğzâb eyledi. Anlar dahi yürüyüş tarîkıyle vehle-i ûlâda ol hisârı

---

[128] Metinde” پسند” kelimesi “بستد” şeklinde yazılmış.
[129] “Harp bir hileden ibarettir”

feth ve tekür-i mezbûrı katl idüp, kızını emvâl-i azîme ile pederleri Sultân Osmân hazretlerine irsâl buyurdılar ve Samsa Çavuş'ı Karategin muhâfazasına me'mûr idüp, kendiler hedâyâ-yı vefîre ile Yenişehir'de pederleri huzûrına gelüp, ol feth olunan kal'alara sipâhîler irsâl itdirdi. Orhan Gāzî'nin Karaçepiş Hisârı'na muhafız ta'yîn buyurdukları Konur Bey dahi ol şâhzâde-i âlî-cenâb hazretlerinin emri üzere hareket ve nice kerre Akyazu diyârına akın idüp, sonra Tuzpazarı feth idüp, Uzuncabil'de kâfire mülâkī ve iki gün iki gice azîm ceng itdikden sonra kâfire gālib gelüp, mansûr u muzaffer oldığı hâlde Tuzpazar'a avdet itdi. Ve Burgoz'a ta'yîn buyurdukları Akçakoca dahi İznikmid etrâfında nice cengler idüp, Akova'ya segirdüp, nice hünerler gösterdi. Hâlâ "Kocaili" dimekle meşhûr **[14b]** olan vilâyet ol zât-ı âlî-kadrin sa'yıyla feth olundı. Ve Karategin muhâfazasına ta'yîn buyurdukları Samsa Çavuş dahi İznik'e semt olmağla İznik'in etrâf u havâlîsine akın idüp, İznik küffârını geregi gibi tazyîk itdikde İznik teküri dahi İstanbul tekürine Osmânlı elinden cigeri hûn ve kendi zâr u zebûn oldığından şikâyet ve imdâd istedi. İstanbul teküri dahi asker cem' idüp, kayıklar ile Yalakabad'a döndi. Gāzî Abdurrahman, ol etrâfda bunmağla bu haber anın sem'ine vâsıl oldukda ale'l-gafle ılgar idüp, ol imdâda gelen küffârı Yalakâbâd'da basup, ekserini kırup firâr idenlerin dahi ekseri deryâya gark oldı. Halâs olan beş on nefer kimesne bir takrîb İstanbul'a düşüp, hâllerini ol re'îs-i melâ'în olan İstanbul tekürine takrîr itdiklerinde eleminden cigeri hûn oldı.

Azîmet-i Orhan Gāzî Be-Fethi Hisâr-ı Burusa ve Atranos

Pâdişâh-ı alem-penâh hazretlerinin âdet-i devrân üzre mizâc-ı şerîflerinde tegayyür hâsıl olup, gün be-gün inhirâf-ı mizâcları müştedd olmağla bi'n-nefs, sefer-i hümâyûna vücûdlarında iktidâr olmayup lâkin şehzâde-i cüvân-bahtları Orhan Gāzî hazretlerinin kendiler hayâtda iken feth-i bilâd ile düşmân-ı dîn gözine mehîb görünmesi murâd-ı hümâyûnları olmağla ol şâhzâde-i âlî-câh hazretlerini vâfir asâkir-i nusret-meâ'sire serdâr ve yedi yüz yirmi beş târîhi evâhırında Burusa ve Atranos fethine irsâl idüp, kemâl-i akl ü rüşd ve sadâkat ile nezd-i hümâyûnlarında mümtâz olan Mihal-i sâhib-i ikbâli dahi berâber irsâl buyurdılar. Şâhzâde hazretleri dahi Mihal Bey ile istişâre idüp, Atranos'ı, Burusa'dan mukaddem feth olunmak münâsib görülmekle ibtidâ Atranos üzerine teveccüh buyuruldı. Tekür-i Atranos olan menhûs dahi Orhan Gāzî'nin kendi üzerine azîmetini işitdikde kendi gibi za'îf öyle bir pâdişâh-zâde-i şecî' ile mukātele kaydında olmak muhâl oldığını idrâk idüp, cân-ı habîsini pençe-i Orhan Han'dan tahlîs ümîdiyle bir sarp dağın bâlâsına çıkup, ihtifâ itdi. Şâhzâde hazretleri dahi Atranos diyârına vardıklarında kal'ayı boş bulup zabt ve ol diyârı bütün teshîr

idüp, re'âyâsına istimâletler virüp, makāmlarında takrîr itdikden sonra tekürün firâr itdiği mahalli buyurdılar. Ahâlî dahi haber virdikde Orhan Gāzî hazretleri ol dağa teveccüh buyurup, dağın **[15a]** dibine geldikde baktı ki at ile çıkmak degil yayan çıkmak i'ânete muhtâc lâkin çûn ki ol şâhzâde-i gayûr hazretlerine henüz gazâ ve cihâddan fütûr gelmeyüp, zikr ü fikri tevsî'-i bilâd idi hemân atlarından inüp, bi'z-zat yayan ol dağın bâlâsına çıkmağa āgāz ve ol eflâke resîde kulleler arasında şâhin gibi pervâz iderek tekür-i makhûrun oldığı mahalle yakīn oldukda ol kafîr dahi Orhan Gāzî'yi görür ki tîğ-i âteş-tâbı belinde ve mübarek ellerinde bir âsâ ana ittikâ idüp, ol çıkması muhâl-i farz olunan derelerden kebg-i derî gibi pertâb idüp gelür. Bu hâl ile Orhan Gāzî hazretlerini müşâhede itdikde aklı başından gidüp, ol vâsi' dağ kendüye teng gelüp, cân havliyle firâr iderken havfından gözi Orhan Gāzî hazretlerinde olmağla bir kayanın üzerinden düşüp, vücûd-ı habîsi hurd ve kendü mürd oldı. Ol düşmen-i dînin askeri bu keyfiyyeti gördükde cümlesi Orhan Gāzî'nin mübârek ayağına yüz sürüp, i'tizâr u istiğfâr ve ol bî-dîn cezâsını buldığından haberdâr itdiler. Orhan Gāzî dahi ol dağdan avdet idüp, Atranos Hisârı'nı hâk ile yeksân itdikden sonra Burusa fethine teveccüh buyurup, asâkir-i bî-şümâr ve kemâl-i şevket ü vakār ile Burusa Hisârı'nın dağ cânibinde Pınarbaşı nam mahalle yakīn bir hisâra nâzır münâsib mahalde karâr itdiler. Burusa Hisârı'nda olan küffâr dahi asker-i İslâm'da olan heybet ü vakār ve şevket ü iktidârı gördükde cânları havfına düşüp, vücûdlarına ra'şe geldi ve mukaddem Sultân Osmân Han hazretlerinin binâ buyurdukları iki kal'ada serdâr olan Aktimur ve Balabancık nâm nâm-dârlar sekiz sene kal'ada olan küffâra göz açtırmayup, pey der-pey ızrâr ile cân-ı şîrînlerinden usandırmışlar idi. Bu takrîb teslîm-i kal'a ile ırz ve cânlarını tahlîse çokdan râzî olup, bir sebeb isterler idi. Bu def'a şâhzâde hazretlerini dahi bu şevket ü iktidâr ile müşâhede itdiklerinde hiç karâra mecâlleri kalmayup, egerçe kârları el-âmân idi lâkin recâları kabûl olunmamak havfıyla bir nâfizü'l-kelâm sâhib-i keremin tavassutuna vesîle ararlar idi. Orhan Gāzî hazretleri dahi kemâl-i ferr ü şevket ile mukābele-i hisâra nüzûl buyurduklarında Mihal-i sâhib-i tedbîri çağırdup feth-i kal'a husûsunda meşveret buyurdılar. Mihal Bey dahi şöyle re'y **[15b]** eyledi ki "bu hisâr degil nice kal'a-ı üstüvâr velî-ni'met ve velî-ni'met-zâdemiz efendimiz hazretlerinin kemâl-i iktidârlarına nisbet pâyidâr olmayacağı âşikârdır. Lâkin ceng ü cidâl sûretinde itlâf-ı asâkir ve mâl be-her-hâl derkârdır. Bu abd-i kadîmleri zamân-ı cehâletde Burusa teküriyle makām-ı sadâkatde ülfet ider idik. Kulunuzı elçilik tarîkıyle kal'aya irsâl buyursanız âyâ nush u pend ile ilzâm idüp, bilâ-nizâ' teslîm-i kal'aya ırzâ itmek mümkin ola mı? Olmaz ise yine bâ-avn-i cenâb-ı Kadîr darb-ı dest ile feth ü teshîr

elimizde ” didikde şâhzâde-i âlî-câh hazretlerine Mihal Bey’in bu tedbîr-i dil-pezîri hoş gelüp, Mihal Bey’i elçilik tarîkıyle kal‘aya irsâl buyurdılar. Mihal dahi kal‘aya gelüp, tekür ile mülâkāt ve her bâbdan sohbet idüp, tekür-i makhûra âkılâne tergīb ü terhîb ile itâ‘at ve teslîm-i hisâra rağbet itmez ise vehâmet-i âkıbet-kârı tefhîm ve teslîm-i kal‘aya ırzâ itdikde tekür-i mezbûr dahi egerçi Mihal’i sadâkat-fi‘âle i‘timâd itdi. Lâkin kendüyi hisârı teslîm itdikden sonra Orhan Gāzî, Gemlik’e kadar âdemler koşup, sâlimen irsâl itmeğe Mihal’in ta‘ahhüdüni recâ vü niyâz itdikde Mihal dahi “ bu husûsa dahi ta‘ahhüd iderim lâkin bu takdîrce hisârdan mâ‘adâ hakku’l-himâye olmak üzere bir mıkdâr meblağ virmeye muhtâcsız” deyu o husûsı otuz bin altuna kavl u karâr idüp, Mihal Bey hisârdan çıkup, Orhan Gāzî huzûrına tekürin niyâzını takrîr itdikde ol şâhzâde-i kadr-dân dahi Mihal Bey’in niyâzına müsâ‘ade buyurup, içerü teküre haber gönderildikde tekür dahi otuz bin altuna nice tuhaf u hedâyâ zamm idüp, huzûr-ı şâhzâdeye irsâl ve arz-ı ubûdiyyet ü imtisâl eyledi. Şehzâde hazretleri dahi âdemler ta‘yîn buyurup, Burusa’dan teküri ihrâc ve Gemlik İskelesi’ne irsâl buyurduklarında cenâb-ı Rabb-i müte‘âle hezâr hamd ü şükr eyleyüp, derûn-ı hisâr-ı Burusa’ya teşrîf idüp, hisâr-ı Burusa yedi yüz yirmi altı târîhinin evâ’ilinde yümn-i kudûm-ı ehl-i İslâm ile bihişt-âsâ oldı.

İntikāl-i Osmân Han be-Dâr-ı Cinân ve Cülûs-ı Orhan Han Gāzî ber-Taht-ı Ser-efrâzî

Çûn ki pâdişâh-ı alem-penâh hazretlerinin mizâc-ı şerîf ve unsur-ı latîflerinde tegayyür-i inhirâf husûli bi’z-zat sefer-i hümâyûna gidemeyüp şehzâde-i cüvân-bahtları Orhan **[16a]** Gāzî hazretlerini bi’l-vekâle irsâl itmeği iktizâ itmiş idi şehzâde hazretleri Burusa fethine gittikden sonra günden güne pâdişâh hazretlerinin illet-i mizâcları iştidâd bulmağa başlamağla bir dahi dîde-i dünyâ ile şehzâde-i âlî-câhları Orhan hazretlerini görmek isteyüp lâkin seferden henüz fütûhât zuhûr itmeksizin da‘vet itdirtmeyi münâsib görmez idi. Şehzâde’nin ise pâdişâh hazretlerinin mizâcları fikriyle cânı huzûr-ı hümâyûnlarında olmağla bu seferde kālıbı bî-rûh gibi serâsime hüzn-i melâl idiler. *Bâ-inâyet-i Melik-i müte‘âl* bu def‘a Burusa Hisârı dahi feth olundukda karâra mecâlleri kalmayup, pederleri hâtırını su’ale azîmet buyurdılar. Ve makarr-ı saltanat olan Yenişehir’e vusûl ve pederlerinin huzûr-ı hümâyûnlarına duhûllerinde mizâc-ı hümâyûnları kābil-i ilâc olmadığını görüp, ol şehzâde-i âzâdenin cigeri hûn ve sâ’ir erkân-ı devlet dahi melûl u mahzûn oldı. Pâdişâh-ı dil-âgâh dahi ciger-pârelerinin hüzn ü melâline tâ’kat getüremeyüp, bir âh-ı cân-gâh ile kubbe-i eflâkı siyâh itdikden sonra lisân-ı şerîfleri nasîhat-ı gûnâ-gûn ile cevâhir-nisâr idüp buyurdılar ki “ benî-Âdem bu

müsâfir-hâne-i âlemde bir mürd-i garîbdir ki yevm-i rıhletinde hiçbir ferd kendü ile refâkat itmez. Hayf ol ashâb-ı gaflete kim birkaç günlük saltanat ve a‘vân u ensârına mağrûr olup, zîr-i destinde olan re‘âyâ fukarâsına ta‘addî ve tek u tenhâ ve bilâ-erkân ve vüzerâ dîvân-ı hazreti Hakk'a vardıkda ol dîvân-ı âlî ki anda ne dârat u haşmetinden nâm u nişân ve ne erkân-ı devletinden kendüye imdâda imkân vardır. Girîbânı dest-i re‘âyâda çak çak ola" deyu kinaye tarîkiyle şehzâdelerini tarîk-i adâlete sevk itdiken sonra buyurdılar ki; " oğlum sana yedi nasîhatım ve niyâz ve vasıyyetim vardır. Hakk-ı übüvveti edâ ve rûhumı şâd itmek ve ömr ü devletten ber-hordâr olmak ve rızâmı tahsîl ile cenâb-ı Hakk'ın gadabından halâs olmak murâdın ise âvîze-i gûş idüp anlar ile âmil olursun" deyüp, nasîhatların takrîre âgāz idüp, buyurdılar ki; "Evvelâ dünyâda ve cemî‘ masâlihin üzerine gerek evâmir ü nevâhî icrâsında ve gerek umûr-ı saltanatında maksûdun emr-i dîninde ihtimâm ü dikkate masrûf olsun. Zîrâ dünyâ noksânları ilâc ve nihâyet kabûl ider. Ne‘uzubi'llâh noksân[130] **[16b]** o noksândır ki ilâcın vakti geçüp tedbîre mecâl muhâl olmağla ebeden hâlin pençe-i kahr-ı cenâb-ı Kahhâr'da âh u enîn ve zârî ola. Sâniyen emr-i dîninde ihtimâm olmayan yâhûd mezheb-i ilhâd ü i‘tizâle mâ'il ve kebâ'irden ictinâbı olmayan eşhâsı ne kadar ukalâdan ise dahi istishâb ve mansıb virüp bir hıdmetde istihdâm itme. Zîrâ anın havfı olsa bir anda kahretmeye kādir olan cenâb-ı Kahhâr'dan havf idüp, kebâ'irden ictinâb ve umûr-ı dîniyyesine ihtimâm ider idi. Bir kimesne ki hâlıkdan havf itmeye, mahlûkdan hiç havf itmez. Ve mürtekib-i kebâ'ir olan kimesnenin sadâkati olsa ümmeti oldığı peygambere sadâkat idüp, şerî‘atinden hâric hareket itmez. Lâ-cerem bu makūle âdemler sûret-i hakkda görünüp, seni dahi kendi gibi itmek ister ve öyle olan kimesneler kendi mezâklarını icrâya medâr olsun deyu tahrîb-i bilâddan kaçmaz. Pes imdi bulundığı devletin zulm ile harâbına sebeb olur. Sâlisen her umûrunda murâdın adâlet olsun, tâ ki senin sâyende olan re‘âyâya sâ'ir mülûkün sâyesinde olan re‘âyâ hased eyleyüp, bir takrîb senin sâyene ilticâ itmeye çâre arasunlar. Dünyâ ve âhiret sa‘âdeti adâlettedir. Dünyâda velev kâfir ise dahi cenâb-ı Hakk'ın nusret ü zaferi âdil olan tarafa inâyet ide gelmişdir. Ve pâdişâhlık re‘âyâ ve memleket ile olur. Re‘âyâ ve memleket ise adâlet olmasa muzmahil olmak mukarrerdir. Râbi‘an zulmden ve bilâ-vech bid‘at vaz‘ından ifrât üzre tehâşî eyle ve bir âdemden seni zulm ü bid‘ate tergīb hiss idersen anı devletinden tard idüp, indinde andan mekrûh kimesne olmasun. Zîrâ ma‘nen o seni zevâl-i devletine tergīb itmiş olur. Zîrâ âlem zulm ile harâb olacağı âmmenin mesmû‘ıdır ve zulm sebebiyle re‘âyâ senden

[130] Metinde "Noksân" mükerrer

nefret idüp zevâl-i devletine muntazır olmasunlar ve bir vakt-i fursatda düşmanına tâbi‘ olup seni zâr u zebûn itmesünler. Hâmisen, dâ’imâ zikr ü fikrin cihâd ve tevsî‘-i bilâd olsun. Zîrâ tûl müddet sefer olunmaz ise, askerin şecâ‘atine ve re’îs olanların tedbîrine fütûr gelmek mukarrerdir. Zîrâ tûl müddet takrîbi ol umûra âşinâ âdemler vefât idüp, mübtedîler ser-i kâra gelür ve hîn-i iktizâda ceng-âşinâ düşmen ile mukābelede tedbîrde noksânları takrîbi hezîmete sebeb **[17a]** olurlar. Pes imdi bir cengde re’îs bulunan kimesneler külliyyen münkariz olacak rütbe mütâreke olunmaya ki fenn-i muhârebe ve tedbîr-i levâzım-ı seferiyye o devletin ricâli beyninde mütevâris ola. Ve cihâd hakkında tergīb ü terhîb ve va‘d [ü] va‘îdi müştemil nâzil olan âyât-ı kerîme ma‘lûm ve kesret-i cihâd pâdişâhlar a‘dâ gözine mehîb görünmeye bâ’isdir. Ve cihâda mu‘tâd olan pâdişâhlar âdil olmak lazımdır ki gālib ola ve zâlim pâdişâh cihâddan ictinâb eyleye ki kendi hakkında nefret-i kulûb ve gadab-ı İlâhî derkâr olmağla anın hâli edbâr ve mağlûbiyetdir. Pâdişâh-ı âdil mağlûb olsa dahi zemîme-i istidrâcdan halâs olmak içün hakkında sıyânet-i İlâhiyye zuhûr itmişdir. Nitekim ol pâdişâh-ı serîr-i levlâk, şehriyâr-ı taht-ı [131] “وَمَا اَرْسَلْنَاكَ” remz-âşinâ-yı felekân-ı kāb-ı kavseyn o ednâ mezâyâ-şinâs-ı [132] “ثُمَّ دَنَا فَتَدَلّٰى” sultân-ı müsellemü’l-hikem-i iklîm-i ıstıfâ server-i kâ’inât efendimiz Muhammed Mustafâ *sallallâhu te‘âlâ aleyhi ve sellem* hazretlerine ba‘zı gazavâtda vakı‘ oldı. Sâdisen tahsîl-i rızânda hulûs ve sıdkat ile ifnâ-yı ömr iden ricâline in‘âm ü ihsân ve tatyîb-i kalbine ihtimâm eyleyüp kendiler vefât itse dahi evlâd ü iyâlini ihtiyâcdan berî idecek rütbe himâyet ile ne’uzubi’llâh mâl-ı etbâ‘a göz dikme. Ne denânet ne rezâlet ne hassâset ne sehâfetdir ki sadâkat ile hıdmet eyleyen etbâ‘ın mâlına tama‘ olana. Pâdişâhlara değil bayağı üç beş âdeme re’îs olan kimesne hakkında dahi bundan erzel halk-ı zemîm olur mı? Âyâ o mezâkda olan âdem bir sadâkatkâr hıdmetkâr bulabilür mi? Eger o mâlı ihânet ile mîrîden sirka itdi deyu i‘tirâz olunur ise şân-ı saltanata lâyık budur ki ol makūle mühîn olan bed-bahtı hayâtında ahz idüp, hasbetenli’llâh umûr-ı şer‘îyyede Allah’dan havf ider. Hâkim ma‘rifetiyle muhâsebesi rü’yet olunup, ne mıkdâr şer‘an zimmetinde beytü’l-mâl zuhûr ider ise bâ‘de’t-tahsîl ol mühîni ibreten li’s-sâ’irîn katl idüp, bakıyye-i mâlı yine muktezâ-yı şer‘-i şerîf üzre vereseye taksîm oluna. Husûsan askerî tâ’ifesine in‘âm ile celb-i kulûba sa‘y eyle. Zîrâ şâh ki ihsân ile bî-gânedir; saltanat ismi ana efsânedir. Sâbi‘an ulemâ-i kirâm ve fudelâ-yı zevi’l-ihtirâmı kemâl-i ikrâm ile ri‘âyet eyle. Ve her birinin vücûd-ı şerîfini medâr-ı intizâm-ı dîn ü devlet add eyle ve ne diyârda ki bir sâhib-i kemâl mesmû‘un ola bir

---

[131] : “Ey habîbim seni de bütün âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik …” Enbiyâ suresi 107. Âyetten.
[132] Metinde “ثم دنى فتدل” şeklinde yazılan Necm suresi 8. Âyetten “sonra yukarıdan aşağıya sarktı, indi … ”

takrîb celb itmeye çâre ara ve ana rağbet ü ikbâl ve hilm ile mu'âmele eyle, tâ ki saltanatında ulemâ çoğalup, emr-i şerî'at nizâm bula. Zinhâr ve zinhâr asker ve mâl ile gurûr eyleme, şer'-i şerîf ehlini dûr eyleme. Bu pîr-i nâ-tüvân **[17b]** pederinden ibret al ki bu diyâra bir mûr-ı za'îf gibi gelüp, bu kadar eltâf-ı İlâhiyyeye mazhar oldum ve bu inâyât-ı İlâhiyyeye benim istihkākım ve asâkir ve tevâbi'imin liyâkatimiz yokdur. Lâkin âlemü's-sır ve'l-hafiyyâta zâhir u âşikârdır ki ancak matlabımız dîn-i Hudâ'dır, meslekimiz râh-ı Hûda'dır bizim. Yohsa kuru mihnet ve gavgā değil. Şâh-ı cihân olmağı da'vâ değil. Sana dahi lâyık olan benim meslekime gidüp, bu dîne hıdmet ve ashâbına kemâl üzre hürmet ve ri'âyet eyleyesin. Bu vech üzre nasîhat ü vasıyyetlerin tetmîm itdikden sonra mübârek lisân-ı şerîfleri tekrîr-i kelime-i tevhîde meşgūl olup, kemâl-i teyakkuz u intibâh üzre hümâ-yı rûh-ı pür-fütûhları pervâz ve riyâz-ı cenânda âşiyân-sâz oldı. Erkân-ı devlet ve ol şâhzâde-i bülend-menkabet sadâ-yı âh u enîn ile kâse-i eflâki pür-tanîn eyleyerek cesed-i latîflerin gasl ve tekfîn ve yedi yüz yirmi altı târîhinde mahrûse-i Burusa'da Manastır nâm mahalde defn olundı. El-ân mezâr-ı şerîfi ziyâretgâh-ı havâss u avâmdır. Çûn ki altı yüz seksen yedi târîhinde Karacaşehir'i feth itdiklerinde ismlerine hutbe kırâ'at itdirmişler idi, o târîhden târîh-i vefâtları olan yedi yüz yirmi altı târîhine gelince müddet-i saltanatları otuz dokuz sene olur. Osmân Gāzî vefât itdikden sonra erkân-ı Devlet-i Osmâniyye, Orhan Gāzî hazretlerini taht-ı hümâyûna iclâs ve cümlesi bey'at idüp, makām-ı ubûdiyyetde durdılar. Ol pâdişâh-ı nev-câh hazretleri dahi adl-i vilâd ve feth-i bilâd ve hıfz-ı ibâd ve katl-i erbâb-ı inâdda peder-i cennet-mekânlarının sünnet-i seniyyelerini ihyâ ve eserine iktifâ buyurup, ümerâ ve erkân-ı devletini gazâ vü cihâda me'mûr ve adâlet ü merhamet ve ihsân ile zîr-i destlerinde olan ibâdu'llâhı mesrûr buyurdılar.

Mecmu'-ı Fütûhât Der Ahd-ı cennet -mekân Osmân Han

Karaca-hisâr: der kurb-ı İnegöl 685, Kara-hisâr: 685, Köprü-hisâr: der kurb-ı Yenişehir 688, Bilecik: 689, Yar-hisâr: 689, İnönü: 689, İnegöl: 689, Yenişehir: 689, Nahiye -i Marmara: 707, Kestel: 707, Kete: 707, Lefke: 707, Ak-hisâr: 708, Koç-hisâr: 708, Karaçepiş: 709, Leblebüci: 712, Geyve: 712, Yenice-i Taraklı: 712, Tekûr-pınarı: 712, Oynaş-hisârı: 713, Âb-ı Sofi ve Ayan Gölü: 713, Atranos bi-himmet-i Orhan: 726, Karategin, Burusa: 726, Konrapa, Nâhiye-i Akyazu. **[18a]**

Meşâyıh ve Ulemâ-ı Şerî'at ve Erkân-ı Devlet Der-âhd-i Osmân Han-ı Pür-Şecâ'at

Şeyh Sadreddîn-i Konevî. Celâleddîn-i Rûmî Eş-şehîr be Molla Hünkâr. Burhâneddîn Tebrizî. Sultân Veled veled-i Molla Hünkâr. Şemseddîn Tebrizî veled-i

Behâ'üddîn fahrü'l ahâlî. Şeyh Edebalı, Karamanî'dir. Tursun Fakīh, Şeyh Muhlis Baba, Karamanî'dir. Molla Hattâb Kara-hisârî. Aşıkpaşa İbnü'ş-şeyh Muhlis Baba; Kırşehir'inde medfūndur. Ahi Hasan. Ahi Evren Sultân. Geyikli Baba. Elvânî Çelebi bin Aşıkpaşa; Amasya'da medfûn. Kumur(Kumru?) Abdâl. Şeyh Baba İlyâs.

Erkân-ı Devlet

Gündüz Bey; Mîr-livâ-i İnöni. Hasan Bey; Mîr-livâ-i Yâr-hisâr. Durgut Bey; Mîr-livâ-i İnegöl. Konur Bey, Gāzî Abdurâhman, Akçakoca, Aktimur, Saltık Bey, Samsa Çavuş, Sülemiş birader-i Samsa Çavuş. Köse Mihal el-müsemmâ be-Abdullah. Karamürsel.

Evlâd-ı Osmân Han

Sultân Orhan, Alâ'üddîn Paşa.

[18b] Zikr-i Bakıyye-i Havâdis-i Sene Sitte ve Işrîn ve Seb'a-mi'e

Bu sene-i mübârekede pâdişâh-ı Cem-câh ve zıllu'llâh [ve] adâlet-penâh hazretlerinin Murâd ismiyle müsemmâ bir şâhzâde-i âzâdeleri tevellüd idüp, ol nâm-dâr ba'de'z-zamân Gāzî Hudâvendigâr dimekle iştihâr bulmuşdur. Ve zamân-ı Sultân Osmân'da Karaçepiş muhâfazasına me'mûr olan Konur Bey, Akyazu ve Mudurnı vilâyetini bi't-tamâm teshîr itmiş idi ve Burgoz muhâfazâsına me'mûr Akçakoca Ermeni Pazarı ve Ayan Gölü havâlîsini feth itmiş idi. Ba'dehu bu iki nâm-dâr ittifâk idüp, Kocaili Vilâyeti'nin (vasatında olan Samandıra Kal'ası'nın ve vilâyetinin)[133] feth ü teshîri tedârükinde iken Sultân Orhan hazretleri taht-ı hümâyûna cülûs buyurdukları şuyû' buldukda anlar dahi pâdişâh-ı nev-câh hazretlerinin emrine terakkub u intizâr üzere iken müceddeden fütûhâta me'mûr kılındıklarını müş'ir fermân-ı âlîleri zuhûr itdikde tâze hayât bulup, evâ'il-i saltanatlarında hıdemât-ı şâyeste vücûda getirmekle du'â-yı hayrlarına mazhar olalım deyu dâmen der-meyân idüp, Samandıra Hisârı'nın fethi-çün vakt-i fursatına muntazır iken Orhan Gāzî'nin meymenet-i kudûmları te'sîr idüp, Samandıra tekürinin oğlı ecel-i müsemmâ ile helâk olup, tekür dahi oğlınun lâşe-i murdârını ilkā-yı mezâr itmek fikriyle hüzn ü melâl ile kal'adan çıkup defne meşgūl olur. Asker-i İslâm'ın kendü fursat-cûyı olduklarını dahi bilmemekle gāfilâne defne meşgūl iken Konur Bey ve Akçakoca yanlarında mevcûd asker ile ılgar idüp ve kal'a ile defne meşgūl olan kefere beynine âteş gibi girüp, hücûm itdiklerinde küffâr-ı hâksâr neye uğradıklarını bilemeyüp, derhâl târ u mâr oldukda ekseri maktûl ve teküri diri tutılup, bilâ-meşakkat ol hisâr tasarruf-ı ehl-i İslâm girdi. Ve kefere beyininde ahz olunan tekür bir mu'teber dînsiz idi. Ol serdâr-ı nâm-dâra recâ eyledi ki "benim gibi bir

[133] Parantez içindeki kısım metinde derkenârdır.

za‘îfin murdâr kanına girmekle âlem ma‘mûr olmaz. Lâkin beni mezâd itseniz etrâf tekürleri beni almağa çok mâl virir” didikde anlar dahi bu husûsı pâdişâh-ı nev-câh hazretlerine arz itdiler. Pâdişâh hazretleri dahi “fi’l-hakīka bir murdâr dînsiz katl olunmağla ne lutf hâsıl fîmâ-ba‘d ne zarara kādir olur” deyu fikr buyurup, satılmağa izn virdiler. Ol mahbûs-ı menhûs delâletiyle İstanbul ve Aydos tekürlerine dellâl irsâl olundı. Mezbûr tekürler dahi cebren almak kaydına düşüp, asker cem‘ idüp, Konur Bey ve Akçakoca üstüne gönderdiler. Anlar dahi merdâne hareket idüp, cenge gelen **[19a]** asâkir-i küffârı karşılayup, azîm cengden sonra asker-i İslâm gālib gelüp, a‘dâ-yı dîn mağlûb u münhezim oldı. Âhir-i kâr Samandıra tekürini, İznikmid teküri mâl-ı azîm ile iştirâ eyledi. Pâdişâh hazretleri dahi İznikmid tekürinden aldıgı mâlı yine İznikmid Hisârı fethine sarf buyursalar gerekdir. Ve Samandıra Vilâyeti etrâfıyla Akçakoca’ya tevcîh olunup, İstanbul’a yakīn olmağla İstanbul etrâfını nehb ü gāret itmeğe me’mûr oldı.

Feth-i Hisâr-ı Aydos

Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin dâ’imâ himmet-i aliyye-i şâhâneleri gazâ vü cihâda masrûf olmağla metânet ü hasânet ile ma‘rûf olan Aydos Hisârı’nın teküri menhûsı dahi mukaddemâ Samandıra tekürini cebren almak dâ‘iyyesi ile İstanbul teküriyle ma‘iyyet ve asâkir-i İslâm üzerine asker irsâliyle küstâhâne hareket itdiği kendüyi te’dîb ve tekdîr ve kal‘asını teshîr itmeği iktizâ itmekle Konur Bey ile Gāzî Abdurrahman’ı, Aydos Hisârı’nı fethe ta‘yîn buyurdılar. Anlar dahi Aydos Hisârı’nı muhâsara idüp, ceng ü cidâl ve küfâr ile harb ü kıtâla mübâşeret itdiler ve makām-ı ihtimâmda egerçi merdâne kıyâm ve muhârebe ve muhâsarada azîm ikdâm itdiler. Lâkin Aydos Kal‘ası gāyetü’l-gāyet metîn ü mustahkem olmağla müddet-i medîd muhâsaraya muhtâc oldığından bunlara hayret alıvirüp, bu husûsda ancak cenâb-ı Hakk’ın inâyetinden gayri bir ümîdleri yoğidi. Lâkin Hakk te‘âlânın saltanat-ı Osmâniyye’nin revnakı murâdı olmağla akl ve fikre gelmez bir garîb mâdde zuhûr eyledi. Tafsîli şöyle ki Aydos tekürinin bir sahîb-i cemâl kızı var idi. Kız bir gice rü’yâda şöyle müşâhade itdi ki bir amîk kuyuya düşüp, ne rütbe çıkmağa sa‘y iderse halâsa mecâl bulamaz. Ve kavm u kabîlesinden ne kadar istimdâd idüp, âmân sadâsını ayyûka çıkarırsa hiç kimesne ona meded iriştiremez. Âhirü’l-emr kendüden ümîdi kesüp, helâk olmak rütbesine varup, şaşar kalur ve bu kişi mensî vü ıztırâbda iken anı görür ki ol kuyunun ağzına bir nev-cüvân-ı nûrânî gelür ki yüzünden nûr-ı necâbet leme‘ân idüp durur. Kız dahi mezbûr cüvândan istimdâd itdikde ol vartadan halâs idüp, kuyudan taşra çıkarır. Ve ol çamur ile mülevves olan libâsı kızın arkasından çıkarup,

temiz libâslar giydirir. Kız bu hâlet ile uyhudan uyandıkda ol rü'yâda gördigi nev-cüvânın sûreti hayâlinde kalup, aşkıyla hayran u ser-gerdân olur. Bu esnâda mezbûre kızın bir gün **[19b]** cânı sıkılup, geşt ü güzâr tarîkıyla kal'anın kenârına varır. Ve hisârı muhâsara iden asker-i İslâm'a nigâh iderken nâ-gâh gözi Abdurrahmân Gāzî'ye musâdefe itdikde o sa'ât idrâk ider ki kendüyi rü'yâda kuyudan halâs iden nev-cüvân o idi. Bir kat dahi âteş-i aşkına iltihâb hâsıl olup, cânı aşk-ı cânân ile hezâr ıztırâba giriftâr olur ve sabra mecâli kalmayup, kendü Frenkçe yazı yazmağa ve hüsn-i ta'bîr ve edâya kādir bir zarîfe kız olmağla şöyle bir arz-ı hâl yazar ki "bu câriyeleri Aydos Hisârı'nın zâbiti olan tekürinin kızı olup, bu günden yedi sekiz gice mukaddem bir gice rü'yâmda bir kuyuya düşüp hayâtdan me'yûs olmuş iken bir nev-cüvân beni kuyudan halâs idüp, toz ve toprak ile âlûde olan libâsımı arkamdan çıkarup, bana zî-kıymet libâslar ilbâs eyledi. Bu rü'yâyı görüp uyandım. İlâ-hâze'l-ân o nev-cüvânın sûreti mir'ât-ı hayâlimden gitmez ve aşk ve mahabbeti ile cânım bir dakīka bir yerde karâr itmez idi. Şimdi o rü'yâda gördiğim nev-cüvânı sizin askerinizde gördüm ve bin-cân dîninizi kabûl idüp, o nev-cüvânın câriyesi olmağı cânıma minnet bildim. Eger kal'anın fethi maksûd ise sûretâ bir mâni' zuhûr itmiş gibi kal'ayı bıragup firâr sûretini gösteresiz ve bu giceden yedi gice sayup, o gice nısfü'l-leylde âşıkı oldığım nev-cüvân ile biraz dilâver irsâl idin gelüp kal'anın altında bana muntazır olsunlar. Bu sûretde kal'anın fethi müyesserdir" deyu yazdukdan sonra o rü'yâda gördiği nev-cüvânın evsâfını yazup ve ol kâğıdı bir taşa sarup, muhkem bağlayup, asker-i İslâm'a atar. Taş dahi bi'l-ittifâk Abdurrahman Gāzî'nin atının ayağına doğrı geldükde atdan inüp, taşta sarılı olan kâğıdı çıkarup, Akçakoca ile istişâre itdikden sonra Frengî hat ile âşinâ âdemler tedârük idüp, kâğıdı kırâ'at itdirirler. Ve kızın kâğıda yazdıgı evsâfdan ma'lûm olur ki rü'yâda gördigi nev-cüvân Gāzî Abdurrahman'dır. Pes imdi kızın kavline i'timâd idüp, etrâf-ı kal'aya ihrâk ve Samandıra Kal'asını dahi âteşe urup gûyâ bir mâni'-i kavî zuhûr eyleyüp firâr itdiler şeklinde kal'adan fâriğ olduklarını [kal'ada olan küffâr] gördükde bu vaz'ı hakīkate haml idüp, bilâ-gā'ile îş u işrete meşgūl oldılar. Arsa-i heycânın merd-i ser-efrâzı Abdurrahman Gāzî dahi şevk-i dildârı ârzû-i feth-i hisâra kafâdâr idüp, seksen adet dilâveri refîk ve azm-i tarîk idüp, hisâra geldikde **[20a]** gördiler ki ol nigâr-ı hoş-reftâr burc-ı hisârda intizâr ile Abdurrahman Gāzî, kızın durdığı kal'anın altına vardıkda ol mahbûbe-i anberîn-gîsu ve mahbûbe-i vuslet-cû âşığı Abdurrahman Gāzî'ye bir kemend atar ve ol kemendin ucunı kendü muhkem tutup, cânib-i esfelini Abdurrahman Gāzî beline bağlayup, ucuna teşebbüs itmeğe ifhâm ider. Abdurrahman Gāzî dahi şevk-i dildâr ile kemendi muhkem beline bend idüp, sarıldıkda kız dahi

çeküp, hisâr üzerine çıkarır ve ikisi ittifâk idüp, kal‘a üzerine birkaç dilâver dahi çıkardıkdan sonra kızın ta‘rîfiyle ibtidâ kal‘a kapusını hıfza me’mûr dînsizi katle segirdüp, kapu kilidi miftâhını andan ahz ve kapuyı açtıkda sâ’ir refîka dahi kapudan girüp, tekürin oldığı mahalle hücûm itdiler. Tekür-i mezbûr mest ü medhûş yatağında yatur iken diri ahz ve bakıyye kal‘ada mevcûd olan küffârın ekserini kırup, kal‘ayı yedi yüz yirmi sekiz târîhinde feth itdiler. Ve kal‘anın tekürini ve kızı ve sâ’ir kal‘ada bulunan emvâli Orhan Gāzî hazretlerinin hâkpâ-yı devletlerine irsâl itdiler. Kal‘anın ne vechile feth olundığını tahrîr ve beyân itdiler. Ol pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi Gāzî Abdurrahman’a hezâr tahsîn ü sitâyişler ve sâ’ir rü’esâ-yı askere dahi hıl‘at ve bahşîşler gönderüp, kal‘a fethine sebeb olan kızı dahi nice in‘âm ve kerem ü iltifât ile ser-efrâz idüp, Gāzî Abdurrahman bendelerine nikâh itdiler. Ol duhter-i sâhib-i cemâlden Gāzî Abdurrahman’ın bir oğlı tevellüd idüp, Kara Abdurrahman nâmıyla meşhûr oldı ve şeca‘âtde bir tabakaya vardı ki İstanbul kâfiri anın celâdetinden bî-ârâm ve hâb-ı râhat gözlerine harâm olup beşikde çocuklarını dahi ağladıkda vâlîdeleri “Kara Abdurrahman geliyor” dimekle tahvîf ü teskîn ider oldılar.

Feth-i Hisâr-ı İznikmid

İznikmid şehri, kadîmden bir ma‘mûr ve azîm şehr olup, İskender-i Rûmî’nin pederi felesofun tahtgâhı idi. Ve İskender-i Rûmî bu şehirde tevellüd eyledi ve bu şehrin ismi ol zamân Makedon idi. İskender-i Rûmî’ye İskender-i Makedonî didiklerinin hikmeti budur. Bir latîf şehrdir ve dört fersah mesâfesinde bir vâsi‘ kazâ üzere iki konak çeker ve ol kazânın ortasında bir azîm göl vardır ve ağaç denizi ta‘bîr olunan dıraht-istân[134] ol beldenin civârındadır ve “Dil” ta‘bîr itdikleri halîc-i İznikmid’e muttasıldır. Evlâd-ı Kayâsıra’dan Pelakonya nâmında bir avrat tasarrufunda idi. Ve Akçakoca ol etrâfı feth idüp, ehl-i İslâm’ın ol havâlîde istîlâsı İstanbul tekürinin mesmû‘ı oldukda İznikmid’e **[20b]** top ve tüfeng ve sâ’ir âlât-ı ceng gönderüp, imdâd ile İznikmid Hisârı’na istihkâm virmişler idi. Ve İznikmid etrâfı ol esnâda gāyet ma‘mûr idi ve ma‘mûr olmasına sebeb bu idi ki ibtidâ Sultân Osmân Gāzî zuhûrunda ol kal‘anın metânetine i‘timâden feth olunan diyârlardan ve ol taraflardan mâldâr olan kimesneler İznikmid’e göçmüşler idi. Zîrâ deryâ kenârında olmağla bir müzâyaka zuhûr iderse firâr âsân idi. Ve bir sebeb dahi bu idi ki Yalakovine’ye mensûb olupYalakov nâmıyla meşhûr olan mevzi‘deki ılıcanın suyı uyuz ve miskîn marazına sâ’ir emrâz-ı balgamiyyeye nâfi‘ olmağla mecma‘-ı nâs olmuş idi. Ve ol ılıcanın ibtidâ-yı zuhûrını

[134] Metinde “درختسان”kelimesi “درختستن” şeklinde yazılmış.

şöyle hikâyet iderler ki Zamân-ı sâbıkda, İstanbul tekürinin bir sâhib-i cemâl kızı cüzzâm marazına mübtelâ olup, hükemâ tedbîrden âciz oldukda recâ ider ki "çûn ki bu müstekreh illete mübtelâ oldum, nâs benden nefret ü tehâşî itmek mukarrerdir. Bana dahi halkın arasında gezmeğe hicâb hâsıl oldı. Beni bir hâlî mahalle gönderin, tâ ki nâs beni ben nâsı görmeyüp, râhat ile derdim ile meşgūl olayım". Tekür dahi kızından bu cevâbı işitdikde İznikmid havâlîsine yanına biraz hıdmetkâr ve hükemâ koşup ve ol mahalde bir âlî sarây binâ itdirüp, kızı gönderdi. İttifâk ol sarây şimdi ılıca olan mahalle nâzır idi. Kız dahi günlerden bir gün pencereden ol çemen-istâna nazar ider iken bir uyûz hınzîr zuhûr ider. Şöyle ki isminin maklûbı olan zırnîh ma'deninden çıkmış gibi tüyden vücûdunda eser yok. Mezbûr hınzîr gelür ol çemenler arasından akan sıcak sudan yıkanup çamuruna vücûdını sürer. Bu minvâl üzre kırk gün müdâvemet itdikde mübtelâ oldığı marazdan kurtılur. Kız bu keyfiyyeti gördükde kendi dahi ol minvâl üzre idüp, ne'uzubi'llâhi te'âlâ mübtelâ oldığı cüzzâmdan halâs olur. İstanbul teküri âdet-i kadîmesi üzre gelüp, kızını ziyâret itdikde pâk ü pâkize görüp, hikmetini su'âl ider. Haber virildikde ol mahalle i'tibâr idüp, tekellüf ider. Hulâsa-i kelâm pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin İznikmid fethi murâd-ı hümâyûnları olmağla etrâf tekürlerinin İznikmid teküri olan Yalakovine nâm avrete itdikleri imdâd ü i'ânet ve kal'anın metânet ü hasânetine kat'an i'tibâr itmeyüp, yedi yüz yirmi sekiz târîhinde İznikmid cânibine teveccüh buyurdılar. Sakarya Köprüsi vîrânca olmağla ta'mîr olununca ol mahalde karâr idüp, kârgîr binâya kādir yüz hâneden ziyâdece âdem ol köprü **[21a]** harâb oldukça ta'mîr itmek içün ol mahalde iskân olunup, tekâlif-i örfiyyeden afv olundı. Ve köprü yapıldıkdan sonra Sakarya Suyu'ndan ubûr olunup, bundan mukaddemce Gāzi Abdurrahman, Samandıra tekürini İznikmid tekürine füruht itmek bahânesiyle İznikmid şehrine gelüp, alur göziyle her kûşesine dikkat itmiş idi. Binâen-aleyh bu seferde Gāzî Abdurrahman kulağuz ta'yîn buyurulup, bir mübârek vaktde İznikmid etrâfına nüzûl olundı. Ve bu İznikmid teküri olan avretin Kalayun nâm bir erkek karındaşı var idi ve Koyunhisâr didikleri kal'ada azîm asker ile karâr idüp, ol etrâfda ehl-i İslâm'a dâ'imâ ızrâr üzere idi. İznikmid'den mukaddem mezbûr Kalayun'un mazarratı def' olunmak münâsib görülmekle pâdişâh hazretleri, Kara Ali ile Aykut Bey'i vâfir askere serdâr idüp, Koyunhisâr'ını feth içün Kalayun'un üzerine gönderdiler. Ol iki dilâver dahi vâfir asker ile Koyunhisâr'ı muhâsara itdikde Kalayun asker ve mühimmâtına mağrûr ahde nâ-şinâslık idüp, inâdda ısrâr idüp, cenge şürû' ve hayli sıklet virmiş idi. Hele bâ-avn-i Bârî esnâ-yı cengde asker-i İslâm tarafından Kalayun mel'ûnun gögsüne bir ok isâbet itmekle takla-bâz kebûter ne resme zîr u zeber olur ise hisârdan aşağı öyle pâre pâre

olarak düşdükde mukābele-i hisârda olan gāzîler dahi şâhin gibi ol habîsin üstüne kanat büküp hücûm ve bilâ-tevakkuf başını kesdiler. Bu keyfiyyeti ehl-i kal‘a gördükde kal‘ayı teslîm idüp, âmân dilediler. Ol iki gāzî dahi kal‘anın mühimmât ve muhâfızlarını tekmîl itdikden sonra Kalayun’un kellesini pâdişâh hazretlerine götürüp, mazhar-ı nevâziş-i pâdişâhâne oldılar. Pâdişâh hazretleri Kalayun’un kellesini İznikmid Kal‘asının karşusunda hemşîresi Yalakovine nazar-gâhında asdılar. Yalakovine dahi karındaşı Kalayun’un kellesini gördükde cigeri hûn olup İstanbul’a kendüyi selâmet ile irsâl şartıyla teslîm-i kal‘aya müsâ‘ade-i hümâyûn arz-ı hâl itdikde şehriyâr-ı sâhib-i merhamet hazretleri dahi müsâ‘ade buyurup, himâyet-i hakānî ile geştîlerine bindirilüp, İstanbul’a irsâl buyurdılar. İnâyet-i Melik-i kadîr ile sühûlet birle ol hisâr-ı dil-pezîr teshîr olundukda Aydos Kal‘ası gāyet yakīn olmağla Aydos Kal‘asını yıkup, muhâfızlarını İznikmid Hisârı’na ta‘yîn buyurdılar. Kenîseler câmi‘ kılınup ve bir kenîse dahi medrese olunup, hücerât binâ olundı. Erbâb-ı cihâta vazîfeler ta‘yîn buyurulmağ-içün ol etrâfdan birkaç karye vakf buyurdılar. **[21b]** Ve ol etrâfda olan kurâyı sipâhîye tîmâr ta‘yîn buyurılup, deryâ kenârı dahi Karamürsel nâm Akçakoca tevâbi‘inden bir dilâvere tevcîh olunup, leb-i deryâyı düşmen mekrinden muhâfazaya me’mûr kılındı. Hâlâ Karamürsellü deyu ma‘rûf olan karyeler ol gāzîye mensûbdur.

Vefât-ı Akçakoca ve Konuralp

Nice gazavâtda hıdemât-ı şâyeste vücûda getürüp, şecâ‘at ve hüsn-i tedbîr ile şöhret-şi‘âr olan Kocaili mutasarrıfı olan Akçakoca, dâr-ı âhirete intikāl idüp, ol etrâfda defn olundığı pâdişâh hazretlerine arz olundukda katî vâfir te’essüf ve rûh-ı şerîfine du‘âdan sonra mansıbı olan Kocaili’ni, Şehzâde Süleymân Paşa’ya tevcîh buyurdılar. Bi-izni’llâh bu haber akībinde dilîr-i şecâ‘at-semîr ve âvâze-i hüsn-i tedbîr ile şehîr olan Konur Bey dahi âhirete intikāl itdiği haberi vürûd itdikde pâdişâh hazretleri bir kat dahi mahzûn olup, mansıbını şehzâde Sultân Murâd hazretleri’ne tevcîh buyurdılar.

Feth-i Hisâr-ı Hereke

İznikmid tevâbi‘inden İstanbul yolı üzerinde Hereke nâmında bir kal‘a var idi. Şimdi ol kal‘a yıkılmışdır. Ol vakt metînce bir kal‘a olmağla içinde olan küffâr metânet-i kal‘aya mağrûr olup, virmemişler idi. Pâdişâ[h][135] hazretleri dahi Timurtaş Bey’in pederi Ali Bey’i biraz askere serdâr idüp, Hereke Kal‘ası fethine irsâl buyurdılar. Ali Bey dahi varup, muhâsara esnâsında bir gözlerine küffâr tarafından bir ok isâbet itmekle egerçi gözleri alîl olmağla pekçe muztarib olmuşlar idi. Lâkin yine küffârın

[135] Metinde “پادشاه” kelimesi “پادشا” şekinde yazılmış.

muhârebesinden göz yumup nüsha-i sadâkat ü hamiyyet olan mezâyayı[136] gözden geçirmekle ol tîrin zahmından gözi büyümeyüp bir vakt-i fursat gözedir idi. Uzakdan dûrbînleyerek bir vakt-i münâsib düşürüp hücûm itdikde göz açup yumunca ol hisâr içinde olan küffârın âmân taleb itmeleriyle kal‘ayı feth itdiler. Egerçi Ali Bey, feth-i kal‘a içün bir gözden çıkmış idi. Lâkin bu hıdmeti nûr-ı bâsıra-i selâtîn olan pâdişâh-ı adl-âyîn hazretlerinin bir kat dahi gözine girmekle fîmâ-ba‘d manzûr-ı inâyetleri olmağa sebeb oldı. Ve hem-çeşmleri bundan sonra Ali Bey'in mansıbına göz diküp, pâdişâh hazretlerinin gözinden düşürmeye her çend ki sa‘y itdiler. Ol şehriyâr-ı âlem-gîr ol merd-i şecâ‘at-semîri, asâkir-i İslâm'ın görür gözi tutar eli mesâbesinde farz itmekle göz göze nazarından sâkıt itmeyi reva görmez idi. Ali Bey ise iğne deliğinden Hindüstânı, seyr-i ahvâl-i âlemi bir gözden geçirüp**, [22a]** "bilmem niçün gözinle bizi yersin[137] felek, bu gülistâna geldin ise şemm olmadık" terânesiyle te‘accüb-günân ol gürûhun hâline nigerân[138] idi. Hele her vechile bu hıdmet-i meşkûr olup mazhar-ı nevâziş-i şehriyâri oldı.

Avdet-i Pâdişâh-ı Âlem-penâh ve Mahru'sa-i Burusa ve Evsâf-ı Cüz'iyyân Şehr-i Bihişt- [Â]sâ

Gülzâr-ı mecma'ü'l-miyâh-ı vâlâ-zârî [139] nümûne-i [140] "جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ" bir belde-i tayyibedir. Hâkpâ-yı selâtîn-i Âl-i Osmân'dan altı adet pâdişâh-ı pîşîn ve şehenşâh-ı güzînîn vücûd-ı nazîflerin der-âgūş itmişdir ki her biri nakdîne-i ömr-i azîzlerin tarîka-i cihâdda masrûf ve ağniye-i ihtimâmların fütûhât-ı şettâya ma‘tûf itmekle rütbe-i uzmâ-yı kerâmet ve derece-i kübrâ-yı velâyete ihrâz idüp bu mülkde zuhûr-ı dîn-i Muhammediyye'ye bâ‘is olmuşlardır. Ve bunların merâkıdı merâsıd-ı icâbet-i da‘vâtdır ve bu hânedân-ı Osmâniyye'den egerçi niceler fütûhât-ı uzmâya nâ'il oldılar, lâkin zâhiren ve bâtınen levâzım-ı nusret ü zaferi evlâd-ı emcâdlarına bunlar tehiyye ve a‘dâd itmekle آلفضل للمتقَدم şerefini ihrâz ve anların envâr-ı cihân-târ-ı vucûdları bunların meş‘ale-i sülâlelerinden iktibâs olunmağın bunlar asl ü şerefde müstakildir. Ve bunlar inda'llâh makbûl u mu‘teber oldığına delîl yeter ki a‘vân ve hazâ'inde kıllet kemâlde iken tevfîk-i Bârî [ve] te‘yîd[141]-i kirdgârî anların dâ'imâ yâri idi. Ve yüzlerinden zâhir olan fütûhât fî-asrünâ hâzâ hadd-i ahsâdan bîrûn asker ve nice bin kîse sîm ü zer ile hâsıl olmuyor. İstidrâc-ı i‘tirâzı kat‘an ne‘uzubi'llâh hâtıra gelmeye ki

---

[136] Metinde "مزایای" kelimesi "میزایای" şeklinde yazılmış.
[137] Metinde "یرسن" kelimesi "سن" şeklinde okunabiliyor.
[138] Metinde "نكران",kelimesi "نكزان"şeklinde yazılmış.
[139]Metinde "والازارى" kelimesi "دالازمارى" şeklinde yazılmış.
[140] "… içinden nehirler akan cennetler …". Bakara suresi 25. Âyet ve muhtelif yerler.
[141] Metinde " تآييد" kelimesi "دبانيد" şeklinde yazılmış.

istidrâcı rızâ’en-li’llâhın gayride müsta‘meldir. Bunların zikr ü fikri tahsîl-i rızâ-yı Bârî oldığından iştibâh ve mesâ‘î-i meşkû[r]elerinde[142] kat‘an hisse-i nefsleri yokdur. Zîrâ Sultân Yıldırım Bâyezîd Han hazretleri’nden muktezâ-yı beşeriyyet üzre zâhir olan zellenin zamân-ı kalîlde mükâfâtı zuhûr idüp iktizâ iden cezâsı bu dâr-ı fânîde tertîb olunmağla az vaktde sâbit ve müstağfir olup, dâr-ı bekāya anların dahi nefs-i azîzi mutahhar u müzekkî oldığı hâlde irtihâl buyurdılar. Bunlardan mâ‘adâ ol arsa-i pâkizede şeyh-i âzâde hazreti pîr-i üftâde hazret-i Emîr *kaddese sırruhü’l-hatîr ve’l-hüdâ-rây-ı mağfiret-i Rabb-i samed* Hazret-i Şeyh Abdal Mehemmed ve ulûm-ı şettânın vâkıf-ı esrârı Mevlânâ Şemsüddîn Fenârî ve mest-i sahbâ-yı bezm-i elest sultânü’l-âşıkīn Ali Mest ve tarîka-i kübreviyyenin silsile-bendi merhûm Açıkbaş Mahmud Efendi ve sınvân-ı nahilistân-ı hakīkat ve kerâmet mesnedi Başçı İbrâhîm Efendi ve Üftâde-zâde **[22b]** İbrâhîm Efendi ve üstâd Emîr kıdvetü’l-vâsılîn Seyyid Nasîr ve âsûde-i rahmet-i Rabb-i ibâd merhûm Abdal Murâd ve ashâb-ı Vecd ve Hâlik-i kebîrî gavsü’l-ârifîn Şeyh Ahmed-i Kebîrî ve meşâyıh-ı kirâmın sâhib-i mecd ü izzi merhûm Şeyh Ahmed-i İzzî ve mütevessid-i visâde-i gufrân cennet-mekân Mevlidî Şeyh Süleymân ve sihâm-ı sa‘âdât-ı zâhiriyye ve bâtıniyyenin sâhib-i hakkı merhûm Şeyh İsmâ‘îl Hakkı ve zümre-i muhhakkıkīne pey-rev Mevlânâ Husrev ve Avîsât-ı Fünûn’un sâhib-i hayâli Mevlânâ Hayâlî ve hilâl-ı mesâ’il-i bedî‘a sâhib-i sadrü’ş-şerî‘a ve sâ’ir ecille-i kirâm ve fudelâ-yı fihâm medfûn ve “Yalnız Zeynler” ta‘bîr olunur mahalde otuza karîb kibârın cevâhir-i ecsâd-ı latîfeleri mahzûn olmağla ecsâm-ı latîfeleri pergâr-vâr ol şehr-i bihişt-âsârı dâ’iren mâ-dâr ihâtâ itdiği gibi nazar-ı ma‘nevîleri dahi müte‘allık olup gûyâ bu belde enzâr-ı evliyâ-yı kirâm ve nigehbân-ı etkıyâ-yı fihâm ile muhât u mestûrdur. Etrâf ü eknâfdan bast-ı yûriyâ ikāmet iden gürûhdan olmayup, birkaç cedde dek andan neş’et ve zuhûr eyleyen ahâlîsi cümle garîb-dost [ve] bî-kes-perver ve ebnâ-yı sebîl ve mahall-i hüsn-i zann gürûh-ı fukarâ vü dervişâna mezîd-i nevâziş ü i‘tibâr ile pey der-pey da‘vât-ı hayriyyelerine mazhar olmakdadırlar. Belde-i mezbûre havâssındandır ki ağniyâsından kat‘-ı nazar bir fakīr inâyet-i cenâb-ı Mu‘tî ve Kadîr ile ganâya yüz tutup, hâline nev‘an intizâm hâsıl olsa anın dâ’imâ vâhibü’l-atâyâdan niyâzı bir hâriciyye tedârük ve ahşâmlarda etrâfında olan fukarâyı cem‘ ve kudreti mertebe it‘âm-ı ta‘âm itmekdir ve itmese beyn-el ahâlî mezmûm ve menfûr olur. Târîh-i tahrîr-i risâle ki hicretin bin yüz seksen beşinci senesidir, otuz sene zarfında bu fakīrin bi’d-defa‘ât tecrübe eylediğim umûrdandır ki belde-i markūmeyi müddet-i

[142] Metinde “مشكورلرنده” kelimesi “مشكوبلرنده” şeklinde yazılmış.

mezbûre zarfında kîbâr-ı ulemâ ve ricâlden otuz nefere karîb zevât-ı kirâm alâ-tarîkı'l-müsâfiret geldiler. Bunlardan bu belde ahâlîsine nazar-ı iltifât u ihsânı bezl ü erzânî kılanlar ömrinde behredâr ve tarîkında nihâyetine vusûl ile kâmgâr olup, bir dahi zillet-i nef' ü te'dîbe giriftâr olmadılar. Birazı dahi bilâ-cürm ü töhmet ahâlî -i belde-i merkūmeyi hasbîce mezemmet ve ihâneti âdet itdiler. Bi-hikmeti'llâhi te'âlâ ekseri ömrinde behredâr olamayup, olanlar dahi erzel-i ömrinde mübtelâ-yı mezellet-i nef' ü ta'zîb ve mahrûmiyyet-i matlûb azâbıyla min kıbeli'r-Rahmân ta'zîb olundılar. **Hikmet:** Sübhâna'llâh ne hamâkat ve zehî-sefâhat u cehâletdir ki cemî' bilâd ü aktâr ve kâffe-i a'sâr u emsârda **[23a]** belki âmme-i mahlûkāt ve her zerrâtda [143] " فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِى الْأَبْصَارِ " nüktesi zâhir ü âşikâr iken bu makūle huffâş-ı sebistân-ı belâdet ve nebbaş-ı gûristân-ı mel'anet olan habîsler bu tecelliyâta âşinâ olamayup, mahlûkāt-ı cenâb-ı Kādir hakkında lisânlarından ta'n u mezemmet sâdır ola, مااحسن بياض اسنان mazmûnunca müstahsen ve müstekreh eşyâdan[144] her cüz'de bir tecellî müşâhedesi ke'ş-şems fi'l-hevâcir zâhir ü bâhir iken alefzâr-ı âlemde evkātını hâb u hûra münhasır bilüp ve mevcûdâtda gördiği kusûrı kendi kusûr-ı nefsine haml itmeyüp, hâr gibi çeşm-i basîreti kör ve idrâk-i mezâyâ-yı kevniyyeden dûr olalar. Hulâsa-i kelâm şehriyâr-ı sipihr-ihtişâm hazretlerinin mezîd-i meyl ü mahabbeti olmağla İznikmid fethiyle makziyyü'l-merâm oldukda Burusa cânibine atf-ı zimâm-ı ihtimâm buyurup, belde-i mezbûreyi taht-gâh-ı ikāmet ve müstakarr-ı saltanat buyurdılar.

Ta'yîn-i Kavânin Der-Ahd-i Orhan-ı Adl-âyîn

Çûn ki pâdişâh-ı taht-ı serefrâzî Sultân Orhan Han Gāzî hazretleri mahrûsa-i Burusa'ya atf-ı inân-ı azîmet ve istirâhat-ı sipâh içün anda bir mıkdâr ikāmete niyyet buyurdılar. Birâder-i sa'âdet-perverleri Alâ'üddîn Paşa ki Bilecik'de Şeyh Edebalı hazretlerinin hângâhında

" شها فقرفناازماوملك و مال و جاه ازتوچو دنيادابقاي نيست خواه ازما و خواه ازتو " deyu, kûşe-nişîn-i uzlet ve çile-güzin-i ferâgat idi. Lâkin müdebbir ü âkıl ve fünûn-ı hüsn-i tedbîrde mâhir bir zât-ı kâmil idi. Bu esnâda birâderleri Sultân Orhan hazretlerinin teshîr-i İznikmid ile nâ'il-i feth-i cedîd olduklar[ı] mesmû'ı oldukda tebrîk-i fütûhât ve ziyâret-i pâdişâh-ı Skender-dârât ârzûsuyla mahrûse-i Burusa'ya teşrîf buyurup, birâder-i mükeremleri ile mülâkāt itdikde şöyle takrîr itdi ki "elhamdülillâhi te'âlâ avn ü inâyet-i

---

[143] Haşr suresi 2. Âyet (Resmi:59/İniş:95/Alfabetik:35) : "…Ey basîret ve akıl sahibleri onların bu durumlarına bakarak zâhiren savaştan gâlip çıkacağını gösteren zâhirî ve hâricî şartlarına ragmen bu duruma düşmelelerinden ibret alın, hâdiseler arasında baglantı kurarak bâzen hiç beklenmedik durumların ortaya çıkacağını aklınızdan çıkarmayın…"
[144] Metinde "آشيادن" kelimesi "آشنيادن" şeklinde yazılmış.

cenâb-ı Hudâ birle bu devlete gün be-gün kuvvet ve âsâr-ı tezâyüd-i kudret zuhûr eyleyüp, nice terakkīler dahi vakt-i[145] karîbede oldığı zâhir ü âşikârdır. Binâ'en alâ-hâzâ ba'zı etvâr ve kavânîn ihtiyâr buyurulmak münâsib mülâhaza olunur. Evvelâ isti'mâl olunan akça hâlâ Selçukīler ismine meskûkdur. Egerçi pederimiz Osmân Gāzî hazretleri bakıyye-i Selçukiyân câniblerini ri'âyet idüp, bu dâ'iyyeyi izhâr itmedi ve anların inkırâzından sonra mürûr iden zamân-ı kalîlde muhârebât u fütûhât işgāliyle bu makūle umûr ile tekayyüd buyurmadı ammâ şimdi sultânım hazretlerinin kemâl-i istiklâl ve fehâmet-i câh u celâlları muktezâsı budur ki diyâr-ı İslâmiyye'de râyic olan sîm ü zer ism-i şerîfiniz ile meskûk ola.**[23b]** Sâniyen lâzımdır ki âdet-i mülûk üzre askerî tâ'ifesinin libâsı, libâs-ı re'âyâdan temyîz oluna, tâ ki askerimiz ile asker-i düşmen arasında iştibâh kalmaya. Sâlisen tevsî'-i bilâd askerî tâ'ifesinin birkaç nev'a münkasem olmasını iktizâ ider. Meselâ kal'a cenginde atludan, yaya askeri metîn ve mahallinde piyâdenin iktizâsı atludan ziyâdedir. Tedbîr-i hüsn oldur ki yaya askeri teksîr oluna" deyu Alâ'üddîn Paşa hatm-i kelâm itdikde pâdişâh-ı zafer-destgâh hazretleri birâder-i sadâkat-eserlerinden bu hayr-hâhâne sözleri gûş itdikde an-samîm ve dil-hâh-ı devlet ü ikbâlleri oldığını tasdîk idüp, bir kat dahi meyl ü mahabbetleri müzdâd ve kendülere vezîr-i a'zam olmağa tenezüllerini arz u ibrâm ve kabûl itmezler ise münkesirü'l-hâtır olacakların îrâd u ifhâm buyurdılar.

(Nasb-ı Sadrı a'zam)

Çûn ki pâdişâh-ı enâm birâderlerine teklîf-i vezâretde ilhâh u ibrâm buyurdılar, Alâ'üddîn Paşa dahi "senin gibi pâdişâh-ı taht-ı şecâ'at u adâlete bende olmağla îlâ-i kelimetu'llâhda hem-dest-i mu'âvenet ve fukarâ vü re'âyâya hıdmet ve neşr-i âsâr-ı adâlet itmeyi cânıma minnet ve kendüme sermâye-i sa'âdet bilürüm" deyu yedi yüz yirmi dokuz târîhinde vezâreti kabûl ve tedbîr-i mülk ü millete duhûl eyledikde pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine birâderleri Alâ'üddîn Paşa'nın bu vaz'ı gāyet matbû' görünmekle du'â vü senâ eyleyüp, Kete Nevâhîsi'nden Fodra nâm karyeyi temlîk tarîkıyle virüp, nice i'tibâr u ikrâma mazhar buyurdukdan sonra yedi yüz yirmi dokuz târîhinde sîm ü zere ism-i Orhanî üzre sikke darb olunup ve askere خيرا لشّياب البيض mazmûnınca beyâz külâhlar giydirilmekle vech-i devlet tebyîz olundı. Ol vakde kadar libâs-ı asker çuka ve aba makūlesi Frengistân kānûnı üzre idi. Bu def'a tağyîr olunup, beyâz külâh giydirildi. Yıldırım Bâyezîd Han ahdine kadar bu minvâl üzre olup, Yıldırım Han vaktinde asâkirin kesretiyle huddâm-ı pâdişâhî ile erkân-ı devlet ve ricâl-i

---

145 Metinde "وقت" kelimesi "قوّت" şeklinde yazılmış.

saltanat tevâbi‘i beynini fark müşkil olmağla beyâz külâh yalnız sipâh-ı pâdişâh ve hademe-i dârü’s-sa‘âdeye tahsîs olunup, ricâl-i devlet hıdmetkârlarına kızıl börk ta‘yîn olundı. Ebu’l-feth Sultân Mehemmed Han zamânına kadar bu vech üzre olup, müşarün-ileyh hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında yeniçeriye tahsîs olunan beyâz külâh bedeli beyâz börk ve ricâl-i devlet huddâmına mahsûs kızıl börkler nice zîb ü zînet inzimâmıyla müzeyyen kılındı. Ve yeniçeri bölükbaşıları beyninde **[24a]** ma‘rûf olan üsküf Bolayır Fatihi Süleymân Paşa ihtirâ‘ıdır. Hazreti Mevlânâ’ya mezîd-i i‘tikādlarından nâşî bu kisveyi ihtirâ‘ buyurdılar. Sultân Murâd hazretlerinin zamânında şüyû‘ bulup, nice tekellüfât-ı şâhâne ile tezyîn olunup, müşarün-ileyh hazretleri dahi giydiler. Anlardan sonra selâtîn-i Âl-i Osmân ba‘zı seferlerde ve encümenlerde bu üsküfi giyerler idi ve hâlâ Burûsa’da selâtîn türbelerinde vaz‘ olunan tâc-ı mutallâ üstüne destâr-ı Yûsufî şeklinde sarılan sarık-ı ammâmeyi müşarün-ileyh hazretleri mecâlis-i ibâdet ü tâ‘atde giyerler idi.

Zuhûr-ı Yeniçeri

Çûn ki birâder-i hazret-i şehriyârî ve Vezîr-i a‘zam Alâ’üddîn Paşa, *yessera’llâhu mâ- yeşâ’* hazretleri asker-i İslâm’ın birkaç nev‘e taksîm olunmasında olan hüsniyyâtı serîr-i hazret-i pâdişâh-ı kişver-gîre arz u takrîr itmiş idi, pâdişâh-ı âlem-penâh Sultân Orhan Han hazretlerinin bu emrin husûli murâd-ı hümâyûnları olmağla paşa-yı müşarün-ileyh ve Bilecik kādîsı Mevlânâ Halîl ile müşâvere buyurılup, bu vech üzre karâr virdiler ki evlâd-ı Türk’den bahâdır cüvânlar intihâb olunup, her birine sefer eyyâmında birer akça-i Osmânî ki rub‘-ı dirhem-i şer‘îdir ulûfe ta‘yîn olunup, eyyâm-ı seferde virile ve sefer nihâyet bulup, avdet olundukda her biri karyelerine gidüp, ulûfeleri kat‘ oluna. Lâkin rüsûm-ı dîvâniyyeden afv olunalar ve bu husûsa Halîl Efendi ta‘yîn olundı. Mûmâ-ileyh dahi bu hıdmeti tekmîl içün damen-der-miyân-ı ihtimâm idüp, nice dilâverler cem‘ ve vech-i meşrûh üzre nizâm virildi. Ve bunlara onbaşı ve yüzbaşı ve binbaşı ta‘yîn olunup, yaya nâmıyla iştihâr buldılar. Lâkin bu tâ’ife gitdikçe artup fesâdâta şürû‘ları pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin mesmû‘-ı hümâyûnları oldukda yine erkân-ı devlet ile istişâre buyurılup, mezbûrûn ref‘ ve bu vech üzre ihtiyâr olundı ki evlâd-ı küffârdan yarar cüvânlar intihâb ve İslâm’a getirdilüp, bir akçadan mıkdâr-ı isti‘dâtlarına göre ulûfeleri ziyâde oluna ve bunların müsta‘idcelerine ba‘zı manâsıb tevcîhiyle ve matlûb u maksûdlarına müsâ‘ade tarîkıyle i‘tibâr oluna. Tâ ki sâ’ir evlâd-ı küffâr bunların nâ’il oldukları sa‘âdeti görerek bin cân ile İslâm’a tâlib ve sadâkat üzre hıdmet-i pâdişâh-ı enâma râğıb olup, bu tarîk ile diyâr-ı Rûm’da ehl-i İslâm teksîr ve nice fütûhât ile yüzlerinden meserrât-ı azîme müşâhede oluna. Ve bu

husûsı tenfîze ba'zı sadâkat-kârlar ta'yîn olunup ve bine karîb cüvân tedârük **[24b]** ve istihdâm ve neyl-i merâmlarıyla ikrâm olundukda küffâra bir hırs düşüp, kendi talebleriyle evlâdlarını arz itmeye başlayup, birer ikişer senede bir binden mütecâviz evlâd-ı küffâr şeref-i İslâm ile bi't-tav' ve'r-rızâ müstes'add olmağla bu asâkire "yeniçeri" tesmiye olundı. İki yüz sene mıkdârı bu keyfiyyet bu vech üzre icrâ olunup, bu hisâb üzre bu kadar bin küffâr İslâm'a gelmiş, seferlerde esîr olup İslâm'a gelen küffârın nihâyeti yokdur. Bu şeref dahi Âl-i Osmân'a mahsûs bir sa'âdetdür. Bir devletde bu rütbe a'dâ-yı dîn dâhil-i silk-i müvahhidîn oldığı yokdur. *Ebbe-dâ'llâhü's-saltanatühüm ilâ-âhiri'l-eyyâm bi-hürmeti nebiyyihi aleyhi's-selâm.* Ve yeniçeri ihdâsından sonra piyâde tâ'ifesine ta'yîn olunan ulûfe bedeli arâzî ve mezâri' ta'yîn ve seferden mu'âvedet itdiklerinde zirâ'ate iştigāl idüp, rüsûm-ı dîvâniyye ve tekâlif-i örfiyyeden ma'füvv olmak üzre evvelâ evlâd-ı Etrâk'den bir tâ'ife dahi atlu sefer eşmek içün intihâb olundı ve bunlara "müsellem" tesmiyye olundı ki hâlâ sipâh didikleri gürûhdur ve bunlara dahi bölükbaşıları ve sancakbeyleri nasb u ta'yîn olundı.

Azîmet-i Pâdişâh-ı Bâhirü't-tevfik Be-Feth-i Kal'a-i İznik

İznik havâlîsinde Targan ve Karategin kal'alarında taraf-ı pâdişâhîden mekîn olan dilâverler tazyîk-i İznik'de var kuvveti bâzûya getürüp, şöyle cân-ı şîrînlerinden bî-zâr itmişler idi ki bâğ ve bostânlarına hurûca dahi iktidârları kalmamış idi. Müzâhama-i ecsâm ve te'affünâtdan nâşî beynlerinde kaht ve tâ'ûn ve emrâz-ı gûnâ-gûn dahi zuhûr itmekle zâr u zebûn olmuşlar idi. Teküri olan mel'ûnun, İstanbul teküriyle karâbeti olmak takrîbi bi'd-defa'ât İstanbul tekürinden istimdâd itmiş idi. İstanbul teküri dahi zâhiren beynlerinde olan karâbete hürmeten ma'nen İznik'den nevbet İstanbul'a gelmek havfıyla kendi makarr-ı hükûmetini sıyâneten mâl ve asâkir ve mühimmât ve zehâ'ir ile imdâd ider idi. Bu esnâda dahi İstanbul tekürinden istimdâd, o dahi mükemmel asker ile imdâd itmeye ta'ahhüd ittiğini o havâlîde İznik'i tazyîke me'mûr olan vücûh-ı asker, rikâb-ı hümâyûna mahzar itmeleriyle Yalakabad câniblerine câsûslar irsâl ve asâkir-i vâfireye Şâhzâde Süleymân Paşa hazretlerini serdâr ta'yîn buyurup, hâzır u âmâde haber-i vürûd-ı küffâra intizâr üzre durdılar. Bu esnâda câsûslar gelüp, pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine vürûd-ı küffârdan âgâh itdikde Süleymân Paşa-yı Gāzî'yi mukābelelerine irsâl buyurdılar. Paşa-yı müşârün-ileyh hazretleri dahi takbîl-i **[25a]** dest-i pederî buyurup, Yalakabad cânibine ılgar itdiler. Lâkin ol merhalede askerden birkaç dilâver intihâb ve küffârın ne semte gittiğini istihbâr içün irsâl buyurmuşlar idi. İrsâl buyurdukları âdemler gelüp, küfârın İznik'e karîb vardıklarını ihbâr itdikde şâhzâde hazretleri dahi ılgar idüp, bir gice küffârı basdılar. asâkir-i küffâr hamle-i Paşa-

yı kâmgâra pâyidâr olamayup, fi'l-hâl târ u mâr ve ekseri kılıçdan geçirilüp, bakıyyetü's-süyûf esîr ve der-zencîr olundı. Bu haber-i feth ü zafer pâdişâh-ı nerîmân-ferr hazretlerinin rikâb-ı hümâyûnlarına arz olundukda şehzâde-i cüvân-baht ve asâkir-i İslâm'a du'â vü senâ ve feth-i İznik'e bi'z-zât azîmet ve tedârük-i mühimmât-ı seferiyyeye mübâşeret olunmağa fermân buyuruldı. Anlar dahi hasbe'l me'mûr itmâm-ı masâlihe sarf-ı makdûr idüp az vakitde tekmîl itdiler. Pâdişâh-ı İslâm dahi yevmen mine'l-eyyâm cenâb-ı Hakk'a tazarru'-ı tâmm iderek kemâl-i şevket ü ihtişâm ile mahrûse-i Burusa'dan hareket ve cânib-i İznik'e teveccüh ve kat'-ı merâhil olunarak varup, İznik'i muhâsara buyurdılar. Kal'ada olan küffâr pâdişâh hazretlerinde olan şevket ü iktidârı müşâhede itdikde karâra mecâlleri kalmayup, teküri olan bî-şu'ûr cân-ı murdârını âzâd recâsını rikâb-ı pâdişâh-ı merhamet-mu'tâddan tazzarru' itmekle müsâ'ade-i hümâyûnları آلعفوُّ زكوة اظّفر mısdâkınca erzânî buyurılup, İstanbul tekürine gitdi. Re'âyâ ise pâdişâh hazretlerinin adâletlerini müşâhede itdikce bendesi olmağı cânlarına minnet ve kendülere sermâye-i sa'âdet bilmişler idi. Bu def'a tekürlerine mütâba'at itmeyüp, cümlesi ra'iyyeti kabûl itdi. Ve bir müferrah bâğ-ı dil-güşâya pâdişâh-ı atâ-bahşâ hazretlerini indirüp, hıdmet ü ubûdiyyet ve itâ'at merâsimini ikmâl itdiler. Ol sultân-ı taht-gâh-ı adâlet dahi sa'âdet ile ol makāmdan hareket ve yedi yüz otuz bir târîhinde derûn-ı İznik'e teşrîf buyurdılar.

Evsâf-ı Şehr-i İznik

Belde-i mezbûre Sâm bin Nûh Aleyhisselâm'ın binâsı olmak üzere meşhûrdur. Ve hisârına muttasıl bir azîm göl vardır ki bir atlu şitâb itse bir günde etrâfını ancak devr idebilür. Yağmur olmayup suyı bir mıkdâr çekildikte mezbûr gölün vasatında azîm binâlar eseri zâhir olur. Sâm Tûfânı'ndan mukaddem anı binâ eyleyüp, tûfânda mezbûr göl hâdis olmağla sonra şimdi mevcûd olan İznik'i binâ itmiş ola. Akdem-i bilâd-ı Rûmiyyedendir. O esnâda ve yakīn zamâna gelince anda latîf çîni hâsıl olur imiş ve Burusa'da cevâmi' ve selâtîn türbelerinde olan kâşîler anda işlenmişdir ve miyâh **[25b]** ve esmârı hoşdur. Binâ'en-aleyh, nice müddet pay-ı tâht olmuşdur. Lâkin hevâsı gayet vahîmdir. Fakīr bir def'a vardım ekser ahâlîsini asferü'l-levn, hummâdan henüz ifâkat bulmuş gibi gördüm. Lâkin "nisvânı hûb-rû ve kemân-ebrû olur" deyu meşhûrdur. Ve Sultân Orhan hazretleri bir gün bir mahalle teşrîf iderken kâfir hatunları reh-güzerlerinde hazîn u gamm-nâk durur gördiler. Anların derd-i derûnlarından istihbâr buyurdukda huddâm-ı rikâb-ı hümâyûnları cevâb virirler ki "bunlar eyyâm-ı muhâsarada kaht ve tâ'ûn ve esnâ-yı cengde kocaları mürd olan hatunlardır". Bu kelâm mesmû'-ı şâh-ı enâm oldukda merhamet ve şefakatleri anların hüzn ü âlâmından

halâslarını iktizâ itmekle asâkir-i zafer-me'âsirlerinden safâsı olanlar ol hatunları tezevvüc idüp, hânelerinde sâkin olmağla fermân buyurdılar. Fi'l-hakīka niceler ol hatunları tezevvüc idüp, hânelerinde sâkin oldılar ve ol kimesneler muhâfaza-i kal'aya me'mûr olup, anda kaldılar ve zamân-ı sâbıkdan kalan kenîselerin birisini medrese ma'adâsını câmi' idüp, medreseye Dâvûd-ı Kayserî hazretlerini müderris itdiler. Mevlâ-yı mezbûr ulûm-ı zâhireyi Kādî Ermevî? hazretlerinden tahsîl ve ma'ârif-i ma'neviyyeyi Şeyh Sadreddin Konevî hazretlerinden tekmîl itmiş zâhir ve bâtını ma'mûr bir zât-ı ma'ârif-mevfûr idi ve anda bir imâret binâ buyurılup, yevm-i evvelde bir âlî-ziyâfet tertîb ve fukarâ vü ubbâd ve sulehâ vü zühhâdı da'vet ve ta'âmı bi'z-zât kendi mübâşeret idüp, mübârek elleriyle taksîm buyurup, mesâcidde olan kanâdili teberrüken ibtidâ gice kendi mübârek yed-i mü'eyyedleriyle yakdılar. Ve ol belde ahâlîsine her hâlde nazar-ı şefakat ve merhamet ile bakdılar. Târîh-i tahrîr-i kitâb ki bin yüz seksenbeş senesidir, hâlâ ol şehr meskûndur. Lâkin ahâlîsine za'af târî olmağla harâba müşrif ü makrûndur.

Azl-i Vezîr-i a'zam Alâ'üddîn Paşa ve Vezâret-i Şehzâde-i Süleymân Paşa

Çûn ki vezîr-i a'zam Alâ'üddîn Paşa zâhid-meşreb ukbâ-matlab derviş-nihâd refîku'l-fu'âd bir zât-ı takvâ-i'tiyâd idi ve vezâreti dahi birâderlerinin hâtırlarına mürâ'aten kabûl ve berâ-yı hâtır ol bâr-girân-ı tahammüle duhûl itmiş idi. Bu def'a kendüleri ol emrin reculi olmadıklarını beyân iderek birâderlerinin dâmen-i hümâyûnlarına[146] teşebbüs ve isti'fâ ve tayyib-i hâtırıyla afv recâ itdiklerinde pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi recâlarını kabûl ve vezâretden ma'zûl buyurdılar. Ve Biga Kazâsı'na gönderüp, âhir ömrine dek anda ibâdete meşgūl **[26a]** oldıkdan sonra vefâtında Burusa'ya nakl olunup, birâderleri türbesinde medfûn olan zât gāliba anlardır. Alâ'üddîn Paşa azlinden sonra pâdişâh-ı dâd-bahşâ hazretleri yedi yüz otuz birde şehzâdeleri Süleymân Paşa'ya vezâret ihsân ve sadr-ı a'zam itmekle mahdûm-ı mükerremlerini refi'ü'ş-şân buyurdılar.

Feth-i Göynük ve Taraklı ve Mudurnı be- Âmân Der-ahd-i Sultânü'l-guzât v'el-Mücâhidîn Orhan Han

Çûn ki şehzâde Süleymân Paşa İznikmid mutasarrıfı olup, re'âyâ vü fukarâ'ya şöyle dâd-bahşâ idi ki ol etrâfda olan küffâr kendi rü'esâlarından rû-gerdân ve böyle bir âdil ve re'âyâ-perverliğe mâ'il vâlî-i zîşânın zîr-i himâyesinde olmağı ister idiler. Lâkin kendi zâbitlerine bilâ-sebeb ısyânı revâ görmeyüp, bir sebeb-i cüz'î zuhûrına muntazır idiler. Bu keyfiyyet Şâhzâde Süleymân Paşa hazretlerinin mesmû'ı oldukda ol üç

[146] Metinde "همايونلرين"kelimesi "همبايونلرين" şeklinde yazılmış.

kazânın fethine azîmet ve asker-i muzaffer ile evvelâ Tarakçı Yenicesi fethine teveccüh buyurduklarında teküri mukāvemete adem-i kudret ve vilâyeti halkının pâdişâh-ı İslâm'a meyl ve itâ'atini fehm itdikde bi'z-zarûre istikbâl ve rikâb-ı şehzâde-i derya-nevâle yüz sürüp, rızâsıyla memleketini teslîm itdi. Şehzâde hazretleri dahi ol vilâyet halkına şöyle ri'âyet ve hüsn-i adâlet buyurdılar ki mahabbet-i Âl-i Osmân bir kat dahi hırz-ı cânları oldı. Ve ol vilâyetin hıfz u hırâseti emrine nizâm ve fukarâ vü re'âyânın emn ü râhatları esbâbına kemâl-i ihtimâm itdikden sonra evvelâ Göynük ba'dehu Mudurnı fethine azîmet buyurdılar. Bu iki kazâ tekürleri dahi üslûb-ı sâbık üzre şehzâde-i âzâde ile mukābeleye adem-i iktidâr ve re'âyâsının Âl-i Osmân cânibine meyl ü i'tibârların gördükde şehzâde hazretlerini istikbâl ve mazhar-ı afv olup, yedi yüz otuz iki târîhinde bu üç kazâ dahi taht-ı saltanat-ı pâdişâh-ı âlem-penâha lâhık oldı. Süleymân Paşa dahi bu üç kazâ eyâdî-i küffârdan bilâ-nizâ' alınmağın "emvâl-i ganîmet ile mutena'im olmadılar" deyu ol arâzîyi herkese kadri mıkdârınca temlîk buyurup, hem haber-i fethi hem taksîm-i arâzî buyurduklarını peder-i merâhim-eserlerinin rikâb-ı kâmyânlarına arz buyurduklarında pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi râzî oldılar. Ve bu fütûhâtın vukū'ı şüyû' buldukda Göynük ahâlîsinin san'atları mûtâblık olup, cul ve tobra ol mahalde işlenmekle cümle asâkir mutayyeb olup şehzâde hazretlerine du'â itdiler.

Feth-i Gemlik

Çûn ki pâdişâh-ı İslâm **[26b]** *eyyedehü'l-Meliki'l-allâm* hazretlerinin zikr ü fikrleri te'yîd-i dîn ve feth-i memleket idi, bir gün ricâl-i devlet ve erkân-ı saltanatlarıyla feth-i memleket bâbında meşveret buyurup, *elhamdülillâhi'l-Vehhâb* dâ'imâ endîşemiz gazâ vü cihâd iken civârımızda Gemlik Kal'ası'nın fethinde bu vakte dek te'hîre illet nedir?" deyu buyurduklarında ba'zı sâhib-i tedbîrler şöyle takrîr itdiler ki "cennet -mekân peder-i mükerreminiz Osmân Han hazretleri devrinde ol kal'anın fethine merhûm Akçakoca ile Kara Timurtaş Bey irsâl olunmuşlar idi. Timurtaş Bey'den buyurulsa ol hisârın tarîk-ı fethini ârif ve her etrâfına vâkıfdır. Ve fethi bu vakte kaldığının sırrı belki sâ'ik-i takdîr şevketlü efendimizin zamân-ı hümâyûnlarına te'hîr itmiş ola" didiler. "Ve bu ecr-i cezîle efendimiz muvaffak olmaları içün bu vakte kala". Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri bu cevâbı işitdikde fi'l-hâl Timurtaş Bey'i ihzâr ve andan su'âl itdikde o dahi "o zamân pîr-i umûr-dîde gāzîler feth-i kal'a husûsunda böyle tedbîr ve beynlerinde bu karâr üzre takdîr iderler idi ki hasâd vaktinde biraz asâkir irsâl olunup, ol etrâfda olan mahsûlâtı ahz ve mükemmel asâkir içün bir mahalde iddihâr ve ol kış içerü asker ve zahîre girmekden ol kal'a ahâlîsini men' ideler ve irtesi

sene mükemmel asker ve müstevfâ mühimmât ile fethine gideler. Bu sûretde zarûrî resm-i itâ'âti takdîm ve hisârı teslîm iderler." Bu tedbîr pâdişâh-ı İslâm'a hoş gelmekle beş yüz nefer yoldaşa Timurtaş Bey serdâr ta'yîn ve bu vech üzre muhâsara-i hisâra me'mûr kılındı. Ol merd-i pür-gayret dahi bezl-i kudret ve ol kış ceng ile ehl-i hisârın dünyâyı başına teng itdi. Evvel-bahârda şâh-ı kâmgâr dahi asker-i bî-şümâr ile Gemlik'i muhâsara idüp, cenge şürû' olundukda kal'ada olan küffâr dahi egerçi var kuvveti bâzûya getürüp, bir ay mıkdârı cengde karâr itdiler. Lâkin sultânü'l-mücâhidîn Orhan Han Gāzî hazretlerinin mukābelesinde kal'aya tehassun ve muhârebe itmek abese iştigāl ve muhâli taleb makūlesinden oldığını fehm idüp, pençesinden halâsa yine kendü dâmenine teşebbüsden gayri çâre bulamayup, hemân kapuları açup, rikâb-ı hümâyûnlarına yüz sürüp, ra'iyyeti kabûl itdiler. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi yedi yüz otuz dört târîhinde Gemlik'i feth ve kal'aya duhûl ve re'âyâsını yerlerinde takrîr itdiler.

Binâ-yı Medrese ve Mescid Bi-himmet-i Orhan-ı Âbid

Çûn ki himmet-i hazret-i **[27a]** sultânî dâ'imâ icrâ-i levâzım-ı müslümanî idi, من آشتاق اىاالجنّة سارع اى اخيراتْ mazmûnunca mahrûse-i Burusa'da bir câmi'-i vâlâ ve medrese-i dil-ârâ bünyâdına mübâşeret ve sa'âdât-ı dünyeviyyeleri gibi derecât-ı uhreviyyelerini dahi terfî'a niyyet buyurup, yedi yüz otuz altı târîhinde vasat-ı şehr-i Burusa'da bir câmi'-i ra'nâ ve imâret-i zîbâ-bünyâd ve derûn-ı kal'ada Manastır nâm mahalde bir medrese inşâd ve müderris ve erbâb-ı vezâ'ife mükemmel vazîfe ve gallât ta'yîn buyurdılar. Ve Âl-i Osmân'da ibtidâ câmi' ve medrese binâ ve evkāf ta'yîn iden ol şehriyâr-ı güzîn idi. Kendülerden sonra evlâd-ı emcâdları peder-i bihiştî-mi'âdları eserine iktifâ ve nice medâris ve cevâmi' binâ buyurup, tarîk-ı Hakk'a sâlik ve nice hayrât u hasenâta mâlik oldılar. *Ebbeda'llâhu Salatanatühüm ilâ- yevmi't-tünâd bi-hürmeti'n-nebiyyi ve âlihi'l-emcâd*

Sebeb-i Teveccüh-i Pâdişâhî Be-feth-i Sancak-ı Karasi

Karasi Sancağı, Selçukiyye pâdişâhları tasarrufunda idi. Âl-i Selçuk münkarız oldukdan sonra o devlet ümerâsı neslinden Aclân Bey nâmında bir pîr-i rûşen-zamîr ve sâhib-i âkl u tedbîr tasarrufunda kalmış idi. Ve mezbûr Aclân Bey mâl ve asker ve kemâl-i kudret ve leşker takrîbi ol vilâyet hükûmetinde müstakill olmuş idi. Lâkin müdebbir ve kâmil bir merd-i âkil olmağla gerek cennet-mekân Sultân Osmân ve gerek şehriyâr-ı felek-vakār Orhan-ı kâmgâr hazretlerinin hüsn-i sülûk ile a'zam-ı mülûk olacakların ve evlâd-ı kirâmîleri âlî-baht ve mâlik-i tâc u taht olacakların fehm ü idrâk eyleyüp, dâ'imâ bu hânedâna sadâkat ve hüsn-i ülfet üzre hareket ider idi. Hattâ Tursun

Bey nâm bir oğlını Sultân Orhan hazretlerinin hâkpâ-yı devletlerinde dursun ve ol dergâh-ı sa'âdetde terbiyye görsün deyu göndermiş idi. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi kendü şehzâdeleri gibi Tursun Bey'e i'tibâr ve terbiyyesinde kemâl-i ihtimâm üzre der-kâr idiler. Bu esnâda Aclân Bey âhirete irtihâl ve vilâyeti Tursun Bey'in büyük birâderi olup, pederi Aclân Bey'in yanında mevcûd olan büyük oğlına intikāl itdi. Mezbûr dahi istiklâl buldukda zulm ü ta'addîye ve fıska başlamağla a'yân-ı devleti kendüden nefret idüp, pederi Aclân Bey'in vezîr-i a'zamı ve rükn-i rekîn-i devleti olan İlbeyi nâm zâta geldiler ve bu bâbda meşveret idüp, beylerinden pâdişâh rikâbına iştikâ **[27b]** ve Tursun Bey'i kendülere ihsân buyurmağı tazarru' u recâ itdiler. Ve bu husûs içün hufyeten içlerinden hüsn-i edâya kādir ukalâdan birkaç kimesne intihâb idüp ve cümle ağzından bir arz-ı hâl yazup, Sultân Orhan hazretlerinin rikâb-ı hümâyûnlarına gönderdiler**.** Bunların arz-ı hâli huzûr-ı hümâyûna vâsıl oldukda Tursun Bey'i huzûr-ı hümâyûnlarına ihzâr ve iltifât-ı şâhâneye sezâvâr buyurup; " Bey! Karasi kurâsı fukarâsı ve sâ'ir o hükûmetgâhın erkânı husûsan pederiniz merhûmun vezîr-i a'zamı ve o devletin esâsı olan İlbeyi huzûr-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüp, birâderinin zulmünden iştikâ ve seni bizden iltimâs ü recâ itmişler gider misin? Ve re'âyâ fukarâsına adâlet üzre hıdmet ider misin?" buyurduklarında Tursun Bey yer öpüp, merâsim-i du'âyı ba'de'l-edâ serîr-i şevket-masîre şöyle takrîr itdi ki "Şevketlü hünkârım gibi şehriyâr-ı kâmgârın nice bende-i terbiyyet-gerdeleri mülûk ve mâlik-i hüsn-i sülûk olmak emr-i-ba'îd değildir. Egerçi bu kullarına nisbet rikâb-ı hümâyûnlarında hıdmet, mahz-ı sa'âdet ve bâ'is-i selâmet-i dünyâ ve âhiretdir. Lâkin murâd-ı hümâyûnları gazâ vü ictihâd ve feth-i bilâd olmağla inşâ'allâhu te'âlâ ümîddir ki ol bâbda bu kullarından hasbe'l-makdûr hıdemât-ı lâyıka zuhûr eyleye. Ve İdincik ve Minas ve Balıkesrî ve Bergama ve Edremit velî-ni'metim efendime hediyye-i kulları olsun. İnâyet ve ihsân buyurılur ise Pınarhisâr ve Kızılca Tuzla ve Ayazmend ve sâ'ir vilâyet-i mevrûse bu çırâğ-ı hâslarına sadaka buyurulsun". Pâdişâh-ı enâm bu kelâmı istimâ' buyurdukda tahsîn ve Tursun Bey'in hüsn-i edâsına âferîn eyleyüp, Tursun Bey'i pederi hükûmet-gâhına iclâs buyurmak murâd-ı hümâyûnları oldığını işâ'at ü i'lân ve mühimmât-ı seferiyye ve cem'-i sipâh tedârükine fermân buyuruldı. Ve iktizâ iden levâzım-ı seferiyye tetmîm ve Kirmastı yolundan gidilmek tasmîm olunup, bir ân-ı mübârekde mütevekkilen ala'llâh azm-i râh olundı.

Feth-i Mihaliç ve Kirmastı

Pâdişâh-ı enâm, asâkir-i İslâm ile Kirmastı cânibine giderken Ulubad yolundan teşrîf ve ol havâlîde olan Kobliyus ve İlyos nâm kal'alar ki gālibâ şimdi Gübeliye ve

Ebulyund nâmıyla meşhûr olan karyelerdir. İlyos gālibâ defter-i hâkānîde عين ile عليوس kayd olunup, şimdi Karaağaç nâmıyla meşhûr olan karye olmak dahi muhtemeldir. Küffâr elinden ednâ teveccüh ile alınup, Kirmastı Vilâyeti'ne **[28a]** duhûl olundukda hâkimesi olan Kirmastorya nâm avret ki bekāyâ-yı kayasıradan idi, pâdişâh-ı mansûrü'l-livâ hazretlerinin âzim oldukları gazâlardan birinde bilâ-feth ü zafer ric'ât itdikleri olmadığını tefekkür idüp, mülûka şâyân hediyyeler tedârük ve istikbâl ve rikâb-ı hümâyûnlarına yüz sürerek itâ'at ve cizye kabûl eyledi. Ve Kirmastorya'nın birâderi Mihalçe ki Mihaliç'te hâkim idi, hemşîresi gibi hedâyâ-yı vafîre ile gelüp, rikâb-ı şevket-masîre yüz sürerek o dahi itâ'at ve kabûl-i akd-i zimmet eyledi. Bu iki vilâyetin ismi ki hâlâ Kirmastı ve Mihaliç deyu meşhûrdur. Hîn-i fethlerinde hâkimleri olan Kirmastorya ve Mihalçe'nin isimlerinden tahrîf olmuşdur. Ve Kirmastorya ve Mihalçe'nin edîbâne hareketini ve pâdişâh-ı İslâm'ın haklarında olan şefakat ü inâyetini Ulubad teküri ve ol etrâfda olan mülûk müşâhede itdikde cümlesi itâ'at itdiler. Pâdişâh-ı kerâmet-penâh hazretleri dahi cümlesine iltifât ve hâtırlarına mürâ'ât idüp, yedi yüz otuz yedi târîhinde sühûlet ile bu kadar vilâyet pâdişâh hazretlerinin tasarruflarına duhûl itdikde cümlesini yine ke'l-evvel yerlü yerinde takrîr ve anlar dahi bi't-tav' ve'r- rızâ re'âyâ olup, pâdişâh-ı bâhirü'l-iclâl fâriğü'l-bâl, Karasi vilâyetine isti'câl ve makarr-ı hükûmet-i Aclân olan Balıkesrî cânibine azîmet ve Tursun Bey'i tahta iclâsa himmet buyurdılar.

Zikr-i Keyfiyyet-i Teshîr-i Memâlik-i Aclânî Be-Teveccüh-i Hazret-i Orhan

Sultânü'l-guzât ve'l-mücâhidîn hazretlerinin Balıkesrî'ye teveccüh-i hümâyûnlarından Aclân Bey-oğlı âgâh oldukda Balıkesrî'de ikāmete cesâret idemeyüp, bir gice andan firâr ve Bergama Hisârı'na vardı. Pâdişâh hazretleri dahi devlet ü iclâl ile Balıkesrî havâlîsini teşrîf buyurdukda Aclân Bey merhûmun vezîri ve tedbîr-i memleketde müşîri olan Hacı İlbeyi ve sâ'ir o devletin a'yân u erkânı istikbâl itdikde cümlesi mazhar-ı iltifât-ı pâdişâhî olup, Bergama Hisârı'na kulağuz ta'yîn buyuruldı. Ve vezîr-i müşarün-ileyh dahi iktizâ iden hıdmetde ahsen-i turûka delâlet iderek Bergama Kal'asına vusûl ve muhâsaraya mübâşeret olundukda pâdişâh-ı âlem-penâh Tursun Bey'i ve Hacı İlbeyi ve rüfekāsını huzûr-ı hümâyûnlarına çagırup, mübârek lisânlarıyla şu vech üzere nush buyurdılar ki " Bu semtlere teveccühümüzden murâd, fukarâyı mezâlimden sıyânet ve hâkim-i âdil nasb u ta'yînle ibâdu'llâhı hıfzdır. Şimdi henüz bir vech-i şer'î yoğ-iken ehl-i İslâm beyninde kıtâl ve aralıkda bî-cürm re'âyâ fukarâsını pây-mâl **[28b]** itmek bu hareketimizde müsâb olamadığımızdan fazla mahzâ günah ve vebâldir. Çûn ki bu memleketin erkân u a'yânı senin hükûmetini tâlib ve

birâderinden müteneffirdir, hukūk-ı uhuvvete sezâvâr olan oldur ki bu a‘yân-ı devlet ile hisârın altına varup, birâderini da‘vet ve bu mülkün nısfına sen mutasarrıf olup, nısf-ı âharı anın yedinde ibkā olunmak husûsunı meşveret idesiz. Ve bunlar dahi iktizâ itdikçe ıslâh-ı zâtü'l-beyn itsün ve fîmâ-ba‘d her birinüz bir nısfa kāni‘ ve birbirinüzün rızâsına tabi‘ olmağla beyninizden bürûdet gitsün" buyurdılar. Lâkin tedbîrlerin o habîsin hilkatini mülâhaza tarîkıyla itmeyüp, kendü mübârek kalb-i hümâyûnları muktezâsı olan kemâl-i adâlet ü istikāmet ve mezîd-i şefakat ü merhamete kıyâs ile itdiler. Meğer hikmet-i Rabbânî o mülkün dahi dâhil-i silk-i tasarruf-ı hümâyûna girmesine ta‘alluk itmiş. Bu hikmet perde-i çeşm-i basîretleri olup, re'y-i sâ'iblerine nisbet bu makūle umûr-ı cüz'iyye değil umûr-ı külliyye dahi zâhir ü âşikâr [ve] zâhir ü bâhir iken henüz adâvet üzre olan düşmeni, düşmen ayağına göndermekde olan hatarı mülâhazadan kāsır oldıla سبحَان منَ تنزّهت حكمهُ عناحاطت العقول و تقدّست اسراره عن الاء نكشف بملا حظة اُلفحول Hulâsa-i kelâm pâdişâh-ı enâmın bu kelâmlarıyla Tursun Bey hisârın altına vardıkda ol gaddâr birâderi Tursun Bey mazlûmı bir ok ile şehîd eyledi. Ol mazlûmun bî-cürm ü günâh helâk oldığı pâdişâh-ı pür-merhamet hazretlerinin mesmû‘-ı sa‘âdetleri oldukda azîm te'essüf hattâ bükâ itdiler ve "fîmâ-ba‘d memâlik-i Aclânî bi'l-külliyye feth olunmak matlûbumdur. Âna tâbi‘ olanlar gitsün bizi istiyenler bunda kalsun" deyu münâdîler nidâ itdürüp, yürüyüş fermân olundukda mîr-i şehîdin mahabbeti Karasi Sancağı ahâlîsinin kalbine girmiş nasûsuh pâdişâhdan gördükleri hüsn-i edâ ile bir kat dahi Tursun Bey şehîde meyl ü mahabbet itmişler idi. Ol harâret ile merdâne hareketlerin gördükde hâkim-i Bergama bir gamma uğradı ki ta‘bîr olunmaz. Ve bu haber Karasi memâlikinde şöhret buldukda her kazânın ahâlîsi fevc fevc gelüp, rikâb-ı müstetâba yüz sürerek bin cân ile itâ‘at ve bu husûs ez-kadîm cânlarına minnet olmağla beynlerinde azîm izhâr-ı meserret eylediler. Bu mâdde dahi Bergama ahâlîsinin mesmû‘ı oldukda cümlesi ittifâk idüp, Aclan Bey-oğlına didiler ki "Bizler Sultân Orhan hazretlerine itâ‘at itmek üzre meşveret itdik. Eger bizim re'yimize **[29a]** râzî olursan egerçi ol pâdişâh-ı sâhib-i zuhûr gāyet gayûrdur. Lâkin ayağına varup, âmân deyu cürmüne mu‘terif olanları afv ile meşhûrdur. Cümlemiz varalum ve senin cürmüni afv niyâz idelüm. Elbet sana bir mahall-i ikāmet ta‘yîn ider ve eger bu re‘yimize râzî olmaz isen cümlemiz ittifâk ile seni tutar bağlarız ve huzûr-ı hümâyûnuna götürüp, yedimiz ile teslîm ideriz. O dahi seni katl ider. Zîrâ bizden gayri cümle Karasi memâlikinde olan sipâh ve ra‘iyyet ma‘iyyet idüp, pâdişâh-ı âlem-penâha itâ‘at itmişlerdir. Yalnız bu hisâr öyle bir şehriyâr-ı kâmgâra pâyidâr olmayacağı günden âşikârdır. Biz senün içün kendümizi makām-ı ısyânda izhâr idemezüz". Bu kelâm mîr-i mezbûrun mesmû‘ı

oldukda nâ-çâr bükâ iderek re'ylerine rızâyı ihtiyâr ve ahâlî ile kal'adan çıkup, ol hâkim-i Karasi yüzü karası ile huzûr-ı hümâyûna duhûl itdi. Ve ahâlîsi afvını huzûr-ı hümâyûnda tazarru' itmeleriyle katl ve kısâsdan halâs bulup, yalnız ta'zîr ile ta'zîb ve Burusa'ya nefy ile te'dîb olundı. Ve Burusa'da iki sene mürûrundan sonra illet-i tâ'ûn ile vefât itdi. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri yedi yüz otuz yedi târîhinde cümle Karasi Sancağı'nı feth ü teshîr ve ahâlîsini ke'l-evvel yerlü yerinde takrîr itdikden sonra eyâletini şehzâde-i dâd-bahşâ, Süleymân Paşa hazretlerine tevcîh ve tedbîr-i umûr-ı memlekete dahi Hacı İlbeyi ve Gāzî Fâzıl ve Ece Bey ve Evrenos Bey'i ta'yîn buyurup, sipâh ve askeri tîmârını dahi üslûb-ı sâbık üzre yine sâhiblerine inâyet ve kendüleri taht-gâhları olan mahrûse-i Burusa'ya avdet buyurdılar. Esnâ-yı tarîkda Ulubad tekürinin hıyâneti zuhûr itmekle katl ve diyârını feth idüp, ol kışı Burusa'da ikāmet buyurdılar.

Feth-i Emrud-İli ve Anahor Ve Ba'zı Kılâ'

Mezbûr kal'alarda sâkin olan küffâr ol havâlîde olan ehl-i İslâm'ı ızrârdan hâlî olmadıkları mesmû'-ı pâdişâh-ı kâmgâr oldukda yedi yüz otuz sekiz senesi evvel-bahârında Anahor Hisârı cânibine güzâr buyurdılar. Anahor tekür[i], şevket-i pâdişâhı müşâhede itdikde sadme-i evvelîde hisârı teslîm eyledi. Andan Emrûd-İli Hisârı'nı muhâsara buyurup anın teküri dahi mukāvemete adem-i kudretini bilüp, hisârını teslîm ve kabûl-i akd-i zimmet eyledi. Andan sâ'ir kal'alara teveccühe hâcet kalmayup, zâbitler kendüleri ol kal'aların miftâhlarını teslîm itdiler. Pâdişâh hazretleri dahi intifâ'a sâlih olan kal'aları zabt ve mâ'adâsını tahrîb idüp, serîr-i saltanatlarına avdet buyurdılar. **[29b]**

İbtidâ-yı Ubûr-kerden-i ehl-i İslâm be-Cânib-i Rumili

Memâlik-i şimâliyyeden memleket-i Rumili mezîd-i letâfet ile mevsûf ve kemâl-i i'tidâl ile ma'rûf olup, nice kılâ'-ı refî'a ve memâlik-i vasî'ayı hâvî vüs'at ü letâfetde cennete müsâvî bir diyâr ve bir tarafı Akdeniz ve bir tarafı Karadeniz ve bir tarafı Tuna Nehri ve bir tarafı nice yüksek dağlar ile muhât ve bu vüs'at ü letâfetine göre etrâf-ı erba'ası dahi bu vechile metîn ü üstüvâr olmağın ahâlîsi mekr-i düşmenden emîn ve ol diyâr-ı cennet-âsârda ferâğ-ı hâtır ile mekîn olup, nice emvâl-i nefîse cem' ü tevfîr ve fursat buldukça metânet-i diyârlarına mağrûren Anadolı cânibinde ol semte karîb, sevâhilden ehl-i İslâmı dahi esîr itdikleri serîr-i şevket-masîre arz ve takrîr olundukca inâyet-i Hakk ile ol vilâyetin fethi zamîr-i hümâyûnlarında cây-gîr idi. Lâkin bu emrin uhdesinden gelmeye kādir Şehzâde Süleymân Paşa hazretlerinden gayrı devlet-i aliyyelerinde sâhib-i tedbîr bir dilâver olmadığı nezd-i hümâyûnlarında zâhir olup ve böyle nice muhâtarayı müştemil bir güc maslahatı henüz âyîne-i rûzgârda rû-yı

temennâsını görmemiş ve hadîka-i âlemde meyve-i maksûda el urmamış bir şehzâde-i âzâdeye teklîfe şefakat-ı pederî mâni‘ olmağla bu husûsı hiç kimseye izhâr itmeyüp, leyl ü nehâr kalb-i şerîflerinden cenâb-ı Perverd-gâr’a tazarru‘ u niyâz ve bir latîfe-i gaybiyye zuhûrına intizâr üzre idiler. Bu esnâda Şehzâde-i âzâde Süleymân Paşa *yessera’llâhu mâ-yeşâ* hazretleri âdet-i kadîmeleri üzre mutasarrıf oldukları Karasi Sancağı’ndan Burusa’ya peder-i mükerremleri ziyâretine geldikde her bâbdan sohbet, husûsan feth-i memâlike müte‘allık meşveret esnâsında pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri tahliyye-i meclis buyurup, Rumili fethinde olan ârzû-yı derûnların, şehzâde hazretlerine tehassür-gûne ifşâ lâkin teklîfe kıyamayup, mücerred sohbet-ile iktifâ buyurdılar. “Gûyâ şöyle bir diyâr-ı dil-ârâ ve memâlik-i ferâh-fezâ makarr-ı ehl-i İslâm olmağa sezâ iken küffâr elinde kalmak nâ-revâdır. Cenâb-ı Rabbü’l-erbâb teshîl-i esbâb eyleyüp, vakt-i mukadderinde feth ile bu âbd-ı âcizi dilşâd eyleye *bi-hürmeti’n-nebiyyi ve âlihi’l-emcâd* buyurarak ol diyârın fethi matlûb-ı hümâyûnları oldığını şehzâdeye nâzikâne duyurdılar. Şehzâde-i şecâ‘at-âsâr peder-i mehâbet-medârlarının murâd-ı hümâyûnların fehm idüp şöyle buyurdılar ki “ Ol diyâr bu bende-i sadâkat-kârlarının mansıbına semtdir. Himmet-i şehriyâr-ı kâmgâr bu kullarına mu‘în ü meded-kâr olur ise inâyet-i cenâb-ı Kird-gâr ve du‘â-yı hayr-ı peder-i kerâmet-şi‘âr ile ümîd-vârım ki fethi dâhil-i taht-ı iktidâr ola.” **[30a]** Pâdişâh-ı dîndâr hazretleri dahi şehzâde-i mükerremlerin hezâr tahsîn ü âferîne sezâvâr buyurdukdan sonra helâlleşüp, pederlerinin dest-i şerîflerin takbîl ve vedâ‘ idüp, mansıblarına avdet ve vusûllerinde birkaç gün istirâhat buyurdukdan sonra ve seyr ü şikâr tarîkıyla Rûm’a karîb olan sevâhili geşt ü güzâra mübâşeret ve Rumili’ne geçmeye münâsib mahall fikriyle ol semtlere dikkat buyurdılar. Ve bu sırrı cümle ümerâdan ihfâ ve husûlini ancak cenâb-ı Rabbü’l-izzetden tazarru‘u iderler idi. Yevmen mine’l-eyyâm İdincik nâm kasabaya teşrîf ve temâşâlık nâmıyla ma‘rûf olan köşke çıkup, cümle a‘yân-ı memleket husûsan Ece Bey ve Gāzî Bey ve Evrenos Bey’i da‘vet ve cümlesini hâl ü hâtır ile tatyîb ü taltîf buyurdukdan sonra âdet-i kadîmeleri üzre feth-i bilâd husûsunda meşveret ve ol bâbda sohbete mübâşeret buyurdılar. Fethi matlûbları olan diyâr-ı Rumili, deniz aşırı bir mahall olup, bütünce Rumili diyârı içinde ehl-i İslâm’a mu‘în şahs-ı vâhid dahi olmadığından feth ü teshîri muhâl rütbesinde bir emr-i hatîr olmağla şehzâde hazretleri melûl ü hazîn ve mütefekkir ü gamm-gîn idiler. Huzzâr-ı meclis, şehzâde hazretlerinin melâletini müşâhede idicek içlerinden Ece Bey e cesâret idüp “İnâyetlü efendim beşere-i sa‘âdetinizde âsâr-ı melâl ve sûret-i infi‘âl müşâhiddir. Zamîr-i münîrinizde cây-gîr olan ne emr-i hatîr ise emr buyur. Bu kulları neye yarar ve efendisi uğurunda cân-ı şîrînini fedâ etmeyen bu meydân-ı sadâkatde ne

arar?” Şehzâde hazretleri bir âh-ı cân-gâh idüp buyurdılar ki “Bu deryâdan geçüp Rumili Vilâyeti’ne zafer ne vechile müyesserdir deyü tefekkür iderim ve râh-ı Hudâ’da cânını fedâ idüp, bir ubûra kābil mahalden deryâyı geçüp, bir dil getürür gāzî bulunmaz ise bu gamm ve gayret ile kendü kedümi helâk ider giderim ” buyurdukda; meydân-ı şecâ‘atin ser-efrâzı Gāzî Fâzıl ve Ece Bey Gāzî ilerü gelüp “Bizler Allâh yolunda şehzâdemiz uğurına cân-ı şîrînimizi fedâ ideriz ve mütevekkilen ala’llâh bir tarîkını bulup bu maslahat içün Rumili’ne giderüz” deyu sâ’ir guzât-ı müslimîn ile helâllaşup, şehzâde-i cüvân-baht hazretlerinin dest-i şerîfini telsîm ve cânlarını yed-i rızâu’llâha teslîm idüp gitdiler. Ve bunların bu cân-fedâlıklarından huzzâr-ı meclise bir rikkat gelüp, bükâ iderek selâmet-i hâllerine du‘â itdiler. Ol iki gāzî dahi Gürce’den geçüp, Çimni Kal‘asının mukābelesinde deryânın eni az olmağla **[30b]** ol mahalde bir küçük sal tedârük idüp:

Sâl-ı geştî vücûdunu bahr-ı tevekküle aç,

Bâdbân-ı himmeti yan gelde seyre bak.

mazmûnunca sala binüp, salların semt-i maksûda saldılar ve îrâdeleriyle bahr-i tevekküle daldılar. İnâyet-i cenâb-ı Hudâ-yı müte‘âl bunları az vakitde karşu tarafa îsâl eyleyüp, Rumili’ne çıkdılar. İttifâkan bâğ-istânda bir kâfir bulunup, anı ahz ve girü sallarına yetişüp, mezbûr kâfiri şehzâde huzûrına getürdüklerinde sa‘yları meşkûr ve şehzâde hazretleri dahi cenâb-ı Hakk’a şükr idüp mesrûr oldı. Ve ol esîr, mâl ve ihsân ile itmâ‘ ve teshîr olunup, Çimni Kal‘ası’na delâlet ve fethine kefâlet itdi. Şehzâde-i dilîr dahi bilâ-te’hîr ol mahalden mütevekkilen ala’llâh kalkup, derya kenârında olan ba‘zı kâfir vilâyetlerinden vâfir sığır urup derilerinden kayışlar çıkarup, ve bir mıkdâr ağaç tedârük ve ol kayışlar ile ağaçları birbirine bend iderek iki azîm sal tedârük itdiler ve içlerine âlât-ı ceng ü kıtâl ve esbâb-ı harb ü cidâl vaz‘ ve birine şehzâde ile hânedân-ı Osmânî emekdârlarından Aksunkur Ağa ve Karaoğlan-oğlı ve Kara Timurtaş ve Kara Hasan-oğlı ve Akçakoca-oğlı ve Balabancık-oğlı gibi kırk dilâver bir sala ve Hacı İlbeyi ve Ece Bey ve Gāzî Fâzıl ve Evrenos Bey dahi kırk kimesne ile bir sala binüp, mütevekkilen ala’llâh bir siyâh ve muzlim gice içre Rumili cânibine gitdiler. Çûn ki murâdu’llâh ol diyârı dahi nûr-ı İslâm ile münevver kılmak idi, bir dürlü bu tarza seksen âdem ile Rumili gibi bir mülk-i vâsi‘e hücûm itmek ve böyle muzlim gice içre sal istedikleri mahalli dutmak dâ’ire-i âkıldan hâric iken inâyet-i Perverd-gâr ile ol gice Rumili’ni güzâr itdiler ve ol esîr olan kâfir delâletiyle Çimni Kal‘ası’nın hisârına muttasıl süpründülik ki hisâra berâber çıkmış idi, ol süpründülikden kal‘anın burcuna çıkdılar. Çûn ki sefînesiz deryâyı geçmek muhâl ve cümle sefîneler küffâr elinde ve

Anadolu cânibinde sefîne olmadığından ol kal‘alar ahâlîsi fâriğü’l-bâl idi, bu def‘a gāfil bulunup, bî-vakt baskından perîşânlık hâsıl olup, bi’l-külliyye ahâlî -i kal‘a esîr oldılar. Lâkin şehzâde hazretlerinin hüsn-i tedbîrleri muktezâsınca katlden halâs buldılar. Belki in‘âm ü ihsân ile hâtırları tatyîb ve ehl-i İslâm hıdmetine tergīb olundılar ve ba‘zı gemicileri nice ihsân ve in‘âm ile taraflarına celb idüp ve gemileri içine mu‘temed dilâverler koyup, Anadolu’ya irsâl ve üç güne dek üç bin gāzî geçirdiler. Bu esnâda Bolayır ve Akça Limanı’nda kâfir sefîneleri **[31a]** oldığını şehzâde-i âzâde işitdikde ol kal‘ada olan küffârın atlarına binüp, ol sefîneleri ihrâka ve ılgar içün Ece Bey’i ta‘yîn buyurdılar ve bu feth olunan kal‘a ahâlîsinin delâletiyle ol mahalle karîb Ayaşlonya Kal‘asını fethe ihtimâm ve bir gice evvelki kal‘a gibi o dahi nasîb-i ehl-i İslâm oldukda iki kal‘anın askeri tâ’ifesini Karasi diyârına geçirüp, re‘âyâsını yerlü yerinde ibkā ve bu kal‘aların zabtı levâzımını tekmîl buyurdılar.

Feth-i Gelibolı ve Konur Hisâr

Gelibolı Hisârı “Kalupoli” dimekle meşhûr bir tekür tasarrufunda idi. Şehzâde hazretlerinin ol etrâfı hüsn-i tedbîr ile teshîr itdiğinden tekür-i mezbûr habîr oldukda asker cem‘ idüp, Şehzâde Süleymân Paşa üzerine azîmet itdiği mesmû‘ oldukda Süleymân Paşa dahi anların üzerine müsâra‘at idüp, Gelibolı kurbünde asker-i ebrâr leşker-i küffâra mukābele ve hayli mukātele itdikden sonra küffâr bozılup, Gelibolı Kal‘ası’na firâr itdikde Şehzâde Gāzî Süleymân Paşa hazretleri dahi Ece Bey ile Gāzî Fâzıl’ı kal‘a muhâsarasına ta‘yîn ve kendüleri gelüp, Bolayır’da mekîn oldılar. Ol iki gāzî dahi hem kal‘ayı muhâsara hem o etrâfda olan kasâbat ve kurâyı feth ü teshîr ve re‘âyâyı yine yerlü yeründe takrîr itdiler. Bu esnâda Konur Hisâr teküri olan Kılakovine nâm murdârın Rumili’ne güzâr olundığından berü asker-i İslâmı ızrârı husûsan bu esnâda Gelibolı muhâsarasına me’mûr olan guzât-ı müslimîni şeb-hûn ile gāret ve hayli hasârete cesâret itdiği şehzâdenin mesmû‘ı oldukda Kılakonya’nın şeb-hûn ârzûsuyla hisârından çıkdığını istihbâr içün birkaç câsûs irsâl ve kendüleri dahi asâkir ile akablarınca isti‘câl itmişler idi. İttifâkan ol mel‘ûn hisârdan çıkıcak asker-i İslâm’a kavuştukda askeri kılıçdan geçirülüp, kendü esîr ü der-zencîr olundı. Ehl-i hisâr ol murdârı bu hâle giriftâr göricek âmân ile kal‘ayı teslîme karâr virdiler ve şehzâde hazretleri dahi kal‘ayı zabt ve Kılakonya’yı salb ve ber-dâr eyledi. Ve ol gazâda ol kadar mâl-ı ganîmet peydâ olundı ki şehzâde hazretleri Rumili’ne geçecekleri esnâda bir Mevlevî dervişine mülâkāt ve mezîd-i i‘tikād ü iltifât itmiş idi. O dahi hazret-i Mevlânâ *kadesse sırruhü’l-azîz* teberrüki olmak üzre şehzâdeye bir Mevlevî külâhı bağışlamış idi. Bu def‘a teberrüken ol külâh ile mâl-ı ganâyimi sipâha taksîm ve ol hıdmeti

mübârek elleriyle tetmîm buyurdılar ve ol külâhı altun ile tezyîn ve mübârek başlarına giyüp ve sâ'ir vücûh-ı askere dahi külâh **[31b]** giydirdiler. Ve andan bi'z-zât Gelibolı fethine avdet ve muhâsarasına takviyyet virdiler. Ve Gelibolı teküri olan Kalupoli, Kilakonya keyfiyyetinden âgâh oldukda çûn ki mukaddem muhâsaradan dahi hâli tebâh idi. Nâ-çâr âmân taleb idüp, gemilere süvâr ve İstanbul'a doğrı gitdi. Yedi yüz altmış târîhinde Gelibolı ki Akdeniz'den cemî‘ düvel-i nasârânın İstanbul'a ma‘beri ve cemî‘ bilâd-ı şimâliyye gemilerinin reh-güzeridir, nasîb-i ehl-i İslâm ve muhâfazası bâbında îhtimâm olunup, Ece Bey ve Gāzî Fâzıl'a tevcîh ü ihsân ve ol etrâf fethiyle fermân olundı ve ol gāzîler dahi hüsn-i tedbîr ile ol etrâfı teshîr itdiler. Hâlâ "Eceovası" didikleri vilâyet Ece Bey'in fethi olmağın ol nâmla şöhret bulmuşdur. Ve ol iki gāzî ahir ömürlerine dek Gelibolı'da sâkin ve anda vefât itmişlerdir.

Feth-i Şehr-i İpsala ve Malgara Bilâ-ta‘b-ı Muhâsara

Şehzâde-i dilîr, Hacı İlbeyi Malkara Şehri'ni teshîre ta‘yîn, ol gāzî dahi ihtimâm-ı tâmm idüp, şehr-i mezbûrı makarr-ı ehl-i İslâm itdikde eyâleti kendüye ihsân ve ol etrâfı fethe fermân olundı. Malgara fethinden sonra himmet-i şehzâde-i cüvân-baht, İpsala fethine mün‘atıf ve ol etrâfda olan bilâd-ı küffârı almağa münsarıf olup, evvelâ İpsâla Şehri'ni ednâ teveccüh ile feth ü teshîr ve iktizâ iden zabt u rabt levâzımını tevfîr itdi. Bu iki şehr-i güzîn nasîb-i ehl-i dîn oldukdan sonra Tekürdağı'nda ba‘zı kal‘alara ikdâm ve avn-i Hakk ile ba‘zı mevâzi‘i makarr-ı ehl-i İslâm oldı. Ve birkaç kerre Çorlu ve Hayrabolı üzerine akın idüp, emvâl-i ganâyim ve esîr nasîb olup, sadâ-yı şecâ‘at-ı müslimîn ile ol diyâr leb-â-leb doldı ve gayz-i müşrikin kemâlîn buldı.

Meşveret-kerden-i Mülûk-ı Nasârâ Be-İstîsâl-i Şâhzâde Süleymân Paşa

Şehzâde-i nâmdâr diyâr-ı küffârda izhâr-ı şecâ‘at ile şöyle iştihâr buldu ki Efrenc ve Rus ve Eflak ve Bulgar ve Üngürüs mülûki ve Las Vilâyeti'nin hükkâmı şehzâdenin hüsn-i sülûkı ile memâliklerine mâlik olacakların idrâk idüp, şöyle meşveret ve İstanbul teküri ki cümlesinin serdârı makāmında idi ana dahi haber gönderüp, bu vechile ma‘iyyet itdiler ki "Memâlik-i mevrûsemız bu kadar zamân keyd-i düşmenden âmân üzre iken Âl-i Osmân zuhûr ve Anadolu‘da olan ebnâ-yı cinsimizi yerlerinden dûr itdikde Rumili'ne geçmek ne ihtimâl ve bize musallat olmak muhâldir deyu ol bî-çârelere imdâd ve Âl-i Osmân'ı ol diyârlardan ib‘âd itmedik ve bu husûsda ihtiyât ve ittifâk tarîkına gitmedik. Şimdi Anadolı'da istiklâl ve devleti kemâl buldukda o bizim **[32a]** geçmesi muhâl farz itdiğimiz Rumili diyârına tarîkını bulup geçdi ve biraz vakitdir ol diyâr-ı dil-ârâda dilediği gibi eküp biçdi. Bu cümle bizim müsâhelemizden iktizâ itdi. İhmâl ile nice kal‘alarımız elden gitti. Henüz Rumili'ne yeni geldiler. Öyle

iken nice ebnâ-yı cinsimizin cigerini deldiler. Âl-i Osmân aramızda ne gezer müsâhele olunur ise günden güne cesâretleri görüldükce kalbimize dahi ziyâde havf ü hazer güzer ider. Şimdi bile birisi on hristiyâna mu‘âdildir. Bu diyârda kuvvet bulurlar ise anlara mukābele nice kābildir? Hele bu bâbda maslahat cümlemiz ittifâk ve ma‘iyyet itmekdir. Ve yer götürmez asker cem‘ idüp, Osmânlı üzerine gitmekdir" deyu İstanbul teküri ile ittifâk ve ahd ü mîsâk itdiler. Ve altmış pâre sefîneye otuz bin müsellah ceng-âver asker ta‘biye idüp, otuz pâre gemi ile ol on beş binini Tuzla üzerinden Seydi Kavağı'na dökmek ve otuz pâre sefîne ile on beş binini boğaza irsâl ve Gelibolı ma‘berini sedd itmek üzere karâr virdiler.

İntikāl-i Şehzâde Süleymân Paşa ez-Dâr-ı Fenâ, be-Dâr-ı bekā

Şehzâde-i âzâde hazretleri dervîş-nihâd ve muhibb-i meşâyıh u zühhâd idiler. Husûsan Hazret-i Mevlanâ ve min külli'l-vücûh evliyenâ hazretlerinin hângâh-ı kerâmet-penâhlarına intisâb ve ol tarîkdan hayli hâl iktisâb itmişler idi. Bir gice rü'yâlarında cânib-i gaybdan kendülerinin vefât idecekleri ve asker-i İslâm-ın hâllerine bir mıkdâr perîşânlık zuhûr ideceği işâret olunmağın o sâ‘at bî-dâr olup, sabâha dek tevbe vü istiğfâr ve tedârük-i mübâşeret ve ale's-sabâh ma‘iyetlerinde mevcûd olan ümerâyı da‘vet ve cümleye hıtâb idüp, şöyle vasıyyet buyurdılar ki "devlet-i dünyâ rü'yâ gibi bî-bekā ve ni‘met-i cihânın âhiri fenâdır. Şol harekât-ı acîbe ki şimdiye dek bizlerden sudûr iden ve fütûhât-ı garîbe ki bu Rumili Seferi'nde zuhûr itmişdir. Cümlesi mahzâ inâyet-i Hudâ ve mu‘cize-i Resûl-i kibriyâdır. Yohsa âciz insân ne kâra kādir. Husûsan bizim gibi bir iki bin âdem bilâ-mu‘în az zamânda böyle deryâ-yı bî-pâyân olan diyâr-ı küffâra gelüp, iş görmek muhâl oldığı aklı olan âdem indinde zâhirdir. İ‘tikādı pâk olan a‘dâ-yı dînden firâr itmez ve âr u nâmûsı olan küffâra ardını dönüp tavşan gibi kaçup gitmez. Hakk yolunda cân virmek ne lezzetdir. Bu yolda başını fedâ itmeyen ehl-i gafletdir. Husûsan küffâr bu esnâda asker cem‘inde ittifâk ü ihtimâm ve üzerimize nefîr-i âmm itmişler ki [147] مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً bi-izni'llâh mâ‘lûm-ı ashâb-ı intibâhdır. Cümlenizden niyâz u vasıyyetim **[32b]** ve recâ vü nasîhatim oldur ki Hayât didikleri bir libâs-ı âriyetîdir. Anınla iftihâr olunmaz ve âr u diyânet bir şey'-i nefîsdir ki bir kerre zâyi‘ olsa bir dahi bulunmaz. Her şahsın nefesi ma‘dûd ve dünyânın fânî oldığı meşhûrdur. Ceng ile eceli olmayan ölmez. Ceng itmiyenler dahi dünyâda bâkī olmaz. Âkıl oldur ki her anda mevlâ hâzır ve hazret-i Azrâil pençeresinden nâzır bilür. Eger benim ömrim nihâyete irüp, ceng gününe yetişmez isem, ey ehl-i cihâd! Resûlullâh ve âl

[147] "… Allah'ın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır" Bakara suresi 249. Âyetten.

ü emcâd hürmetine cenâb-ı Rabbü’l-ibâda i‘timâd idüp, mukābele-i küffârda sâbit ü üstüvâr ve arsa-i cengde ber-karâr olasız. Bu kadarca memâlik-i İslâmiyye intizâm ve nûr-ı îmân bu havâlîde dâfi‘-i zulâm olmuş iken olmaya ki a‘dâ-i dînden firâr nâmûsunı ihtiyâr idesiz. Avn-i Bârî’den me’yûs olmak şeytân kârıdır ve benim vefâtım mûcib-i inkisâr olmaz. Zîrâ hakīkatde size serdâr hazret-i Seyyidü’l-ebrârdır ve bu âlemde ta‘yîn-i selâtînden murâd-ı Rabbü’l-âlemîn takviyyet-i dîn-i Muhammedî ve icrâ-yı şerî‘at-i Ahmedî’dir, *salla’llâhu aleyhi ve sellem.* İmdi, küffâr-ı hâksâr sizi tazyîka ibtidâr itdikde sâhibiniz cenâb-ı Rabbü’l-âlemîn ve mu‘îniniz Seyyidü’l-mürselîn rûhâniyyetine oldığını bilüp, cihâdı farz-ı ayn ve firârı kebâ’irden ta‘dâd idüp, ehl-i İslâm’a mahz-ı şeyyin bilesiz ve [148] اَلَمْ تَرَ كَيْفَ sûre-i şerîfesinin mazmûnını tefekkür kılasız. İnâyet-i Bârî yârî idicek ol gürûh-ı mahzûl [149] كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ olmak mukarrerdir. Fevz u nusret benim vücûdum ile hâsıl olur hâlet değildir. Hemân Hâdiyyü’s-sebîl cenâbına tevekkül ve Seyiddü’l-mürselîn rûhâniyyetine tevessül idüp, mukābele-i düşmânda tahammül idesiz” deyu ol şehzâde-i cüvân-baht (ma‘iyyetinde olan beylere nasîhat itdikde)[150] cümle ümerâya bir rikkat ve kulûba melâlet hâsıl olup, hazîn ü melûl cümle meskenlerine avd u küfûl itdiler. Şehzâde hazretleri gördükleri rü’yâ ve küffârın cem‘iyyetleri eleminden tab‘-ı şerîflerine ârız olan kederi def‘ içün âdet-i sultânî ve muktezâ-yı eyyâm-ı nev-cüvânî olan seyr ü şikâra rağbet ve atlarına binüp, şikâr-gâh[a] azîmet buyurdılar. Ve av mahalline vardıkda şâhîni mübârek ellerine aldılar ve ol mahalden bir münâsib sayda saldılar ve şâhîn ardınca süvâr oldukları atı sür‘at üzre sürerken bi-kazâi’llâhi te‘âlâ atın ayağı bir deliğe geçdi ve ol şâhîn-i evc-i ikbâl, üzerinden düşdükde ol anda rûh-ı şerîfleri cesed-i mübâreklerinden cüdâ olup, cennet-i a‘lâyı me’vâ itdi. *Rahmetu’llâhi aleyhi rahmeten vâsi‘aten*. Bu haber-i müvahhaş **[33a]** ümerâ-yı devletleri sem‘ine vâsıl oldukda her biri saçını sakalını yolarak ve ol nâmdâr hasretiyle dîvâne olarak geldiler gördiler ki ol şehzâde-i cüvân-baht ve sezâvâr-ı tâc ü taht üftâde-i hâk-i siyâh olmuş ve gül-i ömrleri solmuş. Nûr mübarek cemâlinden leme’ân idüp yatur. Gûyâ câme-i hâb-ı mağfiretde yatur. Bu hâlet manzûr-ı ümerâ-yı devlet oldukda bir tarafdan hasret-i velî-ni‘met ve bir tarafdan haşyet-i düşmân-ı dîn-ü devlet cümlesini vakf-ı hayret idüp, bir zamân yâ Allah! dimekden gayri nutka kudretleri kalmadı. Ba‘dehu her birinin âh u feryâdı ayyûka çıkarak ve enîn ü figānları kasr-ı eflâki yıkarak ol şehzâde-i gāzî ve gāzî-zâdeyi âgūş-ı hasrete çeküp Bolayır’a

---

[148] “Rabbin fil sahiplerine neler etti, “görmedin mi?” Fil suresi 1. Âyetten.
[149] “Böylece Allâh onları yenilip çiğnenmiş ekine çevirdi”. Fil suresi 5. Âyetten.
[150] Metinde bu bölüm der-kenârdır.

götürdiler ve teçhîz ü tekfîn ve hatemât u tasaddukāt husûsunı yerlü yerine yetürdiler. Ve Bolayır'da binâ buyurdukları mescide muttasıl mahalde defn itdiler. Ba'dehu ahvâl-i perîşânların meşveret itmeye gitdiler. Mahrusa-i Burusa Hisârı'nda, Helvâyî Mahallesi'nde olan mescid-i şerîf şehzâde-i mağfûr hazretlerinin âsâr-ı hayriyyelerinden bir ma'bed-i latîfdir. Vilâdetleri [yedi yüz onaltı][151] târîhinde olup, ammîleri Alâ'üddîn Paşa vezâretden isti'fâ ve Biga Kasabası'na gitdikde bunlar pederleri Orhan Gāzî hazretlerine vezîr-i a'zam olmuşlar idi. Âl-i Osmân vüzerâsının ikincisidir. Bu sûretde sinn-i şerîfleri kırk beşe müntehî olmuş olur.

Hücûm-ı Küffâr-ı Rumili Ber-asâkir-i İslâm ve Resîden-i Cünûd-ı Gaybiyye ez-Cânib-i Hudâ-yı Allâm

Asâkir-i ehl-i îmân, şehzâde-i cennet-mekân hazretlerinin vefâtına yas ve mâtem ve hüzün ü elem ile hayrân ve nâlân u perîşân iken bir haber zuhûr itdi ki altmış pâre kâfîr gemisi gelüp, otuzı boğazı kesmek içün Gelibolı üstüne gitdiler. Otuzı dahi Tuzla üzerine on beş bin asker döküp, Seydî Kavağı'na çıktılar ve asker-i İslâm üzerine teveccüh itdiler. Bu haber asker-i İslâm'a vâsıl olıcak bir kat dahi garîk-ı deryâ-yı hayret olup [152] اَمَّنْ يُجيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ âyet-i kerîmesinden mâ'adâ teselliyet-gâh bulamayup, mütevekkilen ala'llâh meydân-ı cenge azîmet itdiler. Egerçi küffâr askeri gāyet çok ve bunların re'îs ve serdârları olmadığından mâ'adâ bin beş yüzi Gelibolı ve sâ'ir feth olunan vilâyetlerde kalmağla ancak Bolayır'da bin beş yüz mıkdârı kalup mukāteleye bir dürlü kudretleri yok idi. Lâkin cenâb-ı Hakk'a tevekkül ve mu'cize-i Resûllu'llâh'a tevessül idüp, vardılar ve "Allâh Allah!" deyüp cenge girdiler ve merdâne hareket itdiler. Lâkin çe-fâ'ide bir müslime on kâfir hücûm ider idi. Bi'l-âhire avdet ve şehzâde-i cennet-mekânın kabr-i şerîfine gelüp, gözlerinden belâ bâranı gibi yaş akarak ol şehzâde-i nev-cüvân ve nâ-murâdın **[33b]** toprağına yüz sürüp, rûh-ı şerîfinden istimdâd ve dergâh-ı Hakk'a ve rûhâniyyet-i Resûlu'llâh'a düşmen-i dînden feryâd itdiler. Nâ-gâh bir haber irişdi ki " Küffârın nicesi ceng meydânında mürd olup, nicesi firâr itmişler. Ve bir asker musallat olup, dünyâyı gözlerine târ ve bu vüs'at-hâne-i cihânı ol a'dâ-yı dîne dar idüp, bakıyyetü's-süyûfı birbirini basarak gemilerine doğrı kaçup gitmişler. asâkir-i lsİâm dahi kendülere imdâdu'llâh zuhûr idüp يُمْدِدْكُمْ ربّكُمْ با لف نى الْملاءكت مسومين sırrı âşikâr ve dahi سي م ا لجمع ويولّدن اْ لّدير nüktesi bedîdâr oldığın fehm itdiler ve kılıçların çeküp, ceng mahalline gitdiler. Gördiler ki küffârın kimi hûn ve hâke

[151] Metinde "Yedi yüz onaltı" târîhi "Altı yüz on altı" olarak verilmiş

[152] "(Onlar mı hayırlı) yoksa darda kalana kendine yalvardığı zaman karşılık veren ve (başındaki) sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün hakimleri kılan mı?" Neml suresi: 62. Âyetten.

bulanup lâşe-i hınzîr gibi yatur ve kimi gürk-i bârân-dîde gibi âr u nâmûsı terk itmiş kaçup gider. Asker-i İslâm bu hâli gördükde cenâb-ı Hâlık'a şükr ü hamd idüp, ol mahalde buldukları küffârı kırdılar ve firâr idenlerin ardına düşüp irdiler. Ve cümlesi şöyle tu'me-i şemşîr oldı ki gemide bulunanlardan gayri bir cân halâs bulmadı. Ve guzât-ı müslimîn ol kadar mâl-ı ganâyim aldılar ki bu vakte dek bir seferde bu ganîmet nasîb olmadı. İttifâkan userâdan bir esîre hıtâb idüp " Sizin kuvvetiniz ve bize gālibiyyetiniz ma'lûmunuz iken bu hezîmetinize sebeb ne oldı?" deyu su'âl itdiklerinde "Ya siz bize itdiğiz desîseyi bilmez misiz? İbtidâ bizi derya kenârından ayırmak içün kaçamak gösterdiniz. Sonra o sakladığınız nice bin asker boz atlara binmiş ve önlerinde bir nev-cüvân ki elinde kılıcının leme'ânından gözler hîrelenür ve kendü mehâbetinden gönüller t[î]relenür. Bizi harâb ve hâlimizi vakf-ı aztırâb itdi" didikde su'âl ittiler ki "O nev-cüvân ne hey'etde idi?" Esîr dahi takrîr itdikde haber virdiği evsâf aynı şehzâde Süleymân Paşa'nın evsâfına mülâyim zuhûr itmeğin o asker *min-kıbeli'r-Rahmân* cünûd-ı gaybiyye oldığını iz'ân itdiler. Ve melâ'ike-i izâm beşer sûretine girüp, şehzâde-i merhûmun inda'llâh makbûliyyetinden re'îs olan melek şehzâdenin sûretine temessül itdiğinden ol nev-cüvân-ı nâ-murâdın hâline vâkıf olup, teşekküren mezâr-ı şerîfinde nice kurbânlar zebh idüp, tasaddukāt ve hatemât ile rûh-ı şerîfine kemâl-i ta'zîm ü tekrîm itdiler. Çûn ki Gelibolı muhâfazasına me'mûr olan Ece Bey ve Gāzî Fâzıl şehzâdenin vefâtından gāfil idiler, üzerlerine otuz pâre gemi ile on beş bin küffâr geldiğinden şehzâdeye feryâd-nâmeler yazup, irsâl itmiş idiler. Bu esnâda gönderdikleri âdemler bu tarafda Bolayır'da asker-i İslâm'a gelüp, şehzâdenin keyfiyyetini ve asker-i İslâm'ın **[34a]** dehşetinden sonra mü'eyyed ü mansûr ve küffârın makhûr oldukların gördüklerinde Evrenos Bey gibi rü'esâ-yı asker ile buluşup, anlar dahi keyfiyyetlerini ale't-tafsîl yazup ve birkaç esîr gönderdiler. Bu âdemler dahi tahrîrâtı ve esîrleri Ece Bey ve Gāzî Fâzıl huzûrına getürüp keyfiyyet-i hâl mîrimîrân-ı mezbûrânın ma'lûmları oldukda egerçi cigerleri hûn ve hâlleri diger-gûn oldı ammâ ne çâre yârelerini düşmen-i dîne izhâr münâsib olmamağla ketm-i esrâr idüp, gelen esîrleri muhâsaraya meşgūl olan küffâra irsâl itdiler. Anlar dahi ebnâ-yı cinslerinden Bolayır üzerine giden küffârın hâllerini işitdikde karâra mecâlleri kalmayup, bir gice firâr ve vilâyetlerine dek ardlarına bakmağa dahi havflarından cesâret idemeyüp gitdiler. Ve elhamdülillâhi'l-Melikü'l-müte'âl hulûs u diyânetleri asker-i İslâm'ı selâmete yetişdirüp, muzaffer itdi. Bu mahall ibret alacak mahalldir. Bu dînin sahibi Hazret-i Allâh olup, bu ümmet-i [muvahhidîn][153]

[153] Metinde " موحدين" kelimesi "مرحوم" şeklinde yazılmıştır.

umûrını fakat i‘lâ-i kelimetu’llâh içün görüp, Hakk te‘âlâya i‘timâd ve rûhâniyyet-i Muhammedü’l-Mustafâ *sallallâhu aleyhi ve selleme* istinâd itdikde cenâb-ı Kibriyâ böyle etrâf ü eknâfı küffâr diyârıyla ihâta olunup, deryâ dahi firâr mahallini kesüp, bir dürlü necât ihtimâli yoğ-iken bin beş yüz mıkdâr askere on beş bin küffâr ile döğüşüp ve bozulmuş iken melâ’ike-i izâm gönderüp, nusret virir. Ve dîn uğurunda cânını fedâ eyleyen şühedâ inda’llâhu te‘âlâ şöyle mahbûb ve makbûldür ki vefâtından sonra dahi meleklerini anın kıyâfetiyle temessül itdürüp, düşmeni yine anın yüzünden bozdırır. Ammâ bu inâyet zuhûrına isti‘dâd gerek ve bu isti‘dâd mülûka göre adâlet ve Hakk te‘âlâya aczini bilüp, kemâl-i tazarru‘dur ve sebeb-i zâhirîsi dahi İbn-i Haldûn’un didiği gibi “ümerâsını devletinden hisse-yâb-ı ni‘met itmeğe te‘âvün ü tenâsura isti‘dâd kesb itmekdir”.

İstimâ‘-kerden-i pâdişâh-ı İslâm Vefât-ı Şehzâde-i Kudsî-hırâm

Rumili diyârında olan asker-i İslâm, ser-güzeştlerin velî-ni‘metleri pâdişâh-ı enâm hazretlerine arz u i‘lâm idüp, kendülere bir serdâr ta‘yîni recâsı lâzıme-i hâllerinden olmağla bu bâbda meşveret idüp, hem vefât-ı şehzâdeyi derc ü beyân ve hem haklarında melâ’ike-i izâm ile imdâd-ı cenâb-ı Melik-i müste‘ân zuhûr itdiğini ta‘biye iderek semm ü tiryâkdan mürekkeb bir arz-ı hâl tahrîr ve serîr-i şevket-masîr-i hazret-i şehriyârîye menzil ile irsâl ü tesyîr itmişler idi. Bu haber vâsıl-ı sem‘-i hümâyûn olıcak egerçi feth-i Rûm ol şehriyâr-ı merâhim-mevsûmı pür-ibtihâc itdi. Lâkin şehzâde husûsı manzûr-ı devletleri oldukda akl dâ’iresinden çıkdılar. Sinn-i şerîfleri sekseni mütecâviz olmağla zamân-ı **[34b]** pîrinde öyle bir vücûd-ı nâ-yâb şehzâde-i dilîrin ölmesiyle mübârek gözlerinden cereyân iden eşk-i hasret humreti la‘l-i nâba müşâbehet kesb itdi ve her târ-ı lihye-i beyzâları katarât-ı dümû‘-ı hamrâ ile sübhâ-i mercâna mümâsil ve hey’et-i müjgânları tekātur iden eşk-i germ ve girye-i hûnîn ile şâh-ı gamma mu‘âdil oldı. Gicelerde tâ be-seher sadâ-yı “innâ li’llâh ” ve nidâ-yı “yâ Allâh!” ile zulâm-ı leylî beyâz-ı subha tebdîl ve gündüzlerde enîn ü âh ve feryâd-ı cân-gâh ile beyâz-ı nehârı siyâha tahvîl iderler idi. Ve bu hüzn-i melâl ol pâdişâh-ı deryâ-nevâlin mizâc-ı şerîfine te’sîr ve pîrlik zamânında ekl ü şürbden ve hâb u râhatdan berî olmağla vücûd-ı hümâyûnlarına illet târî olup, esîr-i firâş oldılar. Lâkin [154]“ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ ” mazmûnı ol pâdişâh-ı sa‘îdin nakş-ı zamîr-i kerâmet-tahmîrleri olmağla, “saltanat-ı dünyânın âhiri fenâ, ömr-i insân ve ikbâl-i cihân bî-bakā olup husûsan sekseni tecâvüz eyleyen âdem kendüyi melek’ül-mevt ile hem-dem bilmek gerek. Egerçi murâdımız

---

[154]Metinde “يعفل ا للهُ ما يشإ ء و يحكم ما يريد”şeklinde yazılan
“…Allah-ü Te’âla dilediğini bağışlar, affeder dilediğine ise azâb eder, işlediği kötülükerden yanlılıklardan dolayı onları cezalandırır…” Âli imrân suresi: 129. Âyetten.

terfîh-i ibâd ve tevsî‘-i bilâddır. Lâkin ol vaktimiz de geçdi. Sinnimiz bu keyfiyyet ve vücûdımız bu hâletde, ahlâfımız bu maslahatı rü’yet-i imkânda iken gā’ile-i saltanat ile ömri imrâr itmek ne gafletdir” deyu egerçi terk-i saltanat ve ihtiyâr-ı kûşe-i gurbet idüp, bakıyye-i ömr-i azîzlerin ibâdet ve tâ‘ate sarf itmeğe niyyet buyurmuşlar idi. Lâkin umûr-ı saltanatı tahmîl şehzâde-i mükerremleri Sultân Murâd Gāzî hazretlerine münhâsır olup Rumili’nde olan ehl-i îmân öyle mahûf mahalde bî-ser ü sâmân kalmak dahi bir dürlü münâsib olmamağla şimdilik Rumili umûrı bir râbıta bulunca Şehzâde Sultân Murâd, Rumili’ne serdâr ta‘yîn olunup, kendüleri âriyeti gibi Sultân Murâd Rumili’nden avdet idinceye dek taht-ı saltanatda mekîn olmak mülâhazasıyla şehzâde hazretlerini mansıbından da‘vet ve bu husûsları tefhîm içün birkaç gün yanlarında ikāmet buyurtdılar.

İntikāl-i Sultân Orhan Han Ez-Dâr-ı Cihân be-Kâşâne-i Cinân

Çûn ki şehinşâh-ı kâmgâr şehzâde-i mekârim-âsârlarını Rumili’ne serdâr ta‘yîn itmek içün huzûr-ı hümâyûnalarına ihzâr buyurmuşlar idi, lâkin Şehzâde Süleymân Paşa’nın vefâtıyla غمعم وا لا م ا لف قامتلرينى لام , kendülerde alâmât-ı mevt müşâhede buyurduklarından Sultân Murâd hazretlerini Rumili’ne koyuvirmediler. Ve günden güne kuvvetleri za‘af ve za‘afları kuvvet buldığını görüp, Sultân Murâd’ı huzûr-ı sa‘âdetlerine da‘vet ve vasıyyete mübâşeret buyurup şöyle hitâp buyurdılar ki;

İllâ ey meyve-i bâğ-ı murâdım,
Şeh-i âlî-haseb Sultân Murâd’ım.

Vassıyet eylerem, gûş eyle anı,
Benim-çün eyleme âh u figānı. **[35a]**

Zuhûr-ı dîni dâim nasb-ı ayn it.
Vücûdun hıl‘âtin cûd ile zeyn it.

Re‘âyâ hıfzına sa‘y it hemîşe,
Şerî‘at etbâ‘ın eyle pîşe.

Resûlu’llâh şer‘în pîşvâ kıl.
Mu‘în-i dîn olup, nasb-ı livâ kıl.
Çü istiklâl buldun saltanatda,
Adâlet eyle dâ’im memleketde,

Cihâd emrinde sarf-ı ictihâd it.
Cihânda nâmını Gāzî Murâd it.

Bu fânî mülke mağrûr olma zinhâr,
Tarîk-ı şer‘den dûr olma zinhâr,

Fenâdır âkıbet dünyânın emri,
Ölür herkes ne-denlü olsa ömri.

İrişdi çün bana emr-i İlâhî,
Sen ol mesned-nişîn-i taht-ı şâhî.

Kerem eyle bana celb-i du‘â kıl,
Murâdım budur ey ferzend-i âkıl.

Nizâm-ı âleme dâ'im medâr ol,
Serîr-i saltanatda pâyidâr ol.

Bu üslûb üzre nasîhat ve vasıyyetlerini tamâm ve kelime-i mübâreke-i *Lâ ilâhe illa'llâh Muhammedü'r-Resûlullâh* ile âhir kelâmların miskiyyü'l-hitâm buyurdılar. Şehzâde hazretleri melûl u hazîn ve erkân-ı devlet ise pür âh u enîn olup, vücûd-ı pür-nûr-ı hazret-i Orhan'ı kemâl-i ta‘zîm ü tekrîm ile gasl ve tekfîn ve nice hayrât u hasenât ve tasaddukāt u hatemât birle yedi yüz altmış bir târîhinde Şehzâde Süleymân Paşa vefâtından iki ay sonra Burusa'da hisâr dâhilinde Manastır nâmıyla şehîr olup, kendi kılıçları ile feth buyurdukları kubbe-i mu‘allâ altında defn oldılar. روّح اْ لله روحه و زاد ف ا على اجنان فتوحه روّح اْ لله روحه بكرم mısrâ‘ı târîh-i vefâtlarıdır. Târîh-i velâdetleri altı yüz seksen târîhi idi ki Ertuğrul Gāzî dâhi ol sene dâr-ı âhirete irtihâl itmiş idi. Ve târîh-i cülûsları yedi yüz yirmi altıdır ki Burusa dahi ol sene feth olunmuş idi. Bu sûretde sinn-i şerîfleri seksen bir ve müddet-i saltanatları otuz beş sene olur. **Şâhzâde-gân-ı Sultân Orhan Han:** Sultân Murâd Han: Vilâdet 727. Süleymân Paşa: Vilâdet 716. Sultân Kasım: Hâl-i sıgārında vefât. **Vüzerâ ve ümerâ**: Tace'ddîn-i Kürdî. Şâhin Lala. **Ulemâ:** Dâvûd-ı Kayserî, Molla Kara Ali, Molla Şemseddîn'i Fenâri, Molla Muhsîn-i Kayserî. **Meşâyıh-ı Ahd-i Orhanî:** Geyikli Baba, Şeyh Evran, Şeyh Abdâl Mûsâ, Şeyh Abdâl

Murâd, Karaca Ahmed. Bunlar Burusa fethinde Orhan Han yanında mevcûd idiler. **[35b]**

Fütûhât-ı Şettâ Der-ahd-i Orhan-ı Mehâbet-i Kübrâ

Koyun Hisârı, İznikmid, İznik, Göynük, Yenice Taraklı, Mudurnı, Balıkesrî, Karasi Sancağı, Ulubat, Kirmastı, Mihaliç, Gemlik, İdincik, Manyas, Edremit, Kızılca Tuzla, Pınar Hisâr, Ayazmend, Çimni, Ayaşlonya, Konur Hisâr, Ece Ovası, Dögür, Gelibolı, Kal'a-i Ferecik, Hayrabolı, İpsala, ba'zı memâlik-i Tekürdağı.

Cülûs-ı Sultân Murâd Han eş-Şehîr be-Gāzî Hudâvendigâr ve Evsâf-ı an-Şehriyâr-ı Sipihr-iktidâr

Pâdişâh-ı melik-i hakīkī ve mecâzî Sultân Orhan Han Gāzî hazretlerinin mürg-i rûh-ı pür-fütûhları cânib-i ravza-i cinâna pervâz ve ol Sultânü'l-guzât ve'l-mücâhidîn lezâ'iz-i huld-ı berîn ile tenâ'uma âgāz itdikde halef-i şerîf ve mahdûm-ı nazîfleri şehriyâr-ı merahim-mu'tâd Sultân Murâd Han, ber-kānûn-ı kadîm-i pâdişâhî taht-ı hılâfet-penâhî üzre yedi yüz altmış bir târîhinde cülûs ve a'yân-ı devlet ve erkân-ı saltanat cümlesi gelüp, icrâ-yı merâsim-i bey'at ve dâmen-bûs itdiler ve kulûb-ı enâm vefât-ı Orhan Han **[36a]** ile pür-âlâm olmuş iken cülûs-ı Sultân Murâd ile herkesin gonca-i murâdları küşâd oldı. Zîrâ zıll-ı cenâb-ı Perverdgâr olan Gāzî Hudâvendigâr hazretlerinin sît-i mehâbet ve sadâ-yı şecâ'at ve siyâsetleri diyâr-ı küffâr ve sem'-i sıgār u kibâra velvele-endâz-ı iştihâr olmuş idi. Ve âvâze-i mezîd-i celâdet ü kudret ve fünûn-ı ceng ü harbte olan mahâretleriyle ol havâlî lebâ-leb dolmuş idi. Bu vakār u heybet ve şükûh u haşmet ile yine makām-ı merhamet ü şefakatte darb-ı mesel ve kelâm-ı şerîfleri اصل من العسل idi. Meşreb-i şerîfleri maslahat-ı ibâddan kendülere kelâl geldikçe sâ'ir pâdişâhların nağme vü sâz ve mutrıb u muz-hık ve lehv ü la'b ile tenşît-i hâtır itdiklerine bedel bunlar ulemâ-i sâlife ve meşâyıh-ı sâbıkanın kelâm u nesâyıhlarını tezkîr ve zühhâdın ve keyfiyyet-i sülûk ve mesâ'il-i şer'îyyenin hall ü tahkīkına müte'allık sohbetleri tevfîr ile kesb-i neşât ve sürûr-ı inbisât iderler idi. Tabî'atları menhâya mâ'il olup, mâlâ-ya'ni sohbet husûsan gıybet ü mezemmet sıfatlarından gāyet mücânebet iderler idi. Hattâ ol makū[le]leri hıdmetlerinden dahi ib'âd mu'tâdları idi.

Vilâdet-i Şâhzâde-i Sa'îd Sultân Bâyezîd

Yedi yüz altmış bir târîhinde Sultân Murâd Han taht-ı hümâyûna cülûsları esnâsında sülâle-i selîle-i mübârekelerinden bir nahl-i necîb-i zîşân ziver-i kâhvâre-i cihân olup, ismi "Bâyezîd" ile tesmiyye buyuruldılar. Mürûr-ı eyyâm ile arsa-i heycâ ve ma'reke-i vegāda sür'at-i hareketlerinden kinâye olunup, "Yıldırım Bâyezîd Han" deyu kesb-i şöhret ü şân buyurmuşlardır.

Feth-i Kal‘a-i Engüriye ve Etrâfân ez-Dest-i Mülûk-ı Karam[an]iyân

Çûn ki pâdişâh-ı kâmgâr Sultân Murâd Han eş-şehîr be Gāzî Hudâvendigâr hazretleri, taht-ı hümâyûna cülûs buyurup, ri‘âyet-i ra‘iyyet ve himâyet-i erbâb-ı şerî‘at ve tanzîm ve tesviye-i umûr-ı memleket husûslarında kemâl-i dikkat buyurdılar. Bundan sonra Rumili’nde bî-ser ü sâmân asker-i İslâm serdâr ve medet-kârsız öyle hatarnâk mahalde âh u zâr itmek lâyık u sezâvar olmamağla hem o havâlîde fütûhât ile iştigāl ve hem ol askerin iktizâ iden takviyyet ü imdâdlarını ikmâl niyyetiyle Rumili diyârına azîmet ve karşu geçmeye niyyet u azîmet buyurdılar. Devlet-i Selçukiyye münkarız oldukdan sonra herkes bulundığı diyârı zabt itmekle Devlet-i Selçukiyye tavâ’if-i mülûk elinde kalmış idi. Âl-i Osmân’nın gün be-gün tezâyüd-i ferr ü şevket ve kudret ü haşmetlerini gördükçe kendülerini hased helâk ider idi. Lâkin mukāvemete kudretleri olmadığını dahi bilüp, sû-i kasdlarını izhâr itseler şâyed ki bir netîce viremeyüp, mâ-sadak-ı mâları زحب الحمار لطلب اقرنين **[36b]** **فعاد مصلوم الاذنين** ilsim pulo, ellerindeki vilâyetler dahi gitmeye mülâhazasıyla bir vakt-i fursata intizâr ile cigerlerinden kan gider idi. Bu def‘a Sultân Gāzî Hudâvendigâr, Rumili cânibine güzâr buyurdukları mesmû‘ları oldukda içlerinden Karaman mülûkı ol etrâfda olan tavâ’if-i mülûkı tahrîk ve semtlerine karîb olan küffâr tekürlerini dahi kendü bu husûsda tâbi‘ itmekle münâfıkīn ve müşrikîn el birliğiyle memâlik-i Âl-i Osmân hudûdına hücûm itdiler. Ve şöyle meşveret itdiler ki sâhibi ric‘ât idince cemî‘ Âl-i Osmân tasarrufunda olan vilâyetleri nehb ü gāret idüp, öyle harâb eyleyeler ki bir dahi mümkin-i imâret olmaya. Pes imdi bu haberi memâlik-i mahrûse muhâfazasına me’mûr olan ümerâ rikâb-ı hazret-i şehriyârîye arz-ı hâl itdiklerinde fi’l-hâl pâdişâh-ı şecâ‘at-âsâr hazretleri ulemâ-yı devlet ve erkân-ı saltanatlarını da‘vet ve tertîb-i meclis-i meşveret buyurup, cümlesine şöyle hıtâb-ı müstetâb buyurdılar ki cenâb-ı Hudâ-yı Kerîm âyet-i şerîfe-i:[155] “ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ”ile bu ümmete tefhîm buyurdılar ki bu iki fırkaya dahi kılıç çekmek meşrû‘ imiş. Lâkin bu abd-i Hudâ-yı Cevâd âciz ü fürû-mânde Murâd küffâr mukaddem zikr olunmağla ol fırkayı takdîm ve bu semte levâzım-ı cengi tertîb ü tetmîm itmişidim. Lâkin hâlâ mülûk-ı Karaman nice gürûh ile ittifâk ve ahd ü mîsâk idüp, memâlik-i mahrûsemiz gāretine azîmet ve erâmil ü eytâm ve sâ’ir ehl-i İslâm’ı ızrâra niyyet itmiş ve sınurda olan kurâya hasârete cesâret ve gün be-gün Burusa ve İznik gibi bilâd-ı mu‘azzamamıza dahi irsâl-i mazarrat kasd idüp gelür imiş ve henüz bilâd-ı

[155] Tevbe suresi 73. Âyet (Resmî: 9/iniş:113/Alfabetik:104): “…Kâfîr ve münâfıklarla cihâd et, İslâmiyyet’in üstünlüğünü onlara göster. İslâmiyyet’in büyüklüğünü onlara anlat ve kabûl ettir. Nasıl icâb ediyorsa İslâmiyyet’i bildirmen konusunda ne yapman gerekiyorsa, îcâbında savaş medyalarında olur, icâbında fikrî tartışmalarla olur, İslâmiyyet’in satvetini, gücünü kuvvetini onlar bildir, anlat…”.

mu'azzamamıza bir ihânet itmeden zulmüni def'e mübâşeret olunmaz ise hâl-i re'âyâ vü berâyâ müşkil olur. Bunda küffâr ile mukātele idelim mi? Yohsa ol fitneyi def' içün Anadolı cânibine gidelim mi? Bu bâbda emr-i ulemâ ve re'y-i ukalâ nedir?" deyu erbâb-ı şerî'atdan istiftâ ve erkân-ı (devletden istinbâ)[156] buyurduklarında cümlesi bu tarafda muhârebe-i küffârdan mukaddem ol fitnei def' ehemmdir deyicek yedlerine bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe alup, bark-ı hâtif gibi Anadolı cânibine geçüp, memâlik-i Osmâniyye üzre sû'-i kasd iden asâkir-i Karamanîyân üzerine ılgar itdikde Gāzî Hudâvendigâr gibi nâmdâr önünde ol asker-i bî-şümârın pâyidâr olmayacağı âşikâr olmağla ednâ teveccüh ile târ û mâr olup, Engüriye Hisârı'nı muhâsara itdiler. Ol Engüriye "ahîler" dimekle meşhûr kimesneler tasarrufunda idi. Âmân ile kal'ayı teslîm idüp, ağır hediyyeler ile **[37a]** gelüp, rikâb-ı hümâyûna yüz sürdiler. Cürmleri afv olunup, huddâm-ı kirâm zümresine dâhil oldılar ve ol hisârı muhâfaza içün muhâfız ta'yîn ve Engüriye gibi sof ve muhayyer ve nice emti'â-i nefîse çıkar ve envâ'-ı mahsûlâtı câmi' bir şehr yedi yüz altmış iki târîhinde dâhil-i tasarruf-ı pâdişâh oldı. Ba'dehu taht-gâhları olan Burusa şehrine avdet ve ol kış ol şehr-i dil-ârâda ikāmet buyurdılar.

Vaz'-ı Mîrimîrân ve Kādî-asker der-Ahd-i Hudâvendigâr-ı Şecâ'at-güster

Pâdişâh-ı âlem-penâh zamân-ı hümâyûnuna gelince cedd-i a'zamları Osmân Gāzî, peder-i ekremleri Orhan Gāzî hazretlerini ve peder-i efhamları Orhan Gāzî, birâder-i muhteremleri Süleymân Paşa-yı Gāzî hazretlerini beylerbeyilik mansıbıyla ikrâm ve ol dilâverleri serdâr-ı asker-i İslâm idüp, beylerbeyilik mansıbı evlâd-ı hümâyûnlarından gayre virilmemiş idi. Lâkin şehriyâr-ı kâmgâr Gāzî Hudâvendigâr hazretlerinin şehzâde[si] henüz sabî olmağla, mîrimîrân nasbından fâriğ olmak dahi münâsib olmamağla pederleri emekdârlarından nice hıdemât-ı pesendîde izhâr ile manzûr-ı hümâyûnları olan Lala Şâhin Bey'e beylerbeyilik ihsân idüp, Rumili'ne asker geçürmek içün o kenârlarda gemiler binâsına ta'yîn buyurdılar. Ve ol vakte dek seferlerde müstakill kādî olmayup, seferlerde kādî iktizâ itdikde pây-ı tâht kādîsı yerine nâib bırakup giderler idi. Bu def'a kesret-i asker ve vefret-i şevket ü fer muktezâsınca müstâkil kādî-asker nasbı iktizâ itmekle cedd-i emcedleri Osmân Gāzî zamânından beru hânedân-ı Osmâniyye emekdârlarından olup Bilecik ve İznik ve ol esnâda Burusa kādîsı bulunan Çandarlu Kara Halîl Efendi, âlim ü kâmil ve müdebbir ü fâzıl zât-ı âlî-kadr olmağla kādî-asker nasb u ta'yîn buyuruldı. Yedi yüz altmış üçde beylerbeyi ve kādî-

---

[156] Parantez içerisindeki bölüm derkenârdır.

asker nasbından sonra Rumili’ne geçmek tedârükine mübâşeret ve müddet-i kalîle zarfında bi’z-zât Rumili’ne geçdiler.

Ubûr-kerden-i Pâdişâhî be-Cânib-i Rumili ve Feth-i Kal‘a-i Benetor

Şehriyâr-ı kâmgâr *eyyedehu’llâhu bi’n-nasr ve’l-iktidâr* hazretleri kemâl-i şevket ü vakār ile yedi yüz altmış üç târîhinde Rumili diyârına güzâr buyurup, evvelâ birâderleri Süleymân Paşa-yı Gāzî’nin mezâr-ı şerîflerini ziyâret ve rûhâniyyetlerinden imdâd dileyüp nice evkāf ta‘yîn ve nice hayrât u hasenât itdikden sonra mütevekkilen ala’llâh azm-i cihâd itdiler ve Benetor nâmıyla iştihâr bulan hisârı muhâsara itmeye gitdiler. Yevmen mine’l-eyyâm mukābele-i hisâra nasb-ı hıyâm itdiklerinde tekür-i makhûrı asker-i İslâm’da olan kemâl-i şevket ü iktidârı görüp**, [37b]** havf u haşyet kendüyi gark-ı bahr-ı hayret itmekle âmân ile hisârı teslîm eyledi.

Feth-i Kal‘a-i Çorlu ve Misilli ve Burgaz bi-Himmet-i Şehriyâr-ı Şecâ‘at-Perdâz

Benetor Hisârı’nı fetihden sonra Çorlu fethine azîmet ve bir gün evvel şehr-i güzîni dahi muhâsaraya mübâşeret buyuruldı. Lâkin teküri olan murdâr tîğ-i âteş-bâr-ı Gāzî Hudâvendigâr ne elmas-pâre-i cevher-dârdır henüz bilmemiş mülûk-ı Osmânîyân ne dilîr-i şîr-efkendir henüz ol rûbâh-ı sürâh-dalâlin kara kalbine eser kılmamış bir pelîd-i harvâr idi**.** Taraf-ı şehriyâr-ı vakūrdan kabûl-i cizye ve itâ‘at teklîf olunup, mu‘âmele-i latîfe ile celb-i kalbine rağbet olundukca ol har-ı lâ-yefham kendüyi bir âdem sanup, bî-edebâne hareketi izdiyâd bulmağa başladı. Pâdişâh-ı nev-câh *eyyedehu’llâhu te‘âlâ ve kuvvâhu* dahi emr-i muhâsara sıkıca tutulmağa fermân buyurdılar. Asâkir-i nusret-me’âsir dahi ber-muktezâ-yı fermân emr-i i‘mâl-i edevât-ı tîr ü şemşîrde ihtimâm üzre iken bir gāzî-i dilîr bir ok küşâd itdikde tekür-i kördilin tâ gözinin bebegine[157] isâbet ve derhâl ol bed-bahtı kör itdi. Bu haber ordu-yı hümâyûnda şüyû‘ buldukda pâdişâh-ı âlem-penâh yağma buyurdı. Sipâh dahi ankebûd-vâr bârû-yı hisâra çıkup, feth-i kal‘a müyesser oldı ve cemî‘ mâl u menâl ve evlâd u iyâllerin yağma itdiler. Ve bu esnâda tekür-i köri dahi lafzen ve ma‘nen gözinden kanlar akarak huzûr-ı hümâyûna getürdüklerinde pâdişâh-ı âlem-penâh dahi başını kesüp, mülûk-ı küffâra ibret olmağ içün hediyye gönderdiler. Ve Çorlu Kal‘ası’nı hâkile yeksân itdikden sonra Misilli Kal‘ası fethine tevcîh-i inân buyuruldı. Teküri mukāvemete adem-i kudretini idrâk idüp, itâ‘at ve kabûl-i akd-i zimmet itmekle mazhar-ı afv u inâyet oldı. Ve andan Burgaz Hisârı’na varılup, kâfiri firâr itmekle bi’l-külliyye hedm ü tahrîb olundı.

Feth-i Dimetoka ve Sâ’ir Fütûhât, Bi-Himmet-i Hâcı İlbeyi Ve Gāzî Evrenos

[157] Metinde “ ببكنه “kelimesi "بيكنه" ednilkeş yazılmış.

Hâcı İlbeyi ve Evrenos Bey ki Rumili'ne Şehzâde Süleymân Paşa ile geçüp, nice seferlerde bu iki dilâverin cünbiş-i şecî'âne ve etvâr-ı gayûrâneleri rütbe-i kemâlde olmağın merhûm Süleymân Paşa, bunları sâ'ir ümerâdan mümtâz ve mazhar-ı ikrâm ü i'zâz buyurup, Malgara cânibinden dağ eteginde olan kal'aların zabtını ve ol havâlîye semt olan diyâr-ı küffâr fethini Hâcı İlbeyi'ye ihâle ve İpsala cânibinden deryâ kenârında olan hisârlar muhâfazâtını ve ol semte karîb olan kal'alar fethini Evrenos Bey'e havâle itmiş idi. Ol iki serdâr-ı nâmdârın sadâ-yı şecâ'at ü iktidârları mülûk-i küffâr beyninde şöyle velvele-endâz-ı iştihâr olmuş idi ki Süleymân Paşa vefâtından sonra iki ay **[38a]** mürûrunda pâdişâh-ı cihân Orhan Han dahi dâr-ı âhirete rıhlet idüp, Gāzî Hudâvendigâr dahi Anadolı'da def'-i fitne ile meşgūl olmağın Rumili'nde olan asâkir-i İslâm serdâr ve hâkimsiz bir seneden mütecâviz kanareye konmuş koyun gibi hayrân u perîşân olmuş iken bu iki dilîrin mehâbet ü şecâ'at[leri] kulûb-ı küffârda şöyle te'sîr itmiş ki bunların kemâl-i celâdetinden havf idüp, a'dâ-yı dîn ü devlet böyle vakt-i fursatda baş ve buğsuz olan asker-i İslâm'a hasârete cesâret idemediler. Bu iki şîr-i düşman-gîr ise bir karâra diyâr-ı küffârı harâb idüp, serdâr ve hâkimsizlik hâtırlarına gelmez, Süleymân Paşa'nın vasıyyeti üzre "bizim mu'înimiz Allâh serdârımız Resûlullâh'dır" deyüp hulûs-ı kalb ile hareket ve kesret-i küffârı bir pul almaz idi. Hattâ Hâcı İlbeyi bundan akdem yedi yüz altmış iki târîhinde küffâr elinden Meriç kenârında Burgaz nâm bir kal'a feth idüp, anda tahassun ve ekser evkātda etrâfa akın ider idi. Bu esnâda dahi pâdişâh-ı İslâm Çorlu ve Misilli Vilâyeti fethine meşgūl iken Hâcı İlbeyi âdet-i kadîmesi üzre akın içün bir gice Burgaz Kal'asından çıkmış idi. Meger ol gice Dimetoka teküri dahi Hâcı İlbeyi elinden bîzâr olup, asker cem' idüp, Hâcı İlbeyi'yi Burgaz Kal'asında şeb-hûn itmeye çıkmış. İttifâkan nısfü'l-leylde Hâcı İlbeyi, asker-i küffâra mülâkī oldukda sadâ-yı tehlîl ü tekbîr felek-i a'zama te'sîr idüp, gāzîyân, husûsan bi'z-zât Hâcı İlbeyi tîğ-i âteş-tâbını uryân ve cenâb-ı Hakk'a tazarru'-ı tâmm idüp, müddet-i kıtâl ü nizâ' hayli vakt inkitâ' bulmadı. Bi'l-âhire inâyet-i Rabb-i ekber ile fevz ü zafer cânib-i İslâm'a müyesser olup, asker-i küffâr firâr ve tekürleri tutuldı. Hâcı İlbeyi dahi firâr iden küffârı ta'kīb ve varup, Dimetoka Kal'asını muhâsara itdi. Tekür-i mezbûrın oğlı, pederinin ehl-i İslâm elinde mahbûs ve halâsdan me'yûs göricek içinde olan cümle mâlıyla Dimetoka Kal'asını pederi bedeline virdi. Ve ol hısn-ı hasîn ki fethi ârzû-yı selâtîn idi, eshel vechile yediyüz altmış üçde ehl-i İslâm tasarrufuna girdi. Ve Hâcı İlbeyi müjde-i fethi müş'ir bir [ar]z-ı hâl yazup, dergâh-ı pâdişâh-ı deryâ-nevâla irsâl itdi ve bu haber ordu-yı hümâyûna ol vakt vusûl buldu ki Gāzî Evrenos Bey, Keşân Kal'asını feth idüp rikâb-ı hümâyûna gelmiş ve mazhar-ı du'â-yı pâdişâh-ı

âlem-penâh olmuş. Bu haber-i feth dahi vürûd itdikde ordu-yı hümâyûnda îd ber-bâlâ-yı îd olup, Hâcı İlbeyi dahi Dimetoka'nın levâzım-ı zabt u rabtını tekmîl itdikden sonra ol diyârın nefâ'is-i emvâlindan mülûke şâyân hediyyeler tertîb idüp, **[38b]** gelüp rikâb-ı hümâyûna yüz sürdi. Ol iki serdâr-ı nâmdâr Burgaz altında rikâb-ı hümâyûna gelüp, cem' oldukda pâdişâh hazretleri bu iki gāzîyi medh ü senâ ve du'âya mazhar ve fâhir hıl'âtlar ilbâs buyurup, Rumili diyârının fethi husûsı Hâcı İlbeyi ve Gāzî Evrenos Bey ile istişâre olunmak içün meclis-i meşveret tertîbine fermân buyurıldı ve bunlar Rumili'nin nâmdârları olmağla bu seferlerde bu iki gāzî-yi âkıl ve serdâr-ı âdilin re'y-i rezînleriyle amel olunmak îrâde buyurıldı. Anlar dahi "Rumili'nin cümle memâlikinden mukaddem Edirne fethi ehemmdir" deyu rikâb-ı şevket-mâsîre arz ve takrîr itdikde Edirne fethine îrâde-i hümâyûn zuhûr idüp, levâzım-ı seferiyye tedârüki fermân olundı.

Feth-i Edirne ve Bâ'zı Muharebât be-Leşker-i Sultânü'l-Mücâhidîn ve'l-Guzât

Çûn ki Hâcı İlbeyi ile Gāzî Evrenos Bey, pâdişâh-ı İslâm Edirne fethine delâlet itdiklerine binâen Rumili Beylerbeyi'si Lala Şâhin Paşa'yı Edirne fethine serdâr ta'yîn buyurulmuş idi. Serdâr-ı nâmdâr dahi asâkir-i bî-şümâr ile ol belde-i tayyibe fethine azîmet idüp, kat'-ı menâzil iderek Sazludere nâm mahalle vusûl ve ol makāmda nüzûl itdikde meger ol esnâda Edirne teküri olup, Anderne nâmıyla meşhûr olan kâfir, Lala Şâhin Paşa'nın kendü üzerine vardığından haberdâr olup, katî vâfir asker cem' idüp, ceng içün asker-i İslâm kasdıyla yakīn bir mahalle gelmiş imiş. Lala Şâhin Paşa, Sazludere'ye nüzûl itdikde Anderne dahi ol mahalle vusûl bulup, tarefeynden harb u kıtâle mübâşeret ve giderek da'âvî-i[158] ceng ü cidâl şiddet bulup, nice müslimîn şerbet-i şehâdeti nûş ve fânî cihânı ferâmûş itdiler. Lâkin paşa-yı zîşân hazretlerinin kemâl-i gayret ü metânetleri muktezâsınca asker-i küffâr payidâr olamayup, münhezimen firâr itdiler. Şâhin Paşa dahi küffârı Edirne Hisârı'na girince kırup hisârı muhâsarada dahi egerçi ikdâm itdi lâkin metânet-i kal'ayı görüp, nefs-i nefîs-i hümâyûn çekmedikce fethi müyesser olmayacağını fehm itmekle pâdişâh hazretleri bi'z-zât Edirne üzerine gelmeği mutazammın arz-ı hâl tahrîr idüp, teşrîflerini tazarru' u niyâz itdi. Şehriyâr-ı felek-vakār hazretleri o esnâda Babaeskisi'ni fethe azîmet buyurmuşlar idi. Lala Şâhin Paşa'nın ârz-ı hâli manzûr-ı hümâyûnları oldukda Edirne üzerine ılgar ve bir gün bi'z-zât muhâsara-i hisâr buyurdılar. Derûn-ı kal'ada olan küffâr asker-i pâdişâhîde olan şevket ü vakārı müşâhede idicek karâra mecâlleri kalmayup, Meriç Nehri'nin zamân-ı **[39a]** tuğyânı

---

[158] Metinde "دعاوى " kelimesi "دواعي" şeklinde yazılmış.

olmağla teküri olan Anderne bir gice ehl ü iyâl ve mâl ü menâli ile bir sefîneye süvâr ve Enez Kal‘ası’na firâr itdi. İrtesi kal‘ada olan küffâr âmân taleb idüp, kal‘ayı teslîm itdiler. Ol esnâda Edirne şimdiki gibi ma‘mûr ve vüs‘atli değil idi. Binâen-aleyh pâdişâh-ı enâm muhâfazasına Lala Şâhin Paşa’yı ta‘yîn buyurup, mizâc-ı hümâyûnlarına Dimetoka’nın havâsı gāyet muvâfık gelmekle Dimetoka‘yı pâyıtâht idüp, anda ârâm buyurdılar. Giderek Edirne’ye vüs‘at hâsıl olup e‘âzım-ı bilâd-ı İslâmiyye’den olmağla selâtîn-i Âl-i Osmân anı pâ-yı taht itmişlerdir ve bu şehr-i güzîn yedi yüz altmış üçde nasîb-i guzât-ı müvahhidîn olup, Edirne nâmı hîn-i fethinde zâbiti bulunan Anderne nâm kimesnenin nâmından tahrîf olunmuşdur.

Feth-i Gümülcine ve Vardar Be-Serdârî-yi Gāzî Evreneos Bey-i Nâmdâr

Sultân-ı fâtihü’l-memâlik, Edirne ve Dimetoka’ya mâlik oldukda dahi ziyâde tevsî‘-i bilâda i‘tibâr buyurup, ol diyârda mezîd-i şecâ‘at ile iştihâr bulan Evrenos Bey’i cânib-i cenûbda sâhil-i deryâda vâkı‘ olan diyâr fethine serdâr ta‘yîn buyurup, kendüleri Dimetoka şehrinde karâr buyurdılar. Gāzî Evrenos Bey dahi diyâr-ı küffârı nehb ü gāret iderek Gümülcine ve Vardar kal‘alarını yedi yüz altmış üçde feth idüp, ol diyârlarda tedrîcî nice âsâr vaz‘ itdiler. Âyende vü revende içün imâret ve müsâfir-hâneler tertîb eyleyüp, matbahında müsâfir içün et‘ıme-i nefîse tab‘ı şart ve ta‘yîn vakfiyyesinde “ri‘âyet-i müsâfirînde ifrât eyleyüp, bir müsâfir ne denlü ikāmet itse istiskāl olunmamak üzre mukayeddür” deyu meşhûrdur.

Serdârî-i Lala Şâhin Paşa be-Feth-i Zagra

Pâdişâh-ı diyânet-penâh *eyyedehu’llâhu te‘âlâ ve kuvvâhu* hazretlerinin gâyet-i murâdları feth-i bilâd olmağın Zağra fethine Lala Şâhin Paşa’yı serdâr ta‘yîn idüp, irsâl buyurdılar. Ol vezîr-i dilîr hüsn-i tedbîr ile Zağra ve etrâfını yedi yüz altmış üçde feth idüp, nice mâl-ı ganîmet ile avdet eyledi ve paşa sezâvâr-ı iltifât-ı hümâyûn olmağın mazhar-ı du‘â-yı mülûkâne olup, bu inâyet-i Rabbaniye’nin teşekküri zımnında mâl-ı ganîmetden asker-i İslâm hissedâr ve ziyâfetler tertîbiyle kulûb-ı sulehâyı celbe ibtidâr buyurdılar.

Vaz‘-ı Hums Ba- irâde-i Erbâb-ı Şerî‘at Der-Ahd-i Hudâvendigâr-ı Sâhib-i Diyânet

Karasi Sancağı ulemâsından Kara Rüstem Efendi ki ulûm-ı şettâda beyne’l-ulemâ nâdire-i zamân ve her fende mahâret ile hasene-i cihânda ma‘dûd bir zât idi. Bu esnâda ziyaret-i pâdişâh-ı enâm içün Rumili’ne gelmiş idi. Fâzıl-ı mezbûr ordu-yı hümâyûna vusûl buldukda etrâf u eknâfdan yed-i mü’minîne giren **[39b]** ganâyim-i bî-hisâbda hums-ı şer‘î ri‘âyet olunmadığını görüp, Kādî-asker Halîl Efendi hazretleri’ne

vardı.[159] “ وَاعْلَمُوا اَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَىْءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهُ” âyet-i şerîfesini tezkîr ve huzûr-ı hümâyûnda mazmûn-ı âyeti tefsîr itmekle vaz‘-ı humsu ifâde itdi. Halîl Efendi dahi mülâhaza idüp, vâkı‘â âyet-i şerîfe ve hadîs-i Nebevî ile sâbit bir emr-i müstahsen oldığı hâtır-ı şerîflerine hutûr ve huzûr-ı hümâyûnda vücûb-ı vaz‘-ı humsu tervîc idüp, ol emr-i şer‘î yedi yüz altmış üçde mer‘î kılındı. Ve ahz-ı humsa Kara Rüstem Efendi me’mûr olup sâ’ir mâl-ı ganîmetden mâ‘adâ esîre kıymet takdîr olunup, hüsn ü letâfetde hûrî-misâl kızlar ki bu esnâda beşer onar kîse akçe kıymete şâyeste olan dilberâna yüz yirmi beşer Osmânî kıymet takdîr olunup, her re’sden yirmi beşer Osmânî hums alındı.

Avdet-i Pâdişâh-ı Dâd-bahşâ be-Hisâr-ı Felek-fersâ-yı Burusa

Çûn ki bir senedir huddâm-ı rikâb-ı hümâyûn evlâd u iyâllerinden dûr idiler. Pâdişâh-ı sâhib-i şefakat bunlara merhamet buyurup, biraz eyyâm-ı istirâhat-ı huddâm-ı kirâm içün Burusa taht-gâhına avdete niyyet buyurup, ümerâ-yı devlet ve erkân-ı saltanatlarını da‘vet ve semtli semtiyle her bir emîr-i dilîrin bir mahalli fethe ta‘yîn buyurup, husûsan Lala Şâhin Paşa’yı Filibe fethine ta‘yîn buyurdukdan sonra kendüleri Gelibolı ma‘berinden ubûr buyurup, devlet ü iclâl ile yedi yüz altmış dört târîhinde Burusa’yı teşrîf buyurdılar.

Feth-i Filibe ve Tâ‘mîr-i an Şehr-i Dil-ârâ be-Serdârî-yi Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa

Çûn ki sultân-ı cihâd-âyîn Lala Şâhin Paşa’yı Filibe fethine ta‘yîn buyurmuşlar idi, ol vezîr-i sahib-i tedbîr dahi ber-muktezâ-yı fermân-ı pâdişâhî cem‘-i sipâhî idüp, Filibe fethine azîmet ve ol şehr-i güzîni teshîr içün Edirne’den hareket idüp, Filibe kurbüne vusûl buldukda meğer Filibe teküri olan Felis Boli, asâkir-i Müslimîn’in Filibe fethine azîmetlerinden haberdâr olup, asker-i İslâm’ı karşulamağa ılgar itmiş. Bir gün leşker-i küffâr zuhûr idüp, cenge âmâde oldukları zâhir oldukda Lala Şâhin Paşa dahi dilâverân ile atlarına süvâr ve cenge mübâşeret olundı. Leşker-i küffâr gördiler ki cünûd-ı Osmânî anladıkları yâdigâr degil ellerinden kan akar. Bir dürlü mukābeleye kudretleri olmadığını fehm idüp, cümlesi bir uğurdan yüz döndirüp, Filibe Hisârı’na cân atdılar. Serdâr-ı ekrem dahi ol şehri muhsâraya himmet idüp asker-i mevfûr ile hisârı mahsûr itdikde anda dahi karâra havf idüp, teslîm-i hisârı ve teküri Sırp[160] hâkimine gitmeyi ihtiyâr **[40a]** itdi. Ol şehr-i güzîn eshel vechile dâhil-i tasarruf-ı pâdişâhî olup, zabtına nice dilâverler ta‘yîn olunup, Şâhin Paşa Edirne’ye avdet ve haber-i fethi Burusa’da rikâb-ı hümâyûna arz itdi. Haber-i feth rikâb-ı hümâyûna vâsıl oldukda Lala

[159] “Bilin ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a …” Enfâl suresi 41. Âyetten.
[160] Metinde “صرب” kelimesi “صرف” şeklinde yazılmış.

Şâhin Paşa ol şehr-i güzîni ta'mîre ta'yîn buyuruldılar. Anlar dahi ta'mîr ü termîminde ihtimâm ve az vaktde resîde-i hüsn-i hitâm itdiler. Derûn-ı şehrden mürûr iden Meriç Suyı üzerine bir köprüyi binâ buyurdılar ki iki araba yüküyle yan yana müstevfâ mürûr ider. Fakīr görmedim lâkin Hâce-i merhûm tûlini "iki ok atımı vardır" deyu târîhinde yazar. Ok atmak mutlaktır pehlivân olmak şart değil. Zîrâ kemâle sarf olunsa akl çendân tecvîz itmez ve ol köprü ta'mîri-çün nice hâne huddâm ve abîd vakf idüp, müstakillen nâzır ta'yîn itdiler. Hâlâ ma'mûr u mahsûldâr hasretü'l-mülûk ü selâtîn bir şehr-i güzîndir.

İstimâ'-Kerden-i Lala Şâhin Paşa İttifâk-ı Kral-ı Sırp ve Kral-ı Bosna ve Kral-ı Üngürüs ve Kral-ı Eflak ve İstimdâd-Kerden-i Âvâz-ı Şehriyâr-ı Pür-Eşfâk

Çûn ki Filibe tekürі olan Felis Boli, Lala Şâhin Paşa ile mukāvemete iktidârı olmamağla âmân talebiyle Filibe'yi teslîm ve kendü evlâd u iyâliyle Sırp hâkimi olan Destbot nâm mel'ûna gitmiş-idi. Varup mülâkī oldukda asker-i İslâm'dan dâd ü feryâd ve Lala Şâhin Paşa'dan intikāmını alıvirmeye Destbot'dan istimdâd itdikde Destbot dahi imdâda niyyet idüp, Bosna ve Üngürüs ve Eflak krallarına nâmeler yazup, şöyle ahd ü mîsâk itdiler ki Var kuvveti bâzuya getürüp dördi birden hücûm ve Rumili'nde ehl-i İslâm nâmını kem eyleyeler. Ve mâlik oldukları asker ve hazâ'in cem' ve itlâfında kat'an kusûr itmeyüp, asâkir-i İslâm külliyyen aralıkdan kaldırmağla mülûk-ı küffâr arasında bir nâm alalar. Zîrâ biribirini şöyle iğfâl itmişler idi ki "Bu Osmânlı elinden ebnâ-yı cinsimizin çekdikleri hakāret takrîr ile ifâde kabûl itmez ve bu acılar kıyâmete dek kavmimizin cigerinden çıkup gitmez. Bunlar ne asl kavmdir ki yanlarında Hırıstiyan'ın it kadar rağbeti yok dahi bize ne idecekler? Derûnlarında tasavvur çok kâr-ı âkılâne cümlemiz ittfâk idüp, bu gā'ileyi diyâr-ı Rûm'dan def'dir" deyu biribirinin gayret ü gadabını tahrîk iderek kemâl-i ittifâk üzre ahd ü mîsâk idüp, her biri mülkünde cem'-i asker husûsunda bezl-i makdûr ve yüzbinden mütecâviz asker-i mevfûr tedârük ve Edirne üzerine hareket itdikleri Lala Şâhin **[40b]** Paşa'nın mesmû'-ı sa'âdetleri oldukda feth olunan kal'alar muhâfazasına me'mûr olan askerden mâ'adâ bu cengde ma'iyyetlerinde buluna-bilür asâkir on bine varur varmaz olmağla garîk-ı deryâ-yı hayret olup, ümerâ-yı ehl-i İslâm da'vet ve bu husûsı meşveret itdikde " On bin mıkdârı âdem yüz binden mütecâviz âdem ile mukābele itmek makdûr-ı beşer değildir. Meger mürîd-i hayr ve şerr olan cenâb-ı Perverdgâr îrâde ve imdâd eyleye. Hele bu ma'nâdan pâdişâh-ı âlem-penâh âgâh olup imdâda teşrîfleri niyâz olunmak münâsibdir" deyu bir arz-ı hâl yazılup icâleten imdâda teşrîflerini niyâz itdiler.

Azîmet-i Şehriyâr-ı Bâhirü'l-İktidâr be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Def'-i Izrâr-ı Küffâr ve Feth-i Hisâr-ı Biga

Yevmen mine'l-eyyâm, Rumili'nde olan asker-i İslâm tarafından yazılan feryâd-nâme vürûd idüp, küffârın kesret ü vefreti ve asker-i İslâm hakkında olan sû'-i niyyeti manzûr-ı hümâyûn oldukda "inâyet-i Hâlıku'l-ibâd ile asker-i İslâm'a imdâd vâcibe-i zimmet oldı" deyu bu gazâ-i ekber içün cem'-i leşker olunmak bâbında etrâfa u eknâfa fermânlar ısdâr ve az vaktde leşker-i bî-şümâr ihzâr buyurup, ol sultânu'l-mücâhidîn vel-guzât yedi yüz altmış altı târîhinde bi'z-zât taht-gâh-ı hümâyûnlarından hareket ve Rumili diyârına azîmet buyurdılar. Ve kat'-ı menâzil ve tayy-ı merâhil iderek Biga Hisârı kenârına vâsıl oldukda mülâhaza buyurdılar ki; "Nice müddettir şu hisâr fethine azîmet olundıkça birer mani' sebebiyle feth ü teshîri te'hîr olunmuş idi. Hâzır şimdi bu kadar asker ile böyle yakīnına gelmiş iken yine te'hîri münâsib değildir. Ve küffâr-ı bed-fi'âl henüz asker tedârükine iştigāl üzre ceng vaktine dahi kırk elli gün var andan mukaddem tedârük görüp Edirne'ye gelebilmek muhâldir. O vakte kadar bizde bu kal'ayı feth idüp, imdâda varırız. avn-i Hakk ile anların tedârüklerini dahi görürüz" deyu askerin birazını İdincik ve Gelibolı semtlerinde olan sefîneleri ihzâr içün ta'yîn ve bakıyye-i asker ile muhâsara-i hisâra mübâşeret buyurup, içinde olan küffâr inâd itmekle emr-i muhâsara imtidâd buldı. Bi'l-âhire ol şehriyâr-ı kâmgâra ol-makūle hisâr pâyidâr olmayacağını derûnunda olan küffâr fehm itmekle yedi yüz altmış altıda teslîm-i hisâr itdiler.

Hezîmet-i Cüyûş-ı Küffâr-ı Hâksâr be-Hüsn-i Tedbîr-i Gāzî Hâcı İlbey-i Nâmdâr

Egerçi pâdişâh-ı kâmgâr Gāzî Hudâvendigâr hazretleri, "Biga Hisârı fethine ibtidâr ve küffâr-ı hâksâr Edirne üzerine gelmeye kırk elli gün müddete dahi muhtâcdır" deyu tahmîn **[41a]** buyurup, imdâd husûsunda acele buyurmamışlar idi. Lâkin küffâr-ı hâksâr cem'-i askerde sarf-ı iktidâr eyleyüp, sefer vaktinden kırk elli gün mukaddem ılgar ve Edirne'ye iki konak kala Meriç kenârında bir mahalde karâr eylediler. Bu husûs Lala Şâhin Paşa'ya haber virildikde cân başına sıçrayup, ümerâ-yı devleti da'vet ve cümle ile meşveret eylediler. Ve kendü askerlerini tahmîn itdiler ki on bin mıkdârı ya var ya yok. Asker-i düşmandan istihbâr itdiler ki belki yüz binden çok. Pâdişâhın imdâda yetişeceğinden dahi me'yûs olup, cenâb-ı Hakk'dan gayrı ne mu'în ve ne meded-res ve her hâlde tenhâ ve bî-kes kaldıkların tefekkür ve hâlleri diger-gûn oldığını tedbîr idüp, bükâ iderek cenâb-ı Rabbü'l-izzete tazarru' u niyâza başladılar. Hâcı Evrenos Bey ve Hâcı İlbeyi gibi nâmdârlar ileru varup, Şâhin Paşa ve sâ'ir gāzîlere

şöyle hıtâb itdiler ki "Niçün hayret ü iztırâb bu vechile sizi istî'âb itdi. Bu emrin olsa olsa gāyeti şehâdetdir. O sa'âdet ise bizim cânımıza minnetdir. Bizler o dem ki bu tarîka âzim olduk, evvelki kademde terk-i cân u ser itmeye câzim olduk. Kaldı ki kederimiz şöyle bir diyâr ehl-i İslâm'a nasîb olmuş iken, girü küffâr eline girmeye fikridir. Bu husûs dahi bizim kudretimizde değildir. Fi'l-asl cemî' diyârın hakīkatde hâfızı cenâb-ı Hakk'dır. İmdâd-ı Hudâ dahi olmadıkça âciz insan ne kâra kādirdir? Murâd-ı şerîfi bu diyârı yed-i küffârdan sıyânet ise esbâbını halk ider ve cemî' mülûk-ı küffâr ittifâk itse zafer bulamaz. Bu husûsı sâhibine havâle idüp, emîn oluruz. Kaldı ki küffârın kesreti takrîbi farz idelim ki cümlemiz şehîd oluruz. Andan dönen nâ-merd olsun ve sa'âdet-i âhireti dünyâ ömrine fedâ iden yarın dîvân-ı Hakk'da cezâsını bulsun. On bine karîb âdemiz bir kalınca ceng ideriz. Gāyetinde bu diyârı ve şevketlü hünkârımızı cenâb-ı Hakk'a ısmarlayup, cennet-i a'lâya gideriz" didiklerinde cümle ümerâ-yı İslâm'a bir gayret hâsıl olup, bu niyyete *el-fâtihâ* sadâsıyla meclis-i meşveret doldı. Ve bu sözlerden cümleye bir vüs'at-ı sadr hâsıl oldı. Ve cümle ittifâk u ittihâdıyla yeke-süvâr ma'reke-zâr-ı merdânegî hamiyyetlü Gāzî El-Hâc İlbeyi ki ol diyârın mezîd-i şecâ'at ü iktidâr ile iştihâr bulan nâm-dârlarından bir pîr-i rûşen-zâmîr ve umûr-dîde sâhib-i tedbîr idi, asker-i küffârdan (haber ve dil alup)[161] serdâr-ı ekrem hazretlerine haber virmek içün eyâleti askeriyle ta'yîn olundı. Hâcı İlbeyi dahi sâ'ir ümerâ ile helâllaşup, küffâr askeri semtine doğrı azîmet itdi. Bir gün bir ahşâm **[41b]** vakti idi ki küffâr askerine yakīn bir bayırın üzerine vâsıl ve bir mıkdâr ol mahalde kendüler ve hayvânât nefeslendiler. Ba'dehu Hâcı İlbeyi kalkup, düşmen hâlinden haberdâr olmağ-içün bir münâsib mahalden küffâr askerine bakdı. Gördi ki bir deryâ-yı bî-pâyândır ki nihâyeti yok. Bu keyfiyyeti gördükde bi-husûli'l-bâl dergâh-ı hazret-i Hakk'a yüz sürüp, âmân yâ Rabbü'l-alemîn, cenâb-ı Resûlü's-sakaleyn hürmetine ehl-i îmânı bu melâ'înin mazarratından emîn eyle" deyu tazarru' u niyâz esnâsında hâtırına geldi ki Egerçi asker-i küffâr katî çok ve bizim anlar ile cenge kesretleri takrîbi kudretimiz yok. Lâkin bu def'a yanımda bulunan askeri dört kısma taksîm her bir kısmını küffârın bir tarafına göndersem anların gālibâ hâlleri bizim bu tarafa gelecegimize ihtimâl virmedikleri cihetden ahşâmdan îş u işrete meşgūl olup, nısfü'l-leyle kadar her biri mest ü medhûş olup, birer kûşede kıvrılup sıza-kalurlar. Biz dahi gicenin üç bölükde ikisi gidüp, biri bölügi kaldıkda ki anların tamâmı mest ü medhûş olup, âlemi ferâmûş itdikleri vaktdir. Dört taraflarından kûslara turreler urdurılup, tabl u nefîr ve tehlîl u tekbîr sadâsıyla bir

[161] Bu kısım derkenârdır.

azîm velvele koparup, cüz'îce hücûm itsek anlara perîşânlık hudûsuyla sabâha dek mahmûr kâfirler birbirini kırmak mukarerdir ve bu takrîb keyf başlarına sıçrayup, her biri serâsime-i hayret olmağla *inşâallâhu te'âlâ* perîşân olmaları müyesserdir. Çûn ki bu sûret takdîre muvâfık olmuş ma'iyyetinde olan rü'esâ-yı askeri çağırdup böylece takrîr itdikde cümlesi ol pîr-i sâhîb-i tedbîrin bu re'yini tahsîn idüp, bu minvâl üzre ol şeb-i târda küffârın etrâfı erba'asını ihâtâ idüp, beynlerinde ma'hûd olan sâ'atin vürûdına intizâr üzre durdılar. Vâkı'â ol gürûh-ı mekrûhun kimisi kebâb ve şarâba kimisi avretleri ile câme-i hâba meşgūl olup, nısfü'l-leylde sıza kalup hâba vardıkda etrâflarına sadâ-yı kûs u nefîr arasında bir gulgul-i tehlîl ü tekbîr kopdı ki ol sît-ı haşyet-engîz felek-i a'zama te'sîr itdi. Küffâr ise henüz def'-i humâr itmeyüp, sergi sergi olup yaturlar idi. "Bire Osmânlı basdı!" sadâsıyla orduları birbirine girüp, bir kıyâmetdir kopdı. Küffâr, asâkir-i mansûrenin mıkdârını bilmezler ve ol mahalde şeb-hûn ideceklerine ihtimâl virmezler idi. Birbirlerine bu perîşânlık ile kılıç çeküp, sabâha dek şöyle kırdılar ki kendülerinden ziyâde asker ile mukābelelerine varılsa bu tarza matlûb üzre intikām alınmak hâtıra gelmez idi. **[42a]** Ol gice küffâr ordusunda oğlı babayı, baba oğlı unudup, ekseri biribirini ve birazını dahi asker-i İslâm kırup, mâ'adâsı firâr itdiler. Sabâh olup küffâr-ı hâksârın hâlleri âşikâr olıcak Hâcı İlbeyi ve sâ'ir ümmet-i Muhammed, cenâb-ı Hakk'a şükr idüp, bakıyye-i mu'asker-i küffârda kalanları katl ve birazını esîr itdiler. Küffâr firârîleri bunca orduların terk idüp, firâr itmeleriye asker-i İslâm yedine giren mâl-ı ganîmetin hadd ü nihâyeti yoğidi. Bu haber-i feth ü nusret Edirne'de ser-asker paşaya dahi haber virildikde anda olan ümmet-i Muhammed dahi îd itdiler. On bin mıkdârı asker ile mukābelesinden hayret elviren bunca küffâr imdâd-ı hazret-i Perverdgâr ile cüz'î asker ile târ u mâr oldı. Hakk *sübhânehu ve te'âlâ* dâ'imâ pâdişâh-ı İslâm ve vüzerâ-yı izâm ve ulemâ-yı kirâm ve kâffe-i ehl-i İslâmı bu makūle zaferler ile mesrûr eyleye.

Şehâdet-i el-Hâc İlbeyi be-Gadr-i Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa

Çûn ki bu feth-i garîb Hâcı İlbeyi'ye nasîb oldı, gerek memâlik-i İslâmiyye gerek memâlik-i küffârda şecâ'at ve hüsn-i tedbîri bir tabakada meşhûr oldı ki meclis be-meclis du'â vü senâsı söylenür idi. Bu şöhret ü şân Hâcı İlbeyi'ye müyesser olup, ser-asker iken Lala Şâhin Paşa bu gûne bir emr-i memdûha mazhar olmayup, nâs anı lisâna dahi almadığından hased idüp, öyle bir gāzî emîr-i muhteremi telef itmeğe azîmet itdi. Hâcı İlbeyi ise bunca hıdmeti mukābelesinde zerre gurûr u istikbâr göstermeyüp, dâ'imâ Şâhin Paşa'ya itâ'at ü mürâ'at üzre idi. Lâkin

hased-i kalb-i adüvv lutfla hıffet bulmaz

Sinende müzmîr olan âteşe âb itmez

eser-i mısdâkınca günden güne Lala Şâhin Paşa'nın Hâcı İlbeyi'ye hased ü adâveti izdiyâd bulup, bi'l-âhire öyle bir gāzî-yi bî-nazîr ve pîr-i sâhîb-i tedbîr ki vücûdı âleme lâzım idi, zehirli şerbet virdirüp, şehîd itdirdi. طيّب الله ثراه وجعل الجنّت مثو اه

Avdet-i Pâdişâhî be-Cânib-i Taht-gâh-ı Burusa

Bundan akdem takrîr olunmuş idi ki pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Rumili'ne güzâr esnâsında Biga Hisârı'nı görüp, aralık mahsûli olsun deyu feth-ile iştigāl buyurmuşlar idi. İnâyet-i Hakk ile feth idüp, Rumili'ne azîmet ve asker-i İslâm'a imdâd içün hareket üzre iken Rumili cânibinden müjdeciler vusûl bulup, Lala Şâhin Paşa'nın arz-ı hâlini ve haber-i feth ü zaferi ifâde eylediler. Şehriyâr-ı kâmgâr dahi Rumili'nde olan ümerâya, husûsan paşaya âlî hil'atler **[42b]** gönderüp, kendüleri taht-gâhları olan mahrûsa-i Burusa'ya avdet buyurdılar.

Binâ-yı Hayrât ve Me'âbid ve Hatne-i Şehzâde-gân

Çûn ki şehriyâr-ı dîndâr hazretlerinin ulemâ ve sulehayâ rağbet ve re'âyâ vü berâyâya şefakatlari bir rütbelerde şöhret virmiş idi ki etrâf ü eknâfda olan ulemâ ve re'âyâ cümle sâye-i devletlerine ilticâya i'tibâr itmişler idi. Bu takrîb ulemâya mahall-i ikāmet ve ma'âbid ü mesâcide vüs'at virmek iktizâ itmiş idi. Binâen-aleyh sarây-ı âlîleri karşısında bir câmi'-i zîbâ binâsına fermân buyurılup, yedi yüz altmış altı ve altmış yedi târîhlerinde ol câmi'-i mübârek tamâm olup, derûn-ı nûr-ı meşhûnunda edâ-yı salât olundı. Hâlâ ol Şerîf-hisâr Câmi'i deyu beyne'l-ahâlî meşhûrdur. Bundan mâ'adâ Çekirge nâmıyla meşhûr olup, hâlâ şehre nısf sâ'at mıkdârı bu'dı olan mahalde bir câmi'-i ra'nâ dahi binâ ve ittisâlinde bir imâret dahi inşâ buyurdılar. Ve câmi'-i şerîfin üzeri hücârât-ı kesîreyi müştemil bir medrese-i dil-güşâdır. Câmi'e duhûl olundukda bâlâsı medrese oldığını fehm mümkin değildir ve ol mahalden cereyân iden sıcak su üzerine bir âlî hammâm ihdâs ve binâ buyurdılar ki ilâ-yevminâ hâzâ ol hammâm-ı latîf "Eski Kapluca" deyu meşhûr olmuşdur. Hıkke ve emrâz-ı cildiyyeye ve urûk u a'sâba müte'allıka ilele gāyet nef'i mücerrebât[dan]dır. Sübhâna'llâh pâdişâh-ı diyânet-penâh hazretlerinin hulûs-ı kalblerine bundan nazar oluna ki bu binâlara niyyet buyurup, bir üstâd-ı mâhir tefekkür üzre iken İstanbul teküri, Yalakabad'ı tahrîb içün birkaç gemi asker göndermiş ve ol sevâhilde olan asker-i İslâm, ol küffârı bozup biraz esîr göndermişler. Esîrler pâdişâh huzûrına vâsıl oldukda içlerinden bir mi'mâr-ı mâni-ferîb ve bir mühendis-i acîb zuhûr itdi ki nazîri bulunmaz tiz âzâd olunup, iltifât-ı pâdişâhî ile kalbini tatyîb idüp, ol binâlar üzerine ser-i kâr ta'yîn buyurdılar. Ol dahi kādir oldığı san'atını icrâ ve ol ebniyeyi binâ eyledi. Bir pâdişâhın ki umûrunda hulûsı tâmm ve

murâdı himâyet-i ra‘iyyet ü fukarâya adâlet ve takviyyet-i dîn-i İslâm ola. Lâ-cerem anın umûrunda Allâhu te‘âlâ düşmenlerini kendüye hıdmet-kâr ider. Ve her ne emr-i müşkile azîmet itse esbâbını halk idüp, tasavvur olunmaz ve hâtıra gelmez vechile anı hâsıl ider ve yine Burusa’da Gökdere makseminde olan câmi‘-i şerîf dahi anların âsâr-ı hayriyyelerindendir. Ve Bilecik’de dahi bir câmi‘-i şerîf ve Yenişehir’de Pûştîn-pûş nâm derviş-i dil-rîşe bir hân-kâh-ı latîf binâ buyurdılar. Ve şehzâdeleri Bâyezîd Han ve Ya‘kūb Çelebi ve Savcı Bey içün sünnet düğüni tertîb **[43a]** olunmağa fermân buyurılup, âyîn-i şehr-âyîn üzre esvâk-ı mahmiyye-i Burusa tezyîn ve nice günler ulemâ vü sulehâ ve fukarâ ve re‘âyâ da‘vet ve tatyîb-i kulûba kemâl-i dikkat buyurup, nice in‘âm u tasaddukāt ve hayrât u ihsânât buyurarak ol sûr-ı pür-sürûrı itmâm ve yedi yüz altmış altı ve altmış yedi târîhinde resîde-i hitâm buyurup, girü ibâdet ü tâ‘atlerine kıyâm buyurdılar. Yenişehir’de bir câmi‘, Mihaliç ve Manyas ve Gönan nâm kasabalarda birer câmi‘ ve birer hammâm binâ buyurup, hammâmlardan hâsıl îrâdı câmi‘lere ta‘yîn buyurdılar deyu ba‘zı tevârîhde nazar-ı fakīre karîn olmuşdur.

Güzâr-Kerden-i Pâdişâh-ı İslâm be-Cânib-i Rumili ve Feth-i Hisâr-ı Çirmen ve Binâ-yı Sarây-ı Sultânî der-Mahmiyye-i Edirne

Sultân-ı sipihr-iktidâr hazretleri ömr-i azîzlerinin kat‘â beyhûde güzâr itdiğini istemezler idi. Çûn ki iki sene mıkdârı ebniye-i hayrât u hasenât ve müstahakkīne bezl-i tasaddukāt ile iştigāl buyurdılar, ol emr tamâm olup, yine tertîb-i gazavât buyurmak içün Rumili’ne azîmet ve taht-gâhları olan Dimetoka’da ikāmet buyurdılar. Ve Edirne kurbünde Çirmen nâmıyla iştihâr bulan hisâr fethini îrâde buyurup ol savba asker irsâl buyurdılar. Meger tekür-i makhûrı sâ’irlerden ibret almış imiş. Bu def‘a asker-i İslâm müşâhede idicek karâra iktidârı kalmayup, âmân ile teslîm-i hisâr eyledi. Ve yedi yüz altmış sekizde ol hisâr-ı dil-ârâ dahi feth olundı. Bu esnâda pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri bir gice rü’yâda şöyle müşâhede buyurdılar ki bir pîr-i nûrânî bir nev-cüvânı yanına alup, bir fezâ-yı ferâh-fezâda geşt ü güzâr iderler. Ve kendülere ol sahrâ-yı dil-ârâya bir sarây-ı âlî binâ buyurmalarını işâret idüp giderler. Padişâh-ı kerâmet-medâr irtesi gün bî-dâr oldukda erkân-ı devlet-i aliyyelerini ihzâr ve ol sahrâyı bulmak içün geşt ü güzâr buyurdılar. Ve Edirne’de şimdi sarây-ı hümâyûn olan mahalle geldiklerinde rü’yâda müşâhede buyurdukları fezâ ol mahall-i dil-ârâ oldığını bilüp, zîr-i saltanatlarında olan üstâdân ve mühendisânı ihzâr ve ol mahalle bir sarây-ı âlî bünyâdına mübâşeret buyurdılar. Erkân-ı devlet ve ricâl-i saltanatları dahi etrâf u eknâflarında nice ebniye-i âliye bünyâd eyleyüp, zemân-ı yesîrde cem‘-i kesîr tavattun ve nice bostân ve bâğlar ve emkine-i safâ ve ferâğlar ihdâs ve himmet-i pâdişâh-ı âlem-

penâh ile mesâcid ve medâris ve hânkâh ve misâfürîn içün nice ârâm-gâh ve mu'âllim-hâneler ve latîf kâşâneler ve mükellef sokaklar ve pazarlar ve hânlar ve köprüler binâ olunmağla bir sevâd-ı a'zam olmuşdur ki derûnunda tavattun **[43b]** idenlere safâ-yı derûn îrâs ider. Sultân-ı felek-unvân ol mahalli pâyıtaht ittihâz buyurup, (hâlâ selâtîn-i Âl-i Osmân Rumili cânibine sefere azîmet buyursalar ol belde-i güzîde de ol sarây-ı pâkize ârâm-gâhlarıdır.)

Ta'yîn-Şuden-i Timurtaş Bey be-Feth-i Hisâr-ı Kızılağaç Yenicesi ve Yanbolı Nehb ü Gāret-i İhtiman ve Samakov be-Serdârî-i Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa

Çûn ki yediyüz altmış sekizde Edirne'de bünyâdına mübâşeret buyurılan sarây ve sâ'ir ebniye-i pâdişâhiyye iki seneden mukaddem tamâm olmayup, şehriyâr-ı kâmgâr hazretleri egerçi ol ebniye-i zîbâya bi'z-zât nezâret buyurdılar lâkin yalnız binâ makūlesiyle vakt geçürmeği dahi revâ görmeyüp, Timurtaş Bey'i, Kızılağaç Yenicesi'ni ve Yanbolı'yı fethe ve Lala Şâhin Paşa'yı, İhtiman ve Samakov'u yağmaya gönderdiler. Timurtaş Bey az vaktde hâzır olup, me'mûr oldığı vech üzre varup, ibtidâ Kızılağaç Yenicesi'ni muhâsara itdi. İçinde olan küffâr âmân ile itâ'at ve cizye kabûl itmekle feth olunup, andan Yanbolı'yı muhâsara itdi. Teküri kal'asının metânetine ve asker ve mühimmâtının kesretine i'timâd eyleyüp, asker-i İslâm ile cengde ikdâm eyledi. Timurtaş Bey dahi askere takviyyet ve istimâlet virüp, muhâsarada ihtimâm ile teküri geregi gibi tazyîk itmiş idi. Lâkin Yanbolı Kal'ası metîn ve teküri olan kâfir mu'ânid ve mühimmâtları ve askerleri müstevfâ olmağla müddet-i muhâsara uzayup, ibtidâ-yı muhâsara evvel-bahârda idi. Haziran'a kadar feth-i kal'a müyesser olmadı. Lâkin havalara harâret düşüp, ufûnet-i hevâ ile ta'âm ve şerâbları bozılup ve bunca vakt muhâsarada bî-hâb u râhat olmak cân-ı şîrînlerine kâr idüp, bundan böyle nice vakt gayret itseler dahi yine asker-i mansûre kal'ayı boşlamıyacaklarını iz'ân itmekle bi'l-iztırâr kal'ayı teslîm itdiler. Asker-i İslâm dahi nice mâl-ı ganîmet ve haber-i feth u nusret ile Edirne'ye avdet itdiler. Meger Lala Şâhin Paşa dahi İhtiman ve Samakov etrâfını nehb ü gāret eyleyüp, avdet eylemiş. O iki serdâr-ı şecâ'at-âsâr yedi yüz altmış sekiz târîhinde hayli kâr-güzârlık eyleyüp, nice hedâyâ-yı şehiyye-i şâhiyye ile gelüp, rikâb-ı hümâyûna yüz sürdiler. Ve melhûzlarından ziyâde ol şehriyâr-ı kâmgârdan iltifât u i'tibâr gördiler.

Feth-i diyâr-ı Karinova'sı ve Hisâr-ı Süzebolı ve Hisâr-ı Hayrabolı ve Hisâr-ı Aydos be-Teveccüh-i Gāzî Hudâvendigâr-ı Şecâ'at-me'nûs

Yediyüz altmış dokuz târîhinde henüz Edirne Sarây'ı tamâm olmamağla şehriyâr-ı kâmgâr hazretleri ol kış Dimetoka'da kışlayup, **[44a]** evvel-bahârda Aydos Hisâr'ı fethine azîmet ve varılup ol hisârı muhâsaraya mübâşeret buyuruldukda bilâ-ceng Aydos teküri teslîm-i hisâr itdikde andan irtihâl ve Karinovası fethine iştigāl buyurdılar. Ol diyâr dahi dâhil-i tasarruf-ı ehl-i İslâm oldukda iktizâ iden levâzım-ı muhâfazasına ihtimâm olunup, andan Süzebolı Hisârı fethine şürû' olundı. Teküri metânet-i hisâra mağrûr olup, mukaddemâ teslîm-i hisâra rağbet itmemiş idi. Sonra mukāvemete adem-i kudretini bilüp, teslîm-i hisâr ve ol vilâyet keferesi cümlesi harâc-güzâr oldılar. Ve Hayrabolı dahi ol sene feth ü teshîr olundı ve pâdişâh-ı İslâm nice ganâyim ile nâ'il-i merâm olup, Edirne'ye avdet ve bu sene sarây-ı âlîleri tekmîl olunmağın yedi yüz yetmiş şitâsını ol sarây-ı cennet-âsâda geçirüp, istirâhat buyurdılar.

Vezâret-i Hayreddin Paşa be-İrâde-i Hudâvendigâr-ı Dâd-bahşâ

Şehzâde Süleymân Paşa yedi yüz altmış bir târîhinde intikāl-ı dâr-ı bekā eyleyüp, iki ay mürûrunda Sultân Orhan Han dahi âzim-i dâr-ı cinân oldukda Sultân Murâd Han, cülûs ve evâ'il-i saltanatlarında Karaman-oğulları ve Rumili küffârı cengleriyle meşgūl ve sonra dahi gazâ vü cihâda kemâl-i şevklerinden nâşî bi'z-zât azîmet buyurduklarından yedi yüz altmış birden yedi yüz yetmiş târîhine dek vezîr-i a'zam nasb u ta'yîn buyurmamışlar idi. Bu def'a şân-ı selâtîn üzre ol âyîn-i dîrîni icrâ kasd buyurup, hâlâ yanlarında kādî-asker bulunan Çandarlu Kara Halîl Efendi hazretleri ki cedd-i ekremleri Sultân Osmân Han hazretlerinin zamân-ı saltanatlarından hânedân-ı Osmâniyye'de mezîd-i hüsn-i tedbîr ve kemâl-i sadâkat ile şehîr halîm ü vakūr ve şecî'-i cesûr u müdebbir ve dîndâr ve umûr-ı dünyâsında perhiz-kâr ve fâzıl u âkıl ve kâmil ü âdil bir pîr-i rûşen-zamîr idi. Pâdişâh-ı dil-âgâh sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâya ol zât-ı diyânet-simâtı lâyık u sezâvâr görmekle yedi yüz yetmiş târîhinde vezîr-i a'zam idüp, Hayreddin Paşa deyu telakkub buyurdılar.

Feth-i Hisâr-ı Kırkkinisa ve Hisâr-ı Vize ve Hedm-i Hisâr-ı Pınarhisâr be-Teveccüh-i Sultân-ı Sipihr-iktidâr-ı Gāzî Hudâvendigâr

Yedi yüz yetmiş evvel-bahârında yine hâtır-ı sultân-ı zîşâna feth-i memâlik dâ'iyyesi helecân idüp, cüyûş-ı deryâ-hurûş ile Kırkkinisa fethine azîmet ve az zamânda muhâfazasında olan kefereyi kırup, kal'ayı feth itdiler. Ve bu hisârın ne mertebe vasfında ıttırâ olunsa sezâdır. Ve andan Pınarhisâr muhâsara ve yağma izniyle feth olunup, amele yarar ahâlîsi der-zencîr, mu'ânidleri tu'me-i şîr-i şemşîr oldılar. Bundan **[44b]** akdem şâh-ı ekrem hazretleri, Kırkkinisa fethine azîmet esnâsında Vize Hisârı'nı muhâsara ve küffârını tazyîk içün Mihal-oğlı'nı irsâl buyurmuşlar idi. Bu iki kal'a feth

olununca Mihal-zâde dahi ol kal‘a ahâlîsini geregi gibi tazyîk itmiş idi. Kırkkinisa ve Pınarhisâr fethinden sonra Vize Hisârı'nın kemâl-i muzâyaka üzre oldukları sem‘-i hümâyûna vâsıl olmağla doğrı Vize üzerine varılup, muhâsarasına takviyyet virdiler. Bir ay kadar muhâsaradan sonra kal‘a muhâfazasında olan küffâr âmân ile kal‘ayı teslîm itdiler. İstanbul‘a iki konak karîb ve muhassenât-ı kesîre ile mevsûf bir hisâr-ı acîb olup, İstanbul tekürinin teferrüc-gâhı olmağın anın ta‘arruz u hücûmundan pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri emîn olmayup Şiremerd nâm bir dilîr-i sâhib-i tedbîr bendelerini zabt ve muhâfazasına nâm-zed itdiler.

Avdet-i Sultân-ı Melik-âsâ be-Cânib-i Tahtgâh-ı Burusa

Pâdişâh-ı İslâm, beş sene mıkdârı Rumili diyârında ârâm idüp, Burusa'yı kudûmlarıyla behişt-âsâ itmeği tasmîm buyurmağla Lala Şâhin Paşa'ya Filibe'yi tevcîh ve ol diyârı tîmâr ta‘yîn buyurup, İhtiman ve Samakov vilâyetlerini fethe serdâr idüp, kendüleri Burusa'ya avdet buyurdılar.

Azîmet-i Lala Şâhin Paşa be-Feth-i Kal‘a-i Samakov ve İhtiman

Padişâh-ı âlem-penâh mahrusa-i Burusa'ya avdet buyurdukdan sonra Lala Şâhin Paşa, asâkir-i vefîre ile Samakov ve İhtiman Vilâyeti'ne azîmet idüp, Kapulı Derbend nâm mahalle vardıkda küffâr ol derbendi sedd itmiş bulunmağla geçmeğe ruhsat bulamayup nâ-çâr oldukda anda meks ve dîvârını yıkdırup, derbendcilerin kimini katl ve kimini esîr itdiler. Ba‘dehu andan geçilüp, andan İhtiman Vilâyeti'ni feth ve re‘âyâ ve ahâlîsini harâc-güzâr idüp, andan Samakov Vilâyeti'ni fethe azîmet itdiler. Çamurlı sahrâsı'na vardıkda gördiler ki Lâs kâfiri ol sahrâyı mâlâ-mâl itmiş. Egerçi asker-i İslâm adeden ekall idi. Lâkin cenâb-ı Hudâ-yı ecell hazretlerine tevekkül ve muhârebeye iştigāl eylediler. Mukātele-i azîmeden sonra asâkir-i İslâmiyye mansûr ve küffâr makhûr oldukda kuvvet-i kāhire ile Samakov'u muhâsaraya şürû‘ ve az vaktde feth idüp, Filibe'ye avdet itdiler. Ve ol seferde cem‘ olunan emvâl ile cem‘-i mühimmât ve ricâl olunup, irtesi sene evvel-bahârda Saruyar diyârına ılgarına ve ol etrâfda olan memâlik ahâlîsi harâc-güzâr oldılar. Andan Sofya diyârının havâlîsini feth içün şebhûn tedbîrin idüp, ol etrâfı geregi gibi nehb ü gāret ve Filibe'ye avdet itdiler. Yedi yüz yetmiş **[45a]** iki ve yetmiş üç senelerinde Lala Şâhin Paşa bu kadar hıdmette bulunup, haber-i nusret ile huzûr-ı hümâyûna âlî hediyyeler irsâl itdi.

Azîmet-i Şehriyârî be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Feth-i Köstendil ve Sâ'ir Diyâr-ı Bulgar

Diyâr-ı Bulgar ki altun ve gümüş ma‘deniyle iştihâr bulmuş bir diyâr-ı letâfet-âsârdır, Kostantin nâm bir kâfir tasarrufunda idi. Mezbûr Kostantin kuvvet ve iktidârına

mağrûr olup, mülûk-i nasarâdan birine ser-fürû‘ itmez idi. Yedi yüz yetmiş üçde Rumili’nde olan ümerâ, diyâr-ı Bulgar’ı feth içün teşrîf-i pâdişâh-ı âlem-penâhî recâ itmeleriyle şehriyâr-ı kâmgâr Rumili diyârına teşrîf buyurdılar. Köstendil’e doğrı azîmet buyurduklarını Kostantin işitdikde şevket ü mehâbet-i kudret ve celâdetleri ma‘lûmı olmağla anlar ile kendünün mukābelesi muhâl oldığın iz‘ân idüp, cemî‘ vilâyetlerini teslîm ve mülûka şâyeste hedâyâ ile gelüp, arz-ı itâ‘at itdikde kendü vilâyeti ahâlîsine cizye ta‘yîn olunup, girü vilâyetine vâlî nasb olundukdan sonra pâdişâh-ı İslâm Burusa’ya avdet buyurdılar.

Azîmet-i Şehriyâr-ı Ser-efrâz be Halâs-ı Vize ez-Dest-i tekür-i İstanbul ve Feth-i Hisâr-ı İncügez ve Şehr-i Firecik Kal‘a-i Bolovine ve Hisâr-ı Burgaz

Şehriyâr-ı kâmgâr hazretleri Vize Hisârı’nı feth itdikde İstanbul’a yakīn olmak takrîbi İstanbul tekürinden emîn olmayup, muhâfazasına Şiremerd nâm bir dilâver ta‘yîn itmişler idi. Bu esnâda Şiremerd tarafından arz-ı hâl zuhûr itdi ki İstanbul teküri, asker gönderüp, Vize’nin etrâfını gāret ve Vize’yi dahi almağa niyyet itmiş. Bu husûs ma‘lûm-ı pâdişâhî oldukda Anadolı ümerâsı dahi bu seferde bulunmağa evâmîr-i aliyye gönderilüp Rumili ümerâsına Malgara‘da ordu-yı hümâyûna mülhak olmağa fermân olundı. Mevkeb-i hümâyûn Malgara‘ya vardıkda Lala Şâhin Paşa ve Evrenos Bey gibi nâmdâr Rumili ümerâsı azîm debdebe vü unvân ile Anadolı askerine mülhak olup, bu seferde müzeyyen ve müsellah asâkir-i mansûreyi hazret-i Hudâvendigâr gördükde Devlet-i aliyye’nin mezîd-i şevket ü kudretini müşâhede birle Hakk te‘âlâya hamd ü senâ idüp “İstanbul tekürinin hakkından gelmege bu kadar asker hâcet yokdur” deyu Şâhin Paşa’yı vâfir askere serdâr idüp Firecik[162] Şehri’ni fethe gönderdiler ve kendüleri İstanbul nevâhîsine azîmet ve İstanbul’a bir konak kala İncügez Kal‘ası’nı feth ü muhâsaraya mübâşeret buyurdılar. İki üç gün zarfında ol kal‘ayı feth ve işe yarayanlarını esîr **[45b]** eyleyüp, oradan Cebel-i Burgaz cânibine gitdiler. Hâkim-i Burgaz, şehriyâr-ı kâmgâr hazetlerinin kendü üzerine azîmet buyurduklarından habîr olıcak İncügez hâkiminin hâlinden ibret alup, rikâb-ı hümâyûna yüz sürerek arz-ı itâ‘at eyledi. Bu esnâda Lala Şâhin Paşa’nın Karacak [Firecik] Kal‘ası’nı feth itdiği müjde haberi vürûd ve çok geçmeyüp, Lala Şâhin Paşa dahi gelüp, rikâb-ı hümâyûna yüz sürdi. Andan Bolovine Kal‘ası’nı fethe azîmet ve ol hisâr-ı metîni muhâsaraya mübâşeret buyurdılar. Lâkin on beş gün mıkdârı öyle bir küçük hisâr feth olunmayup, bunca ceng ü cidâl olundukda şehriyâr-ı âlî-mıkdâr hazretleri ziyâde iğzâb olup, bu

---

[162] Metinde “فره جك” kelimesi “قره جك” şeklinde yanlış yazılmış.

ta‘bîr ile nutk buyurdılar ki “bu yaylakcıkda bunca vakt geçirmek sâ’ir fethi mühimm olanların te’hîrine sebeb olayor. Meger bunı Tanrı yıka” buyurup, muhâsarasına vâfir asker ta‘yîn ve kendüleri Karadeniz kenârında bir mahalle teşrîf idüp, bir ağacın sâyesine inüp, cüz’î istirâhat buyurdılar. Ol esnâda müjdeci zuhûr itdi ki nutk-ı hümâyûnun eseri zuhûr idüp, Bolovine Kal‘ası’nın bir dîvârı yıkılmış. Bu haberden pâdişâh-ı İslâm mesrûr olup, Lala Şâhin Paşa’yı irsâl buyurdılar ve bu müjde ol ağacın altında iken zuhûr itmekle “Devletlü Kavak” deyu ol ağaca nâm virdiler. Ve Lala Şâhin Paşa varup, Bolovine Kal‘ası’nı feth ve ahâlîsini yerlü yerinde ibkā eyleyüp, nice mâl-ı ganîmet ile rikâb-ı hümâyûna avdet eyledi. Altun ve gümüş âlâtı ve nukūd bir mertebede ol kal‘ada çok idi ki ta’bîr olunmaz. Hattâ bir gāzî eline bir altun tas girüp, sâ’irden anı hıfza bir mahall (bulamayup), başına giyüp, üzerine sarığını sarmış idi. Ol tası bir takrîb hünkâr görüp, ol gāzîyi huzûr-ı hümâyûna çağırup, latîfe yüzünden “bu ne şekil külahdır?” buyurduklarında yer öpüp, “çûn ki devlet-i pâdişâhî ben abd-i âcizi bu devlet külâhı ile mesrûr itdi, **Üstür zehbüke (Arabî)** mazmûnuyla amel idinüp, ehl-i gadrden bu vechle setr itdim”. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin tab‘-ı hümâyûnlarına hoş gelüp, tas-ı mezbûrı ol gāzîye ihsân ve ol kış Edirne’de kışlamak içün Edirne cânibine avdet buyurdılar.

Azîmet-i Vezîr-i a‘zam Hayreddin Paşa-yı Diyânet-me’nûs be-Feth-i Kal‘a-i Borlı ve İskete ve Marolya be-Refâkat-i Gāzî Evrenos

Yedi yüz yetmiş beşde pâdişâh-ı âlem hazretleri Vezîr-i a‘zam Hayreddin Paşa’yı Rumili’nin cânib-i garbîsine sâhil-i deryaya karîb vilâyetden Borlı ve İskete ve Marolya Kal‘aları’nı feth içün **[46a]** irsâl eyleyüp, sipeh-dârlık tavrında dilîr ve fütûhât fenninde sâhib-i tedbîr ve ol serhaddin ahvâline kemâ-yenbagī[163] habîr olan Evrenos Bey’i Hayreddin Paşa’nın yanına koşdılar. Ve Gümülcine’ye geldikde Hayreddin Paşa’nın anda ikāmeti münâsib görilüp, Evrenos Bey sâ’ir ümerâ ile Borlı ve İskete üzerine vardılar ve hüsn-i tedbîr ile ol iki kal‘ayı aldılar ve ahâlîsini yerlü yerinde iskân ve muhâfazasına mu‘temed muhâfızlar koyup andan Marolya’ya azîmet ve muhâsarasına mübâşeret eylediler. Ol kal‘a Marolya nâm bir avrat tasarrufunda olup, Siroz hâkimiyle karâbete binâen Siroz hâkiminden imdâda âdem gönderüp, bu ümîd ile asker-i İslâm ile merdâne ceng ider idi. Vakt uzayup Siroz hâkiminin imdâdından Marolya kat‘-ı ümîd idicek mal-ı firâvân arzıyla Evrenos Bey’den âmân taleb idüp, teslîm-i hisâr ve itâ‘at eyledi. Hâlâ ol hisâr “Avret Hisârı” dimekle iştihâr bulmuşdur. Ba‘dehu Hayreddin

[163] Metinde “وَمَا يَنْبَغِى”şekinde yazılmıştır.

Paşa ve Evrenos Bey ve sâ’ir ümerâ nice hedâyâ-yı vefîre ile rikâb-ı şâh-ı âlî-cenâba avdet her biri hâline göre mülattıfet oldılar.

Azîmet-i Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa, be-Feth-i Karaferye ve Kavala ve Drama ve Rahne ve Siroz

Yedi yüz yetmiş beşde pâdişâh-ı âlem, vezîr-i a‘zam hazretlerini Borlı semtine gönderdikde[164] henüz vezîr-i a‘zamın avdetinden mukaddem Siroz fethine Deli Balaban nâm bir bendelerini irsâl itmişler idi. Hattâ Marolya Siroz hâkiminden istimdâd itdikde Deli Balaban Siroz Kal‘ası’nı muhâsara itmiş bulunmağla Siroz hâkimi Marolya’ya imdâd itmeğe mecâl bulamamış idi. Bu def‘a Hayreddin Paşa avdet idüp, rikâb-ı hümâyûna vâsıl olıcak, Lala Şâhin Paşa’yı Siroz fethine serdâr idüp, irsâl buyurdılar. Anlar dahi asker-i kesîr ile ol savba gider iken Kavala Kal‘ası’na uğrayup, ednâ teveccüh ile feth idüp, ahâlîsini yerlerinde takrîr eyledi. Andan Drama Kal’asını ve Drama’dan Rahne Kal’asını ednâ himmet ile feth idüp, bunların re‘âyâsına şöyle ra‘iyyet ve cümle Anadolı ve Rumili vilâyetlerinde öyle adâlet eylediler ki sâ’ir düşmen-i dîn ü devlet olan küffâr bin cân ile bende-i Âl-i Osmân olmağa rağbet eyledi. Hattâ Siroz hâkimi dahi sâye-i Âl-i Osmân’da bu râhatı gördükde arz-ı itâ‘at eyledi. Bu esnâda Karaferye[165] ahâlîsi dahi ahd ü âmân ile itâ‘at idüp, bu kal‘alar ahâlîsi cümle cizye kabûl itdiler. Bunların iktizâ iden muhâfaza emrini tekmîl idüp ve yedi yüz yetmiş altı târîhinde mâl-ı ganîmetden nice tuhaf-ı zî-kıymet ile Paşa-yı pür-şecâ‘at rikâb-ı hümâyûn savbına avdet itdiler.

Avdet-i Pâdişâh-ı Dil-âgâh [46b] be-Savb-ı Burusa-yı Taht-gāh

Şehriyâr-ı sipihr-iktidâr Rumili’nde birkaç sene evkāt-güzâr oldukdan sonra Anadolı askerini biraz müddet istirâhat itsün deyu hademe-i devlet-i aliyyelerine merhamet ve yedi yüz yetmiş altıda yine taht-gāh-ı devlet-penâhları olan Burusa-yı cennet-âsâya avdet buyurdılar.

Azîmet-i Şehriyâr-ı Hayr-endîş be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Muhârebe-i Küffâr-ı Sırb[166] ve Feth-i Kal‘a-i Niş

Rumili’nde olan ümerâ, Sırb küffârı ehl-i İslâm’a kemâl mertebe cevr ü cefâ itdiklerini rikâb-ı hümâyûna arz-ı hâl itdiklerinde hamiyyet-i pâdişâhî hareket ve bi’n-nefs teşrîfleriyle ol beliyyin def‘ine azîmet buyurup, asker-i bî-hadd ile yedi yüz yetmiş yedi evvel-bahârında Rumili diyârına güzâr ve Sırb hâkiminin memâlikine ılgar buyurdılar. Sırb kralı olan bed-fi’âl, Gāzi Hudâvendigâr’da olan kemâl-i şevket ü

[164] Metinde “كوندردكده” kelimesi “كوردردكده” şeklinde yazılmış.
[165] Metinde “قره فريې” kelimesi “قره قريې” şeklinde yazılmış.
[166] Metinde “صرپ” kelimesi “صرف” şeklinde yazılmış ve devamında da aynı yazılmıştır.

iktidârı gördükde karârı firâra tebdîl idüp, memâlikinde olan mâl ve eşyâ ve evânî ve âlât ve nukūda muteʻallıka olan nefâyisi müstahkem kalʻalarına koyup, henüz tarlada olan mahsûlâtı dahi ihrâk netîce[sinde] zahîreye müteʻallık bir habbe ibkā eylemeyüp, cümle re'âyâ ile sarb dağlara firâr ve benî-Âdem ayağı dokunmamış amîk dere ve çengel-istânlarda karâr eylediler. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi bunca asker ile Sırb diyârına girüp gördiler ki küffârdan eser kalmamış, dört ay mıkdârı ol diyârada geşt ü güzâr buyurdılar. Kefere-i Sırb'dan eser-i âsâr bulamadılar. Bi'l-âhire kaht u galâdan askere kemâl-i ıztırâb hâsıl olup, rikâb-ı pâdişâhîye arz-ı hâl virüp, feryâd ve istirhâm itdiler. Sultân-ı âlî-şân dahi erkân-ı devlet ile meşveret buyurup, sıfrü'l-yed avdete icâzet virmeleriyle Semendire kurbünde Niş Kalʻası'nı fethe azîmet buyurdılar. Kalʻa-i mezbûr gāyet metîn olmağla meger kral ekser nefâyis-i emvâli ol kalʻaya vazʻ itmiş ve bundan bir mıkdâr sapaca düşmekle eger pâdişâhın rağbet buyuracağına ihtimâl virmediğinden takviyyet ve muhâfazasına ihtimâm itmeyüp gitmiş. Pâdişâh-ı mansûr bedîhaten ol hisârı muhâsara itdikde muhâfızlarının cân başına sıçradı. Lâkin derûnunda olan emvâl-i nefîse ehl-i İslâm eline girecegine dayanamayup, muhâfazada ikdâm ve hayli muhârebe husûsunda ihtimâm itdiler. Bi'l-âhire, pâdişâh-ı kâmyâb hazretlerini iğzâb itmeleriyle yağmaya fermân buyurup, darb-ı dest ile ol hisâr-ı metîn nasîb-i mücâhidîn olup, anda olan emvâl-i nefîse bi't-tamâm nasîb-i ehl-i İslâm oldı ve anda buğday ve şaʻîr ol mertebe kesîr idi ki asker-i İslâm'a kifâyet itdi. Bu haber Sırb hâkimine vâsıl oldukda Niş'in üç senelik harâc irsâl ve her sene elli vukiyye gümüş **[47a]** göndermeğe taʻahhüd ile cürmünün afv buyurulması bâbında rikâb-ı hümâyûna arz-ı hâl gönderdi. Çûn ki bunca eyyâm memleketinde gezilüp, kendüden eser nâ-peydâ idi, vech asker-i İslâm'ı itʻâb itmemek mülâhazasıyla bu şart üzre cürmi afv buyurılup, Niş Kal'ası'nın zabt u rabtına istihkâm virildikden sonra mahrûse-i Burusa'ya avdet buyurdılar.

Azîmet-i Sultân-ı Zî-şân be-Cânîb-i Rumili ve Feth-i Silistre ve Niğbolı

Çûn ki pâdişâh-ı dîndâr Sultân Gāzi Hudâvendigâr hazretleri gazâ vü cihâdsız güzerân iden evkātlarını ömrden add itmezler idi ve dîn-i devlete bir nefʻi olmayan tarîka bir hatve gitmezler idi, yedi yüz yetmiş sekiz senesi dahi Sasmenos nâm kâfir tasarrufunda olan Silistre ve Niğbolı vilâyetlerini fethe azîmet ve ol niyyet ile Rumili diyârına nasb-ı râyet buyurduklarında Sasmenos mukāvemete âdem-i kudretini bilüp, mülûka şâyân hedâyâ ile istikbâl ve rikâb-ı hümâyûna rûy-mâl itdikde Sasmenos'un bu hareketi tabʻ-ı hümâyûna hoş gelüp, kendü memleketine taraf-ı devletlerinden yine

kendüsini vâlî ta‘yîn ve her seferde emr-i hümâyûn sudûr itdikde askeriyle gelüp, hıdmetde bulunmak tenbîhiyle iltifât-ı pâdişâhiyyeye karîn buyurıldı.

Azl-i Mîrimîrân-ı Rumili Lala Şâhin Paşa

Emr-i emâret-i nefsâniyyetden ârî âshâb-ı diyânete tevcîh ü inâyet buyurulmak pâdişâhâna nisbet lâzime-i zimmet olup, Lala Şâhin Paşa, egerçi şecî‘ ü cesûr ve müdebbîr ü vakūr bir paşa-yı gāzî ve âshâb-ı şecâ‘atin mümtâzı idi. Lâkin bir mıkdâr hased-kâr idi. Bi’t-tecrübe ile bu hilkati pâdişâh hazretlerinin ma‘lûm-ı devleti olup ve merhûm İlbeyi hakkında olan gadri dahi ba‘zan ba‘zan te’essüf-gûne ba‘zı ümerâ lisânından mesmû‘-ı pâdişâh-ı dâd-bahşâ olmağın, “ol makūle ashâb-ı nefsâniyyet, serhadde serdâr olması nice hatarı müştemil ve hased ile nice gāzî-i kâr-güzâr muzmahil olur” deyu yedi yüz yetmiş sekizde Rumili Beylerbeyiliğinden ma‘zûl olup, Timurtaş Gāzî ki ümerânın diyânet ü şecâ‘atde mümtazı idi, Rumili Beylerbeyiliği ol dilîr-i sâhib-i tedbîre tevcîh buyurıldı. Bu Devlet-i aliyye’de nice âsâr-ı celiyyesi vardır. Cümleden biri sipâhî askerini ihdâs emîr-i mezbûrdan sâdır oldı ve vefât iden sipâhîlerin tîmârı evlâdına taksîm olunup, kul-oğlı mahrûm olmamak hayrı evvel ol zât-ı şerîfden sudûr buldı. Ve hıfz-ı levâzım-ı esbâb-ı sefer ve hıdmet-i esb ve ester içün voynuk askerini ihtirâ‘ anın evzâ‘ındandır. Bunlar gibi Timurtaş Bey’in **[47b]** bu devlet-i ebed-karârda nice asâr-ı hayriyyeleri vardır.

Cem‘iyyet-i Velîme-i Sultânî Berâ-yı Te’ehhül-kerden-i Yıldırım Han ve Mâlik-şüden-i Şehriyâr-ı Mümtâz Be Kal‘ahâ-i Egrigöz ve Simâv ve Tavşanlu ve Kütahya Der-Sûret-i Cihâz

Bu fütûhât-ı peyâpey-zuhûr şehriyâr-ı vakūr hazretlerinden sudûr itdikce etrâfda olan mülûk tecdîd-i sadâkat ve te’kîd-i meveddet içün tehniye-nâmeler irsâliyle arz-ı hulûs itmişler idi. Cümleden biri Kütahya etrâfı pâdişâhı olan Germiyân-oğlı bir pîr-i rûşen-zamîr-i sâhib-i tedbîr idi. Bir gün oğlı Ya‘kūb Çelebi’yi huzûrına çağırdup, bu vechile nasîhat itdi ki “Oğlum bu Âl-i Osmân mazhar-ı inâyet-i Rahmân’dır ve bu hânedân ilâ-âhiri’d-devrân ber-karâr olacağı âşikârdır. Âkılâne hareket ve hakīkatde sa’âdet oldur ki bu hânedâna intisâb ve bunlar ile hısımlık peydâ idelüm, benim niyyetim oldur ki hemşîreni mahdûm-ı mükerremleri Bâyezîd Han içün kabûl ve seni hıdmet-i aliyyelerinde terbiyye buyurmak içün tazarru‘ u niyâz itsem gerek ne dirsün? didikde, Ya‘kūb Çelebi dahi pederi re‘yini istihsân ve hıdmeti aliyyelerini bâ’is-i selâmet-i iki cihân bilmekle bu niyâzı mutazammın bir arz-ı hâl tahrîr ve Edirne’de rikâb-ı hümâyûna gönderdiler. Ve arz-ı hâlde Kütahya ve Simav ve Egrigöz ve Tavşanlu kal‘alarını cihâz tarîkıyla virmeği derc itdiler. Bu arz-ı hâl manzûr-ı hümâyûn

oldukda recâları kabûl buyurılup, dügün olunmak kasdıyla Burusa'yı teşrîf itdiler. Memâlik-i Âl-i Osmân'da olan ümerâya ve sâ'ir mülûk-ı İslâmiyye'ye da'vet içün elçiler gönderilüp, yedi yüz seksen üç evvel-bahârında cem'iyyete mübâşeret buyurdılar. Mahrûsa-i Burusa'da bir müferrah mahalde sulehâ ve ulemâ ve ricâl ü ümerâ ve meşâyıh ve fukarâ da'vet ve tertîb-i ziyâfet olundı. Ve erkân-ı devlete yerlü yerinde takrîr ve mülûk-ı etrâfdan gelen hedâyâ getüren elçileri lâyıkı üzre tevkīr buyurdılar. Mısır ve Şam'a fermân-fermâ[167] olan zâtlardan mülûka lâyık raht-ı müzer-keş ve bisât-ı dil-keş ile müzeyyen nice atlar irsâl itmişler ki temâşâsıyla nefse inbisât hâsıl olur ve dahi nice tuhaf-ı munzamm itmişler. Ol iki sultânı tevkīr anların elçileri mukâddem da'vet ve buluşduklarında hayli mazhar-ı iltifât ve rağbet oldılar. Anlardan sonra Hamid ve Saruhan ve Aydın ve Menteşe ve Kastamoniyye ve Karaman pâdişâhlarının elçileri duhûl ve iltifât-ı hümâyûna mazhar oldılar. Anlardan sonra vüzerâ vü umerâ devlet ü erkânı ve a'yân-ı saltanatlarının hediyyeleri arz olundı ki kemâl-i gayret ve mezîd-i sadâkatlerine akıllar hayrân olur. Cümleden biri Evrenos Bey Gāzî ki Rumili **[48a]** ümerâsının mümtâz ve ser-efrâzı idi, yüz adet perî-peyker köle göndermiş ki her biri meyl-i nefs ve teveccüh-i kulûbda gûyâ ki atşâna nisbet bir içim su idi. Ve yüz aded dilber ve hûrî-manzar câriye göndermiş ki turre-i tarrâ ve zülf-i benefşe-vârları misk ü anberden hoş-bû idi. Cümle temâşâ iden yârân bunların hüsnüne mest ü hayrân oldılar. Ve bu kadar dilber esîri nereden teshîr itdi deyu şaşup kaldılar. Zîrâ her birinin hüsni bir hânümân-ı sabrı vîrân etmeye kâfi ve şîve-i âşık-keşi ve kirişme-i çeşm ü ebrûsı bir âkıl ü dânâyı zencîre düşürmek husûsunda vâfî idi. Bunlar ise iki yüzdür. Ve Evrenos Gāzî buna dahi kanâ'at itmeyüp on adet kız ve on adet gulâm-ı fitne-hîzin ellerine birer altun tabak vermiş ki içi altun ile lebâ-leb memlû ve on adet gulâm ile câriyenin ellerine dahi birer gümüş tabak virmiş ki içi ol vakt râyic olan sîm ile dopdolu. Mâ'adâ seksen kız ve seksen gulâma piyâleler ve câmlar ve şem'adanlar ve maşrabalar ibrikler ve âftâbeler misillü sîm-i hâm virüp, يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ[168] بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ[169] mefhûmı ol mahalde şühûda karîn oldı. Ve cümle Evrenos Bey'in bu ubûdiyyetine âferîn ve hezâr-sitâyiş ü tahsîn itdiler. Ve bir hıdmet-kârının bu kadar iktidârından pâdişâh-ı deryâ-nevâlin kemâl-i kudret ve mezîd-i şevketlerine istidlâl olundı. Ve elçilere levâzım-ı ikrâm itmâmından sonra icâzet virilüp, cümlesi hadlerinden ziyâde mazhar-ı inâyet oldılar ve Evrenos Bey'in hediyyesini bi't-

[167] Metinde "فرما" kelimesi "فربا" şeklinde kullanılmışdır.
[168] "…Onların etrâfında hizmet için sürekli yaşayacak gençler dolaşırlar…" Vâkıa suresi 17. Âyet.
[169] "…Kaynaklardan doldurulmuş sapsız kâselerle..." Vâkıa suresi 18.Âyet.

tâmâm sultân-ı Mısır'a irsâl ile ma'nen arz-ı ihtişâm buyurdılar. Ve Sultân-ı Mısr'ın hediyyesini dahi bi't-tamâm Evrenos Bey'e in'âm buyurdılar. Ve sâ'ir ümerâdan gelen hediyyeyi mülûka ve mülûkdan gelen hediyyeyi ümerâya irsâl buyurup, bu kadar hedâyâ ki rütbe-i ahsâdan bîrûn idi. Bir habbesini hazîne-i hümâyûna idhâl buyurmayup, bi't-tamâm ümerâ vü mülûk beyninde iktisâm buyurdılar. Erkân-ı devletin kemâl-i devlet ve ganâsı ve pâdişâh-ı pür-cûd-ı atânın kemâl-i istiğnâsı bu mâddeden ma'lûm olur. Hulâsa-i kelâm emr-i ziyâfet tamâm oldukdan sonra gelin almak hıdmetini edâ ve akd ü nikâh levâzımını rü'yet içün Burusa Kādî'sı Koca Efendi ki Kādî-zâde-i Rûmî'nin ceddidir haremiyle ve emîr-i alem olan Aksungur Ağa dahi haremiyle ve Çavuşbaşı Süle-oğlı Timûrhan Çavuş husûsan şehzâde hazretlerinin dâyesi cümle bin kadar ricâl ve nisâ irsâl buyurıldı. Kütahya'ya karîb vardıkda Germiyan-oğlı dahi erkân-ı devletini istikbâle gönderüp, kemâl-i tevkīr üzre münâsib mahallere indirüp, nice eyyâm ziyâfetler eyleyüp, cümlesine şâhâne hıl'atler giydirdi. **[48b]** Ba'dehu emr-i nikâh tamâm oldukda ol mahcûbe-i hacele-i ismet-cenâbını Burusa Efendisi huzûrunda gelen hatunlara teslîm ve va'ad itdiği kal'alar miftâhlarını dahi edâ eyledi ve Çâşnigîr-başısı olan Paşacık Ağa'yı yanlarına koşup hatununı yenge eyledi. Aksungur Ağa dahi verilen kal'aların levâzım-ı hıfz u hırâsetini tekmîl idüp, Burusa cânibine râhî oldılar. Burusa'ya karîb olduklarında ümerâ-yı Devlet-i Osmânî istikbâl ve arûsı harem-i hümâyûna idhâl itdiler. Ol leyl-i safâ-meylde nev-arûs-ı pür-hicâb âgūş-ı Yıldırım Hanî'de ref'-i hicâb idüp, ol mahtûbe-i mümtâz ol mahall-i bâhirü'l-i'zâzda cünbiş ü ihtizâz ile cilve-sâz olmağa başlamağla şâhzâde-i ser-efrâz ol muhaddere-i dem-serâ-yı nâz ile izdivâc ve şır ve şeker gibi imtizâc buyurdılar.

Nâmzed-şuden-i Duhter-i Şâh-ı Kâmgâr be-Ferzend-i Hâkim-i Karaman Ali Bey

Yedi yüz seksen üç târîhinde Yıldırım Han'ın tezevvüci esnâsında bir sultân-ı zî-şân ki hadikâ-i hânedân-ı Osmânî'de enbûbe-i sulb-i sultânîde istifâza tarîkıyla neşv vü nümâ bulmuş bir fidan idi, pâdişâh-ı âlî-câh Karaman-oğlı Ali Bey'e tezvîc buyurdı."Nazar-ı sultânı iktisâb ve hânedân-ı Âl-i Osmân'a intisâb itdim" deyu ıslâh-ı nefs itmek lâzım iken dibelek-i şeytân-ı pür-idlâl ol bed-bahtı iğfâl idüp günden güne habâseti izdiyâd ve Âl-i Osmân'a ihâneti iştidâd bulmağla ba'de-zemân belâsını bulmuşdur.

İbtidâ-i Şehriyâr-ı Bâhirü't-te'yîd Kal'ahâ-yı Beyşehri ve Seydişehri ve Yalvaç[170] ve Karaağaç ve Isparta ez-Hâkim-i Memâlik-i Hamid

Bundan akdem dügün esnâsında etrâf-ı mülûkun elçileri vedâ'a huzûr-ı hümâyûna girüp, etek öpdükleri esnâda Hamid-ili mâliki Hüseyin Bey'in elçisi vardıkda pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri hıtâb idüp, buyurdılar ki." Birâderim Hüseyin Bey'e bizden selâm idüp, diyesin ki beynimizde olan hulûs u mahabbet ve sadâkat u ülfet muktezâsı üzre bir recâmız vardır. Kabûl olunmak cevâbına ümîdvâr ve haber vürûduna intizâr üzre bileler. Karaman-oğlı Ali Bey memâlik-i mahrûsemize ekseriyâ ta'addî ider. Karaman diyârına karîb Hamîd diyârından bize birkaç kal'a satalar". Hüseyin Bey dahi Karaman-oğlı'ndan bîzâr olup anın memâlikini dahi ızrâr üzre idi. Bu husûsa râzî oldı. İtifâkan bu esnâda pâdişâh Kütahya seyrine azîmet buyurmuşlar idi. Hüseyin Bey o kal'aları almağ içün Hamid diyârına sefer itdiler zann idüp aklı başından gitdi. Âdem gönderüp, Beyşehri ve Seydişehri ve Yalvaç ve Karaağaç ve Isparta vilâyetlerini **[49a]** temlîk teklîf ve bu tarîk ile kalb-ı hümâyûnı te'lîf itdi. Anlar dahi meblağ-ı kesîr irsâl buyurup, bu beş belde vech-i şer'î üzre guzât-ı İslâmiyye hüccetleri ile mübâya'a olunup, tasarruf-ı sultâna girdi. Ba'dehu ol şehriyâr-ı kâmgâr dahi avdet buyurup, taht-gâhları olan Burusa Şehri'ne sa'âdet ile geldiler.

Azîmet-i Mîrimîrân-ı Rumili Timurtaş-ı Şecâ'at-zamîr be-Feth-i Pirlepe ve Karlı-ili ve İştip[171] ve Manastır

Pâdişâh-ı adâlet-mevfûr çûn ki bî-fütûhât ömürleri güzâr ider ise bî-huzûr olurlar idi, binâ'en alâ-zâlik Timurtaş Bey tarafına fermân irsâl ve Pirlepe ve Manastır vilâyetlerini feth içün emr buyurdılar. Timurtaş Bey dahi ibtidâ Pirlepe Hisârı'nı âmân ile feth idüp, andan Manastır Kal'ası'nı muhâsaraya mübâşeret buyurdılar. İçinde olan küffâr inâd itmekle hayli ceng ü cidâl ve harb ü kıtâldan sonra darb-ı dest ile ol hisârı dahi feth idüp, bî-hadd mâl-ı ganîmet guzât-ı müslimîn tasarrufuna girdi. Andan Karlı-ili ve İşti[p][172] tarafına ılgar ve ol diyârı dahi zamîme-i memâlik-i şehriyâr kılındı. Andan Selanik cânibine azîmet itdiler. Egerçi Selanik Hisârı'nı muhâsara ve küffâr ile mukātele itdiler. Lâkin ol hisâr gāyet metîn ve fethi müşkil olmağla vakt de kalmayup asker yorgun bulundığından fethi âhar vakte te'hîr olunup gitdiler. Lâkin kurâ vü kasabâtını itâ'at idenleri tatyîb, itmeyenlerini gāret ü tahrîb idüp yedi yüz seksen dörtde bu fütûhât ile nice mâl-ı ganâyimden tuhaf intihâb ve sultân-ı kâmyâb cenâbına isrâ ve mazhar-ı du'â oldılar.

---

170 "يلواج" kelimesi metinde "يواج" şeklinde yazılmış.
171 Metinde "اشتيپ" kelimesi "اشتليت" şeklinde yazılmış
172 Metinde "اشتيپ" kelimesi "اشتيت" şeklinde yazılmış

Azîmet-i Timurtaş Bey be-Gāret-i diyâr-ı Bosna ve Hersek ve Arnavud

Pâdişâh-ı ehl-i İslâm Anadolı'da bir mıkdâr istirâhat u ârâm buyurdukdan sonra cihâd ü gazâ niyyeti üzre Rumili'ne geçüp ve Edirne Sarâyı'nda karâr buyurdılar. Ve asker-i İslâm'a mâl-ı ganîmet ile kuvvet ü kudret hâsıl ve dimâğlarına lezzet-i cihâd vâsıl olsun deyu (küffâr memleketleri yağma olunmak)[173] niyyet buyurılup, o bâbda meşveret buyurdılar. Re'y-i ümerâ ve tedbîr-i ukalâ Arnabud ve Bosna ve Hersek diyârını yağma itmekde karâr buldı. Ve Timurtaş Bey serdâr ta'yîn olunup, asâkir-i bî-şümâr ile yedi yüz seksen beş târîhinde ibtidâ Arnabud diyârını gāret içün revân oldı. Ve Arnabud diyârının ba'zı küçük kal'alarını feth ve nisvân ve gılmânını esîr idüp, vâfir mâl ile rikâb-ı şevket-masîre avdet ve ol kış ikāmet idüp, **[49b]** yedi yüz seksen altıda Bosna ve Hersek Vilâyetini gāret ve nice mâl ile dâmen-i ümîd-i el [m]âlâ[174] mâl oldı. Ve bu münâsebet ile ol üç diyârın asker-i İslâm her etrâfına vukūf-ı tâmm hâsıl itdiler ve dönüp, rikâb-ı müstetâba geldiklerinde akablarınca hükkâm-ı Hersek ve Bosna gelüp, her sene cizye virmeye ta'ahhüd itdiler.

Ukūk-ı Şehzâde Savcı Bey

Pâdişâh-ı âlem-penâh gazâ niyyeti ile yedi yüz seksen yedide yine Rumili'ne geçdikde Anadolı Vilâyeti'ni zulm-i düşmenden hıfz itmek mülâhazasıyla büyük oğulları Bâyezîd Han'ı Kütahya etrâfında olan memâlik muhâfazası içün Kütahya'da ve ortanca oğulları Ya'kūb Çelebi'yi Karesi Sancağı muhâfazası içün Karesi'de ve küçük oğulları Savcı Bey'i Burusa'da bırağup, mutmaʿînü'l-hâtır Rumili'ne teşrîf buyurmuşlar idi. Lâkin Savcı Bey'in hadâset-i sinni takrîbi sû'-i karîn ve şeyâtîn-i ins kendüyi iğfâl idüp, anlar dahi الشَّباب شَرَعة من اَلجنون fehvâsınca ol melâ'înin sözine meftûn olup, beytü'l-mâl-ı müslimîni gûyâ vaktinde kendüye kafâdâr olmaları zu'mıyla kendü hevâsına tâbi' olan eşhâsa taksîm ve pederi tahtına geçüp, ismine hutbe okutdı. Bu haber mesmû'-ı hümâyûn olıcak pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri ziyâde iğzâb olup, Anadolı cânibine ubûr içün fermân-ı hümâyûn sudûr itdi ve Biga Hisârı'nı teşrîflerinde şehzâdenin etvâr ve harekâtından tecâhül buyurılup, fermân irsâl buyuruldı ki "Bu tarafda seyr ü şikâr içün beş on gün geşt ü güzâr kasd olunmuşdur. Yanumuza gelüp, ma'iyyetimizde bulunasun" Bu fermân-ı âlî-şân şeh[z]âdeye[175] vâsıl olıcak bütün bütün ısyânını âşikâr eyleyüp, asker cem'ine mübâşeret ve pederiyle mukāteleye azîmet etdiği tekrâr mesmû'-ı şehriyârî olıcak deryâ-yı gadab-ı sultânî tehevvüce ve temevvüce başlayup, "bu uşağı başka tarza te'dîb iktizâ itdi" deyu ma'iyyetlerinde bulunan asâkir-i zafer-

---

[173] Parantez içindeki kısım derkenârdır.
[174] Metinde "مالا" kelimesi "نال ا" şeklinde yazılmış.
[175] Metinde "شهزادي" kelimesi "شهدادي" şeklinde yazılmış

şi‘âr ile şehzâdeleri üzerine azîmet buyurdılar. Şehzâde dahi üzerine gelen Gāzî Hudâvendigâr dimekle Arab ve Rûm ve İrân ve Turan'da nâm-âver bir şehriyâr-ı pür-heybet ve âlî-mıkdâr-ı sâhib-i azamet idügünden gāfil olup, tâzelik zorı ve delikanlılık gururı ile Kete Ovası'nda mukābelelerine vardı. Hiç gürûh-ı diyânet-şi‘âra fırka-i hiyânetkâr pâyidâr olur mı? İbtidâ-yı ceng ü peykârda şehzâde yanında olan eşkıyâ târ u mâr ve ekseri tu‘me-i tîğ-i âteşbâr olup, şehzâde-i **[50a]** kühenkâr dahi ele geçüp, peder-i vakūr-ı mehâbet-şi‘ârları huzûrına getürdiler. Pederleri dahi günâhından istiğfâr itsün ve kendülerden hicâb idüp, biraz terbiyye görüp, fîmâ-ba‘d bu misillü hareket itmesün mülâhazasıyla terbiye-gûne ba‘zı mertebe şiddetlüce söylediklerinde meger şehzâdenin sem‘-i rüşdi penbe-i gaflet ile sedd olunmuş lâyıksız mahall-i şân-ı saltanat olur kelâmlara şürû‘ idüp, nâmûs-ı saltanatı ve hukūk-ı übüvveti mahv idecek nice sözler söylemege başladı ki huzûr-ı hümâyûnda bulunan huddâmı pâdişâh-ı sipihr-ihtişâmdan hayâ idüp, taşra çıkdılar. Sultân Murâd Han dahi "bu sefîh bu mülke sultân olsa vaktinde bulunan ibâdu'llâhın hâli yamandır. Böyle oğlı ne eylemeli? deyüp, âteş-i gadabları alev-hîz olmağla gözlerine mîl çekdürüp ve ol pâdişâh-ı âlem-penâh mahdûmının tabî‘atini beğenmeyüp, kendülerden sonra ibâdullâhı sıyâneten şehzâdeyi gözden dûr itdiler.

Zikr-i Feth-i Sofya-i cennet-nişân Be-sebeb-i Nev-cüvânî ez-Gāzîyân

Sofya Şehri ki letâfet-i âb u hevâ ile ma‘rûf bir şehr-i cennet-âsâ olmağın küffârın beylerbeyi makāmında olan murdârı anda sâkin olur idi. Ve Rumili'ne mâlik olan mülûka beylerbeyi ikāmeti içün ol şehr-i güzîn gāyetde lâzım [olmağın][176]. Buna binâ'en Lala Şâhin Paşa Filibe'de iken ol şehre nice def‘a akın idüp, fethi müyesser olmamış idi. Lâkin etrâfı gāret ve ekser memâliki feth olunup, hemân Sofya kalmış idi. hikmet-i Rabbânî ve mu‘cize-i peygamberî ve kerâmet-i sultânî bir nev-cüvânı bir garîb hülyâya düşürmüş ve bu hülyâsına netîce virmek mülâhazasıyla mütevekkilen ala'llâh azm-i râh eyleyüp, Sofya zâbitine varup, ümerâ-yı ehl-i İslâm'dan şikâyet ve Sofya zâbitine intisâb içün etrâfdan zâbit-i mesfûrun ahbâbına yalvarup recâ itdirmiş. Ol kâfir-i bî-idrâk dahi öyle bir dilâver-i pâki gördükde hıdmetkâr olmasına bin cân ile hâhiş-güzâr olmuş. Cüvân-ı mezbûr gāyet ile mizâc-gîr ve avcılık fenninde mâhir olmağla bu hüsn-i tedbîr ile zâbit-i mezbûra tekarrüb ve kalbini ele alup, her gün seyr ü şikâr ve geşt ü güzârda refîk ü kafâdâr olmuş. Bir gün yine âdet-i kadîme üzre şikâra azîmet idüp, av mahalline varıldıkda ittifâkan uzakdan bir keklik kalkup bunlar dahi doğanı

[176] Metinde "olmağın" kelimesi unutulmuş.

havâle ve kendüler dahi ardınca yükrük atlar ile şitâb itdikde atları gāyet yükrük olmağla sâ'ir askerden ayrulup, birkaç dağ aşarlar. Cüvân-ı mezbûr dahi "Allâhu Te'âlâ beni murâdıma yetişdirdi. Fursat ganîmetir" deyüp, Sofya zâbiti olan bî-dîni tutup **[50b]** bağlar ve atına bindürüp, ayaklarından ata dahi muhkem bağladıkdan sonra kendü dahi atına süvâr ve eline bir kamçı alup, gâh süvâr oldığı ata gâh başıyla arkası karışık ol ite şöyle tâziyâne çaldı ki sanasın ki her vurdukça râst geldiği yerden âteşler çıkar. At ise tâziyâneyi yedikçe önünde kuş olup uçar. Bu minvâl üzre ol kâfir-i bed-fi'âli o esnâda Filibe zabtına me'mûr olan Balaban Bey'e götürdi. Gāzî Balaban Bey dahi Sofya zâbitini alup, asâkir-i bî-şümâr ile Sofya'ya varup, muhâsara itdi. Sofya'da olan küffâr dahi zâbitlerini İslâm elinde giriftâr göricek kal'ayı teslîm itdiler. Balaban Bey dahi hisârı feth ve esbâb-ı zabt u rabtını tekmîl idüp, sultân-ı gāzî dergâhına müjde-nâmeler tahrîr itdi.

Vefât-ı Vezîr-i a'zam Hayreddîn Paşa ve Vezâret-i Mahdûmı Oğlı Paşa ve Azîmet-i Pâdişâh-ı Gāzî be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Fütûhât [u] Megāzî

Sultân-ı kâmgâr Gāzî Hudâvendigâr hazretleri yedi yüz seksen sekiz senesinde niyyet-i gazâ ile Rumili'ne güzâr buyurup, o sene Edirne'de karâr buyurdılar. Ve Vezîr-i a'zam Hayreddin Paşa'-yı nâmdârı Çetroz ve Çayhisâr ve Yenişehir fethine serdâr idüp, Evrenos Bey'i berâber ta'yîn itdiler. Asâkir-i ehl-i İslâm Yenice'ye vusûl buldukda serdâr-ı a'zam hazretlerinin ecel-i müsemmâsı hulûl idüp, dâr-ı âhirete intikāl itdiler. Asker-i İslâm Yenice'de karâr ve Evrenos Gāzî bu haberi arz eyledi. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi öyle fakīh ü dîndâr ve vakūr u perhîz-kâr vezîr-i dilîrin intikāline te'essüf ile bükâ idüp Hayreddin Paşa'yı mezbûrun veled-i necîbi olup, ol esnâda kādî-asker bulunan Mevlânâ Ali Efendi hazretlerini pederleri makāmına vezîr-i a'zam idüp, Yenice'de asker-i İslâm'ın tanzîm-i âhvâline ve bi'l-ırs-i şer'î pederlerinden intikāl iden emvâline nizâm virmek içün Yenice'ye irsâl buyurup anlar dahi kemâl-i diyânet ve mezîd-i istikāmet ile hıdmet-i fukarâ vü re'âyâ ve tanzîm-i umûr-ı seferiyyede bezl-i makdûr eylediler. Hayreddin Paşa'nın müddet-i vezâretleri on sekiz sene olmuşdur.

İstimâ'-kerden-i Pâdişâh-ı Dîndâr Isyân-ı Karaman-oğlı Ali Bey-i Hîlekâr

Mülûk-i İslâmiyye'den hâkim-i diyâr-ı Karaman olan Ali Bey'i Sultân-ı zî-şân hazretleri taraf-ı hümâyûnlarına hayr-hâh zann iderler idi. Binâen-aleyh sâ'ir mülûk beyninde Ali Bey'i kendülere dâmâd buyurmuşlar idi. Egerçi ba'zı mertebe kable'l-müsâheret beynlerinde münâferet geçmiş idi. Lâkin akd-i karâbet olundukdan sonra andan **[51a]** hıyânet me'mûl itmezler idi. Bu def'a Hamidili serhaddinde olan

muhâfızlar Ali Bey ol diyârı gāret itdiğinden mâ‘adâ mübâya‘a tarîkıyla alınan kal‘aları zabt itmek sevdâsında oldığını ifâde itdiklerinde pâdişâh-ı kâmyâb kemâl mertebe iğzâb olup, Ali Bey'i te'dîb ve mâlik oldığı vilâyetleri elinden almak kasdıyla asker cem‘ine mübâşeret buyurdılar.

Vürûd-ı Hedâyâ-yı Vâfire ez-Taraf-ı Sultân-ı Mısır-ı Kāhire

Bundan akdem sûr-ı hümâyûn akībinde Evrenos Bey'in mülûk hediyyesini pâdişâh, sultân-ı Mısır'a irsâl buyurmuşlar idi. Nâme-i hümâyûn ve hediyye-i şâhâne, sultân-ı Mısır'a vâsıl oldukda ziyâde memnûn olup, kemâl-i sürûrundan tekrâr pâdişâha lâyık hediyyeler tertîb ve bir nâme yazup, Sultânü'l-guzât ve'l-mücâhidîn unvânıyla pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerini tevkīr ve berâber cenglerde bulunamadığına te'essüf buyurup [177] يَا لَيْتَنِى كُنْتُ مَعَهُمْ فَاَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا mazmûnını îmâ itmiş sultân-ı Mısır'ın bu tarza mürâ‘âtı pâdişâh hazretlerini memnûn idüp, gelen elçisine azîm iltifât ü ikrâmdan sonra avdetine izin virdiler.

Azîmet-i Sultân-ı Zîşân bâ-İstîsâl-i Karamanîyân

Çûn ki sultân-ı âlî-şân hazretlerinin Karaman-oğlı üzerine azîmet-i hümâyûnlarını mezbûr Karaman-oğlı Ali Bey işitdikde Turgutlu ve Samgarlu ve Bayburdlı ve Tatar ve Türkmen ve Varsak tavâ'ifiyle ittifâk idüp, cenge hâzır oldı. Ve Hamidili serhaddinde olan ümerâ dahi beyin bu ittifâkını huzûr-ı hümâyûna inhâ itdiklerinde Timurtaş Bey, Rumili askeriyle bu sefere me'mûr olup, pâdişâh, Karaman cânibine azm-i râh buyurdılar. Ve Kütahya sahrâsında Timurtaş Bey dahi Rumili ümerâsı ve Lâs kâfirinden iki bin mussellah kâfir ile gelüp, ordu-yı hümâyûna mülhak oldı. Anadolı ve Rumili askeri bir yere gelüp, asâkir-i Osmâniyye'nin kesretini Karaman-oğlı işitdikde ümerâsıyla meşveret idüp, şöyle ittifâk itdiler ki "pâdişâh-ı gāzî hazretleriyle mukābele mümkin degildür. Bir cürümdür bizden sâdır oldı. Bâri bir kerre afv recâ idelüm; kabûl olundı ni‘amü'l-matlûb ve illâ derdimizin çâresine göre gidelüm" deyüp, niyâz u tazarru‘ üzere bir nâme yazdılar. Arz-ı hâlleri manzûr-ı hümâyûn oldukda bu temellüfleri mahzâ mekr ü hîle oldığına binâen erkân-ı saltanat ile bu bâbda meşveret buyurdılar. Vezîr-i a‘zam Ali Paşa, bu vechile re'y itdi ki "Bu hânedândan husûsan şevketlü efendimiz hazretlerinden bu mertebe inâyet görmüş iken fursatı ganîmet bilüp, sâhibsiz vilâyete hıyânet iden kimesneyi afv münâsib değildir." Bu re'ye sâ'irleri dahi râzî olmağla elçi huzûr-ı hümâyûna getirdilüp, şu gûne itâb-ı pâdişâhî ile mu‘âteb oldı ki "Ali Bey'in ırz u nâmûsı **[51b]** sıyânetde tarafımızdan kusûr sudûr itmemiş-iken gazâya teveccühümizi fursat bilüp, memeleketimize ta‘arruz itmek insân kârı mıdır?

[177]"Keşke ben de onlarla beraber olsaydım da büyük bir başarıya (ganimete) ulaşsaydım." Nisâ suresi 73. Âyetten.

Anın gibi bed-hâlin yemînine ne i'tibâr. Hâzır olsun üzerine azîmetimiz vardır" buyurup Ali Bey'in elçisini redd buyurup, asker-i bî-şümâr ile Konya Ovası'na ılgar buyurdılar. Karaman-oğlı dahi zikri mürûr iden tavâ'if ile ittifâk idüp, Konya Hisârı önünde karâr ve cem'iyyet ve mukābeleye azîmet itdi. İki asker biribirine mukābil oldukda taraf-ı pâdişâhîden tertîb-i asker olunup, Şehzâde Ya'kūb Çelebi, Saruca Paşa ve Balaban Bey ve İlyâs Bey ve Müstecâb Bey Anadolı askeri ile sağ kolda, Şehzâde Bâyezîd Hân, Fîrûz Bey ve Hâce Bey ve sâ'ir dilâver beyler, Lâs askeri ile sol kolda ve şâh-ı âlem vezîr-i a'zam ile askerin ortasında yeniçeri ve azeb ve kapu halkı askerinin önünde Rumili Beylerbeyisi Timurtaş Bey Rumili ümerâsıyla ne tarafa imdâd iktizâ ider ise yetişmek içün ve ağırlık muhâfazası içün askerin ardında bu tertîb üzre askere nizam virilüp, cenge yürüdiler. Ve Sultân Yıldırım Han mukābelesine Tatar ve Varsak askeri düşmüş idi. Şehzâde hazretlerinin o gün zuhûr iden cünbiş-i dilîrânesine pederleri hezâr be-hezâr tahsîn buyurdılar. Şehzâdeyi cenâb-ı Settâr tîğ ve tîr-i düşmen-i bed-tebârdan hıfz idüp, mukābelelerinde olan leşker-i Varsak ve Tatar'ı târ û mâr itdiler. Etrâfda olan dilâverân şehzâdenin bu cünbüşini gördükde cümlesine gayret düşüp, merdâne hareket ve saff-ı a'dâyı perîşân iderler idi. Cümleden Rumili Beylebeyisi Timurtaş Bey ve küffâr kanıyla kılıçları zâğdâre olan Rumili ümerâsı her vechile şecâ'at dâdını virirler idi. İttifâkan Timurtaş Bey'in önüne Karaman-oğlı Ali Bey musâdife itmiş. Timurtaş Bey, Ali Bey'i gördükde "Hây hânedân-ı Osmânî düşmanı Karamânî ne durursın?" deyüp, üzerine doğrı altında olan esb-i sabâ-reftârı sürdükde Ali Bey gördü ki Timurtaş Bey gözlerini kendüye dikmiş yanar âteş gibi gelür. Ali Bey, Timurtaş Bey'i bu heybet üzre gördükde aklı gidüp, o sâ'at dönüp, Konya Hisârı'na firâr itdi. Timurtaş Bey ardından " Nereye gidersin hey bî-nâmûs u âr. Âdem olan tavşan gibi firâr ider mi?" deyu na'ra urdı. Ali Bey ise havfından cengde durmak degil nice eyyâm Timurtaş'ı ol endâm ile rü'yâda gördükçe gözine uyhu harâm olur idi. Hulâsa-i kelâm Timurtaş Bey, Ali Bey'in firârını göricek atının önünde dikilen sancağını kapdukda Karaman askeri târ û mâr olup, nice mu'teber beyleri esîr oldı. Çûn ki mâ-meleklerini bıragup, firâr itmişler idi, pâdişâh-ı âlem-penâh **[52a]** dahi cemî' mâllarını askere taksîm idüp, ekserini ibtidâ-i fethe sebeb olan Yıldırım Bâyezîd Han'a ve hâssaten Ali Bey'in cemî' mâlını Ali Bey'in firârına bâ'is olan Timurtaş Bey'e virdiler. Ve ol havâlîde olan ra'iyyet, kemâl-i adâlet ile ri'âyet olundı. Hattâ Las Keferesi'nden beş on kâfir ri'âyete te'addî itmekle getirdüp, siyâset buyurmağla şân-ı saltanatı icrâ buyurdılar. Birkaç gün Konya Kal'ası muhâsara olundukda Ali Bey kemâl-i aczini bilüp, kendü taht-ı nikâhında olup, pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin kerîme-i muhteremeleri olan sultân-ı âlî-şân hazretlerini irsâl

ve anları şefî‘ tutup, anlar da gelüp recâ itdikde, pâdişâh-ı âlî-câh hazretleri dahi kerîmelerinin recâ ve gözi yaşına hürmet idüp, Ali Bey'in cürmini afv buyurup, gasb itdügi kal'alar girü elinden alınup, bu def‘a geregi gibi lâzım-ı mühimmâtı tekmîl olundı. Ve Ali Bey-i hîlekâr, kemâl-i acz ile gelüp, atebe-i cenâb-ı şehriyâra yüz sürerek cürmünden istiğfâr idicek pâdişâh hazretleri dahi girü Burusa tarafına avdet buyurdılar.

İnzimâm-ı Şân-ı Vezâret be-Mîrimîrânî-i Rumili be-Mukābele-i Hıdmet-i Timurtaş-ı Sâhib-i Şecâ‘at

Karaman-oğlı Ali Bey cenginde pâdişâh-ı âlem-penâh ümerâsının gayret ü cân-fedâlıklarına dikkat buyurur idi. Ali Bey tarafında bulunanlar, Tatar ve Varsak ve kabâ'il-i Türkman gibi gök timur içinde cengâver bir bâhâdır asker iken Timurtaş Bey o kadar asker-i bî-pâyânı hâr ve ester makāmında tutup ve yağmur gibi üzerine yağan tîğ ü peykânı ve hadenk-i sinânı lâ-şey yerine koyup, kemâl-i heybet ü celâdet ile düşmen askerine Rüstemâne hamleler idüp, saff-ı a‘dâyı perîşân ve dilâ[ve]râne hareketi sebeb-i nusret olup, cem‘iyyet-i düşmeni aralayup, Ali Bey yanına varup, kendü firâr itdikde medâr-ı nâmûs u ârı olan sancağını bi'z-zât kendü eliyle kapup, bu vech üzre tekmîl-i şân-ı saltanat itdiğini gördükde hezâr tahsîn idüp, kadr ü şânını terfî‘ murâd etmişler idi. Ba‘de'l-musâlaha huzûr-ı hümâyûnlarına çağırdup, du‘â vü iltifât buyurdukdan sonra Rumili Beylerbeyiliği'ne rütbe-i uzmâ-yı vezâreti munzamm ve bu hıdmet ü celâdeti mukābelesinde ol sezâvâr-ı lutf u inâyeti müfahham buyurdılar.

Sebeb-i Isyân-ı Lâs

Bundan akdem mürûr itmiş idi ki pâdişâh-ı enâm Karaman seferine azîmet buyurduklarında Las hâkimi dahi iki bin müsellah kâfir ile i‘ânet eyleyüp, küffâr-ı mezbûr, Karaman re‘âyâsına zulm itmekle bir kaçı siyâset olunmuş idi. Ol bed-tînetler bu husûsdan hacîl ve asker-i İslâm arasında rezîl olduklarına binâen izn-i hümâyûn ile vilâyetlerine avdet itdiklerinde krallarına pâdişâh-ı İslâm'dan şikâyet ve nice ilhâhlar ile nifâk ve si‘âyet itdiklerinde **[52b]** kral dahi sözlerine ve lâf u güzâflarına i‘timâd idüp, itâ‘atden hurûc ve ba‘zı diyâr-ı İslâmiyye'yi gāret eyledügi rikâb-ı hümâyûna arz olundukda pâdişâh-ı kâmyâb iğzâb olup, Lala Şâhin Paşa'yı yirmi bin askere serdâr ve Lâs diyârını yağmaya ta‘yîn itdiler. Şâhin Paşa dahi Lâs diyârını yağmaya mübâşeret ve ekser mahallerini gāret itdikde Lâs hâkimi mukāvemete adem-i iktidârını bilüp Bosna kralından imdâd istedi. Müsâmaha olunur ise nice mazarratlar zuhûr ideceğini mektûbunda îrâd itdikde o dahi imdâda niyyet ve tertîb-i askere mübâşeret idüp, ol iki kral o etrâfda olan mülûk-ı küffârı dahi iğfâl ü ızlâl itdiler. Hattâ Niğbolı ve etrâfda olan zâbitlerinden Sasmanos dahi anların tedbîrine kapılmış idi. Lâkin ihtiyâd idüp, anların

cem'iyyetine dâhil olmayup, birden bire ihânetini izhâr itmedi. Ammâ bir vakt-i fursat gözedüp, dururdı.

Azîmet-i Lala Şâhin Paşa be-Desîse-i Zâbit-i İskenderiyye-i Arnabud

Çûn ki mülûk-i küffâr kimi hufyeten ve kimi âşikâr ittifâk itdiler, içlerinden Arnabud İskenderiyyesi hâkimi olan hîlekâr sâ'irleriyle gizlüce ittifâk idüp, asker-i İslâm'ı bir fursat düşürünce iğfâl itmek içün sûret-i zâhirde küffâr ile adâvet gösterüp, pâdişâh-ı İslâm hazretlerine arz-ı hulûs ider idi. Hattâ şöyle tazarru' itdi ki "Bir iki bed-hâh-ı devlet efendimizin hilâf-gîrliğine niyyet itmişler. Ol makūlelerin netîce-i kârları hasâret oldığında bu kullarının egerçi kat'an iştibâhım yoktur. Lâkin bizim gibi bendeleri hıdmet-i hümâyûnlarıyla akrân u emsâl ve sâ'ir krallar beyninde kesb-i şeref iderüz. İşidilür ki azîmet-i ehl-i İslâm Bosna diyârını yağmaya imiş. Ol diyâr ise bu kullarına semt olmak takrîbi yolları ve cemî' mahalleri kemâl mertebe ma'lûmumdur. Asker-i İslâm kendü kendülerine azîmet itseler yollarını bilmemekle belki bir muhâtaralı mahalle uğrarlar. İzn-i hümâyûn ile bu kulları kulağuzluk hıdmetinde istihdâm buyurulsa me'mûldür ki matlûb-ı sühûlet ile nizâm bula". Bu arz-ı hâli manzûr-ı hümâyûn oldukda çûn ki mübârek kalb-i şerîfleri mekr ü hîleden hâlî ve yüz[i] îmân ve sadâkat ile mâlî idi, ol murdâr-ı hîle-kârın kavline i'timâd buyurılup, kulağuz ta'yîn olundı. Lala Şâhin Paşa dahi bunun kulağuzluğuyla Bosna diyârına duhûl ve yağma mahalline vusûl buldukda asâkir-i İslâm etrâf ü eknâfa akın idüp, perâkende vü perîşân ve Paşa-yı âlî-şân yalnız bin mıkdârı asker ile kaldıkda kulağuzları olan habîs, paşanın yalnızlığını vakt-i fursat bilüp, Bosna kralına gizlüce haber irsâl itdi. Kral-ı mezbûr dahi otuz bin mıkdârı ceng urur asker gönderüp, yalnız bin kadar âdem ile tek ü tenhâ kalan bî-çâre Şâhin Paşa'yı muhâsara itdiler. Anlar dahi **[53a]** cenge başlayup, hezâr meşakkat ile selâmete güçle çıkup, yirmi bin askerden ancak beş bin kadarı kurtılup, mâ'adâsı şehîd oldı. Şâhin Paşa dahi bu haberi rikâb-ı hümâyûna tahrîr eyledi.

Tezevvüc-kerden-i Pâdişâhî be-Duhter-i Tekür-i İstanbul

Pâdişâh-ı İskender-serîr darb-ı dest ile İstanbul etrâfını feth itmekle İstanbul tekürî Pâdişâh-ı âlî-câh hazretlerinden dâ'imâ havf üzre idi. Binâ'en-aleyh Asitâne-i aliyyelerine intisâbı cânına minnet bilmiş idi. İttifâkan tekür-i mezbûrun üç aded kızı hadd-i bulûğa irmiş ki benefşe-i turre-i tarrâlarının âşık-ı ser-furû-bürdesi ve ser ü kāmet ü reftârlarının reh-i intizârda kıyâm-kerdesi nesîm-i seher tahrîk-i gîsûlarına zafer bulamamış ve mâh-ı şeb-kerd zükûriyet ile iştihârına binâen gerden-i kâfûrların amûd-ı subh-zuhûrına dek arayup ol sütûn-ı nûrdan bir haber alamamış turunc-ı pistânları o çiçeklerin sâhe-i bâğ-ı letâfet olan sîne-i pür-safvetlerinden henüz baş göstermiş.

Bunların pederleri ise tek durmayup, bir hümâ-yı sa‘âdete çift itmek istermiş, Bir gün pâdişâh hazretlerinin huzûr-ı pür-sürûrlarında bunların kemâl-i hüsn-i letâfetleri mezkûr oldukda taraf-ı hümâyûnlarından nev‘an meyl ü rağbet his olundığı İstanbul tekürinin mesmû‘ı oldukda iki tarafdan dahi bu işin husûlüne azîmet olunup, ve üç kızın birisi nefs-i nefîs-i hümâyûn ve birisi Şehzâde Bâyezîd Han ve birisi dahi Şehzâde Ya‘kūb Çelebi içün taleb olundukda Tekür-i İstanbul dahi bin cân ile tâlib ve bir ân akdem bu husûsun husûlüne râğıb olmağla şehriyâr-ı kâmgâr hazretleri Burusa Yenişehiri'ni mahall-i cem‘iyyet idüp, Lala Şâhin Paşa'yı Rumili'ne irsâl itdikde yedi yüz seksen dokuz senesinde ol üç perî-peyker arûsları sahrâ-yı mezbûra ihzâr ve kendüleri dahi ol mahalli teşrîf eyleyüp, arûsân-ı perî-ruhsâr ile iki şehzâde ile hünkâr cilveye mübâşeret ve şehzâdeYıldırım Bâyezîd Han'ın üç şehzâdesi dahi ol cem‘iyyetde sünnet eyleyüp icrâ-yı zevk ü safâya meşgūl olup, safâdan gayri hâtırlarına bir şey hutûr itmez idi. Şehriyâr-ı mebrûr eyyâm-ı saltanatlarında hiçbir vakt bu kadar huzûr itmemişler idi. Ve çarh-ı sitemkâr râhat ü safâ üzre ber-karâr olur misillü tarh-ı esbâb-ı sürûr u râhat idüp, zevk ile güzârende-i vakt ü sâ‘at iken tenbîh-i cenâb-ı Sübhânî perde-i gaybdan zâhir ü âşikâr[178] olup, Lala Şâhin Paşa'nın arz-ı hâli ol hâlde on beş binden ziyâde guzât-ı müslimîn **[53b]** şehîd olup mâ‘adâsı münhezim oldığı haberi zuhûr itdi. Bu te'dîb-i İlâhî, pâdişâh-ı âlemin bâ‘is-i intibâhı olup, bu hezîmet birkaç gün icrâ-yı lezâ'iz-i nefsâniyyeye azîmetden iktizâ itdiğine vâkıf ve cürmüne mu‘terif olmağla o cem‘iyyet-i sürûrı muzmahil ü perîşân idüp, bu âna kadar bir ân Hakk te'âlâ hazretlerinden gaflet buyurmamış iken bu def‘a bu hat'iyye kendülerden zuhûr itdiğine kemâl-i acz ü iftikār ile istiğfâr ve ağlayarak mübârek yüzlerini fersûde-i dergâh-ı Perverd-gâr itdiler. Sübhânallâh bir pâdişâh ki ömrini rızâ'u'llâh, kemâl-i adâlet üzre cihâd ü gazâya masrûf itmiş iken mutâbık-ı şerî‘at ve muvâfık-ı rızâ-yı Rabb-i izzet olan cem‘iyyetde üç beş gün dergâh-ı Hakk'a tazarru‘ u niyâz terk ve icrâ-yı resm-i adâletde nev‘an tekâsül ile hakkında böyle mu‘âmele-i şedîde-i Rabbaniyye zuhûr ide. Bu mâddeden ednâ te'emmül ile zâhir olur ki kul gerek sultân gerek gedâ acz-i mutlakda olup, nusret u zaferi ihsân ancak cenâb-ı Hakk'ın olup ve bu ihsâna dâhi selâtîn-i izâma nisbet kesb-i isti‘dâd ve hâlıku'l-ibâd cenâbından kemâl-i havf ü haşyet ve zuhûr-ı nusret ve gālibiyyeti inâyet-i Hakk'a menût bilüp, merhamet-i İlâhiyye husûlüne sebeb ki hazret-i Hâlık'dan havf ve re‘âyâya adlden ibâretdir. Kütüb-i şer‘îyyenin yazdığına göre anı tahsîle himmet ile hâsıl olur imiş. Bu müdde‘âya şâhid-i kafîdir ki ibtidâ-yı zuhûratıyla

[178] Metinde آشكار kelimesi رشكار şeklinde yazılmış.

siyer-i dîn-i Muhammedî *salla'llâhü teâlâ aleyhi ve sellem* a'vân u ensârda şimdilere nisbet kıllet kemâlde iken Hulefâ-i Râşidîn *rıdvânu'llahi te'âlâ aleyhim ecma'în* hazerâtı husûsan Ömer bin el-Hattab *radiya'llâhu te'âlâ anh* cenâbının zamân-ı hılâfetlerinde zamân-ı yesîrde dâhil-i havza-i[179] İslâmiyye olan fütûhât tâkat-i beşeriyyeden hâric mertebesindedir. Manzûr-ı[180] fakīr olan ba'zı târîhde masdûrdur ki hulefâ-i Benî-Ümeyye'den Ömer Bin Abdülazîz hazretlerinin zamân-ı hılâfetinde ve ba'zı vâlîlerine şu tarza mektûb yazmışlar ki "Halka zulm itmeğe kendünüzde olan kudreti müşâhede itdiğiniz vakitde Hakk te'âlânın dahi sizin üzerinizde olan kudretini hâtıra getürin" ve bir def'a dahi yine Ömer Bin Abdülazîz hazretlerine vâlîlerinden Bedel? mektûb yazmış ki " Mutasarrıf oldığım şehri seleflerim harâb itmişler. Eger münâsib ise üzerime bir mıkdâr mâl kat' idin ki bu şehri yapayım ". Ömer Bin Abdülazîz ana cevâb yazmışlar ki "Mektûbum sana vâsıl olup, kırâ'at itdiğinde siz o şehri adâlet ve anda evvelden **[54a]** bulunan zulmi ref' ü izâle ile ma'mûr it ki bilâdın ta'mîri bununla hâsıl olur. Rece'nâ ilâ mâ nahnü fîh.

Azîmet-i Vezîr-i a'zam Ali Paşa be-Teshîr-i Diyâr-ı Sosmanos ve Feth-i Piravadi ve Tırnova ve Şumnı[181] ve Etrâf-ı ânân ve isti'fâ-kerden-i Sosmanos ez-Bârgâh-ı Sultân-ı Âlî-şân ve Azîmet-i Hudâvendigâr-ı Gazâ-mu'tâd be-Cânib-i Rumili Berâ-yı Cihâd

Lala Şâhin Paşa münhezim ve bu kadar asker-i İslâm şehîd oldığı ma'rûz-ı rikâb-ı sultânî oldukda cümle ümerâ-yı devlet ve erkân-ı saltanatdan mâ'adâ meveddet ü hulûs üzre olan mülûk-ı İslâm ve küfr dahi bu sefere da'vet ve Yıldırım Han ve Ya'kūb Çelebi de ma'iyyet ile me'mûr kılındılar. Hattâ Sosmanos dahi da'vet ve me'mûr oldı. O ise mukaddem mülûk-i küffâr ile ma'iyyet ve itâ'atden çıkmağa niyyet itmiş idi. Lâkin muktezâ-yı vakt ü hâle nazar idüp, müdârâ âleminde ve vakt-i fursatda intizâr deminde idi. Lala Şâhin Paşa münhezim oldukda o kadar gālibiyyete mağrûr olup, bu def'a da'vet olundukda ısyânını izhâr eyledi. Bu hâli ma'lûm-ı pâdişâhî oldukda Sosmanos'ı te'dîb içün otuz bin atluya Vezîr-i a'zam Ali Paşa hazretlerini serdâr idüp, irsâl buyurdılar. Ali Paşa dahi Edirne'ye vâsıl oldukda Timurtaş Paşâ-zâde Yahşi Bey'i beş bin âdeme serdâr idüp, Piravadi Hisârı'nı muhâsara içün irsâl buyurdılar. Yahşi Bey dahi hisâr-ı mezbûrı muhâsara esnâsında Hüseyin Bey nâmında bir sipâhî kemend atup, avn-i İlâhî ve rûhâniyyet-i hazret-i Peygamberî ile hisârın üzerine çıkdı ve birkaç âdem dahi çeküp bu takrîb hisârâ girüp, feth itdiler. İrtesi Ali Paşa'ya haber-i fethi irsâl

[179] Metinde "حوزۀ" kelimesi "حورۀ" şeklinde yazılmış.
[180] Metinde "منظور" kelimesi "مسطور" şeklinde yazılmış.
[181] Metinde "شومنى" kelimesi "سومنى" şeklinde yazılmış.

itdiklerinde Serdâr-ı ekrem Ali Paşa hazretleri dahi gelüp, kal‘anın levâzım-ı zabtını tekmîl idüp, kendüler Tırnava üzerine gitdiler. Bi-inâyeti’l-Melikü’l-kādir zamân-ı yesîrde Tırnova dahi teshîr olunup, andan Şumnı[182] Kal‘ası’na azîmet itdiler. Zâbiti âmân ile kal‘a[y]ı teslîm itdi. Bu iki kal‘anın levâzım-ı muhâfazası rü’yet olunmak üzre iken pâdişâh-ı enâm yer-götürmez asker-i İslâm ile Rumili’ne geçdikleri Ali Paşa’ya haber virildikde Edirne’de gelüp, takbîl-i dâmen-i hümâyûn ile ser-efrâz olduklarından sonra müceddeden Niğbolı ve Tavaslu fethine me’mûr olup, asâkir-i kesîre ile ol vezîr-i vakūr ol savba azîmet ve ol vilâyetin ekser mevâzi‘ini gāret itdi. Sosmanos dahi asker-i İslâm’ın istîlâsını **[54b]** gördükde mâlik oldığı kal‘aların pek metîni olan Niğbolı Kal‘ası’na firâr itmiş idi. Bu haber vezîr-i a‘zam hazretlerine vâsıl olıcak Niğbolı Hisârı’nı muhâsaraya azîmet buyurdılar. Lâkin ol kal‘a gāyet de metîn olup, fethi zamân-ı kesîre muhtâc oldığını vezîr-i a‘zam rikâba arz idicek, pâdişâh-ı âlem bi’z-zât ol kal‘anın fethine azîmet ve muhâsarasına mübâşeret buyurduklarında öyle bir pâdişâh-ı âlî-câha o makūle hisâr pâyidâr olmayacağın ve kendü merhametlerine ilticâdan gayri bir dürlü halâsa mecâl muhâl oldığını Sosmanos fikr idüp, hemân bir gice çıkup, ağlayarak vezîr-i a‘zamın dâmenine sarıldı. Ve kemâl-i tezellül ile i‘tizâr ü istiğfâr itdikde ol vezîr-i sâhib-i şefakat merhamet idüp, huzûr-ı hümâyûnda afvını recâ ve huzûr-ı hümâyûna getürüp, hâk-i serîr-i şevket-masîre yüzler sürdirüp, afv itdirdikden sonra bâkī kalan vilâyetlerinin eyâletini yine kendüye ihsân itdirdi. Lâkin Silistire Hisârı’nı virmek üzre kavl-i karâr olundı.

Isyân-ı Sosmanos-ı Hîlekâr ve Feth-i Kal‘a-i Dırahta ve Hurdâbine ve Çetr-i Hezâr

Çûn ki Sosmanos bundan mukaddem zikr olundığı vech üzre selâmetden me’yûs olıcak cümle-i memâlikinden olan Silistire Kal‘ası’nı virmek şartıyla Vezîr-i a‘zam Ali Paşa şefâ‘atıyla mazhar-ı afv-ı pâdişâhî olunmuş idi ve girü bakıyye-i vilâyetine vâlî ta‘yîn olunmuş idi. Sosmanos-ı bî-nâmûs vilâyetine vardıkda Silistire’yi virmekden nükûl idüp, asker ve cebe-hâne ile istihkâm virmege meşgūl oldığı vezîr-i a‘zamın mesmû‘ı oldukda hufyeten âdemler gönderüp, bu hareket mûcib-i gadab-ı pâdişâhîdir diye gördi [ise de] mezbûr kal‘aların metânetine mağrûr olup, itâ‘at itmedi. Vezîr-i a‘zam dahi itdiği şefâ‘atden hacîl olarak Sosmanos’un keyfiyyetini rikâb-ı hümâyûna arz itdikde pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri ziyâde bî-huzûr olup, Sosmanos’un cemî‘ memâlikini feth içün vezîr-i a‘zama fermân olundı. Ol vezîr-i nâm-dâr dahi asker-i bî-

[182]. Metinde “شومنى” kelimesi “سومنى” şeklinde yazılmış.

şümâr ile ibtidâ Dernahste Kal‘ası’nı fethe teveccüh itdiklerinde serdâr-ı ekrem hazretlerinin kemâl-i celâdetlerini ehl-i kal‘a fikr itmekle asker-i İslâm’ı istikbâl idüp ve kal‘ayı teslîm itdiler. Paşa-yı nâmdâr Kosava tekürine itâ‘at itmesi-çün haber göndermiş-idi, dinlemeyüp ısyân itdiği haber virilmekle Yaralu Doğan Bey nâm bir nâm-dârı birkaç bin askere serdâr idüp, Kosava üzerine ılgar itdirdi. Doğan Bey dahi şâhîn gibi ednâ vaktde Kosava havâlîsine irişüp, küffârının nicesini tu‘me-i şemşîr ve ekseri esîr itdiğini Kosava zâbıtı olan kâfir gördükde **[55a]** nâ-çâr Çetr-i Hezâr Kal‘ası’nı ol esîrler ile istibdâl içün Vezîr-i a‘zam Ali Paşa dergâhına arz-ı hâl irsâl itdi. Anlar dahi li-maslahatin sûret-i müsâ‘ade gösterüp, kal‘aı aldıkdan sonra çehreyi çevirüp, Hurdabine Kal‘ası’nı dahi feth itdiler. Ve ol üç kal‘anın levâzım-ı zabt u rabtını tekmîl itdikden sonra kalkup, Kona? Nehri cânibine gitdiler ve ol etrâfda Sosmanos tasarrufunda ne kadar kal‘a ve hisâr var ise zabt olundı. Sosmanos-ı menhûs ise Niğbolı Hisârı’na tehassun itmiş idi. Serdâr-ı ekrem hazretleri Niğbolı Hisârı’nı dahi muhâsarada ihtimâm buyurduklarını Sosmanos müşâhede idüp, halâs ihtimâlinden me‘yûs oldukda nâ-çâr ehl ü iyâl ve eşyâ vü emvâliyle kal‘adan çıkup, paşanın ayağına düşdi ve iyâl ü evlâdı dahi ol vezîr-i merhamet-semîrin başına üşüp, cümlesi birden feryâd ü figān idicek vezîr-i a‘zam merhamet idüp, kendüni evlâd ü iyâlini şefâ‘ate ta‘ahhüd itdi. Ve cemî‘ dâr u diyârını teshîre gelen ahâlîsini yerlü yerinden ayırmayup Sosmanos’ı etbâ‘ıyla Tavuslu’da rikâb-ı hümâyûna getirdi. Kanından geçülüp, evlâd ü iyâl ve eşyâ vü emvâli kendüye in‘âm olunmağı pâdişâh hazretlerinden recâ idicek, egerçi Sosmanos’un cürmi bî-hadd olmağla recânın kabûl olunmasından me‘yûs idi. Lâkin egerçi pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri vezîr-i a‘zamın recâsını kabûl ve Sosmanos’un cürm-i sâbıkını afv buyurdılar. Lâkin fîmâ-ba‘d ol bî-dînin kavline i‘timâd buyurmayup, yalnız mâl ve ırzıyla nefs-i habîsini azâd ve cemî‘ memâlikini zabt ve levâzım-ı muhâfazalarını geregi gibi taraf-ı hümâyûnlarından vâlîler nasbıyla rabt itdiler.

Gazâ-yı Ekber-i Pâdişâh-ı Âlem-penâh bâ-Kral-ı Lâs ve Kral-ı Bosna ve Kral-ı Frengî-Eflak ve Kral-ı Arnabud ve Kral-ı Boğdan ve Kral-ı Leh ve Çeh ve Kral-ı Üngürüs

Çûn ki Rumili diyârının güzîde mahalleri bâ-avn-i İlâhî nasîb-i hazreti pâdişâhî oldı, civârda olan mülûk-ı küffâr hased-i derûnlarından nâşî o serhadlerde olan ehl-i İslâm’ı ızrâr itmeğe başladı. Cümleden Lâs ve Bosna ve Arnabud İskenderiyyesi hâkimleriyle ehl-i İslâm ile ittihâd ü mahabbet üzre iken Lala Şâhin Paşa hakkında itdikleri ihânet ve müslimîni ızrâr husûsunda olan ma‘iyyetleri ma‘lûm-ı pâdişâhî

oldukda ol etrâfı bunların cîfe-î murdâr-ı vücûdlarından tathîr ve vilâyetlerini teshîr zimmet-i himmetlerine lâzım olmağla pâdişâh-ı âlem-penâh bu gazâ-yı ekbere azîmet buyurup, yedi yüz doksan bir târîhinde Filibe'de kışladılar. Murâd-ı pâdişâh-ı enâm Lâs ve Bosna ve Arnabud diyârını makarr-ı ehl-i **[55b]** İslâm itmek oldığını Lâs hâkimi işitdikde etrâf [u] eknâfda olan mülûk-ı küffâra elçiler gönderüp, nâmesinde şöyle iş'âr itdi ki "pâdişâh-ı Âl-i Osmân diyârımız fethine azîmet ve devletimizi külliyyen, aradan kaldırmağa niyyet itmiş. Hah biz arada telef olalım ve kendümüzi dahi Osmânlu istîlâsıyla ölelüm. Lâkin bizden sonra nevbet sizindir. Size saltanat lâzım degil mi? Ve bunlar ile yalnız bir iki devlet mukāvemet itmek muhâl oldığını bu vakte dek ellerinden zuhûr iden umûr-ı acîbeden istidlâl idesiz. İmdi kâr-ı evvelde kişi âkıbet-endîş gerek. Maslahat-ı âkılâne oldur ki fursat elde iken cümlemiz ittihâd ve birbirimize imdâd idüp, bunları aralıkdan kaldıralım ve ellerinde olan güzîde bâzları mâ-beynimizde taksîm idelüm." Hulâsa-i kelâm bu haber mülûk-ı küffâra vâsıl oldukda beynlerinde ittihâd-ı küllî hâsıl olup, evvel-bahârda ictimâ' itmek üzre Bosna ve Frenk ve Üngürüs ve Eflak ve Arnabud ve Boğdan ve Leh ve Çeh kralları Lâs ile ittifâk ve cümle cem' olmak üzre ahd ü mîsâk idüp, iki yüz bin ceng-âver asker kaleme getürdiler ve birbirine imdâda vârını harc itmeğe ta'ahhüd itdiler. Lâs-ı la'în dahi bu ittifâkı gördükde mesrûr olup, pâdişâh-ı deryâ-nevâl huzûrına elçi irsâl idüp, mektûbunda lisân-ı murdârına lâyık sözleri yazdı ve lâf u güzâfa müte'allık asker-i İslâm'a havf virecek haberler tahrîrinde san'âtlar harc itdi. Ve şöyle tahrîr itdi ki; " Bu vakte kadar ebnâ-yı cinsimize ittiğiniz eziyyet ve memleketlerimize sizlerden zuhûr iden mazarrat nihâyeti buldı. Âkıbet bu etrâf mülûkı bu küstâhâne hareketinize iğzâb oldı. Devletinizin gāyeti ve izzetinizin nihâyeti bu sene imiş. İmdi yarar beylerinizi husûsan oğullarınızı cümle getürdesiz ki sizlerin işi bitdikden sonra anları dahi birer kat aramakda zahmet çekmeyelim. Sekiz kral Rumili diyârında Türk adını batırmağa ittifâk ve cümlenizi kılıçdan geçirmeğe ahd ü mîsâk itmişizdir. Mukābelede kusûr ve mukātelede fütûr olunmıya". Şehriyâr-ı âlî-cenâb dahi elçiye bu vechile cevâb virdiler ki "İnşa'llâhü'r-Rahmân evvel-bahârda evlâd-ı emcâdımız ve ümerâ ve ecnâdımız ile Kosova'da sadâ-yı kûs-ı şecâ'at ile tâs-ı eflâki pür-hirâs ve hamle-i merdâne ile kralın olacak Lâs-ı mel'ûnı hâk-i siyâha iclâs itsek gerek ve âb-rû-yı şerî'at-i Muhammedî ile âteş-i fitne-i ikfârı bu diyârlardan nâ-bûd ve tîğ-i âteş-bâr-ı ehl-i İslâm ile ol fırka-i dalâlin kara günlerini pür-dûd **[56a]** itsek gerek. Eger merd ise dursun ve kuvvet-i ehl-i İslâm ne idügin görsün" deyu haber-i mehîb ve cevâb-ı pür-tehîb ile Lâs ilçisini girü gönderdi. Ve ol sâ'at fermânlar yazılup, Anadolı'da olan mülûk-ı İslâm'a irsâl buyurdılar. Ve şöyle işâret buyurdılar ki "Bu

sene-i mübârekede mülûk-ı küffâr üzerimize nefîr-i âmm itmişlerdir. Lâ-cerem müşâreket-i dîniyye şöyle iktizâ ider ki bu cihâd-ı ekber ikāmetini ve asker-i İslâm i'ânetini farz-ı ayn bilesiz ve kemâl-i gayret ve izhâr-ı diyânet ile cenâb-ı Allâh ve rûhâniyyet-i Resûlullâh tahsîl-i rızâsına bezl-i vas' u kudret kılasız. Ve Şehzâde Yıldırım Bâyezîd Han ve Ya'kūb Çelebi'nin bu seferde hâzır olmalarına fermân buyurdılar. Anlar dahi gayret-i İslâm muktezâsı üzre (ittifâk ve kemâl-i sadâkat üzre)[183] ahd ü mîsâk idüp, sultân-ı âlî-şâna kudretleri mertebe imdâd idüp, asker irsâlinden kusûr itmediler. Evvel-bahâra kadar Şehzâde Yıldırım Han ve Şehzâde Ya'kūb Çelebi ve sâ'ir ümerâ ve Kastamoniyye hâkimi İsfendiyâr Bey ve Germiyan hâkimi Ya'kūb Bey ve Saruhan ve Menteşe-ili ve Aydın-ili ve Hamid-ili hâkimlerinden hayli asker gelüp, ordu-yı hümâyûnda cem' olup, şöyle nakl olunur ki bu seferde nice cünûd-ı gaybiyye ve evliyâul'llâh dahi hâzır idiler. Hulâsa-i kelâm pâdişâh-ı İslâm bunca ehl-i îmân ve asker-i bî-pâyân ile ol mahalden hareket buyurup, Lâkin Meriç Suyı, ol esnâda geçit virmemekle ve birkaç gün Filibe'de meks iktizâ itmekle Timurtaş Paşâ-zâde Yahşi Bey'i beş bin askere serdâr idüp, serhadd-i memâlik-i küffâr olan Şehr-köyi etrâfını gāret içün ılgar itdirdiler. Yahşi Bey dahi ol diyâr üzerine ılgar idüp, bî-hadd mâl ahz idüp, ekser ahâlîsini esîr itdikden sonra gelüp, rikâb-ı hümâyûna yüz sürdi. Lâs bu haberi işitdikde Yahşi Bey'i ahz ya katl itmek içün on beş bin küffâr irsâl itmiş idi. Lâkin Yahşi Bey'i cenâb-ı Hudâ hıfz idüp, bir eserini dahi göremediler. Bu vakte kadar Meriç Suyı dahi geçit virmekle pâdişâh-ı gayûr asker-i mansûr ile Meriç Suyı'ndan geçüp, İhtiman Sahrâsı'na teveccüh buyurdılar. Ve Köstendil hâkimi Kostantin, pâdişâh hazretlerine mutî' ü harâc-güzâr olmağla istikbâl idüp, anın vilâyeti tarafına teveccüh buyurulmağın ziyâfet ve hıdmet ü ubudiyyetde kusûr itmedi. Ve hayl ü haşemi ile asker-i İslâm'a mülhak oldı. Öte tarafda yedi sekiz aded mülûk-ı küffârı her biri mâl ve asker ile da'vâ-yı pâdişâhî idüp, bir âhde ser-fürû itmezler idi. Cümlesi bir yere gelüp, vâr kuvvetlerin sarf idüp, **[56b]** bu kadar asker cem' etmiş-iken yine pâdişâh hazretlerinden havf ü haşyet idüp, ahvâl-i asker-i İslâm tecessüs içün yerlerinde tevakkuf itdiler. Ve " nîçûn üzerimize gelmekde te'hîr idersiz" deyu pâdişâh-ı İslâm'a elçi gönderdiler. Elçileri vâsıl oldukda pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi mütevekkilen ala'llâh Kosava Sahrâsı'na doğrı azm-i râh itdiler.

Meşveret-kerden-i Pâdişâh-ı Enâm bâ-Ümera-yı Ehl-i İslâm

---

[183] Parantez içindeki kısım derkenârdır.

Pâdişâh-ı İslâm hazretleri Kosava Sahrâsı'na karîb vardıkda tertîb-i asker ve sâ'ir emr-i sefer müzâkeresi içün ümerâ-yı devlet ve erkân-ı saltanatı ihzâr ve meşveret buyurdılar. Evrenos Gāzî ki sadâ-yı şecâ'ati âfâka velvele salmış idi ve şöhret ve celâdeti mülûk-i küffârın aklını almış idi, pâdişâh-ı âlî-cenâb ana hıtâb idüp, buyurdılar ki "Gāzî Evrenos sen nice zamândır bu küffârın cengine me'lûfiyyetin ve cemî' mekr ü hîlelerine ârif ve keyfiyyet-i muhârebelerine vâkıfsın. Bu husûsda ne vechile hareket idelüm ve tarîk-ı savâbı söyle gidelim". Evrenos Bey dahi du'â vü senâ merâsimini edâ idüp, didi ki; " Evvelâ lâzımdır ki ceng mahalline biz küfârdan evvel varalum ve münâsib mahallini biz zabt idüp, düşmen gelince iktizâ iden levâzımımızı terhîb ide duralum. Sâniyen münâsib oldur ki ceng vaktinde birden bire acele itmeyelim zîrâ küffâr askeri saffını terhîb itdikde timurdan dîvâr gibi üstüvâr olur. O hâlde tizlik idüp, üzerlerine varılmak hatâdır. İçlerinde ba'zı mahmûr ve mağrûrları zu'mlarınca saff cenginden çıkup, bize izhâr-ı celâdet iderler. Anların katliyle iktifâ olunup, asker-i küffâr tedrîcî bir tarafdan tegayyüri gösterince tevakkuf ve o zamân mütevekkilen ala'llâh hücûm itmekde be'îs yokdur" deyu bu tarza nice tedbîrler idüp, cümlesi makbûl-i hümâyûn oldı. Ve yol üzerinde bir derbend var idi. Anda bekçi kâfirler oldığı haber virilmekle pâdişâh-ı gazâ-me'nûs Gāzî Evrenos Bey'e Paşa Yiğit nâm bir dilâveri biraz asker ile koşup ol derbendi açmağa ve küffârdan dil almağa irsâl buyurdılar. Anlar dahi derbend-i mezbûra vardıkda karşularına otuz derbendci kâfir çıkdı. Evrenos Gāzî ki ok atmakda mâhir ve her âlât kullanmakda mislü nâdir idi. Birisinin gögsüne bir ok urup helâk, beride dahi çıkdıkda anı dahi bir ok ile helâk itdiğini ma'iyyetinde olanlar gördükde cümlesi birden hücûm idüp, sekizini katl ve birazını tutup mâ'adâsı firâr itdiler. **[57a]** ve tutılan dilleri huzûr-ı hümâyûna irsâl itdikde "ibtidâ zafer ve galebe ehl-i İslâm tarafından zuhûr itdiğine fâl-i hayrdır" deyu ziyâde mesrûr olup, Evrenos Bey'in bu hıdmeti hayli meşkûr oldı. Ba'dehu ol derbendden mürûr ve Morava Suyı'ndan dahi ubûr idüp, bir sahrâ-yı vâsi'de nüzûl buyurdılar. Mülûk-ı küffâr asker-i İslâm'ın kendü askerlerine nisbet gāyet az oldığını görüp, ziyâde mesrûr olmuşlar idi. Hattâ Lâs'ın kız-karındaşı-oğlı Ava Vılk-oğlı didikleri mel'ûn asker-i hümâyûn ile yalnız kendi askeriyle mukāvemet idüp, "hiçbir kraldan imdâd istemem Osmânlu'ya yalnız cevâb viririm" deyu eyitdi. Lâs dahi cümle krallar arasında didi ki "Her kim ki Gāzî Hudâvendigâr'ı tutup, karşuma getüre cümle şâhid olsun ki o âdem dâmâdım ola." Ve on ma'mûr kal'amı dahi tevâbi'iyle o âdem ala". Ve Bosna Kralı dahi beş kal'a virmege ta'ahhüd eyledi ve sâ'ir mülûk dahi bu minvâl üzre ihsân itmekle ahd ü peymân itdiler. Ol şeyâtîn-i la'în askerini bu sûretde hırs ve tama'a düşürürler idi. Pâdişâh-ı cihân dahi

şehzâdesi Yıldırım Han ile bir yüksek mahalle çıkup, asker-i küffâra bakup, gördiler ki küffâr askeri yer yüzüni ihâta idüp, asker-i İslâm sekizde-onda biri ya var ya yok. Ol pâdişâh-ı gāzî bu hâli gördükde şehzâdeler hazerâtını ve ümerâsını da‘vet ve bu husûsda tekrâr meşveret buyurdılar. Ba‘zılar böyle re‘y itdiler ki “küffârın atları deveden korkar. Münâsib oldur ki develeri önümüze katup, üzerlerine varılırsa atları ürküp, safları bozılıcak mukātele âsân olur”. Pâdişâh-ı İslâm bu kelâmı işitdikde Yıldırım Bâyezîd Han’a bakup “ Oğlum bu re’ye ne dirsin?” buyurdılar. Yıldırım Han dahi “ Şimdiye dek inâyet-i Rabbü’l-izzet bu hânedânı sıyânet ve şerr-i düşmenden himâyet itmişdir. İnâyet-i Hakk’a tevekkül idüp, açıkdan açığa muhârebe itmek gerek. İdegelmediğimiz mekr ü hîleye sülûk tevekküle halel virir diyicek” Vezîr-i a‘zam Ali Paşa dahi bu re‘ye mâ’il olup, didi ki “ Bu gice mushaf-ı şerîfden tefe’ül itdim.

يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ[184] âyet-i kerîmesi zâhir oldı. İnşa’llâh inâyet-i Hakk asker-i İslâm’a mu‘în olup, hîlesiz dahi nusret hâsıl olur didi. Timurtaş Paşa dahi Şehzâde Bâyezîd Han’ın re‘yine kā’il ve yüz be-yüz cenge mâ’il olup, **[57b]** didi ki; “ asker-i küffâr cebe vü cevşen ile üzerimize yürüdükde belki develer ürküp, girü üstümüze hücûm ideler. Bu takdîrce askerimiz perîşân olmak mukarrerdir” deyu merdâne meydâna girüp, Evrenos Bey’in tedbîri üzre hareket olunmağa karâr virildi. Lâkin şâh-ı âlem hazretleri asker-i düşmenin kesretine bakup, asker-i İslâm’a ziyâde merhamet ve şefakat buyurmuşlar idi. Zîrâ rûzgâr düşmen tarafından üzerine (esmekle ol sâhrânın tozını toprağını asker-i İslâm’ın üzerine)[185] doldurur idi. Rûzgâr şiddet buldukça toz toprak asker-i İslâm gözlerine dolup, çekdikleri meşakkat ve küffâr bu hâlde hücûm eylese zuhûr idecek muhâtarayı tefekkür ile pâdişâh-ı âlem-penâhın hüzn ü melâli ziyâde olup, mübârek gözlerinden akan yaş nûr gibi beyâz lihye-i şerîflerinden katre-i nîsân gibi dökülür idi Kemâl-i hamiyyet ü şefekat ve dîn karındaşları olan asker-i İslâm’a ziyâde merhametlerinden hâb-ı râhatı mübârek vücûd-ı hümâyûnlarına harâm hattâ o gice nısfü’l-leylde dergâh-ı cenâb-ı Hakk’a el kaldırup, ah u enîn ve dem‘-i hûnîn ile dergâh-ı Kādıyyü’l-hâcâta şöyle tazarru‘ u niyâz itdiler ki

Âb-rû-yı Habîb-i ekrem içün
Kerbelâda revân olan dem içün

Şeb-i firkatte ağlayan göz içün
Reh-ı eşkinde sürinen yüz içün

---

[184] “Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et…” Tevbe suresi 73. Ayetten.
[185] Parantez içerisindeki bölüm derkenârdır.

Ehl-i derdin dil-i hazîni içün
Câna te’sîr iden enîni içün

Eyle yâ Rabbî lutfın hem-râh
Hıfzını it bize makām-ı penâh

Ehl-i İslâm ol mu‘în ü nasîr
Dest-i a‘dâyı bizden eyle kasîr

Bakma yâ Rabb bizim günâhımıza
Nazar it cân u dilden âhımıza

İtme yâ Rabb mücâhidini telef
Tîr-i a‘dâya kılma bizi hedef

Gözimiz sakla toz-ı ma‘rekeden
Cünd-i İslâm bekle mühlikeden

Bunca bil sa‘y u içtiâdımızı
Gazavât içre yahşi adımızı

İtme yâ Rabbî kahrın ile tebâh
Yüzümi halk içinde itme siyâh

Râh-ı dîn içre ben fedâ olayım
Siper-i asker-i Hudâ olayım

Dîn yolunda beni şehîd eyle
Âhiretde beni sa‘îd eyle

Mülk-i İslâm pâ-yi mâl itme
Menzil-i fırka-i dalâl itme

Keremin çokdur ehl-i İslâm
Dilerim kim irişe itmâma.

Ol giceyi bu gûne tazarru‘ u niyâz ile geçirdiler. Henüz du‘âyı tamâm itmemişler idi ki **[58a]** eser-i icâbet zâhir olup, gök yüzüni bulut kapladı ve şöyle yağmur yağdı ki ol sahrânın tozını basdırmak degil ol fezâ-yı vâsi‘de dereler akmağa başladı. Şehriyâr-ı kâmgâr du‘âları makbûl-i dergâh-ı cenâb-ı Perverdgâr oldığını ol yağmurun zuhûrundan fehm eyleyüp cenâb-ı Hudâ’ya hamd ü şükr iderek du‘âdan fâriğ oldılar.

İbtidâ-i Şürû‘-ı Ceng ü Cidâl ve Galebe-i asker-i İslâm Ba‘de ez-Muhârebe-i Azîme

Çûn ki şehriyâr-ı kâmgâr ol giceyi tazarru‘ u niyâz ile geçirdiler, sâ’ir ricâl-i devlet ve erkân-ı saltanat dahi sülüs-i âhirde kalkup sabâha kadar tazarru‘ u zârî birle Hakk te‘âlâdan nusret taleb idüp, sabâh olup, âfitâb-ı âlem-tâb tulû‘ itdikde şehzâde-gân ve sâ’ir rü’esâ-yı asker cebe vü cevşenlerin giyüp, gûyâ her biri bir arslan şeklinde otâğ-ı hümâyûna azîmeti pâdişâh-ı İslâm istihlâl-i vedâ‘ idüp, her bir evlâd u iyâllerin[186] vasıyyet ve pâdişâhın ol zu‘afâ vü bî-kesleri himâyet [eylemesini] recâ iderler idi. Pâdişâh hazretleri dahi dest-mâllerin yüzlerine tutup, zârî zârî bükâ iderek; “İlâhî bu kurbanlık koçları kassâb-ı kazâ elinden sana ısmarladım” deyu du‘â iderler idi. Husûsan şehzâdeler vedâ‘ u istihlâl içün rikâb-ı hümâyûna yüz sürdüklerinde şefakat-i pederî gālib olup, “ el-âmân yâ Rabbü’l-âlemîn bu ciger-kûşeler yolunda Murâd’ı fedâ eyleyüp, bu murâdları tek mahafaza-i hıfzında emîn eyle.” deyu kesret-i bükâdan bir zamân dest-mâllerin mübârek yüzlerinden kaldırmadılar. Kalbleri gerçi hüzn ü melâl ile mâlâ-mâl idi. Lâkin zâhiren arz-ı celâdet eyleyüp, gûyâ kesret-i düşmenden kendülerini aldırmadılar. Ümerâ-yı devlet dahi ber-kā‘ide bayramlaşur gibi birbirlerine varup, vedâ‘ u istihlâl ve emânet-i ırz u mâl itdiler. Küffâr ise bu gice asker-i İslâm şeb-hûn kasd itmiş idi. İçlerinden Yorgi nâm kâfîr beyi râzî olmayup, didi ki “asker-i İslâm’ın bu kadar işe yarar beyleri ve şehzâdeleri bir yere gelmiş iken ve bu kadar bizde cümlemiz bir yere ictimâ‘ itmiş iken şeb-hûn itsek sa‘yimizi hebâ itmiş oluruz. Zîrâ gice olmuş gündüz olmuş asker-i İslâm bizim cümlemiz karşusunda yarım sâ‘at kıyâm itmek mümkin değildir. Gündüz kaçdıklarında pâdişâhları ve şehzâdeleri ve yarar beyleri ne semte firâr itdikleri görinür. Bir birer dutar katl eylerüz. Ve istîsâl vechi üzre bu diyârlardan ehl-i İslâm ayağını keseriz. Ammâ gice firâr itdiklerinde her biri bir semte dağılur gider. Belki birazı kurtılur. Bir cem‘iyyete dahi muhtâc oluruz ”deyu **[58b]** bu i‘tikād-ı bâtıla ile şeb-hûna kā’il olmadılar. Sabâh oldukda tarafeynden hareket zuhûr idüp, leşker-i küffâr şöyle tertîb-i sufûf itdiler ki Argun nâm azgun Las-oğlıyla askerin ortasında kıyâm idüp, Lâs’ın hemşîre-zâdesi Vılk-oğlı[187] sağ kolda ve Bosna Kralı ve Levend-oğlı sol kolda ve Üngürüs ve Eflak ve Bulgar ve Arnabud ve Çeh ve Leh askerleri tertîb üzre sağ kol ve sol kol imdâdına ta‘yîn olundılar. Kezâlik pâdişâh-ı İslâm dahi saff tertîb idüp, kendüler bi’z-zât asker-i İslâm’ın ortasında durdılar. Şehzâde Yıldırım Bâyezîd Han, Saruca Paşa ile sağ kolda ve Şehzâde Ya‘kūb Çelebi Tugçe

---

[186] Metinde “ عيالرين”kelimesi “عيانلرين” şeklinde yazılmış.
[187] Metinde “ويلق” kelimesi “ديلق” şeklinde yazılmış.

Balaban Bey ile sol kolda ve Evrenos Gāzî sağ kol imdâdına ve Eyne Bey Subaşı sol kol imdâdına Vezîr-i a‘zam Ali Paşa, pâdişâhın sağ tarafında Rumili Beylerbeyisi Vezîr Timurtaş Paşa pâdişâhın sol tarafında ve sâ’ir mülûk ki pâdişâh ile ittifâk itmişler idi, eziyyet-i küffârı imâta içün etrâf-ı pâdişâhı ihâta itdiler. Ve yeniçeri pâdişâh önünde saff bağlayup, durdılar. Ve Evrenos Bey’in tedbîri üzre iki bin ok atmakda pehlivân asker intihâb olunup, bini sağ kol önüne ve bini sol kol önüne vaz‘ olundı. Ol rûz-ı fırkat ki kıyâmetden bir alâmet idi, İslâm tarafından sadâ-yı tehlîl ü tekbîr felek-i a‘zama te‘sîr ve küffâr tarafının cu‘cu‘a vü feryâdları âfâka çıkmış-idi. İbtidâ Evrenos Bey tedbîri üzre sağ ve solda vaz‘ olunan iki bin kemânkeş saff-ı küffâra ok yağdurup, bir mıkdâr saff-ı küffârın intizâmına halel virdikde hemân pâdişâh-ı âlem yürüyüş fermân itdiler. Asker-i İslâm dahi bir ağızdan gulgule-i Allâh Allâh ile seyf-i abdârların uryân idüp, iki asker birbirine mülâkī oldukda âteş-i ceng ü cidâl bir mertebede işti‘âl buldı ki sadâ-yı tîr ü teber ve na‘ra-i her dilâverden gûyâ ki göklere velvele ve yerlere zelzele düşüp, el-Hakk rûh-ı pâk-i Muhammedî bu gazâ-yı ekberden hoşnûd olmuş idi. Egerçi Şehzâde Yıldırım Bâyezîd Han sağ kol tarafından ikdâm idüp, küffâr askerin girü serpüp, saff-ı düşmene girmiş idi. Lâkin Şehzâde Ya‘kūb Çelebi tarafından küffâr zafer bulup ve asker-i İslâm sol kol tarafından girü sürüp, az kalmışdı ki sol kol tarafından zafer bulalar. Şehzâde Bâyezîd Han sol kolda birâderi Ya‘kūb Çelebi’nin hemân ma‘rız-i inhizâmda oldığını görücek sağ kol cengini ma‘iyyetinde olan ümerâya ısmarlayup, siyâh bulut arasından**[59a]** zuhûr iden yıldırım gibi elindeki kılıç ile küffâr arasından göz açup yumunca, küffâr içinden sağ koldan sol kola şöyle sür‘at üzre akdılar ki kılıcını karşudan görenler leşker-i küffâr içine sâ‘ika indi sandı. Bu sebebden bir mahalle imdâda ve çapula ifrât-ı sür‘atlerinden kendülere “Yıldırım Han” dinilmişdir. Şehzâdenin düşmen içinden birâderi imdâdına bu vechile ılgar itdiğini gören ümerâ-yı devlet hezâr tahsîn ü âferîn idüp, kendüler dahi gayret itdiler. Ve bi’l-cümle Lala Şâhin Paşa ve Evrenos Bey’in ve Şiremerd Bey ve Müstecâb Subaşı ve sâ’ir beyler hücûm ve küffârın alemleri oldığı mahalle varup, sancakların ters çevirüp, küffâr askerine perîşânlık yüz göstermiş iken asker-i İslâm’dan bir dilâver Lâs Kralı olan bî-dînin ittifâk oldığı mahalle karîb olmuş kral-ı bed-fi‘âli gördükde şîrâne hücûm idüp, zor-bâzu-yı şecâ‘at ile katl itdi. Lâs kralının katli dahi küffâra gerek gibi perîşânlık virüp, umûmen münhezim olup, firâra yüz çevirdiler. Düşmen-i dînin bi’l-külliyye istîsâli içün Şehzâde Yıldırım Bâyezîd Han ve Şehzâde Ya‘kūb Çelebi ve sâ’ir vüzerâ vü ümerâ firârîler ardınca gidüp, pâdişâh-ı İslâm Sultân Murâd Hân hazretleri hemân dâ’ire-i hümâyûnları halkıyla ceng mahallinde meks buyurdılar. Bu cengde egerçi asker-i İslâm tarafından

katî çok dilâverler şehîd oldılar. Lâkin elhamdülillâhi te'âlâ küffâr tarafında bî-hadd ü bî-pâyân asker tu'me-i şemşîr-i guzât oldı.

Şehâdet-i Sultân-ı Kâmgâr Hudâvendigâr-ı Nâmdâr

Çûn ki pâdişâh hazretleri askere du'â itdikleri gice kendüler de şehâdet recâ itmişler idi, bu def'a sâ'ir du'âları kabûl olup küffâr bozulup, şehâdete zâhiren sebeb kalmadığından mahzûn u melûl cümle asker dahi bozgun küffâr askeri ardınca gitmekle yalnız rikâb ağalarıyla kalup, Hakk te'âlânın kendü haklarına zuhûr iden inâyet-i azîmesine şükren hamd ü senâyı tekrâr içün mahall-i cengde küffâr lâşelerini temâşâya teşrîf buyurmuşlar. Seyr ü temâşâ iderek bir mahalle vardılar ki ol mukaddemâ ictimâ' u ittifâk iden yedi krâl-ı bed-fi'âlden Miloş Nikola nâmında bir mel'ûn ol mahalde yaralanup, küffâr lâşeleri arasında kalmış idi. Meger mesfûr Miloş Nikola kendü kendüye mülâhaza itmiş ki; " Benim hayâtımdan ümîd yok ne takrîb ile olur ise olsun ölecegim. Lâkin şu matlûbum hâsıl idebilür isem dünyâ durdukça nâmım söylenür" deyüp, oldığı yirden kalktı ve bin belâ ile sürinerek **[59b]** "Ben İslâm'ı kabûl itdim şevketlü efendimizin bir kerre rikâbına yüz sürmek şerefine nâ'il olayım ve lisânen hâk-i pâylerine vasıyyetim var bir kerre huzûrlarında söylemiş bulanayım" deyu kanlu libâsıyla âh u enîn iderek pâdişâh-ı İslâm'a doğrı geldi. Her çend ki rikâb ağaları men' itdiler. Ol la'în memnû' olmadı. Bi'l-âhire "İncitmen gelsün" buyurup, hâline merhameten icâzet virdi. Ol bî-dîn rikâb-ı hümâyûna vâsıl oldukda meger yeninde bir zehirlü hançer saklamış takbîl-i rikâb sûretine gerek gibi şehriyâr-ı kâmyâb hazretlerine yakīn oldukda ol hançeri şehriyâr-ı âlî-mıkdâr hazretlerinin mübârek göğüslerine şöyle urdu ki derhâl al kan ile libâs-ı hümâyûn mâlâ-mâl oldı. Pâdişâh-ı Gāzî şehâdet rütbe-i celîlesini dahi ihrâz buyura haberini müşâhede itdikde bu husûsda dahi du'âları müstecâb oldığına hamd idüp, Sultân Bâyezîd Han ki küffâr ardınca gitmişler idi, ihzâr içün âdem irsâl kıldılar. Bâyezîd Han'a bu haber vâsıl oldukda kâse kâse zehr nûş itmiş gibi hüzn ü melâl hâsıl olup, ılgar-ı peyâm ile pederleri huzûrına yetişüp gördü ki ol pâdişâh-ı Gāzî al kana müstağrak olup, muhtazır olmuşlar. Şehzâde hazretleri âh [u]zârî kılarak mübârek ayaklarına yüz sürdükde şâh-ı kâmgârı seyr-i ihtizârda hufte ve hûn-ı gülgûn içre nühufte göricek eşk-i hasret ile sâha-i âlemi hûnîn ve âh ü enîn ile kubbe-i eflâki pür-tanîn idüp, girye vü zârî birle kadem-i şâh-ı sipihr-ihtişâmı takbîl ü iltisâm itdikde

Şâh-ı bülend-ahter-i nîgû-nihâd

Hüsrev-i Cem-mertebe Sultân Murâd

Açdı gözin gördi çûn şehzâdeyi
Serv-deş ol server-i âzâdeyi

Kāmetini gamm bu ki lâm eylemiş
Sabrı evin girye tamâm eylemiş.

Didi nîçûn ne idersiz firâk
Kime ola şâhide-i mevt ırak

Devlet-i dünyâya iden i‘timâd
Âkıbet-i kâr olur nâ-murâd

Çûn ki fenâdır bu cihânın işi
Hayf ki mağrûr ola ana kişi,

Ağlar isen ağla müslümânlara
Zulmle ahvâli perîşânlara

Ey sebeb-i nüzhet-i kalb-i hazîn
Çûn seni Hakk itdi bana çâşîn

Hayr du‘âlar bana tahsîl kıl
Ady ü sehâ resmini tekmîl kıl

Ady ki sermâye-i şâhiddürür.
Mevhibe-i fazl-ı İlâhîdürür.

Sa‘y kıl ol mevhibeye iresin
Saltanatın dâdını tâ viresin **[60a]**

Saltanat sanma ki râhatdürür.
Bel ki hakīkatde cerâhatdürür.

Cehd it ayâ meyve-i bâğ-ı murâd
Âlem içinde bulasın yahşi ad

Çûn ki cihân kimseye bâkī degil,
Nâm-ı nîgûya çalış ey cân u dil

Mükrih ider zulmet-i zulm âdemi
Şâh ki zulm ile yakar âlemi

Şeh ki mühimsâz-ı halâyık degil,
Zıllu'llâh olmağa lâyık degil.

Celb-i du'â ide gör ecdâdına
İt anı kim lâyık ola adına

Böyle deyüp, eyledi azm-i rahl
اكرمه الله بفضل جز يل

Ol Pâdişâh-ı gāzî vü şehîd azm-i cennet ya'ni dâr-ı âhirete rıhlet buyurdukda gerek şehzâdeler gerek sâ'ir erkân-ı devlet âh ü enîn ile ordu-yı hümâyûnı pür-tanîn itdiler. Pâdişâh-ı mağfûr kerâmet ile meşhûr idi. Bolovine Kal'ası'na; "Bunı hemân Allâh yıka" buyurduklarında on beş gün muhâsarada rahnedâr olmamış iken bu nutukdan iki sâ'at mürûrunda yıkıldığı ve Kosova'ya azîmet esnâsında Lâs'ın elçisine "Lâs'ı nakl itsek gerek" buyurdığı nutk-ı şerîf aynı ile vukū' buldığı ve bu cengde du'â itdiği gice yağmur recâsınla henûz du'âdan fâriğ olmadan zuhûr itdiği ve ne du'â itdiler ise bir bir vukū' buldığı cümle-i kerâmâtından bunlardan ezherdir ki Burusa'da Kapluca Câmi'ine bir gün temâşâ içün teşrîf ider iken ellerinde olan doğan pervâz idüp, kubbeye kondı, çağırdıkda itâ'at itmemekle "kurıyı kâl" deyu nutk buyurdukları gibi durdığı yerde kûrıyı kaldı. Hâlâ ol doğan türbe-i şerîfde durur. Kanatları ve ayakları ve endâmı ma'lûmdur. Fakīr gördüm ki zamân-ı sa'âdetlerinden üç yüz seksen beş sene mürûr itmiş-idi.

Şehâdet-i Şehzâde-i Ya'kūb Çelebi

Sultân-ı âlî-şân şehîd olup, taht-ı hümâyûn Sultân Bâyezîd Han'a intikāl itdikde [â]kılân-ı devlet bir yire cem' olup, meşveret itdiler. Hulâsa-i efkârları bu vech üzre karâr buldı ki "bundan akdem Şehzâde Savcı Bey, pederi iken itâ'atdan hurûc idüp, saltanat ârzûsunda olmuş idi. Bâyezîd Han ile Şehzâde Ya'kūb Çelebi ise iki birâderdir. Mürûr-ı vakt ile bunlar saltanat nizâ'ına düşüp, gerek fukarâya, gerek saltanata zararı zuhûr idecegi zâhir olmağla maslahat budur ki henüz Şehzâde Ya'kūb Çelebi, pederi şehâdetinden ve birâderi saltanatından gāfil iken anı dahi pederine refîk idelim" deyu bu re'ye **[60b]** karâr virdiler. Şehzâde-i mazlûm ise henüz küffârı ta'kībe meşgūl olup, pederi vefâtından ve birâderi saltanatından habîr degil idi. Bu esnâda o bî-günâhı dahi bunlar şehîd etdiler. Ve bu iki cesed-i latîf ve vücûd-ı şerîf ol mahalden mahrûse-i Burusa'da sultân-ı âlî-şânın binâ buyurdukları Gāzî Hudâvendigâr dimekle meşhûr türbe-i latîfeye irsâl olunup, ikisi dahi yedi yüz doksan bir târîhinde anda medfûn-ı hâk-i

mağfiret oldılar. Sultân Murâd Han hazretlerinin târîh-i velâdetleri yedi yüz yirmi altı ve târîh-i cülûs-ı hümâyûnları yedi yüz altmış bir ve târîh-i vefâtları yedi yüz doksan birdir. Bu takdîrce müddet-i ömrleri altmış beş sene ve tahta cülûsları otuz beş yaşında ve müddet-i saltanatları otuz bir sene olur.

Şehzâdegân-ı Sultâ[n] Murâd Han

Sultân-ı zî-şânın sülâle-i tayyibelerinden üç şâhzâde-i âzâde zuhûr itdi. Büyükleri Yıldırım Bâyezîd Han'dır. Pederi otuz yaşında terk-[i dünyâ] idüp yerine pâdişâh olmuşdur. Ortanca Ya'kūb Çelebi'dir. Vefâtı esnâsıda ehl-i İslâm beyninde fitne zuhûr ider deyu şehîd idüp, pederiyle ma'an defn olunmuşdur. Küçüği Savcı Bey'dir. Pederi Rumili'ne gitdikde Burusa Muhâfazası'na me'mûr iken pederine ısyân ve mukātele itmekle gözine mil çeküp gözden çıkarmış idi.

Ümerâ ve Vüzerâ-yı Saltanat

Vezîr-i a'zam Hayreddîn Paşa, Hayreddîn Paşa-zâde Vezîr-i a'zam Ali Paşa, Rumili Beylerbeyisi Lala Şâhin Paşa, Rumili Beylerbeyisi Vezîr Timurtaş Paşa, Saruca Paşa, Gāzî Evrenos Bey, Hacı İlbeyi, Kutlu Bey, Eyne Bey, Tugçe Balaban İlyas Bey, Müstecâb Bey, Ahmed Çavuş, Kara Mukbil, Paşa Yiğit, Yaralu Doğan Bey, Şîremerd Bey, Fîrûz Bey, Ahmed Bey, Kutlu Biga.

Ulemâ-i Murâd Han-ı Evvel

Koca Efendi, Kādî-zâde-i Rûmî bin Koca Efendi, Cemâleddin-i Aksarayî, Bahâüddin

Meşâyıh

Hâcı Bektaş-ı Velî, Muhammed El-Güşterî-i Postînpûş

İcmâl-i Fütûhât Der-Ahd-ı Hudâvendigâr

Engüriye, بنطون, Çorlu, Misilli, Burgaz, Dimetoka, Keşan, Edirne, Gümülcine Vardar, Zağra, Filibe, Biga, Çirmen, Kızlağaç Yenicesi ve Yanbolı, Karinovası, Süzebolı, Hayrabolı, Aydos, Kırkkinise, Vize, Pınar Hisâr, Samakov, İhtiman, Köstendil, İncegiz, Ferecik, Bolovine, Burgaz, Borlı, İskete, Marolya, Kara-Ferye, Kavala, Drama, Rahne, Siroz, Niş, Silistire, Niğbolı, Eğrigöz, Simav, Tavşanlu, Kütahya, Beyşehri, Seydişehri, Yalvaç, Karaağaç, Isparta, Karlı-İli, **[61a]** Pirlepe, İştip ve Manastır, Sofya, Piravadi ve Tırnova ve Şumnı[188], Dernhaste ve Hurdabine ve Çetrihezâr. Bunlar meşhûr olanlardır. Bunların ekseri nice kralı müştemildir, kazâdır. Hayâl oluna ki bu pâdişâh yüzünden ne kadar diyâr makarr-ı ebrâr olmuşdur. Biraz da tathîr olunmayan vardır. *Rahmetullâhi aleyh rahmeten vâsi'aten*

---

[188] Metinde "شومنى" kelimesi "سومنى" şeklinde yazılmış.

Cülûs-ı Sultân Yıldırım Bâyezîd Han

Şehriyâr-ı cennet-karâr Gāzî Hudâvendigâr, dâr-ı âhirete irtihâl itdikde Sultân Yıldırım Han yedi yüz doksan iki ramazânının dördünci günü Burusa'da taht-ı hümâyûna cülûs buyurdılar. Ve ol seferde bulunan ümerâ vü vüzerâ vukū' bulan hıdmetlerine göre iltifât-ı hümâyûnalarına mazhar olup, ol mahalden Edirne Şehri'ne avdet ve ol kış Edirne'de ikāmet buyurup, esbâb-ı sefer tertîbiyle meşgūl olup ve pederleri ricâl ve vüzerâsına rağbet ve fukarâya adâlet ile vakt geçirdiler.

Tevcîhât-ı Manâsıb Der-ahd-ı Yıldırım Han

Yedi yüz doksan iki evvel-bahârında âdet-i pederlerini icrâ buyurup, Timurtaş Paşa'yı Lâs diyârını feth ü gāret ve Üsküb Şehri'ni Paşa Yiğit nâm dilâver ki İshak Bey'in efendisi ve mürebbîsidir, ona tevcîh ve ol taraflara akın ile hasâret tenbîh buyurdılar. Ve Fîrûz Bey'e Vidin Eyâleti'ni, Üngürüs Vilâyeti'ni gāret ve Evrenos Bey'i Siroz'a irsâl, Vidine ve Çitroz Hisârları'nı feth ve etrâfına îsâl-i hasâret emr buyurdılar. Ve bunlara emr itdiler ki," Karaman-oğlı Ali Bey, Aydın ve Saruhan ve Menteşe mülûkiyle ittifâk idüp, yine memâlik-i mahrûsamıza sû'-i kasd itmişler. *İnşâ'allâhü'l-müte'âl* anı te'dîb murâdımızdır. Cümleniz bu hıdmetleri edâ itdikden sonra Burusa'da asker-i hümâyûna mülhak olasız. Anlar dahi her biri me'mûr oldukları hıdemât edâsına izin alup, azîmet itdiler.

Avdet-i Pâ[di]şâh [Be]-Burusa

Pâdişâh hazretleri Rumili ümerâsını fütûhâta ta'yîn buyurdukdan sonra kendüler mahrûse-i Burusa'ya azîmet ve ba'de'l-vüsûl ümerâ seferden avdet idince ol belde-i tayyibede ba'zı hayrât binâ vü îcâdına mübâşeret buyurup, evvelâ bir câmi'-i şerîf ve bir imâret ve bir medrese ve bir bimâr-hâne binâ buyurdılar. Ve Keşîş-dağı ta'bîr olunur dağda Akçağlan nâmıyla müsemmâ bir mâ'-i lezîz buldırup, imâretleri kurbünde azîm kemerler üzerinden icrâya fermân buyurdılar. Ve şehîd-i Kerbelâ rûhı-çün mâ'-i mezbûrı ekser büyûta icrâ buyurdılar. Bu esnâda Timurtaş Paşa, Lâs diyârının birazını feth ve ekserini gāret itmiş rikâb-ı hümâyûna geldi. Paşa Yiğit dahi Bosna diyârını gāret itmiş bî-hisâb ganâ'im ve esîr ile **[61b]** rikâb-ı şevket-masîre yüz sürdü. Fîrûz Bey dahi Vidin Vilâyetin'den göçüp, Tuna Suyı'nı geçüp, mukābilinde olan Eflak diyârından bî-hisâb ganîmet ahz idüp, Burusa'ya geldi. Bu emvâl-i ganîmeti pâdişâh-ı dîndâr cümle binâlara sarf buyurdılar. Ve ba'zı karyeleri, vakf-ı hümâyûna ilhâk idüp, Alaşehri dahi vakf içün fethe niyyet (buyurdılar)[189].

---

[189] Parantez içindeki bölüm derkenârdır.

Feth-i Sincân, Saruhan ve Aydın-ili ve Hisâr-ı İzmir ve Hisâr-ı Alaşehr ve Diyâr-ı Menteşâ

Çûn ki pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Alaşehr'i teshîr ve vakf-ı hümâyûnlarına ilhâk murâd itmişler idi, bu sene-i mübârekede Alaşehr Hisârı'nı muhâsara idüp, teküri inâd itmekle yağma fermân buyurıldı. Tekür, yağmaya izn-i hümâyûn sudûrunı işidicek nâ-çâr âmân-ile teslîm-i hisâr itdi. Anlar dahi ahd-ı sâbık üzre ol şehri vakf-ı hümâyûnlarına ilhâk itdiler ve anda dahi medrese ve câmi‘ ve hammâm ihdâs itdiler. Mahsûl-i şehirden anda olan mürtezikanın vezâ'ifi edâ olundukdan sonra bakıyye-i mahsûl Burusa'da olan hayrâta şart olunmuşdur. Lâkin şimdi andan Burusa'ya geldiği yokdur. Andan Aydın-ili'ne tevcîh buyurdılar. Mâliki olan Aydın-oğlı şâh-ı âlem-penâhı istikbâl ve âmân ile rikâblarına yüz sürdükde afv buyurılup, cemî‘ vilâyetlerini memâlik-i Osmâniyye'ye zamm u ilhâk ve yalnız İzmir'i kendüye inâyet ü ihsân ve Aydın-ili'nde olan evkāf ve emlâk girü yine Aydın-oğlı vükelâsı yedinde ibkā buyuruldı. Andan Saruhan Vilâyeti'ne tevcîh-i inân buyurılup o dahi musâlaha ile teshîr ve re‘âyâsı yerlerinde ibkā buyurıldı. Saruhan diyârı Karasi Sancağı'na zamm olunup, ikisi dahi Şehzâde Mîr Süleymân'a tîmâr ta‘yîn ve Aydın-ili'nin imâreti Şehzâde Ertuğrul'a tevcîh olunup, andan Menteşâ Vilâyeti'ne azîmet buyurıldı. Menteşâ-oğlı, sultân-ı âlî-şândan havf itmekle firâr ve Kastamoniyye hâkimi Kötürüm Bâyezîd'a ilticâ eyledi. Bilâ-meşakkat Menteşâ diyârı dahi feth olunup, erbâb-ı tîmâra kısmet olundı. Ve pâdişâh-ı zî-şân Burusa'ya avdet ve feth olunan vilâyetlere mu‘temed zâbıtlar ta‘yîniyle takviyyet virdiler. Ve az zamân içinde Aydın-oğlı ve Saruhan-oğlı âhirete irtihâl ve vilâyetleri bi't-tamâm tasarruf-ı hümâyûna geçüp ve evlâd ü etbâ‘ları Kötürüm Bâyezîd yanında geçinürler idi.

Azîmet-i Sultân Yıldırım Bâyezîd Han be-Feth-i Teke-İli ve Konya ve Aksaray ve Akşehr ve Niğde

Hamîd-ili serhaddi muhâfızlarından feryâdcılar gelüp, Karaman-oğlı Ali Bey, ısyân ve Hamid-ili serhaddini vîrân itdüği rikâb-ı hümâyûna arz olundukda **[62a]** Ali Bey fitnesini def‘ içün bi'n-nefs azîmet buyurılup, ibtidâ Teke-ili fethi tasmîm buyurdılar. Germiyân Yolı'ndan giderken kayınları Gemiyân-oğlı Ya‘kūb Bey karâbete mağrûr olup, pâdişâhı istikbâl it[me]di. Pâdişâh ise mukaddem Ya‘kūb Bey'den âlamet-i nifâk müşâhede buyurmuşlar idi. Bu def‘a vezîri olan hisâr beyi ve sâ'ir tevâbi‘iyle habs itdiler. Andan Teke-ili'ne vardıklarında sühûlet ile ol diyârı bütünce feth idüp, zabt u rabtını Fîrûz Bey'e fermân buyurılup, andan âzim-i diyâr-ı Karaman oldılar. Ali Bey yüzi karasından peşîmân olup, mukābele[ye] dahi haddi olmadığını bilmekle firâr ve

Taş-ili'ne baş urup, anda sarb dağlarda karâr eyledi. Padişâh-ı âlem-penâh hazretleri Konya Hisârı'nı muhâsara buyurdılar. Lâkin eyyâm-ı harman olmağla fukarâ mahsûllerinin ekserini harmanda ve birazını tarlada bırağup, kal'aya firâr itmişler idi. Fukarâ mâlını böyle ma'rız-ı telefde göricek merhamet buyurup, bir dellâl nidâ buyurdılar ki; "Bir kim ki bir habbeye el uzada bilâ-âmân katl olunur". Gadab-ı Sultân Yıldırım Hanî kalb-i askere şöyle havf düşürmüş idi ki bu kadar yer-götürmez askere kaht ü galâ galebe idüp, önlerinde bu kadar mahsûl durur iken gicede gündüzde bir habbesini almağa bir âdem cesâret idemedi. Bi'l-âhire ba'zı ukalâ kal'anın altına varup, nidâ itdi ki "Egerçi bizden bir habbe alur yok. Lâkin mahsûlünüzi karınca ve kuşlar ve yağmur harâb ideyor. Ve biz de açlıkdan hayvânâtımız ile helâk olayoruz. Bâri birkaç âdem vekîl idüp, mahsûlünüzi iki kıymetiyle bize firûht idin. Hem mâlınız telef olmasun, hem bizde kahtdan halâs olalım" didiler. Anlar dahi birkaç âdem vekîl idüp, taşra mahsûl satmağa gönderdiler. herîfler dahi mahsûli iki bahâsına satup, akçesini tamâm aldıkdan sonra pâdişâh-ı âlem yanlarına âdemler koşup, kal'aya irsâl buyurdılar. Şâh-ı sâhib-i şevket ehl-i kal'aya düşmen iken bu adâleti itdiklerinde ehl-i kal'a; " Düşmenine böyle inâyet iden pâdişâh bendesini ne şekil himâyet ider" deyüp, kal'ayı açdılar. Ve rikâb-ı şâha yüz sürüp, kal'ayı teslîm itdiler. Şâh-ı âlem dahi yedi yüz doksan üçde Konya Hisârı'na mâlik olup, sa'âdet ile içine teşrîf buyurdılar. Andan sonra her ne cânibe ki azîmet iderler (cümle re'âyâsı ubûdiyyetlerine rağbet itdiler)[190]. Bu takrîb Akşehr ve Aksaray ve Niğde ve sâ'ir diyâr-ı Karaman'ın mu'teber bilâdı tasarruf-ı hümâyûnlarına girdi. Ve eyâleti Timurtaş Paşa'ya virildi. Ve Karaman-oğlı bu hâli göricek vilâyetinden bir mıkdâr ile kanâ'at idüp, ömri oldukça rızâ-yı hümâyûndan çıkmamak üzre ta'ahhüd idüp, **[62b]** bu şart ile mazhar-ı afv olup, Lârende'yi ve Taş-ili'ni Karaman-oğlı elinde ibkā buyurdılar. Ve Cehâr-şenbih Suyı'nı sınur ta'yîn idüp, Burusa'ya avdet ve ol şehr-i dil-ârâda ikāmet buyurdılar.

Azîmet-i Şehriyâr be-Gāret-i Diyâr-ı Eflak

Menteşâ, ve Aydın ve Saruhan hâkimleri, Kastamoniyye hâkimi Kötürüm Bâyezîd'e ilticâ ve girü vilâyetlerini Yıldırım Han elinden alı-virmeği recâ itmişler idi. Kötürüm dahi açıkdan mukāvemete iktidârı olmadığını bilüp, münâfıkāne hareket ile Eflak Bey'ini tahrîk ider. Eflak kâfiri dahi kendü civârında olan memâlik-i İslâmiyye'yi ızrâr itdiği rikâb-ı hümâyûna ihbâr olundukda yedi yüz doksan üç târîhinde Rumili'ne güzâr ve Edirne'de Anadolı ve Rumili askerini ma'iyyetlerine ihzâr buyurdukdan sonra

[190] Parantez içindeki kısım metinde derkenârdır.

Tuna’dan ubûr ve ol diyârı gāret ve bî-hadd esîr ve mâl-ı ganîmet ahz itdiler. Eflak hâkimi dahi biraz asker cem‘ idüp, bir dağa arka virmiş, pâdişâh-ı âlem-penâh bu husûsdan âgâh olıcak berk-ı hâtıf gibi ol mahalle ılgar ve bir hamlede Eflak askerini târ u mâr itdiler. Eflak hâkimi dahi edbârını göricek cürmünden istiğfâr ve kendüyi iğfâl iden Kastamoniyye hâkimi Kötürüm Bâyezîd idügini ifâde birle şehriyâr-ı kâmgâr hazretlerinden i‘tizâr idüp, evvelkiden birkaç kat ziyâde cizye virmeyi iltizâm ve sâ’ir huddâm-ı kirâm gibi her hıdemâtda kıyâm itmek üzre istid‘â-yı merhamet itmekle mazhar-ı afv u inâyet olup, pâdişâh-ı âlem Burusa tarafına azîmet buyurdılar.

Azîmet-i Sultân Yıldırım Bâyezîd Han be-Feth-i Bakıyye-i Diyâr-ı Karaman

Şehriyâr-ı kâmgâr hazretlerinin Eflak cengi içün Rumili’ne teşrîf buyurduklarında Karaman-oğlı Ali Bey fursatı ganîmet ve pâdişâhın Rumili’nde oldığını ni‘met bilüp, Konya’yı basup, ekser ehl-i İslâm’ı katl ve Timurtaş Paşa’yı ahz ve habs itdiği Rumili’nde mesmû‘-ı hümâyûn olıcak Burusa’ya avdet ve Karaman diyârı seferine azîmet buyurmuşlar idi. Pâdişâh-ı âlem-penâhın mü’eyyed ü mansûr Burusa‘ya vâsıl ve kendi bu gûne hareketinden nâşî hakkında gadab-ı hazret-i cihândârî zuhûrı der-kâr oldığını Karaman-oğlı fehm idicek nâdim ü peşîmân ve pençe-i şâhîden halâsa çâre arayup, havfından Timurtaş Paşa’yı habsden ihrâc ve nice in‘âm u ihsân ile mutayyeb idüp, kendü cürminin rikâb-ı hümâyûnda afvını niyâz itmelerini recâ ve ol [vezîr-i] bî-nazîrin dâmen-i şefâ‘atine iltica **[63a]** idüp, yanlarına bir elçi dahi koşup Timurtaş Paşa’yı Burusa’ya irsâl ve nâmesinde dahi afvlarını tazarru‘ u ibtihâl itdi. Lâkin recâsı makbûl olmayup, şâh-ı âlem azîmeti fesh buyurmadılar. Ve elçiyi cevâb-ı ye‘s ile ircâ‘ idüp, akabince kendüleri dahi süvâr ve Germiyan Vilâyeti’nde Akçay dimekle meşhûr olan sahrâda karâr eylediler. Karaman-oğlına recâsının adem-i husûli ve pâdişâhın Akçay’a vusûli haber virildikde nâ-çâr bir mıkdâr tedârük görüp, Akçay sahrâsı’nda mukābeleye gelüp, bir mıkdâr mukātele olundukda Karamânîler târ u mâr olup, firâr itdiler. Ali Bey dahi firâr iderken atının ayağı bir taşa dûçâr olup, Ali Bey üzerinden uçdukda ardında olan Osmânîyân üzerine düşüp ve başına üşüp, Ali Bey’i dutdılar. Ve Ali Bey’in oğlı Mehmed Bey’i dahi tutup, ikisini dahi huzûr-ı hümâyûna getürdiler. Sultân-ı sipihr ihtişâm *eyyeda’llâhü’l-Meliki’l-allâm* hazretleri dahi Mehmed Bey’i Burusa zindânına irsâl idüp ve Ali Bey’i dahi Timurtaş Paşa’ya teslîm idüp, “diyâr-ı Karaman fethi âsân olsun” deyu berâber gönderdiler. Timurtaş Paşa ise Ali Bey elinde esîr iken nice cevr görmekle dil-gîr idi, bu fursatı ganîmet bilüp, pâdişâhdan izinsiz bî-çâre Ali Bey’i katl idüp, dünyâ gavgāsından kurtardı. Lâkin bu haber mesmû‘-ı pâdişâh-ı âlem-penâh oldukda Timurtaş Paşa’ya iğzâb ve getürdüp, şetm ü itâb itdiler. O dahi;

“Efendim bu hânedân-ı Osmânî bed-hâhı ikide birde ısyân idüp, efendimizi bunların eziyyetini def‘ gā’ilesi küffâr diyârını fethe mâni‘ olayor. Bu kadar asker ve mâl bunları te’dîb zımnında telef oldı. Bunların ise ıslâh-ı hâli adîmü’l-ihtimâldir. Bu hîlekâr yine tazarru‘ makāmında karâr ider. Şâyed ki merhamet buyurup afv buyurursuz yine ümmet-i Muhammed’e musallat olur fikriyle bu cür’eti itdim” deyu cürmüne mu‘terif oldukda pâdişâh-ı enâm afv buyurup, Karaman Şehri’ne azîmet buyurdılar. İbtidâ Konya’ya duhûl buyurup, kendüleri anda mukīm olup, sâ’ir diyâr-ı Karaman’ı serdârlar irsâliyle âlâ-vechi’s-sühûlet teshîr buyurup, andan mahrûse-i Burusa’ya avdet buyurdılar.

Azîmet-i Pâdişâhî be-Feth-i Kayseriyye ve Sivas ve Tokat ve Maktûlî-i Sultân Burhâneddîn

Âl-i Cengiz’den Kayseriyye ve Sivas arasında sâkin bir kabîle var idi ki nice eyyâm ol mahalde ârâm itmiş idi. Çûn ki cümle memâlik-i İslâm müstakillen bir âlî-makām pâdişâh tasarrufunda olmamağla her mechûlü’l-ahvâl kimesne kendüde cüz‘î kudret müşâhede itdikde pâdişâhlıkdan dem urup, **[63b]** da‘vâ-yı saltanat ider idi. Kabîle-i mezbûreden dahi Kādî Burhaneddîn nâm bir fâzıl kendüde nev‘-i isti‘dâd müşâhede itmekle saltanata mâ’il olup, ol havâlîde sâkin olan kabâ’ili tahrîk ve kendüye teşrîk idüp, Sivas ve Kayseriyye’yi zabt ve “sâhib-i hurûcum” deyu yirmi-otuz bin mıkdârı süvârî askere serdâr ibtidâ-yı zuhûrunda sultân-ı Mısır’a istînâd ile saltanat iddi‘â ider idi. Egerçi şevket-i Osmânîyân gün be-gün zâ’ide oldukca etrâfda olan mülûk kulûbuna havf u haşyet â’ide idi. Lâkin mezbûr Sultân Burhâneddîn bir mu‘ânid ü cebbâr terk-i sâhib-i iktidâr olup, ol havâlîde bulunan Memâlik-i Mahrûsa-i Osmâniyye’yi ızrârdan hâlî degil idi. Bunun harekât-ı bî-edebâne ve o serhaddâta sû’-i kasdı oldığını o semtlere karîb olan bilâd-ı Osmâniyye muhâfızları rikâb-ı hümâyûna arz itdiklerinde nâ’ire-i gadab-ı pâdişâhî zebâne-keş olup, yedi yüz doksan dört târîhinde cem‘-i askere mübâşeret ve Sultân Burhâneddîn istîsâline müsâra‘at buyurdukları Burhâneddîn’in sem‘ine vâsıl olıcak şöyle havf u haşyet hâsıl oldı ki karâra mecâli muhâl ve nâmûs u ârı terk [ve] Diyârbekir hududunda Harbut kurbünde yüksek dağlara su‘ûd idüp, kuşca cânını pençe-i gâdâb-ı pâdişâhîden halâs itmek kaydına düşdi. Lâkin bî-çâre bilmedi ki henüz kendü ayağıyla dâm-ı belâya düşdi. Diyârbekir ve Ermine hâkimi olan Kara Osmân Bey ki Kara İlük lakabıyla mülakkab idi, fi’l-asl Sultân Burhâneddîn’in hurûcundan bî-huzûr olup, vakt-ı fursat gözedir idi. Burhâneddîn’in bu muzâyaka vaktini ganîmet bilüp, Akkoyunlu tâ’ifesinden biraz cengâver dilâver ile üzerine ılgar ve ve âle’l-gafle basup biraz cengden sonra

Burhâneddîn'i katl idüp, cem'iyyetini târ u mâr itdi. Kara Osmân bu husûsı egerçi kendü nefsi-çün itmiş-idi, lâkin ba'de'l-vukū' "bir işdir oldı bâri Âl-i Osmân'a bir sadâkat arz etmiş olayım" deyu elçi gönderüp, arz-ı ubûdiyyet idüp bu hıdmeti hâtır-ı hümâyûna mürâ'at zımnında itmiş oldı. Burhâneddîn etbâ'ı bu husûsda meşveret idüp, iki fırka olup bir fırkası Burhâneddînin oğlını pederi makāmına geçürmek kasd itdi. Lâkin ukalâsı buna râzî olmayup; "Yıldırım Han gibi gazûb ve meşhûr bir şâh-ı Sikender-kudret bilâdımız istîsâline azîmet idüp ve pâdişâhımız mukāvemete kādir olamayup firâr itmiş iken bizim ne hâl ve haddimizdir ki makām-ı mukātelede kıyâm idelim. Bilâd ve iyâl **[64a]** ü evlâdımız ayaklar altında kalmak mukarrerdir. Burhâneddîn'in oğlı Zeynelâbidîn'i eniştesi Zülkadir-oğlı Nasîrüddîn'in yanına gönderüp, bizler rikâb-ı Yıldırım Han'a gidelüm ve rızâmız ile diyârımızı ol şâh-ı âlî-cenâba teslîm idelim" deyüp, cümlesi bu re'ye râzî oldılar. Ve fi'l-hakīka bu re'y-i savâb üzre hareket ve kendü hüsn-i ihtiyârlarıyla itâ'at itdiklerinde şâh-ı kâmyâb dahi Sivas ve Tokat ve Kayseriyye ve etrâfına mâlik olup, taht-gâhları olan Burusa cânibine şitâb buyurdılar.

Azîmet-i Pâdişâhî be-İstîsâl-i Kötürüm Bâyezîd ve Feth-i Kal'a-i Kastamoniyye ve Osmâncık ve Canik ve Samsun

Bundan akdem beyân olunmuş-idi ki Aydın-oğlı ve Menteşe-oğlı, Kastamoniyye mâliki Kötürüm Bâyezîd'ı tahrîk, ol dahi Eflak Bey'ini tahrîk itmekle gerek gibi te'dîbe müstehıkk olmuş-idi. Lâkin ba'zı mevâni' takrîbiyle te'hîr olunup vakt-i makrûruna havâle buyurulmuş idi. Yedi yüz doksan beş târîhinde bu husûsun itmâmı murâd -ı hümâyûn buyurılup, levâzım-ı sefer tedârük ve üzerine azîmet-i şehriyârî mukarrer oldığını Kötürüm Bâyezîd işitdikde kemâl-i havfınden illet-i kadîmesi müştedd olup, ecel-i müsemmâsı hulûlüyle vefât itdi. Vaktâ ki bu haber sem'-i sultâna vusûl buldı, ol memâliki zabta ümerâ ta'yîn buyurdılar. Ve Kastamoniyye ve Osmâncık Ve Samsun ve Canik vilâyetleri bi't-tamâm memâlik-i Osmâniyye'ye inzimâm buldı. Ve Kötürüm Bâyezîd'in oğlı İsfendiyâr Bey firâr idüp, Sinob Kal'ası'na gitmiş-idi. Andan rikâb-ı hümâyûna arz-ı hâl ile istirhâm itdi. Şâh-ı âlem merhamet buyurup, recâsını kabûl ve Sinob Kal'ası'nı mahall-i ikāmet ta'yîn itdiler. İsfendiyâr Bey sonra Aydın-oğlı ve Menteşe-oğlı tahrîkiyle Timur'a firâr ve anun yanında karâr itmişdir.

Sebeb-i İbtilây-ı pâdişâh-ı İslâm Be-nûş-ı Şarâb ve Mu'attal-şuden-i Umûr-ı Saltanat

Bundan akdem Timurtaş Paşa, Lâs Vilâyeti'nin ekserini zabt itmekle Lâs Vılk-oğlı kendinin za'af-ı hâlini ve pâdişâh-ı İslâm'ın gün be-gün şevket ü ikbâlini göricek

kemâl-i hîlesinden müdârâ semtini ihtiyâr ve dürlü dürlü veled-i zinâlık ile kalb-i hümâyûnı tarafına celbe sa‘y üzre idi. Ay geçürmez idi ki bir zî-kıymet hediyye ile hâtır-ı hümâyûnı ve kalb-i şehriyârları kendü tarafına meyle ihtimâm ü dikkatde dakīka fevt itmez idi. Cümleden biri Vılk-oğlı'nın hüsnâ hemşîresi var idi ki **[64b]** âvâze-i hüsni mülûk-ı etrâfın mesmû‘ı idi. Nigâr-ı mezbûreyi şâh-ı kâmgâr dergâh-ı şevket-penâhlarında hıdmetkâr itmeği niyâz itdi. Bu arz-ı hâl rikâb-ı hümâyûna gelicek muktezâ-yı vakt-i şebâb üzre bu emrin tizce husûline şitâb idüp, gelini getürmek içün mu‘temed emekdârlar irsâl buyurdılar. Taraf-ı hümâyûndan gelini getürmeğe me'mûr olanlar Vılk-oğlı semtine karîb varıcak istikbâl idüp, kemâl mertebe ihtirâm ve hıdmet-i ziyâfeti itmâm idüp, gelini teslîm esnâsında hemşîresine varup, recâ itdi ki " pâdişâh huzûrına vusûl ve mu‘âmele-i zevciyyet vukū‘ bulup, manzûr-ı inâyet olur isen cilve-engîz edâlâr ve reftâr-ı dil-rubâlar ile kalb-i hümâyûnı ele almağa sa‘y it ve san‘atler harc idüp, bir takrîb bâde içürmege bir çâre bul. Bir iki fincân şarâb-ı erguvânî ile mest ü medhûş ve kendüyi ferâmûş idicek şöyle tazârru‘ u niyâz eyle ki Semendire ve Güvercinlik Kal‘aları sıdkla bu hânedâna kul olan birâderim bendelerine sadaka buyurulsa birâder kullarının sebeb-i mufâheret ve bu câriyelerinin huzûr-ı hümâyûnunuzda rağbetime alâmet olmağla kavmimiz arasında bu câriyelerine ve birâderim kullarına bu mürâ‘at bâ'is-i mübâhâtdır diyerek bu dürlü edâlar ile keşf-i râz ve tazarru‘ u niyâz idesin" deyu Vılk-oğlı hemşîresine bu gûne şeytanet telkīn itdikden sonra taraf-ı şehriyârîden varanlara teslîm ve huzûr-ı hümâyûna irsâl itdi. Ol perverîde-i nâz ve ni‘met olan duhter-i pâkize-sîret huzûr-ı Yıldırım Hanî‘de cilve-bahşâ olıcak şâh-ı ercümend ol dilber-i perî-peykerin kemend-i zülfüne bir vechile bend oldı ki bir ân görmese cânı karâr itmez idi. Bir takrîb ol nigâre-i akd- firîb pâdişâh-ı sâf-dil cenâbını iğfâl ve şarâb-nûş olmağa delâlet birle bir vechile şân u şevketlerine lâyık olmayan haslete îsâl eyledi. Ol pâdişâh-ı gāzî şîr-i hurûb ve megāzî iken ol kâfir-peçenin aşk u mahabbeti belâsıyla mekr-i zemâneden gāfil ve gice gündüz tek ü tenhâ avretler ile sâz-ı söz ve çeng ü çegâne birle îş u işrete mâ'il oldı. Ber-rûz u şeb bir elinde rûh-ı cânân, bir elinde câm-ı işret vakt-i azîzini ve nâmûs-ı saltanatı iza‘ât buyurdılar. Hey vâh ki nefs-i nefis-i hümâyûnları melâhî vü menâhîden sâ'iri nâhî iken rızâ-yı İlâhî hilâfına hareket idüp, ol mekkârenin sözüni gûş ve ecdâd-ı kirâmlarının itmedikleri ümmü'l-habâ'isi nûş itdiler. Vezîr-i a‘zam ise fısk u fücûra ve îş u huzûra ve lezzet ü şehevâta mâ'il olmağla **[65a]** bu tavra kā'il sultân-ı âlî-şânı tahrîk idüp, böyle nâ-hemvâre kelâm ile pâdişâhı iğfâl ider idi ki "Mülûka lâzım olan adâlet ve hüsn-i i‘tikād ile gazavâtda şecâ‘atdir. Dünyâ fısk ile vîrân olmaz" deyu vezîr-i a‘zam nâmına olan yâdigâr dahi pâ[di]şâh

harekâtını isâbete haml iderek müdâhene ile bir kat dahi teşvîk ider idi. Ve kendü icrâ-yı mel'aneti içün pâdişâhı dahi böyle mekrûhâta tergīb kılur idi ki bir vezîr evkātı fısk u fücûr ve zevk u huzûr ile mürûr itmeğe mâ'il ve pâdişâhın rızâu'llâhın gayrı hareketine kā'il ola, memleket ehli, likāsından anın bîzâr olur. Âkıbet ol devletin ahvâli nâ-hemvâr olur. Bir vezîr-i sefîh ki nefsini zabta mâlik olmaya, zabt-ı memâlik meslekine nice sâlik ola. Ve bir müdemmin-i tama'-kâr hevâ vü hevesden el kesmeyince andan hüsn-i sülûk me'mûl olunmaz ve tekarrüb-i mülûka istihkāk sûreti bulunmaz. Husûsan mertebe-i vezâret ve menzile-i sadâret çirk-âb-ı ma'âsîden tahâret iktizâ ider. Her âlûde-dâman ol mesned-i pâkizede hırâmân olmaz. Olur ise nizâm ve millet müşevveş ü muhtell olmakdan halâs bulmaz. Hulâsa-i kelâm Ali Paşa'nın tedbîri pâdişâhın gönlüne muvâfık ve pâdişâh ve vezîrin hareketi biribirine mütâbık olmağla umûr-ı devlet ü saltanat mu'attal ve ahvâl-i re'âyâ muhtell oldı. Lâ-cerem pâdişâh vezîre ve sagīr kebîre uyup, herkes birer dilber-i hoş-hırâm peydâ idüp, herkesin elinde câm kolunda dilber-i nâzik-endâm cümle erkân-ı devlet me'mûr oldığı hıdmeti boşlayup, zevk ü safâya meşgūl olmağla biraz eyyâm devlet-i aliyyede zulm rây-gân oldı. Ve kuzât ve vülât rüşvet ahzine başlayup akçasız kimse kimseye selâm virmez ve adâlet ve insâf didikleri nesne ankā-yı Kāf gibi ele girmez oldı. Zulmden şikâyet iden bî-çâreler ve kādîlardan râzî olmayan âvâreler vezîre şikâyet ve derd-i derûnlarından hikâyet itseler ol derd-mendlere adâvet ve zâlimlere i'ânet ider idi. Ve Bi'l-cümle isti'mâl-i ümmü'l-habâ'is izhâr-ı mezâlime bâ'is olup, bu takrîb mülk-i Âl-i Osmân hemân vîrân ve ahvâl-i âlem yaman olmağa yüz tutdı. Pâdişâh ise Lâs Kralı Vılk-oğlı hemşîresi ile mest ü medhûş ahvâl-i âlemi külliyyen ferâmûş itmiş-idi. Ve ehl-i ırz ve fukarâya dergâh-ı cenâb-ı İlâhî'den gayrı ne varacak dergâh ve ne cây-ı penâh kalmış-idi. Ve egerçi yine dîvânları ve sâhte adâlet yüzünden unvânları yerinde **[65b]** idi. Ammâ hakīkatde zâlime mühîn ve ehl-i ırz ve fukarâya mu'în ancak cenâb-ı rabbü'l-İzzet idi. Sübhâna'llâh bir vezîr-i fâsık sadâretle saltanatın evâ'ili ve zamân-ı kuvveti iken cihân ne mertebede perîşân olmuş, bu makām, makām-ı fikret ve cây-ı ibretdir.

Ta'yîn-i Resm-i Senedât-ı Kuzât ve Akd-ı Umûr-ı Enâm be-Murâbıt-ı Hüsn-i İntizâm

Çûn ki şâh-ı âlem biraz eyyâm hâb-ı gaflet ve îş u işret ile ömr-i nâzenînlerini geçürmekle tedbîr-i umûr-ı mülk muzmahill olup, bu takrîb vülât ve kuzât dahi zulme mâ'il ve râhat-ı fukarâ zâ'il olmuş idi. Zulm ü sitem fukarânın cânına kâr itmekle bir gün sipâh ve re'âyâ ma'iyyet üzre rikâb-ı hümâyûna şikâyet ve pâdişâhı hâb-ı gafletden bî-dâr itdiler. Şehriyâr-ı âlem dahi ahvâl-i fukarâya bakup, mütenebbih ve ecdâdları

meslekine müteveccih olup, ulemânın sadâkat-kârlarından teftîş-i kuzât içün etrâf u eknâfa âdemler irsâl ve te'dîb-i kuzâta iştigāl buyurdılar. Ve mu'temedlere az vaktde seksen adet kādî-yı zâlim cem' itdirilüp, cümlesi der-zencîr olundı. O esnâda Yenişehir'de idiler. Kādîlar ki keydîler her biri kādîyân fi'n-nârdan idiler, cümlesi ihzâr olundılar. Terk-i diyânet ve müslimîne hıyânetleri nihâyet oldukda nâsın haklarını yedlerinden ahz ve sâhiblerine teslîm buyurdılar. Ba'dehu Yenişehir'de bir çatma evde cümlesini habs idüp, herîfleri âteşe yakmağı tasmîm buyurdılar. Egerçi ol zaleme-i pür-ifsâd Ali Paşa'ya istinâd itmişler idi. Lâkin Ali Paşa sultân-ı gazûb kahrından havf idüp, şefâ'ate cesâret idemedi. Ve kemâl-i hıcâlet ü infi'âl ile önüne bakup nutka mecâli olmadı. Bi'l-âhire kādîları âteşden halâsa bu tarîk ile tedbîr itdi ki pâdişâhın bir Habeş nedîmi var idi ki yirmi bin akça va'de idüp, " bu mücrîmleri tahlîse çâre bul" didi. Habeşî dahi akçaya tama' idüp, şöyle tedbîr itdi ki kendi çadırına varup, libâsını tebdîl ve yolcu kıyâfetine girüp, huzûr-ı hümâyûna varup, dâmen-i hümâyûnı takbîl itdi. Pâdişâh-ı âlem-penâh dahi " bu kıyâfet ne kıyâfetdür ve niyyet ne semte azîmetdür?" deyu buyurıcak nedîm-i Hâbeşî dahi " efendimiz izniyle İstanbul'a gitsem gerek" didi. Pâdişâh dahi "maslahatın nedir?" diyicek; "Efendim içün yüz keşîş getürsem gerek. Zîrâ bu devletde olan ashâb-ı şerî'atı efendimiz âteşe yakacak, ya umûr-ı şerî'ata kim bakacak? Keşîşler bâri anların yerine **[66a]** mansûb ve pâdişâhımız nazarında mergūb olalar idi." Pâdişâh dahi; "Bunda âdem yok mudur ki râhib getürmeğe râgıb ve keşîş talebine kûşiş idersin ?"diyicek arab dahi "Mansıb-ı kazâ ilm ü dâniş iktizâ ider" didi. Pâdişâh buyurdı ki; " Eger anlar şer'an âlimler olsa ma'mûlleri ma'lûmlarına mutâbık ve hükûmetleri Hâlık rızâsına muvâfık olur idi" didiler. Egerçi pâdişâh-ı kâmyâb bu vechile cevâb-ı savâb virdiler, lâkin bu kelâm-ı latîfe-âmîz zamîr-i hümâyûna te'sîr idüp, kādîlar azâd olundılar. Ve bunların zulm itmemesine tedbîr ne idügin Vezîr Ali Paşa'dan buyurdılar. Vezîr dahi didi ki; "Bunlara cihet-i ma'îşet ta'yîn olunmamağla fakr böyle mekrûhâta bunları iğrâ ideyor. Ücret-i sukūk ahzını ba'zı ulemâ tecvîz itdikleri kütüb-i fetevâda mastûrdur. Hüccete yirmi beş akçe ve sicille yedi akçe ve nikâha on iki akçe ve resm-i kısmete bin akçeden yirmi akçe ta'yîn buyurulsa kendülerin böyle mühlikeye ilkā itmezler idi" didi. Derd-mend kādîlar az kaldı ki henûz âhirete varmadan az kalup, azâb-ı nâra mübtelâ ola yazmışlar idi. Hele dünyâda âteşden halâs bulup, cürmleri mıkdârı te'dîb ve i'tidâl üzre (ta'zîb olunup, ıtlâk olundılar. Ve vezîr-i a'zamın tedbîri üzre)[191] rüsûm-ı kuzât mukarrer kılındı.

---

[191] Parantez içindeki kısım derkenârdır.

Azîmet-i Sultân be-Feth-i Yenişehir ve Selanik

Bu esnâda Rumili muhâfazasına me'mûr olan ümerâdan arz-ı hâller vürûd itdi ki Venedik ve Françe ve Ceneviz ve Polya ve İspanya Beyleri ittifâk idüp, Rumili gāretine asker göndermişler. Bu haber-i dehşet-eser, rikâb-ı hümâyûna vürûd idicek şâh-ı âlem bu def'a zuhûrundan bir kat dahi mütenebbih olup yedi yüz doksan altı cumâde'l-ahirinin on dokuzuncı güni Gelibolı ma'berinden ubûr ve Selanik fethine azîmet buyurdılar. Ol şehr-i zîbâ ki kesret-i emvâl ve [i]'mâr cihetinde İstanbul'a karîb bir belde-i dil-ârâdır, yürüyüş tarîkıyla etrâfıyla feth olunup, Yenişehir cânibine azîmet ve Yenişehir ve tevâbi'i ve Frenk hurûcuna semt olan kal'alar dahi feth olundukdan sonra şâh-ı âlî-câh Burusa tarafına azm-i râh itdiler.

Muhârebe-i Yıldırım Han be-Küffâr-ı Üngürüs

Sahâbe-i kirâm zamân-ı sa'âdet-irtisâmlarından beru mülûk-ı İslâmiyye beyninde feth-i İstanbul hasretü's-selâtîn olup, bir şehriyâr-ı zî-şevkete nasîb olmamış idi. Binâ'en alâ-zâlik bu ârzû pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin dahi zamîrlerinde idi. Lâkin İstanbul tekürinden bir cünha sâdır olmamağla bilâ-sebeb tahrîb-i hânumânına**[66b]** merhametleri mâni' ve etrâfını fethle kāni' olmuşlar idi. Ve bu esnâda Üngürüs hudûdunda olan bilâd-ı İslâmiyye'ye Üngürüs keferesi istîlâ itdiği ihbâr olunmağla şâh-ı âlî-cenâb Rumili cânibine geçüp, Edirne'de cem'iyyet-i asâkire intizâr üzre idiler. Bu esnâda İstanbul tekürinin bir câsûsı ahz olunup, tazyîk olundukda ikrâr itdi ki; "İslâm askerinin keyfiyyetini İstanbul Kralı, Üngürüs kralına haber virmiş ve andan ol üç câsûs dahi gönderdiğini ahz olunan câsûs haber virdikde azîmet-i hümâyûn İstanbul fethine dönüp ve gelüp, İstanbul'ı muhâsara buyurdılar. İstanbul teküri dahi Üngürüs tekürinden istimdâd ve "size dostluk eyleyem dir-iken bu belâya uğradım" deyu feryâd itdikde o dahi asker-i bî-şümâr tedârük idüp, Tuna'yı[192] ubûr ve yüz otuz bin Üngürüs keferesiyle Niğbolı'yı muhâsara itdiği haberi pâdişâh-ı enâm hazretlerine vusûl bulıcak muhâsarayı boşlayup, ol cânibe sür'at ve düşmen müdâfa'asına azîmet buyurdılar. Evrenos Bey mukaddem dil almağa ve mümkin olur ise kal'aya yol bulmağa gitmiş idi. Küffârın kesretinden bir dürlü zafer bulamayup, pâdişâh rikâbına arz idicek şâh-ı gayûr ziyâde bî-huzûr olup, o gice bir ehad duymaksızın atlarına süvâr ve düşmen içinden yalnızca kal'a dibine ılgar idüp kal'a dibinde bir yüksek mahalle çıkdılar. Ve kal'a muhâfazasına me'mûr olan Doğan Bey'e "Bre Doğan!" deyu çağırdılar. Doğan Bey dahi kal'a burcunda etrâfı geşt ü güzâr üzere imiş. Pâdişâhı sadâsından anlayup, ri'âyeten âdâb-ı mülûk birle "lebbeyk" didi. Anlar dahi ahvâlden, o dahi zehâ'ir ve

[192] Metinde "تونه يى" kelimesi "قونه يى" şeklinde yazılmış.

mühimmât ve askerden muzâyakaları olmadığını haber viricek ale'l-acele ordu-[yı] hümâyûna avdet buyurdılar. Sadâ-yı hümâyûnı asker-i düşmenden birkaçısı işidüp krallarına haber virdikde gice içre hayli tarîkları cüst-cû itdiler. Lâkin pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinden bir eser bulamadılar. İrtesi şehriyâr-ı kâmgâr atlarına süvâr ve avk itmeyüp düşmen üzerine asker-i İslâm sevk itdiler. İki asker biribirine mukābil oldukda bi'l-fi'il şehriyâr-ı kâmyâb tîğ-i âteş-tâbların uryân idüp, cenge girmişler idi. Esnâ-yı cengde bir kâfir-i dîv-sîret pâdişâhını bilmeyerek mübârek başlarına bir debûs ile darb itdikde şehriyâr-ı âlî-mıkdâr hazretlerini atlarından cüdâ idüp, zemîne düşürdi. Ammâ hıfz-ı İlâhî ol pâdişâhın penâhı olup, hattâ menkûldür ki ba'zı melâ'ike-i izâm **[67a]** sûret-i insânla asker-i İslâm'a imdâd içün hâzır ve pâdişâh atdan düşdükde şerr-i düşmenden hıfzı içün zâhir olmuşlar gûyâ ki şehriyâr-ı âlem-penâhdan mukaddemâ ni'am-ı İlâhiyye şükründe sudûr iden kusûr ve mahremâne işti'âlle fermân-ı İlâhî icrâsınla olan fütûrların bu darb-ı debûs başlarına kakmak şekli zuhûr itdi. Hele inâyet-i Bârî şehriyârı bu vartadan dahi necâta bâ'is olup, ümerâ vü vüzerâ bu hâli gördükde akılları başlarından gidüp, şemşîr-i âb-dâr ile küffârı aralayup, pâdişâh-ı kâmgâr cenâblarına bir at yetişdirdiler. Ve yine şâh-ı cesûr ata binüp, mukāteleye şürû' itdiler. Bundan sonra Hakk te'âlânın imdâdıyla küffâra teferruka hâsıl olup, perîşân ve ekseri Tuna Nehri'ne dökilüp, asker-i İslâm bu cengde çok mâl-ı ganîmet ahz itdiler. Pâdişâh hazretleri dahi bu nusrete teşekkür akabinde taht-gâhları olan mahrûsa-i Burusa'ya avdet buyurdılar. Hâtır-ı pür-fütûra şöyle hutûr ider ki selâtîn-i izâm yâhûd hâmil-i mühr olan vüzerâ-yı kirâm hulâsa bir askere re'îs olan zâta çendân bu cesâret münâsib olmamak gerek. Anlara nisbet cesâret kalb-i askerde kıyâm ve olur olmaz hezîmet ile remîde-ârâm olmayup, tedbîr-i umûrda telâş itmeyerek iktizâ iden istimâlet ve takviyyetde metânet ve askeri cenge ve ümerâyı her koldan iktizâ iden mahallere yetişdirmekde izhâr-ı gayretden ibâretdir. Egerçi sultân-ı âlem bi'z-zât cenge kıyâm buyurmuşlar idi ve kazâ[en] bu hâdise zuhûr itdi. Ya ziyâde te'essürlice olup, vücûd-ı hümâyûna bir gezend irse o asker hâli nereye varır idi. Ve bilâd-ı İslâmiyye ne keyfiyyete girer idi. Böyle re's-i asker rûh-ı leşkerdir, rûhsuz cesedin kıyâmı ise imkânda olmadığı emr-i mukarrerdir. Pes bu makūle şecâ'at-i tehevvür ve adem-i temkîn adâdından ma'dûd olmağla gayr-i mu'teberdir. Hâh-ı vücûdı mülâhazasına şecâ'at mâni' ola. Lâkin kendüden sonra ibâdu'llâhı mülâhaza gerekmez mi? Lâkin neuzü bi'llâh makām-ı riyâsetde karâr itmeyüp, firâr yâhûd telâş izhârıyla şecâ'at-i askere fütûr virmek ârını ihtiyâr dahi erbâb-ı nâmûs u âra nisbet kati rezîl şi'âdır.

Azîmet-i Şehriyâr-ı Âlem ki Binâ-yı Câmi'-i Kebîr

Şâh-ı zî-savlet Üngürüs seferinde bir câmi‘-i şerîf binâsına azîmet buyurmuşlar idi. Binâen âleyh mahrûsa-i Burusa vasatında hâlâ “Câmi‘-i Kebîr” deyu şehîr olan câmi‘-i **[67b]** zînet binâsına yedi yüz doksan sekizde ibtidâ buyurdılar. Hattâ bir gün hazret-i Emîr *kaddese sırruhü’l-hatîr* hazretleriyle câmi‘-i mezbûrı ziyâret içün pâdişâh-ı âlem-penâh refâkat itmişler idi. Esnâ-yı sohbetde pâdişâh “bu binâ-i[193] dil-ârâ tab‘-ı şerîfinize hoş geldi mi?” deyu hazret-i Emîr’e hıtâb buyurdukda ol emîr-i mesned-i kerâmet dahi bu vech üzre cevâba mübâderet buyurmuşlar ki “Egerçi bu ma‘bed-i latîf letâfetde bî-misâl ve hüsn ü melâhatda ber-kemâldir. Lâkin bir cihetden yana kusûrı vardır. Eger o dahi tedârük olunsa pâdişâhın indinde belki makbûl ola idi” buyurdılar. Sultân-ı kâmgâr dahi o kusûr ne oldığından istihbâr itdikde hazret-i Emîr şöyle cevâb-ı dil-pezîr virdiler ki “ Eger bu câmi‘in dört kûşesinde pâdişâha işret içün dört mey-hâne binâ olunsa gâh u bî-gâh teşrîflerine bahâne husûsan etbâ‘larına âşiyâne olur idi”. Şâh-ı cihân izhâr-ı infi‘âl buyurduklarında hazret-i Şeyh kinâyeden hakīkate intikāl idüp, buyurdılar ki “Cenâb-ı Hudâ-yı müte‘âl nev‘-i insânı ikāmet-i namâz ve keşf-i râz içün kendi dest-i kudretiyle halk idüp, قلب ا لمءمن عرش الله kelâmına mâ-sadak itdi. Böyle olmuş iken ol halvet-hâne-i Hakk’ı ve beytu’llâh-ı Hakîm-i mutlakı çirkâb-ı şarâb ile mey-hâne itmek belki hayâl-ı sâkī-i dilber ile put-hâne itmek münâsib görüldükde (birkaç amele-makūlenin taş ve toprak ile binâ itdikleri hânenin)[194] bir kûşesi mey-hâne olsa aceb midir? Ve bu vaz‘ ol amelden ağreb midir?” Buyurduklarında bu nasîhat-ı dil-pezîr kalb-i şâha te‘sîr idüp, mukaddem-i Üngürüs seferinde dahi terk-i zünûb u ma‘âsî bir niyyet itmişler idi. Hazret-i Emîr dahi “ يوم يؤاخذ با لّنواصى ” mefhûmlarını takrîr itdiklerinde niyyet-i hâlisa ile tevbe-i istiğfâr ve[195] يَتُوبُ اِلَى اللهِ fermânına icâbet birle hazret-i Emîr’den inâbet niyâz idüp mübârek derûn-ı mübâreklerin murdârî-i şerr-i âbdan tathîr ve himmet-i hazret-i Pîr ile ebniye-i dünyâ ve âhiretlerin ta‘mîr buyurdılar. Ve hattâ Şeyh Ramazan nâm bir âlim ü fâzıl ve mütefennin ü kâmil zât-ı şerîfi kādî-asker nasb u ta‘yîn ve teftîş-i kuzâta me’mûr kıldılar. Ve ittifâkıyyâtdandır ki Şeyh Seyyid Ali Hemedânî hazretleri ki ekber-i evliyâ-i kirâmdan idiler, müddet-i ömrleri geşt ü güzâr ile imrâr buyurmuşlar idi. Ve bin dört yüz velî-i kâmil sohbetine vâsıl olup, on dokuz mürşid ve mükemmel-i hıdmetine mülâzemet buyurmuşlar. Bu esnâda hazret-i Emîr ziyâretine teşrîf **[68a]** buyurup Câmi‘-i Kebîr binâ olunur iken Burusa’da bulunmağla üç gün amele ile hıdmet ve ahz-ı ücret buyurup, anınla ta‘ayyüş

---

193 Metinde “بو بنا ى” kelimesi “بو بنك” şeklinde yazılmış.
194 Parantez içindeki bölüm derkenârdır.
195 Kim tevbe edip iyi davranış gösterirse, şüphesiz o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner. Furkân suresi 71. Ayetten. Metinde “اتيبواالى الله” şeklinde yazılmıştır.

buyurmuşlar idi. Hulâsa-i kelâm pâdişâh-ı kâmgâr hazretlerinin bu tevbe vü istiğfârdan sonra vücûd-ı şerîfleri pür-nûr ve zâhir ve bâtınları ma‘mûr olup, âbâ-i kirâmları gibi kemâl-i adâlet ve mezîd-i diyânet ile meşhûr oldılar.

Azîmet-i Şehriyârî be-Feth-i İstanbul

Bundan akdem şehriyâr-ı âlem, altı ay mıkdârı İstanbul Hisârı'nı mahsûr ve ahâlî -i kal‘a-yı cânlarından rencûr idüp, Üngürüs keferesi fethe mâni‘ ve Üngürüs istîsâliyle ol sene kāni‘ olmuşlar idi. Lâkin İstanbul fethi gāyet-i murâd-ı hümâyûnları olmağla bu sene yine fethine niyyet buyurup azîmet üzre iken Timurtaş Paşa-oğlı Yahşi Bey'den haber vürûd itdi ki Şile[196] Hisârı'nı feth itmiş. Bu haber azîmet-i hümâyûna kuvvet virmekle Burusa'dan hareket ve Koca-ili yolundan İskender Boğazı dimekle meşhûr olan mahalle gelüp, Boğaz-kesen'in üsti yanında bir hisâr binâsına mübâşeret buyurdılar ki el-ân Güzelce-hisâr nâmıyla şöhret bulmuşdur deyu Hâce-i Merhûm Târîhi'nde tasrîh ider. Ve Karadeniz'den küffâr gemilerinin yolını kesmekle ol şehr düşmen-i dîne hayli keder olmuşdur. Anda esbâb-ı ceng ü peygârı ihzâr itdikden sonra İstanbul tekürine tehdît üzre haber gönderüp " kal‘a-yı teslîm itsün ve ne tarafa gider ise gitsün ve illâ bi'l-külliyye cümlesin kılıçdan geçüririm" deyu buyurdılar. İstanbul tekürinin dahi zerre mukāvemete iktidârı olmamağla arz-ı itâ‘at ve kabûl-i akd-i zimmet eyleyüp vüzerâ vü ümerâya nice hedâyâ ve vilâyeti alunmayup, cizye ile iktifâ olunmağı recâ birle on bin Flori gönderdi. Ve gizlüce cümlesine arz-ı hâller yazup, şefâ‘at istid‘â eyledi. Hattâ açıkdan gönderdiği bî-hadd ü bî-şümâr hediyyeden mâ‘adâ Vezîr-i a‘zam Ali Paşa'ya on dane büyük balığın içine altun ve gümüş ile doldurup, ba‘zı me'kûlât ile ziyâfet tarîkı üzre gönderdi. Ve cizye ile kanâ‘at olunmağı recâ itmesini tazarru‘ itdi. Dahi hîle vü hud‘a mukaddimâtını tertîb ve sâ'ir ümerâyı vezîre refâkat ve pâdişâhı cizye ile iktifâya tergīb idüp, didiler ki "Şevketlü efendim bilâ-ceng ü cidâl bu kadar emvâl dâhil-i beytü'l-mâl olıcak bundan sonra böyle bir fethi müşkil hisâr içün asker-i İslâm ve beytü'l-mâl-i Müslimîn itlâf lâyık-ı devlet değildir. Ve şimdiye dek bir şâh-ı âlî-câh bu hisâra yol bulmamışdır. Câ'iz ki muhâsara vakti mümtedd olup kış gele. Bu sûretde ikāmete çâre bulunmaz ve avdete dahi **[68b]** şemâtet-i a‘dâya tahammül olunmaz". Bu kelâm mesmû‘-ı şâh-ı kâmyâb olıcak nihâyet mertebe iğzâb olup, buyurdılar ki "Maksûd ol şehr-i mu‘azzam mekân-ı ehl-i İslâm olmakdır. İnâyet-i Bârî yârî ider ise ol diyârı vücûd-ı ehl-i şirkden ârî itmek âsândır. Mâl-ı dünyâ ve zehârif-i dâr-ı fenâ tamâ‘ıyla bu matlab-ı a‘lâdan ferâğat ne gayret-i dîne lâyıkdır ve ne hamiyyet-i

---

[196] Metinde "شله" kelimesi "شلى" şeklinde yazılmış.

pâdişâhâna müvâfıkdır.” Vezîr ve emîr gördiler ki hîleleri kalb-i hümâyûna te‘sîr itmedi. Ol şeyâtîn-sîretler bir âhir tarîk ile murâdlarını icrâya himmet idüp, didiler ki “Murâd-ı hümâyûn dahi harb ü kıtâlsiz mümkindür. Tekür buna râzîdir ki İstanbul’da icrâ-yı şer‘-i Muhammedî içün kādî nasb oluna. Ve matlûb olan mahallerde İslâm mahalleleri vaz‘ olunup, mescidler ve minberler binâ oluna. Ve hutbe ve sikke efendimiz ismine ola. Ve manâsıba efendimiz re‘yiyle tevcîh oluna” bu kelâm zâhiren matbû‘ olmağla makbûl-ı şâh-ı enâm olup, bu vech üzre mukarrer kılındı. Ve Tarakçı Yenicesi’nden ve Göynük’den evler göçürüp, İstanbul içinde bir mahalle-i azîme peydâ itdiler. Ve mescid ve câmi‘ binâ idüp, kādî ve imâm ve hatîb ta‘yîn buyurup, ol senenin cizyesini istî‘fâ idüp, mu‘âvedet buyurdılar. Sultân-ı zî-şân hayâtda oldukda bu üslûb böyle idi. Timûr fetretinde İstanbul teküri dahi itâ‘ati fesh idüp, terk-i harâc eyledi. Ve mesâcîd ü cevâmi‘i yıkup anda sâkin olan müslimîni ihrâc eyledi. Henüz ol tâ’ife İstanbul civârında Tekürdağı’nda, Göynük’lü dimekle meşhûr olan mevzî‘de mütemekkinlerdir.

Feth-i Kal‘a-i Tırhala ve Kangırı ve Atena ve Behisni ve Malatya ve Divriği ve Darende ve Kemah

Yedi yüz doksan sekizden sekiz yüz târîhine dek vukū‘ bulan fütûhâtdır ki ba‘zen bi'z-zât şâh-ı enâmdan ba‘zen ümerâ-yı nik-nâmdan sudûr itmişdir. Cümleden biri Mora Ceziresi fethi içün Rumili’ne azîmet ve Kara Ferye’de[197] ikāmet buyurup, anda bir imâret peydâ ve etrâfından ba‘zı kıla‘ fethiyle iktifâ olunup, Edirne’ye avdet anda dahi bir câmi‘ ve imâret binâsına mübâşeret buyurdılar. Edirne’de iken Tırhala Hisârı’na asker gönderüp, tevâbi‘iyle feth itdiler. Ve Üngürüs kralının harekât-ı şenî‘ası zuhûr itmekle vilâyetini tahrîbe niyyet ve ol tarafa hareket buyurup, ekseri vilâyetini tahrîb ve ol bî-dîni te’dîb buyurdılar. Ve Timurtaş Paşa’yı Kangırı fethine gönderüp, ol vilâyeti bi’t-tamâm ve Medinetü’l-hükemâ olan Atena’yı tevâbi‘iyla dâr **[69a]** ü’l-İslâm itdiler. Ve Türkmân-elinden Behisni’yi ve Malatya’yı ve Kürd-elinden Divriği’yi feth itdiler. Ve Darende ve Kemah Kal’asını ve nice kılâ‘ı zamîme-i memâlik-i Osmâniyye itdiler.

Zuhûr-ı Şürûr-ı Timûr-ı pür-Gurûr ve Muhâsama-i Yıldırım Han-ı Gayûr

Sultân Ahmed Celâyiri ki Bağdâd ve Irak-ı Arab ve Tebriz mâliki idi, ve Karakoyunlu[198] Mehmed Bey-oğlı[199] Kara Yûsuf ki Azerbâycân mâliki idi, bu iki sultân Timur-ı sâhib-i zuhûr elinden Mısır pâdişâhına firâr itdiklerinde Timur, Mısır sultânına elçi gönderüp, taleb itdiği ol vakt sultân-ı Mısır bulunan Berkuk nâm pâdişâh, Sultân

---

[197] Metinde “فري” kelmesi “قري” şeklinde yazılmış.
[198] Metinde “قر ه قوينلى” kelimesi “قر ه يونلى” şeklinde yazılmış.
[199] Metinde “بيك اوغلى” kelimesi “بيك اوغلى ده” şeklinde yazılmış.

Ahmed ile Kara Yûsuf'ı virmediğinden başka Timur elçisinin başını cesedinden cüdâ ve elçiyi Sultân Ahmed ile Kara Yûsuf yoluna fedâ itmiş idi. Lâkin bunların sultân-ı Mısır yanında meksleri uzadıkça i'tibârları bozuldı. Bunlar dahi sultân-ı Mısır yanında hakārete tahammül idemeyüp, birer takrîb ile vilâyetlerine gitdiler. Sekiz yüz iki târîhinde Timur'un Sivas Kal'ası'nı yıkmak içün diyâr-ı Rûm'a azîmet itdiği Sultân Ahmed işitdikde belki Timur, Sivas'ı yıktıkdan sonra üzerimize gelür ise önümüzi sedd itmiş bulunmağla diyâr-ı Rûm'a firâra mecâlimiz kalmaz. Bu tarafda ise Rûm pâdişâhından gayri bizi bir pâdişâh yanına almaz. Henüz Timur, Rûm'a mürûr itmeden biz Âl-i Osmân pâdişâhına gidelim" deyüp, Sultân Ahmed ile Kara Yûsuf ittifâk ve Ferec nâm bir mu'temedini Sultân Ahmed Bağdâd muhâfazasına ta'yîn idüp, Kara Yûsuf ile kendüler Sultân Yıldırım Han'[a] azîmet itdiler. Ve Haleb'e geldiklerinde Haleb'de Mısır Sultânı tarafından Timurtaş nâm bir âdem vâlî idi. Bunların yolını kesüp, geçmeğe mâni' oldı. Bunlar dahi ceng idüp, Sultân Ahmed, Halebliyi bozmağla ol mahalden Kara Yûsuf ile ma'an geçüp gitdiler. Ve Yıldırım Han âstânesine irdiler. Meger Sultân Ahmed'in pederi Sultân Üveys ile Yıldırım Han'ın pederi Gāzî Hudâvendigâr'ın hukūkı var-imiş. Yıldırım Han, Sultân Ahmed'e ta'zîm ü ihtirâm ve Kara Yûsuf'a dahi ikrâm buyurdılar. Ve Sultân Ahmed'in kızını şehzâdeleri Sultân Mustafâ'ya aldılar. Anlar dahi Timur'un diyâr-ı Rûm'a azîmet ve ol diyârı zabt niyyeti oldığını bir bir huzûr-ı Yıldırım Han'da beyân itdiler. Ve Timur'un Sivas'ı tahrîbe azîmetine sebeb bu idi ki bundan akdem Yıldırım Han, Sivas ve Malatya'yı feth itdiği eyyâmda Erzincan'da Tâhirüddîn nâmında bir vâlî var idi ve Timur-leng'e tâbi' idi. Sultân Yıldırım Han dahi Tâhirüddîn'i **[69b]** itâ'ate da'vet ve itâ'at itmez ise katl olunacağını beyân buyurmuşlar idi. Tâhirüddîn dahi gadab-ı hazret-i sultândan havf itmekle Timur'a şikâyet idüp ve pâdişâhın pençesinden kendüyi halâs idi-virmeği recâ itmiş idi. Timur dahi[200] Yıldırım Han'a bir mektûb yazup, ol sultân-ı zî-şâna haddi olmayan edâyı tahrîr ve mektûbunı bir elçiye virüp, rikâb-ı hümâyûna tesyîr itmiş ittifâk Sultân Ahmed ve Kara Yûsuf geldiği esnâda Timur'un elçisi dahi vusûl ve huzûr-ı hümâyûna duhûl itdi. Egerçi gadab-ı Yıldırım Hanî'ye nisbet bu mektûb gāyet muhâlife olup, elçinin huzûr-ı hümâyûndan sağ çıkması hayli emr-i ba'îd idi. Lâkin gadabların hazm idüp, şöyle elçiye hıtâb buyurdılar ki "Eger elçi makūlesini katline tenezzül selâtîn-i izâma nâ-münâsib olmasa senin bu makūle muzahraf kâğıdı getürmeğe cesâretinden ötüri seni emsâline ibret itmek lâzım olmuş idi. Var o haseb ü nesebden âtıl

[200] Metinde "dahi" kelimesi mükerrer

ve mağrûr u bâtıla söyle. Anın zulmüni memâlik-i İslâmiyye'den ref' vâcibe-i zimmet-i pâdişâhânemdir. O bed-bâht ve bed-asl bir iki gün istidrâcı muktezâsınca itdiği zulmün cezâsını görsün. Er ise asâkir-i Osmâniyye mukābelesinde sâbit-kadem olup, dursun. Anın vücûdını bu âlemden nâ-bûd itmek tasmîm olunmuşdur. Eger zalâm-ı zulmi gāyet bulmak kılıcımız ile mukadder ise febihâ ve eger irâde-i ezeliyye âlemin harâba mute'allık olmuş ise[201] هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ anda dahi o makhûrun medhali yokdur. İrade cenâb-ı Hakk'ındır. Eger o ilerü gelmeğe havf iderse mevâkib-i âlî-merâtibimiz Tebriz ve Sultâniyye'ye varmak tasmîm olmuşdur. Timur-ı makhûra lisânen böyle söyle. Mektûb mülûka yazarız. Öyle hâricî bed-asla nâme-i hümâyûn tahrîrine tenezzül itmeyiz" deyu unf ile Timur elçisini huzûr-ı hümâyûnlarından tard itdiler. Elçi dahi mehâbet-i huzûr-ı hümâyûndan güc-ile çıkup, müsâfir oldığı mahalle gitdi. Andan atlarına süvâr olup, efendisi Timur semtine doğrı melûl u mahzûn ve havf ü haşyet üzre azm-i râh itdi.

Azîmet-i Timur be-Tahrîb-i Kal'a-i Malatya[202] ve Sivas

Çûn ki sultân-ı âlî-cenâb Timur elçisini itâb u âzâr ile döndürmüşler idi, elçi huzûr-ı Timur'a vardıkda nice sözler zamm u ilhak ve Timur'a Yıldırım Han'ı şöyle nifâk itdi ki Timur pür-gadab olup, bilâ-te'hîr Sivas üzerine asker gönderdi. Kendü dahi bi'z-zât **[70a]** hareket ve Sivas tahrîbine azîmet idüp, bir gün Sivas'a vusûl ve muhâsaraya meşgūl oldı. Ve Sultân Yıldırım tarafından Mustafâ Bey nâm bir dilâver Sivas muhâfazasına me'mûr idi. Nân u nemek sayup, kal'ayı hıfz u hırâsetde sarf-ı makdûr itdi. Lâkin çe fâide Allahu te'âlâ o diyârın harâb olmasını murâd itmiş idi. Mustafâ Bey'in müdâfası bir işe yaramayup, asker-i Timur-leng kal'a dîvârına hücûm idüp, yürüyüş ile Sivas gibi bir kal'ayı teshîr itdiler. Ve der ü dîvârını ve burc u hisârını toprak ile berâber ve ol kal'a-i latîfe ki Âl-i Selçukiyye'den Sultân Alâüddîn Keykubâd'ın hezâr sa'y u ictihâd ile yaptuğı bir hisâr idi, harâb idüp, hâk ile yeksân itdi. İçinde olan nüfûsı ol seffâk bir mertebede ihlâk itdi ki pek az kurtuldı. Hattâ dört bin aded dilâveri ve asker-i İslâm'dan yarar eri diri diri toprağa defn itdi. Ve andan kalkup, Malatya muhâsarasına gitdi. Malatya'da Yıldırım Han tarafından Sivas muhâfızı Mustafâ Bey'in oğlı muhâfız idi. Çûn ki Sivas kal'asını feth esnâsında Timur Mustafâ Bey'i diri tutmuş idi. Bu def'a Malatya muhâfızı olan Mustafâ Bey-zâdeye Timur yazdı ki "Sivas tahrîbine azîmet-i hümâyûnumuz esnâsında huddâm-ı kirâmımız baban Mustafâ Bey'i tutmuşlar. Hâlâ zencîrimizdedir. Senin aklın başına yâr ve devlet

---

[201] "…O, tek ve kahhâr olan Allah'tır". Zümer suresi 4. Ayetten. Metinde "الحكم لله الواحد القهّار" şeklinde yazılmıştır.
[202] Metinde " ملا طيه" kelimesi "هالى طا طي"şeklinde yazılmış.

sana kafâdâr ise kal‘ayı teslîm ve gelüp, rikâb-ı hümâyûnumuza yüz süresin ki seni etbâ‘ımız silkine tanzîm idelüm”. Bu mektûb Mustafâ Bey-zâdeye vâsıl olıcak, egerçi celâdet idüp; “ben Âl-i Osmân pâdişâhının rikâbına yüz sürerim yoksa Timur gibi haseb ü nesebsiz hâricî makūlesi eşhâsın rikâbına yüz sürmem. Ve kal‘anın bir taşını dahi virmem. Bildiğinden girü kalmasun” deyu cevâb virdi. Ve Timur‘a bu cevâb vâsıl olıcak; “Bire bu Osmânlu ne şedîd âdemlerdir” deyu Malatya’yı dahi harb itmeğe azîmet lâkin Malatya üzerine asker ile Timur azîmet itdiği Mustafâ Bey-zâde’nin mesmû‘ı olıcak, öyle sâhib-i hurûcun mukābelesinde Malatya Hisârı ve içinde olan asker pâyidâr olmayacağı âşikâr olmağla bu bâbda maslahat ehl-i kal‘ayı selâmete çıkarmak içün firârdır” deyu henüz Timur gelmeden kal‘ayı boşaldup, firâr ve Sultân Yıldırım Bâyezîd Han yanında firâr itdi. Ve pederi Mustafâ Bey’in ve sâ’ir Sivas’da olan ümmet-i Muhammed’in hâlini[203] **[70b]** ve Sivas ve Malatya’nın gitdiğinin tafsîlâtını velî-ni‘meti olan Yıldırım Han’a takrîr itdi. Timur dahi Malatya’yı hâlî bulmağla tevâbi‘iyle zabt ve Türkman Kara Osmân’a ihsâne idüp, kendüsi Haleb üzerine gitdi.

Azîmet-i Timur-ı Hûn-âşâm be-Tahrîb-i Haleb ve Humus ve Ba‘albek ve Sayda ve Beyrut ve Hama[204] ve Şâm-ı cennet-meşâmm

Timur, bilâd-ı Arabı bu esnâda tahrîb içün teveccühüne sebeb üç mâdde idi. Birisi Sultân Ahmed Celâyirî ve Kara Yûsuf bundan akdem Timur’dan firâr ve Sultân-ı Mısır bulunan Berkūk’a ilticâ itdiklerinde Timur elçi gönderüp, bunları istemiş idi. Berkūk dahi Sultân Ahmed ile Kara Yûsuf’ı virmediğinden mâ‘adâ Timur’un eliçisini katl itmiş idi. Buna dahi kanâ‘at itmeyüp, Avnik Kal‘asının Timur tarafından muhâfazasına me’mûr olan Ötülmüş[205] Koçin nâm kimseyi Kara Yûsuf tutup, Mısır pâdişâhı Berkūk’a göndermiş idi. Timur dahi Ötülmüş’ü Mısır Sultânı Berkūk’dan istedikde virmemiş idi. Bu husûslarda Timur, Mısır Sultânı Berkūk’dan ziyâde rencûr ve bî-huzûr idi. O aralıkda Berkūk âhirete gidüp, oğlı Ferec Mısır’a pâdişâh oldı. Timur dahi; “Belki oğlı pederi gibi inâd itmez” deyu Ötülmüş’i taleb içün Mısır Sultânı Ferec’e elçi gönderüp, müceddeden Ötülmüş’i istedikde Ferec dahi pederi esrine gidüp, Timur elçisini habs idüp, Timur Sivas’ı harâb itmeğe meşgūl iken ihtiyâten asker cem‘ itmiş idi. Bu husûsı Timur işitdikde bir kat dahi bî-huzûr olup, Mısır Sultânı tasarrufunda olan Şâm ve Haleb ve sâ’ir diyâr-ı Arab tahrîbine niyyet ve Haleb üzerine azîmet itmiş idi. İkinci: Çûn ki Timur, Sultân Yıldırım Han hazretlerinden havf üzre idi, Mısır Sultânı gibi

---

203 Metinde “hâlini” kelimesi mükerrerdir.
204 Metinde “حمه” kelimesi “صمی” şeklinde yazılmış
205 Metinde “اُتلمش” kelimesi “اوتلمش” şeklinde yazılmış

hasm-ı kavîyi ardında bırağup Rûm'a geçüp, öyle bir âlî-cenâb pâdişâh ile ceng itmeğe vesvese itmiş idi. Binâ'en aleyh girüde hasm komamağa niyyet ve anın-çün ibtidâ diyâr-ı Arab tahrîbine azîmet itmiş idi. Üçünci: Çûn ki Sultân-ı Rûm ile mukābele husûsunda vesvesesi var idi, "ayâ Sultân-ı Rûm Sivas ve Malatya'yı harâb itmekde olan kudret ü şevketimizi işidüp, musâlahaya meyl ider mi? zu'muyla sâ'ir memâlik-i Osmâniyye'ye hücûmda diyâr-ı Arab'ı mukaddem harâb itmeğe azîmet bahânesiyle vakt geçürmek kasd itmiş idi. Hulâsa-i kelâm Malatya'yı Timur feth itdikden **[71a]** sonra Haleb üzerine gitdi. O esnâda Mısır pâdişâhı tarafından Haleb'e Timurtaş ve Şam'da Şedûn nâmında iki kimesne vâlî idiler. Timur'un Haleb üzerine teveccühini Şâm Vâlîsi Şedûn işitdikde Haleb Vâlîsi Timurtaş'a imdâd içün asker cem' idüp, Haleb'e vardı. Ol iki vâlî ittifâk idüp, Timur'un gelmesine muntazır oldılar. Timur dahi sekiz yüz üç târîhi rebîülevvelinin dokuzuncı güni Haleb Sahrâsı'na nüzûl itdi. Üç gün ârâm idüp, rebîülevvelin on ikinci gün iki tarafdan tertîb-i sufûf olunup, cenge mübâşeret itdiler. Egerçi Timurtaş ve Şedûn mukābelede hayli sebât-kadem göstermişler idi. Lâkin ne çâre irâde-i İlâhiyye ol diyârların harâbına ta'alluk itmiş. Leşker-i Arab perîşân olup, Menkûsa Kapusı'na döküldiler. Timurtaş ile Şedûn dahi rûzgârın hareketinden işin netîcesini fehm idüp, Haleb Hisârı'na firâr itdiler. Timur dahi darb-ı dest ile Haleb'i feth ve Timurtaş ile Şedûn'ı esîr itdi. Ve Timur Mısır Sultânı Ferec'e tekrâr elçi gönderüp, tahrîr itdi ki "Tarafınızdan Haleb ve Şam muhâfazasına me'mûr olan Timurtaş ve Şedûn'ı tutduk. El-ân tarafımızda esîr-i der-zencîrdedirler. Etbâ'ımızdan sizde esîr olan Ötülmüş'i irsâl iderseniz bedeline Timurtaş ile Şedûn'ı âzâd iderüm. İnâd iderseniz devletinizi harâb idüp ba'dehu diyârıma öyle giderim". Bu mektûb Mısır Sultânı Ferec'e vusûl buldukda mükemmel asker ile Mısır'dan hareket ve Timur üzerine azîmet itdi. Timur dahi Haleb'de on beş gün ârâm andan Şâm tarafına gitdi. Havâlî-i Şâm'da yirmi gün mıkdârı teneffüs ü ârâm itdikden sonra Humus'a vardı. Humus ahâlîsi Timur'a itâ'at ü inkıyâd itmekle katl ve vilâyetlerini harâb itmekden kurtardılar. Ali Ekber nâm bir mu'temedini Humus'a hâkim ta'yîn ve andan Ba'albek üzerine vardı. Ba'albek Hazret-i Süleymân *alâ-nebiyyinâ ve aleyhi's-selâm* binâsı olmak üzre meşhûr bir hısn-ı ma'mûrdur, anı dahi feth idüp, vakt-i şitâ oralarda ikāmete mâni' olmağla sene-i mezbûre cemâziyye'l-evvelinin üçünci güni diyâr-ı Kerek'de Hazret-i Nûh *alâ-nebiyyinâ ve aleyhi's-selâm* türbesi deyu meşhûr olan mezâr ziyâretine vardı. Andan Şâm tarafına azîmet itdi. Bu esnâda Sayda ve Beyrut cânibine mukaddem gönderdiği asker nice mâl-ı ganîmet ile gelüp, mülhak oldukda cümlesi Şam'a doğrı hareket idüp, gitdiler. Bu esnâda Sultân-ı Mısır olan Ferec dahi mükemmel asker ile Şâm'a geldi.

Timur dahi Şâm Nevâhîsi’ne geldikde Ferec dahi Şâm’dan çıkup, bir sahrâ-yı **[71b]** vâsi‘de iki asker birbirine mülâkī oldukda bir bâzâr-ı ceng ve peykâr kuruldu ki dellâl-ı ecel cândan gayri bir şey satmaz ve ol cengde maktûl olanların nihâyeti yoğ-idi. Bi’l-âhire asker-i Timur gālib ve Sultân-ı Mısır magrîb cânibine firâr ve ahşâm oldukda Mısır tarafına doğrı kaçdı. Timur dahi Sultân-ı Mısır firâr itdikden sonra bilâ-gā’ile Şâm Hisârı’nı muhâsara ve sekiz yüz üç Şa‘bân’ın gurresinde Şâm havâlîsine musallat olup ibâdullahın başına gûyâ ki belâ bârânını saçdı. Bi-izni’lllâhi te’âlâ bu aralıkda Şâm’da Timur ve askerinin sun‘ı yok iken bir ihrâk-ı azîm zuhûr itdi ki ne’uzubi’llâhi te’âlâ gûyâ kürre-i hâk kürre-i nâra münkalib oldı. Ve Hisâr-ı Şâm, âteşden bir serv sûreti buldı. Timur askeri câmi‘-i Ümeyye’yi âteşden kurtarmağa o kadar sa‘y itdiler, imkânda olmadı. Hattâ cânib-i şarkīsinde mermerden masnû‘ bir minâre var idi. O dahi yanup müzmahil oldı. Bi-hikmeti’llâhi te’âlâ Hazret-i Îsâ nüzûl idecegi minâre halâs buldı. Hulâsa bir âteş idi ki âteş-i zulm-i Timur birkaç ayda Şâm’a idemeyecegi hasâreti[206] ednâ vaktde itdi. Ba‘zıları bu âteşin zuhûrına sebeb bunı îrâd iderler ki Timur Şâm’a duhûl itdikde Şâm Yezidileri’ni bulmak içün kendü dahi o sûretde görinüp, “Yezidi olanlar Câmi‘-i Benî Ümeyye’ye girsün ve anda ikrâm-ı pâdişâhâneme irsün.” deyu dellâl nidâ itdirmiş. Anlar dahi Câmi‘-i Beni Ümeyye’ye girdike âteş virüp, cümlesini yakmış ve bu âteş şehre isâbet idüp, Şâm-ı cennet-meşâmmı bi’t-tamâm ihrâk itmiş. Hulâsa Timur, Şâm’ı bu takrîb tahrîb itdikden sonra Haleb ve Hama[207] şehirlerini dahi vîrân ve hisâr ve dîvârlarını dahi hâk ile yeksân idüp, Tebrîz Cânibi’ne avdet itdi. Ve Gürcistân’a dahi gāret içün asker göndermek niyyetiyle diyâr-ı Arab’dan kalkup gitdi.

Azîmet-i Timur be-Feth-i Mardin ve Kal‘a-i Alıncak ve Tahrîb-i Bağdâd-ı Bihişt-Âbâd

Çûn ki Timurleng Şâm’dan kalkup Tebriz cânibine gitdi. Yolda giderken Mardin Kal‘ası’nı ve on yıldan beru muhâsara itdirdiği Alıncak Kal‘ası’nı feth idüp, Bağdâd fethi içün mükemmel asker ve mu‘temed beyler irsâl itdi. Asker-i Timur, Bağdâd semtine azîmet idince Sultân Ahmed Celâyirî tarafından Bağdâd’ın muhâfazasına me’mûr olan Ferec nâm kimesne Timur askerinden haberdâr olup etrâf u eknâfdan istimdâd **[72a]** içün nâmeler irsâl itdi. Ve Ferec’in da‘vet-nâmesi vusûlünde Emîr Ali Kalemzen, Mendellin’den ve Cân Ahmed Ba‘kûba’dan teveccüh idüp, Medâyîn kurbünde Dicle’den geçüp, Ferruh Şâh Hille’den ve Mikā’il, Müseyyeb’den gelüp, Sarsar’da cem‘oldılar. Ve üç bin yarar atluyile Bağdâd vâlîsi Ferec’in imdâdına hâzır

[206] Metinde “حسارتی” kelimesi “جسارتی” şeklinde yazılmış.
[207] Metinde “حمه” kelimesi “حمی” şeklinde yazılmış.

oldılar. Timur askeri dahi bunların Sarsar'a geldiğinden haberdâr olıcak üzerlerine hücûm itdiler. Bu iki asker, İmâret-i Emîr Ahmet havâlîsinde bir birine mülâkī olup, cenge mübâşeret idiler. Lâkin asker-i Timur, bunlardan beş kat ziyâde olmağla galebe Timur askeri cânibinde bulunup, Cân Ahmed düşdi ve sâ'iri firâr idüp, anlardan Bağdâd'a imdâda müyesser olmadı. Bağdâd muhâfızı Ferec imdâda gelenlerin keyfiyyetinden haberdâr olıcak nâ-çâr Bağdâd-ı muhâsara iden Timur askerine haber gönderüp, "Sultân Ahmed, Timur bi'z-zât Bağdâd üzerine gelmedikçe Bağdâd'ı virme" deyu bana tenbîh itmişdir. Eger Timur bi'z-zât gelür ise efendimin emri üzre Bağdâd'ı teslîm iderüm" deyu Timur askeri dahi Ferec'in gönderdiği haberi Timur'a irsâl itdiklerinde Timur dahi sebükbârca binüp Bağdâd üzerine ılgar itdi. Ve gelüp içerü Ferec'e haber gönderdi ki "Timur gelür ise Bağdâd'ı teslîm iderüm dimişsin. İşte ben geldim va'din üzre kal'ayı teslîm eyle." Ferec dahi "Geldiğinin aslı yokdur" deyu taşra Timur'u bilür birkaç âdem gönderdi. Herîfler gelüp, Timur'ı gördükden sonra girü kal'aya girüp, Ferec'e "Timur'ı gördük sahih gelmiş" deyu haber virdiklerinde iğzâb olup, herîfleri habs itdi. Timur dahi kal'ayı virmek murâdı olmayup, maksûd def'-i meclis oldığını fehm itdikde pür-âteş olup, Bağdâd'a bakıyye-i askerini dahi getirdüp, şöyle sarıldı ki Bağdâd degil Kûh-ı Kāf olsa ol bî-insâfa pâyidâr olmaz idi. Darb-ı dest ile Bağdâd'ın burç ve hisârını yıkup, başka bir şeyleri kalmadıgını bî-çâre Ferec gördükde neye uğrâdığını bilüp bir kayığa süvâr olup firâr iderken Timur askerinden bir ok isâbet idüp, cân havliyle kendüyi suya atup, efendisi uğurunda cân fedâ itdi. Timur dahi Bağdâd'a girüp, zabt itdikden sonra ahâlîsini umûm üzre katl fermân itdi. Bulûğa irmedik sabîler ve hatunlar ve amel-mânde ihtiyârlar dimeyüp umûm üzre şöyle kırdı ki âdem kellesinde[n] nice minâre peydâ ve âdem cesedinden ol sahrâda hâlî mahall bulmak belâ idi. Dicle suyı, ömrinden nasîb almayan sabîler ve **[72b]** kızcağızlar ve bî-günâh bunca benî-âdem kanıyla Kızılırmağ'a dönüp, ve Bağdâd sahrâsında serpilüp yatan şühedâ-yı bî-günâh cesedleri şöyle tehassun idüp, bir râyıha zuhûr itdi ki min-ba'd Timur içün Bağdâd'da karâr itmeğe imkân kalmadı. Ve ol hisâr-ı üstüvârı yıkmağa mübâşeret idüp, Bağdâd'ı behişt-âbâd'ı şöyle harâb u yebâb itdi ki taş üzerinde taş kalmadı. Ba'dehu kalkup Tebriz cânibine gitdi.

Azîmet-i Sultân Yıldırım Hân be-Feth-i Kal'a-i Erzincan

Çûn ki Erzincan'da Timur tarafından vâlî ta'yîn olunan Tâhireddin'den pâdişâh-ı İslâm bâc ve harâc istedikde Timur'a şikâyet ve iki pâdişâh beyninde nifâk ile adâvet peydâ itmiş idi. Ve Sivas ve Malatya'nın tahrîbine bu Tâhireddin'in nifâkı sebeb olmuş idi. Binâ'en alâ hâzâ Tâhireddin'i te'dîb derûn-ı pâdişâhî'de câygîr idi. Sultân Ahmed

ile Kara Yûsuf dahi bir tarafdan tahrîk itmekle ol zamân ki Timur, Şâm üzerine gitmiş idi. Sultân Yıldırım Han dahi Erzincan Fethi'ne azîmet itdiler. Ve varup Erzincan'ı vehle-i evvelîde darb-ı dest ile feth ve Tâhireddin'i esîr idüp, Erzincan'ı Kara Yûsuf'a tevcîh buyurdılar. Lâkin Kara Yûsuf, Erzincân ahâlîsinden haz idemeyüp, pâdişâhdan isti'fâ itdi. Sultân Ahmed dahi pâdişâhdan "yine Erzincân hükûmeti Tâhireddin'e ihsân ve cürmi afv buyurulmak" recâ etmekle Sultân Ahmed'in recâsını kabûl buyurup girü Erzincân Hükûmeti ihsân olundı. Lâkin mukaddemki nifâkına mücâzât zımnında evlâdı u iyâlini virmeyüp, Erzincân Havâlîsi'nden hareket ve Burusa'ya azîmet ve anları berâber götürdiler.

İstizân-kerden-i Sultân Ahmed ve İcâzet-dâden-i Şehriyâr-ı Ser-âmed

Sultân Yıldırım Han hazretleri, Erzincan Fethi'nden avdet buyurup Kayseriyye Havâlîsi'ne geldikde Sultân Ahmed Celâyirî makarr-ı saltanatı olan Bağdâd'a gitmek içün izn istedi. Sultân-ı zî-şân dahi icâzet virüp, Sultân Ahmed'i nice eltâf-ı şâhîye mazhar itdiler. Sultân Ahmed dahi [Irak]-ıArab semtine avdet ve Kal'atü'r-Rûm yolundan kenâr-ı Fırat'ı tutup Bağdâd'a azîmet itdi. Yevmen mine'l-eyyâm Bağdâd'a varup ol behişt-âbâdı harâb bulıcak ma'mûr-ı abâd itmeyi murâd idüp, Timûr yedinden her biri bir kûşede kalan etbâ'ı dahi birer ikişer birikdikde Bağdâd'ı yapmağa sarf-ı ictihâd itdi. Sultân Ahmed'in Bağdâd'a geldiği Timur'un mesmû'ı oldukda "Henüz **[73a]** kuvvet bulmadan fitnesini def' itmek münâsibdir." deyu ibtidâ firâr idecek yolları şöyle kesdirdi ki Kuş dahi uçmak muhâl idi. Ve askerin birazını dahi Sultân Ahmed üzerine ılgar itdirdi. Asker-i Timur ale'l-gafle Bağdâd üzerine döküldükde Sultân Ahmed yine firâr ve Şat'dan geçüp, nehrin ortasında oğlı Tahir ile buluşup Hille'ye vardılar.

Hükm-i Garîbe-i Rabbaniyye Der-ibtidâ-yı Fiten-i Timur Hanîye

Harekât-ı umûr-ı âlem ve televvünât-ı ahvâl-ı benî-âdem îrâde-i Perverdgâra merbût ve intizâm-ı esbâb-ı havâdis takdîr-i fâ'il-i muhtâra menût olup cenâb-ı Melik-i müste'ân ahbâbını ba'zı mertebe şîve-i gaybiyyesiyle imtehân itdi ki اشد البلاعلى الانبياءثم الاولياءَ ثم الامثل فال امثل mazmûnundan nümâyân ve تُؤْتِى الْمُلْكَ[208] kelâmı تَنْزِعُ الْمُلْكَ[209] peyâmına mukābil ve يَبْسُطُ الرِّزْقَ[210] ma'nâsı ve يَقْدِرُ لَه[211] fehvâsına mu'âdil olmak adet-i İlâhiyyeden oldığı erbâb-ı basîret indinde zâhir ü ayândır. Esrâr-ı gaybiyye-i İlâhiyye ki zammen-i takdîrât-ı ezeliyyede muzmerdir. Ukūl-i beşer fehm hikmetinden bî-haberdir

[208] "… sen mülkü dilediğine verirsin …".Âl-i imrân suresi 26.Âyetten.
[209] "… dilediğinden de mülkü alırsın…". Âl-i imrân suresi 26.Âyetten.
[210] "(Allâh dilediğine) rızkını bollaştırır…" Sebe' 36 ve 39; Zümer 52;Şûra 12;Rûm 37; Ankebût 62; Ra'd 26; İsrâ 30;
[211] "…(dilediğinden de) rızkı kısar alır…". Sebe' suresi 39.Âyetten.

Hudâ-yı azze ve celle râ بضن هرچه کند لطیف ایست که کس را ازان خبر بن ور اول قادر پر حکم bir pâdişâh-ı müslim el-hükmi li'llâhi te'âlâ gâhî a'dâsının şikest-i küleh-kûşe-i ikbâlini çarh-ı esere peyvest ve gâhi ahbâbının hâme-i iklîl-i iktidârı bâlâter-i tâk-ı mu'allâ-revâk-ı zerenkâr iken sâhire-i guberâ-yı inhitâta pest ider. Hikmetinden su'al olunmaz. Ve esrâr-ı hafiyyesine bu ukūl-i kāsıra-i insâniyye ile yol bulunmaz. Egerçi şâh ve re'âyâ ve ağniyâ vü fukarâ hıfz-ı ırz u âr cihetinde yeksân olup, husûsan pâdişâhlara göre haml-i sakīl-i saltanatı tahammülden garaz-ı aslî ri'âyet-i nâmûs u nâmdır. Bâkīsi hayâl-i hâmdır. Pâdişâhân-ı Âl-i Osmân ise tulû'larından beri kuvvet-i kāhire ve galebe-i zâhire ile mu'tâd bir hânedân-ı rasîhü'l-bünyâd olup vedî'atu'llâhdan olan saltanatın ırzını himâyet ve nâmûs-ı şerî'ati ri'âyetde Rabbü'l-âlemîn'in imdâdına i'timâd ve Fahr-i âlemin rûhâniyyetine istinâd idüp, bed-hâhlarını kuvvet-i sa'âdet ile tedmîr ve a'dâ-yı dîn-i def' ve âdalet livâsını ref' birle memâlik-i İslâmiyye'yi ta'mîr ile gelmişler idi. Ol selâtîn-i izâm arasında dahi Yıldırım Han ki mezîd-i hiddet ü tehevvür ve kemâl-i ta'zîm ü tecebbür ile meşhûr ve cülûsundan beru her gazâsında muzaffer ve mansûr olup, kimseye ser-fürû itmek muhâl bir gazûb u cesûr ve sehâ vü gayûr sâhib-i ikbâl idi. Bir pâdişâhın ki yalnız on iki bin sekbânı **[73b]** ola sâ'ir sipâh ve askerin ve kudreti ve kemâl-i haşmet ve vakār-ı şevketi ne derecede oldığı buna kıyâs oluna. Böyle tab'-ı nâzîk pür-gayret ve hayli asker ve şevket sâhibi olan pâdişâh, Timur gibi bir gümrâhın itâ'atine âr idüp kendi nefs-i nefîs-i hümâyûnunı bile bile mühlikine ilkā itse bir emr-i aceb ve nâmûsı uğruna öyle bir refî'ü'l-kadr kendüyi fedâ itmek müstağreb degil idi. Lâkin çûn ki Timur'un mazhar-ı celâl-ı Rabbânî ve masdar-ı kahr-ı Sübhânî idügi âşikâr olmağla muktezâ-yı ihtiyât-ı izhâr-ı müdârâ ve inbisât idi. Ammâ cibiliyyet-i şerîfi ve tıynet-i latîfelerinde merkûz olân hamiyyet-i mu'tâdı bu efkârı tarda bâdî oldığı Yıldırım Han'ın ise Timur'ı gadab-ı Bârî ve takdîs-i hikmet-i hafiyyeye binâ'en mizâc-ı âleme sârî idüği ve mukābele-i kahr-ı Hakk hatâ-yı mutlak idüği ma'lûm-ı şecâ'at-mersûmları idi. Lâkin Timur'un tevbîh-âmiz[212] ve kahr-engîz edâlarına ibret-i şâhî ve hüccet-i pâdişâhî mâni' olup, hıfz-ı nâmûs-ı nenk mûcîb-i ihtiyâr-ı ceng oldı. Ve pâdişâh-ı sâhib-i vakār kendi zihn-i şerîfinde bu ma'nâyı buldı.

لیس النّعیم ولا الشقا ء بدایم
لا بد الا قبا ل من ادبار

سلم الي الاقدر امرك تسرخ
ما هذه الدّ نیا بدا ر قرار

---

[212] Metinde "توبیخ امیز" kelimesi "توبیخ اخیر" şeklinde yazılmış.

وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ [213]

ومن المحال دقا ع حكم البار

Her ne zuhûr itse taraf-ı Hakk'dan ve bârgâh-ı hâkim-i mutlakdan idügine câzim ve Timur cengine ez-dil ü cân âzim olmuşlar idi. Bu mukademâtı bast vu takrîrden murâd Yıldırım Han hazretlerinin bu vak'a ihtiyâr-ı mahzı ile olmayup cenâb-ı Hakk'ın hikmeti hafiyyesine mebnî bir emr-i garîb idi. سبحانك يا منلا يحط العقول كنه حكمه

Mektûb-ı Tevbîh-âmiz-i Timur, Be-Sultân Yıldırım Han-ı Gayûr

Çûn ki bundan akdem Yıldırım Han, Erzincan seferine varup, Timur tarafından Erzincan Vâlîsi olan Tâhireddin elinden Erzincan'ı alup, egerçi Sultân Ahmed recâsıyla girü Tâhireddin'i Erzincan Vâlîsi itmişler idi. Lâkin ehl ü iyâlini ve evlâdını Burusa'ya berâber götürmüşler idi. Şehriyâr-ı kâmgâr hazretleri Burusa cânibine avdet itdikden sonra Tâhireddin dahi Timur'a Yıldırım Han elinden iştikâ ve evlâd ü iyâlini alıvirmeği recâ itmiş idi. Timur dahi Yıldırım Han Hazretleri'ne elçi gönderüp, bu mazmûn üzre bir mektûb tahrîr itdi ki "Bu esnâda huddâm-ı kirâmımızdan Tâhireddin'in tasarrufunda olan Erzincan **[74a]** Kal'ası'na istîlâ idüp almışsız. Ve Tâhireddin'in iyâl ü evlâdını Burusa'ya nakl itmişsiz. Bu küstâhâne evzâ'ınız[214] garîbdir. İmdi nâme-i hümâyûnum vusûlünde devletiniz bekāsı murâd ise evvelâ Tâhireddin'in evlâd ü iyâlini Erzincan'a gönderin. Sâniyen yanınızda olan Kara Yûsuf habîsini ya taraf-ı hümâyûnuma bağlayup gönderesiz. Ya anda katl birle ser-i habîsini vücûdundan cüdâ eyeleyesiz. Ve bu küstâhâne hareketleriniz mukābelesinde Kemâh Kal'ası'nı teslîm idesiz. Eger bu nushumuzdan iğrâz olunur ise diyâr-ı Rûm âşiyâne-i bûm olup, devletiniz berbâd ve sarây-ı saltanatınız bî-bünyâd olacağın mukarrer bilesiz."

Cevâb-dâden-i Yıldırım Hanî Be-nâme-i Timur-ı Gürgânî

Nâme-i Timur, manzûr-ı Yıldırım Han-ı gayûr olıcak şu mazmûnda cevâb tahrîr buyurdılar ki "Tâhireddin gibi münafık, kahr u gadab-ı hümâyûnumuzdan halâs bulmak muhâl idi. Ve Tâhireddin'i yine Erzincan'a vâlî itdiğimiz senin etbâ'ından oldığı içün değildir. Sultân Ahmed recâsıyla vâlî itdik. Kaldı ki Kara Yûsuf husûsı böyle hânedânın sâye-i himâyetine ilticâ iden müsâfirine tarâf-ı hümâyûnumuzdan himâyeden gayri bir nesne zuhûr itmez. Lâkin senin çeşm-i tamâ'ın diyâr-ı Rûm gāretindedir ve dîde-i hırsın memâlik-i İslâmiyye hasâretindedir. İnşâ'a'llâhü te'âlâ zulmüni rûy-i arzdan kaldırmak

---

[213] Metinde Âyet'i kerîme " و ا لله يحكم لا مردّلحكمه " şeklinde yazılmış.
Bulunan en yakın Âyet-i kerîme ise: "…Allâh hükmeder, O'nun hükmüne herhangi bir şekilde takîb koyacak O'nu izleyip, O'nu engellemek isteyecek hiçbir güç yokdur…" Ra'd suresi 41. Âyetten.

[214] Metinde "اوضا عكز" kelimesi "اوصا عكز" şeklinde yazılmış.

tasmîm olunmuşdur. Er isen hâzır ol kadem-i şûmun diyâr-ı Rum'a basmadan mukābeleye varmak murâd-ı hümâyûnumdur. İki bî-pâyân asker mülâkī olurlar. Nusret ve gālibiyyet inâyet-i Rabb-i müste'ândır.

Nâme-i Timur-ı Dîger-bâr be-Yıldırım Han-ı Kâmgâr

Çûn ki Timur, Yıldırım Han'dan bu cesûrâne mu'âmeleyi ümîd itmeyüp kendü şöhret ve şânından havf ider zu'm ider idi. Mektûbları mukābelesinde Yıldırım Han'ın cevâb-ı dilîrânesini gördükde ol pâdişâh-ı cesûrun ne şekil gayûr oldığını gerek gibi fehm idüp, ne şekil acı tahrîrât gönderse üç kat ziyâdesiyle mücâb olacağını iz'ân itmekle huzûrına bir hüsn-i edâ-ya kādir kâtib getürdüp, şöyle emr itdi ki Yıldırım Han Gāzî hazretlerine bir tevâzu' üzre nâme tahrîrât idüp, şöyle unvân vir ki mülûk-ı âlemden o sultân-ı ser-efrâz imtiyâz bula. Ba'dehu merâmımı şöyle ifâde it ki "Ey hânedân-ı Âl-i Osmân'ın sultân-ı zî-şânı bu âkılâne recâmı gûş-ı fikret ile istimâ' buyurun. Maksûdum diyâr-ı Rûm'ı kabz-ı tasarrufa almak değildir. Mücerred murâdım ol şâh-ı İslâm penâha **[74b]** müsâfir olup, meclis-i sa'âdet ve üns ü ülfet ile lezzet-yâb olmakdır. Bu ülfetlerinden merâmım öyle âlî-câh ve dîn-penâh sultân ile karındaş olup, ne vakt ki tarafıma bir iş sipâriş eyleye. Yâr ve kafâdâr ve hazîne ve asker ile kendülere meded-kâr olmakdır. Yohsa memâlik-i Rûm gibi dâru's-selâm benim ve askerimin hücûmumuz ile harâb oldığını istemem ve a'dâ-yı dînimizi mesrûr itmem. Eger bu leşker-i bî-şümâr ile diyâr-ı Rûm'a güzâr itsem o diyâr harâb ve vîrân ve ahâlîsi esîr olmak mukarrerdir. İnâd idüp, bu kadar ümmet-i Muhammed'in vebâlini boynunuza almayın, kamuleyin lutf buyurup, cihân-ı vâsi' başınıza teng ü dar olmadan Kemâh Kal'ası'nın miftâhını huddâm-ı kirâmımıza teslîmde âr itmeyin ve Kara Yûsuf gibi hüccâc-ı müslimîn yolını kat' âdeti ola[n] hırsıza sâhib olmayup tîğ-i siyâset ile cezâ-yı sezâsını tertîb buyurun tâ ki Rûm-ı cennet-rüsûm tasarrufunuzda kalsun sizden sonra evlâd-ı kirâmınız dahi o saltanatdan kâm alsun" kâtib dahi emr-i Timur Han ile tahrîr ve Yıldırım Han Gāzî asitânesine tesyîr itdiler.

Cevâb-ı Yıldırım Han-ı Şecâ'at-şi'âr Be-nâme-i Timur Han-ı Diger-bâr

Timur'un bu nâmesi Yıldırım Han asitânesine vürûd idüp, mazmûnı ma'lûm-ı hümâyûn oldukda ta'bîrâtı sûretâ tiryâk hakīkatde zehr olmağla pâdişâh-ı âlem-penâh şöyle cevâb ile elçilerini dönderdiler ki "asitânemizi me'men bilüp ilticâ edenlere âmân virmeyüp, adûsı sözüyle katl itmeğe ne bâhâne idelim ve bî-mürüvvetler yolına niçe gidelim Timur Han'ın bu husûsda ikdâmı ve mezîd-i ibrâmı mahzâ ikâzı fitne içindir. Bu cânibin mezîd-i hâmiyyeti iz'ân itmişken böyle teklîf hâm-ı beynimizde olan musâfatı mu'âvedât tebdîl itmekdir. İrân ve Turan kadem-i şûmuyla vîrân olup vilâyeti

Azerbâycân ahâlîsi cân-ı şîrîne bitdi. Ve Bağdâd zulmiyle harâb olup rû-yı arzından gitdi. Nice memâlik-i [İ]slâmiyye'yi berbâd itdi. Şimdi ister ki pâdişâh-ı diyâr-ı Rûm ola. Ümîdim budur ki bu husûsda mahrûm ola. Bundan sonra bize nasîhat ider ki günâha girme. Ânın maksûdı ma'lûm ve merâmı mefhûmdur. Ahâlî-i Rûm'a azîmet itdi. Lâkin ahâlî-yi Rûm dahi anın cezâ-yı sezâsın tertîbe niyyet itdi. Varın söyleyin âdem ise ceng makāmında dursun ve inâyet-i Hakk ile cezâsını görsün." deyu cevâb virüp, kendüleri dahi Timur elçileri ma'iyyetine bir elçi koşup, irsâl buyurdılar. Ve Anadolı ve Rumili **[75a]** ümerâsına evâmir-i aliyye gönderüp mühimmât-ı seferiye rü'yetini fermân itdi.

Nasîhat-kerden-i Erkân-ı Devlet be-Yıldırım Han-ı Sâhib-i Şevket

Yıdırım Han-ı Gāzî, muktezâ-yı hamiyyet üzre Timur elçilerine sert cevâblar ve kendüye nâme-i pür-itâblar ile tahrik-i gazâb-ı Timurî'ye ikdâm itdikçe erkân-ı saltanat-ı Osmânî ve ukalâ-yı devlet-i Yıdırım Hanî bu reftârı münâsib görmeyüp nihânîce birbirleriyle ahd ü mîsâk ve pâdişâha nasîhatde ittifâk idüp huzûr-ı hümâyûna girdiler ve arz-ı merâm semtine nâzikâne sevk–i kelâm idüp münâsebet düşdükde kadem-i hümâyûna yüz sürüp bu gûne nasâyıh-i hayriyyeye âğâz itdiler ki "Eğerçi Devlet-i aliyye'nin sadâ-yı ikbâli pür-kemâl ve avâze-i şevketiyle rub'-ı meskûn malâ-mâldir lâkin bu hasm-ı pür-şerer ü şûr ki Timur dimekle meşhûrdur. Ammâ hakīkatde Hakk te'âlâ'nın ibâd-ı hikmet-i hafiyyesi muktezâsınca musallat itdiği bir mazhar-ı gazâb-ı celâl kimesne oldığında birkaç vech üzre delîl vardır. Evvelâ bir müşkil maslahatı re'y itse Hakk celle ve alâ anı teshîl ideyor ve bir pâdişâh ki anınla mücâdele kaydında ola Hudâ-yı te'âlâ o pâdişâhı mağlûb ideyor. İran ve Tûrân ve Arab ve Acem'de nice mülûk-i cem-çeşmden kiminin mülk ü mâlını berbâd ve kimini katl itdi. Zulmi eğerçi nihâyetde lâkin istidrâcı gāyetde bu iktidâr insân kârı değil. Bunda Hakk'ın bir hikmeti var. Gazab-ı Hakk'a karşu varmakda ise mülâhaza olunsa hezâr hüccet çıkar. Bunın teklîf itdiği üç mâdde ki cümleside emr-i cüz'îdir, bu makūle emr-i cüz'î içün öyle mazhar-ı celâl-ı Hakk olan âdemle mukātele münâsib değildir. Bu husûsdan geçelüm tarefeyn "ehl-i İslâm'ım" deyu iddi'â ider. Bir taraf taraf-ı âharden aşağı değildir. Birkaç sa'ât mukātele olundukda bozılup ümmet-i Muhammed ifrât üzre muzmahil ve perîşân olmıya. Bunda tarafeyn ise deryâ-yı (bî-)pâyândır. Mülâkī oldukda tarafeynden ne kadar mü'mîn ve muvahhid helâk ve küffâr cengine yarâr nice dilâverler telef olup düşmen-i dînimiz olan küffâr bu husûsdan şâd-mân olsa gerek. Ya helâk olan ümmet-i Muhammed'in vizr ü vebâli ale'l-husûs kıyâmet hâli neye müncer olur. Ve bu iki askerin ayağı altında kalan bî-cürm ü günâh re'aya fukarâsının ne hayrı kalur? Şevketlü

efendimiz hazretlerinin rikâb-ı hümâyûnlarından cümle kullarının tazarru‘ ve istirhâmlârıdır ki bu bâbda re‘âyâ fukarâsına merhamet, tedbîr-i musâlahaya müsâ‘ade-i aliyyeleri erzânî buyurulmağla bu kulları ihyâ buyrıla.” **[75b]** deyu cümlesi kadem-i hümâyûna düşdiler. Bu kelâm hakīkatde mahz-ı isâbet idi. Lâkin zuhûr idecek takdîr-i ezelî kabûlüne mani‘ olup pâdişâh hazretleri pür-gazab oldılar ve cümlesine hitâb buyurdılar [ki] “Bir pâdişâh-ı gayûra nâmûs ve ârı hebâ-i menşûre itmek ne mertebe zordur. Ednâ fikr ile ma‘lûm olur ve Timur’ı senâda ifrât ideyorsız. Yâ hamdolsun bizim esbâb-ı cengimizden ne noksân görüldü ki Timur’un emri altında makhûr olup musâlahaya tergīb idersiz. Ve kendü râhat ve huzûrınız içün bizim rezâletimizi câ’iz görüp böyle mugālatalar tertîb idersiz. Eğer o asker-i bî-şümâr ile gelür ise biz de leşker-i bî-kenâr ile mukābele ideriz ve bu dahi ma‘lûmunuz olsun ki okdan korkan tîrkeşi beline takmaz. Düşmandan havf iden pâdişâh, saltanat tarafına dönüp bakmaz. Mütevekkilen ala’llâh düşmen-i devlet muhâbâsına gide. İçinizden iyâl ü evlâdıyla râhat ve safâ sevdâsında olan kalsun ve biz düşmenimiz ile ceng ideriz. Anlar hânelerinde lezzet-i dünyâdan kâm alsun. Çûn ki zamân-ı ihtiyâcda ümerâ-yı devlete sadâkat efendisinin rezâletine cesâret imiş [215] “ هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ” diyüp te‘abbüs buyurdılar. Bu nasîhate cesâret iden ümerâ-yı devlet dahi hâmûş olup hezâr hacâlet ile huzûr-ı hümâyûndan çıkdılar.

Azîmet-i Timur-ı Meş‘ûm be-Diyâr-ı Cennet-Âsâr-ı Rûm

Timur, sekiz yüz dört senesi kışını Karabağ nâm şehirde geçirüp makarr-ı saltanatına gereği gibi istihkâm virüp evvel-bahârda pâdişâh-ı diyâr-ı Rûm üzre azîmetini iş‘âr ve etrâf u eknâfa mü’ekked haberler gönderüp levâzım-ı seferiyye tedârükine ihtimâm itdikde ümerâ-yı devlet ve erkân-ı saltanatı beynlerinde meşveret idüp Rûm diyârına hücûm azîmetini şûm ve Yıldırım Han gibi ömri gazâ ile mürûr iden pâdişâha kılıç çekmeği gāyetde mezmûm bilüp bu husûsda çok kīl u kāl itdiler. Lâkin cümlesi Timur gazabından havf idüp ifâdeye cesâret idemediler. İçlerinde Şemsü’d-dîn Mâlikî nâm bir zât var idi ki Timur’a bir emr-i müşkilinde hayret gelse anınla meşveret eyler idi. Şemsü’d-dîn dahi hüsn-i ta‘bîr ve letâfet-i edâda bî-nazîr ve ukalâdan olmağla Timur yanında re‘yi cümleden mümtâz ve her husûsda mahrem-i râz idi. Binâ’en-aleyh cümle erbâb-ı devlet Şemsü’d-dîn Mâlikî yanına varup “Âl-i Osmân üzerine sefer ve hareket mûcîb-i edbâr-ı nekbetdir. Dîn **[76a]** yolunda cânını dâ’imâ fedâ iden hânedâna

---

[215] Metinde “ الحكم لله الواحد القهّار” şeklinde yazılmıştır “… O, tek ve kahhâr olan Allah'tır.” Zümer suresi 4. Ayetten. Müellif ayeti olduğu gibi zikretmeyip ondan ilhamen “hüküm; tek ve kahhar olan Allahındır” anlamında bir ibare kullanmıştır.

sû'-i kasd ne mertebe fenâdır? Bu husûsda sulh u salâh hezâr vechile evlâdır. Efendimin kelâmında te'sîr olmağla bu husûsın def'ine himmetiniz cümlemizin niyâzıdır" didiklerinde Şemsü'd-dîn Mâlikî dahi fi'lvâkı' re'y budur. Bu husûs benim dahi derûnumda bu vech üzre nice günlerdir cây-gîrdir. Allahu te'âlâ tevfîk virüp hayr-ile def' idebileydik iki devlete azîm hıdmet itmiş olurduk" deyüp bu husûsın def'ine dâmen der-miyân idüp ve bir gün Timur ile musâhabet ve kemâl-i neşât üzre üns ü ülfet iderken münâsebet düşürüp şöyle takrîr-i merâm itdi ki "Yıldırım Han ile ceng ü cidâl husûsında ziyâdece fikr iktizâ ider. Ve pâdişâh-ı müşârün-ileyhin edâsına fi'l-cümle te'emmül gerekdir. Husûsan bu sene burc-ı hamelde zuhûr iden rûz-ı abenin ahkâmında münecciminin kavli ıztırâb üzredir. Kimi bu cânibe kuvvet virirse kimi dahi hilâfını söyler. Bir kerre fitne zuhûr itdikden sonra def'i asîr olur. Yıldırım Han dahi asker-i mûr sâhibi bir pâdişâh-ı gayûrdur. Ömri gazâya masrûf ve nâmus-ı İslâm muhâfazasına me'lûf olan pâdişâh ile mukābele ve ihyâ-yı dîn-i Muhammedî icrâ-yı şeri'ât-i Ahmedi iden devlet-mend ile mukātele ne lâyık-i devletdir ve ne şâyeste-i diyânetdir. Dâ'imâ gazâ vü cihâd üzre olan pâdişâh ile husûmet emr-i âsân değildir. Husûsan Hakk yolında cân-fedâ olan sultân ile mukātele bir vechile lâyık-i şân-ı ehl-i îmân değildir. Eğer rûzgâr-ı feth ü zafer bu tarafa eser ise dahi ba'dez-zamân bu hareketin zarârı bu devlete dahi zuhûr ider. Zîrâ İrân pâdişâhı, Rûm'ı idâre itmek muhâldir. Ya İrân'ı ihtiyâr itmeli ya Rûm'ı. İrân'-ı cennet-nişân burağılmayacağı zâhir ü nümâyândır. Bu sûretde hemân Rûm'ı tahrîb idüp avdet itmeli. Biz avdet itdikden sonra o devlete za'af gelüp mülûk-ı küffâr istîlâ ideceği zâhir ü âşikârdır. Evvelâ biz İslâm da'vâsında iken elimiz ile diyâr-ı İslâm'ı küffâra teslîm diyânete muvâfık mıdır? Ve sultânımın şân-ı sa'âdetine lâyık mıdır? Bu mahzûrdan mâ'adâ devletimiz ile mülûk-ı küffâr arasında Al-i Osmân gibi bir devlet-i İslâmiyye sedd-i sedîd olmuş iken elimiz ile yıkup küffâr ile hem-civâr olmak ukalâya sezâ-vü revâ mıdır? Bu sûret biz gālib olur isekdir. Fe-ammâ Rûm diyârının vüs'atini ve kal'alarının metâneti ve âhâlîsinin **[76b]** şecâ'atini ve esbâb-ı cengin kesretini mülâhaza şâyed müddet-i husûmet uzamağla bu keyfiyyet bize mûcib-i şemâtet olur ise gerüde bu kadar vakt pençemizde zir u zebûn olan mülûkdan ne me'mûl buyurursuz? Husûsan Yıldırım Han bir dilâver pâdişâhdır ki elinde olan tîğ-i şerî'atdir. Kârı mülk-i İslâm'ı sıyânet ve etvâr-ı şer'-i şerîfi himâyetdir. Kendü ve askeri gazâ-mu'tâd dilâverlerdir. Anlar ile mukātelede meymenet olmadıgı hod ma'lûm-ı devletdir. Eğer ednâ-yı âlileri sudûr ider ise ıslâh-ı zâtü'l-beyn âsândır ve def'-i husûmet şimdiki hâlde husul bulacağı nümâyândır. Lutf buyurun ri'âyet-i re'âyâ lâzıme-i şâhî ve hamiyyet-i fukarâ sünnet-i dîn-penâhîdir. Bu cedel sâ'ir cenglerimiz gibi suhûlet ile

feyz bulmaz nice erâmil ü eytâm ayaklar altında kalur. Lutf buyurun bu husûsda cümle erkân-ı devletiniz dâ‘îleri dahi musâlaha sûretini ihtiyârdır.” didikde bu kelâm Timur’un gazabını fi’l-cümle teskîn idüp himmetine fütûr virmişdi. Ve bu nasîhat mahz-ı diyânet olmağla te‘siri ümîd idi. Ammâ o esnâda fenn-i nucûmda mâhir olan Abdu’llâh Lisân nâm müneccim getirüp ahvâl-i tâli‘-i sâl ve rûz-ı ebi hükminden su’âl itdi ki Lisân dahi Timur’un kuvveti tâli‘ine ve rûz-i ebinin (?) Âl-i Osmân inhitâtına delâlet itdiğini beyân idicek hâtırı mütesellî olup helecândan kurtuldı. Ve Timur-leng esbâb-ı ceng tedârükine başlayup sekiz yüz dört evvel-bahârında hareket ve diyâr-ı Rûm’a azîmet idüp Erzincan’a geldi. Ve andan Kemâh Kal’ası’nı feth içün Mâverâyı-nehr hâkimi olan Sultân Muhammed Mîrzâ nâm nebîresini gönderdi. Sultân Muhammed dahi gelüp Kemâh Kal’ası gibi hisâr-ı metîni ve vehle-i ûlâda feth idüp Erzincan’da Timur’a feth müjdesini irsâl itdi. Timur dahi Kemâh Kal’ası’nı seyr içün Erzincan’dan hareket ve Kemâh tarafına azîmet idüp Kemâh’a duhûl idüp temâşâsına meşgūl oldı.

Vürûd-ı Firistâde-i Yıldırım Hanî be-Taraf-ı Timur-ı Gürgânî

Çûn ki bundan akdem Kemâh Kal’ası virilmek ve Tâhire’ddin’in iyâli red olunmak ve Kara Yûsuf kıtâl olunmak içün Timur’un gönderdiği elçi Yıldırım Han’a vusûl ve gazab-âmîz cevâbları ile avdet idüp Yıldırım Han dahi Timur’a elçi irsâl itmekle hem Timur elçisi hem Yıldırım Han elçisi yola çıkmışlar idi. İttifâkan Timur, Kemah Kal‘ası temâşâsına meşgūl iken elçiler vürûd itdi. O sâ‘at ki Yıldırım Han’ın gazab-âmîz kağıdını Timur **[77a]** gördi, hâtırı müşevveş ve lisânı pür-âteş olup nâ’ire-i gazab dimâğ-ı sevdâ-zedesini pür-dûd ve bu âteş ile derûnı nümûne-i nâr-ı Nemrûd oldı. Ve ol sâ‘at ertâf u eknâfa perîşân olan askerini cem‘e fermân idüp gûyâ ki Yıldırım Han elçilerine kemâl-i haşmet ve şevket ü kudretini gösterdi. Ve Yıldırım Han elçilerini huzûrına ihzâr ve şöyle hitâb itdi ki “Yıldırım Han’a diyesiz ki umûr-ı cüz’iyyede bize müsâ‘ade itmeyüp ve recâ itdiğimiz merâmlarımız râst gelmeyüp hışm-engiz haber göndermek ana lâyık değil idi. Biz mülâyemet itdikçe ol huşûnet idüp sermâye-i sabrımızı elimizden aldı. Gurûr üzre mürûr âkıbet-endişden sudûr itmez. Yıldırım Han dâ’imâ a‘dâ-yı dîn ile mukābele idüp düşmen gözinde mehîb görünmüş bir gāzî pâdişâhdır. Düşmen-i dîne karşu anın kadrini pest itmiyelim deyu ana kılıç çekmeği revâ görmemiş idik. Ve nice kerre tevâzu‘ birle hayr-hâhâne sözler gönderdik. Her def‘a infi‘âlimizi teskîn idecek taraflarından mülâyim haber zuhûrına muntazır idik. Bizim müterakkıb oldığımuz keyfiyyetin hilâfı zuhûr itdi. Kendülerden niyâz itdiğimiz üç nâmenin biri Kemah Kal‘ası idi. İşte vech-i eshel üzre hâsıl oldı. Recâmızın ikisi ise hiç redd itmeğe değmez. Ma‘-hazâ cevr makūlesinden olmağla afvı mümkin olan eşyâdan

idi. Eğer evlâd-ı kirâmından birisini bu cânibe i'tizâr ve tesliye içün irsâl itse bu vukū' bulacak fitne anın def'ine sebeb olur idi. Ve irsâl itdiği şehzâde evlâdımızdan ziyâde ri'âyet bulur idi. Ve adâvet mahabbete münkalib olur idi. Hoş imdi bunda da hikmet-i Rabbanî var" diyüp elçiye avdete izn virdi. Ve kendü dahi akablarınca yer götürmez asker ile kalkup Engüriye cânibine müteveccih oldı. Çûn ki evzâ'-ı semâ takdîr ve hükm-i hakîm-i kādir yeryüzini ehl-i İslâm kanıyla al ve cihânı gubâr-ı fitne ile mâlâ-mâl itmek iktizâ itmiş idi. Beynlerinde ukalânın nasîhati ve ümerânın vasıyyeti bir lutf-ı müfîd olmadı. Ve bi'l-âhire ol iki bahr-i mevvâc a'nâ ol iki pâdişâh-ı sâhib-i taht u tâc bir yere gelüp zemîn ve âsmân nümûne-i fitne-i tûfân oldı[216]. ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

Meşveret-i Timur, Yıldırım Han Bâ-Ümerâ-yı Âlî-şân

Çûn ki Timur, Yıldırım Han cengini gayri mülûk cengine kıyâs itmez idi. Binâen-âleyh dâ'imâ ihtirâz üzre idi. Bu def'a Rûm'a azîmeti muhakkak oldukda ukalasıyla meşveret itdi. Anlar dahi "Evvelâ askeri ifrât teksir itmek iktizâ ider. Zîrâ Rûm askeri âteş gibi bir tâ'îfedir. Kendüler ile **[77b]** berâber asker mukābele itmek muhâldir. Birâz boşda askerimiz gerekdir ki bir tarafı bozduklarında bire bire asker yetişdirmek gerek. Sâniyen hemân yola çıkıldıkda uzak yakın denmeyüp Her konakda askerin etrâfına hendek çevirmek gerek. Zîrâ Yıldırım Han'ın ılgarına akl ve fikr yetişmez. Ne mahalde olur ise olsun şeb-hûnundan emîn bulunmaz ve şöyle dilâverdir ki On beş-yirmi bin asker ile böyle deryâ-yı bî-pâyâna girmek andan istib'âd olunmaz. Sâlisen gālib, mukābelemiz yazın pek sıcak vaktine tesâdüf ider. Askerimizin vâfirini bulup anlar üzerine giden suları içirtmeyecek[217] mertebe bulandırmak gerek tâ ki Âteş-i harâreti kendüleri bî-tâb ve tâkat ide" didiler. Timur dahi tâ ceng hitâmına dek bu tedbîr üzre hareket itdi.

Timur, Engüriye üzerine geldikde Yıldırım Han dahi ukalâ-yı devletiyle meşveret itdi. Anlar dahi rû be-rû cengi tecvîz itmeyüp yolları bağlamağla ve gece şebhûnları ile zahîrelerini urmağla Timur askerini bî-tâb itmek sûretini münâsib görmüşler idi. Ve fi'l-hakīka Timur askerinin çokluğı bir mertebede değil idi ki zerre aklı olan rû be-rû cengi münâsib göre. Lâkin bu sûretde memalik-i ehl-i İslâm harâb ve nice ibâdu'llâhın evlâd u iyâli esîr olacağı zâhir ve âşikâr olmağla pâdişâh-ı âlem-penâhın merhamet ü şefakatleri galebe idüp "her çi bâdâ-bâd" deyüp rû be-rû mukābele ve merdâne mukāteleyi ihtiyâr buyurdılar. Be-hikmeti'l-llâhi Te'âlâ bunda dahi su'i tedbîr olundı.

Mukābele-i Hazret-i Yıldırım Hanî Bâ-Timur Han-ı Gürgânî

216 "…İşte bu, azîz olan (ve her şeyi) pek iyi bilen Allah'ın takdiridir." En'âm 96 ve Fussilet 12. ayetlerden.

217 Metinde "اجيرتميجك " kelimesi "اجچيكمي جك" şeklinde yazılmış.

Ol etrâfda olan ümerâ Yıldırım Han'a şöyle arz ve inhâ itdiler ki "Şirâz ve Geylan ve Diyârbekir ve Kürdistan ve Sistan ve Bedahşan ve Türkistan pâdişâhlarından yirmi aded nâmdâr ve sâhib-i iktidâr mülûk bu def'a Timur hıdmetinde berâberdir. Bunlardan mâ'adâ evlâd ve evlâd-ı evlâdından her biri bir iklîme pâdişâh olup yer götürmez askeriyle Timur ile ma'an gelüp emrine râm ve fermânına mutî'dir. Hâlâ Sivas sahrâsına geldiler. Ve Tokat yolından teveccüh ideceklerdir" . Yıldırım Han dahi Tokat'a varup derbendleri sedd itdi. Timur dahi Yıldırım Han'ın Tokat üzerinde olan derbendleri kesdiğini işitikde Tokat yolını bıragup Kayseriye yolı vüs'atli olmağla Kayseriye yolından Engüriye'ye azîmet itdi. Varup muhâsaraya şürû' idüp Engüriye Muhâfızı olan Ya'kūb Bey'e haber gönderdi ki bilâ-ceng ü cidâl Engüriye **[78a]** Hisârı'nı teslîm eyleye. Ya'kūb Bey hakk-ı nân u nemek sayup hisârı teslîminden müteneffir olıcak zor ile fethi esbâbına mübâşeret itdi. Bu esnâda Yıldırım Han dahi Tokat'dan kalkup Timur ile ceng içün Engüriye üzerine âzim oldı. Ve gelüp Timur ve Timur mukābelesine vusûl buldı.

Tertîb-i Sufûf ve Tanzîm–i Erbâb-ı Süyûf ez-Taraf-ı Timur ve Yıldırım Han-ı Gayûr

Çûn ki iki asker birbiri mukābelesinde karâr eylediler. Evvelâ şehriyâr-ı âlî-mıkdâr kalb-i askerde durup etrâf-ı hümâyûnı kapu-kulı ihâta itdi.Ve önlerinde on iki bin yeniçeri ve azeb tâ'ifesi durdılar. Ve ardlarında Şehzâde Mustafâ Çelebi ve Şehzâde Mûsâ Çelebi ve Şehzâde Îsâ Çelebi pederlerine imdâd içün hâzır oldılar. Ve sağ kola Anadolı askeri ta'yîn olunup pâdişâhın kaynı olup Laz hâkimi olan Vılk-oğlı sağ kol imdâdına ta'yîn olundı. Ve sol kola Rûmili askeri ta'yîn olınup sol kol imdâdına ve pâdişâhın büyük şehzâdeleri olup Aydın ve Saruhan ve Karasi sancaklarına mutasarrıf olan Emîr Süleymân ta'yîn olundı.Ve çarhâcılık şecâ'at iktizâ ider mahall olmağla Çelebi Sultân Mehemmed Hazretleri'ni ta'yîn buyurup ma'iyyetine Vezîr-i a'zam Ali Paşa ve Vezîr Timurtaş Paşa, ve Malkoc[218] Bey ve Evrenos Bey ve Abdi Bey ve Fîrûz Bey ve Îsâ Bey ve Ya'kūb Bey ve Balaban Bey ve Şâhîn Bey ve Hasan Paşa ve Halîl Paşa ve Dâvûd Bâli ve Alagöz Bey ve Ahmedî ve Beşir Bey ve Tâhir Bey ve Muhammedî ve Mukbil Bey ve Paşacık gibi nice nâm-dârları kafa-dâr itdiler. Ve nice bin şecî' dilâverler ok fenninde mâhir askerî tâ'ifesi, asker-i İslâm önünde saff bağ[la]dılar. Netîce bu seferde Yıldırım Han ma'iyyetinde doksan bin dilâver mevcûd oldığı tevârîhde musarrahdır. Timur dahi bu vech üzre tertîb-i asker itdi ki kendi kalb-i

[218] Metinde "مالقوج " kelimesi "قالقوج " şeklinde yazılmış

askerde kıyâm itdi. Sağ kolda Horasan Vâlîsi Emîr-zâde Şâhruh ve Emîr-zâde Sultân Halîl ve Emîr-zâde Süleymân Şâh ta'yîn olunup sağ kol imdâdına Sultân Hüseyin nâm oğlını nice dilâverler ile ta'yîn eyledi. Ve sol kolda büyük oğlı Mîrânşâh ve Türkistân pâdişâhı Sultân Muhammed dahi nice mu'teber kimesneler (ile) ta'yîn olunup Ömer Şeyh nâm oğlının oğılları olan Şîrâz Vâlîsi Emîrzâ Pîr Ahmed ile İsfehân Vâlîsi Mîrzâ İskender'i ve Mîrzâ Ebûbekir gibi mu'teber mîrzâlarını münâsib **[78b]** mahallere vaz' eyledi. Ve Şirvân hâkimi Şeyh İbrâhîm ve Erzincan hâkimi Tâhirü'd-dîn ve Diyârbekir Vâlîsi Kara Osmân Bayındırî gibi nice sâhib-i istiklâl kimesnelerin ve mukaddem zikr olunan yirmi mıkdârı selâtîn, kimi sol kol imdâdına ve kimi talî'aya ve sâ'ir münâsib mahallere tertîb olundı. Ve ol etrâfını göz ihâta itmek muhâl olan asker-i Timurî ile ol sahrâ dolup ol fezâ-yı vâsi' nümûne-i arsa-i kıyâmet oldı.

Muhârebe-i Dü-asker-i Deryâ-peyker ve Galebe-i Timûr Han-i Bed-güher

İki asker bu vech üzre tertîb olunup sekiz yüz dört Zilhicce'sinin on dokuzuncu Cum'a güni iki taraf cenge şürû' ve bir muhârebe-i azîme vukū' buldı ki lisân ta'bîrinde lâl ve kalem tasvîrinde bî-mecâldir. Sadâ-yı kûs u nefîr ve gulgul-i tehlîl ü tekbîr, felek-esîre te'sîr idüp sâhil-i esbânı ve na'ra-i dilâverân ve sadâ-yı âlât-ı kıtâl ve nidâ-yı dellâlî-yi âcâl âsmâna gulgule ve zemine zelzele bıragup, Timur da Timur olalı bir ceng gördi. Ve mehâbet-i asker-i Rûm, Timur'ı hayret ve endîşe deryâsına gark itdi. Kılıçlar gavvâs gibi zerre deryâsına dalup hayât gevherini çakardı. Ve galebe-i dem ile tîğler illet-i devvâra mübtelâ olup gûyâ ki kan kusârdı. İklîm-i Rûm ve acem dilâverlerinin mehâbetlerinden sîneler çâk ve iki tarafdan nice vücûdı nâ-yâb yiğitler âlûde be-hun-ı hâk oldı. Pâdişâh-ı kahramân-savlet ve Nerîmân-şecâ'at hazretleri ise kûh gibi makāmlarında sâbit olup her biri bir kûşede Timur askeri saflarını şîr gibi bölük bölük iden ümerâ-yı kirâmlarına iktizâsına göre imdâd virmek üzre idi. Takdîr-i Hudâ kuvvet-i bâzu ile dönmez. Çûn ki irâde-i İlâhiyye asker-i Âl-i Osmân'ın perîşânlığına ta'alluk itmiş idi, nâ-gâh bir sadâ zuhûr itdi ki Germiyan ve Aydın ve Menteşe ve Saruhan vilâyetlerinden gelen asker Timur askerini ârzû idüp ol cânibe gitmişler. Ol kaltabân Türkler'in bu gûne hareketlerinden su'âl olundukda haber aldu ki çûn ki bu vilâyetleri mukaddemâ [pâdişâh-ı] alem-penâh hazretleri feth itdikde bunların beyleri Timur'a firâr itmiş idi. Bu def'a Timur yanında beyleri mevcûd ve mu'teber olduğını haber almışlar cengde zorı gördüklerinde tahlîs-i cân kaydına düşüp halâs olmak fikriyle beyleri yanına firâr ve Timur askerine mülhak olmuşlar. Tatar askeri dahi sâbıkā serdârları olan Ertuna Bey'in birâder-zâdesi olup hâlâ Timur askeriyle olan Tâhire'd-din'in yanına **[79a]** gitdiler. Netîce, Anadolı askeri böyle cümlesi nâ-merdlik idüp sâğ kolda hemân Las

askerinden gayri bir ferd kalmayup ol ehl-i zimmet-i derd-mend kudretleri rütbe cenge sarf-ı himmet itdiler. Sağ kol mukābelesinde Timur askerinden Türkistân pâdişâhı Sultân Muhâmmed Mîrzâ bulunmuş idi. mukābelesinde olan Anadolı askerinin bu tarzda perîşânlığını gördükde Las askerinin üzerine hücûm itdi. Las kâfiri dahi gelen asker kendülerden birkaç mertebe ziyâde idüğini göricek başları tedârükine düşüp cengden el çekdiler. Sağ kol böyle perîşân ola dursun gelelim talî'ada şecâ'at u mehâbetde bâlâ-ter-i Rüstem-i cihân olan Çelebi Sultân Mehemmed Han Hazretleri'yle ma'iyyetlerinde olan ümerâ-yı kirâma: Bunların mukābelesine Sultân Hüseyin ve Mîrzâ Cihân Şâh ve Kara Osmân Bayındırî musâdife itmiş idi. Şehzâde Çelebi Sultân Mehemmed Han Hazretleri'nin hâmle-i dilîrânesine tâkat getüremeyüp girü döküldiler. Gûyâ ki Timur'un gözine girdiler, şehzâdenin elinde tîğ-i âteş-bâr, dilinde tevhîd –i perverdigâr bu tarza mehâbet u şecâ'at ile Rüstemâne hamle iderek hücûmını Timur gördükde kemâl-i şecâ'atine tahsîn u âferîn idüp gözini dört açdı. Ve kendü umûr-dîde âdem olmağla hazîne telefine bakmayup sîm ü zeri askerine bârân-ı nîsân gibi saçdı. Ve güzîde ümerâ ve askerini şehzâdenin karşusına ta'yîn idüp o kola kemâl-i ihtimâm üzre takviyyet virdi. Şehzâde ise askerin kesretini ve kendü üzerine olan hücûma bakmayup Timur askeri nazarında karınca denlü değil idi. Râviyân-ı ahbâr şöyle hikâyet iderler ki Şehzâdenin ikdâmını ve yanında olan vüzerâ vü ümerânın ihtimâmını Timûr gördükde kendü askerinin tahammül ideceğinden ümîdi kesüp mâlik oldıgı askerin küllîsini Şehzâde Sultân Mehemmed Han kolına ta'yîn itdi. Makāmında ve kendüsi sâbit-kadem olup kâffe-i ümerâ vü vüzerâ ve mülûk ve evlâd ü ahfâdı Çelebi Sultân Mehemmed Han kolına gitdi. Yıldırım Han tarafında ise askerin nısfından ziyâdesi firâr itmekle şehzâde kolına dahi za'af-ı kalb hâsıl olup bir uğurdan leşker-i Rûm yüz çevirdiler. O tevâ'if-i askeriyye cânların tahlîs kaydına düşüp her biri deyyârı ârzû idüp gitdiler. Hayf, sad-hayf ki pâdişâhları mevcûd iken asker-i Âl-i Osmân bu âna dek firâr itmemiş iken bu def'a zuhûr itdi. Vüzerâ vü ümerâ gördiler ki hâl böyle oldı, her biri zârî zârî ağlayarak bir yere **[79b]** gelüp şöyle re'y itdiler ki "çûn ki mukkader-i İlâhî galebe mümkin olmayup ümîd münkati' oldı. Şimden sonra maslahat oldur ki her birimiz metefferrik olup şehzâdegân hazerâtını ve pâdişâh-ı âlem-penâhı selâmete çıkaralım. Anlar elde oldukda Hakk *sübhânehu ve te'âlâ*dan ümîdimizdir ki bu perîşânlığa bir cem'iyyet dahi nasîb ide" deyüp Vezîr-i a'zam Ali Paşa ve Murâd Paşa ve Eyne Bey Subaşı ve Yeniçeri Ağası Hasan Ağa, Şehzâde Emîr Süleymân yanına düşüp ve şehzâdeyi çıkarup Rûmili'ne getdiler. Ve ümerâdan vâfiri Çelebi Sultân Mehemmed Han'ı çıkarmağa sa'i itdiler. Ve reca vü niyâz tarîkiyle arsa-i cengden sarf iderek şehzâdeyi güç-ile cengden

avk itdiler. Şehzâde-i zî-şân şîr-i jiyân gibi düşmen üzerine hücûm idüp cem‘iyyetlerin âlân u tâlân ider idi. Hele bir tarîk ile cengden men‘ idüp hükûmet-gâhları olan Amasya semtine azîmet itdiler. Şerefü'ddîn Ali Yezdî merhûm böyle şeylerde ta‘assuba mâ'il iken şehzâdenin bu şecâ‘at ve ıkdâmına belî deyüp arsa-i cengde merdânelik dâdın virdüğin ve Timur askerinin kesreti ve imdâdın vefreti husûsan bütün asker şehzâde kolına düşmüş iken yine öyle âteş-i sûzâna girdüğin tahsîn itmişdir. Ve cengden dönmeğe sebeb bütün bütün Timur askerinin güzîdesi şehzâde üzerine musallat, şehzâde-yi telef idüp ya ele almak fikrinde oldığı idi. Ve Âl-i Osmân ümerâsı şehzâdeyi sakınup ibrâmları idi. Yohsa şehzâdeye kalsa dönmekden o arsada hareket terk-i cân ü ser itmek âsânımız idi. Çûn ki asker-i Timur gördiler ki asker-i Yıldırım Han'da pâdişâhdan gayri kimse kalmamışdır, bi'l-ittifâk pâdişâh üzerine hücûm itdiler. Minnet Bey, bir sâdık dilâver (idi) ki nân u nemek hakkını sayan beylerden pâdişâh-ı âlem-penâh Yıldırım Bâyezîd Han Hazretleri'nin yanlarına gelüp didi ki "Şevketlü efendim, imdâdına i‘timâd itdiğimiz güzîde askerden mahall-i cengde eser ve ehl-i nifâk firâr itmekle ihtimâl-i zafer kalmadı. Askerin bakıyyesi ile böyle susuz mahalde karâr itmek helâkden gayri nesne netîce virmez. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine dahi meger düşmen ta‘alluk itmek dahi muhtemeldir. Harâret-i Hudâ cümlemizi şöyle bî-tâb itmişdir ki askerimiz bakıyyesi düşmen ile mukābeleden kalmışdır. Ve etrâfımız dahi asker-i Timur almuşdur. Şimden sonra re'y-i ahsen budur ki **[80a]** pâdişâhımız selâmet semtine sa‘y idüp ben kulları efendimiz yanında sancak altında durayım ve efendimiz selâmet cânibine vâsıl olmaları zamânına dek bu kulları düşmen def‘inde ihtimâm ideyim. Egerçi bu tedbîr gāyet ile hoş idi. Lâkin mezîd-i gayret ve galebe-i hayret pâdişâh-ı âlem hazretlerini firârdan men‘ idüp etrâfına nazar itdikde gördü ki ol kendü yolında cân ve baş oynatmağa bir birinden sebkat iden Etrâk cümlesi cân havfıyla vilâyetlerine dek gitmiş ve anların yerine düşmen gelüp vücûd-ı hümâyûnlarını ihâta itmiş bu keyfiyyeti gördüklerinde şehzâdelerin ve bakiyye-i askerin keyfiyyetini görmek içün bir bayıra çıkup etrâfa bakdıkda ikbâlleri gāyete irdüğini bilüp ve kazâya rızâ virüp merdânelik yolında mübârek başlarını fedâ itmeğe azîmet buyurup her vechile hükm-i kazâya kendilerini teslîm buyurdılar. Vücûdunı efendisi uğrına böyle birgün içün saklayan erler ve cânını sadâkat yolında fedâ iden dilâverler kimi mecrûh olmuş yatur gibi maktûl olup hattâ bu cengde Timurtaş Paşa-zâde Yahşi Bey dahi telef oldı. Hattâ ol gün ki Timur cemî‘ suları bulandurup içilmek mümkin olmadığından asker-i Rûm susuzlukdan cân-ı şîrînlerinden usanmışlar idi. Sabâhdan ahşâma dek Yıldırım Han birkaç bin ümerâ ve kapu halkıyla öyle derya-yı ummân mukābelesinde ceng idüp şöyle

merdânelik dâdın virdi. Lâkin kesret-i düşmen bir dâ'irede değil idi ki mukābele mümkin ola ve ittifâkları bir derecede değil idi ki zor-ı bâzu ile indifâ' bula. Bu dahi mukarrerdir ki kazâ-yı ilâhî tedbîr ü tedârük ve cesâret ü celâdet (ile) def' olunmaz ve fermân-ı Hudâ sa'y-ı insân ile zâ'il olmaz. Hulâsa hezâr zor u zâr ile pâdişâh hazretleri ahşâma kadar mahall-i cengde karâr idüp ahşâm kendüleri düşmen askerine urup darb-ı şemşîr ile merdâne saf-ı a'dâyı yararak selâmete çıkdıkda Timur'un mesmû'ı olıcak askerinden dinç ve şecî' olanları seçüp ve Âl-i Cengiz'den Mahmûd Han nâm bir hûn-rîzi bir nice ifrît-sıfat it ile pâdişâhı ta'kībe ta'yîn itdi. Eğerçi pâdişâh yanında bulunan asker kudretleri mertebe velî-ni'metleri uğruna cân virüp muhâfazada ikdâm itdiler. Lâkin gürûh-ı düşmen-i mekkâr bî-hadd olmağla müdâfa'aları mümkin olmayup nicesi esîr ve nicesi maktûl oldılar. Hattâ Vezîr Timurtaş Paşa **[80b]** ve Rûmili Beylerbeyi'si Fîrûz Bey ve Minnet Bey ve Mustafâ Bey ve Timurtaş Paşa-zâde Ali Bey esîr oldılar. Pâdişâh-ı âlem-penâh, ümerâ-yı kirâm ceng iderken kendüler biraz mesâfe almışlar idi. Hikmeti'llâhi te'âlâ süvâr oldukları atın ayağına bir taş dokunup yıkıldıkda zarûrî pâdişâh hazretleri üzerinden nüzûl itdiler. Ol karanluk gice içre, kemâl-i hayret ile piyâde kaldıkda çûn ki cemî' zamânda Devlet-i İslâmiyye'ye hatarı Âl-î Cengiz yüzünden zafer bulâ-gelmişdir. Bu def'a dahi Mahmûd Han, şâh-ı cihânı piyâde göricek ahzlerine sa'y idüp sa'yı hâsıl oldukda kemâl-i tekrîm üzre huzûr-ı Timur'a gönderdi. Eğerçi ashâb-ı sa'âdete istîlâ-yı erbâb-ı şekāvetden ne noksân hâsıl olur. Hazret-i Ali *kerreme'llâhü vechehu radiya'llâhu te'âlâ anh*, hulefâ-i Resûlu'llâh iken Hussâm Bin Mülcem [219] yüzünden rütbe-i şehâdete irdiler. Hazret-i Hamza *radiya'llâhu te'âlâ anh*, şecâ'ati meşhûr-ı âlem ve emmi-yi pâk-i Resul-i Hudâ iken Vahşî nâm kimesne yüzünden sa'âdet-i şehâdeti ihrâz itdiler. Bu husûsdan anların ulvî cenâblarına zerre noksân terrettüb itmeyeceği ma'lûm-ı kâffe-i cihâniyândır. Bu keyfiyyetlerden dahi Yıldırım Han'ın şeref-i zâtîsine zerre noksân gelmeyeceği bu mazmûnlardan âşikârdır. Lâkin zâhiren giriftârlık zilletine mübtelâ olmalarına sebeb bu olâ ki çûn ki cenâb-ı Hudâ bu devletin bekāsını murâd itmiş Yıldırım Han evâ'il-i devletde zuhûr idüp ibtidâ-yı cülûslarında Vılk-oğlı hemşîresi ve Vezîr-i a'zam Ali Paşa sevkiyle ecdâdlarının irtikâb itmedikleri şarâb içmek hasleti bunlarda zuhûr idüp o takrîb zamânlarından bir müddetde kendüleri mest ü medhûş olmağla zulm revâc buldı. Eğerçi sonra tâ'îb ve müstağfir olup zâlimlerin hakkından geldiler. Ve bakıyye-i müddetleri kemâl-i adâlet ve salâh ile geçdi. Lâkin bu kadar mâ'il-i fısk u hevâ ve zulme rızâları mukābilinde nefs-i

[219] Metinde "Hussâm Bin Mülcem" ismi müellif veya müstensih tarafından yanlış yazılmıştır. Doğrusu "Abdu'r-rahman bin Mülcem"dir.

nefisi hasm-ı hasîs eline virmek ile kendülerden sonra gelecek mülûka tenbîh-i İlâhî zuhûr itdi. Tâ ki ahlâkları bu sûreti mir'ât-ı kalblerinde ihsâs idüp gazabu'llâhdan havf ü hirâs üzre olalar ve şerî'at-ı mutahharaya muhâlefetden tevakkī' ve adâlet ü insâfda terakkī üzre olalar. Eğer evlâdının irşâdı mâlikü'l-mülk hazretinin murâdı olmasa[220] devlet nizâm bulmaz idi. Âl-i Osmân ol fitneden sonra ve az vakitde düşmânlarının cem'iyyeti perîşân ve binâ-yı devleti âlân u tâlân olmaz idi. Lâkin [221] وَاَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِى الْاَرْضِ ol ikāmeti **[81a]** sünnet ve farz iden şâhân-ı Âl-i Osmân şânına şâyân oldığı-çün devlet bu tarza müşrif-i zevâl olmuş iken, yine rûz be-rûz ikbâl u iclâl teveccüh idüp evvelkiden ma'mûr u âbâd ve adl u insâf-ı Âl-î Osmân ile kulûb-ı re'âyâ vü fukarâ şâd oldı. Yıldırım Han Hazretleri'nden sonra gelen selâtîn-i cihân *ebbedehümu'llâhu ilâ inkırâzi'd-devrân* hazerâtı dahi vâlid-i mâcidleri hakkında zuhûr-ı tenbîh-i Râhmânî ve te'dîb-i Sübhânîden ibret alup kemâl-i adâlet ve mezîd-i diyânet ile nice zeman ra'iyyeti ri'âyet ve fukarâyı himâyet itmekle memâlik-i İslâmiyye sâye-i[222] adâletlerinde mekr-i düşmenden âsûde ve bed-hâh-ı saltanatları zîr-i pâ-yi ikbâllerinde fersûde oldılar ve Yıldırım Han Hazretleri dahi ömrlerinden o keyfiyyet geçen vakte peşîmân ve hazret-i Emir'den inâyet birle recâ-yı gufrân üzre idiler. Ve bu keyfiyyetin zuhûrını mahzâ mukaddem kendülerden sudûr iden gaflete haml birle istiğfârı tekrâr üzre olup hattâ dâr-ı bekāya irtihâllerinde ashâb-ı sa'âdetden olduklarına Câmi'-i kebîr gibi eser-i bî-nazîr ve Hazret-i Emîr gibi bir pîr-i rûşen zamîr iki şâhiddir.

Beyân-ı Mu'âmele-i Timûr bâ-Yıldırım Han-ı Meksûr ve Mülâkāt-ı ân dü Şâh-ı Şevket-penâh

Bu dünyâ-yı pür-elemin sürûr u neşâtı noksân üzre olup neşâtı gammına beraber olmadığı ukalâ indinde ma'lûmdur. **El-kıssa**: Ol gice ki Tatar askeri, Yıldırım Bâyezîd Han'ı ahz itdikleri haberi Timur'a vardı, tîz sultân-ı âli-şânı kendü otağına da'vet idüp karşudan zuhûr itdiklerinde ale'l-acele yerinden kalkup çadırdan taşra Yıldırım Bâyezîd Han'ı istikbâl ve kemâl-i ta'zîm ü teclîl ile çadırına götürüp sadr-ı meclise oturdup latîfe-âmîz ve teselliyye-engîz kelâm-ı nâzikânîye mübâşeret (ile) Yıldırım Han'a şöyle ikrâm ve def'-i vahşetine ihtimâm itdi ki Yıldırım Han gibi gazûb u gayûr bir pâdişâh hüznini ferâmûş idüp üns ü ülfete ve kadîmî ahbâb gibi birbirleriyle latâ'if ü sohbete başladılar. Timur şu tarza takrîr-i kelâm-ı tesellîye başladı ki "ve kazâ-yı İlâhî'yi bir pâdişâh def'e kādir olmamışdır. Gālibiyyet ve mağlûbiyyetde âciz insâna bir şeref ya inhitât terettüb itmez. O inâyet-i Hakk'dır ne cânibe mukkadder ise inâyete hakkdır.

---

[220] Metinde "اولمسه" kelimesi "اولمسنه" şeklinde yazılmış.
[221] "…İnsanlara fayda veren şeye gelince, o yeryüzünde kalır...." Ra'd suresi 17. Ayetten.
[222] Metinde " سا يۀ " kelimesi "سائ " şeklinde yazılmış.

Tedbîr ile sarf olunup cânîb-i âhara gitmez. Bu husûsda dahi ne bu cânibe şeref ne taraf-ı şerefinize inhitât â'id olur. Bizim ne med??? hâlimiz var. İrâde-i Hakk her hâlde yerini bulur. Lâkin fi'l-hakīka bu fitnenin zuhûrı taraf-ı şerîfinizden sudur bulmuşdur. Ve bu vak'anın hudûsına sultânım sebeb olmuşdur. **[81b]** Zîrâ ne vakitde ki bu tarafdan üns ü ülfet cânibine meyl olundı, o tarafdan huşûnet zuhûr itdi. Ve ne zamân ki bu tarafdan hüsn-i mu'âmele recâ olundı, o tarafdan burûdet sudûr itdi. Meğer kazâ bu fitneye iktizâ itmiş. Ve bu vechile mülâkāt mukadder ve üns ü ülfetimiz takdîr-i Rabbânî'de mukarrer itmiş. Lâkin mübârek hâtır-ı hümâyûnunuza zerre denlü gubâr ve bu mu'âmeleden infi'âl gelmeye ki bu mu'âmelenin mükâfâtı tasmîm ve bu noksânın tekmîl-i tedârüki mülâhaza olunmuşdur. Diyâr-ı Rûm, cenâb-ı şerîfleri gibi bir gāzî pâdişâhdan mahrûm olmak revâ görülmez. Hemân birkaç gün azîz ve muhterem müsâfirimizsiniz." Timur'dan bu cevâb mu'âmele buyurup "takdîr-i Hudâ-yı müte'âl bir iklîmin harâbına ta'alluk itse hâl bu minvâl üzre olur. Ne diyelim fermân Hakk'ındır" buyurdılar. Bu makūle mukâleme ile mesmû'-ı Yıldırım Han olıcak anlar dahi bu mücâmele mukābelesinde sûret-i i'tizâr ile hakîmâne edâlar ol iki pâdişâh-ı âlî-câh beyninde mürûr iderek hâtırları küşâde olıcak, Yıldırım Han-ı Gāzî şehzâdeleri su'âl buyurup "âyâ oğullarım ne hâldedir diycek" Timûr etrâf u eknâfa âdemler ta'yîn idüp bulup huzûrına getürmek fermân itdi. Mustafâ Çelebi ba'zı tevâbi'iyle cengde zâyi' olup hayâtı memâtı ma'lûm olmadı. Îsâ Çelebi ba'zı tevâbi'iyle fir'âr idüp semt-i selâmete vusuli haber virildi. Emîr Süleymân'ın Burusa'ya ve Çelebi Sultân'ın Amasya'ya gitdikleri tashîh olundı. Lâkin Mûsâ Çelebi iki gün sonra bulunup kemâl-i tevkīr ile pederi huzûrına getürdiler. Ve Timur dahi Mûsâ Çelebi'yi evlâdı gibi ri'âyet idüp nevâziş ve teşrîf ile hâtırını taltîf itdi. Ve pederi içün Tümur'ın hâzır itdiği pâdişâhâne otak yanında bir âlî münakkaş ve latîf çadır dahi Mûsâ Çelebi içün kurdurdı ve hıdmetlerine mu'teber ümerâsını ta'yîn idüp ta'am ve şarâbları husûsında şöyle mülükâne tekellüf itdi ki belki Yıldırım Han kendü sarây-ı hümâyûnlarında bu tekellüfâtı itmeye idi. Hulâsa resm-i ta'zîmde dakīka fevt itmez idi. Birkaç günde bir meclis-i hâss tertîb idüp Yıldırım Han'ı da'vet eyler idi ve yan yana oturup lezîz sohbetler ve dil-nişîn ülfetler idüp pâdişâh-ı Rûm'ın kederini sürûra mübeddel ider idi. Ve nice latîfeler ve arz-ı muhabbetler idüp ve vahşet ü dehşetini izâle ve sürûr u safâ tarafına kalb-i hümâyûnlarını imâle ider idi. Hattâ bir gün Kütahya Şehri'nde bir meclis-i azîm tedârükini takdîm idüp **[82a]** nice ta'zîm ile şâh-ı âlî-câhı da'vet itdi. Ve âdet-i kadîmesi üzre tahtında yanına alup yine yan yana sohbetde mübâşeret itdiler. Yâhîce (?) musikî şinâsların terennümüyle safa-yâb ve yâhîce latîfe-âmîz ve telsiye-engîz kelâmlar ile def'i ıztırâbdan sonra germiyet-i

sohbet esnâsında yine taht-ı kadîmlerine iclâsı va'd idüp tatyîb ba'dehu Yıldırım Han'ın sülbiyye-i muhteremeleri sultân hazretlerini kendü şehzâde ki Mîrzâ Mirân Şâh'ın-oğlı Mîrzâ Ebûbekir içün nice tekellüfler ile ta'zîm ü tevkīr iderek istedi. Ve karâbet ü ittihâd esâsına bünyâd urdı. Ve Timur'dan Yıldırım Han hakkına ikrâmdan gayri bir şey sudûr ve şân-ı saltanata muhill bir hareket zuhûr itmedi. Türkî Tevârîh'de ba'zı nâ-dânlar bir kafâs-ı kizbî beyân itmişler. Hilâf-ı mahzdır. Mezîd-i hamiyetinden Yıldırım Han yollarda ata binmeyüp kendü ihtiyârıyla tahtü'r-revâna binerler idi. Tahtü'r-revân ile kafâsi fark itmeyen nâ-dânlar ve bâtıl bî-iz'ânlar anı kafâs zikr itmişdir ve şân-ı saltanata lâyık olmayan vech üzre kizb ihtiyâr idüp bî-âr ve bî-idrâklar tarîkına gitmişdir.

Gāret-kerden-i Timur-ı Şekāvet-mersûm be-Diyâr-ı Cennet-âsâr-ı Rûm(râ)

Çûn ki Timur bir hûnî ve seffâk kimesne idi ki ümmet-i Muhammed'in mâlını yağma ve sabîleri dahi katl ve bilâd-ı İslâmiyye'i yıkup berbâd ve her dem ta'zîb-i ibâd itmekde Âl-i Cengiz Han'ın hemân üçüncisi bir zâlim-i bed-hah idi. Bir iklîme ki nâ-mübârek kademi basa, emniyyet o diyârdan firâr ider ve bir makāmda otursa anda kıyâmet kopup râhat ve huzûr kalkar gider idi. Hulâsa-i kelâm ol zâlim ve bed-nâm diyâr-ı Rûm'a tama' idüp nehb ü gārete tasaddî ve bir vechile te'addî itdi ki tahrîr ve ta'bîrinde lisân-ı kalem âciz ve hayrândır. Anadolı Vilâyeti'nin her cânibine akıncı saldı. Ve bulduğı mâlı aldı. Mîrzâ Muhammed Sultân nâm hafîdini Burusa'yı gāret ve hazîne-i hümâyûnı zabt içün irsâl itdi. Lâkin Şehzâde Emîr Süleymân, Burusa'da olduğını haber almağla Âzerbâycân hâkimi olan Mîrzâ Emîr Mîrân Şâh'ı, Sultân Muhammed Mîrzâ'nın yanına koşdı. Şehzâde Emîr Süleymân dahi Sultân Muhammed Mîrzâ ile Mîrzâ Mîrân Şâh'ın Burusa üzerine geldiğinden haberdâr olıcak hazîne-i hümâyûnda nefâyise müte'allık her ne var ise alup Edirne'ye gitdi. Mîrzâ Muhammed Sultân dahi otuz bin atlu ile Burusa'yı şöyle yağma itdi ki yıkmadıları mahall ve yakmadıkları mahalle kalmadı. Ehl-i İslâm'ın mâl ve kanını heder ve ihvânı **[82b]** perîşân ve mükedder itdiler. Ve cevâmi' ve medârisi âhûr ve ol şehr-i cennet-misâli harâb u yebâb itdiler. Hattâ Câmi'-i kebîre inüp içine ve taşrasına atlar bağlayup ol makām-ı mübârekde *ma'âza'llâhu te'âlâ* livâta ve ehl-i ırz ve nice sulehânın ne'uzubi'llâh ırzını pây-mâl itdiler. Timur ümerâsından Emîr Şeyh Nûreddîn nâm bir bî-dîn mâl kabzına me'mûr olmuş idi. İznik'e ve andan Tarakçı Yenicesi'ne varınca ol etrâfı gāret itdikden sonra Mihaliç ve Karasi Vilâyeti'ni yağma ve halkını bir dilim etmeğe muhtâc itdi. Ba'dehu mezbûr Nûreddîn Mîrzâ dahi Burusa'ya gelüp Mîrzâ Muhammed Sultân'ın hâtırına gelmeyen zulmi var ise bunları dahi icrâ ve mâl ihtimâli

olan bî-çâreleri getirdüp şikenceye mübtelâ itdi ve a‘yân-ı beldeyi habs idüp zecr-i anîf ile envâ‘-ı teklîf eyledi. Hattâ kutb-ı dâ’ire-i vilâyet ve mihver-gede-i hidâyet Seyyîd Muhammed Buhârî *aleyhi rahmeti’l-Bârî* hazretlerini ve üstâdü’l-fühûl câmi‘ü’l-ma‘kūl vel-menkûl şem‘-i cem-i büzürgvârî Mevlânâ Şemsüddîn Fenârî Hazretleri’ni ve fahrü’l-mühâddisîn ve zahrü’l-mücevvidîn[223] senedü’l-ulemâ-i dîn-perverî Şeyh Muhammed Cezerî Hazretleri’ni ol fitne esnâsında ahz idüp biraz habsden sonra kayd u bend ile Nûreddîn Mîrzâ huzûrına götürdiler. Ol kec-bîn dahi bu def‘a râst görüp ol zevât-ı âlî-şânı zencîrden çıkarup ve mezîd-i ikrâm ve ihtirâm ile huzûr-ı Timur’a gönderdi. Timur dahi bunların ne sa‘âdet-mend idügini idrâk idüp şân-ı sa‘âdetlerine şâyân ikrâm ü ihsân birle tatyîb itdikden sonra Şeyh Muhammed Cezîri’yi berâber götürmeği murâd idüp Şeyh Muhammed Buhâri ve Şemse’d-dîn Fenâri Hazretleri’ni kendü mezâk-ı sa‘âdetlerinde muhayyer kıldı. Anlar dahi Devlet-i Âl-i Osmâna ebed-peyvend olduğını nûr-ı kerâmet ile keşf buyurup, Burusa‘da ikāmeti ihtiyâr itdiler. Ve Devlet-i Timur’ı karîben ber-geşte ve muzmahil olacağını kesret-i zulmünden isti’dâl idüp me’zûnen Burusa cânibine gitdiler ve Sultân Hüseyin nâm bir oğlını dahi nice zâlimler ile Karaman ve Teke ve Hamîd diyârından mâl cem‘ine gönderüp anlar dahi ol diyârı şöyle itdiler ki bir dahi imâret ihtimâli muhâll ve ahâlîsi bî-mecâl oldı. Ve âh-ı mazlûmân âsmâna çıkdı ve şikence ile sadâ-yı derd-mendân gûyâ ki alemi yıkdı. Ve Harezm hâkimi olan Emîr Şâh Melik’i ba‘zı ümerâsıyla Aydın ve Menteşe’ye خذما تشاء واقتل من تشاَ ء deyüp irsâl itdi. **[83a]** Ol zaleme dahi ol diyârı berbâd ve kurâ [ve] kasabâtını harâb-âbâd itdi. Ve bi’l-cümle Diyâr-ı Rûm’ı tâlân u perîşân ve memâlik-i mahrûsa vîrân oldı. Çûn ki Yıldırım Han ile Timur’ın mukātelesi yazın vasatında idi, cengden sonra harâ[re]t-i şemse tahammül müşkil olmağla Timur “Kütahya havâsı mu‘tedildir” deyu sıcaklar geçince Kütahya’da ârâm itdi. Ve ol kal‘ada Timurtaş Paşa’nın hazînesini bulup etbâ‘ına taksîm itdi. Nukūd-ı mezbûr Kütahya müddi ile yirmi müdd zuhûr itmiş, cevâhir ve nefâyis dahi buna kıyâs oluna. Hattâ Timurtaş Paşa’yı Timur huzûrına ihzâr idüp şöyle âzâr itmiş ki “bu kadar mâl ve cevâhîri böyle cem’ itmekden asker cem‘ idüp bu mâlı velî-ni‘metin yolına harc itsen olmaz mı idi? Sizin gibi vüzerâ cem‘-i mâl idüp tedârük-i askerde ihmâl itdikce işte böyle hareketleri ahvâl-i devlete ihtilâl ve tedbîrleri ikbâl-i saltanata zevâl virir”. Timurtaş Paşa dahi “bizim pâdişâhımız görmemiş ve yeni çıkmış pâdişâh değildir ki cem‘-i askerde hıdmetkârı mâlına muhtâc ola. Ve nev-devletler gibi gözi aç ola. İktizâ itse mâl değil cânımız dahi efendimiz yolına fedadır.

[223]Metinde “زخرال مجودين ” kelimesi “زخزال مجودين ” şeklinde yazılmış.

Lâkin şân-ı saltanata nisbet etbâ‘ mâlını görmek katî fenâdır” deyu cevâb virdikde Timur dahi “seni evlâdın ile âzâd itmek murâd olunmuş-idi. Lâkin bu ta‘rîzinin mukābelesinde var imdi dahi mahbûs ol, kaldırun şunu” deyu tekrâr habs itdi. **El-kıssa**: Kış duhûli karîb olmağla Timur Han askerini kışlağa tevzî‘ idüp kendi Aydın’da ve askeri Tire’de ve etrâfında ve Mîrzâ Muhammed Sultân, Mîrzâ Ebubekir ile Mağnisa’da Şâhruh Mîrzâ Horasân ümerâsıyla Ayasluğ’da kışlayup sâ’ir mülûk ve mîrzâlar dahi her biri bir mahalde asâkir ve tevâbi‘leriyle kışlayup ol şitâyı bu minvâl üzre karâr itdiler.

Zikr-i Keyfiyyet-i Memâlik-i Rûm ve Şehzâde Çelebi Sultân Mehemmed Hân

İskender-i Rûmî’nin zamân-ı saltanatında Aristatalis Hâkim, İskender’e nasîhat itmişdi ki “diyâr-ı Acemi bir pâdişâh elinde bırakma ve bölük bölük idüp her birini bir kimesneye virüp tavâ’if-i mülûk elinde bırak. Tâ ki anlar birbirleriyle mukābele iderek her birinin devletine za‘af gelüp seninle mukābeleye kudret kalmayup ve sen mülkünde bilâ-gā’ile istiklâl bulasın”. Aristatalis’in İskender’e bu vasıyyeti Timur’ın ma‘lûmı idi. Binâ‘en-aleyh mülk-i Âl-i Osmân’ı bölük bölük idüp çûn ki Aydın **[83b]** ve Saruhân ve Menteşe ve Kastamoniyye diyârları Yıldırım Han feth itdikde Aydın-oğlı ve Saruhân-oğlı ve Menteşe-oğlı ve Kastamoniyye hâkimi İsfendiyâr Bey Timur’a firâr ve hâlâ Timur yanında idiler ve Germiyân hâkimi Ya‘kūb Bey dahi Yıldırım Han elinden Şâm’a firâr idüp, Timur Rûm’a azîmet itdikde yanına varmış-idi. Ve Karaman-oğlı Mehmed Bey’de on yıldan ziyâde idi ki Yıldırım Han’ın habsinde olup Yıldırım Han bu def‘a Timur eline düşüp Mîrzâ Muhammed Sultân Burusa’yı yağmaya vardıkda Karaman-oğlı’nı habsden çıkarup Timur’a göndermişler idi. Bu cümle ümerâ Timur yanında mevcûd idi. Buna binâ’en Aydın’ı Aydın-oğlı, Saruhân’ı Saruhân-oğlı’na ve Menteşe’yi Menteşe-oğlı’na ve Kastamoniyye’yi İsfendiyâr Bey’e ve Germiyân’ı Ya‘kūb Bey’e ve Karaman’ı Mehmed Bey’e virüp cümle bu diyârlar ve vârislerine mülk-i mevrûslarını girü teslîm eyledi. Şehzâde Çelebi Sultân Mehemmed Han dahi Timur cenginden selâmet ile çıkdıkdan sonra Bolı Hisârı’na varup birkaç gün anda ârâm itmiş-idi. Niyyeti Burusa’ya gelüp pederi tahtını muhâfaza itmek idi. Lâkin yanında olan ukalâ râzî olmayup Burusa’ya varmakda olan hatarı beyân itdiler. Şehzâde hazretleri dahi cümlenin re‘yine muhâlefet itmeyüp Amasya ve Tokat cânibine gitdiler. Binâ‘en-aleyh, kemâl-i tabassur-ı ihtiyât üzre ol etrâfı hıfz u hırâset ve ne Timur ümerâsına vesâ’ire o diyârdan su dahi içirmeyüp o etrâf hükûmeti Çelebi Sultân tasarrufunda kaldı.

Diğer Keyfiyyet-i Şehzâde Çelebi Sultân Ba‘de ez-Avdet-i Ceng-i Timur Han

Vaktâ ki Şehzâde Çelebi Sultân Mehemmed Hazretleri'nin Timur Cengi'nde ma'iyyetlerinde bulunan ümerâ nusretden kat'-ı ümîd itdikden sonra recâ vü ibrâm ile şehzâdeyi cengden çıkarup Amasya cânibine azîmet itdiler. Kastamoniyye pâdişâhı Kötürüm Bâyezîd'in oğlı İsfendiyâr Bey ki Yıldırım Han'dan Timur'a firâr idüp bu esnâda yine Timur Kastamoniyye Sancağı'na pâdişâh itmiş-idi, mezbûr İsfendiyâr Bey kadîmî devlet-i Osmâniyye hâ'inlerinden olmağla bu za'af-ı hâlleri vaktini fursat bilüp ve Şehzâde Çelebi Sultân'ın hadâset-i sinnine ve yanında olan askerin kılletine nazar idüp hemşîre-zâdesi Kara Yahya'yı bin atluya serdâr idüp Çelebi Sultân'ın yolını kat' ve kendüyi **[84a]** şehîd itmek içün irsâl itmiş-idi. Şehzâde hazretleri dahi Yahya'nın sû'-i kasd niyyetiyle geldiğini gördüklerinde şecâ'at-i mevrûseleri heyecân idüp askere kuvvet-i kalb îrâs idecek nasîhat-i şâhâne itdikden sonra bi'z-zât vücûd-ı hümâyûnlarını asker-i düşmâna saldılar. Asâkir-i Osmâniyye dahi şehzâde hazretlerinin bu tarza şecâ'atini gördükde efendileri yolına cân ve başların fedâ idüp şöyle dilîrâne hamle itdiler ki vehle-i ûlâda Kara Yahya askerini perîşân ve her birini bir kûşeye kaçırup Kara Yahya dahi Tosya Hisârı'na güc ile düşdi. Cemî' mâl ve eşyâları şehzâde askerine nasîb olup andan Bolı cânibine teşrîf itdiler. Andan ba'de'l-müşâvere Burusa tarafına varılmak münâsib görülmemekle Amasya cânibine teşrîf buyurdılar.

Hurûc-ı Kara Devlet Şâh Ve Maktûl-şuden-i ân-Gümrâh-ı Rû-siyâh

Şehzâde-i cüvân-baht hazretleri Amasya'da ikāmet itdikleri esnâda bir haber zuhûr itdi ki Türkmân tâ'ifesinden Kara Devlet Şâh nâmında bir şahıs bir takrîb Timur'a intisâb idüp Timur dahi Kara Devlet Şâh, hânedân-ı Âl-i Osmân'a düşmân olduğı-çün i'tibâr itmiş ve yanına asker koşup ve eline bir emr virüp Âl-i Osmân tasarrufunda olan memleketlere musallat itmiş ve Timur, Çelebi Sultân'da âsâr-ı ikbâl müşâhede itmekle ol Türkmân-ı bî-âmânı şehzâde üzerine ta'yîn itmiş. Ol dahi bilâd-ı İslâmiyye'yi gāret iderek Çelebi Sultân tasarrufunda olan memâlike dâhil olmuş. Bu haber şehzâde hazretlerinin mesmû'-ı hümâyûnı oldukda dîvân idüp ümerâsına şöyle hitâb buyurdı ki " ekdâr-ı rûzgâr ile kalbimiz mahzûn husûsan vilâyetlerimiz ahâlîsinin hâlleri ve pederimiz ve birâderlerimiz keyfiyyetlerini tefekkür ile gözlerimiz mecrâ-yı ceyhûn iken bu Kara Devlet Şâh'ın dahi bir tarafdan bize ve memâlik-i mevrûsemize sû'-i kasdı bizi pek mağmûm ediyor. Eğer bu Türk hâliyle terk olunsa sonra def'i müşkil olur" Cümle ümerâ şehzâdelerinden bu kelâmı işidicek du'â idüp bir ağızdan "cân ve başımız efendimiz yoluna fedâ olsun fermân efendimizindir. Lâkin mukaddem Kara Devlet Şâh askerine bir câsûs gönderilüp anın getürdiği habere göre tedârük görülse münâsibdir" didiler. Ve bu re'y üzre karâr virüp bir câsûs irsâl itdiler. Câsûs gelüp şöyle haber virdi

ki “cümle askeri etrâf u eknâfa yağmaya gidüp ancak Kara Devlet Şâh, yanında bine karîb**[84b]** âdem kalmışdır. Bu haberi Çelebi Sultân işitdikde şâhîn-i bülend-pervâz gibi sür‘at ile ılgar ve fi’l-hakīka Kara Devlet Şâh’ı câsûsın haber virdiği gibi bulup cenge mübâşeret olundı. Esnâ-yı cengde Kara Devlet Şâh şâhzâde-i cüvân-baht hazretlerine karşu gelüp şöyle bî-edebâne hitâba cesâret itdi ki “çocuk makūleleri umûr-dîde ihtiyâr âdemler ile ceng itmek ömrini elden virmek ve kendi ayağıyla mühlikeye girmekdir. Pederinin keyfiyyeti ma‘lûm ve o hezîmet-i azîme mesmû‘ın değil midir? Eğer bakıyye-i hayâtdan memnûn isen bu varta-i belâdan selâmete azîmet idüp cengden el çek”. Şehzâde-i âzâde hazretleri dahi ol pîr-i nâ-bâliğa hitâb-ı pür-itâb idüp buyurdılar ki “Ey Türkmân-ı bî-idrâk ve ey pîr-i nâ-pâk bu sözler senin cehl ve hamâkatinden iktizâ ider. Mukadderât-ı İlâhiyye’ye hâ’il olmaz. Ve kimse emr-i Hakk’ın hilâfına çâre bulmaz. Şecâ‘at ve ikbâl sinn ü sâl ile değildir. Şibl-i esed fîl-i mürdârı pest ider. Ve şâhîn kartalın perr ü bâlini şikest ider.” Bu mükâleme hitâmında yine cenge şürû‘ olundukda bi-inâyeti’llâhi te’âlâ bir cüvân kemânından bir ok küşâd itdikde ol tîr-i zafer-me’âsir Kara Devlet Şâh’ın gözine isâbet imekle gözi kör olup nân-körlüğün cezâsını gördi. Ve ol yara ile atdan aşağı düşicek asker kılıç üşürüp *elhâmdüli’lâhi te’âlâ* kelle-i mürdârını teninden cüdâ itdiler. Çûn ki ekser askeri Timur havfıyla tâbi‘ olmuşlar-idi, re’îslerini bu hâlde göricek ekseri şehzâde hazretlerine tâbi‘ oldılar. Bakıyyesi dahi siyâset buyurup nice ganîmet ile Amasya’ya avdet buyurdılar. Ve bu mâdde sekiz yüz beş târîhinde vâki‘ oldı.

Azîmet-i Şehzâde-i Zafer-mu‘tâd Be-ceng-i İbn-i Kubâd

Şehzâde-i mü’eyyed Çelebi Sultân Mehemmed Hazretleri’nin âsâr-ı necâbet ve şecâ‘ati ve liyâkat-i tâc u taht ve saltanatı Timur’ın mesmû‘ı oldukça eğerçi zâhiren meclisde medh ü senâların tekrâr ve ziyâde tevkīr ile zikr idüp mahabbet sûretini izhâr eyler idi. Lâkin dâ’imâ ol şem‘-i cemî‘-i saltanatı söndürmek ve ol vücûd-ı nâzenîni adem diyârına göndermek ziyâde maksûdı idi. Ve bu murâdını icrâ içün gizlüce tedbîrden hâlî değil idi. Bu esnâda dahi Canik’de sâkin Kubâd-oğlı dimekle meşhûr ve kuvvet ve kudreti ile mezkûr bir Türk-i nâ-pâkı tarafına alup ve gizlüce imdâd ile takviyyet **[85a]** virüp Rûmiyye-i sugrâ ve Amasya fethine nâm-zed eyledi. Ol Türk-i bî-idrâk dahi varup Niksâr Kal‘ası’nı muhâsara itdiği feryâdcılar vürûdıyla şehzâde hazretlerinin mesmû‘-ı hümâyûnları oldukda ılgar idüp ol gürûh-ı gāfil üzerine vardılar. Ve mecâl virmeyüp kimisini katl ve kimisini esîr itdiler. Kubâd-oğlı dahi bin belâ-ile firâr ve güç ile Taşan-oğlı Kal‘ası’nda karâr itdi. Lâkin şâhzâde hazretleri bu mıkdâr ahz-ı intikām ile kanâ‘at buyurmayup Kubâd-oğlı tasarrufunda olan kal‘alardan

Felânbel nâm kal‘ayı ba‘de’l-müşâvere muhâsara eyledi. Ve ziyâde metânetinden nâşî ol kal‘a o zamâna dek Âl-i Osmân tasarrufuna girmemiş idi ve fethine el irmemiş idi. Eğerçi asâkir-i İslâm muhâsara-i kal‘a da ihtimâm itdiler. Lâkin ol kal‘a-i metînin fethi az zamânda mümkin olmamağla şehzâde-i nev-cüvân hazretlerinin hâtır-ı hümâyûnları mahzûn olup vücûd-ı şerîfleri pür-ıztırâb oldı. Kal‘a muhâfızına istimâletler virüp nice inâyetler va‘d itdiler mümkin olmayup tevâzu‘âne i’tizârlar idüp kal‘ayı teslîm itmedi. Bilâhare şehzâde-i kâmyâb hazretlerini gazab ihâta idüp dilâverân-ı Rûm[224] kal‘anın burc u bârûsına hücûm itmek üzre mü’ekked fermân idicek asker dahi var kuvveti bâzûya getürüp kal‘anın burcuna çıkup kal‘ayı feth itdiler. Şehzâde hazretleri dahi ahâlînin emânını kabûl ve kal‘ayı muhâfaza levâzımını ba‘de’t-tekmîl bir mu‘temed muhâfız ta‘yîn buyurup makarr-ı devletlerine gitdiler.

Hurûc-ı Eynel-oğlı ve Muzaffer-şuden-i Şâhzâde-i Âzâde[225]

Şehzâde-i nev-cüvân Tokat Şehri’nde mukīm iken bir haber zuhûr itdi ki Eynel-oğlı nâm bir bî-âmân yirmi bin Türkmân-ı[226] za‘îfü’l-îmâna serdâr olup Kazâbâd’a nüzûl itmiş ve her gün bir tarafı gāret ve ümmet-i Muhammed’e küllî hasâret eyler. Bu husûs işidildikde şehzâde-i cüvân-baht bî-huzûr olup cenge niyyet buyurduklarını ümerâ ile meşveret buyurduklarında düşmen hâlinden haberdâr olmak içün evvelâ bir elçi irsâlini münâsib gördiler ve bir elçi tedârük olunup şu mazmûnda bir nâme tahrîr itdiler ki “Re‘âyâ emânetu’llâhdır ve anları himâyet lâzime-i zimmet-i pâdişâhdır. Şöyle işitdim ki tevâbi‘iniz zulmünden memâlik-i mahrûsamız halkı mütekedder olmuşlar. Lâyık-ı devlet oldur ki tarafımıza müte‘allık olan vilâyetin pây-mâl olmasına rızânız olmaya ve hıdmetinizde olanlar zulm itmeğe yol bulmaya. Eğer bu memleketi sâhibsiz zann idüp geldiniz ise sahibi ma‘lûm oldukda dönüp gidesiz ve bu cânibleri terk **[85b]** idesiz. Ve illâ fîmâ-ba‘d mukātele ile mu‘âmele olunur”. Bu mektûbı götüren elçi Eynel-oğlı’na vâsıl oldukda tevkīr ü ikrâmda kusûr ve tahfîf vü ihânet ile mu‘âmele idüp ol bî-edeb ve bî-idrâk ve Türkmân-ı nâ-pâk zât-ı mürdârına lâyık edâ idüp elçiye “şimdi Mehemmed ne mahalde ve ne ameldedir?”deyüp hitâb itdi. Elçi dahi “sultân-ı âlî-şân izz ü ikbâl ve câh u celâl ile makarr-ı sa‘âdetlerinde sâkindir” deyu cevâb virdi. Nâme-i hümâyûna bakdıkda gayret-i câhiliyyesi harekete gelüp elçiyi katle azîmet itdi. Hele aşîretinden ba‘zı umûr-dîdeler men‘ idicek bir nâme yazup şehzâde hazretlerine mezbûr elçi ile irsâl itdi. Mazmûnı bu ki “Murâdımız seninle mukātele değildir. Lâkin tasarrufunda olan vilâyetleri almak murâdımızdır. Dostâne nasîhatimiz budur ki

---

[224]Metinde “ روم” kelimesi “رود ” şeklinde yazılmış.
[225] Metinde “ازاده” kelimesi “ازكده ” şeklinde yazılmış.
[226] Metinde “ تركمان” kelimesi “تپركمال” şeklinde yazılmış.

mukābelemizde durmayup selâmet vâdîsine firâr idesiz ve gözin gördiği yere gidesiz” bu haber şehzâde hazretlerine vâsıl olıcak bin atlu ile ılgar ve bir seher vaktinde Kâzâbad’da Eynel-oğlı’nı basdılar ve o gün ahşâma dek şöyle ceng itdiler ki şemşîr-i şecâ‘ati küngire-i arşa asdılar. Meğer ol esnâda Eynel-oğlı askerinin on bin mıkdârı etrâf u eknâfa zâhire cem‘ine dağılup fakat yanında on bin mıkdârı zırh-pûş Türkmân askeri kalmış. Bi-iznillâhi te’âlâ şehzâdenin bin mıkdârı askerine Eynel-oğlı’nın on bin askeri payidâr olamayup târ u mâr oldılar.

Hikmet

Mevlânâ İdris nakl ider ki “Ol cengde Eynel-oğlı askerinin lâşesiyle Kazâbâd sahrâsı dolmuş iken şehzâde tarafından bir şehîd bulunmadı. Fakat Cebele-oğlı ile Zagrıcı Ya‘kūb zâyi‘ idi. Meğer anları da Eynel-oğlı firâr ider iken râst gelüp tutmuş sonra Zagrıcı Ya‘kūb zencîrden halâs olup şehzâdeye yetişdi. Cebele-oğlı’nı da Eynel-oğlı âzâd itmiş o dahi geldi. Tokat’dan bin nefer çıkmışlar idi. Yine temâmen avdet itdiler.[227] ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ

Hurûc-ı Köz[lü]-oğlı-zâde Ve Galebe-i Şehzâde-i Âzâde

Şehzâde hazretleri Eynel-oğlı’nın fitnesini def‘ idüp Tokat’a avdet buyurdukda bir haber geldi ki Közlü-oğlı nâm bir Türkmân Eynel-oğlı’nın hurûcı vaktini fursat bilüp bir nice eşhâs ile Karahisâr üzerine düşmüş ve şehrini alup Karahisâr’ı fethe sa‘y üzeredir. Eğer imdâdda imhâl olunur ise bir âfet irişmek mukarrerdir. Bu haberi şâhzâde hazretleri işitdikde eğerçi birbiri ardınca bu vechile düşmenin hücûmı **[86a]** zihn-i şerîflerini perîşân ve Timur cenginden beri vîrân, râhat yüzi görmediklerinden şehzâde-i nev-cüvân garîk-i deryâ–yı hüzn ü melâl oldı. Lâkin yine cenâb-ı Hakk’a tevekkül ve rûhâniyyet-i Resûlullâh’a tevessül idüp Közlü-oğlı’nın dahi fitnesini def‘ içün asker cem‘ine fermân buyurdılar. Ümerâ dahi şehzâde hazretlerini teselliyet ve asker cem‘inde gayret idüp ol Türkmân-ı mürdâr tarafına ılgar itdiler. Bir seher vaktinde asker-i şehzâde zuhûr idüp velvele-i Kûs ve nefîr ve rengâreng a‘lâm-ı zafer encâm zuhûr itdi. Közlü-oğlı kal‘a fethini gözler iken mâhçe-i alem-i hümâyûn gözlerini çıkara yazdı. O ise imdâda gelmezden mukaddem kal‘ayı feth idüp içine girerim fikrinde idi. Şehzâde hazretlerinin bark-ı hâtif gibi sür‘at üzre vürûdını göricek deryâ-yı hayrete müsteğrak oldı. Ve askerine didi ki “Bu gelen asker önünden firâr ile selâmet muhâl ender-muhâl bir keyfiyyetdir. Bu bâbda maslahat hemân cenge mübâşeretdir. Tâ’ife-i Türkmen dahi cenge dâmen der-miyân olıcak şehzâde hazretleri dahi şâhîn-i şikâr-endâz

[227] “…Allah-ü Te’âlâ büyük ihsân sahibidir.Kullarına cenâb-ı Hakk’ın keremi sonsuzdur…” Hadîd suresi 21. Ayetten.

gibi ol tâ'ifenin üzerine hücûm itdi. Vehle-i ûlâda Közlü-oğlı'nın karâra mecâli kalmayup ve neye mâlik ise dünyâlığını ol mahalde bıragup âzim-i dâr-ı âhiret gibi yek başına firâr ve terk-i nâmûs u âr eyledi. Asker-i şehzâde dahi ol ganîmet ile be-kâm olup cümlesi makzıyyü'l-merâm Tokat tarafına avdet itdiler.

Zuhûr-ı Köpek-oğlı

Şehzâde hazretleri Közlü-oğlı'nın işini tamâm idüp Tokat'da ârâm iderken bir haber zuhûr itdi ki Timur ümerâsının tahrîkiyle Köpek-oğlı nâm bir Türkmân ol etrâf gāretine el uzadup Kâzâbâd'a gelmiş ve anda bildügin işler ve kuduz köpek gibi buldıgın dişler ve nice Türkmân eşkıyâsı başına cem' olmuş bu haberi şehzâde-i muzaffer işitdikde cem'-i asker idüp ol itin üzerine ılgar itdiler. Bir seher şöyle vardılar ki ol gürûh köpek gibi sabâha dek bî-dâr olup seher vaktinde her biri bir kûşede kıvrılmış yatur. Şehzâde-i vakūr ol kelb-i akūr üzerine hücûm itdikde cümlesi mütehayyir ü medhûş ve galebe-i hayretden bî-hûş olup tedârükden kaldılar. Kimi maktûl ve kimi esîr olup re'îsleri olan Köpek-oğlı köpek didikleri dahi ba'zı rüfekāsıyla "سك بصحرا" mazmûnını icrâ eyledi. Şehzâde-i kâmgâr dahi sâlimen ve gānimen makarr-ı sa'âdetlerine ric'ât buyurdılar ve bu husûs sekiz yüz **[86b]** beş senesi evâhirinde zuhûr buldu.

Hurûc-ı Mezîd ve Giriftârî-yi O

Şehzâde-i cüvân-baht hazretlerinin bu elem ve perîşânlığı esnâsında bir haber zuhûr itdi ki Mezîd nâm bir harâmî o esnâda Sivâs harâb bulunmağla Sivâs'a tahassun itmiş ve o etrâfdan mürûr iden ebnâ-yı sebîli nehb ü gāret ider. Bu haber mesmû'-ı şehzâde olıcak ümerâ-yı devletlerinin akdem ü a'zamı olan Bâyezîd Paşa'yı serdâr idüp ol harâmî üzerine ılgar itdirdiler. Meğer ol habîs-i bî-hayâ baykuş gibi ol şehr-i harâbda ârâm idüp Sultân Câmi'i dimekle meşhûr olan mescîdi kendüye hisâr ve rüfekāsına mahall-i karâr eylemiş. Bâyezîd Paşa dahi Mezîd'i yatağında bulup câmi'i muhâsara eyledi. Ve şehzâdenin tenbîhi üzre Mezîd'e istimâletler virüp itâ'at iderse nice inâyetler va'd itdi. Mümkin olmamağla cenge şürû' olundı. Ve Mezîd'e zafer câmi' dîvârını hedme muhtâc olmağın Bâyezîd Paşa, câmi' dîvârını yıkdı. Mezîd gördü ki "ol câmi'-i şerîf kendü gibi kâfirü'n-ni'metlere mahall ü me'vâ olmakdan yakasını yırtup kendüyi yere urdı. Nâ-çâr minâreye firâr idüp andan cenge mübâşeret eyledi. Bâyezîd Paşa dahi emr idüp minâre dibine bir azîm âteş yakdılar. Âteşin harâretine ve tütünün sıkletine Mezîd tahammül idemeyüp minâreden indi. Bâyezîd Paşa'nın ayağına sarılup şefâ'at recâ etdi. Bâyezîd Paşa dahi Mezîd'i tevâbi'iyle şehzâde huzûrına irsâl itdi. Bâyezîd Paşa'nın Bu hıdmeti ziyâde makbûl olup nice iltifât-ı hümâyûna mazhar oldı. Ba'dehu

erkân-ı devlet Mezîd'in katlini münâsib görüp şehzâdeden recâ itdiler. Lâkin şehzâde Mezîd'in hey'et ü kıyâfetini görüp şecâ'at me'mûl itmekle afv tarafına meyl idüp ve Mezîd'i huzûr-ı hümâyûnlarına çağırdup, şöyle hitâb buyurdılar ki "Mezîd eğerçi erkân-ı devletimiz senin katline ittifâk itmişlerdir. Lâkin eğer bu fi'l-i mürdârdan istiğfâr idüp ömrini tarîk-i gazâya sarf itmek üzre ta'ahhüd idersen seni inâyetimle mesrûr ideyim." Mezîd dahi sıdk ile şehzâdeye kul olup didi ki "Benim gibi âsî ki nice ukūbet ile katl olunsa yeri var iken afv olına. Bu inâyet şükrânesine ömrimi hıdmet-i müstevcibü'l-sa'âdetinizde sarf etmez de dahi ne iderim?

Başımı yoluna fedâ ideyim,

Bendelik hakkını edâ ideyim.

[87a]

Eyledin lutf çûn ki ben kulına

Sarf idem nakd-i ömrimi yoluna

Şehzâde-i bâhirû't-te'bîd, Mezîd-i nâ-ümîdi afv ve hil'ât giydirüp Sivas ta'mîrine gönderdi. O dahi sadâkat ile sa'y idüp Sivas'ı evvelki gibi ma'mûr ve kesret-i nâs ile az vakitde sûret-i sâbıkasına kodı.

Da'vet-i Timur-ı bed-kîş, Çelebi Sultân-râ be-Nezd-i Hîş

Çûn ki Timur, Çelebi Sultân'ın kemâl-i tebassûr ve şecâ'atini ve Hakk Te'âlâ'nın dâ'imâ şehzâdeye imdâd ü i'ânetini gördi. Kemâl-i istiklâl bulacağında ve mâlik-i tâc u taht olacağında şüphesi kalmayup bir takrîb şehzâdeyi telef itmek fikrine düşüp bu desîsesine şu tarza karâr virdi. Şöyle tedbîr itdi ki bir gün Yıldırım Han'ı huzûrına da'vet (ve üns ü ülfetden sonra nâzikâne ifâde-i merâma başlayup Çelebi Sultân Mehemmed Han'a kerîmesin virüp kendüye dâmâd itmek ârzûsunda oldığını beyân itdi. Ve galîz yemîn idüp zifâf teşrîfinde vücûd-ı şehzâdeye zerre zarâr irmiyeceğine gûyâ ki Yıldırım Han'a i'timâd itdirdi). Ve hâh u nâ-hâh Yıldırım Han'dan şehzâdeye bir da'vet mektûbı alup kendü dahi kemâl-i ta'zîm üzre bir mektûb yazup Hâce Muhammed nâm bir elçi kendü tarafından ve Yıldırım Han tarafından dahi bir âdem ile dâmâdlık mektûblarını gönderdi. Ve i'timâd virmek içün kendü şehzâdelerinden ziyâde mükerrem olup dâmâd olacağına şöyle yemînler itdi ki i'timâd itmemek muhâldir. Bu tahrîrât şehzâdeye geldikde hükm-i şebâb şehzâdeyi icâbet-i da'vete râzî idüp nev-cüvânlık harâretiyle i'timâd ve tedârük görüp öyle bir düşmen-i kavî ağzına atılmağa ayağıyla gitmeğe azîmet itdi. Her ne kadar ki yanında olan erkân-ı devleti nasîhat ve recâ itdiler kabûl itmedi. Şehzâdeden ümerâsı gâyet havf üzre olmağın tekrâra cesâret idemediler. Ve kalkup Tokat'dan Amasya'ya varıldıkda ba'zı

hayr-hâhlar gitmemeği yine recâ itdiler. Müfîd olmayup Amasya'dan dahi hareket ve Osmancık nâm mahalle geldiklerinde meğer İsfendiyâr Bey hemşîre-zâdesi Kara Yahya, şehzâdenin teşrîfinden haberdâr olup nice atlu ile pusuda saklanmış şehzâde dahi ol mahalden gāfilâne geçer iken belâ-yı âsmâni gibi şehzâdenin üzerine döküldiler. Şehzâde hazretleri dahi sell-i seyf idüp üzerlerine vardığını rikâblarında olan [beyler] gördükde anlar dahi merdâne ceng idüp dünyâyı a'dâ gözine dar eylediler. Kara Yahya yine firâr eyledi. Şehzâde andan dahi kalkup **[87b]** Murtazâ-âbâd nâm mahalle nüzûl olundukda orduda bir haber şâyi' olundı ki Tatar serdârlarından Savcı-oğlı Ali Bey nâm bir düşmen asker ile yolı kat' itmiş. Bu haber şüyû'u esnâsında Savcı-oğlı'ndan Ahî Mustafâ nâm bir elçi zuhûr itdi. Eğerçi sûretâ nâme ile gelmişdi. Lâkin fi'l-hâkīka askerin ve şehzâdenin keyfiyyetini bilüp Savcı-oğlı'na haber virmek içün irsâl olunmuş idi. Çûn ki tevfîk-i Bârî şehzâdenin refik ü yârı idi, elçinin ne niyyet ile geldiğini fehm idüp elçi buluşdukda iktizâ iden mu'âmelâtı itdikden sonra izin virüp elçi avdet itdikde akebince kendüleri dahi ılgar ve Savcı-oğlı'nı ale'l-gafle basup düşmen gözine dünyâyı dar itdiler. Sâvcı-oğlı dahi kendü ideceği hîle başına gelüp ahvâli perîşân olduğını göricek firârı ihtiyâr ve bin belâ ile Selâsil Kal'ası'na düşdi. Asker-i şehzâde dahi Sâvcı-oğlı'nın mâ-melekini yağma ve gāret ve ol bî-âr u bî-nâmûsa küllî hasâret itdiler. Bu iki vak'a eğerçi şehzâdeye sûretde düşmenlik idi. Lâkin hakīkatde dostluk olup şehzâdeye bâ'is-i tefekkür oldı. Ve şehzâde hazretleri âgâh olup azîmeti terk itdiler ve Timur elçisini huzûrına çagurdup buyurdular ki "Getürdiğin iki mektûb-ı şerîfin mazmûn-ı itâ'at-makrûnlarına kemâl-i inkıyâdımızdan nâşî huzûr-ı âlîlerine varmak tasmîm olunmuş idi. Lâkin henûz zabtımızda olan hududı çıkmadan a'dâmızın hücûmını gördiniz. Bu taraf boş bıragulmak iktizâ itse bunca ibâdu'llâh ayak altında kalmak iktizâ ider. Bizim re'ylerine imtisâlimizi ve a'dâmızın hücûma mâni' oldığını ol iki pâdişâh-ı cem-câh hazretlerine ifâde idersiz. Bu husûsda biz ma'zûr olduk, aflarını recâ ideriz. Siz tekâsül tarafımızda oldığını ifâde idersiz" Timur Han'a iştiyâkımız husûsan vâlid-i mâcidimiz efendimiz hazretlerinin iftirâkından ihtirâkımız nihâyete irişmişdir. Lâkin takdîr-i İlâhî tedbîrimize muhâlif düşdi. Siz dahi gördüğünüz gibi recâ idersiz ki huzûr-ı Emîr Timur'da şöyle ta'bîr-i dil-pezîr ile özrimizi beyân idesiz ki hâtır-ı nâzikleri muğber olmaya". Ve bu mazmûnları hâvî pederlerine bir ârz-ı hâl ve Timur'a bir mektûb yazup ve Timur elçisinin yanına kendü hâceleri olan güzîde-i ehl-i tecrübe ve sâhib-i re'y-i sedîd Sofî Bâyezîd nâm zât-ı sa'îdi koşup Timur tarafına irsâl itdiler ve Sofî Bâyezîd avdet idince kendüleri yol etrâfında ikāmet buyurdılar.

İntikāl -i Sultân-ı [88a]Cihân Yıldırım Bâyezîd Han ez-Dâr-ı Fenâ be-Dâr-ı Bekā

Yıldırım Han-ı gayûr bir sultân-ı sâhib-i taht u tâca ser-fürû itmek muhâl iken Timûr elinde evlâd-ı kirâmından dûr olmağla kalb-i hazîni dâ'imâ mahzûn idi. Husûsan diyâr-ı Rûm vîrân olup sâye-i devletlerinde bu kadar zamân emîn olan ibâdu'llâh ne vechile pâ-yı mâl olduğını işitdikce sabr u ârâma mecâlleri kalmayup bu keder vücûd-ı hümâyûnlarına te'sîr itmekle daykü'n-nefes illetine mübtelâ ve hafakān illeti dahi daykü'n-nefese munzamm olmağla galebe-i illet vücûd-ı hümâyûnların bî-tâkat itmiş-idi. Eğerçi Timur dâ'imâ ferâh-fezâ mahallerde berâberce üns ü ülfet ve ale'd-devâm teselliyet üzre idi. Lâkin derûnlarının cerâhatı ol makūle teselliyet ile devâ-pezîr olmamağla bir lahzda âteş-i keder mübârek cigerlerini yakar ve mübârek gözlerinden yâş seyl-âb gibi her nefesde akar idi. Ve fîmâ-ba'd Timur müsâ'adesiyle taht-ı saltanata cülûs itmek ol sultân-ı pür âr ve nâmûsun matlûbı olmamağla dünyâ saltanatından âr ve mevti ihtiyâr itmişler idi. Ve bi'l-cümle sekiz yüz beş târîhinin Receb-i şerîf evâsıtında inhirâf-ı mizâc-ı hümâyûnları müştedd olmağla sâhîb-i firâş oldılar. İnhirâf-ı mizâc-ı hümâyûn, Timur'un mesmû'ı olıcak ziyâde infi'âl idüp kendü nefsi-çün berâber gezdirdiği Celâleddîn Arabî ve İzzeddîn Mes'ûd Şirâzî nâm iki tabîb-i hâzıkı hıdmetine ta'yîn ve ifâkat bulması an-samîmi'l-bâl murâdı oldığını tefhîm idüp ziyâde hıdmetinde tekayyüd itdirdi ve anlar dahi fevâ'id-i ilâcda dakīka fevt itmediler. Ve yolda vücûd-ı hümâyûnları zahmet çekmeye mülâhazasıyla Sultân Yıldırım Hân'a tabîbler ve kendü etbâ'-ı kirâmıyla istirâhat içün Akşehir'e irsâl itdi. Ve Timur kendi Hamîd Vilâyeti'ne gitdi. Eğerçi etibbâ Akşehir'de Yıldırım Hân hıdmetinde kemâl-i rikkat üzre ihtimâm itdiler. Lâkin takdîre tedbîr ile mukābele muhâl olduğı ezherdir. Sutân-ı âlî-şânın mizâc-ı şerîfleri kābil-i ilâc olmayup sekiz yüz beş târîhi Şa'bânı'nın on dördünci penc-şenbih güni mürg-i rûh-ı pür-fütûhları âlem-i kudse tayerân itdi *rahmetullâhi aleyh rahmeten vâsi'aten*. Bu esnâda Timur İzmir'i Freng elinden aldıkdan sonra Hamîdili'nde Eğirdir Kal'ası'nı muhâsara idüp âhâlîsi Nis adasındaki kal'aya firâr itmekle Egirdir'i aldıkdan sonra Nis Kal'ası'nı dahi muhâsara idüp Şeyh Baba ki hâlâ Baba Sûreli deyu meşhûrdur, bir ehl-i hâl zât olmağ-ile çıkup ehl-i kal'ayı recâ ve zâbiti dahi kal'a-yı teslîm itmekle andan intikāl ve Akşehir'e bir konak mahalle gelmiş idi. Yıldırım Han'ın **[88b]** vefâtı bu mahalde mesmû'ı oldukda şöyle mükedder oldı ki bukâ idüp âh u enîn ile ciğeri pür-hûn oldı. Ve andan göçüp Akşehir'e duhûl itdikde Mûsâ Çelebi'nin pederi hüzniyle âh u efgānını gördükde dibelek-i hüzni ile âlem gözine teng ü târ oldı. Ve ol şehzâde-i âzâdenin hâtırını tesliye idüp buyurdılar ki "pâdişâhı birkaç gün Akşehir'de Şeyh Muhmûd Hayrân mezârında emânet tarîkı ile sıyânet ideler. Ve Mûsâ Çelebi'yi mücevher kılıçlar ve murassa' hil'atler ile tatyîb ve yalnız yüz aded mükellef donanmış

at [virüp] ve virdiği her birinin nazîri nâ-yâb idi. Bâ‘dehu Mûsâ Çelebi’ye Burusa Hükûmeti’ni tevcîh ve pederinin vasıyyeti üzre vücûd-ı mübârekini Burusa’da binâ buyurdukları medrese-i şerîfe civârına defn itmek üzre tavsiyye idüp kend[ü] evlâdı gibi mu‘âmele ile Burusa cânibine irsâl itdi. Bu aralıkda Çelebi Sultân tarafından Timur’a irsâl olunan Sofî Bâyezîd, Timur elçisi ile vürûd itdi. Timur dahi Sofî Bâyezîd’a ikrâm ü ihtirâm ve vefât-ı pâdişâhîden te’essüf-i tâmm izhâr idüp hediyye-i şâhâne ve ta‘ziyet-nâme hazırlanınca meks itdürüp envâ‘-ı i’zâz ve ifhâm ile avdete izin ve Çelebi Sultân’ın su’âl-i hâtırı içün bir âlî-makām beyi dahi Sofî Bâyezîd’in yanına koşup Çelebi Sultân tarafına irsâl itdi. Ve Edirne’de olan Emîr Süleymân tarafına dahi elçi ile mükellef hediyyeler ve ta‘ziyet-nâme irsâl itdi. Pâdişâh-ı mağfûr sâ’î vü gayûr ve gazûb u cesûr bir şehriyâr-ı mukarreb-mevfûr idi. Kemâl-i hiddet-i tabî‘atlerinden nâşî bir emre azîmet buyursalar münâsib [veya] nâ-münâsib hilâfını söylemeğe ümerâsından birinin kudreti yok idi. Ma‘lûmdur ki rü’esâya nisbet makbûl olan cesâret hüsn-i tedbîre mukārîn olan nev‘idir. Evâ’il-i müddetleri ve Timur cengine gelince evâhiri dahi hoş idi. Lâkin evâsıt-ı saltanatlarında sû’-i karîn ecdâd-ı kirâmlarında vâki‘ olmıyan sûretleri irtikâba sebeb olmağıla ol vaktleri ıztırâb üzre geçdi. Ve sonra dest-i felekden çekdikleri cevr ü e[z]ânın dahi ol esnâda vukū‘ bulan keyfiyyetden neş’et itdiği ma‘lûm-ı erbâb-ı basîretdir. Velâdet-i bâhiretü’s-sa‘âdetleri yedi yüz altmış birde ve cülûsları yedi yüz doksan ikide ve vefâtları sekiz yüz beş târîhinde olıcak otuz bir yaşında taht-ı hümâyûna cülûs buyurup, müddet-i ömr-i azîzleri kırk dört olmak iktizâ ider. *Rahmetullâhi aleyh rahmeten vâsi‘aten*.

Şehzâdegân-ı [89a] Yıldırım Bâyezîd Han

Emîr Süleymân, Yıldırım Han’ın ekber evlâdıdır. Mûsâ Çelebi, Edirne’de katl itdi. Gāzî Hudâvendigâr civârında defn olundı. Sekiz sene iki ay on gün Rûmili’ne pâdişâh oldı. Çelebi Sultân pederinden sonra taht-ı saltanata cülûs eyledi. Îsâ Çelebi, birâderi Çelebi Sultân’dan firâr idüp Eskişehir’de bulunup telef olundı. Mûsâ Çelebi, Çelebi Sultân Edirne’de telef idüp Burusa’da ceddi Gāzî Hudâvendigâr mezârında defn olundı. İki sene yedi ay yirmi gün Rûmili’ne pâdişâh oldı. Ertuğrul, pederi Yıldırım Han hayâtında eceliyle vefât eyledi. Burusa’da Tekecük-oğlı[228] Mahallesi’nde bir mescid binâ itmişdir. Bu esnâda ol ism ile mahalle mesmû‘ımız değildir. Mustafâ Çelebi pederiyle Timur cenginde zâyi‘ olup, hayâtı memâtı ma‘lûm olmadı.

Meşâyıh Ve Ulemâ Der-ahd-i Yıldırım Han-ı Şecâ‘at-peydâ

[228] Metinde “تكه جوك ” kelimesi “نكه حوك ” şeklinde yazılmış.

Şeyh Hamîd, sâhib-i kerâmet azîzdir. Dâ'imâ hazret-i Hızır ile musâhabet iderler imiş. Aksaray'da medfûndur. Şeyh Şemseddîn Muhammed el-Buhârî: Emîr Sultân dimekle meşhûrdur. Zâhid ve müteverri'-i sâhib-i cezbe ehl-i kerâmet azîzdir. Burusa'da medfûndur. Hâcı Bayram Sultân: Engüriye'de müderris iken terk ve Şeyh Hamîd ile sohbet idüp sâhib-i kerâmet olmuşdur. Âlim ve fâzıl-ı azîzdir. Engüriye'de medfûndur. Şeyh Abdu'rrahmân Erzincânî: Amasya kurbünde dağlarda olurdı. Tapduk Emre: Sakarya Suyı kurbünde bir karyede medfûndur. Yûnus Emre: Sahîb-i cezbe azîzdir. Şeyh Şihâbü'd-dîn: Kul cinsindendir. *Tefsîr-i Şeyh* deyu şehîr tefsîrin sâhibidir. Sonra Şeyh Zeyneddîn Hafî'den inâbet idüp tekmîl-i tarîk itmişdir. Ayasluğ'da[229] medfûndur. Husûl-i hâcât içün kabri ziyâret olunur. Şeyh Kutbeddîn İznikî: Timur ile buluşup katl-i nefs idüp "Şeytân sıfâtıyla iftihâr idersen alâmeti hayr değildir" deyu nasîhat itmişdir. Molla Fenârî: Fazîlet ile meşhûr ve Burusa'da medfûndur. Molla Hâfızüddîn Mehmed Kürdî: Bezzâz-oğlı deyu meşhûrdur. *Fetâvâ-yı Bezzâziyye* anındır. Molla Mücîdüddîn Ebû Tâhir Muhammed Fîrûzâbâdî: Rûm'a gelüp sonra yine gitdi. *Kāmûs* bunun te'lîfidir. Molla Hasan Paşa: *Merâha ve Mesâha* şerhi vardır. Muhammed Şâh veled-i Şemsüddîn Fenârî: Âlim ve fâzıl zât idi. Molla Yûsuf Bâlî veled-i Şemseüddîn Fenârî, Burusa kādîsı iken vefât itdi. Molla Bahâüddîn zemânında müftî idi. Molla İbrâhîm Bin Muhammed el-Hanefî zamânında müftî idi. Molla Necmüddîn: Fetvâda **[89b]** ekser buna mürâca'at olunur idi. Molla Şirâzî: Mesâ'il-i müşkilede buna mürâca'at olunur. Şeyh Muhammed veled-i Yûsuf el-Cezerî: Meşhûr olan *Tecvîd-i Cezeri* ve *Hısn-ı Hasîn* bunundur. Şeyh-i kebîrdîr. Burusa'da kalmış iken Timur alup gitmiş idi. Molla İzzeddîn Abdullatîf İbn-i Melîk: Feriştâh-oğlı deyu meşhûrdur. *Şerh-i Menâr* ve *Şerh-i Meşârif* ve *Mecma'ü'l-Bahreyn* bunındur. Molla Ahmed Kirmânî hem âlim ve hem şâ'ir idi. Emîr Süleymân'a musâhib idi. *İskender-nâme* deyu bir kitâb te'lîf eylemişdir. Timur ile meşhûr olan "futa latifesi" bunın ile vâki' olmuşdur. Hızır-Şâh Abdülvâcid Muhammed İbn-i Abdullatîf, Abdurrahmân Bistâmî, Alâüddîn Dîmî, Fahrüddîn Rûmî, Şeyh Ramazan Hâcı Paşa.

Vüzera Ve Ümerâ-yı Devlet der-Ahd-i Yıldırım Han

Vezîr-i a'zam Ali Paşa, Vezîr Timurtaş Paşa, Hasan Paşa, Murâd Paşa, Halîl Paşa, Koca Evrenos Bey, Rûmili Beylerbeyisi Fîrûz Bey, Abdi Bey, Îsâ Bey, Malkoç Bey, Ya'kūb Bey, Balaban Bey, Şâhîn Bey, Alagöz Bey, Beşîr Bey, Tâhir Bey, Mukbil Bey, Mustafâ Bey, Münîb Bey, Timurtaş Paşa-zâde Ali Bey, Timurtaş Paşa-zâde Yahşi

[229] Metinde " ایاثلوغده" kelimesi "ایاتلوغده "şeklinde yazılmış.

Bey, Yeniçeri Ağası Hasan Ağa, Eyne Bey, Subaşı Dâvud Bâlî, Ahmedî, Muhammedî, Paşacık

İcmâl-i Fütûhât der-Ahd-i Yıldırım Han-ı Şecâ'at-simât

Diyâr-ı Menteşe, Diyâr-ı Aydın, Diyâr-ı Saruhan, Diyâr-ı Teke, Kal'a-i Konya, Kal'a-i Aksaray, Kal'a-i Akşehir, Kal'a-i Niğde, Diyâr-ı Karaman, Kal'a-i Kayseriyye, Kal'a-i Sivas, Kal'a-i Tokat, Kal'a-i Kastamoniyye, Kal'a-i Osmancık, Kal'a-i Canik, Kal'a-i Samsun, Kal'a-i Amasya, Kal'a-i Yenişehir, Kal'a-i Selanik, Kal'a-i Tırhala, Kal'a-i Kangırı[230], Kal'a-i Atina, Kal'a-i Behisni, Kal'a-i Malatya, Kal'a-i Divriği, Kal'a-i Dârende, Kal'a-i Kemâh, Kal'a-i Erzincan.

Avdet-i Timur-ı Bed-kîş ez-Diyâr-ı Rûm be-Diyâr-ı Hîş

Vefât-ı Yıldırım Han-ı gayûr mesmû'-ı Timur oldukda gāyetde mahzûn ve bî-huzûr olup didi ki "Bu Âl-i Osmân'ın küffâr-ı hâk-sâra itdikleri cevr ile gazâ vü cihâdların müşâhede idilen(den) beru devletlerine itdiğim hasârete nâdim ve cümle diyârlarını aldıkdan sonra girü ve kemâl-i ta'zîm ile Yıldırım Han'a teslîm idüp ömrüm oldukça bu hânedâna ikrâm ve mâl ve asker ile elimden gelen imdâda ihtimâm birle eyü ad tahsîline âzim olmuş-idim.**[90a]**

Çâre ne çûn ki emr-i Yezdânî	Kabirdir bize de dahi kâşâne
Aldı elden azîz mihmânı	Bize dahi karârgâh oldur.
Hayf ve sad-hayf ol şehenşâha	Şâh ve dervişe şâhrâh oldur.
Ki su'ûd itdi câhdan câha,	Nice bilmek hevâ ile hevese
Bulmamışken dürr-i murâdı küşâd	Âkıl oldur ki desti hırsı kese,
Olmamış-ken fu'âd gam-keş-i şâd	Varalım biz dahi diyârımıza,
Dest-i fermân-ı Rabb ü Kādir-i hayy	Bakalım müntehâ-yı kârımıza.
Eyledi nâme-i bekāsını tayy,	Âhiret fikrini enîs idelüm,
Müntic olmadı itdiğim efkâr,	İlm ve zühd ehlini celîs idelim.
Hayf kim böyle oldı âhır-ı kâr.	Bize pend oldı ol şehin hâli,
Rakam-ı hâme-i kazâ bu imiş.	Ola Cennet'de mesnedi âlî,
Emr-i Yezdân'a muktezâ bu imiş,	Eli dâ'im nuhûr-ı hura ide.
Yok gürîz u gürîza vü Fermân'dan	Bâğ-ı Firdevs'de kusûra gire,
Buluruz bizde hisse-i harmândan	عطّر الله ترب مرقد
Pîrüz biz dahi o sultâna	نوّر الله قرب شهد

[230]Metinde geçen "Kangırı" kelimesi "Çankırı" olmalıdır.

Bu gûne te'essüf ü vâveylâ ve feryâd ü bükâ ider iken bir haber geldi ki Burusa ve Karesi Sancağını gārete ta'yîn itdiği hafîdi Mîrzâ Muhammed Sultân âhirete gitmiş. Bu haber dahi mesmû'-ı Timur oldukda hiç karâra mecâli kalmayup bâr-ı hüzn ile beli büküldi. Ve gözlerinden eşk-i nedâmet döküldi. Ve hemân bu hüzn ile diyârına azîmet idüp Erzincân'a vardı. Andan Erzurum'a andan Gürcistan fethine gitdi.

Residen-i Haber-i Fevt-i Yıldırım Han be-Şehzâde Çelebi Sultân

Çûn ki mukaddemâ beyân olunmuş idi ki Timur, Sofî Bâyezîd yanına bir mu'teber beyini koşup Çelebi Sultân'a göndermiş idi. Bunlar huzûr-ı şehzâdeye gelüp şehzâde bunların beşerlerinde olan âsâr-ı kedere de bakdıkda kalbine âsâr-ı keder tulû' idüp Sofî Bâyezîd takrîrinden ve Timur Han mektûbundan hakīkat-i hâle muttali' oldukda efrâd mütekeddir olup "ol şehzâde-i cüvân-baht tedbîr-i umûr-ı mülkiyyeden el çekdi. Ve bu hüzn ile dünyâ ve mâ-fîhâdan geçdi. Hele ukalâ bu keyfiyyete rızâ virmeyüp hüzn **[90b]** ü âlâm ile giden girü dönmez. Mürg-i rûh bir hümâ-yı bülend-pervâzdır ki âşiyânından kalksa bir dahi konmaz. Selâtîn, umûrdan keff-i yed eylese ahvâl-i fukarâ nizâm bulmaz. Bu te'essüfün gāyeti dünyâ ve âhiretde hayrı olmaz" deyu teselliyetlerine binâ'en şehzâde bir mıkdâr kendüye gelüp, hatâmet ü sadakāt ve fukarâ vü mesâkinden celb-i da'vât itmekle vâlid-i mâcidi rûhuna hıdmet itdi ve bu esnâda Timur diyârına o havâlîden mürûr ideceği istimâ' olunmağla "belâ önünden savuşmak selâmete kavuşmakdır" deyüp yüksecik dağlara çıkup gitdi ki ol dağlar Gerede nevâhîsinden Bolı Dağları idi.

Azîmet-i Çelebi Sultân be-Burusa-yı Behişt-âsâ ve Mukātele-i Şehzâde Sultân Îsâ

Vaktâ ki fitne-i Timur memâlik-i Rûm'dan bi'l-külliyye zâ'il oldı, şehzâde hazretleri devlet-i ikbâl ile Bolı dağlarından inüp Mudurnı etrâfına vusûl buldukda Fîrûz Paşa-zâde Ya'kūb Bey gelüp rikâblarına yüz sürüp mazhar-ı iltifât oldı. Ve Ya'kūb Bey'in tedbîri üzre Burusa cânibine tevecüh olunup yer-i mezbûr[a] kılağuz ta'yîn olundı. Ermeni Derbendi'ne geldiklerinde askerin ilerüsünden haber geldi ki şehzâdenin birâderi Îsâ Çelebi derbendi kat' itmiş. Fermân-ı âlî sudûr itdi ki "asker Domaniç yolına gideler". Anda dahi Îsâ Çelebi askeri olduğı haber virilicek Şehzâde-i âzâde hazretleri iğzâb olup yürüyüş fermân olundı. Vehle-i ûlâda Çelebi Sultân askeri, Şehzâde Îsâ Çelebi askerini târ u mâr idüp Burusa cânibine yol buldılar. Balıkesir zâbiti Eyne Bey Subaşı, Fîrûz Paşa-zâde Ya'kūb Bey'in dayısı olmağla Ya'kūb Bey Balıkesrî cânibine şebhûn tarîkıyla irsâl buyurıldı. Ya'kūb Bey dahi varup dayısı Eyne Bey Subaşı ile mülâkāt idüp kudûm-ı Mehemmed Hânî'den haber virdikde, kemâl-i iclâl ile istikbâl ve

mübârek ayakları altına kumaşlar döşeyüp Çelebi Sultân'a itâ'at eyledi ve önlerine düşüp Balıkesrî'ye delâlet eyledi. Balıkesrî vâlîsi, Çelebi Sultân hazretlerine tâbi' olduğı Îsâ Çelebi'nin mesmû'ı oldukda asker cem' idüp cenge azîmet Çelebi Sultân tarafından dahi cemî' ümerâ cenge karâr virmiş iken Eyne Bey Subaşı rızâ virmeyüp "saltanat-ı dünyâ içün hukūk-ı uhuvveti zâyi' idüp iki **[91a]** İslâm askerini bir birine kırdırmak bu hânedân-ı şerîfe lâyık ve devlet nişânesi değildir. İki birâder ve ikiniz bir devha-i ikbâlde nümâyiş bulmuş birer gül-i tersiz, bilâ-ceng ü cidâl Anadolı Vilâyeti'ni beyninizde taksîm buyursanız mübtelâ-yı vizr olmazsız, Ve inda'llâhu te'âlâ bu günâhın mücâzâtını bulmazsız" didi. Şehzâde-i cüvân-baht Sultân Mehemmed Han hazretleri ol pîr-i hayr-hâhın nasîhatini kabûl ve birâderleri Îsâ Çelebi'ye şu mazmûnda bir mektûb-ı hakīkat-üslûb tahrîr buyurdılar; "Ey birâder-i cân-berâberim! metâ'-ı dünyâ-yı fânî içün ümmet-i Muhammed'i birbirine kırdırmak rızâu'llâha mugāyirdür. Ve cihân saltanatı bî-bekā ve bu dâr-ı dünyânın âhiri fenâ iken anın içün bu vizri irtikâb itmek kat'î hamâkat idüği zâhirdir. Birâderâne ülfet ve birbirimize mu'âvenet kābil iken düşmen-i dîni sevindirmek lâyık değildir. Lâyık-ı devlet oldur ki Anadolı Vilâyeti'ni nısfiyyet üzre tasarruf idevüz. Burusa şehzâdenin cânib-i şarkī ve şimâlîsinde olan Sivas ve Tokat serhaddine varınca tarafımızda ibkā oluna ve taraf-ı garbî ve cenûbîsinde olan memâlik ki Aydın ve Saruhan ve Germiyan ve Karasi ve Karaman Vilâyeti'dir, tasarrufunuzda kalsun". Vaktâ ki bu mektûb Çelebi Sultân tarafından Îsâ Çelebi'ye vusûl buldı. Gazabından pür-âteş ve hâtırı müşevveş olup "Bu çocuk kimin vilâyetini kime taksîm ider. Sinn ü sâl hasebi ile istihkākım mukarrer iken makarr-ı saltanatı olan Burusa'-yı bihişt-âsâyı niçün virelim. Anın ne haddi vardır ki bu menzilde benimle nizâ' idüp vilâyet taksîm ider. Vaktine hâzır olsun saltanat kime müstehakdır ana ben göstereyim. Ve ana gereği gibi te'dîb ü gûşmâl vireyim" deyüp Çelebi Sultân Mehemmed elçisini huzûrundan kovdı. Elçi dahi gelüp bu haberi Çelebi Sultân'a ifâde itdikde "ya taht ya baht" deyüp Îsâ Çelebi cengine azîmet ve kalkup Burusa cânibine ılgar eylediler. Uluâbâd sahrâsında mukābele vâki' olup tarafeynden el-hakk Rüstemâne ceng olundı. Lâkin envâr-ı sa'âdet çûn ki nâsıye-i cenâb-ı Mehemmedî de zâhir idi. Sultân Mehemmed askeri Îsâ Çelebi askerini târ u mâr idüp Îsâ Çelebi dahi Yalakâbâd cânibinden İstanbul'a firar eyledi.

Şehâdet-i Eyne Bey Subaşı

Muktezâ-yı takdîr-i İlâhî Uluâbâd sahrâsında ceng esnâsında Eyne Bey Subaşı **[91b]** Îsâ Çelebi'nin üzerine râst gelüp ol pîr-i mübâreki kılıç ile şehîd ve ârsâ-i

âlemden nâ-pedîd eyledi. Merhûm hayr-hâh-ı dîn ü devlet, vakūr ü müdebbir ve pür-şecâ‘at zât idi. *Rahmetullâhi-aleyh*

Maktûlî-i Timurtaş Paşa

Timurtaş Paşa ki Timur habsinden halâs oldukdan sonra bir takrîb Îsâ Çelebi semtine düşüp anın müdebbir-i umûrı belki bütün akl u şu‘ûrı ve mukaddemi ve ümerâ-yı Devlet-i aliyye’nin a‘zamı ve ol fırka-i şerîfenin ekber ü ekremi olmağla Îsâ Çelebi’nin hemân devâm-ı devletine illet-i müstakılle pâşa-yı müşârün-ileyh idi. Bu def‘a rûzgâr semt-i hilâfdan esmekle Yalakâbâd cânibine firâr ider iken ittifâkan Paşa-yı müşârün-ileyhin makbûl-i mahremi olan rikâbdârı atından düşüp yayan kaldıkda merhamet idüp rikâbdârı bindiği atın ardına almış idi. Meğer ol hâ’inin velî-ni‘metine sû-i kasdı var imiş. Hançer ile arkasından urup ol gāzî-i bî-nazîri yire düşürdi. Çelebi Sultân askeri de yetişüp Timurtaş Paşa da henüz ramak-ı bâkī iken Çelebi Sultân huzûrına götürdiler. Ol anda teslîm-i rûh eyledi. Çelebi Sultân dahi başını kesüp Edirne’de birâderi Emîr Süleymân’a gönderdi. Cesedi Burusa’da Balık Pazarı kurbünde binâ itdiği bir küçük mescîd-i şerîf kurbünde medfûndur. Ve bir muhtasar nice imâreti ve imâretine vâfir dekâkîn evkāfı vardır. Bi’l-cümle mütevellîler ve murtezika ekl idüp bir lokma nân ekl olınduğı yokdur. Vezîr-i müşârün-ileyhin evsâf-ı hamîde ve ahlâk-ı pesendîdesi mukaddem zikr olunmağla bu mahalde tekrâr olunmadı. Hele Hudâvendigâr Gāzî zamânında kemâl-i hüsn-i tedbîr (ve şecâ‘ati ile iştihâr bulan ümerâ-yı nâmdârdan bir pîr-i) rûşen-zâmîr idi. Rûmili Beylerbeyi’sine şân-ı vezâret inzimâmı ibtidâ Paşa-i müşârün-ileyhde vâkı‘ olmuşdur. Ve Germiyân-oğlı Ya‘kūb Bey, Yıldırım Han’dan Timur’a firâr idüp Germiyân Vilâyeti Yıldırım Han tasarrufuna girdikde biraz vakt Anadolı Vâlîsi dahi olmuş-idi. Bu iki pîr-i emekdârın târîh-i intikālleri sekizyüz beşdir *rahmetullâhi aleyhümâ alâ-cemî‘i’l-müslimîn*

Nişesten-i Şehzâde-i Zafer-makrûn ber-Taht-ı Hümâyûn

Çûn ki şâhzâde-i kâmgâr birâderi Îsâ Çelebi askerini târ u mâr eyledi. girü Burusa tahtgâhı ârzû ve Burusa’ya azîmet buyurıcak cümle a‘yân u âhâlî istikbâl idüp kemâl-i iclâl ile pederleri tahtına iclâs idüp cümle ulemâ vü sulehâ ve ümerâ bî‘at iderler. Pâdişâh-ı enâm dahi kemâl-i ihtişâm ile Burusa’dan kalkup İznik’e azîmet buyurdılar. Ahâlî-yi **[92a]** İznik dahi kudûm-ı hümâyûnı sermâye-i sa‘âdet bilüp itâ‘at itdiler. Andan Yenişehir’e teşrîf buyurdılar. Ve adâlet ve ihsânları bir derecede idi kim, sâye-i devletlerine bir kere itlicâ iden eteklerini bir dahi elden bırakmaz idi. Binâ’en-

aleyh Saruhan ve Karasi ve sâ'ir diyârdan bir rütbe dergâh-ı sultâna hücûm itdiler ki kemâl-i kudret hâsıl olup pâdişâhlık umûrı nizâmını buldı.

Taleb-kerden-i Sultân-ı Nîk-re'y Tâbût-ı Mübârek-i Peder-i Hîş-râ

Pâdişâh-ı İslâm umûr-ı saltanatları nizâm bulduğın göricek germiyân-oğlı Ya'kūb Bey'den cennet-mekân pederleri Yıldırım Han'ın cesed-i şerîflerini ve birâderleri Mûsâ Çelebi'yi taleb buyurdılar. Ya'kūb Bey'in dahi Akşehir'de Şeyh Mahmûd Hayrân mezârından tâbût-ı Yıldırım Han'ı kemâl-i ta'zîm ü teclîl ile çıkarup Mûsâ Çelebi ile dahi nice yarar âdemler koşup ol tâbut-ı mübâreki Sultân Mehemmed Han huzûrına irsâl eyledi. Tâbût Burusa kurbüne geldiği haberi vâsıl oldukda pâdişâh-ı nev-câh hazretleri dahi erkân-ı devlet ve a'yân-ı saltanat ile istikbâl buyurdılar. Ve ol cesed-i latîfi hâlâ Burusa'da türbe-i şerîfeye defn buyurdukdan sonra zabt-ı memâlik semtine azîmet ve Amasya ve Tokat câniblerine hareket buyurdılar.

Ceng-i Rûm, Şehzâde-i Sultân Îsâ bâ-Çelebi Sultân

Çûn ki Çelebi Sultân Mehemmed Han Hazretleri bundan mukaddem birâderi Îsâ Çelebi'yi bozdığını, büyük birâderi Emîr Süleymân'a tahrîr ve şâhid-i hâl olmak üzre Timurtaş Paşa'nın ser-i maktû'ını dahi göndermiş idi, bu mektûb ile Timurtaş Paşa'nın başı Emîr Süleymân'a vâsıl olıcak hased-i cibillîsi harekete gelüp ifrât muztarîb oldı. Ve murâd itdi ki asker tertîb idüp Çelebi Sultân üzerine hücûm ve Anadolı'yı harâb eyleye. Lâkin ümerâsı râzî olmayup "bu hareket müntic-i nedâmetdir. Zîrâ birâderiniz eğerçi sinnen küçükdür. Lâkin Timur gibi bir gazabu'llâha mukābelesinde ne vechile göğüs gerüp garâyib âsâr izhâr eyledi. O esnâda ve sonra andan zuhûr iden pek büyük işlerdir. Âkılâne maslahat ve lâyık-ı devlet budur ki bi'z-zât üzerine varulmayup yine Îsâ Çelebi'ye imdâd ve anı musallat idelim. Eğer Çelebi Sultân gālib gelür ise bi'z-zât biz mukābele itmiş bulunmazız. Eger Îsâ Çelebi gālib gelür ise bizim çırağımız bulunur. Anın tedârükini görmek âsândır. Bu tedbîr Emîr Süleymân'a te'sîr idüp İstanbul Tekür'inden Îsâ Çelebi'yi getürdüp ikrâm ve ziyâfet, resmini tekmîl ve asker koşup Anadolı'ya gönderdi. Îsâ Çelebi dahi Gelibolı ma'berinden **[92b]** geçüp ibtidâ Karasi Vilâyeti'ni âsân olmağla feth idüp Burusa'ya azîmet eyledi. Burusa ahâlîsine hisârı teslîm teklîf itdi. Anlar dahi "eğerçi ziyâfet ve ikrâmda kusûr itmediler. Lâkin (hisârı teslîm husûsunda birâderiniz ile) beyniniz faysal bulsun. Ne taraf gālib olursa hisâr anındır"cevâbını virdiler. Ve her ne vilâyete ki varup kal'a teslîmini teklîf itdi, Burusa'da virilen cevâbı virdiler. Bu minvâl üzre Beypazarı semtine vardı. Anda tefekkür itdi ki Anadolı Vilâyeti'nden kendüye nasîb yokdur. Me'yûs olup sûretâ adâveti mahabbete tebdîl ve vaz'ını tahvîl idüp Çelebi Sultân Dergâhı'na bir mahabbet-

nâme yazup bu mazmûnı derc itdi ki "Ey birâder-i kirâmî! elhamdüli'llâhi te'âlâ hezâr şükr olsun ki cenâbınızı câlis-i taht-ı saltanat gördüm. Bundan akdem beynimizde mürûr iden vekāyi'i tesvîlât-ı şeytâniyye haml birle bu muhlisleri afv buyrulmak ol kerimü'ş-şândan ba'îd değildir. El-ân bu taraflara gelmekden sû'-i kasdımız yokdur. Ancak murâdımız bu kış müsâfirlik tarîkı üzre cenâbınızın sâyesinde ilticâ ve lâyık-ı devlet oldur ki bu kış a'vânımıza kâfî bir kışlak ta'yîn buyurmağla birâderliğin hakkını edâ buyurasız". Sultân-ı pâk-i'tikād hazretleri dahi bu söze i'timâd buyurup Beypazarı etrâfını kışlak ta'yîn buyurup ziyâfet ve ikrâm ve ta'yîn ü ta'yînâtda ihtimâm buyurdılar. Îsâ Çelebi'de ol kış Beypazarı'nda kışlayup evvel-bahârda Çelebi Sultân izniyle Karaman diyârına müstevlî oldı. Birâz kal'alar alup ba'zı eşhâs dahi kendüye tâbi' olmağla avdet idüp Vilâyet-i Anadolı'nın ortasından mürûr ve her uğradığı vilâyetde "Ben birâderimle musâlaha itdim. Beynimizde teklîf yokdur" deyu nice zulm ü te'addî eyleyerek Burusa'ya geldi. Burusa'da dahi bu lâf u güzâfı itdikde ahâlî ihtirâz üzre olup kal'aya girdiler. O dahi iğzâb olup şehrin taşrasını yağma birle harâb itdi. Bu haber Amasiyye'de pâdişâh-ı âlem-penâh dergâhına vasıl oldukda cenâb-ı Hakk'a i'timâd ve asker cem'ine bakmayup üç bin mıkdârı süvârî ile üç günde Amasiyye'den Burusa'ya geldiler. Eğerçi Îsâ Çelebi ma'iyetinde on bine karîb âdem var idi. Lâkin Çelebi Sultân kesret-i düşmene bakmayup üç bin âdem ile cenge şürû' ve ol gün sabâhdan akşama dek ceng mümtedd olup bi'l-âhire Îsâ Çelebi askeri târ u mâr ve kendü dahi **[93a]** firâr idüp Bednus yolundan Görele'ye düşdi. Anda dahi ahâlîsinden emîn olamayup dağlar içinden Kastamoniye'ye düşdi. Kastamoniye hâkimi İsfendiyâr Bey ise mukaddemâ Yıldırım Han âstânesinde iken Îsâ Çelebi vâlidesinden ikrâm ve garîb-nevâzlık müşâhede itmeğin Îsâ Çelebi'ye mahabbet üzre idi. Bu def'a kudûmunı sermâye-i şâdmânî bilüp ziyâfete ve ikrâm u imdâd husûsında dahi ihtimâm eyledi.

Ceng-i Süvüm-i Şehzâde Îsâ Çelebi bâ-Çelebi Sultân Mehemmed Han

Çûn ki şehzâde Îsâ Çelebi, İsfendiyâr Bey'e ilticâ eyledi. O dahi kadîmî Hân[edân]-ı Âl-i Osmân düşmânı olmağla imdâda azîmet ve cem'-i askere mübâşeret idüp Selâsil Kal'ası'nı muhâsara itdiler. Engüriye şehrine sû'-i kasdları olduğı sultân-ı âlî-şânın mesmû'-ı hümâyûnları oldukda üç bin kadar dilâver ile asker-i İsfendiyâr üzre ılgar itdiler. Ve on gün tamâmında İsfendiyâr askeri üzerine inüp ve ednâ vaktde cem'iyyetlerin perîşân idüp İsfendiyâr Bey ve Îsâ Çelebi Kastamoniye'ye firâr sultân-ı âlî-şân hazretleri dahi devlet-i ikbâl ile Burusa cânibine avdet buyurdılar. Bu esnâda etrâf mülûkünden tehniye-nâmeler vürûd itdi. Husûsan Karaman-oğlı Mehmmed Bey kādî-askerini gönderüp azîm arz-ı ubûdiyet eyledi. Ve Zulkadir-oğlı'ndan dahi tehniye-

nâme zuhûr idüp kerîme-i muhadderesini sultân-ı âlîşân hıdmetlerine kabûl buyurmağı niyâz eyledi.

Ceng-i Çehârüm-i Şehzâde Îsâ Çelebi bâ-Çelebi Sultân Mehemmed Han

Çûn ki şehzâde-i perîşân-rûzgâr Kastamoniye hâkimi İsfendiyâr'dan derdine çâre bulmadı, birkaç ashâb-ı edbârı kendünün medâr-ı intizâm-ı kârı bilüp Kastamoniye'den hareket ve gelüp Burusa etrâfını yağma eyledi. Andan kalkup Mihaliç'e azîmet ve anda ikāmet itdi. Îsâ Çelebi'nin bu hareketi pâdişâhın mesmû'-ı devleti oldukda Tokat nevâhîsinden ılgar buyurdılar. Şehenşâh-ı âlî-câh'ın Burusa'ya teşrîfleri Îsâ Çelebi'nin mesmû'ı oldukda Mihaliç'de karâr idemeyüp Aydın-ili sevâhilinin hâkimi olan İzmir-oğlı'na firâr eyledi. Varup İzmir-oğlı'nı şân-ı Âl-i Osmân *ebbeddehümu'llâhü te'âlâ ilâ yevmi'l-haşr ve'l-mizân* hazretlerine lâyık olmayan vech üzre arz-ı mezellet ve eğer pâdişâhlık kendüde karâr ider ise ol etrâf mülûküne nice ri'âyet va'd itmekle ol Etrâk-i bî-idrâke **[93b]** istimâlet virdi. Hulâsa-i kelâm Aydın ve Saruhan ve Menteşe hükkâmı ittifâk ve ahd ü misâk idüp yirmi bin süvârî asker tedârük itdiler. Bu keyfiyyet mesmû'-ı pâdişâhî olıcak on bin kadar süvârî asker ile üzerlerine ılgar buyurdılar. Asker, Sultân Mehemmed Han'a mülâkī oldukda vehle-i ûlâda ol gürûh perâkende vü perîşân oldı. Îsâ Çelebi muktezâ-yı baht-ı nâ-hemvârını göricek mahall-i ma'rekeden firâr ve Karaman diyârında karâr eyledi. Lâkin Karaman-oğlı bu husûsda taraf-ı hümâyûna mürâ'at idüp Îsâ Çelebi'yi ikrâmda ihmâl eyledi. Îsâ Çelebi dahi diyâr-ı Karaman'dan gā'ib ve Eskişehir semtine gelüp anda bir bilinmez mahalde saklandı. Ba'de'z-zamân Eskişehir'de olduğını sultân-ı âlî-şân hazretleri işitdikde iki yüz âdem irsâl ve anlar dahi şehzâdeyi hammâmda bulup ol nâ-murâdı dâr-ı ahirete gönderdiler. *Rahmetullâhi aleyhi rahmeten vâsi'aten.*

Te'dîb-i İzmir-oğlı Ve Germiyân-oğlı Ve Hâkim-i Saruhan Hızır-şâh

Çûn ki Şehzâde Îsâ Çelebi bozılup Karaman diyârına firâr itdikde İzmir-oğlı dahi cürmini i'tirâf ile ve rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp cürmünden istiğfâr itdikde eğerçi güzîde vilâyetleri elinden alındı. Lâkin kendi afv olunup bakıyye-i memleketi yine kendüye inâbet olundı. Andan kemâl-i şevket ile Saruhan Vilâyeti'ne azîmet buyurdılar. Saruhan-oğlı Hızır Şâh Bey tavr-ı rûzgârdan gāfil ve bir hammâmda îş u işrete mâ'il bulundı. Asker-i Sultân Mehemmed Han dahi ol hâlde üzerine nüzûl ve kayd ü bend ile huzûr-ı sultâna getürdiler. Şer'an ve kānûnen hareketi mûcib-i siyâset olmağla katline fermân-ı hümâyûn sudûr idicek "el-âmân pâdişâhım rikâb-ı hümâyûnundan iki niyâzım var. Ecdâd-ı kirâmın rûhı-çün kabûl eyle" deyu feryâd eyledi. Nedir söyle? su'âl olundukda o dahi "pâdişâhım biri budur ki benim cesedimi sâ'ir mücrimler cesedi gibi bir mahalle atıvirmeyüp Manisa şehrinde ecdâdım medfenine defn itdiresiz. Biri dahi

budur ki ecdâdımın evkāfını tebdîl itmeyüp bir emîn mütevelli nasb olunup mahsûlâtını vakfiyemizde ta‘yîn olunan mahallere sarf itdiresiz.” Hızır Şâh’ın bu iki murâdı kabûl olundukdan sonra kendü katl olunup cemî‘ vilâyeti zabt, eyâleti bir emîr-i nâmdâr ve bende-i sadâkatkârlarına ihsân buyrıldı. Çelebi Sultân gibi bir pâdişâh-ı zîşâna muhâlefet iden **[94a]** kimesneye gaflet mahalli hayret ve zeh-i hamâkat iken bî-çâre Hızır Şâh’ın eceli gelmeğin bu mülâhaza kusûr idüp nihâyet buna muncer oldı. Andan Germiyân Vilâyeti’ne azîmet buyurdılar. Germiyân-oğlı Ya‘kūb Bey gelüp arz-ı ita‘at ve bilâ ceng ü cidâl vilâyetini teslîm ile izhâr-ı ubûdiyyet eyledi. Hâssa-i irsiyye-i Âl-i Osmânî üzre merâhim-i hazreti sultânî harekete gelüp Ya‘kūb Bey’e lâyıkı üzre hürmet ve girü vilâyetini kendüye inâyet buyurup Burusa cânibine avdet buyurdılar.

Hücûm-ı Şehzâde Mîr Süleymân be-Kişver-i Çelebi Sultân

Çûn ki Mîr Süleymân îş u işret ve zevk u lezzete mâ’il olup âlet-i lu‘b ü hevâ olmak içün tahsîl-i mâla mübtelâ olup ve ale’d-devâm hırs ve tama‘ vâdîsine[231] sülûk itmiş idi. Binâen-aleyh birâderi Çelebi Sultân Mehemmed Hân’ın gün be-gün kesb-i şöhret itdiğine hased idüp Şâh-ı âlî-câh hazretlerinin binâ-yı saltanatlarını harâb ve Rûm-ili re‘âyâsı gibi Anadolı fukarâsının hâlini dahi karîn-i ıztırâb itmek içün Anadolı tarafına azîmet itdiği pâdişâh hazretlerinin mesmû‘-ı hümâyûnları olıcak birâderlerinin asker kuvveti ve merhamet ve mürüvveti yok idüğini bildiklerinden bu bâbda ümerâ-yı devlet ile meşveret idüp bu re’y üzre karâr itdiler ki “henüz Mîr Süleymân Anadolı Vilâyeti’ne geçmeden bizler Burusa’dan hareket ve Engüriye semtinde ikāmet idüp tedârükimize meşgūl olalım. Eğer Mîr Süleymân Burusa’yı geçüp üzerimize gelürse zahîre yollarını kesmekle perîşânlık virüp ve etrâfından gâh u bî-gâh şebhûn ve ılgar ile cem‘iyyetlerin perâkende itmek mümkindir. Ve illâ karşu karşuya muhârebe ve bunca güzîde asker ile cengde muhâtara olduğı zâhirdir” didiler. Sultân-ı âlî-şân dahi bu tedbîri münâsib görüp Engüriye’ye azîmet ve etrâf ümerâya fermânlar neşr olunup ma‘iyyetlerine da‘vet buyurdılar. Ol esnâda gürûh-ı Tatar’dan Toyuran Bey nâmında bir şahs aşîret ü akvâmı ve tevâbi‘ ü huddâmı ile gelüp itâ‘at idüp nice ihsâna mazhar oldukdan sonra hilkati muktezâsınca yine isyân ve memleketin bir tarafını gāret ile vîrân itdikde gereği gibi gûş-mâl ve te’dîb ü cezâ-yı sezâsı tertîb olundı. Hulâsa-i kelâm pâdişâh-ı nev-câh hazretleri Engüriye’de asker cem‘ine meşgūl iken câsûs vesâtetiyle bir haber zuhûr itdi ki “Mîr Süleymân asker-i bî-pâyân ile Burusa’dan hareket ve Engüriye üzerine azîmet **[94b]** itmiş.” Pâdişâh-ı enâm bu haberden münfa‘il olup

---

[231]Metinde “واديسنه ” kelimesi “واولينه ” şeklinde yazılmış.

birâderleri Mîr Süleymân ile mukābele ve rû be-rû mukābele murâdları olduğını iş‘âr buyurduklarında rü’esâ-yı ümerâdan Bâyezîd Paşa ve Mukbil Subaşı didiler ki “Şevketlü efendim, eğerçi bu hareket nihâyet-i gayret ü hamiyetden nâşîdir. Lâkin o üstümüze gelen ecnebî düşmen değil, vâris-i tahtdır. Anınla mukābele müşkildir. Zirâ istiklâl üzre Rûmili Vilâyeti’ne mâlik ve Rûmili ümerâsı ana mutî‘dir. Husûsan sinn ü sâl hasebi ile kendüyi müstehak-ı tâc ü taht bilüp ana mağlûb olan âr itmez ve zarûret vaktinde tâbi‘ olmakdan firâr itmez. Maslahat budur ki Engüriye ve Selâsil Kal‘ası muhâfazası ümerâdan birine tefvîz olunup serhadlerimize doğrı çekilelim. Şehriyâr-ı kâmgâr dahi bu tedbîr üzre hareket ve Engüriye ve Selâsil Kal‘ası muhâfazasını Fîrûz Paşa-zâde Ya‘kūb Bey’e sipâriş buyurup kendüleri serhadd-i memlekete azîmet buyurdılar.

Muhâsara-kerden-i Mîr Süleymân ve Feth-i Kal‘a-i Engüriye ve Selâsil

Bu esnâda Mîr Süleymân Engüriye’ye gelüp Ya‘kūb Bey Selâsil Kal‘ası’na tehassun itmekle Engüriye Şehri halkı itâ‘at ve Mîr Süleymân anlara ri‘âyet idüp Selâsil Kal‘ası’nı muhâsara itdi. Ya‘kūb Bey dahi cengde ikdâm ve müdâfa‘ada ihtimâm eyledi. Her çend ki Mîr Süleymân Ya‘kūb Bey’e lutflar va‘ad itdi, Ya‘kūb Bey nân u nemek hakkını sayup muhâlefet itdi. Bi’l-âhire Mîr Süleymân iğzâb olup yürüyüş fermân idecek Ya‘kūb Bey mukābeleden me‘yûs olup dergâh-ı Sultân Mehemmed Han’a imdâd içün arz-ı hâl yazup “Mîr Süleymân askeri katî çok olmağla mukābele hadd-i imkânda değil idügini beyân ve Eyne Bey ve Bulgar Ağa nâm iki dilâver ile irsâl itdi. Mezbûrlar dahi dergâh-ı sultâna varup mazmun-ı arz-ı hâl ma‘lûm olıcak Şâh-ı âlem-penâh şöyle emr buyurdılar ki “makām-ı istikāmetde ikāmet idüp var kuvveti bâzûya getüresin ve ser-fürû itmeyüp merdânelik nâmın yerine getüresin. İkinci günde mevkeb-i ikbâlimiz imdâd mahalline vusûl bulur ve her ne mıkdâr ise o zamân husûl bulur” . Bu emr ol iki zâta teslîm olunup Ya‘kūb Bey’in tarafına irsâl olunduğı Mîr Süleymân’ın vezîr-i a‘zamı olan Ali Paşa’nın mesmû‘ı oldukda bir takrîb elçileri tutup ellerinde olan nâmeyi tebdîl ve mazmûnını murâdı üzre tahvîl idüp böyle **[95a]** yazdı ki “âstânemize kemâl-i sadâkat ve mezîd-i istikāmetin ma‘lûm-ı hümâyûnumuz oldı. Berhûrdâr olasın ve hıdmetinin mukābelesinde dünyâ ve âhiretde nice ecirler bulasın Lâkin bizim ol tarafa varmağa kudretimiz yokdur. Şimdilik kal‘anın yıkılmasına sebeb olmayup musâlaha ile teslîm idesin. İnâyet-i Vâhibü’l-murâd bu cânibe imdâd iderse feth-i hisâr güç değildir.” Bu mektûbı kendi mektûbları olmak üzre girü ellerine virüp müsâmaha ile gûyâ ki habse me‘mûr olanlar gaflet idüp anlar dahi firâr itdiler. Ve Ya‘kūb Bey’e varup pâdişâhın mektûbı zannıyla Ali Paşa’nın yapdıgı sahte mektûbı

virdiler. Ya‘kūb Bey dahi mektûb mazmûnıyla amel ve kal‘ayı teslîm idüp ahd ü misâk ile kal‘adan çıkup itâ‘at ve mukāteleden ferâğat itdi. Ve nice eyyâm, Emîr Süleymân askerinde ikāmet itdi. Pâdişâh dahi mektûbda işâret buyurdukları üzre Engüriye cânibine azîmet buyurup Ya‘kūb Bey'in itâ‘at ve Vezîr Ali Paşa'nın tezvîrini işitdikde girüye avdet ve Beypazarı semtine varup andan Tokat ve Amasya'ya nühzat ve ol yaz o etrâf dağlarında ikāmet idüp tedârük-i asker ve cem‘-i leşker üzre olup fursat vaktine muntazır oldılar. Mîr Süleymân dahi sultân-ı âlî-şânın avdetini za‘afına haml idüp Engüriye'den kalkup, sultân tasarrufunda olan memâlikden her vilâyete ki vardı fethi nasîb olmayup Sultân Mehemmed Han tarafından aralık aralık şebhûn ile nice asker maktûl ve ekseri esîr olmağla Mîr Süleymân'a ye‘s gelüp Burusa'ya avdet ve anda hammâmlarda şarâb içmeğe mübâderet itdi.

Azîmet-i Çelebi Sultân Mehemmed Han be-Ceng-i Birâder-i hîş Mîr Süleymân

Vaktâ ki Mîr Süleymân dârü's-saltanatil-ulyâ mahrûsa-i Burusa'da îş u nûşa meşgūl idi, sultân-ı âlî-şân dahi birâderleri hâlini bilmekle dâ'imâ fursat vaktine muntazır idiler. "Emîrim şimdi Burusa'da dilber sâkīler ile âdet-i kadîmesi üzre hammâmlarda îş u nûş ve kendüden geçüp dünyâyı ferâmûş itmişdir. Ahvâl-i umûr-ı saltanatı rü'yet değil belki ayak durmağa tâkati kalmamışdır. Anın şimdi askeri yağma içün perîşân ve o etrâf anların zulmiyle vîrândır." Henüz bu sohbet tamâm olmadan haber virdiler ki Burusa'ya giden câsûs gelmiş tîz huzûr-ı hümâyûna getirdilüp su'âl olundukda aynıyla pâdişâh **[95b]** hazetlerinin haber virdikleri gibi takrîr itmekle sekiz bin süvârî asker ile ılgar ve Sakarya Nehri'ne geldikler[ind]e su gāyet tuğyân üzre cereyân itmeğin geçmeğe bir münâsib mahall arar iken meğer o etarafda Mîr Süleymân tevâbi'inden Subaşı Süleymân dimekle ma‘rûf bir âdem ba‘zı maslahatı içün geşt ü güzâr ider imiş. Bu cem‘iyyeti göricek suyun kenârına varup "sizler kimlersiz ve ne maslahat içün geldiniz?" deyu hitâb itdi. Sultân askerinden dahi ba‘zı dilâverler "bunın cevâbını size kılıç lisân[ıy]la takrîr idelim" deyu suya at sürücek Süleymân Subaşı kıssadan âgâh olup andan firâr ve Burusa'da karâr eyledi. O gün dahi Mîr Süleymân Burusa'da Tahılpazarı Hammâmı'nda îş u nûş ile meşgūl idi. Bu hâlde Süleymân Subaşı şehzâdenin yanına girüp keyfiyyeti takrîr itdikde tîz a‘yân ve ümerâsını da‘vet ve bu bâbda meşveret itdi ve kendünün murâdı firâr ve Rûmili'ne güzâr idüğün iş‘âr idicek Vezîr-i a‘zam Ali Paşa bu re‘ye râzî olmayup didi ki " firâr zilleti ihtiyâr, pâdişâhlık da‘vâ idenlere ârdır. Da‘vâ-yı saltanat idenlere firâr sûretinden perhîz lâzımdır. Havf izhâr itmek askerin cem‘iyyet-i kalbini perîşân ider ve henüz ne hâdise zuhûr itmişdir ki firâr idelim ve nâmus u ârı terk idüp Rûmili'ne gidelim. Münâsib-i hâl budur ki hâlâ

hâzır olan asker ile Yenişehir tarafına varup Çakırpınarı'nda yollarını kat' idüp ârâm idelüm. Ve etrâfa perîşân olan askere çavuşlar gönderüp cem'-i askere ikdâm idelim. Bu takdîrce bu tarafın günden güne kuvveti ziyâde olur. Hasm tarafı zâd u zahîre kılletinden günden güne noksân bulur. Ve bu aralıkda birâz tedbîr dahi mümkindir ki hasma za'af-ı kalb virir" Emîr Süleymân, Ali Paşa'nın bu kelâmını işitdikde beğenüp mahall-i mezbûra varup nice eyyâm ol makāmda ârâm itdi. Ve Gāzî Evrenos Bey'i karavul ta'yîn idüp irsâl itdi. Pâdişâh tarafından dahi Sâl-oğlı Mehmmed Bey ve Horoz-oğlı Ahmed Bey karavul ta'yîn olunmuşlar idi. İki karavul askeri birbirine râst gelüp hayli ceng itdiler. Bi'l-âhire Evrenos Bey askeri yorulup Emîr Süleymân askerine dek kaçup gitdiler. Ardlarınca Sultân Mehemmed Han kemâl-i şevket ve unvân ile Mîr Süleymân askeri mukābelesinde nüzûl buyurdılar. Lâkin ol mahall dikenlik ve taşlık ve teng olup mahall-i ceng olmamağla sabâhdan ahşâma dek **[96a]** kal'a cengi şeklinde mukātele olunur idi. Bu esnâda Mîr Süleymân tarafından vezîr-i a'zamı Ali Paşa bir mektûb yazup rikâb-ı sultâna irsâl itdi. Ve mazmûn-ı mektûb bu vech üzre idi ki "bu abd-i sadâkatkâr ve bende-i bî-mıkdârları eğerçi bil-iktizâ rikâb-ı müstetâblarından ve hıdmet-i hümâyûnlarından dûr olduğım içün müstehakk-ı levm ü hitâb olmuşumdur. Lâkin makām-ı ubûdiyyetde kā'im ve sadâkat ve istikāmet mesleğine azmim izdiyâd-ı devlet ü ikbâlleri gāyet murâdımdır. Eğerçi bu esnâda bu hareketim birâderleri mesmû'ı olsa bu kullarına nisbet nice muhâtarayı müstelzimdir. Lâkin efendim uğruna cânımı mühlikeye ilkā ve bu arz-ı hâl-i sadâkat-me'âli inşâ itdim. Ma'lûm-ı hümâyûnları ola ki vezîr ve ümerâları bi'l-cümle bu taraf ile ittifâk ve bu vech üzre ahd ü misâk itmişlerdir ki bir gün ale'l-gafle efendimize ihânet ve bu tarafa gelüp Emîr Süleymân'a mütâba'at idecekler. Sultân-ı âlî-şân hazretlerine muvâfık-ı hâl bu vech üzre olmak gerek ki henüz anlardan bu ihânet zuhûr itmeden bu mahalden hareket ve bu cengden avdet buyurup nusret ü gālibiyeti vakt-i âhara te'hîr ve bu bâbda ihtiyât buyuralar." Bu mektûb gelüp manzûr-ı hümâyûn oldukda mekr ü tezvîr oldığundan habîr olup iltifât buyurmadılar. Ve mazmûnını erkân-ı devletlerine duyurmadılar. Ve her birine nevâziş ü ikrâm ve hâtırlarına mürâ'âtda evvelkiden ziyâde ihtimâm buyurdılar. Ve bir hafta mıkdârı dahi ceng ü peygâr ve Mîr Süleymân askerinden niceleri telef itdiler. Lâkin fevz u nusret yüz göstermediğinden pâdişâh-ı dil-âgâh garîk–i hüzn ü kasâvet olup o esnâda azîm yağmurlar dahi yağmağla asker-i sultân çamur içinde kalup hayret galebe itdiği esnâda pâdişâh-ı enâmın havâss-ı huddâmından Şarabdâr İlyâs nâm habîs, Emîr Süleymân tarafına firâr itmekle pâdişâhın hüzni dahi ziyâde olup mahrem-i esrâr ve bende-i sadâkatkârları Bâyezîd Paşa'yı çağırdup Ali Paşa'nın mektûbı mazmûnını takrîr ve

Şarâbdâr İlyâs firârını tezkîr idüp İlyâs'ın firârı Ali Paşa'nın mektûbını tasdîk itdiğinden te'essüf izhâr buyurduklarında Bâyezîd Paşa dahi mukteză-yı sadâkat üzre teselliyete başlayup "efendim cem'-i re'âyâ ve sipâh pâdişâh-ı âlem-penâh uğrına cân ve başların fedâ iderler. Ali Paşa'nın tezvîrât ve nifâk-âmîz harekâtı ma'lûm-ı hümâyûnlarıdır. Ânın kelâmına ne i'tibâr, Şarâbdâr İlyâs ise bir nânkör sefîh ihânetkârdır. Bu husûsda mübârek tab'-ı hümâyûna zerre iğbirâr virilmeye. **[95b]** Lâkin sâ'ik-i takdîr tedbîrimizin hilâfı üzre idüği dahi âşikârdır ki yağmurun imtidâdı ve hasm askerinin günden güne vürûd-ı imdâdı bu husûsa delîldir. Husûsan çamur içinde askere galebe-i hayret ve hasm askerinin tahassun itdikleri mahalllin metâneti bize nisbet nice hatarı mevcûddır. Münâsib-i hâl oldur ki yine Amasya ve Tokat cânibine iltifât buyurulup fursat vaktine terakkub olına". Bâyezîd Paşa'nın bu kelâmı şehriyâr-ı sipihr-ihtişâmı âgâh idüp Tokat ve Amasya taraflarına avdet ve anda muntazır-ı vakt-i fursat oldılar. Emîr Süleymân dahi sultân-ı cihân tasarrufunda olan vilâyetlere akına izn virüp etrâf u eknâfa âdemler gönderdiler ve nice eyyâm sâye-i padişâhîde ma'mûr u âbâd olan bilâdı harâbe-zâr itdiler. Ve kendi Burusa'da ârâm ve etrâfı perîşân olan yağmacılara âdemler gönderüp asker cem'inde ihtimâm itdi. Bu esnâda Sivrihisâr muhafızlarından bir haber zuhûr itdi ki "eğer bu cânibe teşrîf buyururlar ise kal'a miftâhını teslîm idüp itâ'at ideriz. Mîr Süleymân bu haberden şâdmân olup yanında mevcûd askeriyle Sivrihisâr'a vardıkda herîfler kal'ayı teslîm itmeyüp cenge kıyâm Mîr Süleymân dahi geldiğine peşîmân olup kal'ayı muhâsara idüp nice eyyâm muhâsaraya şugulle anda meks ü ârâm eyledi. Bu esnâda Karaman-oğlı, Mîr Süleymân askeri yağma içün perîşân olup kendü az asker ile Sivrihisâr muhâsarasına meşgūl olduğını göricek Âl-i Osmân'a olan adâvet-i kadîmesi harekete gelüp şebhûn tedârükine meşgūl olup "zafer mümkin olmaz ise bâri yağmaya söz yok" deyu tedârükde olduğını Mîr Süleymân işitdikde Evrenos Bey'i biraz askere serdâr idüp Karaman-oğlı üzerine irsâl itdi. Karaman-oğlı hîlesi meydâna çıkdığını göricek terk-i nâmus u âr ve Aksaray cânibine firâr itdi. Evrenos Bey dahi ta'kīb idüp Aksaray etrâfına vardı. Karaman-oğlı (pençe-i) Evrenos'dan halâsdan me'yûs olup dergâh-ı Sultân Mehemmed Han'a ilticâdan gayri çâre bulamadı. Lâ-cerem bir arz-ı hâl yazup cemî' asker ile huzûr-ı sultâna varup Mîr Süleymân cenginde hıdmete kabûl buyururlar ise vilâyetinin nısfını pîş-keş itmeğe ta'ahhüd itdi. Sultân-ı âlî-şân dahi Karaman-oğlı'nın **[97a]** niyâzını kabûl buyurduklarında cemî' askeriyle varup Cemâle Kal'ası'nda pâdişâh hazretleriyle mülâkāt itdi ve eteklerini öpüp nısf vilâyetini virmek va'dini dahi yerine getürdi. Hâcı Evrenos dahi bu ittifâkı işitdikde zaferden me'yûs olup acele ile Emîr Süleymân tarafına avdet eyledi ve gelüp Karaman-oğlı'nın Sultân

Mehemmed Han ile ittifâk ve ahd ü misâkını Şehzâde Mîr Süleymân huzûrunda beyân idüp didi ki "Şimden sonra tedbîr budur ki Engüriye cânibine varup Selâsil Kal'ası önünde karâr idelim ve muktezâ-yı rûzgâra bakup mülâyim-i vakt ü hâl ne ise o vech üzre hareket idelim. Eğer anlar üstümüze gelürse kal'aya arka virüp ceng itmek âsândır ve kal'a mukābelesinde cengden anlar dahi ihtirâz iderler" . Bu tedbîr eğerçi Emîr Süleymân'a hakīkatde münâsib değil idi. Lâkin biz-zarûre Evrenos Bey tedbîrini ihtiyâr ve Engüriye cânibine güzâr itdi. Ve etrâfı perîşân olan askerinin ictimâ'ına muntazır oldı.

Vefât-ı Vezîr-i a'zam Ali Paşa-yı Mufahham

Vezîr-i a'zam Ali Paşa ki Yıldırım Han ile Timur vak'asında Mîr Süleymân tarafına düşüp anın dahi vezîr-i a'zamı olmuş-idi ve Mîr Süleymân işrete mâ'il olup dünyâdan bî-haber olmağla cemî' umûrını Ali Paşa'ya tefvîz itmiş idi. Bu esnâda mizâcı münharif olup illeti gün be gün iştidâd ve za'afı izdiyâd bulup dâr-ı âhirete intikāl ve civâr-ı rahmete irtihâl itdikde Burusa'da binâ itdiği câmi'-i şerîf sâhasında defn olundı. Câmi'-i mezbûr mahalli latîf ve dil-güşâ ve havâ-dâr ve ferâh-fezâdır. Ve o mahalle dahi Ali Paşa Mahallesi nâmıyla iştihâr bulmuşdur ve azîm vakfı vardır. Tevliyeti Burusa mollalarına meşrûta olmuşdur ve târîh-i vefâtı sekiz yüz on üçdür.

Hücûm-ı Şehzâde Sultân Mûsâ be-Rûmili

Çûn ki inâyet-i Rabbânî Çelebi Sultân cânibine mu'în idi, Mûsâ Çelebi'nin kalbine bir dâ'iyye helecân idüp huzûr-ı hazret-i sultâna vardı. Ve kemâl-i ta'zîm ü iclâl ile mâ-fi'z-zamîrini arz idüp didi ki "Birâderimiz Mîr Süleymân sultân-ı âlî-şân hazretlerine muhâlefet ve bunca cevr ü eziyet itdi. Bu kullarına izn-i hümâyûnları olur ise Rûmili'ne geçüp ve Mîr Süleymân tasarrufunda olan memâliki zabt idüp ömrüm oldukça efendimizin itâ'atlarinde ber-karâr ve sikke ve hutbe efendimiz nâmına olup**[97b]** ne vakt ki emr-i âlîleri sünûh eyleye, Rûmili ümerâsıyla hıdmet-i âlîlerinde baş ve cânımı fedâ iderek tahsil-i rızâlarında bulunayım." Bu tedbîr pâdişâha dil-pezîr gelüp Mûsâ Çelebi'nin mühimmâtını rü'yet ve Sinob'dan geçmek fikriyle Mûsâ Çelebi dahi İsfendiyâr diyârına azîmet itdi. Eğerçi İsfendiyâr, Mûsâ Çelebi'yi istikbâl ve lâyıkı üzre resm-i ikrâmı ikmâl eyledi. Lâkin Mûsâ Çelebi İsfendiyâr Bey'in Hânedân-ı Al-i Osmân'a olan adâveti mûcibince keşf-i râz itse ihmâl ideceğini fehm itmeğin Karaman diyârına azîmet itdi. Karaman-oğlı dahi sultân-ı âlî-şân ile itdiği ittifâk ve ahd ü mîsâka ri'âyet ve Mîr Süleymân'a ihâneten Mûsâ Çelebi'yi kemâl-i ta'zîm ü iclâl ile istikbâl ve nice günler ziyâfet idüp kendüye semt-i Akdeniz sevâhilinden Rûmili'ne irsâl va'ad itdi. İttifâk bu esnâda Mûsâ Çelebi'nin Rûmili'ne mürûr ideceğini Eflâk hâkimi işidüp

İsfendiyâr Bey'e nâme yazmış ki "Şehzâde Sultân Mûsâ'yı bir an akdem Rûmili'ne irsâl eyleye ve Mûsâ Çelebi'ye dahi bir nâme yazup Mîr Süleymân ümerâsından şikâyet ve Rûmili'ni teşrîflerini recâ itmiş ve teşrîfleri takdîrce cemî' vilâyetini Mûsâ Çelebi'ye temlîk idüp kızını virmeğe ta'ahhüd itmiş. Hâkim-i Eflâk'ın mektûbı İsfendiyâr Bey'e vâsıl olıcak itdiği müsâheleden nedâmet hâsıl olup Mûsâ Çelebi'ye da'vet-nâme irsâl eyledi. Mûsâ Çelebi dahi icâbet ve diyâr-ı İsfendiyâr'a azîmet eyledi. Karaman-oğlı dahi vâfir mahall-i teşyî' idüp erkân-ı devletini İsfendiyâr diyârına dek berâber irsâl eyledi. İsfendiyâr Bey dahi istikbâl ve lâyıkı üzre resm-i mürâ'ati ikmâl idüp Sinob'dan Eflâk diyârına irsâl eyledi. Hâkim-i Eflâk dahi ahdine vefâ ve va'adlerini edâ eyledi. Ve Rûmili ümerâsı Mûsâ Çelebi'nin kudûmını işitdikde gelüp itâ'at ve Mûsâ Çelebi ile ma'iyyet eylediler.

Avdet-i Mîr Süleymân be-Nâhiye-i Edirne-i Ferah-fezâ ve Mukātele-i Şehzâde Sultân Mûsâ

Mûsâ Çelebi'nin Rûmili'ne geçüp ol diyârı feth tedârükinde olduğını Mîr Süleymân işitdikde derûnı pür-âteş ve ahvâli müşevveş olup ve Anadolı Vilâyeti'nden kendüye fâ'ide olmadığını idrâk itmekle perîşân iken vezîri Ali Paşa'nın vefâtı dahi bir kat devletini vîrân eyledi. Kendü îş u nûş ile tedbîr-i mülk-i saltanatdan ve ahvâl-i âlemden gāfil olmağla ne[232] **[98a]** tedbîr ideceğin bilemeyüp kemâl-i hayretinden Engüriye muhâfazasını yine Ya'kūb Bey'e tefvîz ve Anadolı Beylerbeyi'si idüp, hezâr helecân ve ıztırâb ile Rumili'ne gitdi. Ve Gelibolı'dan geçüp, asker cem' idüp Mûsâ Çelebi ile mukābeleye vardıklarında Rumili ümerâsı girü Mûsâ Çelebi'den yüz çevirüp, Mîr Süleymân tarafına tâbi' oldılar. Mûsâ Çelebi arsa-i cengde tek ü tenhâ kalıcak, ol mahalden firâr ve sarb dağlara çıkup, fursat vaktine intizâr üzre oldı. Cenâb-ı şehzâde-i âlî-şân Mîr Süleymân, çûn ki îş ü işrete mâ'il ve etvâr-ı âlemden gāfil ve sîyb ü gabgab-ı dilberden gayriye eli değmez ve şarâb-ı arguvânîden mâ'adâ kalbine bir nesne girmez bir yâdigâr idi. Mûsâ Çelebi'yi bu kadarca bozdığıyla kanâ'at idüp, ardına düşmedi ve girü Edirne'ye gelüp, hammâmlarda tarab-hânelerde îş u nûşa başlayup, dünyâyı ferâmûş eyledi.

İstirdâd-ı Sultân-ı Hayr-endîş Kal'a[h]â-yı Hîş

Ol zamân ki Mîr Süleymân, Mûsâ Çelebi fitnesini def'e Rumili diyârına gitmiş-idi, Fîrûz Paşa-zâde Ya'kūb Bey, rikâb-ı hümâyûna arz-ı hâl yazup, Ali Paşa mekrine uğradığını beyân ile teşrîflerini recâ itmiş ki girü Mîr Süleymân tasarrufuna giren kal'aları yine kendü teslîm eyleye. Pâdişâh hazretleri dahi Engüriye vardıkda Ya'kūb

[232]Metinde "ne" kelimesi mükerrerdir.

Bey ve anın işâretiyle sâ'ir Mîr Süleymân tarafından kal'a muhâfazasına me'mûr olanlar gelüp, itâ'at itdiler ve tamâm vilâyeti Aydın ve Menteşâ ve Saruhan ve Germiyân ve sâ'iri tasarruflarına dâhil olıcak tahtgâh-ı kadîm-i Osmânî şehr-i cennet âsâ mahmiye-i Burusa'ya teşrîf buyurdılar.

Maktûlî-i Mîr Süleymân

Merd-i âkıl bu mazmûnun sahhına şâhid-i âdildir ki pâdişâhlık nezâret-i re'âyâdan ibâretdir. Kendü içün nâzıra muhtâc olan zât-ı işret-mu'tâd, pâdişâhlık iddi'â itmek abesdir. Bir pâdişâh ki zulmet i fısk-ı fücûrda mahremâtdan ihtirâz itmeyüp nûr-ı salâhdan dûr ola. Anın vilâyeti ne vechile ma'mûr ola ve böyle günahkârın vilâyeti gayriler yedine girmek ahvâl-i âleme ve mülûk-ı sâlife etvârına âşinâ olanlar indinde âşikârdır. Bu mefhûm efrâdından biri Emîr Süleymân'ın keyfiyyetidir ki eyyâm-ı saltanatda hevâ-yı nefsine mağlûb olup, Mûsâ Çelebi gibi kavî düşmeni var iken hâtırına getirmeyüp hammâmlarda îş u işret ve zevk u sohbet ile mest ü medhûş olup, âlemi ferâmûş itmiş idi. Ne tedbîr-i **[98b]** mülk hâtırına gelür ve ne ıslâh-ı umûr-ı âlemi lisânına alur idi. Mûsâ Çelebi ise dâ'imâ fursat vaktine muntazır idi. Ve dâ'imâ câsûslar gönderüp, Mîr Süleymân hâlinden ve harekât ü sekenâtından istifsâr üzre idi. Mîr Süleymân'ın gurûr üzre gafleti ve hammâmlarda îş u işreti Mûsâ Çelebi'nin mesmû'ı oldukda havâss u huddâmıyla Edirne üzerine ılgar eyledi. İttifâkan ol esnâda dahi Mîr Süleymân Edirne hammâmında îş u nûş ile âlemi ferâmûş itmiş-idi. Mihal-oğlı ile Koyun Mûsâ'sını Mûsâ Çelebi'in askeri önünde ibtidâen gören âdem gelüp "Mihal-oğlı ile Koyun Mûsâ'sını gördüm Mûsâ Çelebi üzerimize ılgar itmiş geleyor. Âmân efendim tedârük görün" deyu Mîr Süleymân'a haber virdikde ikrâm bedeli herîfi tekdîr idüp, bî-çâreye nice cevrler itdi ve yine nûş-ı bâde ile aklını bâda virüp, fıskına meşgūl oldı. Vaktâ ki Mûsâ Çelebi askeri Edirne bâğlarına girdiler ve birazı kal'a kurbüne irdiler, Hâcı Evrenos Bey ki bir emîr-ı dilîr ve merd-i sâhib-i tedbîr ve pîr-i umûr-dîde ve gāzî-yi cihângîr-dîde idi, acele ile hammâma girüp gazab ile didi ki "Ey şehzâde-i âzâde nice bir esîr-i işret ü bâde olup tâc u tahtını bâda virirsin. Devletin nısf-ı evveline düşmânın mâlik olup, nısf-ı âharı sana kalmış ve etrâf-ı erba'amızı bunda dahi düşmen almış ne ferâgat demi ve ne işret âlemidir. Nice bir gaflet, nedir bu fezâhat? Eger tahtdan bîzâr isen ömründen behredâr olmak istemez misin?" didi. Şehzâde şöyle mest-i bâde olmuş-idi ki bu nasîhat kulağına girmeyüp didi ki"Ey Hâcı Lalam nedir bu kelâm? Bizi zevkimizden cüdâ itmek Lâyık mıdır? Ve bu sözlerin edeb kā'idesine muvafık mıdır. Mûsâ kimdir ki benim üstüme asker çeküp gele ve birkaç harâmî ile tâc u taht da'vâsında ola? Yohsa ma'tûh olup, dimâğın muhtell ve mizâcın mu'attal mı oldı?" Evrenos hammâmdan me'yûs çıkup, rükn-i devlet ve mahrem-i sohbet olan Yeniçeri Ağası Hasan Ağa'ya şehzâdenin inâdını takrîr ve anı dahi hammâma gönderdi. Hasan Ağa dahi hammâma

girüp acı sözler ile şehzâdenin gadabını tahrîk itdikde şehzâde-i bâde-nûş Hasan Ağa'nın sakalını dellâk usturasıyla trâş itdirüp bî-çâre Hasan Ağa'yı sakal kaydından âzâde ve rûh-sârını mânend-i âzâr-ı dilberân, hilye-i lihyeden sâde eyledi. Hasan Ağa hammâmdan çıkup, kemâl-i inkisâr ile atına süvâr olup, çarşularda "Yoldaşcıklarım ben yeniçeri ağası iken böyle rûh-sârım berrâk ve sevâd-ı lihyeden yüzüm **[99a]** ak mı idi? Beni Emîr Süleymân bu hâle kodı. Böyle nefs-i emmâre ardınca âvâre olan pâdişâhdan ne recâ ve ne ümîd ile ilticâ idersiz. Ben Mûsâ Çelebi'ye giderim ve fîmâ-ba'd ana hıdmet iderim. Âkıl iseniz berâber gelin ve ol şehzâde-i cüvân-bahtın du'âsını alın" deyu feryâd idicek ümerâdan âkıl olanlar cümlesi Hasan Ağa ile berâber Mûsâ Çelebi'ye itâ'at ve önüne düşüp Edirne'ye getürdiler. Ve Emîr Sülymân ümerâsından Karaca Bey ve Kara Mukbil ve Oruc Bey'den mâ'adâsı cümle Mûsâ Çelebi'ye tâbi' oldılar. Bu mertebeden sonra Mîr Süleymân-ı mest, hammâmdan çıkup, İstanbul cânibine firâr ve gice gündüz bir Türkmânı kılaguz idüp, at arkasında firâr eyledi. Ve bu hâlle Düginci Karyesi nâm bir karyeye vardılar. Kulaguz Türkmân ahâlî-i karyeye haber virdi ki "Bu Mîr Süleymân'dır. Eger bunı ahz itmezsenüz Mûsâ Çelebi tarafından bir derde uğrayacağımız nümâyândır." Âhâlî-i karye ise Mîr Süleymân etbâ'ı zulmünden cân-ı şîrîne yetmiş-idi. Bu fursatı Hakk'dan isterler idi. Hemân Mîr Süleymân ardına düşüp, ihâta itdiler ve bu cengde Karaca Bey ve Kara Mukbîl dahi helâk olmağla şehzâdeye dîbelek-i hayret galebe itmiş-iken bir ok ile şehzâdenin atı dahi urılup yayan kaldıkda ol ser ü âzâdeyi ahz itdiler. Kimi katl kimi habs müzâkeresinde iken Mûsâ Çelebi askeri dahi gelüp yetdiler. Ve Mîr Süleymân'ı Türk'ün elinden kapup şehzâde ahz olundığını Mûsâ Çelebi'ye haber virdiler. Mûsâ Çelebi dahi Koyun Mûsâ'sını gönderdi. O dahi gelüp, şehzâdeyi şehîd ve ol vücûd-ı nâzenini arsa-i âlemde nâ-bedîd eyledi. Hattâ ba'zı Türkî tevârîhde görülmüşdür ki vaktâ ki Etrâk-i nâ-pâk Mîr Süleymân'ı tutdılar cümlesi başına üşüp, kimi katl murâd itdi kimi habsini îrâd ve kimi kılıcını çeküp şehzâde üzerine yüriyüp "oğlan gerek mi şarâb gerek mi?" deyu dürlü ihânetler itdiler. Bu esnâda Mûsâ Çelebi bi'z-zât yetişüp birâderini Etrâk elinden aldı. Mîr Süleymân dahi birâderi Mûsâ Çelebi'ye hıtâb idüp "Mûsâ bu Türkler şân-ı saltanata sezâ-vâr olmayan nice ihânetler itdiler. Gayret senindir. Sana kanımı helâl ideyim. Benim intikāmımı şu Türkler'den al" didi. Mûsâ Çelebi dahi Türkler'in her birini evli evine kapayup âteşe yakdı. Ba'dehu Mîr Süleymân'ı Koyun Mûsâ'sı vâsıtasıyla helâk itdirdi. Şehzâde-i merhûm egerçi şarâb ile me'lûf idi Lâkin şecâ'at ü sahâ ve hüsn-i sûret ile **[99b]** mevsûf idi. Âdet-i hasenesinden [biri] budur ki günde bir kul âzâd iderdi. Ve Ahmedî nâm şâ'ire iltifât idüp, nice inâyetler itmiş-idi. Hattâ Ahmedî İskender-nâmesi'ni Mîr Süleymân unvânıyla mu'anven itmişdir ve Edirne'de olan Câmi'-i atîk temelini Mîr Süleymân vaz' idüp kable'l-itmâm bu vak'aya uğrayup telef oldı. Sonra Mûsâ Çelebi dahi itmâmına sa'y idüp muvaffak olamadı. Ba'dehu Çelebi Sultân

Mehemmed Han itmâm eyledi. Şehzâde-i mağfûr (sekiz yıl iki ay on gün Rumili'ne pâdişâh olup) sekiz yüz on dört târîhinde azîm-i dâr-ı bakā oldı ve cesed-i şerîfi Gāzî Hudâvendigâr'da ceddi büzürk-vârları civârında medfûndur. *Rahmetullâhi aleyh rahmeten vâsi'aten.*

Cülûs-ı Sultân Mûsâ Ber-Taht-gâh-ı Edirne-i Ferâh-fezâ

Çûn ki Mîr Süleymân âhirete irtihâl itdi, Mûsâ Çelebi dahi cemî' Rumili'ni fethe azîmet ve cümle ümerâ dahi itâ'at itdiler. Lâkin bu kerre sû'-i tedbîr idüp, kadîmden Rumili'nde sâhib-i servet olan ümerânın mâlını ellerinden alup kendü ümerâsına i'tibâr itdi ve ekser hânedânlarını dahi telef idüp, bu mâddede zuhûr iden sû'-i tedbîri kendünün karîben zevâl-i devletine sebeb olmuşdur ve bu mâddeye zâhiren şunu sebeb tutmuş-idi ki "Eger sizde âdemiyetden eser olaydı, bir âdemden yüz çevirüp, bana itâ'at ile hıyânet itmez idiniz" hiç dimez idi kim anların kendüye itâ'atları Mîr Süleymân hazretlerinin hareketi mûcib-i inkırâz-ı devlet olacağını bilüp, Devlet-i aliyye'ye sıyânete mebnî olmağın bu hareketleri mahz-ı sadâkat idi. Bu zulmi şu mertebeye götürdi ki dîvânda bir mâldâr vezîr veya emîr görse " şu tarafda flori kokar " deyüp ol kimesneyi helâk ider idi. Hattâ Orhan Gāzî gününden beru kös-i şecâ'ati Rumili diyârına velvele bıragup mülûk-ı Nasâra beyninde kemâl-i celâdet ve hüsn-i tedbîr ile ser-efrâz olan gāzî-i salâbet-me'nûs Koca Hacı Evrenos'ı da'vet eyledi. O dahi Mûsâ Çelebi'nin keyfiyyetini bildiğinden te'allül idüp şöyle cevâb yazdı ki "Ben pir-i nâ-tuvân kulları a'mâ ve nice emrâza mübtelâ oldum. Ne bir işe salâhiyetim ve ne dünyâdan bir lezzetim kalmışdır. Bu abd-i nâ-tuvânlarını bir kûşede du'âyı devletlerine meşgūl olan bendelerinden ta'dâd ve afvı cemîlleriyle dil-şâd buyuralar." Bu arz-ı hâl, Mûsâ Çelebi'ye vâsıl olıcak i'timâd itmeyüp, "elbette gelesin" deyu fermân irsâl **[100a]** eyledi. Evrenos Bey dahi itâ'atden gayri çâre bulamayup Mûsâ Çelebi huzûrına vardıkda a'mâ hareketi gibi hareket iderek dest-bûsa vardı. Lâkin Mûsâ Çelebi bu vaz'ına dahi i'timâd itmeyüp bir ziyâfet tertîb ve Evrenos Bey'i da'vet idüp, bir sahâna beş on kurbağa bişirdüp ta'âm ortasında sini üzere vaz' itdiler. Gāzî Evrenos dahi sâ'ir ta'âmdan a'mâ gibi elini sürerek tenâvül idüp, kurbağadan tenâvül itmedi. Mûsâ Çelebi, kurbağanın birini "buyurun" deyu Evrenos Bey'e virdikde nâ-çâr bin belâ ile yiyüp bu tarîk ile Mûsâ Çelebi pençesinden halâs oldı. Ve izn alup hükûmet-gâhına dek kaçdı. Ve gözleri önüne bir yemeni asup ve derûnundan Sultân Mehemmed Han Hazretleri'nin teşrîflerine muntazır oldı.

Vezâret-i İbrâhîm Paşa bin Ali Paşa

Mûsâ Çelebi, etrâfında olan mülûk-ı küffârı gûnâ-gûn teklîfler ile tazyîka başlayup, cümleden İstanbul tekürinden dahi katî vâfir mâl taleb idüp ve sadr-ı sâbık Ali Paşa'nın oğlı İbrâhîm Paşa'yı tahsîl içün İstanbul'a göndermek murâd itdikde İbrâhîm Paşa dahi Sultân Mûsâ'nın şiddet-i mizâcından ve hareketinden bî-huzûr olamağın bu mâddeyi vesîle-i selâmet

tutup, bu hıdmeti edâya ta'ahhüd itdi ve kalkup İstanbul'a gitdi. Pederi Ali Paşa'nın İstanbul teküriyle ülfeti ve bir birine mahabbeti olmağla İbrâhîm Paşa İstanbul'a vardıkda tahsîl-i mâldan ferâgat ve tekür ile meşveret idüp, "Çelebi Sultân dergâhına azîmet niyyeti oldığını iş'âr ve "ben bir arz-ı hâl yazayım sen Çelebi Sultân Mehemmed Han dergâhına gönderivir" deyu iltimâs itdi. Tekür dahi İbrâhîm Paşa'nın mektûbunı sultân huzûrına irsâl eyledi. Pâdişâh-ı âlem-penâh dahi "gelür ise hazz ideriz" buyurmalarıyla İbrâhîm Paşa dahi İstanbul'dan rikâb-ı hümâyûna azîmet idüp, vusûl buldukda azîm iltifât olunup sadr-ı a'zam itdiler.

Azîmet-i Şehriyâr-ı Adâlet-güster be-Cânib-i Rumili Ve Rucû'eş-i bî-Fethi'z-Zafer

Vaktâ ki İbrâhîm Paşa pâdişâh hazretlerine vezîr-i a'zam oldı, Rumili fethi husûsunı huzur-ı hümâyûnda beyân ve ol cânibe azîmete mukaddem olan mülâhazalarına bir kat dahi kuvvet virdi. Ve yine vezîr-i müşârün-ileyh tedbîriyle Gekbuze Kādîsı Mevlânâ Fazlullâh'ı ki kurb-ı civâr takrîbi İstanbul tekürinin âşinâsı idi. Anı getirdüp İstanbul tekürine gönderdiler. **[100b]** "Rumili'ne gelmek içün [mıkdâr-ı] kifâye sefîneler ihzâr ile ve sultân-ı âlî-şân mâdâm ki Rumili'ne mâlik ola İstanbul teküriyle hüsn-i mu'âmele itmek üzre taraf-ı hümâyûndan ta'ahhüd eyleye". Fazlullâh Efendi dahi İstanbul'a vardıkda edâ-yı nâzikâne ile teküri, pâ[di]şâh tarafına mâ'il itdi. Tekür dahi pâdişâh hazretlerinin bendeliğine heveskâr ve sefîne tedârük ve irsâline ta'ahhüd eyledi. Pâdişâh-ı âlem-penâh dahi on beş bin süvârî ile İstanbul mukābelesine varup, sefîne vürûduna muntazır oldılar. Tekür dahi sefîneler irsâl idüp resm-i ziyâfet ve ta'zîm ü ikrâmda lâyıkı üzre ihtimâm eyledi. Mûsâ Çelebi, sultân-ı âlî-şânın Rumili'ne güzâr buyurduklarından haberdâr olıcak kemâl-i şevket ile mukābeleye azîmet itdi. İstanbul kurbünde İncügez nâm mahalde iki asker birbirine mukābil ve iki birâder îrâdesiyle bir ceng-i azîm hâsıl oldı. Esnâ-yı cengde Mihal-oğlı Mehemmed Bey Mûsâ Çelebi'ye varup, imdâd içün asker taleb eyledi. Meger bu hareketden murâdı mukaddemâ ceng arasında Sultân Mehemmed Han tarafına firâr itmek üzre sâ'ir Mûsâ Çelebi'nin ümerâsıyla gizlüce ahd ü âmân itmişler imiş bu takrîb ümerâ ile buluşup ve ittifâk-ı sâbık üzre midirler? İstimzâc itmiş varup buluşdukda ittifâk-ı sâbık üzre bulup, cümlesi birden şehriyâr-ı kâmgâr tarafına firâr itdiler. Mûsâ Çelebi askerinin atlu olanları bu hâli müşâhede idicek karâra mecâlleri kalmayup, girüye firâr itdiler. Asâkir-i sultânî dahi nevâzil-i âsmânî gibi ardlarınca ılgar ve nicesini katl itdiler. Mûsâ Çelebi bu hâli gördükde selâmet talebi ardınca olup, firâra yüz çevirdikde yaya yeniçeri askeri Mûsâ Çelebi'nin bindiği atın dizginine sarılup feryâd idüp, "sen firâr idicek biz bunda nice karâr idelim cümlemiz helâk olmak mukarrerdir. Helâk olacak oldukdan sonra firâr idüp, niçün ârı nâmûsı terk idelim" deyüp, Mûsâ Çelebi'yi alıkodılar. Bi'z-zarûre Mûsâ Çelebi yedi bin mıkdârı piyâde ve süvârî ile arsa-i [cengde] kaldı. Sultân-ı bülend-mekân etrâfına baktılar.

Bunca asker firâr idenlerin ardınca gidüp, yanlarında anca iki yüz mıkdârı âdem kalmış. Çelebi Sultân şecî‘ ve cesûr dilâver olmağla ol mıkdâr asker ile birâderinin yedi bin mıkdârı askeri üzerine bi‘z-zât hücûm itdi ve şöyle merdâne ceng itdi ki ol sultân-ı **[101a]** âlî-şânı görenler âferîn sadâsını feleke iriştirdiler. Amma Mûsâ Çelebi yanında yedi bin süvâr ve piyâde hâzır u âmâde bulunup, sultânı yalnız iki yüz kadar asker ile kalup, mâ‘adâsı firâr iden asker ardınca gitdiklerin göricek bu fursatı ganîmet bilüp, bi‘l-ittifâk gayret ve yaya askeri ok ve sâ’ir âlât ile şöyle müdâfa‘ada himmet itdiler ki sultânın tenhâ bu ikdâmını ve Mûsâ Çelebi askerinin müdâfa‘ada ihtimâmını temâşâ iden yârân hayrân oldılar. Bi’l-âhire Mûsâ Çelebi askeri kesret üzre olmağın, asker-i sultânın ekseri helâk ve pâdişâh hazretleri dahi yaralanup atları dahi yaralanmağla bî-karâr olmağın ve eser-i cerâhatle ve vucûd-ı hümâyûn sâ‘at be-sâ‘at za‘af üzre istimrâr bulmağın Burusa cânibine avdet buyurdılar. Çûn ki mukaddem tekür ile meyân-ı sultânda bu mu‘âhede cereyân itmiş-idi ki eger hezîmet ile avdet iktizâ ider ise Sultân Mehemmed Han hazretlerini girü Anadolı’ya irsâl eyleye. Bu def‘a avdet itdiklerinde sefîneleri hâzır bulup fi’l-hâl Burusa tarafına irtihâl buyurdılar. Vâkta ki Mûsâ Çelebi’nin firâr iden askeri ardınca ılgar iden Sultân Mehemmed Han askeri dönüp, efendileri yanına azîmet itdiler. Gelüp Mûsâ Çelebi cem‘iyyetini gördüklerinde pâdişâhın askeri sanup ol semte vardılar. Yakīn gelicek asker ma‘lûm olup, neye uğradıkların bildiler. Bi’z-zarûr cümlesi itâ‘at ve cürmlerin afv niyâz idüp, arz u ubûdiyyet itdiler. Mûsâ Çelebi dahi askerin kendüden nefretine sebeb kendünin şiddeti oldığını fehm itmeğin bu def‘a mülâyemet ve cümlesini afv idüp, “herkes ki bu cânibde kalmağı ister kalsun ve ol kim birâderimi ister izinden gitsün” deyu ümerâdan dahi anı isteyenler kaldılar, istemeyenler Sultân Mehemmed Han dergâhına gitdiler.

Isyân-ı İbn-i İzmir ve Galebe-i Şâh-ı Şevket-masîr

Ba‘zı ahmak u nâdân ve bî-şu‘ûr ve bî-iz‘ân avâkıb-ı umûr-ı tefekkürden gāfil olup, bir sâhib-i devletin ikbâlinde nev‘ân ihtilâl görse anı alâmet-i edbâr-ı zafer ider. Bu mevhûma mâ-sadak İzmir-oğlı Cüneyd Bey didikleri ahmakdır ki bundan akdem sultân hazretlerine ısyân idüp, mazhar-ı afv ü ihsân olmuş-iken bu def‘a dahi pâdişâhın Rumili’nde hezîmetini ganîmet bilüp, Aydın-ili’ni gāret ve ahâlîsine küllî hasâret iderek Ayasluk Şehri’ni muhâsara itdi. Bu haber mesmû‘-ı **[101b]** pâdişâh olıcak ziyâde bî-huzûr ve bu vakt-i hüznlerinde Cüneyd Bey’den sudûr iden hareketden rencûr olup, etrâf u eknâfda olan eşrâf [u] ümerâya fermânlar ısdâr ve cümlesini askerleriyle ihzâr buyurdılar. Lâkin Engüriye zâbıtı Fîrûz Paşa-zâde Ya‘kūb Bey serhadde bulunmağla Karaman-oğlı mekrinden emîn olamayup, i‘tizâr eyledi. Egerçi Ya‘kūb Bey’in bu i‘tizârı münâsib idi. Lâkin adem-i itâ‘ati pâdişâhı iğzâb eyledi. Hulâsa-i kelâm şâh-ı enâm İzmir-oğlı üzerine azîmet buyurduklarını işitdikde firâr idüp, kal‘aya

tahassun itdi. Ve i‘tizâr itdikde şâh-ı âlem mukaddem itdikleri gibi mazhar-ı afv u inâyet buyurdılar. Gelüp rikâb-ı hümâyûna rû-mâl itdikde şâh-ı âlî-cenâb Aydın'a takvviyet virüp, Ya‘kūb Bey'in üzerine azîmet buyurdılar. Ya‘kūb Bey hisseden haberdâr olıcak cân başına sıçrayup hemân havâss-ı etbâ‘ ve huddâmıyla rikâb-ı hümâyûna geldi. Lâkin pâdişâh-ı gayûr ziyâde rencûr olmağla envâ‘-ı eziyyet ile katlini îrâde buyurmuşken erkân-ı saltanatları recâ idüp, didiler ki "Böyle hengâme hengâmında ve bu gûne fetret eyyâmında böyle müte‘ayyin ü nâmdâr kimesneyi siyâset münâsib değildir. Bâ-husûs başı berâberi bir dilâver-oğlı vardır ki Engüriye Kal‘ası muhâfazasına kalmışdır. Ve kal‘ada olan askeri kabza-ı tasarrufuna almışdır. Babası katlini işitdikde Karaman-oğlı'na tâbi‘ olması mukarrerdir. Karaman-oğlı'nın ise naks-ı ahde cüz'î sebeb arar. Sultân-ı şevket-masîr Ya‘kūb Bey'in katlini te'hîr idüp Burusa'ya geldiler. Ya‘kūb Bey dahi nice galîz yemînler ile sadâkatini isbât idüp, intizâm-ı kelâmı ve makām-ı itâ‘atde kıyâmı egerçi afvını iktizâ itmiş-idi. Lâkin Sultân-ı sâhib-i tedbîr ıtlâk olunsa ısyân itmesinden endîşe idüp, kayd-ı bend ile Balta-oğlı'na teslîm ve Tokat'da bedevî çardakda habs olunmasına emîr buyurdılar.

Kudûm-ı Dulkadir-zâde be-Dergâh-ı Şehriyâr-ı Âzâde

Sultân-ı kâmgâra karâbet-i müsâheret ile ser-efrâz u emsâl ve akrânından mümtâz olan Dulkadir-oğlı Süleymân Bey'e dahi Rumili'ne seferleri oldığın i‘lân ve berâber bulunmağı fermân buyurdılar. Süleymân Bey dahi علي الراس والعين mazmûnıyla nâmesini zeyn idicek pâdişâh-ı âlî-şân mutayyebü'l-hâtır olup, sekiz yüz on dört târîhinde Amasya ve Tokat **[102a]** semtine nühzat ve ümerâ-yı etrâfa fermânlar gönderüp, Engüriye sahrâsını mahall-i cem‘iyyet ta‘yîn buyurdılar. Ve evvel-bahârda ol sahrâ-yı vâsi‘de cümle ümerâ cem‘ olup, hareket olunmak üzre iken Süleymân Bey'in geleceği haber virilmeğin ümerâyı istikbâle irsâl buyurdılar. Ve geldikde ziyâde ta‘zîm ve nice kerre âlî ziyâfetler tertîbiyle tekrîm buyurup, o ziyâfetde altun ve gümüş âlâtına müte‘allik her ne ki var ise cümlesini Süleymân Bey'e inâyet ve kendü giydikleri libâsdan ilbâs ve murassa‘ kılıç ve esb-i zerrîn-zeyn ihsânıyla karîn-i müfâheret buyurdukdan sonra sefer müzâkeresi olunup, bi'l-âhire Rumili'ne geçmek üzre ittifâk ve ahd u mîsâk olunup, andan kalkulup Rumili cânibine azîmet buyurdılar.

Azîmet-i Pâdişâh Dâd-bâhşâ Bâ-istisâl-ı Sultân Mûsâ

Vaktâ ki Sultân Mehemmed Han asker-i bî-pâyân ile Engüriye sahrâsından hareket ve etrâf-ı Burusa'da biraz eyyâm ikāmet buyurup iktizâ iden mühimmâtı tamâm itdikden sonra andan dahi hareket idüp, İstanbul mukābelesine varup, tekürün sefîne göndermesine muntazır oldılar ve tekürin mukaddemâ itdiği va‘ad üzre "sefîne gönder" deyu haber gönderdiler. Tekür dahi Mûsâ Çelebi zulmünden bîzâr olmağın sefîneler irsâl ve kendü dahi bi'z-zât istikbâl idüp, rikâb-ı hümâyûna yüz sürdükde Mûsâ Çelebi'den iştikâ ve askeri ile pâdişâh-ı âlî-câh

hazretlerine kendü dahi imdâd itmeği recâ eyledi. Lâkin Sultân-ı âdil tekürin imdâd recâsını kabûl buyurmadılar ve andan hareket ve Vize nâm mahalle azîmet buyurdılar. Bu esnâda Koca Evrenos Bey'den bir arz-ı hâl zuhûr itdi. Mazmûnı bu ki "Sultân-ı âlî-şân, Mûsâ Çelebi ile mukābelede acele buyurmayup mukademmâ Las serhaddine azîmet buyuralar. Zîrâ bu serhadd ümerâsından Burak Bey ve Paşa Yiğit ve Tırhala Vâlîsi Sinân Bey ve Las hâkimi cümle efendimizi taht-ı hümâyûna iclâsa ittihâd ü ittifâk itmişlerdir. Bu abd-i sadâkatkârları ise uğur-ı [233] hümâyûnlarında cân ve başımı fedâ idecegim âşikâredir. Lâkin Mûsâ Çelebi, arada hâ'il olmağla dergâh-ı hümâyûna vâsıl olamıyoruz" kelâmı Evrenos'da sadâkati mahsûs olmağın anın re'yiyle hareket ve Vize'den kalkup Edirne'ye azîmet buyurdılar. Mihal-oğlı'nı kulağuz ta'yîn buyurmuşlar-idi. Biraz gidildikde bir güruh-ı asker zuhûr idüp yol üzre karâr ve ceng sûretin âşikâr itdiler. Mihal-oğlı tecessüs **[102b]** itdikde gördi ki Kara Halîl, Mûsâ Çelebi askerine delîl olmuş iki talî'a askeri cenge mübâşeret ve hayli ceng olunup, âhir Kara Halîl bozılup kemâl-i ıstırâb ile Mûsâ Çelebi yanına firâr eyledi. Kara Halîl böyle hor ve zelîl geldikde Mûsâ Çelebi ihmâle haml idüp, askerini azarlayup ve lisânen nice dürlü azâb itdi. Ve beylerine dâ'imâ sû'-i zan üzre olmağın fi'l-hâl Edirne'den hareket eyledi. Pâdişâh-ı âlem-penâh dahi gelüp, Edirne Hisârı'nı muhâsara idicek ahâlî -i hisâr, şehriyâr-ı kâmgâra "Bizler iki şâh-ı âlî-câh beynine mu'allak kullarız. Emr-i saltanat bir tarafda karâr idince kal'ayı teslîm ile bir tarafa dahi hıyânet idemeyiz. Efendimiz istiklâl buldukda teslîm-i kal'ada bizler kendimiz niyâz ideriz" deyu i'tizârları makbûl-i tab'-ı şehriyâr olmağın Edirne'den hareket ve Zağra vilâyetine azîmet buyurdılar. Mûsâ Çelebi, egerçi Sultân Mehemmed Han'ı enselerinden varup perîşânlık virmenin tedârükini görmüş-idi. Lâkin galebeden nâ-ümîd olmağın ol etrâfda Balkanlar'a girüp, gûyâ ki nâ-bedîd olmuş-idi. Sultân-ı âdil, Mûsâ Çelebi askerini hecer ü şecere mu'âdil farz idüp, bî-bâkâne Filibe Şehri'ne revâne olup, ol şehr-i dil-ârâ-ya vusûl ve Degirmenderesi'nde nüzûl itdiler. Andan Meriç Suyu kenârını tutup, Balkan dağına vardılar. Mûsâ Çelebi ol derbendlerde dâ'imâ fursat talebinde olmağın İzmir-oğlı Hamza Bey ve Paşa Yiğit'i iki bin askere serdâr idüp ol derbendlere ılgar itdirdi. Şehriyâr-ı sipihr-iktidâr dahi Bâyezîd Paşa'yı talî'aya serdâr ve Mihal-oğlı Yahşi Bey'i dümdâr ta'yîn buyurmuş-idi. İttifâkan Mihal-oğlı'yla İzmir-oğlı ve Paşa Yiğit ceng-i azîm idüp, bi'l-âhire Mihal-oğlı gālib oldı. Ve bu fursatda leşker-i Sultân, kûh-ı Balkan derbendlerinden vech-i âsân üzre geçüp, Sofya sahrâsına vusûl ve ol mahall-i selâmetde nüzûl itdikleri Mûsâ Çelebi'nin mesmû'ı oldukda gam-nâk belki eleminden helâk ola-yazdı. Asker-i şehriyâr-ı kâmgâr bir gice Sofya sahrâsından kalkup ılgar ve Şehirköyi derbendinden dahi güzâr itdiler. Anda dahi Mûsâ

---

[233] Metinde "hümâ" kelimesi fazladan yazılmış.

Çelebi'ye zafer yüz göstermedi. Şehirköyi sahrâsına Sultân-ı âlî-makām nasb-ı hıyâm buyurdukları gün Sinân Bey ve Paşa Yiğit ve Burak Bey tarafından itâ'at mektûbları zuhûr idüp, derûnında kudûm-ı hümâyûna intizârların **[103a]** iş'âr itmişler. Şehirköyi'nden irtihâl ve Niş sahrâsına varıldıkda Mûsâ Çelebi, asker-i sultân keyfiyyetinden haber talebi ardınca olup, bi'z-zât tebdîl-i câme idüp, külâh ve âbâ ile sultân Mehemmed Han askerine girdi ve askerin cem'iyyet ve ittifâkını göricek ye's gelüp, avdet ve askerine irdi. Şehriyâr-ı âlî-şân Çelebi Sultân hazretleri, bî-kayd ü teşvîş, sahrâ-yı Niş'den hareket ve Lâs Vilâyeti'nden Vernarud hânesi kenârını teşrîf itdiler ve bu menzilde Evrenos Gāzî, kemâl-i unvân ve ser-efrâzî ile gelüp, mazhar-ı nevâziş-i şehriyârî oldı. Ve Paşa Yiğit ve Sinân Bey ve Burak Bey ve sâ'ir ümerâ-yı nâmdâr ve Bâyezîd Paşa vâsıtasıyla Las hâkimi ve Evrenos Bey vâsıtasıyla Kör-tekür-oğlı cümlesi itâ'at ve arz-ı ubûdiyyet itdiler ve bir bir gelüp, makām-ı hıdmetde durdılar. Ba'dehu bu menzilden irtihâl ve Vılk-oğlı diyârı semtine azîmet buyurdılar ve bir merhale dahi gidildikde Vılk-oğlı hedâyâ-yı vâfire ile gelüp, rikâb-ı hümâyûna yüz sürdi. Andan Kosava'ya rihlet ve Hudâvendigâr Gāzî'nin makām-ı şehâdetini ziyâret ve andan Kör-tekür'ün vilâyetine hareket buyurdılar ve bu menzilde İzmir-oğlı Hamza Bey dahi gelüp, beş yüz aded süvârî askeriyle arz-ı itâ'at eyledi. Ve Mûsâ Çelebi yanında Mihal-oğlı Mehemmed Bey ve Timurtaş Paşa-zâde Umûr Bey'den gayri meşhûr bey kalmayup yedi bin piyâde askeri kaldığını ifâde itdi. Sultân Mehemmed Han dahi Mûsâ Çelebi üzerine azîmet eyleyüp, Karasu yolundan Alâ-oğlı ovasına vusûl ve o mahall Sofya nevâhîsinden olmağla birkaç gün anda nüzûl buyurdılar. Bu menzilde dahi Mûsâ Çelebi'nin ekser huddâmı firâr ve gelüp mazhar-ı iltifât-ı şehriyâr oldı. Andan dahi nühzat ve Çamurlı sahrâsına nasb-ı râyet buyurdılar. Mûsâ Çelebi dahi İhtiman'a gelüp anda bakıyye-i etbâ'ından Tamacı-oğlı'nı "firâr ider" deyu bağladı. Bu vaz'ı bakıyye-i ümerâsının dahi cigerini yakup ve ekseri dahi firâr ve sultân dergâhında karâr eyledi. Mûsâ Çelebi edbârına cezm idicek göz karardup sultân cengine azm itdi. Lâkin etbâ'ına istimâletler virüp, her birine nice va'deler itmekle kalblerin celb itdi ve anlar dahi hıdmetde sadâkat ile kıyâm ve Çamurlu sahrâsına ılgar idüp, sultân-ı âlî-şân cenginde ihtimâm eylediler. İki asker beyninde bir azîm ceng oldı. Lâkin Mûsâ Çelebi tarafından bulunan ümerâ ve leşker dahi gayret **[103b]** itmekle Sultân Mehemmed Han gördi ki birâderi tarafı dahi ikdâm itmekle maslahat hayli su'ûbet buldı, ol pâdişâh-ı nerîmân-cesâret hazretleri bi'z-zât cenge at sürüp, askere istimâletler virdi. Leşker-i Mehemmed Hanî dahi efendilerinden bu hücûm ve ikdâmı gördükde bir uğurdan var kuvveti bâzûya alup hücûm itdikde Mûsâ Çelebi askeri târ u mâr ve ekseri firâr eyledi. Mûsâ Çelebi bu hâleti gördükde hâssa-i Âl-i Osmân olan şecâ'at muktezâsı üzre bi'z-zât kılıç çeküp sultân askerine şîrâne hamle itdi ve Mûsâ Çelebi kılıcıyla çok gāzî adem diyârına gitdi. Hele esnâ-yı cengde Bâyezîd Paşa, Mûsâ Çelebi'yi bilüp, askeriyle

şehzâdeyi ihâta itdi. Mûsâ Çelebi dahi me'yûs olıcak girü askerine avdet ve merdâne tîğ-i âteş-bâr ile saff-ı a'dâ-yı çâk ve nice dilâveri helâk iderek askerine gelüp, askerinin kimini mecrûh kimini maktûl göricek nâ-çâr firâr itdi. Lâkin Bâyezîd Paşa ile Mihal-oğlı ve Burak Bey ve ba'zı dilâverler şehzâdeyi ta'kīb idüp, ardınca ılgar ve şehzâde dahi atı kādir oldığı mertebe sür'at üzre sürer iken kemâl-i hayretden atını zabta kādir olamayup, atıyla bir çamura düşdi. Ta'kīb idenler dahi zenbûr-ı belâ gibi ol şehzâde-i âzâdenin başına üşdi ve âmân virmeyüp ol serv-i hırâmânı tutdılar ve sultân-ı bâhirü'l-ikbâl dergâhına getürdiler. Anlar dahi ta'addüd-i verese-i saltanat, intizâm-ı mülke mahz-ı mazarrat olmağın sıyâneten li'l-ibâd ol serv-i âzâdı yay kirişi ile boğdurup mukīm-ı ravza-i cinân itdirdiler. Lâkin alâka-i uhuvvet, şâh-ı sâhib-i merhameti ibkā idüp, ol nâ-murâd gençlik vaktinde böyle hayret ve ıztırâb ile âhirete gitdiği-çün vâfir ağladılar. Ve ol nefs-i mübâreki cedd-i büzürk-vârları Burusa'da Gāzî Hudâvendigâr türbesine irsâl buyurdılar ve sekiz yüz on altıda ol şâhzâde-i şecâ'at-medâr azîm-i dârü'l-karâr oldı. Rumili'ne iki yıl yedi ay yirmi gün pâdişâh oldı. *Rahmetullâhi te'âlâ aleyh rahmeten vâsi'aten*. Bundan sonra sultân-ı bülend-mekân, o etrâf umûrını lâyıkı üzre rü'yet ve serhadlere takviyyet virüp, zabt-ı memâlike me'mûr olan ümerâ-yı guzât manzûr-ı nazar-ı iltifât buyurıldı. Ba'dehu Edirne taht-gâhına avdet ve bir vakt-i sa'îdde taht-ı hümâyûna cülûs ile ışâ'a-ı envâr-ı ma'delet buyurup, ol sultân-ı bâhirü'l-iclâl Anadolı ve Rumili vilâyetinde istiklâl buldılar. **[104a]**

Hücûm-ı İbn-i Karaman Ber-Şehr-i Burusa-yı Cennet-nişân

Sultân-ı kâmgâr Rumili diyârına güzâr idicek Karaman-oğlı Mehemmed Bey ki âdet-i Karamani[yân] üzre mehîn-i Âl-i Osmân idi. Def'a-i evvelî gibi Sultân Mûsâ Çelebi münhezim ider zannıyla adâvetini izhâr ve Burusa fethine ılgar eyledi. Burusa muhâfazasına me'mûr Hacı İvâz Paşa idi. Kıssadan haberdâr olıcak muhâfızları ihzâr ve muhâfaza-i kal'a husûslarını tenbîh eyledi. Karaman-oğlı muhâsara ile hisârı feth mürûr-ı zamâna muhtâc oldığın iz'ân idicek Pınarbaşı Suyı'nın mecrâsını yardırup Cilimboz Deresi'ne akıtmak tedbîr itdi ki ahâlî-i hisâr o suya muhtâc olmağla harâretden bî-tâb ve teslîm-i kal'a ideler. Hâcı İvaz Paşa anlar henüz bu emre meşgūl iken kal'adan çıkup, ekserini esîr ve birazını katl idüp, ol ameleden eser komadı. Karaman-oğlı bu tedbîri ibtal olundığın göricek bu vechile bir hîleye dahi şürû' itdi ki gice içre nice meş'aleler peydâ itdürüp askerine virdi ve Kapluca yolundan Seyyid Nâsır dağına çıkardı ve yer yer nidâ itdirdi ki "Ey ehl-i hisâr bunca imdâdımız geldi yarın yürüyüş itsek gerek. Ol hisâr bize nice dayanur?" Hacı İvaz Paşa dahi bu keyfiyyetin sıhhatine vâsıl olmak içün Karaman-oğlı ordusuna âdem saldı. Vaktâ ki Karaman-oğlı ordusunda cenge yarar kimse kalmadığını haber aldı, cengâver dilâverler seçüp orduyı yağmaya gönderdi. Henüz Karaman-oğlı askeri yürüyüş tarîkıyla bir kapuya gelmemişler idi ki yağmaya gidenler orduyı

dolı urmuş tarlaya döndürüp girü sâlim ü gānimîn[234] avdet ve Hacı İvâz Paşa'ya arz-ı ganîmet itdiler. Paşa-yı müşârün-ileyh dahi cümlesini kendülere temlîk eyledi ve ba'zen kal'adan çıkup, ceng ider ve biraz esîr alup girü kal'aya gider idi ve irtesi ol esîrleri kal'a bedenine salb ider idi. Hattâ Hacı İvâz Paşa birkaç yerinden yarelenmiş ve askerin tûl müddet muhâsaradan cigerleri pârelenmiş idi. Lâkin Paşa yarasını saklayup dâ'imâ Rumili'nde galebe-i sultâna dâ'ir haberler peydâ idüp, askere takviyyet ve dâ'imâ teselliyet virir-idi. Ve bi'l-cümle otuz-beş gün bu keşme-keş üzre iken Hudâvendigâr türbesine defn içün pâdişâhın gönderdiği Mûsâ Çelebi'nin tâbûtı zuhûr eyledi.**[104b]** İbn-i Karaman bu haberden perîşân oldı. Lâkin hîleye haml idüp, bi'z-zât defne hâzır ve şehzâdenin kefenini açup yüzine bakdı. Kıssaya yakīn hâsıl idicek karâra mâ'il oldı. Lâkin geldüği derbendler bağlı olmağın şehre âteş bırakdı ve ol belde-i latîfeyi yakdı ve Kirmastı yolundan ziyâde şitâb ve kemâl-i ıztırâb ile diyârına firâr itdi.

Latîfe

Karaman-oğlı'nın Harman Danası dirler kadîmî bir nedîmi var idi ki gāyet şişmân ve nüktedân idi. Bî-çâre firâr itmekden yorulup cânından bî-zâr oldukda Karaman-oğlı'na didi ki "Sultânım bu Osmân-oğlı'nın ölüsünden firâr idicek, dirisi gelmiş olsa ne çâre ider idik ve ne yola gider idik. Çûn ki ölü geldi böyle kaçarız zâhiren diri gelse kanat bağlayup uçarız." Karaman-oğlı bu latîfeden iğzâb olup, Harman Danası'nı şetm iderek bî-çâreyi bir ağaca salb idüp, vilâyetine dek firâr itdi.

Zuhûr-ı Piser-i Şehzâde Mîr Süleymân

Mîr Süleymân'ın bir oğlı var idi ki hâl-i hayâtında İstanbul tekürine göndermiş-idi. Mülûk-ı Rumili pâdişâh tasarrufuna giricek tekür şehzâde-i mezbûrı şâh-ı âlem-penâh rızâsında bulmak mülâhazasıyla istiskāl itmiş-idi. Şehzâde dahi Eflak diyârına gitmek fikriyle İstanbul'dan çıkup, Karinovası'na geldikde akıncılar başına cem' olup, bî-çâreyi saltanat fikrine düşürdiler. Ol bî-günâh dahi taht hulyâsına düşdiğinden şâh-ı âlem-penâh âgâh olıcak fitnesini def' içün, şehzâdeden yana azîm olup, şevket-i şehriyârî Yanbolı etrâfına vardıkda şehzâde yanından akıncılar târ u mâr ve şehzâdeyi lâlâsı Derzi-başı Zaganos alup pâdişâh huzûrına getürdi. Pâdişâh dahi gözlerine mîl çeküp Burusa'ya irsâl buyurdılar. Pâdişâh her ne vakt ki Burusa'ya gele şehzâde ve şehzâdenin hemşîresine ziyâde ikrâm ve ihtirâm eyler idi. Ve Geyve kurbünde Akhisâr nâm bir karyeyi temlîk ve hemşîreseni bir mu'teber beye nikâh eyleyüp, dâ'imâ bu iki karındaşa ikrâmda kusûr itmeyüp, anlar dahi âhir ömürlerine dek Burusa'da devâm-ı devlet-i şehriyârîye du'âda oldılar.

Azîmet-i Sultân be-istîsâl-i İbn-i Karaman

---

[234] Metinde "غالين"olarak yazılmış.

Karaman-oğlı'ndan Burusa muhâsarasında zuhûr iden hıyânetinin cezâsını tertîb ve ol bî-âr u nâmûsı te'dîb murâd-ı hümâyûn olmağla tedârük-i **[105a]** sefere meşgūl ve etrâf-ı mülûke elçiler gönderüp, İsfendyâr Bey ya kendü [ya] oğlı sefere hâzır ve Germiyân-oğlı zahîre yetiştirmeğe ta'yîn olunup ikisi dahi itâ'at itdiler. İsfendiyâr Bey oğlı Kāsım Bey'i güzîde askeriyle irsâl eyledi. Bunların itâ'ati pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine hoş gelüp, sekiz yüz on yedi târîhinde Burusa'dan hareket ve Konya cânibine azîmet olunup, Seyyid-Gāzî yolunda Akşehir'e varıldığı gün fethi müyesser olup andan Seydişehir'in ve Beyşehir'in ve Okluk Hisâr'ın ve Sa'îd İli'n feth itdikden sonra Konya'ya vusûl olundı. azîm yağmurlar yağup, askere küllî hasâret ve Karaman-oğlı dahi cürmünden istiğfâr ve merhamet recâ itmeğin Karaman-oğlı afv ve feth olunan vilâyetler ile kanâ'at olunup, andan fethine azîmet olundı. Az vaktde fethi mukadder ve bu mühimmin dahi husûli müyesser oldı.

Isyân-ı Karaman-oğlı Diger-bâr ve İnhirâf-ı Mizâc-ı Sultânî

Sultân-ı âlî-şân Canik cânibine azîmet itdikde Karaman-oğlı yine müceddeden ısyân itdiği rikâb-ı kâmyâba arz olundukda şehriyâr-ı gayûr ol bed-bâhtın hareketinden ziyâde bî-huzûr olup Karaman-oğlı'nın cezâ-yı sezâsını tertîb ve ol bî-ârı gerek gibi te'dîb ârzûsuyla Karaman diyârı semtine azîmet ve Engüriye'ye gelindikde mizâc-ı hümâyûnda inhirâf zuhûr idüp, illetleri gün be-gün müştedd ve zamân-ı inhirâf-ı mizâc mümtedd olup, hâzır olan etıbbâ illetin sebebi ne idügine âşinâ olamayup, mütehayyir olduklarında ümerâdan bir emîr-i sâhib-i tedbîr şöyle takrîr itdi ki "hâlâ Germiyân-oğlı yanında bir tabîb vardır ki Sinân ismiyle mezkûr ve "Şeyhî" mahlasıyla meşhûrdur ki gāyet hâzıkdır. Pâdişâh-ı dil-âgâh *ebbedallâhe bi'n-nâsr ve kuvvâhu* hazretleri dahi Germiyân-oğlı'na fermân idüp, Mevlânâ Sinân tabîbi getürtdi. Ol hâzık-ı nabz-şinâs hazretleri dahi illetin alâmetinden su'âl idüp, biraz tefekkür kıldı ve bu illet pâdişâhın kemâl-i gayretinden nâşî hasmına gālibiyyet sûreti yüz göstermediğinden illet-i hafakān oldığını bildi. Ve bu maraza devâ müjde-i feth ü zafer oldığını haber virüp, ve mâdem ki bu haber ile kalb-i hümâyûn tenşîd olınmaya, tabîb Calinus ve [Hi]pokrad[235] olsa dahi ilâcı bir şey'e yaramaz" deyu cevâb-ı kat'î virdi [ve] Mevlânâ Sinân'ın takrîri nihâyete irdi.

Tedbîr-i Dil-pezîr-i Bâyezîd Paşa

Çûn ki hekîm sultân-ı âlî-şân mizâcını tashîh buyurması feth müjdesine muhtâc oldığını beyân etdi, bu bâbda ümerâ-yı devlet **[105b]** ve erkân-ı saltanat meşveret idüp, hulâsa-i efkârları bu re'y üzre karâr itdi ki hüsn-i tedbîr ile müsellem-i cumhûr olan Bâyezîd Paşa hazretlerinden gayri bu emrîn uhdesinden gelür bir emîr-i dilîr mülâhaza idemedikerinden anları serdâr ve nice dilâveri anlara kafâdâr idüp, bu emri temşiyyete ta'yîn buyurdılar. Meger Bâyezîd Paşa'nın Karaman-oğlı'yla gizlüce mükâtebe ülfeti ve birbirlerine arz u sadâkat ü

---

[235] Metinde "بيقراد" şeklinde yazılmış.

mahabbeti var imiş ve bu def‘a dahi şöyle bir musanna‘ mektûb yazdı ki “Sultânım ile beynimizde olan mahabbet ve alâka ma‘lûm-ı devletdir. Hâlâ pâdişâh-ı âlem-penâh ol mertebe hastadır ki tabîbler tedbîrden âciz olmuşdur ve vücûd-ı hümâyûn hemân elden gitmişdir. Bu vakt fursat demi ve ganîmet âlemidir. Maslahat oldur ki bir sâ‘at mukaddem hemân kapunuz halkıyla acele bu semte ve pâdişâha musâlaha talebi-çün haber irsâl idesiz. Zârûrî musâlahaya meyl ider ve bürûdet aradan gider Eger vakt tamâm olmuş ise yakīn bulunursuz. Askerimizin ileri gelenleriyle bendeniz sultânıma itâ‘at ideriz. Mülk-i Osmân’a mâlik olursuz. Ve eger sıhhat bulur ise musâlaha itmiş bulunursuz”. Karaman-oğlı dahi Bâyezîd Paşa’ya i‘timâdı olmağın bu söze inanup ârzû-yı taht-ı Osmânî ile cüz‘i asker ile yakīn geldikde Bâyezîd Paşa bir muzlem gicede Karaman-oğlı’nı basup, kendüyi ve oğlı Mustafâ Bey’i diri tutup, dest-beste derûn-ı hasta huzûr-ı sultâna getürdikde bu neşât u sürûr ile şehriyâr-ı vakūr sıhhat bulup bir dürlü eser-i illet kalmadı. Bundan sonra Hekîm Sinân nice ihsân ile vilâyetine irsâl olunup, Karaman-oğlı huzûr-ı şehriyâra ihzâr olundı ve şöyle itâb buyurdılar ki “Bu ne hâletdir ki sizin tâ’ifenizden sudûr bulur ve ne keyfiyyetdir ki dâ’imâ sizden zâhir olur? Henüz lisânınız özr-hâh iken kendiniz ısyân idersiz. Ve henüz mu‘âhazeden kurtulmuş iken yine o sâ‘at tuğyân vâdîsine gidersiz yalan söylemekde nâdirü’l-akrânsız. Lâkin hakk söylemekde bî-nâm u nişânsız. Şimden sonra size ne dürlü mu‘âmele idelüm ve ne-vechile merhamet ve mücâmele idelim. Biz ümîd-i vifâk itdikce siz izhâr-ı-nifâk itdiniz. Biz ârzû-yı ittifâk itdikce siz semt-i şikāka gitdiniz. Dâ’ire-i insâfdan tecâvüziniz hadden aşdı, şimden sonra sizi âzâd bâ‘is-i ihtilâldir”. **[106a]** Karaman-oğlı mehâbet-i meclisden medhûş ve âzâr-ı sultândan bî-akl ve bî-hoş olup, biraz vaktden sonra aklı başina geldi ve du‘â idüp, didi ki “Ey pâdişâh-ı muzaffer kelâm-ı hümâyûnun sahîhdir. Anın içün bizim işimiz dâ’imâ nuhûsetden hâlî olmaz. Ecdâd-ı cennet-me‘âdunuz âzâdesiyiz ve bu hânedânın kadîmî bendesiyiz. Bu def‘ada bir âvuc kanımıza girme ve hâsıl-ı ömrimizi bâd-ı fenâya virme. Mâdâm ki bu cân bendedir, bir dahi itâ‘atden hurûc idersem kılıcına gerdenim gılâf olsun. Bu pîr kulını âzâd it. Ve ecdâd-ı kirâmın meslekine git.” Pâdişâh-ı enâm bu i‘tizârı işidicek ba‘de’l-ıtlâk Karaman-oğlı’na girü vilâyeti eyâletini ihsân itdi. Lâkin ordu-yı hümâyûnı çıkdığı gibi koynundan bir gügercin çıkarup salı-virdi. Gûyâ bu cân bende iken dimekden murâdı o kuş imiş ve yine ke’l-evvel ısyân eyledi. Yine Karaman-oğlı’nın ısyânı ma‘rûz-ı huzûr-ı sultânî olıcak “Ana husûmete hâcet yokdur. Anın itdiği yemîn kendüye çokdur” buyurdılar. Ve fi’l-vâki‘ Antalya Hisârı’nın muhâsarası esnâsında başına bir top güllesi isâbet idüp ser-i bî-devleti pâre pâre olup ve itdiği yemînin cezâsına uğrayup nutk-ı hümâyûn yerini bulacakdır. Mahalli geldikde tahrîr olunur.

İnzimâm-ı Şân-ı Vezâret be-Cenâb-ı Bâyezîd Paşa-yı Pür-şecâ‘at

Çûn ki Bâyezîd Paşa, pâdişâh hazretlerinin huzûr-ı hümâyûnlarına Karaman-oğlı'nı esîr idüp getürmekle mizâc-ı hümâyûnun sıhhatine sebeb oldı ve Karaman-oğlı gibi bir hasm-ı kavîyi diri tutmanın yolını buldı, bu hıdmet-i cesîme ve sadâkat-i azîme mukābelesinde mazhar-ı iltifât-ı pâdişâhî olup, Rumili Beylerbeyilik vezâret zammıyla ihsân ve nice vechile dahi hâ'iz-i eltâf-ı firâvân oldı. Karaman-oğlı vak'ası ve bu vezâret ihsânı sekiz yüz on sekiz târîhinde zuhûr itdi.

Isyân-ı Hâkim-i Eflak

Sultân-ı âlî-şân İbn-i Karaman fitnesini def'den sonra Burusa'ya avdet buyurmuşlar idi. Bu esnâda Hâkim-i Eflak cizye virmeyüp ısyân itdiği haber virildikde asker cem' olunup, sekiz yüz on dokuz târîhinde Rumili'ne azîmet olundı. İbtidâ Edirne ba'dehu Tuna sâhiline varılup Yerköyi Kal'ası'nın binâsını tamâm ve İsakçı ve Yenisala kal'alarının ta'mîrine ihtimâm **[106b]** buyurdılar. Ve Eflak diyârına akıncılar irsâl olunmuş-idi; diyâr-ı mezbûra vusûl ve nice esîr ve ganîmet ile avdet itdiler. Eflak hâkimi dahi hareketinden peşîmân üç senelik cizye edâ ve her sene cizye virmek şartıyla tâlib-i âmân olmağla afv olunup, Üngürüs vilâyetine azîmet ve anda Süvaran kal'asını feth itdiler. Üngürüs mukābeleden me'yûs olup, üç bin zâde irsâl ve akd-ı musâlaha idicek andan dahi sulh ile hareket ve Edirne'ye gelüp ikāmet buyurdılar. Ve bu sene pâdişâh-ı enâm atdan düşüp nice eyyâm ol sebebden hasta oldılar. Ve inâyet-i Melik-i allâm ile yine şifâ-i tâmm hâsıl oldı. Çûn ki mukaddem bu seferde dahi ya kendi veya oğlı Kāsım Bey hâzır olmak içün İsfendiyâr Bey'e fermân gönderildiğine binâ'en oğlı Kāsım Bey'i göndermiş-idi. Kāsım Bey dahi bu def'a Edirne'de pâdişâhın ayağına sarulup İlâ-âhiri'l-ömr hıdmet-i hümâyûndan ayrılmamağı recâ itdi. Pâdişâh-ı âlî-câh dahi Kāsım Bey pederi yanına gitmekden nükûl idüp kendülere olan mahabbetden memnûn oldılar. Sultân ve pederi İsfendiyâr'a bir fermân-ı âlî-şân irsâl buyurdılar ki memâlikinden Tosya ve Kangırı ve Kal'acık ve Kastamoniyye ve Bakır-küresi vilâyetlerini ifrâz ve oğlı Kāsım Bey'e tîmâr ta'yîn itmekle sâ'ir evlâdı beyninde ser-efrâz eyleye. İsfendiyâr Bey dahi vezîrini Vî'iz Mehemmed nâm bir azîz ile ve nice hediyye ile dergâh-ı pâdişâha irsâl ve bu vech üzre arz-ı hâl itdi ki "Benim medâr-ı ma'âşım Kastamoniyye ve Bakır-küresi'dir. Pâdişâh-ı sâhib-i merhamet hazretlerinden recâm oldur ki kat'-ı erzâkı zât-ı âlîlerine lâyık görmeyüp ol iki mahalli bu kullarına ihsân buyuralar. Tosya ve Kangırı ve Kal'acık kal'alarını kendi tasarruf-ı hümâyûnlarına alalar. Lâkin Kāsım kullarına virilmeğe rızâm yokdur. Zîrâ ana inkisâr-ı derûnum pek çokdur". Pâdişâh-ı âlem-penâh İsfendiyâr'ın recâsını kabûl buyurup, bu üç kal'a ile kanâ'at ve Ilgaz[236] Dağı'nı serhadd ta'yîn buyurup, Kangırı vilâyetini Kāsım Bey'e tîmâr olmak üzre inâyet buyurdılar ve nice güzîde vilâyetleri Kāsım Bey'e tîmâr itdiler.

Reften-i Sultân-ı Şecâ'at-mevsûm be-def'-i Fitnehâ-yı Memâlik-i Anadolı

[236] Metinde " ايلغار " olarak yazılmış.

Şehzâde Sultân Murâd-ı Sânî hazretlerini, pederleri Çelebi Sultân **[107a]** Mehemmed Han hazretleri Amasya Sancağı'na îsâl ve Biçer-oğlı Hamza Bey'i Lala idüp zabt u rabt-ı memâlik içün berâber irsâl buyurmuşlar idi. Bu sene-i mübâreke ki sekiz yüz yirmi bir târîhidir. Ermine-i[237] kübrâ vilâyetlerinden bir nice fetretler zuhûr ve Ermine-yi sugrâ[238] serhaddi olmağla Şehzâde Sultân Murâd'a asker cem' idüp tedârükde fütûr itmedi. Lâkin Amasya'da ikāmet idüp kalkup bir düşmen üzerine gitmedi. Zuhûr iden fitnelerden biri budur ki bundan akdem Timur fitnesine sebeb olan Kara Koyun'lu Kara Yûsuf, Timur fetretinden sonra Azerbâycân ve Irak (semtlerinde istiklâl bulup Diyârbekir hâkimi Kara Osmân ile Erzincân) ve Bâyburd eyâletleri içün dâ'imâ ceng ü cidâl üzre idi, âkıbet Erzincân'ı feth idüp, Pîr Ömer'e virdi. Pîr Ömer dahi Kara Yûsuf'a mağrûren Karahisâr'ı muhâsara itdi. Karahisâr sâhibi Melik Ahmed-oğlı Hasan Bey idi ve Şehzâde Sultân Murâd'a te'alluki var idi. Şehzâde asker cem'inden murâdı hem mutasarrıf oldığı Ermine-i sugrâ vilâyetlerini muhâfaza hem Hasan Bey'e imdâd idi. Lâkin bu keyfiyyeti pederine yazup izne muntazır idi ve hem bu eyyâmda Alparslan-oğlı Hasan Bey, Cüneyd Bey'i öldürüp cânını aldı. İsfendiyâr Bey dahi Samsun'ı ve Bavra'yı alup oğlı Hızır Bey'e virdi. Bu haber Rumili'nde mesmû'-ı pâdişâhî olıcak sekiz yüz yirmi iki târîhinde asâkir-i bî-şümâr ile Anadolı'ya geçüp ve Rûmiyye-i sugrâ tarafına azîmet buyurdukda bunca husamâ dilki gibi her biri bir sûrâha[239] girüp nâ-peydâ oldılar. Ve şâh-ı âlem Amasya etrâfına vaz'-ı kadem idicek kâfir Samsun'unda olan küffâr havflarından hisârı yakup Karadeniz gemilerine binüp firâr itdikleri rikâb-ı hümâyûna arz olundukda Biçer-oğlı Hamza Bey'i zabtı içün irsâl buyurdılar. O dahi ba'de'z-zabt muhâfazasında ihtimâm [ve] ol hisârı makarr-ı ehl-i İslâm eyledi ve yirmi bir târîhinde Amasya ve Tokat hudûdundan Kastamoniyye hudûdına varınca ve Burusa etrâfına gelince bir zelzele-i azîme peydâ oldı ki ol vilâyetler ahâlîsi üç ay mıkdârı sahrâlarda çadırlar ile evkāt-güzâr odılar.

Azîmet-i Sultân-ı Zafer-makrûn Be-Feth-i Kal'a-i Samsun

Biçer-oğlı Hamza Bey, kâfir Samsunı'nı zabt itdikde müslimân Samsunı'nı dahi ednâ teveccüh ile zabt mümkin oldığını huzûr-ı hümâyûna arz idicek şâh-ı âlem o tarafa azîmet ve fethine niyyet itdiği Samsun zâbiti İsendiyâr Bey-zâde Hızır Bey'in mesmû'ı oldukda **[107b]** bi't-tav' ve'r-rızâ hisârı teslîm ve pâdişâh-ı âlem-penâh dahi geldikde varup rikâb-ı hümâyûnlarına yüz sürdi ve bu esnâda yine Canik tasarruf-ı sultâna girdiği müjdesi geldi. Sultân-ı âlî-şân İsfendiyâr-oğlı Hızır Bey'e "Âstânemizde kalup, müstahdem ol. Sen de karındaşın gibi mükerrem ol" buyurdılar. Lâkin Hızır Bey "Birâderim Kāsım Bey ile beynimizde münâferet ve küçükden beru aramızda adâvet vardır. İkimiz bir arada cem' olsak bir fesâd ideriz;

---

[237] Metinde "ارمي"şeklinde yazılmış.
[238] Metinde "صغرا" kelimesi "صغير ى" şeklinde yazılmış.
[239] Metinde "سوراخه" kelimesi "سولاخه" şeklinde yazılmış.

gazab-ı sultândan havf iderim"deyu i'tizâr idicek, i'tizârı makbûl ve mükeremmen pederine gönderildi. Sultân-ı enâm o etrâfa nizâm virdikden sonra Burusa cânibine azîmet ve İskilib vilâyetine geldikde bir sahrâda birkaç bin ev görüp "Bunlar ne şekil kābiledir?" deyu su'âl buyurdılar. Minnet nâm bir Tatar Bey'inin tevâbi'i olup, kendü Zamgâr-oğlı'nın dügününe gitmekle rikâb-ı hümâyûna yüz süremediği haber virildikde "Ya bize Timur'dan sonra bu diyâr kadem-i şûm-ı Tatar'dan emîndir deyu haber virir idiniz. Bu nedür?" deyu vüzerâya hıtâb ve âzâr u itâb buyurdılar. (Ve biz seferlerde cevr ü hüzn çekelüm bunca kavm-i) bî-şümâr hıdmetde bulunmadıkdan sonra düğünlerde safâda olsun bu ne mel'anet ve zehî habâsetdir" deyu iğzâb olup, cümlesini Rumili'nde Filibe havâlîsinde iskân buyurdılar. Hâlâ ol mahall Konış ismiyle meşhûrdur ve o mahall bu kabîle ile ma'mûrdur. Hattâ Minnet Bey-oğlı Mehemmed Bey orada bir imâret ve kârbân-sarây, ba'zı ebniye-i hayriyye dahi binâ itmişdir.

Binâ-kerden-i Şâh-ı Melâ'ik-simât, Ba'zı Ebniye-i Hayrât ve Teshîr-i Ba'zı Vilâyet Berâ-yı Vakf-ı Câmi' ü İmâret

Pâdişâh-ı hayr-endîşe hazretleri âkıbet-i kâr-ı dünyâ bî-me'âl belki nukūş-ı mükkevvenât-ı zıll-ı hayâl oldığını tefekkür idüp, nâm-ı hayr ilkā itmek içün ecdâd-ı bihiştî-me'âdları sünnetini ihyâ murâd idüp, mahrûse-i Burusa'da bir câmi'-i dil-ârâ binâsına kıyâm buyurup, ahsen sûret üzre tamâm oldı. Fi'l-vâkı' binâsı ferâh-fezâ ve makāmının havâsı latîf ü dil-güşâ bir câmi'-i şerîfdir. Ve kurbünde bir imâret ve bir medrese-i şerîfe binâ buyurmuşlardır ki el-ân talebe-i ulûm ile memlû ve imâreti dahi ma'mûrdur. Ve ol mahall beyne'l-âhâlî Yeşil İmâret deyu meşhûrdur. Ve câmi'-i şerîfin cânib-i kıblîsinde kendülere merkad olmağ-içün bir türbe-i vâsi'a ve kubbe-i refî'a binâ buyurdılar ki hâlâ o merkad-i münevver ve meşhed-i mu'attarda âsûdedirler. Bu kitâb kendü âsâr-ı celîlesinden **[108a]** intihâb olunan Hâce merhûmun pederi Hasan Cân Bin Hâfız Muhammed Bin Hâfız Cemâleddîn İsfehânî, dokuz yüz yetmiş bir târîhinde Sultân Süleymân zâmân-ı saltanatında Burusa'da vefât idüp, Türbe-i mezbûrenin kapusı önüne defn olunmuş. Çûn ki sekiz yüz yirmi iki târîhinde Çelebi Sultân Mehemmed Han bu ebniye-i hayriyyenin kimini tekmîl ve kimin itmâmına dahi sa'y üzre oldılar. Bu ebniyeye evkāf ta'yîni murâd-ı hümâyûn olup, bu bâbda vüzerâ ve ümerâ ile istişâre buyuruldukda serîr-i şevket-mâsîre arz itdiler ki "Ceddiniz Orhan Gāzî İstanbul etrâfında ba'zı kurâ ve kasabât almışdır. Sonra Timur fetretinde anları yine İstanbul teküri alup hâlâ anın tasarrufunda kalmışdır. Anları feth idüp, zamîme-i evkāf kılmak münâsibdir." Şâh-ı enâm dahi temşiyyet-i mehâm içün Timurtaş Paşa-zâde Umûr Bey'i nice dilâverâna serdâr ta'yîn idüp irsâl buyurdılar. Umûr Bey dahi Hereke Kal'ası'na geldi. Küffârı İstanbul'a firâr itmeğin hâlî bulup zabt itdi. Andan Eski Gekbuze'ye varup, kâfiri mukābele itmeğin yağmayla feth itdi. Daruca nâm kal'a küffârı âmân talebiyle gelüp, ra'iyyet kabûl itdiler. Bu cümle evkāf-ı sultâna ilhâk

olundı. Andan Umûr Bey, Kartal ve Pendik ve o etrâfda olan kurâyı feth idüp Burusa'ya avdet eyledi. Lâkin İstanbul'a yakīn olanlar gâh İstanbul ve gâh Âl-i Osmân'a tâbi' olurlar-idi. İstanbul fethinden sonra Âl-i Osmân tarafında sâbit-kadem oldılar.

Maktûlî-i Börklüce Mustafâ ve Torlak Hod-bîn Kemâl ve Şeyh Bedreddîn bi-Himmet-i Sutânü'l-guzât ve'l-Mücâhidîn

Mûsâ Çelebi, Rumili'ne pâdişâh iken fudelâ-yı dehrîden Şeyh Bedreddîn nâmında bir âlim-i nahrîr kādî-askeri var-idi. Hattâ mezîd-i fazlına teshîl ve câmi'ü'l-fusûlîn te'lîfâtından şâhidîn-i âdilîni vardır. Mûsâ Çelebi'den sonra sultân-ı âlî-şân Şeh Bedreddîn'i İznik'e gönderüp, ayda bin [akçe-i] Osmânî ta'yîn buyurmuşlar idi. Şeyhin ulûm-ı zâhire ve hakāyık-ı bâtınıyyede mahâreti olmağla şâkirdi ve sûfîleri çoğaldı. Kādî-asker iken Börklüce Mustafâ nâm kimesne kethudâsı idi. Bu esnâda anı halîfe idüp Aydın İli'ne gönderdi. Mustafâ dahi hîle vü mekr ile Aydın Etrâkını iğfâl idüp, beş bine karîb mürîd peydâ **[108b]** idüp fesâda başladığı mesmû'-ı hümâyûn olıcak Börklüce'nin fesâdını def'e Şehzâde Sultân Murâd'ı ta'yîn ve Bâyezîd Paşa'yı dahi biraz güzîde asker ile şehzâde ma'iyyetine koşdular. Bu keyfiyyetleri Şeyh Bedreddîn İznik'de işidicek vesvese idüp, İsfendiyâr diyârına andan Eflak diyârına firâr itdi. Şehzâde dahi Börklüce Mustafâ'nın üzrine varup ceng-i azîm ve kıtâl-i cesîm olundukdan sonra Şeyh Mustafâ cânlarının sûfîleri bozılup kendi dahi katl olundı. Şeyh Bedreddîn'in bir mürîdi dahi Torlak Hod-bîn Kemâl idi. Anın dahi başında üç bine karîb sûfî cem' olmuş-idi. Anın üzerine varılup biraz cengden sonra o dahi maktûl oldı. Şeyh Bedreddîn, Eflak diyârına vardıkda kādî-asker iken kerem-dîdesi olanlardan ve mürîdlerinden cem'-i kesîr peydâ olup, şeyhi tahrîk ve katî vâfir asker ve sûfî ile Silistre'ye ve andan Delü-orman'a getürdiler. Şeyh dahi andan etrâf u eknâfa da'vet-nâme ile sûfî gönderdi ve çok sâde-dili kendüye dönderdi. Bu esnâda pâdişâh hazretleri Selanik fethine azîmet buyurmuşlar idi. Şeyhin bu hareketi mesmû'-ı hümâyûn olıcak Selanik etrâfını gāret ile iktifâ ve Şeyh Bedreddîn üzerine vardılar. Kendüleri Siroz etrâfında karâr ve şeyh fitnesini def'e asker gönderdiler. Giden asker şeyhin sûfîleri ile mukātele ve hayli mukābeleden sonra şeyh tarafı bozulup şeyh yine Deli-orman çengelistânına kaçdı. Bu aralıkda Anadolı'da Börklüce Mustafâ ile Hod-bîn Kemâl maktûl oldığı şeyhin mürîdleri arasında duyuldukda ekseri firâr idüp, bâkīleri dahi suçdan kurtulmak için şeyhi tutup bağlayup huzûr-ı sultâna getürdiler. Gûyâ zu'mlarınca resm-i ubûdiyyeti yerine yetürdiler. Pâdişâh dahi tertîb-i cezâsını ulemâya havâle buyurdılar. Anlar da cem' olup, Bedreddîn'e ta'n ü melâmet itdikden sonra Sa'deddîn Taftazânî şâkirdlerinden Haydar Hirevî, şeyhi edille-i kātı'a ile ilzâm idüp katline fetvâ viricek, Siroz bâzârında salb olundı. Şeyh-i mezbûr fezâ'il ve ulûmda yegâne-i ferîd-i asr ve vâhid-i zamâne idi. Hattâ öyle umûr böyle fâzıl-ı bî-nazîrden sudûr bulmaz. Lâkin "Börklüce Mustafâ'nın **[109a]** Aydın'da hareketi şâyed kendülere sirâyet ide mülâhazasıyla

tahlîs-i nefse sa‘y iderken kazâya uğradı” deyu meşhûrdur. Mihal-oğlı Mehemmed Bey ki Sultân Mûsâ’nın Beylerbeyisi idi, Mûsâ Çelebi’den sonra ahz olunup, Tokat’da bedevî çardak kal‘ası’nda habs olundı.

İntikāl-i Çelebi Sultân Mehemmed Han ez-Dâr-ı Fenâ be-Nüzhet-gâh-ı Cinân

Edirne’de pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin mizâc-ı hümâyûnlarına inhirâf ârız olup, gün be-gün illet şiddet bulmağla ilâc imkânda olmadıgına zihn-i şerîfleri şehâdet itdikde Sultân Murâd’a da‘vet-nâme yazup, Çâşnigîr-başı Elvân Bey ile irsâl itdi ve a‘yân-ı devlet ve erkân-ı saltanatı ihzâr ve lisânen dahi vasıyyete ibtidâr buyurup, şu mazmûnda vasıyyet buyurdılar ki

Âmân ü emndir çûn ki murâdım,
Veli-âhd eyledüm Sultân Murâd’ım.
Vasıyyet iderem ol şâh gelsün.
Semâ-i devletime mâh gelsün.
Gidersün tîğ-ile hâşâk-ı hûrı,
Keremle reşk-i edvâr ola durı.
Dahi emr itdi erkân ile sultân,
Sipihrin ideler kuvvetini pinhân.
Velî‘ahdi gelince mesnedine,
Virince mukaddem-i nazm ehl-i dîne.
Sipâh içinde ifşâ etmesünler,
Rüsûm-ı zulmi inşâ itmesünler.
Ki fetret mûcıbidir rihlet-i şâh,
Demi fursat bulur ol vakt-i gümrâh.
Dahi erkânına itdi nasîhat:
Didi “itmen anı kaville fazîhat.
Ciger-kûşem Murâd’a hıdmet eylen,
Anın yolunda bezl-i himmet eylen.
Adâlet semtine sevk eylen anı,
Müreffeh eylen anınla cihânı.
Selâmım nakl idin ol nev-cüvâna,
Lisânımdan deyin ol âlî-mekâna.
Hazer itsün cefâ üzre kederden.
Tegāfül itmesün bir dem hazerden.
Emânetdir ânâ Hakk’ın ibâdı,
Sakınsun, olmasun bî-dâda bâdî.

Yaraşmaz hanedân-ı adle bî-dâd,
Yıkar âfâkı mazlûm itse feryâd.
İzâ‘at iylesün bî-dâd resmin,
Adâlet-birle mezkûr itsün ismin.
Gözetsün lutfla ashâb-ı şer‘i,
Müdâm itsün ulûm ehlini mer‘î.
Revâc-i ilme sa‘y itsün hemîşe,
Şerî‘at hükmin asl itsün her işe.
Hevâ-yı nefse kılmasun itâ‘at,
Karîni olmasun ehl-i şenâ‘at.**[109b]**
Dilerse mâlik ola her diyâra,
İtâ‘at eylesün Perverd-gâra.
Adâletden udûle itmesün meyl,
Sitem-i nefsinden olsun tahirü’z-zeyl.
Şebi kadar olsun her rûz-ı nevrûz,
Ola imdâd-ı Rahmân-ile fîrûz.

Bu vasıyyeti itmâm idüp, اجيبو اداعى الله nidâsını gûş ve fânî cihânı ferâmûş buyurdılar. Erkân-ı devlet bu bâbda meşveret itdiler ki sefer üzeri bu müvahhaş-haberi sipâha duyursalar İhtimâl fitne melhûz ve henüz Sultân Murâd gelmeden a‘dâ hücûm[ı] mahsûs olmağla pâdişâhın vefâtını saklayup askeri bir hüsn-i tedbîr ile perîşân itmemek münâsib görüldi. Bir gün vüzerâ pâdişâhın oldığı kasrdan çıkup, mu‘tâd üzre dîvân itdiler ve yeniçeri ve sipâhın güzîdesini çagurdup “Şevketlü efendimiz İzmir-oğlı üzerine sefer olunmak fermân buyurup ve “yeniçeri ve sipâhın güzîdesi şimdi Anadolı’ya geçüp, Biga’da Anadolı Beylerbeyi’sine mülhak olsunlar” buyurdılar” deyüp, asker-i güzîdesini bu tedbîr ile savdılar ve Anadolı Beylerbeyi’sine fermân gönderdiler ki “Biga’ya varup, vürûd-ı fermâna muntazır ola” ve vaktâ ki asker pâdişâhı görmedikleri vakt uzadı. Bir gün silâhşorân tâ’ifesi dîvâna gelüp, didâr-ı hümâyûna ârzûlarını arz idüp, vüzerâya niyâz ve giderek ibrâma başladılar. Her ne kadar ki vüzerâ özr idüp “Mizâc-ı hümâyûn egerçi sıhhat semtine mâ’ildir. Lâkin hareket ile nüks itmekden havf iderüz ve hem vesvesenizi ifâde itsek tab’-ı nâziklerine hoş gelmeyüp infi‘âl ile belki nükse sebeb olasız” deyu müdâfa‘a kaydında oldılar. Müfîd olmadı. Bi’z-zarûre mübârek cemâl-i hümâyûnı göstermek va‘ad idüp, def‘-i meclis itdiler. Ve bu emr-i müşkil tedârükinde vüzerâ mütehayyir iken etibbâ‘dan Kürd Ozan dimekle meşhûr ve Çelebi Sultânın nazarı iltifâtıyla manzûr bir zât var idi. Huzûr-ı vüzerâya gelüp şöyle tedbîr itdi ki “cesed-i mübârek-i pâdişâhı mesnedine oturdup ve mu‘tâdları olan libâsı giydüreler ve ardlarına bir âdem vâz‘ ideler ki gâh ellerini ve gâh

cesedlerini tahrîk eyleye. Ve hevâ girmesün bahânesiyle kâpuyı ve pencereleri kapayup odayı muzlemce ideler. Çûn vüzerâ bu tedbîri ihtiyâr itmekde âciz ve muztarr oldılar, nâ-çâr bu tedbîri ihtiyâr idüp askere izn virdiler. "Ve cümle girmeğe **[110a]** etıbbânın izni yokdur" deyu başlarından üç beş âdemi kasra kodılar. Herîfler girdiği demde mezbûr tabîb feryâd u figān ile işidenleri serâsime iderek kasra girüp, vezîr-i ‘â‘zâma hıtâb idüp, şu vech üzre itâb itdi ki;

Senin paşa elinden dâd u feryâd,
Niçûn sultâna itdin böyle bî-dâd?
Makām-ı râhatından anı ayırmak,
Hemân kasdına itmekdir muhakkak.
Biz itdikce ilâca say ü ikdâm,
Siz eylersiz ilâc âsârın i‘dâm.

Bu makūle şemâtet ile herîfleri işgāl ve dikkat itmekden iğfâl idüp, pâdişâhın hareket-i kasrıyesini irâdiyye zann itmekle her biri du‘â iderek selâmlayup çıkdılar. Bu esnâda Sultân Murâd Han'ın Burusa'ya geldiği haber gelmekle gizlüce cesed-i sultânı bir taht-ı revân ile Burusa'ya gönderdiler ve yine âdet üzre dîvân sürdiler. Pâdişâh-ı cihân Sultân Murâd Han gelince bu sırrı ayân itmeyüp, re‘âyâyı bu tedbîr ile sıyânet itdiler. Cesed-i mübârek Mehemmed Hanî Burusa'ya tekarrüb itdiği haberi virildikde ve Sultân Murâd bir konak pederi cesedini istikbâl ve bükâ iderek Burusa'ya götürüp kendü binâ buyurdukları türbe-i şerîfe ve kubbe-i latîfede sekiz yüz yirmi dört târîhinde vefâtlarının kırk ikinci güni defn olundılar ve hatemât ve tasaddukāt ile rûh-ı Hazret-i Mehemmed Hanî'ye hürmet olundı. Pâdişâh-ı cennet-âşiyân müceddid-i devlet-i Al-i Osmân'dır. Vak‘a-i Timur'dan sonra bunların inâyet-i Hakk ile himmetleri olmasa Devlet-i aliyye tavâ'if-i mülûk olup, şimdiye dek düşmen yedine girmiş-idi. Lâkin Cenâb-ı Mehemmed Hanî, tîğ-i tâbnâk ile arsa-i âlemi levs u cûd-ı zâlemeden pâk idüp, bu diyârda İslâm bâkī kalup bu âyîn-i müslimânî ve merâsim-i ehl-i îmânı ilâ hâze'l-ân bâkī kalmağa sebeb oldılar. Mehâsin-i ahlâk ve mekârim-i eşfâk ile meşhûr hattâ "Çelebi" ismiyle mezkûrdurlar. Âdet-i şerîfeleri her Cum‘a güni ziyâfet idüp, fukarâyı it‘âm ve ehl-i ihtiyâca in‘âm iderler idi. Ve Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsine her sâl hîn-i hesâbdan ziyâde mâl irsâl iderler idi. Velâdetleri yedi yüz seksen birde ve pederleri vefâtı sekiz yüz beşde Anadolı ve Rumili'ne pâdişâh oldukları sekiz yüz on altı ve vefâtları sekiz yüz yirmi dört olıcak, sinn-i şerîfleri kırk üç ve pederleri vefâtında yirmi dört yaşında bulunup on bir sene vaktleri **[110b]** fetret ile geçdi ve istiklâl üzre taht-ı saltanata cülûsları otuz beş yaşında olup, sekiz seneden beş gün eksik müddet-i saltanatları olur. *Rahmetu'llâhü'l-Meliki'l-mennân ve eskenehu bi-hubûhati'l-cinân.*

İcmâl-i Futûhât-ı Çelebi Sultân

Kâfir Samsun'ı, Müslimân Samsun'ı, İskilib, Seferi-hisâr, Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Oklukhisârı, Sa'îdili, Kırşehir, Niğde, Tosya, Kangırı, Ta'mirü'l-sakcı?, Kal'acık, Hereke, Eski Gekbuze, Darucı, Pendik, Kartal. Ve Osmân Gāzî'den Yıldırım Han vefâtına gelince dört pâdişâhın feth itdigi vilâyetleri müceddeden fâtihi bunlardır.

Evlâd-ı Mehemmed Han

Sultân Murâd, Sultân Mahmûd, Sultân Yûsuf, Mustafa Çelebi, Küçük Sultân Ahmed, Sultân Murâd, pederi yerine pâdişâh oldılar. Sultân Mahmûd ile Sultân Yûsuf'un gözlerine mîl çekilüp Burusa'da ta'ûndan vefât itdiler. Mustafa Çelebi ile Küçük Sultân Ahmed'i birâderleri Sultân Murâd katl itdi.

Meşâyıh ve Ulemâ Der-ahd-i Sultân Mehemmed-i Kişver-güşâ

Hazret-i Emîr, Mevlânâ Fenârî, Fenârî-zâdeler, Burhaneddîn Haydar Hirevî, Fahreddîn Acemî, Sarı Ya'kūb Karamanî, Kara Ya'kūb, Bâyezîd, Molla Mehemmed Kâfiyeci, Pîr İlyâs, Abdüllatîf Kudsî, Abdurrahmân Merzifonî, Abdurrahman Veled-i Hüsâmeddîn, Şeyh Zekeriyyâ, Şeyh Lutfullâh, Şeyh Karamanî, Şeyh Muzafferüddîn, Şeyh Bedreddîn Dakīk, Şeyh Kulu Bedreddîn, Şeyh Baba Nuhâs, Şeyh Salâhaddîn Kulı, Şeyh Musluhiddîn Halife, Şeyh Ömer Dede.

Vüze[r]â-yı Devlet ve Ümerâ-yı Saltanat Der-Çelebi Sultân Mehemmed Han-ı Bülend-menkabet

Vezîr-i a'zam İbrâhîm Paşa, Vezîr Bâyezîd Paşa, Hâcı İvâz Paşa, Timurtaş Paşa-zâde Umur Bey, Timurtaş Paşa-zâde Oruç Bey, Fîrûz Paşa-zâde Ya'kūb Bey, Koca Evrenos Bey, Eyne Bey Subaşı, Paşa Yigit, Sinân Bey, Biçer-oğlı Hamza Bey, Mihal-oğlı Yahşi Bey ve gayrihüm.

Cülûs -ı Murâd Han-ı Sânî Ber-Taht-ı Saltanat u Cihân-bânî

Sultân Murâd-ı sânî, pederleri vaktinden sonra Edirne'ye teşrîf ve taht-ı hümâyûna cülûs buyurdılar. Andan Burusa'ya nühzat ve anda ikāmet itdiler. İzmir-oğlı **[111a]** gibi etrâfda bulunan mülûk bu vakti fursat bilüp ısyân idicek, pâdişâh-ı nev-câh her birine ağır hediyeler göndermekle şimdilik fitnelerini def' buyurdılar. Anlar da belâ-yı tama'-ı hâm ile ahz-ı intikām semtinden fâriğ olup ârâm itdiler. Sekiz yüz yirmi dört târîhi ki pâdişâhın târîh-i cülûslarıdır, Mısır Sultânı vefât idüp, Tatar Bey Mısır'a Sultân oldı. Ve bu sene Menteşe-oğlı İlyâs Bey dahi vefât itdi. Ve bir sene mürûrunda Mısır saltanatı Pars Bey'e intikāl itdi.

Zuhûr-ı Düzme Mustafa Ve Şehâdet-i Vezîr Bâyezîd Paşa

Sultân-ı âlî-şân Burusa'da umûr-ı ibâda iştigāl üzre iken bir haber geldi ki Mustafa nâm bir şahs Selanik'den zuhûr ve ol etrâfda bir nice eşhâsı başına cem' idüp, "Timur vak'asında zâyi' olan Yıldırım Bâyezîd-oğlı Mustafa Çelebi benim" deyu da'vâ-yı saltanat ve "nevbet-i taht

benimdir” deyu izhâr-ı şeytanet eyler. Ve bu sebebden nice ahmak yanında cem‘ hattâ Vardar Yenicesi’ne geldikde Evrenos-oğılları dahi itâ‘at ve fermânına râm olmuşlar. Ve bi’l-cümle Rûmili ümerâsı mütâba‘at idüp, Siroz’a geldikde ahâlîsi kal‘a-yı teslîm ve bu vesîle ile arz-ı intisâb itmişler. Hulâsa-i kelâm, kuvvet-i kāhire ve şevket-i bâhire ile taht ârzûsuyla Burusa cânibine azîmet itmiş. Bu haber mesmû‘-ı pâdişâhî olıcak evâ’il-i saltanatları olmağla ziyâde mükedder oldılar. Bu mâdde ümerâ ile meşveret olundukda Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Paşa ile el-Hâc İvâz Paşa’nın Bâyezîd Paşa’ya adâvetleri olmağla ol vezîr-i bî-nazîri düşmen ağzına atmağa cân atup didiler ki “Rûmili ümerâsı Bâyezîd Paşa kulunuzun âşinâsı ve cümlesi anın muhibbidir. Eger serdâr olup, Rûmili’ne geçer ise cümlesi anın sözini dinlerler. Ve ana itâ‘at ve bu Düzme Mustafa’dan nefret[240] iderler. Timurtaş Paşa-zâde Umur Bey ve Oruç Bey ve Ali Bey her çend ki pâdişâhı tenhâlayup “Âmân fendim İbrâhîm Paşa ve İvâz Paşa kullarınızın Bâyezîd Paşa’ya adâvetleri vardır. Bu sözden murâdları efendimize hıdmet degildir. Paşayı kazâya uğratmağa himmetdir. Öyle bir gāzî vezîre yazık idersiz. Ve hem ibtidâ-yı mukābelede inhizâm bu cânibde bulunup, askerimize za‘af-ı kalb hâsıl olunur” diye-gördiler müfîd olmadı. Bi’l-âhire Sultân Murâd, Bâyezîd Paşa’nın gitmesini murâd idinüp, Bâyezîd Paşa’ya didi ki “Bâyezîd Lala bu murâdıma lâ dime, beher hâl Düzme üzerine varmak **[111b]** gerekdir. Bu hıdmetin uhdesinden senden gayri bir ehad gelmez ve benim uğuruma senin gibi kimse bilmez” Bâyezîd Paşa dahi itâ‘atden gayri çâre bulamayup didi ki “Efendim bu mâddenin kazâsı zâhir ve benim bu husûsda telef olacağım âşikâr ve bâhirdir hemân evlâdım sultânıma Allâh emâneti olsun.

Dökülse çok mudur yolunda kanım
Fedâ olsun sana baş-ile cânım.

Lâkin Düzme Mustafa “Ben Yıldırım Han-oğlıyum sinnen taht benim hakkımdır” deyu iddi‘â ve nice ahmak dahi anı ecnebî bilmeyüp itâ‘at birle yolunda cânını fedâ ider. Muhtemeldir ki bizim askerimiz dahi nifâka mâ’il ve anın ita‘âtine kā’il olalar. Eger böyle bir sûret hiss idersem rüsvây olmadan ben dahi sûretâ ana itâ‘at iderim. Siz mukābeleye gelin. Ben anın ümerâsı beynine ihtilâl bıragup ceng vaktinde bu tarafa geliriz. Yahtemel ki Allahu te‘âlâ çeşm-i basîretini kör iderse belki bu sûret ile mümkin ola ve illâ bu kulunuzdan hayr kalmaz. Allahu te‘âlâ efendimize ömr virsün. Lâkin bu sûret hıyânetimize haml olunmayup düşmenlerimiz sözi o zamân bâri hakkımızda makbûl olmasun. Çûn pâdişâhın Bâyezîd Paşa’ya ziyâde i‘timâdı var idi, her tedbîrde muhayyer idüp Rûmili’ne irsâl buyurdılar. Bâyezîd Paşa dahi İstânbul ma‘berine[241] vardıkda İstanbul tekürinin Düzme ile ittifâkı olmağla İstanbul’dan yol virmedi. Bâyezîd Paşa dahi bir rivâyetde Güzel Hisâr önünde birkaç ufak gemi bulup, anlar ile bir

[240] Metinde “نفرت” kelimesi “قوت” şeklinde yazılmış
[241] Metinde “معبرين” kelimesi “مصْرينه” şeklinde yazılmış.

rivâyetde Gelibolı'dan mürûr itdi. Ve'l-hâsıl Rûmili'ne vâsıl oldukda Düzme'nin askerini hâzır u âmâde ve hadd-i adden ziyâde görüp, yanında olan askerin dahi Düzme tarafına meylini hiss idicek nâ-çâr Düzme'ye kaçdı. Düzme dahi Bâyezîd Paşa'nın kudûmunı hoş görüp kendüye vezîr-i a'zam ve her emrde müsteşâr u müsellem eyledi. Hattâ bir gün da'vâsını tasdîk içün vucûdını açup gûyâ Timur cenginde pâre pârelenmek üzre ba'zı zahmlarını Bâyezîd Paşa'ya göstermekle paşanın kalbini kendü tarafına gerek gibi çevirmek fikrinde iken paşanın olanca şübhesini dahi izâle itdi. Bâyezîd Paşa'nın etvârından efkâr sûreti âşikâr olıcak Düzme Mustafa, Bâyezîd Paşa'nın inkıyâdı hîleye mebnî olmak fikrine düşdükde yanında bulunan ümerâsı dahi fursatı ganîmet bilüp, paşayı nifâkda ittifâk **[112a]** itmeleriyle âhirü'l-emr Sazludere'ye geldikde ol vezîr-i Felâtun-tedbîri şehîd itdirdiler. Merhûmun Burusa'da Çelebi Sultân Mehemmed Han dâ'iresinde câmi' ve mederese ve türbesi vardır. Lâkin kendü türbesine gelmek mukadder olmamışdır. Burusa'da Hisârda câmi' ve imâreti olan İsâ Bey, Bâyezîd Paşa'nın oğlıdır. Ve hâlâ İsâ Bey, Bâyezîd Paşa'nın boş türbesi önünde medfûndur.

Mukābele-i Sultân-ı Cihân Bâ-Düzme Mustafa

İzmir-oğlı Cüneyd Bey, Bâyezîd Paşa'dan mukaddem Düzme yanına gidüp, vezîr-i a'zam olmuş-idi. Rûmili'nin yayasını müsellem idüp ve bir birine harçlıkcı eyleyüp ellişer akçe virmek Düzme gününde Cüneyd Bey tedbîriyle peydâ olmuşdur ve hadden ziyâde yaya askeri cem' idüp, cümle Rûmili ümerâsını da'vet itdiler ve bî-hesâb asker ile Gelibolı'dan geçüp Mihaliç sahrâsında ikāmet itdiler. Bu tarafda dahi Sultân Murâd, Bâyezîd Paşa'nın şehâdetini ve yanında olan askerin Düzme'ye mütâba'atını işitdikde galebeden me'yûs olup, meşâyıh-ı kirâm ve dâ'ire-i sa'âdetine düşdi. Husûsan Hazret-i Emîr kaddese sırrıhü'l-hatîr cenâbına iltica ve du'â-yı hayrını recâ buyurdılar. Ol zât-ı şerîf dahi du'â ellerini açup Devlet-i Osmânî ikbâlini ve Düzme'nin zevâlini Cenâb-ı zü'l-celâl'den niyâz idicek icâbet-i du'âya işâret-i gaybiyye zuhûr eyleyüp, Hazret-i Emîr Buhârî dahi *elhamdülillâh* diyerek inâyet-i Bârî zuhûrını sultâna müjde itdi. Pâdişâh-ı âlem-penâh dahi vedâ' içün Hazret-i Emîr ziyâretine gidüp, o dahi kendü mübârek eliyle pâdişâhın kılıcını kuşatdı. Andan Sultân Murâd sıdk-ı i'tikād ile veda' idüp Ulubad kenârında köprüyi kesüp ârâm itdi. Bu esnâda Timurtaş Paşa-zâdelere vezâret virüp mesned-i vezâretde İbrâhîm Paşa ile ve Hâcı İvâz Paşa ile cem' itdi. Rikâb-ı hümâyûn mülâzımı beş vezîr oldu ki İbrâhîm Paşa, İvâz Paşa, Umûr Paşa, Oruç Paşa, Ali Paşa. Timurtaş Paşa-zâdeler huzûr-ı hümâyûna arz itdiler ki "Mihal-oğlı Mehemmed Bey kulları ki Mûsâ Çelebi'den sonra Tokat'da habs olunup, sekiz senedir mahbûsdur. Ol pîr-i mübârek âzâd buyurulup orduya[242] gelmek fermân olunsa Rûmili ümerâsıyla kadîmî hukūkı olmağın ümîddir ki nasîhât ile Rûmili

[242] Metinde " اوردويه" kelimesi " ارديه"şeklinde yazılmış.

ümerâsını bu tarafa itâ'at itdire. Bu sûretde iş âsân **[112b]** olur". Bu tedbîr sultâna hoş gelür, Mihal-oğlı Mehemmed Bey'i kemâl-i iğrâz ü ikrâm ile getürmeğe âdem irsâl olundı. İki asker nehrin iki tarafına gelüp, ceng vakti geldikde Hazret-i Emîr du'âsı te'sîr idüp min tarafi'llâhi te'âlâ Düzme Mustafa'nın burnı kanayup üç gün münkatı' olmayup sonra egerçi sâkin oldı. Lâkin bir cins za'af zuhûr itdi ki harekete mecâli kalmadı. Bu takrîb beş on gün ceng te'hîr olunup bu aralıkda pâdişâhın bakıyye-i askeri ve Mihal-oğlı Mehemmed Bey gelüp yetişdi. Ol pîr-i umûr-dîde rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp mazhar-ı iltifât-ı pâdişâhî oldukdan sonra vüzerâ ile Düzme husûsını müşâvere itmeğe me'mûr oldı. O dahi ba'de'l-müşâvere vüzerâ re'yiyle Ulubad Suyı'nın kenârına varup, Rûmili ümerâsına isimleriyle nidâ idüp "Bre Türk Turhan! bre Gümli-oğlı! Bre Evrenos-ogulları!" deyu çağırup su kenârına da'vet eyledi. Anlar ise sekiz senedir Mehemmed Bey'in ism ü resmi nâ-bedîd olmağla vefât itdi bilürler idi. Sadâsına âşinâ olup, şâd olarak su kenârına geldiler ve biraz beynlerinde geçmiş eski sohbetleri yâd idüp, bir birini gerek gibi bildiler. Ba'dehu Mehemmed Bey nasîhate başlayup didi ki "Bunca yıldır ni'metiyle perverîde oldıgımız Âl-i Osmân hukūkunı ferâmûş idüp ısyân itmek bir merdlik da'vâsında olanlara lâyık mıdır? Bir mechûlü'n-nesebin da'vâsını kabûl idüp, haseb ü nesebi ma'lûm bir pâdişâh-ı nev-cüvâna itâ'atden yüz çevirmek revâ mıdır?"deyu ve bu gûne sözler ile ümerânın kalbini pâdişâh tarafına mâ'il ve bey'at itmeğe kā'il itdi. Cümlesi fursat vaktini gözetmeğe başlamış-idi. Düzme Mustafa ise Sultân Murâd'ı şeb-hûn içün beş bin süvârî ve piyâde âmâde idüp, köprünün yukarusundan ubûr ile me'mûr itmiş-idi. Bu tedbîri pâdişâh işitdikde mukaddem o mahalli muhâfaza içün beş yüz yeniçeri ta'yîn buyurmuşlar idi. Bu haberden sonra Timurtaş Paşa-zâde Umûr Paşa'yı iki bin askere serdâr idüp irsâl buyurdılar. Umûr Paşa dahi o mahalle varup, bir gizlü yerde ihtifâ itdi. Düzme askeri de nısfü'l-leylde gāfilâne sudan geçdikde Umûr Paşa dahi havâle olup şöyle kırdılar ki hesâba gelmez. Garb tâ'ifesinin kimi firâr idüp, ekseri tutuldı.**[113a]** Hattâ ol mıkdâr azeb esîr olmuş ki bir yeniçeri üç beş azeb tutup, orduda paçacı dükkânlarına varup bir başa iki azeb azâd iderler idi. Yeniçeri ile azeb beyninde nefsâniyyet o zamândan kalmış. Düzme Mustafa bu askerinin inhizâmından münfa'il iken Mihal-oğlı'nın ümerâsıyla sohbetini işitdikde Düzme'nin intizâm-ı tedbîri dîbelek-i muzmâhil oldı. Bu esnâda İvâz Paşa, Düzme askerine teferruka virüp kendü ile askeri beynine şikāk düşürmek-içün, hüsn-i tedbîr idüp, sûret-i hakdan Düzme'ye bir mektûb yazdı. Mazmûnı böyle ki "Egerçi zâhiren hıdmet-i sa'âdetlerine dûrum. Lâkin bende-i sadâkat-kârlarıyım ve saltanat irsle sultânımın hakkı sarîh iken ümerânız münâfık ve ceng vaktinde sizi tutup pâdişâha (götürmek içün müteffikdir" ve nice kasem ile da'vasını tasdîk ve sadâkatini) tahkīk idüp, bir kimesneye virüp Düzme'ye irsâl itdi. Timurtaş Paşa-zâdeler dahi ittifâk ile İzmir-oğlı'na bir mektûb yazdılar ki "Sultânım ülûvv mertebe ile müsellem-i cumhûr ve hüsn-i tedbîr ile âlemde meşhûr olup, hânedân-ı mülûk-

ı izâmdan iken bir mechûlü'n-neseb şahsa ser-fürû ve vezîri olmağa tenezzül sizlere göre tezellül değil midir?" ve ma'iyyetinizde olan ümerâ ol şahs-ı mechûlün da'vâsı mahz-ı iftirâ oldığına aslâ şübhe itmeyüp bundan sonra ana tâbi' olmasalar gerekdir. Ve şöyle ittifâk itdiler ki pâdişâhımız, Düzme'yi şeb-hûn itdikde anlar Düzme'yi tutup şâh-ı kâmgâra getürseler gerekdir. Bu takdîrce vezîri bulunan âdem mazhar-ı kahr-ı pâdişâh-ı âlem olmak mukarrerdir. Sultânıma göre âkılâne hareket oldur ki o giceden mukaddem gelüp şâh-ı âlem kademine düşüp, cürmünizi afv itdire göresiz". Bu mektûb İzmir-oğlı Cüneyd Bey'e vusûl buldukda ziyâde havfa düşmüş-idi. Bî-çârenin Hacı İvâz Paşa'nın mektûbı dahi Düzme'ye vâsıl olıcak kemâl-i havf ü dehşet hâsıl olup, vezîr-i müşîri olan İzmir-oğlı Cüneyd Bey'i ihzâr, kendüye gelen mektûb sırrından hâberdâr itdi. Cüneyd Bey dahi Timurtaş Paşa-zâdelerin kendüye olan mektûbını âşikâr idüp, iki mektûb mazmûnı mutâbık ve bir birine muvâfık düşicek ikisi dahi firâra çâre aramağa başladılar. Ve ma'hûd olan gice hulûl itdikde şâh-ı âlem-penâh şeb-hûn içün Hâcı İvâz Paşa'yı serdâr idüp, nehri geçirdi. Ol vezîr-i huceste-tedbîr dahi sudan geçüp sagīr-i nefîr ve gulgul-i tekbîr ile Düzme **[113b]** askerine hücûm itdikde Düzme'nin mukaddemde firâra niyyeti olmağla bir hamleye dayanmayup hemân atına süvâr ve asker semtinden yüz çevirüp, semt-i selâmete firâr idüp Biga'ya vardı. Suyun geçidine vukūfı olmadığı cihetden Biga kādîsına bi-hadd altun virüp, anın delâletiyle sudan geçüp Gelibolı cânibine ubûr eyledi ve buldığı gemileri Rûmili yakasına götürüp alâtını zabt ve karaya çektirdi. İzmir-oğlı Cüneyd Bey dahi ol gice Aydın iline firâr itdi. Sâ'ir ümerâ cümle İvaz Paşa yanına gelüp şefâ'at recâ idüp, o dahi afüvlerine ta'ahhüd etdi. Ve İvâz Paşa, Düzme'nin çadırına inüp cemî' esbâb-ı saltanatını zabt idüp fi'l-hâl nehr üzre bir köprü binâ idüp, müjde-i fethi pâdişâha irsâl eyledi. İrtesi seherî pâdişâh ol köprüyi geçdikde Rûmili ümerâsı kefenin gerdenine bağlayup ve âh u enîn ile ağlayup rikâba yüz süricek İvâz Paşa ve Mihal-oğlı şefâ'atiyle afüvv olundılar. Her çend ki İbrâhîm Paşa ısyân (mûcîb-i siyâset ve siyâset) mûcîb-i riyâset[dir]. Bunları katl idelim" didi. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri ısgā itmeyüp cümlesinin cürmini afv buyurup, Düzme'nin ardına düşilüp ol mahalden hareket ve acele Biga'ya varıldı. Kâdîsının yol gösterdiği haber virildikde kâdîyı salb idüp, Lapseki'ye vardılar. Çûn ki Anadolı cânibinde gemi bulamadılar, hayret galebe itdi. Bi'l-âhire İbrâhîm Paşa bir mektûb yazup bir üstâd dalgıç ile Gelibolı âmiline irsâl itdi. Meger ol âmil İbrâhîm Paşa'ya müte'allık bir merd-i âkıl imiş ki ana Tahâretsiz Hatîb dirler idi. Çûn mektûb Gelibolı âmiline vâsıl oldı, mazmûnuyla âmil olup, sefîne tedârükine meşgūl oldı. Âhir Ceneviz'den yeni bir Frenk gemisi bulup, ve metâ'ını alur gibi alup beş bin floriye kavl ve gice gizlüce pâdişâh tarafına irsâl itdi. Şâh-ı şevket-penâh[243] dahi gemi aldığı kadar dilâver koyup Rûmili'ne

[243] Metinde شو كت kelimesi "سو كپتنده" şeklinde yazılmış.

gönderdi. Anlar Rûmili'ne çıkdıkda sefîne muhâfazasına me'mûr olanlar ile ceng idüp, cebren birkaç sefîne alup Anadolı tarafına döndürirek ol sefîneler ile pâdişâh ve sipâh [244] "عَلَى اَ للهِ تَوَكَّلْنَاَ" deyüp, deryâyı geçdiler. Ve Eceovası'na varup, anda nüzûl buyurdılar. Düzme haberdâr olup, Bolayır yolundan firâr **[114a]** ve Edirne'de karâr eyledi. Pâdişâh-ı kâmgâr dahi ardınca ılgar idicek Edirne'de dahi karâr idemeyüp Kızılağaç Yenicesi'ne vardıkda kendü etbâ'ı pâdişâhdan havf idüp, ümîd-i necât ile Düzme'yi tutup bağladılar. Ve sultân tarafından Düzme'nin ardınca ılgara me'mûr olanlara teslîm eylediler. Çûn ol mechûl-i mahzûl eli bağlu dergâh-ı pâdişâha vusul buldı, Edirne Hisârı'nda salb idüp gayrilere ibret itdiler. Bu vak'a sekiz yüz yirmi beşde zuhûr itdi.

Hurûc-ı Şâh-zâde Sultân Mustafâ

Merhûm cennet-mekân Çelebi Sultân Mehemmed Han Hazretleri'nin küçük oğlı Mustafa Çelebi ki kendüleri hayâtında Hamidili'ne vâlî itmişler-idi, birâderi Sultân Mûrâd Düzme Cengi'ne meşgūl iken Germiyân-oğlı ve Karaman-oğlı imdâd itmeğin saltanat da'vâsına düşüp, Burusa Hisârı üzerine ılgar idüp, Mezîd Kızığı[245] nâm karye kurbuna nüzûl idicek Burusa a'yânı meşveret ve kal'aya gerek gibi takviyyet virüp, yüz top âlî kumaş ile Ahî Ya'kūb ve Ahî Kadem nâm iki mu'teber kimesneyi a'yân lisânından gönderdiler. Ve şöyle arz itdiler ki "vâris-i saltanat oldukları müsellem, lâkin sinnen ekber olan birâderlerine bey'at olunmuş-iken ol şâh-ı âlem-penâha hıyânet mahz-ı kabâhatdir. Rızâ ile kal'ayı teslîm mümkin olmayup zor ile almak ise mürûr-ı zamâna muhtâcdır. O kadar vakitde pâdişâh gelmek emr-i mukarrerdir. Münâsib oldur ki devlet ü ikbâl ile bir fethi âsân mahalle azîmet buyuralar ki sa'yları müntic-i merâm ola. Burusa'lının bu tedbîri şehzâdeye hoş gelüp Burusa'dan avdet ve İznik Fethi'ne azîmet itdi. O esnâda İznik muhâfazasına Fîrûz Bey-oğlı Ali Bey me'mûr idi. İznik'i sedd idüp, cenge mübâşeret itdi. Ve pâdişâha bu haber-i müvehhaş gitdi. O aralıkda şâh-ı âlem, İstanbul Teküri Düzme ile ittifâk itdiğinden iğzâb olup, İstanbul'ı muhâsara itmiş-idi. Bu haber vusûlünde İznik zâbıtına fermân gönderdiler ki " kal'ayı musâlaha ile teslîm idüp, şehzâdeyi işgāl eyleye" ve Şarabdâr İlyâs ki mukaddem Çelebi Sultân yanında Emîr Süleymân'a firâr ile müttehem idi. Ve şimdi şehzâdenin lalası ve her umûrunda muktedâsı idi. Ana da gizlüce fermân gönderdiler ki "şehzâdeyi iğfâl iderse kendüye Anadolı Beylerbeyiliği virile". Bu fermânlar vâsıl oldukda Fîrûz-oğlı Ali kal'ayı teslîm ve İlyâs**[114b]** mansıb hevâsıyla şehzâdeyi iğfâl eyledi. Her çend ki Germiyân ve Karaman ümerâsı İlyâs'ın hareketinden şüphe kapup şehzâdeyi avdete tahrîz itdiler, müfîd olmadı. İlyas, İznik'de İbrâhîm Paşa Sarâyı'nı şâhzâdeye neşîmen idüp, îş u işrete meyl itdirdi. Şehriyâr-ı kâmgâr dahi Everenos-oğlı'nı serhadd vilâyete ta'yîn ve Fîrûz Bey'i

---

[244] "Allah'a i'timâd ettik..." Metinde " توكّلناً على ا لله "yazılan ayetin aslı yukarıdaki gibidir. A'raf suresi 89. Ayetten.

[245] Metinde "مزيد قز يغى " kelimesi "فد ي قز يغى "şeklinde yazılmış.

Eflak serhaddine ta‘yin idüp, kendüleri İznik üzre ılgar buyurdılar ve dokuz günde otağ-ı hümâyûn İznik önünde kurulup Şehzâde Sultân Mustafâ askeri İznik'e kapandılar. Âhâlî-i İznik kal‘ayı muvâza‘a tarîkı üzre teslîm itmiş olmağın asker-i pâdişâhî kal‘a kapusına vardıkda bilâ-tereddüd muhâfızlar kal‘a kapusını açdılar. Şarabdâr İlyâs dahi mansıb ârzûsuyla şehzâdeyi tutup huzûr-ı hümâyûna götürdi. Bu maslahatı görmek içün Mîr-âhûr Mezîd Bey'i ta‘yîn itdiler. O dahi şehzâde-i bî-günâhı alup İznik yolı üzerinde bir incir ağâcı dibinde şehîd itdi. Pederi yanında defn içün Burusa'ya irsâl olundı. Ve kudûm-ı pâdişâhîden mukaddem cüz'îce ceng olunmuş-idi. Ol cengde Mihal-oğlı Mehemmed Bey Tâceddîn-oğlı elinde şehîd olup, pâdişâh hazretlerinin teşrîfinden sonra Tâceddîn-oğlı beher-hâl bulunup, ol pîr-i şehîdin demini ahz murâd-ı hümâyûn olmağla ol dahi bir tavuk kümesinde bulunup şikence ile katl olundı.

Muhârebe-i Şehriyâr bâ-İsfendiyâr

Pâdişâh hazretleri rikâb vüzerâsının kesretini istiskāl idüp, Umur Paşa'yı Germiyan-oğlı'na risâlet tarîkıyla irsâl ve Oruc Paşa'ya beylerbeyilik virüp, Ali Paşa‘ya Saruhan Sancağı'nı ihsân itdi. Ve İsfendiyâr Bey mülk-i Osmân'a ta‘arruzı oldığı arz olunmağın kalkup İsfendiyâr Bey üzerine gitdi. Burusa'dan Yenişehir'e ve andan Bolı etrâfına varıldıkda çûn ki İsfendiyâr-oğlı Kāsım Bey Âl-i Osmân bendeliğini kendüye sa‘âdet bilüp, bu seferde dahi berâber idi. İsfendiyâr askeri Kāsım Bey ordu-yı hümâyûnda oldığından haberdâr olıcak ekseri İsfendiyâr Bey'i terk idüp gelüp, ordu-yı hümâyûna mülhak oldılar. Hulâsa Borlı etrâfında iki asker bir birine mülâkāt ve beynlerinde merdâne ceng olunup, âhirü'l-emr Kapucı-başı Yahşi Bey ceng esnâsında İsfendiyâr'a rast kellesine bir debûs hâvâle idüp şakk **[115a]** itdikde İsfendiyâr yaralanup Sinob Kal‘ası'nı ârzû idüp, cengden firâr itmekle askeri dahi târ u mâr oldı. Şâh-ı âlem dahi mülk-i İsfendiyâr'dan çok diyâr feth idüp, cümleden nuhbe-i mülki olan Kastamoniye ve Bakır-küresi'ni feth itdi. İsfendiyâr harekât-ı nâ-hemvârından peşîmân olup, âmân niyâzıyla arz-ı hâl idüp oğlı Murâd Bey ile rikâb-ı hümâyûna gönderdi ve kerîme-i sulbiyyesini dahi pâdişâh hıdmetlerine kabûl buyurmalarını recâ ve kabûl buyrulmak içün vüzerâya dahi hediyeler gönderüp, kendüye şefâ‘atlerini niyâz itdi. Pâdişâh-ı âlem-penâh dahi İsfendiyâr-ı pür-günâhı afv buyurup Burusa'ya avdet buyurdılar.

Zikr-i Âkıbet-i Hâl-i İvâz Paşa

"Hâcı İvâz Paşa'nın düşmenleri hâ'in-i devletdür"deyu dîvân-ı hümâyûna cebe ile gelür "bu hareketi nişân-ı hıyânet degil midir?" deyu pâdişâha nifâk idüp, fi'l-hakīka tecessüs olundukda Paşanın dîvâna bu tarza geldiği sahîh zuhûr idüp, düşmenlerinin sözini te‘yîd itmekle sekiz yüz yirmi altıda bâ-fermân-ı hümâyûn gözlerine mîl çekülüp mukaddemâ şehriyâr-ı kâmgâr hazretlerinin Lalaları olan Yörgüç nâm kimesneye dahi Amasya Sancağı ihsân buyurıldı.

Kudûm-ı Hâkîm-i Eflak Berâ-yı Def‘-i Şikāk

Pâdişâh-ı kâmgâr, ceng-i İsfendiyâr'da iken Eflak Bey'i Dırakula'nın, Silistre'den geçüp memâlik-i İslâm'a hasâret ve ol serhadleri gāret itdiği haber virildikde şâh-ı kâmyâb iğzâb olup, ol serhadler muhâfazasına me'mûr Fîrûz Paşa'ya fermân oldu ki Eflak diyârına akın idüp, gāret ve yağma eyleye. O dahi fermân-ı pâdişâhî üzre amel idüp, ol diyâra hayli hasâret itmiş-idi. Bu esnâda şâh-ı kâmgâr İsfendiyâr işini görüp, Rûmili'ne güzâr itdiği Dırakulanın mesmû'ı oldukda âlî-hediyyeler tedârük ve iki oğluyla Edirne'de gelüp, rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp iki yıllık harâcını teslîm birle afv recâ idüp ve erkân-ı devlet dahi şefâ'at itmekle gerçi cürmi afv olundı. Lâkin iki oğlı Âstâne-i sa'âdet'de ibkā ve kendü vilâyetine avdete me'zûn oldı. Ve bu esnâda Arnabud kâfiri tuğyân itmegin Evrenos-oğlı Îsâ Bey'i ol diyâra ılgar ile me'mûr idüp, asker-i İslâm ile irsâl buyurdular.

İzdivâc-ı Pâdişâh-ı Kâmgâr bâ-Duhter-i İsfendiyâr

Çûn ki İsfendiyâr Bey **[115b]** kerîme-i muhteremesini pâdişâha câriye itmeği recâ itmiş-idi, sekiz yüz yirmi sekiz târîhinde şâh-ı âlem Edirne'den Burusa'ya hareket ve anda tezevvüc niyyet buyurup Burusa'ya geldikde İsfendiyâr'ın kerîmesini pederi yanından ahz ve Burusa'da zifâf içün sarây-ı hümâyûna getürmeğe Çâşnigir-başı Elvan Bey'in kapu-kullarından cem'-i kesîr ile gönderdiler. Ve Tavâşî Şerîfüddîn Paşa'yı ve Tavâşî Reyhân Paşa'yı ve nisvândan Halil Paşa zevcesi Dâye Hatun'ı ki [pâdi]şâhın dâyesi idi ve Burusa'da ana mensûb bir mahalle ve bir câmi'-i şerîf vardır. Ve Şerefüddîn Paşa ve Reyhân Paşa'ya mensûb mahalle dahi vardır ki Târîh-i tahrîr-i kitâbı ki bin yüz seksen beş târîhidir hâlâ o mahalleler ma'mûr ve beyne'l-âhâlî Dâye Hatun Mahallesi ve Şerefüddîn Mahallesi ve Reyhân Mahallesi deyu meşhûrdur. Ve Germiyân-oğlı Ya'kūb Bey zevcesine ki pâdişâh ana "Şâh-ana" dirler idi. Ve Merîh Bolay'ı ve sâ'ir taraf-ı hümâyûnlarına intisâbı olan hatunları irsâl buyurdılar. Bunların Kastamoniyye etrâfına geldiklerini İsfendiyâr Bey işitdikde o dahi erkân-ı devletini istikbâl içün irsâl ve lâyıkı üzre ikramda kusûr itmedi. Ba'dehû gelini Dâye Hatun ile Germiyan-oğlı zevcesine teslîm idüp, dergâh-ı şâha irsâl ve mülûke lâyık cihâz ile resm-i ubûdiyyeti ber-kemâl itdi. Çûn arûsın kudûm-ı safâ-lüzûmı karîb oldığı haberi virildi, erkân-ı devlet istikbâle mübâderet itdiler. Ve İsfendiyâr Bey âdemlerini i'zâz ü tekrîm ve ziyâfet resmini takdîm idüp, ol evc-i ikbâle be-zeyn bir sa'ât-i sa'dda zifâf ile kırân-ı sa'deyn vukū' buldı. Ve bu cem'iyyetde pâdişâhın üç hemşîre-i muhteremelerinin birini rikâb-ı hümâyûnları mülâzımı olan İsfendiyâr-oğlı Kāsım Bey'e birini dahi Anadolı Beylerbeyi'si Karaca Paşa'ya birini Vezîr-i a'zam İbrâhîm Paşa-zâde Mahmûd Bey'e virdiler. Mahmûd Bey'in zevcesi Mekke-i mu'azzama'da vefât idüp, anda medfûndur.

Feth-i Diyâr-ı Menteşe

Menteşe Vilâyeti'ne verâset ile pâdişâh olan Ya'kūb Bey vefât idüp, Mahmûd ve İlyâs nâm iki oğlı kaldı. Mahmûd dahi az zamânda arsa-i hayatdan nâ-bûd olıcak İlyâs pederi tahtına

iclâs olundı. İlyâs Bey, Menteşe Vilâyeti'ne pâdişâh oldukda oğulları Üveys ile Ahmed'i terbiye olunmak içün pâdişâh-ı deryâ-nevâl hıdmetine irsâl itmiş-idi. Sekiz yüz yirmi dokuz târîhinde İlyâs Bey dahi vefât idüp Menteşe **[116a]** vilâyeti pâdişâhsız kalıcak bu tarza vech-i âsân üzre pâdişâh Sultân Murâd Hân tasarrufuna girüp, eyâletini Balaban Paşa'ya tevcîh buyurdılar. Lâkin İlyâs Bey-oğulları Üveys Bey ve Ahmed Bey yalnız iltifât-ı pâdişâhîye kanâ'at itmeyüp pederleri mülkini girü pâdişâh-ı âlem-penâhdan taleb sevdâsında oldukları pâdişâha haber virildikde Üveys Bey ve Ahmed Bey'i tutup Tokat'da bedevî çardakda habs olundular. İki sene mahbûs oldukdan sonra sûret-i firârları bu vech üzre olmuşdur ki şitâ hulûl itmekle birkaç yük odun alup ve yataklarına kuru ot döşemek bahânesiyle birkaç yük ot getirtdiler. Ve ot hamalıyla kavl ve nice ihsân va'ad idüp, Üveys Bey ot çuvalına girüp, hamal arkasına alup selâmete çıkardı. Götürürken dizdâr su'âl itdikde "kibâr herîfler beğenmediler gir[u] götüreyorum" deyu cevâb virdi ve bir çuval alef dahi getürüp, Ahmed Bey'i de o çuvala koyup götürürken "zâbit önünden her ne getürsem beğenmezler nâzik-mizâc zarîf herîfler ancak Osmân-oğlı dahi acabâ bunları niye saklar" diyerek geçürdi. Ve bir at bulı-virüp Ahmed Bey bindi ve Diyârbekir hâkimi Kara Osmân'a varup, anda da karâr idememekle Sultân-ı Mısır'a andan Acem diyârına vardı ve ol gidişdir ki nâm u nişân-ı nâ-bûd oldı. Üveys Bey firâra çâre bulamayup, serserî geşt ü güzâr iken zâbitân-ı hisâr eline girdi ve bu haber sem'-i pâdişâha vâsıl oldukda sultân-ı âlî-şân dahi Üveys Bey'in ve dizdârın katline fermân buyurdılar.

Azîmet-i Hamza Bey be-İstîsâl İbn-i İzmir

İzmir-oğlı Cüneyd Bey dâ'imâ ısyân ve Âl-i Osmân'a tuğyânı sebebiyle katline niyyet ve mülkini almağa azîmet-i hümâyûn derkâr idi. Bu esnâda Aydın mutasarrıfı Yahşi ile yine muhârebe idüp, Yahşi birâderini katl itdiği şâh-ı âlî-câha haber virildikde Oruç Paşa'yı serdâr idüp, İzmir-oğlı üzerine ılgar itdirdi. Oruç Paşa dahi İzmir Vilâyeti'ne vardıkda İzmir-oğlı mukābeleden âciz[246] olup İsli Kal'ası'na girdi. Oruç Paşa dahi İzmir Vilâyetleri'nin birazını mülâzımlara tîmâr tarîkı üzre idüp girü Burusa'da dergâh-ı sultâna irdi. Oruç Paşa avdet itdikden sonra girü İzmir-oğlı ısyân idüp, Yahşi Bey'in birâderi Sinân Bey'i dahi şehîd itdi. Bu haber yine mesmû'-ı pâdişâhî oldukda bir meretebede iğzâb oldılar ki mübârek vucûdlarına ditremek ârız oldı. Ve ol anda vüzerâyı ihzâr ve şu vech üzre âzâr itdiler ki **[116b]** "İzmir-oğlı döneği gibi bir le'îm herîf iken sizin ihmâliniz ile vilâyetimizi gāret idüp gûyâ ki şerîf olayor. Ya anın def'ine el-bir idin ya âstâne-i âliyyemizden gidin". Vüzerâ dahi kemâl-i havf ü haşyet üzre didiler ki "Oruç Paşa, ten-perver kendü vucûdunı kayurır kulunuz idi. Lâkin Hamza Bey şecâ'atde mâhir ve hüsn-i tedbîrde akrânı nâdir ve bu hizmeti idâreye kādir bendenizdir. O ta'yîn

---

246 Metinde " عاجز" kelimesi "عاجر" şeklinde yazılmış.

buyruldukda matlûb üzre hizmet görüleceği zâhirdir. Binâ'en alâ-hâzâ Hamza Bey'e Anadolı Beylerbeyliği tevcîh ve İzmir-oğlı üzerine ta'yîn buyurılup, Aydın mutasarrıfı Yahşi Bey dahi ma'iyyetine ta'yîn buyurıldı. Ve Burusa Bey'i dahi berâber idi. Saruhan nevâhîsinden Ak Hisâr'da Cüneyd Bey'in oğlı Kurt Hasan karşulayup, birâz cengden sonra Kurt Hasan bozılup, pederi Cüneyd Bey'e firâr eyledi. Ve sonra pederiyle ceng vukū'unda fi'l-vâki' kurt koyuna salar gibi Âl-i Osmân askerine dalar bir cevr herîf olmağla asâkir-i Osmâniyye'nin bir yanını bozup, firâr idenleri ta'kīb ârzûsuyla pederini cüz'î asker ile bırakdığını Hamza Bey gördükde bakıyye-i asker ile Cüneyd Bey üzerine hücûm itdi. Cüneyd Bey dahi tahammül idemeyüp, kal'aya firâr itdi. Kurt Hasan sağ ve esen dönüp, bakiyye Hamza Bey yanında kalan asâkir-i Osmâniyye'yi dahi bozmak ârzûsuyla hamle itdikde diri tutulup Hamza huzûrına getürdiler. Hamza Bey dahi kal'ayı muhâsara ve Kurt Hasan'ı pederi Cüneyd Bey'e arz idüp itâ'at teklîf ve pâdişâhdan cürmüni şefâ'ate ta'ahhüd itdi. Lâkin Cüneyd Bey ol tuzağa düşmeyüp, bir gün ale'l-gafle kırk mikdâr süvârî ile kal'adan çıkup, kendüyi serasker Hamza Bey askerine urup, askeri iki şakk idüp, selâmet-i firâr ve Karaman Vilâyeti'ne düşüp, Karaman-oğlı'na ilticâ itdi. Lâkin Karaman-oğlı pâdişâhdan havf idüp, imdâd itmemekle girü gelüp, yine askeri merdâne şakk idüp kal'aya gitdi. Cüneyd Bey'in bu şecâ'atini gören tahsîn ve sad-gûne âferîn itdiler. Lâkin eyyâm-ı muhâsara uzayup ehl-i hisârın açlıkdan ve te'affün-i hevâdan hâlleri perîşân olmağla Cüneyd Bey ahd u âmân ile hisârdan çıkup, Hamza Bey yanına geldi. Lâkin Yahşi Bey ve Balta-oğlı ve Halil Bey bir yere gelüp şöyle müşâvere itdiler ki "İzmir-oğlı afv olunup, bu def'a dahi halâs bulur ise tavr-ı sâbıkı **[117a]** üzre musırr ve âmme-i müslimîne muzırr olacağı mukarrerdir. Lâyık oldur ki bunun vücûdını âlemden nâ-bûd idelim" deyu ittifâk ve Hamza Bey'den gizlü Cüneyd Bey (ve Kurt Hasan'ın olduğı mahalle gitdiler ve Yahşi Bey ibtidâ) ve Kurt Hasan'ı, pederi gözi karşusunda koyun gibi boğazlayup, ba'dehû Cüneyd'i dahi katl itdiler. Hamza Bey bu keyfiyyete vâkıf oldukda ziyâde infi'âl idüp, "bir âdemi âmân ile getürdükden sonra katl itmek âdem kârı değildir. Fî-mâ-bâ'd ahd u âmânımıza kim i'timâd ider" deyu hayli Yahşi Bey ile refîklerine itâb itdi. Ama gördü ki "çûn ki herîfler maktûl oldılar avdeti mümkin değil bâri bu sebeb-ile kal'a fethine tevessül idelim" deyu irtesi bu kelleleri mızrağa saplayup, kal'a âhâlîsine göstermeğe emr itdi. Ahâlî-i kal'a dahi efendilerin bu hâlde gördükde inâd itmeyüp, kal'a[yı] teslîm itmekle Hamza Bey bi't-tamâm diyâr-ı İzmir'i feth idüp, sekiz yüz yirmi dokuz târîhinde ol diyâr dahi elhamdüli'llâhi te'âlâ bi'l-külliye tasarrûf-ı Osmâniyye'ye duhûl itdi.

Vefât-ı Vezîr Timurtaş-zâde Oruc Paşa

Oruc Paşa ki kable'l-vezâret Oruc Bey dimekle mezkûr olmağın vezîr oldukdan sonra dahi Oruc Bey deyu meşhûr olmuşdur. İzmir-oğlı cenginden avdet itdikden sonra mizâcına illet galebe idüp, ahir sekiz yüz yirmi dokuz târîhinde dâr-ı bekāya irtihâl itdi. Cesedi Burusa Hisârı

içinde binâ itdiği hammâm hizâsında olan türbede medfûndur deyu beyne'l-âhâlî meşhûrdur ve bir rivâyetde birâderi Umur Bey yanında medfûndur. *Rahmetu'llâhi aleyhi rahmeten vâsı'aten*

Vefât-ı Gāzî Fîrûz Bey Vâlî-i Antakya

Fîrûz Bey ki Hudâvendigâr Gāzî zamânından beru serhaddât-ı[247] İslâmiyye'de fütûhât ve megāzî üzre olup, mülûk-ı küffâr arasında mezîd-i şecâ'at ile ma'rûf ve mülûk-ı İslâmiyye beyninde sadâkat ile mevsûf idi. Bu esnâda Antakya muhâfazasına meşgūl iken ecel-i müsemmâsı hulûl idüp, sekiz yüz otuz târîhinde âhirete intikāl ve civâr-ı rahmete irtihâl itdi. *Rahmetu'llâhi aleyh rahmeten vâsı'aten.*

Helâk-güşten-i Teke-oğlı Osmân Bi-himmet-i Fîrûz-oğlı Hamza Bey

Bundan mukaddem pâdişâh-ı enâm dügün tertîbine ihtimâm üzre iken Las hâkimi Vılk-oğlı isyân ve serhadd ümerâsından İshak Bey ve Ali Paşa Bey ki Delü Paşa dimekle o etrafda sâhib-i nâm u şân olmuş-idi, anı tutup mahbûs itdiği pâdişâha haber virildikde sekiz yüz otuz târîhi evâ'ilinde Edirne cânibine teşrîf-i **[117b]** hümâyûn olup, Las Vilâyeti'ne biraz asker gönderildi. Ve Edirne'den dahi hareket ve otağ-ı hümâyûn Filibe etrâfına vusûl buldukda Karaman-oğlı'nın Teke-oğlı Osmân Çelebi ile ittifâk ve Antakya Hisârı'nı muhâsara itdikleri mesmû'-ı hümâyûn olıcak Sinân Paşa'yı Las üzerine serdâr ve kendüleri iki tarafdan uzak bulun[ma]mak[248] içün Filibe'de karâr buyurdılar. Sinân Paşa dahi Lâs'ın dârü's-saltanatı olan Alacahisâr'ı feth ve ekserî bilâdı dahi dârü'l İslâm eyledi ve bu feth olunan vilâyetler eyâleti Mezîd Bey'e ihsân olundı. Anadolı cânibinde ısyân iden Teke-oğlı Osmân Çelebi, Karaman-oğlı'nı dahi tahrîk ve iğfâl idüp, anı dahi kendüye refîk itdi. Ve Teke Vilâyeti'nden nice Etrâk, Osmân Çelebi başına üşmekle Osmân Çelebi dahi Karaman-oğlı'nın kendüye i'ânetine ve askerinin kesretine bakup, yine Karaman-oğlı tedbîriyle Antakya'yı feth sevdâsına düşmüşdür. Bu günlerde Antakya muhâfızı Fîrûz Bey vefât itmekle oğlı Hamza Bey ki Kara-hisâr muhâfızı idi. Pederinin âhirete irtihâlini ve Antakya halkının serdârsız kaldıklarını işitdikde Karahisâr'ı bir mu'temed âdemine ısmarlayup, kendi Antakya muhâfazasına gitdi. Antakya halkı dahi anın kudûmundan memnûn olmuşlar idi. Bu esnâda bir haber geldi ki Osmân Çelebi Antakya'nın İstanoz nâm yaylakına gelüp Karaman-oğlının gelmesine muntazırdır. Ve hasta olup hâlâ esîr-i firâşdır. Yaylak-ı mezbûrda birkaç gün ârâm ve Karaman-oğlı geldikde berâberce hisârı muhâsara idicek Hamza Bey bu kelâmı iştdikde hisârda olan pîr ü rûhsâr sâhib-i tedbîr olan beyleri çağırup didi ki "Teke-oğlı Osmân hâlâ yaylakda Karaman-oğlı gelmesine muntazırdır ve kendü esîr-i firâş hastadur, varup basmak ve cümlesini kırup, kılıcımızı arşa asmak murâdımdır. Ne dirsiniz münâsib midir?" Anlar dahi "Sultânım bu tedbîri gāyetde münâsib ve dil-pezîrdir.

---

[247]Metinde "سرحدات" kelimesi "حدات" şeklinde yazılmış.

[248] Metinde "بولنمامق" kelimesi "بولنماق" şeklinde yanlış yazılmış.

Lâkin kendünüz kal‘ada kalup, bu mühimmi temşiyyete asker göndermek gerek. Zîrâ şâyet ki hilâf-ı me’mûl bir sûret zuhûr ide. Siz gitdikde kal‘a dahi gitmek iktizâ ider. Lâkin siz bunda olıcak asker bozulsa dahi kal‘a elde kalur” didi. Hamza Bey egerçi şecâ‘ati muktezâsınca kendü gitmek murâd olunmuş-idi. Lâkin anlara muhâlefet idemeyüp, re’ylerine rızâ gösterdi. **[118a]** Ve yarar[249] ümerâ ve asâkir intihâb idüp, bu mühimmi temşiyyete gönderdi. Anlar dahi varup, ale’l-gafle basup ekser askerini kırup, Osmân Çelebi’yi dahi katl idüp ve nice mâl-ı ganîmet ile Osmân Çelebi hemşîresini alup avdet itdiler. Hamza Bey dahi emvâl-i ganîmetin pâdişâha lâyık olanlarını seçüp ve fetih-nâme ile rikâb-ı hümâyûna irsâl ve tafsîl üzre vukū‘ bulan keyfiyyâtı ifâde itdi.

Maktûl-i İbn-i Karaman bi-Himmet-i Fîrûz-zâde Hamza Bey

Vaktâ ki Teke-oğlı Osmân Çelebi maktûl oldığı Karaman-oğlı işitdikde egerçi izhâr itdiği nifâkdan peşîmân olup, neye uğradığını bildi. Lâkin çûn ki peymâne dolmuş, hâb-ı gafletden uyanamayup yine Antakya hisârını muhâsara sevdâsından geçmeyüp, bir rivâyetde yedi ay bir rivâyetde beş ay kal‘ayı muhâsara ve ejder-peyker toplar çeküp, hayli rahnedâr itdi. Ve bu vechile emr-i muhâsaraya ikdâmı şol vakte tesâdüf itdi ki ol esnâda pâdişâh-ı İslâm dahi Rûmili’nden avdet ve taht-gâhları olan Burusa’ya teşrîf buyurdılar. Karaman-oğlı pâdişâh-ı cem-câh hazretlerinin Burusa’ya teşrîflerini işidicek egerçi eli ayağı şaşup, ne belâya uğradığını bildi. Lâkin muhâsaradan fâriğ olsa dahi bundan sonra nice kahr-ı pâdişâhîden halâs mümkin olmadığını dahi bilüp, nâ-çâr var kuvveti bâzûya alup, muhâsarada dikkat ve kendi ile bir alaca ata binüp, yürüyüşe kābil ne mahaldir deyu hisârın etrâfını geşt ü güzâr iderken topçı tâ’ifesinden bir üstâd-ı hüner-ver Karaman-oğlı Mehmed Bey’i nişânlayup, tamâm nişân-gâhına geldikde topuna küşâd virdi. Kelle dahi ayırmayup, illâ Mehmed Bey’in vucudına isâbet itmekle ol sâ‘at Mehmed Bey atılmış toplar gibi âzim-i dâr-ı âhiret oldı. Ve cennet-mekân Çelebi Sultân Mehmed Han huzûrunda itdiği yemînin cezâsını buldı. İki tarafdan atılan topların bir mıkdâr dumanı zâ’il oldukda kal‘adan gördüler ki Karaman-oğlı ordusı perîşân ve askeri târ u mâr olmuş ve Karaman-oğlı altındaki at sâhibsiz kalup ve düşmen askeri hayret deryâsına dalmış, âhâlî-i hisâr Hakk te‘âlâ’ya hamd ü şükr itdiler. Karaman-oğlı’nın bu cengde İbrâhîm Bey ve Ali Paşa nâm iki oğlı bulunmuş-idi. İbrâhîm Bey sinnen ekber ve askeri ekser olmağın pederinin meyyitini alup, vilâyetine gitdi. Ali Bey kaçup kal‘aya gelüp, Sultân Murâd hazretlerinin dergâhına ilticâ **[118b]** itdi. Hamza Bey dahi kal‘adan çıkup, Karaman-oğlı emvâlini zabt ve pâdişâha

[249] Metinde “يرار ” kelimesi “نيرار ” şeklinde yazılmış.

lâyıklarını seçüp, Ali Bey ve feth haberiyle rikâb-ı hümâyûna irsâl itdi. Ali Bey ve haber-i feth, huzûr-ı hümâyûna vâsıl olıcak şehriyâr-ı kâmgâr hazretleri ziyâde mesrûr ve Ali Bey pederi mülkini bıragup, sâ'irlerine ilticâ itdiği-çün iltifât buyurup, bir hemşîre-i muhteremelerini akd-[i nikâh] ve Sofya Sancağı'nı inâyet buyurdılar. Ve Hamza Bey ki bu hıdmeti mukābelesinde hil'at ve şemşîr ve donanmış at gönderüp, Teke Sancağı ihsân ve Teke-oğlı Osmân'ın hemşîresini nikâh idüp, almasına fermân olundı. İbrâhîm Bey dahi pederi Mehemmed Bey'in cenâzesiyle Karaman pây-ı tâhtına vusûl buldukda maktûl olan Mehmmed Bey'in birâderi Ali Bey ile taht içün mu'âraza idüp, anınla cenge dahi kudreti olmamağla o dahi birâderi Ali Bey gibi küçük birâderi Îsâ Bey'i dahi yanına alup, rikâb-ı hümâyûna gelüp yüz sürdi. Cümlesi hadlerinden ziyâde iltifât ü ikrâm gördiler. Pâdişâh-ı âlem-penâh iki hemşîrelerini dahi İbrâhîm Bey ile Îsâ Bey'e virdikden sonra Îsâ Bey'e Rûmili'nde sancak dahi virüp, İbrâhîm Bey'i pederi tahtına iclâs itdiler. İbrâhîm Bey dahi ahdine vefâ idüp, pederinin gasb itdiği Hamid Vilâyeti'nin güzîde kal'alarını pâdişâh hazretlerine teslîm ve kendü memâlikinden Okluk'ı dahi zamm idüp, nice zamân itâ'atde oldı. Ba'dehu bu dahi itâ'atden çıkmışdır. Vakti geldikde inşâ'allâhu te'âlâ nakl olunur. Hamid-ili girü tasarruf-ı hümâyûna giricek eyâleti[250] Şarab-dâr İlyas'a tevcîh olundı.

Zikr-i Def'-i Mazarrat-ı Eşkıyâ, bi-Himmet-i Lala Yörgüç Paşa

Türkmân tâ'ifesinden Kızıl-koca-oğulları dimekle meşhûr dört karındâş zuhûr itmiş-idi ki Tokat ve Amasya etrâfında beş altı yüz Türkmân-ı za'îfü'l-îmân başlarına cem' olup, harâmîlik vechi üzre etrâfı yağma ve gāret idüp, o yolları kat' itmişler idi. Ve fesâdları bir rütbeye vardı ki hammâmlardan alenen ümmet-i Muhammed'in ehl-i ırz kızlarını ve iyâllerini çeküp, ne'ûzü bi'llâh fi'l-i şenî'e cesâret iderler idi. Amasya ve Tokat etrâfının vâlîsi Lala Yörgüç Paşa bir merd-i merdâne ve hüsn-i tedbîrde bir dâne idi. Bu tâ'ifenin def'i husûsunda hayrân ve o etrâfdan **[119a]** sadâ-yı el-âmân göklere çıkar oldı. Âhirü'l-emr Paşa-yı müşârün-ileyh bunların mazarratını def'de şöyle tedbîr itdi ki pâdişâh-ı âlem-penâh tarafından gelmek üzre bir sâhte fermân yapup, şu vech üzre mazmûnını edâ itdi "Canik Vilâyeti'ni Alp Arslan oğlunun elinden alup, zamîme-i memâlikimiz itmek murâd-ı hümâyûnumdur ve Yörgüç Paşa ile mülâkāt idüp bu husûsda meşveret itmeyiz. Matlûbumdur sizin mezîd-i şecâ'atiniz Âstâne-i aliyyemde mezkûr ve o etrâfda meşhûr olmağın gerekdir ki bu hıdmeti inâyet-i şâhâne ve teveccühât-ı mülûkânem kisbine âlet idesiz ve Lalam Yörgüç Paşa ile ba'de'l-müşâvere

---

[250] Metinde "ايالتى"kelimesi "ايالننى"şeklinde yazılmış.

Canik fethine gidesiz. Ve edâ-yı hıdmetden sonra Artuk-âbâd cânibinde meks idüp, mahsûlüni zabt ve şimden sonra sâye-i inâyetimde âsûde-hâl olasız” deyüp bu sâhte fermân yanına Yörgüç Paşa dört hil‘at idüp, bir muntazamü’l-kelâm âdeme pâdişâh tarafından gelmek üzre teslîm ve iktizâ iden sohbetleri dahi lisânen tefhîm ve ta‘lîm itdikden sonra kendü dahi mazmûn-ı fermân üzre bir mektûb-ı mahabbet-üslûb tahrîr ve birâz hediyye zamm idüp, anı dahi bir başka söz anlar âdeme teslîm idüp, fermânı pâdişâh tarafından mektûbı kendi tarafından olmak üzre Kızılkoca-oğullarına irsâl eyledi. Çûn fermân-ı hümâyûn Yörgüç Paşa’nın mektûb-ı mahabbet-mazmûnuyla Kızılkoca-oğullarına vâsıl oldı. Beynlerinde ziyâde[251] sürûr-ı neşât hâsıl oldı. Lâkin yine tabî‘at-i Türkmâniyye muktezâsı üzre hîleyi elden bırakmayup, dört karındaş şöyle meşveret itdiler ki “Yörgüç Paşa ile kavuşdukda Canik fethi husûsunda birâz tedbîr vardır ki sultânıma gizlüce ifâde olunmalı” deyu meclisi tenhâlayup, Yörgüç Paşa’ya dördi birden hançer üşüreler. Paşayı helâk ideler ve Sivas ve Tokat’ı yağma idüp, pâdişâh duyup, gelince o etrâfı harâb ve anda olan kal‘aları feth ve zabt ideler. Bu tedbîri beynlerinde dil-pezîr görüp, dört yüz mıkdâr Türkmân ile fermâna itâ‘at ve paşa ile gûyâ meşveret içün azm-i tarîk itdikleri paşanın ma‘lûmı olıcak çûn ki paşa dâ’imâ âkılâne hareket ve ihtiyât üzre fikret eyler idi, bunların hîle ve hıyânetinden emîn olamayup, anlar ol işe nizâm virmek fikri ile Amasya’da bir hastalık sûreti iş‘âr ve günden güne za‘af alâmetlerini izhâr eyledi. Ve Kızılkoca **[119b]** oğulları Merzifon’a geldikde Yörgüç Paşa, oğlı Hızır Bey’i istikbâl içün irsâl ve kendü hasta olmağla karşu çıkamadığından i‘tizâr ve dürlü dürlü izhâr-ı mahabbet ile ol Türkmân eşkıyâsını iğfâl eyledi. Hızır Bey dahi varup, nâzikâne i‘timâd virecek edâlar ile bunların şübhelerini bi’l-külliye def‘ ve Amasya’da hâzır olan sarây-ı dil-güşâya da‘vet ve anlar da sarây-ı mezbûra gelüp anda ikāmet itdiler. Paşa ve etbâ‘larını ümerâ hânelerine konak virüp, bu vech-i hakîmâne ile cem‘iyyetleri perîşân ve bunlar işrete mübtelâ olmağla şarâb ve kebâb hâzır itmekle ol dört birâderleri mest ü hayrân itdiler. Ve bu ziyâfet günlerinde Yörgüç Paşa-zâde Hızır Bey bunları ziyâret ve Paşadan muhibbâne selâmlar ile tatyîb-i kalblerine ri‘âyet ider idi. Ve “paşa peder eger tashîh-i mîzâc idemez ise ve bu cenge bi‘z-zât gidemez ise ne gam ki sizler gibi dilâverler bizim mu‘în ve yoldaşımızsınız” deyu bunlara istimâlet virir idi. Hulâsa bir gice dahi keyfiyyet-i şarâb ile ol dört aded ehremenler mest ü harâb olmuşlar idi ki Yörgüç Paşa, bir nice yarar dilâver ta‘yîn idüp, üzerlerine nüzûl ve dördini dahi katl idüp, şehre taksîm olunan etbâ‘larını cümle esîr

[251] Metinde “زياده” kelimesi “اباده” şeklinde yazılmış.

itdiler. Yörgüç Paşa dahi cümlesini bir mağaraya doldurup, kapudan içerü âteş tütüni salı-virmekle cümlesini azâb-ile helâk idüp, irtesi ale's-seher binüp, Kızılkoca-oğulları'nın meskeni olan Çivrülü sahrâsına ılgar ve bâkī anda olan Türkmân'ı dahi kılıçdan geçirüp, bir Türkmân getürene bir hil'at va'd itmekle nice eşkıyâyı dahi bu takrîb helâk itdi. Bu cengde asker-i Âl-i Osmân eline o kadar mâl ü ganîmet girmiş ki bir koyunı bir dirheme satmışlar. Bakiyye-i Türkmânân, Kara-Osmân-oğlı Hâbil yanına varup, nice zamân Türkmân'dan nâm u nişân kalmadı. Garâ'ibdendir ki Amasya etrâfında bir bî-çâre hatunun oğlancığı derzi san'atında bulunmağla libâs dikmek içün gelüp, Kızılkoca-oğulları'na intisâb ve ol sebeb ile bir mıkdâr dünyâlık tedârük itmiş-idi. Bu gavgāda anlar ile berâber tutılup, harâmîler ile bile tütün içinde helâk oldığını hatun işitdikde ağlayup feryâd iderek Yörgüç Paşa huzûrına gelüp, oğlı bî-günâh oldığını beyân idicek Yörgüç Paşa dahi "mukadder-imiş zuhûr itdi ve anlar helâk olalı bir hafta mürûr **[120a]** itdi. Olan olmuş. Eşkıyâ ile bulunmağla belâsını bulmuş şimden sonra çâresi sabr ve tahsîl-i ecr itmekdir diyicek hatun niyâz idüp, "bâri meyyitini görüp, techîz ü tekfîn hıdmetini göreyim" didi. Yörgüç Paşa dahi hatunun gözi yaşına merhamet idüp, oğlının meyyitini bulunmak içün emr itdi. Hatun dahi zindâna gitdi. Vaktâ ki zindâncılar eşkıyâ lâşelerini bir bir hatuna göstermeğe başladılar, dört beş âdem altında hatunun oğlı çıkdı. Bi-kudreti'llâhi te'âlâ eser-i hayât vâki'[252] olmağla nefes aldıkça dirildi. Hatun bunı göricek Hakk te'âlâ'nın kerem ve kudretine te'accüben secde idüp, biraz vakt bî-hôd oldı. Bu keyfiyyeti görenler mütehayyir olup, ol bî-çârenin bî-cürm oldığını tahkīk itdiler.

Feth-i Kal'a-i Kocakayası bi-Himmet-i Yörgüç Paşa

Osmancık nâhiyelerinden Zeytun'da Kocakayası dimekle iştihâr bulmuş bir hisâr var idi ve Haydar Bey nâmında bir pîr tasarrufunda idi. Mezbûr Haydar Bey kal'anın ziyâde metânetine i'timâd idüp, etrâf mülûkundan hiçbir pâ[di]şâha ser-fürû itmeyüp, başlı başına ol hisârda sâkin olup, ihtiyâten yüz yıllık zahîre eksik itmez idi. Zahîresi mükemmel ve kal'ası gāyet metîn olmağla bir pâdişâh da üzerine varmayup bu hâl üzre kalmış-idi. Ve Haydar Bey'in Kāsım Bey nâm bir oğlı var idi ki iktizâ itdikce etrâf mülûkuna gönderüp, oğlı oldığını saklar idi. gûyâ bundan havf ider idi ki duyulsa Kāsım Bey'i tutup kal'ayı fethe sebeb olmaya. Ve gayrisini elçi idüp göndermeğe dahi vesvese ider idi. Kāsım Bey bir gün pederi Haydar Bey'e didi ki "Eger bir gün duyulup beni tutarlar ise ne çâre idersin? Gel Âl-i Osmân'a itâ'at idüp sâyelerinde râhat idelim."

[252] Metinde "واقع" kelimesi "باقى " şeklinde yazılmış.

Pederi dahi “Ben seni cenâb-ı Hakk’a emânet itdim. Bu sinn ü sâle girdim, kimseye hıdmetkâr olmadım. Şimden sonra dahi olamam” didi. Bu tarafda Yörgüç Paşa dahi dâ’imâ bu kal‘ayı almağa çâre arar idi. Âhirü’l-emr şöyle tedbîr itdi ki Tayfûr nâm Haydar Bey’in bir zarîf musâhibi var idi. Anınla Yörgüç Paşa tedrîcî hukūk hâsıl idüp, iki taraf birbirine i‘timâd itdi. Bir gün Yörgüç Paşa mezbûr Tayfûr Çelebi’ye bir mektûb yazdı ki “Eger kal‘ada olan zahîreye âteş urup yakar isen her ne murâdın var ise pâdişâh-ı âlem-penâh **[120b]** hazretleri sana atâ vü ihsân itmek husûsuna ben mütekeffilim ve nice yemînler idüp, bu husûsda Tayfur Çelebi’ye i‘timâd virdi. O dahi tama‘-ı dünyâ ile velî-ni‘metine hıyânet ve bunca yıllık nân u nemek hakkını izâ‘at idüp zahîre anbârına âteş virüp, velî-ni‘metinin hânümânını harâb itdi. Yörgüç Paşa dahi katî vâfir asker ile kal‘anın üzerine hücûm idicek Haydar Bey mukābele idemeyeciğini iz‘ân idüp, kal‘ayı teslîm eyledi ve bî-çâre Haydar Bey, Yörgüç Paşa’ya “Yörgüç benim bu sinn ü sâlimde vatanımdan cüdâ ve bî-cürm ü günâh hânümânımı harâb itdiğin gibi âhir ömründe hânümânın harâb olsun” diyerek kal‘adan çıkup gitdi. Yörgüç Paşa dahi feth müjdesiyle Haydar Bey’i rikâb-ı hümâyûna gönderdi. Pâdişâh-ı âlem-penâh Haydar Bey’e iltifât ü ikrâm idüp, Rûmili’nde sancak virdi. Haydar Bey dahi âhir ömrüne dek sâye-i Sultân Murâd’da murâd üzre safa sürdi.

Feth-i Canik bi-Himmet-i Yörgüç Paşa

Yörgüç Paşa’nın Canik Vilâyeti’ni feth dâ’imâ murâdı olup lâkin bir vakt-i fursata muntazır idi. Bu esnâda bir dügün tertîb idüp, Canik hâkimi Hüseyin Bey da‘vet ve zâhiren izhâr-ı mahabbet itdikde Hüseyin Bey paşanın kendüyi da‘vetden murâdı ne oldığını hiss- idüp, haber gönderdi ki “bu da‘vetden eger murâd elimiz[de] olan taraba ormanlığı almak ise emr pâdişâhındır. Sâye-i Âl-i Osmân’da bana dahi bir makām-ı ikāmet göstermezler mi? Garaz [253] memleket ise zabt idin ben dahi varup pâdişâh-ı âlem-penâh rikâbına yüz süreyim ve başım yazusını göreyim”. Hüseyin Bey’in da‘vete icâbet itmedüğini Yörgüç Paşa göricek asker cem‘ine mübâşeret ve Canik fethine azîmet itdüğini Hüseyin Bey işitdikde Yörgüç Paşa’ya haber gönderdi ki “sübhâna’llâh benim pâdişâhın emrine muhâlefetim yokdur ki üzerime asker çeküp, zahmete girersiz. Murâd mülk ise ben varup, teslîm ve pâdişâha itâ‘at ideyim”. Bu haber akībinde kendi de gelüp paşaya kavuşdı. Hüseyin Bey’in bu gûne edîbâne hareketi kendüye iltifât u ikrâmı iktizâ ider-iken Yörgüç Paşa lâyıkıyla mu‘âmele itmeyüp, bî-çâre Hüseyin Bey’i zencîre urup, kayd u bend ile rikâb-ı hümâyûna irsâl ve kendü sekiz yüz otuz bir

[253] Metinde “غرض”kelimesi “عرض”şeklinde yazılmış.

târîhinde bi’t-tamâm Canik Vilâyeti’ni zabt ve Hüseyin Bey’in ehl ü iyâlini Amasya’ya irsâl itdi. **[121a]** Hüseyin Bey Burusa’da dergâh-ı pâdişâha vusûl bulıcak hisârda bir hânede mahbûs oldı. Lâkin bir fursat düşirüp, sâhib-i hâneyi bend ve hisârdan kemend ile inüp ve atına binüp firâr itdi. Ve birâz âlemi geşt ü güzar itdikden sonra iki sene mürûr itmiş-idi ki yine kendü ihtiyârıyla dergâh-ı pâdişâha gelüp, kulluğunı ihtiyâr itdi. Şâh-ı kâmgâr dahi Hüseyin Bey’e iltifât ve Rûmili’nde sancak virmekle hâtırına mürâ‘ât buyurdılar.

Azîmet-i Pâdişâhî be-Savb-ı Edirne Ve Binâ-yı Köprü-yi Ergene

Pâdişâh-ı enâm Rûmili’ne nizâm virmek-içün sekiz yüz otuz bir târîhinde Edirne’ye azîmet ve bir mıkdâr anda ikāmete niyyet buyurup, Gelibolı ma‘berinden ubûr ve Edirne’ye vusûl buldukdan sonra ümerâ-yı serhadden İshak Bey’e Las diyârına akın itmek-içün fermân gönderüp, kendüleri Ergene Köprüsi binâsına mübâşret buyurdılar. Mezbûr köprünün mahalli ormanlık olup, ekserî yeri batak ve harâmîlere durak idi. Ve anda ve her sene nice bî-günâh, harâmîler elinde kazâya uğrar idi. Hiçbir vakt mürûr itmez idi ki anda nice ganî vü fakīr ve nice harâmîler elinde esîr olmaya. Binâ’en alâ-hâzâ pâdişâh-ı atâ-bahşâ ol ormanlığı kırdırup, zemînini hem-vâr itdirüp, yüz yetmiş dört kemer üstüne bir köprü binâ buyurdılar. Ve bir başında Ergene nâm kasaba-i latîfe peydâ ve anda câmi‘ ve imâret binâ buyurup, tamâm oldukda Edirne’de olan ulemâ ve fukârayı da‘vet ve ta‘âmı kendü elleriyle (kendü elleriyle taksîm buyurdılar ve câmi‘in ibtidâ gicesi kandillerini)[254] yakdılar. Ve köprünün bir başında dahi bir karye-i azîme bünyâd buyurup, kasaba ile karye ahâlîsini avârızdan müsellem ü mu‘âf itdiler.

Kudûm-ı İbn-i Karaman be-Dergeh-i Şâh-ı Cihân

Germiyân-oğlı Ya‘kūb Bey pîr olup, bir dahi cemâl-i hümâyûnı görmek ârzûsunda oldığını şâh-ı mekârim-mu‘tâda ifâde idicek izn-i hümâyûn sudûr idüp, Burusa a‘yânına Ya‘kūb Bey ikrâmında kusûr itmeyüp, Gelibolı’dan geçince iktizâ iden levâzımını rü’yet ve şân-ı mülûkâ sezâ hıdmet itmek fermân olundı. Ya‘kūb Bey Burusa’ya yakīn geldikde cümle a‘yân-ı şehr istikbâl ve levâzım-ı ta‘zîm ü icilâli ikmâl itdiler. Ya‘kūb Bey ibtidâ Manastır Mahalle’sinde defîn-i hâk-i gufrân Sultân [Osmân ve][255] Orhan’ı[256] ziyâret ve huffâz-ı şehre kur’ân-ı âzimü’ş-şân kırâ’at itdirüp, it‘âm-ı ta‘âm ve tasaddukāt-ı mâlâ-kelâm ile selâtîn-i izâma hürmet idüp, uhed’ab Gāzî Hüdâvendigâr **[121b]** ve Yıldırım Bâyezîd Han ve Çelebi Sultân Mehemmed Han

---

[254] Metinde parentez içindeki kısım der-kenârdır.
[255] Metinde bu bölüm 403 no’lu Esat Efendi nüshasının [164a] no’lu varağında bu şekilde zikredilmektedir.
[256] Metinde “اورخانى” kelimesi “ارخانى” şeklinde yazılmıştır.

merâkıd-ı latîfelerin ziyâret ve cümlesine vech-i sâbık üzre ri‘âyet idüp, andan Hazret-i Emîr, hâne-i sa‘âdetine vardı ve sâ’ir evliyâ-[yı] kirâm ve ulemâ-yı fihâma ba‘de’l-ikrâm Gelibolı cânibine azm ü hırâm idüp, Rûmili’ne geçdi. Edirne’ye bir konak kaldıkda şâh-ı enâm dahi vüzerâ vü ümerâyı istikbâle irsâl buyurdılar. Anlar dahi önüne düşüp, Edirne’de ihzâr olunan sarây-ı âlîye getürdiler. Ve o gün istirâhat içün anda ârâm idüp, şân-ı mülûka lâyık ikrâm ne ise lâyıkından ziyâde yerine getürdiler. İrtesi ale‘s-seher şâh-ı melik-manzar Ya‘kūb Bey’e envâ‘-ı cevâhir ile pür-zer ü zîver berât gönderüp, kemâl-i ta‘zîm ü ikrâm ile huzûr-ı hümâyûna da‘vet buyurdılar. Ya‘kūb Bey ol esb-i sabâ-reftâra süvâr ve vüzerâ vü ümerâ cümlesi önünce alay tarîkı üzre ale’t-tertîb reftâr iderek sarây-ı hümâyûna geldikde pâdişâh-ı âlem-penâh dahi Ya‘kūb Bey’i birkaç hatve istikbâl buyurup, yan yana mücâleset ve akd-ı bezm-i musâhabet itdiler. Germiyân-zâde, Sultân-ı âlî-şân’ın edâ-yı edîbâne ve vakār-ı şâhânesine pesend ve şâh-ı âlî-câh lutf-ı edâ ile Ya‘kūb Bey’in kalbini bir kat dahi bend itdi. Ve bu vech üzre birkaç meclis dahi üns ü ülfet ve zevk ü sohbet idüp, her meclisde ol pîr-i sadâkat-mu‘tâda şâh-ı âlî-câh ikrâmı ziyâde iderler idi. Tamâm-ı ülfet ü sohbetden istî‘fâ-yı hazz olundıkdan sonra Ya‘kūb Bey avdete icâzet taleb itdikde şâh-ı şevket-makrûn hadd-i adden bîrûn in‘âm ü ihsân ve etbâ‘ına dahi fâhir hil‘atlar giydürüp, avdetine fermân itdiler. Ya‘kūb Bey Kütahya’ya varup, bir sene mürûr itdikde âzim-i dâr-ı cinân oldı. Lâkin hasta iken şâh-ı enâma vasıyyet-nâme yazup, diyâr-ı Germiyân zamîme-i mülk-i Âl-i Osmân kılınmağı recâ itdi. Ba‘de’l-vefât şâh-ı melâ’ik-simât dahi vilâyet-i Germiyân’ı bi’t-tamâm zabt idüp, eyâletini Umûr Paşa-zâde Osmân Çelebi’ye ihsân buyurdılar.

Feth-i Gügercinlik ve Cân Ovası ve Ba‘zı Kişver-i Las

Çûn ki şâh-ı adâlet-âyîn İshak Bey’i Las diyârına akın itmeğe ta’yîn buyurmuşlar idi, lâkin asker-i İslâm, Las diyârına vardıkda Vılk-oğlı Las-oğluna gizlüce haber virdiği cihetden asâkir-i mansûre sıfrü’l-yed avdet itmekle İshak Bey, Vılk-oğlı’ndan dergâh-ı pâdişâha şikâyet itdikde pâdişâh-ı kâmyâb **[122a]** Vılk-oğlı’na iğzâb olup, mukaddem o etrâf mahsûlünden ziyâde mâl virdiği cihetinden Vılk-oğlı’na biraz kal‘a temlîk itmişler idi. Bu kal‘aları bu def‘a zabt içün İshak Bey’e fermân itdiler. İshak Bey dahi o kal‘aları ve Gügercinlik Kal‘ası’nı ve Cân Ovası’nı feth itdikde Vılk-oğlı neye uğradığını bilüp, cürmünden i‘tizâr idüp arz-ı hâlinden şöyle tazarru‘ u niyâz itdi ki “ hânedânımız benâtından birini cedd-i ekremleri Yıldırım Han Gāzî câriyeliğe kabûl buyurmuşlar idi. Hâlâ bu kullarının dahi efendimize câriye olmağa sezâ nev-resîde ve gül-berg-i ruhsârı nev-demîde bir kızım vardır ki hıdmet-i hümâyûnlarına

lâyıka ve hüsnde emsâlinden fâyıkadır. Efendimiz hareminde câriye olmağı recâ iderem ve afv husûsunda ve bu husûsda recâsı kabûl buyurulmak içün vüzerâ seyline teşebbüs eyleyüp, katî vâfir hediyye gönderdi ve anlar da tama‘ belâsıyla hezâr şeytanet tertîb idüp, afv ve kızı almak tarafına pâdişâhı dönderdi. Lâ-cerem, şâh-ı âlem Vılk-oğlı elçisini hıl‘atleyüp ve recâsını kabûl haberiyle avd ü küfûl itdirdi. Ve feth olunan vilâyetlerden gayrisini elinde bıragup, her sâl tahsîl-i mâl içün haraccı irsâl itmeği mukarrer eyleyüp, nice vakt bu minvâl üzre tahsîl-i emvâl olundı. Bundan sonra fermân-ı şehriyârî ile yağmacılar Bosna Vilâyeti'ne döndürilüp, andan serv-kâmet-i reftârî-kıyâfet[257] nice esîrler ve mâl-ı ganîmet alınup, sekiz yüz otuz bir târîhinde idi ki guzât-ı müslimîn bu resme gānimîn oldılar.

Feth-i Şeh-i Nîk-râ Hısn-ı Selanik-râ

Çûn ki bundan akdem pâdişâh-ı âlem İstanbul'ı evâ'il-i saltanatlarında muhâsara idüp, ol esnada Anadolı'da fitne zuhûr itmekle İstanbul muhâsarasını bıragup, Anadolı fitnesini def‘ içün Anadolı cânibine güzâr itmişler idi. İstanbul Teküri dahi İstanbul'ı Sultân Murâd'ın o def‘a bırakdığı maslahat-ı vakte binâ olup, ne zamân eli boş kalursa İstanbul fethine azîmet ideceğini iz‘ân itmekle dâ'imâ etrâfda olan mülûk-ı küffârı Devlet-i aliyye'ye musallat ider idi ki pâdişâh anların def‘i ile vakt geçirüp, İstanbul fethine eli değmeye. Cümleden Selanik Kralıyla şöyle mukāvele itmiş idi ki ne zamân ki pâdişâh Selanik fethi içün azm-ı râh ide, İstanbul Kralı ana imdâd ide. Ve ne zamân ki İstanbul fethine azîmet ide, Selanik Teküri dahi imdâda müsâra‘at ide. Ve Üngürüs kralını ve Frenk devletlerini cümle tahrîk ve mel‘anetde kendüye şerîk itmiş-idi**.** Binâ'en alâ- **[122b]** hâzâ sekiz yüz otuz iki târîhinde bir nice Frenk gemileriyle asker-i küffâr Selanik tarafına geçüp, Selanik kralının delâletiyle memâlik-i İslâmiyye'yi gāret ve ol diyârlara küllî hasâret itdikleri rikâb-ı hümâyûna arz olundukda şehriyâr-ı kâmyâb ziyâde iğzâb olup, Rûmili ve Anadolı ümerâsına fermân-ı hümâyûn sudûr itdi ki her biri eyâletlerinde olan güzîde asâkir ile bu cengde hâzır olalar. Ve ümerâ-yı kîne-güzâr gayret kemendin bellerine bend idüp, bu sene-i mübârekede ordu-yı hümâyûnda bulunanlar ümerâ vü vüzerâ dahi her tarafdan deryâ gibi cûş u hurûşa gelüp, pâdişâh-ı âlem-penâh dahi müsta‘înen bi'llâh hareket ve Selanik semtine tahrîk-i semend-i şevket buyurup, bir vakt-i mübârekde Selanik Kal‘ası'nı muhâsaraya mübâşeret buyurdılar. Ve fermân-ı sultân ile Gelibolı tarafından akup gelen sefîneler dahi deryâ tarafına hisârı mahsûr idicek, hisâr içinde olan küffâr galebe-i havf ü haşyetden şaşup ne yapacakların

[257] Metinde "قيافت" kelimesi "قيامت" şeklinde yazılmış.

bilmediler. Egerçi pâdişâh-ı sâhib-i şevket, Selanik tarafına azîmet itdikde Selanik Teküri, İstanbul Tekürine kâğıd yazup, mukaddemâ kavl ü karâr itdikleri gibi imdâd talep itmiş idi. Lâkin ehl-i İslâm sefîneleri deryâda hareket üzre olmağın İstanbul Teküri imdâda çâre bulamayup, o kavlden kenâr çizdi. Ve mektûb gönderüp, nice i'tizârlar eyledi. Ammâ Venedik tarafından sefîneler gelüp, kal'ayı deryâ tarafından döğmekle muhâlefet itmekle müddet-i muhâsara kırk güne müntehî olıcak şâh-ı kişver-gîr zuhûr iden te'hîrden mükedder olup ümerâyı çağırdup, her birini âzâr ve bu te'hîr ü ihmâl mûcib-i infi'âlleri oldığını iş'âr buyurduklarında içlerinden Evrenos-oğlı Ali Bey feth-i kelâma cesâret idüp didi ki "Eger yağmaya izn-i hümâyûnları sudûr ider ise avn-ı Hakk ile askere gayret düşüp, bu kal'ayı feth âsân olur. Sâ'ir ümerâ dahi Ali Bey'e tâbi' olup yağmaya izn aldılar. İrtesi yağmaya izn-i hümâyûn sudûr itdiğini münâdîler nidâ itdikde guzât-ı müslimîn meydâna atlayup, merdâne hareket ve kal'aya nerdübânlar dayayup, ankebût gibi ber-vech-i urûc ve ezân-ı tahmîd virilüp içerü atladılar. Küffâr, asâkir-i İslâm'ın bu hücûmuna tâkat getüremeyüp, bir kûşeye cem' oldılar. Elhamdülillâhi te'âlâ zor-ı bâzû-yı ehl-i İslâm ile kal'a feth olunup, hıdmete şâyeste gılmân ve cevârîsi esîr, mâ'adâsına **[123a]** sultân-ı âlî-şân sâ'ir küffâra ibreten katl-i âmm buyurup, cümlesi kılıçdan geçirildi. Selanik, Frenk gemilerinin mahall-i ubûrı olmağla bu feth-i meymenet-makrûn, Frenk mülûküne dâğ-ı derûn oldı. Şehriyâr-ı kâmgâr ta'mîr ve tecdîd-i hisârdan sonra Vardar Yenicesi'nde sâkin olan ba'zı ashâb-ı kudreti Selanik'de iskân ve "askerden gönli isteyen bunda kalsun" deyu fermân eyledi. Ol hısn-ı meşhûr az vaktde ma'mûr olup, şâh-ı bülend-menkabet Edirne tarafına avdet buyurdılar.

Vefât-ı Hazreti Emîr *kaddese sırruhü'l-hatîr*

Sekiz yüz otuz iki târîhinde Burusa'da bir tâ'ûn-ı azîm peydâ ve eşrâfdan çok kimesne âzim-i dâr-ı bekā oldı. Hatta kutb-ı Rabbânî gavs-ı Samedânî mahrem-i esrârü'l-ühüvvet ve vâkıf-ı râz-ı melekût mefhar-i evlâd-ı Resûl-i Bârî, Hazret-i Sultân Emîr Buhârî, bu dâr-ı fenâdan ârâm-gâh-ı bekāya rıhlet ve âzim-i cilve-gâh-ı cennet oldılar. Türbe-i münevvere ve kubbe-i mu'attaraları Burusa Hisârı'nın cânib-i şarkīsine düşer ve anda bir câmi'-i şerîf ve imâret-i âmireleri vardır. Ve yedi mahalle ism-i sâmî ve nâm-ı nâmîlerine mensûbdur. Ve mezâr-ı lâmi'ü'l-envârları mahall-i icâbet-i du'â olmağla beyne'l-enâm mu'teber ü mergūbdur. El-ân sâye-i himâyetlerinde âsûde-hâl ve nazar-ı şefakatiyle müreffehü'l-bâl oldığım cedd-i ekremim ve bi'l-vâsıta peder-i müfehhamım Cizyedâr-zâde El-Hâc Hüseyin Ağa *müstağniyu'llâh be-tûle hayâtühu ve sâne an-âhâtü'd-dehr ve âfâtühu* el-ân o muktedâ-yı evliyâ ve pîşvâ-yı asfiyâ hazretleri vakfının şeref-i tevliyetle müstes'addir.

İntikāl-i Şemseddin Fenârî *aleyhi rahmeti'l-Bârî*

Mevlânâ Fenâri ki âsâr-ı aliyyesi âfâkda sâ'ir ve tasnîfât-ı celîlesi elsine-i enâmda dâ'irdir, mevlânâ-yı mezbûr dahi sekiz yüz otuz iki târîhinde âzim-i dârü's-sürûr oldı. Burusa Hisârı'nın cânib-i kıblîsinde bayırda câmi'-i şerîfi vardır. Ve türbe-i mu'attarası dahi andadır. Ma'mûr evkāfı vardır. Evlâda meşrûtadır. Hâlâ evlâddan tevliyyeti Sa'îde ve Â'işe ve Fâtıma nâm üç hatun tasarrufundadır.

Vefât-ı Sultân Yûsuf Ve Sultân Mahmûd *aleyhümâ rahmeti'l-Melikü'l-vedûd*

Pâdişâh-ı bâhirü'l-es'âd Gāzî Sultân Murâd Hazretleri'nin Yûsuf ve Mahmûd nâm iki birâderleri ki pâdişâh-ı zâhirü't-tebcîl gözlerine mîl çekdirüp, a'mâ ve dünyâyı nâ-bînâ itmiş-idi. Sekiz yüz otuz iki târîhinde ikisi dahi âhirete intikāl ve riyâz-ı cennete irtihâl itdiler. Bundan sonra **[123b]** pâdişâh-ı kâm-revâ kendüleri içün türbe binâ buyuracakları sâhe-i latîfede ikisi dahi bir kubbe içinde medfûndur. Fakīr sandukaları üzre ta'lîk olunan kâğıdı okudum ve o mahalde nice kubbeler binâ olunup, çok şehzâdeler medfûndur. Hâlâ beyne'l-âhâlî "Beylerulusı" deyu o mahall meşhûr olmuşdur. Lâkin taht-nişîn Sultân Murâd'dan gayrı yokdur.

Vefât-ı Şehzâde Sultân Orhan *aleyhi rahmeti'l-Melikü'l-mennân*

Merhûm Çelebi Sultân Mehemmed Han hazretlerinin büyük birâderi Emîr Süleymân'ın[258] oğlı Orhan[259] var idi ki Emîr Süleymân'dan sonra Çelebi Sultân Mehemmed Han tutup, gözlerine mîl çeküp, Burusa'ya irsâl buyurmuşlar idi. Bu sene ki sekiz yüz otuz iki târîhinde âhirete irtihâl idüp o dahi Sultân Yûsuf ve Sultân Mahmûd yanında medfûn oldı.

Vefât-ı Vezîr-i A'zam İbrâhîm Paşa-yı Müfehham

Sekiz yüz otuz ikide Rûmili'nde iken Sadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa dahi dâr-ı âhirete irtihâl itdi. Osmân-zâde Tâ'ib merhûm Hadikatü'l-vüzerâsında İbrâhîm Paşa'nın ol vezâretini[260] sekiz yüz on dört ve vefâtını sekiz yüz otuz bir târîhinde ta'yîn itdikden sonra müddet-i vezâretini [261]on beş seneden ziyâdece dimiş. Anın kavline göre müddetî-i vezâreti on yedi sene olur. Lâkin bu fenne âşinâ olmadığından ekser akvâli müşevveşdir. Ammâ İbrâhîm Paşa'nın müddet-i vezâretinde[262] bir kavl-i sahîha zafer bulamadık.

---

[258] Metinde" امير سلطانك " şeklinde yanlış yazılmış, Esad Efendi nüshası varak [166 b] de "Emîr Süleymân" şeklinde yazılmış.
[259] Metinde "اورخان "kelimesi " ارخان " diye yazılmış.
[260] Metinde " وزارتنى "kelimesi "وزراتنى " şeklinde yazılmış.
[261] Metide " وزارتنى "kelimesi "وزراتنى " şeklinde yazılmış.
[262] Metide" وزارتنده "kelimesi " وزراتنده" şeklinde yazılmış.

Vefât-ı Vezîr-i Sâhib-i Tedbîr el-Hâc İvaz Paşa-i Kişver-gîr

İvaz Paşa-yı dilîr ki cennet-mekân Çelebi Sultân Mehemmed Han devrinde paşa olup, Murâd-ı Sânî devrinde vezîr-i sânî iken dîvâna esvâbı içinde gizlü zırh ile gelmek töhmetiyle mazhar-ı gazab-ı şehriyâr-ı kâm-revâ olup, gözine mîl çekdirüp, Burusa'ya nefy itmişler idi. Altı sene mübtelâ-[yı] a'mâ olundukdan sonra sekiz yüz otuz iki târîhinde vefât idüp, "Burusa'da Pınarbaşı'nda Kalender-hâneden yukaru bir dîvâr şeklinde mahalde medfûndur" deyu meşhûrdur.

İntikāl -i Çerâğ Bey

Çerâğ Bey ki Burusa'da hisârda mescid-i şerîfi vardır. O dahi sekiz yüz otuz iki târîhinde dâr-ı âhirete intikāl ve savb-ı cinâna irtihâl etdi.

İntikāl -i Şeyh Fahreddîn

Mevlânâ Şeyh Fahreddîn ki ashâb-ı kulûbdan bir zât-ı hakīkat-simât idi, o dahi sekiz yüz otuz iki târîhinde reh-rev-i menzilgâh-ı bekā **[124a]** oldı. *Rahmetullâhi aleyhim ecma'în*

Mürd-şuden-i Hâkim-i Las ve Hâkim-i Las-şuden-i Vılk-oğlı-i nâ-Sipâs

Sekiz yüz otuz iki târîhinde Las Kralı mürd olup, vilâyeti bi'l-cümle Vılk-oğlı'na intikāl etdi.

Vezâret-i Halil Paşa İbnü'l-Merhûm İbrâhîm Paşa

Vezîr-i sâbık merhûm İbrâhîm Paşa-zâde Halîl Paşa ki o esnâda kādî-asker idi, pederi vefât itdikde yerine vezîr-i a'zam ve vekâlet-i kübrâ hıdmet-i celîlesiyle sekiz yüz otuz iki târîhinde mükerrem oldı.

Velâdet-i Sultân-ı Felek unvân Fâtih-i İstânbul Mehemmed Han

Sekiz yüz otuz üç Receb'inin yedinci Cum'a-irtesi güni bâğ-ı murâd-ı Sultân Murâd'da gül-i Muhammedî açıldı. Ve devha-i saltanatda mazhar-ı kerîme-i [263] اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى السَّمَاءِ bir nihâl-i müsmirü'l-âmâl-i dil-güşâ zâhir ü peydâ oldı ki semerâtı âfâka saçıldı. Hulâsâ sultân-ı (sâfî-fevâ'id-i şehriyâr-ı âlem Sultân Murâd hazretlerinin Burusa'da) Mehemmed nâm bir şehzâde-i cüvân-bahtları mehd-ârâ-yı âlem-i vücûd ve âgûş-pîrâ-yı dâye-i şuhûd oldı ki şehzâde-i müşârün-ileyh sonra fâtih-i Kostantiniyye olmuşdur. Ve âvâze-i salâh u celâdetiyle cevf-i kubbe-i hadrâ dolmuşdur. Vâkı'â bir pâdişâh-ı bâhirü'l-iclâl ki anın keyfiyyetine İstanbul gibi bir belde-i mübâreke dâl ve şâhid-i hâl ola, anın beyân-ı fart-ı ikbâlinde kalem-i maktû'ü'l-lisân dembeste vü lâl olur. Bu sene-i mübârekede Halîl Paşa'nın İbrâhîm Çelebi nâm bir oğlı zuhûr itdi ki O dahi Sultân Bâyezîd-i Velî'nin evâ'il-i saltanatında vezîr-i a'zam olmuşdur.

---

[263] "… kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan…". İbrâhîm suresi 24. Ayetten.

Vurûd-ı Mîrzâ İskender

Kara-koyunlı Kara Yusuf ki fitne-i Timur'da firâr ve Yıldırım Bâyezîd Han âstânesine düşüp Timur vak'asına sebep oldığı mukaddemâ beyân olunmuş-idi. Vak'adan sonra diyâr-ı Âzerbâycân'a varup, anda bir takrîb pâdişâh oldı. Timur vefât idüp, saltanatı oğlı Şâhruh Mîrzâ'ya ve Kara Yûsuf dahi vefât idüp, mülki oğlı İskender Mîrzâ'ya intikal itdikde bibirlerine adâvet ve buğzen pederlerinden mişvâret olup, bunlar da ol târîhden sekiz yüz otuz dört târîhine dek hoş olamayup, Şâhruh Mîrzâ, Mîrzâ İskender'i katl idüp Âzerbâycân'ı almak murâd ider idi. Lâkin biraz vakti birâderleri nizâ'ıyla geçüp, ne zamân ki Mîrzâ İskender üzerine asker çeküp gele, bir mâni' zuhûruyla avdet ider-idi. Bu sene hâlî kalup, Mîrzâ İskender ile Şâhruh Mîrzâ beyninde Hoy ve Selmas'da muhârebe-i azîme vukū' bulup, Mîrzâ İskender firâr ve pâdişâh-ı Rûm'a iltica ümîdiyle Tokat hudûduna geldi. Şâhruh Mîrzâ dahi pederi Timur ile gelüp, mukaddemâ **[124b]** diyâr-ı Rûm dilâverlerinin cengini gördüğünden ardına[264] düşüp, gelmeğe cesâret idemedi. Ve Âzerbâycân Vilâyeti'ni yağma ile kanâ'at ve âdet-i Tatar-ı hîlekâr üzre girüye avdet itdi. Mîrzâ İskender dahi Tokat hudûduna geldikde ahvâlini pâdişâha Edirne'de ifâde içün arz-ı hâl yazup "Babam kulları dahi bu hânedânın çırağıdır. Efendimiz dahi merhamet buyurup, bu kışı kışlamak içün bir mahall ta'yînle müsâfirete kabûl buyurmağla ihyâ buyuralar" deyu tazarru' itdikde recâsı kabûl olunup, taraf-ı mülûkâneden a'lâ hıl'atler ve donanmış atlar gönderüp, pâdişâhâne ikrâm itdiler. Ve Tokat havâlîsinde ârâma izin virüp, Yörgüç Paşa'ya emr-i hümâyûn gönderdiler "Cümle İskender Mîrzâ mühimmâtını ne ise görüp, ikrâm ü ihtirâmında asla kusûr itmeye" Yörgüç Paşa dahi mühimmât-ı lâzımelerin tekmîl idüp, hattâ iki bin cüll ve tîre ve bin kepenk ve sâ'ir zarûriyyât ne ise ihzâr itdi. İskender Mîrzâ dahi kışı geçürüp, evvel-bahâr geldikde askerini zabta kudreti bulmadığı cihetden gürûh-ı Türkmân-ı vuhûş-beyâbân gibi ol etrâfa perîşân olup, yağma vü gārete ve fukarâya îsâl-i hasârete başladılar. Bunların hareketini Yörgüç Paşa işitdikde muhâfaza-i re'âyâda bî-ihtiyâr iken pâdişâha söylemeden def'e cesâret idemeyüp, rikâb-ı hümâyûna arz eyledi. Bu haber mesmû'-ı şâh-ı âlî-câh olıcak iğzâb olup, Anadolı Beylerbeyi'si Timurtaş Paşa-zâde Umûr Paşa'yı tâ'yîn itdiler ki "mukaddem suhûlet ile nasîhât-gûne haber göndere. Eger mütenassıh olup, girü vilâyetine gider ise ne güzel ve illâ cebren vilâyetine göndere". Umûr Paşa dahi ol etrâfa yakīn oldukda İskender Mîrzâ'ya haber gönderdi ki "bu etrâfda işâ'at itdikleri fezâhat ve nâ-hem-vâr hareket

[264] Metinde "اردن" kelimesi "ادرن" şeklinde yazılmış.

pâdişâh-ı âlî-câh hazretlerinin ma‘lûm-ı devletleri olmadan ve ahz-ı intikām tarafına rağbet buyurmadan vilâyetinize avdet itmeniz münâsibdir. Eger keyfiyyetiniz pâdişâh-ı adâlet-destgâh hazretlerinin mesmû‘ları olur ise fukarânın hakkını istirdâd ve bu mahabbet ü vidâd berbâd olmak mukarerdir”. Umûr Paşa’nın mektûbı İskender Mîrzâ’ya vâsıl oldukda egerçi kaziyyeyi teferrüs idüp, ırzı yerinde iken avdete müsâra‘at ve az vakitde kalkup vilâyetine avdet itdi. Lâkin hilkat-i habîsesi muktezâsı üzre yine yol üzerinde olan re‘âyâyı berbâd iderek yıkıldı gitdi.

Azîmet-i [125a]Sinân Paşa be-Gāret-i Diyâr-ı Arnabud

Sultânu’l-guzât Murâd Han-ı Sânî Hazretleri’nin sekiz yüz otuz beş târîhinde tab‘-ı hümâyûnlarına Arnabud Vilâyeti gāret olunmak helecân itmekle Rûmili Beylerbeyi’si Sinân Paşa’yı, Rûmili dilâverlerine serdâr idüp, irsâl buyurdılar. O dahi Arnabud diyârına akın idüp, asker-i İslâm ganîmet ve esîr ile makziyyü’l-merâm olup girüye avdet itdigi.

Azîmet-i İbn-i Evrenos be-Gāret-i Diyâr-ı Üngürüs

Şâh-ı enâm Edirne’de ârâm ider-iken sekiz yüz otuz altı târîhinde hâtır-ı hümâyûnlarına Nemçe diyârın gāret ve guzât-ı müslimîn hissedâr-ı ganîmet olmak helecân itmekle bu bâbda ümerâ ile meşveret buyurduklarında Evrenos Bey-oğlı Ali Bey: “Bu kullarına izn-i hümâyûnları sudûr ider ise hem gāret ideyim hem vaktiyle bir sefer-i hümâyûn iktizâ iderse yollarını öğrenmiş bulunayım” didi. Bu tedbir, pesendîde-i tab‘-ı hümâyûn olıcak Ali Bey dahi bâ-izn-i hümâyûn Nemçe diyârına ılgar idüp, Üngürüs vilâyetine duhûl ve ganîmet mahalline vusûl buldukda kral-ı bed-fi‘âl mekr ü hîle vâdîsine sülûk idüp, ibtidâ-yı emrde sûret-i firâr izhâr itmekle asker-i İslâm firâr-ı küffâra mağrûr olup, etrâf [u] eknâfa yağma içün perîşân oldukda asker-i İslâm’ın nice kat ziyâdesi asker-i küffâr ile Ali Bey’i basup, o dahi girü giderek ve küffâr ile ceng iderek güç ile selâmet buldı. Lâkin o arsalar şühedâ kanıyla sîrâb-ı hûn oldı ve yağma içün perîşân olan bî-çâreler ve hevâ-yı nefsde yelen âvâreler cümlesi esîr ve küffâr elinde giriftâr-ı zencîr oldılar.

Beyt:

Gāzî midir o kim çalışa mâl ü câh içün,
Gāzî odur ki sa‘y ide emr-i İlâh içün,

Bu haber-i vahşet-eser mesmû‘-ı hümâyûn olıcak melûl u mahzûn olup, küffâr-ı bî-dînden guzât-ı müslimîn intikāmını almak[265] zimmet-i şâhânelerine deyn ve sekiz

[265] Metinde “المق ” kelimesi “المش” şeklinde yazılmıştır.

yüz otuz dörtde bir küsûf-ı azîm (peydâ oldu ki cümle yıldızlar zâhir ve kaht-ı azîm)[266] zuhûr itdi. Ve otuz altı târîhinde zü'z-zü'âbe [267]tulû' itdi.

Azîmet-i Sinân Paşa be-Muhârebe-i Küffâr-ı Üngürüs

Şâh-ı Kâmgâr, Ali Bey bozgunundan âr idüp, evvel-bahârda asker-i İslâm ile Üngürüs diyârına azîmet itmek üzre iken Karaman-oğlı İbrâhîm Bey ısyân idüp, Şarâbdâr İlyâs Bey'i esîr ve bi't-tamâm Hamîd-ili'ni teshîr itdügi mesmû'-ı pâdişâhî oldukda mübârek tab'-ı hümâyûnları bir kat dahi âlûde-i hüzn-i melâl olmuş-iken Üngürüs **[125b]** serhaddinden dahi şikâyetciler gelüp, Nemçe Kralı, [Üngürüs Kralı][268] olan Vılk-oğlı ile ittifâk idüp, şöyle ahd ü mîsâk itmişler ki "Rûmili'ne akın ideler ve Gügercinlik Kal'ası'ndan başlayup alarak pâdişâh üzerine gideler". Bu haber dahi sem'-i hümâyûna vâsıl olıcak küffârın Karaman-oğlı'yla ittifâkına cezm itmekle tab'-ı sa'âdetlerine ziyâde infi'âl hâsıl oldı ve iki tarafa da gitmeyüp kendüleri Edirne'de karâr ve Sinân Paşa'yı Rûmili ümerâsıyla kâfir Gügercinlik Kal'ası'nı muhâsara itmeden yetişüp, muhâfaza itmek içün ılgar itdirdiler. Sinân Paşa dahi ale'l-acele Gügercinlik kurbüne vardıkda gördü ki kral bî-hadd ü bî-şümâr asker ile muhâsara-i hisâr itmiş ve hisârın yolı dahi gāyet sarb olmağla Sinân [Paşa] üstlerine varmağla cesâret idemeyüp, birkaç sâ'at kala bir yerde karâr itdi. Vidin hâkimi Sinân Bey, "Vidin Sinânı" dimekle ma'rûf ve mezîd-i şecâ'at ile mevsûf bir er idi. Ser-asker paşa huzûruna gelüp, bu tevakkufa rızâsı olmadığı cihetden cümle ümerâ arasında bülend-âvâz ile didi ki " kâfir üzerine varılmak husûsunda bu ihmâl pâdişâha hıyânetdir. Belki muktezâ-yı za'af-ı diyânetdir. Kâfir böyle kal'ayı yıkmağa sa'y iderken durup bakmak mülk-i İslâm'ı nice sıyânetdir? Gürûh-ı kâfir vâfir ise cenâb-ı Hakk dahi asker-i İslâm'a nâsırdır. Nakd-i cânını dîn uğurına saymayan ahmak mülâhazasında kāsırdır". Bu kelâm Ser-asker Sinân Paşa'ya ta'rîz olmağın Sinân Paşa ziyâde rencûr ve "Vidin Sinânı'nın" bu cesûrâne hareketinden bî-huzûr olup didi ki "Bu taraflar senin hükûmet-gâhındır. Kâfirden dil almak senin hıdmetindir. Hakīkatde bu te'hîr senin günâhındır. Düşmen hâlinden haber almadan gözü-karardup üstüne düşmek, senin gibi âkıbeti fikr itmiyen tehevvür ashâbının kârıdır. Ve düşmen hâlini bilmeden üstüne düşmek ukalâ indinde re'îs bulunanların mukaddime-i edbârıdır. Çûn ki yiğitlik da'vâsıyla lâf ü güzâf idersin, âdem isen var dil getür ve hünerin var ise bir iş bitür". Çûn ki Vidin Sinânı'nın hilkati gazab u tehhevür üzre mecbûl ve merd-i gayûr ü cesûr idi, ser-asker paşanın bu kelâmından pür-âteş olup, "kâfirin topı sadâsından atlarımız bî-karâr ve pâ-bendlerini kırar iken dil

---

[266] Parentez içindeki bölüm der-kenârdır.
[267] Metinde "ذؤذوابه " kelimesi "ذوذواب" şeklindedir.
[268] Esad Efendi Nüshası **[168b]**'den tamamlanmıştır.

istemek havf nişânesidir. Bizim **[126a]** ise top sadâsı dinlemekden kulağımız tablacı bârgîrine döndi. Kal'ada bu kadar ehl-i îmân, kafîr-i Alaman'dan el-âmân sadâsını âsmâna çıkarır. Biz burada dürlü özürler ile vakt geçiririz. Kâfirde ne şübhe var ki dil almağa muhtâc oluna. Maslahat odur ki kal'ada olan ehl-i îmânın halâsının bir sâ'at evvel tarîkı yoluna düşüp, atına süvâr ve kal'aya doğru ılgar idüp, ümerâya şöyle nidâ itdi ki

Ey hüner-berân-ı bîşe-râz-ı vegā,
Cenge varmaz isek büyür gavgā.

Gelinüz dîn yolunda çalışalım.
Düşmen-ile verişüp alışalım.

Cân u dilden Hakk'a niyâz idelim.
Râyet-i dîni ser-efrâz idelim.

Ceng-i küffâra idelim âheng,
İdelim düşmenin mecâlin teng.

Kuşanalım gazâ miyân-ı bendin,
İdelim kat' küfr peyvendin.

Lutf-ı Rahmân olup bize kulaguz,
Ola kim gāzî vü şehîd olavuz.

Çûn fenâdır medâr-ı dûr-ı sipihr
Nice bir umarız[269] biz andan mihr.

Nakd[270]-i ömri gazâya harc idelim,
Cem[î]' küffârı herc ü merc idelim.

Sâ'ir ümerâ-yı İslâm, Vidin Sinânı'ndan bu kelâmı işitdikde birbiri ardunca hemân atlarına süvâr ve Vidin Sinânı'na kafâdâr oldılar. Ser-asker Sinân Paşa ekser

---

[269] Metinde "اومارز "kelimesi "اورمارز" şeklinde yazılmış.
[270] Metinde "نقد " kelimesi "نقدر" şeklinde yazılmış.

ümerâ gittiğini göricek ârâm idemeyüp, bakiyye-i asker ile küffâr-ı li'âm üzerine o dahi hücûm itdi. Ve o gice sabâha dek bir nefes durmayup, sabâha karîb cem'iyyet-gâh-ı küffâra yetdiler ve sabâh oldukda seherî asâkir-i İslâm, küffâr-ı bed-fercâm üzerine döküldi. Ve inâyet-i Hudâ-yı müte'âl ile sipâh-ı küffâr, dilâverân-ı İslâm'a tahammül idemeyüp, şîrâze-i cem'iyyetleri perîşân ve kimisi Tuna Nehri'ne gark ve kimisi tîğ-i ehl-i İslâm'a add-ile himmet-i be'sü'l-masîre şitâbân olup, kral dahi bin belâ ile Tuna'dan güzâr ve vilâyetine dek firâr idüp, sekiz yüz otuz yedi târîhinde Üngürüs kralının ve ümerâ-yı bed-fi'âlinin bu kadar emvâl-i vâfiresi asâkir-i İslâm yedine girüp, cümlesi ganîmet ile makziyyü'l-merâm oldılar.

Azîmet-i Pâdişâhî be-İstîsâl-i İbn-i Karaman

Dulkadir-oğlı Süleymân Bey'in eline bir at girmiş-idi ki ve müddet-i tavîle aransa bir pâdişâhın tavîlesinde misli bulunmaz idi. Lâ-cerem esb-i mezbûr mülûk arasında meşhûr olup, Karaman-oğlı İbrâhîm Bey dahi atın vasfını işitmiş-idi. Ve gā'ibâne ata âşık olup, **[126b]** Dulkadir-oğlı'ndan birkaç def'a istemiş-idi. Süleymân Bey atı virmedikde mîzâc-ı Karamaniyân üzre hîleye sâlik ve Varsak tâ'ifesinden hırsızlık fenninde mâhir birkaç habîse atı çaldırmağla ol esb-i bî-nazîre mâlik oldı. Dulkadir-oğlı Süleymân Bey dahi atı gizlüce aradarak Karaman-oğlı'nda oldığını haber aldıkda pâdişâh-ı âlem-penâh Gāzî Sultân Mûrad Hazretleri'nin dergâh-ı âlîlerine arz-ı hâl yazup, "şevketlü efendimize lâyık u sezâ bir esb-i sabâ-reftâr-ı bî-hemtâ peydâ itmiş idim. İrsâl itmek üzre iken Karaman-oğlı İbrâhîm Bey kulları tavîlemden çaldırdı. Öyle semend-i bî-mânend efendimize sezâ iken öyle Türk-i seterin tavîlesinde kalmak lâyık u dil-pesend değildir" deyu huzûr-ı pâdişâh-ı mekârim- mu'tâda ifâde itmiş-idi. O esnâda Selanik feth olunup, etrâf mülûke fetih-nâmeler yazulup, Karaman-oğlı İbrâhîm Bey'e nâme götüren elçi vedâ' içün dâmen-bûsa huzûr-ı hümâyûna vardıkda lisânen İbrâhîm Bey'e selâm ile "Dulkadir-oğlı Süleymân Bey'den aldığı atı tavîle-i hümâyûnuma irsâl itsün" buyurmuşlar idi. Elçi dahi İbrâhîm Bey'e varup, fetih-nâmeyi virdikde bu nusretden kat'â hazz itmeyüp, bed-hâh-ı pâdişâh oldığını hiss itmişdir. Lâkin yine vedâ'a vardıkda emr-i hümâyûna itâ'at içün at husûsını İbrâhîm Bey'e didikde, haddi olmayan sözleri lisâna alup, derûnunda olan hasedi izhâr-birle atı virmeyüp, pâdişâhın sözini yabana atıvirdiğini elçi gelüp huzûr-ı hümâyûnda hikâyet ve İbrâhîm Bey'in evzâ' u etvârından şikâyet idicek İbrâhîm Bey'i te'dîb ü gûşmâl murâd-ı pâdişâh-ı deryâ-nevâl iken mukaddemâ zikr olundığı gibi İbrâhîm Bey'in, Şarabdâr İlyâs Bey'i esîr idüp Hamid-ili'ni gasb itdiği haber verildikde infi'âl-i pâdişâhî izdiyâd bulmuş-idi. Lâkin Üngürüs keferesinin gā'ilesini def' içün sabr idüp, o gā'ile ber-tarâf oldukdan

sonra iş bu sekiz yüz otuz dokuz târîhinde Edirne'den hareket ve Karaman-oğlı'nı te'dîb içün Gelibolı'dan Burusa'ya azîmet buyurdılar. Anda Anadolı ümerâsı cem' olunca ârâm, uhed'ab Karaman cânibine hırâm itdiler. Ve Akşehr'i vardıkları gün feth idüp, andan Konya ve bi't-tamâm diyâr-ı Karaman'ı zamân-ı yesîrde feth ü teshîr itdiler. Hemân İbrâhîm Bey tasarrufunda İç-il kaldı. Sultân Mûrad dahi İbrâhîm Bey'i katl murâd itmiş-idi. Binâ'en-aleyh bu rütbe ile kanâ'at buyurmayup, İç-il fethine dahi azîmet **[127a]** itmekle Taş-ili'ni açmağ-içün baltacılar sürüp Bozkır'a çıkdılar ve ba'zı sarb yerleri yıkdılar. İbrâhîm Bey gördü ki hareket zevksiz "âmân" deyüp, dâmen-i afva sarılmakdan gayri çâre bulamayup, bir rivâyetde fudalâ-yı asrdan Mevlânâ Hamza'yı bir rivâyetde Molla Hünkâr-zâde Arif Çelebi Hazretleri'ni afva vâsıta idüp, pâdişâha gönderdi. O dahi gelüp, "Karaman-oğlı hânedânınız perverdesi ve ne kadar rif'ate irse yine bu âstânenin ednâ bendesidir. Az günâh içün baş almak ve sefîne-i vucûdun deryâ-yı ademe salmak mehâsin-i ahlâk ve mezîd-i eşfâklarına sezâ değildir. Husûsan azîm yemînler itmişdir ki Hamid Vilâyeti'nden bi'l-külliyye el çeküp, Karaman'ın dahi güzîde vilâyetlerini vire. Ve şimden sonra rızâ-yı pâdişâhîde bulunmak şerefine ire. Avâtıf-ı âliyye-i pâdişâhîden tazarru'-ı dâ'îleridir ki bu bendelerinin (recâmı redd buyurmayup İbrâhîm Bey)[271] kulları ne rütbe pür-kusûr ise ma'zûr buyuralar" didi. Şâh-ı âlem dahi cevâba tasaddî buyurup, anın hukūkı ferâmûş idüp hânedânımıza ihânet itmek ecdâdından kalma san'atdır. Ve nakz-ı ahd idüp, yemîninde hânis olmak anlardan öğrendiği san'atdır. Anın ahdine i'timâdımız ve nedâmetine i'tikādımız yokdur. Lâkin senin hâtırın içün katlinden ferâgat ve cürmini afv ile mazhar-ı inâyet idelim. Ammâ anı pederi tahtına biz iclâs itmiş idik. Anın hükûmeti bizim tefvîzimiz iledir. Şimdi anı azl idüp, rikâb-ı hümâyûnumuz hıdmeti ile şeref-yâb olan birâderi Îsâ Bey'i anın yerine nasb itmek tasmîm olunmuşdur. Karaman-oğlı recâcısı pâdişâhdan afv cevâbını işitdikde ayağına sarılup, ibkāsını dahi recâ itdi. Şâh-ı âlem-penâh hâtırını ferâmûş itmeyüp, muktezâ-yı mekârim-ahlâkları üzre o recâyı dahi kabûl buyurup ve andan alınan vilâyetleri girü kendüye ihsân ve Burusa tarafına atf-ı inân olundı.

Tezevvüc-kerden-i Şâh-ı Nîk-râh Duhter-i Kral-ı Las-râ

Sultân-ı Bâhirü'l-iclâl, Karaman'a giderken Evrenos-zâde Ali Bey'i Arnabud diyârını gāret içün irsâl buyurmuşlar idi. Ali Bey nice esîr ve ganîmet ile avdet idüp, pâdişâh dahi Karaman diyârından döndükde nice hedâyâ irsâl itmiş-idi. Bu esnâda İshak Bey'den haber zuhûr itdi ki Karaman-oğlı'yla Üngürüs kralının ittifâkına vâsıta Las

[271] Parantez içindeki bölüm der-kenârdır.

Kralı Vılk-oğlı imiş. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri dahi oğlını te'dîb içün Edirne'ye azîmet buyurduklarını Vılk-oğlı işitdikde başı tedârüküne düşüp, **[127b]** mukaddemâ pâdişâha câriye olmak içün recâ itdüği kızının cihâzı tamâm oldığını ifâde itdi. Sultân-ı âlî-şân dahi ümerâ ile meşveret itdikde "kızını almak mâni'-i adâvet değildir" deyu gelin alınmak husûsunı münâsib gördiler. Ve bu husûs içün der-i devletden Reyhân Ağa ve Özeng Ağa ta'yîn olunup, anlar da ber mûcîb-i fermân-ı hümâyûn, gelin almağa azîmet ve İshak Bey'in hatununı dahi yanlarına alup, Semendire'ye karîb vardıklarında Vılk-oğlı istikbâl ve Semendire'de kondurup, âlî ziyâfetler ve küllî ri'âyetler itdikden sonra dügün idüp, duhterin ve cihâzı defterin Özeng Ağa'ya teslîm idüp, "Benim kızımın şâh-ı âlem firâşınâ girmeğe ve o sa'adete irmeğe liyâkâti yokdur. Âstâne-i devletlerinde câriye olmak içün gönderirim. Ve bu şeyler dahi anın cihâzı değildir. Şâh-ı âlem-penâh dergâhına hediye-i kullarıdır. Emir pâdişâhındır. İsterse bu câriyelerine isterse harem-i hümâyûnda olan câriyelerden birine virsün"deyu irsâl eyledi. Bunlar dahi kızı dergâh-ı âlîye getirdikde egerçi hayyiz-i kabûlde vâki' oldı. Lâkin "bir kâfir kızına dügün iktizâ itmez" diyup, cem'iyyet emrine mukayyed olmadılar. Ve birkaç günden sonra cihâzına nice cevâhir dahi zamm idüp, Burusa'ya gönderdiler. Ve İsfendiyâr Bey kızını Edirne'ye getirtdiler. Bu husûs sekiz yüz otuz dokuz târîhinde vâki' oldı. Ve Fenârî-zâde Mevlânâ Mehemmed Şâh bu sene vefât itdi.

Azîmet-i Pâdişâhî be-Diyâr-ı Üngürüs

Asâkir-i İslâm Gügercinlik önünde küffâr askerini[n] kralı Üngürüs Kralı, hınzîr[272]-ı zahm-hûrde gibi bî-karâr ve intikām almağa fursat arar idi. Pâdişâh, Karaman semtine gitdikde Alacahisâr'ı muhâsara itdidiği ma'lûm-ı şehriyârî oldukda mukaddemâ Evrenos-oğlı Ali Bey'i yağma içün Üngürüs diyârına göndermişler idi. Ali Bey dahi sekiz yüz kırk târîhinde Egürüs diyârını gāret idüp, çok mâl-ı ganîmet ile avdet itdi. Hatta Hâce-i merhûm nakl ve tafsîl ider ki esîrin adedi Îsâ Bey ma'iyyetinde olan askerin adedinden ziyâde imiş. Ali Bey bunca ganîmet ile rikâb-ı hümâyûna geldikde Üngürüs diyârının letâfet-i ehl-i İslâm'a lâyık bir mahall oldığını beyân itmekle kalb-i hümâyûnı Nemçe seferine döndi. Binâ'en-aleyh pâdişâh-ı âlem-penâh memâlik-i mahrûsaya bu seferde hâzır olmak içün emr-i **[128a]** aliyye gönderdi ve asker-i İslâm cem' oluncaya kadar Edirne'de ikāmet ve câmi'-i cedîd temelini vaz'a mübâşeret buyurup, o gün azîm cem'iyyet idüp, ulemâ vü meşâyıha in'âm ve fukarâyı it'âm buyurdılar. Ve bu günlere dek ümerâ ve sipâhî vâsıl-ı rikâb-ı pâdişâhî olup, sekiz yüz

---

[272] Metinde "خنزير"kelimesi "خبريز " şeklinde yazılmış.

kırk bir târîhinde Üngürüs fethine ref‘-i livâ-yı azîmet buyurdılar. Ve mukaddem Las hâkimi Vılk-oğlı’na, Eflak hâkimi Drakula’ya bu seferde ma‘iyyet itmek üzre fermân-ı hümâyûn irsâl olunmuş-idi. İkisi dahi itâ‘at ve hıdmet-i ordu-yı hümâyûna geldiler. Ve pâdişâh hazretleri Tuna’yı sefîne ile geçüp ve Vılk-oğlı kulağuzlığıyla Vidin’den geçüp, Üngürüs diyârından zeynine dek varup, altı pâre hisâr aldılar. Ve iki ay ol vilâyetde kalup gazâ kösini çaldılar. Kâfirden nâm ü nişân zâhir olmadı. Andan kış eyyâmı hulûl itmekle ganâyim-i mevfûre ile Eflak diyârına uğranup, Eflak hâkimi azîm arz-ı ubûdiyyet itdikden sonra Edirne’ye vusûl buldılar.

Azîmet-i Îsâ Bey be-Diyâr-ı Arnabud

Arnabud hâkiminin bir hoş kıyâfet oğlı var-idi ki çehre-i pür-hüsn ü letâfeti sermâye-i sabra âfet idi. İsmi İskender lâkin kendüsi perî-peyker idi. İskender’i pederi rikâb-ı hümâyûn hıdmetine terbiye görsün deyu irsâl itmiş-idi. Pâdişâh-ı âlem-penâh dahi İskender’e iltifât idüp, hıdmet-i hâslarına idhâl ve pederi mürd oldukda pederi tahtına oturtmuşlar idi. İskender bu vechile pederi tahtına mâlik olup, kendüde kuvvet müşâhede itdikde ısyân idüp, ol etrâfda olan memâlik-i İslâmiyye ahâlîsine eziyyet itdiği mesmû‘-ı pâdişâhî olıcak bir rivâyetde Evrenos-oğlı Îsâ Bey’i bir rivâyetde İshak Bey-oğlı Îsâ Bey’i asâkir-i bî-şümâra serdâr idüp, Arnabud diyârına gönderdiler. Anlar da Arnabud Vilâyeti’ne vardıkda yağmaya düşüp, perîşân oldılar. Bu aralıkda İskender derbendleri sedd itdiği guzâtın mesmû‘ı oldukda aldıkları esîrleri katl idüp, mukāteleye şuru‘ itdiler. Egerçi çok gāzî şehîd oldı. Lâkin katî vâfir Arnabud askeri de katl olunur. Sâlimen bakıyye-i guzât-ı İslâm avdet itdiler.

Azm-i Pâdişâhî Be-feth-i Kal‘a-i Belgrad Ve Feth-i Kal‘a-i Novaberde

Pâdişâh-ı âlî-câh feth-i Üngürüs iltizâm itmişler idi. Binâ’en-aleyh Belgrad fethi-içün azîmet ve sekiz yüz kırk üç târîhinde muhâsaraya mübâşeret buyurdılar. Lâkin Belgrad Kal‘ası gāyet metîn olup ve nice bin asker muhâfazasına ta‘yîn olunmağla teshîri zemân-ı kesîre muhtâc olduğundan askerin ekseri Save[273] nehrinden **[128b]** geçirilüp, Üngürüs diyârını gāret içün irsâl olundı. Anlar dahi mezîd-i şecâ‘at ü ikdâm ile küffârı dîn yolında i‘dâm ve hadd-i adden ziyâde esîr ve nukūd ve metâ‘ ile iğtinâm itdiler ki bir hoş-reftâr kız bir çift çizmeye ve bir serv-endâm gulâm yüz elli akçaya satıldı. Çûn böyle ganâyim-i bî-hisâb guzât eline girdi, fermân-ı pâdişâh-ı kâmyâb ile rikâb-ı hümâyûn semtine avdet itdiler. Ve yolda Novaberde Kal‘ası ki kâfir dilâverlerine mevtın ve etrâfı gümüş terbiye ider ma‘den idi, anı feth itdiler. Ve anda dahi nice hoş-manzar perî-peyker dilber esîr itdiler ki bu seferde guzât eline giren mâl o

[273] Metinde “ساوه” kelimesi “"ساده”şeklinde yazılmış.

zamâna dek bir târîhde müyesser olmamışdır deyu meşhûrdur. Bu kadar be-kâm olundukdan sonra bâkī kal‘aların fethine İshak Bey ile Şihâbüddîn Paşa’yı ta‘yîn ve kendüleri Edirne tarafına avdet ve anda ikāmet buyurdılar. Bu Şihâbüddîn Paşa’nın Burusa’da âsâr-ı hayriyyesi çokdur.

Cem‘iyyet-i Hıtân Berâ-yı Sultân Mehemmed Han

Pâdişâh-ı enâm, sekiz yüz kırk üç târîhinde şehzâdeleri sünnet itmeye kıyâm buyurdı. Tedârük-i cem‘iyyet[e] mübâşeret buyurdılar. Ve Şehzâde Sultân Alâüddîn ile Şehzâde Sultân Mehemmed’i mansıblarından da‘vet ve düğüne mübâderet buyurup, ibtidâ ulemâ ve meşâyıha ve ba‘dehu vüzerâ ve ümerâya anlardan sonra eytâm ü fukarâya ziyâfet idüp nice ihsânlar itdiler. Emr-i hıtân tamâm oldukdan sonra kerîme-i muhteremeleri sultân hazretlerini dahi İsfendiyâr-oğluna nikâh itdiler.

Azîmet-i Pâdişâhî be-Feth-i Kal‘a-i Semendire

Pâdişâh-ı sâhib-i şevket Belgrad muhâsarasından avdet buyurdukları esnâda hudûd-ı İslâmiyye’nin sâhib-i vukūfı İshak Bey Gāzî, pâdişâh-ı âlem-penâha ifâde itmiş-idi ki “mâdem ki Semendire kal‘ası feth olunup, Vılk-oğlı’nın vücûdı dünyâdan nâ-bûd olmaya ne, Nemçe keferesinin istîlâsı eksik olur ne Karaman-oğlı’nın münâfıkâne hareketi nihâyet bulur. Binâ’en alâ-hâzâ pâdişâh hazretleri Semendire fethine niyyet, lâkin kış gelmekle Edirne’ye avdet buyumuşlar idi. Ve bu sene İshak Bey, izn-i hümâyûn ile hacca gitmiş-idi. Evvel-bahar-ı huceste-âsâr geldikde ümerâ-yı devlete rikâb-ı hümâyûnda hâzır olmak içün evâmir-i aliyye neşr olunup, cümlesi geldikde pâdişâh-ı âlem Sultân Murâd Hazretleri i‘lâ-i kelimetu’llâh içün azm-i râh buyurdılar. Lâkin mukaddemâ Vılk-oğlı ile Eflak hâkimi Drakula’yı da‘vet **[129a]** buyurduklarında Drakula iki oğlı ile nâ-çâr icâbet itmiş idi. (Lâkin Vılk-oğlı iki oğlunı gönderüp kendi havfından i‘tizâr itmiş-idi.[274] Pâdişâh-ı âlî-câh dahi Drakula’yı Gelibolı’da ve iki oğlını Eğrigöz Kal‘ası’nda ve Vılk-oğlı’nın oğullarını Tokat’da habs idüp, kendüleri Semendire fethine azîmet eylediklerini Vılk-oğlı işitdikde Semendire muhâfazasını mu‘temedlerine ısmarlayup, kendü Nemçe kralına firâr itmiş-idi. Pâdişâh-ı âlem, Semendire Kal‘ası’nı muhâsara buyurdılar. Kal‘a muhâfızları olan küffâr hayli inâd idüp, iki ay mıkdârı müddet-i muhâsara mümtedd oldı. Kal‘ada olan küffâr kal‘anın anveten feth olunmasını takarrüb itdiğini iz‘ân itmeleriyle kal‘ayı teslîm itdiler. Henüz Semendire Kal‘ası feth olunmamış idi ki İshak Bey dahi hacdan geldi. Bilâ-te’hîr fermân-ı hümâyûn ile Nikedobri- boli Hisârı’nı fethe me‘mûr oldı. Ve Umûr Paşa-zâde Osmân Çelebi ma‘iyyetine ta‘yîn olunmağla iki dilâver birbirini buldı. Ve varup hisâr-ı

[274] Parentez içindeki bölüm der-kenârdır.

mezbûrı muhâsara itdiler. Ve ehl-i hisâr bunların darbından cân-ı şîrîne[275] yetdiler. Lâkin bu esnâda bir haber zuhûr itdi ki küffâra imdâd gelür imiş. İshak Bey ve Osmân Çelebi dahi askerleriyle hâzır ve kudûm-ı küffâra nâzır iken nâ-gâh uzakdan bir siyâh toz zâhir oldı. Mezbûr gubâr arasından bir gürûh sudûr idüp, ardınca bir gürûh dahi zuhûr itdi. Gördüler ki küffâr yaya askeri önüne katup, atlusı ardınca gelürler. Hemân-dem âvâze-i tekbîr ve sadâ-yı tabl ü nefîr ile asker-i İslâm, küffâr-ı li'âm üzerine hücûm itdiler. Anlar dahi tîr ü tüfenk ve sâ'ir edevât-ı ceng ile asker-i İslâm hayli mukābele ve nice vakt mukātele itdiler. Lâkin müfîd olmayup, dilâverân-ı İslâm, yayayı ata çiğnedüp, atlusını dahi târ u mâr itdiler. Lâkin ehl-i İslâm dilâverleri ve gözi kızmış Rûm erleri ardlarına düşüp ve ganîmet ve esîre bakmayup, hemân kırmak içün izhâr itdikleri celâdeti İshak Bey gördükde nidâ itdi ki "Ey neyistân-ı vegā arslanları ve ey bîşe-zâr-ı gavgā kaplanları Allâhu azîmü'ş-şân yüzinizi ak ve rûz-ı kıyâmetde mâh-tâbân gibi berrâk itsün. Küffâr kanıyla arsâ-i ceng doldı ve zahmet vakti nihâyet buldı. Niçün zahmet çeküp, tîğ-i âteş-bârınızı rahnedâr idersiz? Bu bî-dînleri esîr eylen ve bunlar ile memâlik-i İslâmiyye-yi doldırın. Âşık Paşa-zâde Târîhi'nde dimişdir ki "Bu cengde yalnız ben beş tuvânâ kâfiri bağlayup, Üsküb'de beşini birden dokuz **[129b]** yüz akçeye sattım". Hem dimişdir ki "bu ganîmet akībinde Las Vilâyet'i feth olunup, kādî nasb olundı. Ve Semendire dahi beyân olundığı vech üzre feth olunup, kādî ve zâbit nasb olup, içinde Cum'a namazı edâ olundı". Ve Neşrî kavli üzre nasb olunan zâbit Turhan Bey idi. Hem dimişdir ki "Sekiz yüz kırk dört târîhinde Mısır Sultânı Pars Bey vefât idüp, oğlı yerine pâdişâh oldı. Andan Mîrâhûr Çakmak, Pars Bey-oğlını tutup, Mısır'a sultân oldı. Ve Semendire, Sırp[276] hâkimi Despot elinden alındı. Ve Semendire muhâfazasına Doğan Bey me'mur oldı. Semendire husûsunda bu kavl Mevlânâ İdrîs kavlidir".

Serdâr ki Mezîd Bey Be-Cânib-i Eflak ve Şehâdet-i O der-Ceng-i Küffâr-ı Üngürüs

Pâdişâh-ı âlem-penâh, Eflak hâkimi Drakula'yı habs idicek Üngürüs Kralı, pâdişâh hazretlerine muhâlefeten yine Eflak hâkimleri soyundan birini Eflak diyârına nasb o dahi Tuna'yı geçüp, memâlik-i İslâmiyye ahâlîsinin mâlını gasb itdigi, Semendire Fethi'nden avdet esnâsında rikâb-ı hümâyûn-ı hazret-i cihândârîye haber virildi ki "Mezîd Bey'i o etrâf akıncılarına serdâr ve Eflak diyârına ılgar içün varup, sipeh-sâlâr itmişler idi. Mezîd Bey dahi Eflak diyârına varup, ber-mûcib-i fermân

[275] Metinde "شيرينه" kelimesi "شرينه" şeklinde yazılmış
[276] Metinde "سرپ "kelimesi "سرف "şeklinde yazılmış.

cem‘iyyet-i küffârı perîşân itdi. Ve Eflak hâkimi dahi sarb dağlara tehassun içün firâr eyledi. Ammâ ol diyârda esbâb-ı safâ çok olmağla berâ-yı tereffüh askerin her biri bir semte teveccüh idüp, yağmaya meşgūl oldılar. Mezîd Bey dahi galebesine mağrûr olup, az asker ile kalup, safâsına meşgūl oldı. Meger Nemçe Kralı, Eflak diyârına nasb itdiği kâfire imdâd içün katî[277] vâfir asker gönderüp, Eflak hâkimi dahi dağdan inüp, asker-i küffâr bî-hadd ü bî-şümâr olmuş Mezîd Bey'in ise peymâne dolmuş bu kadar küffâr-ı şûm, Mezîd Bey üzerine hücûm idüp, ortaya aldılar. Bî-çâre Mezîd Bey gördü ki iş işden geçüp Hakk yolında şehîd olmakdan gayri kendüye hâl-i selâmet kalmadı, nâ-çâr el kılıç kabzasına urup, merdâne ceng iderek câm-ı şehâdeti nûş ve fânî cihânı ferâmûş itdi. Ser-askerleri şehîd olıcak bakıyye-i asker dahi kimi esîr kimi şehîd olarak bin belâ ile Tuna'yı geçüp, Edirne cânibine avdet itdiler. Leşker-i küffâr dahi ol yağma içün perîşân olan askeri bi't-tamâm esîr **[130a]** esîr itdiler. Hakk te'âlâ musîbetden her târîhinde ümmet-i Muhammed'i emîn eyleye.

Serdâr-ı Kula Şâhin Paşa be-diyâr-ı Eflak

Mezîd Bey'in şehâdeti, pâdişâh-ı hamiyet-âdeti garîk-ı hüzn ü melâl idüp küffârdan ahz-ı intikām içün ümerâ-yı kirâm ile meşveret buyurduklarında Rûmili emîrü'l-ümerâsı Kula Şâhîn Paşa izn istedi ki "Eflak diyârına serdâr olup gide ve Mezîd Bey intikāmını küffârdan ahz ide. Bu babda ziyâde ibrâm ve izn sudûruna ihtimâm idicek izn-i hümâyûn sudûr idüp, Rûmili ümerâsına serdâr ve Anadolı askerinden dahi altı aded sancak beyi zamm olunup, Eflak fethine sipeh-dâr ta'yîn ve iktizâ iden hüsn-i tedbîr vüzerâ re'yiyle telkīn olundı. Lâkin Kula Şâhin Paşa dâ'imâ mest bir habîs-i bâde-perest olmağla dünyâdan gāfil ve safâ-yı nefsine mâ'il idi. Eflak diyârına dahi vardıkda îş u nûşa meşgūl olup, tâze oğlanlar ile ülfet ü safâ iderek dünyâyı ferâmûş idicek ümerâ yanına varup: "Bre yâdigâr! Gözini aç. Bu umûr aklı başında âdeme muhtâc. Sen mest ü medhûş ve dâ'imâ bî-hoş yatursun. Bu asker-i İslâm'a yazıkdır ve bu hareket rızâ-yı hümâyûna nâ-muvâfıkdır" didiklerinde Kula Şâhin Paşa mahmûrâne başını kaldurup, neş'e-i şarâb ile cevâb virir idi ki "Bre beyler! Kâfir benim yüreğimi görse havfından nice günlük yola kaçar. Ve kılıcım bir sehâb-pâredir ki yağmur yerine kan saçar. Siz beni Mezîd'e mi kıyâs idersiz? Ve benim sâye-i şecâ'atimde niçün havf ü hirâs idersiz? Bir gün yine âdet-i kadîmesi üzre bu tarza hezeyâna başlayup henüz tamâm itmemiş idi ki kâfir alayları zuhûr idicek, Şâhîn Paşa'nın kolı kanadı kırılup keyf başına sıçradı. Ve hemân yerinden kalkup, kaçmak tedârüküne mübâşeret itdigini ümerâ

[277] Metinde "قتى " kelimesi "قا تى " şeklinde yazılmış.

göricek kaçmak tedârüküne dâmen der-miyân oldığını göricek bi’l-ittifâk üzerine hücûm idüp “Kanı lâf u güzâfın nerede kaldı? Şecâ‘at ile ittisâfın küffâr önünden firâr iden âhiretde mazhar-ı kahr-ı Kahhâr’dır. Biz kaçıcak ehl-i İslâm pâ-yı mâl olmak mukarrerdir. Henüz ne zuhûr itdi ki firâr idelim ve kimin burnı kanadı ki âr u nâmûsı terk idüp, münâfıklar meslekine gidelim” diyerek egerçi Şâhîn Paşa’yı bin belâ ile o vakt alı-kodılar. Lâkin bir fursat düşirüp düşmenden yüz çevirüp firâr eyledi. Ve gicesi gündüze katarak semt-i selâmete cân atdı. Ve birâz nâ-merdler dahi ol müdebbire uyup Tuna’dan geçmeğe cân atdılar. Ve merdlik **[130b]** da‘vâsını hevâya virdiler. Ba‘zı ümerâ-yı nâmdâr firârdan âr idüp, mahall-i ma‘rekede durdılar. Ve irtesi sabâhdan ve ahşâma dek ceng idüp, alnı yazularını gördiler. Çûn ki baş gitdikde ayak pâyidâr olmaz, âhirü’l-emr Şâhîn Paşa hareketi anlara da sirâyet idüp, asker-i İslâm münhezim oldı. Timurtaş Paşa-zâde Umûr Paşa’nın oğlı Osmân Çelebi ki bir merd-i merdâne ve şecâ‘atde bir dâne idi, asker-i İslâm’ın mâ’ye-i şecâ’ati ve guzât-ı müvahhidînin vesîle-i celâdeti bir nev-cüvân ve hadîka-i Devlet-i Osmâniyye’de ümerâ-zâdelerden yeni yetişmiş bir fidân idi. Bu cengde şehîd oldı. رحم اللهُ امراءً عَاشَ سَعِيدًا ومَاتَ شهيدً Ve ümerâ-yı nâmdârdan Fîrûz Bey ve Durmazık-oğlı Ya‘kūb Bey ve Hızır Bey ve Ömer Bey dahi bu cengde şehîd oldukları ba‘zı tevârîhde mastûrdur.

Isyân-ı İbn-i Karaman be-Sultân-ı Âlî-şân

Rûmili’nde iki def‘a asker-i İslâm’ın münhezim olup keder-i azîm zuhûr itdiği meşhûr olıcak ibtidâ kimesne ki ısyân itdi, Karaman-oğlı İbrâhîm Bey idi ki ol etrâfda olan memâlik-i Osmâniyye ahâlîsi[ni] âzâr u cânlarından bî-zâr eyleyüp, dâmâdı olan Turgud-oğlı Hasan Bey’i musallat eyleyüp, müslimânların mâlına ve ehl [ü] iyâline ta‘arruz itdi. Bolavadin halkının mâlını gāret ve Ömerdağı’nda yaylak-nişîn olanlara küllî hasâret eyledi. Şehzâde-i kâmgâr bu keyfiyetden haberdâr olıcak ifrât iğzâb olup, sekiz yüz kırk altı târîhinde Edirne’den nühzt ve Karaman-oğlı üzerine azîmet buyurup, bu seferde şehzâde Sultân Alâ’üddîn ve Anadolı ve Rûmili ümerâsı cümle ma‘iyyete ta‘yîn buyuruldı. Ve asker-i bî-pâyân ile Karaman diyârına girüp, yağmaya izin virildi. Gazab-ı pâdişâhî iklîm-i Karaman’ı harâb ve az müddetde harâb ü vîrân itdi. Bu târîhe gelince selâtîn-i Âl-i Osmân’dan müslimân vilâyetini yağma sudûr itmemiş idi. İbrâhîm Bey’in şe’âmetiyle bu târîhde zuhûr itdi. Hulâsâ Konya’ya varınca diyâr-ı Karaman bi’l-külliye tahrîb ve pây-mâl kılındı. İbn-i Karaman gördü ki be def‘a pâdişâhın gelişi yaman ve tîğ-i hûn-feşânı bî-âmândır. Yine Taş-ili’ne baş urdı ve anda başının tedârükini gördi. Pâdişâha lâyık hediyeler tedârük idüp, havf ile vezîri Server Bey ve ehli sultân hazretleri ki şâh-ı **[131a]** âlem-penâh hazretlerinin hemşîre-i muhteremeleri

idi, rikâb-ı hümâyûn tarafına gönderüp ve tevbe eyleyüp, anlardan şefâ‘at recâ itdi. Anlar dâhi rikâb-ı pâdişâhîye gelüp, hemşîre-i muhtereme pâdişâh hareme girdikde ağlayarak ayaklarına sarulup ehli İbrâhîm Bey’in cürmi afv buyrulmağı recâ ve merhâmet-i şehriyârî sudûrını istid‘â itdikde Sultân hazretlerinin gözi yaş ve mezîd-i telâşı pâdişâhı afva mâ’il itdi. Lâkin pâdişâh-ı âlem, harem-i muhteremden çıkup, Server Bey’i huzûr-ı hümâyûna çağırdup, bu vechile âzâd idüp, buyurdular ki “Karaman-oğlı habâset üzre meftûr ve kizb ü nakz ile meşhûr, husûsan bizim çırâğımız iken geçen def‘a itdiği bî-edebâne hareketi ve bu def‘a dahi nânkörün izhâr itdiği şenâ‘ati manzûr iken sen ne cesâret ile rikâb-ı hümâyûnuma geldin? Ve ne cür’et ânın ahdine tekeffül idüp, huzûr-ı mülûkânemde musâlahayı lisâna ala-bildin?” Server Bey dahi du‘â resmini ba‘de’l-edâ didi ki “ Şevketlü efendimizi ekrem-i mülûk buldum. Ve mezîd-i merhametlerine mağrûr oldum. Sâbıkā sudûr iden hatâda bu kulları bile değil idim. Bu def‘a zuhûr iden günâh dahi bu kullarının rızâsıyla olmamışdır. Turgud-oğulları’nın tahrîkiyle olmuşdur. Ve kendü dahi cürmine müte‘arrif olup, nedâmetde rütbe-i nihâyeti bulmuşdur. Bir dahi böyle hareketi zuhûr ve hıdmetden gayri kendüden bir nesne sudûr ider ise cezâsı bu bendelerine olsun” diyicek sultân-ı Âlî-şân “hemşîremiz hâtırı-çün bu def‘a dahi afv ve hükümetgâhı kendüye ihsân itdik buyurup, hemşîrelerine nice ikrâm ü inâyet birle makzıyyü’l-merâm girüye da‘vet buyurtdılar.

Vefât-ı Şehzâde Sultân Alâ’üddîn

Sekiz yüz kırk altı târîhinde Karaman Seferi’nden avdetde şehzâde Sultân Alâ’üddîn mansıbı olan Amasya’ya vardıkda dâr-ı âhirete irtihâl ve Kadı Burahânddîn-oğlı Zeynelâbidîn ve Fenârî-zâde Yûsuf Çelebi dahi semt-i bekāya intikāl itdiler.

İttifâk-ı Kâfirân be-Ceng-i Sultân-ı Âlî-şân

Semendire Hisârı ve Las Vilâyeti alındıkda Vılk-oğlı, Nemçe Kralı’na firâr ve varup, “Benim başıma bu felâketler geldüği bütün seninle muvâfakatim ve her cengde sana mürâfakatim içündür” deyu Nemçe kralını bî-zâr itmiş-idi. Ve bu aralıkda Karaman-oğlı’ndan dahi Nemçe kralına haber gelmiş idi ki “Ben buradan siz oradan hareket idüp, Âl-î Osmân’ın **[131b]** harman-ı vücûdını bâd-ı fenâya aldıralım ve deryâya varınca Anadolı Vilâyeti’ne ben ve Las Vilâyeti’ne girü Vılk-oğlı ve bâkī Rûmili’ne siz mutasarrıf olup, bu aralıkdan Âl-i Osmân’ı kaldıralım.” Karaman-oğlı’nın ittifâkda ihtimâm ve Vılk-oğlı’nın ibrâmıyla Nemçe Kralı dahi harekete gelüp, fursat vaktine müterakkıb ve Âl-i Osmân’dan ahz-ı intikām içün muztarib idi. Pâdîşâh-ı enâm bu def‘a Karaman-oğlı fitnesini def‘ içün Anadolı tarafına geçdikde Nemçe Kralı hadd-i adden ziyâde süvâr ve piyâdeye oğlunı ve beylerbeyisi olan Niko nâm mürdârı serdâr

idüp, memâlik-i İslâmiyye zabtına irsâl ve Vılk-oğlı'nı kılavuz ta'yîn idüp, bu def'a tedârükde zerre kadar ihmâl itmedi. Asker-i mezbûr Belgrad'dan mürûr idüp, Alacahisâr'ı ve Şehirköyi'ni ve Niş'i yakup yıkdılar. Ve gelüp Sofya üzerine çıkdılar. Bu kadar ibâdu'llâhın kimini katl ve kimini esîr itdiler. Murâdları bu idi ki İzladi derbendinden geçüp, Filibe'ye andan Edirne'ye gireler. Ve bu kal'aları bütün feth idüp, murâdlarına ireler. Lâkin bu günlere dek pâdişâh-ı enâm Karaman-oğlı gā'ilesini tamâm idüp, Edirne'ye avdet ve anda ikāmet buyurmuşlar idi. Kâfirin İzladi derbendinden geçmek tedbîrini işitdikde şâh-ı kâmgâr anlardan evvel derbend-i mezbûrı varup, Sedd-i İskender gibi bend itdiler. Ve kış olmağla yollara su salı-virüp, müncemid oldukda o etrâflardan güzâr gāyet müşkil olup, küffârın zahîresi dahi bitmekle nâ-çâr avdeti ihtiyâr itdiler. Şehriyâr-ı kâmgâr, Rûmili Beylerbeyi'si Kāsım Paşa ve Tokat Vâlîsi Balaban Paşa ve Bolı Bey'i Mahmûd Bey'i küffâr ardınca ılgar itdirdiler. Meger Niko didikleri mel'ûn derbendlere pusuda âdem komuş bunlar ise düşmen mekrinden gāfil Niş derbendine geldiklerinde gürûh-ı küffâr, asker-i İslâm'ı ortaya alup, nice dilâverleri şehîd ve nice beyler esîr ve cebr ü unfla der-zencîr idüp, sadrı-a'zam birâderi ve hemşîre-i şehriyârî zevci olan Bolı Bey'i Mahmûd Bey'i dahi tutdılar. Bakıyyetü's-suyûf girüye avdet itdiler. Asker-i küffâr dahi bu kadar zafer ile mesrûr olup, Tuna'dan ubûr [ve] vilâyetlerine gitdiler. Pâdişâh-ı enâm bu inhizâmdan ziyâde mahzûn olup, sene-i âtiyede ahz-ı intikām fikriyle girü makarr-ı saltanatlarına avdet buyurduklarında bu elem kendülerine **[132a]** yetişür-iken esîr olan Mahmûd Bey'in zevcesi, hemşîre-i pâdişâhî sultân hazretleri de hareme gelüp ye's ve mâtem libâslarıyla ah u enîn ve bükâ iderek Mahmûd Bey'in halâsını recâ idicek merhâmet buyurılup, Mahmûd Bey'in halâsına ta'ahhüd buyurdılar. Bu esnâda Vılk-oğlı'ndan vüzerâya bir recâ-nâme zuhûr itdi ki "Eger Sultân-ı âlî-şân cürmini afv ile mazhâr-ı inâyet ü ihsân buyurup oğullarını âzâd ve Semendire Eyâleti dahi ihsân buyururlar ise ömri oldıkça itâ'atden çıkmaya" ve bu recâsı kabûl olunmak içün vüzerâya azîm darâ'at ve nice yemînler ile arz-ı itâ'at itmiş egerçi vüzerâ pâdişâhı sulha kā'il itmege mâ'il idi. Lâkin bu esnâda sulh sohbeti lisâna almağa gadab-ı şehriyârî hâ'il idi. Ammâ dâ'imâ bu sohbeti açmağa cümle vüzerâ hâzır ve fursat vaktine nâzır idiler. Hemşîre-i pâdişâhî, Mahmûd Bey'i recâ ve anların da va'de buyurduklarını vüzerâ işitdikde fursatı ganîmet bilüp, bi'l-ittifâk recâ vü niyâz ile şehriyâr-ı sipihr-iktidâr hazretlerini salâha râzî kıldılar. Lâ-cerem Vılk-oğlının oğullarını pederlerine îsâl ve müjde-i afvı dahi irsâl itdiklerinde küffâr dahi Mahmûd Bey'i atebe-i aliyye-i şehriyârîye irsâl itdi. Ve Mahmûd Bey selâmet ile ehli olan sultân-

ı âlî-şâna kavuşup, ol muhaddere-i hürrem-sarây-ı iffet hazretlerinin kalb-i şerîflerinden gubâr-ı hüzn ü elem gitdi.

Ferâgat-kerden-i Sultânî ez-Taht-ı Osmânî

Çûn ki Memâlik-i Osmânî, himmet-i pâdişâhî ile pür-emn ü âmân oldı ve umûr-ı saltanat kemâ-yenbāgī nizâmını buldı; pâdişâh-ı âlem-penâh Sultân Murâd Hazretleri'nin hâtır-ı pür-nûrlarına bu ma'nâ şöyle hutûr itdi ki gā'ile-i saltanatdan nefs-i nefîslerini tahlîs buyurup, tâc ü tahtı terk idüp, fukarâ ve dervişân zümresine duhûl ideler. Bu sırrı Sadr-ı a'zam Halil Paşa'ya keşf idüp, buyurdılar ki; "Bunca müddetdir ki ibâdu'llâh içün çalışup memleket-i İslâmiyye-yi levs-i fitneden pâk idüp, ikāmet-i cîhâd içün ayağımız rikâbda der-i dîn yolında kudretimiz mebzûl ve kılıcımız düşmen-i dîn içün meslûldür. Bakiyye-i ömrimiz halvet ve âdet-i dervişân üzre uzlet ile mürûr itsün. Bu halkın kīl ü kālini tefekkür ile Hâlık'ı zikrde kusûr olunmak âkıl kârı değildir.

Beyt:

Ehl-i tecrîdîn külâhı tâc-ı istiğnâsıdır.
Saltanat didikleri ancak cihân gavgâsıdır

Dünyâ izzetinin gāyeti ve saltanat rif'atinin nihâyeti **[132b]** bilindi. Elhamdülillâh hubb-ı câh-ı nakşî hâtırımızdan silindi. Oğlum Mehemmed'i tahta elimle iclâs ideyim. Ve kendüm Mağnisa'ya gideyim. Benim hayâtımda oğlum de'b-i saltanatı görsün. Ve a'dâ hücûmundan ben sağ iken emîn olup, birâz safâ sürsün. Çerâğ-ı adl ü dâdı îkād ve resm-i adâleti müceddeden îcâd itsün". Halil Paşa gördü ki pâdişâh hazretlerinin azîmet-i hümâyûnlarını fesh mümkin değildir, makām-ı itâ'atde durup ve tahsîl-i rızâda oldı. Sultân-ı âlî-şân dahi Şehzâde Sultân Mehemmed Han Hazretleri'ni da'vet içün Mağnisa'ya fermân gönderdiler. Anlar dahi fermân-ı vâcibü'l-iz'âna itâ'at ve Edirne'de pederleri rikâb-ı hümâyûnuna varmağa müsâra'at eyleyüp, Sultân Mehemmed Han, pederlerine mülâkāt itdikde pâdişâh hazretleri şehzâdesini taht-ı hümâyûna teklîf buyurup, anlar dahi takbîl-i dest-i hümâyûn birle sekiz yüz kırk yedi târîhinde taht-ı saltanata cülûs itdikde pâdişâh-ı sâfî-fu'âd Sultân Murâd Hazretleri:

Varalım bir iki gün zikr idelim Mevlâ'yı,
Bize ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı.

diyerek Mağnisa'ya azîmet ve anda ihtiyâr-ı uzlet buyurup, ba'zı mahrem-i esrâr husûsan İshak Paşa'yı berâber götürüp, Mağnisa'da karâr itdiler. Halil Paşa ve Şihabüddîn Paşa ve Saruca Paşa'yı yine mansıb-ı vezâretde ibkā idüp, Sultân Mehemmed Han hıdmetine ta'yîn buyurdılar. Mevlânâ Hüsrev ol esnâda kādî-asker idiler ve bu def'a cülûslarında sinn-i şerîfleri on dört idi.

Gazâ-yı Ekber-i Sultân Murâd-ı Sânî

Çûn ki öteden berü küffâr-ı hâkisâr ve tevâ'if-i eşrârın bu âlemden lezzetleri fakat tanzîm-i umûr-ı dünyevîlerine münhasır olup, lezâ'iz-i rûhâniyye kesbine isti'dâdları olmadığı ecilden muktezâ-yı hubb-ı riyâset olan tanzîm-i esbâb-ı servetden eşedd-i fenâ derece-i â'lâ-yı kemâlden iken anlar indinde noksan-ı akl u şu'ûrdan kıyas iderler. Ve rütbe-i sefîle-i hayvâniyyetden derece-i ulyâ-yı melekiyyete şevkı hafiyyet-i akldan muktazîdir sanurlar. Zehî tasavvur-ı bâtıl zehî hayâl-i muhâl bu def'a dahi pâdişâh-ı derviş-nihâdın uzlet ihtiyârlarını ihtilâl-i dimâğdan hayâl itdiler. Ve birbirleriyle gizlüce meşveret ve Devlet-i Osmâniyye zabtına azîmet eylediler. Cümleden Karaman-oğlı, Üngürüs kralına haber gönderdi ki Osmân-oğlı mecnûn ve sevdâ vü merâk elinde zebûn olup, **[133a]** Saruhan Vilâyeti'nde dağlarda gezer ve ekser ömri haremde hatunlar ile geçer bir çocuğı pâdişâh idüp, saltanat-ı Âl-i Osmân'ı virmişdir. Çocuk ise ne tecrübesine girmiş ve ne tedbîr ve tedârük rütbesine irmişdir. Ceng vaktinde karârı muhâldir ve kökünden çıkarmak âsân bir tâze nihâldir. Ceng güni görmemiş ve arsâ-i dilâverîde at sürmemiş, netîce fursat eyyâmı ve ittifâk hengâmıdır. Fenn-i saltanatda mümârese hâsıl idince ihmâl olunur ise peşîmânlık fâ'ide virmez. Ve her zamân böyle fursat ele girmez". Karaman-oğlı tarafından bu haber mülûk-ı küffâra vâsıl oldukda Yanko didikleri la'în, adâvet-i dîn muktezâsınca bu haberi mülûk-ı küffâr arasında neşr idüp, her tarafa nâmeler gönderdi ve cümlesini ittifâk semtine dönderdi. Ve bi'l-cümle Üngürüs ve Alaman ve Bosna ve Hersek ve Frenk ve Kara Boğdan ve Eflak ve sâ'ir hükkâm-ı kefere ittifâk idüp, Las-oğlı Desbot önlerine düşdi. Ve seksen bin zırh-pûş kâfir deryâ-yı esved gibi harekete gelüp, diyâr-ı İslâm'a üşdi ve Belgrad'dan geçüp, Nigebolı üzerine geldiler. Ve o etrafda olan ehl-i İslâm'ı esîr idüp, nice bî-günâhı aldılar. Egerçi Nigebolı muhâfızı Fîrûz Bey-zâde Mehemmed Bey dahi ardlarınca ılgar ve nice zırh-pûş kâfiri giriftâr idüp, huzûr-ı hümâyûna irsâl itdi. Lâkin küffâr ile mukābele muhâl idi ve kralın murâdı bu idi ki "Önüne gelen kal'aları feth iderek Varna'ya ve andan İstanbul'a gelüp, İstanbul kralının kızını ala. Ba'dehu Edirne'yi feth ide. Bunun içün Varna cânibine teveccüh itmiş-idi. Serhaddât-ı İslâmiyye muhâfızları dahi bundan akdem kâfirin hareketini ve Devlet-i aliyye'ye ittifâk üzre sû'-i niyyetini işitdikde bu husûsı Der-i devlete arz-ı hâl itmişler idi. Pes imdi bu haber-i vahşet-eser, dergâh-ı sultâna vasıl olıcak ukalâ-yı devlet ve erkân-ı saltanata küllî keder hâsıl olup, bu bâbda bir yere gelüp meşveret itdiler. Netîce-i fikirleri bunda nihâyet buldu ki "Küffâr üzerimize nefîr-i âmm itmiş. Pâdişâhımız henüz sabî hükmündedir. Düşmen ise hadd-i ahsâdan ziyâde. Hulâsa bu husûs Sultân Murâd'ın teşrîfine

mütevakkıfdır" deyu re'ylerine karâr virüp, Sultân Muhemmed Hazretleri'ne pederleri Sultân Murâd'ın lüzûmunı nâzikâne ifhâm ve bu husûsda ziyâdece ibrâm itdiler. Hulâsa-i kelâm pâdişâh-ı enâm hazretleri pederlerine nâme yazup, teşrîflerini **[133b]** recâ buyurdılar. Nâme-i hümâyûn Hudâvendigâr-ı sâbık Sultân Murâd Hazretleri'ne vâsıl oldukda gelen elçiye bu vech üzre cevâb buyurdılar ki "Oğlumun dîdeleri takbîl ve kendi vedî'a-i Rabbi Celîl kılınur. Lutf itsün bu kadarca kûşe-i ferâğda ihtiyâr-ı uzlet ve kendi âlemimizde halvet üzre imrâr-ı vakte niyyet olunmuş-iken ve ibâdet-i Hâlık'dan lezzet bulunmuş iken bizi âlâyiş-i mâsivâya mübtelâ itmesün. Ümerâ-yı pîr ve vüzerâ-yı sâhib-i tedbîr ile meşveret ve gayret-i hıfz-ı nâmûs-ı saltanat itsün. Hâsılı bu da'vete icâbet ve bu emre mütâva'at idemem ve umûr-ı devlet şimden sonra irtikâb-ı emr-i dünyâ idüp, o tarafa gidemem". Bu cevâb-ı ye's ile elçi avdet ve gelüp, Edirne'de ifâde itdikde ümerâ vü vüzerâ pâdişâh-ı cihân-pîrâye Sultân Mehemmed'e ibrâm ve tahrîrâtda ihtimâm itdürüp, tekrâr bu mazmûnı ifâde itdirdiler: " Eger saltanat taraf-ı şerîflerine müte'allik ise ehl-i dalâl, ibâdu'llâh'ın iyâlini ve diyâr-ı İslâm'ı pây-mâl idüp, bu kadar cevâmi' ü mesâcid küffâr-ı bed-fi'âl ayağı altında kala. Tedârükinde ihmâl, irtikâb-ı vizr ü vebâldir. Ve bir pâdişâhın ki def'-i a'dâya kudreti ola, tekâsül ü imhâl itmek hilâf-ı rızâ-yı Zü'l-celâldir. Ve eger saltanat bu tarafa müte'allık ise ûlü'l-emre itâ'at lâzıme-i zimmet oldığı ma'lûm-ı devletdir. Bu bendelerinin bu recâmı dahi redd ile hilâf-ı me'mûl mahzûn u melûl buyururlar ise bi'z-zât varup recâmı husûl iderim". Sultân Mehemmed Han Hazretleri'nin bu nâmesi dahi pederleri Sultân Murâd Han Hazretleri'ne vâsıl olıcak vâkı'â bu kadar ehl-i İslâmı, küffâr te'addîsinden halâs itmek halvetde tek ü tenhâ ibâdetten efdal oldığı hâtır-ı pür-nûrlarına hutûr itmegin yanlarında mevcûd ümerâ-yı kirâm ve havâss-ı huddâm ile Edirne cânibine ılgar itdiler. Gelibolı karşusuna geldiklerinde gördüler ki Altmış pâre Frenk gemileri Gelibolı Boğazı'nı sedd itmiş. Andan geçmeğe çâre bulamayup, Bâlık-âbâd cânibine azîmet buyurup, Akçahisâr'a vardılar. Meger Halil Paşa, pâdişâhın andan geçeceğini mülâhaza idüp, Rûm-ili dilâverleriyle ol mahalle gelüp top kurup, Sultân Murâd Hazretleri'nin kudûmuna muntazır olmuş. Padişâh-ı âlî-câh hazretleri Halil Paşa'nın istikbâle geldiğinden âgâh olıcak sefîneye binüp **[134a]** karşu geçüp ve Edirne cânibine ılgar buyurdılar. Çûn iki pâdişâh bir yere gelüp iki asker cem' oldı, Gāzî Sultân Murâd Hazretleri imdâd-ı İlâhiyye'ye gönül bağlayup Sultân Mehemmed'i Edirne'de bıragup, asker-i İslâm'ı alup, ceng mahalline mütevekkilen ala'llâhu te'âlâ teveccüh buyurdılar. Henüz Edirne'den hareket itmemişler idi ki Fîrûz Bey-oğlı Mehemmed Bey'in mukaddemâ gönderdiği kâfirler vusûl buldı. Pâdişâh hazretleri bu hâli fâl-ı hayr tutup,

ziyâde mesrûr oldı. Bu günlerde küffâr-ı hâksâr dahi Eflak'dan geçüp, Varna'ya gelmişler idi. Sultân Murâd Han dahi o esnâda Varna'ya gelüp, mukābele-i küffârda kıyâm itdiler. Tarefeynden ibtidâ-i çarha vâdîsinde ok ve yay cengi ile mübâşeret giderek top ve tüfenk cengine varup, gitdikce âteş-i ceng ü cidâl iş'âl bulup, kendüde cevher ve merdlikden eser olan dilâverler kılıç cengine girişüp, egerçi asker-i İslâm, merdâne hareketde kusûr itmediler. Lâkin ol bünyân-ı marsûs gibi, gök timura müstağrak küffârın atlu askeri umûm üzre ikdâm idüp, asker-i İslâm anlara nisbet ile yok mesâbesinde olup, bu esnâda Anadolı Beylerbeyi'si Karaca Paşa dahi şehîd düşmekle dibelek-i perîşânlık hâsıl olup, asker-i İslâm'a hezîmet zuhûr ve pâdişâh yanında kapu-kulları ve ihtiyâr vüzerâ beylerinden gayri işe yarar kimesne kalmayup, mâ'adâsı cümle firâr itdiler. Ve kaçan bî-ârlar şöyle firâr itmişler ki Dobruca Sahrâsı'ndan Kamçı Suyu ki üç günlük mıkdârı mesafedir, kaçanların dökündüsi o gün yetişdi. Lâkin pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri kendüleri yokdan vâr iden Perverd-gâr-ı âleme sığınup, durdukları mahalde sedd-i İskender gibi karâr idüp, bir hatve hareket itmediler. Ve mekslerinde hayli muhâtara zâhir iken zâtlarında mâye-i şecâ'at ve Hakk Te'âlâ'ya kemâl-i hüsn-i zanlarından nâşî düşmen-i gālibden yüz çevirmediler. Ammâ ol kendülere kafâdâr olur zann itdikleri ümerâ-yı nâmdârın bu gûne firâr itdiklerinde kendülere âr-ı lâhık olup, kalb-i hümâyûnları melûl ü mahzûn ve gözleri yaşıyla ol mahall akīk-gûn oldı. Kemâl-i gayretlerinden bükâ iderek dergâh-ı Hudâ'ya el kaldurup, şöyle du'â itdiler ki "İlâhî gönül pâdişâhlarının sultanlıkları-çün ve nefs gāzîlerinin kahramanlıkları-çün, dîn yolında baş ve cânını fedâ iden gāzîler hürmetine ve kefeni kanlu şühedâ-yı ehl-i îmân izzetine, İlâhî ol hâce-i kişver-i kâ'inât **[134b]** ve ol dîbâce-i[278] defter-i mevcûdât hazret-i Risâlet-penâh ve cenâb-ı nübüvvet-dest-gâh rûh-ı mutahharının safâsı-çün ve ol zât-ı celâlet-sıfât hazretlerinin cân-ı mübârekinin ziyâsı-çün asker-i İslâm'ı pây-mâl-i ehl-i dalâl itme. Ve dilâverân-ı ehl-i îmânı gālibiyyet-i düşmen-i dîn-ile perîşân-ı hâl itme. Ve bu Murâd kulunun ısyânına nazar buyurmayup, ümmet-i Muhammedi و كن حقا علينا نصر المؤ منين va'dine karîn eyle. İlâhî şühedâ-yı gâzâ-yı Bedr hürmetine ve füyûzât-ı leyle-i Kadr izzetine, gürûh-ı ehl-i dalâl, husûsan kral-ı bed-fi'âli helâk eyle". Bu gûne tazarru' u niyâz üzre olup, henüz sultân-ı âlî-şân hazretleri, hazret-i Bârî cenâbına du'â vü zârî ider-iken gördüler ki kral zu'munca kendüye bir şecâ'at isbât idüp, asker-i İslâm kendü eliyle kırmağ-çün hemân kendü havâss-ı huddâmıyla atına süvâr olup, asker-i İslâm'a havâle olmuş. Şehriyâr-ı kâmgâr

[278] Metinde "دبياجه" kelimesi " دپناحه" şeklinde yazılmış.

kralın bu gûne mağrûrâne hareketi ve küstâhâne cesâretini göricek etrâflarını ihâta iden bakiyye-i ümerâ-yı kirâm ve vüzerâ-yı izâma buyurdular ki "Kral-ı bî-dinin bu gaflet üzre cür'eti alâmet-i nekbetidir. Eger askerimizin kılletine bakup, bizi dahi şehîd itmek içün üzerimize gelür ise gûyâ siz andan havf itmiş gibi önümden savuşun tâ ki kral beni görsün ve şehîd itmek içün üzerime at sürsün ve tamâm içinize girdikde ve fursat makāmına irdükde ihâta idüp, kralın başını teninden cüdâ ve berâber olanları şîr-i şemşîrinize gıdâ idin". Çûn ki tedbîr, muvâfık-ı takdîr idi ve gālibiyyet-i pâdişâh murâdu'llâh idi, kral-ı bed-fi'âl az asker ile şâh-ı derya-nevâl alayını göricek pâdişâhı kendü eliyle şehîd itmek mülâhaza-i bâtılasıyla ol tarafa hücûm itdikde asker-i İslâm mukaddem tenbîh olundukları gibi iki şıkk olup kral şehriyâr-ı felek-vakār hazretlerini gördükde hırsı dahi ezyed ve gurûrı evvelkiden eşedd olup pâdişâh üzerine at sürdi. Bî-çâre bilmez ki kendü kendüyi diyâr-ı ademe sürdi. Hulâsa-i kelâm kral avene vü etbâ'ıyla tamâm asker-i İslâm içine girdikde guzât-ı müslimîn ol a'dâ-yı dînin etrâfını ihâta ve hücûm ve ol gürûh-ı mekrûh üzerine kılıç üşürdiler. Ve Koca Hızır nâm bir yeniçeri dilâveri kralı gördükde ibtidâ atını urup, atından ayrıldıkda üzerine düşüp, zor-ı bâzu ile başını kesdi. Yanında olan bakıyye-i etbâ'ına dahi kılıç üşürüp, cümlesini kırdılar. Koca Hızır **[135a]** kralın başını henüz kanı akarak huzûr-ı hümâyûna getürüp: "Şevketlü hünkârım! Dâ'imâ bed-hâh-ı devletin böyle hor olsun" deyu bırakdıkda bu hıdmet-i azîmesi mukābelesinde pâdişâhdan ve sâ'ir vüzerâ vü ümerâ ve erkân-ı devletden şöyle garîk-i bahr-ı ihsân oldı ki ol inâyet mülûk himmetine muhtâc idi. İnâyet-i hazret-i Hudâ bu vech üzre zuhûr idicek fermân-ı hümâyûn sudûr itdi ki "Kralın kellesini bir mızrâğa saplayup, küffârın gözine sokalar. Ve kös-i zafer çalınup küffâr üzerine bir uğurdan hücûm ideler". Kralın maktûl oldığı sudûrı küffâr askerine hayli perîşânlık virmiş idi. Bu def'a kelleyi mızrâk üzre görüp, asker-i İslâm'ın kûs-i zafer çalarak şîr-i jiyân gibi bî-bâk u bî-pervâ kendi üzerlerine Rüstemâne yürüyüşlerini dahi leşker-i küffâr göricek dehşet galebe idüp, o sâ'at yüzleri döndi. Ne'uzübi'llâh bir askere havf târî olup, yüz çevirdikde erbâbına ma'lûmdur ki bin âdem yüz âdemden firâr ider. Ve bu mertebeyi bir asker buldukda tedârük-i hâl gāyet müşkil olunur. Niko la'în ise her çend ki feryâd idüp, "Nereye gidersiz? Âr u nâmusı terk idersiz. Askerin çoğı kaçup, pâdişâh yanında cüz'î âdem kalmışdır. Niçün bu fursatı hevâya virirsiz?" deyu kendü kendüyi pâre pâre itdi. Kat'â müfîd olmayup, bir âdemi girüye çevirmek mümkin olmadı. Ve "biz bu araya kral hâtırı-çün gelmedik. Murâd dînimizi takviyyetdir diye-gördi. Asla fâ'ide virmedi. Netîce-i kelâm asker-i küffâr bi'l-külliye münhezim olıcak şehriyâr-ı kâmyâb, akablarınca Rûmili Beylerbeyi'si Dâvûd Paşa ma'iyyetine

dilâver beyler ve güzîde asker intihâb buyurup, irsâl itdiler. Ta'kībe gidenler dahi iki gün iki gece Tuna Nehri'ne varınca âle'l-istimrâr katl-ı küffârdan el çekmediler. Ve kâfirin girüde yüz elli arabası var idi ki İstanbul tekürinin kızını ve levâzım-ı cihâzını müte'allık ve sâ'ir mâl ile mâlâ-mâl idi. Cümle nasîb-i guzât-ı İslâm olup, yağma olundı. Arab Bey ki Burusa'da mescidi ve sâ'ir hayrâtı vardır, pâdişâh-ı âlem-penâh maktûl kefere cesedlerini seyre gidüp, mezbûr Arab Bey'e hitâb buyurmuşlar ki "Arab ne acebdir ki bu kadar kâfir lâşesi içinde bir ak sakallı yokdur." Arab Bey dahi dimiş ki "Efendim eger bunların içinde ak **[135b]** sakallu olaydı başlarına bu iş gelmez idi. Gurûr-ı cüvânî bunları böyle fânî itmişdir. Ve kralları dahi bu yolda gitmişdir". Çûn tevfîk-i Hudâ ile bu nusret-i âzime rû-nümâ oldı, mukaddemâ cengde pâdişâhı bıragup kaçan ve gayret-i dîniyyeyi hiçe satan beyleri girü çevirmek içün fermân olunup, mübâşirler ta'yîn olundı. Her biri bir mahalde bulunup ordu-yı hümâyûna ihzâr olundukda fermân-ı hümâyûn sudûr itdi ki birâzı siyâseten katl oluna. Ve bunların firârları merd olanlardan sudûr itmeyüp, avretlere mahsus hâlâtdan olmağla ol avret-sıfat münâfıkları arkalarına ferâce ve başlarına yaşmak, hulâsa avret kıyâfetine koyup, önlerine dellâller ta'yîn ve bu tarza münâdîler nidâ iderek ordu-yı hümâyûnda kûşe be-kûşe gezdirüp, rüsvâ-yı âlem ideler. Hele vüzerâ-yı izâm, pâdişâh-ı enâmın ayağına sarılup: "Bu keyfiyyet mülûk-ı küffâr arasında şöhret olur. Şân-ı ümerâ-yı İslâm'a nakīsadır" diyerek bu nusret-i cesîme mukābelesinde cerîmeleri afv olunmak niyâzını tekrâr itdiler. Hele recâları makbûl olup, ba'zını mansıbdan azlle iktifâ ve kabûl-i recâ-yı vüzerâ buyurdılar. Ve töhmet-i hıyânet ile Tokat'da mahbûs olan Turhan Bey dahi âzâd olundı. Ve kralın kellesini fetih-nâme ile Burusa'ya irsâl ve "donanma olunsun" deyu Burusa subaşısı Cebe Ali Bey'e haber irsâl buyurdılar. Cebe Ali Bey, fetih-nâme getürenlerin kudûmları mesmû'ı oldukda a'yân-ı şehr ile istikbâl idüp, Nilüfer Suyı'nda mülâkī oldı. Kralın başını tegayyürden sıyânet-içün bâl içine komuşlar idi. Çıkarup Nilüfer Suyı'yla yıkandıkda henüz kesilmişe döndi. Nîzeye sancup, şehrde gezdirdiler. Ve mülûk-ı etrâfa fetih-nâme tahrîr ve şevket-i İslâm'ı arz içün cebe vü cevşeni ile tüvânâ kâfir esîrleri gönderdiler. Cümleden Mısır Sultânı'na, Arab Bey-ile yirmi beş zırh-pûş kâfir göndermekle ecnâd-ı Arab'a cebe satdılar. Zu'afâ-yı Arab, ol kavî-heykel kâfirleri gördükde şecâ'at-i Osmâniyânı müşâhede idicek "Allâh yensur ibn-i Osmân" sadâsını âsmâna irişdirdiler. Sultân-ı dâd-perver mansûr u muzaffer olıcak takdîm-i şükr-i cenâb-ı rabb-i İzzet idüp, Edirne savbına avdet buyurdılar. Ve bu husûs sekiz yüz kırk sekiz Recebi'nin dokuzuncı Salı güni **[136a]** vukū' bulup, ehl-i İslâm hâtırı şâdân ve bu haber istimâ'ıyla memâlik-i İslâmiyye âbâdân oldı. Hakk Te'âlâ bu makūle

nusretler ile her asırda ümmet-i Muhâmmed’i mesrûr ve memâlik-i mahrûsa-i Osmâniyye’yi dâ’imâ ma‘mûr ve çeşm-i düşmen-i hâksârı kör eyleye. Âmîn bi-hürmeti nebiyyihi’l-Emîn

Cülûs-ı Murâd-ı Sânî Ber-taht-ı Cihân-bânî Der-nevbet-i Sânî

Çûn ki Sultân-ı âlî-şân Varna Seferi’nden avd u küfûl ve Edirne’de otağ-ı hümâyûna nüzûl buyurdılar ki Sultân Mehemmed Han Hazretleri’nin hadâset-i sinn ü sâlleri sebebiyle askerî tâ’ifesi gözünde mehâbetlü görünmeyüp, hıdmetlerinde tekâsüle sebeb olmuş alâ hâlihi terk olunsa nizâm-ı umûr-ı devlet ve saltanat muhtell olacak. Çûn hâl böyledir, bâri şehzâde hazretleri bir mıkdâr dahi yaşlanup, germ ü serd-i âlemi tecrübe idinceye kadar yine Mağnisa’ya varup, birâz müddet dahi anda tedbîr-i umûr-ı mülke tecrübesi geçmek husûsunı kalb-i hümâyûnlarında münâsib görmüşler idi. Lâkin bu sohbeti kat‘â lisâna almayup, otak-ı hümâyûnlarında birkaç gün şöyle müsâfiret tarîkı üzre âsâyiş buyurmuşlar idi. Sultân Mehemmed Hazretleri’nin dahi bu ma‘nâ kalb-i hümâyûnlarında zâhir olup, pederlerinin rızâsını tahsîline kemâl-i rağbetlerinden nâşî taht-ı hümâyûnı pederlerine teklîf itmek mülâhazasıyla erkân-ı devletlerin çağırdup, şöyle hitâb buyurdular ki “Pederimiz efendimiz hazretleri, zât ve zamân cihetleriyle her hâlde taht-ı Âl-i Osmân anlara lâyık ve sinn ü sâl ve tedbîr-i mülk ü millet husûslarından her vechile bizden fâ’ik iken biz Hakk’dan hayâ itmeden ne yüz ile taht-ı saltanatda cülûs ideriz. Ve pederimize hükm idüp, ne vechile bî-edebler meslekine gideriz. Münâsib olan oldur ki ol sultân-ı âlî-şân tekrâr taht-ı hümâyûna cülûs buyurup, bu bendeleri dahi biraz vakt zîr-i terbiyelerinde olalım”. Halîl Paşa ki ol esnâda vezîr-i a‘zam idi, Sultân Mehemmed Han Hazretleri’nin bu takrîrini işitdikde didi ki “

Revâdır itsenüz teklîf-i ibrâm,
Zarar yok olmasa ibrâma ger râm.
Mukarrerdir ki olmaz ana râzı,
Ne denlü olsa ilhâh ü tekâzâ.
Ferâgat kûşesin virmez cihâna,
Ferâgat ister idi bir bahâne.
Çıkarmışdı gönlünden hubb-ı câhı,
Bilür künc-i ferâgı taht-ı şâhî. **[136b]**
Rızâ virmez ki şâh ola mükerrer,
Velî-âhdını azl itmez mukarrer.
Kabûl itmez ki ola girü vâlî,
Hemân tatyîb-i hâtırdır mâlı.

İdüp teklîf elin şâhın du‘âsın,
İdin celb ehl-i âfâkın senâsın.

Sultân Mehemmed Han dahi kemâl-i devlet ü iclâl ile atlarına binüp, âyîn-i saltanat üzre erkân-ı devlet dahi önlerine düşüp, pederleri ikāmet buyurdığı otağa teşrîf itdiler. Ve huzûr-ı Sultân Murâd Gāzî'ye girdikde kemâl-i niyâz üzre tekrâren tahta cülûsların recâ vü niyâz ve erkân-ı devlete işâret idüp, anların da recâsını emr buyurdılar. Ve Sultân Mehemmed şöyle niyâz itdi ki "Bundan akdem fermânlarına itâ‘at ve emirleri üzre tahta cülûs itdim. El-ân emr-i pâdişâhî rızâ-yı pederî yerini buldı. Ve murâd-ı hümâyûnları hâsıl oldı. Tazarru‘ u niyâz iderim ki yine taht-ı saltanat ve vücûd-ı hümâyûnlarına müşerref[279] olup, bu bendelerine bir mahall-i ikāmet ta‘yîn buyurıla". Bu kelâm, şâh-ı enâma hoş gelüp, Sultân Mehemmed Han Hazretleri'ne hitâb buyurdılar ki "Bâğ-ı ömrden ber-hordâr olasın mutayyibü'l-hâtır oldum. Lâkin bu kadar kûşe-i inzivâ ihtiyâr olunup, ibâdetden lezzât etmiş-iken bu pîrlik vaktimizde tekrâr gā'ile-i saltanat ile vakt geçirmek münâsib değildir". Sultân Murâd Han'dan yine kûşe-i vahdete meyl ve saltanatı kabûlden nefreti ricâl-i Devlet-i aliyye göricek cümlesiyle ayağına düşüp, tahta cülûslarını recâ itdiler. Bu def‘a Sultân Murâd Han Hazretleri dahi sûret-i te'hîr gösterüp "istihâre idelim" buyurdılar. Ve irtesi gün fermân itdiler ki "Cümle sipâhî av süreler ve kendüleri seyr ü şikâra gideler. Ve şikârdan murâdları bu idi ki bu takrîb askerin kalbini bilüp, istihâre emrini ana göre icrâ ideler. Ve fi'l-hakīka esnâ-yı sayd u şikârda sipâhın re‘îsi olan Yâdigârı bir takrîb sayd idüp, bu saltanat husûsını açdıklarında hemân herîf rikâb-ı hümâyûna sarılup: "Cümle sipâh kulları uğur-ı hümâyûnunuzda cân-sipârdır. Ve bu matlab ârzûsunda oldukları âşikârdır" diyicek dârü's-sâltanata mahmiye-i Edirne'ye avdet idüp, sekiz yüz kırk dokuz[280] târîhinde def‘a-i sâniyye olmak üzre taht-ı saltanata cülûs buyurdılar. Çûn ki ekser sipâhî mukaddem sayd-gâhda bey‘at itmişler idi, vüzerâ vü ümerâ ve ulemâ dahi bey‘at itdikden **[137a]** sonra Sultân Mehemmed'i Mağnisa'ya irsâl itdiler. Şehzâde-i âlî-şânı cümle vüzerâ vü ulemâ-yı Devlet-i Osmânî teşyî‘ itdi. Molla Hüsrev Hazretleri ol esnâda kādî-asker bulunup, teşyî‘de berâber idi. Sultân Mehemmed, Molla Hüsrev'e gizlüce Vezîr-i a‘zam Halil Paşa'dan şikâyet idüp: "Şu herîf iğfâl idüp, bu vechile bizi tekdîr itdi. Ve asker tâ'ifesini tahrîk idüp, hakkımızda kīl u kāl i teksîr itdi" buyurduklarında Molla Hüsrev tesliyyet-gûne tatyîb-i hâtırlarına şürû‘ idüp: "Sizi rü'yâda görüp, mushaf-ı şerîfden tefe'ül itdim. Müte'ellim olmayın bu infisâlin müddeti

---

[279] Metinde "مشرف" kelimesi "نشرف" şeklinde yazılmış.
[280] Metinde "طقوز" kelimesi " طقور" şeklinde yazılmış.

azdır" deyüp vedâ' itdiler. Binâ'en alâ-hâzâ Sultân Mehemmed Han ba'de-zemân cülûs buyurduklarında Molla'ya ziyâde iltifât ü ikrâm buyurdılar. Bu takrîr olunan siyâk ekser müverrihînin muhtârıdır. Lâkin ba'zı tevârîhde şöyle mastûrdur ki Sultân Murâd, Varna gazâsından avdet ve yine üslûb-ı sâbık üzre saltanatı Sultân Mehemmed'e tefvîz idüp, Mağnisa'ya azîmet buyurdılar. Sultân Mehemmed dahi ismine sikke darb itdirdi. O esnâda Edirne'de azîm harîk zuhûr idüp, bazâristân yandı. Ve bazâristân Kethudâsı Hâce Kāsım çok kimesne ile içinde yanup, tahtü'l-kal'a etrâfı ve nice bâzârlar muhterik oldı. Ve yeniçeri baş kaldırup, Hâdım Şihâbüddîn Paşa'yı basdılar. Paşa dahi iç kapudan çıkup, Eski Saray'a kaçup, himâyet-i Sultân Mehemmed ile hâlâs oldı. Gürûh-ı eşhâs Buçuk Depesi'ne çıkup anda hayli halka dehşet virdiler. Buçuğar akça terakkī ile nev'an sükûn bulıcak vüzerâ vü ümerâdan Halil Paşa ve İshak Paşa ve Beylerbeyi Özgür-oğlı ittifâk idüp, Sultân Murâd'ı da'vet itdiler. Anlar da sekiz yüz kırk dokuz târîhi evâhırında deryâdan geçüp, Edirne'de Buçuk Depesi'nde nüzûl itdiler. Ve şikâr nâmına çıkup, yeniçerinin kalbini yoklayup, tekrâren taht-ı saltanata cülûs buyurdılar. Ve Sultân Mehemmed'i Mağnisa'ya gönderüp, Saruca Paşa'yı şehzâde vezâreti hıdmetine ta'yîn buyurdukları ve Zağanos Paşa'yı, Balıkesri'ye nefy itdiler. Ve o kış Edirne'de sâkin olup, irtesi sene Mora Seferi'ne azîmet ve Ballubedre [Balyabadra] ve nice kal'alar dahi feth itdiler. Ve bu sene Acem şâhı Şâhrûh vefât idüp, yerine oğlı Uluğ Bey şâh oldı.

Azîmet-i Şâh-ı zî-Şevket be-Feth-i Ba'zı Kal'ahâ-yı Mora[137b]

Çûn ki kral-ı maktûl mukaddemâ Varna Seferi'nde mülûk-ı Nasârâ ile ittifâk itdikde Frenk dahi altmış pâre sefîne ile Gelibolı ma'berini sedd itmekle Sultân Murâd Han, Rûmili'ne geçince hayli zahmet çekmiş idi. O zamân Frenk diyârını fethe azîmet buyurmuşlar idi. Frenk diyârını teshîr Mora Cezîresi fethinden sonra âsân olmağla ibtidâ Mora fethine niyyet ve Turhan Bey o tarafın âhvâlîne vâkıf idi, bu bâbda anınla meşveret buyurdılar. Ve sekiz yüz elli bir târîhinde Edirne'den hareket ve Mora cânibine azîmet buyurdılar. Ve ol etrâfa sa'âdet ü ikbâl ile sâye-endâz-ı iclâl olduklarında çûn ki Mora'nın etrâfını Bahr-i Rûm ihâtâ idüp, Rûmili'ne muttasıl fakat bir boğazı vardır. Boğazın dahi iki tarafında olan deryâya varınca üç mîl kadar vüs'ati olup ve üç mîl kadar arza dahi sedd içün kudemâ-yı mülûk-ı Frenk bir dîvâr çekmişler idi ki iki ucı deryâya muttasıl olmuş idi. Bu takdîrce dîvârın tûli üç mîl olur. Ve yüksekliği iki mızrak[281] ve boyı ve eni beş zirâ' idi. Ve dîvârın önününe bir handak hafr itdirüp, anın dahi iki tarafı deryâya müntehî olmağla deniz suyuyla dolmuş idi. Ve

[281] Metinde "مزرار" şeklinde yazılmıştır.

dîvârın ardına beş kal‘a binâ eyleyüp, iktizâsında biribirine imdâd mümkin idi. Dîvâr-ı mezbûrı egerçi [Hâce] merhûm bu vech üzre târîhinde tafsîl itmişler. Lâkin bu târîhlerde o dîvârın mevcûd oldığı fakīrin mesmû‘um olmadı. Hulâsa o esnâda şöyle metîn idi ki Mora Cezîresi’nin bir ucundan bir ucuna kuş dahi uçamaz. Binâ’en alâ-zâlik, şâh-ı marziyyü’l-mesâlik hazretleri sipâhîye istimâlet ve ümerâya takviyyet virüp, ol handakı hâs ü hâşâk ile doldırup, dîvâra çıkup, yürüyüş fermân buyurdılar. Asker-i İslâm dahi kemâl ikdâm ile handakı doldırup, dîvâra hücûm ve himmet-i sultân-ı diyâr-ı Rûm ile ol beş kal‘ayı tamâmen feth ve hisârları vîrân idüp, ahâlîsini esîr itdiler. Zamân-ı kalem ile bu misillü fütühâtı tahrîr egerçi âsândır, lâkin bu handakı doldırup, dîvâra su‘ûd andan kal‘alar fethi zuhûr idince ne kadar nüfûs telef olup, ne mertebe güç oldığı fikri olanlar indinde nümâyândır. Neşrî dimiş ki “Bu seferde guzât bir mertebe mâl-ı ganîmet ahz itmişler ki bir dilber câriye üç yüz akçeye satulup, nukūd kısmından gayriye iltifât olunmaz idi. Ve çukanın ağırlığından **[138a]** kaçılup, gāyet a‘lâsı olmayanı alınmaz idi”.

Velâdet-i Şehzâde-i Sa‘îd Sultân Bâyezîd

Sekiz yüz elli bir târîhinde şehzâde-i âlî-câh Sultân Mehemmed Han Hazretleri’nin Sultân Bâyezîd nâmında bir necl-i necîb ve şehzâde-i erîbleri revnâk-efzâ-yı vücûd ve kehvâre-pîrâ-yı âlem-i şühûd oldığını müjdeciler[282] Edirne’de Sultân Murâd Hazretleri’ne iblâğ itdikde takdîm-i şükr-i Hudâ ve müjdecilere emvâl-i kesîre i‘tâ buyurup, ol sultân-ı âlî-şân-ı ferîhü’l-cenân ve zâ’ika-i irfânlarında oğul-balı lezzeti nümâyân oldı.

Azîmet-i Şehriyâr-ı Kamgâr be-Feth-i Akçahisar

Arnabud hâkimi İskender Bey’in ammi-zâdesi Hamza Bey dergâh-ı şâha gelüp, Arnabud eşkıyâsından iştikâ ve İskender Bey’e adem-i itâ‘atlerinden nâşî te’dîblerini recâ itdi. Ve asker koşup, imdâd iderler ise Akçahisar’ın ve nice kılâ‘ın fethini iltizâm itdi. Pâdişâh-ı enâm bu bâbda vüzerâ ile meşveret buyurdukda bi’z-zât azîmet buyurmalarını re’y itmeleriyle asker cem’ine fermân ve Akçahisar semtine atf-ı inân buyurdılar. Ve Şehzâde Sultân Mehemmed Hazreleri’ni bu seferde ma‘iyyete da‘vet buyurdılar. Lâkin Akçahisar’da zahîre gāyet vefîre ve âlât-ı ceng ve muhâfaza-i kesîre olmağın müddet-i muhâsara iki ay mümtedd oldı. Bi’l-âhire hisârın suyunun mecrâsı bulunup, âhar mahalle çevirilmekle susuzlukdan ehl-i hisâr karîn-ı ıztırâr olup, âmân ile kal‘ayı teslîm itdiler. Ve bu def‘a diyâr-ı Arnabud’un güzîde mahalleri feth ve

---

[282] Metinde “مژده جيلر” kelimesi “مزده جيلر” şeklinde yazılmış.

mu‘temed muhâfızlar ta‘yîn olunup, sultân-ı âlî-şân sekiz yüz elli bir târîhinde taht-gâhlarına avdet buyurdılar.

Gazâ-yı Hayret-efzâ Der-Sahrâ-yı Kosova ve Gālib-şuden-i Sultân Murâd-ı Sânî

Revnâk-efzâ-yı taht-ı âlî-baht-ı Osmânî sultân ibnü’s-sultân ebu’l-fütûhât ve’l-megāzî Sultân Murâd Han-ı Sânî hazretleri Arnabud diyârını ba‘de’l-feth dârü’s-saltanatlarına azîmet üzre iken serîr-i şevket-mâsîre haber geldi ki Yanko lâ‘în kâfir beylerini tahrîk ve memâlik-i İslâmiyye gāretinde kendüye teşrîk itmiş ve niçe banlar ki her biri kuvvet ü kudret cihetinden kendüyi kral ve sâhib-i istiklâl bilür idi. Bir yere gelüp, şâh-ı enâm ile cenge ikdâm itmişler, bu haber mesmû‘-ı hümâyûn olıcak hakīkat-i hâle vukūf içün o serhaddâta martolos Doğan nâm bendelerini irsâl itdiler. O dahi bu vech üzre haber aldı ki sâbıkā Varna gazâsında kralın **[138b]** başı kesilüp, küffâr-ı hâksâr firâr itdiginde Yanko dahi Üngürüs diyârına varup, Leh banını ve Çeh banını ve Lek banını ve anlara mu‘âdil dilâver beyleri iğvâ ve memâlik-i İslâmiyye gāretine iğrâ idüp, demiş ki “Eger el-bir idüp, Muhammedîler def‘ine tedbîr itmezsenüz hâliniz günden güne mükedder ve kralın başına gelen sizin dahi başınıza gelmek mukarrerdir”. Ve bi’l-cümle Yanko ifsâdıyla bunca ban yek-dil ü yek-zebân olup, Belgrad önünden geçmeğe azîmet va Yanko’yı[283] kulaguz idinüp, diyâr-ı İslâmiyye gasbına niyyet itmişler. Martolos Doğan, bu haberi huzûr-ı hümâyûnda beyân idicek def‘-i düşmen içün Sofya cânibine teveccüh buyurdılar. Ve memâlik-i İslâmiyye’ye fermânlar gönderildi ki “Küffâr nefîr-i âmm itmişdir, âmme-i asker-i İslâm gelüp ordu-yı hümâyûna mülhak olalar”. Ve Anadolı askerine fermân-ı âlî-şân sudûr itdi ki “Tîmârlarına harçlıkcı gönderüp, kendüleri nefs-i nefîs-i hümâyûn ile sefere gideler”. El-kıssa: Şâh-ı enâm asker cem‘ olup edevât-ı seferiyye hâzır olunca Sofya’da ârâm buyurdılar. Sâbıkā Yanko Eflak diyârında Kula Şâhîn Paşa’yı bozdukda Eflak hâkimi Drakula’yı öldirüp, yerine Las-oğlını nasb itmiş-idi. Pâdişâh-ı âlî-câh Sofya’da cem‘iyyet-i askere muntazır iken Eflak kâfiri, Nigebolı etrâfını gāret ve ehl-i İslâm’a hasâret itdikde serhadd ümerâsından Fîrûz Bey-oğlı Mehemmed Bey ve Hasan Bey-oğlı Mustafa Bey ve Özgür-oğlı İsâ Bey gibi nâmdâr beyler ittifâk idüp, birkaç bin akıncı ile Eflak leşkerini şeb-hûn ve küffâr kanıyla ol mahalli pür-hûn itdiler. Ve nice zırh-pûş kâfiri esîr ve huzûr-ı hümâyûna gönderdiklerinde pâdişâh-ı âlem-penâh ibtidâ-yı seferde bu vechile zaferden mesrûr olup, imdâd-ı Melik-i ekber ile inhizâm-ı küffârı mukarrer

283 Metinde “يانقوي”kelimesi “يانقولي” şeklinde yazılmış.

bilüp, azîmet-i cihâdı takviyyete bâdî oldı. Bu halde Karaman cânibinden dahi asker geldi. Pâdişâh-ı cem-câh hazretleri asker tamâm geldikde Sofya'da silâh ve edevât-ı cengi tevzî' ü taksîm itdikden sonra alay fermân olup, her vezîr-i rûşen-zamîr ve emîr-i sâhib-i tedbîr, eyâleti askeriyle alay gösterüp, sezâ-vâr-ı tahsîn ü âferîn oldukdan sonra Karaman askeri alay gösterdiler. Kaltak egerlü kayış üzengülü kılıçları bağı ipten bir alay Turgud Türkleri ki her birinin doğruluğı at uğruluğı idi. Bir yere gelmiş ve bir nice **[139a]** mashara-kālıb herîfler derilüp, arz-gâh-ı sipâha utanmayup girdiler. Hazret-i Hudâvendigâr ol birkaç nekbetî herîflerin vaz' u etvârını göricek tebessüm eyleyerek serdârlarına buyurdular: "askerimizin masharası yoğ-idi, Karaman-oğlı kereminden ol hıdmeti edâ itmiş. Biz andan imdâd istemeziz. Hemân münâfıkāne tavrını tebdîl ve ihâneti sadâkate tahvîl itsün" didikden sonra bâkī askere fezâ'il-i cihâdı tafsîl ile gāzîleri cenge tergīb ve firârdan terhîb buyurup, esb-i ikbâle süvâr ve Kurşunlı Kenise semtine teveccüh buyurdılar. Lâkin ol mahalle varıldıkda kâfir Kosova cânibine vardığı mesmû'-ı hümâyûn olıcak sultân-ı âlî-şân Kosova tarafına atf u inân buyurup, sekiz yüz elli iki şa'bânının dördünci Cum'a güni kuşluk vakti asker-i İslâm, leşker-i düşmen mukābelesinde kondılar. Ba'dehu tertîb-i askere şürû' olunup, pâdişâh-ı enâm kalb-i askerde ârâm itdiler. Ve sağ ve sol taraflarında Anadolı ve Rûmili askeri durup, İshak Bey-oğlı Îsâ Bey ve Turhân Bey ve Mihal-oğlı Hızır Bey ve bunlar gibi dilâver beyler askerin önünde ve yeniçeri askeri timur şişler ile etrâf-ı pâdişâhda durdılar. Ve azeb tâ'ifesi de harbelerin ve ok ve kemânların hâzırladılar ve Varna seferinde asker-i İslâm'ın hezîmeti askerin ardı hâlî kaldığından neş'et itdüği ma'lûm-ı hümâyûn olmağla bu def'a ağırlığı askerin ardına vaz' idüp, bî-hadd harbendeyi tîr ü teber ve hançer ü şemşîr ile ol mahalde koyup, Saruca Paşa birâderi Sinân Bey'i nice dilâver ile askerin ardına ta'yîn ve asker-i İslâmı bu âyîn üzre tertîb ü tezyîn buyurdılar. Pâdişâh-ı mehîb, askeri ba'de't-tertîb iki rek'at namâz kılup, Hudâ-yı bende-nevâz dergâhına arz u niyâz-birle ellerini açdı. Ve eşk-i tazarru'ı hâk-i siyâha saçdı. Hakk'a münâcât [ve] bu vechile arz–ı hâcet itdikden sonra esb-i sabâ-reftârlarına süvâr ve askerin ortasında dağ gibi karâr idüp, cenge mübâşeret olundı. Sahra-yı Kosava sadâ-yı kûs ile arsa-i kıyâmete mümâsil ve na'ra-i dilâverân-ı İslâm ve hây u hûy-ı küffâr-ı li'âm ile zemîn mütezelzil oldı. İki asker-i bî-şümâr birbirine girüp ve top ve tüfenk âvâzesi ayyûka çıkup, süyûf–ı âbdâr istihvân-ı küffârdan mânend-i münşâr rahne-dâr oldı. Ol gün **[139b]** kuşlukdan ahşâma dek âteş-i ceng ü cidâl şiddet bulup kan Ceyhûn gibi revân oldı. Ol gice dahi meş'aleler yakdırılup, sabâha dek ceng imtidâd bulup, guzât-ı İslâm nevbet ile atların yemleyüp, yine küffâr-ı şûm üzerine hücûm iderler idi. İrtesi Cum'a-irtesi güni dahi

tevakkuf olunmayup, ceng mümtedd oldı. Küffâr-ı hâksâr, asker-i İslâm'ın hücûmunı böyle pâyidâr oldığını göricek şöyle tedbîr itdiler ki cümlesi birden asker-i İslâm'a hücûm eyleye. Bu fikr ile cümlesi bir uğurdan sell-i seyf idüp uğradıkda asâkir-i Osmâniyye *lâ-zâlet muzafferetü bi't-te'yîdâti'r-Rabbâniyye* dahi önlerinden iki şıkk olmağla küffârın ardını alup, yine kırmağa başladılar. Küffâr-ı hâksâr, asâkir-i mansûre ardlarını alup, halâsa çâre kalmadığını gördüklerinde hayret galebe idüp girüden ağırlık içinde düşüp bî-mecâl kaldılar. Bu kerre harbende makūlesi dahi tîr ve hançer ve sopa gibi âlât ile koyulup, mahâzîl-i müşrikîni şöyle kırdılar ki tekellüfsüz küffâr kırmakdan bâzûlara fütûr geldi. Bu aralıkda iki ban maktûl ve Leh banı ile Çeh banı esîr oldılar. Lâkin Leh banı kendüyi bildirmeyüp, nice seneler diyâr-ı İslâm'da elden ele girüp, zîr-i kenef-i İslâmiyân'da hıdmet ile ölümden halâs olup, bir takrîb selâmet ile vilâyetine gitdi. Bir dahi Âl-i Osmân semtine dönüp bakmamağa hezâr be-hezâr tevbeler itdi. Ammâ bî-çâre Çeh banı bilinüp, huzûr-ı hümâyûna götürüldükde pâdişâh-ı kâmyâb Çeh banına itâb-âmîz hitâb idüp, buyurdular ki " Senin memleketine tarafımızdan ta'arruz olunmamış iken sana ne oldı ki tarafımıza bed-hâhsın?" O dahi kemâl-i tazarru' ile yüzini hâke sürerek: "Bu felâket başıma gelmek makdûr olmuş eger afv u inâyet ve bu kullarına merhamet buyurılur ise ömrüm oldukça köle olayım ve her sene cizyedâr gönderin cemî' memâlikim ile cizye vireyim ve her cengde beş bin zırh-pûş ile dergâh-ı hümâyûna geleyim ve on aded mahsûldâr kal'ayı tevâbi'iyle efendimize hıdmet ideyim ve tarîk-ı ubûdiyyet ne ise şimden sonra o semte gideyim" didi. Şâh-ı âlî-cenâb bu vechile cevâb virdiler ki "Hey mürdâr! Senin diyârına ve küffâr-ı hâksârına avn-i Perverd-gâr ile ihtiyâcım yokdur. Böyle kizb ile tertîb-i cezâdan nükûl kâr-ı erbâb-ı ukūl **[140a]** değildir" deyu cellâda katl eylemek fermân buyurduklarını Çeh banı işitdikde tazarru' u niyâz iderek şâh-ı ser-efrâz hazretlerine didi ki "Ey şehriyâr-ı âlem bâri ben mücrim ve pür-günâhı mübârek elinle öldür ve bu ihsân-ile beni güldür. Bu şeref ile kavmim arasında nâmım yâd ve girü kalan mute'allıkātım kulları bununla bâri dil-şâd olsun". Recâsı hayyiz-i kabûlde vâkı' olmayup, ser-i menhûsı cesedinden cüdâ ve kanı ejder-i tîğ-i cellâda gıdâ olundı. Cum'a-irtesi güni bu vechile mürûr idüp, bu iki günde şehriyâr-ı vakūr hazretlerinin bir mehâbet ve bir resme celâdet ü salâbetleri vâr idi ki dâ'imâ meclis-i hümâyûnlarına ülfeti olan havâss-ı huddâm-ı kirâm dahi yüzlerine bakamayup, zehre-çâk olunur idi. Bu aralıkda mühîn-i dîn Yanko didikleri la'în girüde, pâdişâh-ı âlem dahi sâbit kadem olup, Pazar gicesi dahi tarafeynden ceng ü cidâl ve harb [ü] kıtâl ber-karâr oldukda Yanko gördi ki azm-i hümâyûn küffârın muzmahil olmasına mukârin olmuş, sabâh karîb oldukda arabalar muhâfazasına meşgūl olan

küffâra didi ki “Siz bunda kıyâm ve düşmen müdâfa‘asında ihtimâm idin. Ben düşmenin ardın alayım ve ihtimâm virmedikleri yerden at salayım”. Bu takrîb ile andan çıkup, semt-i firâra yüz çevirüp, Üngürüs Vilâyeti’ne dek gitdi. İrtesi Pazar güni yine ceng istimrâr ve asker-i İslâm arsa-i kıtâlde karâr üzre olup, guzât-ı İslâm’ın ceng ü peygârını ve Yanko’nun firârını küffâr-ı hâksâr göricek gayretleri külliyen muzmahil oldı. Arabalar üstünde olan ceng evvelkiden ziyâde ve anda telef olan nufûs fevka’l-âde idi. Hele tevfîk-ı İlâhî, karîn-i cenâb-ı pâdişâhî olup, iğtinâm-ı mâlâ-kelâm ile Kosava’dan hareket ve Edirne savbına rıhlet buyurdılar.

Te’ehhül-kerden-i Sultân Mehemmed, bi-Fermân-ı Şehen-şâh-ı Mü’eyyed

Dulkadir-oğlı Süleymân Bey ki hem-vâre arz-ı ubûdiyyet ve izhâr-ı istikāmet ile şehriyâr-ı kâmgâr huzûrunda manzûr-ı nazar-ı i‘tibâr idi ve Süleymân Bey’in beş kızı var idi ki hamse-i mutehayyere temâşâ-yı hüsn-i cemâlleri ile mutahayyire idi. Ve hurşîd ve mâh ahşâm ve sabâh derece-i âsmândan anlara nigâh ider-idi. Ol pençe-i hüsnün penc-i engüşti içinden birisi baş ve pençe-i âftâb gibi nûr-pâş idi. Ol mahtûbe-i dürr-i sarây-ı iffet ve mahcûbe-i serâ-perde-i ismetin, hüsn-i cemâl ve edeb ü kemâli mesmû‘-ı pâdişâh-ı deryâ-nevâl oldukda ol arûs-ı hacle-gâh-ı nezâketin Şehzâde Sultân **[140b]** Mehemmed ile izdivâcını ve şîr ve sükkerin imtizâcını murâd buyurup, Amasya muhâfızı Hızır Ağa’ya fermân-ı hümâyûn irsâl buyruldı ki “Sultân Mehemmed’e Süleymân Bey’in kızlarını görmek-içün hatununı irsâl eyleye. O dahi ber-mantûk-ı emr-i hümâyûn, hatununı Elbistan’a irsâl eyledi. Süleymân Bey, Hızır Ağa hatunı, hutbe tarîkıyla geldüğüni işitdikde levâzım-ı tevkīri tevfîr ve kızlarını getürdüp, arz itmekle resm-i ubûd[iyye]tini teksîr itdi. Hatun dahi matlûb-ı hümâyûn olan duhter-i sa‘d-ahteri cümlesinden mümtâz ve hüsn ü cemâl cihetiyle hemşîrelerinden ser-efrâz bulmağla alâmet kabûl olmağ içün arûs-ı sultânî teclîl ve destini takbîl idüp, dergâh-ı pâdişâh savbına, azm-i râh itdi. Ve gelüp, ol edîbe vü lebîbenin[284] hüsn ü ân ve endâm-ı letâfet-nişânını tavsîf ve gördügi gibi mev be-mev zülf-i anber-bû, şikenc-i kîsû-azâr, al-gonc-ı dürr-i lâl, turra-i tarrâr-kāmet ve reftâr-ı nigâh-mest ve edâ-yı şekîb-şikest, kemân-ebrû ve gabgab-ı dil-cû, dehân-ı gonca-vâr ve la‘al-abdâr tenâsüb-endâm-ı serv-i âsâ-hırâm, dest-sîmîn-i rıh-rengîn, gamze-i pür-sitîz ve çeşm-i fitne-engîz hulâsa hüsn ü cemâl ve edebde kemâlini ta‘rîf itdikde, sultân-ı âlî-şân fermân itdiler ki Hızır Ağa Hatun’ı yanınca ümerâ-yı nâmdâr haremlerinden bir nice muhteremât ve havâss-ı huddâm-ı şâh-ı melâ’ik-simât gidüp, ol nev-bâde-i bâğ-ı ikbâli, şehzâde-i bâhirü’l-iclâl nüzhet[285]-

---

[284] Metinde “لبيها ” kelimesi “ لبينه” şeklinde yazılmış.
[285] Metinde “نزهت” kelimesi “نزامت ” şeklinde yazılmış.

gâhına îsâl ideler. Sekiz yüz elli üç evvel-bahârı hulûl itdikde emr-i pâdişâh üzre muhteremât-ı mezbûre azm-i râh itdiler. Süleymân Bey huddâm-ı pâdişâhînin yakīn geldiğinden haberdâr olıcak kemâl-i ta‘zîm ü iclâl üzre istikbâl idüp, emr-i ziyâfet ü ikrâmı ba‘de’l-ikmâl ol gonca-i nev-şüküfte-i hadîka-cemâli Hızır Ağa’nın hatununa mülûka lâyık cihâz ile teslîm ve envâ‘-ı ta‘zîm ile teşyî‘ merâsimini takdîm itdi. Nev-arûs-ı safâ-me’nûsun tekarrüb-i kudûm-ı ferâh-luzûmı mahsûs olıcak rikâb-ı şâh-ı kâmyâbda bulunan meşâyıh ve kuzât, ulemâ vü sâdât istikbâl idüp, tevkīr ü iclâl ile harem-i hümâyûna îsâl itdiler. Şehen-şâh-ı âlî-câh dahi nice tuhaf dahi zamm u ilhâk buyurup, ol neyyireyn-i vech-i hüsn ü ân bir sâ‘at-i sa‘dde kırân itdiler. Bu takrîb pâdişâh-ı pür-cûd u atâ Sultân Murâd-ı murâd-bahşâ sehâ keflerini açdı. Ve zümre-i meşâyıh ü ulemâ ve erâmil ü fukarâ üzerine sîm ü zer saçdı. Bu sûr çok kimesneye mâye-i **[141a]** sürûr olup, nice fakīr nakd-i kesîr ve mâl-ı vafîr ile sîr oldı.

Ebniye-i Hayrât-ı Sultân Murâd ***Ekremehu’llâhü yevmü’t-tenâd***

Pâdişâh-ı dil-âgâh, eyyâm-ı saltanatlarında gaflet üzre hareketden ihtirâz buyurup, emr-i âhiretlerinde ihtimâm ve nice ebniye-i hayriyyei binâ buyurdılar. Cümleden Edirne’de üç şerefeli dimekle meşhûr olan ma‘bed-i pür-nûr, ol şehriyâr-ı vakūr hazretlerinin âsâr-ı hayriyyelerindendir. Ve ol câmi‘-i şerîf ve mescid-i latîfde dört menâr-ı lâmi‘ü’l-envâr binâ buyurmuşlardır ki her birinde ikişer üçer şerefe olup, şerefât-ı mezbûra tarîk-ı vâhidden su‘ûd mümkin oldukdan sonra her birinin müstakill tarîkı dahi vardır ki bir şerefeye su‘ûd iden âhara su‘ûd ideni görmez. Ve belde-i mezbûrede bir câmi‘-i şerîf dahi binâ buyurmuşlardır ki Murâdiye ismiyle müsemmâ ve kesret-i cemâ‘at ve fart-ı letâfet cihetiyle bî-hemtâdır. Ve bu câmi‘-i şerîf yakīninde fukarâ vü mesâkîn içün müsâfir-hâneler ve latîf kâşâneler binâ itdirdiler. Ve bir ıstabl binâ itdirdi ki ebnâ-yı sebîl hayvânâtını bağlayalar ve müsâfirîn hayvânâtını yemlemek içün senede nice keyl şa‘îr ü alef telef olunmak şart eyleyüp, evkāf-ı ma‘mûra ta‘yîn buyurdılar. Ve bir mu‘allim-hâne ve bir mevlevî-hâne binâ buyurup, terbiyye-i eytâm ve Hazret-i Mevlânâ’ya hüsn-i i‘tikādları nâsa ifhâm buyurdılar. Ve Câmi‘-i cedîd kurbünde talebe-i ulûm içün bir medrese-i latîfe binâ buyurdılar. Ve nakl-i ehâdis-i Nebeviyye ve neşr-i ulûm-ı şer’iyye içün medrese dahi binâ buyurdılar ki hâlâ Dârü’l-hadîs nâmıyla meşhûrdur. Ve mahrûse-i Burusa’da bir câmi‘-i bülend binâ buyurdılar ki gāyet latîf ü dil-bestedir. Ve câmi‘-i şerîf etrâfında bir imâret-i âmire ve bir medrese-i ma‘mûre binâ buyurdılar hâlâ talebe-i ulûm anda it‘âm olunurlar. Ve camî‘-i şerîf kurbünde bir türbe-i latîf binâ buyurdılar ki ol sâha-i latîfede nice kıbâb-ı meftûhatü’l-ebvâb binâ olunup şehzâde-gân-ı Âl-î Osmân’dan nice zevât-ı kirâm anlarda

medfûndur. Ve ol mahall gāyet ferâh-fezâ ve latîf ve dil-güşâ olmağla teferrüc tarîkıyla varılmağa sezâdır. Gûyâ ol pâdişâh-ı âlî-mekân şehzâde-gân hazretlerini cem‘ idüp teferrüc-gâha gitmişdir. Ve ol câmi‘ ve etrâfında olan mahallât Murâdiye ismiyle müsemmâdır. Vâkı‘â ol makām-ı dil-ârâda âsâr-ı rûhâniyyet ve safâ hüveydâdır. Ve Sultân Murâd’ın mezâr-ı mübârekinin üzeri açıkdır ki katarât-ı bârân nâzil ola. Teberrüken ol sanduka-i mübârekenin vastı hâk-i pâk olmağla anda türbe-dârlar bir mıkdâr buğday **[141b]** ekerler. Ve anda olan hubûbât teberrüken tohuma zamm olunup ekilse ol zirâ‘-ı pür-berekât oldığı mücerrebâtdandır. Ve Ergene Köprüsi dahi ol sultân-ı âlî-şânın âsâr-ı hayriyyelerindendir ki ol cisr-i makbûl hayret-efzâ-yı ukūldür. Ve ol mahall-i pür hatarda her sene telef olan nufûs ol köpri ve iki tarafında binâ olunan iki kasaba-i sebîle halâs buldukları sevâb-ı cezîli Sultân Murâd-ı cennet-me‘âdın müstakillen selâmet-i dünyâ ve âhiretine delâlet ider. Ve anda dahi bir imâret-i âmire binâ buyurmuşlardır. Ve Selanik ile Yenişehir beyninde Ferâsık nâm bir köpri binâ buyurmuşlardır ki ta‘bîri havsala-pezîr-i hâme degildir. Ve Engüriye nevâhîsinde Balıkhisârı dimekle iştihârı olan subaşılığı köylerini Haremeyn-i muhteremeyn *şerefehümullâhu te‘âlâ* fukarâsına vakf itmişlerdir. Ve her sene kendü mübârek elleriyle sâdât-ı kirâma bin altun virmek âdet-i şerîfeleri idi. Ve her cum‘a pederleri âdeti üzre erbâb-ı ihti[yâ]ca bezl ve nice fukarâyı hoş-hâl iderler idi. Ve Burusa’da Abdal Mehemmed türbesini dahi anlar binâ itdirmişdir. Ve dahi nice âsâr-ı hayriyyeleri vardır.

İntikāl -i Şâh-ı Behiştî-Me‘âd Şehen-şâh-ı Âlem Sultân Murâd

Pâdişâh-ı dil-âgâh bir gün tenşît-ı hâtır içün Edirne’den ada seyrine gitmiş-idi. Ve İshak Paşa ile Saruca Paşa’ya mahabbetleri fevka’l-hadd olmağla anları mülâzım-ı rikâb itmiş-idi. Ahşâma dek zevk ü sohbet ve üns ü ülfet birle gâh mübâhese-i ilmiyye ve gâh müzâkere-i mülkiyyeden sonra girüye avdet ve Edirne tarafına azîmet buyurup, ada köprüsine geldiklerinde gördiler ki bir dervîş-i dil-rîş baş[ın] hırkaya çeküp hâmûş olmuş, oturur. Lâkin yüzünde asâr-ı salâh ve cebîninde nûr-ı kerâmet zâhir ü âşikâr idi. Pâdişâh ol dervîş-i abâ-pûşun mukābelesine geldikde sultân-ı âlî-şânın yüzine bakup didi ki “Ey pâdişâh-ı âlem, bu dâr-ı fenâ bî-bekā iken nedir bu tertîb esbâb-ı sürûr-tâb ki bu gaflet ve gurûr? Tarîk-ı âhirete tedârük hengâmıdır ve tevbe vü inâbet eyyâmıdır. Ey Sultân-ı âlî-câh! Tahkīk bu ma‘nâdan âgâh ol ki eyyâm-ı ömr nihâyet buldı. Ve yakīn bil ki peymâne doldı”. Bu kelâm-ı hakīkat-mazmûn mesmû‘-ı hümâyûn olıcak İshak Paşa ve Saruca Paşa ki ol mahalle dek iki taraflarında sohbet iderek gelmişler idi. Hemân-dem şâh-ı âlem anlara hitâb idüp: “Bu âna dek benden sudûr iden seyyi’âtıma tevbe itdim. Rûz-ı cezâda sizden şehâdet isterim” deyüp **[142a]** sarây-ı hümâyûna

azîmet ve zâd-ı âhiret tedârüküne mübâşeret buyurdılar. Ve o dervîş-i hayr-endîş kim oldığından su'âl buyurup İshak Paşa dahi Hazret-i Emîr *kaddese sırruhü'l-hatîr* perverdelerinden bir zât idügini haber virdikde bulunmasına âdemler ta'yîn olunup bu kadar cüst-cû itdiler, ol zât-ı şerîf gözden nihân ve nâ-bedîd oldı. Pâdişâh-ı âlî-câh hazretleri gâh dahi sarây-ı hümâyûna nüzûl buyurduklarında ifrâd bir baş ağrısı zuhûr itmekle tevbe vü inâbetlerin tecdîd buyurdukdan sonra mukaddemâ bir vasiyyet-nâme yazdurup anda nice vasâyâ-yı hasene ve umûr-ı saltanat ve nizâm-ı devlete müte'allık tedâbîr-i müstahsene derc idüp, Sultân Mehemmed Han Hazretleri'ni vasî-i muhtâr ve Sadr-ı a'zam Halil Paşa'yı nezârete ihtiyâr buyurmuşlar idi. Tekrâr o vasiyyet-nâmeyi çıkarup mazmûnına vüzerâ-yı izâm ve ulemâ-yı kirâmı işhâd ve Şehzâde Sultân Mehemmed Han Hazretleri'nin icâleten teşrîflerinin luzûmını îrâd buyurdılar. Ve erkân-ı devlete vasâyâ-yı cemîle ve sadâkate müte'allıka nasâyıh-ı cezîle buyurdılar. Ve baş ağrısı sâ'at be- sâ'at iştidâd ve inhirâf-ı mizâc-ı hümâyûn ânen fe-ânen izdiyâd bulmağla dest-i etıbbâ mu'âlece-i mizâc-ı hümâyûndan çekildi. Ve dervîşin hitâbı ki sekiz yüz elli beş Muharremü'l-harâmının gurresinde idi, üçünci Cum'a güni rûh-ı pür-futûhları temâşâ-gâh-ı cennet-i a'lâya azm-i râh eyledi. Egerçi bu elem ü hüzn beyne'l-vüzerâ dûd-ı âh rû-yı âsmânı siyâh eyledi. Lâkin bu husûsı ifşâ tavâ'if-i askeriyyenin fesâdâta şürû'una illet olmak mülâhazasıyla cesed-i mübârek-i sultân-ı âlî-şânı ketm ü ihfâ idüp, hemân gizlüce Sultân Mehemmed Han âstânesine da'vet-nâme gönderdiler. Ve kemâ fi'l-evvel dîvân sürüp ve masâlih-i ibâdı görüp, etıbbâ tertîb-i devâda kat'â sûret-i fütûr göstermediler. Vaktâ ki mektûb-ı nihânî vâsıl-ı dest-i Mehemmed Hanî oldı, âh ü figān eyleyerek ol şâh-ı nev-cüvân nesîm-i seher gibi Edirne tarafına müsâra'at idüp, mâh-ı mezbûrun on altıncı pencşenbih güni ol şehriyâr-ı mekârim-me'nûs def'a-i sâniye olmak üzre taht-ı hümâyûna cülûs buyurdılar. Sultân Mehemmed Han, Edirne'ye duhûl itmedikçe Sultân Murâd Han'ın vefâtına vüzerâdan ve mahremân-ı esrârdan gayri hiç kimesne vâkıf olmayup, vefâtlarını Sultân Mehemmed Han Hazretleri'nin kudûmundan sonra bildiler. Sultân-ı nev-câh *ebbedehu'llâhü ve kuvvâhu* hazretleri birâderleri küçük Ahmed'i dahi henüz ma'sûm iken nâ-bûd eyleyüp, pederleri cesed-i şerîfine şehzâdenin cenâzesini **[142b]** refîk idüp, mahrûsa-i Burusa'ya ikisini bilece irsâl ve âyîn-i selâtîn üzre bezl-i sadakāt ve zebh-i karâbîn ve kırâ'at-i hatemât merâsimini ikmâl buyurdılar. Sultân-ı cennet-âşiyân hazretleri halîm ve vakūr-ı kerîm ve cesûr-ı tehdîdini îkā'a kādir, mülûkda misli nâdir, nazm ü şi'irde mâhir, sâlah u takvâsı zâhir, adâlet-pîşe, hayr-endîşe, zâhiri bâtınına mutâbık, fi'li kavline muvâfık, dervîş-nihâd pâk-i'tikād, mezâya-yı âleme âşinâ, mansûrü'l-livâ, tab'ı zarîf ve hulkı

latîf, sâhib-i intibâh bir pâdişâh-ı dil-âgâh idi. Hatta bu iş‘âr-ı letâfet-şi‘âr netâyic-i tab‘-ı dürer-bârlarındandır.

Gerçi kîm haddim degildir bûseni kılmak taleb
Ârif olan çûn bilür hâli ne lâzım söylemek
Sâkī getür getür yine dünki şarâbımı
Söylet getür berü yine çeng ü rebâbımı.

Çûn ki velâdetleri sekiz yüz [altı ve cülûsları sekiz yüz yirmi dört ve vefâtları sekiz yüz elli][286] beş idi, bu sûretde on sekiz yaşında tahta cülûs buyurup müddet-i saltanatları otuz bir sene altı ay yedi gün müddet-i ömr-i azîzleri kırk dokuz yıl olur.

İcmâl-i Fütûhât ve Muhârebât, der-Ahd-i Sultân Murâd-ı Şecâ‘at-simât

Ceng-i Düzmece Mustafa; Ceng-i Küçük Mustafa; Ceng-i İsfendiyâr Bey; İtâ‘at-i Voyvoda-i Eflak; Feth-i Vilâyet-i İzmir; Feth-i Vilâyet-i Aydın, tekrâr; Feth-i Vilâyet-i Germiyân; Feth-i Vilâyet-i Saruhan, tekrâren; Feth-i Vilâyet-i Hamid, tekrâren; Feth-i Vilâyet-i Menteşe, tekrâren; ceng-i Kızılkoca-oğulları; Feth-i kal‘a-i Kocakayası; Feth-i kal‘a-i Canik; Feth-i kal‘a-i Atene; Feth-i kal‘a-i Selanik; Feth-i kal‘a-i Kartene; Ceng-i Karaman-oğlı; Feth-i kal‘a-i Gügercinlik; Ceng-i Kral-ı Üngürüs; Akın be-vilâyet-i Üngürüs; Feth-i kal‘a-i Semendire; Feth-i kal‘ahâ-yı Mora; Feth-i germe-i Mora ki sedd-i İskender gibi bir dîvâr idi, Feth-i kal‘a-i Novaberde; Binâ-yı Kal’a-i Havâle; Ceng-i Varna, Maktûlî-i kral-ı Macar; Feth-i kal‘a-i Akçahisâr ve Feth-i kal‘a-i Ballabadra[287] ;Feth-i kal‘a-yı Bucacık; Ceng-i Kral-ı Nemçe der-Kosava; Ceng-i Karaman-oğlı.

Evlâd-ı Sultân Murâd-ı Gazâ-Mu‘tâd

Sultân Mehemmed Han, Sultân Ahmed, Sultân Alâ’üddin, Sultân Hasan, Sultân Orhan, Sultân Küçük Ahmed. Sultân Mehemmed pederinden sonra pâdişâh oldı. Sultân Ahmed Amasya’da vefât idüp, Burusa’da Sultân Murâd türbesinde medfûndur. Sultân Alâ’üddin Amasya’da vefât idüp, o dahi **[143a]** Sultân Murâd türbesinde medfûndur. Sultân Hasan ve Sultân Orhan, Edirne’de Dârü’l-hadîs’de medfûndur. Küçük Sultân Ahmed, Sultân Mehemmed Han nizâm-ı âlem içün sabî iken şehîd ve pederi Sultân Murâd Han ile Burusa’ya irsâl itmişdir.

Meşâyıh ve Ulemâ-yı Devlet der-Saltanat-ı Sultân Murâd-ı Bülend-menkabet

[286] Metinde bu bölüm **403** no’lu Esat Efendi orijinal nüshasının **[190b]** no’lu varağından aynen alınmıştır.
[287] Metinde “بلا بادره” kelimesi “باللوبدره ” şeklinde yazılmış.

Şemseddîn Fenârî, Fenârî-zâde Mehemmed Şâh, Fenârî-zâde Yûsuf Çelebi, Molla Yegân-zâde Mehemmed bin Armağan, Molla Yegân-zâde Mehemmed Şâh, Molla Yegân-zâde Yûsuf Bâli, Şerefüddin Molla Kırımî, Molla Seyyid Ahmed bin Abdullâh Kırımî, Seyyid Ali Semerkandî, Hızır Bey bin Celâleddîn, Şemseddin Molla Gürâni, Molla Hüsrev, Hatîb-zâde Molla Tâceddîn İbrâhîm, Hızır Şâh, Kādî-i Ayasluğ, Ali Tûsî, Hamza Karamanî, Mehemmed bin Kādî-i Manyas, Molla Alâ'üddîn Koçhisârî, Muhammed bin Kudbeddîn, Şeyh-i Akbıyık, Yazıcı-zâde Şeyh Muhammed, Yazıcı-zâde Şeyh Ahmed, Şeyh Şeyhî-i Germiyâni, Şeyh Muslihüddîn, Şeyh Pîrî Halîfe, Şeyh Tâcüddîn Bahşâyiş, Şeyh Hâce Hasan, Şeyh Velî Şemseddîn, Şeyh Hazret-i Emîr *kaddese sırruhü'l-hatîr* (Mehemmed bin Beşîr, Şeyh Ahmed bin İsmâ'îl Gûrâni, Mücidüddîn, Molla Şükrüllah, Molla Hızır Şâh, İbnü't-Temcîd, Seyyidî Ali el-Acemî, Seyyid Ali el-Komnanî, İbn-i Medâş, İlyâs Sinâbî, İlyâs bin Yahyâ, Kādî-i Balat, Molla Fakīh Bahşâyiş, Fethullâh Şirvânî, Müfred Şücâ', İlyâs Hanefî, Süleymân Çelebi ibn-i Vezîr Halîl Paşa)[288].

Vüzerâ-yı Devlet ve Ümerâ-yı Saltanat

Vezîr-i a'zam İbrâhîm Paşa, Vezîr-i a'zam Halîl Paşa, Vezîr Bâyezîd Paşa, Vezîr İvaz Paşa, Vezîr Umûr Paşa, Vezîr Oruç Paşa, Vezîr Ali Paşa, Vezîr İshak Paşa, Vezîr Saruca Paşa, Vezîr Şihâbüddîn Paşa, Fîrûz Paşa, Tavâşî Şerefüddîn Paşa, Tavâşî Reyhân Paşa, Karaca Paşa, Balaban Paşa, Sinân Paşa, Yörgüç Paşa, Kāsım Paşa, Dâvud Paşa, Zağanos Paşa, Kula Şâhîn Paşa, Evrenos-zâde Îsâ Bey, Bâyezîd Paşa-zâde Îsâ Bey, Özgür-oğlı Îsâ Bey, Karaman-oğlı Îsâ Bey, Fâtih-i İzmir Hamza Bey, Fîrûz Bey-zâde Hamza Bey, İshak Bey-zâde Îsâ Bey, Mihal-oğlı Mehemmed Bey, Fîrûz Bey-zâde Mehemmed Bey, Fîrûz Bey-zâde Ali Bey, Karaman-oğlı Ali Bey, Evrenos-zâde Ali Bey, Sinân Bey, "Vidin Sinânı" dirler, Sinân Bey: Saruca Paşa birâderi, Mihal-oğlı Hızır Bey, Hızır Ağa, İshak Bey-zâde Paşa Bey, "Delü Paşa" dirler. Haydar Bey, Alparslan-oğlı Hüseyin Bey, Turhân Bey, Gümlü-oğlı Yahşi Bey, Balta-oğlı Halîl Bey, Mezîd Bey, Arab Bey, Şarâb-dâr İlyâs Bey, Umûr Bey-zâde Osmân Çelebi, Ömer Bey, Durmazık-oğlı Ya'kūb Bey, Halîl Paşa birâderi Mahmûd Bey.

288 Metinde bu bölüm derkenârdır.

AHMED BAHAÜDDİN EFENDİ TARİHİ'NİN ORJİNAL METNİ

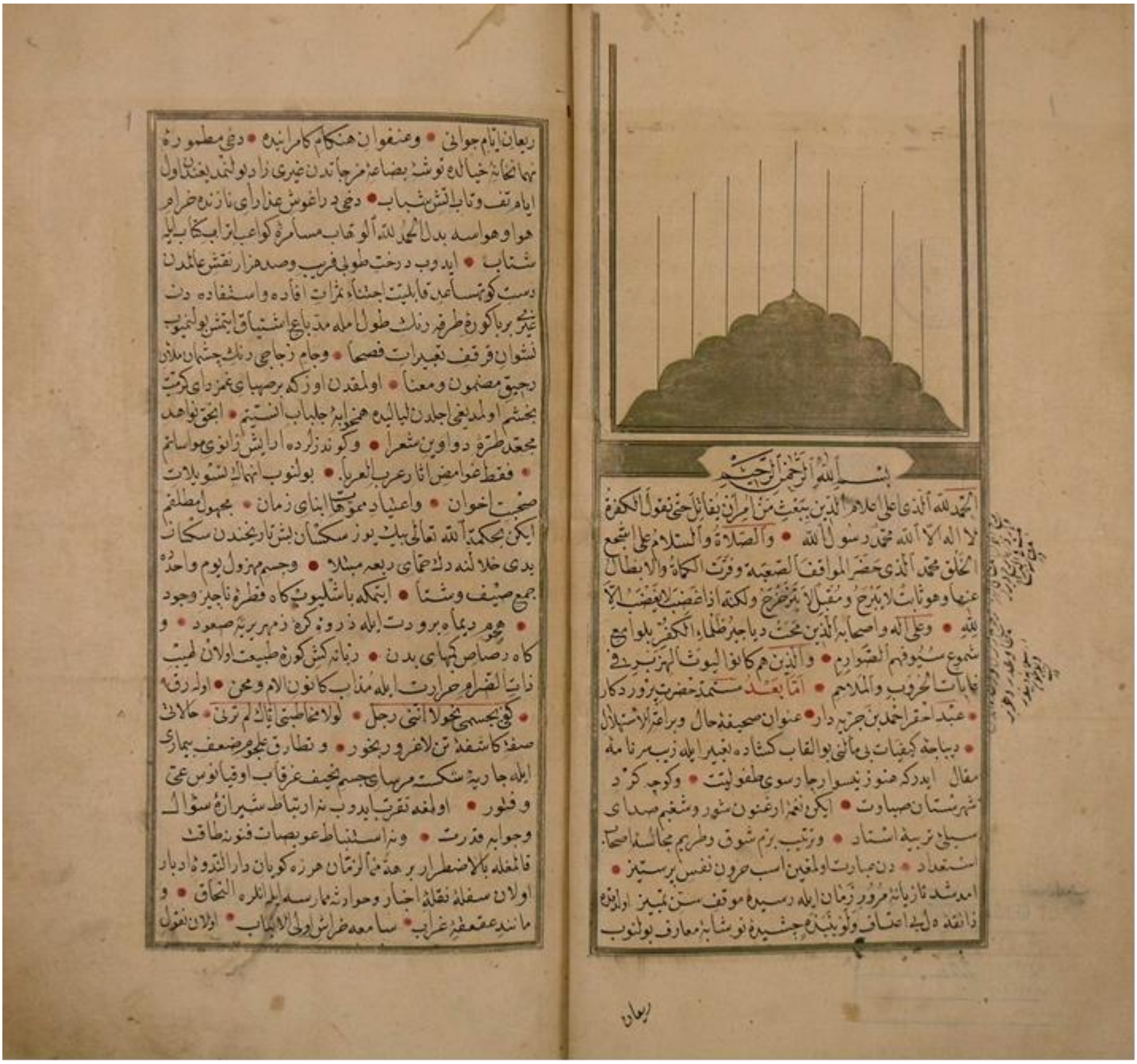

مجوفه تمهيد ماغان زمانه ناچار كردن نفرازاعتبار اوله رق نعوذ بالله
تعالى اول زمرهٔ سفيله نك ارجوفهٔ سخيفه لرينه طبع لئيم العريكه
جانبندن ركون وانسياق اقتضا ايتمسون واهمه سيله معاشرت
ابناى عصردن دخى مهما امكن برچيده دامان استنكاف و
مباسطت ابتلاكاران قيل وقالدن انقطاع برله متوحش رجال
لاف وكذاف اولمق فذلكهٔ طومار امنيت وتكملهٔ اثار
استراحت اتخاذ اولنمغله اول ايام خاليهٔ ضجرت اثار
مطالعهٔ معتبرات كتب تواريخ ايله امرار اولنمقدن ماعدا بر
قرار وبرمنوب توغل فن مزبور ايله اضاعهٔ نقود ناسرهٔ انفاسه
مساغ ومطالعهٔ اخبار ماضيه بر زمان فراغ بولنديغى صورتده
دخى عروق واعصاب وعظام نما يافتهٔ پرورش نعمتلرى واسايش
وبقا وقيامى منوط دوام شوكت وسلطنتلرى اولوب جلائل
آثار آشنهادلرين قيد مجلهٔ كائنات ومآثر جميلهٔ غزواتلرين
ثبت كتابهٔ نطاق سموات قيلمق مقولهٔ تشكر حقوق نعمتلرندن
معدود ومصرفانيد مناقب جميله لرى كام عبوديتمزده التقام
قندوبناتدن الذ وموددود اولان خاندان رصيف الاركان
ال عثمان ابدالله تعالى الى اخر الدوران افنديلريمز حضرتلرينك
نقش رواق عالم قيلدقلرى اخبار بالا دستئ اقتدارلرين تتبع و
استقرا وسبو مهتدهٔ غالبيت ايله ضربهٔ سوراخ قهر ودمار
بيوزدقلرى دوهمسير تان محاذ بلا مشركينك كيمى نخجير نيم بسمل كبى
اويخندهٔ فتراك سبى واستيسار وكيمى شاكرد رسنتاب كبى
رجع قهقرى برله تيزشتاب سمت بئس القرار اولديغى اخبار
ساميى نكاشتهٔ جدران حرمسراى قلب برپا قيلمق اولى واحرى
اولمغين سوالف اثار عثمانيه يه متكفل مجلدات كتب تواريخ نظاره
زيب تدقيق وتحقيق وبكد بكره نسبت وتطبيق اولنوب
اكثرى ناسزاى اعتماد وتعويل ومشوب سخايف اقاويل اولمغله
بوجملهدن شيخ الاسلام خواجه سعدالدين بن حسن جان عليه رحمة الملك

العلام

العلام حضرتلرينك تصنيف لطيفى اولوب خواجه تاريخى ديمكله زبان
بيراى دهاة اولى النهى اولان بطانهٔ مفغلهٔ جواهر معنا جامع نقول
صحيحه بولنمغين اول نسخهٔ نفيسه بى كذب وارتياب منضوسر حجرهٔ
كتابخانهٔ امتياز وانتخاب قيلندى لكن اول مخطوبهٔ آشنا نواز وبيگانه
ناشناسك دخى ذوائب وعقاص تعبيراتى مضفور ماشطهٔ تعقيد
بلكه جسم عزيز المنالى لباس بوقلمون نقش تكلف الفاظ خلالنده نابديد
اولوب حل غرائب كلماتى موقوف تناول كتب لغت ومحتاج طرح
انجمن مشورت اولمغين نابى مرحومك اولمزغريب الفاظ ارايش
معانى معنى كرادهٔ نهفته تعبير آشكاره قولى اول محبوبهٔ محجوبه نك
طراز جامهٔ باريكتار وصف وثنا وتمغاى قباى خرده قماش نعت و
ثنيانى دوشمشدر استكناه اخبار وسير واستطلاع
لوازم سفر وحضر برله كار فرمايان خجسته تدبير قرون سابقه
اوضاعندن خبير واندرك تدابير وشيم وحركات وملاحم و
حروب وغزواتلرين مشاهدهٔ ايله عيون باريكبين سداد وانتقاد
قرير اولمق ايسه اكثريا تنقسادن امور دين ودولت وشيرازه
بند مجموعهٔ مهام سلطنت اولان رجال سيف واصحاب تسخير
قلاع وصحارى وجبال وكهوف لازم واول فئهٔ جليله وفرقهٔ
جميله يه نسبت امر مهم ومتحتم اولوب اول صفدران معركهٔ غزا
وجوشن شكافان دار الحرب وغانك دخى قماش سندسين تار
قلب پر انوارلرى انجق تمغاى صدق وصفا ايله موشا ونفوس
اكاذيب منشيادن مطهر ومصفا اولمغين اول حقهٔ پيروزى
رنك فضل وعرفاندن اعمال ملعقهٔ نظر امعان ايله استعمال
معجون الجواهر مال وفحوا اول زمرهٔ شريفه يه نسبت ايله صعوبتنما
اولديغندن بو كفشكردان صف النعال اساتذهٔ فخام ومنطق
پيوند خدمات جهابذهٔ اعلام اولان عبد اندك فهم وقاصر الاذعان
مجهٔ شواهق قلب صنوبرى الشكلمده بو معنى تحريك خطوات ظهور
وصدر پيراى عما ودراى سرادقات خيال اولان قوهٔ مفكره جانبندن

بوصدای داودی الادا، مسامع بیغوله گزینان زوایای حدس و شعوره
شو رسم بروز وصدور ایتدیکه بو جملهٔ مطلاّی پایمدنهانستین
وحشت ونوعروس کتب عربیه دن رفع مقنعهٔ مباسطته‌یه
قدرت ایکن باری اول خدر لکاوه زیب حسن وان وغانیهٔ قاصرة
الطرف فضل وعرفانک کیسوی ذولیدهٔ تعقیداتنی عملکاری
مشاطهٔ تعبیرات ساده وزلف وخال مستعار اغلاقاتنی
دستیاری مشاطهٔ کلمات کشاده ایله اماطه وبالکلیه تکلفات
الفاظی حلقهٔ وکظ ومباط ایله احاطه برله اول بانوی نهانخانهٔ
بلاغت لباس دزبفت اقاویل منشیانه دن اعرا وساده قماش
فرسوده القاب دوزمره ایله منصّهٔ ابرازده جلوه نما قیلنه
الحمد لله العلی الاعظم مددکاری حضرت امنیت بخش عالم
ایله مدت چند ماهه قریب اول نسخهٔ سهل الماخذ شایع التعبیر
فرائد رخیص القیمه کثیر الوجودکبی رشتهٔ سطوره نظم وتنسیق
وشیرازهٔ اختتامه جمع وتلفیق اولندقده هنوز لی دیباجه
وخاتمه اولمغین انداختهٔ طاقچهٔ نسیان وذهول وتقویم پارینه
سال اسا غلطان بیغولهٔ غفول قلنوب بعد مدّة دیرآن سحابهٔ
عنایت رب عزت اولان قطرات تسنیمی الخاصیته عافیت
ایله چمن ذابل جسم ضعیف طریّ الساق صحت ونهال دیرده
دلبهٔ وجود مجدداً فیضیاب خضارت ونضارت اولوب بنه پنجهٔ سخنگیر
استفاده ایله اوزان گریبان کتب عربیه ومتشبث دامان
علوم ادبیه اولمشیدم تا اول وقته قدرکه لطف عمیم حضرت باری
کحلول الروح فی الجسد بو داعی داقطار سارییی اولوب حالا
صدای رعدآشوب گرنه نای شجاعتی بار وشکن حصون بنی الاصفر
وحسام صاعقه تاثیر شهامت وصرامتنه رقاب گروه خذلان پژوه
مشرکین قراب ومستقر اولان راغم الانوف شم العرانین کفار
وناکس الرایات مزدحمگاه بغاة وفجار شرزه شیر غاب وغا
هژبر خصم انداز بیشه زار غوغا وزیر قهرمان جلادت ومشیر

زیان

3 زیان صولت اسد الحروب والمغازی حالا قپودان دریا
دولتلو سعادتلو حسن پاشای غازی ادام الله تعالی
اجلاله وضاعف اقتداره واقباله حضرتلری بومجمع مراقد
ابرار ومفقر رجال بوشیده اطوار اولان محمیهٔ بهشت اسای
بروسا حرسها الله عن الضراء والباسایه باهیئت متنکرانه
برادنا بهانه ایله وجهه قهند ذکدار عزیمتلرین توجیه وبوعبد
عدیم الاستطاعه ملازم حذمت رفاقتلری اوله رق مشاهد معطرهٔ
سلاطین عظام واولیای کرامی اول عنقای قاف برای حماست
اظهار رفرفهٔ شوق ورکون ایمه رک زیارت برله طائر
اوجپرواز عالم غیب ولاهوت اولان همای لامکان زیب ارواح
قدسیه‌لرین روایح انفاس طیبه سیله تغذیه وترفیه بیوروب
اول قاصر عنوان القیاصره وکاسر تیجان الاکاسره اولان
سلاطین نصفت آیین وخواقین شجاعت قرین حضراتنک
مناقب جمیلهٔ غزواتلرین حافل ومآثر جزیلهٔ فتوحاتلرین ناقل
برتاریخ سلیس التعبیر وواضح التحریره خاطر خطیر مشیرلری
مائل ومشتاق واول صورتده برابر خالص العیار براعت
مسکوک دار الضرب جمع وایجاد قیلنمغه اظهار التفات واشتیاق
بیوردقلرنده مجلای انوار غزا وجهاد اولان مرآت مجلای
بشرهٔ باهرهٔ الاسعادلرندن مشهود ومخمر نیسان عبادت ودیانت
اولان خمیرمایهٔ فطرت زکیه‌لرندن چشم عاقبت بین بصیر تر
پرتو انداز ظهور ونمود اولان قوهٔ جاذبهٔ غازیانه سوق
توسن گسسته عنان طبیعته تازیانه اولوب درحال بنجهٔ سنین
گوشهٔ طاق نسیانده اغشته بغبار اولان اول تاریخ منسوخ
الاعتبار اوراق شکوفهٔ خزان دیده کبی برهم زده وتارومار
اولمش ایکن مس نسیم آهسته هبوب التفات وافاضهٔ ماء الحیوة
جویبار توجهاتلری برله همان برقاج گون ظرفنده خنده فرمای
ازهار نوبهار اولوب اول غنچهٔ نوخیز دلکش شمیم شق کمائم

مسودات ایدوب کلبن آرای تبییض و تتمیم قیلندی لکن اشبو دیباجه
عبقری القماش دیباجه ساده عبارت یکروزه نسیج دستگاه
فکرت اولوب لحمه و سدای معناسی نابیره مکوك تخیل و تار پود
الفاظی نواخته دست تأمل قیلنمغه وقت نامساعد اولمغله انشا بردازان
مصاقع براعت آیین خصوصا بنی نوعمز اولان عیبجویان شرذمه
متعممین جنابلرندن رجا و نیاز اولنور که بوفقیر معترف العجز
والتقصیرک ملدوغ نیش تقریع الم طاقتفرسای تقطیع بیورمقدن
اغماض و سلوك و تیره انتشار باییندن اعراض برله اول نوبافته
متاع کارگاه طبیعتك شقوق خبط و خطاسن دوخته ابریشم
زرتار تصحیح و اصلاح بیوروب مکارم اخلاق صنفح جمیلی پیشنهاد
و منظور بصر عبرت بین انصاف و اقتصاد بیوره لر و
والله الولی المستعان وعلیه التکلان

ابتدای ظهور کوکبهٔ آل عثمان ادام الله تعالی دولتهم الی آخر الزمان

ظهور سلیمان شاه

قایی خانکه آل عثمانك جد اعلالری بودر بو قایی خان وفات ایتدکدنصکره
اول قبیله نك اسمی قایی خان قبیله سی قالوب قایی خانك اولادی اول قبیله نك
سردارلری اولورلر ایدی و بو قبیله ماوراء النهر دیدکلری دیارده ساکن ایدیلر

بعد زمان

بعد زمان آل سلجوق ماوراء النهردن ایرانه کلدکلرنده قبایل ترکدن بو قایی
خان قبیله سی دخی برابر ایرانه کلوب ماخان دیدکلری شهرده متمکن ایدیلر چنکیز خان
ظهور ایدوب ایرانه مستولی اولدقده بونلر دخی اول دیاردن قالقوب دیار
ارمنیه و اخلاطه انتقال ایتدیلر ظلم تاتار اول دیاره دخی واصل اولیجق اول
دیاردن دخی قالقوب دیار روم دن ارزنجانه کلدیلر اول اثناده اول
قبیله نك سرداری قایی خان اولادندن سلیمان شاه ایدی بو سلیمان شاه
آل عثمانك جد اعظمی اولان عثمان غازینك بیوك پدری در سلیمان شاه بر قاج
سنه ارزنجان حدودنده ساکن اولوب لکن اول اطرافك ییلاق و قشلاغی
حیواناتنه و اتباعنه کفایت ایتمدیکندن انده راحت ایده میوب کیرو
دونوب وطن اصلیسنه کیتمکه عزیمت ایلدی و حلبه متوجه اولوب جعبر قلعه سنه
کلدکده فرات صوینده کچرایکن سلیمان شاهك آتی مخالف محله اوغرایوب
غرق اولوب جوار رحمت حقه انتقال ایلدیلر و جعبر قلعه سی التنده دفن اولنوب
الآن اول محل مزار ترك دیو مشهور اولمشدر ظهور ارطغرل غازی
سلیمان شاه وفات ایتدکده دورت اوغلی قالدی برازی پدرلرینك وطن
اصلیسنی اختیار ایدوب کیتدی لکن ارطغرل غازی وطن اصلیلرینه عتبه
ایتمیوب نیت غزا و جهاد ایله پاسین اواسنده و سرمه لو چقورده
قرار ایتدی و اول محللرده دخی چندان راحت ایده میوب اوغلی ساوجی بکی
سلطان رومه کوندروب رجا ایلدیکه کندولری ایچون بر محل اقامت تعیین
بیوره لر اول اثناده سلطنت آل سلجوق تصرفنده ایدی و نوبت تصرف سلطان
علاء الدین کیقباده کلمشیدی ساوجی بك پدری ارطغرل طرفندن سلطان
علاء الدینه کلوب تبلیغ سلام و پدرینك رجاسنی افاده ایتدکده سلطان
علاء الدین دخی ارطغرل غازینك تشریفنی سرمایه سعادت بیلوب انقره
قربنده قره جه طاغی محل اقامت تعیین بیوروب اول محله تشریفلرینی نیاز
ایلدی ساوجی بك دخی پدرلرینه واروب تشریفلری ایچون محل اقامت تعیین
اولندیغنی خبر ویردکده اولدقلری محلدن حرکت و محل اقامته عزیمت بیوردیلر
اتفاقا قدوملری شول وقته مصادف ایلدیکه سلطان علاء الدین تاتار عسکریله
جنك ایده یوردی تاتار عسکری چوقلغله سلطان علاء الدین غلبه دن مأیوس

اولمش ارطغرل غازی دخی بو معرکه یی مشاهده ایتدکده باننده اولان امراسیله
مشاوره ایتدیکه نه طرفه امداد ایلیه لر امرایی دخی احتیاط مسلکنه کیدوب
غالب طرفه امداد ایتمکی مناسب کورر دیلر لکن ارطغرل غازی شجیع و منصف
بر مرد عاقل اولمغله غالب طرفه امداد ایتمک نه عنایته مستلزمدر امداد جانب
مغلوبه کرکدرکه بنجه خصمدن ازاد اوله لر دیو بو امراسنک رأینه راضی
اولمیوب سلطان علاء الدین طرفنه امداد ایلیوب تاتار عسکرین تارمار
ایلیجک سلطان علاء الدین مقدم ارطغرل غازی یی نعمت بیلوب هزار
اعزاز ایله ممالکندن انقره نواحیسنی افراز و محل اقامت تعیین ایلدی
اول ارطغرل غازی دخی بقیه عمرینی غزایه صرف ایدوب عمری طقسانی متجاوز
اولدقده جوار رحمت حقه ارتحال و مسندی اوغلی عثمان غازی یه انتقال ایلیوب
قصبه سکوتده دفن اولندی **ظهور عثمان غازی** ارطغرل غازی
دار بقایه ارتحال ایتدکده اوچ اوغلی قالدی عثمان بیک و کوندز بیک و ساوجی
بیک اسمیله مسمی ایدیلر ایچلرندن عثمان بیک پدری مسلکنه کیدوب غزایه
مائل اولمغله پدری مسندینه مالک اولدی شجاعتده بی مثل و اقراننده وزر
دستنده اولان رعایا فقراسنه مرحمتلی بر جوان ایدی خصوصا مشایخ کرام
و علماء عظام حضراتنه محب و راغب و صحبتلرینه بیکدجان ایله طالب اولوب
حتی اول اثناده کشف و کرامات ایله مشهور اولان شیخ اده بالی حضرتلرندن
دائما استمداد معنوی ایدر اتفاقا بر کیجه عبادتخانه سنده جناب رب
العالمینه عبادت و تضرع و نیاز ایلر ایکن کندوسی بر غفلت باصوب اویخویه
واروب رؤیاده شویله مشاهده ایدرکه شیخ اده بالی حضرتلرینک مبارک
کوکسندن برآی ظهور ایدوب کندو کوکلرینه ایندی و اول آندن کوکلرندن
بر عظیم اغاج ظهور ایدرکه دالری عالمی طوتوب کیدر و اول اغاجک سایه سنده
شویله طاغلر حاصل اولور که هر برلرندن نیجه منتها اغاجلر و آب حیات کبی صولر
اقار و اول صولردن خلقک کیمی انهار و کیمی بوستانلری صولر و کیمی اطرافنده کوز
و کیمی چشمه لر بنا ایلر عثمان غازی بو رؤیایی کوردکده بیدار اولوب کلوب تعبیرینی
شیخ اده بالیدن سؤال ایدر شیخ حضرتلری دخی ای جوان سکا هزار
مژده لر اولسونکه اولادک ایله پادشاه اولوب مالک تاج و تخت و بکا داماد

اوله جقسین

5

اوله جقسین دیو بو کریمه مخدرمه لرین تزویج ایدرلر واقعا کون بکون صدق
تعبیر رؤیا ظهوره کلوب ایکنجی سنه سنده اورخان غازی تولد ایدیلر و عثمان
غازینک کون بکون اقبالی تزاید اولوب هر نه جانبه توجه بیورسه لر توفیق
باری رفیق و رهنمالری اولدی **فتح قرجه حصار و ابتدای محاربه عثمان خان**
بوندن اقدم بیان اولنمش ایدی که اول ایامده سلطنت روم ال سلجوقیه تصرفنده
ایدی پس امدی نوبت تصرف سلطان علاء الدینک پدری کیخسروه کلوب ارزنیه
قریبکه قریب مغول عسکری هجوم ایتدکده کیخسرو دخی تمش بیک مقداری
عسکر ایله مقابله ایدوب ینه کیخسرو بوزلمشیدی و اول تقریب ایله حکومت
روم مغوله انتقال ایدوب سلجوقیلر الندن از بر شیء قالمشیدی و اول ایامدن
صکره سلجوقیه دولتنده رونق قالمیوب کوندن کونه ضعف طاری
اولمشیدی کیخسرو وفات ایدوب سلطنت اوغلی سلطان علاء الدین کیقباده
انتقال و سلطان علاء الدین دخی خواه و ناخواه مدتی امرار ایدوب الیتوز
اوتوز التی تاریخنده وفات ایتدکده سلجوقیه دولتنده دیبه لک ضعف
حاصل اولوب کندی امرا و وزراسی دخی هر بری منصبلری اولان دیارده اطاعتدن
خروج ایتمشلر ایدی بو کیفیتی سلجوقیه دولتنک امراسندن عاقل اولنلر
مشاهده ایتدکلرندن فیما بعد دولتلرنده رونق قالمیوب یقینا منقرض اوله جغنی
فهم ایتدکلرندن کندی عرض و جانلرینی تخلیص ایچون بر سعادتمندک سایه سنه
التجا ارزوسنده ایدیلر عثمان غازی دخی اول اثناده اول دولتک امراسندن
ایدی بعض سائر اطاعتدن خروج ایدنلر کبی ولی نعمتنه عاصی اولمیوب حقوق نانی
و نمکی صایر و الندن کلدیکی رتبه ممالک سلجوقیه یی حمایت ایدرایدی اول امرا عثمان
غازی حضرتلرینک شجاعت و عدالت و ولی نعمتنه اولان صداقتی مشاهده
ایتدکلرنده نه شکل دولتلو اوله جغنی فهم ایدوب بر بر تقریب ایله حضور حضرت
عثمانیه کلوب سایه سنه التجا ایتمشلر ایدی عثمان خان غازی دخی طرف بطرفدن
غزایه قدرت مشاهده ایتدکده امراسیله مشاوره ایتدیکه الحمد لله اعدای دین
ایله مقاتله یه نوع قوت حاصل اولدی شان اسلامه لایق اولان اولدر که خاتونلر کبی
خانه مزده اختفا ایتمیوب دین مبین اوغرنده جان و باشمزی فدا ایدوب جناب
مسهل الصعابدن امیدوارکه نیت خالصه مزه مرحمت ایدوب بزه جنود غیبیه ایله

امداد ایله و بو اطرافی وجود کفاردن پاک ایدوب انوار دین محمدی ایله منور
ایدیز بو بیکلر دخی عثمان غازیدن بو کلامی ایشدکده برقات دخی دیانت
و شجاعتنه اعتماد ایدوب براغزدن صدای دعای عبوقه یتشدر دیلر و
دیدیلر که ای ذات عالی‌القدر سنده بو دیانت و صداقت و دین محمدیه بو وجهله آرزوی
خدمت وار ایکن هر حالده معینک جناب رب العالمین اولدیغنده اشتباهمز
یوقدر بر قیلک دوشدیکی یرده جان و باشمز فدا اولسون دیوب نیت
غزا ایله فاتحه‌لر اوقیدیلر عثمان غازی حضرتلری دخی الیتوز سکسان یدی
تاریخنده بر کیجه اینه کول اوزرینه ایلغار و قولجه نام قلعه‌یه باصوب کافرینی قیروب
قلعه‌یی یغما بعده آتشه اوردیلر اینه کول تکورلری دخی قرجه حصار تکوریله اتفاق
ایدوب طومانیچ بلنده غزات مسلمینه کلدیلر عثمان غازی حضرتلری دخی
اول محله کلدکده مقابله اولنوب عظیم جنک اولندی اول جنکده عثمان غازی
حضرتلرینک کوچک برادرلری کوندز بک شهید اولوب قصبه سکوتده
پدرلری مزاری قربنده دفن اولندیلر و عساکر اسلامدن چوق کمسنه‌لر دخی
شهید اولدیلر عثمان غازی ایسه ارسلان کبی جنک محلنده ثابت و برقرار
و دشمن سلاحندن کوز قیرپموب برقرار عسکر اسلامه اشتماللر
ویرر ایدی عرصه جنکده دلیرانه حمله مردانه‌سنی کورن غازیلر دخی غیرته
کلوب کفاری شویله قیردیلر که قرجه حصار تکورینک قرنداشی اولوب اول
جنکده سرعسکر بولنان قلانوز نام کافر دخی دوشدی کافر عسکرینک
بقیة السیوفی بلا ایله فرار ایتدکده مشغور قلانوزی عثمان غازی حضورینه
کتردیلر عثمان غازی حضرتلرینک امری شویله صدور بولدیکه شو اینکی
قاری دیلشوک و پری پاشوک وجود خبیثنی بو دایرک عسکر دخی مأمور
اولدقلری وجه اوزره ایتدکده اول صحرا ایت اشتنی دیو مشهور اولدی
و مرحوم کوندز بکک شهید اولدیغی موضعده بر چام اغاجی وار ایدی
بر قاچ دفعه نور ایندیکی مشاهده اولنمغله اول چام قندللو چام دیو مشهور
اولدی عثمان غازی حضرتلری بونکله اکتفا ایتمیوب بقیة السیوف اولان
کفار منحوسی تعقیب ایدوب قرجه حصاره وارد قدم ضرب دست ایله قرجه حصاری
دخی فتح ایدوب اول حصار استوارنو اسلام ایله پر انوار اولدی و عثمان

غازینک

6

غازینک عدالت و شجاعت و رعایایی حمایت و صیانت و فقرایه شفقت و
مرحمت و علما و مشایخه مودت و محبتی شویله جلب قلوب ایلدیکه اطراف ممالکده
اولان ناس خاکپاینه توجه ایلیوب خلقک ازدحامندن قرجه حصار شهرنده جامع
بنا اولنوب قاضی و امام نصب اولنمق اقتضا ایلدی و بو سنه مبارکه‌ده جامع مزبورده
خطبه کندی اسم شریفلرینه قرائت اولندی و اول عادل و غازینک حسن تدبیری
قرجه شهری شویله معمور ایتدیکه ازدحام ناسدن مضایقه حاصل اولوب
دشمن دینک حسدندن خواب و راحتی کیتدی عثمان غازی دوست مجازی
اولمیوب ظاهر و باطنی برابر مرد بهادر اولدیغندن محضا آل سلجوق دولتلرینه
خیرخواهی اولدیغنی اشعار و بو قدر رفوت و قدرت پیدا ایتمش ایکن ینه سایر
امرا کبی انلردن یوز چویرمدیکنی اظهار ایچون اول اثناده سلجوقیه دولتنده
پادشاه بولنان سلطان علاء الدین ثانی حضورینه بو خبر فتحی ایصال ایلدی
اتفاقا بو خبر سلطان علاء الدین ثانی‌یه بر وقتده واصل اولدیکه سلطان مزبور
دخی مغول ایله جنک اوزره ایدی اول اطرافده عثمان غازینک اقتدار و شجاعتی
و کفار دینه ایتدیکی خساراتی و سلطان علاء الدین ثانی‌یه اولان صداقت و
استقامتی مشهور اولوب سلطان مشار الیه ایله جنک اوزره اولان مغول
طائفه‌سنک دخی مسموعی اولدقده بویله بر دلاور ایله جنک ور عسکر
ایله سلطان امدادینه کلورایسه چاره‌مز اولور دیو مغول طائفه‌سنه خوف طاری
اولوب پریشان اولدقده سلطان علاء الدین مغول طائفه‌سنه ظفر بولور
و غضبندن فرمان ایدرکه مغول طائفه‌سی مرده‌لرینک خصیه‌لرندن سایبان
یاپه‌لر عسکر دخی فرمان سلطانی اجرا ایتدکلرنده اول محلک اسمی فلان بازوی
دیمکله مشهور اولدی پس امدی عثمان غازینک بو خبری سلطان علاء الدین
ثانی‌نک مغول طائفه‌سنه ظفرینه دخی سبب اولمغله بو خبرده ایکی لطف
مشاهده ایدوب وافر امتنان اولوب عثمان غازی‌یه تشکر و دعادن صکره
سنجق و کوس و نفر و خنجر و براسب بی‌نظیر کوندروب اسکی شهر و این اوکی
توجیه ایلدی و الیتوز سکسان سکز تاریخنده بو امور ظهور ایتدکدن صکره
عثمان غازینک کون بکون دولت و اقبالی افزون اولوب فتوحات کوناکون
میسر اولدی فتح اینه کول و بیله جک و یارحصار پادشاه نوجاه جناب سلطان

عثمان غازی حضرتلرینك اول اثناده بیله جك تكوری بولنان منحوس و بخت
ایله دوستلغی اولوب بربرینك خاطرینه مراعات وایكی طرفدن دخی دائما هدیه لر
ایله خاطر سؤالی معتادلری ایدی حتی سلطان عثمان حضرتلری هر سنه یایلایه
تشریف بیوردقجه برابر یایلایه كوتورمك اقتضا ایتمین لوازم و مستر اشیا و اخیلا
و عملماندن خاتونلرین یایلادن عودت ایدنجه امانت طریقیله بیله جك تكورینه
براقرلر ایدی و اول اثناده خرمن قیا حاكمی اولان كوسه میخال نام بركمسنه نك
دوكن جمعیتی اولوب اطراف تكورلرینی دعوت ایدوب وقرب وجوارده اولمق
تقریبی سلطان عثمان خان حضرتلرینی دخی دعوت ایتدكده انلر دخی اجابت بیورمشلر
ایدی اول جمعیتده بیله جك تكوری دخی موجود اولوب عثمان خان حضرتلری
اول مجلسده سایر تكورلردن زیاده حقوق قدیمه یه مراعات بیوروب بیله جك
تكورینه اعتبار و التفات بیورمشلر ایدی و سایر تكورلر دخی عثمان غازینك
بیله جك تكورینه اولان اعتماد و اعتبادینی كورمشلر ایدی و بو جمعیت قرجه
شهر فتحندن مقدم ایدی بعده سلطان عثمان حضرتلری قرجه شهری فتح ایدوب
طوماینج بلده سنه واروب اولان جنكی اول اطراف تكورلری كوردكده اول شجاعت
و غیرت ایله نه شكل سعادته نائل اوله جغنی فهم ایدوب بر تقریب هلاك ایتمك
داعیه سنه دوشدیلر لكن مقابله ایله اول امرك عهده سندن كله میه جكلرینی
دخی بیلوب طریق حیله یه سلوك ایتمكدن غیری چاره قالمدی واتفاق ایله شویله
بر حیله ترتیب ایتدیلر كه چونكه بیله جك تكورینك سلطان عثمان خان ایله حقوق
قدیمه سی واردر و حتی یایلایه كتدكده اشیاسنی امانت وضع ایدر و انكا
كال مرتبه اعتماد ایدر بیله جك تكوری مقدما خرمن قیا حاكمی كوسه میخالك
ایتدیكی جمعیت كبی بر دوكن ترتیب ایلیه اسلوب سابق اوزره اول اطراف
تكورلرینی و سلطان عثمان حضرتلرینی دعوت ایلیه سلطان عثمان خان
دخی غافلانه اول جمعیته تشریف ایتدكده اتفاق ایله بر فرصت دوشوروب
هجوم ایدوب اول ذات عالیقدری هلاك ایلیه لر جمله سی بو رأی اوزره قرار
ایدوب یارحصار تكورینك قزینی بیله جك تكورینه ایتمك باطلاری اوزره
عقد ایلدیلر و بیله جك تكوری بیله جكده بر جمعیت ترتیب ایدوب اول اطراف
تكورلرینه دعوت و سلطان عثمان حضرتلرینی دخی دعوته مقدما دوكن

صاحب

7

صاحبی اولوب خرمن قیا حاكمی اولان كوسه میخاله كوندردیلر كوسه میخال
بر عاقل و سوزه قادر كمسنه ایدی سلطان عثمان خان حضورینه كلدكده
بیله جك تكورندن عرض خلوص ایدوب جمعیتنه دعوت ایلدی لكن سلطان
عثمان حضرتلرینك نسل پاكی نیجه سنه شریعت مطهره یه خدمت و بو دین
مبینی اعداء دین مضرتندن صیانت ایتمك جناب رب العالمینك مرادی
ایدی بو مقوله مكر و حیله نتیجه ویرمیوب ینه ایتدكلری مكر و حیله كندو باشلرینه
اوغرادی تفصیلی شویله كه ولا یحیق المكر السیئ الا باهله مضمونجه كندی
ادبارلرینه وسیله اولدی سلطان عثمان حضرتلری كوسه میخالدن بو
كلامی ایشتدكده ضمیر منیرینه الهام ربانی سنوح ایدوب میخاله بو كلامده حیله
شائبه سی مشاهده ایدیورم حقیقت حالی بیان ایله سوزك دقلرنده كوسه میخال
ایسه بو كلامی حضور عالیلرینه كرها افاده ایتمشیدی زیرا بر عاقل كمسنه
اولمغله سلطان عثمان حضرتلرینك نه دولته نائل و نه سعادته واصل
اوله جغنی اطوار و رفتارندن فهم ایدرایدی بو كلامی دخی لسان شریفلرندن
ایشتدكده او ساعت استغفار ایدوب هزار اعتذار ایله دائما دولتكزینه
دوشوب ای پادشاه اقلیم شجاعت بو بنده حقیر سنك نه دولته و نه سعادته
نائل اولوب بو شجاعت و فقرا و رعایایه مرحمت و صداقت و استقامت
سنده ایكن سنك دائما دولتكه غبار ارمیه جكنی رعنا بیلورم لكن
او بی بختلر چونكه بنی بو طریق ایله خاك پایه كوندردیلر كلاملرینی افاده لازمه
حالمدر زیرا عودتمده سؤال ایدرلر افاده ایتدم دیو جواب ویرمك ایچون
بو كستاخلغی ارتكاب ایتدم اكر سؤال ایتمیوب توجه بیورسكز بنه مانع دكل
افندیمی او بدبختلرك مكر و حیله سندن اكاه ایده جك ایدم دیو عذر برله نیاز
ایدوب حقیقت حالی سلطان عثمان حضرتلرینه تقریر ایدیجك میخالك بو صداقتی
طبع همایونلرینه خوش كلوب التفات پادشاهانه لریله خاطرینی تطییب
بیوروب میخال الله شویله اصمرلدیلر كه بیله جك تكورینه بزدن عرض خلوص
ایله جمعیتلرندن محظوظ اولدق البت حقوق قدیمه مز و طرفمزدن اولان
صداقت و هر سنه كندویه ارسال ایلدیكمز خاتونلره اكرام و حرمتی كندویه بو
قات دخی میل و محبتمز اقتضا ایتمشدر بو جمعیته اندرك دكل برنده دعوت

ایتمسه‌لر دخی کیده‌رز لکن ییلاقه کیتمک وقتی دخی کلدی رجا ایدرز که ییننه
سابقه‌لرده زحمتمزی چکدیکی بو سنه دخی تحمل ایلیه‌لر اشیامزی و عیال
مانزی خاتونلریمزی بیله جکه امانت طریقی ایله ارسال ایده‌لم و کندیمز برابر
کوتوره‌جکمز اشیا و خاتونلریمز ایله دعوت‌لرینه اجابت ایدوب دوکونی
صکره اورادن همان دوغریجه ییلاقه کیده‌لم لکن سائر اطرافده اولان
تکورلری دخی دعوت ایتمک کرکلربز واندر و ابناء عمز نفس بیله چکدیکی زحمت
چکمک مقرردر بونی ملاحظه ایتسونلر و بو مقوله جمعیتلرده مناسب
اولان بزوا سنجه چمنزارده ترتیب اولنمقدر که هر کس کندو چادرندن
صفاسنده اولوب استدکجه الفت و استدکجه کلوب چادرنده استراحت
ایلیه دیو کوسه میخاله تقریر بیوردقلرنده او دخی فرمان افندیمک
دیوب کیده دعوتی وبیله جک تکورینه و سائر تکورلره سلطان عثمان
حضرتلرینک کلام مکرینی تقریر ایتدکلرنده جمله‌سی خصمه ظفر بولدق دیو ممنون
اولوب بیله جک قربنده چاقربیکار دیدکلری چمنزارده چادرلر چیقاروب
سلطان عثمان حضرتلرینک تشریفلرینه منتظر اولدیلر سلطان عادل
و مدبر حضرتلری دخی بو طرفدن شویله تدبیر ایتدیلر که عسکرلرندن قرق
نفر اغوردینده جان و باشلرین فدا ایدر دلاورسیجه‌لرو اول کیکلر قوجه
قاری شکلنده قویوب بیله جکه ارسال ایده‌جکلر اشیا یانجه کوندره‌لر
اول محله کیزدکده لباسلرندن صویونوب قلجلرینی عریان وبیله جک محافظه‌سنه
مأمور اولان کفره‌یی قیروب قلعه‌یی اله‌لر و محل جمعیت اولان چاقربیکاره
کافره قلعه حوادثی کلمدن ایچلرندن برینی ارسال ایدوب قلعه‌یی فتح ایلدکلرین
کندولره خبر ویره‌لر و بو تدبیرلرینی اجرا ایدوب قرق نفر آدم انتخاب
و عورت قیافتنده بیله جکه ارسال بیوردیلر و کندیلر دخی امرای نجابت
مدار و کمال هیبت و وقار ایله چاقربیکاره عزیمت بیوردیلر و شویله
تخمین ایله حرکت بیوردیلر که بونلر محل جمعیت اولان چاقربیکاره واردقدن
ارسال بیوردقلری قرق نفر دخی بیله جکه واره‌لر بو دارات احتشام ایله
وقت سعادتده انجامدن چاقربیکار حوالیسنه داخل اولدقلرنده قدوملرینه
انتظار اوزره اولان تکورلره خبر ویریلوب جمله‌سی استقباله و کمال تعظیم

ونکریم

و تکریم ایله احضار ایتدکلری چادره ایندر دیلر و بر مقدار حضور شریفلرنده
قرار ایدوب استراحت بیورسنلر دیو قالقوب چادرلرینه کلدیلر اکرچه اول
پادشاه عالمپناه حضرتلرینک بو کونه مکمل عسکر ایله تشریفلرندن حفظلنمدیلر
لکن چونکه ییلاقه او جمعیتدن دوغریجه عزیمت بیوره‌جقلرینی خبر ویرمشلر
ایدی اکا حمل ایله تسلی بولدیلر لکن ملاحظه قدیملرندن مأیوس اولدیلر بو اثناده
سلطان عثمان غازی حضرتلرینه خبر کلدیکه بیله جکی ایچون ارسال بیوردقلری
قرق نفر نامدار بیله جکه واصل اولوب ایچنده اولان کفارک اکثری چاقربیکارده
اولان جمعیته کیدوب قلعه‌ده بر مقدار کفار قالمش اول دلاورلر دخی فرصتی
غنیمت بیلوب بقیه قلان کفاری قیروب قلعه‌یی فتح ایتمشلر بو خبر سلطان
نو جاه و پادشاه عدالت پناه حضرتلرینه واصل اولدقده فی الحال امراسینی
خفیه دعوت و شویله تنبیه بیوردیلر که جمله‌سی ایکی فرقه اوله‌لر اکثری کندولر ایله
برابر کیده‌لر و واروب بر محلده اختفا ایده‌لر و او بر فرقه دخی صورتا کفار
ایله جنک مقامنده قرار ایده‌لر و کفار اوزرلرینه حمله ایتدکده بر مقدار جنک
ایدوب فرار صورتنی کوستروب تدریج ایله سلطان عثمان خانک اختفا ایتدیکی
محله دوغری کفار عسکرینی چکه‌لر بو منوال اوزره قرار ایدوب سلطان
عثمان خان حضرتلری دخی برابر بکلری ایله ایلغار ایدوب بر محلده اختفا
بیوردیلر بو اثناده قلعه‌نک خبری تکورلره واصل اولدقده خنزیر کبی یولرندن
حرکت ایتدیلر باقدیلر که عسکر اسلامک بر مقداری فرار ایدوب بر مقداری اول
حوالیده سرسری کزه یورلر اولا بونلرک وجودینی ازاله ایده‌لم بعده قلعه‌یی خلاص
اسان در زعمنه دوشوب عسکر اسلامه هجوم ایتدکلرنده انلر دخی مقدم
تنبیه اولندقلری کبی جزئی مقابله ایدوب فراره یوز طوتدیلر و حکیمانه اول
مغروروبی دینلری عثمان خان حضرتلرینک اختفا بیوردقلری محله چکدیلر
تمام فراردن قطع امید ایده‌جک محله کلدکلرنده سلطان عثمان خان حضرتلری
دخی اول کمینکاهدن چیقوب شویله حمله ایلدیلر که مریخ خون آشام اول هیبت
ایله سلطان عثمان خانی کورسه زهره‌سی چاک اولوردی عساکر غیرت پناه
دخی سلطان عثمانه اعانت و او غوردن جیننده غیرتده قصور ایتمیوب
کفاری شویله قردیلر که از وقتده دشمن دین تار و مار اولدی پادشاه حضرتلری

دخی یارحصار اوزرینه ایلغار ایدوب کندیلر یارحصارین فتح ایدوب اینه
کوله عودت ایدنجه اینه کولی محاصره ایچون جنکدن طورغود بکی سرعسکر
ایدوب اینه کوله کوندردیلر کندیلر واروب یارحصار قلعه‌سنی فتح ایدوب
ایچنده بیله جکلر تکورلر ایچون حاضر اولان کلیسیده نیجه دلبر پری پیکر قیزلر الوب
مقابله‌یه تصدی ایدن کفارین قیردیلر و بیله‌جک و یارحصار قلعه‌لرینه جبه‌خانه و
محافظلر تعیین و یقیلان محللرینی تعمیر ایدوب اینه کول اوزرینه ایلغار بیوردیلر
اینه کول تکوری تحمل ایدمیوب غیرت جاهلیه ایله مقاتله ایدر ایدی پادشاه
حضرتلری دخی تشریف بیوردقلرنده یغما بیورروب اول دشمن دینک مالکی
اولدیغی اشیا و اینه کول قضاسی غزات مسلمین تصرفنه کیردی و بو اوچ قلعه‌یی
دخی انوار اسلام ایله پرنور و اهالیلرینی حمایت و عدالتلریله مسرور ایتدکدن
صکره یارحصارده اخذ بیوردقلری یارحصار تکورینک قیزی اولان دختر پاکیزه
اختری مخدوم مکرملری اورخان غازی حضرتلرینه عقد بیورروب اول مخدره
عصمت ایینک اسمی نیلوفر قودیلر عارف خداوندکار دوسلطان پاشا نیلوفر
خاتوندن تولد ایتمشدر و بروسه‌ده حصارده واقع ضربخانه محلنده اولان
مسجدی و بروسه صحراسنده جریان ایدن دره اوزرینه بر کوپری بنا ایلمشدر
حتی اول صویک اسمی نیلوفر قالدیغنه سبب بودر و جسد شریفی بروسه‌ده
حصارده سلطان اورخان تربه شریفه‌سنده مدفوندر رحمة الله
علیها رحمة واسعة

مستقل کشتن عثمان خان با سلطنت دوم

چونکه اول اثناده آل سلجوقدن سلطان علاء الدین ثانی پادشاه
ایدی لکن سلجوقیه ملوکنه بعضی ناهموار مداهن خینلر بر تقریب ایله
مقارن و مصاحب اولوب هر برن وقفلرینی و منصبلرینی حمایت سوداسیله
کلام حقی سویلمدکلرندن ماعدا اول ملوکک مذاقلرینه دوزلو فسقه مائل
ایسه انی ترویج کیمی عیش و نوش ایتمیلر جهان غمنی فراموش ایتمز باده مایه
شجاعتدر خصوصا امور سلطنت ایله مشغول اولان ملوکه سرمایه استراحتیدر
حکما شرابه روح ثانی دیمشلر اوقات معلومه‌ده بر قیفنجان استعمال اولنسه
وجودده نه نشئه و نه لذت و نه تدبیرده نه قوتلر بولنور شراب ایچمین احمقلر
دنیا لذتندن محرومدر دیو دخی نیجه هذیان مقوله‌سی کلام ایله اول خالی ذهن

9

معصوملری عیش و نوشه مبتلا و کیمی دخی خزینه و مال امور سلطنت
و اقتضا ایدن سرحدلرین تعمیر و محافظلرین مواجبنی ترتیب ایچون پادشاهلره
لازمدر یوخسه سائر امرا زنکین اولدقجه اطاعتدن چیقارلر اولمقوله لرک مالی
مبذر ایچون اخذ اولنمق کرکدر خصوصا ایتام دیدکلری چوجوقلر اول قدر مالیلر
هر بری کوندم الته یاره ایله یچینورکیدر رعایا دیدکلری کسنه‌لر اللرنده اقچه کوررسه
عصیان ایدرلر انلرک باشندن دبوس اکسک اولمامق کرکدر تاکه اطاعتده اوله
و بر تقریب ایله مالک اولدقلری الینمق اقتضا ایدرکه قدرتلری قالمیه دیو
نیجه خلطیات واهی سوزلر ایله طریق عدالتدن چویروب طریق ظلمه سالک
ایتدیلر اول پادشاهلر دخی هم ظالم و هم فاسق اولوب فسق ایله ملک دینی
خراب و ظلم ایله زیر دستنده اولان عباد الهی بربا دایتمکله غیرت الله
ظهور ایدوب ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم مضمونی اشکار
و دولتلری منقرض و مضمحل و سلاله لرن بدندن سلطنت زائل اولمق
اقتضا ایتمشیدی بناء علیه جناب قهار مغول تاتارینی انلره مسلط ایدوب
اکثر جنکده سلجوقیه ملوکنه نصرت ویرمز ایدی خصملرینی کندو اوزرلرینه
غالب ایتمکله ذلیل و رسوای ایدوب ظلم و فسقلرینک ثمره‌سنی کوزلرینه ایدی
بالآخره بو مقوله تادیبات الهیه ایله متیقظ اولمدقلرندن سلجوقیه
پادشاهلرینک بالکلیه انقراضنه جناب رب العزتک مرادی اولمغله
~~واذا اراد الله بقوم سوء فلا مرد له وما لهم من دونه من وال~~ الیوز
طقسان طقوز تاریخنده سلطان علاء الدین ثانی اوزرینه غازان عسکرینی
مستولی ایدوب سلطان علاء الدینی طوتدیلر و سلطنتدن محروم ایدوب
سلطنت روم مغول بیکلری تصرفنه کیردی بو تقریب سلطان علاء الدینک
امراسی سلطان عثمان حضرتلرینک خاکپایلرینه کلوب برازی دخی بولندقلری
محللرده تسلط ایتمشلر ایدی اول پادشاه عالیجاه دخی آل سلجوقیه‌نک
فسق و ظلم ایله حاللری نیه واردیغنی کوروب جناب رب العزته بر قات دخی
خلوص قلب ایله استغفار و خاکپاینه کلن دولت سلجوقیه امراسنه عزت و اکرام
و رعایا و فقرایه عدل و انصافه اولکیدن زیاده اهتمام ایدوب زیر دستنده
اولان ولایتلر شویله معمور و آباد اولدیکه سائر بلادده اولان رعایا بیک

٩ ذکور تلک جانلرینه
کار ایلیوب بو بلیه
نزاع و فساد ایله
شروعه

جان ایله بنده لری زمره سنده داخل اولمغی آرزو ایدر اولدیلر سلطان عثمان
حضرتلری دخی فتح اولنان بلادک وسعت و تحملنه و یانلرنده موجود اولان
اولاد کرام و امرای ذوی الاحتشامک کثرت و تحملرینه باقدقده هر قضایه
بر ضابط تعیینی لازم کلوب ییکی بوز بورنار یخنده قره حصار سنجاغنی سلطان
اورخان دیمکله مشهور در شهزاده جوانبخت اورخان غازی حضرتلرینه و
اسکی شهری کوندوز بیکه و اینه اوکی اویغود بیکه و یار حصاری حسن بیکه و اینه کولی
طورغود بیکه توجیه و احسان بیوروب بیله جکی قاین پدرلری شیخ اده بالی
حضرتلرینک بیکه لری مصارفنه صرف ایچون تعیین و مخدوم مکرملری
علاء الدین پاشایی والده سی ایله بیله جکده شیخ حضرتلرینک یانلرینه
قوندروب کندیلر ینکی شهره توجه بیوردیلر و اول قضاده الان ینکی شهر
نامیله مشهور اولان قصبه یی بنا ایلیوب یانلرنده اولان امرایه خانه لر
بنا و مسجدلر و حماملر یاپدروب کندیلر ایچون پای تخت ایدندیلر **فتح**
کبری حصاری و مرمره و محاصره ازنیق و رجوع از پای فتح جونکه پادشاه حضرتلرینک
کیجه کوندوز ذکر و فکرلری کفار قلعه لرینی فتح و دیار رومی نور اسلام
ایله پر نور ایتمک ایدی لاجرم اول اطرافده بولنان قلعه لردن کبوری حصار
و مرمره و ازنیق قلعه لرینی دخی فتح مراد ایدوب ابتدا کبری حصار
قلعه سنی محاصره بیوردیلر بر قاج کون محاصره ایدوب حاکمی اولان احمق
عناد مقامنده اصرار ایتمکله یغما بیوروب ضرب دست ایله فتح و تسخیر
و مال و ملکلرینی عساکر اسلامه تقسیم بیوردیلر بعده مرمره ولایتنه توجه
بیوردقده حاکمی اولان کافر هجوم اهل اسلامه تحمل اولمدیغی بیلوب
پادشاه حضرتلرینک رکاب مستطابنه یوز سوروب اطاعت ایلدی
اول سلطان صاحب مرحمت و احسان دخی مرمره حاکمنک تضرع و تذللنه
مرحمت و سائرلرینی دخی اطاعته تشویق ایچون خلعت کیدروب ینه مرمره
ولایتنی کندویه توجیه بیوردیلر اول ایکی قلعه بو وجه ایله فتح اولندقدنصکره
کیرو مقر سلطنتلری اولان ینکی شهره عودت بیوردیلر بر نیجه ایام استراحت
ایچون انده آرام ایدوب ازنیق قلعه سی فتحنه عزیمت بیوردیلر و محاصره اولنوب
اکرچه اهالیسی خیلی تضییق اولندی لکن ازنیق قلعه سی بر متین و مستحکم

قلعه اولوب

قلعه اولوب فتحی جوق وقت محاصره یه محتاج اولمغله اطرافی ضبط اولنمق ایله
اکتفا بیوردیلر و اول ضبط اولنان محللری عساکره تیمار ایدوب توجیه
بیوردیلر و ازنیق قلعه سنک ینکی شهردن طرفنده طاغک دیبنده بر قلعه بنا
ایدوب بر از بهادر عسکر ایله طاورغان نامنده بر دلاوری اول یاپدقلری قلعه ده
براقدیلر که قلعه یه کلان ذخیره یی منع ایدوب ازنیق کفارینی طشره چیقارمغله
تضییق ایلیه و اقتضا ایدن مهماتلرینی اول قلعه ده محکم براغوب کندیلر ینکی شهره
عودت بیوردیلر و اول بکلر دخی اول اطرافی کشت و کذار ایدوب ازنیق قلعه سنک
اطرافی مخوف اولمغله کیجه لرده اول قلعه ده قپانوب ساکن اولورلر ایدی ازنیق
کفاری بر قاج دفعه بونلره هجوم ایدوب ینه کندو منهزم اولورلر ایدی **محاربه**
سلطان عثمان با تکوران بروسا و کته و کستل و اطرنوس
و فتح کته جونکه پادشاه حضرتلرینک تصرفنه داخل اولان قصبالرک
اطرافنده کفار تصرفنده اولان قصبالرک تکورلری سلطان عثمان حضرتلرینک
ظهورندن و کوندن کونه دولت و شوکتلرینک زیاده اولدیغندن بی حضور
ایدیلر دائما اول شمع جمع عدالتی سوندرمک سوداسنده ایدیلر لکن بو
خصوصده اولان تدبیرلری کندو ادبارلرینه نتیجه ویرر ایدی بر شمعکه مولا یقه
بر وجهله سوندرمز بو دفعه دخی بروسه تکوری کته و کستل و اطرنوس تکورلری ایله
اتفاق ایدوب اول سلطان عالیشانک مقر سلطنتلرنده باصمق
آرزوسیله وار قوتلرینی بازویه کتیروب عسکر جمع و تدارک ایدوب ینکی شهره عزیمت
ایتدیلر سلطان عثمان حضرتلری دخی تکورلرک غرضلرندن خبردار اولوب
غزات مسلمین ایله حرکت دینبوز حصاری جوارنده قارشولیوب جنکه مباشرت
اولندی عسکر اسلام ایسه کفار ایله مقاتله یی اللهدن آرایوب کیجه کوندوز ذکر
و فکرلری طریق حقده جان و باشلرین فدا ایتمک و عورتک ضعف دیننی
اقتضا ایدن فراری کندولره عار بیلوب بر قالبجه عرصه جنکده عارنلری ایلرو کتمک
ایدی بو دفعه دخی کفار کوزدکلرنده شکار کورمش ارسلانک بیقرار اولوب
کفار اوستنه هجوم ایتدیلر اول ملاعین دخی عسکر اسلامک بو شجاعتلرینی
کوردکده کیرو کیرو جنک ایدرک دیمبوزه کلدیلر و طاغه آرقه ویروب جنکدن
فرار ایتدیلر عسکر اسلام دخی جناب حقک عون و عنایتنه آرقه ویروب آوزادی

ایکی طرفدن صدای کوس نفیر و عسکر اسلام طرفندن دمدمهٔ تهلیل و
تکبیر ایله اول محل جنک روز قیامتدن نمونه اولمشیدی پادشاه اسلام
حضرتلرینک و سائر امّت محمدک حسبةً لله دین اوغورنده جان و باش ایله
سعی و غیرتلری عنایت حقّک ظهورینه سبب اولوب عسکر اسلام کفّاره
نسبت اقل قلیل ایکن الحمد لله تعالی نصرت اسلام طرفنده ظهور و کفّار
عسکری تار و مار اولدی و اول جنکده کستل تکوری قتل اولوب و بروسه
واطرنوس تکورلری فرار و کته تکوری دخی فرار ایدوب اولوباط تکورینه
دوشدیکی سلطان عثمان حضرتلرینه خبر ویرلدکده کته تکورینی تعقیب دکینه
کلوب اولوباط تکورندن کته تکورینی استدیلر و اکر ویرمزسه کندو خانمانی
دخی خراب اولوب جبراً و قهراً اخذ اولنه جغنی خبر ویردیلر اولوباط تکوری دخی
کندو جانی خوفندن دوشوب عثمان غازی اولادندن کمسنه فیما بعد اولوباط
کپریسندن کچمک اوزره تعهد شرطیله کته تکورینی ویرمک رجا ایلدی سلطان
عثمان حضرتلری دخی اولوباط تکورینک رجاسنی قبول بیوردقلرندن اول دخی
کته تکورینی خاکپای دولتلرینه کوندردی سلطان عثمان خان دخی کته حصارینی
قارشوسنده پاره لدوب سائرلرینه عبرت ایتدیلر و کته حصارینی فتح ایدوب
ضبطی ایچون سپاهیلر تعیین بیوروب بتون کته قضاسنی ضبط ایتدیلر
اولوباط تکوریله تعهدلرینه بناءً کندولردن صکره اولادلری اولوباط کپریسندن
کچمیوب اقتضا ایتدکجه صودن قایقلر ایله عبور ایدرلر ایدی و قبودن حصارده
بو رفعه واقع اولان جنکده پادشاه حضرتلرینک برادرزاده‌لری ای طوغدی
بک شهید اولوب اول محلده دفن اولندی استسقا علتنه مبتلا اولان کمسنه‌لر
اول مزارک طپراغندن صو ایله ازوب ایچسه اول دردن خلاص اولورلر
و صاغجوسی اولان آت اول مزار مبارکی اوچ کره دولاشدرسه‌لر صاغجوسی
دفع اولور دیو اول محل اهالیسی بیننده مشهور ایدی محاصرهٔ عثمان
غازی حصار بروسارا و رجوعش بی فتح پادشاه عالمپناه حضرتلری
کته تکورینی قتل ایدوب ولایتنی فتح ایتدکدنصکره مقدّم جنکدن فرار ایدوب بروسه
قلعه‌سنده تحصّن ایلین بروسه تکورینی دخی قتل و بروسه‌یی فتح ایتمک ارادسیله
کندو دخی بروسه‌یه عزیمت و بیدبوز اوده بیتی تارخنده بروسه حصارینی محاصره

بیوز اوتاقی یری ۷۱۲

بیوردیلر

11

بیوردیلر لکن بروسه حصاری اول اثناده غایتده متین اولمغله از وقتده
فتحی ممکن اولمدیغی جهتدن بو ده عباد اللهی هلاکه رواکورمیوب فیما بعد
بروسه‌یه امداد و ذخیره کله جک یوللری قطع و بروسه‌ده موجود اولان کفّار
طشره چیقارممغله تضییق ایچون قبلوجه طرفنده بر قلعه بیکار باشی طرفنده
بر قلعه بنا ایدوب بو ایکی قلعه‌نک اقتضا ایدن لوازمنی ترتیب و قلعه‌لره
وضع ایتدیلر و قابلوجه طرفنده یاپدقلری قلعه‌یه براز دلاورلر ایله برادرزاده‌لری
آق تیمور بیکی تعیین بیوردیلر الآن اول محل تیمور قابو دیو مشهوردر و طاغ
طرفنده یاپدقلری قلعه‌یه مقدار کفایه دلاورلر ایله بلبا بخوجه نامنده بر بنده‌لرینی
تعیین ایدوب بروسه اطرافنده اولان کویلری ضبط و سپاهیه تیمار ایتدیلر
و کندیلری یکیشهره عودت بیوردیلر و بروسه طرفنده ضبط اولنان قریه
فقراسی سلطان عثمان حضرتلرینک عدالت و رعایا پروانه‌لکنی کوردکلرنده
خلوص قلب ایله بنده‌لکنی قبول و اول وقته قدر سایهٔ دولتلرینه التجا ایتمدکلرینه
پشیمان اولدیلر فتح بکیجه و کیوه و لفکه و تملبوجی و چادرلو و اق حصار و
و تکور بیکاری چونکه پادشاه حضرتلری ایله دائماً غزایه معتاد اولان
دلاورلر بلاد کفّاری فتح ایله لذّت جهاده آلشمشلر ایدی بر کون سلطان عثمان
حضرتلرینه شویله نیاز ایتدیلر که الحمد لله تعالی شوکتلو افندمزک دعای خیرلری
و خلوص قلبلری لازمه‌سیچه بز محلّه توجه اولنسه عنایت باری تعالی استقبال
ایدوب مظفر و منصور اولورز لاجرم غیرت اسلامیه بونی اقتضا ایدر که
فرصت الویرمش ایکن اوقاتمزی ضایع ایتمیوب نقد عمرمزی فتوحاته مصروف
ایدهیز و بو خصوصده افندیمزدن مساعده نیاز ایدرز پادشاه حضرتلری
ایسته‌کلری جهاد و فتح بلاد ایدی لکن عسکره فتور کلمسون دیو بعضی اوقاتده
سفری ترک ایدوب ینه بر مقدار استراحتدن صکره مباشرت ایدرلر ایدی
بو کلامی اول عرصهٔ جنکک دلاورلری اولان غازیلردن ایشتدکده اول نامدارلره
جنکدن فتور کلمیه‌جکنی یقیناً معلوم ایدینوب جناب حقه هزار حمد و شکر
ایلدی و بیوردیکه سعیکز مشکور و هر عزمیکزده مظفر و منصور اوله‌سز طرفمه
حقکزده بو وجهله غیرتکز ایله بنی ممنون ایدوب دعای خیره مظهر اولدیکز لکن
فتحنه عزیمت ایده جکمز ولایتلرک ایچرده یولنی بیلور و اول طرفلرا صو النده

اشنا کمسنه بو قدر زور بازویه دایانوب بیلمیه رکه عزیمت ایتسك بر مهلکه یه
اوغرایوب بیهوده عسکر تلف ایدرمك مقرردر البت بو طرفلرکه یوللرینی
بیلور و احوالینی بیلسنك حالنه اشنا برادمه محتاجز و اول ادم بر صداقتکار
و امین ادم اولمق اقتضا ایدرکه نعوذ بالله اول محل اهالیسیله اتفاق ایدوب
بزی اهانه بر مخوف محله اوغراتمیه خرینه قیا حاکمی اولوب بوندن اقدم برقاچ
دفعه صداقتی مجربمز اولان کوسه میخالی کتردوب اسلامه تکلیف ایتسك
طوع و رضاسیله اسلامی قبول ایدرسه انك ایله اول ولایتلرکه بو یوللرینی
و فتحلرینك طریقنی و مقدم قنقی ولایت فتحنه عزیمت ایتملی مشاوره
ایدوب بو نیتمزی بعده وجوده کترسك مناسب اولور بیورر دیلر پادشاه
حضرتلرینك بو تدبیرینی ارکان دولتی دخی استحسان ایدوب کوسه میخاله
دعوتنامه تحریر ایدوب ادم ارسال اولندی کوسه میخال دخی بولندیغی ولایتنده
پادشاه حضرتلرینه لایق اولان تحفه‌دن وافر هدیه تدارك ایدوب خاکپای
دولتلرینه کلوب مظهر نوازشلری اولدی عزت و احترام مراسمی اتمام
اولندقدنصکره سلطان عثمان حضرتلری مجلسی تنها ایلیوب میخاله بر صداقتکار
ادم اولدیغکدن حق بیلورکه سکا میل و محبتم کمال اوزره در ارزو ایدرمکه
دنیا و اخرت سعادتنه نائل اوله‌سك دیو رمز ایله اشارت بیورردقلرنده
مکر کوسه میخالك قلبنه پادشاه صاحب کرامت حضرتلرینك میل و محبتی تأثیر
ایدوب قبول اسلام و بنده‌لری زمره‌سنده انتظام بولمغی کندویه مایه سعادت
بیلوب مسلمان اولمغه وسیله ارار ایمش پادشاه دیندار حضرتلرندن
بو کلامی ایشتدکده مبارك ایاقلرینه یوز سوروب تیمنا و تبرکا مبارك
لسان شریفلریله تلقین ایمانی بیورملرینی نیاز ایلدی پادشاه حضرتلری
دخی میخال کبی عاقل و صداقتکار کمسنه‌نك تکلفسز ایمانی قبول ایتدیکنه
عظیم مسرور اولوب مبارك لسان شریفلریله ایمانی تلقین ایلیوب اول کامل
عاقبت اندیش دخی شرف اسلامه حائز و سعادت دارینه فائز اولدی
جمیع عساکر اسلام بر قلعه فتحندن زیاده میخالك ایمانی قبول ایدوب کندولر
ایله قابو یولداش اولدیغنه مسرور اولدیلر و مقدم نیتلری اولان ولایتلرك فتحی
و طریقنی پادشاه حضورنده میخال ایله مشاوره ایلدیلر اول عاقل و مدبر دخی طریقو

فتحلرینی

فتحلرینی ارائت ایدوب پادشاه اسلام و امرا عزم غزا ایلدیلر و شاهزاده
عالی‌بخت اورخان غازی حضرتلرینی اهل اسلام تصرفنده اولان ولایتلرك دخی
شرندن محافظه ایچون قرجه حصاره تعیین و میخال ایله صالتق بکی اورخان حضرتلرینه
معیتنه تعیین بیورردیلر و کندولر ابتدا بیلبوجی حصارینه واردقده تکورلری اولان
کافر عساکر اسلامك هجومنه طاقتی اولمدیغنی بیلوب سلطان عثمان غازی‌نك رکابنه
یوز سوروب اطاعت ایتدی انلر دخی اعتبار بیوروب ولایتینی کندویه توجیه
بیورردیلر کذلك لفکه و چادرلو تکورلری دخی طوع و رضالریله اطاعت ایتدکده
انلره دخی ولایتلرینی توجیه بیورردیلر اندن بکجه‌یه وارلدی انك تکوری دخی اطاعت
ایتمکله ولایتی کندویه توجیه اولندی اندن اق حصاره وارلدی تکوری حدینی
بلمیوب حصاردن چیقوب جنك سوداسنده اولدقده فی الحال عسکر تارومار
و کندو دخی قره چپش حصارینه قاجدی دار و دیارینی دخی فرصت بولهمیوب
و قلعه و حصارینی غازیلره یغما ایتدیروب اندن کیوه‌یه وارلدی مکر کفار حیله‌کار
کیوه حصارینی خالی براغوب قوردره‌سی نام محله اختفا ایتمشلر پادشاه
کامکار بو معیندن خبردار اولوب اول محله ایلغار و تکورلرینی طوتوب ماعدا عسکرك
اکثرینی قتل و بقیة السیفی تارومار ایتدیلر اندن تکور سکارینه واروب انی دخی فتح
ایلدیلر و بو فتح اولنان ولایتلرك رعایاسنه کمال عدالت و حسن استمالت ایله
رعایت بیوروب محصوللرینی اصحاب تیماره عنایت بیورر دیلر سبحان الله
از وقتده ادنا توجه ایله بو قدر ولایتلرك فتح اولنمسی عقلا استغراب اولنور زیرا
بو دولت علیه‌نك اوائلی اولمغله خزینه و مهمات قلیل اولدیغندن فضله عسکری
کفار عسکرینه نسبت بیکده بری دکل ایدی لکن بو پادشاه اسلامك سفرندن غرض
نفسی اولمیوب نیت خالصه ایله مقصودی دین محمدیه‌یه خدمت اوله و بلاد کفاری
نور ایمان ایله منور ایدوب بو دینك اربابنی تکثیر قصد ایلیه و کندی عبد عاجز
اولدیغنی بیلوب عساکر و خزائنه اعتماد ایتمیوب کیجه کوندوز عجز و انکسار ایله جناب
جلیل و جباره تضرع و نیاز ایلیه جناب حق انی هر امورنده موفق ایلمك محل اشتباه
دکلدر و بر عسکرکه ماصدق حاللری رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر الله و اقام
الصلوة و ایتاء الزکوة مضمونی اوله انلر هر حالده حقك توفیقات علیه‌سنه مظهر
اولمق جای ارتیاب دکلدر عرض طلعت صمصام چاوش پادشاه رکاب سلوکینه میسر

داری و دیارینی دخی و قلعه‌یه بکلمکه دخی فرصت بولهمیوب صح

وعدم مساعدهٔ شهریار صاحب تدبیر صمصه چاوش نامنده بر اختیار
امکدار وصداقتکار وار ایدیکه پادشاه حضرتلرینک پدرلری زمانندن
قالمشیدی واتباع ومتعلقاتی چوق اولمغله ارطغرل غازی زماننده اینه کول
کافرلرینی راحتسز اولوب سکوتنده اقامت ایده میوب مقهوری ولایتنده کیتمیشیدی واول
ولایتده عثمان خان حضرتلرینک ظهورینه قدر مطوری نکورینه مدار ایلمش ایکن
اولور ایدی بر دیندار ومستقیم بیر روشن ضمیر ایدی حتی بوندن اقدم ینچالک
سوکی ایله سلطان عثمان حضرتلری کونیک وطرافچی بکیجه‌سی ولایتلرینی یغما وغارته
توجه بیوردقلرنده بو صمصه چاوش پادشاه حضرتلرینی استقبال ایدوب عسکره
قولاغوز اولوب غنیمت محللرینه دلالت ایتمکله اول سفرده خیلی خدمت ایدوب
پادشاه حضرتلرینک حسن توجه ودعای خیرلرینه مظهر اولمشیدی بو دفعه
لبلبوجی لغکه وچادرلو ولایتلرینی پادشاه حضرتلری فتح ایده‌کلرینی کوزدکده
رکاب همایونلرینه شویله عرضحال ایلدیکه بو قوللری پدر رحمت مقرلری ارطغرل
غازی حضرتلرینک بنده‌لرندن اولوب اول زماندن الی الآن بو دینه وبو خاندانه
خدمت ایله افنای عمر ایدوب بو وجهله مستحق مرحمتلری اولدیغمدن ماعدا بواوج
قلعه فتح اولنوب بنه کفار ایدنده براغلری مغایرت دینیه البته عداوت اقتضا ایدر
بونلر شمدیکی حالده نه قدر مقاومته عدم قدرتلرینی بیلوب اطاعت وادیسنده
اولورلر ایسه دخی بر فرصت بولسه‌لر اطاعتدن خروج ایدوب عداوتلرین اظهار
ایتمک مقرردر افندم بو ولایتلری بو قوللرکه عنایت بیورکه هم بیرلکم وقندم
قلبمی مطیب بیورهم ضبط وربط ومحافظه‌سنده شویله قیام ایده‌یمکه فیما بعد بونلر
سایر کفره ایله اتفاق ایدوب بر اهانت ایتمکه قدرتلری قالمیه دیدکده پادشاه
حضرتلری ایسه مؤید من عند الله ایدی وحسن تدبیر قلب شریفلرینه نو بنو الهام
اولنمقده ایدی صمصه چاوشک بو درجه مسموع دولتلری اولدقده بیوردیلرکه
اکرچه سنک قدم عبودیتکه نسبت سکا مراعات لازمدر شان سلطنتمزه درلکی
پادشاهلق یالکز زور بازویه اعتماد ایله اولمز وامر سلطنت یالکز کندی خاطرینه
کلنی دلخواهی اوزره اجرا ایدوب امرینه کیمک مخالفت ایتمکه قدرتی واردر بو بیلدیککی
کی اطوب طومق ایله دونمز وسزکه کبی دولت علیه‌یه صداقتکار اولنلره دخی مطلبنی
اجرا قیدنده دوشوب نظام سلطنته اختلالی موجب اولان ایشی ابرام وپادشاهلر

اعفال

اعفال ایتمک یقشمزکه بونی ارتکاب ولی نعمتنه محض اهانتدر بو بسطدن مقصود
مرادیمز بودرکه اکرچه بواوج قلعه دکلر بنجه قلعه‌لر دخی سنک کبی اوغوز دینده
عرافنا ایتمش بزز وسن ضمیره عنایت اولنمق امتنانی موجب کرم دکلدر لکن
سکا توجیهی اولان مضرت کندو اهالیسی یدندن ابقا اولنمقده اولان مضرتدن
زیاده‌در زیرا بواوج قلعه‌نک ضابطلری بلانزاع رضالریله بو قلعه‌لری
تسلیم ایدوب اطاعتمزه دخول ایدیلر ونزاع وجدال واتلاف خزینه ومال
اولنمدن بو قلعه‌لره مالک اولدق بونلرک ولو قلیلرندن اهانت جایکیر
ایسه دخی اطاعتمزه دخوللرندن مقصودلری کندی جانلرینی خلاص واولاد وعیال
ومال ومناللرینی یغمادن قورتاروب دار ودیارلرندن دور اولمامقدر اکر
مقاتله ایتسه‌لر فتحی مقدر ایسه دخی نه قدر امت محمد تلف اولنسه کرک ایدی
وسایه سلطنتمزه التجا ایدنلری حمایت واجبه ذمتمزدر زیرا پادشاهلره
لایق اولان سایه‌لرینه التجا ایدنلری صیانت واعداسندن حمایت وعدالت
ایله رعایت ایدوب عصیان ایدنلرک حدندن بلدرمکدر عصیان ایدنی تادیب
ایتمک نه قدر ثواب ایسه اطاعت ایدنه ظلم دخی اوقدر شقاوتدر شمدی
بواوج قلعه‌یی سکا توجیه ایتسک واو حسن رضاسیله اطاعتمزه دخول
ایدن بیچاره‌لری اولاد وعیاللرندن دور ودار ودیارلرندن مهجور ایتسک
اندر ابنای جنسی بیننده دخی ذلیل ورسوای اولوب فیما بعد بر قلعه‌یی بلانزاع
تصرفمزه ادخال ایتمک میسر اولماز وسایه مرحمتیمز کنسنه دخی مامن بیلوب
التجا ایتمز اما بر وقت فرصتده اطاعتدن خروج ایدرلر دیدکک مادامکه
بنم واولادمک غرض نفسمز وجلب منافع قیدیمز اولمیوب بو دینه نیتمز خدمت
وشریعت مطهره‌یه متابعت واطاعتمز اوله جناب قهار انلره اطاعتدن
خروجه فرصت ویرمز وخروج ایتسه‌لر دخی جزای عمللرینی بولورلر دیو
اول پادشاه صاحب تدبیر بوکونه تقریر بیوردقلرنده صمصه چاوش دخی
پادشاه حضرتلرینک رشد وزکالرینه تحسین وملهم من عند الله اولدقلرینه
تحصیل یقین ایدوب دامن دولتلرین تقبیل ورجالرندن اعتذار واستغفار
ایلدی لکن اول سلطان صاحب کرم صمصه چاوش کبی بر پیر مخدوم رجاسنکره
هیچ ثمره سنی بولمدیغی دوا کورمیوب لغکه یانندن بکیشهر صوینک کنارنده

قیا اوستنده بر حصار وار ایدی انی صمصمه چاوشه توجیه بیوروب بو وجهله
اول پیر مبارکلر قلبنی تطییب و دعای خیرینه مظهر اولدیلر هجوم تاتار بر
حصار قرجه حصار و غلبهٔ اورنطا نامدار براغ کروه خاکسار چاودار تاتار دیمکله
مشهور اولان قومک الان الده چاودارلو دیرلر بر جنبش فرصت اسیری قوم ایدی
سلطان عثمان حضرتلرینک سفره تشریفلرینی ایشیدرکن مجبول اولدقلری
خیرمزلق نیته باطنلرینه تأثیر ایدوب برکون قرجه شهر اوزرینه کومیان جانبندن
ایلغار ایدوب بازارینی یغما و فرار ایتدیلر شهزاده سلطان اورخان حضرتلری
اسکیشهرده بولندیلر بو خبر شهزادهٔ مشار الیه حضرتلرینه کلدکده حمیت شجاعت
کندیلرن بیقرار ایدوب تاتار رمزبور کری عقبلرندن ایلغار ایدوب داویناش
حصار نام بر ویرانه قلعه ده اول کروه مکروهه یتشدیلر اول قوم مکروه هکذر
ارالرینه قهرمانه قلیج براغوب ازو قدم تاتار رومار و سردارلرینی اسیر
واکثرینی طعمهٔ شمشیر ایتدیلر شاه زادهٔ جوان بخت دخی اول اسیرلری اوکنه
قاتوب الدقلری اشیایی مع زیادة اللوندن الوب قرجه شهرده صاحبلرینه
تسلیم بیوردیلر اول شهر اهالیسی دخی شاهزاده حضرتلرینک بو جلادت و شجاعتنه
تحسین ایلدیلر پادشاه حضرتلری سفردن عودت ایدوب مقر سلطنتلرینه
تشریف بیوردقلرنده اگرچه مخدوم مکرملری عدوسنه غالب و شجیع و دلاور
اولدیغنی کوروب پسند ایتدیلر لکن سلطان عثمان حضرتلرینک مبارک مزاج
همایونلری مرحمت اوزره مجبول المعنی اول قومک تضرع و نیازلریله استغفار
لرینی کوروب مرحمةً ازاد بیوردیلر عزیمت اورخان قوی بازو بفتح
ولایت قوجه ایلی واق بازو پادشاه عالمپناه حضرتلری شهزادهٔ جوان بختلری
اورخان غازی یه شجاعت و التسخیر بلاد ده تصورندن زیاده بولمغله تسخیر
دیار ایله اشتهار بولوب دشمن کوزینه مهیب کورلسون دیو وافر عسکره
سردار و غازی عبد الرحمن و اقچه قوجه و قوکور بک و میخال پانته قوشوب
قوجه ایلی واق بازو ولایتلرینی فتحه کوندردیلر سلطان اورخان دخی ابتدا
صقریه صوینک کنارنده اولان قره چلبش جانبنه توجه بیوروب قره چبته
قریب محله کلدکلرنده عسکری اوچ قول ایتدیلر بر قولنی بو تقریب خفیة قلعه نک
اردنه صاقلدیلر بر قولنی دخی اوطراقده بر مناسب محله صاقلیوب کندیلر اچقدن

قلعه لر

14

قلعه نک اوکنه قوندیلر برقاچ کون جنک ایتدکدنصکره الحرب خدعة مفهومنجه صورتا
بوزغونلق کوستروب کویا فرار ایتدیلر کافر دخی صورتا فرارلرینی حقیقته
حمل ایدوب قلعه دن چیقوب اردلرنجه هجوم ایتدکده مقدم فرصته منتظر اولان
ایکی قول عسکر اختفا ایتدکلری محللردن کافر کردار دینجه الدیلر و اورخان غازی
دونوب اول بی دینلره شویله قلیج صالدیلر که وهلهٔ اولیده اول غازی و غازی زاده نک
حملهٔ شیرانه و هجوم دلیرانه سنه اول بدبختلر طاقت کتوره میوب کیرو
قلعه یه جان اتدیلر عقبلرندن دخی عساکر کندولر احاطه ایتدکلرینی کوردکلرنده
بنیه ادغراد قلوبنی بیلوب منهزم و پریشان اولوب تکورلری اسیر ماعدایی
قهر و تدمیر اولندی و حصار فتح اولنوب قوکور بکه توجیه بیورلدی جوارنده الب
صوینک کنارنده بر حصار دخی وار ایدی قره چلبش تکورینک حالنی کوردکده اغا
وره ایله تسلیم ایتدیلر و قره چلبش حاکمنه ضمیمه تیمار اولدی اورخان غازی
اقچه قوجه یی عیان صوینک مجرا سنده بش کبریده اولان بوغوزه قویوب
اول اطرافه ایلغار و کافرلرینی قیروب مالکرینی نهب و غارت ایتمکه مأمور ایدوب
کندیلری قره تکین حصارینی محاصره ایتدیلر تکوری صلح طریقیله حصاری
استدکلرنده تکور بیشعور حدینی بلمیوب سلطان اورخان حضرتلرینه
ناهموار جواب کوندرمکله اول شاه زادهٔ عالی جناب اغضاب ایلدی انلر
دخی یوروش طریقیله وهلهٔ اولی ده اول حصاری فتح و تکوری زنبوری قتل
ایدوب قیزینی اموال عظیمه ایله برلری سلطان عثمان حضرتلرینه ارسال بیوردیلر
و صمصمه چاوشی قره تکین محافظه سنه مأمور ایدوب کندیلر هدایای وفیره
ایله یکیشهرده پدرلری حضورینه کلوب اول فتح اولنان قلعه لره سپاهیلر
ارسال ایتدردی اورخان غازینک قره چلبش حصارینه محافظ تعیین
بیوردقلری قوکور بک دخی اول شاه زادهٔ عالی جناب حضرتلرینک امری
اوزره حرکت و نیجه کره اق یازو دیارینه اقین ایدوب صکره طوزبازاری
فتح ایدوب اوزنجه بیلدن کافره ملاقی و ایکی کون ایکی کیجه عظیم جنک ایتدکدنصکره
کافره غالب کلوب منصور و مظفر اولدیغی حالده طوزبازاره عودت ایتدی
و بوغوزه تعیین بیوردقلری اقچه قوجه دخی ازنکمید اطرافنده نیجه جنکلر
ایدوب اق اوایه سکز دوب نیجه هنرلر کوستردی حالا قوجه ایلی دیمکله مشهور

اولانی ولایت اول ذات عالی قدرک سعیسیله فتح اولنوب و قره تکین محافظه‌سنه
تعیین بیوردقلری صمصه چاوش دخی ازنیقده سمت اولمغله ازنیقک اطراف
و حوالیسنه آقین ایدوب ازنیق کفارینی کورکی تضییق ایتدکده ازنیق تکوری
دخی استنابول تکورینه عثمانلی الندن چکدوکی جور و کدورتی زار و زبون اولدوغین
شکایت و امداد استدعا استنابول تکوری دخی عسکر جمع ایدوب قایقلر ایله ایلاری
اباده دوکدی غازی عبد الرحمان اول اطرافی بولمغله بو خبر انک سمعنه واصل
اولدقده علی الغفله ایلغار ایدوب اول امداده کلن کفاری یلاق آباده یاجوب
الکزینه قیروب فرار ایدنلر کدی دخی اکثری دریایه غرق اولوب خلاص اولانی بش
اون نفر کمسنه بر تقریب استنابوله دوشوب حاللرینی اول رئیس بلا دین
اولان استنابول تکورینه تقریر ایتدکلرینده الندن جکری خون اولدی

عزیمت اورخان غازی بفتح حصار بروسا و اطرنوس

پادشاه عالمپناه حضرتلری
عادت دورانی اوزره مزاج شریفلرینه تغیر حاصل اولوب کونی بکونی انحراف
مزاجلری اشتداد اولمغله بالنفس سفر همایونه وجودلرینه اقتدار اولمیوب لکن
شهزاده جوان بختلری اورخان غازی حضرتلرینک کندولری جیوانتری ایکن فتح
بلاد ایله دشمن دین کوزینه مهیب کورنمسی مراد همایونلری اولمغله اول شاه زاده
عالیجاه حضرتلرینی وافر عساکر نصرت ماثره سردار ویربیوزیکر تجاتشیکاری اولمزه
بروسه و اطرنوس فتحنه ارسال ایدوب کمال عقل و رشد و صداقت ایله نزد
همایونلرینده ممتاز اولان میخال صاحب اقبالی دخی برابر ارسال بیوردیلر شاه زاده
حضرتلری دخی میخال بک ایله استشاره ایدوب اطرنوس بروسه دن مقدم فتح
اولنمق مناسب کورلمکله ابتدا اطرنوس اوزرینه توجه بیوردیلر تکور اطرنوس
اولان منحوس دخی اورخان غازینک کندو اوزرینه عزیمتنی ایشتدکده کندو
کی ضعیف اولمغله بر پادشاه زاده شجیع ایله مقابله‌یه قادر اولمق محال اولدوغنی ادراک
ایدوب جان جبینی بنجه اورخاندن تخلیص امیدیله بر ضرب طاغک بالاسنده جیقوب
اختفا ایتدی شاه زاده حضرتلری دخی اطرنوس دیارینه وارد قلعه‌یی بوش
بولوب ضبط و اول دیاری بتونی تسخیر ایدوب رعایاسنه استمالتلر ویروب
مقاتلرینی تقریر ایتدکدنصکره تکورک فرار ایتدیکی محلی تشویش ایله بیوردیلر اما
دخی خبر ویردکدن اورخان غازی حضرتلری اول طاغه توجه بیوروب طاغک

دیبنه

15

دیبنه کلدکده باقدیکه آت ایله چیقمق دکل یایان چیقمق اعانته محتاج لکن چونکه
اول شاهزاده غیور حضرتلرینه هنوز غزا و جهاددن فتور کلموب ذکر و فکری
توسیع بلاد ایدی همان اتلرندن اینوب بالذات یایان اول طاغک بالاسنه
چیقمغه آغاز و اول افلاکه رسیده قله‌لره راستدن شاهین کبی پرواز ایدرک
تکور مقهورک اولدیغی محله یقین اولدقده اول کافر دخی اورخان غازی‌نی کوردکده
تیغ آفتابی بلندی و مبارکی الرنده بر عصا ایله اتکا ایدوب اول چیقمسی محال
فرض اولنان دره لردن بکلدیکی برتاب ایدوب کلور بو حال ایله اورخان
غازی حضرتلرینی مشاهده ایتدکده عقلی باشندن کیدوب اول واسع طاغ کندویه
تنک کلوب جان هولیله فرار ایدرکن خوفندن کوزی اورخان غازی حضرتلرینه و اولمغله
برقیانات اوزرندن دوشوب وجود خبیثی خرد و کند و مردار اولدی اول دشمن
دینک عسکری بو کیفیتی کوردکده جمله‌سی اورخان غازینک مبارک ایاغنه
یوز سوروب اعتذار و استغفار و اول بی دین جزاسنی بولدیغندن خبردار
ایتدیلر اورخان غازی دخی اول طاغدن عودت ایدوب اطرنوس حصارینی خاکله
یکسان ایتدکدنصکره بروسه فتحنه توجه بیوروب عساکر بیشماری کمال
شوکت و وقار ایله بروسه حصارینک طاغ جانبنده بیکار ربانی نام محله یقین
بر حصار رعنا نظر مناسب محلده قرار ایتدیلر بروسه حصارنده اولان کفار دخی عسکر
اسلامده اولان هیبت و وقار و شوکت و اقتداری کوردکده جانلری خوفنه
دوشوب وجودلرینه رعشه کلدی و مقدم سلطان عثمان خان حضرتلرینک
بنا بیوردقلری ایکی قلعه‌ده سردار اولان آق تیمور و بلبان بجق نام نامدارلر سکونتنه
قلعه‌ده اولان کفاره کوز آجدرموب پی در پی اضرار ایله جانلرینی شیرینلرندن
اوصاندرمشلر ایدی بو تقریب تسلیم قلعه ایله عرض و جانلرینی تخلیصه جوقدنبرو راضی
اولوب بر سبب استرلر ایدی بو دفعه شاه زاده حضرتلرینی دخی بو شوکت
و اقتدار ایله مشاهده ایتدکلرینده هیچ قراره مجاللری قالمیوب اکرچه کارکوزار
آزمان ایدی لکن رجاللری قبول اولنمیوب خوفیله بر نافذ الکلام صاحب کرمکده
توسطنه وسیله ارارلر ایدی اورخان غازی حضرتلری دخی کمال فر و شوکت
ایله مقابله حصاره نزول بیوردقلرینده میخال صاحب تدبیری جاغردوب
فتح قلعه خصوصنده مشورت بیوردیلر میخال بک دخی شویله رأی

ایلدیکه بو حصار دکل نیجه قلاع استوار ولی نعمت و ولی نعمت زاده مز
افندیمز حضرتلرینک کمال اقتدارلرینه نسبت پایدار اولمیه جغی اشکاردر
لکن جنک و جدال صورتنده اتلاف عساکر و مالی بهر حال درکاردر بو عبد
قدیم کز زمانده جهالتدن بروسه تکوریله مقام صداقتده الفت ایدر ایدوک فولکوی
الجیلك طریقیله قلعه یه ارسال بیورسکز ایا نضح و پندایله الزام ایدوب بلانزاع
تسلیم قلعه یه ارضا ایتمك ممکن اوله می اولمز ایسه ینه باعون جناب متین ضرب
دست ایله فتح وتسخیر ایلمزده دیدکده شاه زاده عالی جاه حضرتلرینه میخال
بیکك بو تدبیر دلپذیری خوش کلوب میخال بیکی الجیلك طریقیله قلعه یه
ارسال بیوردیلر میخال دخی قلعه یه کلوب تکور ایله ملاقات و هر بابدن صحبت
ایدوب تکور مقهوره عاقلانه ترغیب و ترهیب ایله اطاعت و تسلیم حصاره
رغبت ایتمز ایسه وخامت عاقبت کارن تفهیم و تسلیم قلعه یه ارضا ایتدکده
تکور مزبور دخی اکرچه میخالك صداقت فعاله اعتماد ایتدی لکن کندویه حصاری
تسلیم ایتدکدنصکره اورخان غازی تملیك قدر ادملر قوشوب سالماً ارسال
ایتمکه میخالك تعهدینی رجا و نیاز ایتدکده میخال دخی بو خصوصه دخی تعهد
ایدرم لکن بو تقدیرجه حصاردن ماعدا حق الحمایه اولمق اوزره بر مقدار
مبلغ ویرمکه محتاجسز دیو او خصوصده اوتوز بیك التونه قول وقرار ایدوب
میخال بیك حصاردن چیقوب اورخان غازی حضورینه تکورك دیدیکنی
تقریر ایتدکده اول شاه زاده قدردان دخی میخال بیکك نیازینه مساعده
بیوروب ایچروده تکوره خبر کوندردکده تکور دخی اوتوز بیك التونه نیجه تحف
وهدایا ضم ایدوب حضور شاه زاده یه ارسال و عرض عبودیت و امتثال
ایلدی شهزاده حضرتلری دخی ادملر تعیین بیوروب بروسه دن تکوری
اخراج و کلیات اسکله سنه ارسال بیوردقلرنده جناب رب متعال هزار
حمد و شکر ایلیوب درون حصار بروسایه تشریف ایدوب حصار بروسا
یدی یوز یکرمی التی تاریخنده او انلرده یمن قدوم اهل اسلام ایله بهشت اسا
اولدی انتقال عثمان خان بدار جنان و جلوس اورخان غازی بر تخت
سرفرازی چونکه پادشاه عالمپناه حضرتلرینك مزاج شریف و عنصر لطیفلرینه
تغیر و انحراف حصولی بالذات سفر همایونه کیدوب میسوب شهزاده جوان بختگاه اورخان

عارج

16

غازی حضرتلرینی بالوکاله ارسال ایتمکی اقتضا ایتمشیدی شهزاده حضرتلری بروسه
فتحنه کتدکدنصکره کوندن کونه پادشاه حضرتلرینك علت مزاجلری اشتداد
بولمغه باشلمغله بر دخی دیده دنیا ایله شهزاده عالی جاهلری اورخان حضرتلرینی
کورمك استیوب لکن سفردن هنوز فتوحات ظهور ایتمکسزن دعوت
ایتدرمکی مناسب کورمز ایدی شهزاده نك ایسه پادشاه حضرتلرینك مزاجلری
فکریله جانی حضور همایونلرنده اولمغله بو سفرده قالب بیروح کبی سراسیمه حزن
وملال ایدیلر باعنایت ملك متعال بو دفعه بروسه حصاری دخی فتح اولندقده
فواره مجاللری قالمیوب پدرلری خاطرینی سؤال عزیمت بیوردیلر و مقر سلطنت
اولان یکیشهره وصول و پدرلرینك حضور همایونلرینه دخوللرنده مزاج
همایونلری قابل علاج اولمدیغنی کوروب اول شهزاده آزاده نك جکر خون
و سازار کان دولت دخی ملول و محزون اولدی پادشاه دل آکاه دخی
جکرپاره لرینك حزن و ملاللرینه طاقت کتوره میوب براه جانکاه ایله
قبهٔ افلاکی سیاه ایتدکدنصکره لسان شریفلری نصیحت کونا کون ایله جواهر
نثار ایدوب بیوردیلر که بنی ادم بو مسافرخانهٔ عالمده برمرد غریبدرکه یوم
رحلتنده هیچ برفرد کندو ایله رفاقت ایتمز حیف اول اصحاب غفلته کم برقاج
کونلك سلطنت و اعوان و انصارینه مغرور اولوب زیردستندن
اولان رعایا فقراسنه تعدی و نك و تنها و بلا ارکانی و وزرا دیوانی حضرت
حقه وارندقدن اول دیوان عالیکه انده نه دارات و حشمتندن نام و نشان
ونه ارکانی دولتندن کندویه امداده امکان وارد رکوبانی دست رعایاده
چاك چاك اوله دیوکانه طریقیله شهزاده لرینی طریق عدالته سوق ایتدکدن
دنصکره بیوردیلرکه او غلم سکا ایدکم نصیحتم و نیاز و وصیتم وار در حق
ابوتی ادا اوو دخی شاد ایتمك و عمر و دولتدن بر حظ اولمق و رضامی
تحصیل ایله جناب حقك غضبندن خلاص اولمق مرادك ایسه اوبزه کوش
ایدوب انلر ایله عامل اولورسك دیوب نصیحتلرینی تقریره آغاز ایدوب
بیوردیلرکه اولا دنیاده جمیع مصالحك اوزرینه کورك الحکم اوامر و نواهی
اجراسنده ولورك امور سلطنتکده مقصودك امر دینکده اهتمام و دقته
مصروف اولسون زیرا دنیا نقصانکر علاج و نهایت قبول ایدر نعوذ بالله نقصان

نقصانی او نقصاندرکه علاجک وقتی کچوب تدبیره مجال محال اولمغله ابدی
قهر جناب قهارده آه وانین وزاری اوله ثانیاً امر دینلرنده اهتمامی اولمیان بخود
مذهب الحاد واعتزاله مائل وکبائردن اجتناب اولمیان اشخاصی نه قدر عقلادن
ایسه دخی استصحاب ومنصبه برو بر خدمتده استخدام ایتمه زیرا الله
خوفی اولمسه برآنده قهر ایتمکه قادر اولان جناب قهاردن خوف ایدوب کبائردن
اجتناب وامور دینیه‌سنه اهتمام ایدر ایدی بر کمسنه که خالقدن خوف
ایتمیه مخلوقدن هیچ خوف ایتمز ومرتکب کبائر اولان کمسنه‌نک صداقتی
اولمسه امتحان اولندیغی پیغمبره صداقت ایدوب شریعتندن خارج حرکت
ایتمز لاجرم بو مقوله ادملر صورت حقده کورینوب سنی دخی کندی کبی ایتمک
استرلر واو بله اولان کمسنه‌لر کندی مذاقلرینی اجرایه مدار اولسون دیو
تخریب بلاددن قاچمز پس امدی بولندیغی دولتک ظلم ایله خرابنه سبب
اولور ثالثاً هر امورکده مرادک عدالت اولسون تا که سنک سایه‌کده اولان
رعایایه سائر ملوکک سایه‌سنده اولان رعایا حسد ایلیوب بر تقریب سنلرک
سایه‌که التجا ایتمکه چاره ارایه‌لر دنیا واخرت سعادتی عدالتده در دنیاده
ولو کافر ایسه دخی جناب حق نصرت وظفر عادل اولان طرفه عنایت ایدر
کلمشدر و پادشاهلق رعایا و مملکت ایله اولور رعایا و مملکت ایسه
عدالت اولمسه مضمحل اولمق مقرردر رابعاً ظلمدن وبلاوجه بدعت
وضعندن افراط اوزره تحاشی ایله وبر آدمدن سنی ظلم وبدعته ترغیب
حس ایدرسک انی دولتکدن طرد ایدوب عندکده انذنی مکروه کورمن
اولمسون زیرا معناً اوسنی زوال دولتکه ترغیب ایتمش اولور زیرا عالم ظلم
ایله خراب اوله جغی عامه‌نک مسموعیدر وظلم سببیله رعایالرندن
نفرت ایدوب زوال دولتکه منتظر اولمسونلر وبر وقت فرصتده دشمنکه
تابع اولوب سنی زار وزبون ایتمسونلر خامساً دائماً ذکر وفکرک جهاد
وتوسیع بلاد اولسون زیرا طول مدت سفر اولنمز ایسه عسکرک شجاعت
ورئیس اولنلرک تدبیرینه فتور کلمک مقرردر زیرا طول مدت تجربه
اولان اموره آشنا ادملر وفات ایدوب مبتدیلر سرکاره کلور وحین اقتضاده
جنک اشنا دشمن ایله مقابله‌ده تحیرده نقصانلری تعریبی هزیمته سبب

اولورلر

17

اولورلر پس امدی بر جنکده رئیس بولنان کمسنه‌لر کلیاً منقرض اوله‌جق رتبه متارکه
اولنمیه که فن محاربه و تدبیر لوازم سفریه اول دولتک رجالی بیننده متوارث اوله و جهاد
حقنده ترغیب وترهیب ووعد ووعیدی مشتمل نازل اولان آیات کریمه معلوم و کثرت
جهادی پادشاه عدا کوزینه مهیب کورنمکه باعثدر وجهاده معتاد اولان پادشاه
عادل اولمق لازمدر که غالب اوله وظالم پادشاه جهاددن اجتناب ایلیه که کندی
حقنده نفرت قلوب وغضب الهی درکار اولمغله انک حالی ادبار ومغلوبیتدر
پادشاه عادله مغلوب اولسه دخی ذمیمه اسیرلردن خلاص اولمق ایجون حقنده
صیانت الهیه ظهور ایتمشدر نته کم اول پادشاه سریر لولاک شهریار تخت وما
ارسلناک رمز آشنای فکان قاب قوسین او ادنی مزایاشناسی ختم دنی فخندی
سلطان مسلم الحکم اقلیم اصطفا سرور کائنات افندیمز محمد مصطفی صلی الله
تعالی علیه وسلم حضرتلرینه بعض غزواتده واقع اولدی سادساً تحصیل رضاکرده خلوص
نیت وصدق ایله افنای عمر ایدن رجالکه انعام واحسان وتطییب قلبنه اهتمام ایلیوب کندیلر
وفات ایتسه دخی اولاد وعیالی احتیاجدن بری ایده جک رتبه حمایت ایله نعوذ بالله
ملاحظه اتباعه کوز دیکمه‌نز دنائت نزد ذلت نزخساست نزسخافتدر که صداقت ایله
خدمت ایلین اتباعک مالنه طمع اولنه پادشاه‌لره دکل بیاعی اوج بش آدمه رئیس
اولان کمسنه حقنده دخی بو ندنارذل خلق ذمیم اولورمی آیا او مزاقده اولان آدم
بو صداقتله خدمتکار بوله بیلورمی اکر ادمالی اهانت ایله میریه سرقه ایتدیریع
اعتراض اولنورایسه شان سلطنته لایق وکرم اولمغله مهین اولان بدبختی حیوانلرنده
اخذ ایدوب حسبة لله امور شرعیه‌دن الله‌دن خوف ایدر حاکم معرفتیله محاسبه‌سی رؤیت
اولنوب نه مقدار شرعاً ذمتده بیت الماله ظهور ایدر ایسه بعد التحصیل اول مهینی عبرة
للناظرین قتل ایدوب بقیه مالی مابینه مقتضای شرع شریف اوزره ورثه‌یه تقسیم اولنه
خصوصا عسکر طائفه‌سنه انعام ایله جلب قلوبه سعی ایله زیرا شاهلره احسان ایله بیکانه
سلطنت اسمی کافسانه‌در سابعاً علمای کرام وفضلای ذوی الاحترامی کمال
اکرام ایله رعایت ایله وهر برینک وجود شریفی مدار انتظام دین ودولت عندالله
ونزد یارده که برصاحب کمال مسموعکز اوله بر تقریب جلب ایتمکه چاره اره واکر رغبت
واقبال وحلم ایله معامله ایله تاکه سلطنتکده علما چوغالوب امر شریعت نظام بوله
زنهار وزنهار عسکر ومال ایله غرور ایله شرع شریف اهلنی دور ایله بو بیرناتوان

بدرکدن عبرت الکه بودیار ... برمور ضعیف کبی کلوب بو قدر الطاف الهیه یه
مظهر اولدم و بو عنایات الهیه یه بنم استحقاقم و عساکر و توابعمک لیاقتمز بو قدر
لکن عالم السر والخفیاته ظاهر و آشکاردر که انجق مطلبمز دین خدادر بزم
مسلکمز راه هدادر بزم بو خسته قور و محنت و غوغادگل شاه جهان اولمق
دعوادگل سکا دخی لایق اولان بنم مسلکمه کیدوب بو دینه خدمت و اصحابنه
کمال اوزره حرمت و رعایت ایلیه سن بو وجه اوزره نصیحت و وصیتلرین
تتمیم ایتدکدنصکره مبارک لسان شریفلری تکرار کلمه توحیده مشغول اولوب
کمال تیقظ و انتباه اوزره همای روح پرفتوحلری پرواز و ریاض جنانه آشیان
ساز اولدی ارکان دولت و اول شاهزاده بلند منقبت صدای آه واینن ایله
کاسه افلاکی پرطنین ایلیه رک جسد لطیفلرین غسل و تکفین و یدی یوز یکرمی
التی تاریخنده محروسه بروسه ده مناستر نام محلده دفن اولندی الان مزار شریفی
زیارتکاه خواص و عوامدر چونکه التی یوز سکسان بدی تاریخنده قرجه شهری فتح
ایتدکلرنده اسملرینه خطبه قرائت ایتدرمشلر ایدی اول تاریخدن تاریخ وفاتلری
اولان یدی یوز یکرمی التی تاریخنه کلنجه مدت سلطنتلری اوتوز طقوز سنه
اولور عثمان غازی وفات ایتدکدنصکره ارکان دولت عثمانیه اورخان غازی حضرتلرینی
تخت همایونه اجلاس و جمله سی بیعت ایدوب مقام عبودیتده طوردیلر اول پادشاه
نوجاه حضرتلری دخی عدل و داد و فتح بلاد و حفظ عباد و قتل ارباب عناد ده پدر
جنت مکانلرینک سنت سنیه لرینی احیا و اثرینه اقتفا بیوروب امرا و ارکان
دولتی غزا و جهاده مامور و عدالت و مرحمت و احسان ایله زیر دستلرنده اولان
عباد اللهی مسرور بیورردیلر مجموع فتوحات در عهد جنت مکان عثمان خان

قرجه حصار در قرب اینه کول ٦٨٥ — قره حصار ٦٨٥ — کبور حصار در قرب یکیشهر ٦٨٨ — بلجك ٦٨٩
یار حصار ٦٨٩ — این اوکی ٦٨٩ — اینه کول ٦٨٩ — یکیشهر ٦٨٩ — ناحیه مرمره ٧٠٧
کستل ٧٠٧ — کته ٧٠٧ — لفکه ٧٠٧ — اق حصار ٧٠٨ — قوچ حصار ٧٠٨
قره چپش ٧٠٩ — بلبیجی ٧١٢ — کیوه ٧١٢ — یکیجه طراقلی ٧١٢ — تکور پیکاری ٧١٢
اودیناش حصاری ٧١٤ — ابصو و عیان کولی ٧١٣ — اطرنوس بهنت اورخان ٧٢٦
قره تکین — بروسه ٧٢٦ — قوکرابه — ناحیه آق یازی

مشایخ

18

مشایخ و علماء شریعت و ارکان دولت در عهد عثمان خان پر شجاعت

شیخ صدر الدین قنوی — جلال الدین رومی الشهیر بملا خنکار — برهان الدین تبریزی
سلطان ولد ولد ملا خنکار — شمس الدین تبریزی ولد بهاء الدین فخر الدها
شیخ اده بالی قرمانیدر — طورسون فقیه — شیخ مخلص بابا قرمانیدر
ملا خطاب قره حصاری — عاشق پاشا ابن الشیخ مخلص بابا قیرشهرنده مدفوندر — اخی حسن
اخی اورن سلطان — کیکلی بابا — علوان چلبی بن عاشق پاشا املکیه ده مدفوندر
قمور ابدال — شیخ بابا الیاس

ارکان دولت

کوندز بیک میرلوا این اوکی — حسن بیک میرلوا یار حصار — طرغود بیک میرلوا اینه کول
قوکور بیک — غازی عبد الرحمن — اقجه قوجه — اقتیمور صالتوق بیک
صمصه چاوش — سوکله مش برادر صمصه چاوش — کوسه میخال المسمی بعبد الله
قره مرسل

اولاد عثمان خان

سلطان اورخان — علاء الدین پاشا

ذکر بقیهٔ حوادث سنهٔ ست وعشرین وسبعمائه بو سنهٔ مبارکه ده پادشاه
جمجاه وظل الله عدالت پناه حضرتلرینك مراد اسمیله مسمی بر شاه زادهٔ آزاده‌لری
تولد ایدوب اول نامدار بعد زمان غازی خداوندکار دیمکله اشتهار بولمشدر
و زمان سلطان عثمانده قرهجه‌یش محافظه‌سنه مأمور اولان قوکور بیکی آق یازد
و مطرنی ولایتنی بالتمام تسخیر ایتمش ایدی و برغوز محافظه‌سنه مأمور اقجه قوجه ادرمنی
بازاری و عیان کولی حوالیسنی فتح ایتمش ایدی بعده بو ایکی نامدار اتفاق ایدوب قوجه
ایلی ولایتنك فتح و تسخیری ندارکنده ایکن سلطان اورخان حضرتلری تخت همایونه
جلوس بیوردقلری شیوع بولدقده انلر دخی پادشاه نوجاه حضرتلرینك
امرینه ترقب وانتظار اوزره ایکن مجددا فتوحاته مأمور قیلندقلرینی مشعر
فرمان عالیلری ظهور ایدکده تازه حیات بولوب اوائل سلطنتلرنده خدمات
شایسته وجوده کتورمکله دعای خیرلرینه مظهر اولهلم دیو داخل درمیان ایدرک
صمندره حصارینك فتحیچون وقت فرصته منتظر ایکن اورخان غازینك میمنت
قدوملری تأثیر ایدوب صمندره تکورینك اوغلی اجل مسمی ایله هلاك اولوب
تکور دخی اوغلنك لاشهٔ مردارینی القای مزار ایتمك فکریله حزن وملال ایله قلعه
چیقوب دفنه مشغول اولور عسکر اسلام ایکن و فرصتجو اولدقلرندن دخی بلمکله
غافلانه دفنه مشغول ایکن قوکور بیکی ایله اقجه قوجه یانلرنده موجود عسکر ایله ایلغار
ایدوب قلعه ایله دفنه مشغول اولان کفره بیننه آتش کبی کیروب هجوم ایتدکلرنده
کفار خاکسارینه اوغرادقلرینی بیله میوب درحال تار ومار اولدقده اکثری
مقتول و تکوری دیری طوتیلوب بلا مشقت اول حصار دخی تصرف اهل اسلامه
کیردی و کفره بیننده اخذ اولنان تکور بر معتبر دینسز ایدی اول مردار نامداره
رجا ایلدیکه بنم کبی بر ضعیفك مردار قاننه کیرمکله عالم معمور اولمز لکن بنی آزاد
ایتسه‌کز اطراف تکورلرندن الغه چوق مال ویرر دیدکده انلر دخی بو خصوصی
پادشاه نوجاه حضرتلرینه عرض ایتدیلر پادشاه حضرتلری دخی فی الحقیقه
بو مردار دینسز قتل اولنمغله نه لطف حاصل فیما بعد نه ضرره قادر اولور دیو فکر بیوروب
صاتلمغه اذن ویردیلر اول مجبوس منحوس دلالیله استانبول و ایدوس تکورلرینه
دلال ارسال اولندی مزبور تکورلر دخی جبرا الموق قیدینه دوشوب عسکر جمع ایدوب
قوکور بیکی و اقجه قوجه اوستنه کوندردیلر انلر دخی مردانه حرکت ایدوب جنك کلن

عساکر

عساکر کفاری قارشولیوب عظیم جنکدن صکره عسکر اسلام غالب کلوب
اعدای دین مغلوب ومنهزم اولدی آخر کار صمندره تکورینی ازنکمید تکوری مال
عظیم ایله اشترا ایلدی پادشاه حضرتلری دخی ازنکمید تکورندن الدیغی مالی
بنه ازنکمید حصاری فتحنه صرف بیورسه‌لر کوکدر و صمندره ولایتی اطرافیله
اقجه قوجه یه توجیه اولنوب استانبوله یقین اولمغله استانبول اطرافی نهب
وغارت ایتمکه مأمور اولدی فتح حصار ایدوس پادشاه عالمپناه حضرتلرینك
دائما همت علیهٔ شاهانه‌لری غزا و جهاده مصروف اولمغله متانت و حصانت ایله معروف
اولان ایدوس حصارینك تکور منحوسی دخی مقدما صمندره تکورینی جبرا الموق دایهٔ کسیله
استانبول تکوریله معیت و عساکر اسلام اوزرینه عسکر ارسالیله کستاخانه حرکت
ایتدیکی کندودن تأدیب وتکدیر و قلعه‌سنی تسخیر ایتمکی اقتضا ایتمکله قوکور بیکی
ایله غازی عبد الرحمانی ایدوس حصارینی فتحه تعیین بیوردیلر انلر دخی ایدوس
حصارینی محاصره ایدوب جنك وجدال و کفار ایله حرب و قتاله مباشرت ایتدیلر
ومقام اهتمامده اکرچه مردانه قیام و محاربه و محاصره ده عظیم اقدام ایتدیلر لکن
ایدوس قلعه‌سی غایة الغایه متین و مستحکم اولمغله مدت مدید محاصره یه محتاج
اولدیغندن بونلره حیرت الویروب بو خصوصده انجق جناب حقك عنایتندن
غیری بر امیدلری یوغیدی لکن حق تعالینك سلطنت عثمانیه‌نك دونتی مرادی
اولمغله عقل و فکره کلمز بر غریب ماده ظهور ایلدی تفصیلی شویله‌که ایدوس
تکورینك بر صاحب جمال قیزی وار ایدی قیز بر کیجه رؤیاده شویله مشاهده
ایدرکه بر عمیق قویویه دوشوب نه رتبه چیقمغه سعی ایدرسه خلاصه مجال بولمز
و قوم قبیله‌سندن نه قدر استمداد ایدوب الامان صداسنی عیوقه چیقاردرسه
هیچ کمسنه اکه مدد ایرشدیرمز آخر الامر کندودن امید کسوب هلاکه اولمق
رتبه‌سنه وارد ب شاشقالور و بوکش مکش و اضطرابده ایکن ناکاه کوزرکه اول
قویونك اغزینه بر نوجوان نورانی کلور که یوزندن نور نجابت لمعان ایدوب دور
قیز دخی مزبور جواندن استمداد ایتدکده اول ورطه‌دن خلاص ایدوب قویودن
طشره چیقاردر و اول چامور ایله ملوث اولان لباسی قیزك ارقه‌سندن چیقاروب
تمیز لباسلر کیدرر قیز بو حالتله اویخودن اویاندقده اول رؤیاده کوردیکی نوجوانك
صورت خیالندن قالوب عشقیله حیران و سرکردان اولور بو اثناده مزبوره قیزك بر کوده

بجانب صیقلوب کشت و کنار طریقیله قلعه‌نک کنارینه وارر و حصاری محاصره ایدن عسکر
اسلامه نگاه ایدرکن ناکاه کوزی عبدالرحمان غازی یه مصادفه ایدوب اوساعت
ادراک ایدرکه کندوبی رؤیاده قویودن خلاص ایدن نوجوان او ایدی برقات
دخی آتش عشقنه التهاب حاصل اولوب جانب عشق جانانه ایله هزار اضطرابه کرفتار
اولور و صبره مجال قالمیوب کندو فرنکجه یازو یازمغه و حسن تعبیر و ادایه قادر بر
ظریفه قیز اولمغله شویله بر عرضحال یازر که بو جاریه‌لر ایدوس حصارینک ضابطی
اولان تکورک قیزی اولوب بو کوندن التی کیجه مقدم بر کیجه رؤیامده بر قویویه دوشوب
حیاتدن مأیوس اولمش ایکن بر نوجوان بنی قویودن خلاص ایدوب توز و طپراق ایله
آلوده اولان لباسمی اوتمدن چیقاروب بکا ذی قیمت لباسلر الباس ایلدی بو رؤیایی
کوروب اویاندم الی هذا الان او نوجوانک صورتی مرآت خیالمدن کتمز و عشق
و محبتی ایله جانم بر دقیقه بر یرده قرار ایتمز ایدی شمدی او رؤیاده کوردیکم نوجوانی
سزک عسکریکزده کوردم و بکا جانی ایله دینکوزی قبول ایدوب او نوجوانک جاریه‌سی
اولمغی جانمه منت بیلدم اکر قلعه‌نک فتحی مقصود ایسه صورتا بر مانع ظهور
ایتمش کبی قلعه‌یی براغوب فرار صورتنی کوسترمز و بو کیجه دن ایدی کیجه صایوب
ادکیجه نصف اللیلده عاشقی اولدیغم نوجوان ایله براز دلاور ارسال ایدرکه کلوب
قلعه‌نک التنده بکا منتظر اولسونلر بو صورتده قلعه‌نک فتحی میسردر دیو یازدقدن
صکره او رؤیاده کوردیکی نوجوانک اوصافنی یازوب و اول کاغذی بر طاشه صاروب
محکم باغلیوب عسکر اسلامه اتار طاش دخی بلا اتفاق عبدالرحمان غازینک اتنک
ایاغنه دوغری کلدکده اندن ایندوب طاشده صارلی اولان کاغدی چیقاروب انجق
قوجه ایله استشاره ایدکدنصکره فرنکی خط ایله اشنا ادملر تدارک ایدوب
کاغدی قرائت ایتدردلر قیزک کاغدده یازدیغی اوصافدن معلوم اولورکه رؤیاده
کوردیکی نوجوان غازی عبدالرحمان در نیس ایدی قیزک قولنه اعتماد ایدوب
اطراف قلعه‌یه احراق و صمندره قلعه‌سنی دخی آتشه اوروب کویا بر مانع قوی
ظهور ایلیوب فرار ایتدیلر شکلنده قلعه دن فارغ اولدقلرینی کوردکده بو دخی
حقیقته حمل ایدوب بلا غائله عیش و عشرته مشغول اولدیلر عرصه هیجانک
مرد سرافرازی عبدالرحمان غازی دخی شوق دلداری ارزوی فتح حصار ایله
قفادار ایدوب سکسان عدد دلاور رفیق و عزم طریق ایدوب حصاره کلدکده

کوردیلر

20

کوردیلرکه اول نکار خوش رفتار برج حصارده انتظار ایله عبدالرحمان غازینی کوزدر
دوردیغی قلعه‌نک التنه واردقده اول محبوبه عنبرین کیسو و محبوبه وصلت جو منعم
عبدالرحمان غازی یه بر کمند اتار و اول کمندکه اوجنی کندو محکم طوتوب جانب اسفلینی
عبدالرحمان غازی بلنده باغلیوب اوجنده تشبث ایتمکی افهام ایدر عبدالرحمان غازی دخی
شوق دلدار ایله کمندی محکم بلنه بند ایدوب صارلدقده قیز دخی چکوب حصار
اوزرینه چیقارر و ایکیسی اتفاق ایدوب قلعه اوزرینه بر قاج دلاور دخی چیقاروب
قیزک تعریفیله ابتدا قلعه قاپوسی حفظه مأمور دیننزی قتله سکوردوب قاپو کلیدی
مفتاحنی اندن اخذ و قاپویی اجدقده سائر رفقا دخی قاپودن کیروب تکورک اولدیغی
محله هجوم ایتدیلر تکور مزبور مست و مدهوش یاتاغنده یاتور ایکن دیو اخذ و بقیه
قلعه‌ده موجود اولان کفارک اکثرینی قیروب قلعه‌یی یدی یوز یکرمی سکز تاریخنده فتح
ایتدیلر و قلعه‌نک تکورینی و قیزی و سائر قلعه‌ده بولنان اموالی اورخان غازی حضرتلرینک
خاکپای دولتلرینه ارسال ایتدیلر و قلعه‌نک بو وجهله فتح اولندیغنی تحریر و بیان
ایتدیلر اول پادشاه عالمپناه حضرتلری دخی غازی عبدالرحمانه هزار تحسین و
ستایشلر و سائر دوستان عسکره دخی خلعت و بخششلر کوندروب قلعه فتحنه
سبب اولان قیزی دخی نیجه انعام و کرم و التفات ایله سرافراز ایدوب غازی عبدالرحمان
بندلرینه نکاح ایدوب اول دختر صاحب جمالدن غازی عبدالرحمانک بر اوغلی تولد ایدوب
قره عبدالرحمان نامیله مشهور اولدی و شجاعتده بر طبقه یه وار دیکه استانبول کافری
انک جلادتندن بی ارام و خواب راحت کوزلرینه حرام اولوب بشکده چوجوقلرینی
دخی اغلدقده والده‌لری قره عبدالرحمان کله یور دیمکله تخویف و تسکین ایدرلر ایدی

فتح حصار ازنکمید ازنکمید شهری قدیمدن بر معمور و عظیم شهر اولوب اسکندر رومینک
پدری فیلقوس فیلسوفک تختکاهی ایدی و اسکندر رومی بو شهرده تولد ایلدی و بو شهرک اسمی
اول زمانده ماکدونیه ایدی اسکندر رومی یه اسکندر ماکدونی دیدکلری بونک حکمی بودر
بر لطیف شهر در و درت فرسخ مسافه سنده بر واسع فضا وار در که ایکی قوناق جکر
و اول فضانک اورته‌سنده بر عظیم کول وار در و اغاج دکزی تعبیر اولنان درختستان
اول بلده‌نک جوارنده در و دیل تعبیر ایتدکلری خلیج ازنکمیدده متصلدر اولادر
قیاصره دن یلاقونیه نامنده بر عورت تصرفنده ایدی و اوجقوجه اول اطرافی فتح ایدوب
اهل اسلامک اول حوالیده استیلاسی استانبول تکورینک مسموعی اولدقده ازنکمیده

طوب وتفنك وسائر آلات جنك كوندروب امداد ایلر ازنکمید حصارینه استحکام
ویرمشلر ایدی و ازنکمید اطرافی اول اثنادە غایت معمور ایدی و معمور اولمسنه سبب
بو ایدیکه ابتدا سلطان عثمان غازی ظهورندن اول قلعەنك متانتنه اعتماد ایدوب اولنان
دیار کردن و اوتلطرفلردن مالدار اولان کمسنه‌لر ازنکمیدە کوچمشلر ایدی زیرا دریا
کنارندە اولمغله بر مضایقه ظهور ایدرسه فرار آسان ایدی و بر سبب دخی بو ایدیکه بلاقونیه
منسوب اولوب بلاقونا ایله مشهور اولان موضعدە که ایلیجه‌نك صوینه اویوز و مسکینی
مرضنه و سائر امراض بلغمیه‌یه نافع اولمغله مجمع ناس اولمشیدی و اول ایلیجه‌نك ابتداء
ظهوری شویله حکایت ایدرلرکه زمان سابقدە استنابول تکورینك بر صاحب
جمال قیزی جذام مرضنه مبتلا اولوب حکما تدبیرندن عاجز اولدقده رجا ایدرکه
چونکه بو مستکرە علته مبتلا اولدم ناس بندن نفرت و تحاشی ایتمك مقرردر بکا
دخی خلقك اراسندە کزمکه مجال حاصل اولدیغی بر خالی محله کوندرك تاکه ناسك
بن ناسی کوزمیوب راحت ایله دردم ایله مشغول اولەیم تکور دخی قیزندن بو صوبی
ایشتدکدە ازنکمید حوالیسنه یاننه براز خدمتکار و حکما قوشوب و اول محلده
بر خاص سرای بنا ایدیروب قیزی کوندردی اتفاق اول سرای شمدی ایلیجه اولان محله ناظر
ایدی قیز دخی کوندزدن برکون پنجره‌دن اول چمنستانه نظر ایدرایکن برادنوز خنزیر
ظهور ایدر شویله که اسمنك مقلوبی اولان زرنیخ معدنندن چیقمش کبی توبنه
وجودندە اثر یوق مزبور خنزیر کلوب اول چمنلر اراسندە اقان صیجق صودن
بیقانوب چامورینه وجودینی سورر بو منوال اوزره قرق کون مداومت
ایتدکدە مبتلا اولدیغی مرضدن قورتیلور قیز بو کیفیتی کوردکدە کندی دخی
اول منوال اوزره ایدوب نعوذ بالله تعالی مبتلا اولدیغی جذامدن خلاص
اولور استنابول تکوری عادت قدیمه‌سی اوزره کلوب قیزینی زیارت ایتدکدە
پاك و پاکیزە کوروب حکمتنی سؤال ایدر خبر ویرلدکدە اول محله اعتبار ایدوب
تکلف ایدر خلاصه کلام پادشاه عالمپناه حضرتلرینك ازنکمید فتحی مراد همایونلری
اولمغله اطراف تکورلرینك ازنکمید تکوری اولان بلاقونیه نام عورته ایتدکلری امداد
و اعانت و قلعەنك متانت و حصانتنه قطعا اعتبار ایتمیوب یدی یوز نیکو
سکزتاریخندە ازنکمید جانبنه توجه بیوردیلر صقریه کپریسی ویران اولمغله
تعمیر اولنجه اول محلدە قرار ایدوب کارکیر بنایه قادر بوزخانه‌دن زیاده جه ادم اولکبری

خراب

21

خراب اولدقجه تعمیر ایتمك ایچون اول محلده اسکان اولنوب تکالیف عرفیه‌دن عفو اولندی
و کوپری یا بلدقدن صکره صقریه صوییندن عبور اولنوب بوندن مقدم مجه غازی
عبدالرحمان صمندرە تکوری ازنکمید تکورینه فروخت ایتمکی بهانه‌سیله ازنکمید
شهرینه کلوب الور کوزیله هر کوشه‌سنه دقت ایتمشیدی بناء علیه بو سفرده غازی
عبدالرحمان قولاغوز تعیین بیوریلوب بر مبارك کونده ازنکمید اطرافنه نزول اولندی
و بو ازنکمید تکوری اولان عورتك قلایون نام برادر کلکن قرنداشی وار ایدی و قیون حصار
دیدکلری قلعه‌دە عظیم عسکر ایله قرار ایدوب اول طرافدە اهل اسلامی دائما اضرار و ازار
ایدر ازنکمیددن مقدم مزبور قلایونك مضرتی دفع اولنمق مناسب کورلکله پادشاه
حضرتلری قره علی ایله ایغود بیکی وافر عسکره سردار ایدوب قیون حصاری
فتح ایچون قلایونك اوزرینه کوندردیلر اول ایکی دلاور دخی وافر عسکر ایله قیون
حصاری محاصره ایتدکدە قلایون عسکرینك مهابتنه مغرور و احد ناشناسلق ایدوب
عناددە اصرار ایدوب جنکه شروع وخیلی ثقلت و برشیدکه حله باعث باری
اثنای جنکدە عسکر اسلام طرفندن قلایون ملعونك کوکسنه بر اوق اصابت
ایتمکله نقله باز کبوتر نر دسمه زیر و زبر اولور ایسه حصار دن اشاغی اویله پاره ایتمکله
پاره اوله رق دوشدکده مقابله حصار ده اولان غازیلر دخی شاهین کبی ادم
اجنبینك اوستنه قنات بوکوب هجوم و بلا توقف باشنی کسدیلر بو کیفیتی اهل
قلعه کوردکدە قلعه‌یی تسلیم ایدوب امان دیلدیلر اول ایکی غازی دخی قلعه‌یی مهمات
و محافظلرینی تکمیل ایتدکدنصکره قلایونك کله‌سنی پادشاه حضرتلرینه کوتوروب
مظهر نوازشات پادشاهانه اولدیلر پادشاه حضرتلری قلایونك کله‌سنی ازنکمید قلعه‌سنك
قارشوسندە ~~بلاقونیه~~ همشیره‌سی بلاقونیه نظر کاهنده اصدیلر بلاقونیه دخی
قرنداشی قلایونك کله‌سنی کوردکدە جکر خون اولوب استانبوله کندویی سلامت
ایله ارسال شرطیله تسلیم قلعه‌یه مساعده همایون عرض حال ایتدکدە شهریار صاحب مرحمت
حضرتلری دخی مساعده بیوروب حمایت خاقانی ایله کشتیلرینه بندیروب استنبوله
ارسال بیوردیلر عنایت ملك قدیر ایله سهولت بر له او حصاری دلیذیر تسخیر اولندقدە
ایدوس قلعه‌سی غایت یقین اولمغله ایدوس قلعه‌سی بیقوب محافظلرینی ازنکمید حصارینه
تعیین بیوردیلر کنیسه‌لر جامع قیلنوب و بر کنیسا دخی مدرسه اولنوب حجرات بنا
اولندی ارباب جهاته وظیفه‌لر تعیین بیورلمغین واطرافدن بوقاج قریه دخی وقف بیوردیلر

واول اطرافده اولان قرالی سپاهیه تیمار تعیین بیوریلوب دریا کناری دخی قره
مرسل نام ایچده توجه توابعندن بر دلاوره توجیه اولنوب لب دریایی دشمن مکرندن
محافظه یه مأمور قیلندی حالا قره مرسللو دیو معروف اولان قریه لر اول غازی یه منسوبدر
وفات انچه قوجه دوقوز الب بنجه غزوات وخدمات شایسته وجوده
کتوروب شجاعت وحسن تدبیر ایله شهرتشعار اولان قوجه ایلی منقرض اولان انچه
قوجه دار آخرته انتقال ایدوب اول اطرافده دفن اولندیغی پادشاه حضرتلرینه عرض
اولندقده وفاتی وافر تأسف وروح شریفنه دعادن صکره منصبی اولان قوجه ایلی
شهزاده سلیمان پاشایه توجیه بیوردیلر باذن الله بو خبر عقبنده دلیر
شجاعت سمیر واوازه حسن تدبیر ایله شهیر اولان قوقور بیک دخی آخرته انتقال
ایتدیکی خبری ورود ایتدکده پادشاه حضرتلری بر وفات دخی محزون اولوب
منصبنی شهزاده سلطان مراد حضرتلرینه توجیه بیوردیلر فتح حصار هرکه
ازنکمید توابعندن استانبوله یولی اوزرنده هرکه نامنده بر قلعه وار ایدی غایت اوقلو
بعلمشدر اول وقت منتجه بر قلعه اولمغله ایچنده اولان کفار متانت قلعه یه مغرور
اولوب ویرمیشلر ایدی پادشاه حضرتلری دخی تیمور طاش بیک پدری علی بیکی بر از
عسکره سردار ایدوب هرکه قلعه سی فتحنه ارسال بیوردیلر علی بیک دخی واروب
محاصره اتدکلرینده بر گوزلرینه کفار طرفندن بر اوق اصابت ایتمکله اگرچه گوزلری
علیل اولمغله بکچه مضطرب اولمشلر ایدی لکن ینه کفاره محاربه ایتدن گوزی یوموب نتیجه
صداقت وحمیت اولان تیزآبله گوزدن بجرمکله اول تیز کرد خمندن گوزی بونیوب
بر وقت فرصت گوزه درایدی اوزاقدن دوربینله رکه بر وقت مناسبده شورده
هجوم ایتدکده گوز اچوب بو منجه اول حصاری ایچنده اولان کفارک امان طلب ایتملریله قلعه یی
فتح ایتدیلر اگرچه علی بیک فتح قلعه ایچون بر گوزدن چیقمش ایدی لکن بو خدمتی نور
باصره سلاطین اولان پادشاه عدل آیین حضرتلرینک برکات دخی گوزینه گیرمکله
فیما بعد منظور رعنایتلری اولمغه سبب اولدی وهمچنین بونلردن صکره علی بیکک
منصبنه گوز دیکوب پادشاه حضرتلرینک گوزندن دوشرمکه هرچند که سعی
ایتدیلر او شهریار عالمگیر اول مرد شجاعت سمیری عساکر اسلامک گوزی گوزی
طوتراق مثابه سنده فرض ایتمکله گوزگوزه نظرندن ساقط ایتمکی روا گورمز ایدی
علی بیک ایسه آنی دلیگندن هندوستانی سیداصوله عالمی بر گوزدن گچروب

بلم

22

بلم نیچون گوزگله بزه بوسن ای فلک بو گلستانه گلدک ایسه شبنم اولمدق نزاکتی
تعجب کانلر گوهلا حالنده نکران ایدی هله هر وجهله بو خدمتی مشکور اولوب مظهر
نوازش شهریاری اولدی عودت پادشاه عالمپناه بمحروسه بروسا واوصاف
جزئیه‌نك شهر بهشت آسا گلزار مجمع المیاه دالازهاری نمونه جنات تجری من تحتها الانهار
بر بلده طیبه در خاک پای سلاطین آل عثماندن التی عدد پادشاه بیشین وشهنشاه
گزینک وجود نظیفلرین در آغوش ایتمشدر که هر بری نقد عمر عزیزلرین طریقه
جهادده مصروف واعنه اهتماملرین فتوحات شتایه معطوف ایتمکله رتبه عظمای
کرامت ودرجه کبرای ولایت احراز ایدوب بو ملکده ظهور دین محمدیه باعث
اولمشلردر وبونلرک مراقدی مراصد اجابت دعوالردر وبو خاندان عثمانیه دن
اگرچه نیجه لر فتوحات عظمایه نائل اولدیلر لکن ظاهرا وباطنا لوازم نصرت وظفری
اولاد امجادلرینه بونلر تهیه واعداد ایتمکله الفضل للمتقدم شرفنی احراز واندلر
انوار جهانتاب وجودلری بونلرک مشعله سلاله لرندن اقتباس اولنمغین بونلر اصل
وشرفده مستقلدر وبونلر عند الله مقبول ومعتبر اولدیغنه دلیل بودر که اعوان
وخزائنده قلت کمالده ایکن توفیق باری پاینده گورد کار اندلرک دائما یاری ایدی
ویوزلرندن ظاهر اولان فتوحات فی عصرنا هذا حد احصادن بیرون عسکر ونیجه
بیک کیسه سیم وزر ایله حاصل اولمیور استدراج اعتراضی قطعا نعوذ بالله
خاطره گلمیه که استدراج رضاء اللهک غیرده مستعملدر بونلرک ذکر وفکری تحصیل
رضای باری اولدیغنده اشتباه ومساعی مشکوره لرینده قطعا حصه نفسکی
یوقدر زیرا سلطان یلدیرم بایزید خان حضرتلرندن مقتضای بشریت آوازه
ظاهر اولان ذلتک زمان قلیلده مکافاتی ظهور ایدوب اقتضا ایدن جزاسنی بو
دار فانیده ترتیب اولنمغله از وقتده تائب ومستغفر اولوب دار بقایه انلرک
دخی نفس عزیز مطهر ومزکی اولدیغی حالده ارتحال بیوردیلر بونلردن ماعدا
او عرصه پاکیزه ده شیخ ازاره حضرت پیر افتاده حضرت امیر قدس سره
الخطیر ولجداری مغفرت رب صمد حضرت شیخ ابو الحسن محمد وعلوم شناکر
واقف اسرار مولانا شمس الدین فناری ومست صهبای بزم الست سلطان
العاشقین علی مست وطریقه کبرویه نک سلسله بندی مرحوم آچق باش محمود
افندی وصنوان نخلستان حقیقت وکرامت مسندی باشچی ابراهیم افندی واقتاده زاده

ابراهیم افندی واستادلری قدوة الواصلین سید نصیر وامو ده رحمت رب عباد
مرحوم ابدال مراد واصحاب وجد وحالك كبیری غوث العارفین شیخ احمد كبری
ومشایخ كرامك صاحب مجد وعزی مرحوم شیخ احمد عزی ومنوسد وسادات غزاة
جنتمكانه مولدی شیخ سلیمان وسهام سعادات ظاهریه وباطنیه‌لری صاحب جمع
مرحوم شیخ اسمعیل حقی وزمرۀ محققینه پیرو مولانا خسرو وعویصات فنونه
صاحب حاشیه مولانا خیالی وحلال مسائل بدیعه صاحب صدر الشریعه وسائر
اجلۀ كرام وفضلای فخام مدفون وبالكز زینلر تعبیر اولنور محلده اوتوز قدر
كارگر جواهر احسان لطیفه‌لر مخزنی اولمغله احسان لطیفه‌لری بركار وار اول
شهر بهشت آثاری دار ایمان دار احاطه ایتدیكی كبی نظر معنویلری دخی متعلق اولوب
كویا بو بلده انظار اولیای كرام ونگهبانی اتقیای فخام ایله محاط ومستور
اطراف واكنافی بسط بوریا اقامت ایدن گروه درون اولمیوب برقاچ جده دكی
انده نشأت وظهور ایلین اهالیسی جمله غریب دوست بیكس پرور وابنای سبیل
ومحل حسن ظن گروه فقرا ودرویشانه مزید نوازش واعتبار ایلیه درجی عنوان
خیریه لرینه مظهر اولمقده درلر بلدۀ مزبوره خواصنده‌ندر كه اغنیاسندن قطع نظر
بر فقیر عنایت جناب معطی وقدیر ایله غنایه یوز طوتوب حالنده نوعا انتظام ممكن
اولسه انك دائما واهب العطایادن نیازی بو خارجیه تدارك واختشامده
اطرافنده اولان فقرایه جمع وقدرنی رتبه اطعام طعام ایتمكدر وایتمسه بین الاهالی
مذموم ومنفور اولور تاریخ تحریر رساله كه هجرتك بیك یوز سكسان بشنجی
سنه سیدر اوتوز سنه ظرفنده بو فقیر كره بالدفعات تجربه ایلدیكم امور دندر كه
بلدۀ مرقومه‌یه مدت مزبوره ظرفنده كبار علما ورجالدن اوتوز نفره قریب ذوات
كرام علی طریق المسافره كلدیلر بونلردن بو بلده اهالیسنه نظر التفات واحسان
بذل دارزانی قیلنلر عمرندن بهره دار وطریقنده نهایتنه وصول ایله كامكار اولدی
بر دخی ذلت نفی وتادیبه گرفتار اولمدیلر بر ازی دخی بلا جرم وتهمت اهالی
بلدۀ مرقومه‌یه حسبجه مذمت واهانتی عادت ایندیلر بحكمة الله تعالی اكثری
عمرندن بهره دار اولمیوب اولنلر دخی ارذل عمرنده مبتلای مذلت نفی وتغریب
ومحروم وممیت مطلوب عذابیله من قبل الرحمن تعذیب اولندیلر حكمت سبحان الله
نه حماقت ونه سفاهت وجهالتدر كه جمیع بلاد واقطار وكافۀ اعصار وامصاره

بلكه عامه

بلكه عامۀ مخلوقات وهر ذراته فاعتبروا یا اولی الابصار نكته‌سی ظاهر وآشكاردر لكن
بو مقوله خفاش شبستان بلادت وبنات كورستان ملعنت اولانه خبیثلر بو تجلیاته
آشنا اولمیوب مخلوقات جناب قادر حقنده لسانلرندن طعن ومذمت صادر اولور
ما احسن بیاض اسنانه مضمونجه مستحسن ومشكور آشناده هر جزوده بو تجلی
مشاهده بی كالشمس فی الهواجر ظاهر وباهر ایكن علفزار عالمده اوقاتی خواب وخور
منحصر بلوب وموجوداتده كوز دیكی قصوری كندی قصور نفسنه حمل ایتمیوب
خر كبی چشم بصیرتی كور وادراك مزایای كوینه‌دن دور اولمه‌لو خلاصه كلام شهریار
سپهر احتشام حضرتلرینك مزید میل ومحبتی اولمغله ارتكمیله تخیله مقتضی المرام اولدقده
بروسا جانبنه عطف زمام اهتمام بیوروب بلدۀ مزبوره‌یی تختگاه اقامت ومستقر
سلطنت بیوردیلر تعیین قوانین در عهد اورخان عدل آیین
چونكه پادشاه تخت سرفرازی سلطان اورخان غازی حضرتلری محروسۀ بروسایه
عطف عنان عزیمت واستراحت سپاه ایچون انده بر مقدار اقامته نیت بیوردیلر
برادر سعادت پرورلری علاء الدین پاشا كه بیله جكده شیخ ادهبالی حضرتلری خانقاهنده
۹ تنها فقر وفنا از ما وملك ومال وجاه از تو چو دنیا را بقایی نیست خواه از ما
وخواه از تو دیو گوشه نشین عزلت وچله گزین فراغت ایدی لكن مدبر وعاقل
وفنون حسن تدبیرده ماهر بر ذات كامل ایدی بو اثناده برادرلری سلطان اورخان
حضرتلرینك تسخیر ارتكمیله نائل فتح جدید اولدقلری مسموعی اولدقده تبریك فتوحات و
زیارت پادشاه سكندر دارات ارزوسیله محروسۀ بروسایه تشریف بیوروب
برادر مكرملریله ملاقات ایتدكده شویله تقریر ایتدیلر كه الحمد لله تعالی عون وعنایت جناب
خدا ایله بو دولتده كون بكون قوت وآثار تزاید قدرت ظهور ایلیوب نیجه
نرقیلر دخی قوت قریبه‌ده اولدیغی ظاهر وآشكاردر بناء علی هذا بعض
اطوار وقوانین اختیار بیورلمق مناسب ملاحظه اولنور اولا استعمال اولنان
اقچه حالا سلجوقیلر اسمنه مسكوكدر اگرچه پدریمز عثمان غازی حضرتلری بقیۀ
سلجوقیانك جانبلرینی رعایت ایدوب بو داعیه‌یی اظهار ایتمدی وانلرك انقراضندن
صكره مرور ایدن زمان قلیلده محاربات وفتوحات اشغالیله بو مقوله امور ایله تقید
بیورمدی اما شمدی سلطانم حضرتلرینك كمال استقلال وفخامت جاه وجلالكز
مقتضاسی بودر كه دیار الایه‌ده رایج اولان سیم وزر اسم شریفكز ایله مسكوك اوله

ثانیاً آنلر مدرکه عادت ملوکدر اوزره عسکری طائفه سنک لباسی لباس رعایادن
تمییز اولنه تا که عسکریمز ایله عسکر دشمن آراسنده اشتباه قالمیه ثالثاً توسیع دائره
عسکر طائفه سنک برقاچ نوعه منقسم اولمسنی اقتضا ایدر مثلا قلعه جنکنده الدوکی
پیاده عسکری متین و محللرده پیادنک اقتضاسی آتلودن زیاده در تدبیر حسن اولدرکه
پیاده عسکری تکثیر اولنه دیو علاء الدین پاشا ختم کلام ایتدکده پادشاه ظفر دستگاه
حضرتلری برادر صداقت اثرلرندن بو خیرخواهانه سوزلری کوش ایتدکده غیر ضمیم و انجواه
دولت و اقبالری اولدیغنی تصدیق ایدوب برقات دخی میل و محبتلری مزداد و کندوده
وزیر اعظم اولمغه تنزللرینی عرض و ابرام و قبول ایتمزلرسه منکر الخاطر اوله جقلرین
ایراد و افهام بیوردیلر **نصب صدر اعظم** چونکه پادشاه انام برادرلرینه تکلیف
وزارتده الحاح و ابرام بیوردیلر علاء الدین پاشا دخی سنک کبی پادشاه تخت
نشین و عدالته بنده اولمغله اعلای کلمة الله همدستی معاونت و فقرا و رعایایه
خدمت و نشر آثار عدالت ایتمکی جانه منت و کندومه سرمایهٔ سعادت بیلورم دیو یدیبوز
یکرمی طقوز تاریخنده وزارتی قبول و تدبیر ملک و ملته دخول ایلدکده پادشاه
عالمپناه حضرتلرینه برادرلری علاء الدین پاشانک بو وضعی غایت مطبوع
کورنمکله دعا و ثنا ایلیوب کته نواحیسنده فودره نام قریه‌یی تملیک طریقیله
ویروب نیجه اعتبار و اکرامه مظهر بیوردقدنصکره یدیبوز یکرمی طقوز
تاریخنده سیم و زره اسم اورخانی اوزره سکه ضرب اولنوب و عسکره خیر الثیاب
البیض مضمونجه بیاض کلاهلر کیدرلمکله وجه دولت تبییض اولندی اول وقته
قدر لباس عسکر چوقه و عبا مقوله‌سی فرنکستانی قانونی اوزره ایدی بو دفعه تغییر
اولنوب بیاض کلاه کیدرلدی یلدیرم بایزید خان عهدینه قدر بو منوال اوزره
اولوب یلدیرم خان وقتنده عساکرک کثرتیله خدام پادشاهی ایله ارکان دولت
و رجال سلطنت توابعی بینی فرق مشکل اولمغله بیاض کلاه یالکز سپاه
پادشاه و خزینهٔ دار السعاده‌یه تخصیص اولنوب رجال دولت خدمتکارلرینه
قیزل بورک تعیین اولندی ابو الفتح سلطان محمد خان زمانینه قدر بو وجه
اوزره اولوب مشار الیه حضرتلرینک زمان سلطنتلرنده یکیچری‌یه
تخصیص اولنان بیاض کلاه بدلی بیاض بورک و رجال دولت خدامنه مخصوص
قیزل بورکلر نیجه زیب و زینت انضمامیله مزین قلندی و یکیچری بلوکباشیلرینک

معروف

24

معروف اولان اسکوف بولایر فاتحی سلیمان پاشا اختراعیدر حضرت مولانایه
مزید اعتقادلرندن ناشی بو کسوه‌یی اختراع بیوردیلر سلطان مراد حضرتلرینک
زماننده شیوع بولوب نیجه تکلفات شاهانه ایله تزیین اولنوب مشار الیه حضرتلری
دخی کیدیلر انلردنصکره سلاطین آل عثمان بعض سفرلرده و انجمنلرده بو اسکوفی
کیرلر ایدی و حالا بروسه‌ده سلاطین تربه‌لرنده وضع اولنان تاج مطلی و شنه
دستار یوسفی شکلنده صاریلان صارق عمامه‌یی مشار الیه حضرتلری مجالس عبادت
و طاعتده کیرلر ایدی **ظهور یکیچری** چونکه برادر حضرت شهریاری دور وزیر
اعظم علاء الدین پاشا یسر الله ما یشاء حضرتلری عسکر اسلامی برقاچ
نوعه تقسیم اولنمسنده اولان حسنیاتی سریر حضرت پادشاه کشورگیره عرض
و تقریر ایتدیکی پادشاه عالمپناه سلطان اورخان خان حضرتلرینک بو امرک
حصولنی مراد همایونلری اولمغله پاشای مشار الیه و بیله جک قاضیسی مولانا خلیل
ایله مشاوره بیوریلوب بو وجه اوزره قرار ویردیلر که اولاد ترکدن نیهادر
جوانلر انتخاب اولنوب هر برینه سفر اتیانده بر اقچه عثمانیکه ربع درهم شرعی قدر
علوفه تعیین اولنوب ایام سفرده ویریله و سفر نهایت بولوب عودت اولندقده
هر بری قریه‌لرینه کیدوب علوفه‌لری قطع اولنه لکن رسوم دیوانه‌دن عفو اولنه‌لر
و بو خصوصه خلیل افندی تعیین اولندی مومی الیه دخی بو خدمتی تکمیل ایچون
دامن در میان اهتمام ایدوب نیجه دلاورلر جمع و وجه مشروح اوزره نظام ویردی
و بونلره اون باشی و یوز باشی و بیک باشی تعیین اولنوب پیاده نامیله اشتهار
بولدیلر لکن بو طائفه کندیلر ارتوب فساد اتشرو علری پادشاه عالمپناه حضرتلرینک
مسموع همایونلری اولدقده ینه ارکان دولت ایله استشاره بیوریلوب مزبورلرک
رفع و بو وجه اوزره اختیار اولندیکه اولاد کفاردن برار جوانلر انتخاب و اسلامه
کتوریلوب برقچ دنی مقدار استعدادلرینه کوره علوفه‌لری زیاده اولنه و بونلرک
مستعد جه لرینه بعض مناصب توجیهیله مطلوب و مقصودلرینه مساعده طریقله
اعتبار اولنه تا که سائر اولاد کفار دخی بونلری کوروب نائل اولدقلری سعادتی کوره رک
بیک جان ایله اسلامه طالب و صداقت اوزره خدمت پادشاه انامه راغب اولوب
بو طریق ایله دیار رومده اهل اسلام تکثر و نیجه فتوحات ایله یوزلرینه مسرات عظیمه مشاهده
اولنه و بو خصوصه تنفیذه بعض صداقتکارلر تعیین اولنوب و بیله قریب جوان تدارک

واستخدام ونیل مرام ایله اکرام اولندقده کفاره برحرص دوشوب کندی طائفه‌لرینک
اولادلرینی عرض ایتمکه باشلیوب بر ایکی سنه ده بر بیکدن متجاوز اولاد کفار
شرف اسلام ایله بالطوع والرضا مستسعد اولمغله بو عساکره یکیچری تسمیه اولندی ایکیوز
سنه مقداری بو کیفیت بو وجه اوزره اجرا اولنوب بو حساب اوزره بو قدر ییللر
کفار اسلامه کلمش سفرلرده اسیر اولوب اسلامه کلن کفارک نهایتی بو قدردر بو شرف
دخی آل عثمانه مخصوص بر سعادتدر بر دولتده بو رتبه اعدای دیندن داخل سلک نصرت
اولدیغی یوقدر ابد الله سلطنتهم الی آخر الایام بحرمة نبیه علیه السلام و یکیچری احداثندن
صکره پیاده طائفه‌سنه تعیین اولنان علوفه بدلی اراضی و مزارع تعیین و سفردن
معاودت ایتدکلرنده زراعته اشتغال ایدوب رسوم دیوانیه و تکالیف عرفیه‌دن
معاف اولمق اوزره اولاد اتراکدن بر طائفه دخی تلو سفر ایتمک ایچون انتخاب
اولندی و بونلره مسلم تسمیه اولندی که حالا سپاه دیدکلری کروه در و بونلره دخی بکلر
باشیلری و سنجق بکلری نصب و تعیین اولندی **عزیمت پادشاه با مأل التوفیق**
بفتح قلعهٔ ازنیق ازنیق حوالیسنده طارغان و قره تکین قلعه‌لرینک
طرف پادشاهیدن مکین اولان دلاورلر تضییق ازنیقده وارقولی یازویه کتوروب
شویله جان بشیر بینلرندن بیزار ایتمشلر ایدی که باغ و بستانلرینه خروجه دخی اقتدار
لری قالمامش ایدی مزاحمهٔ اجسام و تعفنات دن ناشی بینلرنده قحط و طاعون و
امراض کونا کون دخی ظهور ایتمکله زار و زبون اولمشلر ایدی تکوری اولان ملعونک
استانبول تکوریله قرابتی اولمق تقریبی ایله دفعات استانبول تکورندن استمداد
ایتمشیدی استانبول تکوری دخی ظاهرا بینلرنده اولان قرابته حرمة معنا ازنیقدن
نوبت استانبوله کلمک خوفیله کندی مقر حکومتنی صیانةً مهمات و عساکر و مهمات
و ذخائر ایله امداد ایدر ایدی بو اثناده دخی استانبول تکورندن استمداد اولوب دخی
مکمل عسکر ایله امداد ایتمکه تعهد ایتدیکنی او صوالیده ازنیق تضییقنه مأمور اولان
وجوه عسکر رکاب همایونه محضر ایتمکله یلاق آباد جانبلرینه جاسوسلر ارسال
و عساکر وافره ایله شاهزاده سلیمان پاشا حضرتلرینی سردار تعیین بیوروب
حاضر و آماده ورود کفاره انتظار اوزره دوردیلر بو اثناده جاسوسلر کلوب
پادشاه عالمپناه حضرتلرینی ورود کفاردن آگاه ایتدکده سلیمان پاشای
غازی یی مقابله‌لرینه ارسال بیوردیلر پاشای مشار الیه حضرتلری دخی تعقیب

دلشنیورل

25

دست بردی بیوروب یلاق آباد جانبنده ایلغار ایتدیلر لکن اول مرحله‌ده منکوران
برقاچ دلاور انتخاب و کفارک نه سمته کتدیکنی استخبار ایچون ارسال بیوردیلر ایدی
ارسال بیوردقلری آدملر کلوب کفارک ازنیقه قریب واردقلرینی اخبار ایتدکده
شاهزاده حضرتلری دخی ایلغار ایدوب برکیجه کفاری باصدیلر عساکر کفار حملهٔ پاشای
کامکاره پایدار اولمیوب فی الحال تار و مار و اکثری قلیجدن کچریلوب بقیة السیوف
اسیر و در زنجیر اولندی بو خبر فتح و ظفر پادشاه ظفرمان حضرتلرینک رکاب
همایونلرینه عرض اولندقده شهزادهٔ جوان بخت و عساکر اسلامه دعا و ثنا و فتح
ازنیقه بالذات عزیمت و تدارک مهمات سفریه‌یه مباشرت اولنمغه فرمان بیورلدی
انلر دخی حسب المأمور اتمام مصالحه صرف مقدور ایدوب از وقتده تکمیل ایتدیلر پادشاه
اسلام دخی یوما من الایام جناب حقه تضرع تام ایدرک کمال شوکت و احتشام ایله
محروسهٔ بروسه‌دن حرکت و جانب ازنیقه توجه و قطع مراحل اولنه‌رق واروب
ازنیقی محاصره بیوردیلر قلعه‌ده اولان کفار پادشاه حضرتلرینک اولان شوکت و
اقتدارین مشاهده ایتدکده قراره مجاللری قالمیوب تکورلری اولان بیشعور جان فردارینی
آزاد رجاسنده رکاب پادشاه مرحمت معتاددن تضرع ایتمکله مسامع همایونلرینه
العفو زکوة الظفر مصداقنجه ارزانی بیوریلوب استانبوله تکور ینه کیدی
رعایا ایسه پادشاه حضرتلرینک عدالتلرینی مشاهده ایتدکده بنده‌سی اولمغی جانلرینه
منت و کندولره سرمایهٔ سعادت بیلمشلر ایدی بو دفعه تکورلرینه متابعت ایتمیوب
جمله‌سی رعیتی قبول ایتدیلر و بر مفرح باغ دلکشایه پادشاه عطابخشا حضرتلرینی
ایندروب خدمت و عبودیت و اطاعت مراسمنی اکمال ایتدیلر اول سلطان تختکاه
عدالت دخی سعادت ایله اول مقامدن حرکت و یدی یوز اوتوز بر تاریخنده درون
ازنیقه تشریف بیوردیلر **اوصاف شهر ازنیق** بلدهٔ مزبوره سام بن نوح علیه السلامک
بناسی اولمق اوزره مشهوردر و حصارینه متصل بر عظیم کول واردر که بر آتلو شتاب
ایله بر کونده اطرافنی انجق دوراید بیلور یغمور اولیوب صویی بر مقدار چکلدکده
مزبور کولک وسطنده عظیم بنالر آثاری ظاهر اولور سام طوفاندن مقدم اول بنا ایلیوب
طوفانده مزبور کول حادث اولمغله صکره شهرده موجود اولان ازنیقی بنا ایتمش اوله
اندن بلاد رومیه دندر او اثناده و یقین زمانه کلنجه اندن لطیف چینی حاصل اولوردی
و بروسه‌ده جوامع و سلاطین تربه‌لرنده اولان کاشیلر اندن اشلنمشدر و میاه

والمثاری خوشدر بنا علیه نیجه مدت پای تخت اولمشدر لکن هواسی غایت وخیمدر
فقیر بر دفعه واردم اکثر اهالیسنی اصفر اللون حمادن هنوز افاقت بولمش کبی کوردم
لکن نسوانی خوبرو و کمان ابرو اولور دیو مشهوردر و سلطان اورخان غفر له
بر کون بر محله تشریف ایدرکن کادن خاتونلری رهکذرلرینه حزین و غمناک دردر
کوردیلر انلرک دردن درونلرندن استخبار بیوردقده خدام رکاب همایونلری
جواب ویررلرکه بونلر ایام محاصره ده قحط وطاعون واثنای جنکده قوجه لری
مرد اولان خاتونلردر بو کلام مسموع شاه انام اولدقده مرحمت وشفقتلرندن اول
حزین والامدن خلاصلرینی اقتضا ایتمکله عساکر ظفر مأثرلرینه صغا اولنلر اول
خاتونلر تزوج ایدوب خانه لرینه ساکن اولمغه فرمان بیوردیلر فی الحقیقه
نیجه لر اول خاتونلر تزوج ایدوب خانه لرینه ساکن اولدیلر واول کمسنه لر محافظ
قلعه یه مأمور اولوب انده قالدیلر و زمان سابقدن قالان کنیسه لرک برلسنی
مدرسه مااعدا جامع ایدوب مدرسه یه داود قیصری حضرتلرینی مدرس ایتدیلر
مولای مزبور علوم ظاهره یی قاضی ارموی حضرتلرندن تحصیل ومعارف
معنویه یی شیخ صدر الدین قنوی حضرتلرندن تکمیل ایتمش ظاهر و باطنی
معمور بر ذات معارف موفور ایدی و انده بر عمارت بنا بیوردیلر یوم اولده
بر عام ضیافت ترتیب و فقرا و عباد و صلحا و زهادی دعوت وطعامی بالذات
کندو مباشرت ایدوب مبارک الریله تقسیم بیوروب مساجد ده اولان قنادیلی
تبرکا ابتدا کیجه کندو مبارک یدموئیدلریله یاقدیلر واول بلده اهالیسنه هر حالده
نظر شفقت ومرحمت ایله باقدیلر تاریخ تحریر کتابه بیک یوز سکسان بش سنه سندن
حالا اول شهر مسکوندر لکن اهالیسنه ضعف طاری اولمغله خرابه مشرف
ومعروفدر ۞ **عزلک وزیر اعظم علاء الدین پاشا ووزارت شهزاده سلیمان**
پاشا چونکه وزیر اعظم علاء الدین پاشا زاهد مشرب عقبا مطلب درویش نهاد
رقیق الفؤاد بر ذات تقوی اعتیاد ایدی و وزارتی دخی برادرلرینک خاطرلرینه
مراعات قبول وبرای خاطر اول بار کرانی تحمله دخول ایتمشیدی بو دفعه کندولر
اول امرک دخلی اولمدقلرینی بیان ایدرک برادرلرینک دائما جایونلرینه تشبث واستعفا
وطیب خاطرلریله عفو رجا ایتدکلرنده پادشاه عالمپناه حضرتلری دخی رجالرینی قبول و
وزارتدن معزول بیوردیلر وبیغا قضاسنده کوندروب آخر عمرینه دک انده عبادته مشغول

اولدقدنصکره

26

اولدقدنصکره وفاتنده بروسه یه نقل اولنوب برادرلری تربه سنده مدفون اولان
ذات عالیجا انلردر علاء الدین پاشا عزلندنصکره پادشاه داد بخشا حضرتلری
یدی یوز اوتوز برده شهزاده لری سلیمان پاشایه وزارت احسان وصدر اعظم
ایتمکله مخدوم مکرمتلرینی رفیع الشان بیوردیلر **فتح کوینک وطراقلی ومطورنی بر امان**
درعهد سلطان الغزات والمجاهدین اورخان خان ۞ چونکه شهزاده
سلیمان پاشا ازنکمید متصرفی اولوب رعایا و فقرایه شویله داد بخشا ایدیکه اوطه
اطرافنده اولان کفار کندو وسالرندن دوکردن و بویله بر عادل و رعایا پرور که
مائل والی ذی شانک ظل حمایه سنده اولمغی استر ایدیلر لکن کندو ضابطلرینه
بلا سبب عصیانی روا کورمیوب بر سبب جزئی ظهورینه منتظر ایدیلر بو کیفیت
شاه زاده مکارم سلیمان پاشا حضرتلرینک مسموعی اولدقده اول اوج قضای
فتحنه عزیمت و عسکر مظفر ایله اول اطرافه بیجه فتحنه توجه بیوردقلرنده تکور
مقاومته عدم قدرت و ولایت خلقنک پادشاه اسلامه میل واطاعتی فهم ایتدکده
بالضروره استقباله ورکاب شهزاده دریانواله یوز سوروب رضاسیله مملکتی
تسلیم ایتدی شهزاده حضرتلری دخی اول ولایت خلقنه شویله رعایت و حسن عدالت
بیوردیلرکه محبت آل عثمان برقات دخی حرز جانلری اولدی واول ولاینک حفظ
وحراستی امرینه نظام و فقرا و رعایانک امن وراحتلری اسبابنه کمال اهتمام ایتدکدن
صکره اولا کوینک بعده مطورنی فتحنه عزیمت بیوردیلر بو ایکی قضانک تکورلری دخی
اسکوب سابق اوزره شهزاده آزاده ایله مقابله یه عدم اقتدار و رعایانک آل
عثمان جانبنه میل واعتبارلرین کوردکده شهزاده حضرتلرینی استقباله و مظهر
عفو اولوب یدی یوز اوتوز ایکی تاریخنده بو اوج قضا دخی تخت سلطنت
پادشاه عالمپناهه لاحق اولدی سلیمان پاشا دخی بو اوج قضا ایادی
کفارندن بلا نزاع المغلین اموالی غنیمت ایله متنعم اولدیلر دیو اول اراضی یه هر کیمه
قدر مقدار بخشه تملیک بیوروب هم خبر فتحی هم تقسیم اراضی بیوردقلرینی بر
مراحم اثرلرینک رکاب کامیابلرینه عرض بیوردقلرنده پادشاه عالمپناه حضرتلری
دخی راضی اولدیلر و بو فتوحاتک وقوعی شیوع بولدقده کوینک اهالیسنک
صنعتلری موتابلق اولوب جلو توبره اول محلده ایشلنمکله جمله عساکر مطلب اولوب
شهزاده حضرتلرینه دعا ایتدیلر **فتح کملیک** چونکه پادشاه اسلام

ایده الله الملك العلام حضرتلرینك ذکر و فکرلری تأیید دین و فتح مملکت ایدی
بر کون رجال دولت و ارکان سلطنتلریله فتح مملکت بابنده مشورت بیوروب
الحمد لله الوهاب دائما اندیشه مز غزا و جهاد ایکن جوارمزده کملیك قلعه سنك
فتحنده بو وقته دکین تأخیره علت نه در دیو سؤال بیوردقلرنده بعض صاحب
تدبیرلر سؤالیله تقریر ایتدیلر که جنت مکان پدر مکرمکز عثمان خان حضرتلری
دورنده اول قلعه نك فتحنده مرحوم اخی توجه ایله قره تیمورتاش بك ارسال اولنمش
ایدی تیمورتاش بکدن سؤال بیورلسه اول حصارك طریق فتحنی عارف و
هر اطرافنه واقفدر و فتحی بو وقته قالدیغنك سری بلکه سابق تقدیر سنوکلو افندیمزك
زمان همایونلرینه تأخیر ایتمش اوله دیدیلر و بو اجر جزیله افندیمز موفق اولملریچون
بو وقته قاله پادشاه عالمپناه حضرتلری بو جوابی ایشتدکده فی الحال تیمورتاش
بکی احضار و اندن سؤال ایتدکده اودخی اول زمان بیرامور دیده غازیلر فتح قلعه
خصوصنده بویله تدبیر و بینلرنده بو قرار اوزره تقریر ایدرلر ایدیکه حصاده قتندن بر از
عساکر نصرتمآثر اولنوب اول اطرافده اولان محصولاتی اخذ و محکم عساکر ایچون بر محله
ادخار و اول قیش ایچره عسکر و ذخیره بر مکدن اول قلعه اهالیسنی منع ایدهلر و
ایرتسی سنه محکم عسکر و مستوفا مهمات ایله فتحنه کیده لر بو صورتده مزور رسم
اطاعتی تقدیم و حصاری تسلیم ایدرلر بو تدبیر پادشاه اسلامپناهه خوش کلمکله شول
تقریب اوزره تیمورتاش بك سردار تعیین و بو وجه اوزره محاصره حصاره
مأمور قلندی اول مرد بر غیرت دخی بذل قدرت و اول قیش جنك ایله اهل حصاری
دنیایه باشنده تنك ایتدی اول بهارده شاه کامکار دخی عسکر بیشمار ایله
کملیکی محاصره ایدوب جنکه شروع اولندقده قلعه ده اولان کفار دخی اکرچه وار قوتی
بازویه کتوروب برای مقداری جنکده قرار ایتدیلر لکن سلطان المجاهدین
اورخان خان غازی حضرتلرینك مقابله سنده قلعه یه تحصن و محاربه ایتمك عبث
اشتغال و محال طلب معلوملری اولدیغنی فهم ایدوب بیچاره لر خلاصه
ینه کندو دامننه تشبث ایتدکدن غیری چاره بولمیوب همان قپولری آچوب رکاب
همایونلرینه یوز سوروب عبدیتی قبول ایتدیلر پادشاه عالمپناه حضرتلری دخی
یدیوز اوتوز دورت تاریخنده کملیکی فتح و قلعه یه دخول و رعایاسی برلرنده تقریر
ایتدیلر بنای مدرسه و مسجد بهمت اورخان عابد چونکه همت حضرت

27
سلطانی دائما اجراء لوازم مسلمانی ایدی فاشتاق الی الجنة سارع الی الخیرات
مضمونیجه محروسه بروسه ده بر جامع و الا و مدرسه دلارا بنیادینه مباشرت
و سعادت دنیویه لری که درجات اخرویه لرینی دخی ترفیعه نیت بیوروب یدیوز
اوتوز التی تاریخنده وسط شهر بروسه ده بر جامع رعنا و عمارت زیبا بنیاد
و درون قلعه ده مناستر نام محلده بر مدرسه انشاد و مدرس و ارباب
وظائفه مکمل وظیفه و غلال تعیین بیوردیلر و آل عثمانده ابتدا جامع و
مدرسه بنا و اوقاف تعیین ایدن اول شهریار دکرین ایدی کندولردن صکره
اولاد امجادلری پدر رهشتی معادلری اثرینه اقتفا و نیجه مدارس و جوامع
بنا بیوروب طریق حقه سالك و نیجه خیرات و حسناته مالك اولدیلر
ابد الله سلطنتهم الی یوم التناد بحرمة النبی و اله الامجاد سبب توجه
پادشاهی بفتح سنجق قراسی قراسی سنجاغی سلجوقیه پادشاهلری تصرفنده ایدی
آل سلجوق منقرض اولدقده نصکره او دولت امراسی نسلندن عجلان بك
نامنده بر پیر روشن ضمیر و صاحب عقل و تدبیر تصرفنده قالمشیدی و مزبور
عجلان بك مال و عسکر و کمال قدرت و لشکر تقریبی اول ولایت حکومتنده
مستقل اولمشیدی لکن مدبر و کامل بر مرد عاقل اولمغله کوکر جنتمکان سلطان
عثمان و کوکر شهریار فلکوقار اورخان کامکار حضرتلرینك حسن سلوك
ایله اعظم ملوك اولدقلرین و اولاد کرامیلری عالی بخت و مالك تاج و تخت
اولدقلرین فهم و ادراك ایلیوب دائما بو خاندانه صداقت و حسن الفت
اوزره حرکت ایدر ایدی حتی طورسون بك نام بر اوغلی سلطان اورخان
حضرتلرینك خاکپای دولتلرنده طورسون و اول درکاه سعادتده تربیه
کورسون دیو کوندرمشیدی پادشاه عالمپناه حضرتلری دخی کندو شهزاده لری
کبی طورسون بکه اعتبار و تربیه سنده کمال اهتمام اوزره درکار ایدیلر بو اثناده
عجلان بك آخرت تجارتنه رحلت و ولایتی طورسون بکك بیوك برادری اولوب
پدری عجلان بکك یاننده موجود اولان بیوك اوغلنه انتقال ایتدی مزبور دخی
استقلال بولدقده ظلم و تعدیه و فسقه باشلمغله اعیان دولتی کندودن نفرت
ایدوب پدری عجلان بکك وزیر اعظمی رکن رکین دولتی اولان ایلبکی نام
ذاته کلدیلر و بو بابده مشورت ایدوب بیکلرندن پادشاه رکابنده اشتکا

سلطانی

وطورسون بكى كندولره احسان بيورمغى تضرع ورجا ايتديلر وبو خصوص
ايچون خفيةً ايچلرندن حسن ادايه قادر عقلادن برقاچ كمسنه انتخاب ايدوب
وجمله اغزيدن بر عرضحال يازوب سلطان اورخان حضرتلرينك ركاب همايونلرينه
كوندرديلر بونلرك عرضحالى حضور همايونه واصل اولدقده طورسون بكى حضور
همايونلرينه احضار والتفات شاهانه يه سزاوار بيوروب بيلك قراسى قراى
فقراسى وسائر او حكومتكاهلك اركانى خصوصا پدركز مرحوم ملا وزير اعظمى
واو دولتك اساسى اولان ايلبكى حضورلرى همايونه عرضحال كوندروب برادرلرى
ظلمندن اشتكا وسنى بزدن التماس ورجا ايتمشلر كيدرمسك ورعايا
فقراسنه عدالت اوزره خدمت ايدرمسك بيورديلر طورسون بك
دخى اول بوب مراسم دعايى بعد الادا سرير شوكتمصيره شويله تقرير ايتديكه شوكتلو
خنكارم كبى شهريار كامكارك بنجه بنده تربيت كرده لرى ملوك وممالك حسن
سلوك اولمق امر بعيد دكلدر اكرچه بو قوللرينه نسبت ركاب همايونلرنده خدمت
محض سعادت وباعث سلامت دنيا واخرتدر لكن مراد همايونلرى غزا واجتهاد
وفتح بلاد اولمغله ان شاء الله تعالى اميددركه اول يابده بو قوللرندن حسب المقدور
خدمات لايقه ظهوره كليه وايدنجق وميناس وباليكسرى وبرغمه وادرميد
ولى نعمتم افنديمه هديه قوللرى اولسون عنايت واحسان بيوريلور ايسه بكار
حصار وقزلجه طوزله وايازمند وسائر ولايت موروثه بو چراغ خاصلرينه
صدقه بيوريلسون پادشاه انام بو كلامى استماع بيوردقده تحسين وطورسون
بيكك حسن اداسنه آفرين ايليوب طورسون بيكى پدرى حكومتكاهنه اجلاس
بيورمق مراد همايونلرى اولديغنى اشاعت واعلان ومهمات سفريه وجمع سپاه
تداركنه فرمان بيوردى واقتضا ايدن لوازم سفريه تتميم وكرماستى يولندن
كيدلمك تصميم اولنوب بران مباركده متوكلا على الله عزم راه اولندى
فتح ميخاليچ وكرماستى پادشاه انام عساكر اسلام ايله كرماستى جانبنه كيدركن
اولوباد بولندن تشريف واول حواليده اولان قوبليوس وايليوس نام
قلعه لركه غالبا شمدى كوبليه وابوليوند ناميله مشهور اولان قريه لردر وايليوس
غالبا دفتر خاقانيده عين ايله عليوس قيد اولنوب شمدى قره اغاج ناميله مشهور
اولان قريه در دخى محتملدر كفار الذى ادنى توقف ايله النوب كرماستى ولايتنه

دخول

دخول اولندقده حاكمى اولان كرماستوريه نام عورتكه بقايای قياصره دن ايدى
پادشاه منصور اللوا حضرتلرينك عازم اولدقلرى غزالردن برنده بلاد فتح وظفر
رجعت ايتدكلرى اولمديغنى تفكر ايدوب ملوكه شايان هديه لر تداركيله واستقبال
وركاب همايونلرينه يوز سوررك اطاعت وجزيه قبول ايلدى وكرماستوريه نك
برادرى ميخاليچه كه ميخاليچ حاكمى ايدى همشيره سى كبى هدايای وفيره ايله كلوب ركاب
شوكتمصيره يوز سوررك او دخى اطاعت وقبول عقد ذمت ايلدى بو ايكى ولايتك
اسمى كه حالا كرماستى وميخاليچ ديو مشهوردر حين فتحلرنده حاكملرى اولان كرماستوريه
وميخاليچه نك اسملرندن تحريف اولنمشدر وكرماستوريه وميخاليچه نك اديبانه
حركتى وپادشاه اسلامك حقلرنده اولان شفقت وعنايتى اولوباد ونكورى
واول اطرافده اولان ملوكر مشاهده ايتدكده جمله سى اطاعت ايتديلر پادشاه كرامت
پناه حضرتلرى دخى جمله سنه التفات وخاطرلرينه مراعات ايدوب بيوزيدى توزى
تاريخنده سهولت ايله بو قدر ولايت پادشاه حضرتلرينك تصرفلرينه دخول
ايتدكده جمله سنى بينه كالاول يرلو يرنده تقرير وانلر دخى بالطوع والرضا رعايا اولدى
پادشاه باهر الاجلال فارغ البال قراسى ولايتنه استعجال ومقر حكومت عجلان
اولان باليكسرى جانبنه عزيمت وطورسون بيكى تخت اجلاسه همت بيورديلر
ذكر كيفيت تسخير ممالك عجلان بتوجه حضرت اورخان سلطان الغزات والمجاهدين
حضرتلرينك باليكسرى يه توجه همايونلرندن عجلان بيك اوغلى آگاه اولدقده باليكسرى ده
اقامته جسارت ايده ميوب بر كيجه اندن فرار دبرغمه حصارينه واردى پادشاه ظفر نكو
دخى دولت واجلال ايله باليكسرى حواليسنى تشريف بيوردقده عجلان بيكك مرحوم پدرنك
وزيرى وتدبير مملكتده مشيرى اولان حاجى ايلبكى وسائر او دولتك اعيان واركانى
استقباله ايتدكده جمله سى مظهر التفات پادشاهى اولوب برغمه حصارينه
قولاغوز تعيين بيورلدى ووزير مشار اليه دخى اقتضا ايدن خدمتده حسن
طريقه دلالت ايدوب ركاب برغمه قلعه سنه وصولده ومحاصره يه مباشرت اولندقده پادشاه
عالمپناه طورسون بيكى وحاجى ايلبكى ورفقاسنى حضور همايونلرينه چاغروب
مبارك لسانلريله شو وجه اوزره نصيحت بيورديلركه بو سمتلره توجهمزدن مراد فقرايى
مظالمدن صيانت وحاكم عادل نصب وتعيينيله عباد اللهى حفظدر شمدى هنوز
بر وجه شرعى بوغنكى اهل اسلام بيننده قتال وارالقده بى جرم رعايا معرض پايمال

ایتمك بو حركتمزده مثاب اوله مدیغمزدن فضله محضا كناه وو بالدر چونكه بو
مملكتك اركان واعیانی سنك حكومتكی طالب وبرادركدن متنفردر حقوق
اخوته سزاوار اولان اولدر كه بو اعیانی دولت ایله حصاركه الننده واروب برادركی
دعوت وبو مملكت نصفنه سن متصرف اولوب نصف اخری انك یدنده ابقا
اولنمق خصوصنی مشورت ایدرمز وبونلر دخی اقتضا ایدنجه اصلاح ذات البین ایلسونلر
وفیما بعد هر بریكوز بر نصفه قانع وبر بریكوزك رضاسنه تابع اولمغله بینكوزدن
برودت كتسون بیوردیلر لكن تدبیرلرین اوجبینك خلقتنی ملاحظه طریقیله
ایتمیوب كندو مبارك قلب همایونلری مقتضاسی اولان كمال عدالت واستقامت ومزید
شفقت ومرحمته قیاس ایله ایدیلر مكر حكمت ربانی او مملكت دخی داخل
سلك تصرف همایونه كیرمسنه تعلق ایتمش بو حكمت پرده چشم بصیرتلری اولوب
رای صائبلرینه نسبت بو مقوله امور جزئیه دكل امور كلیه دخی ظاهر واشكار
ظاهر وباهر ایكن هنوز عداوت اوزره اولان دشمنی دشمن ایاغنه كوندرمكده
اولان خطری ملاحظه دن قاصر اولدیلر سبحان من تنزهت حكمه عن احاطة العقول
وتقدست اسراره عن الانكشاف بملاحظة الفحول خلاصه كلام پادشاه انكرك
بو كلامیله طورسون بیك حصاركه الننه وارد قده اول غدار برادری طورسون
بیك مظلومی براوق ایله شهید ایلدی اول مظلوم مكر بیچاره وكناه هلاككه اولدیغی
پادشاه پر مرحمت حضرتلرینك مسموع سعادتلری اولدقده عظیم تأسف حتی بكا
ایتدیلر وفیما بعد ممالك عجلانی بالكلیه فتح اولنمق مطلوبدر اكا تابع اولنلر كثیردر
زیرا استیندلر بوننده قالسوندر بو منادیلر ندا ایتدروب یوروتش فرمان اولندقده
مرشهید كه محبتی قراسی سنجاغی اهالیسنك قلبنه كیرمش خصوصا پادشاهدن
كوردكلری حسن ادا ایله بر قات دخی طورسون بیك شهیده میل ومحبت ایتمشلر
ایدی اول حرارت ایله مردانه صركلدین كوزدكده حاكم برغمه برغمه اوغزادیله بغیر
اولنمزدبو خبر قراسی ممالكنده شهرت بولدقده هر قضانك اهالیسی فوج فوج كلوب
ركاب مستطابه یوزسوره رك بیك جان ایله اطاعت وبو خصوص اقدم
جانلرینه منت اولمغله بینلرنده عظیم اظهار مسرت ایلدیلر بو ماده دخی برغمه اعلام
سنك مسموعی اولدقده جمله سی اتفاق ایدوب عجلان بیك اوغلنه دیدیلر كه بزلر
سلطان اورخان حضرتلرینه اطاعت ایتمكه اوزره مشورت ایتدك الكوز دخی رایمزه

راضی اولورلر

29

راضی اولورسك اكرچه اول پادشاه صاحب ظهور غایت غیوردر لكن ایاغنه واروب
امان دیو جرمنه معترف اولنلری عفو ایله مشهوردر جمله مزداره لم وسنك جرمكی
عفو نیاز ایدرلم البت سكا بر محل اقامت تعیین ایدر واكر بو رایمزه راضی اولمز ایسه
جمله مز اتفاق ایله سنی طوتار باغلرز وحضور همایونه كوتوروب یدیمز ایله تسلیم
ایدرز او دخی سنی قتل ایدر زیرا بوندن غیری جمله قراسی ممالكنده اولان سپاه ورعیت
معیت ایدوب پادشاه عالمپناهه اطاعت ایتمشلردر یالكز بو حصارده اولان بر شهریار
كامكاره پایدار اولمیه جغی كوندن آشكاردر بر نیچه كندو مزی مقام
عصیانده اظهار ایدرمز بو كلام بیرمز بورك مسموعی اولدقده ناچار بكا ایدرك دیلكوز
رضاسی اختیار واهالی ایله قلعه دن چیقوب اول حاكم قراسی یوزن قراسی ایله حضور همایونه
دخولده ایتدی واهالیسی عفوینی حضور همایونده تضرع ایتملریله قتل وقصاصدن خلاص
بولوب یالكز تعذیر ایله تعذیب وبروسه یه نفی ایله تادیب اولندی بروسه ده ایكی
مرورندنصكره علت طاعون ایله وفات ایتدی پادشاه عالمپناه حضرتلری یدی یوز
اوتوز یدی تاریخنده جمله قراسی سنجاغنی فتح وتسخیر واهالیسنی كلا اقرارلرینه
تقریر ایتدكدنصكره ایالتنی شهزاده داد بخشا سلیمان پاشا حضرتلرینه توجیه
وتدبیر امور مملكته دخی حاجی ایلبكی وغازی فاضل واجه بك واورنوس بكی
تعیین بیوروب سپاه وعسكرین تیماربنی دخی اسلوب سابق اوزره
بنه صاحبلرینه عنایت وكندولری تختكاهلری اولان محروسه بروسه یه عودت
بیوردیلر اثنای طریقده اولو باد تكورینك خیانتی ظهور ایتمكله قتل ودیارینی
فتح ایدوب اول قیشی بروسه ده اقامت بیوردیلر **فتح امرود ایلی وانا خور
وبعض قلاع** مزبور قلعه لرده ساكن اولان كفار اول حوالیده اولان اهل اسلامی
اضراردن خالی اولمدقلری مسموع پادشاه كامكار اولدقده یدی یوز اوتوز سكز سنه سی
اول بهارنده انا خور حصاری جانبنه كذار بیوردیلر انا خور تكوری شوكت پادشاهی
مشاهده ایتدكده صدمه اولمدن حصاری تسلیم ایلدی اندن امرود ایلی حصارینی محاصره
بیوروب انك تكوری دخی مقاومته عدم قدرتنی بیلوب حصارینی تسلیم وقبول
عقد ذمت ایلدی اندن سائر قلعه لره توجه حاجت قالمیوب ضابطلری كندولری اول
قلعه لرك مفتاحلرینی تسلیم ایتدیلر پادشاه حضرتلری دخی انتفاعه صالح اولان
قلعه لری ضبط وماعداسنی تخریب ایدوب پر نور سلطنتلرینه عودت بیوردیلر

ابتداء عبور کوردن اهل اسلامک یکا روم ایلی ممالک شمالیه‌دن مملکت روم ایلی مزید لطافت
ایله موصوف و کمال اعتدال ایله معروف اولوب نیجه قلاع رفیعه و ممالک وسیعه‌یی حاوی و کنوز
و لطافتده جنته مساوی بر دیار و بر طرفی آق دکز و بر طرفی قره دکز و بر طرفی طونه نهری
و بر طرفی نیجه یوکسک طاغلر ایله محاط و بو وسعت و لطافتنه کوره اطراف اربعه‌سی دخی بو
وجه ایله متین و استوار اولمغین اهالیسی مکر دشمندن امین و اول دیار جنت آثارده
فراغ خاطر ایله مکین اولوب نیجه اموال نفیسه جمع و توفیر و فرصت بولدقجه متانت
دیارلرینه مغرور اناطولی جانبنده اول سمته قریب سواحلده اهل اسلامی دخی بیر
ایتدکلری بیر و شوکت قیصره عرض و تقریر اولندقجه عنایت حق ایله اول دیارک فتحی ضمیر
همایونلرنده جایکیر ایدی لکن بو امر کرانبهاسندن کلمکه قادر شهزاده سلیمان پاشا
حضرتلرندن غیری دولت علیه‌لرنده صاحب تدبیر بر دلاور اولمدیغی نزد همایونلرنده
ظاهر اولوب و بویله نیجه مخاطره‌یه مشتمل بر کوچ مصلحت هنوز آیینه روزکارده روی
تماشاسنی کورمیش و حدیقه عالمده میوه مقصوده ال اورمیش بر شهزاده آزاده‌یه
تکلیفه شفقت پدری مانع اولمغله بو خصوصی هیچ کمسه‌یه اظهار ایتمیوب لیل و نهار قلب
شریفلرندن جناب پروردکاره تضرع و نیاز و بر لطیفه غیبیه ظهورینه انتظار اوزره
ایدیلر بو اثناده شهزاده آزاده سلیمان پاشا یسر الله ما یشاء حضرتلری عادت
قدیمه‌لری اوزره متصرف اولدقلری قره سی سنجاغندن بروسه‌یه پدر مکرملری
زیارتنه کلدکلرده هر بابده صحبت خصوصا فتح ممالکه متعلق مشورت ایتدکلرنده
پادشاه عالمپناه حضرتلری تخلیه مجلس بیوروب روم ایلی فتحنده اولان آرزوی
درونلرین شهزاده حضرتلرینه تحریر کونه افشا لکن تکلیفه قیام ایتمیوب مجرد صحبتله
اکتفا بیورردیلر کویا شویله بر دیار دلارا و ممالک فرح فزا مقر اهل اسلام اولمغه
سزا ایکن کفار الندن قالمق نارواادر جناب رب الارباب تسهیل اسباب ایلیوب
وقت مقدرنده فتحیله بو عبد عاجزی دلشاد ایلیه بحرمة النبی وآله الامجاد
بیوره‌رق اول دیارک فتحی مطلوب همایونلری اولدیغی شهزاده نازکانه دویقدیلر
شهزاده شجاعت آثار بدر مهابت مدارلرینک مراد همایونلرین فهم ایدوب
شویله بیوردیلر که اول دیاری بو بنده صداقتکارلرینک منصبنه سمند همت
شهریاری کامکاری بو قوللرینه معین و مددکار اولورلر ایسه عنایت جناب حق کردکار
و دعای خیر پدر کرامت شعار ایله امیدوارم که فتحی داخل تحت اقتدار اوله

پادشاه

پادشاه دیندار حضرتلری دخی شهزاده مکرملرین هزار تحسین و آفرینه سزاوار
بیوردقدنصکره حلاللشوب پدرلرینک دست شریفلرین تقبیل و وداع ایدوب
منصبلرینه عودت و وصوللرنده بر قاچ کون استراحت بیورددقدنصکره سیر
و شکار طریقیله رومه قریب اولان سواحلی کشت و کذاره مباشرت و روم ایلنه
کچمکه مناسب محل فکریله اول سمتلره دقت بیوردیلر و بو سری جمله امرادن اخفا
و حصولی ایچون جناب رب العزتدن تضرع و رجا ایدرلر ایدی بو مادهنک اثناسنده ایدنجوق
نام قصبه‌یه تشریف و تماشالق نامیله معروف اولان کوشکه چیقوب جمله اعیان مملکتدن
خصوصا اجه بک و غازی بک و اورنوس بکی دعوت و جمله‌سنی حال و خاطرلرین سوال ایله
تطییب و تلطیف بیورددقدنصکره عادت قدیمه‌لری اوزره فتح بلاد خصوصنده مشورت
و اول بابده صحبته مباشرت بیوردیلر فتحی مطلوبکز اولان دیار روم ایلی دخی کوزتر
بر محل اولوب بتون بخته روم ایلی دیارینی ایچنده اهل اسلامه معین شخص و آخذ دخی
اولمدیغندن فتح و تسخیری محال رتبه‌سنده بر امر خطیر اولمغله شهزاده حضرتلری
ملول و حزین و متفکر و غمکین ایدیلر حضار مجلس شهزاده حضرتلرینک ملالتنی
مشاهده ایدیجک ایچلرندن اجه بک سؤاله جسارت ایدوب عنایتلو افندم
بشره سعادتکزده آثار ملال و صورت انفعال مشاهده در ضمیر منیرکزده جایکیر
اولان نه امر خطیر ایسه امر بیورر بو قوللری بنده براز و افندیلریمز اوغورنده جانی
شیرینی فدا ایتمیه بو میدان صداقتده نزار شهزاده حضرتلری بر آه جانکاه
ایدوب بیوردیلر که بو دریادن کچوب روم ایلی ولایتنه ظفر نه وجهله میسر دیو
تفکر ایدرم و راه خداده جانمی فدا ایدوب بر عبوره قابل محلدن دریایی کچوب
بر دلاور کشوردر غازی بولنمز ایسه بو غم و غیرت ایله کیجه و کوندزی هلاک ایدرکیدرم
بیوردقده میدان شجاعتک سرافرازی غازی فاضل و اجه بک غازی ایلرو کلوب
بزلر الله یولنده شهزاده مراد عزیزلرینه جان شیرینمزی فدا ایدرز و متوکلا علی الله
بر طریقنی بولوب بو مصلحت ایچون روم ایلینه کیدرز دیو سائر غزات مسلمین
ایله حلاللشوب شهزاده جوان بخت حضرتلرینک دست شریفلرین تلثیم و جانلرین
ید رضاء الهه تسلیم ایدوب کیتدیلر و بونلرک بو جانی فدا القلرندن
حضار مجلسه بر رقت کلوب بکا ایدرک سلامت حاللرینه دعا ایتدیلر و اول ایکی
غازی دخی کوزجه‌دن کچوب چمنی قلعه‌سنک مقابله‌سنده دریا کنارینه از اولمغله

اول محلده بر کوجك صال تدارک ایدوب صال کشتی وجودیکی بحر توکله اچ
بادبان همتی یاپوب کلده سبره باق مضمونجه صاله بنوب صالاری سمت مقصوده
صالدیلر و اراده لریله بحر توکله دالدیلر عنایت جناب خدای متعال بونلری
ار وقتده قارشو طرفه ایصال ایلیوب روم ایلنه چقدیلر اتفاقا باغ تنانزه کافر
بولنوب انی اخذ ویکرو صالارینه یتشوب مزبور کافری شهزاده حضورینه کتور
دکلرنده سعیلری مشکور و شهزاده حضرتلری دخی جناب حقه شکر ایدوب مسرور
اولدیلر و اول اسیر مال و احسان ایله اطماع و تسخیر اولنوب جمنی قلعه سنه دلالت و فتحه کفالت
ایتدی شهزاده دلیر دخی بلا تأخیر اول محلدن متوکلا علی الله قالقوب دریا کنارنده
اولان بعض کافر ولایتلرینی و اقر صغر اوروب و داریلرندن قایقلر چیقاروب بر مقدار
اغاج تدارک و اول قایقلر ایله اغاجلری بر برینه بند ایدوب ارکی ایکی عظیم صال تدارک
ایتدیلر و ایچلرینه آلات جنك و قتال و اسباب حرب و جدال وضع و برینه شهزاده
الجاندان عثمانی امکدارلرندن اق سنقر اغا و قره اوغلان اوغلی و قره تیمورتاش
و قره حسن اوغلی و ایجه قوجه اوغلی و بلبان بجوم اوغلی کبی قرق دلاور بر صاله و حاجی ایلبکی
و اجه بك و غازی فاضل و اورنوس بك دخی قرق کسنه ایله بر صاله بنوب
متوکلا علی الله بر سیاه و مظلم کیجه ایجره روم ایلی جانبنه کتدیلر چونکه مراد الله
اول دیاره دخی نور اسلام ایله منور قلمق ایدی بو دورلو بو طرزه سکسان ادم ایله
روم ایلی کبی بر مملکت واسعه هجوم ایتمك و بویله مظلم کیجه ایجره صال اسند کلوب
محلی طوتمق دائره عقلدن خارج ایکن عنایت پروردکار ایله اول کیجه روم ایلنه کذار
ایتدیلر و اول اسیر اولان کافر دلالتیله جمنی قلعه سنك حصارینه متصل سوبردنکر
حصاره برابر چقمشیدی اول سو بر و لکدن قلعه یه برجنه چیقدیلر چونکه سفینه لر
دریایی کچمك محالی و جمله سفینه لر کفار النده و اناطولی جانبنده سفینه اولمدیغی
جهتدن اول قلعه لر اهالیسی فارغ البال ایدی بو دفعه غافل بولنوب بیوقت باصقندن
پریشانلق حاصل اولوب بالکلیه اهالی قلعه اسیر اولدیلر لکن شهزاده حضرتلرینك
حسن تدبیرلری مقتضاسنجه قتلدن خلاص بولدیلر بلکه انعام و احسان ایله خاطرلری
تطییب و اهل اسلام خدمتنه ترغیب اولندیلر و بعضی کمیجیلری بنجه احسان و انعام ایله طرز
لرینه جلب ایدوب و کمیلری ایچنه معتمد دلاورلر قویوب اناطولیه ارسال و اوج
کونده دکر اوچ بیك غازی کچیردیلر بو اثناده بولایر و اقچه لیمان نام کافر سفینه لری

اولدیغی

31

اولدیغی شهزادهٔ ازاده ایشتدکده اول قلعه ده اولان کفار کرانلمولینه بنوب اول
سفینه لری احراقه ایلغار ایچون اجه بکی تعیین بیوردیلر و بو فتح اولنان قلعه
اهالیسندن ولایتیله اول محله قریب ایاشلونیه قلعه سنی فتحه اهتمام و بو کیجه اولکی
قلعه یی اودخی نصیب اهل اسلام اولدقده ایکی قلعه نك عسکری طائفه سنی قرایی دیارینه
کچوروب رعایاسنی یرلو یرنده ابقا و بو قلعه لر کرد ضبطی لوازمنی تکمیل بیوردیلر

فتح کلیبولی وقوکور حصار کلیبولی حصاری قالو بولی دیمکله مشهور بر تکور تصرفنده ایدی
شهزاده حضرتلرینك اول اطرافه حسن تدبیر ایله تسخیر ایدیکیندن تکور مزبور خبردار اولدقده
عسکر جمع ایدوب شهزاده سلیمان پاشا اوزرینه عزیمت ایتدیکی مسموع اولدقده
سلیمان پاشا دخی انلر کرد اوزرینه مسارعت ایدوب کلیبولی قربنده عسکر ابرار
لشکر کفاره مقابله و ضیلی مقاتله ایتدکدنصکره کفار بوزیلوب کلیبولی قلعه سنه فرار
ایتدکده شهزاده غازی سلیمان پاشا حضرتلری دخی اجه بك ایله غازی فاضلی قلعه
محاصره سنه تعیین و کندولری کلوب بولایرده مکین اولدیلر اول ایکی غازی دخی
هم قلعه یی محاصره هم اطرافنده اولان قصبات و قرایی فتح و تسخیر و رعایاسنی یرلو یرنده
تقریر ایتدیلر بو اثناده قوکور حصار تکوری اولان قلاقونیه نام مردار کرد روم ایلنه
کذار اولندیغندن بر دعسکر اسلامی اضراری خصوصا بو اثناده کلیبولی محاصره سنه
مامور اولان غزات مسلمینی شبیخون ایله غارت و ضیلی خساره جسارت ایتدیکی شهزاده نك
مسموعی اولدقده قلاقونیه نك شبیخون ارزوسیله حصارندن چیقدیغی یعنی ینجار
ایچون برقاچ جاسوس ارسال و کندولری دخی عساکر ایله عقبلرنجه استعجال ایتدیلر
ایدی اتفاقا اول ملعون حصارندن چیقدیغی عسکر اسلامه قاوشدقده عسکری
قلیجدن کچیریلوب کندو اسیر و در زنجیر اولندی اهل حصار اول مرداری بو حاله
کرفتار کورجك امان ایله قلعه یی تسلیمه قرار ویردیلر و شهزاده حضرتلری دخی
قلعه یی ضبط و قلاقونیه یی صلب و بردار ایلدی و اول غزاده اولقدر مال غنیمت
پیدا اولندیکه شهزاده حضرتلری روم ایلنه کچدکلری اثناده بر مولوی درویشنه ملاقات
ورزیده اعتقاد و التفات ایتمشیدی او دخی حضرت مولانا قدس سره العزیز تبرکی او مولوی
اوزره شهزاده یه بر مولوی کلاهی باغشلمشیدی بو دفعه تبرکا اول کلاه ایله مال
غنایمی سپاهه تقسیم و اوج خدمتی مبارکی الوییله تتمیم بیوردیلر و اول کلاهی
التون ایله تزیین و مبارک باشلرینه کیوب و سائر وجوه عسکره دخی کلاه

کیدز دیلر واندن بالذات کلیبولی فتحنه عوت و محاصره سنه تقویت ویردیلر وکلیبولی
تکوری اولان قالو پولی قلاقوینه کیفیتدن اکاه اولدقده چونکه مقدم محاصره دن دخی
حالتباه ایدی ناچار امان طلب ایدوب بمکله سوار واستانبوله دوغرو کیتدی یدیبوز
التمش تاریخنده کلیبولی که اق دکزدن جمیع دول نصارانک استانبوله معبری وجمیع
بلاد شمالیه کیملرینک رهکذریدر نصیب اهل اسلام و محافظه سی پاینده اهتمام
اولوب اجه بیک وغازی فاضله توجیه واحسان واول اطراف فتحیله فرمان اولندی
واول غازیلر دخی حسن تدبیر ایله اول اطرافی تسخیر ایدیلر حالا اجه اواسی دیدکلری ولایت
اجه بیکک فتحی اولمغین اول نامله شهرت بولمشدر واول ایکی غازی اخر عمرلرنده
کلیبولیده ساکن واندن وفات ایتمشلردر **فتح شهر ابصله و ملغره بلاد معاصره**
شهزاده دلیر حاجی ایلبکی یه ملغره شهرینی تسخیره تعیین اول غازی دخی اهتمام
تام ایدوب شهر مزبوری مقر اهل اسلام ایدکدن ایالتی کندویه احسان واول اطرافی
فتحنه فرمان اولندی ملغره فتحندن صکره همت شهزاده جوانبخت ابصله فتحنه منعطف
واول اطرافده اولان بلاد کفاری المغه منصرف اولوب اولا ابصله شهرینه ادنا
توجه ایله فتح و تسخیر و اقتضا ایدن ضبط و ربط لوازمنی توفیر ایدوب ایکی شهر کزین تصبیر
اهل دین اولدقدن صکره تکور طاغنده بعض قلعه لره اقدام وعون حق ایله بعض
مواضعی مقر اهل اسلام اولدی وبرقاچ کره چورلی و ضیره یولی اوزرینه اقین ایدوب
اموال غنایم واسیر نصیب اولوب صدای شجاعت مسلمین ایله اول دیار لبالب
طولدی وغیظ مشرکین کمالنه بولدی **مشورت کردن ملوک نصارا باستیصال**
شاه زاده سلیمان پاشا شهزاده نامدار دیار کفارده اظهار شجاعت
ایله شویله اشتهار بولدیکه افرنج وروس وافلاق وبلغار وانکروس ملوکی ولانس
ولایتنک حکامی شهزاده نک حسن سلوکی ایله ممالکلرینه مالک اولجقلرین
ادراک ایدوب شویله مشورت واستانبول تکوریله جملسنک سرداری مقامنده
ایدی اکا دخی خبر کوندروب بو وجهله معیت ایدیلر که ممالک موروثه مز بوقدر
زمان کید دشمندن امان اوزره ایکن ال عثمان ظهور واناطولیده اولان ابنای جنسی
یرلرندن دور ایتدکدن روم ایلنه کچمک نه اخطار دبزه مسلط اولمق محالدر دیو
اول بیچاره لره امداد وال عثماندن اول دیارلردن ابعاد ایتمدکه و بو خصوص احتیاط
واتفاق طریقنه کیتمدکجه شمدی اناطولیده استقلال و دولته کمال بولدقده اوزره

مشکر انشاء الله صح

بحمد الله

32

کمسی محال فرض ایتدیکمز روم ایلی دیارنه طریقنی بولوب کچدی و براز وقتدن اول
دیار دلاراده دیله دیکی کبی اکوپ بیچدیکی بو وجهله بزم مساهله مزدن اقتضا ایتدی شیمدی
ایله نیجه قلعه لرمزالدن کیتدی هنوز روم ایلنه یکی کلدیلر اوبله ایکن نیجه ابنای جنسمزی
جکوبنی دلدیلر ال عثمان ارامزده نه کوز مساهله اولنور ایسه کوندن کونه جسارتلری
کورلدیکچه قلبمزه دخی زیاده خوف وحذر کوزر ایدر شمدیه بیله بولسه اون خزینه یه معاف دلدرر
بودیارده قوت بولورلر ایسه انلره مقابله نیجه قابلدر رحله بو بابده مصلحت جمله مز اتفاق
ومعیت ایتمکدر ویرکو ترمز عسکر جمع ایدوب عثمانلو اوزرینه کیتمکدر دیو استانبول
تکوری ایله اتفاق وعهد ومیثاق ایتدیلر والتمش پاره سفینه یه اوتوز بیک مسلح
جنک اور عسکر تعبیه ایدوب اوتوز پاره کمی ایله اول اون بش بیکنی توزلا وزر بندی
سیدی قواغنده دوکمک واوتوز پاره سفینه ایله اون بش بیکنی بوغازه ارسال و
کلیبولی معبرینی سد ایتمک اوزره قرار ویردیلر **انتقال شهزاده سلیمان پاشا**
از دار فنا بدار بقا شهزاده ازاده حضرتلری درویش نهاد و محب مشایخ وزهاد
ایدیلر خصوصا حضرت مولانا ونی کل الوجوه اولیسنا حضرتلرینک خانقاه کرامت بناهلرنده
انتسا واول طریقدن خیلی حال اکتساب ایتمشلر ایدی بر کیجه رؤیالرنده جانب غیبدن
کندولرینک وفات ایدن جکلری وعسکر اسلامک حاللرینه بر مقدار پریشانلق ظهور
ایده جکنی اشارت اولنمغین او ساعت بیدار اولوب صباحه دک توبه واستغفار و
تدارک حاله مباشرت وعلی الصباح معیتلرنده موجود اولان امرایه دعوت وجمله یه خطاب
ایدوب شویله وصیت بیوردیلرکه دولت دنیا رؤیا کبی بی بقا ونعمت جهانک
اخری فنادر شول حرکات عجیبه که شمدیه دک بزلردن صدور ایدن فتوحات غزیه که
بو روم ایلی سفرنده ظهور ایتمشدر جمله سی محضا عنایت خدا ومعجزه رسول
کبریا دریوخسه عاجز انسانک نه کاره قادر خصوصا بزم کبی برایکی بیک ادم
بلا معین از زمانده بویله دریای بی پایان اولان دیار کفاره کلوب ایش کورمک
محالدر اولدیغی عقلی اولان ادم عندنده ظاهردر اعتقادیمه پاکز اولان اعدای دین
فرار ایتمز وعار وناموسی اولان کفاره اردینی دونوب طوشانکبی قاچوب کیتمز
حق یولنده جان ویرمک نه لذتدر بو یولده باشنی فدا ایتمین اهل غفلتدر خصوصا
کفار بو اثناده عسکر جمعنده اتفاق واهتمام واوزریمزه نفیر عام ایتمشلردر کم من فئة
قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله معلوم اصحاب انتباهدر جمله کزدن نیاز ووصیتم

ورجا و نصیحتم اولدر که حیات دیدکلری بر لباس عاریتی در انکله افتخار اولنمز و عار
و دیانت بر شئ نفیسدر که بر کره ضایع اولسه بر دخی بولنمز هر شخصک نفسی
معدود و دنیانک فانی اولدیغی مشهور در جنک ایله اجلی اولمیان اولمز جنکه کیتمیلر
دخی دنیاده باقی اولمز غافل اولدرکه هر آنده موت حاضر و حضرت عزرائیل پنجره سندن
ناظر بلور اکر بنم عمرم نهایته ایروب جنک کوننده یتشم ایسه م ای اهل جهاد
رسول الله وال و امجاد حرمتنه جناب رب العباده اعتماد ایدوب مقابله کفارده
ثابت و استوار و عرصه جنکده برقرار اوله سز تا که ممالک اسلامیه ده انتظام
و نور ایمانه بو حوالیده واقع ظلام اولمش ایکن اولیه که اعدا دیندن فرار ناموسنی
اختیار ایده سز عون باریدن مأیوس اولمق شیطانی کاریدر و بنم وفاتم موجب
انکسار اولمز زیرا حقیقتده سزه سردار حضرت سید الابرار در و بو عالمده
تعیین سلاطیندن مراد رب العالمین تقویت دین محمدی و اجرای شریعت
احمدیدر صلی الله علیه و سلم امداد کفار خاکسار سزی تضییقه ابتدار ایدر کره
صاحبکز جناب رب العالمین و معینکز روحانیت سید المرسلین اولدیغنی
بیلوب جهادی فرض عین و فراری کبائردن تعداد ایدوب اهل اسلامه محض
شین بیلمز و الم تر کیف سوره شریفه سنک مضمونی تفکر قیله سز عنایت
باری یاریکز اولدقده [illegible] مخذول کعصف مأکول اولمق مقرردر فوز
و نصرت بنم وجودم ایله حاصل اولور حالت دکلدر همان هادی السبیل جنابنه
توکل و سید المرسلین روحانیتنه توسل ایدوب مقابله دشمنده تحمل ایده سز دیو
اول شهزاده جوانبخت جمله امرایه بر رقت و قلوبه ملالت حاصل اولوب حزین و
ملول جمله عسکرلرینه عودت و قفول ایتدیلر شهزاده حضرتلری کوردکلری رؤیا
و کفارک جمعیتکی المندن طبع شریفلرینه عارض اولان کدری دفع ایچون عادت
سلطانی و مقتضای ایام نوجوانی اولان سیر و شکاره رغبت و اتلرینه بنوب
شکارکاهه عزیمت بیوردیلر وار محله وارد قده شاهینی مبارک الرینه الدیلر
و اول محلده بر مناسب صیده صالدیلر و شاهین اردیجه سوار اولدقلری
اتک سرعتی اوزره سورکن بقضاء الله تعالی آتک ایاغی بر دلکه کیجدی و اول
شاهین اوج اقبال اوزرندن دوشدکده اول آنده روح شریفلری جسد مبارکلرندن
جدا اولوب جنت اعلایه ماوی ایتدی رحمة الله علیه رحمة واسعة بو خبر موحش

معیتنده اولان بیکلره نصیحت ایدکده صح

امرای دولتلری

امرای دولتلری سمعنه واصل اولدقده هر بر صاحبی صفا الینی بوله رق و اول نامدار
حسرتیله دیوانه اوله رق کلدیلر کوردیلر که اول شهزاده جوانبخت و سزاوار تاج و تخت
افتاده خاک سیاه اولمش و کل عذارلری صولمش نور مبارکی جمالندن لمعان ایدوب یاتور
کویا جامه خواب مغفرتده یاتور بو حالت منظور امرای دولت اولدقده بر طرفدن حضرت
ولی نعمت و بر طرفدن خشیت دشمن دین و دولت جمله سنی وقف حیرت ایدوب بر زمان بالله
دیمکدن غیری نطقه قدرتلری قالمدی بعده هر بری آه و فریاد و عویله چیقاره رق و انین و فغان
لری قصر افلاکه یتشه رک اول شهزاده غازی و غازی زاده یی اغوش حسرته چکوب
بولایره کوتوردیلر و تجهیز و تکفینده و ضمائمات و تصدقات خصوصنده بولوریه نی سوزدیلر
و بولایرده بنا بیوردقلری مسجده متصل محلده دفن ایتدیلر بعده اوطاغ پریشانلرینی
منشور ایتمکه کیتدیلر محروسه بروسه حصارنده حلوایی محله سنده اولان مسجد شریف شهزاده
مغفور حضرتلرینک اتا و جدیه لرندن بر معبد لطیفدر ولادتلری التیوز اوتوز التی تاریخنده
اولوب عثمانلو علاء الدین پاشا وزارتدن استعفا و بیغا قصبه سنه کیتدکده تولد
بدر اکرام اورخان غازی حضرتلرینه وزیر اعظم اولمشلر ایدی آل عثمانک وزرانک ایلکیدر
بو صورتده سن شریفلری قرق بشه منتهی اولمش اولور

هجوم کفار روم ایلی بر عساکر اسلام و رسیدن جنود غیبیه از جانب خدای علام

عساکر اهل ایمان شهزاده جنتمکان حضرتلرینک وفاتنه یاس و ماتم و حزن و الم
ایله حیران و نالان و پریشان ایکن بر خبر ظهور ایتدیکه التمش پاره کافر کمیسی کلوب اونور
بوغازن کسمک ایچون کلیبولی اوستنه کیتدیلر اوتوز دخی طوزله اوزرینه اون بشی بر
عسکر دوکوب سیدی قواغنه چیقدیلر و عسکر اسلام اوزرینه توجه ایتدیلر بو خبر
عسکر اسلامیه واصل اولیجق بر قاچی دخی غریق دریای حیرت اولوب امن یجیب المضطر
اذا دعاه آیت کریمه سندن ماعدا التجاکاه بولنمیوب متوکلا علی الله میدان جنکه عزیمت
ایتدیلر اکرچه کفار عسکری غایت چوق و بونلرک رئیس و سرداری اولمدیغندن ماعدا
بیک بشیوزی کلیبولی و سائر فتح اولنان ولایتلرده قالمغله ایکی یوز آدم بیک بشیوز
مقداری قالوب مقاتله یه بو دورلو قدرتلری یوق ایدی لکن جناب حقه توکلا و معجزه
رسول اللهه توسل ایدوب وار دیلر و الله الله دیوب جنکه کیردیلر و مردانه حرکت
ایتدیلر لکن چه فائده بر سلاح اونه کافر هجوم ایدرلر ایدی بالاخره عورت و شهزاده جنتمکان
قبر شریفنه کلوب کوزلرندن بلا بارانی کبی یاش اقیده رق اول شهزاده نوجوان و نامرادک

طراغنه یوز سوروب روح شریفندن استمداد و درگاه حقه روحانیت رسول الله
دشمن دیندن فریاد ایتدیلر ناگاه بر خبر ایرشدیکه کفارک اینجه‌سی جنگ میداننده مرد
اولوب ینجه‌سی فرار ایتمشلر و بر عسکر مسلط اولوب دنیایی گوزلرینه تار و بو دوستخانه
جهانی اول اعدای دینه طار ایدوب بعینه الستیوفی بربریی بلصه‌رق گمیلرینه دوغری
قاچوب گیتمشلر عساکر اسلام دخی گیدولر امداد الله ظهور ایدوب یمددکم ربکم
بالف من الملائکة مسومین سری اشکار و دخی سیهزم الجمع ویولون الدبر نکته‌سی
بدیدار اولدیغنی فهم ایتدیلر و قلیچلرین چکوب جنگ محلنه گیتدیلر گوردیلر که کفارک
کیمی صونی و خاکه بولانوب لاشه خنزیر کبی یاتور و کیمی گوکرا بالغ دیده کبی عاره تا
ترک ایتمش قاچوب گیدر عسکر اسلام بو حالی گوردکده جناب خالقه شکر و حمد ایدوب
اول محله بولدقلری کفاری قیردیلر و فرار ایدنلرک ادرینه دوشوب ایرزیلر و جمله‌سی
شوبله طعمه شمشیر اولدیکه کیمسه بولنانلردن عبره بر جان خلاص بولمدی و غزات مسلمین
اول قدر مال غنایم الدیلرکه بو وقته دکین بر سعور ده بو غنیمت نصیب اولمدی اتفاقا
اسرادن بر اسیره خطاب ایدوب سزکه قونکز و بزه غالبیکز معلوم مکر ایکی
بو هزیمتکز نه سببدن اولدی دیو سؤال ایندکلرنده یا سزه ایندیکز دسیسه‌سی
بلمز بیلمز ایندا بری دریا کنارندن ایرمق ایچون قاچه‌مق کوستردیکز صکره او
صاقلدیکز ینجه بیک عسکر بوزاندار ده بیمش واو کلرنده بر نوجوان که الندن قلیچلر
لمعانندن گوزلر خیره‌لنور و کندو مهابتندن گوکلر تره‌لنور بزی ضراب و حالیمزی
وقف اضطراب ایتدی دیدکده سؤال ایتدیلرکه او نوجوانک نه هیئتده ایدی اسیر دخی
تقریر ایتدکده ضبوز دیکی اوصافی شهزاده سلیمان پاشانک اوصافنه ملایم
ظهور ایتمکین او عسکرک قبل الوقت جنود غیبیه اولدیغنی اذعان ایتدیلر و ملائکه عظام
بشر صورتنده گیروب شهزاده مرحومک عند الله مقبولیتندن رئیس اولان ملک
صورتنده تمثل ایدیکنن او نوجوان نامدارک حالنه واقف اولوب شکر امرار
شریفنده ینجه قربانلر ذبح ایدوب تصدقات و ضیمات ایله روح شریفنه کمال تعظیم و تکریم
ایتدیلر چونکه کلیبولی محافظه‌سنده مأمور اولان اجه بیک و غازی فاضل شهزاده‌نک
وفاتندن غافل ایدیلر او زلرینه اوتوز پاره گمی ایله اون بش بیک کفار گلدیکندن
شهزاده‌یه خبر ایدنامه‌لر یازوب ارسال ایتمش ایدیلر بو اثناده گونلردکلری
ادملر بو طرفدن بولاید ده عسکر اسلامه گلوب شهزاده‌نک کیفیتنی و عسکر اسلامک

دهشتندن

دهشتندن صکره مؤید و منصور و کفارک مقهور اولدقلرین گوروب گلورلرده
اورنوس بیک کبی رؤسای عسکر ایله بولوشوب انلر دخی کیفیتلرینی علی التفصیل
یازوب و بر قاچ اسیر گوندردیلر بو ادملر دخی تحریرات و اسیرلری اجه بیک و غازی فاضل
حضورینه گتوروب کیفیت حال بیرانی مزبورانک معلوملری اولدقده اگرچه جگرلری خون
و حالکر دیگر گون اولدی اما نه چاره پاره لرینی دشمن دینه اظهار مناسب اولمادیغندن اسرار
ایدوب کلی اسیرلری محاصره‌یه مشغول اولان کفاره ارسال ایتدیلر انلر دخی ابنای عسکر
بولایر اوزرینه گیدن کفارک حاللرینی ایشتدکده فراره مجاللری قالیوب بر گیجه فرار و
ولایتلرینه دکرارلرینه با قمنه دخی خوفلرندن جسارت ایلمیوب گیتدیلر والحمد لله
الملک المتعال خلوص و دیانتلری عساکر اسلامی سلامته یتشدیروب مظفر ایتدی
بو محل عبرت الرجق محلدر بو دینک صاحبی حضرت الله اولوب بو امت مرحومه‌نک
فقط اعلای کلمة الله ایچون گوروب حق تعالیه اعتماد و روحانیت محمد المصطفی
صلی الله علیه وسلمه استنادا ایتدکده جناب کبریا بو بیله اطراف و اکنافی کفار
دریا ایله احاطه اولنوب دریاده دخی فرار محلی کسوب بر دورلو نجات احتمالی یوغیکن
بیک بشیوز مقدار عسکره اون بش بیک کفار ایله دوکشوب و بوز لمش ایکن بلا انکه
عظام گوندروب نصرت ویرر و دین او غرنده جانی فدا ایلین شهدا عند الله تعالی
شویله محبوب و مقبوللردر که وفاتندن صکره دخی ملکلر بینی انک قیافتیله تمثل ایتدیروب
دشمنی انکله بوزندنی بوز دیرر اما بو عنایت ظهورینه استعداد گرک و بو استعداد
ملوکه گوره عدالت و حق تعالیه عجز بیلوب کمال تضرع دروسبب ظاهریه دخی لوازمنی
دیدیکی کبی امراینی دولتندن حصه یاب نعمت ایتمکه تعاون و تناصره استعداد کسب ایتمکدر

استماع کردن پادشاه اسلام وفات شهزاده قدسی خرام

روم ایلی یارنده اولان عسکر اسلام سرکرده‌لرین ولی نعمتلری پادشاه انام حضرتلرینه
عرض و اعلام ایدوب کندولره بو سردار تعیینی رجاسی لازمه حالکرندن اولمغله بو بابده
منشورات ایدوب هم وفات شهزاده‌یه درج و بیانی دهم صعلرنده ملائکه عظام ایله امداد
جنابِ ملک مستعان ظهور ایتدیکنی تفصیله ایدوب رکرسم و تربا قدنی مرکب نوع ضحار بحر ترد و مربر
شوکتمصیر حضرت شهریاریه منزل ایله ارسال و تسیر ایتمشلر ایدی بو خبر واصل سمع همایون اولیجق
اگرچه فتح روم اول شهریار مراحم موسومی بر ابتهاج ایدیلکن شهزاده خصوصی منظور
دولتلری اولدقده عقل دائره‌سندن چیقدیکلرستن شریفلری سکتانه متجاوز اولمغله زمانی

بیرینه اوله بر دوجوی نایاب شهزاده دلبرلر المسیله مبارکلری کوزلوندن جریان ایدن اشکلر
حسرت حمرت لعل نابه مشابهت کسب ایدوب دهر نار بحجه بیضالور قطرات دموع حمر ایله سبحه
مرجانه مماثل و هیئت ثرکاندن تقاطر ایدن اشکلر کرم و کریه خونین ایله شاخ غیم مغادل
اولدی سبحه لر ده تا تسبیح صدای نالله و ندای یاالله ایله ظلام لیلی بیاض صبحه تبدیل و کوندزلره
اینی واه و فریاد جانکاه ایله بیاض نهاری سیاهه تحویل ایدرلر ایدی و بو حزن و ملال اول
پادشاه دریانوالک مزاج شریفنه تأثیر ویرلک زمانیله اکل و شربدن و خواب و راحتدن
بری اولمغله وجود همایونلرینه علت طاری اولوب اشتر اولدیلر لکن یفعل الله ما یشاء و یحکم
ما یرید مضمونی اول پادشاه سعیدک نقش ضمیر کرامت تخمیرلری اولمغله سلطنت دنیانک
آخری فنا و عمر انسانک و اقبال جهانک بی بقا اولوب خصوصا سکسانی تجاوز ایلین آدم
کندوبی ملک الموت ایله همدم بیلک کرکدر اگرچه مرادیمز ترفیه عباد و توسیع بلاد درلکی
اول وقتمزده بحدث سنمز بو کیفیت دو وجودیمز بو حالده اخلاء ممز بو مصلحی رؤیت امکانی
ایکی غائله سلطنت ایله عمر امرار ایتمکدنه غفلتدر دیو اگرچه ترک سلطنت و اختیار کوشه
عزلت ایدوب بقیه عمر عزیزلرینی عبادت و طاعته صرف ایتمکه نیت بیورمشلر ایدی لکن
امور سلطنتی تحمیل شهزاده ملکوتلری سلطان مراد غازی حضرتلرینه منحصر اولوب
روم ایلنده اولان اهل ایمان اوله مخوف محلده بی سر و سامان قالمق دخی بر دورلو مناسب
اولمامغله ستمدیلکه روم ایلی امورینی رابطه یه بولنجه شهزاده سلطان مراد روم ایلنه سردار
تعیین اولنوب کندولری عادتی کبی سلطان مراد روم ایلندن عودت ایدنجه دکین
تخت سلطنتده مکین اولمق ملاحظه سیله شهزاده حضرتلرینی منصبندن دعوت و بو
خصوصلری تفهیم ایچون بقاج کون یانلرنده اقامت بیورتدیلر انتقال سلطان
اورخان خان از دار جهان بکاشانه جنان ٧٦١ بچونکه شهنشاه
کامکار شهزاده مکارم آثارلرینی روم ایلنه سردار تعیین ایتمک ایچون حضور
همایونلرینه احضار بیورمشلر ایدی لکن شهزاده سلیمان پاشانک وفاتیله غموم
و آلام الف قامتلرینی لام ایدوب کندولرده علامات موت مشاهده بیوردقلرندن
سلطان مراد حضرتلرینی روم ایلنه کوندرمیوب کوندن کونه قوتلری ضعف و ضعفلری
قوت بولدیغنی کوروب سلطان مرادی حضور سعادتلرینه دعوت و وصیته مباشرت
بیوروب شویله خطاب بیوردیلرکه

الا ای میوه باغ مرادم — شها ای حسب سلطان مرادم
وصیتم الیوم کوش ایله آنی — بنمچون ایله آه و فغانی

ظهور

35

ظهور دینه دائم نصب غایت — وجودکی خلقدن جور ایله زنایت
رعایا حفظنه سعی ایت همیشه — شریعت اتباعی ایله پیشه
رسول الله شرعن پیشوا قیل — معین دین اولوب نصب لوا قیل
چو مستقل بولدک سلطنتده — عدالت ایله دائم مملکتده
جهاد امرنده صرف اجتهاد ایت — جهانده نامی غازی مراد ایت
بو فانی ملکه مغرور اولمه زنهار — طریق شرعدن دور اولمه زنهار
فنادر عاقبت دنیانک امری — اولور هر کس نه کلو اولسه عمری
ایرشدی چون بکا امر الهی — سن اول مسند نشین تخت شاهی
کرم ایله بکا جلب دعا قیل — مرادم بو در ای فرزند عاقل
نظام عالمه دائم مدار اول — سریر سلطنتده پایدار اول

بو اسلوب اوزره نصیحت و وصیتلرینی تمام و کلمه مبارکه لا اله الا الله
محمد رسول الله ایله ختم کلام ایدرک مسکی الختام بیوردیلر شهزاده حضرتلری
ملول و حزین و ارکان دولت ایسه پر آه و انین اولوب حضور پر نور حضرت اورخانی
کمال تعظیم و تکریم ایله غسل و تکفین و نیجه خیرات و حسنات تصدقات و ختمات ایله
یدیوز التمش بر تاریخنده شهزاده سلیمان پاشا وفاتندن ایکی آی صکره
بروسه ده حصار داخلنده مناستر نامیله شهیر اولوب کندی کلیساسی ایکن فتح
بیوردقلری قبه معلالرنده دفن اولندیلر روح الله روحه و زاد فی اعلی
الجنان فتوحه روح الله روحه بکوم مصرعی تاریخ وفاتلریدر تاریخ ولادتلری
التیوز سکسان تاریخی ایدیکه ارطغرل غازی دخی اول سنه دار آخرته
ارتحال ایتمش ایدی و تاریخ جلوسلری یدیوز یکرمی التیدرکه بروسه دخی اول سنه فتح
اولنمش ایدی بو صورتده سن شریفلری سکسانی بر و مدت سلطنتلری اوتوز بش
سنه اولور شاه زاده کان سلطان اورخان خان سلطان مراد خان ولادت ٧٢٧
سلیمان پاشا ولادت سلطان قاسم حال صغرنده وفات وزرا و امرا
تاج الدین کردی شاهین لالا ٧١٦ علما داود قیصری ملا قره علی
ملا شمس الدین فناری ملا محسن قیصری مشایخ عهد اورخانی کیکلو بابا
شیخ اوران شیخ ابدال موسی شیخ ابدال مراد قره جه احمد
بونلر بروسه فتحنده اورخان خان یاننده موجود ایدیلر.

فتوحات شاه در عهد اورخان مهابت کبرا قپودن حصاری ازنکمید ازنیق کوکلر
یکیجه طرانلی مطورنی بالیکری قره سی سنجاغی اولوباد کرماستی
میخالیج تکلیک ایدنجک مایناس ادرمید قزیلجه طوزله بیگار حصار
ایازمند جمنی ایاسلونیه قوکور حصار اجه اووه سی دوکور کلیبولی
قلوقره جک خیره بولی ایپصاله مالغره بعض ممالک تکفور طاغی

جلوس سلطان مرادخان الشهیر بغازی خداوندکار واوصاف انی شهریار سپهر اقتدار

بادشاه ملک حقیقی ومجازی سلطان اورخان خان غازی حضرتلری
مرغ روح پرفتوحلری جانب روضهٔ جنانه پرواز واول سلطان الغزات
والمجاهدین لذائذ خلد برین ایله تنعمه اغاز ایتدکده خلف شریف ومخدوم نظیفلری
شهریار مراحم معتاد سلطان مرادخان برقانون قدیم پادشاهی تخت خلافت
پناهی اوزره بیدیوز التمش برتاریخنده جلوس واعیان دولت وارکان سلطنت
جملهسی کلوب اجرای مراسم بیعت ودامنبوس ایتدیلر وقلوب انام وفات اورخان خانی

ایله

36

ایله پر الام اولمش ایکن جلوس سلطان مراد ایله هر کسک غنچهٔ مرادلری کشاده اولدی زیرا
ظل جناب پروردگار اولان غازی خداوندکار حضرتلرینک صیت مهابت وصدای
شجاعت وسیاستلری دیار کفار وسمع صغار وکباره ولوله انداز اشتهار اولمشیدی
واوازهٔ مزید جلادت وقدرت وفنون جنگ وحربده اولان مهارتلری ایله اوراق الباب
طولمشیدی بووقار وهیبت وشکوه وحشمت ایله ینه مقام مرحمت وشفقتده ضرب [illegible]
وکلام شریفلری احلی من العسل ایدی مشرب شریفلری مصلحت عباده کیدرلردی [illegible]
سائر پادشاهلرین نغمه وساز ومطرب ومضحکه ولهو ولعب ایله تنشیط خاطر ایدرلرکن
بدل بونلر علمای سالفه ومشایخ سابقه نک کلام ونصایحلرینی تذکر وزهادک [illegible]
سلوکی ومسائل شرعیه نک حل وتحقیقنه متعلقه صحبتلر توفیر ایله کسب نشاط وسرور
انبساط ایدرلردی طبیعتلری سخایه مائل اولوب ملالی یعنی صحبت خصوصا غیبت ومذمت
صفتلرندن غایت مجانبت ایدرلردی حتی ادلمقولری ضمنلرندن دخی ابعاد
معتادلری ایدی ولادت شاهزادهٔ سعید سلطان بایزید
بیدیوز التمش برتاریخنده سلطان مرادخان تخت همایونه جلوسلری اثناسنده سلاله
سلیلهٔ مبارکهلرندن برنخل نجیب وقیشانی زیور کاهوارهٔ جهان اولوب اسم بایزید ایله تسمیه
بیورلدیلر مرور ایامده عرصهٔ هیجا ومعرکهٔ وغاده سرعت حرکتلرندن کنایه ایلدرم
بایزیدخان دیو کسب شهرت وشان بیورمشلردر فتح قلعهٔ انکوریه واطرافاه
ازدست ملوک قرامیان ٧٦٣ چونکه پادشاه کامکار سلطان
مرادخان الشهیر بغازی خداوندکار حضرتلری تخت همایونه جلوس بیوروب داعیهٔ
رعیت وحمایت ارباب شریعت وتنظیم وتسویهٔ امور مملکت خصوصلرنده کمال
دقت بیوردیلر بوندن صکره روم ایلنده بی سروسامان عسکر اسلامه سردار و
اولمه خطرناک محلده وزارت ایتمک لایق وسزاوار اولمامغله همواره صوالیده فتوحات ایله اشتغال
وهم اول عسکره اقتضا ایدن تقویت وامداد لوازمنی اکمال بنیتله روم ایلی دیارینه عزیمت
وقرار شو جملهیه نیت وعزیمت بیورردیلر دولت سلجوقیه منقرض اولدقده صکره هرکس
بولندیغی دیاری ضبط ایتمکله دولت سلجوقیه طوائف ملوکی الذی قائم [illegible]
ال عثمانک کوندن کونه تزاید فر وشوکت وقدرت وحشمتلرینی کوررکجه کندولرینه
حسد هلاکه ایدرلردی لکن مقاومته قدرتلری اولمدیغی دخی بیلوب بیهوده قصدلرینی
اظهار ایتمسهلر شایدکه بونتیجه ویره بیوب ماقصد ماللری ذهب الحمار لطلب القرنین

فعاد مصلوم الاذنین مثلی اولوب الترنده کی ولایتلو دخی کتمیه ملاحظه سیله
بر وقت فرصته انتظار ایله جکرلرندن قان کیدر ایدی بو دفعه سلطان غازی خداوندکار
روم ایلی جانبنه کذار بیوردقلری مسموعلری اولدقده ایچلرندن قرمان ملوکی اول
اطرافده اولان طوائف ملوکی تحریک وسمتلرینه قریب اولان کفار تکورلرینی
دخی کندو بو خصوصده تابع ایتمکله منافقین ومشرکین آل برلکیله ممالک آل عثمان
حدودینه هجوم ایدیلر وشویله مشورت ایتدیلرکه صاحبی رجعت ایدنجه جمیع
آل عثمان تصرفنده اولان ولایتلری نهب وغارت ایدوب اویله خراب ایلیه لرکه
بر دخی ممکن عمارت اولمیه پس امدی بو خبر ممالک محروسه محافظه سنده مأمور
اولان امراء کاب حضرت شهریاریه عرضحال ایتدکلرنده فی الحال پادشاه شجاعت
آثار حضرتلری علمای دولت وارکان سلطنتلرینی دعوت وترتیب مجلس مشورت
بیوروب جمله سنه شویله خطاب مستطاب بیوردیلرکه جناب خدای کریم آیه شریفه
جاهد الکفار والمنافقین ایله بو امته تفهیم بیوردیلرکه بو ایکی فرقه یه دخی قلیچ
چکلمک مشروع ایمش لکن بو عبد خدای جواد عاجز وفرومانده مراد کفار
مقدم ذکر اولنمغله او فرقه یه تقدیم وبو سمته لوازم جنکی ترتیب وتتمیم ایتمشدم
لکن حالا ملوک قرمان نیجه کروه ایله اتفاق وعهد ومیثاق ایدوب ممالک محروسه
غارتنه عزیمت وارامل وایتام وسائر اهل اسلامه اضراره نیت ایتمش وسنوردده
اولان قرایه خسارت جسارت وکون بکون بروسه وازنیق کبی بلاد معظمه یه دخی
ایصال مضرت قصد ایدوب کلور ایمش وهنوز بلاد معظمه یه براحت
ایتمدن ظلمنی دفعه مباشرت اولنمز ایسه حال رعایا وبرایا مشکل اولور بونده
کفار ایله مقاتله ایده لمی یوخسه او فتنه نی دفع ایچون اناطولی جانبنه کیده لمی
بو بابده امر علما ورأی عقلادن ذ دیوار باب شریعتدن استفتا وارکان
بیوردقلرنده جمله سی بو طرفده محاربه کفاردن مقدم او فتنه نی دفع اهمدر دیجک
بدلرینه بر قطعه فتوای شریفه الوب برق خاطف کبی اناطولی جانبنه کچوب ممالک
عثمانیه اوزره سو قصد ایدن عساکر قرمانیان اوزرینه ایلغار ایتدکده غازی
خداوندکار کبی برنا مدار اولدقده اول عسکر بیشمارک پایدار اولمیه جغی آشکار
اولمغله ادنا توجه ایله تار ومار اولوب انکوریه حصارینی محاصره ایتدیلر اول انکوریه
اخیلردیمکله مشهور کمسنه لر تصرفنده ایدی امان ایله قلعه یی تسلیم ایدوب اغرهدیه لر ایله

در بیان استفتا

کلوب

کلوب رکاب همایونه یوز سوردیلر جرملری عفو اولنوب خدام کرام زمره سنه داخل اولدیلر
واول حصارک محافظه ایچون محافظ تعیین وانکوریه کبی صوف ومخیر وینجه امتعه نفیسه
چیقار وانواع محصولاتی جامع بر شهر بدیع بو یوز التمش ایکی تاریخنده داخل تصرف پادشاه
اولدی بعده تختکاهلری اولان بروسه شهرینه عودت واول قیشی اول شهر دلارده اقامت
بیوردیلر وضع میرمیران وقاضیعسکر درعهد خداوندکار شجاعت
کستر پادشاه عالمپناه زمان همایونلرینه کلنجه جد اعظملری عثمان غازی پدر اکرملری
اورخان غازی حضرتلرینی وپدر افخملری اورخان غازی برادر مکرملری سلیمان
پاشای غازی حضرتلرینی بکلربکیلک منصبیله اکرام واول دلاورلری سردار
عسکر اسلام ایدوب بکلربکیلک منصبی اولادر همایونلرندن غیره ویرلمامش ایدی
لکن شهریار کامکار غازی خداوندکار حضرتلرینک شهزاده هنوز صبی اولمغله
میرمیران نصبندن فارغ اولمق دخی مناسب اولمامغله بدرلری ایکد اولدنی نیجه صدق
پسندیده اظهار ایله منظور همایونلری اولان للا شاهین بکه بکلربکیلک احسان
ایدوب روم ایلنه عسکر کچورمک ایچون او کنارلرده کیدر بنانده تعیین بیوردیلر
واول وقته دکین سفرلرده مستقل قاضی اولمیوب سفر اقتضا ایتدکده پای تخت
قاضیسی یرینه نائب براغوب کیدرلر ایدی بو دفعه کثرت عسکر ووفرت شوکت وفر
مقتضاسنجه مستقل قاضی عسکر نصبی اقتضا ایتمکله جد امجدلری عثمان غازی زمانندن
برو خانه دان عثمانیه اکداولرندن اولوب بیله جک وازنیق واول اثناده بروسه قاضیسی
بولنان جاندارلو قره خلیل افندی عالم وکار دیده بر وفاضل ذات عالیقدر اولمغله قاضیعسکر
نصب وتعیین بیوردیلر بو یوز التمش اوچده بکلربکی وقاضیعسکر نصبندن صکره
روم ایلنه کچمک تدارکنه مباشرت ومدت قلیله ظرفنده بالذات روم ایلنه کچدیلر
عبور کردن پادشاهی بجانب روم ایلی وفتح قلعه بنطور
شهریار کامکار ایده الله بالنصر والاقتدار حضرتلری کمال شوکت ووقار ایله بو یوز التمش
اوچ تاریخنده روم ایلی دیارینه کذار بیوروب اولا برادرلری سلیمان پاشای
غازینک مزار شریفلرینی زیارت وروحانیتلرندن امداد دیله یوب نیجه اوقاف
تعیین ونیجه خیرات وحسنات ایتدکدن صکره متوکلا علی الله عزم جهاد ایتدیلر و
بنطور نامیله اشتهار بولان حصارک محاصره ایتمکه کیتدیلر بو نام الایام مقابله حصاره
نصب خیام ایتدکلرنده تکور مقهور عسکر اسلامده اولان کمال شوکت واقتداری کوروب

خوف وخشیت کندویه غرق بحر حیرت ایتمکله امان ایله حصاری تسلیم ایلدی **فتح قلعهٔ**
چورلو ومسلی وبورغاز بهمت شهریار شجاعت پرداز بنطور حصاری فتحندن صکره
چورلو فتحنه عزیمت وبرکون اول شهر کوینی دخی محاصره یه مباشرت بیورلدی لکن
تکوری اولان مردار تیغ آتشبار غازیان خداوندکارینه الماس پاره جوهردارک هنوز
بلمامش ملوک عثمانیانک نه دلیر شیرافکن هنوز اول روباه سوراخ ضلالتکار قلبینه
اثر قیلمامش بر پلید حرزوار ایدی طرف شهریار وقوردن قبول جزیه واطاعت تکلیف اولنوب
معامله لطیفه ایله جلب قلبینه رغبت اولندقجه اول حرلا یفهم کندویه بر ادم صانوب ادبانه
حرکتی ازدیاد بولمغه باشلدی پادشاه توجه ایدرک الله وقوته دخی امر محاصره مبیعجه
طوتلمغه فرمان بیوردیلر عساکر نصرت مآثر دخی بر مقتضای فرمان امیر اعماله ادوات
تیر وشمشیرده اهتمام اوزره ایکن بر غازی دلیر براوق کشاد ایتدکده تکور نکوردکرده
تا کوزینه بیکمنه اصابت ودرحال اول بدبخت کور ایتدی بو خبر اردوی همایونه شیوع
بولدقده پادشاه عالمپناه یغما بیوردی سپاه دخی عنکبوتوار باروی حصاره
چیقوب فتح قلعه میسر اولدی وجمیع مال ومنال واولاد وعیالکوی یغما ایتدیلر وبو تکوره
تکور کوری دخی لفظا ومعنا کوزندن قالدرلوب حضور همایونه کتوردکلرنده پادشاه
عالمپناه دخی باشنی کسوب ملوک کفاره عبرت اولمغیچون هدیه کوندردیلر وچورلو
قلعه سنی خاک ایله یکسان ایتدکدن صکره مسلی قلعه سی فتحنه توجه عنان بیورلدقده تکوری
مقاومه عدم قدرتنی ادراک ایدوب اطاعت وقبول عقد ذمت ایتمکله مظهر
عفو وعنایت اولدقلرندن بورغاز حصارینه واریلوب کافر فرار ایتمکله بالکلیه
هدم وتخریب اولندی **فتح دیمتوقه وسائر فتوحات بهمت حاجی ایلبکی**
وغازی اورنوس حاجی ایلبکی واورنوس بک که روم ایلنه شهزاده سلیمان
پاشا ایله کچوب نیچه سغورلرده بو ایکی دلاور کرد جنبش شجیعانه واطوار غیورانه کوستر
دینه کالدی اولمغین مرحوم سلیمان پاشا بونلری سائر امرادن ممتاز ومظهر اکرام
واعزاز بیوروب ملعزه جانبندن طاغ انکنده اولان قلعه لری ضبطنی واول
حوالی یه سمت اولان دیار کفار فتحنی حاجی ایلبکی یه احاله وایپصله جانبندن دریا کنارنده
اولان حصارلر محافظتنی واول سمته قریب اولان قلعه لر فتحنی اورنوس بکه حواله
ایتمشیدی اول ایکی سردار نامدارک صدای شجاعت واقتدارلری ملوک کفار بیننده
شویله ولوله انداز اشتهار اولمشیدی که سلیمان پاشا وفاتندن صکره ایکی آی

مرورنده

38

مرورنده پادشاه جهان اورخان خان دخی دار آخرته رحلت ایدوب غازی خداوندکار
دخی اناطولیده دفع فتنه ایله مشغول اولمغین روم ایلنده اولان عساکر اسلام سردار و
حاکمسز بر سنه دن متجاوز زمانده بر قونمش قیونه کبی حیران وپریشان اولمش ایکن بو ایکی دلیرلرک
مهابت وشجاعتی قلوب کفارده شویله تأثیر ایتمشکه بونلرک کمال جلادتندن خوف ایدوب
اعدای دین ودولت بویله وقتده فرصت باشوب بوغمسز اولان عسکر اسلامه خسارته
جسارت ایدهمدیلر بو ایکی شیر دشمن کیر ایسه برقراره دیار کفاری خراب ایدوب سردار
وحاکمسزلک خاطرلرینه کلمز سلیمان پاشانک وصیتی اوزره بزم معینمز الله
سردارمز رسول الله در دیوب خلوص قلب ایله حرکت وکثرت کفاره بر پوله المزایدی
حتی حاجی ایلبکی بونلرن اقدم یدیبوز آلتمش ایکی تاریخنده کفار الندن مریچ کنارنده
بورغاز نام بر قلعه فتح ایدوب اننده تحصن واکثر اوقاتنده اطرافه آقین ایدردی بو اثناده
دخی پادشاه اسلام چورلو ومسلی ولایتی فتحنه مشغول ایکن حاجی ایلبکی عادت
قدیمه سی اوزره آقینه ایچون بر کیجه بورغاز قلعه سندن چیقمشیدی ملک اول کیجه دیمتوقه
تکوری دخی حاجی ایلبکی الندن بیزار اولوب عسکر جمع ایدوب حاجی ایلبکی نک بورغاز
قلعه سینه شبیخون ایتمکه چیقمش اتفاقا نصف اللیلده حاجی ایلبکی عسکر کفاره
ملاقی اولدقده صدای تهلیل وتکبیر فلک اعظمه تأثیر ایدوب غازیان خصوصا بالذات
حاجی ایلبکی تیغ آتشتابی عریان وجناب حقه تضرع تام ایدوب مدت قتال ونزاع
خیلی وقت انقطاع بولمدی بالآخره عنایت رب اکبر ایله فوز وظفر جانب اسلامه میسر
اولوب عسکر کفار فرار وتکورلری طوتلدی حاجی ایلبکی دخی فرار ایدن کفاری تعقیب
ووارد دیمتوقه قلعه سنی محاصره ایتدی تکور مزبورک اوغلی پدرینی اهل اسلام
الندن محبوس وخلاصندن مایوس کوردیکده ایچنده اولان جمله مال ایله دیمتوقه قلعه سینی
پدرینه بدل ویردی واول حصن حصین که فتحی آرزوی سلاطین ایدی اسهل وجه ایله
یدیبوز آلتمش اوچنده اهل اسلام تصرفنه کیردی حاجی ایلبکی مژده فتحی مشعر بر صحائف یازوب
درکاه پادشاه دریا نواله ارسال ایتدی وبو خبر اوردوی همایونه اول وقت وصول
بولدیکه غازی اورنوس بک کشش قلعه سنی فتح ایدوب رکاب همایونه کلمش ومظهر
دعای پادشاه عالمپناه اولمش بو خبر فتح دخی وورود ایتدکده اوردوی همایونده
عید بر بالای عید اولوب حاجی ایلبکی دخی دیمتوقه نک لوازم ضبط وربطنی تکمیل
ایتدکدن صکره اول دیارک نفایس اموالندن ملوکانه شایان هدیه لر ترتیب ایدوب

کلوب رکاب همایونه یوز سوردی اول ایکی سردار نامدار بوغاز التنده رکاب همایونه
کلوب جمع اولدقده پادشاه حضرتلری بو ایکی غازیی مدح وثنا وغایه مظهر وفاخر
خلعتلر الباس بیوروب روم ایلی دیارینک فتحی خصوصنی حاجی ایلبکی وغازی اورنوس
بک ایله استشاره اولنمق ایچون مجلس مشورت ترتیبنه فرمان بیوردیلر وبونلر
روم ایلینک نامدارلری اولمغله بو سفرلرده بو ایکی غازی عاقل وسردار عادلک
رأی رزینلریله عمل اولنمق اراده بیوردیلر انلر دخی روم ایلینک جمله ممالکندن مقدم
ادرنه فتحی اهمدر دیو رکاب شوکتمصیره عرض وتقریر ایتدکده ادرنه فتحنه اراده همایون
ظهور ایدوب لوازم سفریه تدارکی فرمان اولندی **فتح ادرنه وبعض محاربات**
بلشکر سلطان المجاهدین والغزات چونکه حاجی ایلبکی ایله غازی
اورنوس بک پادشاه اسلامی ادرنه فتحنه دلالت ایتدکلرینه بناءً روم ایلی بکلر
بکیسی لالا شاهین پاشایی ادرنه فتحنه سردار تعیین بیورلمشیدی سردار نامدار
دخی عساکر بیشمار ایله اول بلدهٔ طیبه فتحنه عزیمت ایدوب قطع منازل ایدرک سازلو
دره نام محله وصول واول مقامده نزول ایتدکده ایتدکده اول اثناده ادرنه تکوری
اولوب اندرنه نامیله مشهور اولان کافر لالا شاهین پاشانک کندو اوزرینه
وارد یغندن خبردار اولوب قاتی وافر عسکر جمع ایدوب جنک ایچون عسکر اسلام قصدیله
یقین بر محله کلمش ایمش لالا شاهین پاشا سازلو دره یه نزول ایتدکده ادرنه ده
اول محله وصول بولوب طرفیندن حرب وقتال مباشرت وکیده رک دواعی جنک وجدال
شدت بولوب نیجه مسلمین شربت شهادت نوش وفانی جهانی فراموش ایتدیلر لکن پاشای
ذی شان حضرتلرینک کمال غیرت ومتانتلری مقتضاسنجه عسکر کفار پایدار اولمیوب
منهزما فرار ایتدیلر شاهین پاشا دخی کفاری ادرنه حصارینه کیرنجه حصاری
محاصره ده دخی اکرچه اقدام ایتدی لکن متانت قلعه یی کوروب نفس نفیس همایون
جکمدنجه فتحی میسر اولمیه جغنی فهم ایتمکله پادشاه حضرتلری بالذات ادرنه اوزرینه
کلمکی متضمن عرضحال تحریر ایدوب تشریفلرینی تضرع ونیاز ایتدی شهریار
فلکوقار حضرتلری دخی اول اثناده بابا اسکیسنی فتحه عزیمت بیورمشلر ایدی لالا شاهین
پاشانک عرضحالی منظور همایونلری اولدقده ادرنه اوزرینه ایلغار وبرکون بالذات
محاصرهٔ حصار بیوردیلر درون قلعه ده اولان کفار عسکر پادشاهیده
اولان شوکت وقدرتی مشاهده ایدیجک قرار مجالکری قالمیوب مریج نهرینه ...

طغیانی

39

طغیانی اولمغله نیجه سی اولان انده برکیجه اهل وعیال ومال ومنال ایله بر سفینه یه سوار
وانیز قلعه سنه فرار ایتدی ایرتسی قلعه ده اولان کفار امان طلب ایدوب قلعه یی تسلیم
ایتدیلر اول اثناده ادرنه شمدیکی کبی معمور ووسعتلی دکل ایدی بناءً علیه پادشاه
انام محافظه سنه لالا شاهین پاشایی تعیین بیوروب مزاج همایونلرینه دیموتقه نک
هواسی غایت موافق کلمکله دیموتقه یی پای تخت ایدوب انده آرام بیوردیلر کیده رک
ادرنه یه وسعت حاصل اولوب اعظم بلاد اسلامیه دن اولمغله سلاطین آل عثمان انی
پای تخت ایتمشلردر وبو شهر کزین یدی یوز التمش اوچده نصیب غزات موحدین اولوب
ادرنه نامی حین فتحنده ضابطی بولنان اندرنه نام کمسنه نک نامندن تحریف اولنمشدر
فتح کملجنه ودردار بسرداری غازی اورنوس بک نامدار سلطان فاتح
الممالک ادرنه ودیموتقه یه مالک اولدقده دخی زیاده توسیع بلاده اعتبار
بیوروب اول دیارده مزید شجاعت ایله اشتهار بولان اورنوس بکی جانب جنوبده
ساحل دریاده واقع اولان دیار فتحنه سردار تعیین بیوروب کندولری دیموتقه شهرنده
قرار بیوردیلر غازی اورنوس بک دخی دیار کفاری نهب وغارت ایدرک کملجنه ودردار
قلعه لرینی یدی یوز التمش اوچده فتح ایدوب اول دیارلرده تدریجیله نیجه آثار وضع ایتدیلر بونده
ورونده ایچون عمارت ومسافرخانه لر ترتیب ایلیوب مطبخنده مسافر ایچون اطعمهٔ
نفیسه طبخی شرط وتعیین وقفیه سنده رعایت مسافرینده افراط ایلیوب بر مسافر
ندکلو اقامت ایتسه استثقال اولنمق اوزره مقید دردیو مشهوردر **سردار**
لالا شاهین پاشا بفتح زغره پادشاه دیانت پناه ایده الله تعالی وقواه
حضرتلرینک غایت مرادلری فتح بلاد اولمغین زغره فتحنه لالا شاهین پاشایی سردار تعیین
ایدوب ارسال بیوردیلر اول وزیر دلیر حسن تدبیر ایله زغره واطرافنی یدی یوز التمش
اوچده فتح ایدوب نیجه مال غنیمت ایله عودت ایلدی وپاشا سزاوار التفات همایون اولمغین
مظهر دعای ملوکانه اولوب بو عنایات ربانیه نک تشکری ضمننده مال غنیمتدن عسکر
اسلامی حصه دار وضعفالری ترتیبله قلوب صلحاء جلبه ابتدار بیوردیلر **وضع**
خمس باراده ارباب شریعت درعهد خداوندکار صاحب دیانت قرمان سنجاغی
علماسندن قره رستم افندی که علوم شتاده بین العلما نادرهٔ زمان وهر فنده مهارت
ایله حسنه جهانده معدود بر ذات ایدی بو اثناده زیارت پادشاه انام ایچون روم ایلینه
کلمشیدی فاضل مزبور اوردوی همایونه وصول بولدقده اطراف واکنافدن یدی مومنینه کیرن

غنایمی بحساب خمس شرعی رعایت اولنمدیغنی کوروب قاضی عسکر خلیل افندی حضرتلرینه
وارنجه واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه آیۀ شریفه‌سنی تذکر و حضور همایونده
مضمونلرینی تفسیر ایتمکله وضع خمسی افاده ایتدکده خلیل افندی دخی ملاحظه ایدوب
واقعا آیۀ شریفه و حدیث نبوی ایله ثابت بر امر مستحسن اولدیغنی خاطر شریفلرینه خطور و
حضور همایونده وجوب وضع خمسی ترجیح ایدوب اول امر شرعی بیوزالتمش اوچده
مرعی قیلندی واخذ خمسه قره رستم افندی مأمور اولوب سائر مال غنیمتدن ماعدا
اسیره قیمت تقدیر اولنوب حسن و لطافتده حور مثال قیزلرکه بو اثناده بشر
اوز کیسه آقچه قیمته شایسته اولان دلبرانه بو یکرمی بشر عثمانی قیمت تقدیر اولنوب
هر راسندن یکرمی بشر عثمانی خمس الندی **عودت پادشاه داد بخشا بحصار فلک فرسای**
بروسا چونکه بروسه‌ده در خدام رکاب همایونک اولاد و عیاللری دوز ایدیلر پادشاه
صاحب شفقت بونلره مرحمت بیوروب براز ایام استراحت خدام کرام ایچون
بروسه تختکاهنه عودت نیت بیوروب امرای دولت و ارکان سلطنتلرینی
دعوت و سمتلی سمتیله هر برامیر دلیری بر محله فتحه تعیین بیوروب خصوصا لالا
شاهین پاشایی قلعه فتحنه تعیین بیوردقدنصکره کندولر کلیبولیدن معبر عبور
بیوروب دولت و اجلال ایله بیوز التمش درت تاریخنده بروسه‌یی تشریف بیوردیلر

فتح قلعه و تعمیر شهر دلارا بسردار میرمیران روم ایلی لالا شاهین پاشا

چونکه سلطان جهاندارک لالا شاهین پاشایه قلعه فتحنه تعیین بیورمشلر
ایدی اول وزیر صاحب تدبیر دخی بر مقتضای فرمان پادشاهی جمع سپاه ایدوب
قلعه فتحنه عزیمت و اول شهر کزینی تسخیر ایچون ادرنه‌دن حرکت ایدوب قلعه
قربنه وصول بولدقده مکر قلعه تکوریسی اولان فلسن نام عساکر مسلمینک قلعه
فتحنه عزیمتلرندن خبردار اولوب عسکر اسلامی قارشولمغه ایلغار ایتمش
برکون لشکر کفار ظهور ایدوب جنکه آماده اولدقلری ظاهر اولدقده لالا شاهین
پاشا دخی دلاوران ایله آتلرینه سوار و جنکه مباشرت اولندی لشکر کفار
کوردیلرکه جنود عثمانی کلدکلری بی‌کار دکل اللرندن قاچان آقار بردور لو مغلوب
قدر تکوری اولمدیغنی فهم ایدوب جمله‌سی براوغوردن یوز دوندروب قلعه حصارینه
جان آتدیلر سردار اکرم دخی اول شهری محاصره‌یه همت ایدوب عسکر موفور ایله حصاری
محصور ایتدکده انلر دخی قراره خوف ایدوب تسلیم حصار تکور صرف حاکمنه کیفیتی اخبار

اختیار ایتدی

اختیار ایتدی اول شهر کزینی اسهل وجهله داخل تصرف پادشاهی اولوب ضبطنه
نیجه دلاورلر تعیین اولنوب شاهین پاشا ادرنه‌یه عودت و خبر فتحی بروسه‌ده
رکاب همایونه عرض ایتدی خبر فتح رکاب همایونه واصل اولدقده لالا شاهین پاشا
اول شهر کزینی تعمیره تعیین بیوردیلر انلر دخی تعمیر و ترمیمنده اهتمام و ازدیاد
رسیده حسن ختام ایتدیلر درون شهردن مرور ایدن مزیج صوی اوزرینه بر کوپری
بنا بیوردیلر که ایکی عربه بو کلد یانه یانه مستوفا مرور ایدر رفیق کوردم لکن خواجه
مرحوم طولنی ایکی اوق آتیمی وار در دیو تاریخنده یازر اوق آتمق مطلقه پهلوان
اولمق شرط دکل زیرا کماله صرف اولنسه عقل چندان تجویز ایتمز و اول کوپری تعمیر ایچون
نیجه خانه خدام و عبید وقف ایدوب مستقلا ناظر تعیین ایتدیلر حالا معمور و
محصوللر دار حسرة الملوک و السلاطین بو شهر کزینه در **استماع کردن لالا شاهین**
پاشا اتفاق قرال سرف و قرال بوسنه و قرال انکروس و قرال افلاق و
استمداد کردن او از شهریار بر اشفاق چونکه قلعه تکوری اولان فلسن بوی
لالا شاهین پاشا ایله مقاومته اقتداری اولمامغین امان طلبیله قلعه‌یی تسلیم و
کندو اولاد و عیالیله سرف حاکمی اولان دسپوت نام ملعونه کیتمش ایدی واروب
ملک فی اولدقده عسکر اسلامدن داد و فریاد و لالا شاهین پاشادن انتقامنی
الورمکه دسپوتدن استمداد ایتدکده دسپوت دخی امداده نیت ایدوب
بوسنه و انکروس و افلاق قرالرینه نامه‌لر یازوب شویله عهد و میثاق ایدلکر
وارمغنی بازوبه کتوروب دورت کیردن هجوم و روم ایلندن اهل اسلامی نابود و
ایلیه‌لر و مالک اولدقلری عسکر و خزاین جمع و اندا قندن قطعا قصور ایتمیوب
عساکر اسلامی کلیا اراء العدن قالور مغله ملوک کفار دار السندن بزنام الهر زیرا
بربرینه شویله اغفال ایتمشلر ایدیکه بو عثمانلی الندن ابنای جنسمزک چکدکلری
مضارت تقریر ایله افاده قبول ایتمز و بو اجیلر قیامته دک قومزکه چکر نوزن چیقوب
کیتمز بونلرنه اصل قوم در که یاتلرنه ضربستانکه ایت قدر رغبتی یوق دخی برده
نه ایمش جکلر در و یتلرنه تصور چوق کار عاقلانه جمله‌مز اتحاد ایدوب بو غائله‌یی
دیار رومدن دفع ایدر دیو بر برینک عزت و غضبنی تحریک ایدرکه کار اتفاق
اوزره عهد و میثاق ایدوب هر بری ملکنده جمع عسکر خصوصنده بذل مقدور
دیو زبیکدن متجاوز عسکر موفور تدارک و ادرنه اوزرینه حرکت ایتدکلری لالا شاهین

پاشانک مسموع سعادتلری اولدقده فتح اولنان قلعه‌لر محافظه‌سنده مأمور اولان
عسکردن ماعدا بو جنکده معیتلرنده بولنه‌بیلور عساکر اون بیکه وارمز
اولمغله عزیمت دریای حیرت اولوب امرای اهل اسلامی دعوت و بو خصوصی مشورت
ایتدکده اون بیک مقداری آدم یوز بیکدن متجاوز آدم ایله مقابله ایتمک مقدور بشر
دکلدر مکر مدبر خیر و شر اولان جناب پروردکار اراده و امداد ایلیه‌جک بو معنادن
پادشاه عالمپناه آکاه اولوب امداده تشریفلری نیاز اولنمق مناسبدر دیو بر عرضحال
یازیلوب عجالةً امداده تشریفلرینی نیاز ایتدیلر **عزیمت شهریار دریا اقتدار**
بجانب روم ایلی برای دفع اضرار کفار و فتح حصار بیغا بو ماضی الایام
روم ایلنده اولان عسکر اسلام طرفندن یازیلان فریاد نامه ورود ایدوب کفارک
کثرت و وفرتی و عسکر اسلام حقنده اولان سوء نیتی منظور همایون اولدقده
عنایت خالق العباد ایله عسکر اسلامه امداد واجبه ذمت اولدی دیو بو غزاء
اکبر ایچون جمع لشکر اولنمق بابنده اطراف و اکنافه فرمانلر اصدار و از وقتده لشکر
بیشمار احضار بیورلوب اول سلطان المجاهدین و الغزات یدی یوز التمش
التی تاریخنده بالذات تختکاه همایونلرندن حرکت و روم ایلی یارینه عزیمت بیوردیلر
و قطع منازل و طی مراحل ایدرک بیغا حصاری کنارینه واصل اولدقده ملاحظه بیوردیلرکه
نیجه مدتدر بو حصار فتحنه عزیمت اولندیغی بر درمانع سببیله فتح و تسخیری تأخیر اوزره قالمشدی
حاضر شده بو قدر عسکر ایله بو یله یقیننه کلمش ایکن ینه تأخیری مناسب دکلدر و کفار
بدفعالک هنوز عسکر تدارکنه اشتغاللری اوزره جنک وقتنه دخی قرق اللی کون وار
ایکن مقدم تدارک کوروب ادرنه یه کلنجه بلکه محاللر او وقته قدر بز ده بو قلعه‌یی
فتح ایدوب امداده واریرز عون حق ایله انلرک تدارکلرینی دخی کوریرز دیو
عسکرک برازینی ایدیجق و کلیبولی سمتلرنده اولان سفینه‌لری احضار ایچون تعیین
و بقیه عسکر ایله محاصره حصاره مباشرت بیورلوب ایچنده اولان کفار عناد
ایتمکله امر محاصره امتداد بولدیغی بالآخره اول شهریار کامکاره اول مقوله عطایا ایدار
اولمیه‌جغنی درونده اولان کفار فهم ایتمکله یدی یوز التمش التیده تسلیم حصار
ایتدیلر **هزیمت جیوش کفار خاکسار بحسن تدبیر غازی حاجی ایلبکی نامدار**
اکرچه پادشاه کامکار غازی خداوندکار حضرتلری بیغا حصاری فتحنه ابتدار
و کفار خاکسار ادرنه اوزرینه کلمکه قرق اللی کون مدتده دخی محتاجدر دیو تخمین

سوروب

٤٦

بیورلوب امداد خصوصنده عجله بیورمامشلر ایدی لکن کفار خاکسار جمع عسکرده
صرف اقتدار ایلیوب سفرده وقتندن قرق اللی کون مقدم ایلغار و ادرنه یه
ایکی قوناق قاله‌مزیج کفار رنده بر محلده قرار ایلدیلر بو خصوص لالا شاهین پاشایه
خبر ویرلدکده جانی باشنده صحرایوب امرای دولتی دعوت و جمله ایله مشورت ایلدیلر
و کندو عسکرلرینی تخمین ایتدیلرکه اون بیک مقداری یا وار یا یوق عسکر دشمنی
استخبار ایتدیلرکه بلکه یوز بیکدن چوق پادشاهک امداده یتشه‌جکندن دخی
مأیوس اولوب جناب حقدن غیری نه معین و نه مدد رس و هر حالده تنها و بیکس
قالدقلرین تفکر و حاللری دیکرکون اولدیغی تدبر ایدوب بکا ایدرک جناب
رب العزته تضرع و نیازه باشلدیلر حاجی اورنوس بیک و حاجی ایلبکی کبی نامدارلر
ایلرو واروب شاهین پاشا و سائر غازیلره شویله خطاب ایتدیلرکه نیچون
حیرت و اضطراب بو وجهله سزی استیعاب ایتدی بو امرکه اولسه اول غایت منتهای دنیادر
او سعادت ایسه بزم جانمزه منتظردر بزلر او دمکه بو طریقه عازم اولدق اولکی قدمده کوز
جان و سر ایتمکه جازم اولدق قالدیکه کوریمز شویله بر دیار اهل اسلامه نصیب اولمش
ایکن یکرو کفار اللرینه کیرمیه فکر ایدر بو خصوص دخی بزم قدرتمزده دکلدر فی الاصل
جمیع دیارک حقیقتده حافظی جناب حقدر امداد خدا اولمدقجه عاجز انسانه
کاره قادر در مراد شریفی بو دیارک کفاردن صیانتی ایسه اسبابینی خلق ایدر
و جمیع ملوک کفار اتفاق ایتسه ظفر بولمزلر بو خصوصی صاحبنه حواله ایدوب ایمدی اولورز
قالدیکه کفار کرکدر کرتلی تقربی فرض ایده لمکه جمله‌مز شهید اولورز انلردن دونن نامرد اولسون
و سعادت آخرتی دنیا عمرینه فدا ایدنی یارن دیوانده صقدم خواهش بولسون اون بیکه
قریب آدمز قالنجه جنکه ایدرز غایتنده بو دیارده شو کلوخونکارمزه جناب
حقه اصمرلیوب جنت اعلایه کیده‌رز دیدکلرنده جمله امرای اسلامه بر غیرت حاصل
اولوب بو نیت الفاتحه صداسیله مجلس مشورت طولدی و بو سوزلردن جمله یه
بر وسعت صدر حاصل اولدی جمله اتفاق و اتحاد ایله یکسوار معرکه زار مردانکی جمله‌لو
غازی الحاج ایلبکی که اول دیارک مزید شجاعت و اقتدار ایله اشتهار بولان نامدارلرک
لرندن بر پیر دو شمشیر و امور دیده صاحب تدبیر ایدی عسکر کفاردن سردار
اکرم حضرتلرینه خبر ویریکجو دیا الی عسکر ایله تعیین اولندی حاجی ایلبکی دخی
سائر امرا ایله حلال للسوق کفار عسکری شمشته دوغری عزیمت ایتدی بر کون بر مقام

خبر ویرل اولوب

وقتی ایدیکه کفار عسکرینه یقین بر بایر کدار دینه واصل و بر مقدار اول محلده کندولر
وحیوانات نفسلندیلر بعده حاجی ایلبکی فالقوب دشمن حالندن خبردار اولمغ ایچون
بر مناسب محلدن کفار عسکرینه باقدی کوردیکه بر دریای بی پایاندر که نهایتی یوق
بو کیفیتی کوردکده بخلوص البال درگاه حضرت حقه یوز سوروب امان یارب
العالمین جناب رسول الثقلین حرمتنه اهل ایمانی بو ملاعینک مضرتندن امین
ایله دیو تضرع ونیاز اثناسنده خاطرینه کلدیکه اگرچه عسکر کفار غایت چوق و بزم انلر ایله
جنگه گیرمکلری تقریبی قدرتمز یوق لکن بو دفعه یانده بولنان عسکری دورت
قسمه تقسیم هر بر قسمنی کفارک بر طرفنه کوندررسم انلر گرچه غالبا حالکه بزم بو طرفنه کلمکمزه
احتمال ویرمدکلرنجه اخشامدن عیش وعشرته مشغول اولوب نصف اللیله قدر
هر بری مست ومدهوش اولوب بر رکوشه ده ییقلوب بیهوش قالورلر بز دخی
کیجه نک اوچ بلوکدن ایکیسی گیدوب بر بلوکی قالدقده که انلر تمام مست ومدهوش
اولوب عالمی فراموش ایتدکلری وقتده دورت طرفلرندن کوسلر طرقه لر ادوب بر بلوک
طبل ونفیر وتهلیل وتکبیر صداسیله بر عظیم ولوله قوپاروب جرنیجه هجوم ایتسک انلره
بر پریشانلق حدوث ایلر صباحه دکین مخمور کافرلر بربرینی قیرمق مقرردر و بو تقریب
کیف باشلرینه چیقوب هر بری سراسیمه حیرت اولمغله ان شاء الله تعالی پریشان
اولملری مقرردر چونکه بو صورت تقدیره موافق المش معینده اولان رؤسای عسکر
چاغروب بو بلیجه تقریر ایتدکده جمله سی اول پیر صاحب تدبیرک بو رأیینی تحسین
ایدوب بو منوال اوزره اول شب تارده کفارک اطراف اربعه سینی احاطه ایدوب
چیلوندن معهود اولان ساعتک ورودینه انتظار اوزره دورردیلر واقعا اول
گروه مکروهک کیمسی کباب وشرابه وکیمسی عورتلر ایله جامه خوابه مشغول اولوب نصف
اللیلهده بیهوش قالوب خوابه وارد قدده اطرافلرندن صدای کوس ونفیر النده
برغلغل تهلیل وتکبیر قوپدیکه اول صیت دهشت انگیز فلک اعظمه تاثیر ایتدی کفار
ایسه هنوز دفع خمار ایتمیوب سرکی سرکی اولوب یاتورلر ایدی بو ده عثمانلو صداسی
صداسیله اوردولری بربرینه کیروب بر قیامت قوپدی کفار عساکر منصوره نک
مقدارینی بلمزلر واول محلده ... ایدن چکلرینه احتمال ویرمزلر ایدی بربرلرینه
بو پریشانلق ایله قلیچ چکوب صباحه دکین شویله قیردیلر که کندولرندن زیاده عسکر
ایله مقابله لرینه وارسه بو طرزده مطلوب اوزره انتقام النمق خاطره کلمز ایدی

اولکجه

42

اولکجه کفار اردوسنده اوغلی بابانی بابا اوغلی اونوتدوب اکثری بربرینی
ویرانینی دخی عسکر اسلام قیروب ماعداسی فرار ایدیلر صباح اولوب کفار
خاکسارک حاللری اشکار اولدقده حاجی ایلبکی وسائر امت محمد جناب حقه شکر
ایدوب بقیة السیف کفارده قالانلری قتل ویرانینی اسیر ایتدیلر کفار فرارلری بو
اردولرین ترک ایدوب فرار ایتملریله عسکر اسلام ایدینه کیرن مال غنیمتک حد
ونهایتی یوغیدی بو خبر فتح ونصرت ادرنه ده سرعسکر پاشایه دخی خبر ویرلدکده
انده اولان امت محمد دخی عید ایتدیلر اون بیک مقدار عسکر ایله مقابله سندن ...
الدیرن بونجه کفاری امداد حضرت پروردگار ایله جزئی عسکر ایله تار ومار اولدی
حق سبحانه وتعالی دائما پادشاه اسلام ووزرای عظام وعلمای کرام وکافه اهل
اسلامی بو مقوله ظفرلر ایله مسرور ایلیه **شهادت الحاج ایلبکی بغدر میرمیران
روم ایلی لالا شاهین پاشا** چونکه بو فتح غریب حاجی ایلبکی یه نصیب
اولدی کرک ممالک اسلامیه کرک ممالک کفارده شجاعت وحسن تدبیر ایله طنطنه سی
مشهور اولدیکه مجلسنده مجلس دعا وثناسی سویلنور ایدی بو شهرت وشان حاجی
ایلبکی یه میسر اولوب سرعسکر ایکن لالا شاهین پاشا بو کونه رام محمد مظهر
اولمیوب ناس انی لسان دخی المدیغندن حسد ایدوب اول بو غازی امیر محترمی تلف
ایتمکه عزیمت ایتدی حاجی ایلبکی ایسه بونجه خدمتی مقابله سنده شقاقین دوره دور
واستکبار گوسترمیوب دائما شاهین پاشایه اطاعت ومراعات اوزره ایدی
لکن حسد قلب عدو لطفیله خفت بولمز سینه سنده مضمر اولان آتش ...
کوندن کونه لالا شاهین پاشانک حاجی ایلبکی یه حسد وعداوتی ازدیاد بولوب
بالاخره اول بو غازی بی نظیر وپیر صاحب تدبیرکه وجودی عالمه لازم ایدی زهرلی
شربت ویردیروب شهید ایتدردی طیب الله ثراه وجعل الجنة مثواه

عودت پادشاهی بجانب تختگاه بروسا

بو نزده آقدم تقریر اولنمشیدیکه پادشاه عالمپناه حضرتلری روم ایلنه گذار اثناسنده
بیغا حصارینی کوروب ارهلق محصور اولمسیدی بو فتحله اشتغال بیورمشلر ایدی عنایت حق
ایله فتح ایدوب روم ایلنه عزیمت وعسکر اسلامه امداد ایچون حرکت اوزره ایکن
روم ایلی جانبندن مژده جیلر وصول بولوب لالا شاهین پاشانک عرضحالنی فتح
وظفر افاده ایلدیلر شهریار کامکار دخی روم ایلنده اولان امرایه خصوصا پاشایه خلعتلر

کوندروب کندولری تختگاهلری اولان محروسهٔ بروسه یه عودت بیوردیلرکه

بنای خیرات ومعابد وختنهٔ شهزادکان چونکه شهریار دیندار حضرتلرینک
علما وصلحایه رغبت ورعایا وبرایایه شفقتلری بو رتبه لرده شهرت ویرمشیدیکه
اطراف واکنافده اولان علما ورعایا جمله سایهٔ دولتلرینه التجایه اعتبار ایتمشلر ایدی
بو تقریب علمایه محل اقامت ومعابد ومساجده وسعت ویرمک اقتضا ایتمشیدی بنا علیه
سرای عالیلری قارشوسنده برجامع زیبا بناسنه فرمان بیوریلوب یدیوز التمش
التی والتمش یدی تاریخلرنده اول جامع مبارک اتمام اولوب درون نورمشحوننده
ادای صلاة اولندی وحالا اوراشریف حصار جامعی دیو بین الاهالی مشهوردر بوندن
ماعدا چکرکه نامیله مشهور اولوب حالا شهره نصف ساعت مقداری بعدی اولان محلده
برجامع رعنا دخی بنا واتصالنده برعمارت دخی انشا بیوردیلر وجامع شریفک
اوزری حجرات کثیره یی مشتمل برمدرسهٔ دلکشادر جامعه دخول اولندقده بالای
مدرسه اولدیغی فهم ممکن دکلدر واول محلدن جریان ایدن صیجاق صو اوزرینه
برعالی حمام احداث وبنا بیوردیلرکه الی یومنا هذا اول حمام لطیف اسکی قاپلوجه دیو
مشهور اولمشدر حکه وامراض جلدیه یه وعروق واعصابه متعلقه علله غایت نفعی مجربدر
سبحان الله پادشاه دیانت پناه حضرتلرینک خلوص قلبلرینه بوندن نظر اولنهکه
بو بنالره نیت بیوروب براستاد ماهر تفکر اوزره ایکن استانبول تکوری یالیلری
ابادی تخریب ایچون برقاچ کمی عسکر کوندرمش واول سواحلده اولان عسکر اسلام اول
کفاری بوزوب برازاسیر کوندرمشلر اسیرلر پادشاه حضورینه واصل اولدقده ایچلرنده
برمعمار ماهر غریب وبرمهندس عجیب ظهور ایدیکه نظیری بولنمز بترازاد اولنوب التفات
پادشاهی ایله قلبنی تطییب ایدوب اول بنالر اوزرینه سرکار تعیین بیوردیلر اول دخی
قادر اولدیغی صنعتنی اجرا واول ابنیه یی بنا ایلدی بو پادشاهک که امورنده خلوص نیتلری
ومرادی حمایت رعیت وفقرایه عدالت وتقویت دین اسلام اوله لاجرم انکی امورنده الله
تعالی دشمنلرینی کندویه خدمتکار ایدر وهر نه امر مشکله عزیمت ایتسه اسبابنی خلق
ایدوب تصور اولنمز وخاطره کلمز وجهله انی حاصل ایدر دینه بروسه ده کوکدره مقیمنده
اولان جامع شریف دخی انلرک اثار خیریه لرندندر دینله حکم دخی برجامع شریف
ویکیشهرده پوستین پوش نام درویش دلریشه برخانقاه لطیف بنا بیوردیلر
وشهزاده لری بایزید خان ویعقوب چلبی وساوجی بک ایچون سنت دوکنی ترتیب

اولنمغه

اولنمغه فرمان بیوریلوب آیین شهرآیین اوزره اسواق مجمعهٔ بروسا تزیین ونیجه
کونلر علما وصلحا وفقرا ورعایا دعوت وتطییب قلوبه کمال دقت بیوروب نیجه انعام وتصدقات
وخیرات وحسنات بیوروردق اول سور پرسروری اتمام ویدیوز التمش التی والتمش یدی
تاریخنده رسیدهٔ ختام بیوروب کیرو عبادت وطاعتلرینه قیام بیوردیلر کیجه ده
برجامع میخالیچ ومانیاس وکوناز نام قصبه لرده بردرجامع وبرحمام بنا بیوروب
حماملردن حاصل ایرادی جامعلره تعیین بیوردیلر دیو بعض تواریخده نظر
فقیره قریب اولمشدر **کذارکوردن پادشاه اسلام بجانب روم ایلی و**
فتح حصار چرمن وبنای سرای سلطانی درمحمیهٔ ادرنه ۞۞۞
سلطان سپهر اقتدار حضرتلری عمر عزیزلرینک قطعا بیهوده کذار ایتدیکی اولمزلر
ایدی چونکه ایکی سنه مقداری ابنیهٔ خیرات وحسنات ومستحقینه بذل تصدقات ایله اشتغال
بیوردیلر اول امر تمام اولوب بینه ترتیب غزوات بیورمق ایچون روم ایلنه عزیمت
وتختگاهلری اولان دیموقه ده اقامت بیوردیلر وادرنه قربنده چرمن نامیله اشتهار
بولان حصار فتحنی اراده بیوروب اول صوبه عسکر ارسال بیوردیلر مکر تکورلری
سائرلردن عبرت المش ایمش بو دفعه عسکر اسلامی مشاهده ایدیجک دوراره اقتداری
قالمیوب امان ایله تسلیم حصار ایلدی ویدیوز التمش سکزده اول حصار دلارا دخی
فتح اولندی بو اثناده پادشاه عالمپناه حضرتلری برکیجه رؤیاده شویله مشاهده
بیوردیلرکه برپیر نورانی برنوجوانی بانته الوب برفضای فرحفزاده کشت وکذار
ایدرلر وکندولره اول صحرای دلارایه برسرای عالی بنا بیورملرینی اشارت ایدوب کیدرلر
پادشاه کرامت مدار اویاندقده کون پیدا اولدقده ارکان دولت علیه لرینی احضار واول
صحرایی بولمق ایچون کشت وکذار بیوردیلر وادرنه ده شمدیکی سرای همایون اولان
محله کلدکلرنده رؤیاده مشاهده بیوردقلری فضا اول محل دلارا اولدیغنی بیلوب
زیر سلطنتلرنده اولان استادان ومهندسانی احضار واول محله برسرای عالی بنیادینه
مباشرت بیوردیلر ارکان دولت ورجال سلطنت دخی اطراف واکنافلرنده نیجه
ابنیهٔ عالیه بنیاد ایلیوب زمان یسیرده جمع کثیر توطن ونیجه بستان وباغلر و
امکنهٔ صفا وفراغلر احداث وهمت پادشاه عالمپناه ایله مساجد ومدارس و
خانقاه ومسافرین ایچون نیجه ارامکاه ومعلمخانه لر ولطیف کاشانه لر ومکلف
صوقلر وبازارلر وخانلر وکوپریلر بنا اولنمغله بوسواد اعظم اولمشدر که درونده توطن

حالا سلاطین آل عثمانی
روم ایلی جانبنه غزوه
عزیمت بیورسه لر
صح

ایدنلره صفای درون ارائت ایدر سلطان فلک عنوانک اول محلی پای تخت اتخاذ
بیورروب اول بلدهٔ کزیده ده اول سرای پاکیزه آرامکاهلری بودر تعیین شدن
تیمورتاش بیک بفتح حصار قزل اغاج بکیجه سی و یانبولی نهب و غارت اختمان و
صماقو بسردارئ میرمیران روم ایلی لالا شاهین پاشا چونکه یدی یوز التمش
سکزده ادرنه ده بنیادینه مباشرت بیوریلان سرای و سائر ابنیهٔ پادشاهی
ایکی سنه دن مقدم تمام اولمیوب شهریار کامکار حضرتلری اگرچه بالذات اوراده
ابنیهٔ زیبایه نظارت بیوردیلر لکن یالکز بنا مقوله سیله وقت کچورمکی دخی
روا کورمیوب تیمورتاش بیکی قزل اغاج بکیجه سنی و یانبولی یی فتحه و لالا شاهین
پاشایی اختمان و صماقوی یغمایه کوندردیلر تیمورتاش بیک از وقتده حاضر اولوب
مامور اولدیغی وجه اوزره واروب ابتدا قزل اغاج بکیجه سنی محاصره ایتدی ایچنده
اولان کفار امان ایله اطاعت و جزیه قبول ایتمکله فتح اولنوب اندن یانبولی یی محاصره
ایتدی تکورک قلعه سنک متانتنه و عسکر و مهماتنک کثرتنه اعتماد ایلیوب
عسکر اسلام ایله جنکه اقدام ایلدی تیمورتاش بیک دخی عسکره تقویت و کلمات
ویروب محاصره ده اهتمام ایله تکوری کرکی کبی تضییق ایتمشیدی لکن یانبولی قلعه سی
متین و تکورک اولان کافر معاند و مهماتلری و عسکرلری مستوفا اولمغله مدت محاصره
اوزایوب ابتدای محاصره اول بهارده ایدی حزیرانه قدر فتح قلعه میسر اولمدی
لکن هواره حرارت دوشوب عفونت هوا ایله طعام و شرابلری بوزیلوب و بو نیجه
وقت محاصره ده بیخواب و راحت اولمق جانه شیرینلرینه کار ایدوب بوندن بویله
نیجه وقت عزیمت ایتسه لر دخی ینه عساکر منصوره قلعه یی بوشلمیه جقلرینی اذعان ایتمکله
بالاضطرار قلعه یی تسلیم ایتدیلر عسکر اسلام دخی نیجه مال غنیمت و خبر فتح و نصرت
ایله ادرنه یه عودت ایتدیلر مکر لالا شاهین پاشا دخی اختمان و صماقو اطرافنی نهب و غارت
ایلیوب عودت ایلمش اول ایکی سردار شجاعت اثار یدی یوز التمش سکز تاریخنده خیلی
کارکذارلق ایلیوب نیجه هدایای شهنشاهیه ایله کلوب رکاب همایونه یوز سوردیلر
و ملحوظلری اولاندن زیاده اول شهریار کامکاردن التفات و اعتبار کوردیلر ذکر
فتح دیار قارن اواسی و حصار سوزه بولی و حصار خیره بولی و حصار ایدوس
بتوجه غازی خداوندکار شجاعت مانوس یدی یوز التمش طقوز تاریخنده
هنوز ادرنه سرایی تمام اولمامغله شهریار کامکار حضرتلری اول قیشی دیموتوقه ده قیشلیوب

اول بهارده

٤٤

اول بهارده ایدوس حصاری فتحنه عزیمت و واریلوب اول حصاری محاصره یه مباشرت
بیورلدقده بلا جنک ایدوس تکوری تسلیم حصار ایتدکده اندن دیار قارن اواسی فتحنه
اشتغال بیوردیلر اول دیار دخی داخل تصرف اهل اسلام اولدقده اقتضا ایدن لوازم
محافظه سنه اهتمام اولنوب اندن سوزه بولی حصاری فتحنه شروع اولندی تکوری متانت
حصاره مغرور اولوب مقدما تسلیم حصاره رغبت ایتمامشیدی عسکره مقاومتده عدم قدرتنی
بیلوب تسلیم حصار و اول ولایت کفره سی جمله سی خراج کذار اولدیلر و خیره بولی دخی اول سنه
فتح و تسخیر اولندی و پادشاه اسلام نیجه غنایم ایله نائل مرام اولوب ادرنه یه عودت و بو سنه
سرای عالیلری تکمیل اولنمغین یدی یوز یتمش شتاسنی اول سرای جنت اساده
کچوروب استراحت بیوردیلر وزارت خیر الدین پاشا باراده
خداوندکار داد بخشا شهزاده سلیمان پاشا یدی یوز التمش بر تاریخنده انتقال
دار بقا ایلیوب ایکی ای مرورنده سلطان اورخان خان دخی عازم دار جنان اولدقده
سلطان مراد خان جلوس و اوائل سلطنتلرنده قرمان اوغللری و روم ایلی کفارینک جنکلریله
مشغول و صکره دخی غزا و جهاده کمال شوقلرندن ناشی بالذات عزیمت بیوردقلرندن
یدی یوز التمش برده یدی یوز یتمش تاریخنه دکین وزیر اعظم نصب و تعیین بیورمشلر
ایدی بو دفعه شان سلاطین اوزره اول ایکی دیر بجا اجرا قصد بیوروب حالا
پاتلرنده قاضیعسکر بولنان چاندارلو قره خلیل افندی حضرتلری که جد اکرم ملوک سلاطین
عثمان خان حضرتلرینک زمان سلطنتلرندن خاندان عثمانیه ده مزید حسن تدبیر
و کمال صداقت ایله شهیر حلیم و وقور و شجیع و جسور و مدبر و دیندار و امور دنیا سندن
پرهیزکار فاضل و عاقل و کامل و عادل بر پیر روشن ضمیر ایدی پادشاه دل آکاه صدارت
عظمی و وکالت کبری یه اول ذات دیانت سمات لایق و سزاوار کورمکله یدی یوز
یتمش تاریخنده وزیر اعظم ایدوب خیر الدین پاشا دیو تلقیب بیوردیلر فتح
حصار قرق کلیسا و حصار ویزه و هدم حصار بیکار و حصار بتوجه
سلطان سپهر اقتدار غازی خداوندکار یدی یوز یتمش اول بهارنده خاطر
سلطانی دشانه فتح ممالک داعیه سی خلجان ایدوب جیوش دریا خروش ایله قرق
کلیسا فتحنه عزیمت و از زماننده محافظه سنده اولان کفره یی قیروب قلعه یی فتح
ایتدیلر و بو حصار کرچه نه مرتبه وصفنده اطرا اولنسه سزاوار و اندن بیکار حصاری محاصره
و یغما ارتله فتح اولنوب عمله برابر الیسی در زنجیر معاندلر طعمهٔ شمشیر اولدیلر بوندن

اندم شاه اکرم حضرتلری قرق کلیسا فتحنه عزیمت اثناسنده ویزه حصارینی محاصره
وکفاربی تضییق ایچون میخال اوغلنی ارسال بیورمشلر ایدی بو ایکی قلعه فتح اولنجه
میخال اوغلی زاده دخی اول قلعه اهالیسنی کورکی تضییق ایتمکده قرق کلیسا و بکار حصار
فتحندنصکره ویزه حصارینی کمال مضایقه ادرزه اولدقلری سمع همایونه واصل اولمغله
دوغری ویزه اوزرینه واریلوب محاصره سنده تقویت ویردیلر برای قدر محاصره دن
صکره قلعه محافظاسنده اولان کفار امان ایله قلعه یی تسلیم ایتدیلر استانبوله ایکی
قوناق قریب و محسنات کثیره ایله موصوف بر حصار عجیب اولوب استانبول تکورینک ذخیره جیلری
اولمغین انک تعرض و هجومندن پادشاه عالمپناه حضرتلری امین اولمیوب شیره مرد نام
بر دلیر صاحب تدبیری بند لوبی ضبط و محافظه سنه نامزد ایتدیلر عودت
سلطان ملک اسا بجانب تختگاه بروسا ** پادشاه اسلام بش سنه مقداری
روم ایلی دیارنده ارام ایدوب بروسایی قدوملریله بهشت آسا ایتمکی تصمیم بیورمغله
لالا شاهین پاشایه قبله یی توجیه و اول دیاری تیمار تعیین بیوروب اختمان
و صماقو ولایتلرینی فتحه سردار ایدوب کندولری بروسه یه عودت بیوردیلر عزیمت
لالا شاهین پاشا بفتح قلعهٔ صماقو و اختمان ** پادشاه عالمپناه
محروسهٔ بروسایه عودت بیوردقدنصکره لالا شاهین پاشا عساکر وفیره ایله صماقو
و اختمان ولایتنه عزیمت ایدوب قپولی دربند نام محله واردقده کفار اول دربندی
سد ایتمش بولنمغله کچمکه رخصت بولنمیوب ناچار اولدقلری اثناده مکث و دیوار
بیقدیروب دربندجیلرک کیمنی قتل و کیمنی اسیر ایتدیلر بعده اندن کچیلوب اندن
اختمان ولایتنی فتح و رعایا و اهالیسنی خراجکذار ایدوب اندن صماقو ولایتنی
فتحه عزیمت ایتدیلر چامورلی صحراسنه واردقده کوردیلر که لاس کافر اول صحرایی
مالامال ایتمش اکرچه عسکر اسلام عدداً اقل ایدی لکن جناب خدای جل [illegible] نصرتنه
توکل و محاربه یه اشتغال ایلدیلر مقاتلهٔ عظیمه دنصکره عساکر اسلامیه منصور
و کفار مقهور اولدقده قوت قاهره ایله صماقو محاصره یه شروع واردقده فتح
ایدوب قلعه یه عودت ایتدیلر و اول سفرده جمع اولنان اموال ایله جمع مهمات و رجال اولنوب
ایرتسی سنه اول بهارده صارو یار دیارینه ایلغار و اول اطرافده اولان ممالکک
اهالیسی خراجکذار اولدیلر اندن صوفیه دیارینک حوالیسنی فتح ایچون داشنجو
تدبیرین ایدوب اول اطرافی کوکی کبی نهب و غارت و قلعه یه عودت ایتدیلر یدی یوز یتمش

ایکی و یتمش

45

ایکی و یتمش اوچ سنه لرنده لالا شاهین پاشا بو قدر خدمتده بولنوب خیر نصرت
ایله حضور همایونه عاهدیه لر ارسال ایتدی عزیمت شهریاری بجانب روم ایلی
برای فتح کستندیل و سائر دیار بلغار ** دیار بلغار که التون و کمش معدنیله اشتهار
بولمش بر دیار لطافت اثار در قسطنطین نام بر کافر تصرفنده ایدی مزبور قسطنطین
قوت و اقتدارینه مغرور اولوب ملوکه انقیاد دن برینه سرفرو ایتمز ایدی یدی یوز
یتمش اوچده روم ایلنده اولان امرا دیار بلغاری فتح ایچون تشریف پادشاه عالمپناهی
رجا ایتمکله شهریار کامکار روم ایلی دیارینه تشریف کستندیله وصول و عزیمت
بیوردقلرینی قسطنطین ایشتدکده شوکت و مهابت و قدرت و جلادتلری معلوم
اولمغله انلر ایله کندونک مقابله سی محال اولدیغین اذعان ایدوب جمیع ولایتلرینی
تسلیم و ملوکه شایسته هدایا ایله کلوب عرض اطاعت ایتدکده کندو ولایتی
اهالیسنه جزیه تعیین اولنوب کرو ولایتنه والی نصب اولندقدنصکره پادشاه
اسلام بروسه یه عودت بیوردیلر عزیمت شهریار سرافراز بخلاص ویزه از دست
تکور استانبول و فتح حصار اینجوکز و شهر قره جلت و قلعهٔ بولوینه
و حصار بوغاز ** شهریار کامکار حضرتلری ویزه حصارینی فتح
ایتدکده استانبوله یقین اولمق تقریبی استانبول تکورندن امین اولمیوب محافظه سنه
شیره مرد نام بر دلاوری تعیین ایتمشلر ایدی بو اثناده شیره مرد طرفندن عجز و ضجار
ظهور ایتدیکه استانبول تکوری عسکر کوندروب ویزه نک اطرافنی غارت و ویزه یی
دخی المغه نیت ایتمش بو خصوص معلوم پادشاهی اولدقده اناطولی امراسی دخی بو غزوه ده
بولنمغه اوامر علیه کوندریلوب روم ایلی امراسنه ملغره ده اردوی همایونه ملحق اولمغه
فرمان اولندی موکب همایون ملغره یه واردقده لالا شاهین پاشا و اورنوس
بک کبی نامدار روم ایلی امراسی عظیم دبدبه و عنوان ایله اناطولی عسکرینه ملحق
اولوب بو سفرده مزین و مسلح عساکر منصوره یی حضرت خداوندکار کوردکده
دولت علیه نک مزید شوکت و قدرتنی مشاهده برله حق تعالی یه حمد و ثنا ایدوب
استانبول تکورینک حقندن کلمکه بو قدر عسکر حاجت یوقدر دیو شاهین
پاشایه وافر عسکره سردار ایدوب قره جلت شهرینی فتحه کوندردیلر و کندولری
استانبول طرفنه جلوسنه عزیمت و استانبوله بر قوناق قاله اینجوکز قلعه سنی فتح
محاصره یه مباشرت بیوردیلر ایکی اوچ کون ظرفنده اول قلعه یی فتح و اینه بولینی الیو

ايليوب اورادن جبال بوزغاز جانبنه كنديلو حاكم بورغاز شهريار كامكار مظفر لكر
كندو اوزرينه عزيمت بيوردقلرندن خبر اولدقى ايجون حالكمندن حالنده عزت
الوب ركاب همايونه يوز سوره رك عرض اطاعت ايلدى بو اثناده لالا شاهين
پاشانك قره جك قلعه سنى فتح ايتديكى مژده خبرى ورود وچوق كچميوب لالا
شاهين پاشا دخى كلوب ركاب همايونه يوز سوردى اندن بولوينه قلعه سنى فتحه عزيمت
واوده حصار متينى محاصره يه مباشرت بيورديلر لكن اون بش كون مقدارى اوليجه
بركوجله حصار فتح اولنموب بو بجه جنك وجدال اولندقده شهريار عالم مقدار حضرتلرى
زياده اغضاب اولوب بو تعبير ايله نطق بيورديلركه بو بيقلعه جقده بو بجه وقت كچوب مكر
سائر فتح مهم اولنلره تاخيرينه سبب اوله يوز مكر بونى نكون سعه بيوروب محاصره سنه
وافر عسكر تعيين وكندولرى مزه دكز كنارنده بر محله تشريف ايدوب براغاجك
سايه سنده اينوب جزئى استراحت بيورديلر اول اثناده مژده جى ظهور ايديكى
نطق همايونك اثرى ظهور ايدوب بولوينه قلعه سنك بر ديوارى يقلمش بو خبردنى
پادشاه اسلام مسرور اولوب لالا شاهين پاشايه ارسال بيورديلر وبو مژده اول
اغاجك التنده ايكن ظهور ايتمكله دولتلو قواق ديو او اغاجه نام ويرديلر
ولالا شاهين پاشا واروب بولوينه قلعه سنى فتح واهاليسنى يرلو يرنده ابقا ايدوب
بنجه مال غنيمت ايله ركاب همايونه عودت ايلدى التون وكمش الاتى ونقود بر مرتبه ده
اول قلعه ده چوق ايديكه تعبير اولنمز حتى بر غازى الينه بر التون طاس كيروب ساترديني
حفظ بر محل بوله ميوب باشنه كيوب اوزرينه صاريغنى صارمش اول طاسى بو ترتيب
خونكار كوروب اول غازى حضور همايونه چاغروب لطيفه يوزندنى بونه شكل
كلاهدر بيوردقلرنده برادبوب چونكه دولت پادشاهى بن عبد عاجزى بو دولت
كلاهى ايله مسرور ايتدى اسنرز ذهبك مضمونيله عمل ايدينوب اهل عذردنى بو وجهله سنز
ايتدم پادشاه عالمپناه حضرتلرينك طبع همايونلرينه خوش كلوب طاس مزبورى
اول غازيه احسان واول قيش ادرنه ده قشلامق ايجون ادرنه جانبنه عودت
بيورديلر عزيمت وزير اعظم خير الدين پاشاى ديانت مانوس بفتح قلعه بورلى
واسكته ومارولية برفاقت غازى اورنوس
بو سوز نيمش ينشده پادشاه عالم حضرتلرى وزير اعظم خير الدين پاشايى روم ايلينك
جانب غربيسنده ساحل دريايه قريب ولايتده بورلى واسكته ومارولية قلعه لرينى فتح ايجون

بولمغله

ارسال

46

ارسال ايليوب سپهدار اولق طورندن دلير وفنون حافنده صاحب تدبير واول سرحدلر
احوالنه كما ينبغى خبير اولان اورنوس بكى خير الدين پاشانك يانينه قوشديلر
وكليجه يه كلدكده خير الدين پاشانك انده اقامتى مناسب كورليوب اورنوس بكى پاشا
امرايله بورلى واسكته اوزرينه وارديلر وحسن تدبير ايله اول ايكى قلعه يى الديلر واهاليسنى
يرلو يرنده اسكان ومحافظه سنه معتمد محافظلر قويوب اندن مارولية يه عزيمت ومحاصره سنه
مباشرت ايلديلر اول قلعه مارولية نام بر عورت تصرفنده اولوب سيروز حاكمينه قرابتى
سيروز حاكمندن امداده ادم كوندروب بو اميد ايله عسكر اسلام ايله مردانه جنك ايدر ايدى
وقت اوزايوب سيروز حاكمنك امدادندن مارولية قطع اميد ايديجك مالى فراوان
عرض ايله اورنوس بكدن امان طلب ايدوب تسليم حصار واطاعت ايلدى حالا
اول حصار عورت حصارى ديمكله اشتهار بولمشدر بعده خير الدين پاشا واورنوس بكى
وسائر امرا بنجه هدايا ومال وفيره ايله ركاب شاه عالم جنابه عودت هر برى حالنه كوره
ملتفت اولديلر عزيمت ميرميران روم ايلى لالا شاهين پاشا
بفتح قره فريه وقواله ودرامه وزخنه وسيروز
بو سوز نيمش ينشده
پادشاه عالم وزير اعظم حضرتلرى بو سمتنه كوردكده هنوز وزير اعظم دعوتندن
مقدم سيروز فتحنه دلى بلبان نام بر بنده لرينى ارسال ايتمشلر ايدى حتى مارولية سيروز
حاكمندن استمداد ايتدكده دلى بلبان سيروز قلعه سنى محاصره ايتمش بولنمغله سيروز
حاكمى مارولية يه امداد ايتمكه مجال بوله مامش ايدى بو دفعه خير الدين پاشا عودت
ايدوب ركاب همايونه واصل اولجق لالا شاهين پاشايه سيروز فتحنه سردار ايدوب ارسال
بيورديلر انلر دخى عسكر كثير ايله اول صوبه كيدركن قواله قلعه سنه اوغرايوب انى
توجه ايله فتح ايدوب اهاليسنى يرلو يرنده تقرير ايلدى اندن درامه قلعه سنى ودرامه دن زخنه
قلعه سنى ادنى همت ايله فتح ايدوب بونلرك رعاياسنه شويله رعيت وجمله اناطولى وروم
ايلى ولايتلرنده اوليه عدالت ايلديلركه سائر دشمن دين ودولت اولانلر كفار ديكرلرى جانب
ال عثمانه اولمغه رغبت ايلدى حتى سيروز حاكمى دخى سايه ال عثمانده بورلق
كوردكده عرض اطاعت ايلدى بو اثناده قره فريه اهاليسى دخى عهد وامان ايله اطاعت
ايدوب بو قلعه لر اهاليسى جمله جزيه قبول ايتديلر بونلرك اقتضا ايدن محافظه امرينى تكميل
ايدوب ويدى سوز نيمش التى تاريخنده مال غنيمتدن بنجه تحف ذى قيمت ايله پاشاى
برشجاعت ركاب همايون صوبنه عودت ايتديلر عودت پادشاه دل اكاه

عودت بروسای تختگاه شهریار سپهر اقتدار روم ایلندن برقاج سنه اوقات گذار
اولدقدنصکره اناطولی عسکرینی بر از مدت استراحت ایتسونلر دیو حضرت دولت علیه لرینه
مرحمت ویدی یدیوز یتمش التیده بنه تختگاه دولتلری اولان بروسای جنت اسایه عودت
بیوردیلر **عزیمت شهریار خیراندیش بجانب روم ایلی برای محاربه کفار سرف**
وفتح قلعه نیش روم ایلنده اولان امرای سرف کفاری اهل اسلامه کمال مرتبه جور و جفا
ایتدکلرینی رکاب همایونه عرضحال ایتدکلرنده حمیت پادشاهی حرکت و بالنفس تشریف
لریله اول بلیه نک دفعنه عزیمت بیوروب عسکر بیله یدی یوز یتمش بدیده اول بهارنده
روم ایلی دیارینه گذار و سرف حاکمنک ممالکنه ایلغار بیوردیلر سرف قرالی اولان
بدفعال غازی خداوندگارده اولان کمال شوکت واقتداری کورب دکرمن ترابی فراره
تبدیل ایدوب ممالکنده اولان مال و اشیا و اوانی و آلات و نقودده متعلقه اولان
نفایسی مستحکم قلعه لرینه قویوب هنوز ترلاده اولان محصولاتی دخی احراق ایتدیکه
ذخیره بر متعلق برحبه ابقا ایلمیوب جمله رعایا ایله صرب طاغلره فرار و بنی ادم ایاغی دکممش
عمیق دره و جنکلستانلرده قرار ایلدیلر پادشاه عالمپناه حضرتلری دخی بو نیجه عسکر
ایله سرف دیارینه کیروب کوردیلرکه کفاردن اثر قالمامش دورت ای مقداری اول دیاری
کشت و گذار بیوردیلر کمترده سرفدن اثر و آثار بولمدیلر بالآخره قحط و غلادن عسکره
کمال اضطراب حاصل اولوب رکاب پادشاهه عرضحال ویروب فریاد و التماس ایتدیلر
سلطان عالمپناه دخی ارکان دولت ایله مشورت بیوروب صغرالیه عودته اجازت
ویرمکله سمندره قربنده نیش قلعه سی فتحنه عزیمت بیوردیلر قلعه مزبوره غایت متین
اولمغله ملک قرال اکثر نفایس اموالی اول قلعه ده وضع ایتمش و بوندن بر مقدار صبایه جه
دوشمکله اکر پادشاهک رغبت بیوره جغنه احتمال ویرمدیکندن تقویت و محافظه
اهتمام ایتمیوب کیتمش پادشاه منصور بنیه اول حصاری محاصره ایتدکده محافظلری
جان باشنه صیجرادی لکن درونده اولان اموال نفیسه اهل اسلام الینه کیره جکنه
دایانمیوب محافظه ده اقدام و حیلی محاربه خصوصنده اهتمام ایتدیلر بالآخره
پادشاه کامیاب حضرتلرینک اغضاب ایتملریله یغمایه فرمان بیوروب ضرب دست ایله اول
حصار متین نصیب مجاهدین اولوب انده اولان اموال نفیسه بالتمام نصیب اهل اسلام
اولدی واندن بغدای و شعیر اول مرتبه کثیر ایدیکه عسکر اسلامه کفایت ایتدی بو خبر
سرف حاکمنه واصل اولدقده بنشیندن هر سنه لک خراج ارسال و هر سنه الای وقیه کومش

کوندرمله

47

کوندرملکه تعهد ایله جرمنک عفو بیورلمسی بابنده رکاب همایونه عرضحال کوندردکده چونکه بو نیجه
ایام مملکتنده کزیلوب کندودن اثر نابدید ایدی بیچه عسکر اسلامی اتعاب ایتمامک املاکنه
بوشرط اوزره جرمی عفو بیوریلوب نیش قلعه سنی ضبط و ربطنه استحکام ویردکدن
دنصکره محروسه بروسه یه عودت بیوردیلر **عزیمت سلطان ذی شان**
بجانب روم ایلی و فتح سلستره و نکبولی چونکه پادشاه دیندار سلطان
غازی خداوندگار حضرتلری غزا و جهاد سزکذران ایدنی اوقاتلرینی عمردن عد ایتمزلر ایدی
ودین دولته بر نفعی اولمیان طریقه بر خطوه کیتمزلر ایدی یدیوز یتمش سکز سنه سی
دخی صاصمنوس نام کافر تصرفنده اولان سلستره و نیکبولی ولایتلرینی فتحه عزیمت و اول
نیت ایله روم ایلی دیارینه نصب رایت بیوردقلرنده صاصمنوس مقاومته عدم
قدرتنی بیلوب ملوکه شایان هدایا ایله استقبال و رکاب همایونه روی مال ایتدکده
صاصمنوسک بو حرکتی طبع همایونه خوش کلوب کندو مملکتنه طرف دولتلرندن
بنه کندوسنی والی تعیین و هر سفرده امر همایون صدور ایتدکده عسکریله کلوب
خدمتنده بولنمق تنبیهیله التفات پادشاهی یه قرین بیوردیلر **عزل میرمیران**
روم ایلی لالا شاهین پاشا × × × × × × امر امارت نفسانیتندن
عاری اصحاب دیانته توجیه و عنایت بیورلمق پادشاهانه نسبت لازمه دندر
اولوب لالا شاهین پاشا اکرچه شجیع و جسور و مدبر و وقور بر پاشای غازی
واصحاب شجاعتک ممتازی ایدی لکن بر مقدار حسد کار ایدی تجربه ایله بو خلقی
پادشاه حضرتلرینک معلوم دولتلری اولوب و مرحوم ایلبکی حقنده اولان غدری دخی
بعضا بعضا تاسف کونه بعض امرا لساندن مسموع پادشاه داد بخشا اولمغین
اولمقوله اصحاب نفسانیت سرحدده سردار اولمسی نیجه خطری مشتمل و حسد ایله
نیجه غازی کارکذار مضمحل اولور دیو یدیوز یتمش سکزده روم ایلی بکلربکیلکندن معزول
اولوب تیمورتاش غازی که امرانک دیانت و شجاعتده ممتازی ایدی روم ایلی
بکلربکیلکی اول دلیر صاحب تدبیره توجیه بیورلدی بو دولت علیه نیجه آثار
جلیله سی وار در جمله دن بری سپاهی عسکرینی احداث ایدر مزبوردن صادر اولدی
و وفات ایدن سپاهیلرک تیماری اولادینه تقسیم اولنوب قول اوغلی محروم اولمامق
خیر اولانجه او ذات شریفدن صدور بولدی و حفظ لوازم اسباب سفر و صدمت
اسب و اشتر ایچون وینق عسکرینی اختراع انلک اوضاعندندر بونلر کبی تیمورتاش بکک

بو دولت ابد قرارده بنجه آثار خیریه لری واردر جمعیت ولیمه سلطانی برای تأهل
کوردی یلدرم خانی وممالك ستدن ان شهریار ممتاز بقلعه های اکری کوز و
سماو وطوشانلو وکوتاهیه درصورت جهاز بو فتوحات بیانی ظهور شهریار
دقور حضرتلرندن صدور ایدیجك اطراف اولان ملوکك تجدید صداقت وتأکید مودت
ایچون تهنیه نامه لر ارسالیله عرض خلوص ایتمشلر ایدی جمله دن بری کوتاهیه طرفی
پادشاهی اولان کرمیان اوغلی بر پیر روشن ضمیر صاحب تدبیر ایدی بر کون اوغلی یعقوب
چلبی حضورینه چاغروب بو وجهله نصیحت ایدیکه اوغلم بو ال عثمان مظهر عنایت
رحماندر وبو خاندان الی آخر الدوران برقرار اولدیغی آشکاردر عاقلانه حرکت وحقیقتده
سعادت اولدر که بو خاندانه انتساب وبونلر ایله خصملق پیدا ایدرم بنم نیتم اولدر که
همشیره کی مخدوم مکرملری بایزید خانه ایچون قبول وسنی خدمت علیه لرینه ترتیب
بیورمق ایچون تضرع ونیاز ایلیشم کوکرانه دیرسون دیدکده یعقوب چلبی دخی
پدری رای استحسان وخدمت علیه لرینی باعث سلامت ایکی جهان بیلکله بو نیاز
متضمن بر عرضحال تحریر دادرنده درکاه همایونه کوندردیلر وعرضحالده کوتاهیه و
سماو واکری کوز وطاوشانلو قلعه لرینی جهاز طریقیله ویرمکی درج ایتدیلر بو عرضحال
منظور همایون اولدقده رجالری قبول بیوریلوب دوکن اولنمق قصدیله بروسه یه تشریف
ایتدیلر ممالك ال عثماندن اولان امرایه وسائر ملوك اسلامیه یه دعوت ایچون ایلچیلر
کوندرلوب بدیوز سکسان اوچ اول بهارنده جمعیته مباشرت بیوردیلر محروسه
بروساده بر مفرح محلده صلحا وعلما ورجال وامرا ومشایخ وفقرا دعوت وترتیب
ضیافت اولندی وارکان دولت برلو برنده تقریر وملوك اطرافدن کلن هدایا کتورن
ایلچیلری لایقی اوزره توقیر بیوردیلر مصر وشامده فرمانفرما اولان قائتلردن ملوکه لایق
رخت مزرکش وبساط دلکش ایله مزین بنجه آثار ارسال ایتمشلرکه تماشاسیله
نفسنه انبساط حاصل اولوردی وهم بنجه تحف منضم ایتمشلر اول ایکی سلطانه توقیرا اللرکه
ایلچیلری مقدم دعوت وبولشدقلرنده خیلی مظهر التفات ورغبت اولدیلر اندن
صکره حمید وصاروخان وایدین ومنتشه وقسطمونیه وقرمان پادشاهلرینك
ایلچیلری وصول والتفات همایونه مظهر اولدیلر اندن صکره وزرا وامرای دولت
وارکان واعیان سلطنتلرینك هدیه لری عرض اولندیکه کمال غیرت ومزید
صداقتلرینه عقللر حیران اولوردی جمله دن بری اورنوس بیك غازیکه روم ایلی

امراسنك

48

امراسنك ممتاز وسرفرازی ایدی یوز عدد بری بیکر کوله کوندردیکه هر بیری ملك
نفس وتوجه قلوبه کویاکه عطشانه نسبت برابحر صوایدی ویوز عدد دلبر وحوری منظر
جاریه کوندردیکه طره طراو زلف بنفشه وارلری مشك وعنبردن خوشبو ایدی جمله تماشا
ایدن یاران بونلرك حسننه مست وحیران اولدیلر وبوقدر دلبر اسیکرینه ره ذن تسخیر
ایندی دیو شاشوب قالدیلر زیرا هر برینك حسنی بر خانمان صبر وقراری ویران ایتمکه کافی وشیوه
عاشق کشی وکرشمه چشم وابروسی بر عاقل ودانایی زنجیره دوشرمکه خصوصنده وافی
ایدی بونلر ایسه ایکیوز درر واورنوس غازی بوکا دخی قناعت ایتمیوب اون عدد قیز
واون عدد غلام فتنه خیزك اللرینه برر آلتون طبق وبر مشکه ایچی آلتون ایله لبالب
مملو واون عدد غلام ایله جاریه نك اللرینه دخی برر کومش طبق وبر مشکه ایچی اول
وقت رایج اولان سیم ایله طولو بطلوما عدا سکسان قیز وسکسان غلامه پیاله لر وجاملر
وشمعدانلر ومشربه لر وابریقلر وآفتابه لر مثللو سیم خام ویروب یطوف علیهم ولدان
مخلدون باکواب واباریق وکاس من معین مفهومی اول محلده شهوده قرین اولدی و
جمله اورنوس بیكك بو عبودیتنه آفرین وهزار ستایش وتحسین ایتدیلر بو خدمتکار
کارینك بو قدر اقتدارندن پادشاه دریا نوالك کمال قدرت ومزید شوکتلرینه
استدلال اولندی وایلچیلره لوازم اکرام تمامنده نصکره اجازت ویریلوب جمله سی خوشنود
زیاده مظهر عنایت اولدیلر واورنوس بیکك هدیه سنی بالتمام سلطان مصره
ارسال ایله معنا عرض احتشام بیوردیلر وسلطان مصرك هدیه سنی دخی بالتمام اورنوس
بیکه انعام بیوردیلر وشام امراسنك کلن هدیه یی ملوکه وملوکدن کلن هدیه یی امرایه ارسال
بیوروب بو قدر هدایاکه رتبه احصادن بیرون ایدی برحبه سنی خزینه همایونه
ادخال بیورمیوب بالتمام امرا وملوك بیننده اقتسام بیوردیلر ارکان دولتلرده
کمال دولت وغناسی وپادشاهك جود وعطانك کمال استغناسی بو ماده دن
معلوم اولوردی خلاصه کلام امر ضیافت تمام اولدقدنصکره کلین المق خدمتنی اداو عقد
ونکاح لوازمنی رؤیت ایچون بروسه قاضیسی قوجه افندیکه قاضی زاده رومیدر چندر
حرملیه وایر علم اولان اق سونقور اغا دخی حرملیه وچاوش باشی سوله اوغلی تیمورخان
چاوش خصوصا شهزاده حضرتلرینك دایه سی جمله سی قدر رجال ونسا ارسال
بیورلدیکه کوتاهیه یه قریب وارد قده کرمیان اوغلی دخی ارکان دولتنی استقباله کوندردی
کمال توقیر اوزره منلب محلتره ایندیروب بنجه ایام ضیافتلر ایلیوب جمله سنه شاهانه خلعتلر کیدردی

بعده امر نكاح تمام اولدقده اول مجوبه نجلاء عصمت جنابنی بروسه افندیسی حضورینه كلن
خاتونلره تسلیم و وعدا ایتدیكی قلعه لر مفتاحلرینی دخی ادا ایلدی وچاشنكیر باشیسی
اولان پاشا چوق اغا یه یانلرینه قوشوب خاتونی ینكه ایلدی اق سونقور اغا دخی
ویریلان قلعه لرك لوازم حفظ وحراستنی تكمیل ایدوب بروسه جانبنه راجع اولدیلر بروسه یه
قریب اولدقلرنده امرای دولت عثمانی استقباله وعروسی حرم همایونه ادخال
ایتدیلر اول لیل صفا میلده نوعروس بر حجاب اغوش یلدیرم خانیده رفع حجاب ایدوب
اول محظوبه ممتاز اول محل باهر الاعزازده جنبش واهتزاز ایله جلوه ساز اولمغه باشلغله
شاهزاده سرافراز اول مخدره دمسرای ناز ایله ازدواج وشیر وشكر كبی امتزاج بیوردیلر
نامزدسندن دختر شاه كامكار یعنی فرزند حاكم قرمان علی بك
یدی یوز سكسان اوچ تاریخنده یلدیرم خانك تزوجی اثناسنده برسلطانی ذیشانكه
حدیقه خاندان عثمانیده انبوبه صلب سلطانیدن استفاضه طریقیله نشو ونما بولمش
بر فدان ایدی پادشاه عالیجاه قرمان اوغلی علی بكه تزویج بیوردیكه نظر سلطانی اكتساب
وخاندان ال عثمانه انتساب ایتدم دیو اصلاح نفس ایتمك لازم ایكن دیو لك شیطان
بر اضلال اول بدبخت اغفال ایدوب كوندن كونه خباثتی ازدیاد و ال عثمانه اهانتی
اشتداد بولمغله بعد زمان بلاسنی بولمشدر **ابتیاع شهریار ماهر التایید**
قلعه های بكشهری وسیدی شهری ویلواج وقره اغاج واسپارته از
حاكم ممالك حمید بو تزنی ادم دوكون اثناسنده اطراف
ملوكلك ایلچیلری وداعه حضور همایونه كیروب اتك اوپدكلری اثناده حمید ایلی
مالكی حسین بكك ایلچیسی وار دقده پادشاه عالمپناه حضرتلری خطاب ایدوب
بیوردیلر كه برادرم حسین بكه بندن سلام ایدوب دیه سین كه بنیمزده اولان خلوص
ومحبت وصداقت والفت مقتضاسنجه اوزره برر حاجمز وار در قبول طلب اولنمق جوابنه
امیدوار وخبروروده انتظار اوزره بیلر قرمان اوغلی علی بك ممالك محروسه
الكز یا تعدی ایدر قرمان دیارینه قریب حمید دیارندن بزه بر قاج قلعه صاتسه لر حسین
بك دخی قرمان اوغلندن بیزار اولوب انك ممالكنی دخی اضرار اوزره ایدی
بو خصوصه راضی اولدی اتفاقا بو اثناده پادشاه كوتاهیه سیرینه علو عزیمت بیوردیلر
ایدی حسین بك اول قلعه لری الیچون حمید دیارینه سفر ایدیلر ظن ایدوب عقلی باشندن
كیتدی ادم كوندروب بك شهری وسیدی شهری ویلواج وقره اغاج واسپارته ولایتلرینی

بیلر

٤٩

تملیك تكلیف وبو طریق ایله قلب همایونی تالیف ایتدیكه انلر دخی مبلغ كثیر ارسال بیوروب
بو بش بلده وجه شرعی اوزره قضاة اسلامیه مجلسلری ایله مبایعه اولنوب تصرف سلطانیه
كیردیكی بعده اول شهریار كامكار دخی عودت بیوروب تختگاهلری اولان بروسا
شهرینه سعادت ایله كلدیلر **عزیمت میرمیران روم ایلی تیمورتاش**
تاش شجاعت سمیر بفتح پرلیپه وقارتلی ایلی واشتلیت ومناسطر
پادشاه عدالت موفور چونكه فتوحات عمرلری كذار ایدرایسه بیحضور اولورلر
ایدی بناء علی ذلك تیمورتاش بك طرفنه فرمان ارسال ووپرلیپه ومناسطر
ولایتلرینی فتح ایچون امر بیوردیلر تیمورتاش بك دخی ابتدا پرلیپه حصارنی
امان ایله فتح ایدوب اندن مناسطر قلعه سنی محاصره یه مباشرت بیوردیلر
ایچنده اولان كفار عنادایتمكله خیلی جنك وجدال وحرب وقتالدن صكره
ضرب دست ایله اول حصاری دخی فتح ایدوب بیحد مال غنیمت غزات مسلمین
تصرفنه كیردی اندن قارلی ایلی واشتیت طرفنه ایلغار واول دیاری دخی ضمیمه
ممالك شهریاری قیلندی اندن سلانیك جانبنه عزیمت ایتدیلر اكرچه سلانیك
حصارنی محاصره وكفار ایله مقاتله ایتدیلر لكن اول حصار غایت متین وفتحی مشكل
اولمغله وقتده قالمیوب عسكر یورغون بولندیغندن فتحی اخر وقته تاخیر اولنوب
كیتدیلر لكن قرا وقصباتی اطاعت ایدنلری تطییب ایتمیانلرینی غارت وتخریب
ایدوب یدی یوز سكسان دورتده بو فتوحات ایله بیحد مال غنایمدن تحف انتخاب
وسلطان كامیاب جنابنه ارسال ومظهر دعا اولدیلر **عزیمت تیمورتاش**
بك بغارت دیار بوسنه وهرسك وارنابود پادشاه اهل اسلام
اناطولیده بر مقدار استراحت وارام بیوردقدنصكره جهاد وغزا نیتی اوزره
روم ایلنه یكوب وادرنه سراینده قرار بیوردیلر وعسكر اسلام مال غنیمت
ایله قوت وقدرت حاصل ودماغلرینه لذت جهاد واصل اولمسون دیو نیت بیوردیلر
اوبابده مشورت بیوردیلر رای امرا وتدبیر عقلا ارنابود وبوسنه وهرسك
دیارینی یغما ایتمكده قرار بولدی وتیمورتاش بك سردار تعیین اولنوب عساكر
بیشمار ایله یدی یوز سكسان بش تاریخنده ابتدا ارنابود دیارینی غارت ایچون
روان اولدی ارنابود دیارینك بعضی كوچك قلعه لرینی فتح ونسوان واوغلانلرینی
اسیر ایدوب اثر ملال ایله ركاب شوكتمصیره عودت واول قیش اقامت ایدوب

شكنات مملكت نعلی
اوته منشق

یدی یوز سکسان ایلنده بوسنه و هرسک ولایتنی غارت و نیجه مال ایله دایی ابدال
مالامال اولدیلر و بو مناسبت ایله اول اوجده یارکه عسکر اسلام هر اطرافنه وقوف تام
حاصل ایتدیلر و دونوب رکاب مستطابه کلدکلرنده عقبلرنجه حکام هرسک
و بوسنه کلوب هر سنه جزیه ویرمکه تعهد ایتدیلر **عقوق شهزاده**
ساوجی بیک پادشاه عالمپناه غزا نیتی ایله یدی یوز سکسان ایکیده ینه روم ایلنه
کچدکده اناطولی ولایتنی ظلم دشمندن حفظ ایتمک ملاحظه سیله بیوک اوغللری
بایزید خانی کوتاهیه اطرافنده اولان ممالکک محافظه سیچون کوتاهیه ده و اورتانجه
اوغللری یعقوب چلبی قراسی سنجاغی محافظه سیچون قراسیده و کوچک اوغللری
ساوجی بیکی بروسه ده براغوب مطمئن الخاطر روم ایلنه تشریف بیورمشلر
ایدیلکن ساوجی بیکک حداثت سنی تقریبی سوء قرین و شیاطین انس
کندوینی اغفال ایدوب انلر دخی الشباب شعبة من الجنون فحواسنجه اول ملاعینک
سوزینه مفتون اولوب بیت المال مسلمینی کویا وقتنده کندویه قفادار اولنلر
زعمیله کندو هواسنه تابع اولان اشخاصه تقسیم و بدر تختنه کچوب و اسمنه
خطبه اوقوتدی بو خبر مسموع همایون اولیجق پادشاه عالمپناه حضرتلری زیاده
اغضاب اولوب اناطولی جانبنه عبور ایچون فرمان همایون صدور ایتدی و
بیغا حصارینه تشریفلرنده شهزاده نک اطوار و حرکاتندن تجاهل بیورلوب
فرمان ارسال بیورلدیکه بو طرفده سیر و شکار ایچون بش اون کون کشت
و کذار قصد اولنمشدر یانمزه کلوب معیتمزده بولنه سن دیو فرمان عالیشان
شهزاده یه واصل اولیجق بتون بتون عصیانی آشکار ایلیوب عسکر جمعنه مباشرت
و پدر یله مقابله یه عزیمت ایتدیکی تکرار مسموع شهریاری اولیجق دریای غضب
سلطانی تموجه باشلیوب بو اوشاغی باشقه طرز تادیب اقتضا ایتدی دیو
معیتلرنده بولنان عساکر ظفر شعار ایله شهزاده لری اوزرینه عزیمت بیوردیلر
شهزاده دخی اوزرینه کلان غازی خداوندکار دیمکله عرب و روم و ایرانده نوبت زن
نام اوزره بو شهریار پرهیبت و عالی مقدار صاحب عظمت ایدوکندن غافل اولوب
تازه لک روده فائللیق غروری ایله کتدی اواسنده مقابله لرینه واردی
هیچ کروه دیانت شعاره فرقه خیانتکار پایدار اولورمی ابتدای جنکده پیکار
شهزاده یاننده اولان اشقیا تارومار و اکثری طعمه تیغ آتشبار اولوب شهزاده

کنهکار دخی

58

کنهکار دخی اله کچوب پدر والا قدر مهابت شعارلری حضورینه کتوردیلر
پدرلری دخی کناهندن استغفار ایلسون و کندولردن حجاب ایدوب براز
تربیه کوروب فیما بعد بو مثللو حرکت ایتمسون ملاحظه سیله تربیه کونه بعض مرتبه
شدت توجه بیورلدقلرنده مکر شهزاده نک سمع رشدی پنبه غفلت ایله طولمش
لا یفقه مخاطب شان سلطنت اولور کلامه مبادره شروع ایدوب ناموس سلطنتی حفظ
ایتمکی محو ایدن جلیجه سوزلر سویلمکه باشلدیغی حضور همایونده بولنان خدام
پادشاه سپهر احتشامدن حیا ایدوب طشره چقدیلر سلطان مرادخان دخی بو سفیه
بو ملکه سلطان اولسه وقتنده بولنان عباد اللهه دخی امان ویرمز دیو بیله اوغلی نر ایله
دیوب آتش غضبلری علو خیز اولمغله کوزلرینه میل چکدیروب و اول پادشاه عالمپناه
مخدوم متکره طبیعتی بکنمیوب کندولردن نصیحکره عباد اللهی صیانةً شهزاده یی کوزدن
دور ایتدیلر **ذکر فتح صوفیه جنت نشان** بسبب نوجوانی از غازیان
صوفیه شهری لطافت آب و هوا ایله معروف بر شهر جنت آسا اولمغین کفار کرده بکلربکی
مقامنده اولان مرداری انده ساکن اولورلر ایدی و روم ایلنده مالک اولان ملوکه بکلربکی
اقامت ایچون اول شهر کرین غایتده لازم بوکا بناءً لالا شاهین پاشا قلعه ده ایکی اول
شهره نیجه دفعه اقین ایدوب فتحی میسر اولمش ایدی لکن اطرافی غارت و اکثر ممالکی
فتح اولنوب همان صوفیه قالمش ایدی حکمت ربانی و معجزه پیغمبری و کرامت سلطانی
بر نوجوانی بر غریب حیله یه دوشورمش و بو حیله سنه نتیجه ویرمک ملاحظه سیله بو نوجوان
علی الله عزم راه ایلیوب صوفیه ضابطنه واروب امرای اهل اسلامدن شکایت
و صوفیه ضابطنه انتساب ایچون اطرافدن ضابطه شعورلرکه اجابتنه یلوارو
رجا ایلدرمش اول کافر بی ادراک دخی اویله بر دلاور یاکی کورد ذکرده خدمتکار اولمشد
بیک جان ایله خواهشکذار اولمش جوان مزبور غایت ایلمزاجکر و اوجلق فننده
ماهر اولمغله حسن تدبیر ایله ضابط مزبوره تقرب و قلبنی اله الوب هر کون ایسرود شکار
و کشت و کذارده رفیق و قفادار اولمش بر کون ینه عادت قدیمه اوزره شکاره
عزیمت ایدوب آو محلنده ویرلرقدم اتفاقا او زاقدن بر کلک قالقوب بونلر دخی طوغانی
حواله و کندولر دخی اردنجه یوکرک آتلر ایله شتاب ایتدکلرنده انلردن غایت یوکروک
اولمغله سایر عسکردن ایریلوب بر قاچ طاغ اثرلر جوان مزبور دخی الله تعالی
بنی برادیه یتشدردی فرصت غنیمتدر دیوب صوفیه ضابطی اولان بی دینی طوتوب

باغلادروانئه بند روب يا قلرندآتر دخی محکم باغلدقدنصکره کندو دخی اتنه سوار
والنه برقامچی الوب کاه سوار اولديغی اتر کاه بالنسله ارقه سن قاريشديق اول ايته شويله
تازيانه چالديکه صانه لنکه جرار دجله واشت کلديکی يردن انسلر چيقار آتز ايسه
تازيانه يی يديکجه اوکنه قوش اولوب اوچار ايدی منوجها اوزره اول کافر بدفعال او
اثناده قلعه ضبطنه مأمور اولان بلبان بکه کوتوردی غازی بلبان بک دخی صوفيه
ضابطی الوب عساکر بيشمار ايله صوفيه يه واروب محاصره ايتدی صوفيه ده اولان
کفار دخی ضابطلرينی اسلام النده کرفتار کورنجک قلعه يی تسليم ايديلر بلبان بک
دخی حصاری فتح والبابی ضبط وربطنی تکميل ايدوب سلطان غازی درکاهنه مژده
نامه لر تحرير ايتدی که وفات وزير اعظم خيرالدين پاشا و وزارت مخدوم
اوغلی پاشا وعزيمت پادشاه غازی بجانب روم ايلی برای فتوحات
مغازی سلطان کامکار غازی خداوندکار حضرتلری يدی يوز سکسان سکز
سنه سنده نيت غزا ايله روم ايلنه کذار بيوروب ادرنه ده قرار بيورديلر
ووزير اعظم خيرالدين پاشای نامدار چرزوجای حصار يکيشهر فتحنده سردار
ايدوب فنادر نوس بکی برابر تعيين ايديلر عساکر اهل اسلام يکيجه يه وصول بولدقده
سردار اعظم حضرتلرينه اجل مسمی حلول ايدوب دار آخرته انتقال ايديلر عسکر
اسلام يکيجه ده قرار واورنوس غازی بو خبری عرض ايلدی پادشاه عالمپناه حضرتلری
دخی اديله فقيه وديندار وفور وپرهيزکار وزير دلپذيرک انتقالنه تأسف ايله بکا
ايدوب خيرالدين پاشانک مزبور کرد ولد نجيبی اولوب اول اثناده قاضيعسکر
بولنان مولانا علی افندی حضرتلرينی پدرلری مقامنه وزير اعظم ايدوب يکيجه ده عسکر
اسلامک تنظيم احوالنه وبالارث الشرعی پدرلرندن انتقال ايدن اموالنه نظام
ويرمک ايچون يکيجه يه ارسال بيوروب انلر دخی کمال ديانت ومزيد استقامت ايله
خدمت فقرا ورعايا وتنظيم امور سفريه ده بذل مقدور ايلديلر خيرالدين پاشانک
مدت وزارتلری اون سکز سنه اولمشدر استماع کردن پادشاه ديندار که
عصيان قرمان اوغلی علی بک جمله کار ملوک اسلاميه دن حاکم ديار قرمان اولان
علی بکی سلطان ذيشان حضرتلری طرف همايونلرينه خيرخواه ظن ايدرلر ايدی
بنا عليه سائر ملوکدن بيننده علی بکی کندولره داماد بيورمشلر ايدی اکرچه بعضو
مرتبه قبل المصاهرت بينلرنده منافرت کچمش ايدی لکن عقد قرابت اولندقدنصکره اندن

خيانت

خيانت مأمول ايتمزلر ايدی بو دفعه حميد ايلی سرحدنده اولان محافظلر علی بکک اول دياری
غارت ايتديکندن ماعدا مبايعه طريقيله النان قلعه لری ضبط ايتمک سوداسنده اولدقلرنی
افاده ايتدکلرندن پادشاه کامياب کمال مرتبه اغضاب اولوب علی بکی تأديب ومالک
اولديغی ولايتلری الندن المق قصديله عسکر جمعنه مباشرت بيورديلر ورود
هدايای وافره از طرف سلطان مصر قاهره بوندن اقدم سرير همايون عقيبنده اورنوس
بيکک ملوکی هديه سنی پادشاه سلطان مصره ارسال بيورمشلر ايدی نامه همايون وهديه
شاهانه سلطان مصره واصل اولدقده زياده ممنون اولوب کمال سروريدن تکرار پادشاهه
لايق هديه لر ترتيب ونامه يازوب سلطان الغزات والمجاهدين عنوانيله پادشاه
عالمپناه حضرتلرينی توقير وبرابر جنکلرده بولنمديغنه تأسف بيوروب يالکز کنت
معهم فافوز فوزا عظيما مضمونی ايما ايتمش سلطان مصرک بو طرزه مراعاتی پادشاه حضرتلرينی
ممنون ايدوب کلن ايلچيسنه عظيم التفات واکرام ايتدکدنصکره عودتنه اذن ويرديلر
عزيمت سلطان ذيشان بتنبيه قرمانيان چونکه سلطان عاليشان
حضرتلرينک قرمان اوغلی اوزرينه عزيمت همايونلرين مزبور قرمان اوغلی علی بک ايشتدکده عودتلو
وصمغارلو وبايبوردلی وتاتار وترکمان وورساق طوائفيله اتفاق ايدوب جنکه
حاضر اولدی وحميد ايلی سرحدنده اولان امرا دخی بکک بو اتفاقنی حضور همايونه انها
ايتدکلرنده تيمورتاش بک روم ايلی عسکريله بو سفره مأمور اولوب پادشاه قرمان جانبنه
عزم راه بيورديلر وکوتاهيه صحراسنده تيمورتاش بک دخی روم ايلی امراسی ولانس کافورلرن
ايلچی بکی مسلح کافر ايله کلوب اردوی همايونه ملحق اولديلر اناطولی وروم ايلی عسکرلرينک
کلوب عساکر عثمانيه نک کثرتنی مشهود خيمت قرمان اوغلی ايشتدکده امراسيله مشورت ايدوب
شويله اتفاق ايتديلر که پادشاه غازی حضرتلريله مقابله ممکن دکلدر بو جرم بزدن
صادر اولدی باری بر کره عفو رجا ايده لم قبول اولندیسه نعم المطلوب والا در ديمزلر
چاره سنی کوره لم ديوب نياز وتضرع اوزره برنامه يازديلر عرضحاللری منظور
همايون اولدقده بو تملقلر محضا مکر وحيله اولديغنه بنا ارکان سلطنت ايله بو بابده مشورت
بيورديلر وزير اعظم علی پاشا بو وجهله رأی ايتديکه بو خانه دانک خصوصا شوکتلو
افندمز حضرتلرندن بو مرتبه عنايت کورمش ايکن فرصتی غنيمت بيلوب صاحب نعمتنه
خيانت ايدنلرک تنبيهی عفو مناسب دکلدر بو رأيه سائرلر دخی راضی اولديلر ايلچی حضور
همايونه کيرديلر بلکه کونه عتاب پادشاهی ايله معاتب اولديلرکه علی بکک عرض وناموسنی

صپاننده طرفیندن قصور صدور ایتمشكی غزایه توجه ایدی فرصت بلوب مملكتنه تعرض
ایتمك انسان كاریمیدر انك كبی بد حالك بیننده نه اعتبار حاضر اولنسون اوزرینه عزیمت
وارد ر دیو روب علی بك الحیسنی رد بیوردب عسكر بیشمار ایله قونیه اوسنه ایلغار بیوردیلر
قرمان اوغلی دخی ذكری مرور ایدن طوائف ایله اتفاق ایدوب قونیه حصارن اوكنه قرار
وجمعیت ومقابله یه عزیمت ایتدی ایكی عسكر بر برینه مقابل اولدقده طرف پادشاهیدن
ترتیب عسكر اولنوب شهزاده یعقوب چلبی صاروجه پاشا وبلبان بك والیاس بك
وسنجاق بكلر اناطولی عسكری ایله صاغ قولده شهزاده بایزید خان فیروز بك وخواجه بك
وسائر دلاور بكلر لاس عسكری ایله صول قولده وشاه عالم وزیر اعظم ایله عسكر اوزرنده
یكیچری وغرب وقاپو خلقی عسكری اوكنده وروم ایلی بكلربكیسی تیمورتاش بك روم
ایلی امراسیله نه طرفه امداد اقتضا ایدر ایسه یتشمك ایچون واغرلق محافظه سیچون
عسكر ار دنده بو ترتیب اوزره عسكره نظام ویریلوب جنگه یورودیلر وسلطان
یلدیرم خان مقابله سنده تاتار وورساق عسكری دوشمشیدی شهزاده حضرتلرینك اول كون
ظهور ایدن جنبش دلیرانه سنه بیگلرك هزار هزار تحسین بیوردیلر شهزاده بی
جناب ستار تیغ دشمن بدتباردن حفظ ایدوب مقابله لرنده اولان لشكر ورساق وتاتاری
تارومار ایتدیلر اطرافده اولان دلاوران شهزاده نك بو جنبشنی كوردكده جمله سنه غیرت
دوشوب مردانه حركت وصف اعدایی پریشان ایدرلر ایدی جمله دن روم ایلی بكلربكیسی
تیمورتاش بك وكفار رفاینه قلیچلر زاغدا ده اولان روم ایلی امراسی هر وجهله شجاعت داد
ویررلر ایدی اتفاقا تیمورتاش بكك اوكنه قرمان اوغلی علی بك مصادفه ایتمش تیمورتاش بك
علی بكی كوردكده های خاندان عثمانی دشمنی قرمانی نه دورورسن دیوب اوزرینه دوغری
التنده اولان اسب صبا رفتاری سوردكده علی بك كوردیكه تیمورتاش بك كوزلرینی
كندویه دیكمش بنار آتش كبی كلور علی بك تیمورتاش بكی بو هیبتله اوزره كوردكده عقلی
كیدوب او ساعت دونوب قونیه حصارینه فرار ایتدی تیمورتاش بك ارد ندن نره یه
كیدرسن هی بی ناموس وعار ادم اولان طوشان كبی فرار ایدرمی دیو نعره اوردی
علی بك ایسه خوفندن جنگه دورمق دكل نیجه ایام تیمورتاش اول اندام ایله رؤیاده
كوزدكجه كورنیه اویخو حرام اولور ایدی خلاصه كلام تیمورتاش بك علی بكك فرارینی
كوردیكك آتنك اوكنه دبكلانن سنجاغنی قاپدقده قرمان عسكری تارومار اولوب
نیجه معتبر بكلری اسیر اولدی چونكه مملكتلرینی براغوب فرار ایتمشلر ایدی پادشاه عالمپناه

52

دخی جمیع مالارینی عسكره تقسیم ایدوب اكثرینی ابتدا فتحه سبب اولان یلدیرم بایزید خانه وخاصه
علی بكك جمیع مالنی علی بكك فرارینه باعث اولان تیمورتاش بكه ویردیلر واول حوالیده
اولان رعیت كمال عدالت ایله رعایت اولندی حتی لاس كفره سندن بش اون كافر رعایا نه
تعدی ایتمكله كتوروب سیاست بیورمغله شاه سلطنتی اجرا بیوردیلر بر قاچ كون قونیه
قلعه سی محاصره اولندقده علی بك كمال عجزینی بیلوب كندو تحت نكاحنده اولوب پادشاه
عالمپناه حضرتلرینك كریمه مخدرمه لری اولان سلطان عالیشان حضرتلرینی ارسال ایدوب انلری
شفیع طوتوب انلرده كلوب رجا اتدكده پادشاه عالیجاه حضرتلری دخی كریمه لرینك رجا
وكوزی یاشینه حرمت ایدوب علی بكك جرمنی عفو بیوروب غضب ایتدكلری
یكرو الندن النوب بو دفعه كوكلی كی لازم مهمات تحمل اولندی وعلی بك حیله كار دكل عجز ایله
كلوب عتبه جناب شهریاره یوز سوروب ذكر جرمندن استغفار ایدیجك پادشاه حضرتلری
دخی كرو بروسا طرفنه عودت بیوردیلركه انضمام نشان وزارت بمیر میران
روم ایلی مقابله خدمت تیمورتاش صاحب شجاعت
قرمان اوغلی علی بك جنگنده پادشاه عالمپناه امرلرینك علو جانفدالقلرینه دقت بیوردر ایدی
علی بك طرفنده بولنان لرتاتار وورساق وقبائل تركان كبی كوركدیتمور ایچنده جنگ اوردر
بربادر عسكر ایكی تیمورتاش بك اوقدر عسكرینی بابانه ضرو الدرمقامنده طوتوب
ویغمور كبی اوزرینه یاغان تیغ وپیكانی وخدنك ولسانی لاشی دیو سینه قویوب كمال هیبت
وجلادت ایله دشمن عسكرینه رستمانه حمله لر ایدوب صف اعدایی پریشان ودلاورانه حركتی
سبب نصرت اولوب جمعیت دشمن ارالنوب علی بك پاننده وارو بكنده فرار ایتدكده
مدار ناموس وعار اولان سنجاغنی بالذات كندو الیله قاپوب بو وجه اوزره تحمل شان
سلطنت ایتدیكنی كوردكده هزار تحسین ایدوب قدر وشاننی ترفیع مراد ایتمشلر ایدی
بعد المصالحه منصور وهمایونلرینه چاغروب دعا والتفات بیوردقده نصكوره روم ایلی بكلر
بكیلكنه رتبه عظمار وزرای منضم وبو خدمت وجلادتی مقابله سنده اول مرتبه لطف وعنایت
مفخم بیوردیلر سبب عصیان لاس بو نیزدی اقدم مرور ایتمشیدیكه پادشاه ایام قرمان
سفرینه عزیمت بیوردقلرنده لاس حاكمی دخی الیاس بك مسلح كافر ایله اعانت ایلیوب كفار
مزبور قرمان رعایاسنه ظلم ایتمكله بو قاچی سیاست اولنمشیدی اول بدطینتلر بو خصوصدن
خجل و عسكر اسلامدن اراسنده قرالرینه دلیل اولدقلرینه بنادا اذن همایون ایله ولایتلرینه عودت
ایتدكلرنده قرالرینه پادشاه اسلامدن شكایت ونیجه الحاقلر ایله نفاق وسقا ایتدكلرنده

قرال دخی سوزلرینه اعتماد ایلوب و کذا قاللرینه اعتماد ایدوب طاعتدن خروج و بعضی دیار
اسلامیه یی غارت ایلدوکی رکاب همایونه عرض اولندقده پادشاه کامیاب اعتصاب اولوب
لالا شاهین پاشایی بکوری بکلر عسکره سردار و لاس دیارینی یغمایه تعیین ایتدیلر
شاهین پاشا دخی لاس دیارینی یغمایه مباشرت و اکثر محللرینی غارت ایتدکده لاس حاکمی
مقاومته عدم اقتدارینی بیلوب بوسنه قرالندن امداد استدعا و مسامحه اولنور ایسه نتیجه منظور
ظهور ایدر حکمی مکتوبنی ایراد ایتدکده او دخی امداده نیت و ترتیب عسکره مباشرت
ایدوب اول ایکی قرال و اطرافده اولان ملوک کفار دخی اغفال و اضلال ایتدیلر حتی بکبوی
و اطرافده اولان ملوک دخی بطرفدن صوصمانولس دخی انلرک تدبیرینه قابلیت اولدیلر لکن
احتیاط ایدوب انلرک جمعیتنه داخل اولمیوب بر دنبره اهانتی اظهار ایتمدن آنار بر وقت
فرصت کوزه دوب دوررلردی که عزیمت لالا شاهین پاشا بدیسه ضبط
اسکندریه ازیابوده چونکه ملوک کفار کمی خفیه و کمی آشکار اتفاق ایتدیلر بجلر
ازنابود اسکندریه حاکمی اولان حیله کار سائرلریله کزلوجه اتفاق ایدوب عسکر اسلامه
بو فرصت دوشر تجده اغفال ایتمک ایچون صورتا ظاهرده کفار ایله عداوت کوستروب پادشاه
اسلام صفدرلرینه عرض خلوص ایدر ایدی حتی شو یله تضرع ایتدیکه برایکی بیوه دولت
افندیمزک خلاف فکرلکزه نیت ایتمشلر او ملعونلرک نتیجه کارلری خسارت اولدیغنده بو قوللری
اکرچه قطعا اشتباهم یوقدر لکن بزم کبی بندهلری خدمت همایونلریله اقران و امثال و سائر قوللری
بیننده کسب شرف ایدرز دایما شیدیلر که عزیمت اهل اسلام بوسنه دیارینی یغمایه ایتمش اول
دیار ایسه بو قوللرینه سمت اولمغله تقربی یوللرندن و جمیع محللرینی کما امر بتنه معلومدر عسکر اسلام
کنده کنده ولرینه عزیمت ایتسهلر بو قوللری بلمحکله بلکه بر مخاطره لی محله اوغرارلر اذن همایون
ایله بو قوللری قولاغوز اولوب خدمتنده استخدام بیورلیسه مامولدر که مطلوب نیه سهولتیله انتظام بوله
بو عرضحال منظور همایون اولدقده چونکه مبارک قلب شریفلری مکروحیله دن خالی و بو زمان و صدقت
ایله مالی ایدی اول غدار حیله کارلری قولنه اعتماد بیورلیوب قولاغوز تعیین اولندی لالا شاهین
پاشا دخی بونکی قولاغوزلغیله بوسنه دیارینه دخول و یغما محلنه وصول بولدقده عساکر
اسلام اطرافه اکنافه اقین ایدوب پراکنده و پریشان و پاشای عالیشان یالکز بیک مقداری
عسکر ایله قالدقده قولاغوزلر اولان خبیث پاشانک یالکزلغنی وقت فرصت بیلوب بوسنه
قرالنه کزلوجه خبر ارسال ایتدی قرال مزبور دخی اوتوز بیک مقداری جنکی اور عسکر کوندرد
یالکز بیک مقداری آدم ایله تنها قالان بیچاره شاهین پاشایی محاصره ایتدیلر انلر دخی

جنکه بلیوب

جنکه باشلیوب هزار مشقت ایله سلامته کوچله چیقوب بکرمی بیک عسکردن
انجق بش بیک قدری قورتیلوب ماعداسی شهید اولدی شاهین پاشا دخی بو
خبری رکاب همایونه تحریر ایلدی

تزویج کردن پادشاهی بدختر تکور استانبول

پادشاه
اسکندر سریر ضرب دست ایله استانبول اطرافنی فتح ایتمکله استانبول تکوری
پادشاه عالیجاه حضرتلرندن دائما خوف اوزره ایدی بناء علیه استانه علیه لرینه
انتسابی جانبنه منت بلمشیدی اتفاق تکور مزبورک اوج عدد قیزی حتی بلوغه
ایرمشکه بنفشه طره طرارلرینک عاشق سرفرو برده سی و سرو قامت و رفتار
لرینک ره انتظارده قبا مکرده سی نسیم سحر تحریک کیسولرینه ظفر بوله ممش
و ماه شبکرد ذکوریت ایله اشتهارینه بناء کردن کافورلرین عمود صبح ظهورینه
دک ارایوب اول ستون بلوردن برخبر اله ممش ترنج پستانلری او چیچکلرین
ساحه باغ لطافت اولان سینه برصفولرندن هنوز باش کوسترمش یوقلری بیدر
ایسه تک دورمیوب برهمای سعادته جفت ایتمک استرمش برکون پادشاه حضرتلرینک
حضور پر سرورلرنده بونلرک کمال حسن و لطافتلری مذکور اولدقده طرف همایونلرندن
نوع امیل و رغبت حس اولندیغی استانبول تکورینک مسموعی اولدقده ایکی طرفدن
دخی بو ایشک حصولنه عزیمت اولنوب و اوج قیزک بریسی نفس نفیس همایون
و بریسی شهزاده بایزید خان و بریسی دخی شهزاده یعقوب چلبی ایچون طلب اولندقده
تکور استانبول دخی بیک جان ایله طالب و برآن اقدم بو خصوصک حصولنه
راغب اولمغله شهریار کامکار حضرتلری بروسه یکیشهرینی محل جمعیت ایدوب
لالا شاهین پاشایی روم ایلنه ارسال ایتدکده یدی یوز سکسان طقوز سنه سنده
اول اوج پری پیکر عروسلری صحرای مزبوره احضار و کندولر دخی اول محلی تشریف
ایلیوب عروسان پری رخسار ایله ایکی شهزاده ایله خونکار جلوه یه مباشرت و شهزاده
یلدرم بایزید خانک اوج شهزاده سی دخی اول جمعیتده سنت ایلیوب اجرای ذوق و صفا
مشغول اولوب صفادن غیری خاطرلرینه برشی خطور ایتمز ایدی شهریار مبرور
ایام سلطنتلرنده هیچ بر وقت بو قدر حظوظ ایتمشلر ایدی وجه غنکار راحت و صفا
اوزره برقرار اولور مثللو طرح اسباب سرور و راحت ایدوب ذوق ایله کذراندن
وقت و ساعت ایکن تنبیه جناب سبحانی پرده غیبدن ظاهر و رشکار اولوب
لالا شاهین پاشانک عرضحالی اول حالده اون بش بیکون زیاده غزات مسلمین

شهید اولوب ماعداسی منهزم اولدیغی خبری ظهور ایتدکی بو تادیب الهی پادشاه
عالمك باعث انتباهی اولوب بو هزیمت برقاچ کون اجرائی لذائذ نفسانیه یه
عزیمتدن اقتضا ایتدیکنه واقف وجرمنه معترف اولمغله او جمعیت سروری
مضمحل وپریشان ایدوب بوانه قدر بر آن حق تعالی حضرتلرندن غفلت بیورمامشی
ایکن بو دفعه بو خطیئه کندولردن ظهور ایتدیکنه کمال عجز وافتقار ایله استغفار
واغلیه رق مبارك یوزلرینی فرسوده درکاه پروردکار ایتدیلر سبحان الله بو
پادشاه که عمرینی رضاء الله کمال عدالت اوزره جهاد وغزایه مصروف ایتمشیکن
مطابق شریعت وموافق رضای رب عزت اولان جمعیتده اوچ بش کون درکاه حقه
تضرع ونیاز ترك واجرای رسم عدالتده نوعا تکاسل ایله حقنده بویله معامله
شدیده ربانیه ظهور ایدر بو ماده دن ادنا تأمل ایله ظاهر اولور که قول کرك سلطان
کرك کدا عجز مطلقده اولوب نصرت وظفری احسان ایجق جناب حقك اولوب
وبو احساننه دخی سلاطین عظامه نسبت کسب استعداد وخالق العباد جنابندن
کمال خوف وخشیت وظهور نصرت وغالبیت عنایت حقه منوط بیلوب مرحمت
الهیه حصولنه سببکه حضرت خالقدن خوف ورعایایه عدلندن عبارتدر رکتب
شرعیه نك یازدیغنه کوره انی تحصیله همت ایله حاصل اولور ایمش بو مدعایه
شاهد کافیدر که ابتدای ظهورینله سیدین محمدی صلی الله تعالی علیه وسلمدن
اعوان وانصارده شمدیلرده نسبت قلت کمالده ایکن خلفاء راشدین رضوان
الله علیهم اجمعین حضراتی خصوصا عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه جنابنك زمان
خلافتلرنده زمان یسیرده داخل حوزه اسلامیه اولان فتوحات طاقت بشریه دن
خارج مرتبه سنده در مسطور فقیر اولان بعض تاریخده مسطور درکه خلفاء
بنی امیه دن عمر بن عبد العزیز حضرتلرینك زمان خلافتده وبعض والیلر برینه
شوطرزه مکتوب یازمشلر که خلقه ظلم ایتمکه کندو کوزده اولان قدرتی مشاهده
ایتدیککز وقتده حق تعالینك دخی سزك اوزریکزده اولان قدرتنی خاطره کتوره سز
وبر دفعه دخی بنه عمر بن عبد العزیز حضرتلرینه والیلرندن بدل مکتوب یازمشکه
متصرف اولدیغم شهری سلفلرم خراب ایتمشلر اکر مناسب ایسه اوزرینه
برمقدار مال قطع ایدك که بو شهری یاپه یم عمر بن عبد العزیز انکا جواب یازمشلرکه
مکتوبم سکا واصل اولوب قرائت ایتدیککده سزا وشهری عدالت واننه اوله

بولنان

بولنان ظلمی دفع وازاله ایله معمور ایتکه بلادك تعمیری بونکله حاصل اولور رجعنا
الی ما نحن فیه عزیمت وزیر اعظم علی پاشا بتسخیر دیار صوصمانوس وفتح براوادی
وطرنوی وسومنی واطراف آنان واستعفا کردن صوصمانوس از بارکاه
سلطان عالیشان وعزیمت خداوندکار غزا معتاد بجانب روم ایلی برای جهاد

کوردکه مالك اولدیغی قلعه لرك بك متینی اولان نیکبولی قلعه سنه فرار ایتمش
ایدی بو خبر وزیر اعظم حضرتلرینه واصل اولیجق نیکبولی حصارینی محاصره عزیمت
لکن اول قلعه غایتده متین الحال فتحی زمان کثیره محتاج اولدیغنی وزیر اعظم رکابه
عرض ایدیجك پادشاه عالم بالذات اول قلعه نك فتحنه عزیمت و محاصره سنه مباشرت
بیوردقلرنده اویله بر پادشاه عالیجاهه اومقوله حصار پایدار اولمیه جغین وکندو
مرحمتلرینه التجادن غیری بر دورلو خلاصه مجال محال اولدیغی صوصمانوس فکر ایدوب
همان برکیجه چیقوب اغلیه رق وزیر اعظمك دامننه صارلدی وکمال تذلل ایله اعتذار
واستغفار ایتدکده اول وزیر صاحب شفقت صوصمانوسه مرحمت ایدوب حضور
همایونده عفوینی رجا و حضور همایونه کتوروب خاك سپهر شوکتمصیره یوزلر
سوردیروب عفو ایتدردکده تصکره باقی قلان ولایتلرینك ایالتنی ینه کندویه
احسان ایتدردی لکن سلستره حصارینی ویرمك اوزره قول قرار اولندی عصیان
صوصمانوس حیله کار و **فتح قلعه درخسته وحردابنه وچترهزار** چونکه صوصمانوس بوندن
مقدم ذکر اولندیغی وجه اوزره سلامتدن مأیوس اولیجق ممالکندن اولان سلستره
قلعه سنی ویرمك شرطیله وزیر اعظم علی پاشا شفاعتیله مظهر عفو پادشاهی اولنمشیدی
دکیر و بقیه ولایتنه والی تعیین اولنمشیدی صوصمانوس بی ناموس ولایتنه وارد قده سلستره یی
ویرمکدن نکول ایدوب عسکر وجبه خانه ایله استحکام ویرمکه مشغول اولدیغی وزیر
اعظمك مسموعی اولدقده خفیه آدملر کوندروب بو حرکت موجب غضب پادشاهیدر
دیه کوردی مزبور قلعه لرینك متانتنه مغرور اولوب اطاعت ایتمدی وزیر اعظم دخی
ایتدیکی شفاعتدن خجیل اوله رق صوصمانوسك کیفیتنی رکاب همایونه عرض ایتدکده
پادشاه عالمپناه حضرتلری زیاده بیحضور اولوب صوصمانوسك جمیع ممالکنی فتح ایچون وزیر
اعظمه فرمان اولندی اول وزیر نامدار دخی عسکر بیشمار ایله ابتدا درخسته قلعه سنی
فتحنه توجه ایتدکلرنده سردار اکرم حضرتلرینك کمال جلادتلرینی اهل قلعه فکر ایتمکله
عسکر اسلامی استقبال ایدوب وقلعه یی تسلیم ایتدیلر پاشای نامدار کوسی اوا
نکوریه اطاعت ایتمیچون خبر کوندرمشیدی دکاه مبوب عصیان ایتدیکی خبر ویرلکله
یارالو طوغان بك نام بر نامداری برقاچ بیك عسکره سردار ایدوب کوس اوا اوزرینه
ایلغار ایتدردی طوغان بك دخی شاهین کبی ارناوقتده کوس اوا حوالیسنه ایریشوب
کفارینك پنجه سنی طعمه شمشیر و اکثرنی اسیر ایتدیکی کوس اوا ضابطی اولان کافر کوردکده

بوردی

55

بوردی ~~شهر بارانم سمات مدیر بوالمعین کفارك~~ ناچار چترهزار قلعه سنی اول اسیر
ایله استبدال ایچون وزیر اعظم علی پاشا درکاهنه عرضحال ارسال ایتدی انلر دخی
لمصلحه صورت مساعده کوستروب قلعه الدقدن صکره چهره یی چویروب خردابنه
قلعه سنی دخی فتح ایتدیلر و اول اوچ قلعه نك لوازم ضبط و ربطنی تکمیل ایتدکدن صکره
قونه قمری جانبنه کتدیلر و اول اطرافده صوصمانوس تصرفنده نه قدر قلعه و حصار
وار ایسه ضبط اولندی صوصمانوس منحوس ایسه نیکبولی حصارینه تحصن ایتمشیدی
سردار اکرم حضرتلری نیکبولی قلعه سنی دخی محاصره ده اهتمام بیوردقلرینی صوصمانوس
مشاهده ایدوب خلاص احتمالندن مأیوس اولدقده ناچار اهل و عیال و اشیا و اموالیله
قلعه دن چیقوب پاشانك ایاغنه دوشدی و عیال و اولادی دخی اول وزیر مرحمت
سمیرك باشنه اوشوب جمله سی بردن فریاد و فغان ایدیجك وزیر اعظم مرحمت
ایدوب کندونی اولاد و عیالنی شفاعته تعهد ایتدی و جمیع دار و دیارینی تسخیر کلین
اهالیسنی برلو بریندن ایرمیوب صوصمانوسی اتباعیله طاوسلوده رکاب همایونه کتوردی
قاندن کچیلوب اولاد و عیال و اشیا و اموالی کندویه انعام اولنمغی پادشاه حضرتلرندن
رجا ایدیجك اکرچه صوصمانوسك جرمی بیحد اولمغله رجانك قبول اولنمسندن مأیوس
ایدی لکن اکرچه پادشاه عالمپناه حضرتلری وزیر اعظمك رجاسنی قبول و صوصمانوسك جرم
سابقنی عفو بیوردیلر لکن فیما بعد محرم اولنی دینك قولنه اعتماد بیورمیوب بالکز مال
و عرضیله نفس جیفنی ازاد و جمیع ممالکنی ضبط و لوازم محافظه لرینی کرك کبی طرف
همایونلرندن والیلر نصبیله ربط ایتدیلر **غزای اکبر پادشاه عالمپناه با قرال لاس و قرال
بوسنه و قرال فرنك اهلاق قرال ارناود و قرال بغدان و قرال لروجه و قرال انکوروس**
چونکه روم ایلی دیارینك کزیده محللری باعون الهی نصیب حضرت پادشاهی اولدی
جوارده اولان ملوك کفار حسد درونلرندن ناشی اوسرحدلرده اولان اهل اسلامی
اضرار ایتمکه بشلادی جمله دن لاس و بوسنه و ارناود اسکندریه سی حاکملریله اهل
اسلام ایله اتحاد و محبت اوزره ایکن لالا شاهین پاشا حقنده ایتدکلری اهانت و
مسلمینی اضرار خصوصنده اولان معیتلری معلوم پادشاهی اولدقده اول اطرافی
بونلرك جیفه مردار وجودلرندن تطهیر و ولایتلرینی تسخیر ذمت همتلرینه لازم
اولمغله پادشاه عالمپناه بو غزای اکبره عزیمت بیوروب یدی بوز طقسان برتاریخنده
قلبه ده قیشلدیلر مراد پادشاه انالی لاس و بوسنه و ارناود دیارینی معمر اهل

اسلام ایتمك اولدیغنی لاس حاکمی ایشتدکده اطراف اکنافده اولان ملوك کفاره
ایلچیلر کوندروب نامه سنده شویله اشعار ایتدیکه پادشاه آل عثمان دیاریمز فتحنه
عزیمت ودولتمزی کلیا ارادن قالدرمغه نیت ایتمشی خواه بزاره ده تلف اوله لم وکرکسز
دخی عثمانلو استیلاسیله اوله لم لکن بزدن صکره نوبت سزکدر سزه سلطنت لازم
دکلمی وبونلر ایله یالکز برایکی دولت مقاومت ایتمك محال اولدیغنی بو وقته دك
الرندن ظهور ایدن امور عجیبه دن استدلال ایده سز امدی کار اولدر کشی
عاقبت اندیشی کرك مصلحت عاقلانه اولدرکه فرصت الده ایکن جمله مز اتحاد وبربریمزه
امداد ایدوب بونلری ارادن قالدیره لم والرنده اولان کزیده یازلری ما بینمزده
تقسیم ایده لم خلاصه کلام بو خبر ملوك کفاره واصل اولدقده بینلرنده اتحاد
کلی حاصل اولوب اول بهارده اجتماع ایتمك اوزره بوسنه وفرنك وانکروس
وافلاق وارناود وبغدان ولهله وچه قراللری لاس ایله اتفاق وجمله جمع اولمق
اوزره عهد ومیثاق ایدوب ایکیوز بیك جنك اور عسکر قلمه کتوردیلر وبربرینه
امداده وادبی خرج ایتمکه تعهد ایتدیلر لاس لعین دخی بو اتفاقی کوردکده
مسرور اولوب پادشاه دریا نوال حضورینه ایلچی ارسال ایدوب مکتوبنده
لسان مرداریله لایق سوزلری یازدی ولاف وکذافه متعلق عسکر اسلامه
خوف ویره جك خبرلر تحریرنده صنعتلر خرج ایتدی وشویله تحریر ایتدیکه بو فتنه
قدر ابنای جنسمزه ایتدیککز اذیت ومملکتلرمزه سزلردن ظهور ایدن مضرت
نهایتی بولدی عاقبت بو اطراف ملوکی بو کستاخانه حرکتکزه اعضاب اولدیلر
دولتکزك غایتی وعزتکزك نهایتی بوسنه ایمش امدی پادبکلریکزی خصوصا اوغلانلر
کزی جمله کتورده سزکه سزلویك ایشی بیتدکده نصکره انلری دخی بر برقات ارامقده
زحمت چکمیه لم سکز قرال روم ایلی دیارنده ترك آدینی یاترمغه اتفاق وجمله کزی
قلیجدن کچورمکه عهد ومیثاق ایتمشز درمقابله ده قصور ومقاتله ده فتور اولنمیه
شهریار عالیجناب دخی ایلچی یه بو وجهله جواب ویردیلرکه انشاء الله الرحمن اول
بهارده اولاد امجادیمز وامرا واجنادیمز ایله کوس اوازه صدای کوس شجاعت ایله
طاس افلاکی پرهراس وحمله مردانه ایله قرالك اوله جق لاس ملعونی خاك سیاهه
اجلاس ایتسك کرك واب روی شریعت محمدی ایله انش فتنه اکفاری بو دیارلردن
نابود وتیغ انتشار ایله اهل اسلام ایله اول فرقه ضلالتك قوکلرینی برد ود

ایتسك

ایتسك کرك اکر مرد ایسه طورسون وقوت اهل اسلام نه ایدوکین کورسون دیو
خبر مهیب وجواب پرتهیب ایله لاس ایلچیسی کیرو کوندردی واول ساعت فرمانلر
یازیلوب اناطولیه اولان ملوك اسلامه ارسال بیوردیلر وشویله اشارت
بیوردیلرکه بوسنه مبارکه ده ملوك کفار اوزریمزه نفیر عام ایتمشلردر لاجرم مشارکت
دینیه شویله اقتضا ایدرکه بو جهاد اکبر اقامتنی وعسکر اسلام اعانتنی فرض عین بیله سز
وکمال غیرت واظهار دیانت ایله جناب الله وروحانیت رسول الله تحصیل رضاسنه
بذل وسع وقدرت قیله سز وشهزاده یلدرم بایزید خان ویعقوب چلبینك بو سفرده حاضر
اتفاق وکمال صداقت اوزره مو
اولملرینه فرمان بیوردیلر انلر دخی غیرت اسلام مقتضاسی اوزره عهد ومیثاق ایدوب
سلطان عالیشانه قدرتلری مرتبه امداد ایدوب عسکر ارسالندن قصور ایتمدیلر اول
بهاره قدر شهزاده یلدیرم خان وشهزاده یعقوب چلبی وسائر امرا وقسطمونیه حاکمی
اسفندیار بك وکرمیان حاکمی یعقوب بك وصاروخان ومنتشا ایلی وایدین ایلی و
حمید ایلی حاکملرندن خیلی عسکر کلوب اردوی همایونده جمع اولوب شویله نقل اولنورکه
بو سفرده نیجه جنود غیبیه واولیاء الله دخی حاضر ایدیلر خلاصه کلام پادشاه
اسلام بونجه اهل ایمان وعسکر بی پایان ایله حرکت اول محلدن بیوروب جودی
لکن مریج صوینی اول اثناده کچت ویرمکله وبرقاچ کون قلبه ده مکث اقتضا ایتمکله
تیمورتاش پاشازاده یخشی بکی بش بیك عسکره سردار ایدوب سرحد ممالك
کفاره اولان شهر کوی اطرافنی غارت ایچون ایلغار ایتدیردیلر یخشی بك دخی اول دیار
اوزرینه ایلغار ایدوب بی حد مال اخذ ایدوب اکثر اهالیسنی اسیر ایتدکدنصکره
کلوب رکاب همایونه یوز سوردی لاس بو خبری ایشتدکده یخشی بکی اخذ یا قتل
ایتمك ایچون اون بش بیك کافر ارسال ایتمشیدی لکن یخشی بکی جناب خدا حفظ
ایدوب براثرینی دخی کوره مدیلر بو وقته قدر مریج صوینی دخی کچت ویرمکله
پادشاه غیور عسکر منصور ایله مریج صویندن کچوب اختیمان صحراسنه
توجه بیوردیلر وکستندیل حاکمی قسطنطین پادشاه حضرتلرینه مطیع وخراجکذار
اولمغله استقبال ایدوب اناك ولایتی طرفنه توجه بیورلمغین ضیافت وخدمت
وعبودیتده قصور ایتمدی وخیل وحشمی ایله عسکر اسلامه ملحق اولدی
اوته طرفده یدی سکز عدد ملوك کفارك هر بری مال وعسکر ایله دعوای پادشاهی
ایدوب براحده سر فرو ایتمزلر ایدی جمله سی بربره کلوب وارقوتلرین صرف ایدوب

بوقدر عسکر جمع اتمشیکن بنه پادشاه حضرتلرندن خوف وخشیت ایدوب احوال
عسکر اسلامی تجسس ایچون یرلرنده توقف ایتدیلر و نیچون اوزریمزه کلمکدن
تأخیر ایدرسز دیو پادشاه اسلامه ایلچی کوندردیلر ایلچیلری واصل اولدقده پادشاه
عالمپناه حضرتلری دخی متوکلا علی الله کوسوا صحراسنه دوغری عزم راه ایتدیلر
مشورت کردن پادشاه انام با امرای اهل اسلام پادشاه اسلام حضرتلری
کوسوا صحراسنه قریب واردقده ترتیب عسکر وسائر امر سفر مذاکرهسی ایچون
امرای دولت وارکان سلطنتی احضار ومشورت بیوردیلر اورنوس غازیکه
صدای شجاعتی آفاقه ولوله صالمشیدی وشهرت وجلادتی ملوک کفارک
عقلنی المشیدی پادشاه عالیجناب اکا خطاب ایدوب بیوردیلرکه غازی اورنوس
سن نیچه زماندر بو کفارک جنکنه مألوفسک وجمیع مکر وحیلهلرینه عارف
وکیفیت محاربهلرینه واقفسک بو خصوصده نه وجهله حرکت ایدهلم وطریق
صوابی سویله کیدهلم اورنوس بیک دخی دعا وثنا مراسمنی ادا ایدوب دیدیکه اولا
لازمدرکه جنک محلنه بز کفاردن اول وارهلم ومناسب محلنی بز ضبط ایدوب
دشمن کلنجه اقتضا ایدن لوازممزی ترتیب ایده دورهلم ثانیا مناسب اولدرکه
جنک وقتنده بردن بره عجله ایتمیهلم زیرا کفار عسکری صفنی ترتیب ایتدکده
تیمور دیوار کبی استوار اولورلر وحالده تیزلک ایدوب اوزرلرینه وارلمق خطادر
ایچلرنده بعض مخمور ومغرورلری زعملرنجه صف جنکدن چیقوب بزه اظهار
جلادت ایدرلر انلرک قتلیله اکتفا اولنوب عسکر کفار نه دیجی بو طرفدن
تغییری کوسترنجه توقف واو زمان متوکلا علی الله هجوم ایتمکده باس یوقدر
دیو بو طرزه نیچه تدبیرلر ایدوب جملهسی مقبول همایون اولدی و یول اوزرنده
بر دربند وار ایدی انده بیچی کافرلر اولدیغی خبر ویرلکله پادشاه غزا مأنوس غازی
اورنوس بیکه پاشا ایکت نام بر دلاوری برار عسکر ایله قوشوب اول دربندی
اجمعه وکفاردن دل المغه ارسال بیوردیلر انلر دخی دربند مزبوره واردقده
قارشولرینه اوتوز دربندجی کافر چیقدی اورنوس غازی که اوق اتمقده ماهر
وهر آلات قوللنمقده مثلی نادر ایدی بریسنک کوکسنه بر اوق اوروب هلاک
بریده دخی چقدقده انی دخی بر اوق ایله هلاک ایتدیکنی معاینهده اولنلر کوردکده
جملهسی بردن هجوم ایدوب سکزینی قتل وبرازینی طوتوب ماعداسی فرار ایتدیلر

وطونیلان

وطونیلان دلللری حضور همایونه ارسال ایتدکده ابتدا ظفر وغلبه اهل اسلام
طرفندن ظهور ایتدیکنه فال خیر دردیو زیاده مسرور اولوب اورنوس بیکک
بو خدمتی خیلی مشکور اولدی بعده اول دربنددن مرور ومورا اوه صوینددن
دخی عبور ایدوب بر صحرای واسعده نزول بیوردیلر ملوک کفار عسکر اسلام
کندو عسکرلرینه نسبت غایت از اولدیغنی کوروب زیاده مسرور اولمشلر
ایدی حتی لاسک قیز قرنداسی اوغلی اوه ویلق اوغلی دیدکلری ملعون عسکر همایون
ایله یالکز کندی عسکریله مقاومت ایدوب هیچ بر فرد الدن امداد استمم عثمانلو
یالکز جواب ویرمجی دیو ایتدی لاس دخی جمله قرالدر اراسنده دیدیکه هر کیمکه غازی
خداوندکاری طوتوب قارشومه کتوره جمله شاهد اولسونکه اوادم دامادم
اوله واون معمور قلعه می دخی نوابعیله اوادم اله وبوسنه قرالی دخی بش
قلعه ویرمکه تعهد ایلدی وسائر ملوک دخی بو منوال اوزره احسان ایتمکله
عهد وپیمان ایتدیلر اول شیاطین لعین عسکرینی بو صورتده حرص وطمعه
دوشیرلردی پادشاه جهان دخی شهزادهسی یلدیرم خان ایله بر یوکسک محله
چیقوب عسکر کفاره باقوب کوردیلرکه کفار عسکری بربوزینی احاطه ایدوب
عسکر اسلام سکزده اونده بری یا وار یا یوق اول پادشاه غازی بو حالی
کوردکده شهزادهلر حضراتنی وامراسنی دعوت وبو خصوصده تکرار مشورت
بیوردیلر بعضیلر بو یوله رای ایتدیلرکه کفارک اتلری دوهدن قورقار
مناسب اولدرکه دوهلری اوکیمزه قاتوب اوزرلرینه وارهلم سه اتلری
اورکوب صفلری بوزیلیچق مقاتله اسان اولور پادشاه اسلام بو کلامی
ایشتدکده یلدیرم بایزید خانه باقوب اوغلم بو رایه نه دیرسک بیوردیلر
یلدیرم خان دخی شهدیه دک عنایت رب العزت بو خاندانی صیانت ودشمندن
دشمندن حمایت ایتمشیدر عنایت حقه توکل ایدوب اچقدن اجغه محاربه
ایتمک کرک ایده کلمدیکمز مکر وحیله تسلوک توکله خلل ویردیچک وزیر اعظم علی
پاشا دخی بو رایه مائل اولوب دیدیکه بو کیجه مصحف شریفدن تفأل ایتدم یا ایها
النبی جاهد الکفار والمنافقین ایه کریمهسی ظاهر اولدی انشاء الله عنایت حق
عسکر اسلامه معین اولوب حیلهسز دخی نصرت حاصل اولور دیدی تیمور
تاش پاشا دخی شهزاده بایزید خانک راینه قائل و بوزیبوز جنکه مائل اولوب

دیدیکه عسکر کفار جبه وجوشن ایله اوزریمزه یوریدکده بلکه دوه لر اورکوب کیرو اوستمزه هجوم ایده لر بو تقدیرجه عسکریمز پریشان اولمق مقرردر دیو مردانه میدانه کیروب اورنوس بیکک تدبیری اوزره حرکت اولنمغه قرار ویرلدی لکن شاه عالم حضرتلری عسکر دشمنک کثرتنه باقوب عسکر اسلامه زیاده مرحمت وشفقت بیورمشلر ایدی زیرا روزکار دشمن طرفندن عسکر اسلام اوزرینه دولدر ایدی روزکار شدت بولدقجه توز طپراق عسکر اسلام کوزلرینه طولوب چکدکلری مشقت وکفار بو حالده هجوم ایلسه ظهور ایده جک مخاطره یی تفکر ایله پادشاه عالمپناهک حزن وملالی زیاده اولوب مبارک کوزلرندن اقان یاش نور کبی بیاض لحیهٔ شریفه لرندن قطرهٔ نیسان کبی دوکیلور ایدی کمال حمیت وشفقت ودین قرنداشلری اولان عسکر اسلامه زیاده مرحمتلرندن خواب راحتی مبارک وجود همایونلرینه حرام حتی او کیجه نصف اللیلده درکاه جناب حقه ال قالدیروب اه وانین ودمع خونین ایله درکاه قاضی الحاجاته شویله تضرع ونیاز ایتدیلرکه

اب روی حبیب اکرم ایچون | کربلاده روان اولان دم ایچون
شب فرقتده اغلین کوزیچون | ره عشقکده سوریلن یوزیچون
اهل دردک دل حزینی ایچون | جانه تأثیر ایدن انینی ایچون
ایله یارب لطفکی همراه | حفظکی ایت بزه مقام پناه
اهل اسلامه اول معین ونصیر | دست اعدایی بیزدن ایله قصیر
باقمه یارب بزم کناهمزه | نظر ایت جان ودلدن آهمزه
ایتمه یارب مجاهدینی تلف | تیر اعدایه قیلمه بیزی هدف
کوزیمز صاقله توز معرکه دن | جند اسلامی بکاله مهلکه دن
بونجه بیل سعی واجتهادمزی | غزوات ایچره بختی ایمزی
ایتمه یارب قهرکیله تباه | یوزیمی خلق ایچنده ایتمه سیاه
راه دین ایچره بن فدا اولهیم | سبب عسکر هدی اولهیم
دین یولنده بنی شهید ایله | اخرنده بنی سعید ایله
ملک اسلامی پایمال ایتمه | منزل فرقهٔ ضلال ایتمه
کرمک چوقدر اهل اسلامه | دیلرم کیم ایریشه اتمامه

اول کیجه یی بو کونه تضرع ونیاز ایله کچوردیلر هنوز دعایی تمام ایتمشلر ایدیکه

اثر

58

اثر اجابت ظاهر اولوب کوک یوزینی بولوت قابلدی وشویله یغمور یاغدیکه اول صحرانک یوزینی باصدرمق دکل اول فضای واسعده دره لر اقمغه باشلدی شهریار کامکار دعالری مقبول درکاه جناب پروردکار اولدیغنی اول یغمورک ظهورندن فهم ایلیوب جناب خدایه حمد وشکر ایده رک دعادن فارغ اولدیلر ابتدای شروع جنک وجدال وغلبهٔ عسکر اسلام بعد از محاربهٔ عظیمه چونکه شهریار کامکار اول کیجه یی تضرع ونیاز ایله کچوردیلر سائر رجال دولت وارکان سلطنت دخی تلث اخیرده قالقوب صباحه قدر تضرع وزاری بر له حق تعالیدن نصرت طلب ایدوب صباح اولوب افتاب عالمتاب طلوع ایتدکده شهزادکان وسائر رؤسای عسکر جبه وجوشنلرین کیوب کویا هر بری بر ارسلان شکلنده اوتاغ همایونه عزیمت پادشاه اسلام استحلال وداع ایدوب هر بری اولاد وعیاللرین وصیت وپادشاهک اول ضعفا ویکسلری حمایت رجا ایدرلر ایدی پادشاه حضرتلری دخی دستمالکرین یوزلرینه طوتوب زاری زاری بکا ایدرک الهی بو قربانلق قوچلری قصاب قضا الندن سکا اصمرلدم دیو دعا ایدرلر ایدی خصوصا شهزاده لر وداع واستحلال ایچون رکاب همایونه یوز سوردکلرنده شفقت پدری غالب اولوب الامان یارب العالمین بو جکر کوشه لری بولنده مرادی فدا ایلیوب بو مرادلری تک محفظه حفظکده امین ایله دیو کثرت بکادن بر زمان دستمالکرین مبارک یوزلرندن قالدرمدیلر قلبلکری کرچه حزن وملال ایله مالامال ایدی لکن ظاهرا عرض جلادت ایلیوب کویا کثرت دوشمندن کندولرینی الدرمدیلر امرای دولت دخی بر قاعده بیلر املشور کبی بربر لرینه واروب وداع واستحلال وامانت عرض ومال ایتدیلر کفار ایسه بو کیجه عسکر اسلامی شبیخون قصد ایتمشدی ایچلرندن بورکی نام کافر بکی راضی اولمیوب دیدیکه عسکر اسلامک بو قدر ایشه یرار بکلری وشهزاده لری بر یره کلمش ایکن وبو قدر بزده جماعتمز بر یره اجتماع ایتمش ایکن شبیخون ایتسک سعیمزی هبا ایتمش اولورز زیرا کیجه اولمش کوندز اولمش عسکر اسلام بزم جماعتمزه قارشوسنده بر دم ساعت قیام ایتمک ممکن دکلدر کوندز قاچدقلرنده پادشاهلری وشهزاده لری وبراد بکلری نه سمته فرار ایتدکلری کورینور بربر طوتار قتل ایله رز واستیصال وجهی اوزره بو دیارلردن اهل اسلام ایاغنی کسه رز اما کیجه فرار ایتدکلریله هر بری بر سمته طاغیلور کیدر بلکه برازی قورتیلور بر جمعیته دخی محتاج اولورز دیو

بو اعتقاد باطل ایله شبیخونه قائل اولمادیلر صباح اولدقده طرفیندن حرکت ظهور
ایدوب لشکر کفار شویله ترتیب صفوف ایتدیلر که ارغون نام ازغون لاسی اوغلیله
عسکرک اورتاسنده قیام ایدوب لاسک همشیره زاده سی دیلق اوغلی صاغ قولده
وبوسنه قرالی ولوندا اوغلی صول قولده وانکروس وافلاق وبلغار وارناوود وچه‌ولر
عسکرلری ترتیبا وزره صاغ قول وصول قول امدادنه تعیین اولندیلر کذلك
پادشاه اسلام دخی صف ترتیب ایدوب کندولر بالذات عسکر اسلامک اورتاسنده
طوردیلر شهزاده یلدیرم بایزید خان صاروجه پاشا ایله صاغ قولده وشهزاده یعقوب
چلبی طوجه بلبان بیك ایله صول قولده واورنوس غازی صاغ قول امدادینه واینه بیك
صوباشی صول قول امدادینه وزیر اعظم علی پاشا پادشاهك صاغ طرفنده روم ایلی
بکلربکیسی وزیر تیمورتاش پاشا پادشاهك صول طرفنده وسائر ملوك کبی پادشاه
ایله اتفاق ایتمشلر ایدی اذیت کفاری احاطه ایچون اطراف پادشاهی احاطه ایتدیلر
ویکیچری پادشاه اوکنده صف باغلیوب دوردیلر واورنوس بیکك تدبیری اوزره
ایکی بیك اوق اتمقده پهلوان عسکر انتخاب اولنوب بیکی صاغ قول اوکنه وبیکی
صول قول اوکنه وضع اولندی اول روز فرقت که قیامتدن بر علامت ایدی
اسلام طرفندن صدای تهلیل وتکبیر فلك اعظمه تأثیر وکفار طرفینك جعجعه و
فریادلری افاقه چقمشیدی ابتدا اورنوس بیك تدبیری اوزره صاغ وصولده وضع
اولنان ایکی بیك کماکش صف کفاره اوق یاغدروب بر مقدار صف کفارك انتظامنه
خلل ویردکده همان پادشاه عالم پوروینی هرمان ایتدیلر عسکر اسلام دخی بر اغزدن
غلغله الله الله ایله سیف ابدارلرین عریان ایدوب ایکی عسکر بر برینه ملاقی
اولدقده اتش جنك وجدال بر مرتبه ده اشتعال بولدیکه صدای تیر وتیر ونعره
هر دلاوردن کویاکه کوکلره ولوله ویرلره زلزله دوشوب الحق روح پاك محمدی
بو غزای اکبردن خوشنود اولمشیدی اکرچه شهزاده یلدیرم بایزید خان صاغ
قول طرفندن اقدام ایدوب کفار عسکرین کیرو سر یوب صف دشمنه کیرمشیدی
پادشاهله لکن شهزاده یعقوب چلبی طرفندن کفار ظفر بولوب وعسکر اسلامی صول
قول طرفندن کیرو سوروب از قالمشیدی که صول قول طرفندن ظفر بوله لر شهزاده
بایزید خان صول قولده برادری یعقوب چلبینك همان معرض انهزامده اولدیغی
کوریجك صاغ قول چکنی معیتنده اولان امرایه اصمرلیوب سیاه بولودار اسندن

ظهور

ظهور ایدن یلدیرم کبی النده کی قلیج ایله کفار اراسندن کوز اچوب یومنجه کفار ایچندن
صاغ قولدن صول قوله شویله سرعت اوزره اقدیلر که قلیجنی قارشودن کورنلر
لشکر کفار ایچنه صاعقه ایندی صاندی بو سببدن بر محله امداده وچاپوله
افراط سرعتلرندن کندولره یلدیرم خان دینلمشدر شهزاده نك دشمن ایچندن
برادری امدادینه بو وجهله ایلغار ایتدیکنی کورن امرای دولت هزار تحسین وافرین
ایدوب کندولر دخی غیرت ایتدیلر وبالجمله لالا شاهین پاشا واورنوس بیك وشیره مرد
بیك ومستجاب صوباشی وسائر بکلر هجوم وکفارك علملری اولدیغی محله واروب
سنجاقلرین نرسی چویروب کفار عسکرینه پریشانلق یوز کوسترمش ایکن عسکر
اسلامدن بر دلاور لاس قرالی اولان بی دینك اتفاق اولدیغی محاله قریب اولمش قرال
بدفعالی کوردکده شیرانه هجوم ایدوب زور بازوی شجاعت ایله قتل ایتدی لاس قرالنك
قتلی دخی کفاره کرك کبی پریشانلق ویروب عموما منهزم اولوب فراره یوز چویردیلر
دشمن دینك بالکلیه استیصالی ایچون شهزاده یلدیرم بایزید خان وشهزاده یعقوب
چلبی وسائر وزرا وامرا افرادیلر اردنجه کیدوب پادشاه اسلام سلطان مراد
خان حضرتلری همان دائره همایونلری خلقله جنك محلنده مکث بیوردیلر بو جنکده
اکرچه عسکر اسلام طرفندن قاتی چوق دلاورلر شهید اولدیلر لکن الحمد لله تعالی کفار
طرفنه بیحد و بی پایان عسکر طعمه شمشیر غزات اولدی ~~محل~~ جنکده شهادت
سلطان کامکار خداوندکار نامدار چونکه پادشاه حضرتلری عسکره دعا ایتدکلری
کیجه کندولرده شهادت رجا ایتمشلر ایدی بو دفعه سائر دعالری قبول اولوب کفار
بوزیلوب شهادتنه ظاهرا سبب قالمدیغندن محزون وملول جمله عسکر کفاردخی
بوزغون کفار عسکری اردنجه کیتمکله یالکز رکاب اغالریله قالوب حق تعالینك
کندو حقلرینه ظهور ایدن عنایت عظیمه سنه شکر احمد وثنایی تکرار ایچون محل
جنکده کفار لاشه لرینی تماشایه تشریف بیورمشلر ایدی سیر وتماشا ایدرلر ایکن
بر محله وارد یلر که اول مقدما اجتماع واتفاق ایدن یدی قرال بدفعالدن میلوش
نیقوله نامنده بر ملعون اول محلده یاره لنوب کفار لاشه لری اراسنده قالمش ایدی
مکر مغرور میلوش نیقوله کندی کندویه ملاحظه ایتمش که بنم حیاتمدن امید
یوق نه تقریب ایله اولور ایسه اولسون اوله جکم لکن شو مطلوبم حاصل ایده بیلور
ایسم دنیاده ودیعه نامم سویلنور دیوب اولدیغی یردن قالقدی وبیك بلا ایله سورنه رك

بن اسلامی قبول ایتدم شوکتلو افندیمزك بركره ركابنه یوز سورمك شرفنه نائل اولیم
ولسانا حاکپایلرینه وصیتم وار برکره حضورلرنده سویلمش بولنه یم دیو قانلو
لباسیله اه وانین ایدرك پادشاه اسلامه دوغری کلدی هرچند که ركاب اغالری
منع ایتدیلر اول لعین ممنوع اولمدی بالاخره ایجتمك کلسون بیوروب حالنه
مرحمتا جازت ویردی اولدخی دبن ركاب همایونه اولدقده مكر یكنده برزهرلو خنجر
صاقلمش تقبیل ركاب صورتنه کرك کبی شهریار کامیاب حضرتلرینه یقین اولدقده
اول خنجر شهریار عالیمقدار حضرتلرینك مبارك کوبکلرینه شویله اوردیکه درحال
ال قان ایله لباس همایون مالامال ولدی پادشاه غازی شهادت رتبه جلیله سنی
دخی احراز بیوره خبرینی مشاهده ایتدکده بو خصوصده دخی دعالری مستجاب اولدیغنه
حمد ایدوب وسلطان بایزیدخان که کفارا ددبجه کیتمشلر ایدی احضار ایچون ادم ارسال
قیلدیلر بایزیدخانه بو خبر واصل اولدقده کاسه کاسه زهر نوش ایتمش کبی حزن وملال
حاصل اولوب ایلغار ایله بر ساعت حضورینه یتشوب کوردیکه اول پادشاه غازی ال قانه
مستغرق اولوب محتضر اولمشلر شهزاده حضرتلری اه زاری قیله رق مبارك ایاقلرینه
یوز سوردکده شاه کامکاری سیر احتضارده خفته وخون کلکون ایچره نهفته
کوربجانانك حسرت ایله ساحه عالمی خونین واه وانین ایله قبه افلاکی پرطنین ایدوب
کریه وزاری برله قدم شاه سپهر احتشام تقبیل والتثام ایتدکده

شاه بلند اختر نکو نهاد ... خسرو جم مرتبه سلطان مراد
اچدی کوزین کوردی چون شهزاده یی ... سرو دشی اول سرو آزاده یی
قامتنی غم بوکی لام ایلمش ... صبری وین کریه تمام ایلمش
دیدی نیچون نه ایدرسز فراق ... کیمه اوله شاهده موت ایراق
دولت دنیایه ایدن اعتماد ... عاقبت کار اولورلر نامراد
چونکه فنادر بو جهانك اشی ... حیف که مغرور اوله اکه کشی
اغلر بسك اغله مسلمانلره ... ظلمله احوالی پریشانلره
ای سبب نزهت قلب حزین ... چون سنی حق ایتدی بکا جانشین
خیر دعالریکا تحصیل قیل ... عدل وسخا رسمنی تکمیل قیل
تدبکه سرمایه شاهیدر ... موهبه فضل الهیدر
سنی قیل اول موهبه ایره سین ... سلطنتك دادینی تا ویره سین

ایلغار ساع

سلطنت

60

سلطنت صانمه که راحتدر ... بلکه حقیقتده جراحتدر
جهد ایت ایا میوه باغ مراد ... عالم ایچنده بوله سین بخشی آد
چونکه جهان کمسه یه باقی دکل ... نام نکو به چالش ای جان ودل
مکره ایدر ظلمت ظلم ادمی ... شاهکه ظلم ایله یقر عالمی
شهکه مهمساز خلایق دکل ... ظل اله اولمغه لایق دکل
جلب دعا ایده کور اجدادیکه ... ایت الحکیم لایق اوله آدیکه
بوبله دیوب ایلدی عزم رحل ... اکرمه الله بفضل جزیل

اول پادشاه غازی وشهید عزم جنت یعنی دار اخرته رحلت بیوردقده کرك
شهزاده لر کرك سائر ارکان دولت اه وانین ایله اردوی همایونی پرطنین ایتدیلر
پادشاه مغفور کرامت ایله مشهور ایدی بولوینه قلعه سنه بونی همان الله
بقه بیوردقلرنده اون بش کون محاصرده رخنه دار اولمامش ایکن بو نطقدن
ایکی ساعت مرورنده یقلدیغی وکوسوا وایه عزیمت اثناسنده لاسك الجیسنه
لاسی نقل ایتسك کرك بیوردیغی نطق شریف عینی ایله وقوع بولدیغی وبو جنكده دعا
ایتدیکی کیجه یغمور رجاسنله هنوز دعادن فارغ اولمدن ظهور ایتدیکی ونه دعا
ایتدیلر ایسه بر بر وقوع بولدیغی جمله کراماتندن بونلردن اظهردر که بروسه ده
قاپلوجه جامعنه برکون تماشا ایچون تشریف ایدر ایکن الترنده اولان طوغان پرواز
ایدوب قبه یه قوندی طوغانجی چاغردقده اطاعت ایتمکله قوروجی قال دیو نطق بیور
دقلری کبی طوردیغی یرده قوروبی قالدی حالا اول طوغان تربه شریفلرنده بقیه طورر فنا بولدقلری
وایاقلری واندامی معلومدر فقیر کوردم که زمان سعادتلرندن اوچیوز سکسان
بش سنه مرور ایتمشیدی شهادت شهزاده یعقوب چلبی سلطان عالیشان
شهید اولوب تخت همایون سلطان بایزیدخانه انتقال ایتدکده عقلای دولت بریره
جمع اولوب مشورت ایتدیلر خلاصه افکارلری بو وجهه اوزره قرار بولدیکه بوندن
اقدم شهزاده ساوجی بك پدری ایکن اطاعتدن خروج ایدوب سلطنت
ارزوسنده اولمشیدی بایزیدخان ایله شهزاده یعقوب چلبی ایسه ایکی برادردر
مرور وقت ایله بونلر سلطنت نزاعنه دوشوب کرك فقرایه کرك سلطنته ضرری
ظهور ایده جکی ظاهر اولمغله مصلحت بودرکه هنوز شهزاده یعقوب چلبی پدری
شهادتندن وبرادری سلطنتندن غافل ایکن انی دخی پدرنه رفیق ایده لم دیو بورایه

فراروبر دیلرگنوکی شهزادهٔ مظلوم ایسه هنوز کفاری تعقیبه مشغول اولوب
یدری وفاتندن وبرادری سلطنتندن خبردکل ایدی بواثناده اویکاهی دخی بونلر
شهید ایدیلر بو ایکی جسد لطیف ووجود شریف اولمحلدن محروسهٔ بروسه ده سلطان
عالیشانك بنا بیوردقلری غازی خداوندکار دیمکله مشهور تربه لطیفه یه ایصال
اولنوب ایکیسی دخی یدیبوز طقسان بر دیخنده اننده مدفون خاك مغفرت
اولدیلر سلطان مرادخان حضرتلرینك تاریخ ولادتلری یدیبوز یکرمی التی
وتاریخ جلوس همایونلری یدیبوز التمش بر وتاریخ وفاتلری یدیبوز طقسان
بردر بو تقدیرجه مدت عمرلری التمش بش سنه وتخته جلوسلری اوتوز بش
یاشنده ومدت سلطنتلری اوتوز بر سنه اولور شهزادهکان سلطان مرادخان
سلطان ذیشانك سلالهٔ طیبه‌لرندن اوچ شاهزاده ازاده ظهور ایتدی بیوککلری
یلدیرم بایزیدخان دربدری اوتوز یاشنده ترك ایدوب یرینه پادشاه اولمشدر
اورتانجه یعقوب جلبیدر پدری وفاتی اثناسنده اهل اسلام بیننده فتنه ظهور
ایدردیو شهید ایدوب پدریله معا دفن اولنمشدر کوچکی ساوجی بیکدر پدری
روم ایلنه کتدکده بروسا محافظه‌سنه مأمور ایکن پدرینه عصیان ومقاتله
ایتمکله کوزینه میل چکوب کوزدن چیقارمشیدی امرا وزرای سلطنت وزیر
اعظم خیرالدین پاشا، خیرالدین پاشازاده وزیر اعظم علی پاشا، روم ایلی بکلر
بکیسی لالا شاهین پاشا، روم ایلی بکلر بکیسی وزیر تمورتاش پاشا، صاروجه
پاشا، غازی اورنوس بیك، حاجی ایلبکی، قوتلو بیك، اینه بیك، طوجه بلبان
الیاس بیك، مستجاب بیك، احمد چاوش، قره مقبل، پاشا یکیت، یاده لو،
طوغان بیك، شیره مرد بیك، فیروز بیك، احمد بیك، قوتلو بیغه،
اجمال فتوحات درعهد خداوندکار انکوریه، بنطون، چورلو، مسللی،
بورغاز، دیمتوقه، کشن، ادرنه، کملجنه، وردار، زغره، فلبه، یبغا، چرمن
قزل اغاج یکیجه‌سی، ویانبولی، قادن اواسی، سوزه بولی، خیره بولی،
ایدوسی، قرق کنیسا، ویزه، بکار حصاری، صماقو، احتمان، کستندیل، اینجکز
قره جك، بولوینه، بورغاز، بورلو، اسکنه، ماردوینه، قره فرنه، قواله، درامه،
رخنه، سیروز، بنش، سلستره، نیکبولی، اکری کوز، سماو، طوشانلو،
کوتاهیه، بیك شهری، سیدی شهری، یلواچ، قره اغاج، اسپارده، قارجلی

علماء مرادخان اول
قوجه افندی، قاضی
زاده رومی بن قوجه
افندی، جمال الدین
اقسرایی، بهاء الدین
مشایخ
حاجی بکتاش ولی
محمد الکثری، بوستین
بوسی

برلیه

61

برلیه، اسنیت، ومینا سطوه صوفیه، براوادی، وطرنوی، وسومنی، درنجینه،
وحرداتیه، وچنرهزار، بونلر مشهور اولنلردر بونلرك اکثری نیجه قرالی مشتملدر
فضا درخیال اولنه که بو پادشاه یوزندن نه قدر دیار مقرا برا ولمشدر برازده
تحریر اولنمامش واردر رحمة الله علیه رحمة واسعة جلوس سلطان یلدرم بایزید
خان شهریار جنت قرار غازی خداوندکار دار آخرته ارتحال ایتدکده سلطان یلدرم
خان یدیبوز طقسان ایکی رمضاننك دوردنجی کون بروسه ده تخت همایونه جلوس
بیوردیلر واول سفرده بولنان امرا ووزرا وقوع بولان خدمتلرینه کوره التفات
همایونلرینه مظهر اولوب اول محلدن ادرنه شهرنه عودت واول قیشی ادرنه ده اقامت
بیوروب اسباب سفر ترتیبیله مشغول اولوب وپدرلری رجال ووزراسنه رغبت و
وفقرایه عدالت ایله وقت کچوردیلر توجهات مناصب درعهد یلدرم خان یدیبوز
طقسان ایکی اول بهارنده عادت پدرلرینی اجرا بیوروب تمورتاش پاشایی لاس
دیارینی فتح وغارت واسکوب شهرینی پاشا یکت نام دلاور کا اسحق بکك افندیسی
ورتیبیده راکه توجیه واول طرفلره اقین ایله خسارت تنبیه بیوردیلر وفیروز بیکه ودین
ایالتنی ویروب انکروس ولایتنی غارت واورنوس بیکی سیروزه ارسال وونه وچتروز
حصارلرینی فتح واطرافنه ایصال خسارت امر بیوردیلر وبونلره امرا ایتدیلرکه
قرمان اوغلی علی بیك ایدین وصاروخان ومنتشا ملوکیله اتفاق ایدوب بنه
ممالك محروسه مزه سور قصد ایتمشلر ان شاء الله المتعال انی تادیب مرادیمزدر
جمله کز بو خدمتلری ادا ایتدکدن صکره بروسه ده عسکر همایونه ملحق اوله‌سز انلر
دخی هر بری مأمور اولدقلری خدمات اداسنه اذن الوب عزیمت ایتدیلر عودت پادشاه
بروسا پادشاه حضرتلری روم ایلی امراسنی فتوحاته تعیین بیوردقدنصکره کندولر
محروسهٔ بروسه‌یه عزیمت وبعد الوصول امر اسفردن عودت ایدنجه اول بلدهٔ
طیبه ده بعض خیرات بنا وایجادنه مباشرت بیوروب اولا بر جامع شریف وبر عمارت
وبر مدرسه وبر بیمارخانه بنا بیوردیلر وکشتی طاقی نعبیر اولنور طاغده اقجغلادن
نامیله مسما بر ماء لذیذ بولدیروب عمارتلری قربنده عظیم کمرلر اوزرندن اجرایه
فرمان بیوردیلر وشهید کربلا روحیچون ماء مزبوری اکثر بیوته اجرا بیوردیلر
بو اثناده تمورتاش پاشا لاس دیارینك برازینی فتح واکثرینی غارت ایتمش کاب
همایونه کلدی پاشا یکت دخی بوسنه دیارینی غارت ایتمش نحساب غنایم واسیر اله

رکاب شوکتمصیره یوزسوردی فیروزبیك دخی وایدین ولایتندن کوچوب تونه
صویونی کچوب مقابلنده اولان افلاق دیارندن بحساب غنیمت اخذ ایدوب بروسایه
کلدی بواموال غنیمتی پادشاه دیندار جمله بنالره صرف بیوردیلر وبعضی قریه‌لری
وقف همایونه الحاق ایدوب الاشهری دخی وقف ایچون فتحه نیت

فتح سنجاق صاروخان و ایدین ایلی وحصار ازمیر وحصار اله شهر و دیار منتشا

چونکه پادشاه عالمپناه حضرتلری الاشهری تسخیر و وقف همایونلرینه الحاق
مراد ایتمشلر ایدی بوسنهٔ مبارکه ده الاشهر حصارینی محاصره ایدوب تکوری
عناد ایتمکله یغما فرمان بیورلدی تکور یغمایه اذن همایون صدورینی ایشیدیجك
ناچار امانیله تسلیم حصار ایتدی انلر دخی عهد سابق اوزره اول شهری
وقف همایونلرینه الحاق ایتدیلر و انده دخی مدرسه وجامع وحمام احداث
ایتدیلر محصول شهردن انده اولان مرتزقه‌نك وظایفی ادا اولندقدن صکره بقیهٔ محصول
بروساده اولان خیراته شرط اولنمشدر لکن شهری اندن بروسه‌یه کلدیکی بوقدرایدن
ایدین ایلنه توجه بیوردیلر مالکی اولان ایدین اوغلی شاه عالمپناهی استقبال ایله
رکابلرینه یوز سوردکده عفو بیوریلوب جمیع ولایتلرینی ممالك عثمانیه‌یه ضم والحاق
وبالکز ازمیری کندویه عنایت واحسان و ایدین ایلنده اولان اوقاف واملاکی
کیرو ینه ایدین اوغلی وکلاسی یدلرنده ابقا بیورلدی اندن صاروخان توجیه عنان
بیورلدیلر او دخی مصالحه ایله تسخیر و رعایاسی یرلرنده ابقا بیورلدی صاروخان
دیاری قراسی سنجاغنه ضم اولنوب ایکیسی دخی شهزاده میرسلیمانه تیمار تعیین
وایدین ایلنك امارتی شهزاده ارطغرله توجیه اولنوب اندن منتشا ولایتنه عزیمت
بیورلدی منتشا اوغلی سلطان عالیشاندن خوف ایتمکله فرار و قسطمونیه حاکمی
کوترم بایزیده التجا ایلدی بلا مشقت منتشا دیاری دخی فتح اولنوب ارباب تیماره
قسمت اولندی و پادشاه ذیشان بروسایه عودت و فتح اولنان ولایتلره معتمد
ضابطلر تعیینیله تقویت و یردیلر واز زمان ایچنده ایدین اوغلی و صاروخان اوغلی
آخرته ارتحال وولایتلری بالتمام تصرف همایونه کچوب واولاد واتباعلری کوترم
بایزید پاشایه کچمشلر ایدی عزیمت سلطان یلدیرم بایزید خان بفتح تکه ایلی وقونیه
واقسرای واقشهر ونیکده حمید ایلی سرحدی محافظلرندن فریاد جیلر کلوب قرمان
اوغلی علی بك عصیان و حمید ایلی سرحدینی ویران ایتدیکی رکاب همایونه عرض اولندقده

علی بك فتنه سی دفع ایچون بالنفس عزیمت بیوریلوب ابتدا تکه ایلی فتحنی تصمیم بیوردیلر
کرمیان یولندن کیدرکن قاینلری کرمیان اوغلی یعقوب بیك قرابته مغرور اولوب
پادشاهی استقبال ایتدی پادشاه ابسه مقدم یعقوب بیکدن علامت نفاق
مشاهده بیورمشلر ایدی بودفعه وزیری اولان حصاربکی وسائر توابعیله حبس
ایتدیلر اندن تکه ایلنه وارد قلرنده سهولت ایله اول دیاری بتمامه فتح ایدوب ضبط
وربطی فیروز بیکه فرمان بیوریلوب اندن عازم دیار قرمان اولدیلر اولدیلر علی بك
یوزی قاره سندن پشیمان اولوب مقابله‌ده دخی حدی اولمدیغنی بیلمکله فرار وطاش ایلنه
باش اوروب انده صرب طاغلرده فرار ایلدی پادشاه عالمپناه حضرتلری قونیه حصارینی
محاصره بیوردیلر لکن ایام خرمن اولمغله فقرا محصوللرینك اکثرینی خرمنده ویرازینی
ترلاده براغوب قلعه‌یه فرار ایتمشلر ایدی فقرا مالنی بویله معرض تلفده کوریجك مرحمت
بیوروب بردلال ندا بیوردیلرکه برکیمسه برحبه‌یه ال اوزاده بلا امان قتل اولنور غضب
سلطان یلدرم خانیدن قلب عسکره شویله خوف دوشرمشیدیکه بوقدر برکثور عسکر
قحط وغلا غلبه ایدوب اوکلرنده‌کی بوقدر محصول دورر ایکن کیجه ده کوندزده بر
حبه سنی المغه برادم جسارت ایده مدی بالاخره بعض عقلا قلعه‌نك التنه واروب
ندا ایتدیکه اکرچه بزدن برحبه الوریوق لکن محصولکزی قرنجه و قوشلر ویغمور
خراب ایدیور و بزده اجلقدن جوانانمز ایله هلاك اوله یورز باری برقاچ آدم وکیل
ایدوب محصولکزی ایکی قیمتیله بزه فروخت ایدك هم مالکز تلف اولمسون هم بزده
قحطدن خلاص اوله‌لم دیدیلر انلر دخی برقاچ ادم وکیل ایدوب طشره کوندروب محصول صاتمغه
کوندردیلر حربیلر دخی محصولی ایکی بهاسنه صاتوب اقچه سنی تمام الدقدنصکره
پادشاه عالم پناهلرینه ادملر قوشوب قلعه‌یه ارسال بیوردیلر شاه صاحب شوکت
اهل قلعه‌یه دشمن ایکن بوعدالتی ایتدکلرنده اهل قلعه دشمننه بویله عنایت ایدن پادشاه
بنده سی نه شکل حمایت ایدردیوب قلعه‌یی اجدیلر و رکاب شاهه یوز سوروب
قلعه‌یی تسلیم ایتدیلر شاه عالم دخی یدی یوز طغسان اوچده قونیه حصارینه مالك
اولوب سعادت ایله ایچنه تشریف بیوردیلر اندن صکره هر نه جانبه که عزیمت ایتدیلر
بوتقریبا اقشهر واقسرای ونیکده وسائر دیار قرمانك معتبر بلادی تصرف همایونلرینه
کیردی وایالتینی تیمورتاش پاشایه ویردی و قرمان اوغلی بوحالی کوریجك ولایتندن
برمقدار ایله قناعت ایدوب عمری اولدقجه رضای همایوندن چقمامغه اوزره تعهد ایدوب

بو شرط ایله مظهر عفو اولوب لارنده بی وطاشی ایلینی قرمان اوغلی الننده ابقا
بیوردیلر وچهارشنبه صوینی سنور تعیین ایدوب بروسه یه عودت واول
شهر دلاراده اقامت بیوردیلر **عزیمت شهریار بغارت دیار افلاق** منتشا
وایدین وصاروخان حاکملری قسطمونینه حاکمی کوترم بایزیده التجا وکیرو ولایتلرینی
یلدرم خان الندن الیویرمکی رجا ایتمشلر ایدی کوترم دخی چقدن مقاومته اقتداری
اولمدیغنی بیلوب منافقانه حرکت ایله افلاق بکینی تحریک ایلیك افلاق کافری دخی کند و
جوارنده اولان ممالك اسلامیه یی اضرار ایتدیکی رکاب همایونه اخبار اولندقده
یدیبوز طقسان اوچ تاریخنده روم ایلنه کذار وادرنه ده اناطولی وروم ایلی
عسکرینی معیتلرینه احضار بیوردقدنصکره طونه دن عبور واول دیاری
غارت ویحد اسیر ومال غنیمت اخذ ایتدیلر افلاق حاکمی دخی براز عسکر جمع
ایدوب برطاغه ارقه ویرمش پادشاه عالمپناه بو خصوصدن آکاه اولیجق برق
خاطف کبی اول محله ایلغار وبر حمله ده افلاق عسکرینی تار ومار ایتدیلر افلاق
حاکمی دخی دیارینی کوریجك جرمندن استغفار وکندوینی اغفال ایدن قسطمونیه
حاکمی کوترم بایزید ایدوکنی افاده برله شهریار کامکار حضرتلرندن اعتذار
ایدوب اولکیدن برقاج قات زیاده جزیه ویرمکی التزام وسائر خدام کرام کبی
هر خدمانده قیام ایتمك اوزره استدعای مرحمت ایتمکله مظهر عفو وعنایت
اولوب پادشاه عالم بروسه طرفنه عزیمت بیوردیلر **عزیمت سلطان یلدرم**
بایزید خان بفتح بقیه دیار قرمان شهریار کامکار حضرتلرینك افلاق جنکنجو
روم ایلنه تشریف بیوردقلرنده قرمان اوغلی علی بك فرصتی غنیمت وپادشاهك
روم ایلنده اولدیغنی یقین بیلوب قونیه یی باصوب اکثر اهل اسلامی قتل وتیمور
تاش پاشایی اخذ وحبس ایتدیکی روم ایلنده مسموع همایون اولیجق بروسه یه
عودت وقرمان دیاری سفرینه عزیمت بیورمشلر ایدی پادشاه عالمپناهك
مؤید ومنصور بروسه یه واصل وکندی بو کونه حرکتندن ناشی حقنده
غضب حضرت جهانداری ظهوری درکار اولدیغنی قرمان اوغلی فهم ایدیجك
نادم وپشیمان وپنجه شاهیدن خلاصه چاره ارایوب خوفندن تیمور تاش پاشایی
حبسدن اخراج وپنجه انعام واحسان ایله مطیب ایدوب کند وجرمنك
رکاب همایونه عفوینی نیاز ایتملرینی رجا واول بی نظیرك دامن شفاعتنه التجا

ایدوب

63
ایدوب پاتلرینه ایلچی دخی قوشوب تیمور تاش پاشایی بروسه یه ارسال ونامه سنده
دخی عفولرینی تضرع وابتهال ایتدی لکن رجاسی مقبول اولیوب شاه عالم عزیمتی
فسخ بیورمدیلر وایلچی یی جواب یأس ایله ارجاع ایدوب عقبنجه کندولری دخی
سوار وکرمیان ولایتنده اقچای دیمکله مشهور اولان صحراده قرار ایلدیلر قرمان
اوغلنه رجاسنك عدم حصولی وپادشاهك اقچایه وصولی خبر ویرلدکده ناچار
برمقدار تدارك کوروب آقچای صحراسنده مقابله یه کلوب برمقدار مقاتله اولندقده
قرمانیلر تار ومار اولوب فرار ایتدیلر علی بك دخی فرار ایدرکن اتنك ایاغی برطاشه
دوچار اولوب علی بك اوزرندن اوجرقده ارددنده اولان عثمانیان اوزرینه دوشوب
وباشنه اوشوب علی بکی طوتدیلر وعلی بکك اوغلی محمد بکی دخی طوتوب ایکیسنی دخی
حضور همایونه کتوردیلر سلطان سپهر احتشام ایده الله الملك العلام حضرتلری
دخی محمد بکی بروسه زندانینه ارسال ایدوب وعلی بکی دخی تیمور تاش پاشایه تسلیم
ایدوب دیار قرمان فتحی اسان اولسون دیو برابر کوندردیلر تیمور تاش پاشا ایسه
علی بیك النده اسیر ایکن نیجه جور کورمکله دلکیر ایدی بو فرصتی غنیمت بیلوب پادشاه عمدن
ادنسز بیچاره علی بکی قتل ایدوب دنیا غوغاسندن قورتردی لکن بو خبر مسموع پادشاه
عالمپناه اولدقده تیمور تاش پاشا اغضاب وکتردوب شتم وعتاب ایتدیلر اودخی
افندم بو خانه دان عثمانی بدخواهی ایکیده برده عصیان ایدوب افندیمزی بونلرك
اذیتنی دفع غائله سی کفاد دیارینی فتحه مانع اوله بور بو قدر عسکر ومال بونلری
تأدیب ضمننده تلف اولدی بونلرك ایسه اصلاح حالی عدیم الاحتمالدر بو حیله کاردینه
تضرع مقامنده قرار ایدرشاید که مرحمت بیوروب عفو بیورسن دینه امنه محتاج
مسأطا ولور فکریله بو جرأته ایتدم دیو جرمنه معترف اولدقده پادشاه انام
عفو بیوروب قرمان شهرینه عزیمت بیوردیلر ابتدا قونیه یه دخول بیوروب
کندولری انده مقیم اولوب سائر دیار قرمانی سردارلر ارسالیله علی وجه التسهیل
تسخیر بیوروب اندن محروسه بروسه یه عودت بیوردیلر **عزیمت پادشاهی بفتح**
قیصریه وسیواس وتوقات ومقتولی سلطان برهان الدین الجنکیزدن قیصریه
وسیواس اراسنده ساکن برقبیله وار ایدی که نیجه ایام اول محلده ارام ایتمشیدی
چونکه جمله ممالك اسلام مستقلا بر عالیمقام پادشاه تصرفنده اولما مغله هرج ومرج
الاحوال کمسنه کندوده جزئی قدرت مشاهده ایتدکده پادشاه لقدن دم اوروب

دعوای سلطنت ایدر ایدی قبله مزبوره دن دخی قاضی برهان الدین نام بر
فاضل کنده وده نوع استعداد مشاهده ایتمکله سلطنته مائل اولوب اول حوالیده
ساکن اولان تتارلری تحریک وکندویه تشریک ایدوب سیواس وقیصریه یی ضبط
وصاحب خروج دیو یکرمی اوتوز بیک مقداری سواری عسکره سردار ابتدای
ظهورنده سلطان مصره استناد ایله ادعای سلطنت ایدر ایدی اکرچه شوکت عثمانیان کوندن
کونه زایده اولدقجه اطرافده اولان ملوك قلوبنه خوف وخشیت عاید ایدی
لکن مزبور سلطان برهان الدین برمعاند وجبار ترك صاحب اقتدار اولوب اول
حوالیده بولنان ممالك محروسه عثمانیه یی اضراردن خالی دکل ایدی بونك حرکات
نی ادبانه واوسرحداته سو قصدی اولدیغنی اوسمتلره قریب اولان بلاد عثمانیه
محافظلری درکاه همایونه عرض ایتدکلرنده نائره غضب پادشاهی زبانه کش اولوب
یدی یوز طقسان دورت تاریخنده جمع عسکره مباشرت وسلطان برهان الدین استیصالنه
مسارعت بیوردقلری برهان الدینك سمعنه واصل اولیجق شویله خوف وخشیت
حاصل اولدیکه قران مجالی محال وناموس وعادی ترك دیاربکر حدودنده خربوت
قربنده بوکسك طاغلره صعود ایدوب قوشجه جانی پنجه غضب پادشاهیدن
خلاص تمام قیدینه دوشدی لکن بیچاره بلمدیکه هنوز کندو ایاغیله دام بلایه
دوشدی دیاربکر وارمینه حاکمی اولان قره عثمان بیك که قره ایلوك لقبیله ملقب
ایدی فی الاصل سلطان برهان الدینك خروجندن بیحضور اولوب وقت فرصت کوزه‌در
ایدی برهان الدینك بو مضایقه وقتنی غنیمت بیلوب آق قیونلو طائفه سندن براز
جنك آوردلر ایله اوزرینه ایلغار وعلی الغفله ناصوب براز جنکدن صکره برهان
الدینی قتل ایدوب جمعیتنی تار ومار ایتدی قره عثمان بو خصوصی اکرچه کندو
نفسیچون ایتمشیدی لکن بعد الوقوع بر ایشده اولدی باری آل عثمانه برصداقت عرض ایتمش
اوله یم دیو ایلچی کوندروب عرض عبودیت ایدوب بو خدمتی خاطر همایونه مراعات
ضمننده ایتمش اولدی برهان الدین اتباعی بو خصوصده مشورت ایدوب ایکی فرقه
اولوب بر فرقه سی برهان الدینك اوغلنی پدری مقامنه کچورمك قصد ایتدی
لکن عقلاسی بوکه راضی اولیوب یلدرم خان کبی مغضوب ومشهور برشاه سکندر
قدرت ملك بلادیمز استیصالنه عزیمت ایدوب وپادشاهمز مقاومته قادر اولمه
قرار ایتمش لکن بزم نه حال وحدیمز درکه مقام مقاتله ده قیام ایده‌لم بلاد وعیال

واولادیمز

64

واولادیمز ایاقلر آلتنده قالمق مقرر در برهان الدینك اوغلی زین العابدینی انشته‌یی
ذو القدر اوغلی نصیر الدینك یانینه کوندروب بزلر رکاب همایونه کیده‌لم ورضامز ایله
دیاریمزی اول شاه عالیجنابه تسلیم ایده‌لم دیوب جمله سی بو رایه راضی اولدیلر وفی
الحقیقه بو رأی صواب اوزره حرکت وکندو حسن اختیارلریله اطاعت ایتدکلرنده
شاه کامیاب دخی سیواس وتوقات وقیصریه واطرافنه مالك اولوب تختکاهلری
اولان بروسه جانبنه شتاب بیوردیلر عزیمت پادشاهی باستیصال کوتروم
بایزید وفتح قلعه قسطمونیه وعثمانجق وجانیك وصامصون
بوندن اقدم بیان اولنمشیدی که آیدین اوغلی ومنتشا اوغلی قسطمونیه مالکی
کوتروم بایزیدی تحریك اول دخی افلاق بکینی تحریك ایتمکله کوتروم کبی تأدیبه
مستحق اولمشیدی لکن بعض موانع تقریبیله تأخیر اولنوب وقت مقدورنه
حواله بیورلمشیدی یدی یوز طقسان بشی تاریخنده بو خصوصك اتمامی مراد
همایون بیورلوب لوازم سفر تدارك واوزرینه عزیمت شهریاری مقرر اولیجق
کوتروم بایزید ایشتدکده کمال خوفندن علت قدیمه سی مشتد اولوب اجل
مستماسی حلولیله وفات ایتدی وقتاکه بو خبر سمع سلطانه وصول بولدی
اول ممالکی ضبطه امرا تعیین بیوردیلر وقسطمونیه وعثمانجق وصامصون
وجانیك ولایتلری بالتمام ممالك عثمانیه یه انضمام بولدی وکوتروم بایزیدك
اوغلی اسفندیار بیك فرار ایدوب سینوب قلعه سنه کیتمشیدی اندن رکاب
همایونه عرضحال ایله استرحام ایتدی شاه عالم مرحمت بیوروب رجاسنی قبول
وسینوب قلعه سنی محل اقامت تعیین ایتدیلر اسفندیار بیك صکره آیدین
اوغلی ومنتشا اوغلی تحریکیله تیموره فرار واناك یاننده قرار ایتمشیدر سبب
ابتلای پادشاه اسلام بنوشتن شراب ومعطل شدن امور سلطنت بوندن
اقدم تیمورتاش پاشا الاس ولایتنك اکثرینی ضبط ایتمکله الاس ویلق اوغلی
کندینك ضعف حالنی وپادشاه اسلامك کون بکون شوکت واقبالنی کوزیجك
کمال حیله سندن مدارا سمتنی اختیار ودورلو دورلو ولدز نالق ایله قلب
همایونی طرفنه جلبه سعی اوزره ایدی آی کچورمز ایدیکه بر ذی قیمت هدیه
ایله خاطر همایونی سئوال وقلب شهریارلری کندو طرفنه میله اهتمام ووقتده
دقیقه فوت ایتمز ایدی جمله دن بری ویلق اوغلنك بر حسنا همشیره سی وار ایدیکه

اوازهٔ حسنی ملوک اطرافه مسموعی ایدی نکار مزبوره بی شاه کامکار درکاه
شوکتپناه هلرنده خدمتکار ایتمکی نیاز ایتدی بو عرضحال رکاب همایونه کلیجك
مقتضای وقت شباب اوزره بو امرك تیزجه حصولنه شتاب ایدوب کلینی کتوردمك
ایچون معتمد امکدارلرا رسال بیوردیلر طرف همایوندن کلین کتورمکه مأمور اولنلر
وباق اوغلی سمتنه قریب وارنجی استقبال ایدوب کمال مرتبه احترام و خدمت
ضیافتی اتمام ایدوب کلینی تسلیم اثناسنده همشیره سنه واروب رجا ایتدیکه
بادشاه حضورینه وصول ومعاملهٔ زوجیت وقوع بولوب منظور عنایت اولور ایسك
جلوه انکیز ادالر و رفتار دلربالر ایله قلب همایونی اله المغه سعی ایت وصنعتلو خرج
ایدوب بر تقریب باده ایچورمکه برجان بول برایکی فنجان شراب ارغوانی ایله دوشت ومدهوش
وکندویی فراموش ایدیجك شویله تضرع ونیاز ایله که سمندره وکوکرجنلك قلعه لری
صدقه لو خاندانه قول اولان برادرم بنده لرینه صدقه بیورلسه برادر قوللرینك سبب
مفاخرت وتجارت لرینك حضور همایونکزده رغبتمه علامت قوممز اداسنده بو جاریه اولمغله
لرینه وبرادرم قوللرینه بو مراعات باعث اولمباهات دیه رك بو دلوادالر ایله کشف
زار وتضرع ونیاز ایدن سبب دیو وبلق اوغلی همشیره سنه بوکونه شیطنت تلقین
ایتدکدن صکره طرف شهر یاریدن وارنلره تسلیم وحضور همایونه ارسال ایتدی
اول بروردهٔ ناز ونعمت اولان دختر پاکیزه سیرت حضور بادشاهی بزم خاینده جلوه
بخشا اولیجق شاه ارجمند اول دلبر پری پیکرك کمند زلفنه بر وجهله بند اولدیکه
بران کورمسه جانی قرار اتمز ایدی بر تقریب اول نکارهٔ عقد قریب بادشاه صافدل
جنابنی اغفال وشراب نوش اولمغه دلالت برله بروجهله شان وشوکتلرینه
لایق اولمیان حصلتله ایصال ایلدی اول بادشاه غازی شیر حروب ومغازی
ایکن اول کافرچه نك عشق ومحبتی بلاسیله مکر زمانه دن غافل وکیجه کوندز
تك وتنها عورتلر ایله ساز وسوز وچنك وچغانه برله عیش وعشرته مائل
اولدی بر روز وشب برالنده رخ جانان برالنده جام عشرت وقتی عزیزینی و
ناموس سلطنتی اضاعت بیوردیلرهی واه که نفس نفیس همایونلری ملاهی
ومناهیدن سائری ناهی ایکن رضای الهی خلافنه حرکت ایدوب او لمکاره لك
سوزینی کوش واجداد کراملرینك اجتناب ایتدکلری ام الخبائثی نوش ایتدیلر و وزیر
اعظم ایسه فسق وفجوره وعیش وحضوره ولذات وشهواته مائل اولمغله

بوطوره

بوطوره قائل سلطان عالیشانی تحریك ایدوب بویله ناهموار کلام ایله پادشاهی
اغفال ایدر ایدیکه ملوکه لازم اولان عدالت وحسن اعتقاد ایله غزوات وشجاعت عندنده
دنیا فسق ایله ویران اولمز دیو وزیر اعظم نامنه اولان یادکار دخی پاشاهك
حرکاتنی اصابته حمل ایدرك مداهنه ایله برقات دخی تشویق ایدر ایدی وکندو اجرای
ملعنتی ایچون بادشاهی دخی بویله مسکر وهاته ترغیب قیلور ایدیکه بر وزیرها اوقاتی
فسق وفجور وذوق وحضور ایله مرور ایتمکه مائل وپادشاهك رضاء الهك غیری
حرکتنه قائل اوله مملکت اهلی القاسندن انك بیزار اولور عاقبت اول دولتك احوالی
ناهموار اولور بر وزیر سفیه که نفسنی ضبط ممالك اولمیه ضبط ممالك مسلکنه نیجه
سالك اوله و بر مدمن طمعکار هوا وهوسدن الکسمیجه اندن حسن سلوك
مأمول اولنمز وتقرب ملوکه استحقاق صورتی بولنمز خصوصا مرتبهٔ وزارت
ومنزلهٔ صدارت چرکاب معاصیدن طهارت اقتضا ایدر هر الوده دامان
اول مسند پاکیزه ده خرامان اولمز اولوب اسباب نظام وملت مشوش ومختل
اولمقدن خلاص بولمز خلاصهٔ کلام علی پاشانك تدبیری پادشاهك کوکلنه
موافق وپادشاه ووزیرك حرکتی بربرینه مطابق اولمغله امور دولت وسلطنت
معطل واحوال رعایا مختل اولدی لاجرم پادشاه وزیره وصغیر کبیره اویوب
هرکس بر دلبر خوش خرام پیدا ایدوب هرکسك النده جام قولنده دلبر نازك
اندام جمله ارکان دولت مأمور اولدیغی خدمتی بوشلیوب ذوق وصفایه مشغول
اولمغله بر از ایام دولت علیه ده ظلم رایکان اولدی وقضاة وولات رشوت اتمك
اخذینه باشلیوب اقچه سز کیمسه کیمسه یه سلام ویرمز وعدالت وانصاف
دیدکلری نسنه عنقای قاف کبی اله کیرمز اولدی ظلمدن شکایت ایدن بیچاره لر
وقاضیلردن راضی اولمین اواره لر وزیره شکایت ودرد دروناریندن حکایت
ایتمسه لر اول دردمندلره عداوت وظالملره اعانت ایدر ایدی وبالجمله استعمال
ام الخبائث اظهار مظالمه باعث اولوب بو تقریب ملك آل عثمان همان ویران
واحوال عالم یمان اولمغه یوز طوتدی پادشاه ایسه کاس قرالی وبلق اوغلی
همشیره سیله مست ومدهوش احوال عالمی کلیا فراموش ایتمشیدی واهل
عرض وفقرایه درکاه جناب اللهدن غیری نه واره جق درکاه ونه جای پناه
قالمشیدی واکرچه بنه دیوانلری وساخته عدالت یوزندن عنوانلری برنده

ایدی اما حقیقتده ظالمه مهین واهل عرض و فقرایه معین انجق جناب رب
العزت ایدی سبحان الله بر وزیر فاسق صدارتیله سلطنتک اوائلی و زمان فوتی
ایکن جهان نه مرتبه ده پریشان اولمش بو مقام مقام فکرت وجای عبرتدر

تعیین رسم سندات قضات و عقد امور انام مربط حسن انتظام

چونکه شاه عالم بر از ایام خواب غفلت و عیش و عشرت ایله عمر نازنینلرینی
کچورمکله تدبیر امور ملک مضمحل اولوب بو تقریب ولات و قضات دخی ظلمه
مائل و راحت فقرا زائل اولمشیدی ظلم و ستم فقرانک جاننه کار ایتمکله برکون
سپاه و رعایا معیت اوزره رکاب همایونه شکایت و پادشاهی خواب غفلتدن
بیدار ایتدیلر شهریار عالم دخی احوال فقرایه باقوب متنبه و اجدادلری مسلکنه
متوجه اولوب علمانک صداقتکارلرندن تفتیش قضات ایچون اطراف و اکنافه
آدملر ارسال و تأدیب قضاته اشتغال بیوردیلر و معتمدلری از وقتده سکسان
عدد قاضی ظالم جمع ایتدیلر اولوب جمله سی در زنجیر اولندی او اثناده یکیشهرده
ایدیلر قاضیلرکه کیدیلر هر بری قاضیان فی النار دن ایدیلر جمله سی احضار
اولندیلر ترک دیانت و مسلمینه خیانتلری نهایت اولدقده ناسک حقلرینی
یرلرندن اخذ و صاحبلرینه تسلیم بیوردیلر بعده یکیشهرده برجامعه آدده
جمله سنی حبس ایدوب حریفلری آتشه یاقمغی تصمیم بیوردیلر اگرچه اول
ظلمه بر افساد علی پاشایه استناد ایتمشلر ایدی لکن علی پاشا سلطان غضوب
قهرندن خوف ایدوب شفاعته جسارت ایده مدی و کمال خجالت و انفعال
ایله اوکنه باقوب نطقه مجالی اولمدی بالاخره قاضیلری آتشدن خلاصه
بو طریق ایله تدبیر ایتدیکه پادشاهک بر حبشی ندیمی وار ایدی اکه یکرمی بیک
آقچه وعده ایدوب بو مجرملری تخلیصه چاره بول دیدی حبشی دخی آقچه یه
طمع ایدوب شویله تدبیر ایتدیکه کندی چادرنه واروب لباسنی تبدیل و
یوجوقیافته کیروب حضور همایونه واروب دامن همایونی تقبیل ایتدی پادشاه
عالمپناه دخی بو قیافت نه قیافتدر و نیت نه سمته عزیمتدر دیو سؤال بیوریجق
ندیم حبشی دخی افندیمز اذنیله استانبوله کتسم کرک دیدی پادشاه دخی مصلحتک
ندر دیجک فقدم ایچون یوز کشش کتورسم کرک زیرا بو دولتده اولان اصحاب شریعت یعنی
افندیمز آتشه یاقه جق یا امور شریعته کیم باقه جق کشیشلر بادی انلرک یرینه

منصوب

منصوب و پادشاهمز نظرنده مرغوب اوله لر ایدی پادشاه دخی بونده آدم بو فهمدک
راهب کتورمکله راغب و کشیش طلبنه کوشش ایدرسک دیجک عرب دخی منصب
قضا علم و دانش اقتضا ایدر دیدی پادشاه بیوردیکه اکر انلر شریعه عالملر اولسه
معمولاتی معلوملرینه مطابق و حکومتلری خالق رضاسنه موافق اولور ایدی
دیدیلر اگرچه پادشاه کامیاب بو وجهله جواب صواب ویردیلر لکن بو کلام لطیفه
آمیز ضمیر همایونه تأثیر ایدوب قاضیلر آزاد اولندیلر و بونلرک ظلم ایتمامسنه
تدبیر نه ایدوکین وزیر علی پاشادن سؤال بیوردیلر وزیر دخی دیدیکه بونلرک جهت
معیشت تعیین اولنمامغله فقر بویله مکروهاته بونلری اغرا ایدوب بو اجرت صکوکلرک
اخذینی بعض علما تجویز ایتدکلری کتب فتاواده مسطور در حجت یکرمی بش آقچه
و سجله یدی آقچه و نکاحه اون ایکی آقچه و رسم قسمت بیک آقچه دن یکرمی آقچه
بیورلسه کندولرین بویله مهلکه یه القا ایتمزلر ایدی دیدی دردمند قاضیلر اوز
قالدیکه هنوز آخرته وارمدن از قلوب عذاب ناره مبتلا اوله یازمشلر ایدی
هله دنیاده آتشدن خلاص بولوب جرملری مقداری تأدیب و اعتدال اوزره
رسوم قضات مقرر قیلندی **عزیمت سلطان بفتح یکیشهر و سلانیک**
بو اثناده روم ایلی محافظه سنه مأمور اولان امرادن عرضحال الورود و دایتدیکه
وندیک و فرنجه و چنویز و پولیه و اسپانیه بکلری اتفاق ایدوب روم ایلی غارتنه
عسکر کوندرمشلر بو خبر دهشت اثر رکاب همایونه ورود ایدیجک شاه عالم
بو وقعه ظهورندن برقات دخی متنبه اولوب یدیسوز طقسان التی جمادی
الاخره نک اون طقوزنجی کونی کلیبولی معبرندن عبور و سلانیک فتحنه
عزیمت بیوردیلر اول شهر زیباکه کثرت اموال و عمارت جهتنده استانبوله
قریب بر بلده دلارادر یورویش طریقیله اطرافیله فتح اولنوب یکیشهر جانبنه
عزیمت و یکیشهر و توابعی و فرنک حروجنه سمت اولان قلعه لر دخی فتح اولندقدن
صکره بروسه طرفنه عزم راه ایتدیلر **محاربه یلدرم خان بکفار انکروس**
صحابه کرام زمان سعادتلرندن برو ملوک اسلامیه بیننده فتح
استانبول حسرة السلاطین اولوب بر شهریار ذی شوکته نصیب اولمامشیدی
بناء علی ذلک بو آرزو پادشاه عالمپناه حضرتلرینک دخی ضمیرلرنده ایدی
لکن استانبوله تکورندن برجنجه صادر اولمغله بلاسبب تخریب خانمانه

مرحمتلری مانع واطرافنه فتحله قانع اولمشلر ایدی وبو اثناده انکروس حدودنده
اولان بلاد اسلامیه یه انکروس کفره سی استیلا ایتدیکی اخبار اولنمغله شاه
عالیجناب روم ایلی جانبنه کچوب ادرنه ده جمعیت عساکره انتظار اوزره ایدیلر
بو اثناده استانبول تکورینک برجاسوسی اخذ اولنوب تضییق اولندقده اقرار
ایتدیکه اسلام عسکرینک کیفیتنی استانبول قرالی انکروس قرالنه خبر ویرمش
واندن اول اوچ جاسوس دخی کوندردیکنی اخذ اولنان جاسوس خبر ویردکده عزیمت
همایون استانبول فتحنه دونوب وکلوب استانبولی محاصره بیوردیلر استانبول
تکوری دخی انکروس تکورندن استمداد وسزه دوستلق ایله بیم دیرایکن بو بلایه اوغرادم
دیو فریاد ایتدکده او دخی عسکر بیشمار تدارک ایدوب طونه یی عبور وبوز اوتوز بیک
انکروس کفره سیله نیکبولی محاصره ایتدیکی خبری پادشاه انام حضرتلرینه وصول
بولیجق محاصره یی بوشلیوب اول جانبه سرعت ودشمن مدافعه سنه عزیمت
بیوردیلر اوردوسی بیکی مقدم دل المغه وممکن اولور ایسه قلعه یه یول بولمغه کیتمشیدی
کفارک کثرتندن بر دورلو ظفر بوله میوب پادشاه درکاهنه عرض ایده جک شاه
غیور زیاده بیحضور اولوب اوکیجه براحد دوشمن بن الترینه سوار ودوشمن
ایچندن یالکزجه قلعه دیبنه ایلغار ایدوب قلعه دیبنده بر بیوکسک محله
چقدیلر وقلعه محافظه سنه مأمور اولان طوغان بیکه بره طوغان دیو
چاغردیلر دوغان بیک دخی قلعه برجنده اطرافی کشت وگذار اوزره ایمش
پادشاهی صداسندن اکلیوب دعا وثنا آداب ملوک برله لبیک دیدی انلر دخی
احوالدن سوال او دخی ذخائر ومهمات وعسکردن مضایقه لری اولمدیغنی خبر
ویریجک علی العجاله اوردوی همایونه عودت بیوردیلر صدای همایونی عسکر دوشمندن
برقاچی ایشیدوب قراللرینه خبر ویردکده کیجه ایچره حیله طریقلری جستجو
ایتدیلر لکن پادشاه عالمپناه حضرتلرندن بر اثر بولمدیلر ایرتسی شهریار کامکار آتلرینه
سوار وعوق ایتمیوب دوشمن اوزرینه عسکر اسلامی سوق ایتدیلر ایکی عسکر بربرینه
مقابل اولدقده بالفعل شهریار کامیاب تیغ آتشبارلرین عریان ایدوب جنکه
کیرمشلر ایدی اثنای جنکده بر کافر دیوسیرت پادشاهی بلیه درک مبارک بیلکلرینه
بر دبوس ایله ضرب ایتدکده شهریار عالیمقدار حضرتلرینی آتلرندن جدا ایدوب
اما حفظ الهی اول پادشاه جهان پناهی اولوب حتی منقولدر که بعض ملائکه عظام

صورت

69

صورت انسانده عسکر اسلامه امداد ایچون حاضر وپادشاه اتدن دوشدکده
شر دوشمندن حفظی ایچون ظاهر اولمشلر کویا که شهریار عالمپناهدن مقدما نعم
الهیه شکرنده قلّه صدور ایدن قصور ومحرمانه اشتغال الله فرمان الهی اجراسنده اولان
فتورلرین بو ضرب دبوس باشلرینه قالمق شکلی ظهور ایتدی هله عنایت باری
شهریاری بو ورطه دن دخی نجاته باعث اولوب امرا ووزرا بو حالی کوردکده عقللری
باشلرندن کیدوب شمشیر آبدار ایله کفاری اورالیوب پادشاه کامکار جنابلرینی
برات بنشدیردیلر وینه شاه جسورانه نوب مقاتله یه شروع ایتدیلر بوندنصکره
حق تعالینک امدادیله کفاره تفرقه حاصل اولوب پریشان واکثری طونه نهرینه
دوکیلوب عسکر اسلام بو جنکده چوق مال غنیمت اخذ ایتدیلر پادشاه
حضرتلری دخی بو نصرتنه شکر عقبنده تختکاهلری اولان محروسۀ بروسه یه
عودت بیوردیلر خاطر پرفتوره شویله خطور ایدر که سلاطین عظام
یاخود حامل مهر اولان وزرای کرام خلاصه بر عسکره رئیس اولان ذاته
چندان بو جسارت مناسب اولمامق کرک انلره نسبت جسارت قلب عسکره
قیام واولورا ولمز هزیمت ایله رعیته آرام اولمیوب تدبیر امورده تلاش ایتمیه رك
اقتضا ایدن استمالت وتقویتله متانت وعسکری جنکه وامرایی هر قولدن
اقتضا ایدن محالره یتشدرمکده اظهار غیرتدن عبارتدر اکرچه سلطان
عالم بالذات جنکه قیام بیورمشلر ایدی وقضا بو حادثه ظهور ایتدی یا زیاده
تأثیر لیجه اولوب وجود همایونه بر کزند ایرسه او عسکر حالی نیجه واردی
وبلاد اسلامیه نه کیفیته کیردی ایدی بویله رأس عسکر روح لشکردر دوشمن
جبهه سنك قیامی ایسه امکانده اولمدیغی امر مقرردر پس بو مقوله شجاعت تهور
وعدم تمکین عدادندن معدود اولمغله غیر معتبردر دلخواه وجودی ملا
شجاعت مانع اوله لکن کندودن صکره عباد الهی ملاحظه کرکمزمی
لکن نعوذ بالله مقام ریاستده قرار ایتمیوب فرار یاخود تلاش اظهاریله
شجاعت عسکره فتور ویرمك عادتنی اختیار دخی ارباب ناموس وعاره
نسبت قاتی رذیل شعاردر عزیمت شهریار عالمکه بنای جامع کبیر
شاه ذی صولت انکروس سفرنده بر جامع شریف بناسنه عزیمت بیورمشلر ایدی
بناء علیه محروسۀ بروسه وسطنده حالا جامع کبیر دیو شهیر اولان جامع

زنابناسنه یدبیوز طقسان سکزده ابتدا بیوردیلر حتی برکون حضرت
امیر قدس سره الخطیر حضرتلریله جامع مزبوری زیارت ایچون پادشاه
عالمپناه رفاقت ایتمشلر ایدی اثنای صحبتده پادشاه بونبکده لالا طبع شریفکزه
خوش کلدیمی دیو حضرت امیره خطاب بیوردقلرده اول امیر مسند کرامت دخی بو
وجه اوزره جوابه مبادرت بیورمشلرکه اکرچه بو معبد لطیف لطافتده
بیمثال وحسن وملاحتده برکمالدر لکن برجهتدن یکا قصوری وار در اکر
او دخی تدارک اولنسه پادشاهك عندنده بلکه مقبول اوله ایدی بیوردیلر
سلطان کامکار دخی او قصورنه اولدیغندن استخبار ایتدکده حضرت امیر
شویله جواب دلپذیر ویردیلرکه اکر بو جامعك دورت کوشه سنده پادشاهه
عشرت ایچون دورت میخانه بنا اولنسه کاه وبیکاه تشریفلرینه بهانه خصوصا
ابنا عملرینه اشیانه اولور ایدی شاه جهان اظهار انفعال بیوردقلرنده
حضرت شیخ کنایه دن حقیقته انتقال ایدوب بیوردیلرکه جناب خدای
متعال نوع انسانی اقامت نماز وکشف راز ایچون کندی دست قدرتیله خلق
ایدوب قلب المؤمن عرش الله کلامنه ماصدق ایتدی بویله اولمش ایکن اول
خلوتخانه حق وبیت الله حکیم مطلقی چرکاب شراب ایله میخانه ایتمك بلکه
خیال ساقی دلبر ایله بتخانه ایتمك مناسب کورلدکده برکوشه سی میخانه او
بجمیدر دیو وضع اول عملدن اعراض ایدر بیوردقلرنده بو نصیحت دلپذیر قلب شاه
تلذذ ایدوب مقدم انکروس سفرنده دخی ترك ذنوب ومعاصی برنیت ایتمشلر
ایدی حضرت امیر دخی یوم یؤخذ بالنواصی مفهوملرینی تقریر ایتدکلرنده نیت
خالصه ایله توبه استغفار وانیبوا الی الله فرمانه اجابت برله حضرت امیردن
لنابت نیاز ایدوب مبارك درون مبارکلرین مردار شرابدن تطهیر وهمت
حضرت پیر ایله اخیر دنیا واخرتلرین تعمیر بیوردیلر وحتی شیخ رمضان نام بر عالم
وفاضل ومتفنن وکامل ذات شریفی قاضی عسکر نصب وتعیین وتفتیش
قضاته مامور قیلدیلر واتفاقا تذندر که شیخ سید علی همدانی حضرتلرینك
اکبر اولیاء کرامدن ایدیلر مدت عمرلری کشت وکذار ایله امرار بیورمشلر
ایدی وبیك دورت یوز ولی کامل صحبتنه واصل اولوب اون طقوز مرشد
ومکمل خدمتنه ملازمت بیورمشلر بو اثناده حضرت امیر زیارتنه تشریف

بوردیه

68

بیوروب جامع کبیر بنا اولنور ایکن بروسه ده بولنمغله اوچ کون عمله ایله خدمت
واخذ اجرت بیوروب انکله تعیش بیورمشلر ایدی خلاصه کلام پادشاه کامکار
حضرتلرینك بو توبه واستغفاردن صکره وجود شریفلری پر نور وظاهر وباطنلری
معمور اولوب اباء کراملری کبی کمال عدالت ومزید دیانت ایله مشهور اولدیلر
عزیمت شهریاری بفتح استانبول بوندن اقدم شهریار عالم التجای مقدماری
استانبول حصارینی محصور واهالی قلعه یی جانلرندن رنجور ایدوب انکروس
کفره سی فتحه مانع وانکروس استیصالیله اول سنه قانع اولمشلر ایدی لکن استانبول
فتحی غایت مراد همایونلری اولمغله بو سنه نه فتحنه نیت بیوروب عزیمت اوزره ایکن
تیمور تاش اوغلی یخشی بکدن خبر ور دایتدیکه شیلی حصارینی فتح ایتمش بو خبر عزیمت
همایونه قوت ویرمکله بروسه دن حرکت وقوجه ایلی یولندن اسکندر بوغازی دیمکله
مشهور اولان محله کلوب بوغاز کسنك اوسنی یانده برحصار بناسنه مباشرت
بیوردیلرکه الان کوزلجه حصار نامیله شهرت بولمشدر دیو خواجه مرحوم تاریخنده
تصحیح ایدر وفره دکزدن کفار کمیلرینك یولنی کسمکله اول شهر دشمن دینه خیلی
کدر اولمشدر انده اسباب جنك وپیکاری احضار ایتدکدن صکره استانبول تکورینه
تهدید اوزره خبر کوندروب قلعه یی تسلیم ایتسون ونه طرفه کیدر ایسه کتسون والا
بالکلیه جمله سی قلیجدن کچورورم دیو بیوردیلر استانبول تکورینك دخی ذره مقاومته
اقتداری اولمامغله عرض اطاعت وقبول عقد ذمت ایلیوب وزرا وامرایه نیجه
هدایا وولایتی الیمسوب جزیه ایله اکتفا اولنمغی رجا برله اون بیك فلوری کوندردی
وکزلوجه جمله سنه عرضحاللر یازوب شفاعت استدعا ایلدی حتی اچقدن
کوندردیکی بیحد وبیشمار هدیه دن ماعدا وزیر اعظم علی پاشایه اون دانه بیوك
بالغانا یچی التون وکمش ایله دولدوروب بعض ماکولات ایله ضیافت طریقیله وزره
کوندردی وجزیه ایله قناعت اولنمغی رجا ایتمسنی تضرع ایتدی دخی حیله وخدعه
مقدماتنی ترتیب وسائر امرای وزیره رفاقت وپادشاهی جزیه ایله اکتفایه ترغیب
ایدوب دیدیلرکه شوکتلو افندم بلا جنك وجدال بو قدر اموال داخل بیت المال اولمق حق
بوندن صکره بویله برفتحی مشکل حصار ایچون عسکر اسلامی وبیت المال مسلمینی اتلافی
لایق دولت دکلدر وشمدیه دك برشاه عالیجاه بو حصاره یول بولمامشدر حالبوکه
محاصره وقتی ممتد اولوب قیش کلسه بو صورتده اقامته چاره بولنمز وعودتده دخی

شماتت اعدایه تحمل اولنمز بو کلام مسموع شاه کامیاب اولیجق نهایت مرتبه غضب
اولوب بیوردیلر که مقصود اول شهر معظم مکان اهل اسلام اولمقدر عنایت
باری یاری ایدر ایسه اول دیاری وجود اهل شرکدن عاری ایتمک آساندر مال دنیا
وزخارف دار فنا طمعیله بو مطلب اعلادن فراغت نه غیرت دینه لایقدر ونه حمیت
پادشاهانه موافقدر وزیر وامیر کوردیلر که حیله لری قلب همایونه تأثیر ایتمدی اول
شیاطین سیرتلر براخر طریق ایله مرادلرینی اجرایه همت ایدوب دیدیلر که مراد
همایون دخی حرب وقتالسز ممکن دکل تکور بوکا راضیدر که استانبولده اجرای
شرع محمدی ایچون قاضی نصب اولنه ومطلوب اولان محللرده اسلام محله لری
وضع اولنوب مسجدلر ومنبرلر بنا اولنه وخطبه وسکه افندیمز اسمنه اوله ومناصب
افندیمز رایله توجیه اولنه بو کلام ظاهرا مطبوع اولمغله مقبول شاه انام اولوب
بو وجه اوزره مقرر قیلندی وطرفیندن یکیجه سندن وکوبکدن اولر کوچوروب استانبول
ایچنده بر محله عظیمه بنا ایتدیلر ومسجد وجامع بنا ایدوب قاضی وامام وخطیب
تعیین بیوروب اول سنه نك جزیه سنی استیفا ایدوب معاودت بیوردیلر
سلطان ذی شان حیاتنده اولدقده بو اسلوب بویله ایدی تیمور فتنه سنده
استانبول تکوری دخی اطاعتی فسخ ایدوب ترك خراج ایلدی ومساجد وجوامعی
یقوب انده ساکن اولان مسلمینی اخراج ایلدی هنوز اول طائفه استانبول
جوارنده تکور طاغنده کوبکلو دیمکله مشهور اولان موضعده متمکنلردر

فتح قلعهٔ ترخاله وکانقری واتنه وبهسنی وملاطیه ودیورکی ودرنده وکماخ

بدیوز طقسان سکزدن سکز یوز تاریخنه دك وقوع بولان فتوحاتدر
بعضا بالذات شاه انامدن بعضا امرای نیکنامدن صدور ایتمشدر جمله دن بری
برگاموره جزیره سی فتحیچون روم ایلنه عزیمت وقره حریده اقامت بیوروب
انده بر عمارت بنا واطرافدن بعض قلاع فتحیله اکتفا اولنوب ادرنه یه عودت
انده دخی بر جامع وعمارت بناسنه مباشرت بیوردیلر ادرنه ده ایکن ترحاله حصارینه
عسکر کوندروب توابعیله فتح ایتدیلر وانکروس قرالنك حرکات شنیعه سی
ظهور ایتمکله ولایتنی تخریبه نیت واول طرفه حرکت بیوروب اکثر ولایتنی
تخریب واولنی دخی تأدیب بیوردیلر وتیمورتاش پاشایی کانقری فتحنه
کوندروب اول ولایتی بالتمام ومدینة الحکما اولان اتنه یی توابعیله دار

السلام

الاسلام ایتدیلر وترکمان الندن بهسنی یی وملاطیه یی وکورد الندن دیورکی یی
فتح ایتدیلر ودرنده وکماخ قلعه سنی وبنجه قلاعی ضمیمهٔ ممالك عثمانیه ایتدیلر

ظهور شرور تیمور پرغرور ومخاصمهٔ یلدیرم خان غیور

سلطان احمد جلایر بگه بغدادیله وعراق عرب وتبریز مالکی ایدی وقوع بولنی محمد بیك اوغلی ده یوسف که اذربایجان
مالکی ایدی بو ایکی سلطان تیمور صاحب ظهور الندن مصر پادشاهنه فرار ایتدکلرنده
تیمور مصر سلطاننه ایلچی کوندروب طلب ایتدکی اول وقت سلطان مصر بولنان
برقوق نام پادشاه سلطان احمد ایله قره یوسفی ویرمدیکندن ماعدا تیمور ایلچیسنك
باشنی جسدندن جدا وایلچی یی سلطان احمد ایله قره یوسف بولنه فدا ایتمشیدی
لکن بونلرك سلطان مصر یانده مکثلری اوزادقجه اعتبارلری بوزلدی بونلر دخی
سلطان مصر یانده حقارته تحمل ایده میوب بر تقریب ایله ولایتلرینه کتدیلر سکز
یوز ایکی تاریخنده تیمورك سیواس قلعه سنی یقمق ایچون دیار رومه عزیمت ایتدیکی
سلطان احمد ایشتدکده بلکه تیمور سیواسی یقدقدن صکره اوزریمزه کلور
ایسه اوکیمزی سد ایتمش بولنمغله دیار رومه فراره مجال بولنمز بو طرفده ایسه
روم پادشاهندن غیری بزی بر پادشاه یانته الماز هنوز تیمور رومه مرور ایتمدن
بز ال عثمان پادشاهنه کیده لم دیوب سلطان احمد ایله قره یوسف اتفاق وفرج
نام بر معتمدینی سلطان احمد بغداد محافظه سنه تعیین ایدوب قره یوسف ایله
کندیلر سلطان یلدرم خانه عزیمت ایتدیلر وحلبه کلدکلرنده حلبده مصر سلطانی
طرفندن تیمورتاش نام برادم والی ایدی بونلرك یولنی کسوب کچمکه مانع اولدی
بونلر دخی جنك ایدوب سلطان احمد حلبلیی بوزمغله اول محلدن قره یوسف
ایله معا کچوب کیتدیلر ویلدرم خان استانه سنه ایردیلر مکر سلطان احمدك پدری
سلطان اویس ایله یلدرم خانك پدری غازی خداوندکارك حقوقی وار ایمش
یلدرم خان سلطان احمده تعظیم واحترام وقره یوسفه دخی اکرام بیوردیلر
وسلطان احمدك قیزینی شهزاده لری سلطان مصطفایه الدیلر انلر دخی
تیمورك دیار رومه عزیمت واول دیاری ضبط نیتی اولدیغنی بر بر حضور یلدیرم
خانده بیان ایتدیلر وتیمورك سیواسی تخریبه عزیمت سببی بو ایدیکه بوندن
اقدم یلدرم خان سیواس وملاطیه یی فتح ایتدیکی ایامده ارزنجانده طهرتن
نامنده بر والی وار ایدی وتیمورلنگه تابع ایدی سلطان یلدرم خان دخی طهرتنی

اطاعته دعوت واطاعت ایتمز ایسه قتل اولنه جغنی بیان بیورمشلر ایدی
طهرتن دخی غضب حضرت سلطانیدن خوف ایتمکله تیموره شکایت ایدوب
وپادشاهك پنچه سندن کندوینی خلاص ایدیویرمکی رجا ایتمش ایدی تیمور دخی
دخی یلدرم خانه بر مکتوب یازوب اول سلطان ذی شانه حدی اولیان ادراکی
تحریر ومکتوبی بر ایلچی یه ویروب رکاب همایونه تسییر ایتمش اتفاق سلطان
احمد وقره یوسف کلدیکی کلدیکی اثناده تیمورك ایلچیسی دخی وصول وحضور
همایونه دخول ایتدی اگرچه غضب یلدیرم خانی به نسبت بو مکتوب غایت مخالف
اولوب ایلچینك حضور همایوندن صاغ چیقمسی چیلی امر بعید ایدی لکن غضبلرین
هضم ایدوب شویله ایلچی یه خطاب بیوردیلرکه اگر ایلچی مقوله سنی قتلنه تنزل
سلاطین عظامه نامناسب اولمسه سنك بو مقوله مزخرف کاغدی کتورمکه
جسارتکدن اوتری سنی امثالکه عبرت ایتمك لازم اولمشیدی وار او نسب
وحسبدن عاطل مغرور وباطله سویله انك ظلمنی ممالك اسلامیه دن رفع
واجبهٔ ذمت پادشاهانمدر حالا او بدبخت وبداصل برایکی کون استدراجی مقتضاسنجه
ایتدیکی ظلمك جزاسنی کورسون اگر ایسه عساکر عثمانیه مقابله سنده ثابت
قدم اولوب درسون انك وجودینی بو عالمدن نابود ایتمك تصمیم اولنمشدر واگر فلکك
ظلمی غایت بولنوب قلیجمز ایله مقدر ایسه فبها واگر اراده ازلیه عالمك خرابه متعلق
اولمش ایسه الحکم لله الواحد القهار اننده دخی اومقهورك مدخلی یوقدر اراده
جناب حقکدر اگر او ایلرو کلمکه خوف ایدر ایسه مواکب عالیمز انیمن تبریز وسلطانیه
یه وارمق تصمیم اولنمشدر تیمور مقهوره لسانا بویله سویله مکتوب ملوکه یارهدر
اویله خارجی بداصله نامه همایون تحریرینه تنزل ایتمیز دیو عنف ایله تیمور ایلچیسنی
حضور همایونلرندن طرد ایتدیلر ایلچی دخی مهابت حضور همایوندن کوجیله
چیقوب مسافر اولدیغی محله کیتدی اندن آتلرینه سوار اولوب افندیسی تیمور
سمتنه دوغری ملول ومحزون وخوف وخشیت اوزره عزم راه ایتدی
عزیمت تیمور بتخریب قلعه‌های ملاطیه وسیواس چونکه سلطان عالیجناب
تیمور ایلچیسنی عتاب وازرا ایله دوندرمشلر ایدی ایلچی حضور تیموره وارد قلدقده
نیجه سوزلر ضم والحاق وتیموری یلدرم خان شویله نفاق ایتدیکه تیمور
پر غضب اولوب بلا تأخیر سیواس اوزرینه عسکر کوندردی کندو دخی بالذات

حرکت

70

حرکت وسیواس تخریبنه عزیمت ایدوب برکون سیواسه وصول ومحاصره یه
مشغول اولدی وسلطان یلدیرم طرفندن مصطفی بیك نام بر دلاور سیواسك
محافظه سنه مأمور ایدی نان ونمك صایوب قلعه یی حفظ وحراسته صرف
مقدور ایتدی لکن چه فائده الله تعالی اودیارك خراب اولمسنی مراد ایتمشیدی مصطفی
بیك مدافعه سی برایشه یرامیوب عسکر تیمورلنك قلعه دیوارینه هجوم ایدوب
بوروییش ایله سیواس کبی بر قلعه یی تسخیر ایتدیلر ودر ودیوارینی وبرج وحصارینی
طپراق ایله برابر واول قلعهٔ لطیفه که آل سلجوقیه دن سلطان علاء الدین کیقبادك
هزار سعی واجتهاد ایله یاپدوغی بر حصار ایدی خراب ایدوب خاکیله یکسان ایتدی
ایچنده اولان نفوسی اول سفاك بر مرتبه ده اهلاك ایتدیکه بك ازقورتلدی حتی
دورت بیك عدد دلاوری وعسکر اسلامدن بر ادری دیری دیری طپراغه دفن
ایتدی واندن قالقوب ملاطیه محاصره سنه کیتدی ملاطیه ده یلدرم خان
طرفندن سیواس محافظی مصطفی بیکك اوغلی محافظ ایدی چونکه سیواس
قلعه سنی فتح اثناسنده تیمور مصطفی بیکی دیری طوتمشیدی بو دفعه ملاطیه
محافظی اولان مصطفی بیك زاده یه تیمور یازدیکه سیواسی تخریبنه عزیمت
همایونمز اثناسنده خدام کرامیز باباك مصطفی بیکی طوتمشلر حالا زنجیربنددر
سنك عقلك باشکده یار ودولت سکا قفادار ایسه قلعه یی تسلیم وکلوب
رکاب همایونمزه یوز سورسنك که سنی اتباعمز سلکنه تنظیم ایده لم بو مکتوب
مصطفی بیك زاده یه واصل اولیجق اگرچه جلادت ایدوب بن آل عثمان پادشاهنك
رکابنه یوز سوردم یوخسه تیمور کبی حسب ونسبسز خارجی مقوله سی اشخاصك
رکابنه یوز سورمم وقلعه نك بر طاشنی دخی ویرمم بلکه یکندن کیر وقالمسون دیو
جواب ویردی وتیموره بو جواب واصل اولیجق بره بو عثمانلونه شدیدآدملردر
دیو ملاطیه یی دخی خراب ایتمکه عزیمت لکن ملاطیه اوزرینه عسکر ایله تیمور
عزیمت ایتدیکی مصطفی بیك زاده نك مسموعی اولیجق اویله صاحب خروجك
مقابله سنده ملاطیه حصاری وایچنده اولان عسکر پایدار اولمیه جغی آشکار
اولمغله بو بابده مصلحت اهل قلعه یی سلامته چقارمغیچون فرار دردیوب
هنوز تیمور کلمدن قلعه یی بوشالدوب فرار وسلطان یلدیرم بایزید خان یاننه
فرار ایتدی ویدردی مصطفی بیکك وسائر سیواسده اولان امت محمدك حالی

حالنی وسیواس وملاطیه نك كیفیتلرینك تفصیلاتنی ولی نعمتی اولان یلدرم
خانه تقریر ایتدی تیمور دخی ملاطیه یی خالی بولمغله توابعیله ضبط وتركمان قره
عثمانه احسان ایدوب كندوسی حلب اوزرینه كیتدی **عزیمت تیمور خون**
آشام بتخریب حلب وحمص وبعلبك وصیدا وبیروت وحمص وشام جنت مشام
تیمور بلاد عربی بو اثناده تخریب ایچون توجهنه سبب اوچ ماده ایدی بریسی
سلطان احمد جلایری وقره یوسف بوندن اقدم تیموردن فرار وسلطان
مصر بولنان برقوقه التجا ایتدكلرنده تیمور ایلچی كوندروب بونلری استمشیدی
برقوق دخی سلطان احمد ایله قره یوسفی ویرمدیكندن ماعدا تیمورك ایلچیسنی
قتل ایتمشیدی بوكا دخی قناعت ایتمیوب اونیك قلعه سنك تیمور طرفندن
محافظه سنه مأمور اولان اوتلمش قوچین نام كمسنه یی قره یوسف طوتوب
مصر پادشاهی برقوقه كوندرمشیدی تیمور دخی اوتلمشی مصر سلطانی برقوقدن
استدكده ویرمامشیدی بو خصوصلرده تیمور مصر سلطانی برقوقدن زیاده دلگیر و
بیحضور ایدی اوارالقده برقوق آخرته كیدوب اوغلی فرج مصره پادشاه
اولدی تیمور دخی بلكه اوغلی پدری كبی عناد ایتمز دیو اوتلمشی طلب ایچون مصر
سلطانی فرجه ایلچی كوندروب مجددا اوتلمشی ایستدكده فرج دخی پدری
اثرینه كیدوب تیمور ایلچیسنی حبس ایدوب تیمور سیواسی خراب ایتمكله مشغول
ایكن احتیاطا عسكر جمع ایتمشیدی بو خصوصی تیمور ایشیتدكده برقات دخی
بیحضور اولوب مصر سلطانی تصرفنده اولان شام وحلب وسائر دیار عرب
تخریبنه نیت وحلب اوزرینه عزیمت ایتمشیدی ایكنجی چونكه تیمور سلطان
یلدرم خان حضرتلرندن خوف اوزره ایدی مصر سلطانی كبی خصم قویی یی
آردنده براغوب رومه كچوب اویله بر عالیجناب پادشاه ایله جنك ایتمكه
وسوسه ایتمشیدی بناء علیه كیروده خصم قومعه نیت وانكچون ابتدا دیار
عرب تخریبنه عزیمت ایتمشیدی اوچنجی چونكه سلطان روم ایله مقابله
خصوصنده وسوسه سی وار ایدی ایا سلطان روم سیواس وملاطیه یی
خراب ایتمكده اولان قدرت وشوكتمزی ایشیدوب مصالحه یه میل ایدرمی
زعمیله سائر ممالك عثمانیه یه هجومدن دیار عربی مقدم خراب ایتمكه عزیمت بهانه
سیله وقت كچورمك قصد ایتمشیدی خلاصه كلام ملاطیه یی تیمور فتح ایتدكدن

صكره

صكره حلب اوزرینه كیتدی اواثناده مصر پادشاهی طرفندن حلبه تیمورتاش و
شامده شدون نامنده ایكی كمسنه والی ایدیلر تیمورك حلب اوزرینه توجهی شام
والیسی شدون ایشیتدكده حلب والیسی تیمورتاشه امداد ایچون عسكر جمع ایدوب
حلبه واردی اولا ایكی والی اتفاق ایدوب تیمورك كلمسنه منتظر اولدیلر تیمور دخی سكز
یوز اوچ تاریخی ربیع الاولینك طقوزنجی كونی حلب صحراسنه نزول ایتدی اوچ كون
آرام ایدوب ربیع الاولك اون ایكنجی كونی ایكی طرفدن ترتیب صفوف اولنوب جنكه
مباشرت ایتدیلر اگرچه تیمورتاش وشدون مقابله ده جبلی ثبات قدم كوسترمشلر
ایدی لكن نه چاره اراده الهیه اول دیارلرك خرابنه تعلق ایتمش لشكر عرب پریشان اولوب
منقوصه قاپوسنه دوكولدیلر تیمورتاش ایله شدون دخی روزگارك حركتندن ایشك
نتیجه سنی فهم ایدوب حلب حصارینه فرار ایتدیلر تیمور دخی ضرب دست ایله حلبی
فتح وتیمورتاشی ایله شدونی اسیر ایتدی وتیموره مصر سلطانی فرجه تكرار ایلچی كوندروب
تحریر ایتدیكه طرفكزدن حلب وشام محافظه سنه مأمور اولان تیمورتاش شدونی
طوتدق الان طرفمزده اسیردر زنجیردرلر اتباعمزدن سزده اسیر اولان اوتلمشی
ارسال ایدرایسكز بدلنه تیمورتاشی ایله شدونی آزاد ایدرم عناد ایدرسكز دولتكزی
خراب ایدوب بعده دیاریمه اویله كیدرم بو مكتوب مصر سلطانی فرجه وصول
بولدقده مكمل عسكر ایله مصردن حركت وتیمور اوزرینه عزیمت ایتدی تیمور دخی
حلبده اون بش كون آرام ایدن شام طرفنه كیتدی حوالی شامده یكرمی كون مقداری
تنفس وآرام ایتدكدن صكره حمصه واردی حمص اهالیسی تیموره اطاعت وانقیاد
ایتمكله قتل وولایتلرینی خراب ایتمكدن قورتاردیلر علی اكبر نام بر معتمدینی حمصه حاكم
تعیین واندن بعلبك اوزرینه واردی بعلبك حضرت سلیمان علی نبینا وعلیهم
السلام بناسی اولمق اوزره مشهور بر حصن معموردر آنی دخی فتح ایدوب وقت شتاده
اوراده اقامته مانع اولمغله سنه مزبوره جمازی الاولنك اوچنجی كونی دیار كرك
حضرت نوح علی نبینا وعلیه السلام تربه سی دیو مشهور اولان مزار زیارتنه
واردی اندن شام طرفنه عزیمت ایتدی بو اثناده صیدا وبیروت جانبنه مقدم
كوندردیكی عسكر نیچه مال غنیمت ایله كلوب ملحق اولدقده جمله سی شامه دوغری
حركت ایدوب كیتدیلر بو اثناده سلطان مصر اولان فرج دخی مكمل عسكر ایله
شامه كلدی تیمور دخی شام نواحیسنه كلدكده فرج دخی شامدن چیقوب بر صحرای

واسعه ایکی عسکر بر برینه ملاقی اولدقده بر بازار جنك وبیکار قورولدیکه
دلالی اجل جاندن غیری برشیء صاتمز واول جنکده مقتول اولنلرك نهایتی یوغیدی
بالاخره عسکر تیمور غالب وسلطان مصر مغرب جانبنه فرار واختشام اولدقده
مصر طرفنه دوغری قاچدی تیمور دخی سلطان مصر فرار ایتدکده عسکره بلا غائله
شام حصارینی محاصره وسکز یوز اوچ شعبانك غره سنده شام حوالیسنه
مسلط اولوب عباد اللهك باشنه کویاکه بلا بارانی صاچدی باذن الله تعالی
بوار القدره شامده تیمور وعسکرینك صنعی یوغیکن بر احراق عظیم ظهور ایتدیکه
نعوذ بالله تعالی کویا کرهٔ خاك کرهٔ ناره منقلب اولدی وحصار شام آتشدن
بر سر وصورتنی بولدی تیمور عسکری جامع امیه‌یی آتشدن قورتارمغه اوقدر
سعی ایتدیلر امکانده اولمدی حتی جانب شرقیسنده مرمردن مصنوع بر مناره
وار ایدی او دخی یانوب مضمحل اولدی بحکمة الله تعالی حضرت عیسی نزول ایده‌جکی
مناره خلاص بولدی خلاصه بر آتش ایدیکه آتش ظلم تیمور بر قاچ ایده شامه
ایده‌میه‌جکی جسارتی دنا وقتده ایتدی بعضیلر بو آتشك ظهورینه سبب
بونی ایراد ایدرلرکه تیمور شامه دخول ایتدکده شام یزیدیلرینی بولمق ایچون
کندو دخی او صورتده کورینوب یزیدی اولنلر جامع بنی امیه‌یه کیرسون
وانده اکرام پادشاهانه مه ایرسون دیو دلال ندا ایتدرمشی انلر دخی جامع بنی
امیه‌یه کیردکده آتش ویروب جمله‌سنی یاقمش وبو آتش شهره اصابت ایدوب
شامی جنت مشامی بالتمام احراق ایتمش خلاصه تیمور شامی بو تقریب ایله تخریب
ایتدکدن صکره حلب وحمص شهرلرینی دخی ویران وحصار ودیوارلرینی دخی خاك
ایله یکسان ایدوب تبریز جانبنه عودت ایتدی وکورجستانه دخی غارت ایچون
عسکر کوندرمك نیتیله دیار عربدن قالقوب کیتدی عزیمت تیمور بفتح
ماردین وقلعهٔ النجق وتخریب بغداد بهشت آباد چونکه تیمورلنك
شامدن قالقوب تبریز جانبنه کیتدی یولده کیدرکن ماردین قلعه‌سنی
واون یلدن بر و محاصره ایتدردیکی النجق قلعه‌سنی فتح ایدوب بغداد فتحیچون
مکمل عسکر ومعتمد بکلر ارسال ایتدی عسکر تیمور بغداد سمتنه عزیمت
ایدنجه سلطان احمد جلایری طرفندن بغدادك محافظه‌سنه مأمور اولان
فرج نام کمسنه تیمور عسکرندن خبردار اولوب اطراف واکنافه استمداد

ایچون

72

ایچون نامه‌لر ارسال ایتدی وفرجك دعوت نامه‌سی وصولنده امیر علی قلمزن
مندلیندن وجان احمد یعقوبه‌دن توجه ایدوب مداین قرینه‌ده دجله‌دن کچوب
وفرخشاه حله‌دن ومیکائیل مسیبدن کلوب صرصرده جمع اولدیلر واوچ بیك برار
آتلو ایله بغداد والیسی فرجك امدادنه حاضر اولدیلر تیمور عسکری دخی بونلرك صرصره
کلدیکندن خبردار اولیجق اوزرلرینه هجوم ایتدیلر بو ایکی عسکر عمارت امیر احمد حوالیسنده
بر برینه ملاقی اولوب جنکه مباشرت ایتدیلر لکن عسکر تیمور بونلردن بش قات زیاده
اولمغله غلبه تیمور عسکری جانبنده بولنوب جان احمد دوشدی وسائری فرار
ایدوب انلردن بغداده امداده میسر اولمدی بغداد محافظی فرج امداده کلنلرك
کیفیتندن خبردار اولیجق ناچار بغدادی محاصره ایدن تیمور عسکرینه خبر کوندروب
سلطان احمد تیمور بالذات بغداد اوزرینه کلمدکجه بغدادی ویرمه دیو کا تنبیه
ایتمشدر اکر تیمور بالذات کلور ایسه افندیمك امری اوزره بغدادی تسلیم ایدرم
دیدی تیمور عسکر دخی فرجك کوندردیکی خبری تیموره ارسال ایتدکلرنده تیمور دخی
سبکبارجه ینوب بغداد اوزرینه ایلغار ایتدی وکلوب ایچرو فرجه خبر کوندردیکه
تیمور کلور ایسه بغدادی تسلیم ایدرم دیمشسك اشته بن کلدم وعدك اوزره
قلعه‌یی تسلیم ایله فرج دخی کلدیکنك اصلی یوقدر دیو طشره تیموری بیلور بر قاچ
ادم کوندردی حریفلر کلوب تیموری کوردکدن صکره کیرو قلعه‌یه کیروب فرجه
تیموری کوردك صحیح کلمش دیو خبر ویردکلرنده اغضاب اولوب حریفلری حبس
ایتدی تیمور دخی قلعه‌یی ویرمك مراد اولمیوب مقصود دفع مجلس اولدیغنی
فهم ایتدکده بر آتش اولوب بغداد [illegible] عسکرینی دخی کتردوب شویله صار[illegible]
بغدادده کال کوه قاف [illegible] [illegible] اولمز ایدی ضرب دست ایله
بغدادك برج حصارینی [illegible] [illegible] لری قالمدیغنی بیچاره فرج کوردکده
ینه اوغرادیغنی بیلوب بر قایغه [illegible] لوب فرار ایدرکن تیمور عسکرندن
براوق اصابت ایدوب جان هولیله کندوبی صویه آتوب افندیسی اوغرینه جان
فدا ایتدی تیمور دخی بغداده کیروب ضبط ایتدکدن صکره اهالیسنی عموم
اوزره قتل فرمان ایتدی بلوغ ایرمدك صبیلر وخاتونلر وعمل مانده اختیارلر
دیمیوب عموم اوزره شویله قیردیکه ادم کله‌سندن نیجه مناره بنا وادم جسدندن
اول صحراده خالی محل بولمق بلا ایدی دجله صویی عمرندن نصیب المیان صبیلر و

وفیز جعفر لروبی کناه بو بجه بنی ادم قانیله قزل ایرماغه دونوب و بغداد صحراسنده
سرپیلوب یاتان شهدای بیکناه جسدلری شویله تعفن ایدوب بر رایحه
ظهور اتدیکه من بعد تیموره ایچون بغداد ده قرار ایتمکه امکان قالمدی و اول
حصار استواری یقمغه مباشرت ایدوب بغداد بهشت ابادی شویله خراب
و یباب ایتدیکه طاش اوزرنده طاش قالمدی بعده قالقوب تبریز جانبنه
کیتدی عزیمت سلطان یلدرم خان بفتح قلعهٔ ارزنجان چونکه ارزنجانده
تیمور طرفندن والی تعیین اولنان طهرتندن پادشاه اسلام باج و خراج استدکده
تیموره شکایت و ایکی پادشاه بیننده نفاق ایله عداوت پیدا ایتمشدی و سیواس
و ملاطیه نك تخریبنه بو طهرتنك نفاقی سبب اولمشیدی بناءً علی هذا طهرتنی
تادیب درون پادشاهیده جایگیر ایدی سلطان احمد ایله قره یوسف دخی بو طرفدن
تحریك ایتمکله اول زمانکه تیمور شام اوزرینه کیتمشیدی سلطان یلدرم خان
دخی ارزنجان فتحنه عزیمت ایتدیلر و واروب ارزنجانی وهلهٔ اولیده ضرب
دست ایله فتح و طهرتنی اسیر ایدوب ارزنجانی قره یوسفه توجیه بیوردیلر لکن
قره یوسف ارزنجان اهالیسندن حذر ایدوب پادشاهدن استعفا ایتدی
سلطان احمد دخی پادشاهدن ارزنجان حکومتی طهرتنی احسان و جرمی عفو بیورلمق
رجا ایتمکله سلطان احمدك رجاسنی قبول بیوروب کیرو ارزنجان حکومتی
طهرتنه احسان اولندی لکن مقدمکه نفاقنه مجازات ضمننده اولاد و عیالنی
ویرمیوب ارزنجان حوالیسندن حرکت و بروسه یه عزیمت و انلری برابر کتوردیلر
استیذان کردن سلطان احمد و اجازت دادن شهریار سرآمد سلطان
یلدرم خان حضرتلری ارزنجان فتحندن عودت بیوروب قیصریه حوالیسنه
کلدکده سلطان احمد جلایری مقر سلطنتی اولان بغداده کتمك ایچون اذن
استدی سلطان ذی شان دخی اجازت ویروب سلطان احمدی نیجه الطاف
شاهانه مظهر اتدیلر سلطان احمد دخی عرب سمتنه عودت و قلعهٔ الروم
یولندن کنار فراتی طوتوب بغداده عزیمت ایتدی بو مامن الایام بغداده وارور
اول بهشت ابادی خراب بولیجق معمور و اباد ایتمکی مراد ایدوب تیموریدندن
هر بری بر کوشه ده قالان اتباعی دخی بر ارایه کتوروب بغدادی یاپمغه صرف
اجتهاد ایتدی سلطان احمدك بغداده کلدیکی تیمورك مسموعی اولدقده هنوز

قوت

قوت بولمدن فتنه سنی دفع ایتمك مناسبدر دیو ابتدا فرار ایده جك یوللری
شویله کسدردیکه قوش دخی اوچمق محال ایدی و عسکرك براذینی دخی سلطان
احمد اوزرینه ایلغار ایتدردی عسکر تیمور علی الغفله بغداد اوزرینه دوکلدکده
سلطان احمد بنه فرار و شطدن کچوب نهرك اورتاسنده او غلی طاهر ایله
بولوشوب حالیه وار دیلر حکم غریبهٔ ربانیه در ابتدای فتن تیمورخانیه
حرکات امور عالم و تلونات احوال بنی ادم ارادهٔ پروردکاره مربوط و انتظام
اسباب حوادث تقدیر فاعل مختاره منوط اولوب جناب ملك مستعان احبابنی
بعض مرتبه شیوهٔ غیبیه سبیله امتحان ایتدیکی اشد البلاء علی الانبیاء ثم الاولیاء
ثم الامثل فالامثل مضمونندن نمایان و توتی الملك کلامی تنزع الملك بیانمه مقابل
و یبسط الرزق معناسی و یقدر له مخواسنه معادل اولمق عادت الهیه دنا و لدنی
ارباب بصیرت عندنده ظاهر و عباننده اسرار غیبیهٔ الهیه که ضمن تقدیرات ازلیه ده
مضمردر عقول بشر فهم حکمتندن بیخبر در خدای عز و جل را بضمن هر چه کند لطیفه
ایست که کس را از ان خبر بنور اول قادر بر حکم بر پادشاه مسلم الحکم لله تعالی
کاهی اعداسنك شکست کلهکوشه اقبالنی چرخ اثره بیوست و کاهی احبابنك
هامهٔ اکلیل اقتدارلی بالا تر طاق معلا رواق زرنکار ایکن عطاهره عبرای بخطاطه
پست ایدر حکمتندن سؤال اولنمز و اسرار خفیه سنه بو عقول قاصرهٔ انسانیه
ایله یول بولنمز اکر شاه و رعایا و اغنیا و فقرا حفظ عرض و عار جهتنده یکسان
اولوب خصوصا پادشاهلره کوره حمل ثقیل سلطنتی تحملدن غرض اصلی
رعایت ناموس و نامردر باقیسی خیال خامدر پادشاهان ال عثمان ایسه
طلوعلرندن بری قوت قاهره و غلبهٔ ظاهره ایله معتاد بر خاندان رصیف
البنیاد اولوب و دیعهٔ الله اولان سلطنتك عرضنی حمایت و ناموس شریعتیده
رعایتده رب العالمینك امدادینه اعتماد و فخر عالملك روحانیتنه استناد ایدوب
بدخواهلرینی قوت سعادت ایله تدمیر و اعدای دینی دفع و عدالت لواسنی رفع
برله ممالك اسلامیه یی تعمیر ایله کلمشلر ایدی اول سلاطین عظام اراسنده
دخی یلدیرم خانکه مزید حدت و تهور و کمال تعظم و تجبر ایله مشهور و جلوسندن
برو هر غزاسنده مظفر و منصور اولوب کمسه سر فرو ایتمك محال بر غضوب و
جسور و سخی و غیور صاحب اقبال ایدی بر پادشاهك که یالکز اون ایکی بیك سکا

اوله سائر سپاه و عسکر و قدرتی و کمال حشمت و وقار شوکتی نه درجه ده
اولدیغی بوکا قیاس اولنه بو یله طبع نازك پر غیرت و خیلی عسکر و شوکت صاحبی
اولان پادشاه تیمور کبی بر کمراهك اطاعتنه عار ایدوب کندی نفس نفیس همایونینی
بیله بیله مهلکه القایه برامر عجب و ناموس و عار اوغرینه اویله بر رفیع القدر
کندوینی فدا ایتمك مستغرب دکل ایدی لکن چونکه تیمورك مظهر جلال ربانی و مصدر
قهر سبحانی ایدوکی انکار اولنمغله مقتضای احتیاط اظهار مدارا و انبساط ایدی
اما جبلت شریفه و طینت لطیفه لرنده مرکوز اولان حمیت معتادی بو افکاری
طرده بادی اولدیغی یلدیرم خانك ایسه تیمور غضب باری و تقدیس حکمت خفیه
بناء مزاج تاملة سادی ایدوکی و مقابله قهر حق خطای مطلق ایدوکی معلوم
شجاعت مرسوملری ایدی لکن تیمورك توبیخ اخیر و قهر انکیز ادالرینه عبرت
شاهی و حمیت پادشاهی مانع اولوب حفظ ناموس و ننك موجب اختیار جنك
اولدی و پادشاه صاحب وقار کندی ذهن شریفنده بو معنایی بولدی

لبس النعیم ولا الشقاء بدایم   لا بد للاقبال من ادبار
سلم الی الاقدار امرك تسترح   ما هذه الدنیا بدار قرار
والله یحکم لا مرد لحکمه   ومن المحال دفاع حکم الباری

هر نه ظهور ایتسه طرف حقدن و بارکاه حاکم مطلقدن ایدوکنه جازم و تیمور
جنکنه ازدل و جان جازم اولمشلر ایدی بو مقدماتی بسط و تقریر بیوردن مراد یلدرم
خان حضرتلرینك بو وقعه اختیار محضی ایله اولمیوب جناب حقك حکمت خفیه سنه
مبنی برامر غریب ایدی سبحانك یا من لا یحیط العقول کنه حکمه **مکتوب**
توبیخ آمیز تیمور بسلطان یلدیرم خان غیور چونکه بوندن اقدم یلدرم خان
ارزنجان سفرینه واروب تیمور طرفندن ارزنجان والیسی اولان طهرتنی الندن
ارزنجانی الوب اکرچه سلطان احمد رجاسیله کیرو طهرتنی ارزنجان والیسی
ایتمشلر ایدی لکن اهل و عیالنی و اولادینی بروسه یه برابر کتورمشلر ایدی
شهریار کامکار حضرتلری بروسه جانبنه عودت ایتدکدن صکره طهرتن
دخی تیموره یلدیرم خان الندن اشتکا و اولاد و عیالنی المیورمکی رجا ایتمشیدی
تیمور دخی یلدیرم خان حضرتلرینه ایلچی کوندروب بو مضمون اوزره بر مکتوب
تحریر ایتدیکی بو اثناده خدام کرامیزدن طهرتنك تصرفنده اولان ارزنجان

قلعه سنه

قلعه سنه استیلا ایدوب المشسز و طهرتنك عیال و اولادینی بروسه یه نقل
ایتمشسز بو کستاخانه اوضاعکز غریب در ایمدی نامه همایونم وصولنده دولتکز بقاسی
مراد ایسه اولا طهرتنك اولاد و عیالنی ارزنجانه کوندرك ثانیا یانکزده اولان
قره یوسف خبیثنی یا طرف همایونمه باغلیوب کوندره سز یا اندن قتل ایله سر خبیثنی
وجودندن جدا ایلیه سز و بو کستاخانه حرکتلریکز مقابله سنده کماخ قلعه سنی
تسلیم ایده سز اکر بو نصیحتمزدن اعراض اولنور ایسه دیار روم اشیانه بوم اولوب
دولتکز برباد و سرای سلطنتکزیکز بنیاد اوله جغنی مقرر بیله سز **جواب**
دادن یلدیرم خانی بنامه تیمور کورکانی نامه تیمور منظور یلدیرم خان غیور
اولیجق شو مضمونده جواب تحریر بیوردیلر که طهرتن کبی منافق قهر و غضب همایونمزدن
خلاص بولمق محال ایدی و طهرتنی ینه ارزنجانه والی ایتدیکمز سنك اتباعکدن
اولدیغی ایچون دکلدر سلطان احمد رجاسیله والی ایتدك قالدیکه قره یوسف
خصوصی بو بیله خانه دانك سایه حمایتنه التجا ایدن مسافرینه طرف همایونمزدن
حمایه دن غیری بر نسنه ظهور ایتمز لکن سنك چشم طمعك دیار روم غارتنده
و دیده حرصك ممالك اسلامیه خسارتنده در انشاء الله تعالی طمعکی روی
ارضدن قالدرمق تصمیم اولنمشدر ایسك حاضر اول قدم سورمك دیار
رومه باصمدن مقابله یه وارمق مراد همایونمزدر ایکی ینک پایان عسکر ملاقی
اولورلر نصرت و غالبیت عنایت ربدن مستعاندر **نامه تیمورن دیکر بار بیلدیرم خان**
کامکار چونکه تیمور یلدیرم خاندن بو جسورانه معامله یی امید ایتمیوب
کندو شهرت و شانندن خوف ایدر زعم ایدر ایدی مکتوبلری مقابله سنده
یلدیرم خانك جواب دلیرانه سنی کوردکده اول پادشاه جسورك نه شکل
غیور اولدیغی کرکی کبی فهم ایدوب نه شکل اجی تحریرات کوندرسه اوج
قات زیاده سیله مجاب اوله جغنی اذعان ایتمکله حضورینه بر حسن ادایه
قادر کاتب کتیردوب شویله امر ایتدیکه یلدیرم خان غازی حضرتلرینه بر
تواضع اوزره نامه تحریرات ایدوب شویله عنوان ویرکه ملوك عالمدن اوسلطان
سرافراز امتیاز بوله بعده مرحمتی شویله افاده ایت که ای خاندان ال عثمانك
سلطان ذی شانی بو عاقلانه رجامی کوش فکرت ایله استماع بیورك مقصودم
دیار رومی قبضه تصرفه المق دکلدر مجرد مرادم اول شاه اسلام پناهه

مسافر اولوب مجلس سعادت والانس والفتیله لذتیات والمقدر بوالفتیله بزده
مرکم گوبله عالیجاه ودین پناه سلطان ایله قرنداش اولوب نه وقتکه طرفمه برایش
سپارش ایلیه یار وقفاداد وخزینه وعسکر ایله کندولره مددکار اولمقدر بوخصه
ممالك روم کبی دار السلام بنم وعسکر بمك هجومنز ایله خراب اولدیغنی استمم و
اعدای دینمزی مسرور اتیمم اکر بولشکر بیشمار ایله دیار رومه کذار ایتسم او دیار
خراب وویران واهالیسی اسیر اولمق مقرر در عناد ایدوب بوقدر امّة محمدك
وبالنی بوینوکزه الیك تا لمیك لطف بیوروب جهان واسع باشیکزه تنك وطار
اولدن کماخ قلعه سنك مفتاحنی خدام کرامنزه تسلیمه عار ایتمیك وقرم
یوسف کبی حجاج مسلمینك یولنی قطع عادتی ولاخیر بزه صاحب اولیوب تیغ
سیاست ایله جزای سزاسنی ترتیب بیورك تاکه روم جنت رسوم نصرفکزده
قالسون وسزدن صکره اولادوکرامکزده دخی اوسلطنتدن کام السون کاتب دخی
امر تیمورخان ایله تحریر ویلدیرم خان غازی استانه سنه تسییر ایتدیلر جواب
یلدرم خان شجاعت شعار بنامه تیمورخان دیکرباد تیمورك بونامه سی
یلدیرم خان استانه سنه ورود ایدوب مضمونی معلوم همایون اولدقده تعبیر
صورتا تریاق حقیقتده زهر اولمغله پادشاه عالمپناه شویله جواب ایله الچیلرینی
دوندر دیلرکه استانه مزی مامن یاوب التجا ایدنلره امان ویرمیوب عدوسی
سوزیله قتل ایتمکه نه بهانه ایدیلم ولی مرونلر یولنه نیجه کیمه لم تیمورخانك بوخصوصده
اقدامی ومزیدابرامی محضا ایقاظ فتنه ایچوندر بوجانبك مزید حمیتی اذعان ایتمشیکن
بوبابه تکلیف خام بیمزده اولان مسافاتی معاوطه نه تبدیل ایتمکدر ایران وتوران
قدم شومیله ویران اولوب ولایت اذربایجان اهالیسی جان شیرینه بیتدی
وبغداد ظلمیله خراب اولوب روی ارضدن کیتدی نیجه ممالك اسلامیه یه
بن باد ایتدی شمدی استرکه پادشاه دیار روم اوله امیدم بودرکه بوخصوصده
محروم اوله بوندن صکره بزه نصیحت ایدرکه کناهه کیرمه انك مقصودی
معلوم ومرامی مفهومدر اهالی رومه تعزیت ایتدی لکن اهالی روم دخی انك
جزای سزاسنی ترتیبه نیت ایتدی وارك سویلیك ادم ایسه جنك مقامنده
طورسون وعنایت حق ایله جزاسنی کورسون دیو جواب ویروب کندولری دخی
تیمور الچیلری معینه برالچی قوشوب ارسال بیوردیلر واناطولی وروم ایلی

اکر سنه

75

امرسنه ادای خدمته علیه کوندروب مهمات سفریه رؤیتنه فرمان ایتدی نصیحت
کردن ارکان دولت بیلدیرم خان صاحب شوکت یلدیرم خان غازی
مقتضای حمیت اوزره تیمور الچیلرینه سرد جوابلر وکندویه نامه پرعتابلر
ایله تحریك غضب تیموری یه اقدام ایتدکجه ارکان سلطنت عثمانی وعقلای
دولت یلدیرم خانی بورفتاری مناسب کورمیوب نهایتجه بوبرلوبیله عهد ومیثاق
وپادشاهه نصیحته اتفاق ایدوب حضور همایونه کیردیلر وعرض مرام سمتنه
نازکانه سوق کلام ایدوب مناسبت دوشدکچه قدم همایونه یوز سوروب
بوکونه نصایح خیریه یه اغاز ایتدیلرکه اکرچه دولت علیه نك صدای اقبالی
پرکمال واوازه شوکتیله ربع مسکون مالامالدر لکن بوخصم پرشر وشور که
تیمور دیمکله مشهوردر اما حقیقتده حق تعالینك عباده حکمت خفیه سی
مقتضاسنجه مسلط ایتدیکی برمظهر غضب وجلالدر کمسنه اوله دفعنه
برقاچ وجه اوزره دلیل وار در اولا برمشکل مصلحتی رای ایتسه حق جل
وعلا انی تسهیل ایدیور وبرپادشاهکه انکله مجادله قیدنده اوله خدای
تعالی او پادشاهی مغلوب ایدیور ایران وتوران وعرب وعجمده نیجه ملوك
جم حشمتدن کیمنك ملك ومالنی برباد وکیمنی قتل ظلم اکرچه نهایتده لکن استدراج
غایتده بوافتدارانسان کاری دکل بونده حقك برحکمتی وار غضب حقه قارشو
وارمقده ایسه ملاحظه اولنسه هزار حجت چقار بونك تکلیف ایتدیکی اوج ماده که
جمله سیده امر جزئیدر بو مقوله امر جزئی ایچون اویله مظهر جلال حق اولان ادم ایله
مقاتله مناسب دکلدر بوخصوصدن کیجه لم طرفین اهل اسلامیم دیو دعا ایدر
برطرف طرف اخردن اشاغی دکلدر برقاچ ساعت مقاتله اولندقده بوزیلوب امة محمد
افراط اوزره مضمحل وپریشان اولیه بوندن طرفین ایسه وریایی پایاندر ملاقی اولدقده
طرفیندن نه قدر مؤمن وموحد هلاك وکفار جنکنه برار نیجه دلاورلر تلف اولور
ودشمن دینمز اولان کفار بوخصوصدن شادمان اولسه کرك یا هلاك اولان
امة محمدك وزر ووبالی علی الخصوص قیامت حالی نیه منجر اولور وبوایکی عسکرك اياغی
التنده قالان بیجرم وکناه رعایا وفقرانك نه خیری قالور شو کنلو افندیمز حضرتلرینك
رکاب همایونلرندن جمله قوللرینك تضرع واسترحاملری بودرکه بو بابده رعایا وفقرایه
مرحمت تدبیر مصالحه یه مساعده علیه لری ارزانی بیورلمغله بوقوللرین احیا بیوریله

دبو جمله سی قدم همایونه دوشدیلر بو کلام حقیقتده محض اصابت ایدی لکن
ظهور ایده جك تقدیر ازلی قبولنه مانع اولوب پادشاه حضرتلری برغضب
اولدیلر و جمله سنه خطابا بیوردیلر بر پادشاه غیوره ناموس و عاری هباءً منثوره
ایتمك نه مرتبه ذوردادنا فکر ایله معلوم اولور و تیموری نه ماده افراط ایده بورسز
باحمد اولسون بزم اسباب جنکمزدن نه نقصان کوردیکه تیمورك امری التنده
مقهور اولوب مصالحه یه ترغیب ایدرسز و کندو راحت و حضورکز ایچون
بزم رذالتمزی جائز کوروب بویله مغلطه لر ترتیب ایدرسز اکر او عسکر بیشمار ایله
کلور ایسه بزده لشکر بیکنار ایله مقابله ایدرز و بو دخی معلومکز اولسونکه اوقدر
قورقان نیرکسنی بلنه طاقماز دشمندن خوف ایدن پادشاه سلطنت طرفنه دونوب
باقماز متوکلا علی الله دوشمن دولت محاربه سنه کیدرم ایچکزدن عیال و اولاد ایله
راحت و صفا سوداسنده اولان قالسون و بز دشمنمز ایله جنك ایدرز
اندرخانه لرنده لذت دنیادن کام آلسون چونکه زمان احتیاجده امرای
دولتده صداقت افندیسنك رذالتنه جسارت ایمش الحکم لله الواحد
القهار دیوب تعبس بیوردیلر بو نصیحته جسارت ایدن امرای دولت دخی
خاموش اولوب هزار خجالت ایله حضور همایوندن چیقدیلر عزیمت
تیمور مشؤوم بدیار جنت آثار روم تیمور سکز یوز دورت سنه سی قیشینی
قره باغ نام شهرده کچیروب مقر سلطنته کرك کبی استحکام ویروب اول بهارده
پادشاه دیار روم اوزره عزیمتنی اشعار و اطراف و اکنافه مؤکد خبرلر کوندروب
لوازم سفریه تدارکنه اهتمام ایتدکده امرای دولت و ارکان سلطنتی جبلرنده
مشورت ایدوب روم دیارینه هجوم عزیمتنی شوم و یلدیرم خان کبی عمری
غزا ایله مرور ایدن پادشاهه قلیج چکمکی غایتده مذموم بیلوب بو خصوصده
چوق قیل و قال ایتدیلر لکن جمله سی تیمور غضبندن خوف ایدوب افاده یه
جسارت ایده مدیلر ایچلرنده شمس الدین مالیغی نام بر ذات وار ایدیکه
تیمور برام شکلنده حیوت کلسه انکله مشورت ایلر ایدی شمس الدین دخی حسن
تعبیر و لطافت اداده بی نظیر و عقلادن اولمغله تیمور یانینده رایی جمله دن
ممتاز و هر خصوصده محرم راز ایدی بناءً علیه جمله ارباب دولت شمس الدین
مالیغی یانینه واروب آل عثمان اوزرینه سفر و حرکت موجب ادبار ونکبتدر دین

بولنه

76

بولنده جانبی دائما فدا ایدن خانه دانه سوء قصد نه مرتبه فساددر بو خصوصده
صلح و صلاح هزار وجهله اولی دراقندیمك کلامنده تاثیر اولمغله بو خصوصك
دفعنه همتکز جمله مزك نیازیدر دیدکلرنده شمس الدین مالیغی دخی فی الواقع
رای بودر بو خصوص بنم دخی درونمده بو وجهه اوزره نیجه کونلردرجایکیردر الله تعالی
توفیق ویروب خیر ایله دفع ایده بیله ایدك ایکی دولته عظیم خدمت ایتمش
اولوردی دیوب بو خصوصك دفعنه دامن درمیان ایدوب و برکون تیمور
ایله مصاحبت و کمال نشاط اوزره انس و الفت ایدرکن مناسبت دوشوروب
شویله تقریر مرام ایتدیکی یلدرم خان ایله جنك و جدال خصوصنده زیاده جه
فکر اقتضا ایدر و پادشاه مشار الیهك اداسنه فی الجمله تحمل کرکدر خصوصا
بو سنه برج حملده ظهور ایدن ذوزوابه نك احکامنده منجمینك قولی اضطراب
اوزره درکیمی بو جانبه قوت ویررسه کیمی دخی خلافنی سویلیر بر کون فتنه ظهور
ایتدکدن صکره دفعی عسیر اولور یلدیرم خان دخی عسکر مور صاحبی بر پاشا
غیور در عمری غزا ایله مصروف و ناموس اسلام محافظه سنه مألوف اولان
پادشاه ایله مقابله و احیای دین محمدی اجرای شریعت احمدی ایدن دولتمند
ایله مقاتله نه لایق دولتمند و نه شایسته ذیشاندر دائما غزا و جهاد اوزره
اولان پادشاه ایله خصومت امر آسان دکلدر خصوصا حق یولنده جان فدا
اولان سلطان ایله مقاتله بروجهله لایق شان اهل ایمان دکلدر اکر روزکار
فتح و ظفر بو طرفه اسرایسه دخی بعد زمان بو حرکتك ضرری بو دولته دخی
ظهور ایدر زیرا ایران پادشاهی رومی اداره ایتمك محالدر یا ایرانی اختیار
ایتملی یا رومی ایران جنت نشان بر اغلبه جهی ظاهر و نمایاندر بو صورتده همان
رومی تخریب ایدوب عودت ایتملی بز عودت ایتدکدن صکره او دولته ضعف
کلوب ملوك کفار استیلا ایده جکی ظاهر و آشکاردر اولابز اسلام دعواسنده
ایکن الیمز ایله دیار اسلامی کفاره تسلیم دیانته موافقمیدر و سلطانمك
شان سعادتنه لایقمیدر بو محذوردن ما عدا دولتمز ایله ملوك کفار
اراسنده آل عثمان کبی بر دولت اسلامیه سد سدیددر اولمشیکن الیمز ایله
بیقوب کفار ایله همجوار اولمق عقلا یه سزا ورامیدر بو صورت بز غالب اولور
ایسکدر فاما روم دیارینك وسعتنی و قلعه لرینك متانتنی و اهالیسنك

شجاعتنی و اسباب جنکك کثرتنی ملاحظه شاید مدت خصومت اوزامغله
بو کیفیت بزه موجب شمات اولور ایسه کیروده بو قدر وقت نیجه مزده زر وزبون
اولان ملوکدن نه مأمول بیورر سز خصوصا ییلدیرم خان بر دلاور پادشاه در که الله
اولان تیغ شریعتدر کاری ممالك اسلامی صیانت و اطواری شرع شریفی حمایتدر
کندو و عسکرك غزا معناده دلاورلردر انلر ایله مقاتله ده میمنت اولمدیغی خود
معلوم دولتدر اکر ادن عالیلری صدور ایدر ایسه اصلاح ذات البین اشاندر
و دفع خصومت نیجه یکی حالده حصول بوله جغی نمایاندر لطف بیورك رعایت
رعایا لازمهٔ شاهی و حمایت فقرا سنت دین پناهیدر بو جدل سائر جنکلرمز
کبی سهولت ایله قبض بولمز نیجه ارامل و ایتام ایاقلر التنده قالور لطف بیورك
بو خصوصده جمله ارکان دولتکز رایلری دخی مصالحه صورتنی اختیاردر
دیدکده بو کلام تیمورك غضبنی فی الجمله تسکین ایدوب همتنه فتور ویرمشیدی
و بو نصیحت شخص دیانت اولمغله تاثیری امید ایدی اما او اثناده فن نجومده
ماهر اولان عبدالله لسان نام منجم کتوردوب احوال طالع سال و زوز وایله
حکمندن سوال ایتدکده لسان دخی تیمورك موت طالعنه و زوز وابه نك آل عثمان انحطاطنه
دلالت ایتدکنی بیان ایدیجك خاطری متسلی اولوب خلجاندن قورتلدی و تیمورلنك
اسباب جنك تدارکنه باشلیوب سکز یوز دورت اول بهارنده حرکت و دیاردومه
عزیمت ایدوب ارزنجانه کلدیکی اندن کماخ قلعه سنی فتح ایچون ماوراء النهر حاکمی
اولان سلطان محمد میرزا نام نبیره سنی کوندردی سلطان محمد دخی کلوب
کماخ قلعه سنی کبی حصار متینی وهلهٔ اولیده فتح ایدوب ارزنجانده تیموره فتح
مژده سنی ارسال ایتدی تیمور دخی کماخ قلعه سنی سیر ایچون ارزنجاندن حرکت
و کماخ طرفنه عزیمت ایدوب کماخه دخول ایدوب تماشاسنه مشغول اولدی
ورود فرستادهٔ ییلدیرم خان بطرف تیمور کورکانی چونکه بوندن
اقدم کماخ قلعه سی ویرلمك و طهرتنك عیالی رد اولنمق و قره یوسف قتل اولنمق
ایچون تیمورك کوندردیکی ایلچی ییلدیرم خانه وصول و غضب آمیز جوابلر ایله
عودت ایدوب ییلدیرم خان دخی تیموره ایلچی ارسال ایتمکله هم تیمور ایلچیسی هم
ییلدیرم خان ایلچیسی یوله چقمشلر ایدی اتفاقا تیمور کماخ قلعه سی تماشاسنه
مشغول ایکن ایلچیلر وارد اولدی او ساعتکه ییلدیرم خانك غضب آمیز کاغدینی تیمور

کوردی

77

بیان انشا اولوب نامه

کوردی خاطری مشوش و لسانی غضب دماغ سودازده سنی بر دود و بو آتش ایله
درونی نمونهٔ نار نمرود اولدی و او ساعت اطراف و اکنافه پریشان اولان عسکرینی
جمعه فرمان ایدوب کویا که ییلدیرم خان ایلچیلرینه کمال حشمت و شوکت و قدرتنی
کوستردی و ییلدیرم خان ایلچیلرینی حضورینه احضار و شویله خطاب ایتدیکه
ییلدیرم خانه دیه سز که امور جزئیه ده بزه مساعده ایتمیوب ورجا ایتدیکمز مرادمز
راست کلمیوب خشم انکیز خبر کوندرمك اکا لایق دکل ایدی بن ملایمت ایتدکجه اول
خشونت ایدوب سرمایهٔ صبریمزی الیمزدن الدی غرور او وزره مرور عاقبت اندیشدن
صدور ایتمز ییلدیرم خان دائما اعدای دین ایله مقابله ایدوب دشمن کوزنده مهیب
کورنمش بر غازی پادشاهدر صدد رسالتده دشمن دینه قادر شو انك قدرینی پست ایتمیه لم دیو کا
قلیج چکمکی روا کورممش ایدك و نیجه کره تواضع بر له خیر خواهانه سوزلر کوندردك
هر دفعه انفعالمزی تسکین ایده جك طرفلرندن ملایم خبر ظهورینه منتظر ایدك
بزم مترقب اولدیغمز کیفیتك خلافی ظهور ایتدی کندولردن نیاز ایتدیکمز اوج
نامه نك بری کماخ قلعه سی ایدی انك وجه اسهل او وزره حاصل اولدی رجامزك
ایکیسی ایسه هیچ رد ایتمکله دکمز امع هذا جور مقوله سندن اولمغله عفوی ممکن اولان
اشیادن ایدی اکر اولاد کرامندن برینی بو جانبه اعتذار و تسلیه ایچون ارسال ایتسه
بو وقوع بوله جق فتنه انك دفعنه سبب اولور ایدی و ارسال ایتدیکی شهزاده اولادمزدن
زیاده رعایت بولور ایدی و عداوت محبته منقلب اولور ایدی خوش امدی بونده
حکمت ربانی وار دیوب ایلچیه عودته اذن ویردی و کندو دخی عقبلرنجه بر کون ونمز
عسکر ایله قالقوب انکوریه جانبنه متوجه اولدی چونکه اوضاع سما تقدیر
و حکم حکیم قدیر بر یوزینی اهل اسلام قانیله آل و جهانی غبار فتنه ایله مالامال
ایتمك اقتضا ایتمشیدی بینلرنده عقلانك نصیحتی و امرانك وصیتی بر لطفی
مفید اولمدی و بالاخره و اول ایکی بحر مواج اعنی اول ایکی پادشاه صاحب تخت و
تاج برین کلوب زمین و اسمان نمونهٔ فتنهٔ طوفان اولدی ذلك تقدیر العزیز
العلیم مشورت تیمور ییلدیرم خان با امرای الشان چونکه تیمور ییلدیرم
خان جنکنی غیری ملوك جنکنه قیاس ایتمز ایدی بنا علیه دائما احتراز اوزره ایدی
بو دفعه روم عزیمتی محقق اولدقده عقلا اسیله مشورت ایتدی انلر دخی اولا
عسکری افراط تکثیر ایتمك اقتضا ایدر زیرا روم عسکری آتش کبی بر طائفه در کندولر ایله

برابر عسکر مقابله ایتمك محالدر برازبوشنده عسکریمز کرکدر که برطرفی بوزدقلرنده
بر بر عسکر بتشدرمك کرك ثانیا همان بوله چیقلدقده اوزاق یقلین دیمیوب
هر قونافده عسکرك اطرافنه خندق چویرمك کرك زیرا یلدیرم خانك ایلغارینه عقل
وفکر یتشمز نه محالده اولورایسه اولسون شبیخونندن امین بولنمز وشویله دلاوردر کم
اون بش یکرمی بیك عسکر ایله بویله دریای بی پایانه کیرمك اندن استبعاد اولنمز
ثالثا غالبا مقابله من بازك بك صیجاق وقتنه تصادف ایدر عسکریمزك وافرینی
بولوب انلر اوزرینه کیدن صولری ایچکمیه جك رتبه بولامق کرك تاکه اتش
حرارت کندولری بی تاب وطاقت ایده دیدیلر تیمور دخی تاجك ختامنه دك
بو تدبیر اوزره حرکت ایتدی تیمور انکوریه اوزرینه کلدکده یلدیرم خان دخی عقلای
دولتیله مشورت ایتدی انلر دخی دوبرو جنکی تجویز ایتمیوب یولری باغلمغله
وکاهیجه شبیخونلر ایله وذخیره لرینی اورمغله تیمور عسکرینی بی تاب ایتمك
صورتنی مناسب کورمشلر ایدی وفی الحقیقه تیمور عسکرینك چوقلغی برمرتبه ده
دکل ایدیکه ذره عقلی اولان دوبرو جنکی مناسب کوره لکن بوصورتده ممالك
اهل اسلام خراب ونیجه عباد اللهك اولاد وعیالی اسیر اوله جغی ظاهر
واشکار اولمغله پادشاه عالمپناهك مرحمت وشفقتلری غلبه ایدوب هرچه
بادا باد دیوب دوبرو مقابله ومردانه مقاتله یی اختیار بیوردیلر بحکمة الله
تعالی بونلر دخی سوء تدبیر اولندی

مقابلهٔ حضرت یلدیرم خانی با تیمور خان کورکانی

اول اطرافده اولان امرا یلدیرم خانه شویله عرض وانها
ایتدیلرکه شیراز وکیلان ودیاربکر وکردستان وسیستان وبدخشان وترکستان
پادشاهلرندن یکرمی عدد نامدار وصاحب اقتدار ملوك بودفعه تیمور حضرتلریله
برابردر بونلردن ماعدا اولاد واولاد اولادندن هر بری بر اقلیمه پادشاه اولوب
بر کتورمز عسکر ایله تیمور ایله معا کلوب امرینه رام وفرمانینه مطیع در حالا
سیواس صحراسنه کلدیلر وتوقات یولندن توجه ایده جکلردر یلدیرم خان دخی
توقاته واروب دربندلری سد ایتدی تیمور دخی یلدیرم خانك توقات اوزرنده
اولان دربندلری کسدیکنی ایشتدکده توقات یولنی براغوب قیصریه یولی وسعتلی
اولمغله قیصریه یولندن انکوریه یه عزیمت ایتدی واروب محاصره یه شروع ایدوب
انکوریه محافظی اولان یعقوب بیکه ~~جونان وبیك~~ جنك وجدال انکوریه
خبر کوندردیلر نه

حصارینه

78

حصارینی تسلیم ایلیه یعقوب بیك حق نان ونمك صایوب حصاری تسلیمدن
مستنکف اولیجق زور ایله فتحی اسبابنه مباشرت ایتدی بو اثناده یلدیرم خان دخی توقاتدن
قالقوب تیمور ایله جنك ایچون انکوریه اوزرینه عازم اولدی وکلوب تیمور مقابلهسنه
وصول بولدی

ترتیب صفوف وتنظیم ارباب سیوف از طرف تیمور ویلدیرم خان غیور

چونکه ایکی عسکر بربری مقابلهسنده قرار ایلدیلر اولا شهریار عالیقدر
قلب عسکرده دوروب اطراف همایونی قاپو قولی احاطه ایتدی واوکلرینه اون
ایکی بیك یکیچری وغرب طائفهسی دوردیلر واردلرنده شهزاده مصطفی چلبی
وشهزاده موسی چلبی وشهزاده عیسی چلبی پدرلرینه امداد ایچون حاضر اولدیلر
وصاغ قوله اناطولی عسکری تعیین اولنوب پادشاهك قاینی اولوب لاز حاکمی
اولان ویلق اوغلی صاغ قول امدادنه تعیین اولندی وصول قوله روم ایلی عسکری
تعیین اولنوب صول قول امدادنه وپادشاهك بیوك شهزادهلری اولوب ایدین
وصاروخان وقرهسی سنجاقلرینه متصرف اولان امیر سلیمان تعیین اولندی و
چرخه جیلق شجاعت اقتضا ایدر محل اولمغله چلبی سلطان محمد حضرتلرینی تعیین
بیوروب معیتنه وزیر اعظم علی پاشا ووزیر تیمورتاش پاشا وقالقوج بیك و
اورنوس بیك وعبدی بیك وفیروز بیك وعیسی بیك ویعقوب بیك وبلبان
بیك وشاهین بیك وحسن پاشا وخلیل پاشا وداود بالی والاکوز بیك
واحمدی وبشیر بیك وطاهر بیك ومحمدی ومقبل بیك وپاشاجق کبی
نیجه نامدارلری قفادار ایتدیلر ونیجه بیك شجیع ودلاور اوق فنده
ماهر عسکری طائفهسی عسکر اسلامك اوکنده صف باغدیلر نیجه بو
سفرده یلدیرم خان معیتنده طقسان بیك دلاور موجود اولدیغی تواریخده
مصرحدر تیمور دخی بو وجه اوزره ترتیب عسکر ایتدیکه کندی قلب عسکرده
قیام ایتدی صاغ قولده خراسان والیسی امیرزاده شاهرخ وامیرزاده
سلطان خلیل وامیرزاده سلیمان شاه تعیین اولنوب صاغ قول امدادینه
سلطان حسین نام اوغلی نیجه دلاورلر ایله تعیین ایلدی وصول قولده سودکی
اوغلی میرانشاه وترکستان پادشاهی سلطان محمد دخی نیجه معتبر کمسنهلر
تعیین اولنوب عمر شیخ نام اوغلنك اوغللری اولان شیراز والیسی امیرزاده پیر
احمد ایله اصفهان والیسی میرزا اسکندری ومیرزا ابوبکر کبی معتبر میرزالرینی منا

محالره وضع ایلدی وشیروان حاکمی شیخ ابراهیم وارزنجان حاکمی طهرتن و
دیاربکر والیسی قره عثمان بایندری کبی نیجه صاحب استقلال کمسنه لرك
ومقدم ذکر اولنان بکرمی مقداری سلاطین کبی صول قول امدادنه وکیجی
طلیعه یه وسائر مناسب محالره ترتیب اولندی واول اطرافنی کوز احاطه ایتمك
محال اولان عسکر تیموری ایله اول طولوب اول فضای واسع نمونهٔ عرصهٔ قیامت
اولدی محاربهٔ دو عسکر دریا بیکر وغلبهٔ تیمور خان بد کهر ایکی عسکر
بو وجه اوزره ترتیب اولنوب سکز یوز درت ذی الحجه سنك اون طقوزنجی
جمعه کونی ایکی طرف جنکه شروع وبر محاربهٔ عظیمه وقوع بولدیکه لسان تعبیرنده
لال وقلم تصویرنده بی مجالدر صدای کوس ونفیر وغلغل تهلیل وتکبیر فلکه اثیره
تاثیر ایدوب صهیل اشبانی ونعرهٔ دلاوران وصدای آلات قتال ونداى دلال
اجال اسمانه غلغله وزمینه زلزله براغوب تیمورده تیمور اوله لی بر جنك
کوردی ومهابت عسکر روم تیموری خیرت واندیشه دریاسنه غرق
ایتدی قلیجلر غواص کبی زره دریاسنه طالوب حیات کوهرلی چیقاردی
وغلبهٔ دم ایله تیغلر علت دواره مبتلا اولوب کویاکه قان قوصاردی اقلیم
روم وعجم دلاورلرینك مهابتلرندن سینه لر چاك وایکی طرفدن نیجه وجودی
ناباب یکتلر الوده بخون خاك اولدی پادشاه قهرمان صولت وزیبان شجاعت
حضرتلری ایسه کوه کبی مقاملرنده ثابت اولوب هر بری برکوشه ده تیمور
عسکری صفلرینی شیر کبی بلوك بلوك ایدن امرای کراملرینه اقتضاسنه کوره
امداد ویرمك اوزره ایدی تقدیر خدا قوت بازوایله دونمز چونکه ارادهٔ الهیه
عسکر آل عثمانك برشان غضبه تعلق ایتمشیدی ناکاه برصدا ظهور ایتدیکه کرمیان
وایدن ومنتشا وصاروخان ولایتلرندن کلن عسکر تیمور عسکرینی ارزو
ایدوب اولجانبه کیتمشلر اول قلتبان ترکلرین بو کونه حرکتلرندن سؤال اولندقده
خبر الدیکه چونکه بو ولایتلری مقدما عالمپناه حضرتلری فتح ایتدکده بونلرك
بکلری تیموره فرار ایتمش ایدی بو دفعه تیمور یاننده بکلری موجود ومعتبر اولدیغی
خبر الدقلرنده جنکده زوری کوردکلرنده تخلیص جان قیدنه دوشوب خلاص اولمق فکریله
بکلری یاننه فرار وتیمور عسکرینه ملحق اولمشلر تاتار عسکری دخی سابقا سردارلری
اولان ارطنه بیکك برادرزاده سی اولوب حالا تیمور عسکریله اولان طهرتنك یاننه

کیدر

79

کیدیلر نتیجه اناطولی عسکرلری بو یله بو یله جماعه سی نامردلك ایدوب صاغ قولده عمان
لاس عسکرندن غیور بر فرد قالمیوب اول اهل ذمت دم دمند قدرتلری رتبه جنکه صرف
همت ایتدیلر صاغ قول مقابله سنده تیمور عسکرندن ترکستان پادشاهی سلطان
محمد میرزا بولنمشیدی مقابله سنده اولان اناطولی عسکرینك بو طرزه پریشانلغنی
کوردکده لاس عسکرینك اوزرینه هجوم ایتدی لاس کافری دخی کلن عسکر کندودن
برقاج مرتبه زیاده ایدوکنی کورجك باشلری تدارکنه دوشوب جنکدن ال چکدیلر
صاغ قول بو یله پریشان اوله در سون کالم طلیعه ده شجاعت ومهابتده بالاتر
رستم جهان اولان چلبی سلطان محمد خان حضرتلری له معیتلرنده اولان امرای کرامه
بونلرك مقابله سنه سلطان حسین ومیرزا جهانشاه وقره عثمان بایندری
مصادفه ایتمشیدی شهزاده چلبی سلطان محمد خان حضرتلرینك حملهٔ دلیرانه سنه
طاقت کتوره میوب کیرو دوکلدیلر کویاکه تیمورك کوزینه کیردیلر شهزاده نك
لندن تیغ انشبار دلندن توحید پرورد کار دبو طرزه مهابت وشجاعت ایله رستمانه
حمله ایدرك هجومنی تیمور کوردکده کمال شجاعتنه تحسین وافرین ایدوب کوزینی
درت اچدی وکندو امور دیده ادم اولمغله حزینه تلفنه باقمیوب سیم وزری
عسکرینه باران نیسان کبی صاچدی وکزیده امرا وعسکرینی شهزاده نك قارشوسنه
تعیین ایدوب اوقوله کمال اهتمام اوزره تقویت ویردی شهزاده ایسه عسکرك
کثرتنه وکندو اوزرینه اولان هجومه باقمیوب تیمور عسکری نظرنده قرنجه دکلو
دکل ایدی راویان اخبار شویله حکایت ایدرلرکه شهزاده نك اقدامنی ویاننده
اولان وزرا وامرانك اهتمامنی تیمور کوردکده کندو عسکرینك تحمل ایده جکندن
امیدی کسوب مالك اولدیغی عسکرك کلیسنی شهزاده سلطان محمد خان قولنه
تعیین ایتدی مقامنده وکندوسی ثابت قدم اولوب کافهٔ امرا ووزرا وملوك
واولاد واحفادی چلبی سلطان محمد خان قولنه کیتدی یلدیرم خان طرفنده
ایسه عسکرك نصفندن زیاده سی فرار ایتمکله شهزاده قولنه دخی ضعف قلب
حاصل اولوب براوغوردن لشکر روم یوز چویردیلر وطوائف عسکریه جانلرین
تخلیص قیدینه دوشوب هر بری بر دیاری ارزو ایدوب کیتدیلر حیف صد حیف که
پادشاهلری موجود ایکن عسکر آل عثمان بو انه دك فرار ایتمامش ایکن بو دفعه
ظهور ایتدی وزرا وامرا کوردیلرکه حال بو یله اولدی هر بری زاری اغلیه رق بریم

كلوب شويله راى ايتديلركه جونكه مقدر الهى غلبه ممكن اولميوب اميد منقطع
اولدى شمدن صكره مصلحت اولدركه هر بريمز متفرق اولوب شهزاده كان
حضرتنى و پادشاه عالمپناهى سلامته چيقاره لم انلر الله اولدقده حق
سبحانه وتعالى دن اميدمز دركه بو پريشانلغه برجمعيت دخى نصيب ايده ديوب
وزير اعظم على پاشا و مراد پاشا و اينه بيك صوباشى و يكيچرى اغاسى حسن
اغا شهزاده امير سليمان يانه دوشوب و شهزاده يى چيقاروب روم ايلنه
كيتديلر و امرادن وافرى چلبى سلطان محمد خانى چيقارمغه سعى ايتديلر ورجا
ونياز طريقيله عرصهٔ جنكدن صرف ايدرك شهزاده يى كوجيله جنكدن عوق ايتديلر
شهزادهٔ ذى شان شير ژيان كبى دشمن اوزرينه هجوم ايدوب جمعيتلرين
الان وتالان ايدر ايدى هاله برطريق ايله جنكدن منع ايدوب حكومتكاه هدى
اولان اماسيه سمتنه عزيمت ايتديلر شرف الدين على يزدى مرحوم بويله شايلرده
تعصبه مائل ايكن شهزاده نك بو شجاعت واقدامنه بلى ديوب عرصهٔ جنكده
مردانه لك دادين ويردوكين وتيمور عسكرينك كثرتى وامدادك وفرقى خصوصا
بوتون عسكر شهزاده قولنه دوشمش ايكن ينه اويله اتش سوزانه كيردوكين
تحسين ايتمشدر وجنكدن دونمكه سبب بوتون بوتون تيمور عسكرينك كريبه سى
شهزاده اوزرينه مسلط شهزاده يى تلف ايدوب يا اله الموق فكرنده اولديغى
ايدى وال عثمان امراسى شهزاده يى صاقنوب ابراملرى ايدى يوخسه شهزاده يه
قالسه دونمكدن او عرصه ده حركت جان وسر ايتمك آسانتر ايدى جونكه عسكر
تيمور كورديلر كه عسكر يلديرم خاندن پادشاهدن غيرى كمسه قالمامشدر بالاتفاق
پادشاه اوزرينه هجوم ايتديلر منت بيك نام بر صادق دلاور كه نان ونمك حقنى
صايان بكلردن پادشاه عالمپناه يلديرم بايزيد خان حضرتلرينك يانلرينه
كلوب ديديكه شوكتلو افندم امدادنه اعتماد ايتديكمز كزيده عسكردن محل
جنكده اثر واهل نفاق فرار ايتمكله احتمال ظفر قالمدى عسكرك بقيه سى ايله
بويله صوسز محلده قرار ايتمك هلاكدن غيرى نسنه نتيجه ويرمز پادشاه
عالمپناه حضرتلرينه دخى مكر دشمن تعلق ايتمك دخى محتملدر حرارت هوادن
جمله مزى شويله بيتاب ايتمشدركه عسكريمز بقيه سى دشمن ايله مقابله دن
قالمشدر واطرافمزى دخى عسكر تيمور المشدر شمدن صكره راى احسن بودركه

پادشاهم

پادشاهمز سلامت سمتنه سعى ايدوب بن قوللرى افنديمز برنده سنجق الندن
دوره يم وافنديمز سلامت جانبنه واصل اولملرى زمانه دك
بو قوللرى دشمن دفعنده اهتمام ايده يم اكرچه بو تدبير غايت ايله خوش ايدى
لكن مزيد غيرت وغلبهٔ حميت پادشاه عالم حضرتلرينى فراردن منع ايدوب
اطرافنه نظر ايتدكده كوردكيه اول كندو يولنده جان وباش اوينامغه بربرندن
سبقت ايدن اتراك جمله سى جان خوفيله ولايتلرينه دك كيتمشدى وانلرك يرينه دشمن
كلوب وجودهما بونلرينى احاطه ايتمشدى بو كيفيتى كوردكلرنده شهزاده لرك وبقيهٔ
عسكرك كيفيتنى كورمك ايجون بربايره چيقوب اطرافه باقدقده اقباللرى
نهايته ايردوكنى بيلوب وقضايه رضا ويروب مردانه لك يولنده مبارك باشلرينى
فدا ايتمكه عزيمت بيوروب هر وجهله حكم قضايه كندولرين تسليم بيورديلر
وجودينى افنديسى وعزيزينه بويله بركون ايجون صاقلين اردلر وجاننى صداقت
يولنده فدا ايدن دلاورلر كيمى مجروح اولمشيدى ياتور كيمى مقتول اولوب حتى بو جنكده
تيمورتاش پاشازاده يخشى بيك دخى تلف اولدى حتى اول كونكه تيمور جميع
صولرى بولنديروب ايجلمك ممكن اولمديغندن عسكر روم صوسزلقدن جان
شربتلرندن اوصانمشلر ايدى صباحدن اخشامه دك يلديرم خان برقاج
بيك امرا وقابو خلقيله اويله درياى عمان مقابله سنده جنك ايدوب شويله
مردانه لك دادين ويردى لكن كثرت دشمن بردائره ده دكل ايديكه مقابله
ممكن اوله وانفاقلرى بردرجه ده دكل ايديكه دور بازوايله اندفاع بوله بودخى
مقرردركه قضاى الهى تدبير وتدارك وجسادت وجلادت دفع اولنمز وفرمان
خدا سعى انسان ايله زائل اولمز خلاصه هزار ذور وزار ايله پادشاه حضرتلرى
اخشامه قدر محل جنكده قرار ايدوب اخشام كندولرى دشمن عسكرينه اوروب
ضرب شمشير ايله مردانه صف اعدايى ياره رق سلامته چقدقده تيمورك
مسموعى اولديغى عسكرندن دنج وشجيع اولانلرى سچوب وال جنكيزدن محمود
خان نام بر خونريزى برنيچه عفريت صفت ايله پادشاهى تعقيبه تعيين ايتدى
اكرچه پادشاه يانده بولنان عسكر قدرتلرى مرتبه ولى نعمتلرى وعزيزينه جان
ويروب محافظه ده اقدام ايتديلر لكن كرده دشمن مكاربچه اولمغله مدافعه لرى
ممكن اولميوب نيچه سى اسير ونيچه سى دخى مقتول اولديلر حتى وزير تيمورتاش پاشا

وروم ايلى بكلربكيسى فيروز بيك ومنت بيك ومصطفى بيك وتيمورتاش پاشازاده
على بيك اسير اولديلر پادشاه عالمپناه امراى كرام جنك ايدركن كندولر براز مسافه
المشلر ايدى بحكمة الله تعالى سوار اولدقلرى اتك اياغينه برطاشى دوقنوب يقلدقده
ضرورى پادشاه حضرتلرى اوزرندن نزول ايتديلر اول قراكولق كيجه ايچره كمال
خيرت ايله پياده قالدقده چونكه جميع زمانده دولت اسلاميه يه خطر الچنكيز
يوزندن ظفر بوله كلمشدر بو دفعه دخى محمود خان شاه چغتاينك پياده كوروب
اخذلرينه سعى ايدوب سعيى حاصل اولدقده كمال تكريم اوزره حضور تيموره
كوندردى اكرچه اصحاب سعادته استيلاى ارباب شقاوتدن نه نقصان
حاصل اولور حضرت على كرم الله وجهه رضى الله تعالى عنه خليفهٔ رسول الله
ايكن حسام بن ملجم يوزندن رتبهٔ شهادته ايرديلر حضرت حمزه رضى الله عنه
شجاعت مشهور عالم وعم پاك رسول خدا ايكن وحشى نام كمسنه يوزندن
سعادت شهادتى احراز ايتديلر بو خصوصدن الملوك علو جنابلرينه ذره
نقصان ترتب ايتميه جكى معلوم كافه جهانيانه در بو كيفيتلردن دخى يلديرم خانك
شرف ذاتيسنه ذره نقصان كلميه جكى بو مضمونلردن اشكاردر ولكن ظاهرا اكر
فنادلق ذلتنه مبتلا اولملرينه سبب بو اوله كه چونكه جناب خدا بو دولتك
بقاسنى مراد ايتمش يلديرم خان اوائل دولتنده ظهور ايدوب ابتداى جلوسلرنده
وبلقه اوغلى همشيره سى وو زير اعظم على پاشا سوقيله اجدادلرينك ارتكاب ايتمدكلرى
شراب ايچمك خصلتى بونلرده ظهور ايدوب وتقريب زمانلرندن برمدتده كندولرى
مست ومدهوش اولمغله ظلم رواج بولدى اكرچه صكره تائب ومستغفر اولوب
ظالملرك حقندن كلديلر وبقيهٔ مدتلرى كمال عدالت وصلاح ايله كچدى لكن
بو قدر مائل فسق وهوا وظلمه رضالرى مقابلنده نفس نفيسى خصم خسيسلرينه
ويرمك ايله كندولردن صكره كلهجك ملوكه تنبيه الهى ظهور ايتدى تاكه اخلافلرى
بو صورتى مرات قلبلرنده احساس ايدوب غضب اللهدن خوف وهراس اوزره
اوله لر و شريعت مطهره يه مخالفتدن توقى وعدالت وانصافده ترقى اوزره اوله لر
اكر اولادنك ارشادى مالك الملك حضرتنك مرادى اولمسه دولت نظام بولمز
ايدى آل عثمان اول فتنه دن صكره واز وقتده دشمنلرينك جمعيتى پريشان وبناى
دولتنى الان وتا الان اولمز ايدى لكن واما ما ينفع الناس فيمكث فى الارض اولا قامت

سنت وفرض ايدن شاهان آل عثمان شاننه اولديغيچون دولت بو طرزه مشرف
زوال اولمشيكن ينه دوز برو زاقبال واجلال توجه ايدوب اولكيدن معمور
اباد وعدل وانصاف آل عثمان ايله قلوب رعايا وفقرا شاد اولدى يلديرم خان
حضرتلرندن صكره كلان سلاطين جهان ابدهم الله الى انقراض الدوران حظلرى
دخى والد ماجدلرى حقنده ظهور تنبيه رحمانى وتاديب سبحانى دن عبرت
الوب كمال عدالت ومزيد ديانت ايله نيجه زمان رعيتى رعايت وفقرايى حمايت
ايتمكله ممالك اسلاميه سائر عدالتلرنده مكر دشمندن اسوده وبدخواه
سلطنتلرى زير پاى اقباللرنده فرسوده اولديلر ويلديرم خان حضرتلرى دخى
عمرلرندن اوكيفيت اوزره كچن وقته پشيمان وحضرت اميردن انابت بوله رجاى
غفران اوزره ايديلر وبو كيفيتك ظهورينى مخصا مقدم كندولردن صدور ايدن غفلته
حمل برله استغفارى تكرارا وزره اولوب حتى دار بقايه ارتحاللرنده اصحاب سعادتندن
اولدقلرينه جامع كبير كبى اثر بينظير وحضرت امير كبى بر پير روشن ضمير ايكى شاهد عدلدر
بيان معاملهٔ تيمور بايلديرم خان مكسور وملاقات آن دو شاه شوكتپناه
بو دنياى بر الملك سرور ونشاطى نقصان اوزره اولوب نشاطى غمنه برابر اولديغى
عقلا عندنده معلوم مدار القصه اول كيجه كه تاتار عسكرى يلدرم خانى اخذ ايتدكلرى
خبرى تيموره واردى تيز سلطان عاليشانى كندوا وتاغنه دعوت ايدوب قارشودن
ظهور ايتدكلرنده على العجله يرندن قالقوب چادردن طشره يلديرم خانى استقبال
وكمال تعظيم وتجليل ايله چادرينه كتوروب صدر مجلسه اوتوردوب لطيفه
امين وتسليه انكيز كلام نازكانه مباشرت ويلديرم خانه شويله اكرام ودفع
وحشتنه اهتمام ايتديكه يلديرم خان كبى غضوب وغيور بر پادشاه حزنى
فراموش ايدوب انس والفته وقديمى احباب كبى بربرلريله لطائف وصحبته
باشلديلر تيمور شو طرزه تقرير كلام تسليته باشلديكه وقضاى الهى بر پادشاه
دفعه قادر اولمامشدر غالبيت ومغلوبيتده عاجز انسانه بر شرف يا انحطاط
ترتب ايتمز او عنايت حقدر نه جانبه مقدر ايسه تدبير ايله صرف اولنوب جانب
اخره كيتمز بو خصوصده دخى نه بو جانبه شرف نه طرف شريفكزه انحطاط عائد اولور
بزم مدخلمز واراده مزيوق حق هر حالده بر ينى بولور لكن فى الحقيقه بو فتنه نك ظهورى
طرف شريفكزدن صدور بولمشدر و بو وقعه نك حدوثنه سلطانم سببا ولمشدر

زیرا نه وقتده که بو طرفدن کمال انس و الفت جانبنه میل اولندی او طرفدن خشونت
ظهور ایتدی و نه زمانکه بو طرفدن حسن معامله رجا اولندی او طرفدن برودت
صدور ایتدی مکر قضا بو فتنه یی اقتضا ایتمش و بو وجهله ملاقات مقدر و انس
و الفت تقدیر ربانیده مقرر ایمش لکن مبارک خاطرهما یونکزه ذره دکلو غبار و بو
معامله دن انفعال کلمیه که بو معامله نک مکافاتی تضمیم و ضمنده نقصانک تکمیل
تدارکی ملاحظه اولنمشدر دیاردوم جناب شریفلری کبی بر غازی پادشاهدن محروم
اولمق روا کورلمز همان برقاچ کون عزیز و محترم مسافریمز سکز تیموردن بو جواب
مسموع یلدیرم خان اولیجق انلر دخی بو مجامله مقابله سنده صورت اعتذار ایله
معامله بیوروب تقدیر خدای متعال بر اقلیمک خرابنه تعلق ایتسه حال بو منوال
اوزره اولور نه دیرلم فرمان حقکدر بیوردیلر بو مقوله مکالمه ایله حکیمانه
اوالراول ایکی پادشاه عالیجاه بیننده مرور ایدرک خاطرلری کشاده اولیجق یلدیرم
خان غازی شهزاده لری سؤال بیوروب آیا اوغللرم نه حالده در دیجک تیمور
اطراف و اکنافه آدملر تعیین ایدوب بولوب حضورینه کتورمک فرمان ایتدی
مصطفی چلبی بعض توابعیله جنکده ضایع اولوب حیاتی مماتی معلوم اولمدی
عیسی چلبی بعض توابعیله فرار ایدوب سمت سلامته وصولی خبر ویرلدی امیر
سلیمانک بروسه یه و چلبی سلطانک اماسیه یه کیتدکلری تصحیح اولندی لکن
موسی چلبی ایکی کون صکره بولنوب کمال توقیر ایله بدری حضورینه کتوردیلر و تیمور
دخی موسی چلبی یی اولادی کبی رعایت ایدوب نوازش و تشریف ایله خاطرینی تلطیف
ایتدی و بدری ایچون تیمورک حاضر ایتدیکی پادشاهانه اوتاق یاننده بر عالی منقش
و لطیف چادر دخی موسی چلبی ایچون قوردردی و خدمتلرینه معتبر امرایی
تعیین ایدوب ایدوب طعام و شرابلری خصوصنده شویله ملوکانه تکلف
ایتدیکه بلکه یلدیرم خان کندو سرای همایونلرنده بو تکلفاتی ایتمیه ایدی خلاصه
رسم تعظیمده دقیقه فوت ایتمز ایدی برقاچ کونده بر مجلس خاص ترتیب ایدوب
یلدیرم خانی دعوت ایلر ایدی و یان یانه اوتوروب لذیذ صحبتلر و دلنشین الفتلر
ایدوب پادشاه رومک کدرینی سروره مبدل ایدر ایدی و نیجه لطیفه لر عرض
ایدوب وحشت و دهشتنی ازاله و سرور و صفا طرفنه قلب همایونلرینی
اماله ایدر ایدی حتی برکون کوتاهیه شهرنده بر مجلس عظیم تدارکنی تقدیم ایدوب

بنجه

167

82

نیجه تعظیم ایله شاه عالیجاهی دعوت ایتدی و عادت قدیمه سی اوزره تختنده
یاننه الوب بنه یان یانه صحبته مباشرت ایتدیلر کاهیجه موسیقی شناسلرک
ترنمیله صفایاب و کاهیجه لطیفه امیز و تسلیه انکیز کلاملر ایله دفع اضطراب ایدن
صکره کرمیت صحبت اثناسنده ینه تخت قدیملرینه اجلاسی وعد ایدوب تطییب
بعده یلدیرم خانک صلبیه محترمه لری سلطان حضرتلرینی کندو شهزاده که
میرزا میرانشاهک اوغلی میرزا ابوبکر ایچون نیجه تکلفلر ایله تعظیم و توقیر ایله دن
استدی و قرابت و اتحاد اساسنه بنیاد اورلدی و تیموردن یلدرم خان حقنه
اکرامدن غیری برشی صدور و شان سلطنته مخل بر حرکت ظهور ایتمدی عمرکی تواریخده
بعض نادانلر بر قفص کذب بیان ایتمشلر خلاف مخصصدر مزید حمیتندن یلدیرم خان
یوللرده اته بنیوب کندو اختیاریله تخت الروانه بنرلر ایدی تخت الروان ایله
قفصی فرق ایتمین نادانلر و باطلنی اذعانلر انی قفص ذکر ایتمشلردر و شان سلطنته
لایق اولمیان وجه اوزره کذب اختیار ایدوب نیجه عار و نیجه ادراکلر طریقنه کیتمشلردر

غارت کردن تیمور شقاوت مرسوم دیار جنت آثار رومی چونکه تیمور بر
خونی و سفاک کمسنه ایدیکه امت محمدک مالنی یغما و صبیلری دخی قتل و بلاد
اسلامیه یی قلوب برباد و هر دم تعذیب عباد ایتمکده علی کورچنکیز خانک
همان اوجنجیسی بر ظالم بدخو ایدی بر اقلیمه که نامبارک قدمی باصه امنیت
اودیاردن فرار ایدر و بر مقامده اوتورسه انده قیامت قوپوب راحت و حضور
فالقار کیدر ایدی خلاصه کلام او ظالم و بدنام دیار رومه طمع ایدوب نهب
و غارته تصدی و بر وجهله تعدی ایتدیکه تخریب و تعبیرنده لسان قلم عاجزو
خیراندر اناطولی ولایتینک هر جانبنه اقینجی صالدی و بولدیغی مالی الدی میرزا
محمد سلطان نام حفیدینی بروسایی غارت و خزینه همایونی ضبط ایچون ارسال
ایتدی لکن شهزاده امیر سلیمان بروساده اولدیغی خبر المغله اذربایجان حاکمی
اولان میرزا میرانشاهی سلطان محمد میرزانک یاننه قوشدی شهزاده امیر
سلیمان دخی سلطان محمد میرزا ایله میرزا میرانشاهک بروسا اوزرینه کلدکلرندن
خبردار اولیجق خزینه همایونده نفایسه متعلق هر نه وار ایسه الوب ادرنه یه
کیتدی میرزا محمد سلطان دخی اوتوز بیک اتلو ایله بروسایی شویله یغما ایتدیکه
بیقمادقلری محل و یاقمدقلری محله قالمدی اهل اسلامک مال و قاننی هدر و احوالینی

168

پریشان ومکدر ایتدیلر وجوامع ومدارسی آخور واول شهر جنت مثالی خراب
ویباب ایتدیلر حتی جامع کبیرک ابنوب ایچنه وطشره سنه آتلر باغلیوب اول
مقام مبارکده معاذ الله تعالی لواطه واهل عرض وبیچه صبیانک نعوذ
بالله عرضنی پایمال ایتدیلر تیمور علماسندن امیر شیخ نور الدین نام برنی
دین مال قبضنه مأمور اولمشیدی اذنیله واندن طرفجی یکیجه سنه وارنجه
اواطراقی غارت ایتدکدن صکره میخالیج وقراسی ولایتنی یغما وخلقنی بردلر
ایتمکه محتاج ایتدی بعده مزبور نور الدین میرزا دخی بروسایه کلوب میرزا محمد
سلطانک خاطرینه کلمین ظلمی وارایسه بوانلری دخی اجرا ومال احتمالی اولان
بیچاره لری کیتردوب شکنجه یه مبتلا ایتدی واعیان بلادینی حبس ایدوب زجر
عنیف ایله انواع تکلیف ایلدی حتی قطب دائرۀ ولایت ومحور کرۀ هدایت سید
محمد بخاری علیه الرحمة الباری حضرتلرینی واستاد الفحول جامع المعقول والمنقول
مجمع جمع بزرکواری مولانا شمس الدین فناری حضرتلرینی وفخر المحدثین وزخر
المجودین سند علمای دین پروری شیخ محمد جزری حضرتلرینی اول فتنه اثناسنده
اخذ ایدوب برازحبسدن صکره قید وبند ایله نور الدین میرزا حضورینه
کوتوردیلر اول کیجه دخی بودفعه راست کوروب اول ذوات عالیشانی
زنجیردن چیقاروب ومزید اکرام واحترام ایله حضور تیموره کوندردی تیمور
دخی بونلرک نه سعادتمند ایدوکنی ادراک ایدوب شان سعادتلرینه شایان
اکرام واحسان ایله تطییب ایتدکدن صکره شیخ محمد جزری‌یی برابر کوتورمکی
مراد ایدوب شیخ محمد بخاری وشمس الدین فناری حضرتلرینی کند ومذاقنده
مخیر قیلدی انلر دخی دولت آل عثمان ابد پیوند اولدیغنی نور کرامت ایله کشف بیوروب
بروسه‌ده اقامتی اختیار ایتدیلر ودولت تیموری قریبا برکشته ومضمحل اوله
جغنی کثرت ظلمندن استدلال ایدوب مأذونا بروسه جانبنه کیتدیلر و سلطان
حسین نام براوغلنی دخی نیجه ظالملر ایله قرمان وتکه وحمید دیارندن مال
جمعنه کوندروب انلر دخی اول دیاری شویله ایتدیلر که بردخی عمارت احتمالی
محال واهالیسی بیحال اولدی واه مظلومان آسمانه چقدی وشکنجه
ایله صدای دردمندان کویاکه عالمی بیقدی وخوارزم حاکمی اولان امیر شاه ملکی
بعض امراسیله ایدین ومنتشا خدمانتشا واقتل من تشاء دیوب ارسال ایتدی

اول

اول ظلمه دخی اول دیاری برباد وقرا وقصباتنی خراب آباد ایتدی وبالجمله دیار روم نالان و
پریشان وممالک محروسه ویران اولدی چونکه یلدیرم خان ایله تیمورک مقاتله‌سی
یازک وسطنده ایدی حرارت شمسه تحمل مشکل اولمغله تیمور کوتاهیه هواسی معتدلدر
دیو صیجاقلر کچنجه کوتاهیه‌ده آرام ایتدی واول قلعه‌ده تیمورتاش پاشانک
خزینه سنی بولوب اتباعنه تقسیم ایتدی نقود مزبور کوتاهیه مدی ایله یکرمی
مد ظهور ایتمش جواهر ونفایس دخی بوکا قیاس اولنه حتی تیمورتاش پاشانی
تیمور حضورینه احضار ایدوب شویله آزار ایتمشکه بو قدر مال وجواهری بویله
جمع ایتمکدن عسکر جمع ایملوب بومالی ولی نعمتک یولنه خرج ایتسک اولمزمی
ایدی سزک کبی وزرا هیچ جمع مال ایدوب تدارک عسکرده اهمال ایتدکجه البته
بویله حرکتلری احوال دولته اختلال وتدبیرلری اقبال سلطنته زوال ویرر
تیمورتاش پاشا دخی بزم پادشاهمز کورمش ویکی چیقمش پادشاه دکلدر که
جمع عسکرده خدمتکارلری مالنه محتاج اوله ونو دولتلر کبی کوزی آج اوله
اقتضا ایتسه مال دکل جانمز دخی فدا بمز بولنه فدادر لکن شان سلطنته
نسبت اتباع مالنی کورمک فانی فنادر دیو جواب ویردکده تیمور دخی سنی اولادک
ایله آزاد ایتمک مراد اولنمشدی لکن بو تعریضک مقابله سنده واردی دخی محبوس
اول قالدیرلر شونی دیو تکرار حبس ایتدی القصه قیشک دخولی قریب اولمغله
تیمورخان عسکرینی قیشلاغه توزیع ایدوب کندی ایدینده وعسکری تیره‌ده
واطرافنده ومیرزا محمد سلطان میرزا ابو بکر ایله مغنیساده وشاهرخ میرزا
خراسان امراسیله ایاسلوقده قیشلایوب سایر ملوک ومیرزالر دخی هر بری
بر محلده عساکر وتوابعلریله قیشلایوب اول شتایی بو منوال اوزره قرار ایتدیلر

ذکر کیفیت ممالک روم وشهزاده چلبی سلطان محمد خان سکندر رومینک
زمان سلطنتنده ارسطاطالیس حکیم اسکندره نصیحت ایتمشیدی که دیار
عجمی بر پادشاه النده براقمیه وبلوک بلوک ایدوب هر برینی بر کمسنه یه ویروب
طوایف ملوک النده براق تاکه انلر بربرلریله مقابله ایده رک هر برینک
دولتنه ضعف کلوب سنکله مقابله یه قدرت قالمیوب وسن ملککده
بلا غائله استقلال بوله سک ارسطاطالیسک اسکندره بو وصیتی تیمورک
معلومی ایدی بنا علیه ملک آل عثمانی بلوک بلوک ایدوب چونکه ایدین

وصاروخان ومنتشا وقسطمونیه دیادلری یلدیرم خان فتح ایتدکده ایدین
اوغلی وصاروخان اوغلی ومنتشا اوغلی وقسطمونیه حاکمی اسفندیار بیك
تیموره وافرار وحالا تیمور یاننده ایدیلر وکرمیان حاکمی یعقوب بیك دخی
یلدیرم خان الندن شامه فرار ایدوب تیمور رومه عزیمت ایتدکده یاننه
وارمشیدی وقرمان اوغلی محمد بیکده اون یلدن زیاده ایدیکه یلدیرم خانك
حبسنده اولوب یلدیرم خان بو دفعه تیمور النه دوشوب میرزا محمد سلطان
بروسه‌یی یغمایه واردقده قرمان اوغلی حبسدن چیقادوب تیموره کوندرمشلر ایدی بوجمله امرا تیمور یاننده موجود ایدی بوکا بناء ایدینی ایدین
اوغلنه صاروخانی صاروخان اوغلنه ومنتشایی منتشا اوغلنه وقسطمونیه‌یی
اسفندیار بیکه وکرمیانی یعقوب بیکه وقرمانی محمد بیکه جمله بو دیارلر وارثلرینه
سلك موروثلرینی کیرو تسلیم ایلدی شهزاده چلبی سلطان محمد خان
دخی تیمور جنکندن سلامت ایله چقدقدن صکره بولی حصارینه وارد
برقاچ کون انده ارام ایتمشیدی نیتی بروسه‌یه کلوب پدری تختنی محافظه
ایتمك ایدی لکن یاننده اولان عقلا راضی اولمیوب بروسه‌یه وارمقده اولان
خطری بیان ایتدیلر شهزاده حضرتلری دخی جمله‌نك رأینه مخالفت ایتمیوب
اماسیه وتوقات جانبنه کیتدیلر بناء علیه کمال تبصر واحتیاط اوزره اول
اطرافی حفظ وحراست ونه تیمور امراسنه ونه سائره اودیاردن صودخی
ایچرمیوب اواطراف حکومتی چلبی سلطان تصرفنده قالدی ذکر کیفیت شهزاده
چلبی سلطان بعد از دعوت جنك تیمورخان وقتاکه شهزاده چلبی سلطان
محمد حضرتلرینك تیمور جنکنده معیتلرنده بولنان امرا بضرندن قطع امید
ایتدکدن صکره رجا وابرام ایله شهزاده‌یی جنکدن چقاروب اماسیه
جانبنه عزیمت ایتدیلر قسطمونیه پادشاهی کوتروم بایزید بیك اوغلی اسفندیار
بیك که یلدرم خاندن تیموره فرار ایدوب بو اثناده ینه تیمور قسطمونیه
سنجاغنه پادشاه ایتمشیدی مزبور اسفندیار بیك قدیمی دولت عثمانیه
خائنلرندن اولمغله بو ضعف حاللری وقتنی فرصت بیلوب وشهزاده چلبی
سلطانك حداثت سننه ویاننده اولان عسکرك قلتنه نظر ایدوب همشیره
زاده‌سی قره یحیی نام بیك الویه سردار ایدوب چلبی سلطانك بولنی قطع وکندوبی
شهید

شهید ایتمك ایچون ارسال ایتمشیدی شهزاده حضرتلری دخی یحیانك سوء قصد
نیتیله کلدیکینی کوردکلرنده شجاعت مورونه‌لری هیجان ایدوب عسکره قوت قلب
ایرات ایده جك نصیحت شاهانه ایتدکدن صکره بالذات وجود همایونلرینی عسکر
دشمنه صالدیلر عساکر عثمانیه دخی شهزاده حضرتلرینك بوطرزه شجاعتنی
کوردکده افندیلری یولنه جان وباشلرین فدا ایدوب شویله دلیرانه حمله ایتدیلرکه
دهله‌ٔ اولیده قره یحیی عسکرینی پریشان وهر برینی برکوشه‌یه قاچیروب قره
یحیی دخی طوسیه حصارینه کوجیله دشدی جمیع مال واشیالری شهزاده
عسکرینه نصیب اولوب اندن بولی جانبنه تشریف ایتدیلر اندن بعد المشاوره
بروسه طرفنه وارلمق مناسب کورلمکله اماسیه جانبنه تشریف بیوردیلر
خروج قره دولتشاه ومقتول شدن ان گمراه دوسیاه شهزاده جوانبخت
حضرتلری اماسیه‌ده اقامت ایتدکلری اثناده برخبر ظهور ایتدیکه تورکمان
طائفه‌سندن قره دولتشاه نامنده بر شخص بر تقریب تیموره انتساب ایدوب
تیمور دخی قره دولتشاه خاندان آل عثمانه دشمن اولدیغیچون اعتبار ایتمش
ویاننه عسکر قوشوب والنه برامر ویروب آل عثمان تصرفنده اولان مملکتلره
مسلط ایتمش وتیمور چلبی سلطانده اثار اقبال مشاهده ایتمکله اول ترکمان
نی امانی شهزاده اوزرینه تعیین ایتمش اول دخی بلاد اسلامیه‌نی غارت ایلدرك
چلبی سلطان تصرفنده اولان ممالکه داخل اولمش بوخبر شهزاده حضرتلرینك مسموع
همایونی اولدقده دیوان ایدوب امراسنه شویله خطاب بیوردیکه اکدار روزکار
ایله قلبمز محزون خصوصا ولاینلرمز اهالیسنك حاللری وپدریمز وبرادرلریمز
کیفیتلرینی تفکر ایله کوزلریمز مجرای جیحون ایکن بو قره دولتشاهك دخی بر
طرفدن بزه وممالك موروثه‌مزه سوء قصدی بزی بیلدکلرمز مغموم ایده یور اکر بوترکك
حالیله ترك اولنسه صکره دفعی مشکل اولور جمله امرا شهزاده‌لرندن بوکلامی
ایشیدیجك دعا ایدوب براغزدن جان وباشمز افندیمز یولنه فدا اولسون
فرمان افندیمزکدر لکن مقدم قره دولتشاه عسکرینه برجاسوس کوندرلیکی
الك کتوردیکی خبره کوره تدارك کورلسه مناسبدر دیدیلر وبورلدی اوزره قرار
ویروب برجاسوس ارسال ایتدیلر جاسوس کلوب شویله خبر ویردیکه جمله
عسکری اطراف واکنافه یغمایه کیدوب ایچی قره دولتشاه یاننده بیکه قریب

ادم قالمشدر بو خبری چلبی سلطان ایشتدکده شاهین بلند پرواز کبی
سرعت ایله ایلغار و فی الحقیقه قره دولتشاهی جاسوسك خبر ویردیکی کبی
بولوب جنکه مباشرت اولندی اثنای جنکده قره دولتشاه شاهزاده جوان بخت
حضرتلرینه قارشو کلوب شویله بی ادبانه خطابه جسارت ایتدیکه چوجوق
مقوله لری امور دیده اختیار دملر ایله جنك ایتمك عمرینی الدن ویرمك و کندی
ایاغیله مهلکه یه کیرمکدر پدرینك کیفیتی معلوم و او هزیمت عظیمه مسموعك
دکلمیدر اکر بقیهٔ حیاتدن ممنون ایسه ك بو ورطهٔ بلادن سلامته عزیمت ایدوب
جنکدن ال چك شهزادهٔ آزاده حضرتلری دخی اول پیر نابالغه خطاب عتاب
ایدوب بیوردیلرکه ای ترکان بی ادراك وای پیر ناپاك بو سوزلرسنك جهل
وحماقتکدن اقتضا ایدر مقدرات الهیه یه حائل اولمز و کمسه امر حقك خلافنه
چاره بولمز شجاعت و اقبال سن و سال ایله دکلدر شبل اسد پیل مردادی
پست ایدر و شاهین قادتالك پر و بالنی شکست ایدر بو مکالمه ختام بولدقده
جنکه شروع اولندقده بعنایة الله تعالی بر جوان کمانندن برا وق کشاد ایتدکده
اول تیر ظفر مسیر قره دولتشاهك کوزینه اصابت ایتمکله کوزی کور اولوب نادان
کورلکك جزاسنی کوردی و اول یاره ایله اتندن اشغه دوشیجك عسکر قلیج
اوشوروب الحمد لله تعالی کلهٔ مردارینی تنندن جدا ایتدیلر چونکه اکثر عسکری
تیمور خوفیله تابع اولمشلر ایدی رئیسلرینی بو حالده کوریجك اکثری شهزاده
حضرتلرینه تابع اولدیلر بقیه سی دخی سیاست بیوروب نیجه غنیمت ایله کامیاب
عودت بیوردیلر و بو ماده سکز یوز بش تاریخنده واقع اولدی؛ **عزیمت**
شهزادهٔ ظفر معتاد بجنك ابن قباد شهزادهٔ مؤید چلبی سلطان
محمد حضرتلرینك آثار نجابت و شجاعتی ولیاقت تاج و تخت و سلطنتی
تیمورك مسموعی اولدقچه اکرچه ظاهرا مجلسده مدح و ثنالرینی تکرار
و زیاده توقیر ایله ذکر ایدوب محبت صورتنی اظهار ایلر ایدی لکن دائما اول
شمع جمع سلطنتی سوندرمك و اول وجود نازنینی عدم دیارینه کوندرمك
زیاده مقصودی ایدی و بو مرادینی اجرا ایچون کیزلوجه تدبیردن خالی
دکل ایدی بو اثناده دخی جانیکده ساکن قبادا اوغلی دیمکله مشهور و قوت
و قدرت ایله مذکور بر ترك ناپاکی طرفنه الوب و کیزلوجه امداد ایله تقویت

ويروب

١٧٣

85

ویروب دومنیهٔ صغری و اماسیه فتحنه نامزد ایلدی اول ترك بی ادراك دخی وادی
نکسار قلعه سنی محاصره ایتدیکی فریادجیلر ورودیله شهزاده حضرتلرینك
مسموع همایونلری اولدقده ایلغار ایدوب اول کروه غافلی اوزرینه واردیلر و
مجال ویرمیوب کیمسنی قتل و کیمسنی اسیر ایتدیلر قبادا اوغلی دخی بیك بلا ایله فرار
و کوجیله طاشان اوغلی قلعه سنده قرار ایتدی لکن شاهزاده حضرتلری بو مقدار
اخذ انتقام ایله قناعت بیورمیوب قبادا اوغلی تصرفنده اولان قلعه لردن قلینبل نام
قلعه یی بعد المشاوره محاصره ایلدی و زیاده متانتندن ناشی اول قلعه اوزماندن
آل عثمان تصرفنه کیرممشیدی و فتحنه آل ایرممشیدی اکرچه عساکر اسلام محاصرهٔ
قلعه ده اهتمام ایتدیلر لکن اول قلعهٔ متینك فتحی از زمانده ممکن اولمامغله شهزادهٔ
نوجوان حضرتلرینك خاطر همایونلری محزون اولوب وجود شریفلری پر اضطراب
اولدی قلعه محافظلری استمالتلر ویروب نیجه عنایتلر وعد ایتدیلر ممکن اولیوب
تواضعانه اعتذارلر ایدوب قلعه یی تسلیم ایتمدی بالاخره شهزادهٔ کامیاب
حضرتلرینی غضب احاطه ایدوب دلاوران دود قلعه نك برج و باروسنه هجوم
ایتمك اوزره مؤکد فرمان ایدیجك عسکر دخی وار قوتی بازویه کتوروب قلعه نك
برجنه چیقوب قلعه یی فتح ایتدیلر شهزاده حضرتلری دخی اهالیسنك امانی قبول
و قلعهٔ محافظه لوازمنی بعد التکمیل بر معتمد محافظ تعیین بیوروب مقر دولتلرینه
کیتدیلر **خروج اتیل اوغلی و مظفر کشتن شاهزادهٔ ازکن** شهزادهٔ نوجوان
توقات شهرنده مقیم ایکن بر خبر ظهور ایتدیکه اتیل اوغلی نام بر بی امان بکرمی
بیك ترکمان ضعیف الایمانه سردار اولوب قازاباده نزول ایتمش و هر کون بر طرفی
غارت و امنه متجاوز کلی خسارت ایلر بو خصوص ایشیدلدکده شهزادهٔ جوانبخت
بحضور اولوب جنکه نیت بیوردقلرینی امرا ایله مشورت بیوردقلرنده دشمن
حالندن خبردار اولمق ایچون اولا بر ایلچی ارسالنی مناسب کوردیلر و بر ایلچی تدارك
اولنوب شو مضمونده بر نامه تحریر ایتدیلرکه رعایا امانة الله در و انلری حمایت
لازمهٔ ذمت پادشاهیدر شویله ایشتدمکه توابعکز ظلمندن ممالك محروسه مز
خلقی منکدر اولمشلر لایق دولت اولدرکه طرفمزه متعلق اولان ولایتك پایمال اولمسنه
رضاکز اولمیه و حذرمنکز ده اولنلر ظلم ایتمکه یول بولمیه اکر بو مملکتی صاحبسز ظن
ایدوب کالدیکز ایسه صاحبی معلوم اولدقده دونوب کیده سز و بو جانبلری ترك

١٧٤

ترك ايله سز والا فيما بعد مقاتله ايله معامله اولنور بو مكتوبی كوتورن ايلچی اینال
اوغلنه واصل اولدقده توقير واكرامده قصور وتخفيف واهانت ايله معامله ايدوب
اولی ادب ونجادراك وتركمان ناپاك ذات مردارينه لايق ادا ايدوب ايلچی يه
شمدی محمدينه محالده ونه عملده دردیوب خطاب ايتدی ايلچی دخی سلطان عالی
شان عز واقبال وجاه وجلال ايله مقر سعادتلرنده ساكندر ديو جواب ويردی
نامۀ همايونه باقدقده غيرت جاهليتی حركته كلوب ايلچی نی قتله عزيمت ايتدی
حاله عشيرتندن بعض امور ديده لر منع ايديجك برنامه يازوب شهزاده حضرتلرينه
مزبور ايلچی ايله ارسال ايتدی مضمونی بوكه مرادیمز سنكله مقاتله دكلدر لكن تصرفكده
اولان ولايتلری المق مرادیمزدر دوستانه نصيحتمز بودركه مقابله مزده دورميوب
سلامت وادیسنه فرار ايده سز وكوزك كورديكی يره كيده سز بو خبر شهزاده
حضرتلرينه واصل اولیجق بيك اتلو ايله ايلغار وبر سحر وقتنده قازآباده اينال اوغلی
باصديلر واوكون اخشامه دك شويله جنك ايتديلركه شمشير شجاعتی كنكرۀ
عرشنه اصديلر مكر اول اثناده اينال اوغلی عسكرينك اون بيك مقداری اطراف و
اكنافه ذخيره جمعنه داغيلوب فقط يانلرنده اون بيك مقداری زره پوش تركمان عسكری
قالمش باذن الله تعالی شهزاده نك بيك مقداری عسكرينه اينال اوغلينك اون
بيك عسكری پايدار اولميوب تارومار اولديلر حكمت مولانا ادريس نقل
ايدركه اول جنكده اينال اوغلی عسكرينك لاشه سيله قازآباد صحراسی دولمش ايكن
شهزاده طرفندن بر شهيد بولنمدی فقط جبله اوغلی ايله زغرجی يعقوب ضايع ايدی
مكر انلری اينال اوغلی فرار ايدر ايكن راست كلوب طوتمش صكره زغرجی يعقوب
زنجيردن خلاص اولوب شهزاده يه يتشدی جبله اوغلينی اينال اوغلی ازاد
ايتمش او دخی كلدی توقاتدن بيك نفر چقمشلر ايدی ينه تماما عودت ايتديلر ذلك
فضل الله يؤتيه من يشاء

خروج كوزلو اوغلی زاده وغلبۀ شهزاده آزاده

شهزاده حضرتلری اينال اوغلنك فتنه سنی دفع ايدوب توقاته عودت بيوردقده
برخبر كلديكه كوزلو اوغلی نام بر تركمان اينال اوغلنك خروجی وفتنی فرصت بيلوب
برنيچه اشخاص ايله قره حصار اوزرينه دوشمش وشهرنی الوب قره حصارك فتحه
سی اوزره در اكر امداده اهمال اولنور ايسه برافت ايرشمك مقرردر بو خبری
شاهزاده حضرتلری ايشتدكده اكرچه بربری اردنجه بو وجهله دشمنك هجومی

ذهن شريفلرينی پريشان وتيمور جنكندن برو بران راحت يوزی كورمدكلرندن
شهزادۀ نوجوان غريق درياى حزن وملال اولدی لكن ينه جناب حقه توكل
ور وحاجت رسول اللهه توسل ايدوب كوزلو اوغلنك دخی فتنه سنی دفع ايچون
عسكر جمعنه فرمان بيورديلر امرا دخی شهزاده حضرتلرينی تسليت وعسكر
جمعنه غيرت ايدوب اول تركمان مرداد طرفنه ايلغار ايتديلر برسحر وقتنده عسكر
شهزاده ظهور ايدوب ولولۀ كوس ونفير ورنكارنك اعلام ظفر انجام ظهور
ايتدی كوزلو اوغلی قلعه فتحنی كوزلر ايكن ماهچۀ علم همايون كوزلرينی چقاره
يازدی وايسه امداد كلمزدن مقدم قلعه فتح ايدوب ايچنه كيريرم فكرنده
ايدی شهزاده حضرتلرينك برق خاطف كبی سرعت اوزره ورودينی كوردیجك
دریای حيرته مستغرق اولدی وعسكرينه ديديكه بو كلان عسكر اوكندن
فرار ايله سلامت محال اندر محال بر كيفيتدر بو بابده مصلحت همان جنكه مباشرتدر
طائفۀ تركمان دخی جنكه دامن درميان اوليجق شهزاده حضرتلری دخی شاهين
شكار انداز كبی اول طائفه نك اوزرينه هجوم ايتدی وهلۀ اولیده كوزلو
اوغلينك قراره مجالی قالميوب وينه مالكنی ايسه دينا الغنی اول محلده براغوب
عازم دار آخرت كبی يك باشنه فرار وترك ناموس وعار ايلدی عسكر شهزاده
دخی اول غنيمت ايله بكام اولوب جمله سی مقضی المرام توقات طرفنه عودت ايتديلر

ظهور كوپك اوغلی

شهزاده حضرتلری كوزلو اوغلنك ايشنی تمام ايدوب
توقاتده آرام ايدركن برخبر ظهور ايتديكه تيمور امراسنك تحريكيله كوپك
اوغلی نام بر تركمان اول اطراف غارتنه ال اوزادوب قازآباده كلمش واندن
بيلدوكين ايشلر وقودوز كوپك كبی بولديغين ديشلر ونيچه تركمان اشقيا
باشنه جمع اولمش بو خبری شهزادۀ مظفر ايشتدكده جمع عسكر ايدوب اول اتنك
اوزرينه ايلغار ايتديلر بر سحر شويله وارديلركه اول كروه كوپك كبی صباحه دك
بيدار اولوب سحر وقتنده هر بری بر كوشه ده قيورلمش ياتور شهزادۀ وقور اول
كلب عقور اوزرينه هجوم ايتدكده جمله سی متحير ومدهوش وغلبۀ خيرتدن
بيهوش اولوب تداركدن قالديلر كيمی مقتول وكيمی اسير اولوب ديسلری اولان
كوپك اوغلی كوپك دخی بعض رفقاسيله سك بصحرا مضمونی اجرا ايلدی شهزاده
كامكار دخی سالما وغانما مقر سعادتلرينه رجعت بيورديلر وبو خصوص سكز يوز

بش سنه سی اواخرنده ظهور بولدی **خروج مزید وکرفتاردی او** شهزاده
جوان بخت حضرتلرینك بو الم وبربشا ملغی اثناسنده برخبر ظهور ایتدیکه مزید
نام برحرامی واثناده سیواس خراب بولنمغله سیواسه تحصن ایتمش واو اطرافدن
مرور ایدن ابنای سبیلی نهب وغارت ایدر بوخبر مسموع شهزاده اولیجق امرای
دولتلرینك اقدم واعظمی اولان بایزید پاشایی سزدار ایدوب اول حرامی اوزرینه
ایلغار ایتدردیلر مکر اول خبیث بیحیا بیقوش کبی اول شهر خرابده آرام ایدوب
سلطان جامعی دیمکله مشهور اولان مسجدی کندوبه حصار ورفقاسنه
محل قرار ایلمش بایزید پاشا دخی مزیدی بتاغنده بولوب جامعی محاصره ایلدی
وشهزاده نك تنبیهی اوزره مزیده استمالتلر ویروب اطاعت ایدرسه بنجه
عنایتلر وعد ایتدیلر ممکن اولمامغله جنکه شروع اولندی ومزیده ظفر
جامع دیوارینی هدمه محتاج اولمغین بایزید پاشا جامع دیوارینی ییقدی
مزید کوردیکه اول جامع شریف کندو کبی کافر النعمتلره محل ومأوا اولمقدن
بقیه سنی برتوب کندوبی بره اوردی ناچار مناره یه فرار ایدوب اندن جنکه
مباشرت ایلدی بایزید پاشا دخی امر ایدوب مناره دیبنه برعظیم آتش یاقدیلر
آتشك حرارتنه وتوتونك ثقلتنه مزید تحمل ایده میوب مناره دن اینوب
وبایزید پاشانك اپاغنه صاریلوب شفاعت رجا ایتدی بایزید پاشا دخی
مزیدی توابعیله شهزاده حضورینه ارسال ایتدی بایزید پاشانك بوخدمتی
زیاده مقبول اولوب نیجه التفات همایونه مظهر اولدی بعده ارکان دولت
مزیدك قتلنی مناسب کوروب شهزاده دن رجا ایتدیلر لکن شهزاده
مزیدك هیئت وقیافتنی کوروب شجاعت مأمول ایتمکله عفو طرفنه میل
ایدوب ومزیدی حضور همایونلرینه جاغردوب شویله خطاب بیوردیلرکه
مزید اکرچه ارکان دولتمز سنك قتلکه اتفاق ایتمشلردر لکن اکر بوفعل
مرداردن استغفار ایدوب عمرکی طریق غزایه صرف ایتمك اوزره تعهد
ایدرسك سنی عنایتمله مسرور ایده یم مزید دخی صدق قلبله شهزاده یه قول
اولوب دیدیکه بنم کبی عاصی که بنجه عقوبت ایله قتل اولنسه یری وار ایکن
عفو اولنه بوعنایت شکرانه سنه عمرمی خدمت مستوجب الشهادتکزده
صرف ایتمزده دخی نه ایده یم   باشمی بولکه فدا ایده یم   بنده لك حقنی ادا ایده یم

ایلدك

ایلدك لطف چونکه بن قولکه   صرف ایده نقد عمرمی یولکه
شهزاده باهر التأیید مزیده نا امیدی عفو وخلعت کیدیروب سیواسی
تعمیرینه کوندردی او دخی صداقت ایله سعی ایدوب سیواسی اولکی کبی معمور وکثرت
ناس ایله ازدحاملو صورت سابقه سنه قودی **دعوت تیموربك کیش**
چلبی سلطان داماد وخویشی چونکه تیمور چلبی سلطانك کمال نصرت وشجاعتنی
وحق تعالانك دائما شهزاده یه امداد واعانتنی کوردی کمال استقلال بوله جغنده
ومالك تاج وتخت اوله جغنده شبهه سی قالمیوب برتقریب شهزاده یی تلف ایتمك
فکرینه دوشوب بودسیسه سنه شوطرزه قرار ویردی شویله تدبیر ایتدیکه بر
~~کون یلدیرم خانی حضورینه دعوت کویا یلدرم خانه اعتماد ویردی وجود شهزاده یه~~
~~ذره ضرر ایرمیه جکنه ایدوب زفاف ایچون تشریفلرینه اولدیغنی بیان ایتدی و~~
~~تلیف بیبلر کندوبه داماد ایتمك ارزوسنده سلطان محمد خانه کریمه سنی ویروب افاده~~
~~مرامه باشلیوب چلبی وانس والفتیدن مکن نازکانه~~ وخواه وناخواه یلدیرم خاندن
شهزاده یه بردعوت مکتوبی الوب کندو دخی کمال تعظیم اوزره برمکتوب یازوب
خواجه محمد نام برایلچی کندو طرفندن ویلدیرم خان طرفندن دخی برادم ایله دامادلق
مکتوبلرینی کوندردی واعتماد ویرمك ایچون کندو شهزاده لرندن زیاده مکرم
اولوب داماد اوله جغنه شویله یمینلر ایتدیکه اعتماد ایتمك محالدر بوتحریرات شهزاده یه
کلدکده حکم شباب شهزاده یی اجابت دعوته راضی ایدوب نوجوانلق حرارتیله
اعتماد وتدارك کوروب ویله بردشمن قوی اغزینه اتلغه ایاغیله کیتمکه عزیمت ایتدی
هرنه قدرکه یاننده اولان ارکان دولتی نصیحت ورجا ایتدیلر قبول ایتمدی شهزاده دن
امراسی غایت خوف اوزره اولمغین تکراره جسارت ایده مدیلر وقالقوب توقاتدن
اماسیه یه واردقده بعض خیرخواهلر کیتمکی ینه رجا ایتدیلر مفید اولمیوب
اماسیه دن دخی حرکت وعثمانجق نام محاله کلدکلرنده مکر اسفندیاربك
همشیره زاده سی قره یحیی شهزاده نك تشریفندن خبردار اولوب نیجه الاولایله
بوصوره صاقلنمش شهزاده دخی اول محله کلدکده غافلانه کچر ایکن بلای آسمانی کبی
شهزاده نك اوزرینه دوکلدیلر شهزاده حضرتلری دخی سل سیف ایدوب
اوزرلرینه واردیغی دکابلرنده کلاولان کوردکده انلر دخی مردانه جنك ایدوب
دنیایی اعدا کوزینه طار ایلدیلر قره یحیی ینه فرار ایلدی شهزاده اندن دخی قالقوب

واتنی والغنت دن مکث
نازکانه آغازه ایره بالنیوب
چلبی سلطان یحیی اهل خانه سکعه بیسنی ویروب
بیان ایندرکه دامادایتمك ارزوسنده اولدیغنی
کندوبه ایندروب تلیفلرامیس ایدروب زفاف تشریفین
وجود شهزاده یه ذره ضرر ایرمیه جکنه کویا یلدیریم خانه
اعتماد ایتدردی

مرتاض اباد نام محله نزول اولنمشده اوردوده بر خبر شایع اولدیکه تاتار سردارانندن
ساوجی اوغلی علی بیك نام بر دشمن عسکر ایله یولی قطع اتمش بو خبر شیوعی اثناسنده
ساوجی اوغلندن اخی مصطفی نام بر ایلچی ظهور ایتدی اگرچه صورتا نامه ایله
کلمشیدی لکن فی الحقیقه عسکرك وشهزاده نك کیفیتنی بیلوب ساوجی اوغلنه
خبر ویرمك ایچون ارسال اولنمشیدی چونکه توفیق باری شهزاده نك رفیق ویاری
ایدی ایلچینك نه نیت ایله کلدیکنی فهم ایدوب ایلچی بولنمشده اقتضا ایدن معامله
ایتدکدنصکره اذن ویروب ایلچی عودت ایتدکده عقبنجه کندولری دخی ایلغار
وساوجی اوغلی علی الغفله باصوب دشمن کوزینه دنیایی تار ایتدیلر ساوجی
اوغلی دخی کندو والله حیله باشنه کلوب احوالی پریشان اولدیغنی کورجك فراری
اختیار ویك بلا ایله سلاسل قلعه سنه دوشدی عسکر شهزاده دخی ساوجی
اوغلنك مالملکنی یغما وغارت واولنی عارونی ناموسه کلی خسارت ایتدیلر بو ایکی
وقعه اگرچه شهزاده یه صورتده دوشمنلك ایدی لکن حقیقتده دوستلق اولوب
شهزاده یه باعث تفکر اولدی وشهزاده حضرتلری آگاه اولوب عزیمتی ترك ایتدیلر
وتیمور ایلچیسنی حضورینه چاغردوب بیوردیلر که کتوردیکك ایکی مکتوب شریفك
مضمون اطاعت مقرونلرینه کمال انقیادیمزدن ثانی حضور عالیلرینه وارمق
تصمیم اولنمشیدی لکن هنوز ضبطمزده اولان حدودی چیقمدن اعدامزك هجومنی
کوردیکز بو طرفی بوش براغلمق اقتضا ایتسه بونجه عباد الله ایاق آلتنده قالمق
اقتضا ایدر بزم رایلرینه امتثالمزه واعدامزك هجومی مانع اولدیغنی اول ایکی پادشاه
جمجاه حضرتلرینه افاده ایدرسز بو خصوصده بز معذور اولدق عفولرینی رجا
ایده رز سز تکاسل طرفمزده اولمدیغنی افاده ایدرسز تیمور خانه اشتیاقمز خصوصا
والدماجدیمز افندیمز حضرتلرینك افتراقندن احتراقمز نهایتده ایرمشدر لکن
تقدیر الهی تدبیریمزه مخالف دوشدی سز دخی کوردیکز کبی رجا ایده رزکه حضور
امیر تیموره شو یله تعبیر دلپذیر ایله عذریمزی بیان ایده سزکه خاطر نازکلری
متغیر اولمیه وبو مضمونلری حاوی پدرلرینه بر عرضحال وتیموره بر مکتوب یازوب
وتیمور ایلچیسنك یانینه کندو خواجه لری اولان کزیده اهل تجرید وصاحب رأی
سدید صوفی بایزید نام ذات سعیدی قوشوب تیمور طرفنه ارسال ایتدیلر وصوفی
بایزید عودت ایدنجه کندولری بولا طرفنده اقامت بیوردیلر انتقال سلطان

بجهان

جهان یلدرم بایزید خان از دار فنا بدار بقا یلدرم خان غیور بو سلطان صاحب
تخت وتاجه سر فرو ایتمك محال ایکن تیمور النده اولاد کرامندن دورا اولمغله قلب حزینی
دائما محزون ایدی خصوصا دیار روم ویران اولوب سایه دولتلرنده بو قدر زمان امین
اولان عباد الله نه وجهله پایمال اولدیغنی ایشتدکجه صبر وآرامه مجاللری قالمیوب
بو کدر وجود همایونلرینه تأثیر ایتمکله ضیق النفس علتنه مبتلا وخفقان علتی
دخی ضیق النفسه منضم اولمغله غلبه علت وجود همایونلرینی طاقت ایتمشیدی
اگرچه تیمور دائما فرحفزا مجالسلرده برابرجه انس والفت وعلی الدوام تسلیت اوزره
ایدی لکن درونلرینك جراحتی اول مقوله تسلیت ایله دوا پذیر اولمامغله بر لحظه ده
آتش کدر مبارك جکرلرینی یقوب مبارك کوزلرندن یاش سیلاب کبی هر نفسده آقار
ایدی وفیما بعد تیمور مساعده سیله تخت سلطنته جلوس ایتمك اول سلطان پر عار
وناموسك مطلوبی اولمامغله دنیا سلطنتندن عدم وموتی اختیار ایتمشلر ایدی
وبالجمله سکز یوز بشنجی تاریخنك رجب شریفی اواسطنده انحراف مزاج همایونلری
مشتد اولمغله صاحب فراش اولدیلر انحراف مزاج همایون تیمورك مسموعی اولیجق
زیاده انفعال ایدوب کندو نفیسیچون برابرکز دردیکی جلال الدین عربی وعز الدین
مسعود شیرازی نام ایکی طبیب حاذقی خدمتنه تعیین وافاقت بولمسی عن صمیم
البال مرادی اولدیغنی تفهیم ایدوب زیاده خدمتنده تقید ایتدردی وانلر دخی
قواعد علاجده دقیقه وجود همایونلری زحمت حکمیه ملاحظه سیله سلطان یلدرم
خانی طبیبلر وکندو اتباع کرامیله استراحت ایچون آقشهره ارسال ایتدی وتیمور
کندی حمید ولایتنه کیتدی اگرچه اطبا آقشهرده یلدرم خان خدمتنده کمال دقت
اوزره اهتمام ایتدیلر لکن تقدیره تدبیر ایله مقابله محال اولدیغی اظهردر سلطان
عالیشانك مزاج شریفلری قابل علاج اولمیوب سکز یوز بشنجی تاریخی شعبانك
اون دردنجی پنجشنبه کونی مرغ روح پر فتوحلری عالم قدسه طیران ایتدی رحمة الله
علیه رحمة واسعة بو اثناده تیمور ازمیری فتحك آلتندن الدقدنصکره حمید ایلنده
اکردر قلعه سنی محاصره ایدوب اهالیسی نیس اطسنده کی قلعه یه فرار ایتمکله اکردری
الدقدنصکره نیس قلعه سنی دخی محاصره ایدوب شیخ باباکه حالا بابا صوره لی
دیو مشهوردر بر اهل حال ذات اولمغله چیقوب اهل قلعه نك رجا وضابطی دخی
قلعه نی تسلیم ایتمکله اندن انتقال وآقشهره بر قوناق محله کلمشیدی یلدرم خانك

وفاتی بو محلده مسموعی اولدقده شوبله مکدر اولدیکه بکا ایدوب آه و انین ایله جکری
برخون اولدی واندن کوچوب اقشهره دخول ایتدکده موسی چلبینک پدری خزینه‌له
آه وافغانی کوردکده دیبه‌لملك حزن ایله عالم کوزینه تنك وتار اولدی واول شهزاده
آزاده نك خاطرینی تسلیه ایدوب بیوردیلرکه پادشاهی برقاچ کون اقشهرده شیخ
محمود حیران مزارنده امانت طریقی ایله صیانت ایده‌لر وموسی چلبی‌یی مجوهر قلیجلر
ومرصع خاصلر ایله تطییب وبالکز بوز عدد مکلف دونا تمش آت ویردیکه هر برینك
نظیری نایاب ایدی بعده موسی چلبی‌یه بروسا حکومتنی توجیه وپدرینك وصیتی
اوزره وجود مبارکنی بروسه‌ده بنا بیوردقلری مدرسهٔ شریفه جوارینه دفن ایتمك
اوزره توصیه ایدوب کندو ولادی کبی معامله ایله بروسه جانبنه ارسال ایتدی
بوار القدر چلبی سلطان طرفندن تیموره ارسال اولنان صوفی بایزید تیمورالحبسی
ایله ورود ایتدی تیمور دخی صوفی بایزیده اکرام واحترام ووفات پادشاهیدن
تأسف تام اظهار ایدوب هدیهٔ شاهانه وتعزیت نامه حاضرلنجه مکث ایتدروب
انواع اعزاز وانعام ایله عودته اذن وچلبی سلطانك سؤال خاطری ایچون بر
عالیمقام بکی دخی صوفی بایزیدك یاننه قوشوب چلبی سلطان طرفنه ارسال
ایتدی وادرنه‌ده اولان امیرسلیمان طرفنه دخی ایلچی ایله مکلف هدیه‌لر وتعزیت
نامه ارسال ایتدی پادشاه مغفور سخی وغیور وغضوب وجسور برشهریار
مکارم موفور ایدی کمال حدت طبیعتلرندن ناشی برامره عزیمت بیورسه‌لر مناسب
نامناسب خلافنی سویلمکه امراسندن برینك قدرتی یوق ایدی معلوم درکه
رؤسایه نسبت مقبول اولان جسارت حسن تدبیره مقارن اولان نوعیدر
اوائل مدتلری وتیمور جنکنه کلنجه اواخری دخی خوش ایدی لکن اواسط
سلطنتلرنده سوء قرین اجداد کراملرنده واقع اولمین صورتلری ارتکابه سبب
اولمغله اول وقتلری اضطراب اوزره کچدی وصکره دست فلکدن چکدکلری
جور وانك دخی اول اثناده وقوع بولان کیفیتدن نشأت ایتدیکی معلوم
ارباب بصیرتدر ولادت باهرة السعادتلری یدی یوز التمش برده وجلوسلری
یدی یوز طقسان ایکیده ووفاتلری سکز یوز بش تاریخنده اولیجق اوتوز بر
یاشنده تخت همایونه جلوس بیوروب مدت عمر عزیزلری قرق دورت
اولمق اقتضا ایدر رحمة الله علیه رحمة واسعة شهزاده کان
یلدرم

89
یلدرم بایزیدخان امیرسلیمان یلدیرم خانك اکبر اولادیدر موسی چلبی
ادرنه‌ده قتل ایتدی غازی خداوندکار جوارنده دفن اولندی سکز سنه ایکی‌ای
اون کون روم ایلنه پادشاه اولدی چلبی سلطان پدرندن صکره تخت سلطنته
جلوس ایلدی عیسی چلبی برادری چلبی سلطاندن فرار ایدوب اسکی‌شهرده نوبت
تلف اولندی موسی چلبی چلبی سلطان ادرنه‌ده تلف ایدوب بروسه‌ده جدی غازی
خداوندکار مزارنده دفن اولندی ایکی سنه یدی‌ای یکرمی کون روم ایلنه پادشاه
اولدی ارطغرل یدی یلدرم خان حیاتنده اجلیله وفات ایلدی بروسه‌ده تکه حوالی
اوغلی محله سنده برمسجد بنا ایتمشدر بواثناده اول اسمیله محله مسموع ممز دکلدر
مصطفا چلبی پدریله تیمور جنکنده ضایع اولوب حیاتی مماتی معلوم اولمدی
مشایخ وعلما درعهد یلدرم خان شجاعت پیرا شیخ حامد صاحب کرامت
عزیزدر دائما حضرت خضر ایله مصاحبت ایدرلریمش اقسرایده مدفوندر شیخ
شمس الدین محمد البخاری امیرسلطان دیمکله مشهوردر زاهد ومتورع صاحب
جذبه اهل کرامت عزیزدر بروسه‌ده مدفوندر حاجی بیرام سلطان انکوریه‌ده
مدرس ایکن ترك وشیخ حامد ایله صحبت ایدوب صاحب کرامت اولمشدر عالم
وفاضل عزیزدر انکوریه‌ده مدفوندر شیخ عبدالرحمن ارزنجانی اماسیه
قربنده طاغلرده اولوردی طابدوق امره صفریه صوبی قربنده برقریه‌ده مدفوندر
یونس امره صاحب جذبه عزیزدر شیخ شهاب الدین قول جنسندندر تفسیر
شیخ دیو شهیر تفسیرك صاحبیدر صکره شیخ زین الدین خافیدن انابت ایدوب
تکمیل طریق ایتمشدر اباتلوغده مدفوندر حصول حاجات ایچون قبری زیارت اولنور
شیخ قطب الدین ازنیقی تیمور ایله بولوشوب قتل نفس ایدوب شیطان صفتیله
افتخار ایدرسك علامت خیردکلدر دیو نصیحت ایتمشدر ملا فناری فضیلت ایله
مشهور وبروسه‌ده مدفوندر ملا حافظ الدین محمد کردی بزازی اوغلو دیو مشهوردر
فتاوای بزازیه انکدر ملا مجد الدین ابوطاهر محمد فیروزآبادی رومه کلوب صکره
یمنه کیتدی قاموس بونك تألیفیدر ملا حسن پاشا مراح ومصباح شرحی واردر
محمد شاه ولد شمس الدین فناری عالم وفاضل ذات ایدی ملا یوسف بالی ولد
شمس الدین فناری بروسه قاضیسی ایکن وفات ایتدی ملا بهاء الدین زماننده
مفتی ایدی ملا ابراهیم بن محمد الحنفی زماننده مفتی ایدی ملا نجم الدین فواده

اکثر بو کامراجعت اولنور ایدی ملا شیرازی مسائل مشکله ده بو کامراجعت اولنور
شیخ محمد ولد یوسف الجزری مشهور اولان تجوید جزری و حصن حصین
بونکدر شیخ کبیردر بروسه ده قالمشی ایکن تیمور الوب کیتمشیدی ملا عز الدین
عبد اللطیف ابن ملك فرشته اوغلی دیو مشهور در شرح منار و شرح مشارق
ومجمع البحرین بونکدر ملا احمد کرمانی هم عالم وهم شاعر ایدی امیر سلیمانه
مصاحب ایدی اسکندرنامه دیو بر کتاب تالیف ایلمشدر تیمور ایله مشهور
اولان قوطه لطیفه سی بونك ایله واقع اولمشدر حصر شاه عبد الواجد
محمد ابن عبد اللطیف عبد الرحمان بسطامی علاء الدین دمی فخر الدین رومی
شیخ رمضان حاجی پاشا **وزرا و امرای دولت در عهد یلدرم خان**
شجاعت وزیر اعظم علی پاشا وزیر تیمور تاشی پاشا حسن پاشا مراد پاشا
خلیل پاشا قوجه اورنوس بیك روم ایلی بکلربکیسی فیروز بیك عبدی بیك
عیسی بیك مالقوج بیك یعقوب بیك بلبان بیك شاهین بیك الاکوز
بیك بشیر بیك طاهر بیك مقبل بیك مصطفا بیك منیب بیك تیمور
تاشی پاشازاده علی بیك تیمورتاشی پاشازاده یحیی بیك ینکیچری اغاسی
حسن اغا اینه بیك صوباشی داود بالی احمدی محمدی پاشاجق
اجمال فتوحات در عهد وزیر یلدرم خان شجاعت سمات دیار منتشا
دیار ایدین دیار صاروخان دیار تکه قلعهٔ قونیه قلعهٔ اقسرای قلعهٔ اقشهر
قلعهٔ بکلو دیار قرهمان قلعهٔ قیصریه قلعهٔ سیواس قلعهٔ توقات قلعهٔ
قسطمونیه قلعهٔ عثمانجق قلعهٔ جانیك قلعهٔ صامسون قلعهٔ اماسیه
قلعهٔ بکبشهر قلعهٔ سلانیك قلعهٔ ترخاله قلعهٔ کانقری قلعهٔ اتنه
قلعهٔ بهسنی قلعهٔ ملاطیه قلعهٔ دیورکی قلعهٔ درنده قلعهٔ کماخ
قلعهٔ ارزنجان **عودت تیمور بدکیش از دیار روم بدیار خویش** وفات
یلدرم خان غیور مسموع تیمور اولدقده غایتده محزون و بیحضور اولوب دیو یکه
بوال عثمانك کفار خاکساره ایتدکلری جور ایله غزا و جهادلرین مشاهده
ایلدن برو دولتلرینه ایتدیکم خسارته نادم و جمله دیارلرینی الدقده کم
کبر و کمال تعظیم ایله یلدرم خانه تسلیم ایدوب عمرم اولدقچه بو خاندانه اکرام
ومال و عسکر ایله المدن کلن امداده اهتمام برله ابواب تحصیلنه عازم اولمشیدم

جان

چاره نه چونکه امر یزدانی | الدی الدن عزیز مهمانی
حیف و صد حیف اول شهنشاهه | که سقوط ایتدی جاهدن جاهه
بولمامشکن درمرادی کشاد | اولمامشکن فؤاد غمکشتی شاد
دست فرمان رب وقادروحی | ایلدی نامهٔ بقاسنی طی
منتج اولمدی ایتدیکم افکار | حیف کم بو ایله اولدی اخر کار
رقم خامهٔ قضا بو ایمش | امر یزدانه مقتضا بو ایمش
بونی کوریزو کوریزاوقوماندن | بولور زیزده حصه حرماندن
پیروزبزدخی او سلطانه | قبر در بیزه دخی کاشانه
بزه دخی قرارگاه اولدر | شاه و درویشه شاهراه اولدر
نیجه یلك هوا ایله هوسه | عاقل اولدر که دست حرص کسه
وارهلم بزدخی دیار بمزه | بقا لم منتهای کار بمزه
اخرت فکرینی انیس ایدهلم | علم و زهد اهلنی جلیس ایدهلم
نیجه بند اولدی اول شهك حالی | اوله جنتده مسندی عالی
الی دائم بخور حور ده ایسه | باغ فردوسده قصوره کیره
عطرالله تربت مرقده | نور الله قرب مشهده

بوکونه تأسف و واویلا و فریاد و بکا ایدر ایکن بر خبر کلدیکه بروسا
وقوعه سی سنجاغنی غارته تعیین ایتدیکی حفیدی میرزا محمد سلطان اخرته
کیتمشی بو خبر دخی مسموع تیمور اولدقده هیچ قراره مجالی قالمیوب بار حزن ایله
بلی بوکلدی و کوزلرندن اشك ندامت دوکلدی و همان بو حزن ایله دیارینه
عزیمت ایدوب ارزنجانه واردی اندن ارضرومه اندن کورجستان فتحنه کیتدی
رسیدن خبر فوت یلدرم خان بشهزادهٔ چلبی سلطان چونکه
مقدما بیان اولنمشیدیکه تیمور صوفی بایزید یانته بر معتبر بیکنی قوشوب
چلبی سلطانه کوندرمشی ایدی بونلر حضور شهزاده یه کلوب شهزاده
بونلرك بشرهلرندن اولان اثار کدورتی باقدقده قلبنه اثار کدر طلوع ایدوب
صوفی بایزیدك تقریرندن و تیمور خان مکتوبندن حقیقت حاله مطلع اولدقده
افراط متکدر اولوب اول شهزادهٔ جوان بخت تدبیر امور ملکیهدن الچکدی
و بو حزن ایله دنیا و ما فیهادن کچدی هله عقلا بو کیفیته رضا ویروب حزن

والام ایله کیدن کیرو دونمز مرغ روح برهمای بلند پروازدر که اشیانندن
قالقته بردخی قونمز سلاطین امور دن کف ید ایلسه احوال فقرا نظام بولمز
بوناسفك غایتی دنیا واخرتده خیر اولمز دیو تسلیتلرینه بنا شهزاده برمقدار کنده
کلوب ختمات وصدقات وفقرا ومساکیندن جلب دعوات ایتمکله والد ماجدی
روحنه خدمت ایتدی وبوانثاده تیمور دیارینه اوحوالیدن مرور ایده جکی استماع
اولنمغله بلا اوکندن صاوشمق سلامته قاوشمقدر دیوب بوکسه جك طاغلره
چیقوب کیتدی که اول طاغلر کرده نواحیسندن بولی طاغلری ایدی عزیمت
چلبی سلطان بپرسای بهشت اسا ومقاتلهٔ شهزاده سلطان عیسی
وقتاکه فتنهٔ تیمور ممالك رومدن بالکلیه زائل اولدی شهزاده حضرتلری
دولت اقبال ایله بولی طاغلرندن اینوب مودورنی اطرافنه وصول بولدقده
فیروز پاشا زاده یعقوب بیك کلوب دکابلرینه یوز سوروب مظهر التفات
اولدی ویعقوب بیکك تدبیری اوزره بروسه جانبنه توجه اولنوب یکومزبور
قلاغوز تعیین اولندی ارمنی دربندنه کالدکلرنده عسکرك ایلروسندن
خبر کالدیکه شهزاده نك برادری عیسی چلبی دربندی قطع ایتمشی فرمان
عالی صدور ایتدیکه عسکر طومانیج یولنه کیده لر اندن دخی عیسی چلبی عسکری
اولدیغی خبر ویرلیجك شهزاده ازاده حضرتلری اغضاب اولوب یوروبیش
فرمان اولندی وحالهٔ اولیده سلطان چلبی سلطان عسکری شهزاده عیسی
چلبی عسکرینی تارومار ایدوب بروسه جانبنه یول بولدیلر بالیکسری ضابطی
اینه بیك صوباشی فیروز پاشا زاده یعقوب بیکك دایبسی اولمغله یعقوب
بیك بالیکسری جانبنه شبیخون طریقیله ارسال بیورلدی یعقوب بیك
دخی واروب دایبسی اینه بیك صوباشی ایله ملاقات ایدوب قدوم محمد
خانیدن خبر ویردکده کمال اجلال ایله استقبال ومبارك ایاقلری التنه
قماشلر دوشه یوب چلبی سلطانه اطاعت ایلدی واوکلرینه دوشوب
بالیکسره دلالت ایلدی بالیکسری والیسی چلبی سلطان حضرتلرینه تابع
اولدیغی عیسی چلبینك مسموعی اولدقده عسکر جمع ایدوب جنکه عزیمت
چلبی سلطان طرفندن دخی جمیع امرا جنکه قرار ویرمشکن اینه بیك صو
باشی رضا ویرمیوب سلطنت دنیا ایچون حقوق اخوتی ضایع ایدوب ایکی

سلام

91

اسلام عسکرینی بربرینه قیردرمق بوخاندان شریفه لایق ودولت شاننسی
دکلدر ایکی برادروایکیکز بردوحهٔ اقبالده نمایش بولمشی بردکل ترسز بلاجنك
وجدال اناطولی ولایتنی بینیکزده تقسیم بیورسکز مبتلای وزر ووبال
اولمزسز وعندالله تعالی بوکناهك مجازاتنی بولمزسز دیدی شهزاده جوانبخت
سلطان محمد خان حضرتلری اول پیر خیرخواهك نصیحتنی قبول وبرادرلری
عیسی چلبی یه شو مضمونده برمکتوب حقیقت اسلوب تحریر بیوردیلر ای برادر
جان برابرم متاع دنیای فانی ایچون امهٔ محمدی بربرینه قیردرمق رضاء اللهه
مغایردر دجهان سلطنتی بی بقا وبوداد دنیانك اخری فنا ایکن انك ایچون
بووزری ارتکاب ایتمك قاتی حماقت ایدوکی ظاهردر برادرانه الفت وبربریمزه
معاونت قابل ایکن دشمنی دینی سوندرمك لایق دکلدر لایق دولت اولدر که
اناطولی ولایتنی نصفیت اوزره تصرف ایده وز بورسه شهرندن جانب شرقی
وشمالیسنده اولان سیواس وتوقات سرحدینه وارنجه طرفمزده ابقا
اولنه وطرف غربی وجنوبیسندن اولان ممالك که ایدین وصاروخان و
کرمیان وتواسی وقرمان ولایتی در تصرفکزده قالسون وقتاکه بومکتوب
چلبی سلطان طرفندن عیسی چلبی یه وصول بولدی غضبندن بر اتشی و خاطری
مشوش اولوب بوچوجوق کیمك ولایتنی کیمه تقسیم ایدرسنی وسال حبسی
ایله استحقاقم مقرر ایکن مقر سلطنتم اولان بروسای بهشت اسایی نیجون
ویره یم اندن محمدی واردرکه بومنزلده بنمله نزاع ایدوب ولایت تقسیم ایدر
وقتنه حاضر اولسون سلطنت کیمه مستحقدر اکا بن کوسترهیم واکا کرکی
کبی تادیب دکوشمال ویره یم دیوب چلبی سلطان محمد الجیسنی حضورندن قوغدی
ایلجی دخی کلوب بوخبری چلبی سلطانه افاده ایتدکده یاتخت یابخت دیوب
عیسی چلبی جنکنه عزیمت وقالقوب بروسه جانبنه ایلغار ایلدیلر اولوباد
صحراسنده مقابله واقع اولوب طرفیندن الحق رستمانه جنك اولندی
لکن انوار سعادت چونکه ناصیهٔ جناب محمدی ده ظاهر ایدی سلطان محمد
عسکری عیسی چلبی عسکرینی تارومار ایدوب عیسی چلبی دخی بلاق اباد
جانبندن استانبوله فرار ایلدی شهادت اینه بك صوباشی
مقتضای تقدیر الهی اولوباد صحراسنده جنك اثناسنده اینه بك صوباشی

عیسی چلبینك اوزرینه راست كلوب اول پیر مباركی قلیج ایله شهید وعرصهٔ عالمدن
ناپدید ایلدی مرحوم خیرخواه دین ودولت وقور ومدبر وپرشجاعت ذات ایدی رحمة
الله علیه مقتولی تیمور تاش پاشا تیمور تاش پاشا كه تیمور حبسندن خلاص
اولدقدن صكره برتقریب عیسی چلبی سمتنه دوشوب انك مدبر اموری یالكه بوتون
عقل وشعوری ومقدمه وامرای دولت علیه نك اعظمی واول فرقهٔ شریفه نك اكبر
واكرمی اولمغله عیسی چلبینك همان دوام دولتنه علت مستقله پاشای مشار الیه
ایدی بودفعه دوزكادسمت خلاقدن اسمكاله یلاقیاباد جانبنه فرار ایدرایكن اتفاقا
پاشای مشار الیهك مقبول ومحرمی اولان زكابداری اتندن دوشوب یابان قالدقده
مرحمت ایدوب زكابداری بندیكی اتك اردنه المشیدی مكراول خائنك ولی نعمتنه
سوء قصدی وارایمش خنجر ایله ارقه سندن اوروب اول غازی بی نظیری
ییره دوشردی چلبی سلطان عسكرینه یتشوب تیمور تاشی بالمشاده هنوز رمق
باقی ایكن چلبی سلطان حضورنه كوتوردیلر اول انده تسلیم روح ایلدی چلبی سلطان
دخی باشنی كسوب ادرنه ده برادری امیر سلیمانه كوندردی جسدی بروسه ده
بالق بازاری قربنده بنا اتدیكی بر كوچك مسجد شریف قربنده مدفوندر وبر مختصر حمامی
عمارتی وعمارتنه وافیر دكاكین اوقافی واردر بالجمله متولیلر ومرتزقه اكل ایلدد
برلقمه نان اكل اولندیغی بوقدر وزیر مشار الیهك اوصاف جمیله واخلاق
پسندیده سی مقدم ذكر اولنمغله بو محلده تكرار اولنمدی هله خداوندكار
غازی زماننده كمال حسن تدبیر وشجاعت ایله شهریار اولمشدر ایدی دوم ایلی بیكلربكیسنه
شان وزارت انضمامی ابتدا پاشای مشار الیهده واقع اولمشدر وكرمیان اوغلی
یعقوب بیك یلدرم خاندن تیموره فرار ایدوب كرمیان ولایتی یلدرم خان
تصرفنه كیردكده براز وقت اناطولی والیسی دخی اولمشیدی بو ایكی پیرامكدارك
تاریخ انتقاللری سكزیوز بشدر رحمة الله علیهما وعلی جمیع المسلمین
نشستن شهزاده ظفر مقرون بر تخت همایون چونكه شهزاده
كامكار برادری عیسی چلبی عسكرینی تار ومار ایلدی كبیر وبرساختكاهی ادرنه
وبروسه یه عزیمت بیوردیغی جمله اعیان واهالی استقبال ایدوب كمال اجلال
ایله پدرلری تختنه اجلاس ایدوب جمله علما وصلحا وامرا بیعت ایتدیلر پادشاه
انام دخی كمال حشمت ایله بروسه دن قالقوب ازنیقه عزیمت بیوردیلر اهالی

ازنیق

[Margin note, beside the right page:]
وشجاعت ایله اشتهار بولان
امرادنا مداردن
بر پیر مجرب

ازنیق دخی قدوم همایونی سرمایهٔ سعادت بیلوب اطاعت ایتدیلر اندن یكیشهره
تشریف بیوردیلر وعدالت واحسانلرینی بر درجه ده ایدیكیم سایهٔ دولتلرینه بركه
التجا ایدن انكلرینی بر دخی الدن براقمز ایدی بنا علیه صاروخان وقراسی وسایر
دیاردن بر رتبه دركاه سلطانه هجوم ایتدیلر كه كمال قدرت حاصل اولوب پادشاهلق
امری نظامنی بولدی طلب كردن سلطان بنیك را تابوت مبارك پدر خویش را
پادشاه اسلام امر سلطنتلری نظام بولدیغین كوریجك كرمیان اوغلی یعقوب
بیكدن جنتمكان پدرلری یلدرم خانك جسد شریفلرینی وبرادرلری موسی چلبی یی طلب
بیوردیلر یعقوب بیك دخی قشهرده شیخ محمود حیران مزارندن تابوت یلدیرم خانی
كمال تعظیم وتجلیل ایله چقاروب موسی چلبی ایله دخی بنچه یارادملر قوشوب اول
تابوت مباركی سلطان محمد خان حضورینه ارسال ایلدی تابوت بروسه قربنه كلدیكی
خبری واصل اولدقده پادشاه نوجاه حضرتلری دخی اركان دولت واعیان سلطنت
ایله استقبال بیوردیلر واول جسد لطیفی حالا بروسه ده تربهٔ شریفه یه دفن بیوردقدن
صكره ضبط ممالك سمتنه عزیمت واماسیه ونوقات جانبلرینه حركت بیوردیلر
جنك دوم شهزاده سلطان عیسی با چلبی سلطان چونكه چلبی سلطان محمد
خان حضرتلری بوندن مقدم برادری عیسی چلبی یی بوزدیغی بیوك برادری امیر
سلیمانه تحریر وشاهد حال اولمق اوزره تیمور تاش پاشانك سر مقطوعنی دخی
كوندرمشیدی بومكتوب ایله تیمور تاش پاشانك باشی امیر سلیمانه واصل اولیجق
حسد جبلیسی حركته كلوب افراط مضطرب اولدی ومراد ایتدیكه عسكر ترتیب
ایدوب چلبی سلطان اوزرینه هجوم واناطولی یی خراب ایلیه لكن امراسی راضی
اولمیوب بو حركت منتج ندامتدر زیرا برادر دیكر اگرچه سنا كوچكدر لكن تیمور كبی
بر غضب الله مقابله سنده نه وجهله كوكس كروب غرایب آثار اظهار ایلدی اوانده
وصكره اندن ظهور ایدن اموریك بیوك ایشلردر عاقلانه مصلحت ولایق دولت
بودر كه بالذات اوزرینه وارلمیوب ینه عیسی چلبی یه امداد وانی مسلط ایده لم
اكر چلبی سلطان غالب كلور ایسه بالذات بز مقابله ایتمش بولنمزز اكر عیسی چلبی
غالب كلور ایسه بزم چراغمز بولنور انك تداركنی كورمك اساندر بو تدبیر امیر
سلیمانه تاثیر ایدوب استانبول تكورندن عیسی چلبی یی كتردوب اكرام وضیافتدن
دسمنی تكمیل وعسكر قوشوب اناطولی یه كوندردی عیسی چلبی دخی كلیبولی معبرندن

کچوب ابتدا قراسی ولایتنی اسان اولمغله فتح ایدوب بروسه یه عزیمت ایلدی
بروسه اهالیسنه حصاری تسلیم تکلیف ایتدی انلر دخی اکرچه ضیافت و
اکرامده قصور ایتمدیلر لکن جنکز فیصل بولسون نه طرف غالب اولورسه حصار
انکدر جوابنی ویردیلر وهر نه ولایته که واروب قلعه تسلیمنی تکلیف ایتدی بروسه ده
ویریلان جوابی ویردیلر بو منوال اوزره بکبازاری سمتنه واردی انده تفکر ایتدیکه
اناطولی ولایتندن کندویه نصیب بو قدر مایوس اولوب صورتا عداوتنی
محبته تبدیل ووضعنی تحویل ایدوب چلبی سلطان ودکاهنه بر محبت نامه
نامه یازوب بو مضمونی درج ایتدیکه ای برادر کرامی الحمد لله تعالی هزار شکر اولسون
جنابکزی جالس تخت سلطنت کوردم بوندن اقدم بینمزده صدور ایدن وقایع
تسویلات شیطانیه یه حمل برله بو مخلصلری عفو بیورلمق اول کریم الشاندن
بعید دکلدر الان بو طرفلره کلمکدن سوء قصدیمز بو قدر انجق مرادیمز بو قیش
مسافرلک طریقی اوزره جنابکزک سایه سنده اتحاد لایق دولت اولدرکه بو قیشی
اعوانمزه کافی بر قیشلاق تعیین بیورمغله برادرلکن حقنی ادا ایدهسز
سلطان پاک اعتقاد حضرتلری دخی بو سوزه اعتماد بیوروب بکبازاری طرافنی
قیشلاق تعیین بیوروب ضیافت واکرام وتعیین وتعییناتنده اهتمام بیوردیلر
عیسی چلبی ده اول قیشی بکبازارینده قیشلایوب اول بهارده چلبی سلطان
اذنیله قرمان دیارینه مستولی اولدی براز قلعه لر الوب بعض اشخاص دخی
کندویه تابع اولمغله عودت ایدوب ولایت اناطولینک اورته سندن مرور
وهر اوغرادیغی ولایتده بن برادرمله مصالحه ایتدم بینمزده تکلیف بو قدردیو
نیجه ظلم وتعدی ایلیه رک بروسه یه کلدی بروسه ده دخی بولاف وکذافی
ایتدکده اهالی احترازا اوزره اولوب قلعه یه کیردیلر او دخی اغضاب اولوب
شهرک طشره سنی یغما برله خراب ایتدی بو خبر اماسیه ده پادشاه عالمپناه
درکاهنه واصل اولدقده جناب حقه اعتماد وعسکر جمعنه باقمیوب اوج بیک
مقداری سواری ایله اوچ کونده اماسیه دن بوروسه یه کلدیلر اکرچه
عیسی چلبی معیتنده اون بیکه قریب ادم وار ایدی لکن چلبی سلطان کثرت
دشمنه باقمیوب اوج بیک ادمیله جنکه شروع واول کون صباحدن اخشامه دک
جنک متمادی اولوب بالاخره عیسی چلبی عسکری تارمار وکندو دخی هزیمتله

فرار
ایدوب

فرار ایدوب بدنوسی بولندن کورله یه دوشدی انده دخی اهالیسندن امین
اوله میوب طاغلر ایچندن قسطمونیه یه دوشدی قسطمونیه حاکمی اسفندیار
بیک ایسه مقدما یلدرم خان استانه سنده ایکن عیسی چلبی والده سندن اکرام
وغریب نوازلق مشاهده وایتمکین عیسی چلبی یه محبت اوزره ایدی بو دفعه قدومنی
سرمایهٔ شادمانی بیلوب ضیافته واکرام وامداد خصوصنده دخی اهتمام ایلدی
جنک سوم شهزاده عیسی چلبی با چلبی سلطان محمد خان چونکه شهزاده
عیسی چلبی اسفندیار بیکه التجا ایلدی او دخی قدیمی خاندان العثمان دشمنی اولمغله امداده
عزیمت وجمع عسکره مباشرت ایدوب سلاسل قلعه سنی محاصره ایتدیلر انکوریه
شهرینه سوء قصدلری اولدیغی سلطان عالیشانک مسموع همایونلری اولدقده
اوچ بیک قدر دلاورلر ایله عسکر اسفندیار اوزره ایلغار ایتدیلر واون کون تمامنده
اسفندیار عسکری اوزرینه اینوب وادناوقتده جمعیتلرین پریشان ایدوب
اسفندیار بیک وعیسی چلبی قسطمونیه یه فرار ایتدیلر سلطان عالیشان
حضرتلری دخی دولت اقبال ایله بروسه جانبنه عودت بیوردیلر بو اثناده
اطراف ملوکندن تهنیه نامه لر ورود ایتدی خصوصا قرمان اوغلی محمد
بیک وقاضی عسکرینی کوندروب عظیم عرض عبودیت ایلدی وذو القدر
اوغلندن دخی تهنیه نامه ظهور ایدوب کریمه مخدره سنی سلطان عالیشان
حضرتلرینه قبول بیورمغی نیاز ایلدی جنک چهارم شهزاده عیسی چلبی
با چلبی سلطان محمد خان چونکه شهزادهٔ پریشان روزکار قسطمونیه
حاکمی اسفندیاردن دردینه چاره بولمدی برقاچ اصحاب ادباری کندونک
مدار انتظام کاری بیلوب قسطمونیه دن حرکت وکلوب بروسا اطرافنی یغما
ایلدی اندن قالقوب میخالیچه یه عزیمت وانده اقامت ایتدی عیسی چلبینک بو حرکتی
پادشاهک مسموع دولتی اولدقده توقاتده احبسندن ایلغار بیوردیلر
شهنشاه عالیجاهک بروسایه تشریفلری عیسی چلبینک مسموعی اولدقده
میخالیچدن فرار ایدهمیوب ایدین ایلی سواحلنک حاکمی اولان ازمیر اوغلنه
فرار ایلدی وواروب ازمیر اوغلنه شان ال عثمان ابدهم الله تعالی الی یوم الحشر
والمیزان حضرتلرینه لایق اولمیان وجه اوزره عرض منزلت واکر پادشاهلق کندوده
قرار ایدر ایسه اول اطراف ملوکنه نیجه رعایت وعدا ایتمکله اول ترانک بی ادراکی

استمالت ویردی خلاصهٔ کلام ایدین وصاروخان ومنتشا حکامی اتفاق وعهد
ومیثاق ایدوب یکرمی بیك سواری عسکر تدارك ایتدیلر بو کیفیت مسموع
پادشاهی اولیجق اون بیك قدر سواری عسکر ایله اوزرلرینه ایلغار بیوردیلر
عسکر سلطان محمد خان ملاقی اولدقده وهلهٔ اولیده اول کروه پراکنده
وپریشان اولدی عیسی چلبی مقتضای بخت ناهموارینی کوریجك محال معرکه‌دن
فرار وقرمان دیارنده قرار ایلدی لکن قرمان اوغلی بو خصوصده طرف
همایونه مراعات ایدوب عیسی چلبی‌یی اکرامده اهمال ایلدی عیسی چلبی دخی
دیار قرماندن غایب واسکی شهر سمتنه کلوب اندہ بربلنمز محالده صاقلندی
بعد زمان اسکی شهرده اولدیغی سلطان عالیشان حضرتلری ایشتدکده
ایکی آدم ارسال وانلر دخی شهزاده‌یی حمامده بولوب اول نامرادی دار
آخرته کوندردیلر رحمة الله علیه رحمة واسعة تأدیب آیدین میرا اوغلی وکرمیان
اوغلی وحاکم صاروخان حضرشاه چونکه شهزاده عیسی چلبی بوزیلوب
قرمان دیارینه فرار ایتدکده آیدین میرا اوغلی دخی جرمنه اعتراف ایله رکاب همایونه
یوز سوروب جرمندن استغفار ایتدکده اکرچه کرندہ ولایتلری الندن النددی
لکن کندی عفو اولنوب بقیهٔ مملکتی ینه کندویه عنایت اولندی اندن کمال شوکت
ایله صاروخان ولایتنه عزیمت بیوردیلر صاروخان اوغلی حضرشاه بیلنطور
روزکاردن غافل وبر حمامده عیش وعشرته مائل بولندی عسکر سلطان محمد
خان دخی اول حالده اوزرینه نزول وقید وبند ایله حضور سلطانه کتوردیلر
شرعا وقانونا حرکتی موجب سیاست اولمغله قتلنه فرمان همایون صدور ایدیجك
الامان پادشاهم رکاب همایونکدن ایکی نیازم وار اجداد کرامك روحیچون
قبول ایله دیو فریاد ایلدی ندر سویله دیو سؤال اولندقده اودخی پادشاهم
بری بودرکه بنم جسدمی سائر مجرملر جسدی کبی بر محله ایتمیوب مغنیسا
شهرنده اجدادم مدفننه دفن ایتدیره سز بری دخی بودرکه اجدادمك
اوقافنی تبدیل ایتمیوب بر امین متولی نصب اولنوب محصولاتی وقفیه‌مزده
تعیین اولنان محللره صرف ایتدیره سز حضرشاهك بو ایکی مرادی قبول اولندقدن
صکره کندو قتل اولنوب جمع ولایتی ضبط ایالتی بر امیره امداد وبنده صداقتکار
لرینه احسان بیورلدی چلبی سلطان کبی بر پادشاه ذی‌شانه مخالفت ایدن

کسنه

کسنه به غفلت محل حیرت وزهی حماقت ایکن بیچاره حضرشاهك
اجلی کلمکین بو ملاحظه قصور ایدوب نهایت بوکا منجر اولدی اندن کرمیان
ولایتنه عزیمت بیوردیلر کرمیان اوغلی یعقوب بیك کلوب عرض اطاعت
وبلا جنك وجدال ولایتنی تسلیم ایله اظهار عبودیت ایلدی خاصهٔ ارثیهٔ آل عثمان
اوزره مراحم حضرت سلطانی حرکته کلوب یعقوب بیکه لایق اوزره حرمت
وکرو ولایتنی کندویه عنایت بیوروب بروسه جانبنه عودت بیوردیلر
هجوم شهزاده میرسلیمان بکستور چلبی سلطان چونکه میرسلیمان
عیش وعشرت وذوق ولذته مائل اولوب آلت لعب وهوا اولمق ایچون تحصیل
ماله مبتلا اولوب وعلی الدوام حرص وطمع واولنمه سلوك ایتمشیدی بناء
علیه برادری چلبی سلطان محمد خانك کون بکون کسب شهرت ایتدیکنه حسد
ایدوب شاه عالیجاه حضرتلرینك بنای سلطنتلرینی خراب وروم ایلی رعایاسی
کبی اناطولی فقراسنك حالنی دخی قرین اضطراب ایتمکیچون اناطولی طرفنه عزیمت
ایتدیکی پادشاه حضرتلرینك مسموع همایونلری اولیجق برادرلرینك عسکر
قوتی ومرحمت ومروتی یوق ایدوکنی بلدکلرندن بو بابده امرای دولت ایله
مشورت ایدوب بو رأی اوزره قرار ایتدیلرکه هنوز میرسلیمان اناطولی ولایتنه
کچمدن بزلر بروسه‌دن حرکت وانکوریه سمتنده اقامت ایدوب تدارکمزه مشغول
اولالم اکر میرسلیمان بروسایی کچوب اوزریمزه کلورسه ذخیره بولنمینی واطرافدن
کاه وبیکاه شبیخون وایلغار ایله جمعیتلرین پراکنده ایتمك ممکندر والا قادشو
قادشویه محاربه وبوبحه کرنده عسکر ایله جنکده مخاطره اولدیغی ظاهردر
دیدیلر سلطان عالیشان دخی بو تدبیری مناسب کوروب انکوریه‌یه عزیمت
واطراف امرایه فرمانلر نشر اولنوب معیتلرینه دعوت بیوردیلر اول اثناده
کروه تاتاردن طوبوران بیك نام بر شخص عشیرت واقوامی وتوابع وخدامی ایله
کلوب اطاعت ایدوب بنجه احسانه مظهر اولدقدنصکره خلقی مقتضاسنجه
ینه عصیان ومملکتك بر طرفنی غارت ایله ویران ایتدکده کرك کبی کوشمال
وتادیب وجزای سزاسی ترتیب اولندی خلاصهٔ کلام پادشاه دوجاه حضرتلری
انکوریه‌ده عسکر جمعنه مشغول ایکن جاسوسی وساطتیله بر خبر ظهور ایتدیکه
میرسلیمان عسکرینی پایان ایله بروسه‌دن حرکت وانکوریه اوزرینه عزیمت

ایتمش پادشاه انام بو خبردن منفعل اولوب برادرلری میر سلیمان ایله مقابله
ورویرو مقاتله لری اولدیغنی اشعار بیوردقلرنده رؤسای امرادن بایزید پاشا و مقبل
صوباشی دیدیلرکه شوکتلو افندم اگرچه بو حرکت نهایت غیرت و حمیتدن ناشیدر
لکن اوستمزه کلن اجنبی دشمن دکل وارث تختدر انکله مقابله مشکلدر زیرا
استقلال اوزره روم ایلی ولایتنه مالك و روم ایلی امراسی اکا مطیعدر بخصوصا
سن و سال حسبیله کندوی مستحق تاج و تخت بیلوب اکا مغلوب اولان
عار ایتمز و ضرورت وقتنده تابع اولمقدن فرار ایتمز مصلحت بودرکه انکوریه
وسلاسل قلعه سی محافظه سنی امرادن برینه تفویض اولنوب سرحدلریمزه
دوغری چکیلهلم شهریار کامکار دخی بو تدبیر اوزره حرکت و انکوریه و
سلاسل قلعه سی محافظه سنی فیروز پاشا زاده یعقوب بیکه سپارش بیوروب
کندولری سرحد مملکته عزیمت بیوردیلر **محاصره کردن میر سلیمان
وفتح قلعهٔ انکوریه وسلاسل** بو اثناده میر سلیمان انکوریه یه کلوب یعقوب
بیك سلاسل قلعه سنه تحصن ایتمکله انکوریه شهر خلقی اطاعت و میر سلیمان
انلره رعایت ایدوب سلاسل قلعه سنی محاصره ایتدی یعقوب بیك دخی
جنکه اقدام و مدافعه ده اهتمام ایلدی هرچند که میر سلیمان یعقوب بیکه
لطفلر وعد ایتدی یعقوب بیك نان و نمك حقنی صایوب مخالفت ایتدی
بالاخره میر سلیمان اغضاب اولوب یورویش فرمان ایدیجك یعقوب بیك
مقابله دن مأیوس اولوب درکاه سلطان محمد خانه امداد ایچون عرضحال
یازوب میر سلیمان عسکری غایت چوق اولمغله مقابله مکانده دکل ایدوکنی بیان
و اینه بیك و بلغار اغا نام ایکی دلاور ایله ارسال ایتدی مزبورلر دخی درکاه
سلطانه واروب مضمون عرضحال معلوم اولیجق شاه عالمپناه شویله امر
بیوردیلرکه مقام استقامتنده اقامت ایدوب وار قوتی بازویه کتوره سین
وسرفرو ایتمیوب مردانه لك نامنی یرینه کتوره سین ایکنجی کونده موکب اقبالمز
امداد محلنه وصول بولور وهر نه مقدار ایسه وزمان حصول بولور بو امر اول
ایکی ذاته تسلیم اولنوب یعقوب بیك طرفنه ارسال اولندیغنی میر سلیمانك
وزیر اعظمی اولان علی پاشانك مسموعی اولدقده بر تقریب ایلچیلری طوتوب
اللرنده اولان نامه یی تبدیل و مضموننی مرادی اوزره تحویل ایدوب بویله

یازدیکه

95

یازدیکه آستانه مزه کمال صداقت و مزید استقامتك معلوم همایونمز اولدی
برخوردار اوله سك و خدمتك مقابله سنده دنیا و آخرتده نیجه اجرلر بوله سك
لکن بزم اول طرفه وارمغه قدرتمز یوقدر رشید بابك قلعه نك یقلسنه سبب اولمیوب
مصالحه ایله تسلیم ایده سك عنایت واهب المراد بو جانبه امداد ایدرسه فتح
حصار کوچ دکلدر بو مکتوبی کندی مکتوبلری ولنی اوزره کیرو اللرینه ویروب مسامحه
ایله کویا که حبسه مامور اولنلر غفلت ایدوب انلر دخی فرار ایتدیلر و یعقوب بیکه
واروب پادشاهك مکتوبی ظنیله علی پاشانك یاپدیغی ساخته مکتوبی ویردیلر
یعقوب بیك دخی مکتوب مضمونیله عمل و قلعه یی تسلیم ایدوب عهد و میثاق
ایله قلعه دن چیقوب اطاعت و مقاتله دن فراغت ایتدی و نیجه ایام امیر
سلیمان عسکرنده اقامت ایتدی پادشاه دخی مکتوبده اشارت بیوردقلری
اوزره انکوریه جانبنه عزیمت بیوروب یعقوب بیکك اطاعت و وزیر علی پاشانك
تزویرینی ایشتدکده کیرویه عودت و یکباره زی سمتنه واروب اندن توقات
واماسیه یه نهضت و اول یازی اول اطراف طاغلرنده اقامت ایدوب تدارك عسکر
و جمع لشکر اوزره اولوب فرصت وقتنه منتظر اولدیلر میر سلیمان دخی سلطان
عالیشانك عودتنی ضعفنه حمل ایدوب انکوریه دن قالقوب سلطان تصرفنده
اولان ممالکدن هر ولایته که واردی فتحی نصیب اولمیوب سلطان محمد خان
طرفندن ارالق ارالق شبیخون ایله نیجه عسکر مقتول و اکثری اسیر اولمغله
میر سلیمانه یأس کلوب بروسه یه عودت و انده حماملرده شراب ایچمکه
مبادرت ایتدی **عزیمت چلبی سلطان محمد خان بجنك برادر خویش
میر سلیمان** و قتاکه میر سلیمان دار السلطنة العلیا محروسهٔ بروسه ده
عیش و نوشه مشغول ایدی سلطان عالیشان دخی برادرلری حالنی بلمکله
دائما فرصت وقتنه منتظر ایدیلر امیرم شهری بروسه ده دلبر ساقیلر ایله
عادت قدیمه سی اوزره حماملرده عیش و نوش و کندودن کچوب دنیایی
فراموش ایتمشدر احوال امور سلطنتی رؤیت دکل بلکه ایاق دورمغه طاقتی
قالمامشدر انك شهری عسکری یغما ایچون پریشان و اطراف انلرك ظلمیله
ویراندر هنوز بو صحبت تمام اولمدن خبر ویردیلرکه بروسه یه کیدن جاسوس
کلمشدر تیز حضور همایونه کتوردیلوب سؤال اولندقده عینیله پادشاه

حضرتلرینك خبر ویردكلری كبی تقریر ایتمكله سكز بیك سواری عسكر ایله ایلغار
وسفریه نهرینه كالدكلرده صوغایت طغیانی اوزره جریان ایتمكین كچمكه بر مناسب
محل ارارایكن مكر اول اطرافده میر سلیمان صوباشی ذبح ایتمكله معروف برادم بعض مصلحتی
ایچون كشت وكذار ایدرایمش بو جمعیتی كوریجك صوینك كنارینه واروب سزلر
كیملرسز ونه مصلحت ایچون كالدیكز دیو خطاب ایتدی سلطان عسكرندن
دخی بعض دلاورلر بونك جوابنی سزه قلیج لسانیله تقریر ایدهلم دیو صویه ات
سوریجك سلیمان صوباشی قصه دن اكاه اولوب اندن فرار ویروسه ده قرار
ایلدی اول كون دخی میر سلیمان بروسه ده تخیل یازاری حمامنده عیش ونوش ایله
مشغول ایدی بو حالده سلیمان صوباشی شهزادهنك یانینه كیروب كیفیتی
تقریر ایتدیكن تیز اعیان وامراسنی دعوت وبو بابده مشورت ایتدی وكندونك
مرادی فرار اوروم ایلنه كذار ایدوب كن اشعار ایدیجك وزیر اعظم علی پاشا بوراٴیه
راضی اولمیوب دیدیكه فرار ذلتنی اختیار پادشاهلق دعوا ایدنلره عاردر دعوای
سلطنت ایدنلره فرار صورتندن پرهیز لازمدر خوف اظهار ایتمك عسكرك
جمعیت قلبنی پریشان ایدر وهنوز نه حادثه ظهور ایتمشدر كه فرار ایدهلم وناموس
وعاری ترك ایدوب روم ایلنه كیدهلم مناسب حال بودر كه حالا حاضر اولان
عسكر ایله یكیشهیر طرفنه واروب چاقر بكار دنده یوللرینی قطع ایدوب ارام ایدهلم
واطرافه پریشان اولان عسكره چاوشلر كوندروب جمیع عسكره اقدام ایدهلم
بو تقدیرجه بو طرفدن كوندن كونه قوتی زیاده اولور وخصم طرفی زاد وذخیره
قلتندن كوندن كونه نقصان بولور وبو ارالقده براز محنه دبیر دخی ممكندر كه
خصمه ضعیف قلب ویره امیر سلیمان علی پاشانك بو كلامنی ایشتدكده بكنوب
محل مزبوره واروب بیجه ایام اول مقامده ارام ایتدی وغازی اورنوس بیكی
قراول تعیین ایدوب ارسال ایتدی پادشاه طرفندن دخی صال اوغلی محمد
بیك وخروس اوغلی احمد بیك قراول تعیین اولنمشلر ایدی ایكی قراول عسكری
بر برینه راست كلوب خیلی جنك ایتدیلر بالاخره اورنوس بیك عسكری بوزلوب
امیر سلیمان عسكرینه دك قاچوب كیتدیلر اردلرنجه سلطان محمد خان كمال
شوكت وعنوان ایله میر سلیمان عسكری مقابلهسنده نزول بیوردیلر لكن
اول محل دبكلك وطاشلق وتنك اولوب محل جنك اولمامغله صباحدن اخشامه دك

قلعه

قلعه جنكی شكلنده مقاتله اولنور ایدی بو اثناده میر سلیمان طرفندن وزیر
اعظمی علی پاشا بر مكتوب یازوب ركاب سلطانه ارسال ایتدی ومضمون مكتوب
بو وجه اوزره ایدیكه بو عبد صداقتكار وبنده بی مقدارلری اكرچه بالاقتضا ركاب
مستطابلرندن وخدمت همایونلرندن دور اولدیغم ایچون مستحق لوم وعتاب
اولمشمدر لكن مقام عبودیتده قایم وصداقت واستقامت مسلكنه عازمم از
دیاد دولت واقباللری غایت مرادمدر اكرچه بو اثناده كوكتم برادرلری مسموعی اولسه
بو قوللرینه نسبت نتیجه مخاطره یی مستلزمدر لكن افندم اوغرینه جانمی مهلكه به القا
وبو عرضحال صداقتمالی انشا ایتدم معلوم همایونلری اوله كه وزرا وامرالری بالجمله
بو طرف ایله اتفاق وبو وجه اوزره عهد ومیثاق ایتمشلردر كه بر كون علی الغفله
افندیمزه اهانت وبو طرفه كلوب امیر سلیمانه متابعت ایدهجكلر سلطان عالیشان
حضرتلرینه موافق حال بو وجه اوزره اولمقدر كه هنوز انلردن بو اهانت ظهور
ایتمدن بو محلدن حركت وبو جنكدن عودت بیوروب نصرت وغالبیتی وقت اخره
تاخیر وبو بابده احتیاط بیوره لر بو مكتوب كلوب منظور همایون اولدقده مكر
تزویرا ولدیغندن خبیر اولوب التفات بیورمدیلر ومضمونی ادكان دولتلرینه
دو بیورمدیلر وهر برینه نوازش واكرام وخاطرلرینه مراعاتده اولكیدن زیاده
اهتمام بیوردیلر وبر هفته مقداری دخی جنك وپیكار ومیر سلیمان عسكرندن
نیجه لری تلف ایتدیلر لكن فوز ونصرت یوز كوسترمدیكندن پادشاه دلكاه غریق
حزن وقساوت اولوب اول اثناده عظیم یغمورلر دخی یاغمغله عسكر سلطان بی چاره
ایچنده قالوب حیرت غالبه غلبه ایتدیكی اثناده پادشاه اتامك خواص خدامندن
شرابدار الیاس نام خبیث امیر سلیمان طرفنه فرار ایتمكله پادشاهك حزنی دخی
زیاده اولوب محرم اسرار وبنده صداقتكارلری بایزید پاشایی چاغروب علی پاشانك
مكتوبی مضمونی تقریر وشرابدار الیاس فرارینی تذكیر ایدوب الیاسك فراری
علی پاشانك مكتوبنی تصدیق ایتدیكندن تاسف اظهار بیوردقلرنده بایزید پاشا
دخی مقتضای صداقت اوزره تسلیته باشلیوب افندم جمیع رعایا وسپاه پادشاه
عالمپناه اوغرینه جان وباشلرین فدا ایدرلر علی پاشاهك تزویرات ونفاقامیز
حركاتی معلوم همایونلری ایدی انك كلامنه نه اعتبار شرابدار الیاسی ایسه بر نان
كورنمز ایدی انكادر بو خصوصده مبارك طبع همایونه ذره اغبرار ویرلمیه

لکن سائق تقدیر تدبیر بمزك خلافنی اوزره ایدوکی دخی اشکاردرکه یغمورك امتدادی
وخصم عسکرینك کوندن کونه ورود امدادی بوخصوصه دلیلدر خصوصا چامور
ایچنده عسکره غلبه خیرت وخصم عسکرینك تحصن ایتدکلری محلك متانتی
بزه نسبت نیجه خطری موجبدر مناسب حال اولدرکه بنه اماسیه وتوقات
جانبنه التفات بیوریلوب فرصت وقتنه ترقب اولنه بایزید پاشانك بوکلامی
شهریار سپهر احتشامی اکاه ایدوب توقات واماسیه طرفلرینه عودت وانده
منتظر وقت فرصت اولدیلر امیر سلیمان دخی سلطان جهان تصرفنده اولان
ولایتلره اقینه اذن ویروب اطراف واکنافه ادملر کوندردیلر ونیجه ایام سایهٔ
پادشاهیده معمورا واباد اولان بلادی خرابه زار ایتدیلر وکندی بروسه ده
ارام واطرافه واطرافه پریشان اولان یغماجیلره ادملر کوندروب عسکر جمعنده
اهتمام ایتدی بو اثناده سوری حصار محافظلرندن برخبر ظهور ایتدیکه
اکر بو جانبه تشریف بیوررلر ایسه قلعه مفتاحنی تسلیم ایدوب اطاعت
ایدرز میر سلیمان بوخبردن شادمان اولوب یاننده موجود عسکر ایله
سوری حصاره واردقده حریفلر قلعهٔ تسلیم ایتمیوب جنکه قیام میر سلیمان
دخی کلدیکنه پشیمان اولوب قلعه‌یی محاصره ایدوب نیجه ایام محاصره‌یه
اشتغال ایدرک مکث وارام ایلدی بو اثناده قرمان اوغلی میر سلیمان عسکری
یغما ایچون پریشان اولوب کندو از عسکر ایله سوری حصار محاصره سنه
مشغول اولدیغنی کوریجك ال عثمانه اولان عداوت قدیمه سی حرکته کلوب
شبیخون تدارکنه مشغول اولوب ظفر ممکن اولمز ایسه باری یغمایه سوز
یوق دیو تدارکده اولدیغنی میر سلیمان ایشتدکده اورنوس بکی براز عسکره
سردار ایدوب قرمان اوغلی اوزرینه ارسال ایتدی قرمان اوغلی حیله سی
میدانه چیقدیغنی کوریجك ترك ناموس وعار واقسرای جانبنه فرار ایتدی
اورنوس بک دخی تعقیب ایدوب اقسرای اطرافنه واردی قرمان اوغلی بیچاره
اورنوس دن خلاصیدن مایوس اولوب درکاه سلطان محمد خانه التجادن غیری
چاره بوله مدی لاجرم برعرضحال یازوب جمیع عسکر ایله حضور سلطانه
واروب میر سلیمان جنکنده خدمته قبول بیوررلر ایسه ولایتنك
نصفنی پیشکش ایتمکله تعهد ایتدی سلطان عالیشان دخی قرمان اوغلنك

نیازینی

نیازینی قبول بیوردقلرنده جمیع عسکر ایله واروب جماله قلعه سنده
پادشاه حضرتلری ایله ملاقات ایتدی واتکلرینی اوپوب نصف ولایتنی ویرمك
وعدینی دخی برینه کتوردی حاجی اورنوس [illegible] بو اتفاقی ایشتدکده ظفردن
مایوس اولوب عجله ایله امیر سلیمان طرفنه عودت ایلدی وکلوب قرمان
اوغلنك سلطان محمد خان ایله اتفاق وعهد ومیثاقنی شهزاده میر سلیمان
حضورنده بیان ایدوب دیدیکه شمدیکی تدبیر بودرکه انکوریه جانبنه
واروب سلاسل قلعه سی اوکنده قرار ایدهلم ومقتضای روزکاره باقوب
ملایم وقت وحال نه ایسه اووجه اوزره حرکت ایدهلم اکر انلر اوستمزه کلورسه
قلعه یه ارقه ویروب جنك ایتمك اساندر وقلعه مقابله سنده جنکدن
انلر دخی احتراز ایدرلر اکرچه امیر سلیمانه بو تدبیر حقیقتده مناسب دکل ایدی
لکن بالضروره اورنوس بکك تدبیرینی اختیار وانکوریه جانبنه کذار ایتدی
واطرافه پریشان اولان عسکرینك اجتماعنه منتظر اولدی **وفات**
وزیر اعظم علی پاشای مفخم وزیر اعظم علی پاشا که یلدیرم خان ایله تیمور
وقعه سنده میر سلیمان طرفنه دوشوب انك دخی وزیر اعظمی اولمشیدی
ومیر سلیمان عشرته مائل اولوب دنیادن بیخبر اولمغله جمیع امورینی
علی پاشایه تفویض ایتمشیدی بو اثناده مزاجی منحرف اولوب علتی کون بکون
اشتداد وضعفی ازدیاد بولوب دار اخرته انتقال وجوار رحمته ارتحال ایتدکده
بروسه ده بنا ایتدیکی جامع شریف ساحه سنده دفن اولندی جامع مزبور
محلی لطیف ودلکشا وهوادار وفرحفزادر واو محله دخی علی پاشا محله سی نامیله
اشتهار بولمشدر وعظیم وقفی واردر تولیتی بروسه ملالرینه مشروط اولمشدر
وتاریخ وفاتی سکز یوز اون اوچدر **هجوم شهزاده سلطان موسی بروم ایلی**
چونکه عنایت ربانی چلبی سلطان جانبنه معین ایدی موسی چلبینك قلبنه
بر داعیه خلجان ایدوب حضور حضرت سلطانه واردی وکمال تعظیم واجلال
ایله ما فی الضمیرینی عرض ایدوب دیدیکه برادریمز میر سلیمان سلطان عالیشان
حضرتلرینه مخالفت وبونجه جور واذیت ایتدی بوقوللرینه اذن همایونلری
اولور ایسه روم ایلنه کچوب ومیر سلیمان تصرفنده اولان ممالکی ضبط ایدوب
عمرم اولدقجه افندیمزك اطاعتلرنده برقرار وسکه وخطبه افندیمز نامنه اوقوب

نه وقتکه امر عالیلری سنوح ایلیه روم ایلی امراسیله حذمت عالیلرنده باشی
وجانمی فدا ایدهرك تحصیل رضالرنده بولنه یم بو تدبیر پادشاهه دلپذیر کلوب
موسی چلبی نك مهمانی رؤیت وسینوبدن کچمك فکریله موسی چلبی دخی اسفندیار
دیارینه عزیمت ایتدی اکرچه اسفندیار موسی چلبی یی استقبال ولایقی اوزره
رسم اکرامی اکمال ایلدی لکن موسی چلبی اسفندیار بیکك خاندان آل عثمانه اولان
عداوتی موجبنجه کشف راز ایتسه اهمال ایده جکنی فهم ایتمکین قرمان دیارینه
عزیمت ایتدی قرمان اوغلی دخی سلطان عالیشان ایله ایتدیکی اتفاق وعهد
ومیثاقه رعایته ومیر سلیمانه اهانة موسی چلبی یی کمال تعظیم واجلال ایله
استقبال وبنجه کونلر ضیافت ایدوب کندو یه سمت اتفاق دکز سواحلندن
روم ایلنه ارسال وعد ایتدی اتفاق بو اثناده موسی چلبینك روم ایلنه ورود
ایده جکنی افلاق حاکمی ایشیدوب اسفندیار بیکه نامه یازمشکه شهزاده
سلطان موسی یی بران اقدم روم ایلنه ارسال ایلیه وموسی چلبیه دخی بر نامه
یازوب میر سلیمان امراسندن شکایت وروم ایلنی تشریفلرینی رجا ایتمش و
تشریفلری تقدیرجه جمیع ولایتنی موسی چلبی یه تملیك ایدوب قیزینی ویرمکه
تعهد ایتمش حاکم افلاقك مکتوبنی اسفندیار بیکه واصل اولیجق ایتدیکی مساهلهدن
ندامت حاصل اولوب موسی چلبی یه دعوت نامه ارسال ایلدی موسی چلبی دخی
اجابت ودیار اسفندیاره عزیمت ایلدی قرمان اوغلی دخی وافر محل تشییع ایدوب
ارکان دولتنی اسفندیار دیارینه دك برابر ارسال ایلدی اسفندیار بیك دخی
استقبال ولایقی اوزره رسم مراعاتی اکمال ایدوب سینوبدن افلاق دیارینه
ارسال ایلدی حاکم افلاق دخی عهدینه وفا ووعدلرینی ادا ایلدی وروم ایلی
امراسی موسی چلبینك قدومنی ایشتدکده کلوب اطاعت وموسی چلبی ایله
معیت ایلدیلر **عودت میر سلیمان به ادرنه فرحفزا ومقاتلهٔ شهزاده
سلطان موسی** موسی چلبینك روم ایلنه کچوب اول دیاره فتح تدارکنده
اولدیغنی میر سلیمان ایشتدکده درونی پراتش واحوالی مشوش اولوب
واناطولی ولایتندن کندو یه فائده اولمدیغنی ادراك ایتمکله پریشان ایکن
وزیری علی پاشانك وفاتی دخی برقات دولتنی ویران ایلدی کندو عیشی
ونوشی ایله تدبیر ملك وسلطنتدن واحوال عالمدن غافل اولمغله نه

نه تدبیر

نه تدبیر ایده جکین بیلمیوب کمال حیرتندن انکوریه محافظه سی ینه یعقوب
بیکه تفویض واناطولی بکلربکیسی ایدوب هزار خلجان واضطراب ایله روم
ایلنه کیتدی وکلیبولیدن کچوب عسکر جمع ایدوب موسی چلبی ایله مقابلهیه
واردقلرنده روم ایلی امراسی کبروا موسی چلبیدن یوز چویروب میر سلیمان
طرفنه تابع اولدیلر موسی چلبی عرصهٔ جنکده تك وتنها قالیجق اول محلدن
فرار وصرب طاغلره چیقوب فرصت وفتنه انتظاری اوزره اولدی جناب شهزاده
عالیشان میر سلیمان چونکه عیش وعشرته مائل واطوار عالمدن غافل وسبب
غضب دلبردن غیریه الی دکمز وشراب ارغواندن ماعدا قلبنه پرسنه کیرمز
برباد کار ایدی موسی چلبی یی بو قدرجه بوزدیغیله قناعت ایدوب ادرنه یه دونوب
وکبروا ادرنه یه کلوب حماملرده وطربخانه لرده عیش ونوشه باشلیوب
دنیایی فراموش ایلدی **استرداد سلطان خیراندیش قلعهای خویش**
اول زمانکه میر سلیمان موسا چلبی یی فتنه دفعه روم ایلی دیارینه کتمشیدی
فیروز پاشازاده یعقوب بیك رکاب همایونه عرضحال یازوب علی پاشا مکرینه
اوغرادیغنی بیان ایله تشریفلرینی رجا ایتمشکه کبرو میر سلیمان تصرفنه
کیرن قلعه لری ینه کندو تسلیم ایلیه پادشاه حضرتلری دخی انکوریه واردقده
یعقوب بیك واناث اثنادنیله سائر میر سلیمان طرفندن قلعه محافظه سنه مأمور
اولنلر کلوب اطاعت ایتدیلر وتمام ولایت ایدین ومنتشا وصاروخان وکرمیان
وسائری تصرفلرینه داخل اولیجق تختکاه قدیم عثمانی شهر جنت اسا محمیهٔ
بروسایه تشریف بیوردیلر **مقتولی میر سلیمان** مرد عاقل بو مضمونك صحتنه
شاهد عدلدرکم پادشاهلق نظارت رعایادن عبارتدر کندو ایچون ناظره محتاج
اولان ذات عشرت معتاد پادشاهلق ادعا ایتمك عبثدر بر پادشاهکه ظلمت
فسق وفجورده محرم ماندن احتراز ایتمیوب نور صلاحدن دور اوله انك ولایتی
نه وجهله معمور اوله وبویله کنهکارك ولایتی غیرلر یدینه کیرمك احوال عالمه
وملوك سالفه اطوارینه آشنا اولنلر عندنده اشکاردر بو مفهوم افرادندن
بری امیر سلیمانك کیفیتیدرکه ایام سلطنتنده هوای نفسنه مغلوب اولوب
موسی چلبی کبی قوی دوشمنی وار ایکن خاطرینه کتورمیوب حماملرده عیش و
عشرت وذوق وصحبت ایله مست ومدهوش اولوب عالمی فراموش ایتمشیدی نه تدبیر

ملك خاطرینه کلور ونه اصلاح امور عالمی لسانینه الور ایدی موسی چلبی ایسه
دائما فرصت وقتنه منتظر ایدی و دائما جاسوسلر قوندروب میر سلیمان حالندن
وحرکات وسکناتندن استفسار اورزه ایدی میر سلیمانك غرور اوزره غفلتی وحمام ملهوده
عیش وعشرتی موسی چلبینك مسموعی اولدقده خواص خدمیله ادرنه اوزرینه ایلغار
ایلدی اتفاقا اول اثناده دخی میر سلیمان ادرنه حمامنده عیش ونوش ایله عالمی فراموش
ایتمشیدی میخال اوغلی ایله قوبون موسی سنی موسی چلبینك عسکری اوکنده ابتدا
کورن ادم کلوب میخال اوغلی ایله قوبون موسی سنی کوردم موسی چلبی اوزریمزه ایلغار
ایتمش کلیه یور امان افندم تدارك کورك دیو میر سلیمانه خبر ویردکده اکرام بدلی حریفی
تکدیر ایدوب بیچاره یه بنچه جورلر ایتدی وینه نوش باده ایله عقلنی باده ویروب فسقنه
مشغول اولدی وقتاکه موسی چلبی عسکری ادرنه باغلرینه کیردیلر و برازی قلعه قربنه
ایردیلر حاجی اورنوس بیك که بر امیر دلیر ومرد صاحب تدبیر و پیر امور دیده وغازی
جهان کرده ایدی عجله ایله حمامه کیروب غضب ایله دیدیکه ای شهزاده ازاده نیچه
بر اسیر عشرت وباده اولوب تاج وغنکی باده ویررسین دولتك نصف اولنه دشمنه مالك
اولوب نصف اخری سکا قالمشی واطراف اربعه مرزی بوندن دخی دشمن المشی نه
فراغت دمی ونه عشرت عالمی در نیجه بر غفلت ندر بو فضاحت اکر تختدن بیزار
ایسه ك عمر کدن بهره دار اولمق استمز میسك دیدی شهزاده شو بیله مست باده
اولمشیدیکه بو نصیحت قولاغنه کیرمیوب دیدیکه ای حاجی لالام ندر بو کلام نزی
ذوقمزدن جدا ایتمك لا یقمیدر وبو سوزلرك ادب قاعده سنه موافقمیدر موسی
کیمدرکم بنم اوستومه عسکر چکوب کله وبر قاچ حرامی ایله تاج وتخت دعواسنده
اوله بوخسه معتوه اولوب دماغی مختل ومزاجی معتل می اولدی اورنوس
حمامدن مأیوس چیقوب رکن دولت ومحرم صحبت اولان یکیچری اغاسی حسن اغایه
شهزاده نك عنادینی تقریر وانی دخی حمامه کوندردی حسن اغا دخی حمامه کیروب
انجی سوزلر ایله شهزاده نك غضبنی تحریك ایتدکده شهزاده باده نوش حسن
اغانك صقالنی دلاك استره سیله تراش ایتدیروب بیچاره حسن اغانك صقال
قیدندن ازاده ورخسارینی مانند عذار دلبران حلیهٔ لحیه دن ساده ایلدی
حسن اغا حمامدن چیقوب کمال انکسار ایله انده سوار اولوب چارشولرده
بولداشلرم بن یکیچری اغاسی ایکن بو بیله رخسارم براق وسواد لحیه دن یوزم
انی

99
انی ایدی بنی امیر سلیمان بو حاله قودی بو بیله نفس اماره اردنجه اوان اولان
پادشاهدن نه رجا ونه امید ایله التجا ایدرسز بن موسی چلبی یه کیده رم وفیما
بعد اکه خدمت ایده رم عاقل ایسکز برابر کلك واول شهزاده جوانبختك دعاسنی
الك دیو فریاد ایدیجك امرادن عاقل اولنلر جمله سی حسن اغا ایله برابر موسی چلبی یه
اطاعت واوکنه دوشوب ادرنه یه کتوردیلر وامیر سلیمان امراسندن قراجه بیك
وقوم مقبل واودوج بیك دن ماعداسی جمله موسی چلبی یه تابع اولدیلر بو مرتبه دن
صکره میر سلیمان مست حمامدن چیقوب استانبول جانبنه فرار وکیجه کوندز
برتر کمانی قلاغوز ایدوب اتارقه سنده فرار ایلدی وبو حالله دوکنجی قریه سی
نام بر قریه یه واردیلر قولاغوز ترکمان اهالی قریه یه خبر ویردیکه بو میر سلیماندر
اکر بونی اخذ ایتمز سکوز موسی چلبی طرفندن بردرده اوغرایجقکز نمایاندر
اهالی قریه ایسه میر سلیمان اتباعی ظلمندن جان شیرینه یتمشیدی بو فرصتی حقدن
استرلر ایدی همان میر سلیمان اردنه دوشوب احاطه ایتدیلر وبو جنکده قراجه
بیك وقوم مقبل دخی هلاك اولمغله شهزاده یه دیبه لك خیرت غلبه ایتمشیکن
براوق ایله شهزاده نك اتی دخی اوریلوب بیان قالدقده اول سرو ازاده یی
اخذ ایتدیلر کیمی قتل کیمی حبس مذاکره سنده ایکن موسی چلبی عسکری دخی
کلوب یتدیلر ومیر سلیمانی ترکلك الندن قاپوب شهزاده اخذ اولندیغی موسی
چلبی یه خبر ویردیلر موسی چلبی دخی قوبون موساسنی کوندردی اودخی کلوب
شهزاده یی شهید واول وجود نازنینی عرصهٔ عالمده ناپدید ایلدی حتی بعض
ترکی تواریخده کورلمشدرکه وقتاکه اتراك ناپاك میر سلیمانی طوتدیلر جمله سی
باشنه اوشوب کیمی قتل مراد ایتدی کیمی حبسنی ایراد وکیمی قلیجنی چکوب شهزاده
اوزرینه یوریوب اوغلان کرکمی شراب کرکمی دیو دورلو اهانتلر ایتدیلر بو اثناده
موسی چلبی بالذات یتشوب برادرینی اتراك الندن الدی میر سلیمان دخی برادری
موسی چلبی یه خطاب ایدوب موسی بو ترکلر شان سلطنته سزاوار اولمین نیچه
اهانتلر ایتدیلر غیرت سنکدر سکا قانمی حلال ایدیم بنم انتقامی شو ترکلردن
الدیدی موسی چلبی دخی ترکلرك هر برینی اولی اونه قاپه یوب انشه یاقدی
بعده میر سلیمانی قوبون موسی سی واسطه سیله هلاك ایتدردی شهزاده
مرحوم اکرچه شراب ایله مألوف ایدی لکن شجاعت وسخا وحسن صورت ایله

موصوف ایدی عادت حسنه سندن بودرکه کونده بر قول ازاد ایدردی
واحمدی نام شاعره التفات ایدوب بنجه عنایتلر ایتمشیدی حتی احمدی اسکندر
نامه سنی میرسلیمان عنوانیله معنون ایتمشدر وادرنه ده اولان جامع عتیق
تملنی میرسلیمان وضع ایدوب قبل الاتمام بو وقعه یه اوغرایوب تلف اولدی
سکره موسی چلبی دخی اتمامنه سعی ایدوب موفق اوله مدی بعده چلبی سلطان
محمد خان اتمام ایلدی شهزاده مغفور سکز بوز اون درت تاریخنده عازم دار
بقا اولدی وجسد شریفی غازی خداوندکارده جد بزرکوارلری جوارنده مدفوندر
رحمة الله علیه رحمة واسعه جلوس سلطان موسی بر تختگاه ادرنه فرحفزا
چونکه میرسلیمان اخرته ارتحال ایتدی موسی چلبی دخی جمیع روم ایلنی فتحه
عزیمت وجمله امرا دخی اطاعت ایتدیلر لکن بوکره سوء تدبیر ایدوب قدیمدن
روم ایلنده صاحب ثروت اولان امرانك مالنی اللرندن الوب کندو امراسنه
اعتبار ایتدی واکثر خاندانلرینی دخی تلف ایدوب بوماده ده ظهور ایدن سوء
تدبیری کندونك قریبا زوال دولتنه سبب اولمشیدی وبوماده یه ظاهرا
شونی سبب طوتمشیدیکه اگر سزده ادمیتدن اثر اولیدی برادرمدن یوز
جویروب بکا اطاعت ایله خیانت ایتمز ایدیکز هیچ دیمز ایدیکم ایلرك کندو به
اطاعتلری میرسلیمان حضرتلری نك حرکتی موجب انقراض دولت اولدیغنی
بیلوب دولت علیه یه صیانته مبنی اولمغین بو حرکتلری محض صداقت ایدی
بوظلمی نه مرتبه یه کتوردیکه دیوانده بر مالدار وزیر ویا امیر کورسه شوطرفده
فلوری قوقدیوب اول کمسنه یی هلاك ایدر ایدی حتی اورخان غازی
کوننده ن بروکوس شجاعتی روم ایلی دیارینه ولوله براغوب ملوك نصارا
بیننده کمال جلادت وحسن تدبیر ایله سرافراز اولان غازی صلادت
مانوس قوجه حاجی اورنوسی دعوت ایلدی اودخی موسی چلبینك
کیفیتنی بیلدیکندن تعلل ایدوب شویله جواب یازدیکه بن پیر ناتوان
قوللری اعما ونیجه امراضه مبتلا اولدم نه برابنه صلاحیتم ونه دیندادن
برلذتم قالمشدر بوعبد ناتوانلرینی برکوشه ده دعای دولتلرینه مشغول
اولان بنده لرندن تعداد وعفو جمیللریله دلشاد بیوره لر بو عرضحال موسی
چلبی یه واصل اولیجق اعتماد ایتمیوب البته کلمه سك دیو فرمان ارسال

ایلدی

ایلدی اورنوس بیك دخی اطاعتدن غیری چاره بوله میوب موسی چلبی حضورینه
وارد قده اعما حرکتی کبی حرکت ایدرك دستبوسنه واردی لکن موسی چلبی بو ضعفنه دخی
اعتماد ایتمیوب برضیافت ترتیب واورنوس بیکی دعوت ایدوب بر صحانه بش
اون قورباغا بشردوب طعام اورته سنده سبینی اوزره وضع ایتدیلر غازی اورنوس
دخی سائر طعامدن اعما کبی النی سوره رك تناول ایدوب قورباغادن تناول
ایتمدی موسی چلبی قورباغانك برینی بیورك دیو اورنوس بیکه ویردکده ناچار
بیك بلا ایله یبوب بو طریق ایله موسی چلبی پنجه سندن خلاص اولدی واذن
الوب حکومتکاهنه دك قاچدی وکوزلری اوکنه برینی اصوب ودروننده ن
سلطان محمد خان حضرتلرینك تشریفلرینه منتظر اولدی وزارت ابراهیم
پاشا بن علی پاشا موسی چلبی اطرافنده اولان ملوك کفاری کوناکون تکلیفلر
ایله تضییقه باشلیوب جمله دن استانبول تکورینه دخی قانی واقومال
طلب ایدوب وصدر سابق علی پاشانك اوغلی ابراهیم پاشایی ~~[illegible]~~
پاشایی تحصیل ایچون استانبوله کوندرمك مراد ایتدکده ابراهیم پاشا دخی سلطان
موسی نك شدت مزاجندن وحرکتندن بحضورا ولمغین بوماده یی وسیله سلامت
طوتوب بو خدمتی ادایه تعهد ایتدی وقالقوب استانبوله کیتدی پدری علی
پاشانك استانبول تکوریله الفتی وبربرینه محبتی اولمغله ابراهیم پاشا استانبوله
وارد قده تحصیل مالدن فراغت وتکور ایله مشورت ایدوب چلبی سلطان
درکاهنه عزیمت نیتی اولدیغنی اشعار وبر عرضحال یازیمسی چلبی سلطان
محمد خان درکاهنه کوندریویردیو التماس ایتدی تکور دخی ابراهیم پاشانك مکتوبنی
سلطان حضورینه ارسال ایلدی پادشاه عالمپناه دخی کلور ایسه حظ ایدرز
بیورسلر بیله ابراهیم پاشا دخی استانبولدن رکاب همایونه عزیمت ایدوب وصول
بولدقده عظیم التفات اولنوب صدر اعظم ایتدیلر عزیمت شهریار عدالت
کستر بجانب روم ایلی ورجوعنش نی فتح وظفر وقتاکه ابراهیم پاشا پادشاه
حضرتلرینه وزیر اعظم اولدی روم ایلی فتحی خصوصنی حضور همایونده بیان
واول جانبه عزیمته مقدم اولان ملاحظه لرینه برقات دخی قوت ویردی
وبنه وزیر مشار الیه تدبیریله کلبوزه قاضیسی مولانا فضل الهی که قرب جوار
تقریبی استانبول تکورینك اشناسی ایدی انی کتوروب استانبول تکورینه کوندردیلرکه

روم ایلنه کلمك ایچون کفایه سفینه لر احضار ایلیه وسلطان عالیشان ما
دامکه روم ایلنه مالك اوله استانبول تکوریله حسن معامله ایتمك اوزره
طرفین همایوندن تعهد ایلیه فضل الله افندی دخی استانبوله واردقده ادای
نازکانه ایله تکوری پادشاه طرفنه مائل ایتدی تکور دخی پادشاه حضرتلرینك بندن
لکنه هوسکار وسفینه تدارك وارسالنه تعهد ایلدی پادشاه عالمپناه دخی اون
بش بیك سواری ایله استانبول مقابله سنه واروب سفینه ورودینه منتظر
تکور دخی سفینه لر ارسال
اولدیلر ایدوب رسم ضیافت وتعظیم واکرامده لایق اوزره اهتمام ایلدی موسی
چلبی سلطان عالیشانك روم ایلنه کذار بیوردقلرندن خبردار اولیجق کمال شوکت
ایله مقابله یه عزیمت ایتدی استانبول قربنده اینجوکز نام محلده ایکی عسکر بربرینه
مقابل وایکی برادر آراده سیله برجنك عظیم حاصل اولدی اثناء جنکده میخال
اوغلی محمد بیك موسی چلبی یه واروب امداد ایچون عسکر طلب ایلدی مکر بو حرکتدن
مرادی مقدما جنك آراسنده سلطان محمد خان طرفنه فرار ایتمك اوزره سائر
موسی چلبینك امراسیله کیزلوجه عهد وامان ایتمشلر ایمش بو تقریب امرا ایله
بولشوب واتفاق اوزره مبدلر استمزاج ایتمش واروب بولشدقده اتفاق سابق
اوزره بولوب جمله سی بردن پادشاه شهریار کامکار طرفنه فرار ایتدیلر موسی چلبی
عسکرینك اتلو اولنلری بو حالی مشاهده ایدیجك قراره مجاللری قالموب
کیروبه فرار ایتدیلر عساکر سلطانی دخی نوازل آسمانی کبی اردلرنجه ایلغار ونیجه
سنی قتل ایتدیلر موسی چلبی بو حالی کوردکده سلامت طلبی اردنجه اولوب
فراره یوز چوردکده پیاده یکیچری عسکری موسی چلبینك بندیکی آتك دیزکننه
صاریلوب فریاد ایدوب سن فرار ایدیجك بز بوندن نیجه قرار ایدهلم جمله من
هلاك اولمق مقرردر هلاك اوله جق اولدقدن صکره فرار ایدوب نیچون
عاری ناموسی ترك ایدهلم دیوب موسی چلبی یی الیقودیلر بالضروره موسی چلبی
یدی بیك مقداری پیاده وسوار ایله عرصه ده قالدی سلطان بلندمکان
اطرافنه باقدیلر بونجه عسکر فرار ایدنلرك اردنجه کیدوب یاننده
انجه ایکیوز مقداری آدم قالمش چلبی سلطان شجیع وجسور دلاور
اولمغله اولمقدار عسکر ایله برادرینك یدی بیك مقداری عسکری
اوزرینه بالذات هجوم ایتدی وشویله مردانه جنك ایتدیکه اول سلطان

عالیشان

عالیشانی کورنلر آفرین صداسنی فلکه ایرشدردیلر اما موسی چلبی یاننده
یدی بیك سوار وپیاده حاضر وآماده بولنوب سلطانی یالکز ایکیوز قدر
عسکر ایله قالوب ماعداسی فرار ایدن عسکر اردنجه کیتدکلرین کوریجك بو فرصتی
غنیمت بیلوب بالاتفاق غیرت ویا یا عسکری اوق وسائر آلات ایله شویله مدافعه ده
همت ایتدیلرکه سلطانك تنها بوا قدامنی وموسی چلبی عسکرینك مدافعه ده
اهتمامنی تماشا ایدن یاران خبردار اولدیلر بالآخره موسی چلبی عسکری کثرت
اوزره اولمغین عسکر سلطانك اکثری هلاك وپادشاه حضرتلری دخی پاره لنوب
اتلری دخی پاره لنمغله بیقرار اولمغین واثر جراحتله وجود همایون ساعت بساعت
ضعفا وزره استمرار بولمغین بروسا جانبنه عودت بیوردیلر چونکه مقدم
تکور ایله میان سلطانده بو معاهده جریان ایتمش ایدیکه اکر هزیمت ایله عودت
اقتضا ایدر ایسه سلطان محمد خان حضرتلرینی کیرو اناطولی یه ارسال
ایلیه بو دفعه عودت ایتدکلرنده سفینه لری حاضر بولوب فی الحال بروسه
طرفنه ارتحال بیوردیلر وقتا که موسی چلبینك فرار ایدن عسکری اردنجه
ایلغار ایدن سلطان محمد خان عسکری دونوب افندیلری یاننه عزیمت
ایتدیلر کلوب موسی چلبی جمعیتنی کوردکلرنده پادشاهك عسکری صانوب
اول سمته واردیلر یقین کلیجك عسکر معلوم اولوب یننه اوغرادقلرین
بیلدیلر بالضروره جمله سی اطاعت وجرملرین عفو نیاز ایدوب عرض عبودیت
ایتدیلر موسی چلبی دخی عسکرك کندودن نفرتنه سبب کندینك شدتی اولدیغنی
فهم ایتمکین بو دفعه ملایمت وجمله سنی عفو ایدوب هر کسکه بو جانبده قالمغی
استر قالسون واولکیم برادریمی استرادر ندر کتسون دیدی امرادن دخی انی
استینلر قالدیلر استیمنلر سلطان محمد خان درکاهنه کیتدیلر عصیان ابن ازمیر وغلبه
شاه توکه منصیر بعض احمق ونادان وبیشعور وبی اذعان عواقب اموری تفکردن
غافل اولوب بر صاحب دولتك اقبالنده نوعا اختلال کورسه انی علامت ادبار
ظن ایدر بو مفهومه ماصدق ازمیر اوغلی جنید بیك دیدکلری احمقدرکه بوندن
اقدم سلطان حضرتلرینه عصیان ایدوب مظهر عفو واحسان اولمشیکن بو
دفعه دخی پادشاهك روم ایلنده هزیمتنی غنیمت بیلوب آیدین ایلنی غارت و
اهالیسنه کلی خسارت ایدرك ایاسلوق شهرینی محاصره ایتدی بو خبر مسموع

بادشاه اولبجق زیاده بیحضور وبو وقت حزنلرنده جنید بیکك صکوره
ایدن حرکتندن رنجور اولوب اطراف واکنافده اولان اشراف امرایه فرمانلر اصدار
وجمله سنی عسکرلریله احضار بیوردیلر لکن انکوریه ضابطی فیروز پاشازاده
یعقوب بیك سرحدده بولنمغله قرمان اوغلی مکرندن امین اوله میوب اعتذار
ایلدی اکرچه یعقوب بیکك بو اعتذاری مناسب ایدی لکن عدم اطاعتی پادشاهی
اغضاب ایلدی خلاصهٔ کلام شاه انام ازمیر اوغلی اوزرینه عزیمت بیوردقلرینی
ایشتدکده فرار ایدوب قلعه یه تحصن ایتدی واعتذار ایتدکده شاه عالم مقدم
ایتدکلری کبی مظهر عفو وعنایت بیوردیلر کلوب رکاب همایونه دومال ایتدکده
شاه عالیجناب ایدینه تقویت ویروب یعقوب بیك اوزرینه عزیمت بیوردیلر
یعقوب بیك حصه دن خبردار اولبجق جان باشنه صیچرایوب همان خواص
اتباع وخدامیله رکاب همایونه کلدی لکن پادشاه عنبور زیاده رنجور
اولمغله انواع اذیت ایله قتلنی اراده بیورمشیکن ارکان سلطنتلری رجا
ایدوب دیدیلرکه بویله هنکامه‌ده وبوکونه فترت ایامنده بویله
متعیّن ونامدار کمسنه‌یی سیاست مناسب دکلدر باخصوص باشی برابری
بردیلاور اوغلی واردرکه انکوریه قلعه سی محافظه سنه قالمشدر وقلعه ده اولان
عسکری قبضهٔ تصرّفنه الmشدر باباسی قتلنی ایشتدکده قرمان اوغلنه تابع
اولمسی مقرردر قرمان اوغلنك ایسه نقض عهده جنّی سبب اراد سلطان
شوکتمصیر یعقوب بیکك قتلنی تأخیر ایدوب بروسه‌یه کلدیلر یعقوب بیك دخی
نیجه غلیظ یمینلر ایله صداقتنی اثبات ایدوب انتظام کلامی ومقام طاعتده
قیامی اکرچه عفونی اقتضا ایتمشیدی لکن سلطان صاحب تدبیر اطلاق
اولنسه عصیان ایتمسندن اندیشه ایدوب قید بند ایله بالطه اوغلنه تسلیم
وتوقاتده بروی جاد طاقده حبس اولنمسنه امر بیوردیلر قدوم ذوالقدر
زاده بدرکاه شهریارزاده سلطان کامکاره قرابت مصاهرت
ایله سرافراز وامثال واقرانندن ممتاز اولان ذوالقدر اوغلی سلیمان بیکه
دخی روم ایلنه سفرلری اولدیغنی اعلان وبرابر بولنمغی فرمان بیوردیلر
سلیمان بیك دخی علی الراس والعین مضمونیله نامه سنی زین ایدیجك پادشاه
عالیشان مطیب الخاطر اولوب سکز یوز اون درت تاریخنده اماسیه وتوقات

سمتنه

سمتنه نهضت وامرای اطرافه فرمانلر کوندروب انکوریه صحراسنی محل جمعیت
تعیین بیوردیلر واول بهارده اول صحرای واسعده جمله امرا جمع اولوب حرکت
اولنمق اوزره ایکن سلیمان بیکك کله جکنی خبر ویرنجه امرایی استقباله ارسال
بیوردیلر وکلدکده زیاده تعظیم ونیجه کون عالی ضیافتلر ترتیبیله تکریم بیوروب
اوضیافتده آلتون وکمش لاشنه متعلق هرنه که وار ایسه جمله سنی سلیمان بیکه
عنایت وکندی کیدکلری لباسدن الباس ومرصع قلیج واسب زرّین لرزین احسانیله
قرین مفاخرت بیوردقدن صکره سفر مذاکره سی اولنوب بالآخره روم ایلنه
کچمك اوزره اتفاق وعهد ومیثاق اولنوب اندن قالقوب روم ایلی جانبنه
عزیمت بیوردیلر عزیمت پادشاه دادبخشا باستیصال سلطان موسی
وقتاکه سلطان محمد خان عسکر بی پایان ایله انکوریه صحراسندن حرکت واطراف
بروساده براز ایام اقامت بیوروب اقتضا ایدن مهماتی تمام ایتدکدنصکره
اندن دخی حرکت ایدوب استانبول مقابله سنه واردوب تکورك سفینه کوندرمسنه
منتظر اولدیلر وتکورك مقدما ایتدوکی وعد اوزره سفینه کوندردی دیو خبر کوندردیلر
تکور دخی موسی چلبی ظلمندن بیزار اولمغین سفینه لر ارسال وکندو دخی بالذات
استقبال ایدوب رکاب همایونه یوز سوردکده موسی چلبیدن اشتکا وعسکری
ایله پادشاه عالیجاه حضرتلرینه کندو دخی امداد ایتمکی رجا ایلدی لکن سلطان
عادل تکورك امداد رجاسنی قبول بیورمدیلر واندن حرکت ووینه نام
محله عزیمت بیوردیلر بو اثناده قوجه اورنوس بیکدن بر عرضحال ظهور ایتدی
مضمونی بوکه سلطان عالیشان موسی چلبی ایله مقابله‌ده عجله بیورمیوب
مقدما لاسی سرحدینه عزیمت بیوره‌لر زیرا بو سرحد امراسندن براق بیك
وپاشا یکید وترخاله والیسی سنان بیك ولاس حاکمی جمله افندیمزی تخت همایون
اجلاسه اتحاد واتفاق ایتمشلردر بو عبد صداقتکار دلری ایسه اوغورهما
همایونلرنده جان وباشمی فدا ایده جکم اشکاره‌در لکن موسی چلبی اراده
حائل اولمغله درکاه همایونه واصل اوله میوب زکلام اورنوسله صداقت
محسوس اولمغین انکله حرکت ویره دن قالقوب ادرنه یه عزیمت بیوردیلر
میخال اوغلی قولاغوز تعیین بیورمشلر بیدی براز کیدلدکده برکروه عسکر
ظهور ایدوب یول اوزره قرار وجنك صورتنی اشکار ایتدیلر میخال اوغلی تجسس

ایتدکده کورد یکه قره خلیل موسی چلبی عسکرینه دلیل اولمش ایکی طلیعه
عسکری جنکه مباشرت وخیلی جنک اولنوب اخر قره خلیل بوزیلوب کمال اضطرا
ایله موسی چلبی یاننه فرار ایلدی قره خلیل بویله خوار وذلیل کالدکده موسی چلبی
اهماله حمل ایدوب عسکرینی ازارلیوب ولسانا بنجه دورلو عذاب ایتدی و بکلرینه
دائما سوء ظن اوزره اولمغین فی الحال ادرنه دن حرکت ایلدی پادشاه عالمپناه
دخی کلوب ادرنه حصارینی محاصره ایدیجك اهالی حصار شهریارکامکاره بزلر
ایکی شاه عالیجاه بیننه معلق قوللرز امر سلطنت برطرفده قرار ایدنجه قلعه نی
تسلیم ایله برطرفه دخی خیانت ایده میز افندیمز استقلال بولدقده تسلیم قلعه ده
بزلر کندیمز نیاز ایده رز دیو اعتذارلری مقبول طبع شهریار اولمغین ادرنه دن
حرکت وزغره ولایتنه عزیمت بیوردیلر موسی چلبی اکرچه سلطان محمد خانی
اکسه لرندن واروب پریشانلق ویرمنك تدارکنی کورمشیدی لکن غلبه دن
نا امید اولمغین اول اطرافده بلقان تنقلرینه کیروب کویاکه نابدید اولمشیدی سلطان
عادل موسی چلبی عسکرینی حجر وشجره معادل فرض ایدوب بی باکانه قلبه شهر
روانه اولنوب اول شهر دلارایه وصول ودکرمن دره سنده نزول ایتدیلر اندن
مریج صوینی کنارینی طوتوب بلقان طاغنه واردیلر موسی چلبی اول
دربندلرده دائما فرصت طلبنده اولمغین ازمیر اوغلی حمزه بیك وپاشا
یکیدی ایکی بیك عسکره سردار ایدوب اول دربندلره ایلغار ایتدردی
شهریار سپهر اقتدار دخی بایزید پاشانی طلیعه یه سردار ومیخال اوغلی
بختی بکی دمدار تعیین بیورمشیدی اتفاقا میخال اوغلیله ازمیر اوغلی
وپاشا یکید جنك عظیم ایدوب بالآخره میخال اوغلی غالب اولدی وبو فرصتده
لشکر سلطان کوه بلقان دربندلرندن وجه اسان اوزره کچوب صوفیه صحراسنه
وصول واول محل سلامتده نزول ایتدکلری موسی چلبینك مسموعی اولدقده
غمناك بلکه المندن هلاك اوله یازدی عسکر شهریار کامکار بوکیجه صوفیه
صحراسندن قالقوب ایلغار وشهرکوبی دربندندن دخی کذار ایتدیلر اندن
دخی موسی چلبی یه ظفر یوز کوسترمدی شهرکوبی صحراسنه سلطان عالیمقام
نصب خیام بیوردقلری کون سنان بیك وپاشا یکید وبراق بیك طر
طرفندن اطاعت مکتوبلری ظهور ایدوب دروننده قدوم همایونه انتظارلرین

اشعار

103

اشعار ایتمشلر ارتحال ونیش صحراسنه واردقده موسی چلبی عسکر سلطان
کیفیتندن خبردار اولدیغنده اولوب بالذات تبدیل جامه ایدوب کلاه وعبا
ایله سلطان محمد خان عسکرینه کیردی وعسکرك جمعیت واتفاقنی کوریجك
یأس کلوب عودت وعسکرینه ایردی شهریار عالیشان چلبی سلطان حضرتلری
بی قید وتشویش صحرای نیشدن حرکت ولاس ولایتنده ورشه رود خانه سی
کنارینی تشریف ایتدیلر وبو منزلده اورنوس غازی کمال عنوان وسرافرازی
ایله کلوب مظهر نوازش شهریاری اولدی وپاشا یکید وسنان بیك وبراق بیك
وسائر امرای نامدار وبایزید پاشا واسطه سیله لاس حاکمی واورنوس بیك واسطه
سیله کورنکور اوغلی جمله سی اطاعت وعرض عبودیت ایتدیلر وبربر کلوب مقام
خدمتده طوردیلر بعده بو منزلدن ارتحال وویلق اوغلی دیاری سمتنه عزیمت
بیوردیلر وبر مرحله دخی کیدلدکده ویلق اوغلی هدایای وافره ایله کلوب رکاب
همایونه یوز سوردی اندن کوس اوابه رحلت وخداوندکار غازینك مقام شهادتنی
زیارت واندن کورنکورك ولایتنه حرکت بیوردیلر وبو منزلده ازمیر اوغلی حمزه بیك
دخی کلوب بشیوز عدد سواری عسکر ایله عرض اطاعت ایلدی وموسی چلبی یاننده
میخال اوغلی محمد بیك وتیمورتاش پاشا زاده امور بکدن غیری مشهور بیك
قالمیوب یدی بیك پیاده عسکری قالدیغنی افاده ایتدی سلطان محمد خان
دخی موسی چلبی اوزرینه عزیمت ایلیوب قره صو بولندن علا اوغلی اواسنه
وصول واو محل صوفیه نواحیسندن اولمغله برقاج کون انده نزول بیوردیلر
بو منزلده دخی موسی چلبینك اکثر خدامی فرار وکلوب مظهر التفات شهریار
اولدی اندن دخی نهضت وچامورلی صحراسنه نصب رایات بیوردیلر موسی
چلبی دخی احتمانه کلوب انده بقیه اتباعندن تماجی اوغلی فرار ایدر دیو باغلدی
بو وضعی بقیه امراسنك دخی جکرینی یاقوب واکثری دخی فرار وسلطان درکاهنه
قرار ایلدی موسی چلبی ادبارینه جزم ایدیجك کوز قراردوب سلطان جنکنه
عزم ایتدی لکن اتباعنه استمالتلر ویروب هر برینه بنجه وعدلر ایتمکله قلبلرین
جلب ایتدی واندر دخی خدمتده صداقت ایله قیام وچامورلو صحراسنه
ایلغار ایدوب سلطان عالیشان جنکنده اهتمام ایلدیلر ایکی عسکر بیننده
بر عظیم جنك اولدی لکن موسی چلبی طرفندن بولنان امرا ولشکر دخی غیرت

ایتمکله سلطان محمد خان کوردیکه برادری طرفی دخی اقدام ایتمکله مصلحت
جبلی صعوبت بولدی اول پادشاه نریمان جسادت حضرتلری بالذات جنکه آت
سوروب عسکره استمالتلر ویردی لشکر محمد خانی دخی قندیلرندن بو هجوم
واقدامی کوردکده براوغوردن وارقوتی بازویه الوب هجوم ایتدکده موسی چلبی
عسکری تارومار واکثری فرار ایلدی موسی چلبی بو حالتی کوردکده خاندان
العثمان اولان شجاعت مقتضاسی اوزره بالذات قلیج چکوب سلطان عسکرینه
شیرانه حمله ایتدی وموسی چلبی قلیجیله چوق غازی عدم دیارینه کیتدی
هله اثنای جنکده بایزید پاشا موسی چلبی‌نی بیلوب عسکر ایله شهزاده‌یی احاطه
ایتدی موسی چلبی دخی مایوس اولیجق کیرو عسکرینه عودت ومردانه تیغ انتشار
ایله صف اعدایی چاك ونیچه دلاوری هلاك ایدرك عسکرینه کلوب عسکرینك
کیمی مجروح کیمی مقتول کورجك ناچار فرار ایتدی لکن بایزید پاشا ایله مینال
اوغلی وبراق بیك وبعض دلاورلر شهزاده‌یی تعقیب ایدوب اردنجه ایلغار و شهزاده
دخی اتی قادر اولدیغی مرتبه سرعتا اوزره سوردر ایکن کمال خیرتندن اتنی ضبطه
قادر اولهمیوب اتیله برجاموره دوشدی تعقیب ایدنلر دخی ذنبور بلا کبی اول
شهزاده ازاده‌نك باشنه اوشدی وامان ویرمیوب اول سرو خرامانی طپراغه سریلر
وسلطان باهر الاقبال درکاهنه کتوردیلر انلر دخی تعدد ورتهٔ سلطنت انتظام
ملکه محض مضرت اولمغین صیانة للعباد اول سرو ازادی پای کرشیله
بوغدیروب مقیم روضهٔ جنان ایتدردیلر لکن علاقهٔ اخوت شاه صاحب مرحمتی
بکا ایدوب اول نامرادك خلك وفتنه بویله خیرت واضطراب ایله اخرته کیتدیکندن
وافرا غلدیلر واول نفس مبارکی جد بزرکوارلری بروسه‌ده غازی خداوندکار
تربه‌سنه ارسال بیوردیلر وسکز یوز اون التیده اول شاهزادهٔ شجاعت
مدار عازم دار القرار اولدی روم ایلنده ایکی ییل یدی ای یکرمی کون پادشاه اولدی
رحمة الله تعالی علیه رحمة واسعة بوندنصکره سلطان بلند مکان اولا اطراف
امورینی لایقی اوزره رؤیت وسرحدلره تقویت ویروب ضبط ممالکه مأمور
اولان امرای غزات منظور نظر التفات بیورلدی بعده ادرنه تختکاهنه عودت
وبر وقت سعیدده تخت همایونه جلوسی ایله اشاعهٔ انوار معدلت بیوروب اول
سلطان باهر الاجلال اناطولی وروم ایلی ولایتنده استقلال بولدیلر

هجوم

104

هجوم ابن قرمان بر شهر بروسای جنت نشان سلطان کامکار روم ایلی
دیارنه کذار ایدیجك قرمان اوغلی محمد بك که عادت قرمان بنا اوزره مهین
ال عثمان ایدی دفعهٔ اولی کبی سلطان موسی چلبی منهزم ایدر ظنیله عداوتی
اظهار وبروسا فتحنه ایلغار ایلدی ~~بروسا فتحنه ایلغار ایلدی~~ بروسا محافظه‌سنه
مامور حاجی عوض پاشا ایدی قصه‌دن خبردار اولیجق محافظلری حصار
ومحافظهٔ قلعه خصوصلرینی تنبیه ایلدی قرمان اوغلی محاصره ایله حصاری
فتح مرور زمانه محتاج اولدیغین اذعان ایدیجك بکار باشی صوینك مجراسنی
چلمبوز دره‌سنه اقتمق تدبیر ایتدیکه اهالی حصار اوصویه محتاج اولمغله
حوالیدن چتاب وتسلیم قلعه ایدلر حاجی عوض پاشا انلر هنوز بو امره مشغول
ایکن قلعه‌دن چیقوب اکثرینی اسیر وبرازینی قتل ایدوب اول عملدن اثر قومدی
قرمان اوغلی بو تدبیری ابطال اولندیغین کورجك بو وجهله بر حیله‌یه
دخی شروع ایتدیکه کیجه ایچره نیچه مشعللر پیدا ایتدیروب عسکرینه
ویردی وقبلوجه بولندن سید ناصر طاغنه چیقاردی ویورینداایتدردی دیکه
ای اهل حصار بو نیجه امدادیمز کلدی یارن یوریشی ایتسك کرك اول حصار
بینم ذایه نور حاجی عوض پاشا دخی بو کیفیتك صحتنه واصل اولمق ایچون
قرمان اوغلی اوردوسنه ادم صالدی وقتاکه قرمان اوغلی اوردوسنه
جنکه براز کمسنه قالمدیغی خبر الدی جنکاور دلاورلر سچوب اوردوینی یغمایه
کوندردی هنوز قرمان اوغلی عسکری یوروییشی طریقیله برقایوبه کلمشلر
ایدیکه یغمایه کیدنلر اوردوینی طولو اورمشی تولایه طونادوب کیرو سالمین و
غانمین عودت وحاجی عوض پاشایه عرض غنیمت ایتدیلر پاشای مشار
الیه دخی جمله‌سنی کندولره تملیك ایلدی وبعضا قلعه‌دن چقوب جنك
ایدر وبراز اسیر الوب کیرو قلعه‌یه کیدر ایدی وایرتسی اول اسیرلری قلعه بدنینه
صلب ایدر ایدی حتی حاجی عوض پاشا برقاج یرندن یاره‌لنمشدی وعسکرك
طول مدت محاصره‌دن جکرلری یاره‌لنمش ایدی لکن پاشا باده‌سنی صافی قلوب
دائما روم ایلنده غلبهٔ سلطانه دائر خبرلر پیدا ایدوب عسکره تقویت
ودائما تسلیت ویرر ایدی وبالجمله اوتوز دنی کون بو کشمکش اوزره ایکن خداوندکار
تربه‌سنه دفن ایچون پادشاهك کوندردیکی موسی چلبینك تابوتی ظهور ایلدی

ابن قرمان بو خبردن پریشان اولدی لکن حیله یه حمل ایدوب بالذات دفعه
حاضر و شهزاده نك كفشنی اجوب یوزینه باقدی قضیه یه یقین حاصل ایدیجك
فراره مائل اولدی لکن کلدوکی دربندلر باغلو اولمغین شهره اتش براقدی و اول
بلده لطیفه یی یاقدی و کیرماسی بولندن زیاده شتاب و کمال اضطراب ایله
دیارینه فرار ایتدی **لطیفه** قرمان اوغلنك حرمن طنه سی دیرلر قدیمی بر ندیمی
وار ایدیکه غایت شتیمان و نکته دان ایدی بیچاره فرار ایتمکدن یورلوب جاندن
بیزار اولدقده قرمان اوغلنه دیدیکه سلطانم بو عثمان اوغلنك اولوسندن
بویله فرار ایدیجك دیریسی کلمش اولسه نه چاره ایدر ایدك و نه یوله کیدر ایدك
چونکه اولو کلدی بویله قاچه دز ظاهرا دیری کلسه قناعت باغلیوب اوچه دز
قره مان اوغلی بو لطیفه دن اغضاب اولوب حرمن طنه سنه شتم ایده رك بیچاره یی
براغاجه صلب ایدوب ولایتنه دك فرار ایتدی **ظهور یسن شهزاده**
میرسلیمان میرسلیمانك بر اوغلی وار ایدی که حال حیاتنده استانبول تکوردیز
کوندرمشیدی ملك روم ایلی پادشاه تصرفنه کیرجك تکور شهزاده مزبوری
شاه عالمپناه رضاسنه بولنمق ملاحظه سیله استقبال ایتمشیدی
شهزاده دخی افلاق دیارینه کتمك فکریله استانبولدن چیقوب قرن
اواسنه کلدکده افنجیلر باشنه جمع اولوب بیچاره یی سلطنت فکرینه
دوشردیلر اول بی کناه دخی تخت خلیاسنه دوشدیکندن شاه عالمپناه
اکاه اولیجق فتنه سنی دفع ایچون شهزاده دن یکا عازم اولوب شوکت شهریاری
یانبولی اطرافنه واردقده شهزاده یانندن افنجیلر تار و مار و شهزاده نك
لالاسی دزدی باشی زغنوس الوب پادشاه حضورینه کتوردی پادشاه
دخی کوزلرینه میل چکوب بروسه یه ارسال ایدوب دیلر پادشاه هر زنه و فتکم بروسه یه
کالد شهزاده و شهزاده نك همشیره سنه زیاده اکرام و احترام ایلر ایدی و کموج
قربنده اقحصار نام بر قریه یی تملیك و همشیره سنی بر معتبر بکه نکاح ایلیوب
دائما بو ایکی قرنداشه اکرامده قصور ایتمیوب انلر دخی اخر عمرلرینه دك بروسه ده
دوام دولت شهریاری یه دعاده اولدیلر **عزیمت سلطان باستیصال**
ابن قرمان قرمان اوغلندن بروسه محاصره سنده ظهور ایدن خیانتك
جزاسنی ترتیب و اولنی عار و ناموسی تأدیب مراد همایون اولمغله تدارك

سفره

105

سفره مشغول و اطراف ملوکه ایلچیلر کوندروب اسفندیار بك یاکندو اوغلی
سفره حاضر و کرمیان اوغلی ذخیره یتشدرمکه تعیین اولنوب ایکیسی دخی اطاعت
ایتدیلر اسفندیار بك اوغلی قاسم بکی کزیده عسکر ایله ارسال ایلدی بونلرك
اطاعتی پادشاه عالمپناه حضرتلرینه خوش کلوب سکز یوز اون یدی تاریخنده
بروسه دن حرکت و قونیه جانبنه عزیمت اولنوب سید غازی یولنده اقشهره
واردیغی کون فتحی مبشر اولوب اندن سیدی شهرین و بك شهرین و افلق حصارین
و سعیدایلین فتح ایتدکدنصکره قونیه یه وصول اولندی عظیم یاغمورلر یاغوب
عسکره کلی خسارت و قرمان اوغلی دخی جرمندن استغفار و مرحمت رجا
ایتمکین قرمان اوغلی عفو و فتح اولنان ولایتلر ایله قناعت اولنوب اندن
جانبك فتحنه عزیمت اولندی از وقتده فتحی مقدر و بو مهمك دخی حصولی
میسر اولدی **عصیان قرمان اوغلی دیکر بار و انحراف مزاج سلطانی**
سلطان عالیشان جانبك جانبنه عزیمت ایتدکده قرمان اوغلی ینه مجددا
عصیان ایتدیکی رکاب کامیابه عرض اولندقده شهریار غیور اول بدبختك
حرکتندن زیاده بیحضور اولوب قرمان اوغلنك جزای سزاسنی ترتیب و اولنی
عادی کورك کبی تأدیب ارزوسیله قرمان دیاری سمتنه عزیمت و انکوریه یه کلندکده
مزاج همایونده انحراف ظهور ایدوب علتلری کون بکون مشتد و زمان انحراف
مزاج ممتد اولوب حاضر اولان اطبا علتك سببی نه ایدوکنه اشنا اوله میوب
متحیر اولدقلرنده امرادن بر امیر صاحب تدبیر شویله تقریر ایتدیکه حالا کرمیان
اوغلی یاننده بر طبیب وار در که سنان اسمیله مذکور و شیخی مخلصیله مشهور درکه
غایت حاذق در پادشاه دل اکاه ایده الله بالنصر و قواه حضرتلری دخی کرمیان
اوغلنه فرمان ایدوب مولانا سنان طبیبی کتوردی اول حاذق نبض شناس
دخی علتك علاماتندن سؤال ایدوب بر از تفکر قیلدی و بو علت پادشاهك
کمال غیرتندن ناشی خصمنه غالبیت صورتی یوز کوسترمدیکندن علت خفقان
بیلدی و بو مرضه دواء مژده فتح و ظفر اولدیغی
اولدیغی خبر ویروب و مادامکه بو خبر ایله قلب همایون منبسط اولمیه طبیب
جالینوس و بقراط اولسه دخی علاجی بر شیئه برامز دیو مولانا سنانك تقریری
جواب قطعی ویردی
نهایته ایردی **تدبیر دلپذیر بایزید پاشا** چونکه حکیم سلطان عالیشانك مزاجنی
تصحیح یورمسی فتح مژده سنه محتاج اولدیغنی بیان ایتدی بو بابده امرای دولت

واركان سلطنت مشورت ايدوب خلاصه افكارى بو رأى اوزره قرار ايتديكه حسن
تدبير ايله مسلم جمهور اولان بايزيد پاشا حضرتلرندن غيرى بو امرك عهده سندن
كلور بر امير دكلدر ملاحظه ايدمدكلرندن انلرى سرداد و نيجه دلاورى اندن قفاده
ايدوب بو امرى تمشيته تعيين بيوردلر مكر بايزيد پاشانك قرمان اوغليله كيرو
مكاتبه الفتى وبربرلرينه عرض صداقت و محبتى وار ايمش و بو دفعه دخى
شويله بر مصنع مكتوب يازديكه سلطانم ايله بينمزده اولان محبت و علاقه
معلوم دولتدرحالا پادشاه عالمپناه اول مرتبه خسته دركه طبيبلر تدبيردن
عاجز اولمشلردر وجود همايون همان الدن كيتمشدر بو وقت فرصت دمى وغنيمت
عالمدر مصلحت اولدركه بر ساعت مقدم همان قاپوكز خلقيله عجاله بو سمته و
پادشاهه مصالحه طلبيچون خبر ارسال ايده سز ضرورى مصالحه يه ميل
ايدر دبر ودولت اردن كيدر اكر وقت تمام اولمش ايسه يقين بولنورسز عسكريمزك
ايلرو كلنلريله بنده كز سلطانمه اطاعت ايدرز ممالك عثمانيه مالك اولورسز
واكر صحت بولور ايسه مصالحه ايتمش بولنورسز قرمان اوغلى دخى بايزيد
پاشايه اعتمادى اولمغين بو سوزه ايناتوب ارزوى تخت عثمانى ايله جزئى
عسكر ايله يقين كلدكده بايزيد پاشا بر مظلم كيجه ده قرمان اوغلنى
باصوب كندوسى واوغلى مصطفى بيكى ديرى طوتوب دست بسته دروندن
خسته حضور سلطانه كتوردكده بو نشاط وسرور ايله شهريار وقور
صحت بولوب بردلو اثر علت قالمدى بوندن صكره حكيم سنان نيجه
احسان ايله ولايتنه ارسال اولنوب قرمان اوغلى حضور شهرياره
احضار اولندى وشويله عتاب بيوردلركه بو نه حالتدر كه سزك طائفه
كزدن صدور بولور و نه كيفيتدركه دائما سزدن ظاهر اولور هنوز لسانكز
عذرخواه ايكن كندبكز عصيان ايدرسز وهنوز مؤاخذه دن قورتلمش
ايكن ينه او ساعت طغيان وادسنه كيدرسز بلان سويلكده نادر
الاقرانسز لكن حق سويلكده بى نام و نشانسز شمدى صكره سزه نه دورلو
معامله ايده لم و نه وجهله مرحمت و مجامله ايده لم بز اميد وفاق ايتدكجه
سز اظهار نفاق ايتديكز بز ارزوى اتفاق ايتدكجه سز سمت شقاقه كيتديكز
دائره انصافدن تجاوز بكز حددن اشدى شمدى شكره سزى ازاد باعث اختلالدر

قرمان

كوقرمان اوغلى مهابت مجلس دن مدهوش وازار سلطانيدن بى عقل و بيهوش
اولوب براز وقتدن صكره عقلى باشنه كلدى ودعا ايدوب ديديكه اى پادشاه مظفر
كلام همايونك صحيحدر انك ايچون بزم ايشيمز دائما خوشنددن خالى ولمز اجداد
جنت معاديكوز ازاده سيز و بو خاندانك قديمى بنده سيز بو دفعه ده براوج
قائم كيرمه وحاصل عمريمزى باد فنايه ويرمه مادامكه بو جان بنده دربر
دخى اطاعتدن خروج ايدرسم قليجكه كردنم غلاف اولسون بو يير قولكى ازاد
ايت واجداد كرامك مسلكنه كيت پادشاه انام بو اعتذارى ايشيدجك بعد
الاطلاق قرمان اوغلنه كبرو ولايتى ايالتنى احسان ايتدى لكن اوردوى همايونى
چيقديغى كبى قونيه دن بر كوكرجن چيقاروب صاليويردى كويا بو جان بنده
ايكن ديمكدن مرادى اوقوشى ايمش وينه كالاول عصيان ايلدى بنه قرمان
اوغلنك عصيانى معروض حضور سلطانى اولجق اكا حصومنه حاجت
يوقدر انك ايتديكى يمين كندويه چوقدر بيوردلر وفى الواقع انطاليه
حصارينى محاصره سى اثناسنده باشنه بر طوب كله سى اصابت ايدوب
سربى دولتى پاره پاره اولوب وايتديكى يمينك جزاسنه اوغرايوب نطق
همايون يرينى بوله جقدر محلى كلدكده تحرير اولنور **انضمام شان وزارت**
بجناب بايزيد پاشاى پر شجاعت چونكه بايزيد پاشا پادشاه
حضرتلرينك حضور همايونلرينه قرمان اوغلنى اسير ايدوب كترمكله
مزاج همايونك صحتنه سبب اولدى و قرمان اوغلى كبى بر خصم قوى نى
ديرى طوتمغه بولنى بولدى بو خدمت جسيمه وصداقت عظيمه مقابلسنده
مظهر التفات پادشاهى اولوب روم ايلى بكلربكيلك وزارت ضميمه احسان
ونيچه وجهله دخى حائز الطاف فراوان اولدى قرمان اوغلى وقعه سى
وبو وزارت احسانى سكز يوز اون سكز تاريخنده ظهور ايتدى **عصيان**
حاكم افلاق سلطان عاليشان ابن قرمان فتنه سنى دفعدن صكره
بروسه يه عودت بيورمشلر ايدى بو اثناده حاكم افلاق جزيره وبوموب
عصيان ايتديكى خبر ويرلدكده عسكر جمع اولنوب سكز يوز اون طقوز
تاريخنده روم ايلنه عزيمت اولندى ابتدا ادرنه بعده طونه ساحلنه وارلكو
يركوكى قلعه سنك بناسنى تمام وايسافجى و يكى ساله قلعه لرينك تعميرينه اهتمام

بیوردیلر و افلاق دیارینه آقنجیلر ارسال اولنمشیدی دیار مزبوره وصول
و نیجه اسیر و غنیمت ایله عودت ایتدیلر افلاق حاکمی دخی حرکتندن پشیمان
اوج سنه لك جزیه ادا و هر سنه جزیه ویرمك شرطیله طالب امان اولمغله
عفو اولنوب انكروس ولایتنه عزیمت و اندە سوران قلعه سنی فتح ایتدیلر
انكروس مقابله دن مأیوس اولوب اوج بیك زاده ارسال و عقد مصالحه
ایدیجك اندن دخی صلح ایله حرکت و ادرنه یه کلوب اقامت بیوردیلر بو سنه
پادشاه انام اتدن دوشوب نیجه ایام اول سببدن خسته اولدیلر
و عنایت ملك علام ایله بنه شفاء تام حاصل اولدی چونکه مقدم بو
سفرده دخی یاکندی وریا اوغلی قاسم بیك حاضر اولمق ایچون اسفندیار بیكه
فرمان کوندرلدیکنه بناء اوغلی قاسم بیکی کوندرمشیدی قاسم بیك دخی بو دفعه
ادرنه ده پادشاهك ایاغنه صاریلوب الی آخر العمر خدمت همایوندن ایرلمامغی رجا ایتدی پادشاه عالیجاه دخی قاسم بیك پدری یانینه کتمکدن
نكول ایدوب کندولره اولان محبتدن ممنون اولدیلر سلطان و پدری
اسفندیاره بر فرمان عالیشان ارسال بیوردیلر که ممالکندن طوسیه و
کانقری و قلعه جك و قسطمونیه و باقرکوره سی ولایتلرینی افراز و اوغلی
قاسم بیكه تیمار تعیین ایتمکله سائر اولادی بیننده سرافراز ایلیه اسفندیار
بیك دخی وزیرینی واعظ محمد نام بر عزیز ایله و نیجه هدیه ایله درکاه پادشاهه
ارسال و بو وجه اوزره عرضحال ایتدیکه بنم مدار معاشم قسطمونیه
و باقرکوره سیدر پادشاه صاحب مرحمت حضرتلرندن رجام اولدرکه قطع
ارزاقی ذات عالیلرینه لایق کورمیوب اول ایکی محلی بر قوللرینه احسان
بیوره لر طوسیه و کانقری و قلعه جك قلعه لرینی کندی تصرف همایونلرینه
الهلر لکن قاسم قوللرینه و برلمکه رضام یوقدر زیرا اکر انکسادر دروغم یوق
چوقدر پادشاه عالمپناه اسفندیارك رجاسنی قبول بیوروب بو اوچ
قلعه ایله قناعت و ایلغار طاغی سرحد تعیین بیوروب کانقری ولایتنی
قاسم بیكه تیمار اولمق اوزره عنایت بیوردیلر و نیجه کزیده ولایتلری قاسم
بیكه تیمار ایتدیلر دفع سلطان شجاعت موسوم بدفع فتنه های
و ممالك اناطولی شهزاده سلطان مرادثانی حضرتلرینی پدرلری چلبی سلطان

محمد خان حضرتلری اماسیه سنجاغنه ایصال و بیجراوغلی حمزه بیکی لالا
ایدوب ضبط و ربط ممالك ایچون برابر ارسال بیورمشلر ایدی بو سنه مبارکده
سکز یوز یکرمی بر تاریخنده ارمینهٔ کبری ولایتلرندن بر نیجه فتنه لر ظهور و ارمینهٔ
صغیری سرحدی اولمغله شهزاده سلطان مراده عسکر جمع ایدوب تدارکده
فتور ایتمدی لکن اماسیه ده اقامت ایدوب قالقوب بر دشمن اوزرینه کیتمدی ظهور
ایدن فتنه لردن بری بودرکه بوندن اقدم تیمور فتنه سنه سبب اولان قره
قوینلو قره یوسف تیمور فترتندن صکره اذربایجان و عراقی و بایبورد ایالتلری
ایچون دائما جنك و جدال اوزره ایدی عاقبت اذربیجانی فتح ایدوب بیر عمر دخی
قره یوسفه معزور اقره حصاری محاصره ایتدی قره حصار صاحبی ملك
احمد اوغلی حسن بیك ایدی و شهزاده سلطان مراده تعلق وار ایدی شهزاده
عسکر جمعندن مرادی هم متصرف اولدیغی ارمینهٔ صغری ولایتلرینی محافظه
هم حسن بیكه امداد ایدی لکن بو کیفیتی پدرینه یازوب اذنه منتظر ایدی و هم
بو ایامده الب ارسلان اوغلی حسن بیك جنید بیکی الدی اسفندیار بیك دخی
سامسونی و باوره یی الوب اوغلی حضر بیكه ویردی بو خبر دوم ایلنده مسموع
پادشاهی اولیجق سکز یوز یکرمی ایکی تاریخنده عساکر بیشمار ایله اناطولیدن
کچوب و رومیهٔ صغری طرفنه عزیمت بیوردقده بو نیجه حصار دکلکی کبی هر بری
برسولاخه کیروب ناپیدا اولدیلر و شاه عالم اماسیه اطرافنه وضع قدم
ایدیجك کافر سامسونده اولان کفاد خوفلرندن حصاری یاقوب قره دکیزه کیمیلر
بنوب فرار ایتدکلری رکاب همایونه عرض اولندقده بیجراوغلی حمزه بیکی ضبطی
ایچون ارسال بیوردیلر او دخی بعد الضبط محافظه سنده اهتمام اول حصار
مقر اهل اسلام ایلدی و یکرمی بر تاریخنده اماسیه و توقات حدودندن قسطمونیه
حدودینه وارنجه و بروسه اطرافنه کلنجه بر زلزلهٔ عظیمه پیدا اولدیکه اول
ولایتلر اهالیسی اوچ ای مقداری صحرالرده چادرلر ایله اوتاغلر اولدیلر عزیمت
سلطان ظفر مقرون بفتح قلعهٔ سامسون بیجراوغلی حمزه بیك کافر
سامسونی ضبط ایتدکده مسلمان سامسونی دخی ایکی توجه ایله ضبط ممکن
اولدیغی حضور همایونه عرض ایدیجك شاه عالمپناه و طرفه عزیمت و فتحنه نیت
ایتدیکی سامسون ضابطی اسفندیار بیك زاده حضر بیکك مسموعی اولدقده

بالطوع والرضا حصاری تسلیم و پادشاه عالمپناه دخی کلدکده واروب رکاب
همایونلرینه یوز سوردی و بو اثناده بنه جانبك تصرف سلطانه کیردیکی مژده سنی
کلدی سلطان عالیشان اسفندیار اوغلی خضر بکه آستانه مژده قالوب مستخدم
اول سنه قرنداشك کبی مکرم اول بیوردیلر لکن خضر بك برادرم قاسم بك
ایله بینمزده منافرت و کوچکدن برو آرامزده عداوت واردر ایکمز برادره
جمع اولسق بر فساد ایدر ز غضب سلطاندن خوف ایدرم دیو اعتذاری
مقبول و مکرما یدرینه کوندرلدی سلطان انام او اطرافه نظام ویردکدن
صکره بروسه جانبنه عزیمت و اسکلیب ولایتنه کلدکده برصحراده برقاچ بیك
اوکوروب بونلر نه شکل قبیله دردیو سؤال بیوردیلر منت نام بر تاتار بکینك
توابعی اولوب کند و ضمغار اوغلی نك دوکنه کتمکله رکاب همایونه یوز سوره
مدیکی خبر ویرلدکده یابرم تیموردن صکره بو دیار قدم شوم تاتاردن امین در
دیو خبر ویرر ایدیکوز بونه دردیو نزر ایله خطاب و ایراد و عتاب بیوردیلر
بیشمار رحتمنده بولنمد قد نصکره دوکونلرده صفاده اولسون بونه ملعنت
وزهی اخباشدر دیو اغضاب اولوب جمله سنی روم ایلنده قلبه حوالیسنده
اسکان بیوردیلر حالا او محل قورتش اسمیله مشهوردر و او محل بو قبیله ایله معموردر
حتی منت بیك اوغلی محمد بیك اوراده بر عمارت و کاربان سرای بعض ابنیه
خیریه دخی بنا ایتمشدر بناکردن شاه ملائك سمات بعض ابنیه
خیرات و تسخیر بعض ولایت برای وقف جامع و عمارت
پادشاه خیراندیشه حضرتلری عاقبت کار دنیا بیمال بلکه نقطه نقوش مکونات
ظل خیال اولدیغنی تفکر ایدوب نام خیر القا ایتمك ایچون اجداد بهشتی
معادلری سنتنی احیا مراد ایدوب محروسه بروسه ده برجامع دلارا بناسنه
قیام بیوروب باحسن صورت اوزره تمام اولدی فی الواقع بناسی فرحفزا و مقامی
هواسی لطیف و دلکشا برجامع شریفدر و قربنده بر عمارت و بر مدرسه شریفه
بنا بیورمشلردرکه الان طلبه علوم ایله مملو و عمارتی دخی معموردر و اول
محل بین الاهالی ییلدیریم عمارتی دیو مشهوردر و جامع شریفك جانب قبلیسنده
کندولره مرقد اولمغیچون بر تربه وسیعه و قبه رفیعه بنا بیوردیلرکه حالا
او مرقد منور و مشهد معطرده آسوده دیرلر بو کتاب کندو آثار جلیله سندن
انتخاب

انتخاب اولنان خواجه مرحومك پدری حسن جان بن حافظ محمد بن حافظ
جمال الدین اصفهانی طقوز یوز یتمش بر تاریخنده سلطان سلیمان زمان
سلطنتنده بروسه ده وفات ایدوب تربه مزبوره نك قاپوسی اوکنه دفن
اولنمشدر چونکه سکز یوز یکرمی ایکی تاریخنده چلبی سلطان محمد خان بو ابنیه
خیریه نك کیمسنی تکمیل و کیمنك اتمامنه دخی سعی اوزره اولدیلر بو ابنیه یه
اوقاف تعیینی مراد همایون اولوب بو بابده وزرا و امرا ایله استشاره بیوردقده
سریر شوکتمصیره عرض ایتدکلریکه جد بکز اورخان خان غازی استانبول اطرافنده
بعض قری و قصبات المشدر صکره تیمور فترتنده انلری ینه استانبول تکوری
الوب حالا انك تصرفنده قالمشدر انلری فتح ایدوب ضمیمه اوقاف قیلمق
مناسبدر شاه انام دخی تمشیت مهام ایچون تیمورتاش پاشازاده امور
بیکی بنجه دلاوران سردار تعیین ایدوب ارسال بیوردیلر امور بك دخی
هرکه قلعه سنه کلدی کفاری استانبوله فرار ایتمکین خالی بولوب ضبط
ایتدی اندن اسکی کلبوزه یه واروب کافری مقابله ایتمکین یغما ایله فتح ایتدی
طاروجه نام قلعه کفاری امان طلبیله کلوب دعوتی قبول ایتدیلر بو جمله
اوقاف سلطانه الحاق اولندی اندن امور بك قرتال و پندیك و او اطرافنده
اولان قرای فتح ایدوب بروسه یه عودت ایلدی لکن استانبوله یقین اولان
کاه استانبول و کاه آل عثمانه تابع اولورلر ایدی استانبول فتحندن صکره آل
عثمان طرفنده ثابت قدم اولدیلر مقتولی بورکلوجه مصطفا و طورلق
هود بن کمال و شیخ بدرالدین بهمت سلطان الغزات والمجاهدین
موسی چلبی روم ایلنده پادشاه ایکن فضلای دهردن شیخ بدرالدین
نامنده بر عالم نحریر قاضیعسکری وار ایدی حتی مزید فضلنه تسهیل و جامع
الفصولین نام تالیفاتندن شاهدین عادلینی واردر موسی چلبیدن
صکره سلطان عالیشان شیخ بدرالدینی ازنیقه کوندروب ایله بیك عثمانی
تعیین بیورمشلر ایدی شیخك علوم ظاهره و حقایق باطنه ده مهارتی
اولمغله شاکردی و صوفیلری چوغالدی قاضیعسکر ایکن بورکلوجه مصطفا
نام کمسنه کتخداسی ایدی بو اثناده انی خلیفه ایدوب ایدین ایلنه کوندردی
دخی حیله و مکر ایله ایدین اتراکنی اغفال ایدوب بش بیکه قریب مرید پیدا

ایدوب فساده باشلدیغی مسموع همایون اولیجق بورکلوجه نك فسادینی
دفعه شهزاده سلطان مرادی تعیین وبایزید پاشایی دخی براز کزیده عسکر
ایله شهزاده معیتنه قوشدیلر بو کیفیتلری شیخ بدر الدین ازنیقده ایشیدیجك
وسوسه ایدوب اسفندیار دیارینه اندن افلاق دیارینه فرار ایتدی شهزاده
دخی بورکلوجه مصطفانك اوزرینه واروب جنك عظیم وقتال جسیم
اولندقدن صکره شیخ مصطفا جانلرینك صوفیلری بوزیلوب کندی دخی قتل اولندی
شیخ بدر الدینك بر مریدی دخی طورلق هودین کمال ایدی انك دخی باشنده
اوچ بیکه قریب صوفی جمع اولمشیدی انك اوزرینه واریلوب براز جنکدن صکره
اودخی مقتول اولدی شیخ بدر الدین افلاق دیارینه واردقده قاضیعسکر
ایکن کرمدیه سی اولنلردن ومریدلرندن جمع کثیر پیدا اولوب شیخی تحریك
وفاتی وافر عسکر وصوفی ایله سلستره یه اندن دلی اورمانه کتوردیلر
شیخ دخی اندن اطراف واکنافه دعوت نامه ایله صوفی کوندردی وچوق
ساده دلی کندویه دوندردی بو اثناده پادشاه حضرتلری سلانیك
فتحنه عزیمت بیورمشلر ایدی شیخك بو حرکتی مسموع همایون اولیجق
سلانیك اطرافنی غارت ایله اکتفا وشیخ بدر الدین اوزرینه واردیلر کندوری
سیروز اطرافنده فرار وشیخ فتنه سنی دفعه عسکر کوندردیلر کیدن عسکر
شیخك صوفیلری ایله مقاتله وخیلی مقابله دنصکره شیخ طرفی
بوزیلوب شیخ ینه دلی اورمان جنکلستاننه قاجدی بو ارالقده انا
طولیده بورکلوجه مصطفا ایله هودین کمال مقتول اولدیغی شیخك
مریدلری اراسنده دویلدقده اکثری فرار ایدوب باقیلری دخی صوچدن
قورتلمق ایچون شیخی طوتوب باغلیوب حضور سلطانه کتوردیلر کویا
زعملرنجه رسم عبودیتی یرینه یتوردیلر پادشاه دخی ترتیب جزاسنی
علمایه حواله بیوردیلر انلرده جمع اولوب بدر الدینه طعن وملامت
ایتدکدنصکره سعد الدین تفتازانی شاکردلرندن حیدر هروی شیخی
ادله قاطعه ایله الزام ایدوب قتلنه فتوا ویریجك سیروز بازارنده صلب
اولندی شیخ مزبور فضائل وعلومده یکانه فرید عصر ووحید زمانه ایدی
حتی اوبله امور بویله فاضل بیغمبردن صدور بولمزلکن بورکلوجه مصطفانك

ایدنه

ایدنه حرکتی شاید کندولره سرایت ایده ملاحظه سیله تخلیص نفسه سعی
ایدرکن قضا به اوغرادی دیو مشهوردر میخال اوغلی محمد بك که سلطان موسینك
بکلربکیسی ایدی موسی چلبیدن صکره اخذ اولنوب توقاتده بدری چارطاق
قلعه سنده حبس اولندی **انتقال چلبی سلطان محمد خان ازدار فنا بنزهکا
جنان** ادرنه ده پادشاه عالمپناه حضرتلرینك مزاج همایونلرینه انحراف عارض
اولوب بکون یکون علت شدت بولمغله علاج امکاننده اولمدیغنه ذهن شریفلری
شهادت ایتدکده سلطان مراده عزیمت نامه یازوب چاشنکیر باشی علوان
بك ایله ارسال ایتدی واعیان دولت وارکان سلطنتی احضار ولسانا
دخی وصیته ابتدا بیوروب شو مضمونده وصیت بیوردیلرکه

امان وامندر چونکم مرادم — ولیعهد ایلدم سلطان مرادم
وصیت ایده یم اول شاه کلسون — سماء دولتمه ماه کلسون
کیدرسون تیغله حاشاك خودی — کرماله رسنك ادوارا وله دوری
دخی امر ایتدی ارکانیله سلطان — سپهدن ایدلر قوتینی پنهان
ولیعهدی کلنجه مسندینه — ویرنجه مقدمی نظم اهالینه
سپاه ایچنده افشا اتمسونلر — رسوم ظلمی انشا ایتمسونلر
که فترت موجبیدر رحلت شاه — دم فرصت بیلور اول وقتی کمراه
دخی ارکاننه ایتدی نصیحت — دیدی ایتمك انی کاوله فضیحت
جکرکوشم مراده خدمت ایلك — انك بولنك بذل همت ایلك
عدالت سمتنه سوق ایلك انی — مرفه ایلك انکله جهانی
سلامم نقل ایدك اول نوجوانه — اسانیدن دیك اول عالی مکانه
حذر ایتسون جفا اوزره کیدردن — تغافل ایتمسون بردم حذردن
امانتدر اکه حفظ عبادی — صاقنسون اولمسون بیداده بادی
یادغمز خاندان عدله بیداد — بیقر افاقی مظلوم ایتسه فریاد
اضاعت ایلسون بیداد رسمی — عدالت بر له مذکور ایتسون اسمی
کوزتسون لطفله اصحاب شرعی — مدام ایتسون علوم اهلینی مرعی
رواج علمه سعی ایتسون همیشه — شریعت حکمنی اصل ایتسون اندیشه
هوای نفسه قلماسون اطاعت — قوینجا ولمسون اهل شناعت

دیلرسه ممالك اوله هر دیاره　　اطاعت ایلسون پرورد کاره
عدالتدن عدوله ایتمسون میل　　ستم لوثندن اولسون طاهر الذیل
شبی قدر اولسون هر روزی نوروز　　اوله امداد رحمانیله فیروز

بو وصیتی اتمام ایدوب اجیبوا داعی الله نداسنی کوش وفا ایله جهانی فراموش بیوردیلر ارکان دولت بو بابده مشورت ایتدیلر که سفر اوزری بو موحش خبری سپاهه دویورلر احتمال فتنه ملحوظ وهنوز سلطان مراد کلمدن اعدا هجومی محسوس اولمغله پادشاهك وفاتنی صاقلیوب عسکری بر حسن تدبیر ایله پریشان اولدیغی قصردن چیقوب معتاد اوزره دیوان ایتدیلر
اینك مناسب کوردیلر برکون وزرا پادشاهك نزر
ویکیچری وسپاهك کزیده سنی چاغردوب شوکتلو افندیمز ازمیر اوغلی اوزرینه سفر اولنمق فرمان بیوروب یکیچری وسپاهك کزیده سی شمدی اناطولی یه کچوب بیغادیده اناطولی بکلربکیسنه ملحق اولسونلر بیوردیلر دیوب عسکر کزیده سنی بو تدبیر ایله صاودیلر واناطولی بکلربکیسنه فرمان کوندردیلر که بیغایه واروب ورود فرمانه منتظر اوله وقتاکه عسکر پادشاهی کورمدکلری وقت اوزادی برکون سلحشوران طائفه سی دیوانه کلوب دیدار همایونه آرزولرینی عرض ایدوب وزرایه نیاز وکیده دلنا برامه باشلدیلر هر نه قدر که وزرا عذر ایدوب مزاج همایون اکرچه صحت سمتنه مائلدر لکن حرکت ایله نکس ایتمکدن خوف ایدرز وهم وسوسه کزی افاده ایتسك طبع نازکلرینه خوشنی کلیوب انفعال ایله بلکه نکسه سبب اوله دیو مدافعه قیدنده اولدیلر مفید اولمدی بالضروره مبارك جمال همایونی کوزمك وعدا ایدوب دفع مجلس ایتدیلر وبو امر مشکل تدارکنده وزرا متحیر ایکن اطبادن کوردا اوزان دیمکله مشهور وچلبی سلطانك نظر التفاتیله منظور برذات وارایدی حضور وزرایه کلوب شویله تدبیر ایتدیکه جسد مبارك پادشاهی مسندینه اوتوردوب ومعتادلری اولان لباسی کیدوره لر وادولرینه برادم وضع ایده لرکه کاه الکرینی کاه جسدلرینی تحریك ایلیه وهواکیر مسون بهانه سیله قاپوی وپنجره لری قاپیوب اوطه یی مظلمه ایده لر چون وزرا بر تدبیرا اختیار ایتمکده عاجز ومضطر اولدیلر ناچار بو تدبیری اختیار ایدوب عسکره اذن ویردیلر وجمله کیرمکه

اطبانك

110

اطبانك اذنی بو قدر دیو پاشالرندن اوچ بش ادمی قصره قودیلر حریفلر کیردیکی دمده مزبور طبیب فریاد وفغان ایله ایشیدنلری سراسیمه ایدرك قصره کیروب وزیر اعظمه خطاب ایدوب شو وجه اوزره عتاب ایتدیکه
سنك پاشا الکدن داد وفریاد　　نیچون سلطانه ایتدك بویله بیداد
مقام راحتندن انی ایرمق　　همان قصدینه ایتمکدر محقق
بزا ایدکجه علاجه سعی واقدام　　سز ایلرسز علاج اثارین اعدام
بو مقوله شماتت ایله حریفلری اشغال ووقت ایتمکدن اغفال ایدوب پادشاهك حرکت قسریه سنی اراده ظن ایتمکله هر بری دعا ایدرك سلاملیوب چیقدیلر بو اثناده سلطان مراد خانك بروسه یه کلدیکی خبر کلمکله کزلوجه جسد سلطانی بر تخت روان ایله بروسه یه کوندردیلر وینه عادت اوزره دیوان سوردیلر پادشاه جهان سلطان مراد خان کلنجه بو سری عیان ایتمیوب رعایایی بو تدبیر ایله صیانت ایتدیلر جسد مبارك محمد خانی بروسه یه تقرب ایتدیکه خبر ویرلدکده وسلطان مراد خان بر قوناق یدی جسدینی استقبال وبکا ایدرك بروسه یه کتوروب کندو بنا بیوردقلری تربه شریفه وقبه لطیفه ده سکز یوز یکرمی دورت تاریخنده وفاتلرینك قرق ایکنجی کونی دفن اولندیلر وختمات وتصدقات ایله روح حضرت محمد خانی یه حرمت اولندی پادشاه جنت اشیان مجدد دولت ال عثماندر وقعه تیموریدن صکره بونلرك عنایت حق ایله همتلری اولمسه دولت علیه طوائف ملوك اولوب شمدی یه دك دشمن یدینه کیرمشیدی لکن جناب محمد خانی تیغ تابناك ایله عرصه عالمی لوث وجود ظلمه دن پاك ایدوب بو دیارده اسلام باقی قالوب بو ابنیه مسلمانی ومراسم اهل ایمانی الی هذا الان باقی قالمغه سبب اولدیلر محاسن اخلاق ومکارم اشفاق ایله مشهور حتی چلبی اسمیله مذکوردرلر عادت شریفه لری هر جمعه کونی ضیافت ایدوب فقرایی طعام واهل احتیاجه انعام ایدرلرایدی وحرمین محترمین اهالیسنه هر سال حین حسابدن زیاده مال ارسال ایدرلرایدی ولادتلری بدی یوز سکسان برده وپدرلری وفاتی سکز یوز بشده اناطولی وروم ایلنده پادشاه اولدقلری سکز یوز اون التی ووفاتلری سکز یوز یکرمی دورت اولیجق سنی شریفلری قرق اوچ وپدرلری وفاتنده یکرمی دورت یاشنده بولنوب اون برسنه وقتلری

فترت ایله کچدی واستقلال اوزره تخت سلطنته جلوسلری اوتوزبش
یاشنده اولوب سکز سنه دن بش کون اکسك مدت سلطنتلری اولور
رحمة الله الملك المنان واسکنه بحبوحة الجنان **اجمال فتوحات**
چلبی سلطان کافرسامسونی، مسلمان سامسونی، اسکلیب، سفرحصار
اق شهر، بیك شهر، سیدی شهر، افلق حصاری، سعیدایلی، قیرشهر، نکده
جانیك، طوسیه، کانقری، تمیر السانجی، قلعه جك، هرکه، اسکی کبوزه
طاروجی، پندبك، قرتال، وعثمانی غازیدن یلدیرم خان وفاتنه کلنجه دورت
پادشاهك فتح ایتدیکی ولایتلری مجددا فاتحی بونلردر **اولاد محمد خان**
سلطان مراد، سلطان محمود، سلطان یوسف، مصطفا چلبی، کوچك
سلطان احمد، سلطان مراد پدری یرینه پادشاه اولدیلر سلطان محمود ایله
سلطان یوسفك کوزلرینه میل چکیلوب بروسه ده طاعوندن وفات
ایتدیلر مصطفا چلبی ایله کوچك سلطان احمدی برادرلری سلطان مراد
قتل ایتدی **مشایخ وعلما درعهد سلطان محمد کشورکشا** حضرت امیر،
مولانا فناری، فناری زاده لر، برهان الدین حیدر هروی، فخر الدین عجمی،
صاری یعقوب قرمانی، قره یعقوب، بایزید، ملا محمد کافیه جی، پیر الیاس،
عبد اللطیف قدسی، عبد الرحمن مرزیفونی، عبد الرحمن ولد، حسام الدین
شیخ زکریا، شیخ لطف الله، شیخ قرمانی، شیخ مظفر الدین، شیخ
بدر الدین رقیق، شیخ قول بدر الدین، شیخ بابا نحاس، شیخ صلاح الدین
قولی، شیخ مصلح الدین خلیفه، شیخ عمر دده **وزرای دولت وامرای
سلطنت درچلبی سلطان محمد خان بلند منقبت** وزیر اعظم
ابراهیم پاشا، وزیر بایزید پاشا، حاجی عوض پاشا، تیمورتاشی پاشا
زاده اومور بیك، تیمورتاشی پاشا زاده اورج بیك، فیروز پاشا زاده
یعقوب بیك، قوجه اورنوس بیك، اینه بك صوباشی، پاشا یکدی سنان
بیك، بحر اوغلی حمزه بیك، میخال اوغلی بختی بیك، وغیرهم
جلوس مراد خان ثانی برتخت سلطنت وجهانبانی
سلطان مراد ثانی پدرلری وفاتندن صکره ادرنه یه تشریف وتخت همایونه
جلوس بیوردیلر اندن بروسه یه نهضت واندہ اقامت ایتدیلر ازمیر اوغلی

کبی اطرف

کبی اطرافده بولنان ملوك بووقتی فرصت بیلوب عصیان ایدیجك پادشاه
نوجاه هر برینه اغرهدیه لر کوندرمکله شمدیلك فتنه لرینی دفع بیوردیلر
انلرده بلای طمع خام ایله اخذ انتقام سمتندن فارغ اولوب ارام ایتدیلر
سکز یوز یکرمی دورت تاریخیکه پادشاهك تاریخ جلوسلریدر مصر سلطانی
وفات ایدوب تاتار بیك مصره سلطان اولدی وبوسنه منتشا اوغلی الیاس بیك
دخی وفات ایتدی وبرسنه مرورنده مصر سلطنتی پارس بیکه انتقال ایتدی
ظهور دوزمه مصطفا وشهادت وزیر بایزید پاشا سلطان عالیشان بروسه ده
امور عباده اشتغال اوزره ایکن برخبر کلدیکه مصطفا نام برشخص سلانیکدن
ظهور واول اطرافده برنیچه اشخاصی باشنه جمع ایدوب تیمور وقعه سنده ضایع
اولان یلدیرم بایزید اوغلی مصطفا چلبی بنم دیو دعوای سلطنت ونوبت تخت بنمدر
دیو اظهار شیطنت ایلر وبوسببدن نیچه احمق یاننه جمع حتی وار داریکیچه سنه
کلدکده اورنوس اوغللری دخی اطاعت وفرمانته رام اولمشلر وبالجمله روم ایلی امراسی
متابعت ایدوب سیروزه کلدکده اهالیسی قلعه یی تسلیم وبووسیله ایله عرض
انتساب ایتمشلر حلاصه کلام قوت قاهره وشوکت باهره ایله تخت ارزوسیله
بروسه جانبنه عزیمت ایتمش بوخبر مسموع پادشاهی اولیجق اوائل سلطنتکی
اولمغله زیاده مکدر اولدیلر بوماده امرا ایله مشورت اولندقده وزیر اعظم ابراهیم
پادشا ایله الحاج عوض پاشانك بایزید پاشایه عداوتلری اولمغله اول وزیر
بینظیری دشمن اغزینه اتمغه جان اتوب دیدیلرکه روم ایلی امراسی بایزید
پاشا قوللرینك اشناسی وجمله سی انك محبیدر اگر سردار اولوب روم ایلنه
کچر ایسه جمله سی انك سوزینی دکلرلر واکا اطاعت وبودوزمه مصطفادن
قوت ایدرلر تیمورتاش پاشا زاده اومور بیك واورج بیك وعلی بیك هر چندکه
پادشاهی تنهالیوب امان افندم ابراهیم پاشا وعوض پاشا قوللرینك بایزید
پاشایه عداوتلری واردر بوسوزدن مرادلری افندمزه خدمت دکلدر پاشانی
قضایه اوغراتمغه همتدر اوبله برغازی وزیری یازق ایدرسز وهم ابتدای مقابله ده
انهزام بوجانبده بولنوب عسکریمزه ضعف قلب حاصل اولسوز دیه کوردیلر
مفید اولمدی بالاخره سلطان مراد بایزید پاشانك کیتمسنی مراد ایدینوب بایزید
پاشایه دیدیکه بایزیدلالا بومرادیمه لادیمه بهرحال دوزمه اوزرینه وارمق

کرکدر بو خدمتك عهده سندن غیری براحد کلمز و بنم اوغریمه سنك کبی کمسه
بلمز بایزید پاشا دخی اطاعتدن غیری چاره بوله مبوب دیدیکه افندم بو
ماده نك قضاسی ظاهر و بنم بو خصوصده تلف اوله جغم آشکاردر یا هردر
همان اولادم سلطانم الله امانتی اولسون

دوکولسه چوق قیمتدر بولکده قانم فدا اولسون سکا باشیله جانم

لکن دوزمه مصطفا بن ییلدرم خان اوغلی یم سنا تخت بنم حقمدر دیو دعا و بنچه
احمق دخی انی اجنبی بلیوب اطاعت برله بولنده جانی فدا ایدر محتملدرکه بزم
عسکریمز دخی نفاقه مائل و انك اطاعتنه قائل اوله لر اکر بویله برصورت حس
ایدرسم رسوای اولمدن بن دخی صورتا اکا اطاعت ایدرم سز مقابله یه کلك بن
انك امراسی بیننه اختلال براغوب جنك وقتنده بو طرفه کلیرز محتملکه الله
تعالی چشم بصیرتنی کور ایدرسه بلکه بو صورت ایله ممکن اوله والا بو قولکزدن
خیر قالمز الله تعالی افندیمزه عمر ویرسون لکن بو صورت خیانتمزه حمل اولنمیوب
و دوشمنلر بزم سوزی اوزمان بادرکی حضورده مقبول اولمسون چون پادشاهك بایزید
پاشایه زیاده اعتمادی وار ایدی هر تدبیرده مخیر ایدوب روم ایلنه ارسال بیوردیلر
بایزید پاشا دخی استانبول مصرینه واردقده استانبول تکورینك دوزمه
ایله اتفاقی اولمغله استانبولدن یول ویرمدی بایزید پاشا دخی بر روایتده کوزل
حصار اوکنده بر قاچ اوفاق کمی بولوب انلر ایله بر روایتده کلیبولیدن مرور ایتدی
والحاصل روم ایلنه واصل اولدقده دوزمه نك عسکرینی حاضر و آماده
وحد عددن زیاده کوروب پاشانك اولان عسکرك دخی دوزمه طرفنه میلنی
حس ایدیجك ناچار دوزمه یه کوچ قاچدی دوزمه دخی بایزید پاشانك
قدومنی خوش کوروب کندویه وزیر اعظم و هر امرده مستشار و مسلم ایلدی
حتی برکون دعواسنی تصدیق ایچون وجودینی اچوب کویا تیمور چکندن یار
یاره لنمش اوزره بعض زخملرینی بایزید پاشایه کوسترمکله پاشانك قلبنی
کندو طرفنه کرك کبی چویرمك فکرنده ایکن پاشانك اولانجه شبهه سی
دخی ازاله ایتدی بایزید پاشانك اطوارندن افکار صورتی آشکار اولنجق
دوزمه مصطفا بایزید پاشانك انقیادی حیله یه مبنی اولمق فکرینه دوشدکده
یاننده بولنان امراسی دخی فرصتی غنیمت بیلوب پاشایی نفاقدن اتفاق

ایمکریله

112

ایتملریله آخر الامر سازلو دره یه کلدکده اول وزیر فلاطون تدبیری شهید
ایتدردیلر مرحومك بروسه ده چلبی سلطان محمد خان دائره سنده جامع
و مدرسه و تربه سی واردر لکن کندو تربه سنه کلمك مقدر اولمامشدر
بروسه ده حصارده جامع و عمارتی اولان عیسی بك بایزید پاشانك اوغلیدر
وحالا عیسی بك بایزید پاشانك کوشك تربه سی اوکنده مدفوندر مقابله
سلطان جهان با دوزمه مصطفا ازمیر اوغلی جنید بك بایزید پاشادن
مقدم دوزمه یاننه کیدوب وزیر اعظم اولمشیدی روم ایلینك باپاسنی مسلم
ایدوب و بربریه خرجلقی ایلیوب الیبشر اقچه ویرمك دوزمه کوننده جنید
بك تدبیریله پیدا اولمشدر و حددن زیاده باپا عسکری جمع ایدوب جمله
روم ایلی امراسنی دعوت ایتدیلر و بیحساب عسکر ایله کلیبولیدن کچوب
میخالیچ صحراسنده اقامت ایتدیلر بو طرفده دخی سلطان مراد بایزید پاشانك
شهادتنی و یاننده اولان عسکرك دوزمه یه متابعتنی ایشتدکده غلبه دن مأیوس
اولوب مشایخ کرام و دائره سعادتنه دوشدی خصوصا حضرت امیر قدس
سره الخطیر جنابنه التجا و دعای خیرینی رجا بیوردیلر اول ذات شریف دخی
دعا الدینی اچوب دولت عثمانی اقبالنی و دوزمه نك زوالنی جناب ذو الجلالدن
نیاز ایدیجك اجابت دعایه اشارت غیبیه ظهور ایلیوب حضرت امیر بخاری
دخی الحمد لله دیه رك عنایت باری ظهورینی سلطانه مژده ایتدی پادشاه
عالمپناه دخی وداع ایچون حضرت امیر زیارتنه کیدوب او دخی کندو مبارك
الیله پادشاهك قلیجنی قوشاتدی اندن سلطان مراد صدق اعتقاد ایله
وداع ایدوب اولو باد کنارنده کوپروبی کسوب آرام ایتدی بو اثناده تیمورتاش
پاشازاده لره وزارت ویروب مسند وزارتده ابرهیم پاشا ایله و حاجی عوض
پاشا ایله جمع ایتدی رکاب همایون ملازمی بش وزیر اولدیکه ابرهیم پاشا
عوض پاشا امیر پاشا اوروج پاشا علی پاشا تیمورتاش پاشازاده لر حضور
همایونه عرض ایتدیلرکه میخال اوغلی محمد بك قوللریکه موسی چلبی دنصکره
توقاتده حبس اولنوب سکز سنه در محبوسدر اول پیر مبارك آزاد بیورلیوب
اردویه کلمك فرمان اولنسه روم ایلی امراسیله قدیمی حقوقی اولمغین امیدرکه
نصیحت ایله روم ایلی امراسنی بو طرفه اطاعت ایتدیررکه بو صورتده ایش آسان

اولور بو تدبیر سلطانه خوش کلور میخال اوغلی محمد بکی کمال اعزاز واکرام
ایله کتورمکه ادم ارسال اولندی ایکی عسکر نهرك ایکی طرفنه کلوب جنك
وقتی کلدکده حضرت امیر دعاسی تاثیر ایدوب من طرف الله تعالی دوزمه مصطفانك
بورنی قانه یوب اوچ کون منقطع اولمیوب صکره اکرچه ساکن اولدی لکن بر
جنس ضعف ظهور ایتدیکه حرکته مجالی قالمدی بو تقریب بشی اون کون جنك
تاخیر اولنوب بو ارالقده پادشاهك بقیه عسکری ومیخال اوغلی محمد
بك کلوب یتشدی اول بیرامور دیده رکاب همایونه یوز سوروب مظهر
التفات پادشاهی اولدقدن صکره وزرا ایله دوزمه خصوصنی مشاوره
ایتمکه مأمور اولدی اودخی بعد المشاوره وزرا ایله اولو باد صوینك کنارینه
واروب روم ایلی امراسنه اسمر بله ندا ایدوب بیره ترك طورخان بیره کوملو
اوغلو بیره اورنوس اوغللری دیو چاغروب صو کنارینه دعوت ایلدی
انلر ایسه سکز سنه در محمد بکك اسم ورسمی نابدید اولمغله وفات ایتدی
بیلورلر ایدی صدایسنه اشنا اولوب مشاداوله رق صو کنارینه کلدیلر وبراز
بیلرندن کچمش ایکی صحبتلری یاد ایدوب بر برینی کرك کبی بیلدیلر بعده
محمد بك نصیحته باشلیوب دیدیکه بو بنجه یلدر نعمتیله پرورده اولدیغمز
ال عثمان حقوقنی فراموش ایدوب عصیان ایتمك بر مردلك دعواسنده
اولنلره لایق میدر بر مجهول النسبك دعواسنی قبول ایدوب حسب ونسبی
معلوم بر پادشاه نوجوان اطاعتندن یوز چویرمك روامیدر دیو بو کونه
سوزلر ایله امرانك قلبنی پادشاه طرفنه مائل وبیعت ایتمکه قائل ایتدی
جمله سی فرصت وقتنی کوزتمکه باشلشدیلر دوزمه مصطفا ایسه سلطان
مرادی شبیخون ایچون بشی بیك سوار وپیاده اماده ایدوب کوپرونك بوزلدیغندن بو قادر
عبور ایله مأمور ایتمشیدی بو تدبیری پادشاه ایشتدکده مقدم اول محلی
محافظه ایچون بشیوز یکیچری نعیین بیورمشلر ایدی بو خبردن صکره
تیمورتاش پاشازاده امور پاشایی ایکی بیك عسکره سردار ایدوب ارسال
بیوردیلر امور پاشا دخی اول محله واروب بر کیزلو برده اختفا ایتدی دوزمه
عسکریله نصف اللیله غافلانه صودن کچدکده امور پاشا دخی حواله اولنوب
شویله قیردیلرکه حسابه کلمز غریب طائفه سنك کبی فرار ایدوب اکثری طوتلدی

حتی

حتی اولمقدار غریب اسیر اولمشکه بر یکیچری اوچ بش غریب طوتوب اوردوده
پاچه جی دکانلرینه واروب بر باشنه ایکی غریب ازاد ایدرلر ایدی یکیچری ایله غریب
بیننده نفسانیت او زماندن قالمشدر دوزمه مصطفا بو عسکرینك انهزامندن
منفعل ایکن میخال اوغلینك امراسیله صنجتنی ایشتدکده دوزمه نك انتظام
تدبیری دیبه لك مضمحل اولدی بو اثناده عوض پاشا دوزمه عسکرینه تفرقه
ویروب کندو ایله عسکری بیننه شقاق دوشرمکیچون حسن تدبیر ایدوب صورت
حقدن دوزمه یه بر مکتوب یازدی مضمونی بو ایله که اکرچه ظاهرا خدمت
سعادتلرینه دورم لکن بنده صداقتکار قدیم وسلطنت اثناله سلطانمك حق صریح
ایکن امراکز منافق وجنك وقتنده سزی طوتوب پادشاهه تحقیق ایدوب
برکمسنه یه ویروب دوزمه یه ارسال ایتدی تیمورتاش پادشازاده لر دخی
اتفاق ایله ازمیر اوغلنه بر مکتوب یازدیلرکه سلطانمز علو مرتبه ایله
مسلم جمهور وحسن تدبیر ایله عالمده مشهور اولوب خاندان ملوك
عظامدن ایکن بر مجهول النسب شخصه سر فرو وزیری اولمغه تنزل سزلره
کوره تذلل دکلمیدر ومعتبر کزده اولان امرا اول شخص مجهولك دعواسی محض
افترا اولدیغنی ایشیدوب بوندنصکره اکا تابع اولمسه لر کرکدر شو بابده اتفاق ایتدیلرکه
پادشاهمز دوزمه یی شبیخون ایتدکده انلر دوزمه یی طوتوب شاه کامکاره کتوره لر
کرکدر بو تقدیرجه وزیری بولنان ادم مظهر قهر پادشاه عالم اولمق مقرردر
سلطانمه کوره عاقلانه حرکت اولدرکه اوکیجه دن مقدم کلوب شاه عالم
قدمنه دوشوب جرمکزی عفو ایتدیره کوره سز بو مکتوب ازمیر اوغلی
جنید بکه وصول بولدقده زیاده خوفه دوشمشیدی بیچاره نك حاجی عوض
پاشانك مکتوبی دخی دوزمه یه واصل اولیجق کمال خوف ودهشت حاصل
اولوب وزیر مشیری اولان ازمیر اوغلی جنید بکی احضار کندویه کلن
مکتوب سرندن خبردار ایتدی جنید بك دخی تیمورتاش پاشازاده لرك
کندویه اولان مکتوبنی اشکار ایدوب ایکی مکتوب مضمونی مطابق دوشیجك
ایکیسی دخی فراره چاره ارامغه باشلدیلر ومعهود اولان کیجه حلول ایتدکده
شاه عالمپناه شبیخون ایچون حاجی عوض پاشایی سردار ایدوب نهری کچردی
اول وزیر خجسته تدبیر دخی صودن کچوب صفیر نفیر وغلغل تکبیر ایله دوزمه

عسکرینه هجوم ایتدکده دوزمه نك مقدمه‌سی فراره یتیشی اولمغله برحمله یه
دایانمیوب همان اتنه سوار وعسکر سمتندن بوزجوروب بسمت سلامته
فرار ایدوب بیغایه واردی صوبك کچیدینه وقوفی اولمدیغی جهتدن بیغا
قاضیسنه بجه التون ویروب انك دلالتیله صودن کچوب کلیبولی جانبنه
عبور ایلدی وبولدیغی کمیلری روم ایلی یقاسنه کوتوروب الاتنی ضبط
وقوعیه چکدردی ازمیراوغلی جنید بیك دخی اول کیجه ایدین ایلنه فرار
ایتدی سائر امرا جمله عوض پاشا یانینه کلوب شفاعت رجا ایدوب اودخی
عفولرینه تعهد ایتدی وعوض پاشا دوزمه نك چادرینه اینوب جمیع اسباب
سلطنتنی ضبط ایدوب فی الحال نهر اوزره برکوپری بنا ایدوب مژده فتحی پادشاهه
ارسال ایلدی ایرتسی سحری پادشاه اول کوپرودن کچوب روم ایلی امراسی کفنن
کردنه باغلیوب واه وانین ایله اغلیوب رکابه یوز سوردیلر عوض پاشانك
دمیخالی اوغلی شفاعتیله عفو اولندیلر هرچندکه ابراهیم پاشا عصیان
موجب دیکیلر ... لری قتل ایده لم دیدی پادشاه عالمپناه حضرتلری اصغا
ایتمیوب جمله سنك جرمنی عفو بیوروب دوزمه نك ادرنه دوشدکی
اول محلدن حرکت وعجله بیغایه واردی قاضیسنك یول کوستردکی
خبر ویرلدکده قاضینی صلب ایدوب لاپسکیه واردیلر چونکه اناطولی جانبنده
کمی بولنمدیلر حیرت غلبه ایتدی بالآخره ابراهیم پاشا برمکتوب یازوب
بر اوستاد دالغیچ ایله کلیبولی عاملنه ارسال ایتدی مکر اول عامل ابراهیم
پاشایه متعلق برمرد عاقل ایمش که اکا طهارتسز خطیب دیرلر ایدی چون مکتوب
کلیبولی عاملنه واصل اولدی مضمونیله عامل اولوب سفینه تدارکنه
مشغول اولدی اخرجوزدن یکی برفرنك کمیسی بولوب ومتاعنی الوب کمی
اولوب بش بیك فلوریه قول وکیجه کیزلوجه پادشاه طرفنه ارسال ایتدی
شاه شوکتپناه دخی کمی الدیغی قدر دلاور قویوب روم ایلنه کوندردی
انلر دوم ایلنه چقدقده سفینه محافظه‌سنه مأمور اولنلر ایله جنك ایدوب
جبرا برقاج سفینه الوب اناطولی طرفنه دوندریك اول سفینه‌لر ایله
پادشاه وسپاه توکلنا علی الله دیوب دریایی کچدیلر واجه اواسنه
واروب انده نزول بیوردیلر دوزمه خبردار اولوب بولایربولندن فرار

واد دنده

114

وادرنه ده قرار ایلدی پادشاه کامکار دخی اردنجه ایلغار ایدیجك ادرنه ده دخی
قرار ایده میوب قزل اغاج یکیجه سنه واردقده کندو اتباعی پادشاهدن خوف
ایدوب امید نجات ایله دوزمه‌یی طوتوب باغلدیلر وسلطان طرفندن دوزمه‌نك
اردنجه ایلغاره مأمور اولنلره تسلیم ایلدیلر چون اول مجهول مخذولی
باغلو درکاه پادشاهه وصول بولدی ادرنه حصارینه صلب ایدوب غیریلره عبرت
ایتدیلر بو وقعه سکز یوز یکرمی بشده ظهور ایتدی خروج شاهزاده سلطان
مصطفا مرحوم جنتمکان چلبی سلطان محمد خان حضرتلرینك کوچك اوغلی
مصطفا چلبی که کندولری حیاتنده حمید ایلنی والی ایتمشلر ایدی برادری سلطان مراد
دوزمه جنکنه مشغول ایکن کرمیان اوغلی وقرمان اوغلی امدادیله تمکین سلطنت
دعواسنه دوشوب بروسه حصاری اوزرینه ایلغار ایدوب قریه قزبغی نام
قریه قربنه نزول ایدیجك بروسه اعیانی مشورت وقلعه یه کرك کبی تقویت
ویروب یوزطوب عالیقماش ایله اخی یعقوب واخی قدم نام ایکی معتبر کمسنه‌یی
اعیان لسانندن کوندردیلر وشویله عذر ایتدیلرکه وارث سلطنت ولد اکبری
مسلم لکن سنا اکبر اولان برادرلرینه بیعت اولنمشکن اول شاه عالمپناهه
خیانت محض قباحتدر رضا ایله قلعه‌یی تسلیم ممکن اولمیوب زور ایله الماق
ایسه مرور زمانه محتاجدر اوقدر وقتده پادشاه کلمك امر مقرردر مناسب
اولدرکه دولت واقبال ایله برفتحی اسان محله عزیمت بیوره‌لرکه سعیلری منتج
مرام اوله بروسه لینك بوتدبیری شهزاده‌یه خوش کلوب بروسه‌دن عودت
وازنیق فتحنه عزیمت ایتدی اواثناده ازنیق محافظه‌سنه فیروزبك
اوغلی علی بك مأمور ایدی ازنیقی سد ایدوب جنکه مباشرت ایتدی وپادشاهه
بوخبر موحش کیتدی اوار القده شاه عالم استانبول تکوری دوزمه ایله
اتفاق ایتدیکندن اغضاب اولوب استانبولی محاصره ایتمشیدی بوخبر وصولنده
ازنیق ضابطنه فرمان کوندردیلرکه قلعه‌یی مصالحه ایله تسلیم ایدوب شهزاده‌یی
اشغال ایلیه وشرابدار الیاس که مقدم چلبی سلطان یاننده امیرسلیمانه
فرار ایله متهم ایدی وشمدی شهزاده نك لالاسی وهر امورنده مقتداسی ایدی
اکه ده کیزلوجه فرمان کوندردیلرکه شهزاده‌یی اغفال ایدرسه کندویه اناطولی
بکلربکیلکی ویریله بوفرمانلر واصل اولدقده فیروز اوغلی قلعه‌یی تسلیم والیاس

منصب هواسیله شهزاده یی اغفال ایلدی هرچند که کرمیان و قرمان امراسی
الیاسك حرکتندن شبهه قابوب شهزاده نك عودنه تحریض ایتدیلر مفید
اولمدی الیاس ازنیقده ابراهیم پاشا سراینی شاهزاده یه نشیمن ایدوب عیش
و عشرته میل ایتدردی شهریار کامکار دخی اورنوس اوغلنی سرحد ولایتنه
تعیین و فیروز بیکی افلاق سرحدینه تعیین ایدوب کندولری ازنیق اوزرینه ایلغار
بیوردیلر و طقوز کونده اوتاغ همایون ازنیق اوکنده قوریلوب شهزاده سلطان
مصطفا عسکری ازنیقده قپاندیلر اهالی ازنیق قلعه یی مواضعه طریقی اوزره
تسلیم ایتمش اولمغین عسکر پادشاهی قلعه قاپوسنه واردقده بلا تردد محا
فظلر قلعه قاپوسنی اچدیلر شرابدار الیاس دخی منصب ارزوسیله شهزاده یی
طوتوب حضور همایونه کتوردی بو مصلحتی کورمك ایچون میراخور مزید
بیکی تعیین ایتدیلر او دخی شهزاده یی کناهی الوب ازنیق یولی اوزرنده انجیر
اغاجی دیبنده شهید ایتدی پدری یاننده دفن ایچون بروسه یه ارسال
اولندی و قدوم پادشاهیدن مقدم جزئیجه جنك اولنمشیدی اول جنکده
میخال اوغلی محمد بیك تاج الدین اوغلی الندن شهید اولوب پادشاه حضرتلرینك
تشریفنده مصکره تاج الدین اوغلی بهرحال بولنوب اول پیر شهیدك دمنی اخذ
مراد همایون اولمغله اول دخی برطاوق کومسنده بولنوب شکنجه ایله قتل
اولندی **محاربۀ شهریار با اسفندیار** پادشاه حضرتلری رکاب وزراسنك
کثرتنی استنغال ایدوب امور پاشایی کرمیان اوغلنه رسالت طریقیله ارسال
و اروج پاشایه بکاربکیلك ویروب علی پاشایه صاروخان سنجاغنی احسان
ایتدی و اسفندیارك ملك عثمانه تعرضی اولدیغی عرض اولنمغین قالقوب
اسفندیار بك اوزرینه کیتدی بروسه دن یکیشهره واندن بولی طرافنه
واردقده چونکه اسفندیار اوغلی قاسم بك ال عثمان بنده لکنی کندویه سعادت
بیلوب بو سفرده دخی برابر ایدی اسفندیار عسکری قاسم بك اوردوی
همایونده اولدیغندن خبردار اولیجق اکثری اسفندیاربکی ترك ایدوب کلوب
اوردوی همایونه ملحق اولدیلر خلاصه کورلی طرافنده ایکی عسکر بربرینه
ملاقات و بیتارنده مردانه جنك اولنوب اخرالامر قاپوجی باشی بخشی بك
جنك اثناسنده اسفندیاره راست کله سنه بردبوس حواله ایدوب شق

ایتدکن

ایتدکن اسفندیار یاره لنوب سینوب قلعه سنی ارزو ایدوب جنکدن فرار
ایتمکله عسکری دخی تارومار اولدی شاه عالم دخی ملك اسفندیاردن جوق
دیار فتح ایدوب جمله دن تختبه ملکی اولان قسطمونیه و باقر کورسنی فتح ایتدی
اسفندیار حرکات ناهموارندن پشیمان اولوب امان نیازیله عرضحال ایدوب
اوغلی مراد بیك ایله رکاب همایونه کوندردی و کریمۀ صلبیه سنی دخی پادشاه
حضرتلرینه قبول بیورملرینی رجا و قبول بیورلمق ایچون وزرایه دخی هدیه لر
کوندروب کندویه شفاعتلرینی نیاز ایتدی پادشاه عالمپناه دخی اسفندیار
برکناهی عفو بیوروب بروسایه عودت بیوردیلر **ذکر عاقبت حال عوض
پاشا** حاجی عوض پاشانك دشمنلری خائن دولتدر دیو دیوان همایونه
جبه ایله کلور بو حرکتی نشان خیانت دکلمیدر دیو پادشاهه نفاق ایدوب
فی الحقیقه تجسس اولندقده پادشاهك دیوانه بو طرزده کلدیکی صحیح ظهور ایدوب
دشمنلرینك سوزینی تایید ایتمکله سکز یوز یکرمی التیده بافرمان همایون کوزلرینه
میل چکیلوب مقدما شهریار کامکار حضرتلرینك لالالری اولان یورکوج
نام کسنه یه دخی اماسیه سنجاغی احسان بیورلدی **قدوم حاکم افلاق
برای دفع شقاق** پادشاه کامکار جنك اسفندیارده ایکن افلاق بکی دره قولانی
سلستره دن کچوب ممالك اسلامه خسارت اول سرحدلری غارت ایتدیکی خبر
ویرلدکده شاه کامیاب اغضاب اولوب اول سرحدلر محافظه سنه مامور فیروز
پاشاقه فرمان اولدیکه افلاق دیارینه اقین ایدوب غارت و یغما ایلیه او دخی
فرمان پادشاهی اوزره عمل ایدوب اول دیاره خیلی خسارت ایتمیشیدی بو
اثناده شاه کامکار اسفندیار ایشنی کوروب روم ایلنه کذار ایتدیکی دمکده
قولانك مسموعی اولدقده عالی هدیه لر تدارك و ایکی اوغلیله ادرنه ده کلوب
رکاب همایونه یوز سوروب ایکی یللق خراجنی تسلیم برله عفو رجا ایدوب
وارکان دولت دخی شفاعت ایتمکله ترجی جرمی عفو اولندی لکن ایکی
اوغلی استانۀ سعادتده ابقا و کندو ولایتنه عودته ماذون اولدی
و بواثناده ارنابود کافری طغیان ایتمکین اورنوس اوغلی عیسی بیکی اول
دیاره ایلغار ایله مامور ایدوب عسکر اسلام ایله ارسال بیوردیلر
ازدواج پادشاه کامکار با دختر اسفندیار چونکه اسفندیار بکك

کریمهٔ محترمه سنی پادشاهه وجاریه ایتمکی رجا ایتمشیدی سکز یوز یکرمی سکز
تاریخنده شاه عالم ادرنه دن بروسه یه حرکت وانده تزوج نیت بیوروب بروسه یه
کالدکده اسفندیارك کریمه سنی پدری یاننده اخذ و بروسه ده زفاف ایچون
سرای همایونه کتورمکله جاشنکیرباشی الوان بیکن قاپوقوللرندن جمع کثیر ایله
کوندردیلر و طواشی شرف الدین پاشایی و طواشی ریحان پاشایی و نسواندن
خلیل پاشا زوجه سی دایه خاتونیکه شاهك دایه سی ایدی و بروسه ده
هر برینه منسوب بر محله دخی واردر که تاریخ هجرت کتابکه بیکیوز سکسان بش
تاریخنده حالا او محله لر معمور و بین الاهالی دایه خاتون محله سی و شرف
الدین محله سی و ریحان محله سی دیو مشهوردر و کرمیان اوغلی یعقوب بیك
زوجه سنیکه پادشاهك انادیرلر ایدی و مریخ بولایی و سائر طرف همایونلرینه
انتسابی اولان خاتونلری ارسال بیوردیلر بونلرك قسطمونیه اطرافنه کلدکلرینی
اسفندیار بیك ایشتدکده اودخی ارکان دولتنی استقبال ایچون ارسال و لایقی
اوزره اکرام ایتمکده قصور ایتمدی بعده کلینی دایه خاتون ایله کرمیان اوغلی زوجه سنه
تسلیم ایدوب درکاه شاهه ارسال و ملوکه لایق جهاز ایله رسم عبوریتی
برکمال ایتدی چون عروسك قدوم صفالزومی قریب اولدوغی خبر ویرلدی
ارکان دولت استقبال ایله مبادرت ایتدیلر و اسفندیار بیك ادملرینی اعزاز
و تکریم و ضیافت رسمنی تقدیم ایدوب اول اوج اقبال ده برزین بر ساعت سعد ده
زفاف ایله قران سعدین وقوع بولدی و بو جمعیتده پادشاهك اوچ همشیرهٔ
محترمه لرینك برینی رکاب همایونلری ملازمی اولان اسفندیار اوغلی قاسم
بیکه برینی دخی اناطولی بکلربکیسی قراجه پاشایه برینی وزیر اعظم ابراهیم
پاشا زاده محمود بیکه ویردیلر محمود بیك زوجه سی مکهٔ معظمه ده وفات
ایدوب انده مدفوندر فتح دیار منتشا منتشا ولایتنه وراثت ایله پادشاه
اولان یعقوب بیك وفات ایدوب محمود و الیاس نام ایکی اوغلی قالدی محمود
دخی از زمانده عرصهٔ حیاتدن نابود اولیجق الیاس پدری تختنه اجلاس
اولندی الیاس بیك منتشا ولایتنه پادشاه اولدقده اوغللری اویس ایله
احمدی تربیه اولنمق ایچون پادشاه دریانوال حضرتنه ارسال ایتمیشیدی
سکز یوز یکرمی طقوز تاریخنده الیاس بیك دخی وفات ایدوب منتشا

ولایتی

و بر جامع شریف واردر و شرف الدین پاشا و ریحان پاشایه منسوب بر محله دخی

116

ولایتی پادشاهسز قالیجق بو طرزه وجه اسان اوزره پادشاه سلطان مراد خان
تصرفنه کیروب ایالتنی بلبان پاشایه توجیه بیوردیلر لکن الیاس بیك اوغللری
اویس بیك و احمد بیك بالکز التفات پادشاهی یه قناعت ایتمیوب پدرلری ملکنی کرو
پادشاه عالمپناه دن طلب سوداسنده اولدقلری پادشاهه خبر ویرلدکده اویس
بیك احمد بیکی طوتوب توقاتده بدوی چارطاقده حبس اولندیلر ایکی سنه محبوس اولدقدن
صکره صورت فرارلری بو وجه اوزره اولمشدر که شتا حلول ایتمکله برقاج بوك
اودون الوب ویتاقلرینه قورواوت دوشه مك بهانه سیله برقاج بوك اوت
کتردیلر واوت حمالیله قول وینچه احسان وعد ایدوب اویس بیك اوت چوالنه
کیروب حمال ارقه سنه الوب سلامت چیقاردی کونوررایکن دزدار سؤال ایتدکده
کبار حریفلر یکندیلر کیر کونوره یورم دیو جواب ویردی و بر چوال علف دخی کونوروب
احمد بیکی ده او چواله قویوب کونوررکن ضابط اوکندن هربر کتورسم یکنمزلر نازك
نازك مزاج ظریف حریفلر ایچق عثمان اوغلی دخی عجبا بونلری بنه صاقلادردیلرك
کچوردی و برات بولیوب احمد بیك بندی و دیار بکر حاکمی قره عثمانه واروب
انده ده قرار ایدمکله سلطان مصره اندن عجم دیارینه واردی و اوکید شده رکه
نام و نشانی نابود اولدی اویس بیك قرار جاره بوله میوب سکز یوز سکسن کنت و کذار
ایکن ضابطان حصار النه کیردی و بو خبر سمع پادشاهه واصل اولدقده سلطان
عالیشان دخی اویس بیکك و دزدارك قتلنه فرمان بیوردیلر عزیمت حمزه بیك
باستیصال ابن ازمیر ازمیر اوغلی جنید بیکك دائما عصیانی وال عثمانه
طغیانی سببیله قتلنه نیت و ملکنی المغه عزیمت همایون درکار ایدی بو اثناده
ایدین منصرفی یخشی ایله بینه محاربه ایدوب یخشی برادرینی قتل ایتدیکی شاه
عالیجاهه خبر ویرلدکده اوروج پاشایی سردار ایدوب ازمیر اوغلی اوزرینه ایلغار
ایتدردی اوروج پاشا دخی ازمیر ولایتنه واردقده ازمیر اوغلی مقابله دن عاجز اولوب
ایسلی قلعه سنه کیردی اوروج پاشا دخی ازمیر ولایتلرینك برازینی ملازملره تیمار طریقیله
اوزره ایدوب وکبرا بروسه ده درکاه سلطانه ایردی اوروج پاشا عودت ایتدکده هنوز کیرو
ازمیر اوغلی عصیان ایدوب یخشی بیکك برادری سنان بیکی دخی شهید ایتدی بو
خبر بینه مسموع پادشاهی اولدقده بر مرتبه ده اغضاب اولدیلر که مبارك وجودلرینه
دتر بیکك عارض اولدی و اول انده وزرایی احضار و شو وجه اوزره ازار ایتدیلر که

ازمیر اوغلی دکلی کبی بر لئیم حریفا بکن سزك اهمالکز ایله ولایتمزی غارت ایدوب
کوباکه تشریف اوله یوربا انك دفعنه ال بیر ایدك یا آستانهٔ علیه مزدن کیدك وزرا
دخی کمال خوف وخشیت اوزره دیدیلرکه اوروج پاشانك پرورکنده ووجودی
قاپیدر قولکز ایدی لکن حمزه بك شجاعتده ماهر وحسن تدبیرده اقرانی نادر
وبو خدمتی اداره یه قادر بنده کزدر دا وتعیین بیورلدقده مطلوب اوزره خدمت
کوریله جکی ظاهردر وجه مذکور علی هذا حمزه بکه اناطولی بکلربکیلکی توجیه وازمیر
اوغلی اوزرینه تعیین بیورلوب ایلکی منصرفی یخشی بك دخی معیتنه تعیین
بیورلدی وبروسه بکی دخی برابر ایدی صاروخان نواحیسندن اق حصارده جنید
بیکك اوغلی قورد حسن قارشولیوب بر از جنکدن صکره قورد حسن بوزیلوب
پدری جنید بکه فرار ایلدی وصکره پدریله جنك وقوعنده فی الواقع قورد
قونه صالارکبی آل عثمان عسکرینه طالادر بر جور حریف اولمغله عساکر عثمانیه نك
بریانی بوزوب فرار ایدنلرکا تعقیب ارزوسیله پدرینی جزئی عسکر ایله براقدقده
حمزه بك کوردکده بقیهٔ عسکر ایله جنید بك اوزرینه هجوم ایتدی جنید بك
دخی تحمل ایده میوب قلعه یه فرار ایتدی قورد حسن صاغ واسن دونوب بقیه
حمزه بك یاننده قالان عساکر عثمانیه‌یی دخی بوزمق ارزوسیله حمله ایتدکده
دیری طوتلوب حمزه حضورینه کتوردیلر حمزه بك دخی قلعه‌یی محاصره وقورد
حسنی پدری جنید بکه عرض ایدوب اطاعت تکلیف وپادشاهدن جرمی
شفاعتنه تعهد ایتدی لکن جنید بك اول طوزاغه دوشمیوب برکون علی الغفله
قرق مقدار سواری ایله قلعه‌دن چیقوب کندوبی سرعسکر حمزه بك عسکرینه
اوروب عسکری ایکی شق ایدوب سلامت فرار وقرمان ولایتنه دوشوب
قرمان اوغلنه التجا ایتدی لکن قرمان اوغلی پادشاهدن خوف ایدوب امداد
ایتمامکله کیرو کلوب بنه عسکری مردانه شق ایدوب قلعه‌یه کیتدی جنید
بیکك بو شجاعتنه کورن تحسین وصدکونه آفرین ایتدیلر لکن ایام محاصره
اوزایوب واهل حصارك اجلقدن وتعفن هوادن حاللری پریشان اولمغله
جنید بك عهد وامان ایله حصاردن چیقوب حمزه بك یاننه کلدی لکن
یخشی بك وبالطه اوغلی وخلیل بك بر برع کلوب سنویله مشاوره ایتدیلرکه
ازمیر اوغلی عفو اولنوب بو دفعه دخی خلاص بولور ایسه طور سابقی

التجا ایتدی

اوزره

[illegible]

اوزره مصر وعامهٔ مسلمینه ضرر اوله جغی مقرر در لایق اولدرکه بونك وجودینی عالمدن
نابود ایده لم دیو اتفاق وحمزه بکلدن کیزلوجه جنید بك وقورد حسنی پدری کوز
قارشوسنده قویون کبی بوغازلیوب بعده جنیدی دخی قتل ایتدیلر حمزه بك بو کیفیته
واقف اولدقده زیاده انفعال ایدوب بر آدمی امان ایله کتوردکدن صکره قتل ایتمك
آدم کاری دکلدر فیما بعد عهد وامانمزه کیم اعتماد ایدر دیو خیلی یخشی بك ایله
رفقلرینه عتاب ایتدی اما کوردیکه چونکه حریفلر مقتول اولدیلر عودتنی
ممکن دکل باری بو سببیله قلعه فتحنه توسل ایده لم دیو ایرتسی بو کله‌لری قزراغه
صابلیوب قلعه اهالیسنه کوسترمکله امر ایتدی اهالی قلعه دخی افندیلرین
بو حالده کوردکده عناد ایتمیوب قلعه‌یی تسلیم ایتمکله حمزه بك بالتمام دیار
ازمیری فتح ایدوب سکز یوز یکرمی طقوز تاریخنده اول دیار دخی الحمد لله تعالی
بالکلیه تصرف عثمانیه‌یه دخول ایتدی **وفات وزیر تیمور تاشی زاده اوروج
پاشا** اوروج پاشا که قبل الوزارة اوروج بك دیمکله مذکور اولمغین وزیر
اولدقدن صکره دخی اوروج بك دیو مشهور اولمشدر ازمیر اوغلی جنکندن
عودت ایتدکدن صکره مزاجنه علت غلبه ایدوب اخر سکز یوز یکرمی طقوز
تاریخنده دار بقایه ارتحال ایتدی جسدی بروسه حصاری ایچنده بنا ایتدیکی
حمام خزانه‌سنده اولان تربه‌ده مدفوندر دیو بین الاهالی مشهوردر وبر روایتده
برادری موسی بك یاننده مدفوندر رحمه الله علیه رحمة واسعة **وفات
غازی فیروز بك والی انطاکیه** فیروز بك که خداوندکار غازی زماننده
بروسه حدات اسلامیه‌ده فتوحات ومغازی اوزره اولوب ملوك کفار
اراسنده مزید شجاعتا ایله معروف وملوك اسلامیه بیننده صداقت ایله
موصوف ایدی بو اثناده انطاکیه محافظه‌سنه مشغول ایکن اجل مسماسی حلول
ایدوب سکز یوز اوتوز تاریخنده اخرته انتقال وجوار رحمته ارتحال ایتدی
رحمة الله علیه رحمة واسعه **هلاك کشتی تکه اوغلی عثمان بهمت فیروز
اوغلی حمزه بك** بوندن مقدم پادشاه انام دوکنی ترتیبنه اهتمام اوزره ایکن
لاسی حاکمی دیلق اوغلی عصیان وسرحدلر اسنده نا اسحق بك وعلی پاشا بیکی کم
دلو پاشا دیمکله اوا طرافده صاحب نام وشان اولمشیدی انی طوتوب محبوس ایتدیکی
پادشاهه خبر ویرلدکده سکز یوز اوتوز تاریخی اوائلنده ادرنه جانبنه تشریف

همایون اولوب لاس ولایتنه بر از عسکر کوندرلدی وادرنه‌دن دخی حرکت و
اوتاغ همایون قلیچ اطرافنه وصول بولدقده قرمان اوغلنك تکه اوغلی عثمان
چلبی ایله اتفاق وانطاکیه حصارینی محاصره ایتدکلری مسموع همایون اولیجق
سنان پاشایی لاس اوزرینه سردار وکندولری ایکی طرفدن اوزاق بولنماق
ایچون قلیچده قرار بیوردیلر سنان پاشا دخی لاسك دار السلطنتی اولان والاجه
حصاری فتح واکثر بلادنی دار الاسلام ایلدی وبو فتح اولنان ولایتلر ایالتی
مزید بیکم احسان اولندی اناطولی جانبنده عصیان ایدن تکه اوغلی عثمان
چلبی قرمان اوغلنی دخی تحریك واغفال ایدوب انی دخی کندویه رفیق ایتدی
وتکه ولایتندن نیچه اتراك عثمان چلبی باشنه اوشمکله عثمان چلبی دخی قرمان
اوغلنك کندویه اعانتنه وعسکرینك کثرتنه باقوب ینه قرمان اوغلی
تدبیریله انطاکیه‌یی فتح سوداسنه دوشمشدر بو کونلرده انطاکیه محافظی
فیروز بیك وفات ایتمکله اوغلی حمزه بیك که قره حصار محافظی ایدی پدرینك
اخرته ارتحالنی وانطاکیه خلقنك سردارسز قالدقلرینی ایشتدکده قره
حصاره بر معتمد ادمینه اصمرلیوب کندی انطاکیه محافظه‌سنه کیتدی
انطاکیه خلقی دخی انك قدومندن ممنون اولمشلر ایدی بو اثناده بر خبر
کلدیکه عثمان چلبی انطاکیه‌نك ایستانوز نام ییلاقنه کلوب قرمان اوغلنك
کلمسنه منتظردر وخسته اولوب حالا اسیر فراشدر ییلاق مزبورده برقاچ
کون ارام وقرمان اوغلی کلدکده برابرجه حصاری محاصره ایده‌جك حمزه
بیك بو کلامی ایشتدکده حصارده اولان پیر ورخسار صاحب تدبیر اولان
بکلری چاغروب دیدیکه تکه اوغلی عثمان حالا ییلاقده قرمان اوغلی کلمسنه
منتظردر وکندو اسیر فراش خسته‌در واروب باصمق وجمله‌سنی قیروب
قلیچدن کچیرمك مرادمدر نه دیرسکز مناسب میدر انلر دخی سلطانم
بو تدبیری غایتده مناسب ودلپذیردر لکن کندیکز قلعه‌ده قالوب بومهمی
تمشیته عسکر کوندرمك کرك زیرا مشاهده اولنمشدرکه خلاف مأمول بر صورت ظهور ایدرسه
کندکده قلعه دخی کیتمك اقتضا ایدر لکن سز بونده اولیجق عسکر بوزلسه
دخی قلعه الده قالور دیدی حمزه بیك اکرچه شجاعتی مقتضاسیجه کندو
کیتمك مراد اولنمشیدی لکن انلرك مخالفت ایده‌میوب رایلرینه رضا کوستردی

دیرلر

118

دیرلر امرا وعساکر انتخاب ایدوب بومهمی تمشیته کوندردی انلر دخی واروب علی
الغفله باصوب اکثر عسکرینی قیروب عثمان چلبی‌یی دخی قتل ایدوب نیچه
مال غنیمت ایله عثمان چلبینك همشیره‌سنی الوب عودت ایتدیلر حمزه بیك دخی اموال
غنیمتك پادشاهه لایق اولنلرینی سچوب ورفتحنامه ایله رکاب همایونه ارسال
وتفصیل اوزره وقوع بولان کیفیاتی افاده ایتدی مقتول ابن قرمان
بهمت فیروززاده حمزه بیك وقتاکه تکه اوغلی عثمان چلبی مقتول
اولدیغنی قرمان اوغلی ایشتدکده اکرچه اظهار ایتدیکی نفاقدن پشیمان اولوب
ینه اوغرادیغنی بیلدی لکن چونکه همایونه بیمانه طولمش خواب غفلتدن اویانمیوب
ینه انطاکیه حصارینی محاصره سوداسندن کچمیوب بر روایتده [illegible]
طوبلر چکوب خیلی رخنه‌دار ایتدی وبو وجهله امر محاصره‌یه اقدامه مشغول ووقتنه
تصادف ایتدیکی اولا اثناده پادشاه اسلام دخی روم ایلندن عودت وتختکاه
اولان بروسه‌یه تشریف بیوردیلر قرمان اوغلی پادشاه جمجاه حضرتلرینك
بروسه‌یه تشریفلرینی ایشتدیکی اکرچه الی ایاغی شاشوب نه بلایه اوغرادیغنی
بلدی لکن محاصره‌دن فارغ اولسه دخی بوندن صکره نیجه قهر پادشاهیدن
خلاص ممکن اولمدیغنی دخی بیلوب ناچار وارقوتی بازویه الوب محاصره‌ده دقت
وکندی ایله برابر لاجه اتنه بنوب بوروینه قابل نه محلر دیو حصارك اطرافنی
کشت وکذار ایدرکن طوبچی طایفه‌سندن بر اوستاد هنرور قرمان اوغلی
محمد بکی نشانلیوب تمام نشانکاهنه کلدکده طوبنه کشاد ویردی کلله
دخی برمیوب الا محمد بیکك وجودینه اصابت ایتمکله اول ساعت محمد بیك
آتمش طوبلر کبی عازم دار اخرت اولدی وجنتمکان چلبی سلطان محمد خان حضرتلرینه
ایتدیکی عمنك جزاسنی بولدی ایکی طرفدن اتیلان طوبلرین بر مقدار دومانی
زائل اولدقده قلعه‌دن کوردیلرکه قرمان اوغلی اوردوسی پریشان و عسکری
تارومار اولمش وقرمان اوغلی الده که ات صاحبسز قالوب ودشمن عسکری
حیرت دریاسنه طالمش اهالی حصار حق تعالی‌یه حمد وشکر ایتدیلر قرمان
اوغلینك بو جنکده ابراهیم بیك وعلی پاشا نام ایکی اوغلی بولنمشیدی ابراهیم
بیك سنا اکبر وعسکری اکثر اولمغین پدرینك میتنی الوب ولایتنه کیتدی
علی بیك قاچوب قلعه‌یه کلوب سلطان مراد حضرتلرینك درکاهنه التجا

ایتدی حمزه بک دخی قلعه دن چیقوب قرمان اوغلی اموالنی ضبط و پادشاهم
لایقلرینی سچوب علی بک و فتح خبریله رکاب همایونه ارسال ایتدی علی
بک و خبر فتح حضور همایونه واصل اولیجق شهریار کامکار حضرتلری
زیاده مسرور و علی بک پدری ملکنی براغوب سایرلرینه التجا ایتدیکیچون
التفات بیوروب بر همشیره محترمه لرینی عقد و صوفیه سنجاغنی عنایت
بیوردیلر و حمزه بک که بو خدمتی مقابله سنده خلعت و شمشیر و دونانمش
ات کوندروب تکه سنجاغنی احسان و تکه اوغلی عثمانک همشیره سنی نکاح
ایدوب المسنه فرمان اولندی ابراهیم بک دخی پدری محمد بکک جنازه سیله
قرمان پای تختنه وصول بولدقده مقتول اولان محمد بکک برادری علی بک
ایله تخت ایچون معارضه ایدوب انکله جنکده دخی قدرتی اولماغله اودخی
برادری علی بک کبی کوچک برادری عیسی بکی دخی یانته الوب رکاب
همایونه کلوب یوز سوردی جمله سنی حدلرندن زیاده التفات و اکرام
کوردیلر پادشاه عالمپناه ایکی همشیره لرینی دخی ابراهیم بک ایله عیسی بکه
ویردکدنصکره عیسی بکه ده ایلنده سنجاق دخی ویروب ابراهیم بکی
پدری تختنه اجلاس ایتدیلر ابراهیم بک دخی عهدنه وفا ایدوب پدرینک
غصب ایتدیکی حمید ولایتنک کزیده قلعه لرینی پادشاه حضرتلرینه تسلیم
وکندو ممالکندن اوقلوغی دخی ضم ایدوب نیجه زمان اطاعتده اولدی
بعده بو دخی اطاعتدن چیقمشدر وقتی کلدکده انشاء الله تعالی نقل اولنور
حمید ایلی کیرو تصرف همایونه کیردکده ایالتنی شرابدار الیاسه توجیه اولندی

ذکر دفع مضرت اشقیا بهمت لالا بورکج پاشا ترکمان طایفه سندن
قزل قوجه اوغللری دیمکله مشهور دورت قرنداش ظهور ایتمشدیکه
توقات و اماسیه اطرافنده بنی التیوز ترکمان ضعیف الایمان باشلرینه
جمع اولوب حرامیلک وجهیله اوزره کاه اطرافی یغما و غارت ایدوب و یوللری
قطع ایتمشلر ایدی و فسادلری بر رتبه یه وارد یکه حماملردن علماء امت محمدک
اهل عرض قیزلرینی و عیاللرینی یغموب نعوذ بالله فعل شنیعه جسارت ایدرلر ایدی
اماسیه و توقات اطرافنک والیسی لالا بورکج پاشا بر مرد مردانه و حسن
تدبیرده بر دانه ایدی بو طایفه نک دفعی خصوصنده حیران وا و اطرافدن

صدای

صدای الامان کوکلره چیقار اولدی اخر الامر پاشای مشار الیه بونلرک
مضرتنی دفعنده شویله تدبیر ایتدیکه پادشاه عالمپناه طرفندن کلمش اوزره بر ساخته
فرمان یازوب شو وجه اوزره مضموننی ادا ایتدی جانبک ولاتینی الب ارسلان
اوغلنک الندن الوب ضمیمه ممالکمز ایتمک مراد همایونمزدر و لالام بورکج پاشا ایله
ملاقات ایدوب بو خصوصده مشورت ایتمکز مطلوبمزدر سزک مزید شجاعتکز
استانه علیه مزده مذکور و اطرافده مشهور اولمغین کوکدکه بو خدمتی عنایت
شاهانه و توجهات ملوکانه مز کسبنه الت ایده سز و لالام بورکج پاشا ایله
بعد المشاوره جانبک فتحنه کیده سز و ادای خدمتدنصکره ارتق اباد جانبکک
ایدوب محصولنی ضبط و شمدنصکره سایه عنایتمده اسوده حال اوله سز دیو
بو ساخته فرمان یانته بورکج پاشا دورت خلعت ضم ایدوب بر منتظم الکلام
ادمه پادشاه طرفندن کلمک اوزره تسلیم و اقتضا ایدن صحبتلری دخی لسانا
تفهیم و تعلیم ایتدکدنصکره کندو دخی مضمون فرمان اوزره بر مکتوب محبت
اسلوب تحریر و براز هدیه ضم ایدوب انی دخی بر باشقه سوزاکلر ادمه تسلیم ایدوب
فرمانی پادشاه طرفندن مکتوبنی کندی طرفندن اولمق اوزره قزل قوجه
اوغللرینه ارسال ایلدی چون فرمان همایون یورکج پاشانک مکتوب محبت
مضمونیله قزل قوجه اوغللرینه واصل اولدی بینلرنده اباده سرور و نشاط
حاصل اولدی لکن ینه طبیعت ترکمانه مقتضاسی اوزره حیله فی الدین بر مهبوب
دورت قرنداش شویله مشورت ایتدیلرکه بورکج پاشا ایله قاوشمقده جانبک
فتحی خصوصنده براز تدبیر وارددکه سلطانمه کیز توجه افاده اولنملی دیو
مجلسی تنها ایدوب بورکج پاشایه دورد بردن خنجر اوشوده لر پاشای هلاک
ایده لر و سیواس و توقاتی یغما ایدوب پادشاه دویوب کلنجه او اطرافی خراب
وانده اولان قلعه لری فتح و ضبط ایده لر بو تدبیری بینلرنده دلپذیر کوروب
دورت یوز مقداری ترکمان ایله فرمانه اطاعت و پاشا ایله کویا مشورت
ایچون عزم طریق ایتدکلری پاشانک معلومی اولیجق چونکه پاشا دائما عاقلانه
حرکت و احتیاط اوزره فکرت ایلر ایدی بونلرک حیله و خیانتلرندن امین
اوله میوب انلر اول ایشنه نظام ویرمک فکریله اماسیه ده برخسته لک
صورتنی اشعار و کوندن کونه ضعف علامتلرینی اظهار ایلدی و قزل قوجه

اوغللری مرزیفونه کلدکده یورکج پاشا اوغلی خضر بکی استقبال ایچون
ارسال وکندو خسته اولمغله قارشو چیقه مدیغندن اعتذار ودرلو درلو
اظهار محبت ایله اول ترکمان اشقیاسنی اغفال ایلدی خضر بک دخی واروب
نازکانه اعتماد وین جك ادالر ایله بونلرك شبهه لرینی بالکلیه دفع وامکنه ده
حاضر اولان سرای دلکشایه دعوت وانلرده سرای مزبوره کلوب انده اقامت
ایتدیلر پاشا واتباعلرینی امراخانه لرینه قوناق ویروب بو وجه حکیمانه ایله
جمعیتلری پریشان وبونلر عشرته مبتلا اولمغله شراب وکباب حاضر ایتمکله
اول دورت برادرلری مست وحیران ایتدیلر وبو ضیافت کونلرنده یورکج
پاشازاده خضر بك بونلری زیارت وپاشادن محبانه سلاملر ایله تطییب
قلبلرینه رعایت ایدرایدی وپاشا بدراکر تصحیح مزاج ایدم مزایسه وبو جنکه
بالذات کیده مزایسه نه غمکه سزلر کبی دلاورلر بزم معین ویولداشمز سکز
دیو بونلره استمالت ویررایدی خلاصه برکیجه دخی کیفیت شراب ایله اول
دورت عدد اهرمنلر مست وخراب اولمشلر ایدیکه یورکج پاشا برنیجه براز دلاور
تعیین ایدوب اوزرلرینه نزول ودردینی دخی قتل ایدوب شهره تقسیم اولنان
اتباعلرینی جمله اسیر ایتدیلر یورکج پاشا دخی جمله سنی برمغاره یه دولدروب
قابودن ایچروانش توتوتی صالویرمکله جمله سنی عذاب ایله هلاك ایدوب ابرتسی
علی السحر یتوب قزل قوجه اوغللرینك مسکنی اولان جوربلو صحراسنه ایلغار
وباقی انده اولان ترکمانی دخی قلیچدن کچوروب برترکمان کتورنه برخلعت وعد ایتمکله
نیجه اشقیانی دخی بو تقریب هلاك ایتدی بو جنکده عسکر ال عثمان النه اوقدر
مال غنیمت کیرمشکه برقویونی بردرهمه صاتمشلر بقیه ترکماناندن قره عثمان کبی
اوغلی هابیل یانه واروب نیجه زمان ترکماندن نام ونشان قالمدی عزاایتدیلر
اماسیه اطرافنده بربیچاره خاتونك اوغلنجغی درزی صنعتنده بولنمغله
لباس دکمك ایچون کلوب قزل قوجه اوغللرینه انتساب واول سبب ایله
برمقدار دنیالق تدارك ایتمشیدی بو غوغاده انلر ایله برابر طوتیلوب حرامیلر
ایله بیله توتون ایچنده هلاك اولدیغنی خاتون ایشتدکده اغلیوب فریاد
ایدرك یورکج پاشا حضورینه کلوب اوغلی بیکناه اولدیغنی بیان ایدیجك
یورکج پاشا دخی مقدارا ایمش ظهور ایتدی وانلر هلاك اوله لی برهفته مرور

ایتدی

120

اولمش

ایتدی اولان اشقیا ایله بولنمغله بلاسنی بولمش شمدنصکره چاره سی صبر
وتحصیل اجر ایتمکدر دیجك خاتون نیاز ایدوب باری میتنی کوروب وتجهیز
وتکفین خدمتنی کوره یم دیدی یورکج پاشا دخی خاتونك کوزی یاشنه مرحمت
ایدوب اوغلنك میتنی بولنمق ایچون امر ایتدی خاتون دخی زندانه کیتدی
وقتاکه زندانجیلر اشقیا لاشه لرینی بربر خاتونه کوسترمکه باشلدیلر
دورت بش ادم التنده خاتونك اوغلی چیقدی بقدرته الله تعالی اثر حیات
باقی اولمغله نفس الدقجه دپرلدی خاتون بونی کوریجك حق تعالی کرم وقدرتنه
تعجبا سجده ایدوب براز وقت بیخود اولدی بو کیفیتی کورنلر متحیر اولوب اول
بیچاره نك بیجرم اولدیغنی تحقیق ایتدیلر فتح قلعهٔ قوجه قیاسی بهمت
یورکج پاشا عثمانجق ناحیه لرنده زیتونده قوجه قیاسی دیمکله اشتهار
بولمش برحصار وار ایدی وحیدر بك نامنده بریر تصرفنده ایدی مزبور حیدر
بك قلعه نك زیاده متانتنه اعتماد ایدوب اطراف ملوکندن هیچ بر پاشایه
سرفرو ایتمیوب باشلی باشنه اول حصارده ساکن اولوب احتیاطا بوز یللق
ذخیره کسیك ایتمز ایدی ذخیره سی مکمل وقلعه سی غایت متین اولمغله برپادشاهه
اوزرینه وارمیوب بو حال اوزره قالمشیدی وحیدر بیکك قاسم بیك نام بر
اوغلی وار ایدیکه اقتضا ایتدیکجه اطراف ملوکنه کوندروب اوغلی اولدیغنی
صاقلار ایدی کویا بوندن خوف ایدر ایدیکه دوبولسه قاسم بیکی طوتوب قلعه نك
فتحنه سبب اولیه وغیرسنی ایلچی ایدوب کوندرمکله دخی وسوسه ایدر ایدی
قاسم بیك برکون پدری حیدر بیکه دیدیکه اکر برکون دوبولوب بنی طوتارلر
ایسه نه چاره ایدرسین کل ال عثمانه اطاعت ایدوب سایه لرنده راحت
ایده لم پدری دخی بن سنی جناب حقه امانت ایتدم بوسن وساله کیردم
کمسیه خدمتکار اولمدم شمدنصکره دخی اوله مم دیدی بو طرفده یورکج
پاشا دخی دائما بو قلعه نی المغه چاره ارار ایدی اخر الامر شو یله تدبیر
ایتدیکه طیفور نام حیدر بیکك برظریف مصاحبی وار ایدی انکله یورکج
پاشا تدریجی حقوق حاصل ایدوب ایکی طرف بربرینه اعتماد ایتدی برکون
یورکج پاشا مزبور طیفور چلبی یه برمکتوب یازدیکه اکر قلعه ده اولان
ذخیره یه اتش اوروب یاقر ایسك هرنه مرادك وار ایسه پادشاه عالمپناه

عطا

حضرتلری سخا واحسان ایتمك خصوصنه بن متكفلم ونیجه بیملر ایدوب
بو خصوصده طیفور چلبی یه اعتماد ویردی او دخی طمع دنیا ایله ولی نعمتنه
خیانت وبونجه یللق نان ونمك حقنی اضاعت ایدوب ذخیره انبارینه آتش
ویروب ولی نعمتنك خانمانینی خراب ایتدی یورکج پاشا دخی فاتی و وافر عسکر ایله
قلعه نك اوزرینه هجوم ایدیجك حیدر بیك مقابله ایده میه جکنی اذعان
ایدوب قلعه یی تسلیم ایلدی و بیچاره حیدر بیك یورکج پاشایه یورکج بنم
بو سن وسالمده وطنمدن جدا ونی جرم وکناه خانمانمی خراب ایتدیکك کبی
اخر عمرکده خانمانك خراب اولسون دیه رك قلعه دن چیقوب کتدی یورکج
پاشا دخی فتح مژده سیله حیدر بیکی رکاب همایونه کوندردی پادشاه عالمپناه
حیدر بیکه التفات واکرام ایدوب روم ایلنده سنجق ویردی حیدر بیك
دخی اخر عمرینه دك سایه سلطان مراده مراد اوزره صفا سوردی فتح
جانیك بهمت یورکج پاشا یورکج پاشانك جانیك ولایتنی فتح دائما مرادی
اولوب لکن بر وقت فرصته منتظر ایدی بو اثناده بر دوکن ترتیب ایدوب جانیك
حاکمی حسین بیك دعوت وظاهرا اظهار محبت ایتدکده حسین بیك پاشانك
کندوئی دعوتدن مرادی نه اولدیغنی حس ایدوب خبر کوندردیکه بو دعوتدن
اکر مرادك اولان ظربه اورمانلغی الموق ایسه امر پادشاهکده سایه ال عثمانده بکا
دخی بر مقام اقامت کوسترمزلرمی عرض مملکت ایسه ضبط ایدك بن دخی
واروب پادشاه عالمپناه رکابنه یوز سوره یم وباشم یازوسنی کوره یم حسین
بیکك دعوتنه اجابت ایتمدوکنی یورکج پاشا کوریجك عسکر جمعنه مباشر
وجانیك فتحنه عزیمت ایتدوکنی حسین بیك ایشتدکده یورکج پاشایه
خبر کوندردیکه سبحان الله بنم پادشاهك امرینه مخالفتم یوقدر که
اوزریمه عسکر چکوب زحمت کبر رنج مرادملك ایسه بن واروب تسلیم
و پادشاهه اطاعت ایدیم بو خبر عقبنده کندیسی کلوب پاشایه قاوشدی
حسین بیکك بو کونه ادبانه حرکتی کندویه التفات واکرامی اقتضا ایدرکن
یورکج پاشا لا ابقیله معامله ایتموب بیچاره حسین بیکی زنجیره اوروب قید
بند ایله رکاب همایونه ارسال وکندو سکز یوز اوتوز بر تاریخنده بالتمام
جانیك ولایتنی ضبط وحسین بیکك اهل وعیالنی اماسیه یه ارسال ایتدی

حسین

حسین بیك بروسه ده درکاه پادشاهه وصول بولیجق حصارده بر خانه ده
محبوس اولدی لکن بر فرصت دوشیروب صاحب خانه یی بند وحصاردن
کمند ایله اینوب واننه بنوب فرار ایتدی و براز عالمی کشت وکذار ایتدکدنصکره
ایکی سنه مرور ایتمشیدیکه ینه کندو اختیاریله درکاه پادشاهه کلوب قوللغنی
اختیار ایتدی شاه کامکار دخی حسین بیکه التفات وروم ایلنده سنجق
ویرمکله خاطرینه مراعات بیوردیلر عزیمت پادشاهی بصوب ادرنه وبنای
کوپروی ارکنه پادشاه انام روم ایلنه نظام ویرمکیچون سکز یوز اوتوز بر
تاریخنده ادرنه یه عزیمت ایدوب بر مقدار اقامته نیت بیوروب کلیبولی معبرندن عبور
وادرنه یه وصول بولدقدنصکره امرای سرحددن اسحق بیکه للاسی ویارینه اقین
اتمکیچون فرمان کوندروب کندولری ارکنه کوپروسی بناسنه مباشرت بیوردیلر
مزبور کوپرونك محلی اورمانلق اولوب اکثری یری بتاق وحرامیلره دوراق ایدی
واننده بهر سنه نیجه بیکناه حرامیلر النده قضایه اوغرار ایدی هیچ بر وقت مرور
اتمزایدیکه اننده نیجه غنی و فقیر ونیجه حرامیلر النده اسیر اولمیه بناء علیه پادشاه
عطابخشا اول اورمانلغی قیردیروب زمیننی هموار ایتدیروب یوز یتمش دورت
کمر اوستنه بر کوپری بنا بیوردیلر وبر باشنده ارکنه نام بر قصبه لطیفه بینا
واننده جامع وعمارت بنا بیوروب تمام اولدقده ادرنه ده اولان علما وفقرایی
دعوت وطعامی کندو الکریله یاقدیلر وکوپرونك بر باشنده دخی بر قریه عظیمه
بنیاد بیوروب قصبه ایله قریه اهالیسنی عوارضدن مسلم ومعاف ایتدیلر
قدوم ابن کرمیان بدرکه شاه جهان کرمیان اوغلی یعقوب بیك پیر
اولوب بر دخی جمال همایونی کورمك ارزوسنده اولدیغنی شاه مکارم معتاده
افاده ایدیجك اذن همایون صدور ایدوب بروسه اعیانه یعقوب بیك
اکرامنده قصور ایتمیوب کلیبولیدن کچنجه اقتضا ایدن لوازمی رؤیت وشان
ملوکه سزا خدمت ایتمك فرمان اولندی یعقوب بیك بروسه یه یقین کلدکده
جمله اعیان شهر استقبال ولوازم تعظیم واجلالی اکمال ایتدیلر یعقوب
بیك ابتدا مناستر محله سنده دفین خاك غفران سلطان ارخانی زیارت
وحفاظ شهره قران عظیم الشان قرائت ایتدیروب اطعام طعام وتصدقات
مالا کلام ایله اول سلاطین عظامه حرمت ایدوب بعده غازی خداوندکار

[illegible]

ویلدرم بایزید خان و چلبی سلطان محمد خان مرقد لطیفه‌لرین زیارت و جمله
وجه سابق اوزره رعایت ایدوب اندن حضرت امیر خانه سعادتنه وارد و سایر
اولیاء کرام و علمای فخامه بعد الاکرام کلیبولی جانبنه عزم و خرام ایدوب دریا
ایله کچدی ادرنه‌یه برقوناق قالدقده شاه انام دخی وزرا و امرای استقباله
ارسال بیوردیلر انلر دخی اوکنه دوشوب ادرنه‌ده احضار اولنان سرای عالی‌یه
کتوردیلر و اوکون استراحت ایچون انده آرام ایدوب شان ملوکه لایق اکرام
نه ایسه لایقندن زیاده برینه کتوردیلر ابرتسی علی السحر شاه ملک منظر یعقوب
بیکه انواع جواهر ایله برزر و زیور برات کوندروب کمال تعظیم و اکرام ایله
حضور همایونه دعوت بیوردیلر یعقوب بیک اول اسب صبا رفتاره سوار و وزرا
و امرا جماعه‌سی اوکنجه الای طریقی اوزره علی الترتیب رفتار ایدرک سرای
همایونه کالدکده پادشاه عالمپناه دخی یعقوب بیکی برقاچ خطوه استقبال
بیوروب یان یانه مجالست و عقد بزم مصاحبت ایتدیلر کرمیان زاده سلطان
عالیشانک ادای دیبانه و وقار شاهانه‌سنه بسند و شاه عالیجاه لطف
ادا ایله یعقوب بیکک قلبنی برقات دخی بند ایتدی و بو وجه اوزره برقاچ مجلس
دخی انس الفت و ذوق و صحبت ایدوب هر مجلسده اول پیر صداقت معتاده
شاه عالیجاه اکرامی زیاده ایدرلر ایدی تمام الفت و صحبتدن استیفای حظ
اولندقدنصکره یعقوب بیک عودته اجازت طلب ایتدکده شاه شوکتمقرون
حد عددن بیرون انعام و احسان و اتباعنه دخی فاخر خلعتلر کیدروب
عودتنه فرمان ایتدیلر یعقوب بیک کوتاهیه‌یه واروب برسنه مرور ایتدکده
عازم دار جنان اولدی لکن خسته ایکن شاه انامه وصیت نامه یازوب
دیار کرمیان ضمیمه ملک آل عثمان قلنمغی رجا ایتدی بعد الوفات شاه
ملائک سمات دخی ولایت کرمیانی بالتمام ضبط ایدوب ایالتینی امور پاشا
زاده عثمان چلبی‌یه احسان بیوردیلر فتح کوکرجنلک و جان اواسی و بعض
کشورلاسی چونکه شاه عدالت ایین اسحق بیکی لاس دیارینه اقین ایتمکه تعیین
بیورمشلر ایدی لکن عسکر اسلام لاس دیارینه واردقده ویلق اوغلی لاس اوغلنه
کزلوجه خبر ویردیکی جهتدن عساکر منصوره صفر الید عودت ایتمکله اسحق
بیک ویلق اوغلندن درکاه پادشاهه شکایت ایتدکده پادشاه کامیاب

ویلق

122

ویلق اوغلنه اعضاب اولوب مقدما اطراف محصولندن زیاده مال ویردیکی جهتدن
ویلق اوغلی یازجی قلعه تملیک ایتمشلر ایدی بو قلعه‌لری بو دفعه ضبط ایچون اسحق بیکه
فرمان ایتدیلر اسحق بیک دخی او قلعه‌لری و کوکرجنلک قلعه‌سنی و جان اواسنی
فتح ایتدکده ویلق اوغلی بینه اوغرادیغنی بیلوب جرمندن اعتذار ایدوب و عرض حالنده
شو ایله تضرع و نیاز ایتدیکه خاندانمز بناتندن برینی جد اکرملری ییلدرم خان
غازی جاریه‌لکه قبول بیورمشلر ایدی حالا بو قوللرینک دخی افندیمزه جاریه اولمغه
سزا نو رسیده و کلبرک رخساری نو دمیده برقیزم واردرکه خدمت همایونلرینه
لایقه و حسنده امثالندن فایقه در افندیمز حرمنده جاریه اولمغی رجا ایدرم
و عفو خصوصنده و بو خصوصده رجاسی قبول بیورلمق ایچون وزرائه نسبت
ایلیوب قاتی وافر هدیه کوندردی و انلرده طمع بلاسیله هزار شیطنت ترتیب ایدوب
عفو و قیزی المق طرفنه پادشاهی دوندردی لاجرم شاه عالم ویلق اوغلی ایلچیسنی
خلعتلیوب و رجاسی قبول خبریله عود و قفول ایتدردی و فتح اولنان ولایتلردن
غیریسنی النده براغوب هرسال تحصیل مال خراجی ارسال ایتمکی مقرر قلیوب نیجه
وقت بو منوال اوزره تحصیل اموال اولندی بوندن صکره فرمان شهریاری ایله
یغماجیلر بوسنه ولایتنه دوندریلوب اندن سرو قامت رفتاری قیامت نیجه اسیرلر
و نیجه مال غنیمت الوب سکز یوز اوتوز بر تاریخنده ایدیکه غزات مسلمین بو رسمه
غانمین اولدیلر فتح شهنیلک و احصن سلانیک چونکه بوندن اقدم پادشاه
عالم استانبولی و انک سلطنتلرندن محاصره ایدوب اول اثناده اناطولیده فتنه
ظهور ایتمکله استانبول محاصره‌سنی براغوب اناطولی فتنه‌سنی دفع ایچون اناطولی
جانبنه کذار ایتمشلر ایدی استانبول تکوری دخی استانبولی سلطان مرادک اوده
براقدیغی مصلحت وقته بنا اولوب نه زمان الی بوش قالورسه استانبول فتحنه
عزیمت ایده جکنی اذعان ایتمکله دائما اطرافده اولان ملوک کفاری دولت علیه‌یه
مسلط ایدر ایدیکه پادشاه انلرک دفعی ایله وقت کچیروب استانبول فتحنه الی
دکمیه جمله‌دن سلانیک قرالیله شو ایله مقاوله ایتمش ایدیکه نه زمانکه پادشاه
سلانیک فتحی ایچون عزم راه ایده استانبول قرالی که امداد ایده و نه زمانکه
استانبول فتحنه عزیمت ایده سلانیک تکوری دخی امداده مسارعت ایده و انکروس
قرالی و فرنک دولتلرینی جمله تحریک و معاونه کنده ویه شریک ایتمش ایدی بنا علی

هذا سکز یوز اوتوز ایکی تاریخنده بریجه فرنك کمیلریله عسکر کفار سلانیك طرفنه
کچوب سلانیك قرالنك دلالتیله ممالك اسلامیه‌یی غارت واول دیارلری کلی
خسارت ایتدکلری رکاب همایونه عرض اولندقده شهریار کامیاب زیاده
اغضاب اولوب روم ایلی واناطولی امراسنه فرمان همایون صدور ایتدیکه هربری
ایالتلرنده اولان کزیده عساکر ایله بو جنکده حاضر اوله‌لر وامرای کینه کذار غیور
کمندین بیللرینه بند ایدوب بوسنهٔ مبارکه‌ده اردوی همایونده بولنه‌لر امرا
ووزرا دخی هر طرفدن دریا کبی جوش وخروشه کلوب پادشاه عالمپناه دخی
مستعینا بالله حرکت وسلانیك سمتنه تحریك سمند شوکت بیوروب بر وقت
مبارکده سلانیك قلعه‌سی محاصره‌یه مباشرت بیوردیلر وفرمان سلطان
ایله کلیبولی طرفندن اقوب کلن سفینه‌لر دخی دریا طرفنه حصاری محصور
ایدیجك حصار ایچنده اولان کفار غلبهٔ خوف وخشیتدن شاشوب نه یاپه‌جقلرین
بلمدیلر اکرچه پادشاه صاحب شوکت سلانیك طرفنه عزیمت ایجاد ایتدکده
سلانیك تکوری استانبول تکورینه کاغد یازوب مقدما قول وقرار ایتدکلری کبی
امداد طلب ایتمش ایدی لکن اهل اسلام سفینه‌لری دریاده حرکت اوزره اولمغین
استانبول تکوری امداده چاره بوله میوب اوقولدن کنار چیزدی ومکتوب کوندروب
نیجه اعتذارلر ایلدی اما ونه‌دیك طرفندن سفینه‌لر کلوب قلعه‌یی دریا طرفندن
دوکمکده مخالفت ایتمکله مدت محاصره قرق کونه منتهی اولیجق شاه کشورکیر
ظهور ایدن تأخیردن مکدر اولوب امرایی چاغردوب هربرینی ازار وبو تأخیر
واهمالی موجب انفعاللری اولدیغنی اشعار بیوردقلرنده ایچلرندن اورنوس
اوغلی علی بیك فتح کلامنه جسارت ایدوب دیدیکه اکر یغمایه اذن همایونلری
صدور ایدر ایسه عون حق ایله عسکره غیرت دوشوب بو قلعه‌یی فتح
اسان اولور سائر امرا دخی علی بیکه تابع اولوب یغمایه اذن ایلدیلر ایرتسی
یغمایه اذن همایون صدور ایتدیکنی منادیلر ندا ایتدکده غزات مسلمین میدانه
اتیلوب مردانه حرکت وقلعه‌یه نردبانلر دایه‌یوب عنکبوت کبی بروجه عروج
واذان تحمید وبریلوب ایچرو ایلدیلر کفار عساکر اسلامك بو هجومنه طاقت
کتوره میوب بر کوشه‌یه جمع اولدیلر الحمد لله تعالی زور بازوی اهل اسلام ایله
قلعه فتح اولنوب صدمنه شایسته غلمان وجواریسی اسیر ما عداسنه

سلطان

123

سلطان عالیشان سائر کفاره عبرة قتل عام بیوروب جمله‌سی قلیجدن کچیرلدی
سلانیك فرنك کمیلرینك محل عبوری اولمغله بو فتح میمنت مقرون فرنك ملوکنه داغ
درون اولدی شهریار کامکار تعمیر وتجدید حصاردن صکره واردار یکیجه‌سنده
ساکن اولان بعض اصحاب قدرتی سلانیکده اسکان وعسکردن کوکلی استین
بونده قالسون دیو فرمان ایلدی اول حصن مشهور از وقتده معمور اولوب شاه
بلند منقبت ادرنه طرفنه عودت بیوردیلر **وفات حضرت امیر قدس
سره الخطیر** سکز یوز اوتوز ایکی تاریخنده بروسه‌ده بر طاعون عظیم پیدا
واشرافدن چوق کمسنه عازم دار بقا اولدی حتی قطب ربانی غوث صمدانی
محرم اسرار لاهوت وواقف راز ملکوت مفخر اولاد رسول باری حضرت سلطان
امیر بخاری بو دار فنادن ارامکاه بقایه رحلت وعازم جلوه‌کاه جنت اولدیلر
تربهٔ منوره وقبهٔ معطره‌لری بروسا حصارینك جانب شرقیسنه دوشمش
وانده بر جامع شریف وعمارت عامره‌لری واردر ویدی محله اسم سامی ونام
نامیلرینه منسوبدر ومزار لامع الانوارلری محل اجابت دعا اولمغله بین الانام
معتبر ومرغوبدر الان سایهٔ حمایتلرنده اسوده حال ونظر شفقتیله مرفه
البال اولدیغم جد اکرمم وبالواسطه پدر مفخمم جزبه دار زاده الحاج حسین
اغا متقیدی مستغنی الله بطول حیاته وصانه عن عاهات الدهر وافاته الان او
اولیا وپیشوای اصفیا حضرتلری وقفنك شرف تولیتله مستسعددر **انتقال
شمس الدین فناری علیه رحمة الباری** مولانا فناریکه اثار علمیه‌سی
افاقده سائر وتصنیفات جلیله‌سی السنهٔ انامده دائردر مولانای مزبور
دخی سکز یوز اوتوز ایکی تاریخنده عازم دار السرور اولدی بروسه حصارینك
جانب قبلی سنده بایرده جامع شریفی واردر وتربهٔ معطره‌سی دخی انده در معمور
اوقافی واردر اولاده مشروطه در حالا اولاددن تولیتی سعیده وعایشه وفاطمه
نام اوچ خاتون تصرفنده در **وفات سلطان یوسف وسلطان
محمود علیهما الرحمة الملك الودود** پادشاه باهر الاسعاد غازی سلطان
مراد حضرتلرینك یوسف ومحمود نام ایکی برادرلری که پادشاه ظاهر
التبجیل کوزلرینه میل چکدیروب اعما ودنیایی نابینا ایتمش ایدی سکز یوز اوتوز
ایکی تاریخنده ایکیسی دخی اخرته انتقال وریاض جنته ارتحال ایتدیلر بوندن صکره

پادشاه کامرواکندولری ایچون تربه بنا بیوره جقلری ساحهٔ لطیفه ده ایکیسی
دخی بر قبه ایچنده مدفوندر فقیر صندوقه لری اوزره تعلیق اولنان کاغدی
اوقودم واو محله ینیچه قبه لر بنا اولنوب چوق شهزاده لر مدفوندر رحالابین
الاهالی بکلر اولوسی دیرا و محل مشهور اولمشدر لکن تخت نشین سلطان مرادک
غیری بوقدر وفات شهزاده سلطان اورخان علیه رحمة الملك
المنان مرحوم چلبی سلطان محمد خان حضرتلرینك بیوك برادری امیر سلطانك
اوغلی ارخان وار ایدیکه امیر سلیمان دنصکره چلبی سلطان محمد خان طوتوب
کوزلرینه میل چکوب بروسه یه ارسال بیورمشلر ایدی بو سنه که سکز یوز اوتوز ایکی
تاریخنده آخرته ارتحال ایدوب ودخی سلطان یوسف وسلطان محمود یاننده
مدفون اولدی وفات وزیر اعظم ابراهیم پاشای مغفور سکز یوز اوتوز
ایکیده روم ایلنده ایکن صدر اعظم ابراهیم پاشا دخی دار آخرته ارتحال ایتدی
عثمان زاده نائب مرحوم حدیقة الوزراسنده ابراهیم پاشانك اول وزارتی
سکز یوز اون دورت و وفاتنی سکز یوز اوتوز بر تاریخنده تعیین ایتدکدن
صکره مدت وزارتنی اون بش سنه دن زیاده جه دیمش انك قولنه کوره
مدت وزارتی اون یدی سنه اولور لکن بو فنه آشنا اولمدیغندن اکثر
اقوالی مشوشدر اما ابراهیم پاشانك مدت وزارتنده بر قول صحیحه ظفر
بوله مدق وفات وزیر صاحب تدبیر الحاج عوض پاشا کتخدای کبیر
عوض پاشای دلیرکه جنتمکان چلبی سلطان محمد خان دورنده پاشا
اولوب مراد ثانی دورنده وزیر ثانی ایکن دیوانه اثوابی ایچنده کیزلو زره ایله
کلمك تهمتیله مظهر غضب شهریار کامروا اولوب کوزینه میل چکلدی بروسه یه
نفی ایتمشلر ایدی التی سنه مبتلای عمی اولدقدنصکره سکز یوز اوتوز
ایکی تاریخنده وفات ایدوب بروسه ده بکار باشنده قلندرخانه دن یوقاری
بر دیوار شکلنده محله مدفوندر دیو مشهوردر انتقال چراغ بیك
چراغ بیك که بروسه ده حصارده مسجد شریفی واردر او دخی سکز یوز
اوتوز ایکی تاریخنده دار آخرته انتقال وصوب جنانه ارتحال ایتدی
انتقال شیخ فخر الدین مولانا شیخ فخر الدین که اصحاب قلوبدن بر ذات
حقیقت سمات ایدی او دخی سکز یوز اوتوز ایکی تاریخنده رهرو منزلگاه بقا

اولدی

124

اولدی رحمة الله علیهم اجمعین مردشدن حاکم لاس وحاکم لاس شدن
ویلق اوغلی تاسیلاس سکز یوز اوتوز ایکی تاریخنده لاس قرالی مرد اولوب
ولاینی بالجمله ویلق اوغلنه انتقال ایتدی وزارت خلیل پاشا ابن المرحوم
ابراهیم پاشا وزیر سابق مرحوم ابراهیم پاشازاده خلیل پاشا که اوستاده ی
قاضیعسکر ایدی پدری وفات ایتدکده یرینه وزیر اعظم و وکالت کبری خدمت
جلیله سیله سکز یوز اوتوز ایکی تاریخنده مکرم اولدی ولادت سلطان
فلك عنوان فاتح استانبول محمد خان سکز یوز اوتوز اوچ رجبنك
یدنجی جمعه ایرتسی کونی باغ مراد سلطان مراده کل محمدی اچلدی و دوحهٔ
سلطنتنده مظهر کریمهٔ اصلها ثابت وفرعها فی السماء بر نهال مثمر الامال دیکلدی
ظاهر و پیدا اولدیکه ثمراتی آفاقه چلدی خلاصه سلطان محمد نام بر شهزاده
جوانبختلری مسند آرای عالم وجود واغوش پیرای دایهٔ شهود اولدیکه شهزاده
مشار الیه صکره فاتح قسطنطنیه اولمشدر واوازهٔ صلاح وجلادتیله جوف
قبهٔ خضرا طولمشدر واقعا بر پادشاه باهر الاجلالکه انك کیفیتنه استانبولکبی
بر بلدهٔ مبارکه وال وشاهد حال اولهانك بیان فرط اقبالنده قلم مقطوع اللسان
دمبسته ولال اولور بو سنهٔ مبارکه ده وزیر اعظم خلیل پاشانك ابراهیم چلبی نام بر
اوغلی ظهور ایتدیکه او دخی سلطان بایزید ولینك اوائل سلطنتنده وزیر اعظم اولمشدر
ورود میرزا اسکندر قره قیونلی قره یوسفکه فتنهٔ تیمورده فرار و یلدیرم بایزید
خان آستانه سنه دوشوب تیمور وفاتنه سبب اولدیغی مقدما بیان اولنمشیدی
دیار آذربایجانه واروب انده بر تقریب پادشاه اولدی تیمور وفات ایدوب سلطنتی
اوغلی شاهرخ میرزایه وقره یوسف دخی وفات ایدوب ملکی اوغلی اسکندر میرزایه
انتقال ایتدکده بربرلرینه عداوت وبغضا پدرلرندن متوارث اولوب بونلرده
اول تاریخدنبرو سکز یوز اوتوز دورت تاریخنه دك خونی اوله موب شاهرخ میرزا
میرزا اسکندری قتل ایدوب آذربایجانی المق مراد ایدر ایدی لکن براز وقتی برادرلری
نزاعیله کچوب نه زمانکه میرزا اسکندر اوزرینه عسکر چکوب کله بر مانع ظهور بیله
عودت ایدر ایدی بو سنه خالی قالوب میرزا اسکندر ایله شاهرخ میرزا بیننده
خوی وسلماس ده محاربهٔ عظیمه وقوع بولوب میرزا اسکندر فرار و پادشاه روم
التجا امیدیله توقات حدودینه کلدی شاهرخ میرزا دخی پدری تیمور ایله کلوب مقدما

دبار دوم دلاورلرینك جنكنی كوردیكندن ادرنه دوشوب كلمكه جسارت ایدمیوب
وادربایجان ولایتنی یغما ایله قناعت وعادت تاتار حیله كار اوزره كیرویه
عودت ایتدی میرزا اسكندر دخی توقات حدودنه كلدیكده احوالنی پادشاهه
ادرنه ده افاده ایچون عرضحال یازوب بابام قوللری دخی بو خاندانك چراغیدر
افندیمز دخی مرحمت بیوروب بو قیشی قیشلامق ایچون بر محل تعیینله مسافرنه
قبول بیورمغله احیا بیوره‌لر دیو تضرع ایتدكده رجاسی قبول اولنوب طرف ملوكانه‌دن
اعلا خلعتلر ودونانمش اتلر كوندروب پادشاهانه اكرام ایتدیلر وتوقات خواجه‌سنه
اراسنه اذن ویروب بورنكج پاشایه امر همایون كوندردیلر جمله اسكندر میرزا
مهمانینه ایسه كوروب اكرام واحترامنده اصلا قصور ایتمیه بورنكج پاشا
دخی مهمات لازمه‌لرین تكمیل ایدوب حتی ایكی بیك جمل ونیره وبیك كپنك وسائر
ضروریات نه ایسه احضار ایتدی اسكندر میرزا دخی قیشی كچیروب اول بهار
كلدكده عسكرینی ضبطه قدرتی بولمدیغی جهتدن كروه تركمان ووحوش بیابان
كبی اول اطرافه پریشان اولوب یغما وغارته وفقرایه ایصال خساره باشلدیلر بو نلرك
حركتینی بورنكج پاشا ایشتدكده محافظهٔ رعایاده بی‌اختیار ایكن پادشاهه سویلدن
دفعه جسارت ایده‌میوب ركاب همایونه عرض ایلدی بو خبر مسموع شاه عالیجاه
اولدیغی اغضاب اولوب اناطولی بكلربكیسی تیمورتاش پاشا زاده امور پاشایی
تعیین ایتدیلر كه مقدم سهولت ایله نصیحتكونه خبر كوندره اكر منتصح
اولوب كیرو ولایتنه كیدر ایسه نه كوزل والا جبرا ولایتنه كوندره امور
پاشا دخی اول اطرافه یقین اولدقده اسكندر میرزایه خبر كوندردیكه بو
اطرافده اشاعت ایتدكلری فضاحت وناهموار حركت پادشاه عالیجاه
حضرتلرینك معلوم دولتلری اولمدن واخذ انتقام طرفنه رغبت بیورمدن
ولایتكزه عودت ایتمكز مناسبدر اكر كیفیتكز پادشاه عدالت ودستكاه
حضرتلرینك مسموع علیلری اولور ایسه فقرانك حقنی استرداد وبو محبت وودادی
برباد اولمق مقرردر امور پاشانك مكتوبی اسكندر میرزایه واصل اولدقده
اگرچه قضیه‌یی تفریس ایدوب عرضی برنده ایكن عودته مسارعت وازوقینه
قالقوب ولایتنه عودت ایتدی لكن خلعت خجیته‌سی مقتضاسی اوزره
ینه بولا اوزرنده اولان رعایایی برباد ایدرك یقلری كیتدی عزیمت

سنان

125

سنان پاشا بغارت دیار ارنابود سلطان الغزات مرادخان ثانی حضرتلرینك
سكز یوز اوتوز بش تاریخنده طبع همایونلرینه ارنابود ولایتی غارت اولنمق
خلجان ایتمكله روم ایلی بكلربكیسی سنان پاشایی روم ایلی دلاوولرینه سردار
ایدوب ارسال بیوردیلر او دخی ارنابود دیارینه اقین ایدوب عساكر اسلام
غنیمت واسیر ایله مقضی المرام اولوب كیرویه عودت ایتدیكی عزیمت ابن
اورنوس بغارت دیار انكروس شاه انام ادرنه ده ارام ایدركن سكز
یوز اوتوز التی تاریخنده خاطر همایونلرینه بنجه دیاری غارت وغزات مسلمین
حصه‌دار غنیمت اولمق خلجان ایتمكله بو بابده امرا ایله مشورت بیوردقلرنده
اورنوس بك اوغلی علی بك بو قوللرینه اذن همایونلری صدور ایدر ایسه
هم غارت ایدیم هم وقیتله بر سفر همایون اقتضا ایتسه بو قوللرینی اوكرمش بولنه‌یم دیدی
بو تدبیر پسندیده طبع همایون اولیجق علی بك دخی با اذن همایون بنجه دیارینه ایلغار
ایدوب انكروس ولایتنه دخول وغنیمت محلنه وصول بولدقده قرال بدفعال مكر
حیله وادیسنه سلوك ایدوب ابتدای امرده صورت فرار اظهار ایتمكله عسكر
اسلام فرار كفاره مغرور اولوب اطراف اكنافه یغما ایچون پریشان اولدقده عسكر
اسلامك بنجه قات زیاده‌سی عسكر كفار ایله علی بكی باصوب او دخی كیرو كیدرك
وكفار ایله جنك ایدرك كوج ایله سلامت بولدی لكن او عرصه‌لر شهدا قانیله
سیراب خون اولدی ویغما ایچون پریشان اولان بیچاره‌لر وهوای نفسه اویلن
اواره‌لر جمله‌سی اسیر وكفار النده كرفتار زنجیر اولدیلر بیت
غازی بمیدر اوكیم چالشه مال وجاه ایچون ٭ غازی اودركه سعی ایده امر اله ایچون
بو خبر وحشت اثر مسموع همایون اولیجق ملول ومحزون اولوب كفارینی دینندن غزات
مسلمین انتقامنی المنی ذمت شاهانه‌لرینه دین وسكز یوز اوتوز دوتده
بر كسوف عظیم ظهور ایتدی واوتوز التی تاریخنده ذوذوابه طلوع ایتدی
عزیمت سنان پاشا بمحاربهٔ كفار انكروس شاه كامكار علی بك
بوزقوندن عار ایدوب اول بهارده عسكر اسلام ایله انكروس دیارینه
عزیمت ایتمك اوزره ایكن قرمان اوغلی ابراهیم بك عصیان ایدوب شر ایدوب
الیاس بكی اسیر وبالتمام حمید الینی تسخیر ایتدوكی مسموع پادشاهی اولدقده
مبارك طبع همایونلری برقات دخی الوده حزن وملال اولمشیكن انكروس

سرحدا تندن دخی شکایتجیلر کلوب نیجه قرالی اولان ویلق اوغلی ایله اتفاق
ایدوب شویله عهد ومیثاق ایتمشلرکه روم ایلنه اقین ایده لر وکوکرجنلک
قلعه سندن باشلیوب الهدق پادشاه اوزرینه کیده لر بو خبر دخی سمع همایونه
واصل اولیجق کفارک قرمان اوغلیله اتفاقنه جزم ایتمکله طبع سعادتلرینه
زیاده انفعال حاصل اولدی وایکی طرفده کیتمیوب کندولری ادرنه ده قرار
وسنان پاشایی روم ایلی امراسیله کافر کوکرجنلک قلعه سنی محاصره ایتمدن
منسوب محافظه ایتمک ایچون ایلغار ایتدردیلر سنان پاشا دخی علی العجله کوکرجنلک
قربنه وارد قده کوردیکه قرال بیحد وبیشمار عسکر ایله محاصره حصار ایتمش
وحصارک بولی دخی غایت ضرب اولمغله برقلج سنان اوستلرینه وارمغله
جسارت ایده میوب برقاج ساعت قاله بریرده قرار ایتدی وبدین حاکمی
سنان بیک وبدین سنانی دیمکله معروف ومزید شجاعت ایله موصوف
برار ایدی سرعسکر پاشا حضورینه کلوب بو توقفه رضاسی اولمدیغی جهتدن
جمله امرا ارا سنده بلند آواز ایله دیدیکه کافر اوزرینه وارملق خصوصنده
بو اهمال پادشاهه خیانتدر بلکه مقتضای ضعف ودیانتدرکه کافر بویله
قلعه یی بیقمغه سعی ایدرکن دوروب باقمق ملک اسلامی نیجه صیانتدر
کروه کافر وافر ایسه جناب حق دخی عسکر اسلامه ناصردر نقد جانی
دین اوغرینه صایمین احمق ملاحظه سندن قاصردر بو کلام سرعسکر سنان
پاشایه تعریض اولمغین سنان پاشا زیاده رنجور وودین سنانینک بو جسورانه
حرکتندن بیحضور اولوب دیدیکه بو طرفلر سنک حکومتکاهکدر کافردن
دل المق سنک حدکدر حقیقتده بو تاخیر سنک کناهکدر دشمن حالندن
خبر المدن کوز قرارد وب اوستنه دوشمک سنک کبی عاقبتی فکر ایتمین متهور
اصحابنک کاریدر ودشمن حالنی بلمدن اوستنه دوشمک عقلا عندنده
رئیس بولنانلرک مقدمه ادباریدر چونکه یکتلک دعواسیله لاف وکذاف
ایدرسک ادم ایسک وار دلکور وهنرک وار ایسه برایش بتور چونکه و
بدین سنانک خلقنی غضب وتهور اوزره مجبول ومرد غیور وجسور
ایدی سرعسکر پاشانک بو کلامندن برانش اولوب کافرک طوبی صداسندن
اندیشه بیقرار وپابندلرینی قیرار ایکن دل استمک خوف نشانه سیدر بزم
ایسه

ایسه طوب صداسی دکلمکدن قولاغمز طبلیجی بارکیرینه دوندی قلعه ده بو قدر اهل
ایمان کفار الامان دن الامان صداسی اسمانه چقاردرلر بوراده دورلو عذرلر ایله وقت
کچیررز کافرده نه شبهه وارکه دل المغه محتاج اولنه مصلحت اودرکه قلعه ده
اولان اهل ایمانک خلاصنک برساعت اول طریقی بولنه دیوب اتنه سوار
وقلعه یه دوغری ایلغار ایدوب امرایه شویله ندا ایتدیکه

ای هنروران بیشه رازوغا
جنکه وارمز ایسک بو یورغوغا

کلکوزدین بولنه چالشالم
دشمنیله وریشوب الشالم

جان ودلدن حقه نیاز ایدلم
رایت دینی سرفراز ایدلم

جنک کفاره ایدلم اهنک
ایدلم دشمنک مجالنی تنک

قوشانالم غزامیان بندین
ایدلم قطع کفر پیوندین

لطف رحمان اولوب بزه قلاغوز
اوله کیم غازی وشهید اولاوز

چون فنادر مدار دور سپهر
نیجه براوره رزبزاندن مهر

نقد عمری غزایه خرج ایدلم
جمع کفاری هرج ومرج ایدلم

سائر امرای اسلام ودین سنانندن بو کلامی ایشدکده بربری اردنجه همان
اتلرینه سوار وودین سنانه قفادار اولدیلر سرعسکر سنان پاشا اکثر امرا
کتدیکنی کورجک ارام ایده میوب بقیه عسکر ایله کفار لئام اوزرینه اودخی
هجوم ایتدی واوکیجه صباحه دک برنفس طورمیوب صباحه قریب جمعیتکاه کفاره
یتدیلر وصباح اولدقده سحری عساکر اسلام کفار بدفرجام اوزرینه دوکلدیلر
عنایت خدای متعال ایله سپاه کفار دلاوران اسلامه تحمل ایده میوب شیرازه
جمعیتلری پریشان وکیمسی تونه نهرینه غرق وکیمسی تیغ اهل اسلامه عدد ایله
همت بئس المصیر شتابان اولوب قرال بیک بلا ایله دخی تونه دن کذار وولایتنه دک
فرار ایدوب سکز یوز اوتوز یدی تاریخنده انکروس قرالنک وامرای بدفعالنک
بو قدر اموال وافره سی عساکر اسلام یدینه کیروب جمله سی غنیمت ایله مقضی
المرام اولدیلر عزیمت پادشاهی باستیصال ابن قرمان ذوالقدر
اوغلی سلیمان بیکک النه برات کیرمشیدیکه ومدت طویله ارانسه بر پادشاهک
طویله سنده مثلی بولنمزیدی لاجرم اسب مزبور ملوک ارا سنده مشهور اولوب
قرمان اوغلی ابراهیم بیک دخی آنک وصفنی ایشتمشیدی وغائبانه آنه عاشق اولوب

-126

ذو القدر اوغلندن برقاج دفعه استمنشیدی سلیمان بك انی و برمدکده مزاج
قرمانیان اوزره حیله ٔ سالك و ورساق طائفه سندن خرسزلق فننده ماهر برقاج
خبیثه انی چالدرمغله اول اسب بنظیره مالك اولدی ذوالقدر اوغلی سلیمان بك
دخی انی کیزلوجه ارا ده رق قرمان اوغلنده اولدیغنی خبر الدقده پادشاه عالمپناه
غازی سلطان مراد حضرتلرینك درکاه عالیلرینه عرضحال یازوب شوکتلو افندیمزه
لایق و سزا بر اسب صبا رفتار بیهمتا پیدا ایتمش ایدم ارسال ایتمك اوزره ایکن
قرمان اوغلی ابرهیم بك قوللری طوباله مدن چالدردی اوبله سمند نیمانند افندیمزه
سزا ایکن اوبله ترك ستراك طوباله سنده قالمق لایق و دلپسند دکلدر دیو حضور
پادشاه مکارم معتاده افاده ایتمشیدی او اثناده سلانیك فتح اولنوب اطراف
ملوکه فتحنامه لر یازیلوب قرمان اوغلی ابرهیم بکه نامه کوتورن ایلچی وداع ایچون
دامنبوسه حضور همایونه واردقده لسانا ابراهیم بکه سلام ایله ذوا
القدر اوغلی سلیمان بکدن الدیغی اتی طوباله همایونمه ارسال ایتسون بیورمشلر الله
ایلچی دخی ابرهیم بکه واروب فتحنامه یی ویردکده بو نصرتدن قطعا حظ ایتیوب
بدخواه پادشاه اولدیغنی حس ایتمشیدرلکن بنه وداعه واردقده امر همایونه
اطاعت ایچون ات خصوصنی ابرهیم بیکه دیدکده حدی اولمیان سوزلری
لسانا الوب درونده اولان حسدی اظهار برله اتی ویرمیوب پادشاهك
سوزینی بیانه ایتوبردیکنی ایلچی کلوب حضور همایونده حکایت و ابرهیم بیکك اوضاع
و اطوارندن شکایت ایدیجك ابرهیم بیکی تادیب و کوشمال مراد پادشاه دریانوال
ایکن مقدما ذکر اولندیغی کبی ابرهیم بیکك شرایدار الیاس بیکی اسیر ایدوب
حمید ایلینی غضب ایتدیکی خبر ویرلدکده انفعال پادشاهی ازدیاد بولمشیدی لکن
انکروس کفره سنك غائله سنی دفع ایچون صبر ایدوب او غائله برطرف اولدیغن
مکره اشبو سکز یوز اوتوز طقوز تاریخنده ادرنه دن حرکت و قرمان اوغلنی
تادیب ایچون کلیبولیدن بروسه یه عزیمت بیوردیلر اننده اناطولی امراسی جمع
اولنجه ارام بعده قرمان جانبنه خرام ایتدیلر و اقشهری واردقلری کون فتح
ایدوب اندن قونیه و بالتمام دیار قرمانی زمان یسیرده فتح و تسخیر ایتدیلر
حالا ابرهیم بك نصرفندن ایچ ایل قالدی سلطان مراد دخی ابراهیم بیکی قتل
مراد ایتمشیدی بناء علیه بو رتبه ایله قناعت بیورمیوب ایچ ایل فتحنه دخی عزیمت

ایتمکله

127

ایتمکله طاش ایلینی اچماغیچون باطه جیلر سوروب یوز قیم چقدیلر و بعض صرب
یرلری یقدیلر ابرهیم بك کوردیکه حرکت ذوقدن امان دیوب دامن عفوه صارلمغدن
غیری چاره بوله میوب بر روایتده فضلای عصردن مولانا حمزه یی بر روایتده منلا
خنکار زاده عارف چلبی حضرتلرینی عفوه واسطه ایدوب پادشاهه کوندردی
او دخی کلوب قرمان اوغلی خاندانکز پرورده سی و نه قدر دفعه ابرسه بنه بوستانك
ادنا بنده سیدر انکچاه ایچون باشنی الوق و سفینه ٔ وجودین دریای عدمه صالمق محاسن
اخلاق و مزید اشفاقلرینه سزا دکلدر خصوصا عظیم یمینلر ایتمشدرکه حمید
ولایتندن بالکلیه الچکوب قرامانك دخی کوندره ولایتلرینی ویره و شمدنصکره
رضای پادشاهیده بولنمق شرفنه ایره عواطف علیه پادشاهیدن تضرع و ادعیه ایدر
بو بنده لرینك قوللری نه دنبه پر قصور ایسه معذور بیورملر دیدی شاه عالم
دخی جوابه تصدی بیوروب انك حقوقی فراموش ایدوب خاندانمزه اهانت ایتمك
اجدادندن قالمه صفتدر و نقض عهد ایدوب یمیننده حانث اولمق انلردن اوکرندوکی
صفتدر انك عهدینه اعتمادیمز و ندامتنه اعتقادیمز یوقدر لکن سنك خاطرك
ایچون قتلندن فراغت و جرمنی عفو ایله مظهر عنایت ایدهلم امانی پدری
تختنه بز اجلاس ایتمش ایدك انك حکومتی بزم تفویضمز ایله در شمدی انی
عزل ایدوب رکاب همایونمز خدمتی ایله شرفیاب اولان برادری عیسی بیکی
انك یرینه نصب ایتمك تصمیم اولنمشدر قرمان اوغلی رجا جیسی پادشاهدن
عفو جوابنی ایشتدکده ایاغنه صاریلوب ابقاسنی دخی رجا ایتدی شاه
عالمپناه خاطرینی فراموش ایتمیوب مقتضای مکارم اخلاقلری اوزره او ریجانی
دخی قبول بیوروب و اندن المنان ولایتلر کیرو کندویه احسان و بروسه طرفنه
عطف عنان اولندی تزوج کردن شاه بیك راه دختر قرال لاس را
سلطان باهر الاجلال قرمانه کیدرکن اورنوس زاده علی بیکی ارنابود دیارینی
غارت ایچون ارسال بیورمشلر ایدی علی بك بنجه اسیر و غنیمت ایله عودت
ایدوب پادشاه دخی قرمان دیارندن دوکدکده بنجه هدایا ارسال ایتمشیدی
بو اثناده اسحق بیکدن خبر ظهور ایتدیکه قرهمان اوغلیله انکروس قرالنك اتفاقنه
واسطه لاس قرالی ویلق اوغلی ایمش پادشاه عالمپناه حضرتلری دخی اوغلی نابت
ایچون ادرنه یه عزیمت بیوردقلرینی ویلق اوغلی ایشتدکده باشنی تدارکنه دوشوب

مقدما پادشاهه جاریه اولمق ایچون رجا ایتدوکی قیزینك جهازی تمام
اولدیغنی افاده ایتدی سلطان عالیشان دخی امرا ایله مشورت ایتدکده
قیزینی الماغه مانع عداوت دکلدر دیو کلین التمق خصوصنی مناسب کوردیلر
و بو خصوص ایچون در دولتدن ریحان اغا و ورنك اغا تعیین اولنوب اندرده
بموجب فرمان همایون کلین الماغه عزیمت و اسحق بیکك خاتونی دخی بانلرینه
الوب سمندره یه قریب وارد قلورنده و بلق اوغلی استقبال و سمندره ده قوندروب
عالی ضیافتلر و کلی دعا بنلر ایشلهدکدنصکره دوکون ایدوب دخترین و جهازی
دفتریله ورنك اغایه تسلیم ایدوب بنم قیزمك شاه عالم فراشنه کیرمکه
و اوسعادتنه ایرمکه لیاقتی یوقدر استانه دولتلرنده جاریه اولمق ایچون
کوندردم و بو شیلر دخی انك جهازی دکلدر شاه عالمپناه درکاهنه هدیه
قوللریدر امر پادشاهکلدر استرسه بو جاریه لرینه استرسه حرم همایونده
اولان جاریه لردن برینه ویرسون دیو ارسال ایلدی بونلر دخی قیزی درکاه
عالی یه کتردکده اکرچه حیز قبولده واقع اولدی لکن برکافر قیزینه دوکون
اقتضا ایتمز دیوب جمعیت امرینه مقید اولمدیلر و برقاچ کوندن صکره جهازینه
بنجه جواهر دخی ضم ایدوب بروسه یه کوندردیلر و اسفندیار بیك قیزینی
ادرنه یه کتوردیلر بو خصوص سکز یوز اوتوز طقوز تاریخنده واقع اولدی
و فناری زاده مولانا محمد شاه بوسنه وفات ایتدی عزیمت پادشاهی
بدیار انکروس عساکر اسلام کوکرجنلك اوکنده کفار عسکرینی قوالی انکروس
قرالی خنزیر زخم خورده کبی بیقرار و انتقام الماغه فرصت ازار ایدی پادشاه
فرمان ستانه کیتدکده الاجه حصاری محاصره ایتدیکی معلوم شهریاری
اولدقده مقدما اورنوس اوغلی علی بکی یغما ایچون انکروس دیارینه کوندرمشلر
ایدی علی بك دخی سکز یوز قرق تاریخنده انکروس دیارینی غارت ایدوب
چوق مال غنیمتیله عودت ایتدی [illegible] خواجه مرحوم نقل و تفصیل ایدرکه
اسیرك عددی عیسی بك معتبر [illegible]ولان عسکرك عددندن زیاده ایمش
علی بك بو بنجه غنیمتیله رکاب همایونه کلدکده انکروس دیارینك لطافت
احوالی اسلامه لایق بر محال اولدیغنی بیان ایتمکله قلب همایونه بنجه سفرینه
دندی بناء علیه پادشاه عالمپناه ممالك محروسه یی بوسنه ده حافظ اولمق ایچون امیر

علیه کوندردی و عساکر اسلام جمع اولنجیه قدر ادرنه ده اقامت و جامع جدید تملقی
وضعه مباشرت بیوروب اوکون عظیم جمعیت ایدوب علما و مشایخ انعام و فقرایی
اطعام بیوردیلر و بو کونلرده دك امرا و سپاهی واصل رکاب پادشاهی اولوب سکز یوز
قرق بر تاریخنده انکروس فتحنه رفع لوای عزیمت بیوردیلر و مقدم لاس حاکمی و بلق
اوغلنه افلاق حاکمی درافولایه بو سفرده معیت ایتمك اوزره فرمان همایون ارسال
اولنمشیدی ایکیسی دخی اطاعت و خدمت اردوی همایونه کلدیلر و پادشاه حضرتلری
تونه یی سفینه ایله کچوب و ولق اوغلی قولاغوزلغیله و دیندن کچوب انکروس دیارینه
زینه دك واروب التی پاره حصار الدیلر و ایکی ای ول ولایتده قالوب غزا کوسنی
چالدیلر کافردن نام و نشان ظاهر اولمدی اندن فیتش یانی حلول ایتمکله غنایم موفوره
ایله افلاق دیارینه اوغرایوب افلاق حاکمی عظیم عرض عبودیت ایتدکدن صکره
ادرنه یه وصول بولدیلر عزیمت عیسی بك بدیار ارناود ارناود حاکمنك بر
خوش قیافت اوغلی وار ایدیکه چهره پرحسن و لطافتی سرمایه صبره افت ایدی اسمی
اسکندر لکن کندوسی بری پیکر ایدی اسکندری پدری رکاب همایون خدمتنه تربیه
کورسون دیو ارسال ایتمشیدی پادشاه عالمپناه دخی اسکندره التفات ایدوب خدمت
خاصلرینه ادخال و پدری مرد اولدقده پدری تختنه اوتورتمشلر ایدی اسکندر بو
وجهیله پدری تختنه مالك اولوب کندوده قوت مشاهده ایتدکده عصیان
ایدوب اول طرفده اولان ممالك اسلامیه اهالیسنه اذیت ایتدیکی مسموع
پادشاهی اولیجق بر روایتده اورنوس اوغلی عیسی بکی بر روایتده اسحق بك
اوغلی عیسی بکی عساکر بیشماره سردار ایدوب ارناود دیارینه کوندردیلر انلرده
ارناود ولایتنه واردقده یغمایه دوشوب پریشان اولدیلر بوار الفده اسکندر
دربندلری سد ایتدیکی غزاتك مسموعی اولدقده الدقلری اسیرلری قتل ایدوب
مقاتله یه شروع ایتدیلر اکرچه چوق غازی شهید اولدی لکن قانی وار فرار نابود
عسکریله قتل اولنور سالما بقیه غزات اسلام عودت ایتدیلر عزم پادشاهی
بفتح قلعه بلغراد و فتح قلعه نوابرده پادشاه عالیجاه فتح انکروس التزام ایتمشلر
ایدی بناء علیه بلغراد فتحیچون عزیمت و سکز یوز قرق اوچ تاریخنده محاصره یه مباشرت
بیوردیلر لکن بلغراد قلعه سی غایت متین اولوب و بنجه بیك عسکر محافظه سنه
تعیین اولنمغله تسخیری زمان کثیره محتاج اولدیغندن عسکرك اکثری ساده لکلرندن

کچیربلوب انکروس دیارینی غارت ایچون ارسال اولندی انلر دخی مزید شجاعت
واقدام ایله کفار دین بولنده اعدام صد تعدددن زیاده اسیر ونقود ومتاع ایله
اغتنام ایتدیلرکه برخوش رفتار قیز برجفت چیزمه یه وبرسرو اندام غلام
یوز آلتی اقچه یه صاتلدی چون بو بابده غنایم بحساب غزات النه کیردی فرمان
پادشاه کامیاب ایله رکاب همایون سمتنه عودت ایتدیلر وبولده نوابرده قلعه سیکه
کافر دلاورلرینه موطن واطرافی کمیش تربیه ایدرمعدن ایدی انی فتح ایتدیلر
وانده دخی نیجه خوش منظر پری پیکر دلبر اسیر ایتدیلرکه بوسفرده غزات النه
کیرن مال اوزمانه دك برتاریخده میسر اولمامشدر دیو مشهوردر بوقدر بکام
اولندقدن صکره باقی قلعه لرك فتحنه اسحق بك ایله شهاب الدین پاشایی تعیین
ایدوب کندولری ادرنه طرفنه عودت وانده اقامت بیوردیلر بوشهاب الدین پاشانك
بروسه ده آثار خیریه سی چوقدر **جمعیت ختان برای سلطان محمد خان**
پادشاه انام سکز یوز قرق اوج تاریخنده شهزاده لری سنت ایتمکه قیام
بیوردی تدارك جمعیت مباشرت بیوردیلر وشهزاده سلطان علاء الدین ایله
شهزاده سلطان محمدی منصبلرندن دعوت ودوکنه مبادرت بیوروب
ابتدا علما ومشایخه بعده وزرا وامرایه انلردن صکره ایتام وفقرایه ضیافت
ایدوب نیجه احسانلر ایتدیلر امر ختان تمام اولدقده کریمه محترمه لری
سلطان حضرتلرینی دخی اسفندیار اوغلنه نکاح ایتدیلر **عزیمت**
پادشاهی بفتح قلعه سمندره پادشاه صاحب شوکت بلغراد محاصره سندن
عودت بیوردقلری اثناده حدود اسلامیه نك صاحب وقوفی اسحق بك غازی
پادشاه عالمپناهه افاده ایتمشیدیکه مادامکه سمندره قلعه سی فتح اولنوب
وبلق اوغلینك وجودی دنیادن نابود اولمیه نیجه کفره سنك استیلاسی امکانی
اولور دیو فرمان اوغلنك منافقانه حرکتی نهایت بولور بنا علی هذا پادشاه
حضرتلری سمندره فتحنه نیت لکن قیش کلمکله ادرنه یه عودت بیوردیلر
ایدی وبوسنه اسحق بك اذن همایون ایله حجه کیتمشیدی اول بهار خجسته
آثار کلدکده امرای دولته رکاب همایونده حاضر اولمق ایچون اوامر علیه نشر اولنوب
جمله سی کلدکده پادشاه عالم سلطان مراد حضرتلری اعلاء کلمة الله ایچون
عزم راه بیوردیلر لکن مقدما وبلق اوغلی ایله افلاق حاکمی دراقوله یی دعوت

بیوردقلرنده

129

بیوردقلرنده دراقوله ایکی اوغلی ایله ناچار اجابت ایتمشیدی پادشاه عالیجاه دخی دراقوله
اقوله یی کلیبولیده وایکی اوغلنی اکری کوز قلعه سنده ووبلق اوغلنك اوغللرینی
توقاتده حبس ایدوب کندولری سمندره فتحنه عزیمت ایلدکلرینی وبلق اوغلی
ایشتدکده سمندره محافظه سنی معتمدلرینه اصمرلیوب کندو نیجه قرالنه فرار ایتمشیدی
پادشاه عالم سمندره قلعه سنی محاصره بیوردیلر قلعه محافظلری اولان کفار
خیلی عناد ایدوب ایکی ای مقداری مدت محاصره ممتد اولدی قلعه ده اولان کفار
قلعه نك عنوة فتح اولنمسی تقرب ایتدیکنی اذعان ایتمکله امان ایله قلعه یی
تسلیم ایتدیلر هنوز سمندره قلعه سی فتح اولنمامشیدی اسحق بك دخی حجدن کلدی
بلا تأخیر فرمان همایون ایله نکله دوبری یولی حصارینی فتحه مأمور اولدی ومراد
پاشازاده عثمان چلبی معیتنه تعیین اولنمغله ایکی دلاور بربرینی بولدی ووارب
حصار مزبوری محاصره ایتدیلر واهل حصار بونلرك ضربندن جان شرینه
یتدیلر لکن بو اثناده برخبر ظهور ایتدیکه کفاره امداد کلور ایمش اسحق بك
وعثمان چلبی دخی عسکرلریله حاضر وقدوم کفاره ناظر ایکن ناکاه اوزاقدن
برسیاه تور ظاهر اولدی مزبور غبار ارا سندن برکروه صدور ایدوب اردنجه
برکروه دخی ظهور ایتدی کوردیلرکه کفار دیبا عسکری اوکنه قاتوب آلتوسی
اردنجه کلورلر همان دم آوازه تکبیر وصدای طبل ونفیر ایله عسکر اسلام کفار
لئام اوزرینه هجوم ایتدیلر انلر دخی تیر وتفنك وسائر ادوات جنك ایله
عسکر اسلامه خیلی مقابله ونیجه وقت مقاتله ایتدیلر لکن مفید اولمیوب
دلاوران اسلام بیابی انه چکندوب آلتوسنی دخی تارومار ایتدیلر لکن
اهل اسلام دلاورلری وکوزی قیزمش روم ارلری اردلرینه دوشوب
وغنیمت واسیره باقمیوب همان قیرمق ایچون اظهار ایتدکلری جلادتی اسحق
بك کوردکده ندا ایتدیکی ای نیستان وغا ارسلانلری وای بیشه زار غزا
قپلانلری الله عظیم الشان یوزیکزی اق وروز قیامتده ماه تابان کبی براق
ایتسون کفار قانیله عرصه جنك طولدی وزحمت وقتی نهایت بولدی
نیچون زحمت چکوب تیغ آتشبار یکزی رخنه دار ایدرسز بونی دینلری
اسیر ایلك وبونلر ایله ممالك اسلامیه یی دولدیرك عاشق پاشازاده تاریخنده
دیمشدرکه بوجنکده یالکز بن بشی توانا کافری باغلیوب اسکوبه بشی بردن طقوز

بوزاقچه یه صاپتدم هم دیمشدرکه بوغنیمت عقبنده لاس ولایتی فتح اولنوب
قاضی نصب اولندی وسمندره دخی بیان اولندیغی وجه اوزره فتح اولنوب قاضی
وضابط نصب اولنوب ایچنده جمعه نمازی ادا اولندی ونشری قولی اوزره نصب
اولنان ضابط طورخان بیك ایدی هم دیمشدرکه سکز یوز قرق درت تاریخنده
مصر سلطانی پارس بیك وفات ایدوب اوغلی یرینه پادشاه اولدی اندن میرآخور
چقمق پارس بیك اوغلی یرینه پادشاه اولدی وسمندره سرفحاکمی ومستبوت
الدن الندی وسمندره محافظه سنه طوغان بیك مأمور اولدی سمندره خصوصنده
بو قول مولانا ادریس قولیدر سردارکه مزید بیك بجانب افلاق وشهادت
او درجنك کفار انکروس پادشاه عالمپناه افلاق حاکمی درا قوله لی بی حبس
ایدیجك انکروس قرالی پادشاه حضرتلرینه مخالفتا ینه افلاق حاکملری
صوینیدن برینی افلاق دیارینه نصب ودخی تونه یی کچوب ممالك اسلامیه
اهالیسنك مالنی غصب ایتدیکی سمندره فتحندن عودت اثناسنده رکاب
همایون حضرت جهانداریه خبر ویرلدیکه مزید بیکی اواطراف قنجیلرینه
سردار وافلاق دیارینه ایلغار ایچون سپهسالار ایتمشلر ایدی مزید بیك دخی
افلاق دیارینه واروب برموجب فرمان جمعیت کفاری پریشان ایتدی وافلاق
حاکمی دخی صرب طاغلرنده تحصن ایچون فرار ایلدی اما اول دیارده اسباب
صفا چوق ولمغله برای ترفه عسکرك هربری برسمته توجه ایدوب یغمایه
مشغول اولدیلر مزید بیك دخی غلبه سنه مغرور اولوب از عسکر ایله
قالوب صفاسنه مشغول اولدی مکر انجه قرالی افلاق دیارینه نصب ایتدیکی
کافره امداد ایچون قاتی وافر عسکر کوندروب افلاق حاکمی دخی طاغدن اینوب
عسکر کفار بیحد وبیشمار اولمش مزید بیکك ایسه پیمانه طولمش بو قدر کفار
شومه مزید بیك اوزرینه هجوم ایدوب اورتایه الدیلر بیچاره مزید بیك کوردیکه
انهزامدن کچوب حق یولنده شهید اولمقدن غیری کندویه حال سلامت
قالمدی ناچار الی قلیج قبضه سنه اوروب مردانه جنك ایدرك جام
شهادتی فراموش ایتدی سرعسکرلری شهید اولیجق بقیه عسکر دخی کیمی
اسیر وکیمی شهید اولدی رفیق بالا ایله تونه یی کچوب ادرنه جانبنه عودت
ایتدیلر لشکر کفار دخی اول یغما ایچون پریشان اولان عسکری بالتمام اسیر

ایتدیلر

اسیر ایتدیلر حق تعالی مصیبتدن هر نار رنجدن امت محمدی امین ایلیه
سرداری قوله شاهین پاشا بدیار افلاق مزید بیکك شهادتی پادشاه
حمیت عادتی غریق حزن وملال ایدوب کفاردن اخذ انتقام ایچون امرای کرام
ایله مشورت بیوردقلرنده روم ایلی امیر الامراسی قوله شاهین پاشا اذن استدیکی
افلاق دیارینه سردار اولوب کیده وفرید بیکك انتقامنی کفاردن اخذ ایده
بو بابده زیاده ابرام واذن صدورینه اهتمام ایدیجك اذن همایون صدور ایدوب
روم ایلی امراسنه وانا طولی عسکرندن دخی التی عدد سنجاق بیکی ضم اولنوب
افلاق فتحنه سپهدار تعیین واقتضا ایدن حسن تدبیر وزرا رأیله تلقین اولندی لکن
قوله شاهین پاشا دائما مست برخبث باده پرست اولمغله دنیادن غافل وصفای
نفسنه مائل ایدی افلاق دیارینه دخی واردقده عیش ونوشنه مشغول اولوب
تازه اوغلانلر ایله الفت وصفا ایدرك دنیایی فراموش ایدیجك امرایانه واروب
بر باده کار کوزکجاج بو امور عقلی باشنده ادمه محتاج سن مست ومدهوش ودائما
بیهوش یاتورسك بو عسکر اسلامه یازقدر وبو حرکت رضای همایونه ناموافقدر
دیدکلرنده قوله شاهین پاشا مخمورانه باشنی قالدیروب نشئه شراب ایله جواب
ویردیکه بر بکلر کافر بنم بوره کومی کورسه خوفندن بنجه کونلك یوله قاچار
وقلیجم بر سحاب پاره درکه بغمور یرینه قان ساچار سز بنی مزیده می قیاس ایدرسز
وبنم سابقه شجاعتمه نیچون خوف وهراس ایدرسز بر کون ینه عادت قدیمه سی اوزره
بو طرزده هذیانه باشلیوب هنوز تمام ایتممش ایدیکه کافرلر ایلری ظهور ایدیجك
شاهین پاشانك قولی قنادی قیریلوب کیف باشنده صچرادی وهمان یرندن قالقوب
قاچمق تدارکنه مباشرت ایتدیکنی امرا کوریجك قاچمق تدارکنه دامن درمیان
اولدیغنی اوکوریجك بالاتفاق اوزرینه هجوم ایدوب قاتی لاف کذافك نره ده
قالدی شجاعت ایله اتصافك کفار اوکندن فرار ایدن اخرنده مظهر قهر قهاردر
بز قاچیجق اهل اسلام پایمال اولمق مقرردر هنوز نه ظهور ایتدیکه فرار ایدهلم
وکیمك بورنی قنادیکه عار وناموسی ترك ایدوب منافقلر مسلکنه کیدهلم
دیدرك اکرچه شاهین پاشایی بیك بلا ایله اووقت الیقودیلر لکن بر فرصت دوشوروب
دشمندن یوز چویروب فرار ایلدی وکیجه سی کوندوزه قاتدق سمت سلامته جان
اتدی وبراز نامردلر دخی اول مدبره اویوب تونه دن کچمکه جان اندیلر ومردلك

دعواسنی هوایه ویردیلر بعض امرای نامدار فراردن عار ایدوب محل معرکه‌ده
دوردیلر وابرته‌سی صباحدن واختشامه دك جنك ایدوب الّنی یازولرینی
کوردیلر چونکه باشی کیتدکده اباق پایدارا اولمز اخرالامر شاهین پاشا حرکتی
انلرده سرایت ایدوب عسکر اسلام منهزم اولدی تیمورتاش پاشازاده امور
پاشانك اوغلی عثمان چلبی که برمرد مردانه وشجاعتده بردانه ایدی عسکر
اسلامك مایهٔ شجاعتی وغزات موحدینك وسیلهٔ جلادتی برنوجوان
وحدیقهٔ دولت عثمانیه‌ده امرازاده‌لردن یکی یتشمش برفدان ایدی بو جنکده
شهید اولدی رحمه الله امراً عاش سعیداً ومات شهیداً وامرای نامداردن
فیروز بك ودورمزق اوغلی یعقوب بك وخضر بك وعمر بك دخی بو جنکده
شهید اولدقلری بعض تواریخده مسطوردر **عصیان ابن قرمان بسلطان**
عالیشان روم ایلنده ایکی دفعه عسکر اسلامك منهزم اولوب
کدرعظیم ظهور ایتدیکی مشهور اولیجق ابتدا کسنه که عصیان ایتدی قرمان
اوغلی ابراهیم بك ایدی که اول اطرافده اولان ممالك عثمانیه‌نه اهالیسی ازاردوا
جانلرندن بیزار ایلیوب داماد اولان طورغود اوغلی حسن بکی مسلط
ایلیوب مسلمانلرك مالنه واهل عیالنه تعرض ایتدی بوله وادین خلقنك
مالنی غارت وعمرطاغنده بیلاق نشین اولنلره کلی خسارت ایلدی شهریار
کامکار بو کیفیتدن خبردار اولیجق افراط اغضاب اولوب سکز یوز قرق
التی تاریخنده ادرنه‌دن نهضت وقرمان اوغلی وزرینه عزیمت بیوردی
بو غزوه‌ده شهزاده سلطان علاء الدین واناطولی وروم ایلی امراسی جمله معیته تعیین
بیورلدی وعسکر بی پایان ایله قرمان دیارینه کیروب یغمایه اذن ویردی
غضب پادشاهی اقلیم قرمانی خراب وازمدنده خراب وویران ایتدی
بو تاریخه کلنجه سلاطین آل عثماندن مسلمان ولایتنی یغما صدور
ایتمامش ایدی ابراهیم بکك شامتیله بو تاریخده ظهور ایتدی خلاصه
قونیه‌یه وارنجه دیار قرمان بالکلیه تخریب وپایمال قیلندی ابن قرمان
کوردیکه بو دفعه پادشاهك کلیشی بمان وتیغ خونفشانی بجا ماندرینه طاقتی
ایلنیه باشی اوردی وانده باشنك تدارکنی کوردی پادشاهه لایق هدیه‌لر
تدارك ایدوب خوف ایله وزیری سرور بك واهل سلطان حضرتلری بکه شاه

عالمپناه

عالمپناه حضرتلرینك همشیرهٔ محترمه‌لری ایدی رکاب همایون طرفنه کوندروب
ونوبه ایلیوب انلردن شفاعت رجا ایتدی انلر دخی رکاب پادشاهی‌یه کلوب همشیرهٔ
محترمه پادشاه حرمه کیردکده اغلیه‌رق اباقلرینه صاریلوب اهلی ابراهیم بکك
جرمی عفو بیورلمغی رجا ومرحمت شهریاری صدورینی استدعا ایتدکده سلطان
حضرتلرینك کوزی یاشی ومزید تلاشی پادشاهی عفوه مائل ایتدی لکن پادشاه
عالم حرم محترمه‌دن چیقوب سرور بکی حضور همایونه چاغروب بو وجهله ازاد
ایدوب بیوردیلرکه قرمان اوغلی خیانت اوزره مفطور وکذب ونقض ایله مشهور
خصوصا بزم چراغمز ایکن کچن دفعه ایتدیکی نادبانه حرکتی وبو دفعه دخی نان
کورك اظهار ایتدیکی شناعتی منظور ایکن سن نه جسارت ایله رکاب همایونه
کلدك ونه جرأت ایلك عهدینه تکفل ایدوب حضور ملوکانه مده مصالحه‌یه لسانه
اله بیلدك سرور بك دخی دعا رسمنی بعد الادا دیدیکه شوکتلو قندیمزی
اکرم ملوك بولدم ومزید مرحمتلرینه مغرور اولدم سابقا صدور ایدن خطاده
بو قوللری بیله دکل ایدم بو دفعه ظهور ایدن کناه دخی بو قوللرینك رضاسیله
اولمامشدر طورغود اوغللرینك تحریکیله اولمشدر وکندو دخی جرمنه معترف
اولوب ندامتده رتبهٔ نهایتی بولمشدر بردخی بویله حرکتی ظهور وخدمتندن
غیری کندودن برشینه صدور ایدرایسه جزاسی بو بنده‌لرینه اولسون دیجك
سلطان عالیشان همشیره مزخاطریچون بو دفعه دخی عفو وحکومتکاهی
کندویه احسان ایتدك بیوروب همشیره‌لرینه بنجه اکرام وعنایت برله
مقتضی المرام کیرویه دعوت بیوردیلر **وفات شهزاده سلطان**
علاء الدین سکز یوز قرق التی تاریخنده قرمان سفرندن عودنده
شهزاده سلطان علاء الدین منصبی اولان اماسیه‌یه واردقده دار اخرته
ارتحال وقاضی برهان الدین اوغلی زین العابدین وفناری زاده یوسف چلبی
دخی سمت بقایه انتقال ایتدیلر **اتفاق کافران بجنك سلطان عالیشان**
سمندره حصاری ولاس ولایتی النده قالدقده ویلق اوغلی نیجه قرالنه فرار ووارب
بنم باشمه بو فلاکتلر کلدوکی بتون سنکله موافقتم وهرجنکده سکا مرافقتم
ایچوندر دیو نیجه قرالنی بیزار ایتمشیدی وبو اوالده قرمان اوغلندن دخی
نیجه قرالنه خبر کلمش ایدیکه بن بوراده سن اورادن حرکت ایدوب آل عثمانك

خرمن وجودینی باد فنایه الدیرلم ودریایه وارنجه اناطولی ولایتنه بن ولاک
ولایتنه کیروویلق اوغلی وباقی روم ایلنه سز متصرف اولوب بوارالقدن
ال عثمانی قالدیرلم قرمان اوغلنك اتفاقده اهتمام وویلق اوغلنك ابرامیله
نیجه قرالی دخی حرکته کلوب فرصت وقتنه مترقب وال عثماندن اخذ انتقام
ایچون مضطرب ایدی پادشاه انام بودفعه قرمان اوغلی فتنه سنی دفع ایچون
اناطولی طرفنه کچدکده نیجه قرالی حد عددن زیاده سوار وپیاده یه اوغلنی
وبکلربکیسی اولان ینقو نام مرداری سردار ایدوب ممالك اسلامیه ضبطنه
ارسال وویلق اوغلنی قولاوز تعیین ایدوب بودفعه تدارکده ذره قدر اهمال
ایتمدی عسکر مزبور بلغراددن مرور ایدوب الاجه حصاری وشهرکوینی
ونیشی یاقوب یقدیلر وکلوب صوفیه اوزرینه چقدیلر بوقدر عباد اللهدن
کیمنی قتل وکیمنی اسیر ایتدیلر مرادلری بوایدیکه ازلادی دربندندن
کچوب فلبه یه اندن ادرنه یه کیرلر وبوقلعه لری بتون فتح ایدوب مرادلرینه
ایره لر لکن بوکونلرده پادشاه انام قرمان اوغلی غائله سنی تمام ایدوب
ادرنه یه عودت وانده اقامت بیورمشلر ایدی کافرك ازلادی دربندندن
کچمك تدبیرینی ایشتدکده شاه کامکار انلردن اول دربند مزبوری واروب
سد اسکندر کبی بند ایتدیلر وقیشی اولمغله بوللره صو صالیویروب منجمد
اولدقده اوا طرافلردن کذار غایت مشکل اولوب کفارك ذخیره سی دخی بیتمکله
ناچار عودتی اختیار ایتدیلر شهریار کامکار روم ایلی بکلربکیسی قاسم
پاشا وتوقات والیسی بلبان پاشا وبولی بکی محمود بکی کفاری ردیچه ایلغار
ایتدردیلر مکر ینقو دیدکلری ملعون دربندلره پوصوده ادم قومش
بونلر ایسه دشمن مکرندن غافل ایکن دربندینه کلدکلرنده کروه کفار
عسکر اسلامی اورتایه الوب نیجه دلاورلری شهید ونیجه بکلر اسیر وجبر
وعنفله درزنجیر ایدوب صدر اعظم برادری وهمشیره شهریاری زوجی
اولان بولی بکی محمود بکی دخی طوتدیلر بقیة السیوف کیرویه عودت ایتدیلر
عسکر کفار دخی بوقدر ظفر ایله مسرور اولوب طونه دن عبور ولایتلرینه
کیتدیلر پادشاه انام بو انهزامدن زیاده محزون اولوب سنه اتیه ده اخذ
انتقام فکر بله کیرو مقر سلطنتلرینه عودت بیوردقلرنده بوالم کندولرینه

بتنور

بتنور ایکن اسیر اولان محمود بکك زوجه سی همشیره پادشاهه سلطان حضرتلری
حرمه کلوب یاس وماتم لباسلریله اه وانین وبکا ایدرك محمود بکك خلاصنی
رجا ایدیجك مرحمت بیوریلوب محمود بکك خلاصنه تعهد بیوردیلر بو اثناده
ویلق اوغلندن وزرایه بر رجانامه ظهور ایتدیکه اکر سلطان عالیشان جرمنی عفو
ایله مظهر عنایت واحسان بیوروب اوغللرینی ازاد وسمندره ایالتنی دخی
احسان بیوررلر ایسه عمری اولدقجه اطاعتدن چقمیه وبو رجاسی قبول اولنمق
ایچون وزرایه عظیم ضراعت ونیجه یمینلر ایله عرض اطاعت ایتمش اکرچه وزرا
پادشاهی صلحه قائل ایتمکه مائل ایدی لکن بو اثناده صلح صحبتنی لسانه
المغه غضب شهریاری حائل ایدی اما دائما بو صحبتی اچمغه جمله وزرا حاضر
حاضر وفرصت وقتنه ناظر ایدیلر همشیره پادشاهی محمود بکی رجا وانلرکده
دعا بیوردقلرینی وزرا ایشتدکده فرصتی غنیمت بیلوب بالاتفاق رجا ونیاز
ایله شهریار سپهر اقتدار حضرتلرینی صلحه راضی قیلدیلر لاجرم ویلق اوغلنك
اوغللرینی پدرلرینه ایصال ومژده عفوی دخی ارسال ایتدکلرنده کفار دخی
محمود بکی عتبه علیه شهریاری یه ارسال ایتدی ومحمود بك سلامت ایله اهل واولادینه
سلطان عالیشانه قاوشوب اول مخدره حرمسرای عفت حضرتلرینك قلب شریفلرندن
غبار حزن والم کیتدی **فراغت کردن سلطانی از تخت عثمانی** چونکه ممالك
عثمانی همت پادشاهی ایله پر امن وامان اولدی وامور سلطنت کما ینبغی نظامنی
بولدی پادشاه عالم پناه سلطان مراد حضرتلرینك خاطر پرنورلرینه بومعنی
شویله خطور ایتدیکه غائله سلطنتدن نفس نفیسلرینی تخلیص بیوروب تاج
وتختی ترك ایدوب فقرا ودرویشان زمره سنه دخول ایده لر بوسری صدر
اعظم خلیل پاشایه کشف ایدوب بیوردیلرکه بونجه مدتدرکه عباد الله
ایچون چالشوب ممالك اسلامیه یی لوث فتنه دن پاك ایدوب اقامت جهاد
ایچون ایا عمرمز کابده دردین یولنده قدرتمز مبذول وقلیجمز دشمن دین
ایچون مسلولدر بقیه عمرمزی خلوت وعادت درویشان اوزره عزلت ایله
مرور ایتسون بوخلقدن قیل وقالنی تفکر اله خالقی ذکرده قصور اولنمق عاقل
کاری دکلدر **بیت** اهل تجریدك کلاهی تاج استغنا سیدر ۞ سلطنت دیدکلری
انجق جهان غوغا سیدر ۞ دنیا عزتنك غایتی وسلطنت دفعتنك نهایتی

بیلندی والحمد لله حب جاه نقشی خاطرمزدن سیلندی و علم محمدی تخته
الملك اجلاس ایدهیم وكندم مغنیسا یه كیدهیم بنم كیا تمده اوغلم ذات سلطنتی
كورسون و اعدا هجوممندن بن صاغ ایكن امین اولوب بر ان صفا سورسون
چراغ عدل و دادی ایقاد و رسم عدالتی مجدداً ایجاد ایتسون خلیل پاشا كوردیكه
پادشاه حضرتلرینك عزیمت همایونلرینی فسخ ممكن دكلدر مقام اطاعتده
دوروب و تحصیل رضاده اولدی سلطان عالیشان دخی شهزاده سلطان محمد خان
حضرتلرینی دعوت ایچون مغنیسایه فرمان كوندردیلر انلر دخی فرمان واجب الاذعانه
اطاعت وادرنه ده پدرلری ركاب همایونلرینه وارمغه مسارعت ایلیوب سلطان
محمد خان پدرلرینه ملاقات ایتدكده پادشاه حضرتلری شهزاده سنی تخت
همایونه تكلیف بیوروب انلر دخی تقبیل دست همایون برله سكز یوز قرق بر تاریخنده
تخت سلطنته جلوس ایتدكده پادشاه صافی فؤاد سلطان مراد حضرتلری
وارالم بر ایكی كون ذكر ایدهلم مولایی ‌«بنزه‌ا صمرلمدیلر بویلان دنیایی»
دیه رك مغنیسایه عزیمت وانده اختیار عزلت بیوروب بعض محرم اسرار
خصوصا اسحق پاشایی برابر كوتوروب مغنیساده قرار ایتدیلر خلیل پاشا
و شهاب الدین پاشا و صاروجه پاشایی ینه منصب وزارتده ابقا ایدوب
سلطان محمد خان خدمتنه تعیین بیوردیلر مولانا خسرو اول اثناده
قاضیعسكر ایدیلر و بو دفعه جلوسلرنده سن شریفلری اون دوردت ایدی
غزای اكبر سلطان مراد ثانی چونكه اوتدن برو كفار خاكسار دوطوانف
اشرارك بو عالمدن لذتلری فقط تنظیم امور دنیویهلرینه منحصر اولوب
لذائذ روحانیه كسبنه استعدادلری اولمدیغی اجلدن مقتضای جبلت
اولان تنظیم اسباب ثروتدن اشد فنا درجهٔ اعلای كمالدن ایكن انلر عندنده
نقصان عقل و شعوردن قیاس ایدرلر و رتبهٔ سفیلهٔ حیوانیتدن درجهٔ
علیای ملكیته شوقی خفیت عقلدن مقتضیدر صانورلر ع زهی تصور
باطل زهی خیال محال بو دفعه دخی پادشاه درویش نهادك عزلت اختیار
لرینی اختلال دماغدن خیال ایتدیلر و بربرلریله كیزلوجه مشورت دولت
عثمانیه ضبطنه عزیمت ایلدیلر جملهدن قرمان اوغلی و انكروس قرالنه
خبر كوندردیكه عثمان اوغلی مجنون و سودا و مراق الندهزبون اولوب

صاروخان

صاروخان ولایتنده طاغلرده كزر و اكثر عمری حرملهٔ خاتونلر ایله كچر
بر چوجوغی كتیروب سلطنت آل عثمانی و یرمشدر چوجوق ایسه نه تجربه سنه
كیرمش و نه تدبیر و تدارك رتبه سنه ایرمشدر جنك و فننده قراری محالدر و
كوكندن چیقارمق اسان بر تازه نهالدر جنك كونی كورمش و عرصهٔ دلاوری
ات سورمش نتیجه فرصت یا می و اتفاق هنكامیدر فن سلطنته مجارسه
حاصل ایدنجه اهمال اولنور ایسه پشیمانلق فائده و یرمز و هر زمان بویله فرصت
الهٔ كیرمز قرمان اوغلی طرفندن بو خبر ملوك كفاره واصل اولدقده پانقود یدكلری
لعین عداوت دین مقتضاسنجه بو خبری ملوك كفارا اسنده نشر ایدوب
هر طرفه نامه لر كوندردی و جمله سنی اتفاق سمتنه دوندردی و بالجمله
انكروس و الامان و بوسنه و هرسك و فرنك و قره بغدان و افلاق و سائر
حكام كفره اتفاق ایدوب لاس اوغلی دستبوت اوكلرینه دوشدی و سكسان
بیك زره پوش كافر دریای اسود كبی حركته كلوب دیار اسلامیه اوشدی و بلغرادی
كچوب نیكه بولی اوزرینه كلدیلر و اطرافده اولان اهل اسلامی اسیر ایدوب
نیجه بیكناهی الدیلر اكرچه نیكه بولی محافظی فیروز بیك زاده محمد بیك دخی اوروجه
ایلغار و نیجه زره پوش كافری كرفتار ایدوب حضور همایونه ارسال ایتدی لكن
كفار ایله مقابله محال ایدی و قرالك مرادی بو ایدیكه اوكنه كلن قلعه لری فتح
ایدرك وارنه یه اندن استانبوله كلوب استانبول قرالنك قبرنی اله
بعده ادرنه یی فتح ایده بونك ایچون وارنه جانبنه توجه ایتمشیدی سرحدات
اسلامیه محافظلری بو دخی بوندن اقدم كافرك حركتنی و دولت علیه یه
اتفاق او زره سوء نیتی ایشتدكده بو خصوصی دردولته عرضحال ایتمشلر ایدی
پس امدی بو خبر وحشت اثر دركاه سلطانه واصل اولیجق عقلای دولت
و اركان سلطنته كلی كدر حاصل اولوب بو بابده بربره كلوب مشورت ایتدیلر
نتیجهٔ فكرلری بونده نهایت بولدیكه كفار اوزرینه نفیر عام ایتمش پادشاهمز
هنوز صبی حكمنده در خدا حفظ ایلیه زیاده خلاصه بو خصوص سلطان
مرادك تشریفنه متوقفدر دیو رأیلرینه قرار ویروب سلطان محمد حضرتلرینه
پدرلری سلطان مرادك لزومنی نازكانه افهام و بو خصوصده زیاده جهد ابرام
ایتدیلر خلاصهٔ كلام پادشاه انام حضرتلری پدرلرینه نامه یازوب تشریفلرینی

رجا بیوردیلر نامهٔ همایون خداوندکار سابق سلطان مراد حضرتلرینه واصل
اولدقده کلن ایلچی یه بو وجهه اوزره جواب بیوردیلرکه اوغلمک دیده لری نقبیل
وکندی ودیعهٔ رب جلیل قیلنور لطف ایتسون بو قدرجه کوشهٔ فراغه اختیار
عزلت وکندی عالمزده خلوت اوزره افراد وقته نیت اولنمش ایکن وعبادت
خالقدن لذت بولنمش ایکن بزی الآن ماسوایه مبتلا ایتمسون امرای پیرو
وزرای صاحب تدبیر ایله مشورت وغیرت حفظ ناموس سلطنت ایتسون
حاصلی بو دعوته اجابت وبو امره مطاوعت ایدهمم وامور دولت دبوشمهٔ عسکره
ارتکاب امر دنیا ایدوب اوطرفه کیدهمم بو جواب یأس ایله ایلچی عودت وکلوب
ادرنه ده افاده ایتدکده امرا ووزرا پادشاه جهان پیرایه سلطان محمده
ابرام وتحریراته اهتمام ایتدروب تکرار بو مضمونی افاده ایتدردیلر
اکر سلطنت طرف شریفلرینه متعلق ایسه اهل ضلال عباد اللهه تعدی
ودیار اسلامی پایمال ایدوب بو قدر جوامع ومساجد کفار بدفعال
ایاغی آلتنده قالمغه ارتکاب اهمال ارتکاب وزر ووبال در وبو پادشاهلک که
دفع اعدایه قدرتی اوله تکاسل وامهال ایتمک خلاف رضای ذی الجلالدر
واکر سلطنت بو طرفه متعلق ایسه اولوا الامره اطاعت لازمهٔ ذمت اولدیغی
معلوم دولتدر بو بنده لرینک بو رجامی دخی رد ایله خلاف مأمول محزون
وملول بیوررلر ایسه بالذات واروب رجای حصول ایدهدم سلطان محمد
خان حضرتلرینک بو نامه سی دخی پدرلری سلطان مراد خان حضرتلرینه
واصل اولیجق واقعا بو قدر اهل اسلامی کفار تعدیسندن خلاص ایتمک
خلوتده تک وتنها عبادتدن افضل اولدیغی خاطر پرنورلرینه خطور ایتمکین
یانلرنده موجود امرای کرام وخواص خدام ایله ادرنه جانبنه ایلغار ایتدیلر
کلیبولی قارشوسنه کلدکلرنده کوردیلرکه التمش پاره فرنک کمیلری کلیبولی
بوغازینی سد ایتمش اندن کچمکه چاره بوله میوب بالق اباد جانبنه عزیمت
بیوروب اقچه حصاره وارديلر مکر خلیل پاشا پادشاهلک اندن کچه
جکنی ملاحظه ایدوب دوم ایلی دلاورلریله اول محله کلوب طوب قوردی
سلطان مراد حضرتلرینک قدومنه منتظر اولمش پادشاه عالیجاه
حضرتلری خلیل پاشانک استقباله کلدیکندن اکاه اولیجق سفینه یه نشوب

تمارشو

134

قارشو کچوب وادرنه جانبنه ایلغار بیوردیلر چون ایکی پادشاه بر برینه کلوب
ایکی عسکر جمع اولدی غازی سلطان مراد حضرتلری امداد الهیه یه کوکل باغلیوب
سلطان محمدی ادرنه ده براغوب عسکر اسلامی الوب جنک محلنه متوکلا علی الله
تعالی توجه بیوردیلر هنوز ادرنه دن حرکت ایتمامشلر ایدیکه فیروز بیک اوغلی
محمد بیکک مقدما کوندردیکی کاغدلر وصول بولدی پادشاه حضرتلری بو حالی
فال خیر طوتوب زیاده مسرور اولدی بو کونلرده کفار خاکسار دخی افلاقدن کچوب
وارنه یه کلمشلر ایدی سلطان مراد خان دخی او اثناده وارنه یه کلوب مقابلهٔ
کفارده قیام ایتدیلر طرفیندن ابتداء چرخچی وادیسنده اوق ویای جنکی ایله مباشرت
کیدرک طوب وتفنک جنکنه واروب کیتدکجه آتش جنک وجدال اشتعال
بولوب کندوده جوهر ومردلک دن اثر اولان دلاورلر قلیج جنکنه کیریشوب
اکرچه عسکر اسلام مردانه حرکتده قصور ایتمدیلر لکن اول بلیان مرصوص کبی
کوک بیتمونه مستغرق کفارک آلتو عسکر عموما اوزره اقدام ایدوب عسکر اسلامه
انلره نسبت ایله یوق متابه سنده اولوب بو اثناده اناطولی بکلربکیسی قره جه
پاشا دخی شهید دوشمکله دبیه لک بر بیتا نلق حاصل اولوب عسکر اسلامه
هزیمت ظهور وپادشاه یاننده قاپو قوللری واختیار ووزرا بیکلردن غیری
اینه برار کمسنه قالمیوب ماعداسی جمله فرار ایتدیلر وقاچان بی عارلو شویله
فرار ایتمشلرکه دوبریجه صحراسندن قاپجی صونی که اوچ کونلک مقداری مسافه در
قاچانلرک دوکنه وسی اوکون یتشدی لکن پادشاه عالمپناه حضرتلری کندولری
بو قدر وارایدن بر وردکار عالمه صغنوب دوردقلری محلده سد اسکندر
کبی قرار ایدوب بر خطوه حرکت ایتمدیلر ومکنلرنده خیلی مخاطره ظاهر ایکن
ذاتلرنده مایهٔ شجاعت وحق تعالی یه کمال حسن ظنلرندن ناشی دشمن
غالبدن بوز چویرمدیلر اما اول کندولره قفادار اولورظن ایتدکلری امرای نامدار
بو کونه فرار ایتدکلرنده کندولره عار لاحق اولوب قلب همایونلری ملول ومحزون
وکوزلری یاشیله اول محل عقبقکون اولدی کمال غیرتلرندن بکا ایده رک درکاه
خدایه ال قالدیروب شویله دعا ایتدیلرکه الهی کوکل پادشاهلرینک سلطانی تنقلبجون
ونفس غازیلرینک قهر ماتقلیجون دین یولنده باشنی وجاننی فدا ایدن غازیلر
حرمتنه وکفنی قانلو شهدای اهل ایمان عزتنه الهی اول حواجهٔ کشورکا بنات

واول دیباجهٔ دفتر موجودات حضرت رسالت پناه وجناب نبوت دستگاه روح
مطهرینك صفاسیچون واول ذات جلالت صفات حضرتلرینك جان مبارکنك
ضیاسیچون عسکر اسلامی پایمال اهل ضلال ایتمه و دلاوران اهل ایمانی غالبیت
دشمن دیکیله پریشان حال ایتمه وبو مراد قولکك عصیانته نظر بیورمیوب امت محمدی
وکان حقا علینا نصر المؤمنین وعدنه قرین ایله الهی شهدای غزای بدر رحمتنه
وفیوضات لیلهٔ قدر عزتنه کروه اهل ضلال خصوصا قرال بدفعالی هلاك ایله بو کونه
تضرع ونیازی اوزره اولوب هنوز سلطان عالیشان حضرتلری حضرت باری جنابنه
دعا وزاری ایدر ایکن کوردیلرکه قرال زعمنجه کندویه برشجاعت اثبات ایدوب
عسکر اسلامی کندو الیله قیرمغیچون همان کندو وخواص خدامیله اتنه سوار اولوب
عسکر اسلامه حواله اولمش شهریار کامکار قرالك بوکونه مغرورانه حرکت
کستاخانه جسارتنی کوریجك اطرافلرینی احاطه ایدن بقیه امرای کرام ووزرای
عظامه بیوردیلرکه قرالنی دینك بو غفلت اوزره بجواتنی علامة نکبتی در
اکر عسکریمزك قلتنه باقوب بزی دخی شهید ایتمك ایچون اوزریمزه کلور ایسه
کویا سزاندن خوف ایتمش کبی اوکمدن صاوشك تاکه قرال بنی کورسون و شهید
ایتمك ایچون اوزریمه ات سوردسون وتمام ایچکزه کیردکده وفرصت مقامنه
ایردکده احاطه ایدوب قرالك باشنی تنندن جدا و برابر اولانلری شیر شمشیره کن
غدا ایدك چونکه تدبیر موافق تقدیر ایدی وغالبیت پادشاه مراد الله ایدی
قرال بدفعال از عسکر ایله شاه دریانوال الاینی کوریجك پادشاهی کندو
الیله شهید ایتمك ملاحظهٔ باطله سیله اول طرفه هجوم ایتدکده عسکر اسلام
مقدمه تنبیه اولندقلری کبی ایکی شق اولوب قرال شهریار فلکوقار حضرتلرینی
کوردکده حرصی دخی ازید وغروری اولکیدن اشد اولوب پادشاه اوزرینه
ات سوردی بیچاره بلمزکه کندو کندوینی دیار عدمه سوردی حالا صفنه کلدکده
قرال عونه واتباعیله تمام عسکر اسلام ایچنه کیردکده غزات مسلمین
اول اعدای دینك اطرافنی احاطه وهجوم واول کروه مکروه اوزرینه قلیج
اوشوردیلر وقوجه خضر نام بر ینکیچری دلاوری قرالی کوردکده ابتدا اتنی اوروب
اتندن ایرلدقده اوزرینه دوشوب زور بازو ایله باشنی کسدی یاننده
اولان بقیهٔ اتباعنه دخی قلیج اوشوروب جمله سنی قیردیلر قوجه خضر

قرالك

135

قرالك باشنی هنوز قانی اقدرق حضور همایونه کتوروب شوکتلو خنکارم
دائما بدخواه دولتك بویله خوار اولسون دیو براقدقده بو خدمت عظیمه سی
مقابله سنده پادشاهدن وسائر وزرا وامرا وارکان دولتدن شویله غریق
بحر احسان اولدیکه اول عنایت ملوك همتنه محتاج ایدی عنایت حضرت خدا
بو وجه اوزره ظهوره ایریجك فرمان همایون صدور ایتدیکه قرالك کله سنی
بر مزراغه صانجیوب کفارك کوزینه صوقه‌لر و کوس ظفر چالنوب کفار اوزرینه
براوغوردن هجوم ایده‌لر قرالك مقتول اولدیغی صدوری کفار عسکرینه خللی
پریشانلق ویرمشیدی بو دفعه کله‌نی مزراق اوزره کوروب عسکر اسلامك
کوس ظفر چاله‌رق شیر ژیان کبی بی باك وبی پروا کندو اوزرلرینه دستمانه [?]
بوراولدقلرینی دخی لشکر کفار کوریجك دهشت غلبه ایدوب اوساعت
بوزلوب دوندی نعوذ بالله بو عسکره خوف طاری اولوب بوزنجیر دکدن ارتنه [?]
معلومدرکه بیك ادم یوز ادمدن فرار ایدر و بو مرتبه‌ده بو عسکر بوله قدم
تدارك حال غایت مشکل اولور نیقولعین ایسه هر چند که فریاد ایدوب
نره کیدرسز عسکرك عار وناموسی ترك ایدرسز عسکر کوچوکی قاچوب
پادشاه یاننده جزئی ادم قالمشدر نیچون بو فرصتی هوایه ویررسز دیو کندو
کندوینی پاره پاره ایتدی قطعا مفید اولمیوب برادمی کیرو دونمك
ممکن اولمدی و بز بوارایه قرال خاطریچون کلمدك مراد دینمزی تقویت ایدر
دیه کوردی اصلا فائده ویرمدی نتیجهٔ کلام عسکر کفار بالکلیه منهزم اولیجق
شهریار کامیاب عقبلرنجه روم ایلی بکلربکیسی داود پاشا معیتنه دلاور
بکلر وکزیده عسکر انتخاب بیوروب ارسال ایتدیلر تعقیبه کیدنلر دخی
ایکی کون ایکی کیجه تونه نهرینه وارنجه علی الاستمرار قتل کفاردن الچکمدیلر
وکافرلك کیروده یوز اللی عرابه سی وار ایدیکه استانبولنکورینك قیزینه و
لوازم جهازینه متعلق وسائر مال ایله مالامال ایدی جمله نصیب غزات
اسلام اولوب یغما اولندی عرب بیك که بروسه‌ده مسجدی وسائر خیراتی
واردر پادشاه عالمپناه مقتول کفرة جسدلرینی سیره کیدوب فرموده عرب
بیکه خطاب بیورمشلرکه عرب نه عجیبدرکه بوقدر کافر لاشه‌سی ایچنده
براق صاقللو بوقدر عرب بیك دخی دیمشکه افندم اکر بونلرك ایچنده اق

صاقللو اولیدی باشلرینه بو ابشی کلمز ایدی غرور جوانی بونلری بویله فانی
ایتمشدر وفراللری دخی بو یوله کیتمشدر چون توفیق خدا ایله بو نصرت عظیم
رونما اولدی مقدما جنکدن پادشاهی براغوب قچان وغیرت دینیه یی هیچه
صایان بیکلری کبرو چویرمک ایچون فرمان اولنوب مباشرلر تعیین
اولندی هر بری برمحلده بولنوب اردوی همایونه احضار اولندقده فرمان
همایون صدور ایتدیکه برازی سیاسةً قتل اولنه و بونلرک فرارلری مردان
صدور ایتموب عورتلره مخصوص حاللردن اولمغله اول عورت صفت منافقلری
ارقهلرینه فراجه و باشلرینه یاشمق خلاصه عورت قیافتنه قویوب اوکلرینه
دلاللر تعیین و بو طرزه منادیلر ندا ایدرک اردوی همایونده کوشه بکوشه
کزدیروب رسوای عالم ایدهلر هله وزرای عظام پادشاه انا ملک ایاغنه
صاریلوب بو کیفیت ملوک کفار اراسنده شهرت اولورسه امرای اسلامه
نقیصه دردیهرک بو نصرت جسیمه مقابلهسنده جریمهلری عفو اولنمق
نیازینی تکرار ایتدیلر هله رجالری مقبول اولوب بعضی منصبلرندن عزل ایله
اکتفا وقبول رجای وزرا بیوردیلر و تهمت خیانت ایله توقاتده محبوس
اولان طورخان بیک دخی ازاد اولندی وفرالک کله سنی فتحنامه ایله
بروسایه ارسال و دونما اولنسون دیو بروسه صوباشیسی جبه علی بیکه
خبر ارسال بیوردیلر جبه علی بیک فتحنامه کتورنلرک قدوملری مسموعی
اولدقده اعیان شهر ایله استقبال ایدوب بیلوفر صوینده ملاقی اولدی
فرالک باشنی تغیردن صیانت ایچون بال ایچنه قومشلر ایدی چیقروب بیلوفر
صویله بیقاندقده هنوز کسلمش دوندی نیزهیه صانجوب شهرده کزدردیلر
و ملوک اطرافه فتحنامه تحریر و شوکت اسلامی عرض ایچون جبه وجوشنی
ایله توانا کافر اسیرلری کوندردیلر جملهدن مصر سلطانه عرب بیکله
یکرمی بش زره پوش کافر کوندرمکله اجنادعرب جبهصاتدیلر ضعفای
عرب اول قوی هیکل کافرلری کوردکده شجاعت عثمانیانی مشاهده ایدیجک
الله ینصر ابن عثمان صداسنی اسمانه ایرشدردیلر سلطان دادمیورمنصور
ومظفر اولیجق تقدیم شکر جناب رب عزت ایدوب ادرنه صوبنه عودت
بیوردیلر و بو خصوص سکز یوز قرق سکز رجبنک طقوزنجی صالی کونی

وقوع

وقوع بولوب اهل اسلام خاطری پرشادان و بو خبر استماعیله ممالک اسلامیه
ابادان اولدی حق تعالی بو مقوله نصرتلر ایله هر عصرده امة محمدی مسرور
و ممالک محروسهٔ عثمانیه یی دائما معمور و چشم دشمن خاکساری کور ایلیه
امین بحرمة نبیه الامین جلوس مراد ثانی برتخت جهانبانی در نوبت
ثانی چونکه سلطان عالیشان وارنه سفرندن عود و قفول وادرنهده اوتاغ
همایونه نزول بیوردیلرکه سلطان محمد خان حضرتلرینک حداثت سن و سالری
سببیله عسکری طائفهسی کوزنده مهابتلو کورنموب حدمتلرنده تکاسل سبب
اولمش علی حاله ترک اولنسه نظام امور دولت و سلطنت مختل اولهجق جون
حال بو یله درباری شهزاده حضرتلری بر مقدار دخی یاشلنوب کرم و سرد عالمی
تجربه ایدنجه قدرینه منقبساً به واروب برازمدت دخی اننده تدبیر امور ملکه
مجربهسی کجمک خصوصنی قلب همایونلرنده مناسب کورمشلر ایدی لکن بو صحبتی
قطعا لسانه المیوب اوتاق همایونلرنده بوقاج کون شویله مسافرت طریقی
اوزره اسایش بیورمشلر ایدی سلطان محمد حضرتلرینک دخی بو معنا قلب
همایونلرنده ظاهر اولوب پدرلرینک رضاسنی تحصیلنه کمال رغبتلرندن
ناشی تخت همایونی پدرلرینه تکلیف ایتمک ملاحظهسیله ارکان دولتلرین
چاغردوب شویله خطاب بیوردیلرکه پدرمز افندمز حضرتلری ذات
وزمانده جهتلر یله هر حالده تخت ال عثمان انلره لایق و سن و سال و تدبیر
ملک و ملت خصوصلرندن هر وجهله بزدن فایق ایکن بز حقدن حیا ایتمزدن
نه بوزایله تخت سلطنتده جلوس ایدهرز و پدریمزه حکم ایدوب نه وجهله
نی ادیلرمسلکنه کیدهرز مناسب اولان اولدرکه اول سلطان عالیشان
تکرار تخت همایونه جلوس بیوروب بو بنده لری دخی براز وقت زیر تربیهلرنده
اولهیم خلیل پاشا که اول اثناده وزیر اعظم ایدی سلطان محمد
خان حضرتلرینک بو تقریرینی ایشتدکده دیدیکه

روا در انسکوز تکلیف ابرام	ضرر یوق اولمسه ابرامه کر رام
مقرردرکه اولمز اکا راضی	ندکلو اولسه الحاح و تقاضی
فراغت کوشهسنی ویرمز جهانه	فراغه استر ایدی بر بهانه
چیقرمسندی کوکلدن حب جاهی	بیلور کنج فراغی تخت شاهی

رضا ویرمزکه شاه اوله مکرر ولی عهدینی عزل ایتمز مقرر
قبول ایتمزکه اوله کیروا والی همان تطییب خاطردر مالی
ایدوب تکلیف اللك شاهك دعاسن ایدك جلب اهل افاقك ثناسن

سلطان محمد خان دخی کمال دولت واجلال ایله اتلرینه بنوب ابین سلطنت اوزره ارکان دولت دخی اوکلرینه دوشوب بدرلری اقامت بیوردیغی اوتاغه تشریف ایتدیلر وحضور سلطان مراد غازی‌یه کیردکده کمال نیاز اوزره تکرارا تخته جلوسلرین رجا ونیاز وارکان دولته اشارت ایدوب انلرکده رجاسی امر بیوردیلر وسلطان محمد شویله نیاز ایتدیکه بوندن اقدم فرمانلرینه اطاعت واصغرلکم اوزره تخته جلوس ایتدم الان امر پادشاهی رضای پدرلك یرینی بولدی ومراد همایونلری حاصل اولدی تضرع ونیاز ایدرمکه ینه تخت سلطنت وجود همایونلرینه شرف اولوب بو بنده‌لرینه بر محل اقامت تعیین بیوریله بو کلام شاهانه خوشنه کلوب سلطان محمد خان حضرتلرینه خطاب بیوردیلرکه باغ عمردن برخوردار اوله سن مطیب الخاطر اولدم لکن بو قدر کوشه انزوا اختیار اولنوب عبادتدن لذات اتمشیکن بو پیرلك وقتنده تکرار غائله سلطنت ایله وقت کچورمك مناسب دکلدر سلطان مراد خاندن ینه کوشه وحدته میل وسلطنتی قبولدن نفرتی رجال دولت علیه کورنجك جمله سپاه ایاغنه دوشوب تخته جلوسلرینی رجا ایتدیلر بودفعه سلطان مراد خان حضرتلری دخی صورت تأخیر کوستروب استخاره ایده‌لم بیوردیلر وایرته‌سی کون فرمان ایتدیلرکه جمله سپاهی آو سوره‌لر وکندولری سیر وشکاره کیده‌لر وشکاردن مرادلری بو ایدیکه بو تقریب عسکرك قلبنی بیلوب استخاره امرینی اکا کوره اجرا ایده‌لر وفی الحقیقه اثنای صید وشکارده سپاهك رئیسی اولان یادکاری بر تقریب صید ایدوب کو سلطنت خصوصنی اچدقلرنده همان حریف رکاب همایونه صاریلوب جمله سپاه قوللری اوغر همایونکزده جانسپاردر وبو مطلب ارزوسنده اولدقلری اشکاردر دیجك دار السلطنه محمیه ادرنه‌یه عودت ایدوب سکزیوز قرق طقوز تاریخنده دفعه ثانیه اولمق اوزره تخت سلطنته جلوس بیوردیلر چونکه اکثر سپاهی مقدم صیدکاهده بیعت ایتمشلر ایدی وزرا وامرا وعلما دخی بیعت ایتدکدن

صکره

صکره سلطان محمدی مغنیسایه ارسال ایتدیلر شهزاده عالیشانی جمله وزرا وعلمای دولت عثمانی تشییع ایتدی ملا خسرو حضرتلری اول اثناده قاضیعسکر بولنوب تشییعده برابر ایدی سلطان محمد ملا خسروه کیزلوجه وزیر اعظم خلیل پاشادن شکایت ایدوب شو حریف اغفال ایدوب بو وجهله بزی تکدیر ایتدی وعسکری طائفه‌سنی تحریك ایدوب حقمزده قیل وقالی تکثیر ایتدی بیوردقلرنده ملا خسرو تسلیت کونه تطییب خاطرلرینه شروع ایدوب سزی دوباده کوروب مصحف شریفدن تفأل ایتدم متألم اولمیك بو انفصالك مدتی ازدر دیوب وداع ایتدیلر بناءً علی هذا سلطان محمد خان بعد زمان جلوس بیوردقلرنده ملایه زیاده التفات واکرام بیوردیلر بو تقریر اولنان سیاق اکثر مورخینك مختاریدر لکن بعض تواریخده شویله مسطوردرکه سلطان مراد وارنه غزاسندن عودت وینه اسلوب سابق اوزره سلطنتی سلطان محمده تفویض ایدوب مغنیسایه عزیمت بیوردیلر سلطان محمد دخی اسمنه سکه ضرب ایتدردی واثناده ادرنه‌ده عظیم حریق ظهور ایدوب بزارستان یاندی و بزارستان کتخداسی خواجه قاسم چوق کمسنه ایله ایچنده یانوب تحت القلعه اطرافی وینیچه بازارلر محترق اولدی ویکیچری باشی قالدیروب خادم شهاب الدین پاشانك باصدیلر پاشا دخی ایچ قاپودن چیقوب اسکی سرایه قاچوب حمایت سلطان محمد ایله خلاص اولدی کروه اشخاص بوچوق دیه سنه چیقوب انده خیلی خلق دهشت ویردیلر بوچوغراقچه ترقی ایله نوعا سکون بولیجق وزرا وامرادن خلیل پاشا واسحق پاشا وبکلربکی اوزغور اوغلی اتفاق ایدوب سلطان مرادی دعوت ایتدیلر اندرده سکزیوز قرق طقوز تاریخی اواخرنده دریادن کچوب ادرنه‌ده بوچوق دیه سنه نزول ایتدیلر وشکارنامه چیقوب یکچرینك قلبنی یوقلیوب تکرارا تخت سلطنته جلوس بیوردیلر وسلطان محمدی مغنیسایه کوندروب صاروجه پاشایی شهزاده وزراتی خدمتنه تعیین بیوردیلر وزغنوس پاشایی بالیکسریه نفی ایتدیلر و وقتنی ادرنه‌ده ساکن اولوب ایرته‌سی سنه موره سفرینه عزیمت وبالیبدره وینیچه قلعه‌لر دخی فتح ایتدیلر وبو سنه عجم شاهی شاهرخ وفات ایدوب یرینه اوغلی الغ بیك شاه اولدی.

عزیمت شاه ذی شوکت بفتح بعض قلعه های موره

چونکه قرال مقتول مقدما وارنه سفرنده ملوك نصارا ایله اتفاق ایتدکده فرنك دخی التمش پاره سفینه ایله کلیبولی معبرینی سد ایتمکله سلطان مرادخان روم ایلنه کچنجه خیلی زحمت چکمش ایدی اوزمان فرنك دیارینی فتحه عزیمت بیورمشلر ایدی فرنك دیارینی تسخیر موره جزیره سی فتحندن صکره آسان اولمغله ابتدا موره فتحنه نیت وطورخان بیك اواطرافك احوالنه واقف ایدی بو بابده انکله مشورت بیوردیلر وسکز یوز اللی بر تاریخنده ادرنه دن حرکت وموره جانبنه عزیمت بیوردیلر واول اطرافه سعادت واقبال ایله سایه انداز اجلال اولدقلرنده چونکه موره نك اطرافنی بحر روم احاطه ایدوب روم ایلنه متصل فقط بر بوغازی وار در بوغازك دخی ایکی طرفنده اولان دریایه وارنجه اوچ میل قدر وسعتی اولوب واوچ میل قدر عرضنه دخی سد ایچون قدمای ملوك فرنك بر دیوار چکمشلر ایدی ایکی اوجی دریایه متصل اولمش ایدی بو تقدیرجه دیوارك طولی اوچ میل اولور ویوکسکلکی ایکی مزراق بویی وانی بشی ذراع ایدی ودیوارك اوکنه بر خندق حفر ایتدیروب انك دخی ایکی طرفی دریایه منتهی اولمغله دکز صوییله طولمش ایدی ودیوارك اردنه بشی قلعه بنا ایلیوب اقتضاسنده بربرینه امداد ممکن ایدی دیوار مزبوری اکرچه مرحوم بو وجهه اوزره تاریخنده تفصیل ایتمشلر لکن بو تاریخلرده او دیوارك موجود اولدیغی فقیرك مسموعم اولمدی خلاصه اواثناده شویله متعین ایدیکه موره جزیره سنك برا وجندن برا وجنه قوشی دخی اوچه مز بناء علی ذلك شاه مرضی المسالك حضرتلری سپاهه استمالت وامرایه تقویت ویروب اول خندقی خس وخاشاك ایله دولدیروب دیواره چیقوب یوریش اولنمق فرمان بیوردیلر عسکر اسلام دخی کمال اقدام ایله خندقی دولدیروب دیواره هجوم وهمت سلطان دیار روم ایله اول بشی قلعه یی تماما فتح وحصارلری ویران ایدوب اهالیسنی اسیر ایتدیلر زمان قلم ایله بو مثللو فتوحاتی تحریر اکرچه آساندر لکن بو خندقی دولدیروب دیواره صعود اندن قلعه لر فتحی ظهوره ایدنجه نه قدر نفوس تلف اولوب نه مرتبه کوچ اولدیغی فکری اولنلر عندنده نمایاندر نشری دیمشکه بو سفرده غزات بو مرتبه مال غنیمت اخذ ایتمشلرکه بردلبر جاریه اوچ یوز اقچه یه صاتیلوب نقود قسمندن غیری یه التفات اولنمز ایدی وچوقه نك اغرلغندن

تاچیلوب

تا چیلوب غایت اعلاسی ولیباسی النمز ایدی

ولادت شهزاده سعید سلطان بایزید سکز یوز اللی بر تاریخنده شهزادهٔ عالیجاه سلطان محمد خان حضرتلرینك سلطان بایزید نامنده بر نجل نجیب وشهزادهٔ اریبلری رونق افزای وجود وکهواره پیرای عالم شهود اولدیغی مژده جیلر ادرنه ده سلطان مراد حضرتلرینه ابلاغ ایتدکده تقدیم شکر خدا ومژده جیلره اموال کثیره اعطا بیوروب اول سلطان عالیشان فوج الجنان ذائقهٔ عرفانلرینه او عسل بالی لذتی نمایان اولدی

عزیمت شهریار کامکار بفتح اقچه حصار ارنابود حاکمی اسکندربیك عمزاده سی حمزه بیك درکاه شاهه کلوب ارنابود اشقیاسندن اشتکا واسکندربیکه عدم اطاعتلرندن ناشی تادیبلرینی رجا ایتدی وعسکر قوشوب امداد ایدرلر ایسه اقچه حصارك دنیجه قلاعك فتحنی التزام ایتدی پادشاه انام بو بابده وزرا ایله مشورت بیوردقده بالذات عزیمت بیورملرینی رای ایتملریله عسکر جمعنه فرمان واقچه حصار سمتنه عطف عنان بیوردیلر وشهزاده سلطان محمد حضرتلرینی بو سفرده معیته دعوت بیوردیلر لکن اقچه حصارده ذخیرهٔ غایت وفیره والات جنك ومحافظه کثیره اولمغین مدت محاصره ایکی ای ممتد اولدی بالاخره حصارك صوینك مجراسی بولنوب اخر محله چویرلمکله صوسزلقدن اهل حصار قوی اضطرار اولوب امان ایله قلعه یی تسلیم ایتدیلر وبو دفعه دیار ارنابودك کزیده محللری فتح ومعتمد محافظلر تعیین اولنوب سلطان عالیشان سکز یوز اللی بر تاریخنده تختکاهلرینه عودت بیوردیلر

غزای حیرت افزا در صحرای کوسوه ادا وغالب شدن سلطان مرادثانی رونق افزای تخت عالیبخت عثمانی سلطان ابن السلطان ابو الفتوحات والمغازی سلطان مرادخان ثانی ادام الله اجلاله وضاعف اقباله حضرتلری ارنابود دیارینی بعد الفتح دار السلطنه لرینه عزیمتا وزره ایکن سریر شوکتمصیره خبر کلدی که یانقو لعین کافر بکلرینی غویاك وممالك اسلامیه غارتنده کندویه تشریك ایتمش و نیچه بانلرکه هر بری قوت وقدرت جهتندن کندوی قرال وصاحب استقلال بیلورلر ایدی برره کلوب شاه انام ایله جنکه اقدام ایتمشلر بو خبر مسموع همایون اولیجق حقیقت حاله وقوف ایچون او سرحداته مرنلوس طوغان نام بنده لرینی ارسال ایتدیلر اودخی بو وجهه اوزره خبر الدیکه سابقا وارنه غزاسنده قرالك

باشنی کسلوب کفار خاکسار فرار ایتدکنده بانقو دخی انکوروس دیارینه وارمغله
له باشنی وجه باشنی ولك باشنی وانلره معادل دلاور بکلری اغوا وممالك اسلامیه
غارتنه اغرا ایدوب دیمشکه اکرال بیر ایدوب کلدیکلر محمد بکلر دفعه تدبیر ایتمزسکوز
حالکز کوندن کونه مکدر و فرالك باشنه کلن سزك دخی باشکوزه کلمك مقرردر
وبالجمله بانقو افسادیله بونجه بان یکدل ویکزبان اولوب بلغراد اوکندن کچمکه
عزیمت وبانقولی قلاغوز ایدنوب دیار اسلامیه غصبنه نیت ایتمشلر
مرتدوس طوغان بو خبری حضور همایونده بیان ایدیجك دفع دشمن ایچون
صوفیه جانبنه توجه بیوردیلر وممالك اسلامیه یه فرمانلر کوندرلدیکه
کفار نفیر عام ایتمشدر عامه عسکر اسلام کلوب اردوی همایونه ملحق اولهلر
وانا طولی عسکرینه فرمان عالیشان صدور ایتدیکه تمارلوینه خرجلقجی
کوندروب کندولری نفس نفیس همایون ایله سفره کیده لر القصه شاه انام
عسکر جمع اولوب ادوات سفریه حاضر اولنجه صوفیه ده ارام بیوردیلر بقا
بانقو افلاق دیارنده قوله شاهین پاشانی بوزدقده افلاق حاکمی دره قولاکی
اولدروب یرینه لاسلو اوغلنی نصب ایتمشیدی پادشاه عالیجاه صوفیه ده
جمعیت عسکره منتظر ایکن افلاق کافری نکبولی اطرافنی غارت واهل اسلامه
خسارت ایتدکده سرحد امراسندن فیروز بیك اوغلی محمد بیك وحسن بیك
اوغلی مصطفی بیك واوزغور اوغلی عیسی بیك کبی نامدار بکلر اتفاق ایدوب
برقاج بیك اقنجی ایله افلاق لشکرینی شبیخون وکفار قانیله اول محلی
پرخون ایتدیلر وبنجه دزه پوشی کافری اسیر وحضور همایونه کوندردکلرنده
پادشاه عالمپناه ابتدای سفرده بو وجهله ظفردن مسرور اولوب امداد ملك
اکبر ایله انهزام کفاری مقرر بیلوب عزیمت جهادی تقویته بادی اولدی
بو حالده قرمان جانبندن دخی عسکر کلدی پادشاه جمجاه حضرتلری عسکر
تمام کلدکده صوفیه ده سلاح وادوات جنکی توزیع وتقسیم ایتدکدنصکره
الای فرمان اولوب هر وزیر روشنضمیر وامیر صاحب تدبیر ایالتی عسکریله
الای کوستروب سزاوار تحسین وافرین اولدقدنصکره قرمان عسکری
الای کوستردیلر قالتاق اکرلو قابشی اوزنکلو قلیچلری باغی ایدن بر الای
طورغود ترکلر یکه هر برینك طوغر ولغی اوغر ولغی ایدی بر برن کلمش وبرنجه

مسخر

مسخرو قالب حریفلر دریلوب عرصکاه سپاهه اوتانمیوب کیردیلر حضرت خداوندکار
اول برقاج نکبتی حریفلرك وضع واطوارینی کوریجك تبسم ایلیه رك سردارلوینه
بیوردیلر عسکرمزك مسخره سی بو غیدی قرمان اوغلی کرمندن اولحذمتی ادا
ایتمش براندن امداد استمز زهمان منافقانه طورینی تبدیل واهانتی صداقته تحویل
ایتسون دیدکدنصکره باقی عسکره فضائل جهادی تفصیل ایله غازیلری جنکه
ترغیب وفراردن ترهیب بیوروب اسب اقباله سوار وقورشونلی کنیسا توجه
بیوردیلر لکن اول محله وارلدقده کافر کوسی اواجانبنه واردیغی مسموع همایون
اولیجق سلطان عالیشان کوس اوا طرفنه عطف عنان بیوروب سکز یوز
اللی ایکی شعبانینك دردنجی جمعه کونی قوشلق وقتی عسکر اسلام لشکر
دشمن مقابله سنده قوندیلر بعده ترتیب عسکره شروع اولنوب پادشاه
انام قلب عسکرده ارام ایتدیلر وصاغ وصول طرفلرنده اناطولی وروم
ایلی عسکری طوروب اسحق بك اوغلی عیسی بك وطورخان بك ومیخال
اوغلی خضر بك وبونلر کبی دلاور بکلر عسکرك اوکنده ویکیچری عسکری
تیمور شیشلر ایله اطراف پادشاهده دوردیلر وعزب طائفه سی ده جرلرین
واوق وکمانلرین حاضرلدیلر ووارنه سفرنده عسکر اسلامك هزیمتی
اردی خالی قالدیغندن نشأت ایتدیکی معلوم همایون اولمغله بودفعه اغرلغی
عسکرك اردینه وضع ایدوب بیحد خربنده یی تیر وتیر وخنجر وشمشیر ایله
اول محله تعیین صاروجه پاشا برادری سنان بکی بنجه دلاور ایله
عسکرك اردنه تعیین وعسکر اسلامی بو ایین اوزره ترتیب وتزیین
بیوردیلر پادشاه مهیب عسکری بعد الترتیب ایکی رکعت نماز قیلوب خدای
بنده نواز درکاهنه عرض نیاز بر له الکرینی اچك واشك نضرعی خاك سیاه
ساجدی حقه مناجات بو وجهله عرض حاجات ایتدکدنصکره اسب صبا
رفتارلرینه سوار وعسکرك اورتاسنده طاغ کبی قرار ایدوب جنکه
مباشرت اولندی صحرای کوس اوا صدای کوسی ایله عرصه قیامته مماثل و
نعره دلاوران اسلام وهای وهوی کفار لئام ایله زمین متزلزل اولدی
ایکی عسکر بیشمار بر برینه کیروب وطوب وتفنك اوازه سی عیوقه چیقوب
سیوف ابدار استخوان کفاردن مانند منشار رخته دار اولدی اول کون

قوشلقدن اختشامه دك آتش جنك وجدال شدت بلوب قان جیحون کبی
عمی روان اولدی اول کیجه دخی مشعلر یاقدیریلوب صباحه دك جنك امتداد
بولوب غزات اسلام نوبت ایله اتلرین یملیوب بنه کفار شوم اوزرینه هجوم
ایدرلر ایدی ایرتسی جمعه ایرتسی کونی دخی توقف اولنمیوب جنك ممتد اولدی
کفار خاکسار عسکر اسلامك هجومنی بویله پایدار اولدیغنی کوردیجك شویله
تدبیر ایتدیلر که جمله سی بردن عسکر اسلامه هجوم ایلیه بو فکر ایله جمله سی
بر اوغوردن سل سیف ایدوب اوغرادقده عساکر عثمانیه لازالت مظفرة
بالتاییدات الربانیه دخی اوکلرندن ایکی شق اولمغله کافرلك اردینی الوب بنه
قیرمغه باشلدیلر کفار خاکسار عساکر منصوره اردلرینه الوب خلاصه
چاره قالمدیغنی کوردکلرنده خیرت غلبه ایدوب کیرودن اغرلق ایچنه دوشوب
بیمجال قالدیلر بو کره خربنده مقوله سی دخی تبر وخنجر وصوبه کبی آلات ایله
قوبولوب مخاذیل مشرکینی شویله قیردیلر که تکلفسز کفارك تو ار القدر ایکی
بان مقتول ولدیبالی ایله چه بانی اسیر اولدیلر لکن لدیانی کندوبی ...
نیجه سنه لر دیار اسلامه الدن اله کیروب زیر کنف اسلام میانده
حذمت ایله اولومدن خلاص اولوب بر تقریب سلامت ایله ولایتنه
کیتدی بردخی آل عثمان سمتنه دونوب باقمامغه هزار بهزار توبه لر ایتدی اما
بیچاره چه بانی بیلنوب حضور همایونه کوتورلدکده پادشاه کامیاب جه
بانه عتاب امیز خطاب ایدوب بیوردیلر که سنك مملکتکه طرفمزدن
تعرض اولنمامش ایکن سکا اولدیکه طرفمزه بدخواهسك اودخی کمال
تضرع ایله یوزینی خاکه سوره دك بو فلاکت باشمه کلمك مقدور اولمشی
اکر عفو وعنایت و بو قوللرینه مرحمت بیوریلور ایسه عمرم اولدقجه کوله کز
اوله یم و هر سنه جزیه دار کوندرك جمیع ممالککم جزیه ویره یم و هر جنکده
بشی بیك ذرع بوش ایله درکاه همایونه کله یم و اون عدد محصولدار
قلعه‌ی توابعیله افندیمزه حذمت ایده یم و طریق عبودیت نه ایسه
شمدنصکره او سمته کیده یم دیدی شاه عالیجناب بو وجهله جواب
ویردیلر که همی مرداسنك دیاریکه و کفار خاکساریکه عون پروردکار
ایله احتیاجم یوقدر بویله کذب ایله ترتیب جزادن نکول کار ارباب عقول

دکلدر

دکلدر دیو جلاده قتل ایلمك فرمان بیوردقلرینی چه بانی ایشتدکده تضرع
وبنا زایده دك شاه سرافراز حضرتلرینه دیدیکه ای شهریار عالم بادی بن مجرم
دیرکناهی مبارك الکاله اولدر و بو احسانیله بنی کولدر بو شرف ایله قوجم اولسنده
ناحم یاد و کیر و قالان متعلقاتم قوللری بونکله باری دلشاد اولسون رجاسی
حین قبولده واقع اولمیوب سر منحوسی جسدندن جدا و قانی اژدر تیغ جلاده
غذا اولندی جمعه ایرتسی کونی بو وجهله مرور ایدوب بو ایکی کونده شهریار
وقور حضرتلرینك بر مهابت و بر رسمله جلادت و صلابتلری وار ایدیکه دائما
مجالس همایونلرینه الفتی اولان خواص خدام کرام دخی یوزلرینه باقه میوب
زهره چاك اولنور ایدی بوار القدر مهین دین بانقود یکلری لعین کیرودده
پادشاه عالم دخی ثابت قدم اولوب بازار کیجه سی دخی طرفیندن جنك و جدال
وحرب قتال بر قرار اولدقده بانقو کوردیکه عزم همایون کفارك مضمحل اولمسنه
مقادن اولمشی صباح قریب اولدقده عرابه لر محافظه سنه مشغول اولان
کفاره دیدیکه سز بونده قیام و دشمنی مدافعه سنده اهتمام ایدك بن دشمنك
اردینی الهیم و احتمال ویرمدکلری یردن ات صالهیم بو تقریب ایله اندن چیقوب
سمت فراره یوز چویروب انکروس ولایتنه دك کیتدی ایرتسی بازار کونی بنه
جنك استمرار و عسکر اسلام عرصه قتالده قرار اوزره اولوب غزات اسلام
جنك ویبکادینی و بانقونك فرارینی کفار خاکسار کوردکلری غیرتلری کلیا مضمحل
اولدی عرابه لر اوستنده اولان جنك اولکیدن زیاده واندن تلف اولان نفوسی
فوق العاده ایدی هله توفیق الهی قرین جناب پادشاهی اولوب اغتنام مالا
کلام ایله کوسی اوادن حرکت و ادرنه صوبنه رحلت بیوردیلر تاهل کردن سلطان
محمد بفرمان شهنشاه مؤید ذو القدر اوغلی سلیمان بك که همواره عرض عبودیت
واظهار استقامت ایله شهریار کامکار حضورنده منظور نظر اعتبار ایدی و سلیمان
بیکك بنتی قیزی وار ایدیکه خمسه متحیره تماشای حسن و جمالتری ایله متحیره ایدی
وخورشید و ماه اختشام و صباح در دیجه اسماندن انلره نکاه ایدرلر ایدی اول بنجه
حسنك پنج انکشتی ایچندن بربیسی باش و پنجه آفتاب کبی نور پاش ایدی اول
مخطوبه دو مسرای عفت د محجوبه سرا پرده عصمتك حسن جمال و ادب و کمالی
مسموع پادشاه دریا نوال اولدقده اول عروس حجله کاه نزاکتك شهزاده سلطان

محمد ایله ازدواجنی وشیر وشکرک امتزاجنی مراد بیوروب اما سینه محافظی خضر
اغایه فرمان همایون ارسال بیورلدیکه سلطان محمده سلیمان بیکک قیزلرینی کوزه مکین
خاتوننی ارسال ایلیه اودخی برمنطوق امرهمایون خاتوننی البستانه ارسال
ایلدی سلیمان بیك خضراغا خاتونی خطبه طریقیله کلدوکنی ایشتدکده لوازم
توقیری توقیر وقیزلرینی کتوردوب عرض ایتمکله رسم عبودتنی نکثیر ایتدی خاتون
دخی مطلوب همایون اولان دختر سعد اختری جمله سندن ممتاز وحسن وجمال
جهتیله همشیره لرندن سرافراز بولمغله علامت قبول اولمغیچون عروس سلطانی
تجلیل ودستنی تقبیل ایدوب درکاه پادشاه صوبنه عزم راه ایتدی وکلوب
اول ادیبه ولبیبه نك حسن وان واندام لطافت نشاننی توصیف وکوردیکی کبی
مو بموزلف عنبر بوشکنج کیسو عذار ال غنچه دولال طره طرازه قامت ورفتار
نکاه مست واداء شکیب شکست کمان ابرو وغبغب دلجو دهان غنچه وار
ولعل ابدار تناسب اندام سرواساخرام دست سیمین رخ رنکین غمزه برسنین
وچشم فتنه انکیز خلاصه حسن وجمال وادبه کمالنی تعریف ایتدکده سلطان
عالیشان فرمان ایتدیلرکه خضراغا خاتونی یانیجه امرای نامدار حرملرندن
برنیجه محترمات وخواص خدام شاه ملازمت سمات کیدوب اول نوباده باغ
اقبالی شهزاده باهر الاجلال لزامة کاهنه ایصال ایده لر سکز یوز اللی اوج اول
بهاری حاول ایتدکده امر پادشاه اوزره محترمات مزبوره عزم راه ایتدیلر
سلیمان بیك خدام پادشاهینك تقین کالدیکندن خبردار اولیجق کمال تعظیم
واجلال اوزره استقبال ایدوب امر ضیافت واکرامی بعد الاکمال اول غنچه
نوشکفته حدیقه جمالی خضراغانك خاتوننه ملوکه لایق جهازیله تسلیم
وانواع تعظیم ایله تشییع مراسمی تقدیم ایتدی نوعروس صفا مانوسك
تقرب قدوم فرح لزومی محسوس اولیجق رکاب شاه کامیابده بولنان مشایخ
وقضات علما وسادات استقبال ایدوب توقیر واجلال ایله حرم همایونه
ایصال ایتدیلر شهنشاه عالیجاه دخی بنجه تحف دخی ضم والحاق بیوروب
اول نیرین اوج حسن وان برساعت سعدده قران ایتدیلر بو تقریب پادشاه
برجود وعطا سلطان مراد مراد بخشا سخا کفلرینی اجدی وزمرۂ مشایخ
وعلما وارامل وفقرا اوزرینه سیم وزر ساچدی بوسور چوق کمسنه مایه

سرور

141

سرور اولوب بنجه فقیر نقد کثیر ومال وفیر ایله سیر اولدی ابنیۂ خیرات
سلطان مراد اکرمه الله یوم التناد پادشاه دل اکاه ایام سلطنتلرنده غفلت
اوزره حرکتدن احتراز بیوروب امراخوتلرنده اهتمام وبنجه ابنیۂ خیریه بنا
بیوردیلر جمله دن ادرنه ده اوچ شرفه لی دیمکله مشهور اولان معبد پرنور
اول شهریار دوقور حضرتلرینك اثار خیریه لرندندر واول جامع شریف ومسجد
لطیفده دورت منار لامع الانوار بنا بیورمشلردرکه هر برنده ایکیشر اوچر شرفه اوکوز
شرفات مزبوره طریق واحددن صعود ممکن اولدقدنصکره هر برینك مستقل
طریقی دخی واردرکه برشرفه یه صعود ایدن اخره صعود ایده نی کورمز وبلدن مزبوره ده
برجامع شریف دخی بنا بیورمشلردرکه مرادیه اسمیله مسما وکثرت جماعت ووفور
لطافت جهتیله بیهمتادر وبو جامع شریف یقیننده فقرا ومساکین ایچون
مسافرخانه لر ولطیف کاشانه لر بنا ایتدردیلر وبر اصطبل بنا ایتدردیلرکه
ابنای سبیل حیواناتنی باغلیه لر ومسافرین حیواناتنی ایچون سنه ده بنجه
کیل شعیر وعلف تلف اولنمق شرط ایلیوب اوقاف معموره تعیین بیوردیلر وبر
معلمخانه وبر مولویخانه بنا بیوروب تربیۂ ایتام وحضرت مولانایه حسن اعتقادلری
ناسه افهام بیوردیلر وجامع جدید قربنده طلبۂ علوم ایچون برمدرسۂ
لطیفه بنا بیوردیلر ونقل احادیث نبویه ونشر علوم شرعیه ایچون مدرسه
دخی بنا بیوردیلرکه حالا دار الحدیث نامیله مشهوردر ومحروسۂ بروسه ده
برجامع بلند بنا بیوردیلرکه غایت لطیف ودلپسنددر وجامع شریف اطرافنده
برعمارت عامره وبرمدرسۂ معموره بنا بیوردیلر حالا طلبۂ علوم انده اطعام
اولنورلر وجامع شریف قربنده برتربۂ لطیف بنا بیوردیلرکه اول ساحه لطیفه ده
نیجه قباب مفتوحة الابواب بنا اولنوب شهزادکان ال عثماندن نیجه ذوات
کرام انلرده مدفوندر واول محل غایت فرحفزا ولطیف ودلکشا اولمغله تفرج
طریقیله وارلمغه سزادر کویا اول پادشاه عالیمکان شهزادکان حضرتلرینی
جمع ایدوب تفرجکاهه کیتمشدر واول جامع واطرافنده اولان محلات مرادیه
اسمیله مسمادر واقعا اول مقام دلاراده اثار روحانیت وصفا هویدادر
وسلطان مرادك مزار مبارکنك اوزری اچقدرکه قطرات باران نازل اوله تبرکا
اول صندوقۂ مبارکه نك وسطی خاك پاك اولمغله انده تربه دارلر برمقدار بغدای

اكرلر وانده اولان حبوبات تبركا تخمه ضم اولنوب اكلسه اول ذراع بر بركات اولدیغی
مجرباندندر واركنه كوپریسی دخی اول سلطان عالیشانك اثار خیریه لرندندر كه اول
جسر مقبول خیرت افزای عفولدر و اول محل بر خطرده هر سنه تلف اولان نفوس
اول كوپری وایكی طرفنده بنا اولنان ایكی قصبه سببیله خلاص بولدقلری ثواب
جزیلی سلطان مراد جنت معادك مستعلا سلامت دنیا واخرتنه دلالت ایدر
وانده دخی بر عمارت عامره بنا بیورمشلردر و سلانیك ایله یكیشهر بیننده فراسق
نام بر كوپری بنا بیورمشلردر كه تعبیری حوصله پذیر خامه دكلدر وانكوریه نوا حسنده
بالق حصاری دیمكله اشتهاری اولان صوباشیلغی كویلرینی حرمین محترمین
شرفهما الله تعالی فقراسنه وقف ایتمشلردر و هر سنه كندو مبارك اللریله سادات
كرامه بیك التون ویرمك عادت شریفه لری ایدی و هر جمعه پدرلری عادتی
او زره ارباب احتاجه بذل ونیجه فقرایی خوشحال ایدرلر ایدی و برسه ده
ابدال محمد تربه سنی دخی انلر بنا ایدرمشدر و دخی نیجه اثار خیرلری واردر
انتقال شاه بهشتی معاد شهنشاه عالم سلطان مراد پادشاه دلاگاه
بر كون تنشیط خاطر ایچون ادرنه دن اطه سیرینه كیتمشیدی و اسحق پاشا ایله
صاروجه پاشایه محبتلری فوق الحد ولعله انلری ملازم ركاب ایتمشیدی
اختامه دك ذوق وصحبت وانس والفت برله گاه مباحثهٔ علمیه وگاه مذاكرهٔ
ملكیه دن صكره كبر وبه عودت وادرنه طرفنه عزیمت بیوروب اطه كوپریسنه
كلدكلرنده كوردیلر كه بر درویش دلریش باش خرقه یه چكوب خاموش اولمش
اوتورر لكن یوزنده اثار صلاح وجبیننده نور كرامت ظاهر واشكار ایدی پادشاه
اول درویش عبا پوشك مقابله سنه كلدكده سلطان عالیشانك یوزینه
باقوب دیدیكه ای پادشاه عالم بو دار فنانك بقاسی یوقدر بو ترتیب اسباب
سرورنامه بو غفلت وغرور طریق اخرته تدارك هنگامیدر و توبه وانابت
ایامیدر ای سلطان عالیجاه تحقیق بو معنادن آگاه اول كه ایام عمر نهایت
بولدی ویقین بیل كه پیمانه طولدی بو كلام حقیقت مضمون مسموع همایون
اولیجق اسحق پاشا وصاروجه پاشا كه اول محله دك ایكی طرفلرنده صحبت
ایدرك كلمشلر ایدی همانده شاه عالم انلره خطاب ایدوب بو دیوانه دك بندن
صدور ایدن سیئاتمه توبه ایتدم دوزجاده سزدن شهادت استرم دیوب

سرای

142

سرای همایونه عزیمت وزاد اخرت تداركنه مباشرت بیوردیلر واو درویش خبر
اندیش كیم اولدیغندن سؤال بیوروب اسحق پاشا دخی حضرت امیر قدس سره الخطیر
پرورده لرندن برذات ایدوكنی خبر و بر دكده بولنمسنه ادملر تعیین اولنوب بو قدر
جستجو ایتدیلر اول ذات شریف گوزدن نهان ونا پدید اولدی پادشاه عالیجاه
حضرتلری گاه دخی سرای همایونه نزول بیوردقلرنده افراط بر باش اغریسی ظهور
ایتمكله توبه وانابتلرین تجدید بیوردقدن صكره مقدما بر وصیت نامه یازدروب
انده نیجه وصایای حسنه وامور سلطنت ونظام دولته متعلق ندابیر مستحسنه
درج ایدوب سلطان محمد خان حضرتلرینی وصی مختار وصدر اعظم خلیل
پاشایی نظارتنه اختیار بیورمشلر ایدی تكرار او وصیت نامه یی چقاروب مضمونینه
وزرای عظام وعلمای كرامی اشهاد وشهزاده سلطان محمد خان حضرتلرینك
نجالة تشریفلرینك لزومنی ایراد بیوردیلر وادكان دولته وصایای جمیله وصداقته
متعلقه نصایح جزیله بیوردیلر و باش اغریسی ساعت بساعت اشتداد وانحراف
مزاج همایون اناً فاناً ازدیاد بولمغله دست اطبا معالجهٔ امزاج همایوندن چكلدی
و درویشك خطابیكه سكز یوز اللی محرم الحرامك غره سنده ایدی اوچنجی جمعه
كونی روح پرفتوحلری تماشاگاه جنت اعلایه عزم راه ایلدی اگرچه بو الم وحزن
ایله بین الوزرا دود داه دوی اسمانی سیاه ایلدی لكن بو خصوصی افشا طوائف
عسكریه نك فساداته شروعنه علت اولمق ملاحظه سیله جسد مبارك سلطان
عالیشانی كتم واخفا ایدوب همان كیزلوجه سلطان محمد خان استانه سنه دعوت
نامه گوندردیلر وكما فی الاول دیوان سوروب ومصالح عبادی گوروب اطبا ترتیب
دواده قطعا صورت فتور گوسترمدیلر و وفاتلرین سكتوب نهانی واصل دست محمد
خانی اولدی اه وفغان ایلیه رك اول شاه نوجوان نسیم سحر گبی ادرنه طرفنه مسارعت
ایدوب ماه مزبورك اون التنجی پنجشنبه كونی اول شهریار مكارم مأنوس دفعهٔ
ثانیه اولمق اوزره تخت همایونه جلوس بیوردیلر سلطان محمد خان ادرنه یه
دخول ایتمدكجه سلطان مراد خانك وفاتنه وزرادن و محرمان اسراردن غیری هیچ
كمسنه واقف اولمیوب وفاتلرینی سلطان محمد خان حضرتلرینك قدومندن
صكره بیلدیلر سلطان نوجاه ابده الله وقواه حضرتلری برادرلری كوچك احمد
دخی هنوز معصوم ایكن نابود ایلیوب پدرلری جسد شریفنه شهزاده نك جنازه سنی

رفیق ایدوب محروسه بروسه یه ایکیسنی بیله جه ارسال وایتن سلاطین اوزره
بذل صدقات وذبح قرابین وقرائت ختمات مراسمنی اکمال بیوردیلر سلطان جنت
اشیان حضرتلری حلیم ووقور کریم وجسور تهد بدینی ایقاعه قادرملوکده مثلی
نادر نظم وشعرده ماهر صلاح وتقواسی ظاهر عدالت پیشه خیراندیشه
ظاهری باطننه مطابق فعلی قولنه موافق درویش نهاد پاك اعتقاد
مزایای عالمه اشنا منصور اللوا طبعی ظریف وخلقی لطیف صاحب انتباه
بر پادشاه دلاگاه ایدی حتی بو اشعار لطافت شعار نتایج طبع دربارلرندندر
کرچه کیم حدم دکلدر بوسه کی قلمق طلب عارف اولان چون بیلور حالی
نه لازم سویلمك ساقیء کتور کتورینه دونکی شرابی سویلت کتور بروینه
جنك وربابی چونکه ولادتلری سکز یوز التمش ایدی بوصورنده اون
سکز یاشنده تخته جلوس بیوروب مدت سلطنتلری اوتوز برسنه التی
ای بدی کون مدت عمر عزیزلری قرق طقوز ییل اولور اجمال فتوحات
ومحاربانها درعهد سلطان مراد شجاعت سمات جنك
دوزمجه مصطفا، جنك کوچك مصطفا، جنك اسفندیار بیك، اطاعت
وبودهٔ افلاق، فتح ولایت ازمیر، فتح ولایت ایدین تکرار، فتح ولایت کرمیان،
فتح ولایت صاروخان تکرارا، فتح ولایت حمید تکرارا، فتح ولایت منتشه تکرارا،
جنك قیزل قوجه اوغللری، فتح قلعهٔ قوجه قیاسی، فتح قلعهٔ جانیك،
فتح قلعهٔ اشنه، فتح قلعهٔ سلانیك، فتح قلعهٔ قادنسه، جنك قرمان اوغلی،
فتح قلعهٔ کوکرجنلك، جنك قرال انکروس، اقین بولایت انکروس، فتح قلعهٔ
سمندره، فتح قلعهای موره، فتح کرمهٔ موره که سد اسکندر کبی بر دیوار ایدی
فتح قلعهٔ نوابرده بنای قلعهٔ حواله، جنك وارنه مقتولی قرال مجار،
فتح قلعهٔ انجه حصار، وفتح قلعهٔ باللو بدره، فتح قلعهٔ بوجاجق، جنك
قرال نمچه درکوس اوا، جنك قرمان اوغلی اولاد سلطان مراد غزا معتاد
سلطان محمد خان، سلطان احمد، سلطان علاء الدین، سلطان حسن،
سلطان اورخان، سلطان کوجك احمد، سلطان محمد پدرندن صکره پادشاه
اولدی سلطان احمد اماسیه ده وفات ایدوب بروسه ده سلطان مراد
تربه سنده مدفوندر سلطان علاء الدین اماسیه ده وفات ایدوب اودخی

سلطان مراد تربه سنده مدفوندر سلطان حسن وسلطان اورخان ادرنه ده دار
الحدیثده مدفوندر کوجك سلطان احمد سلطان محمد خان نظام عالم ایچون صبی
ایکن شهید وپدری سلطان مراد خان ایله بروسه یه ارسال بیمشدر مشایخ وعلمای
دولت درسلطنت سلطان مراد بلند منقبت شمس الدین فناری، فناری زاده
محمد شاه، فناری زاده یوسف چلبی، ملایکان زاده محمد بن ارمغان، ملایکان زاده
محمد شاه، ملایکان زاده یوسف بالی، شرف الدین ملا قریمی، ملا سید احمد بن عبد الله
قریمی، سید علی سمرقندی، حضر بیك بن جلال الدین، شمس الدین ملا کورانی،
ملا خسرو خطیب زاده ملا تاج الدین ابراهیم، حضر شاه، قاضی اباثلوغ، علی طوسی
حمزه قرمانی، محمد بن قاضی ماینلس، ملا علاء الدین قوج حصاری، محمد بن قطب الدین
شیخ اق بیق، یازیجی زاده شیخ محمد، یازیجی زاده شیخ احمد، شیخ شیخی کرمیانی،
شیخ مصلح الدین، شیخ پیری خلیفه، شیخ تاج الدین بخشایش، شیخ خواجه
حسن، شیخ ولی شمس الدین، شیخ حضرت امیر، قدس سره الخطیر،
وزرای دولت وامرای سلطنت وزیر اعظم ابراهیم پاشا، وزیر اعظم خلیل
پاشا، وزیر بایزید پاشا، وزیر عوض پاشا، وزیر امور پاشا، وزیر اوروج پاشا،
وزیر علی پاشا، وزیر اسحق پاشا وزیر صاروجه پاشا، وزیر شهاب الدین پاشا
فیروز پاشا، طواشی شرف الدین پاشا، طواشی ریحان پاشا، قرجه پاشا،
بلبان پاشا، سنان پاشا، یورکج پاشا، قاسم پاشا، داود پاشا، زغنوس پاشا
قوله شاهین پاشا، اورنوس زاده عیسی بیك، بایزید پاشا زاده عیسی بیك،
اوزغور اوغلی عیسی بیك، قرمان اوغلی عیسی بیك، فاتح ازمیر حمزه بیك،
فیروز بیك زاده حمزه بیك، اسحق بیك زاده عیسی بیك، میخال اوغلی محمد
بیك، فیروز بیك زاده محمد بیك، فیروز بیك زاده علی بیك، قرمان اوغلی علی
بیك، اورنوس زاده علی بیك، سنان بیك ودین سنانی دیرلر، سنان بیك
صاروجه پاشا برادری، میخال اوغلی حضر بیك، خضر اغا، اسحق بیك زاده پاشا
بیك دلو پاشا دیرلر، حیدر بیك الب ارسلان اوغلی حسین بیك، طورخان بیك
کوملو اوغلی یخشی بیك، بالطه اوغلی خلیل بیك، مزید بیك، عرب بیك، شرابدار
الیاس بیك، امور بیك زاده عثمان چلبی، عمر بیك، دررمزق اوغلی
یعقوب بیك، خلیل پاشا برادری محمود بیك،،

محمد بن ... شیخ احمدی اسماعیل ... ملا خضر شاه
ابن النجیب، سید ... العجمی سید علی القوناوی
ابن ... البابسی، البابی فیابجی
قاضی بلاط، ملا فخر بخشا ایشی، شیخ الله
شروانی، مفرد شجاع، الیاس جلبی
سلیمان چلبی ابن وزیر
خلیل پاشا